

Ãcõrẽ Bedea

Northern Emberá New Testament

Contents

GENESI	1
EXODO	77
JONÁ	141
MATEO	144
MARCO	204
LUCA	241
JUAÑ	301
HECHO	348
ROMANO	406
1 CORINTO	431
2 CORINTO	454
GALATA	470
EPESO	479
PILIPO	488
COLOSA	494
1 TESALONICA	500
2 TESALONICA	505
1 TIMOTEO	508
2 TIMOTEO	515
TITO	520
PILEMOÑ	523
HEBREO	525
SANTIAGO	545
1 PEDRO	552
2 PEDRO	559
1 JUAÑ	563
2 JUAÑ	570
3 JUAÑ	572
JUDA	574
APOCALIPSI	576

Ācōrē Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Language: Emberá, Northern

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

3aafc8ea-26b3-5933-9088-d9173d2a6bb2

ISBN: 978-1-5313-0208-5

GENESI

NAĀRĀĒDABEMA BEDEA

Naļ cartara Moiseba ħasia dadjirāba cawadamārēā sāwā Ācōrēba naļ ējūāra osida idjaba sāwā israelerāda idji puru bamārēā edasida. Israelerā Egipto druadeba ēdrapedadacarea Moiseba naļ cartara ħasia.

Genesi trāba jara ħla “naārēadabema.” Maļ bērā naļ cartade ħl ħla Ācōrēba ne jūma odadebemada, ēberārāba naārā cadjirua ēpēpedadadebemada, Ācōrēba dopapa zebidadebemada, ēberārāba naļ ējūā birapedadadebemada, idjaba ēberārāba naārā Ācōrēba ewari iwidpedadadebemada. Jūma maļgara 1:1deba aba 11:26daa ħl ħla.

Maļare ħl ħla Ācōrēba Abrahaļneba israelerā yōbidadebemada (11:27deba aba 50:26daa). Dji crīcha droma naļ Genesi cartadebemara Ācōrēba Abraļa nāwā jarasia: “Bļdeba puru dromada mļa yōbiya...Bļdeba mļa naļ ējūāne ħea purura jūma carebaya (12:2,3).” Wārāda naļ cartade ebuða ħla ēberārāba cadjiruada o panenamīna Ācōrēba jūmarā carebai carea jļwa ħasida. Naārā jarasia diaurura poyaida (3:15). Māwānacarea dopapa zeside Ācōrēba Noéra idji ēberārā sida ēdra edapeda ādjideba naļ ējūāra wayacusa birabisia (6:9deba aba 9:19daa). Māwānacarea Abraļa jarasia idjideba jūma naļ ējūāne ħeara carebaida (12:2,3). Idjaba Josedeba ēberārāra cābana carebasia jarrababa quinirānamārēā (40:1deba aba 50:26daa).

Ācōrēba naļ ējūā oda

1 Naārēda Ācōrēba bajāda idjaba naļ ējūāda osia. ²Maļne naļ ējūāra mīā cawaié ħasia idjaba ne neé ħasia. Pusa nābuada pāimaba pāisosoa ūmasia. Maļne Ācōrē Jaureda pusa lrā domica ħabadjia.*

³Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Ānadua.–

Ara maļda ļnasia. ⁴Maļ ļnaara Ācōrēba bia unusia. Maļbe Ācōrēba ļnaara pāima umebemada awara ħasia. ⁵Ļnaara trļ ħasia “āsa.” Pāimara trļ ħasia “diamasi.” Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.†

⁶Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Baido ēsi dedaada ħaya baido aba ļ-taa wāmārēā, aba edre ħemārēā.–

⁷Ara māwā jarabara Ācōrēba maļ dedaara osia. Maļne baidora aba ļ-taa wāsia. Aba edre ħesia. ⁸Ācōrēba maļ dedaara trļ ħasia “bajā.” Umēbema ewaride māwā osia.

⁹Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Dedaa edrebema baidora jūma ābaa ūmedua ējūā pōāsada odjamārēā.–

Ara maļda ējūā pōāsada odjasia. ¹⁰Maļra Ācōrēba bia unusia. Ējūā pōāsara Ācōrēba trļ ħasia “egoro.” Baido ābaa ūmenada trļ ħasia “pusa.”

¹¹⁻¹²Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Egorode ne quīrātanoa tununadua; chirua ta zaubari ħeada idjaba nejō bacuru sida. Jūma maļra ta zaudia ara ādji ħea quīrāca tununamārēā.–

Ara maļda egorode ne quīrātanoa tunusidaa. Jūma chirua ta diabari ħeara idjaba bacuru nejō zaubari ħea sida ādji ta bara tunusidaa ara ādji ħea quīrāca tununamārēā. Maļra Ācōrēba bia unusia.

¹³Ūbeabema ewaride māwā osia.

*1:2 *Domica ħabadjia.* Maļba jara ħla Ācōrē Jaureba naļ ējūāra waga ħasida idjaba bia oi carea ħasida.

†1:5 *Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.* Hebreo bedeadē nāwā ħl ħla: “Queupeða idjaba ļnadrapeda nabema ewari basia.”

14-15 Maľbe Ācōrēba jarasia:

–Urua ðeada bajāne ðeada dua naľ eĵūā ľna ðamārēā idjaba āsara, diamasi ume quĩrā awara ðamārēā. Maľgaba cawabi ðaya ewarida, poadā idjaba sālbe ewari dromada odida panľda.–

16 Ara māwā jarabľrľba Ācōrēba ľmādauda āsabema carea osia. Jeðecoda diamasibema carea osia. Idjaba chí-dau sida ocuasía. 17-18 Ācōrēba maľra jūma bajāne ðlcuasía naľ eĵūā ľna ðamārēā, āsa beseamārēā, diamasi ľna ðamārēā, idjaba āsara diamasi ume quĩrā awara ðamārēā. Maľra idjia bia unusia. 19 Quĩmārēbema ewaride māwā osia.

20 Maľbe Ācōrēba jarasia:

–Dojāne ne jūma zocai ðeada baraa baya. Idjaba ľta wābaribada sida baraa baya.–

21 Ara māwā jarabľrľba Ācōrēba ðeda waľbľga ðeada ocuasía. Dojāne zocai ðeada quĩrātanoa ocuasía. Idjaba i bara ðeada quĩrātanoa ocuasía. Maľra idjia bia unusia. 22 Maľbe ādjirāra nāwā bia jarasia:

–Zocārā yōnadua. Pusara, do sida biradadua. Idjaba ĩbana sida naľ eĵūāne zocārā yōnadua.–

23 Ācōrēba juesumabema ewaride māwā osia.

24-25 Maľbe Ācōrēba jarasia:

–Animarā quĩrātanoa ðeada naľ eĵūāne baraa baya: daupēbada animarāda, ādji jāne wābada animarāda, mēābema animarā sida baraa baya.–

Ara māwā jarabľrľba Ācōrēba mēābema animarāda, daupēbada animarāda, animarā ādji jāne wābada sida quĩrātanoa ocuasía. Maľra idjia bia unusia.

26 Maľbe Ācōrēba jarasia:

–Jālbe ēberāda oðadrl dadji quĩrāca. Maľ ēberāba ĩbana ðeada, animarā pusade ðeada, daupēbada ðeada, mēābema ðeada, idjaba jūma ādji jāne wābada sida poya erobaya.–

27 Ara māwā jarabľrľba Ācōrēba ēberāda osia idji quĩrāca. Wārāda idji quĩrāca osia. Dji umaquirā, dji wērā sida osia. 28 Maľbe Ācōrēba ādjira nāwā bia jarasia:

–Warra zocārā ununadua. Naľ eĵūāra biradadua idjaba jūma naľ eĵūāne ðeara bārā jľwaeda erobeadadua. Þeda ðeara, ĩbana ðeara, druabema animarā sida jūma poya erobeadadua.–

29 Maľ awara Ācōrēba ādjía jarasia:

–Acľdadua, mľa bārāa diaya jūma naľ eĵūāne chirua ta bara ðeada, jūma bacuru nejō ta bara ðeā sida. Maľnebe-mada bārāba jūma codida panľa. 30 Idjaba animarā druabemaa, ĩbana ðeaa, jūma animarā ādji jāne wābada ðeaa bida mľa chiruara diaya coðamārēā.–

Ara maľda māwā ðesia. 31 Maľbe Ācōrēba idjia oðara jūma bio bia unusia. Seibema ewaride māwā osia.

2 Māwā Ācōrēba bajāra, naľ eĵūā sida jūma pārāsia. Jūma bajāne ðeara, naľ eĵūāne ðeā sida pārāsia. 2 Sietebema ewaride jūma pārā erobasía. Maľ bērá sietebema ewaride ľnāūsía. 3 Jūma pārāpeda ľnāūna bērá, sietebema ewarira dji biara ðľda ðľsia jūmarāba idjía bia beðea pananamārēā idjaba ľnāū pananamārēā. 4 Māwā Ācōrēba bajāra, naľ eĵūā sida jūma osia.

Ācōrēba naārābema ēberā oða

Ācōrēba naľ eĵūā, bajā sida osi ewaride, 5-6 chiruada pōājārā sida neé basía Ācōrēba naľ eĵūāne wadibida cueda zebica baða bērá. Baribarl egoroðeba ľtaa towaada odjabadjia

naļ ējūā jūma ɓeguea oi carea.[‡] Idjaba ēberāda neē basia ējūā oi carea.⁷ Maļne Ācōrēba egoro poradeba ēberāda osia. Maļ ēberā quēbade Ācōrēba jārāpuasia āyāba edamārēā. Māwā ēberāra zocai besia.

⁸ Māwānacarea Ācōrēba néu ējūāda āmādau odjabariare osia.[†] Maļ néu ējūāra Edeļ abadaa. Ācōrēba ēberā odara néu ējūāne ɓasia.⁹ Mama quīrātanoa bacuru bia quedeada nejō bia zabadada waribisia. Maļ ējūā ēsi úsia nejō zocai ɓai diabarida. Idjaba úsia nejō crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari sida.

¹⁰ Edeļ ējūāne doda ɓasia maļ néu ējūāra jūma cūrāsa erobamārēā. Maļ dora dji taedaa quīmārē nērā ɓasia.¹¹ Do nērā ɓara aba Pisol ɓasia. Pisolra Havila druađe ɓaa. Havila druara oro bara ɓaa.¹² Dji orora bio bia ɓaa. Idjaba ónice mōgara sida bara ɓaa. Bacuru ɓa tūāpa ɓa bedelio abada sida bara ɓaa.¹³ Dewarabema dora Gihoļ abadaa. Gihoļra Cus druađe ɓaa.¹⁴ Maļarebema dora Tigri abadaa.[§] Maļ dora Asiria purudeba āmādau odjabariare ɓaa. Jirūarebema dora Euprate abadaa.

¹⁵ Maļne Ācōrēba ēberāra edapeđa Edeļ néu ējūāne ɓasia aca ɓamārēā.

¹⁶ Maļbe Ācōrēba ēberāa jara ɓasia:

–Jūma naļ néu ējūāne ɓea nejōra ɓaa jōida ɓaa.¹⁷ Baribala crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari nejōra jōcara ɓaa. Maļda jōsira ara maļ ewaride ɓara wārāda beuya.–

¹⁸ Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Bia ɓalēa ēberā iduba ɓaida. Carebabari biada idji itea oya.–

¹⁹ Maļne Ācōrēba egorođeba jūma animarā druabemada, jūma ībana sida osia. Maļ animarā ɓeara ēberāmaa enesia cārē trāda ādjiza ɓacuai cawaya. Ara maļda ēberā Adaļba animarā ɓeara trā ɓacuasia. Animarā trāra ādjiza besia Adaļba trā ɓacuada quīrāca.²⁰ Māwā Adaļba daupēbada animarāra, ībana bajāne wābaribadara, mēābema animarā sida jūma trā ɓacuasia. Māwāmina Adaļ itea carebabari biada wađi neē basia.

²¹ Maļ carea Ācōrēba Adaļra bio cāibisia. Adaļ cāi ɓade Ācōrēba idji orro ɓawarada aba edasia. Edapeđa waya dji djarara cara ɓasia.²² Maļbe Ācōrēba Adaļ orro ɓawarada edadara wērāda osia. Opeđa Adaļmaa enesia.²³ Maļne Adaļba jarasia:

¡Idibara naļra mļ orroa! Idjidra wārāda mļ djaradeba ođaa.**

Mļa trā ɓaya “wērā”, Ācōrēba idjira umaquīrāneba ođa bērā.††

²⁴ Maļ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepedā idji quima ume ābaa ɓeya. Māwā cacua aba ɓa quīrāca panania.

²⁵ Maļne Adaļra, dji wērā sida ācada panasidaa baribara peradaca basia.

Adaļba dji wērā bida Ācōrē ijā amapedada

3 Jūma Ācōrēba ocuada animarā cāyābara damada crīcha cawaara ɓasia djārā cūrūgai carea. Maļ damaba wērāa jarasia:

[‡]2:5-6 *Egorođeba ātaa towaada odjabadja.* Ācalamaarā maļ bedeaba jara ɓaa: “Baidoda egorođeba āta zebadja.”

[†]2:8 *Āmādau odjabariare.* Maļba jara ɓaa maļ ējūāra Israel druađeba āmādau odjabariare ɓada wa Jordaļ dođeba āmādau odjabariare ɓada.

[§]2:14 *Tigri.* Hebreo bedeade “Hidekel” ɓā ɓaa.

**2:23 *Idjidra wārāda mļ djaradeba ođaa.* Hebreo bedeade nāwā ɓā ɓaa: “Naļra ɓawarada mļ ɓawaradebema idjaba djara mļ djaradebema.”

††2:23 *Wērā.* Hebreo bedeade bedea “wērā” idjaba bedea “umaquīrā” abari quīrāca jiguabaria.

–¿Ācōrēba wārāda jarasica jūma naļ néude ðea nejōra bārāba jōcara panlada?–

² Wērāba panusia:

–Māwāéa. Naļ néudebema nejōra daiba jōnida panla. ³ Baribarla bacuru néu ēsi nūmalnebemada Ācōrēba jarasia: “Jālgla nejōra jōrānadia idjaba jidarānadia. Māwā odibarla beudía.”–

⁴ Maļne damaba wērāa jarasia:

–Bārāra beudaéa. ⁵ Ātebala maļ nejō jōblada ewaride bārāba abeda jūma cawadía biada, cadjirua sida. Māwā Ācōrē quīrāca crīcha cawa panania. Maļgara idjia cawa ðla, maļ carea bārāa jōbi ama ðla.–

⁶ Maļne wērāba unusia bacuru néu ēsi nūmal nejōra biya purea jira ðada idjaba jōi biya quiruda. Ara maļda jō quīrīasia crīcha cawa ðai carea. Maļbe ða edapeda jōsia. Jōpeda dji quimaa diasia. Maļne idjia bida jōsia. ⁷ Ara maļda ādjia umena abeda cawasidaa ādjira ācaða panlada.† Maļ carea higojō queduada īgudapeda jāsidaa.

⁸ Quewara cūrādrablarade Ācōrēra néu ējūāne nībasia. Adaļba dji wērā bida maļ ūrīsidade néude mīrūsidaa. ⁹ Maļ bēra Ācōrēba Adaļra nāwā trāsia:

–¿Bla ra sāma ða?–

¹⁰ Adaļba panusia:

–Ba zebarlaða ūrīsīde ne wayaaba mļra mīrūsia ācaða ða bēra.–

¹¹ Maļne Ācōrēba iwīdisia:

–¿Caiba jarasi bara ācaða ðada? ¿Bla jōsica mļa jōrāduada nejōra?–

¹² Adaļba panusia:

–Bla mļa wērā diaðaba jōbisia.–

¹³ Maļ bēra Ācōrēba wērāa iwīdisia:

–¿Bla cārē cārēā jāwā osi?–

Wērāba panusia:

–Damaba mļra cūrūgasia. Maļ bēra mļa jōsia.–

¹⁴ Maļ bēra Ācōrēba damara nāwā bié jara ðasia:

Bla jāwā cūrūgada bēra, mļa bara daupēbada animarā idjaba mēabema animarā cāyābara biēara ðlya.

Nāwā ðaya: idiba ļtaa bldji jāne nībaya idjaba ewariza ba itera egoro pora caita ðaya aba beubarlaða.††

¹⁵ Idjaba mļa bara wērā ume dji quīrūda ðlya. Idiba ļtaa ba warrara wērā warra ume dji quīrū ðaya.

Bla wērā warrara jīrūgarronane caya. Baribarla idjia ba borora berradagaya.††

¹⁶ Maļne Ācōrēba wērāa jarasia:

Ba ðiogoa ðade mļa bara bia mīgabiya. Warra toblarade puadeba toya.

Māwā bia mīga ðaimīna ba quima ume ða quīrīā ðaya,* baribarla idjia bara idji jłwaeda erobaya.

^{17–18} Maļne Ācōrēba umaquīrāa jarasia:

Mļa bla jarasia jāļ nejōra jōrāmārēā. Māwāmīna ba wērā bedēada ijāsia.

Maļ bēra mļa naļ ējūāra jūma bié ðlya. Lara, jūichichi sida odjacuaya.

Bla bio bia mīga ðaya ba néudebemada coi carea. Idjaba bla chiruada co ðaya.

¹⁹ Ne coi carea traja ðade ba dratude jla zowua nūmaya aba beubarlaða.

Bla egoro poradebēmaa. Maļ carea bara wayacusa egoro pora ðaya.

²⁰ Adaļba idji wērāra trļ ðasia Eva, idjira jūma dadji zocai ðea papa bēra.†

††3:7 *Cawasidaa*. Hebreo bedēade ðā ðla: “Dau uruasidaa.”

††3:14 *Ba itera egoro pora caita ðaya*. Hebreo bedēade ðā ðla: “Egoro porada co nībaya.”

§§3:15 Romano 16:20; Apocalipsi 12:17.

*3:16 *Ba quima ume ða quīrīā ðaya*. Maļra hebreo bedēade ebuda ðléa. Ācrlamaarā jara ðla “ba quimara ba jłwaeda eroba quīrīā ðaya.”

†3:20 Hebreo bedēade Eva trļra zocai ðaða abarla quīrāca jīguabaria.

²¹ Maãbe Ācōrēba animarā edebema wuada opeða ādjía jãbisía. ²² Māwā-nacarea Ācōrēba jarasia:

–Naã ēberāba jãã nejōra jōna bēra bi-ada cadjirua síða jūma cawa ðla. Māwā dadji quírāca besía. Maã bēra zocai ðai diabari nejōda idjía idu jōbidaéa. Maãda jōsira beuca baya.–

²³ Ara maãda Ācōrēba ēberāra Edeã néu ējūānebemada āyā jaretasia ējūā o ðamārēa. Ācōrēba idjira egorodeba osía. Maã bēra idjira ðasia egorode ne u ðamārēa. ²⁴ Ācōrēba ēberāra āyā jaretapeða Edeã néu ējūā ãmāðau od-jabariare bajānebema nezocarā i bara panlada ðasia. Idjaba ðasia djōbada neco urua ðada, iduða parraga tucua jira ðada. Maãgarāba zocai ðai diabari nejōra waga panesidaa ni abaaba jōrāmārēa.

Caiãba idji djaba Abel beaða

4 Maãbe Adaãra dji quima Eva ume cāisia. Evara ðiogoa ðepeða warra tosia. Maãne Evaba jarasia: “Mãa umaquírā warrada erobesia Ācōrēba carebaða bēra.” Māwā dji warrara trã ðasia Caiã.[‡]

² Māwānacarea dji djaba Abelda tosia. Maã Abelera oveja ðaupēbari basía. Maãne Caiãra ne ubari basía.

³ Māwā panãne ewari aba Caiãba idji néudebemada Ācōrēa diasía. ⁴ Maãne Abelba oveja zaquerā dji naārā tope-ðadada beapeða dji dragada Ācōrēa diasía. Ācōrēba Abelera idjia diaða síða bia unusía.[¶] ⁵ Baribara Caiãda idjia diaða síða bia unué basía. Maã carea Caiãra bio quírúsía. Aþeða quírā cad-

jirua nūmesía. ⁶ Maã carea Ācōrēba Caiãa jarasia:

–¿Cārē cārēã quírū nūma? ¿Cārē cārēã quírā cadjirua nūma? ⁷ Ba biada oibara ¿bara ðasrida ðaéca?[§] Baribara ba biada oébara cadjirua jawaeda ðaya. Baribara ba cadjiruara royaida ðla.–

⁸ Ewari aba Caiãba idji djaba jarasia: “Āyā parrade wāna.”** Ara maãda wāsidaa. Néude ābaa nīnane Caiãba Abelera adua ðađe beatasia. ⁹ Maã bēra Ācōrēba Caiãa iwidiisia:

–¿Sāma ða ba djaba Abelera?–

Maãne Caiãba panusia:

–Cawaéa. Māwāra ¿mãra idji acãbarica?–

¹⁰ Ācōrēba jarasia:

–¿Cārē cārēã ba djabara jãwã beasi? Idji oa egorode erozoaðaba jīgua jara ðla mãa jipa cawa omārēã. ¹¹ Ba djabada beaða bēra mãa bara bié ðaya. Mãa bara idji oa erozoaðamaaba āyā jaretaya. ¹² Ba ējūā obaramina ba néura bia zauca baya. Bara naã ējūāne ara jãwã parrãa nībaya. ãnãui síða neé ðaya.–

¹³ Caiãba Ācōrēa jarasia:

–Mã mãwã ðaira jūmawāyã zarea ðla. Maãra mãa droaéa. ¹⁴ Idi ba mãra naã druadebemada āyā jaretabara. Ba quírāpita mãra wācara ðaya. Idi ba ã-taa mãra naã ējūāne parrãa nībaya drua aĩbema quírāca. Bariduaba mãra un-unibara, beaðia.–

¹⁵ Ācōrēba jarasia:

–Bariduaba baða beaibara, mãa idjira ba cãyābara auðuara cawa oya.–

Maã bēra Ācōrēba Caiã cacuaede sēyāda ðasia, bariduaba maã sēyāda unusidara Caiãra bearānamārēã. ¹⁶ Ara

[‡]4:1 Hebreo bedeaðe Caiã trãba jara ðla “erobeda.”

[¶]4:4 Hebreo 11:4; 1 Juaã 3:12.

[§]4:7 ¿Bara ðasrida ðaéca? Maãra hebreo bedeaðe ebuda ðléa. ãcãamaarã jara ðla: “¿Mãa bara bia unuéca?”

**4:8 Āyã parrade wāna. Griego bedeaðe mãwã ðã ðla. Hebreo bedeaðe neéa.

małda Caiłra Ācōrē quīrāpitabemada āyā wāpeđa Nod druade ðade wāsia. Mał Nod druara Edełneba łmāđau odjabariare ðla.

Caiłneba yōpeđada

¹⁷ Caiłra idji quima ume cāisia. Dji wērāra ðiogoā ðepeđa Enocoda tosia. Mał Enoco toside Caiłba puruda o ðasia. Dji puru trłra dji warra trł quīrāca Enoco trł ðasia.

¹⁸ Enocora Irá zeza basía. Irára Mehujael zeza basía. Mehujaelera Metusael zeza basía. Metusaelera Lame zeza basía. ¹⁹ Mał Lameba wērāda umé erobasia. Aðara Adá abadžidaa, dewarabemara Zila abadžidaa. ²⁰ Adába Jabalda tosia. Jabalðeba yōsidaa wua deđe ðeabadada, animarā daupēbadařā sida. ²¹ Dji djaba trłra Jubal basía. Jubalðeba yōsidaa arpa zá cawa ðeada idjaba chiru zá cawa ðea sida. ²² Zilaba Tubal-Caiłda tosia. Idjia broncedebemada idjaba jiorroðebema sida ne o cawa ðasia. Tubal-Caił djabawērāra Naamá abadžidaa.

²³ Ewari aba Lameba idji quimarā Adáa, Zilaa biða jarasia: Adá, Zila, mł bedeada ūrīnadua. Młā ēberā cūdra ðada beasia idjia mł djara tuða carea, mł puoða carea.

²⁴ Bariduaba Caiłda beaibαλ, Ācōrēba małgara bio cawa oya. Baribαλ bariduaba młda dji cūdra carea beaibαλ Ācōrēba mał ēberāra auðuara cawa oya.††

Adałba, Eva biða dewara warra unupeđada

²⁵ Mał ewaride Adałra wayacusa dji quima ume cāisia. Małbe dji quimaba umaquīrā warrada tosia. Małne jarasia:

“Caiłba Abel beadacarea Ācōrēba młā dewara warrada Abel cacuabari diasia.” Māwā dji warrara trł ðasia Se.‡‡

²⁶ Małbe Seba warrada unusia. Dji trłra ðasia Enó. Mał ewarideba łtaa ēberārāba Ācōrēa ewari iwidiðadađe idji trłra “Jehová” a panesidaa.

Adałneba yōpeđada

5 Nama ðł ðla Adałneba yōpeđadaðebemada. Ācōrēba ēberārā oside ara idji quīrāca osia. ² Dji umaquīrā, dji wērā sida osia. Małne Ācōrēba ādjira yōnamārēā bia jara ðasia.¶¶ Ādji osi ewaride ādjira trł ðasia “ēberārā.”

³ Adał ciento treinta poa ðaside warrada unusia ara idji quīrāca ðada. Idjira trł ðasia Se. ⁴ Se ununacarea Adałra ochociento poa ðasia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁵ Jūma ābaa Adałba noveciento treinta poa unusia. Māwā ðada jaidasia.

⁶ Sera ciento cinco poa ðaside Enóda unusia. ⁷ Enó ununacarea Sera ochociento siete poa ðasia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁸ Jūma ābaa Seba noveciento doce poa unusia. Māwā ðada jaidasia.

⁹ Enó noventa poa ðaside idji warra Cainałda unusia. ¹⁰ Cainał ununacarea Enóra ochociento quince poa ðasia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹¹ Jūma ābaa Enóba noveciento cinco poa unusia. Māwā ðada jaidasia.

¹² Cainał setenta poa ðaside idji warra Majalalelda unusia. ¹³ Majalaleel ununacarea Cainałra ochociento cuarenta poa ðasia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁴ Jūma ābaa Cainałba

††4:24 *Bio cawa oya.* Hebreo bedeade nāwā ðł ðla: “Þarima siete cawa oya.” *Auðuara.* Hebreo bedeade “Þarima setenta y siete.”

‡‡4:25 Hebreo bedeade Se trłba jara ðla “diada.”

¶¶5:2 Genesi 1:28.

noveciento die poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

¹⁵ Majalaleel sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Jaréda unusia. ¹⁶ Jaré ununacarea Majalaleelera ochociento treinta poa ɓasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁷ Jūma ābaa ochociento noventa y cinco poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

¹⁸ Jaré ciento sesenta y dos poa ɓaside idji warra Enocoda unusia. ¹⁹ Mañ Enoco ununacarea Jaréra ochociento poa ɓasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁰ Jūma ābaa Jaréba noveciento sesenta y dos poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

²¹ Enoco sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Matusaleɓda unusia. ²² Matusaleɓ ununacarea Enocora tresciento poa Ācōrē ume jipa nībasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²³ Jūma ābaa tresciento sesenta y cinco poa unusia. ²⁴ Enocora ewariza Ācōrē ume jipa nībasia. Māwā ɓɓe nēbasia Ācōrēba zocai ededa bēra.

²⁵ Matusaleɓ ciento ochenta y siete poa ɓaside idji warra Lameda unusia. ²⁶ Mañ Lame ununacarea Matusaleɓra seteciento ochenta y dos poa ɓasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁷ Jūma ābaa noveciento sesenta y nueve poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

²⁸ Lame ciento ochenta y dos poa ɓaside warrada unusia. ²⁹ Mañne Lameba jarasia: “Ācōrēba nañ ejūāra bié ɓasia. Mañ bēra dadjirā jawaba ejūā o panara zarea ɓla, baribara nañ warrabara dadjirāra ɓnāūbiya.” Māwā dji warrara trā ɓasia Noé.^{§§}

³⁰ Mañ Noé ununacarea Lamera quiniento noventa y cinco poa ɓasia.

Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia. ³¹ Jūma ābaa seteciento setenta y siete poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

³² Noé quiniento poa ɓaside dji warrarā Seɓda, Caɓda, Jape sida unusia.

Ēberārāba cadjiruada ēpē panana

6 Nañ ejūāne ēberārā yōsidade caurāda unucuasidaa. ² Mañbe Ācōrē warrarāba mañ awērārāra quīrāwārēa unusidaa.* Mañ bēra ādjirāba awuablada edasidaa.

³⁻⁴ Edapedadacarea warrarāda yōsidaa. Mañ warrarāra nañ ejūāne drasoa waiɓla warisidaa. Ādjirāra trā ɓɓa ɓesia mañ drōānabema ewaride, nocoarebema ewaride biɓa. Ādjirā carea Ācōrēba jarasia: “Mā ēberārāa ɓyāba diasia zocai pananamārēa baribara djara bēra beudā. Poa ciento veintebe beadā.”†

⁵ Ācōrēba unusia ēberārāba jūma nañ ejūāne cadjiruada jūmawāyā o panada. Unusia ādjia aɓabe cadjirua odidra ewariza crīcha panada. ⁶ Mañne Ācōrēra sopua ɓesia nañ ejūāne ēberārā oda carea. Idjimaarā biara ɓacasia ādjira odaébara. ⁷ Nāwā crīchasia: “Mā ēberārāda, animarāda, animarā ādji jāne wābadada, ibana sida jūma jōbiya. Mā ādjira odaébara biara ɓacasia.”

⁸ Baribara Ācōrēba Noéda bia unusia.

Ācōrēba Noéa jāba droma baurude quīrāca ɓa obida

⁹ Nama Noédebemada nēbala ɓa.

Noéra ēberā jipa ɓasia. Ācōrē ume jipa nībadajia. Idji ewaridebemarā tāēna aɓabe idjidra jaradi neé ɓasia. ¹⁰ Noéba

§§5:29 Hebreo bedede Noé trāba jara ɓla “ɓnāūya.”

*6:2 Ācōrēba mañ Ācōrē warrarāra bajānebema nezocarāa. Dewaramaarā Sedeba yōpedadarāda māwā panla.

†6:3-4 Mā ēberārāa ɓyāba diasia zocai pananamārēa baribara djara bēra beudā. Ācōrēba mañ bedeba nāwā jara ɓla: “Mā Jaurera ewariza ēberārā ume dji baēa ādjirāra djara bēra.”

warrarāda ūbea unusia: Seḷ, Caḷ, idjaba Jape.

¹¹Maḷne naḷ eḷjūāne ḃeara Ācōrē quīrāpita bié duanesidaa baridua cad-jiruara jūmawāyā o ḃea bērā. ¹²Ācōrēba naḷ eḷjūā acḃadḃarḃade wārāda jūma bié ḃada unusia jūma ēberārāba ne jūmane cadjirua o ḃea bērā. ¹³Maḷ carea Ācōrēba Noéa jarasia:

–Mḷa naḷ eḷjūāne zocai ḃeara jūma jōbiya jūmawāyā cadjiruada o ḃea bērā. Idjaba naḷ eḷjūā sida jūma āriya. ¹⁴⁻¹⁶Maḷ carea ḃla jāba dromada bacuru biadebemada odua.[‡] Opeda cādorronaba soadua edaare, dajadaare bida. Maḷ jābara naḷ waibḃade odua: dji drasoada setenta y cinco braza, dji jedeada doce braza, idjaba dji ḷtaada siete braza. Jāba dromara cḃapō ūbea odua. Cḃapōza zocārā ḷajucuada. Maḷbe cḃapō ḷtaarebemane dajadaa acḃbadada odua. Dji ḷtaara bicaca aba ḃaida ḃla dji āquidadeba edaa. Idjaba eda wābadada jāba droma orrode odua.

¹⁷Pārānacarea mḷa dopapada zebiya naḷ eḷjūāra jūma ū wāmārēā. Māwā jūma zocai ḃeara mḷa jōbiya. Animarā ḃeara, ēberārā sida jūma quininia. ¹⁸Baribḃarḃa mḷra ḃa ume bedea ḃaya bārā ēdḃa edai carea. Bḃda, ḃa warrarāda, ḃa quimada, ḃa āigurā sida jāba dromane ḃadodia. ¹⁹Idjaba jūma animarāda umé uméa, dji umaquīrāda dji wērāda jāba dromane eda wābidia ḃa quīrāca zocai ḃeadamārēā. ²⁰Ībanada, dewara animarāda, animarā ādji jāne wābada sida umé uméa ḃamaa zedia ḃla ādjirā zocai wagamārēā. ²¹Idjaba codi carebemada jḃarḃa pepeda wagadua bārāba maḷ animarā bida co panani carea.–

²²Ācōrēba jarada quīrāca Noéba jūma osia.

Dopapa zeda

7 Māwānacarea Ācōrēba Noéa jarasia: –Naḷ eḷjūānebema ēberārā tāēna mḷa ababe bḃdḃarḃa jipa unu ḃla. Maḷ bērā bḃarḃa jūma ḃa ēberārā sida jāba dromane eda wānadua. ²Dji mḷa babue daida ḃa animarānebemada dji umaquīrārāda siete idjaba dji wērārāda siete edadua, baribḃarḃa animarā mḷa babue diacara panḃnebemada aba dji umaquīrāda, aba dji wērāda edadua. ³Ara maḷ quīrāca ībanaza dji umaquīrārāda siete, dji wērārāda siete edadua naḷ eḷjūāne zocai ḃeadamārēā. ⁴Siete ewari baḃacarea mḷa cuarenta ewari āsa diamasi bida cueda zebiya. Maḷba mḷa naḷ eḷjūāne zocai ḃea odara jūma jōbiya.–

⁵Ara maḷda Noéba jūma osia Ācōrēba jarada quīrāca.

⁶Noé seisciento poa ḃaside dopapaba naḷ eḷjūāra jūma ū wāsia. ⁷Dopapa carea Noéra jāba dromane eda wāsia. Dji warrarāda, dji quimada, dji āigurā sida eda wāsidaa. ⁸Jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba babue diabada animarāda, Ācōrēba babue diacara panḃ animarā sida. Ībana beada, jūma ādji jāne wābada animarā sida eda wāsidaa. ⁹Umé uméa dji umaquīrāda dji wērārā sida jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba Noéa jarada quīrāca.

¹⁰Siete ewari baḃacarea dopapaba eḷjūāra ū wāsia. ¹¹Noé seisciento poa ḃaside ara maḷ poade jedeco aba audu diecisiete ewari bade ū wāsia. Ara maḷ ewaride pusa edrebema baidora ḷtaa bogḃarḃa ze nūmesia, idjaba cue sida bio ze nūmesia. ¹²Naḷ eḷjūāne cue ze nūmasia cuarenta ewari āsa, diamasi bida.

¹³Cue ze nūmeside Noéra idji warrarā Seḷ, Caḷ, idjaba Jape sida jāba dromane eda wāsidaa. Noé quimada,

[‡]6:14-16 *Bacuru bia*. Hebreo bedede “gofer” ḃḷ ḃla. Baribḃarḃa hebreo bedea cawa beaba maḷ gofer bacurura adua panḃa.

dji āīgurā sīda eda wāsīdaa. ¹⁴ Ādjirā ume quīrātañoa animarā mēābemada, daupēbadada, ādji jāne wābadada, ībana sīda jāba dromane eda wāsīdaa. ¹⁵ Animarā ðeara jūma umé uméa Noé-maa zesedapeda jāba dromane eda wāsīdaa. ¹⁶ Animarā ðeara eda wāsīdaa dji umaquīrāda dji wērāda, Ācōrēba Noéa jaraēa quīrāca. Noé eda wānacarea Ācōrēba dji eda wābadara jūātrā nūmasīa wagai carea.

¹⁷ Cuarenta ewarīde dopapaba jūma ū wābāra basīa. Ātaa ū wābāraēda jāba dromara baido ārā ūmesīa. ¹⁸ Dora ewarīza ātaa ū wāsīa. Waiāba ū wāsīa. Maā bēra jāba dromara baido ārā pārrāga ūmesīa. ¹⁹ Māwā ðāde doba naā ējūāra jūma ū wāsīa. Eya ātāra ðea sīda jūma ū wāsīa. ²⁰ Eyara jūma ū nūmepeda waēi braza quīmāre auđu ū wāsīa.

²¹ Maā bēra naā ējūāne zocai ðeara jūma quinisīdaa. Ībana ðeada, daupēbada animarāda, mēābemada, jūma animarā ādji jāne wābada sīda quinisīdaa. Idjaba ēberārā sīda jūma quinisīdaa. ²² Jūma druabema āyābabada ðeara quinisīdaa. ²³ Wārāda jūma druabema zocai ðeara quinisīdaa. Ēberārāda, animarāda, ādji jāne wābadada, ībana sīda quinisīdaa. Māwā Ācōrēba naā ējūāne ðeada jūma jōbisīa. Maāne ababe panesīdaa Noéda, idji ume jāba dromane eda wāpedada sīda. ²⁴ Naā ējūāra dopapaba ciento cincuenta ewarī ū nūmasīa.

Dopapa wāna

8 ¹⁻² Naā ējūā ū nūmasīde Ācōrēba Noéra jūma animarā jāba dromane duanā sīda quīrādoāē ðasīa. Maā bēra Ācōrēba nāūrāda jūma naā ējūāne tabisīa, pusa edrebema baidora tādrābisīa, idjaba cue sīda poabisīa.

³⁻⁴ Maā bēra dora pīāca edaa erru wāsīa. Cue zesi ewarīdeba ciento cincuenta ewarī ðadacarea jāba dromara Ararat eyaīda ðā druade poa ðesīa. Cue zesi poade sei jedeco auđu diecīsiete ewarī ðāde māwā poasīa. ⁵ Barībāra wadībīda dora erru basīa. Pīāca erru wāne diebema jedeco nabema ewarīde waabema eya borora odjacuasīa.

⁶ Cuarenta ewarī ðadacarea Noéba jāba dromane dajadaa acābada oðara ewasīa. ⁷ Ewapeda ībana ne mīguīa cobarīda ēdrābisīa egoro pōāsada unūi cawaya. ⁸ Maā ībanara wāpeda waa zēē basīa, ātebāra pārrāga wābarī nībabad-jīa do errubāramīsīa. ⁸ Māwā ðāde Noéba puchīrāda wābisīa dora errusī cawaya. ⁹ Maā puchīrāra jāba dromanaa waya jēda zesīa sāma ðarīda unūē bēra. Maābe Noéba puchīrāra idjī jāwaba edapeda jāba dromane eda ðasīa.

¹⁰ Siete ewarī jāāpeda Noéba wayacusa puchīrāra jāba dromaneba wābisīa. ¹¹ Queubāraēda puchīrāra waya jēda zesīa. Maāne dji quīdade olīvo bacuru quedada enesīa. Maāneba Noéba cawasīa ējūā ū nūmanara wārāda errubāra. ¹² Waya siete ewarī jāāpeda Noéba wayacusa puchīrāra wābisīa. Maāne puchīrāra waa Noémaa zēē basīa.

¹³ Noé 601 poa ðasīde naā ējūāne dora jūma errusīa. Ara maā poade dji nabema jedecode nabema ewarīde Noéba jāba droma de ēcarrara ogapetasīa. Maāne ējūāra pōāsa ðāda unusīa. ¹⁴ Jedeco aba auđu veintīsiete ewarī ðāde ējūāra wārāda bīo pōāsa basīa. ¹⁵ Maābebāra Ācōrēba Noéa jarasīa:

¹⁶ –Bāra, ðā quīma, ðā warrārā, ðā āīgurā sīda jāba dromaneba ēdrādadua. ¹⁷ Idjaba ēdrābigadua jūma animarā ðā ume duanāra: ībanada, animarā daupēbadada, animarā ādji jāne

^{8:7} *Ībana ne mīguīa cobarīda.* Cāpūrīā bedeade ðā ðā “cuervo.” Barībāra dopeda jaraē ðā. Idjaba āgoso sīda jaraē ðā ne mīguīada cobarīmīna.

wābada sida jūma naļ ējūāne wānapeda yōnamārēā.–

¹⁸Ara maļda Noéra, dji quima, dji warrarā, dji āīgurā sida ēdrasidaa. ¹⁹Idjaba jāba dromaneba ēdrasidaa jūma animarā daupēbadada, mēābemada, ādji jāne wābadada idjaba wābaribada sida. ²⁰Maļbe Noéba mōgarada āta pā buesia animarā Ācōrēa babue diai carea. Māwā opeđa Ācōrēa babue diaida ħa animarāda, ībana sida aba aba beacuasia. Beacuapeđa mōgara āta pā bueđa ātā Ācōrēa babue diasia. ²¹Maļ babue diađara Ācōrēba bia unusia. Maļne jarasia:

–Idiba āta mļa naļ ējūāra waa biē ħāéa, ēberārāba caibe eđaaba ādji sođe cadjirua ođidra crīcha ħeamīna. Idjaba mļa jūma zocai ħeara waa quinibiéa mļa ođa quīrāca. ²²Naļ ējūā ħamisa ēberārāra ne u panania, ne ewa panania. Ewari jļwārlāra, ewari cūrāsa sida ħaya. Doiđaada, poa sida ħaya. Āsa, diamasi sida ħaya.–

Ācōrēba Noé ume beđeā ħađa

9 Maļbe Ācōrēba Noéa, dji warrarāa bida nāwā bia jarasia:

–Warra zocārā yōnadua. Naļ ējūāra jūma biradadua. ²Jūma animarā naļ ējūāne ħeaba bārāra wayađia. Ībanara, animarā drubemara, pusadebema sida jūma bārā jļwaeđa beađia.

³Mļa naēna chiruada, nejō sida cođamārēā diasia. ⁴Ara maļ quīrāca idi mļa jūma animarā ħea sida diabara cođamārēā. ⁵Baribara animarā oara cocara panāa, oadeba jūmarāda zocai duana bēra. ⁶Ēberāba wa animarāba ēberāda beabara, mļa cawa oya. ⁷Mļa ēberāra ara mādji quīrāca osia. Maļ carea bariduada mīā beabara, bārā bororāba maļ ēberāra beabidida panāa.

⁷Mļa bārāa jaraya: warra zocārā yōnadua. Naļ ējūāra jūma biradadua.–

⁸Maļ awara Ācōrēba Noéa, dji warrarāa bida nāwā jarasia:

^{9–10}–Ūrīnadua, mļa beđeada ħaya bārā ume, bārāneba yōbādarā ume bida, jūma animarā bārā ume jāba dromaneba ēdrapedađa ume bida. Animarā daupēbada, mēābema, ībana, jūma naļ ējūāne ħea animarā ume mļa beđeada ħaya. ¹¹Mļa beđeā ħabara naļga: naļ ējūāne zocai ħeara waa dopapaba jōbiéa. Waa naļ ējūāra ū wāéa naļ ējūāne ħea quinīnamārēā. Mļa beđeā ħađara wārāda māwā baya.–

^{12–13}Maļ awara Ācōrēba jarasia:

–Mļa bārā ume, bārāneba yōbādarā ume, animarā ume bida beđeā ħađara jōca baya. Maļ carea mļa sēyāda jārārāne jira ħabara cawadamarēā mļa naļ ējūāne ħea ume beđeā ħađara wārāda māwā ħaida. Maļ sēyāra eumaa. ¹⁴Mļa jārārā zebibara mļ eumara odjabari baya. ¹⁵Maļgađeba mļa quīrāneba ħaya mļa bārā ume animarā ume bida beđeā ħađara. Waa dopapara wābiéa naļ ējūāne ħea quinibi carea. ¹⁶Euma jārārāne jira ħa unubara mļa quīrāneba ħaya jūma naļ ējūāne zocai ħea ume beđeā ħađara. Maļra jōca baya. ¹⁷Wārāda eumaba quīrānebabi ħaya mļa jūma naļ ējūāne zocai ħea ume beđeā ħađara.–

Ācōrēba Noéa māwā jarasia.

Noé warrarāba opeđađa

¹⁸Noé warrarā jāba dromaneba ēdrapedađara Seļ, Caļ, idjaba Jape basia. Caļra Canaaļ zeza basia. ¹⁹Noé warrarāra ūbea panasidaa, baribara ādjideba yōpedađarāba naļ ējūāra wayacusa birasidaa.

²⁰Maļbe Noéba peđa opeđa uvada ūsia. ²¹Ewari aba Noéba uva ħa aseada

do ʒasia. Maḷba idjira beu ʒesia. Maḷ bēra idji dejāne ācada tabasia. ²²Māwā tabḷde dji warra Caḷda eḷa zesia. Caḷra Canaaḷ zeza basía. Maḷne Caḷba idji zeza ācada tabḷda unupeḷa idji djabarā dajadaare panḷa jarade wāsia. ²³Maḷ carea Seḷba Jape bida borobada aba edasidaa. Maḷ borobara ādji equiade ʒadapeḷa ādaunaa wāsidaa ādji zeza-maa. Maḷbe araa acḷaḷe ādji zezara ānēbari ʒasidaa. Māwā ādji zeza cacuara ununaé basía.

²⁴Noé quīrā baḷacarea cawasia idji warra teābema Caḷba oḷara. ²⁵Maḷ carea jarasia:

Caḷ warra Canaaḷra mḷa bié jara ʒaya. Canaaḷra idji zeza djabarā nezoca eḷaara ʒada ʒaya.

²⁶Māwā jaradacarea Noéba idji war-rarā Seḷra Jape sida nāwā bia jara ʒasia: Mḷ Ācōrēba Seḷra bia ʒaya. Canaaḷra Seḷ nezoca ʒaya.

²⁷Japera Ācōrēba dji dromada ʒaya. Idji djaba Seḷ ume necai ʒaya. Canaaḷra idji nezoca ʒaya.

²⁸Dopapa wānacarea Noéra 350 poa basia. ²⁹Māwā 950 poa ʒaside jaidasia.

Noé warrarāneba yōpeḷada

10 Dopapa wānacarea Noé warrarā Seḷba, Caḷba, Jape bida war-rarāda unucuasidaa. Nama ʒḷ ʒḷa ād-jideba yōpeḷadaḷebemada.

²Japeḷeba yōpeḷadara naḷḡarā basía: Gomer, Magog, Madai, Javaḷ, Tubal, Mesec, Tiras sida. ³Jape warra Gomerdeba yōpeḷadara naḷḡarā basía: Asquenaz, Ripat, Togarmá sida. ⁴Jape warra Javaḷneba yōpeḷadara naḷḡarā basía: Elisá, Tarsi, Quitiḷ, Rodaniḷ

sida.** ⁵Javaḷneba yōpeḷadara pusa icawa drua osidaa. Maḷne jūma Jape warrarāba ādjirāza puruda osidaa idjaba ādji puruza ādji quīrāmera awara awara beḷea ʒesia.

⁶Caḷneba yōpeḷadara naḷḡarā basía: Cus, Mizraiḷ, Put, Canaaḷ sida. ⁷Caḷ warra Cusdeba yōpeḷadara naḷḡarā basía: Sebá, Havila, Sabtá, Raamá, Sabteca sida. Raamáneba yōpeḷadara Chebá idjaba Dedaḷ basía. ⁸Cusba id-jaba Nimroda unusia. Maḷ Nimrora naḷ ējūne nabema ēberā dji droma basía. ⁹Nimrora meā wāi carea dji bia basía Ācōrēba māwā quīrāna bēra.†† Maḷ bēra ēberārāba jarabadjidaa: “Nimro quīrāca jāḷ ēberāda meā wāi carea dji bīaa, Ācōrēba māwā quīrā ʒḷ bēra.” ¹⁰Idji Jawaḷeḷa erobasia puru dromarāda. Naārā Sinar druade erobasia Babelda, Erecoda, Acada, Calne sida. ¹¹Mamaḷba Asiria druadaa wāsia.‡‡ Mama puru osia Niniveda, Rehoboda, Cala sida. ¹²Idjaba Reseḷ puru dromada osia Ninive idjaba Cala esi.

¹³Caḷ warra Mizraiḷneba yōsidaa naḷḡarāda: Ludiḷ, Anamiḷ, Lehabiḷ, Naptuhiḷ, ¹⁴Patrusiḷ, Casluhiḷ, Captoriḷ sida. Captoriḷneba pilisteorāda yōsidaa.†††

¹⁵Caḷ warra Canaaḷba idji warra iwina Sidoḷda unusia. Maḷare unusia Het. ¹⁶Idjaba Canaaḷneba yōsidaa jebuseorāda, amorreorāda, gergeseorāda, ¹⁷heveorāda, araceorāda, sineorāda, ¹⁸arvadeorāda, zemareorāda, hamateorā sida. Canaaḷneba yōpeḷadaba puru zocārā o wāsidaa. ¹⁹Naārā ādji druara ʒasia Sidoḷ puruḷeba aba Gaza puruḷaa

**10:4 Rodaniḷ. Hebreo beḷeade Dodaniḷ ʒḷ ʒḷa.

††10:9 Ācōrēba māwā quīrāna bēra. Hebreo beḷeade ʒḷ ʒḷa: “Ācōrē quīrāpita.”

‡‡10:11 Mamaḷba Asiria druadaa wāsia. ḷcaḷamaarā nāwā jara ʒḷa: “Ēberā Asur abadara mamaḷba wāsia.”

†††10:14 Hebreo beḷeade ʒḷ ʒḷa pilisteorāra Casluhiḷneba yōsidaa baribḷra Jeremia 47:4ḷe, Amos 9:7ḷe bida jara ʒḷa Captoriḷneba yōsidaa.

idjaba Guerar caita bida. Mañ awara ãdji puru Sodomada, Gomorrada, Admada, Zeboiãda, Lasa sida ãdji drua daucha icawa panasidaa. ²⁰ Jüma maãgarãra Caãneba yõsidaa. ãDjirãza ãdji ëberãrãra erobeasia, ãdji bedeara quirã awara ðeasia, ãdji druara awara erobeasia, idjaba ãdji puru sida awara erobeasia.

²¹ Seãra Jape djaba dji nabema basía. Seã bida warrarãda unusia. Hebere warrarãda jüma Seãneba yõsidaa.^{§§} ²² Seãneba yõpedadara naãgarã basía: Elaã, Asur, Arpaxa, Lud, Araã sida. ²³ Seã warra Araãneba yõpedadara naãgarã basía: Uz, Hul, Gueter, Mas sida. ²⁴ Seã warra Arpaxaba Salada unusia. Salara Hebere zeza basía. ²⁵ Hebereba warrarãda umé unusia. Aðabemara trã ðasidaa Pele, idji ewaride ëberãra druaza ãyã wãbãrãsida bërã.*

Pele djabara Joctaã basía. ²⁶ Joctaãneba yõpedadara naãgarã basía: Almodad, Selep, Hazar-mavet, Jerá, ²⁷ Adoraã, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Opir, Havila, Jobá sida. Jüma maãgarãra Joctaã warrarã basía. ³⁰ ãDjirãba birasidaa Mesá purudeba Sepa ëjüã eyaida ðãdaa. Separa Mesáðeba ãmãdau odjabariare ðãa. ³¹ Jüma maãgarãra Seãneba yõpedadarã basía. ãDjirãza ãdji ëberãrãra erobeasia, ãdji bedeara quirã awara ðeasia, ãdji druara awara erobeasia, idjaba ãdji puru sida awara erobeasia.

³² Jüma maãgarãra Noé warrarãneba yõsidaa. Dopapa wãnacarea ãdjirãra ãyã wãbãrãðapeda ãdjiza druada osidaa. Mãwã jüma naã ëjüãne duanesidaa.

Babel puru opedada

11 Ëberãrã druaza wãbãrãði naëna jümarãda abari bedeade bedeadadjidaa. ² ãDjirãra arima pananaca basía. Maãba ãmãdau odjabariare pãrããa nãnane Sinar ëjüãne jüëne wãsidaa. Maã ëjüãne jewedada ununapeda mama panesidaa. ³ Ewari aba ãbaa nãwã bedeadruasidaa: “Egoroda mõgara quirãca odapeda tãbãðe bãdãdã de odi carea.” Ara maãda egorora mõgara quirãca odapeda básidaa mõgarara neé bada bërã. Maãbe cãdorrònada edasidaa maã mõgara quirãca odara caradi carea. ⁴ Maãbe jarasidaa:

–Jããbe puruda odãdã. Idjaba de ãta drasoga ðãda odia. Dji de borora aþeda bajãnaa tẽubidia. Mãwã osidara dadjirãra trã ðãga ðeãdia idjaba ni abaaba dadjirãra namabemada ãyã memenebidaëa druaza wãnamãrëã.–

⁵ Ëberãrãba puru idjaba de ãta drasoga ðã o panãra ãcõrëba bajãneba acãde zesia. ⁶ Maãne ãcõrëba jarasia:

–ãDjirãra jüma ãbaa duanãã idjaba abari bedeade bedeadadaa. Maã bërã jãwa ðasidaa jãã de drasoga ðãra odi carea. Maãba bariduada o quirãã panãbãrã poya odia. Dadjia mãwã iduaribidaëa. ⁷ Biara ðãã dadjira wãnapeda ãdji bedeara quirãtanoa bedeadidida ara ãduba cawa ãrãnaé duanenamãrëã.–

⁸⁻⁹ Ara maãda ãcõrëba jüma naã ëjüãne ðea ëberãrãra quirãtanoa bedebisia cawa ãrãrãnamãrëã. Mãwã dji

§§10:21 ãcãrããmaarã Heberera dji naãrãbema hebreo basía.

*10:25 ãyã wãbãrãsidaa. Hebreo bedeade Pele trãba jara ðãã: “ãyã wãbãrãðepedada.” ãcãrããmaarã maã bedeaba jara ðãã “de uremiada wãsia” wa “purudebemada ãã tãsidaa.”

puru trāra ḥesia Babel.† Mañ bēra ēberārāba puru o pananara idu ḥasidaa. Māwā Ācōrēba ādjirāra mamaḥba druaza wābḥarḥbigasia.

Noé warra Seḥneba yōpedada

¹⁰ Nama ḥā ḥaa Seḥneba yōpedadadebemada. Dopapa wānacarea poa umé ḥade, Seḥ 100 poa ḥaside, dji warra Arpaxada unusia. ¹¹ Mañ Arpaxa ununacarea Seḥra 500 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹² Arpaxa 35 poa ḥaside dji warra Salada unusia. ¹³ Mañ Sala ununacarea Arpaxara 403 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁴ Sala 30 poa ḥaside dji warra Hebereda unusia. ¹⁵ Mañ Hebere ununacarea Salara 403 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁶ Hebere 34 poa ḥaside dji warra Peleda unusia. ¹⁷ Mañ Pele ununacarea Heberera 430 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁸ Pele 30 poa ḥaside dji warra Reúda unusia. ¹⁹ Mañ Reú ununacarea Pelera 209 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁰ Reú 32 poa ḥaside dji warra Seruda unusia. ²¹ Mañ Seru ununacarea Reúra 207 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²² Seru 30 poa ḥaside dji warra Nacoda unusia. ²³ Mañ Naco ununacarea Serura 200 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁴ Naco 29 poa ḥaside dji warra Tareda unusia. ²⁵ Mañ Tare ununacarea Nacora 119 poa ḥasia. Mañne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁶ Tare 70 poa ḥaside dji warrarā Abraḥda, dewarabema Nacoda, Haraḥ sida unusia.

Abraḥ zeza Tare ēberārānebema

²⁷ Nama ḥā ḥaa Taredēba yōpedadadebemada. Tareba naḥ warrarāda unusia: Abraḥda, Nacoda, Haraḥ sida. Mañ Haraḥra Lo zeza basía. ²⁸ Haraḥra idji topedada puru Ur abadaḥ Caldea druade dji zeza na jaidasia.

²⁹ Abraḥra Naco sida quima barasidaa. Nacoba Milcada edasia. Milcara Haraḥ cau basía, Iscaḥ djabawērā basía. Mañne Abraḥba Saraida edasia. ³⁰ Mañ Saraira warra neé ḥasia warra toca bēra.

³¹ Abraḥ zeza Tarera caldeorā puru Ur-ḥeba ēdrḥsia Canaaḥ druadaa wāi carea. Idji warra Abraḥda, idji wiuzaque Loda, idji āigu Sarai sida edesia. Baribḥraḥ Haraḥ purude jūēne wānapeda mama panesidaa. ³² Tare 205 poa ḥaside Haraḥ purude jaidasia.

Ācōrēba Abraḥ trāna

12 Ewari aḥa Ācōrēba Abraḥa jarasia:

–Ba druara, ba ēberāra, ba zeza dedebemārā sida amepeda wādua. Mḥa druada bḥa acḥbiya mamaa wāmārēa. ² Baḥeba puru dromada mḥa yōbiya, bḥra bia ḥaya, trḥ ḥaga ḥaya, idjaba baḥeba dewararāda bia duanania. ³ Ba carebabadara mḥa carebaya. Ba bié obḥ-dara mḥa bié ḥaya. Baḥeba mḥa naḥ ējūāne ḥea purura jūma carebaya.–

⁴ Ara maḥda Abraḥra wāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Lo sida idji ume wāsia. Haraḥ purudeba ēdrḥside Abraḥra 75 poa ḥasia. ⁵ Abraḥba idji quima Saraida, idji tēābea Loda, ne jūma idjia eroḥḥa sida edesia. Idji nezocarā Haraḥne edada sida edesia. Haraḥneba ēdrḥdapeda wāsidaa. Wābḥadade Canaaḥ druade jūēsidaa. ⁶ Mañ ewaride

†11:8-9 Babel trḥba jara ḥaa “dji cawa ūrīnaca.” Hebreorāba Babilonia purura Babel abadjidāa.

cananeorāda mañ druade duanasidaa. Abrañra Canaañ druade nīne Siqueñ purude jūēne wāsia, Moré bacuru droma nūmama. ⁷Mama Ācōrēra Abrañma odjapeda nāwā jarasia: “Māna nañ ejūāra badeba yōbdarāa diaya.”

Mañbe Abrañba mōgarada ãta pā buesia ara mañ Ācōrē idjima odjadaa bia bedelai carea. ⁸Māwānacarea Abrañra Beteldeba ãmādaudjabariare ßa eyadaa wāsia. Mama idji wua dera osia. Idji wua demaßba Betelera ãmādaudjabariare ßasia. ãmādaudjabariare Hai puruda ßasia. Idji wua de caita wayacusa mōgarada ãta pā buesia Ācōrēa ewari iwidi carea. ⁹Mamaßba Abrañra ãnāñ eda wāsia aßa Negue abada ejūānaa.

Abrañ Egipto druade ßada

¹⁰Mañ ewaride jūma Canaañ druade jarrabada zesia. Mañne Abrañra Egiptoda ßade wāsia codira aßeda neé bēra. ¹¹Egiptode jūēbodode Abrañba dji quima Saraia jarasia:

–ßara wārāda wērā quīrāwārēa ßa. ¹²Egiptodebemarāba ßa unubadade jaradia: “Jāñra idji quimaa.” Mañ bēra mñra beadia. Baribaßa ßara zocai ßadia edadi carea. ¹³Mañba mñ quīrā djuburia jaradia ßara mñ djabawērāda. Māwāra mñra beadaea, aßebaßa badeba mñra bia beya.–

¹⁴Abrañ jūēnacarea Egiptodebemarāba unusidaa idji quima Saraira quīrāwārēa ßada. ¹⁵Dji dromarā biða unusidaa Saraira wārāda bio quīrāwārēa ßada. Mañ bēra ãdjia Egiptodebema boroa Saraiðebemada bia jarasidaa. Ara mañda ãdjia boroba Saraira idji dedaa edebisia.

¹⁶Sarai carea Egiptodebema boroba Abrañra bia osia. Abrañra diacuasida ovejada, pacada, burroda, nezoca umaquīrāda, nezoca wērāda, cameyo sida. ¹⁷Baribaßa Abrañ quima Sarai

carea Ācōrēba dji borora, idji de dromane panabada sida cacua bié ßacuasia. ¹⁸⁻¹⁹Mañneba dji boroba cawasia Saraira Abrañ quimada. Mañ bēra Abrañra trābipeda jarasia:

–¿Cārē cārēa mñra jaraé basi Saraira ßa quimada? ¿Cārē cārēa ßa djabawērāana asi? Mñra ßa quimara berara edesia. ¿Cārē cārēa mñra jāwā osi? Za ßa ßa quimara. Edapeda isabe wādua.–

²⁰Mañ bēra dji boroba idji zarrarāa jarasia Abrañra idji quima ume äyā ededamārēa. Jūma ãdjia eropan ßa edebisia.

Lo Abrañ umebemada awara wāna

13 Māwānacarea Abrañra dji quima ume Egiptodeba jēda wāsia Negue ejūānaa. Jūma idjia erobara edesia. Idji tēābea Lo sida idji ume wāsia. ²Mañne Abrañba paratada, oro sida waißa erobasia. Animarā sida zocārā erobasia. ³Mañbe Neguedeba jēda ãnāñ eda wāsia idji wua de erobadamaa, Betel puru idjaba Hai puru esi. ⁴Idjia mōgara ãta pā buedama jūēpeda Ācōrēa ewari iwidißia.

⁵Mañne Lora Abrañ ume ßasia. Idjia biða ovejada, paca sida zocārā erobasia. Wua deda zocārā erobasia idji ēberārā itea, idji nezocarā itea biða. ⁶Baribaßa Abrañra Lo sida bio bara pan ßa ejūāba araé basia. Mañ carea abari ejūāne ābaa poya pananaé basia. ⁷Mañ awara Abrañ animarā wagabadada Lo animarā wagabada ume ijarabadiðaa. Idjaba cananeorāda, perezeorā sida mama ßesia. ⁸Mañ bēra Abrañba Loa jarasia:

–Dadjira aßari ēberārā bēra bia ßaéa ijaradiða; bia ßaéa ßa animarā wagabadara mñ animarā wagabada ume ijara pananida. ⁹Mañ bēra mñra beða djuburiaya ßara awara wāmārēa. Nañ druade ejūā baraa. Baßaßa cawa ßa sãmaa wāida. Bada jawa acadaa

wāibara, m̄ra jawa aradaa wāya. Bada jawa aradaa wāibara, m̄ra jawa acadaa wāya.–

¹⁰Mañe Loba Jordaã do jewedada jūma unusia aba Zoar puruɗaa. Mañ jewedade dji ējūāra bia basia Ācōrē néu bada quĩrāca idjaba Egipto drua quĩrāca. Mañ jewedara māwā basia Ācōrēba Sodoma puruda Gomorra puru sida babuei naēna. ^{11–12}Mañ bēra Loba Jordaã do jewedara jūma edasia. Mañbe ãmādau odjabariare edaa wāsia. Abrañra Canaañ eyaida ða ējūāne besia. Māwā ādjira awara wāsidaa. Mañne Lora puru jewedade ðea caita besia. Idji wua dera osia Sodoma puru caita. ¹³Sodomanebemarāra dji cadjiruarā basia. Ādjirāba Ācōrē quĩrāpita cadjiruada awua obadjidaa.

¹⁴Lo Abrañ umebemada awara wānacarea Ācōrēba Abraña jarasia:

–Jāñbe badji ðamaaba acadau jawa acadaa, jawa aradaa, ãmādau odjabaridaa idjaba ãmādau ðebaridaa bida. ¹⁵Jūma nañ ējūāra m̄la b̄la, badeba yōbdarāa bida diaya ewariza bārāne bamārēa. ¹⁶M̄la ba warrarāra zocārā yōbiya. Egoro pora poya juachadaca quĩrāca ba warrarā sida poya juachadaca baya. ¹⁷M̄la b̄la nañ ējūāra diai bēra dji drasoara dji jēdea sida acade wādua.–

¹⁸Ara mañda Abrañba idji wua dera ērāpeda Mamre abada ējūāne ðade wāsia. Mamre ējūāra bacuru dromaida ða idjaba Hebroñ puru caita ða. Mama Abrañba mōgarada ãta pā buesia Ācōrēa ewari iwidi carea.

Abrañba Lo ēdra edada

14 Mañ ewaride Quedorlaóme abadada Elañ druadebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Amrapel, Sinar ējūānebemada; Ario, Elasar puruɗebemada; idjaba Tidale, Goiñ druadebemada. ²Mañ

Quedorlaómeare ðeara Berá abada ume djō panasidaa. Mañ Berára Sodoma puruɗebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Birsa, Gomorra puruɗebemada; Sinabo, Admá puruɗebemada; Semebé, Zeboiñ puruɗebemada; idjaba Bela puruɗebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. ³Mañgarāra Sidim jewedade jūma ābaa dji jaresidaa Pusa Beuda abada icawa Quedorlaómeare ðea ume djōni carea.

⁴Mañ Quedorlaómeba Sodomanebema boroare panara idji jawaeda doce poa eroðasia. Baribara trecebema poade mañgarāba Quedorlaómera waa ijānaé basia. ⁵Mañ carea poa catorcebemane Quedorlaómera idjiare panra bororā sida wāsidaa ādjirā ume djōni carea.

Wābdade nañra Astarot-carnaim purude jūesidaa. Mama repairāda poyasidaa. Mamaaba Ham puruɗaa wānapeða zuzirāda poyasidaa. Mamaaba Quiriataim jewedade jūēne wānapeða emirāda poyasidaa. ⁶Mañbe Seir eyade jūēnapeða horeorāda quena wāsidaa aba Parañ ējūā ewara ðamaa. ⁷Jēda zebdade En-mispat purude jūesidaa. Mañ purura idjaba Cadé abadaa. Mama amalecitarāda poyadapeða jūma ādjia eropanara ārísidaa. Amorreorāda ara mañ quĩrāca osidaa Hazon-tamar purude.

^{8–9}Quedorlaómeare panaba mañ puru ðeara jūma poyadapeða Sidim jewedadaa wāsidaa. Mama Sodomanebema boroare panara ābaa dji jare panasidaa ādjirā ume djōni carea. Sodomanebema boroare panara nañgarā basia: Gomorradebema boroda, Admānebema boroda, Zeboiñnebema boroda, idjaba Beladebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. Mañ bororāra juesuma panasidaa. Mañne Elañnebema boro Quedorlaómeare

panlra nałgarā basía: Goiłnebema boro Tidaleda, Sinardebema boro Amrapelda, Elasardebema boro Ario sida. Ādjira quimārē panasidaa. ¹⁰Djōbladade Quedorlaómeare panlba poyasidaa. Mał carea Sodomanebema boroare beara mīrū wābargasidaa. Mał Sidim jewedara egorodebema cādorrōna susuaida basia. Mał bēra mīrū wābladade λcλrλ mał susuade eda basidaa. Waabemarāra eyadaa mīrū wāsidaa.

¹¹⁻¹²Małne Quedorlaómeare panlba Sodomanebema nebiada, cobada sida jūma jārīsidaa. Abarica osidaa Gomorrađe. Małne Abrał tēabea Lora Sodomane bāda bēra Quedorlaómeare panlba jida edesidaa. Ne jūma jārīnapeda wāsidaa.

¹³Māwānacarea mīrū wāna abalba Abrała jūma nēbargasia. Mał ewaride Abrał “hebreo” abadara bacuruida bλ ējūāne babadjia. Mał ējūāra Mamre abadjidaa Mamrera djibari bēra. Idji djabarāra Escol idjaba Aner basia. Małga amorreorāra Abrałare panasidaa. ¹⁴Małne Abrałba ūrīsia Quedorlaómeare panlba idji tēābeara jida eropanlba. Mał carea Abrałba idji dede tocuada mēsra beada 318 jaresia. Małbe Quedorlaómeare panlcaidu ēpē wāsidaa Dał puruđaa. ¹⁵Mama diamasi Abrałba dji mēsra beara zocārā awara awara wābipeda djōsidaa. Małne Quedorlaómeare panlra poyadapeda dji mīrū wāblada caidu wāsidaa Hobá puruđaa, Damasco wagaa. ¹⁶Małbe Quedorlaómeare panlba nebia jārīpedadara Abrałba jūma jārīsia. Lode sida jārīsia. Małne idji tēabea Lora, wērārāda, dewara ēberārā sida ēdrl edasia.

Melquisedéba Abrał bia jara bāda

¹⁷Abrałba Quedorlaómera dji bororā idjiare djō panl sida poyapeda idji druadaa jēda zesia. Savé jeweda “Ēberārā Boro Jeweda” abadade wābargasde Sodomanebema boroda Abrał audiabariđe zesia. ¹⁸Māwā bāde Salełnebema boro Melquisedéda zesia. ¹⁹Mał Melquisedéba pałda uva ba sida enesia. Melquisedéra Ācōrē dji Dromaara bλ sacerdote basia. ¹⁹Małne idjia Abrałra nāwā bia jara basia: Abrał, Ācōrē dji Dromaara bλba, bajā idjaba nał ējūā odaba bλra carebaya. ²⁰Ācōrē dji Dromaara bλra bio biya quirua. Idjia bλ dji quīrūrāra bλa poyabisia.

Małne Abrałba ne jūma jārīnanebema die juachabarglza Melquisedéa aba dia wāsia.

²¹Māwānacarea Sodomanebema boroba Abrała jarasia:

–Māa diadua mł ēberārā ēdrl edadada. Baribargl bλa nebia waya jārīnara edadua, młre sida edadua.–

²²⁻²³Małne Abrałba Sodomanebema boroa jarasia:

–Edaéa. Mła wārā arada Ācōrē dji Dromaara bλ, nał ējūā idjaba bajā oda ume nāwā bedeā basia: mła bλrera edaéa. Ni maārīara quiru sida edaéa. Bλ jīrūne jābari jācara sida edaéa. Māwā edaéa bλa jararāmārēā młra ne bara basida. ²⁴Mł nezocarāba copeđada awara mła waa quīrīāéa. Baribargl młare djō panana Anerba, Escolba, Mamre bida ara ādjia quīrībādada edadia.–

Ācōrēba Abrał ume bedeā bāda

15 Māwānacarea Abrałba cāimocara quīrāca Ācōrēba idjfa nāwā bedeabarglada unusia:

*14:18 Saleł purura idjaba Jerusaleł abadaa.

–Abraļ, wayarādua. Mļra bļ wagabaria. Mļa bara auđuara ne bara ɓaya.–

²Maļne Abraļba jarasia:

–Ay, Ācōrē, ɓcārē cārēā mļra ne bara ɓai? Mļra warra siða neé ɓaa. Mļ beudacarea mļa eroɓara mļ nezoca Elieze Damasco puruđebemaba jūma edaya.–

³Idjaba Abraļba jarasia:

–Bla mļa warra unubié ɓa bēra mļa eroɓara nezoca mļ dede tođaba jūma edaya.–

⁴Maļne Ācōrēba Abraļa jarasia:

–Eliezeba bla eroɓara edaéa, āteɓara bļ warra araba edaya.–

⁵Maļbe dajadaa edepeða Ācōrēba jarasia:

–Bajānaa acļdua, maļbe chīdauda jūma poya juachaibara, juachadua. Jāļ chīdau zocārā ɓa quīrāca bļdeba yōɓlarā siða zocārā duanania.–

⁶Abraļba Ācōrēra wārāda ijāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.[¶]

⁷Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Mļra Ācōrēa. Mļabara bara caldeorā puru Urđeba ēdra enesia naļ Canaaļ ējūāra diai carea.–

⁸Maļne Abraļba jarasia:

–Mļ Boro Ācōrē, ɓsāwā cawai mļa naļ ējūāra wārāda edaida?–

⁹Ācōrēba panusia:

–Mļa nāwā unubiya naļ ējūāra diaida: enedua paca zaque poa ūbea ɓaɓa, chiwatu poa ūbea ɓaɓa, oveja umaquīrā poa ūbea ɓaɓa, puchirāda, putuju siða.–

¹⁰Ara maļda Abraļba maļ animarā ɓeara jūma enesia. Enepeða, beapeða,

ēsidra drapetapeða, orro aɓa dewara orro ume quīrā djica coɓasia. Ībanara drapetaé basia. ¹¹Maļne āgosora zesešidaa animarā beada codi carea. Zeseɓadade Abraļba āyā jarecuabadjia. ¹²Queubarađe Abraļra bio cāi nūmesia. Cāi ɓađe unusia bio pāisosa minijīchia nūmada. Maļ bēra bio ne wayasia. ^{13–15}Māwā ɓađe Ācōrēba Abraļa jarasia:

–Bla droā ɓedacarea necai waraga jaidapeða tɓaridīa. Baribara cawa ɓadu bļdeba yōi purura djārā druade ɓaida. Maļ druadebemarāba ādjirāra nezocarāda ɓaɓapeða cuatrociento poa bia mīga eropania.[§] Baribara ādjirā bié o panara mļa bié ɓaya. Maļbe bļdeba yōi purura mamaɓa ne bara ēdɓaya. ¹⁶Maļ cuatrociento poa ɓadacarea bļdeba yōi purura namaa jēda zeya. Maļ ewaride mļa amorreorā naļ ējūāne duanara cawa opeða naļ ējūāra bļdeba yōi purua diaya. Bļ zocai ɓa ewaride mļa ādjirāra cawa oéa ādjia cadjirua odida panara wadi jūma odaé panā bēra.–

¹⁷Queudacarea pāima nūmesia. Māwā ɓađe cawaéne cuguru waiɓaa cowa nūmada idjaba cādorrona ībirā urua nūma siða odjadapeða dji animarā drapetaða ēsi wāšidaa. ¹⁸Ara maļba Ācōrēba Abraļ ume nāwā beɓea ɓasia:**

–Wārāda mļa bļdeba yōi purua naļga ējūāra diaya Egipto quīrāpe ɓa dodeba aɓa do waiɓaa Euprate abadaɓaa. ¹⁹Quenitarā, quenizirā, cadmoneorā, ²⁰hititarā, perezeorā, repairā, ²¹amorreorā, cananeorā,

[¶]15:6 Hebreo beɓeade Abraļ trāba jara ɓaa “zeza jipa ɓa.”

[§]15:13-15 Exodo 1:1-7; 12:40-41.

**15:18 Maļ ewaride ēberāba dewara ume beɓea ɓabarađe Abraļba oda quīrāca animarāda beabadjīdaa. Beɓapeða, drapetaɓapeða, orro aɓa dewara orro ume quīrā djica coɓabadjīdaa. Maļbe dji beɓea ɓa panā ēberārāra animarā ēsi wāɓadjīdaa. Ēsi wāɓadade jarabadjīdaa ādjia beɓea ɓapeɓadara wārāda odida. Maļ awara jarabadjīdaa aɓaɓa maļ beɓea ɓadara oéɓara, beuida ɓaɓa dji animarā beuda quīrāca. Jeremia 34:18-19.

gergeseorā, jebuseorā ējūā siða mĭa bĭdeba yōbĭdarāa jūma diaya.–

Agaraba Ismael toda

16 Abraĭ quima Saraira warra toca basĭa, baribĭrĭ Saraiba Egiptodebema nezocawērāda erobĭasia. Maĭ nezocawērā trĭra Agara abadjidāa. ²Ewari aba Saraiba Abraĭa jarasia:

–Mĭra Ācōrēba warra toca wērāda bĭda bērā, mĭa bĭa bedea djuburiaya mĭ nezocawērā ume cāimārēā. Āĭbērā mĭa warrada idjideba erobĭaisicada.–

Saraiba jaradara Abraĭba ijāsia. ³Ara maĭda Saraiba idji Egiptodebema nezocawērāra Abraĭa quima quĭrāca diasia warrada to diamārēā. Māwā osia ādji Canaaĭne die poa panasidāde.

⁴Ara maĭda Abraĭra Agara ume cāĭsia. Maĭne Agarara bĭogoa bĭesia. Maĭ cawadacarea Agaraba idji boro Saraira igara bĭesia. ⁵Maĭ bērā Saraiba Abraĭa jarasia:

–Bĭdrĭ bedeade bĭa Agaraba mĭ igara bĭ carea. Mĭa bĭa idjira diasia quima quĭrāca. Baribĭrĭ idji bĭogoa bĭ cawasidēba ĭtaa mĭra igara bĭa. Ācōrēbĭrĭ cawa bĭa caida bedeade bĭda: mĭda wa bĭda.–

⁶Maĭne Abraĭba Saraia jarasia:

–Acĭdua, bĭ nezocawērāra bĭ jĭwaeða bĭa. Bĭdjia quĭrĭā bĭ quĭrāca odua.–

Ara maĭda Saraiba dji nezocawērāra biē o bĭesia. Maĭ carea dji nezocawērāra mĭrū wāsia. ⁷Agara mĭrū wāne Ācōrē nezoca bajānebemaba idji acĭde zesia.†† Idjia Agarara unusia ējūā pōāsa ewaraga bĭde egoroðeba baido ĭta bogadrĭ bĭama. Maĭ baido ĭta bogadrĭ

bĭra Sur ējūānaa wābada oðe bĭa. ⁸Maĭne Ācōrē nezoca bajānebemaba Agaraa iwĭdisia:

–Agara, Sarai nezocawērā, ĭbĭra sĭmaĭba zebĭrĭ? ĭSāmaa wā?–

Agaraba panusia:

–Mĭra mĭ boro Sarai ume bĭadada mĭrū wā.–

⁹Maĭne Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

–Bĭ boro Saraimaa jēda wādua. Idji bedeara jūma ijā odua.–

¹⁰Maĭ awara jarasia:

–Mĭa bĭdeba zocārā yōbiya. Māwā zocārā yōni bērā poya juachadaca baya.–

¹¹Idjaba jarasia:

Bĭ bĭogoa bĭra umaquĭrĭ warrada toya. Maĭ warrara trĭ bĭdua Ismael, mĭa bĭ bia mĭga bĭdebemada ŭrĭna bērā.‡‡

¹²Idjira ni abĭa jĭwaeða bĭaēā. Jūmarā ume djō bĭaya. Idjaba jūmarāda idji ume djō bĭeađia. Idji ēberārānebemada jĭga bĭabari baya.¶¶

¹³Agaraba cawasia Ācōrēdrĭ māwā bedea bĭsida. Maĭ bērā Agaraba jarasia “Mĭ unubari Ācōrēda mĭa unusia.” Maĭ carea Ācōrē trĭra nāwā jarasia: “Bĭra mĭ unubari Ācōrēa.” ¹⁴Maĭ bērā dji egoroðeba baido bogadrĭ bĭra trĭ bĭasia “baido bogadrĭ bĭ Ācōrē zocai bĭ mĭ unubaride.”§§ Maĭ baidora Cadé puru idjaba Bered puru ēsi bĭa.

¹⁵Agara jēda wāpeða umaquĭrĭ warrada Abraĭa to diasia. Abraĭba Agara warrara trĭ bĭasia Ismael. ¹⁶Agaraba idji warra Ismael toside Abraĭra 86 poa bĭasia.

††**16:7** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 13de ebuda bĭa Ācōrēda māwā bĭda.

‡‡**16:11** Hebreo bedeade Ismael trĭba jara bĭa “Ācōrēba ŭrĭbaria.”

¶¶**16:12** Idji ēberārānebemada jĭga bĭabari baya. Maĭ bedeaba idjaba jara bĭa “idji ēberārā quĭrāpe bĭabari baya” wa “ara idji ēberārā ume biē bĭaya.” Genesi 25:17-18.

§§**16:14** Hebreo bedeade maĭ baido bogadrĭ bĭra Beer-Lajai-Roi trĭbadada.

Ācōrēba Abraġra cacua wēāgobida

17 Abraġ 99 poa ʒaside Ācōrēra idjima odjapeda nāwā jarasia:

–Mġra ne jūma poya obari Ācōrēa. Bġra mġ quīrāpita jipa nībadua. ²Mġa bġ ume bedea ʒġdara wārāda oya. Māwā bġdeba zocārā yōbiya.–

³Ara maġda Abraġba Ācōrēra bio waya ʒġ bēra chīrāborode cobepeda idji dratura egorōdaa ʒarru tēū cobesia. Maġne Ācōrēba jarasia:

⁴–Mġa bġ ume bedea ʒġdara naġġa: bġra zocārā puru zeza baya. ⁵Maġ bēra bġra waa Abraġ adaēa. Idiba ġtaa bġ trġra Abrahaġ adia, mġa bġra zocārā puru zezada ʒġbġġ bēra. ⁶Mġa bġdeba zocārā yōbiya; bġdeba mġa puruda zocārā ocuaya. Idjaba bġdeba ēberārā bororāda odjadia. ⁷Mġa bġ ume, bġdeba yōbdada ume bida bedea ʒġdara naġġa: mġra ewariza bġ Ācōrēa idjaba ādjirā Ācōrē baya. Mġa bārāra waga ʒaya idjaba bārāba mġra epē panania. ⁸Idjaba bġ ʒabari ējūāra bġa, bġdeba yōbdarāa bida mġa diaya. Mġa bārāa jūma Canaaġ druara diaya ewariza bārāne bamārēa. Maġne mġdrġ bārā Ācōrē baya.–

⁹⁻¹⁰Idjaba Ācōrēba Abrahaġa jarasia:

–Mġa bġ ume bedea ʒġdā bēra, bġa ne oida ʒġa. Idjaba idiba ġtaa bġ wararāba, ādjideba yōbdarā bida abarica odida panġa. Bārāba nāwā odida panġa: bārā tāēnabema umaquīrārā jūmarāba ādji cacuara wēāgodida panġa. ¹¹Bārā umaquīrā cacua wēāgodara mġa bārā ume bedea ʒġdā sēyā baya. ¹²⁻¹³Idiba ġtaa umaquīrā warrada tođibġġ, ocho ewari ʒġde idji cacuara wēāgodida panġa. Maġ awara nezoca warrarā bārā dede tobdarāda idjaba āībema nē-

doda nezocarā sida cacua wēāgodida panġa. Māwā mġa bārā ume bedea ʒġdā sēyāra ara bādji cacuade erobead-ia. Mġa bedea ʒġdara ewariza māwā ʒaya. ¹⁴Maġ carea baridua umaquīrāba idji cacuada wēāgoēbġġ, maġ ēberāra bārānebemada āyā ʒġdida panġa, mġa bārā ume bedea ʒġdara igara ʒġ bēra.–

¹⁵⁻¹⁶Maġ awara Ācōrēba Abrahaġa jarasia:

–Mġa bġ quima Saraira nāwā bia ʒaya: idjideba mġa bġa warrada wārāda diaya. Maġ awara idjideba puruda zocārā yōnia idjaba idjideba ēberārā bororāda odjadia. Maġ carea bġ quimara waa Sarai arādua, ātebġġ idji trġra Sara adua.†

¹⁷Maġbe Abrahaġba Ācōrēra waya ʒġ bēra chīrāborode cobepeda idji dratura egorode ʒarru tēū cobesia. Baribġġ ipidasia. Idji sođe crīchasia: “Ēberā cien poa ʒġba ʒsāwā warrada oi? Sara noventa poa ʒġda ʒsāwā māwā ʒiogoā ʒei?”

¹⁸Maġne Abrahaġba Ismaeldebemada crīchasia. Maġ bēra Abrahaġba Ācōrēa jarasia:

–ġIsmaelda bġ quīrāpita bia ʒġbara bia ʒacasia!–

¹⁹Maġne Ācōrēba panusia:

–Māwāēa. Bġ quima Sarabġġ umaquīrā warrada bġa to diaya. Bġa idji trġra ʒġdua Isa. Mġa bġ ume bedea ʒġdara jōca baya. Maġ bēra maġ bedeara idjaba Isa itea ʒaya, idjideba yōbdarā itea bida. ²⁰Idjaba bġ warra Ismaeldebema jaradara mġa ūrīsia. Mġa idji sida bia ʒaya. Maġ bēra warra zocārā unubiya. Māwā idjideba ēberārā zocārā yōnia. Idjia doce warra dji dromarāda unuya. Māwā mġa idjideba puru waiʒġada oya.‡ ²¹Baribġġ mġa bġ

*17:5 Hebreo bedeadē Abrahaġ trġba jara ʒġa “zocārā puru zeza.” Abraġba jara ʒġa “zeza jipa ʒġ.” Genesi 15:6.

†17:15-16 Hebreo bedeadē Sara trġba jara ʒġa “ēberārā boro cau.”

‡17:20 Genesi 25:16.

ume bedeā ʘadara Isa itea ʘaya. Idiba poa aba babarade Isara Saraba bla to diaya.–

²² Ācōrēra Abrahañ ume bedeā ʘapeda wāsia. ²³ Ara mañ ewaride Abrahañba idji warra Ismaelda, nezocarā idji dede topedadarāda, idjia nēdoda nezocarā sida trl̄cuapeḁa Ācōrēba jarada quirāca jūmarāda cacua wēāgocuasias. ²⁴ Abrahañ 99 poa ʘasia idji cacua wēāgoside. ²⁵ Dji warra Ismaelera trece poa ʘasia idji cacua wēāgoside. ²⁶ Abrahañ cacua wēāgoside abari ewaride dji warra Ismael sida cacua wēāgosia. ²⁷ Jūma umaquirārā idji dede panabadada, nezocarā idji dede topedadada, āibemārā nēdodarā sida abari ewaride cacua wēāgosidaa.

Ācōrēba Abrahañ warra diai jarada

18 Abrahañ Mamre ējūā bacuru dromaida ʘama ʘaside Ācōrēra idjima nāwā odjasia: Abrahañra idji wua dede eḁa wābadama umatipa chūmasia. ² Acabrade ēberāda ūbea caita nūpanlada unusia. ⁴ Mañ ēberārā unubrade araa pira wāsia audiabaride. Chirāborode cobepeda idji dratura egorodaa ʘarru tēu cobesia. ³ Mañbe jarasia:

–Mā Boro, mā quirā djuburia wāyā wārādua. ⁴ Bamaa bia ʘabara, māla baidoda enebiya bārā jirū sagdamārēā. ⁸ Mañbe bacuru edre ñāūnida panla. ⁵ Māmaa ze panla bēra māla bārā itea ne djubiya ne codapeda cacua labadamārēā. Māwānacarea wānida panla.–

Ādjia panusidaa:

–Bia ʘla, odua bla jar ʘa quirāca.–

⁶ Ara mañda Abrahañra idji dede isabe eḁaa wāpeda Saraa jarasia:

–Harinada cuarenta libra edapeda isabe brachiradua. Mañbe ābucudua jari panla ēberāba codamārēā.–

⁷ Mañbe Abrahañra idji pacamaa pira wāpeda paca zaque boreguea ʘada aba edapeda idji nezocaa diasia isabe beapeda omārēā. ⁸ Opeda Abrahañba dji paca zaque djarara ādjia cobisia. Idjaba paca jubada diasia. Paca jubadeba ne oda sida diasia.** Ādji ne co panla Abrahañra bacuru edre nūmasia.

⁹ Māwā panla ādjirāba iwidišidaa:

–ʘla quima Sarara sāma ʘa?–

Abrahañba panusia:

–Nama wua dede eḁa ʘla.–

¹⁰ Mañne ādjirānebema aḁalba jarasia:

–Za zei poade māra wayacusa bla acade zeya. Mañne bla quimaba umaquirā warrada to erobaya.–

Māwā bedeā panla Saraba Abrahañ ēcarraare ādji dede eḁaa wābadadeba jūma ūri ʘasia. ¹¹ Abrahañra Sara sida drōāda panasidaa. Mañ bēra Saraba idji jedeco unuca basia. ¹² Mañ carea Saraba nāwā crichasia: “Mā jāwā djora ʘaba, mā quima sida drōā ʘaba ʘsāwā warrada odi?” Māwā crichapeda iduba ipidasia.

¹³ Mañ bēra Ācōrēba Abrahañ jarasia:

–ʘCārē cārēā Sarara ipidasi? ʘCārē cārēā cricha ʘa idji djora ʘaba warara poya toēda? ¹⁴ ʘMā ne jūma poya o ʘléca? Māla jarada quirāca za zei poade māra bamaa wayacusa zeya. Mañ ewaride Saraba umaquirā warrada to erobaya.–

¹⁵ Mañne Sara dauperabraba jarasia:

–Māra ipidaē basia.–

Baribraba Ācōrēba jarasia:

[¶]18:2 *Ēberāda ūbea caita nūpanlada.* Aḁa Ācōrē basia. Genesi 18:13. Umēbemara bajānebema nezocarā basia. Genesi 19:1.

[§]18:4 Mañ ewaride ēberā bia edai carea de djibariba baidoda diabadjia idji jirū sagdamārēā.

**18:8 Paca jubadeba ne odara yogurt quirāca wa queso torro quirāca ʘla.

–Māwāéa. Māa cawa ðaa ðara ipidāsida.–

**Abrahaĭba Sodoma puru carea
Ācōrēa bedeā djaburiada**

¹⁶ Maĭbe maĭ ēberārā ūbea panĭra piradradapeda Sodoma purudaa wāðada basía. Abrahaĭra ādji ume wāsia bia wānaduada ai carea. ^{17–19} Maĭne Ācōrēba nāwā crīchasia: “Abrahaĭneba yōðadara puru droma baya, idjaba idjideba mĭa jūma naĭ ējūāne ðea purura carebaya. Mĭa idjira edasia idji wararāa, ādjirāneba yōðadarāa biða jaramārēā. Idjia ādjirāa jaradiaya mĭa ode nibadamārēā idjaba jipa odamārēā. Māwā odibara mĭa Abrahaĭ ume bedeā ðadara jūma oya. Maĭ bēra mĭa idjia jaraya mĭa Sodoma purura sāwā oida.”

²⁰ Maĭbe Ācōrēba Abrahaĭa jarasia:

–Mĭa ūrī ðaa Sodoma purudebemarāba, Gomorradebemarā biða cadjiruada jūmawāyā o panĭada. ²¹ Maĭ bēra mĭra edaa wāya ādjirāba wārada jūmawāyā cadjiruada o panĭa cawaya.–

²² Maĭbe ādjidebemada umé Sodomanaa wāsidaa, baribara Abrahaĭra Ācōrē ume ðesia.

²³ Abrahaĭra Ācōrē caitaara wāpeda jarasia:

–Bla Sodomanebemarā cawa obladé, ¿ēberā jipa ðeada dji cadjiruarā ume ābaa quinibica? ²⁴ Jāĭ purude ēberā jipa ðeada cincuenta panĭabara, ¿baa ādji purura jūma ārica? Bla maĭ cincuenta ēberā jipa ðea carea ¿ādji puru ārī crīcha ðara idu ðléca? ²⁵ Bla ēberā jipa ðeara ēberā cadjiruarā ume ābaa quinibica. Bala jūma naĭ ējūāne ðea cawa obaria. Māwāra ¿baa jipa cawa oéca?–

²⁶ Maĭne Ācōrēba panusia:

–Mĭa Sodoma purude jipa ðeada cincuenta unuibara, maĭ cincuenta ēberārā carea jāĭ purura ārīéa.–

²⁷ Wayacusa Abrahaĭba jarasia:

–Mĭ Boro, mĭra ne wayaa neé ða quirāca ða ume bedeā ðaa. Mĭra ēberāda quirumīna, egoro quirāca ðamīna, taba pora quirāca ðamīna, mĭra ða ume wadi idu bedeabidua. ²⁸ Āibērā cincuenta jipa ðeadebemarāda ða juesuma unuésicada. Maĭ juesuma unué carea ¿ādji purura jūma ārica?–

Maĭne Ācōrēba panusia:

–Mĭa jipa ðeada 45 unuibara, ādji purura ārīéa.–

²⁹ Abrahaĭba wayacusa jarasia:

–Āibērā cuarentabe unuiscada.–

Maĭne Ācōrēba jarasia:

–Jipa ðeada cuarenta panĭabara, ārīéa.–

³⁰ Abrahaĭba jarasia:

–Mĭ Boro, quirūrādua mĭa ðaa waya iwidibara carea. Āibērā treintabe panasicada.–

Maĭne Ācōrēba panusia:

–Mĭa treinta unuibara, ārīéa.–

³¹ Abrahaĭba jarasia:

–Mĭ Boro, mĭra ne wayaa neé ða quirāca ða ume bedeā ðaa. Āibērā arima veintebe panasicada.–

Ācōrēba panusia:

–Jipa ðeada veinte panĭabara, ārīéa.–

³² Abrahaĭba wayacusa jarasia:

–Mĭ Boro, mĭa ðeada ababe jaraya. Quirūrādua. Mĭa maĭ ðeeara jarasira waa jaraéa. Āibērā arima diebe panasicada.–

Maĭne Ācōrēba jarasia:

–Jipa ðeada die panĭabara, ārīéa.–

³³ Ācōrēba Abrahaĭ ume māwā ðeadepeda wāsia. Maĭne Abrahaĭra jēda wāsia idji babarimaa.

Ācōrēba Sodoma, Gomorra sida ārina

19 Queubodode bajānebema nezoca umébemara Sodoma purude jūésidaa. Maĭne Abrahaĭ tēābea Lora dji puru eda wābadama chūmasia. Māwā ðade Loba maĭ bajānebema nezocarāra unusia. Ara maĭda ādji

audiabariide wāsia. Wayaadeba chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tēu cobesia. ²Małbe Loba ādjia jarasia:

–Mā bororā, mla bārāa bedea djuburiaya nał diamasi mā dede cāine zedamārēā. Mama bārā jirūra sagadida panla. Nu diapeda wānadia bādji wābdamaa.–

Małne bajānebema nezocarāba panusidaa:

–Māwāēā. Nał diamasi दौर puru jāne cāinia.–

³Baribara Loba miā sē jara bēsia idji diguida wānamārēā. Mał carea Lo ume wāsidaa. Jūēnacarea Loba djico biada osia idjaba pał dji ēsābari neē bāda ocuasida. Małda cosidaa.

⁴Wadi cāini naēna jūma purudebema umaquirārāba Lo dera jūrā edasidaa. Cūdrarāda, drōārā sida duanasidaa.

⁵Małbe dajadaareba Loa bia iwidisidaa:

–Nał diamasi ēberā bamaa zepedāra ḡsāma panl? Dajadaa enedia dairāra ādji ume cāini carea.–

⁶Małne Lora dajadaa ādjirā ume bedeade wāpeda dji eda wābadara bio jūātra nūmasia. ⁷Małbe jarasia:

–Achirā, mla bārāa bedea djuburiaya mał cadjiuara orānamārēā. ⁸Baribara mla caurā umaquirā adua panlda umē eroḡla. Mla ādjira dajada baya bādji quirā panl quirāca odamārēā. Baribara nał ēberārā mla diguida ze panl bērā mla wagaida bla. Mał bērā ādjira biē orānadia.–

⁹Małne purudebemarāba jarasidaa:

–Bāra drua āiba dai purude bade zesia. Małba idira ḡdairāra jāwā quēā bāca? ḡāyā wādua! Bāda āyā wāēbāra, daiba ādji cāyābara bāda cadjiuara odia.–

Ara małda Lora chātadapeda dji eda wābada ārīni carea panasidaa.

¹⁰Baribara bajānebema nezocarā Lo diguida panlba Lora ādji jawaba eda edadapeda dji eda wābadara jūātra nūmasidaa. ¹¹Ara małda ādjia dji eda wābadama duanara jūma dauberreabisidaa, cūdrarāra drōārā sida. Małne ādjirāra dji eda wābada jarl panlba sēsidaa.

¹²Małbe bajānebema nezocarā Lo dede panlba idjia jarasidaa:

–Nał purude ḡbla ēberārā dewara eroḡca? Bā warrarā, bā caurā, bā wigurā, idjaba jūma nał purude eroḡl sida namabemada āyā ededia. ¹³Daiba nał purura jūma ārīnia. Ācōrēba ūrī bla nał purudebemarāba bio cadjiuara obadada. Mał bērā Ācōrēba दौर diabuesia ādjirā cawa odamārēā.–

¹⁴Ara małda Lora cūdra idji caurā ume bedea bia panlā acāde wāpeda jarasia:

–Pirabaridapeda namabemada isabe āyā wānadia. Ācōrēba nał purura ārīya.–

Māwāmīna cūdrarāba crīchāsidaa Loba ijaramiada o bāda.

¹⁵Ānadraboḡode bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:

–Bā quimada, bā caurā umē panl sida isabe āyā ededia daiba nał puru ārībādade beuranamārēā.–

¹⁶Māwāmīna Lora isabe wāē bāsia. Mał bērā bajānebema nezocarāba idjida, idji quimada, idji caurā sida jawade jidadapeda puru dajadaa errebari edesidaa ēdrā bādi carea. Māwā Ācōrēba Lora idji ēberārā sida quirā djuburiasia. ¹⁷Puru dajada badacarea bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:††

–Ēdrāi carea pira wādua. Jēda acārādua idjaba ni maārī bida nał jewedade nūmerādua. Beu amaaba eya baramaa wādua.–

††19:17 *Bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa.* Griego bedeade māwā bā bla. Hebreo bedeade nāwā bla: “Idjia jarasia.”

¹⁸ Baribara Loba jarasia:

–Māwāēa, mā bororā. Mā quīrā djuburia jāā eyadaa wābirādua. ¹⁹ Bārāba mārā bio quīrā djuburiasidaa purudebemada ēdra enepedada bēra. Baribara mārā eya barama poya jūēa. Pīāca wābarade bārāba dji puru āribadaba mārā ota jidaisicada. Maāba mārā beaya. ²⁰ Nama caita puru zaqueda āla. ¿Mārā mamaa mīrū wāida āca? Dji purura wārāda caibe quirua. ¿Bārāba maāgara ārinaēame? Mārā mamaa idu wābidadua beu amaaba.–

²¹ Maāne Ācōrē nezoca ābaaba jarasia:

–Māēteara bia āla. Bāa jara ā quīrāca māa iduaribiya. Bāa jara ā purura māa ārēa. ²² Baribara isabe wādua jāma jūēi carea. Māa ni cārē sida poya oēa ā jāma jūēi naēna.–

Loba mā purura wārāda caibe quiruada ada bēra dji puru trāra āesia Zoar.††

²³ Lo Zoarde jūēbarabara āmādaura odjabara basia. ²⁴ Maābebara Ācōrēba azupre uruada Sodomane, Gomorraēe bida bajāneba jurrubisia. ²⁵ Maāba puru umē panara, mā purude ēda duanara, idjaba chirua mā jewedade ā sida jūma bā wāsia. ²⁶ Baribara Lo quima caidu nība jēda acasia. Ara maāda idjira abeda zarea tā ba nūmesia.

²⁷ Nurēma diapeda Abrahāra wāsia Ācōrē ume beēda ādamāa. ²⁸ Mamaāba Sodomara, Gomorrara, jūma dji jewedā sida acasia. Maāne unusia dji ējūāra āta cowaga nūmāda pea bada cowabari quīrāca.¶¶ ²⁹ Ācōrēba puru mā jewedade panara ārinamīna Abrahāra quīrādoāē āsia. Mā carea Abrahā tēābea Lora Sodoma āribaradebemada āyā ēdra edesia.

Lo caurāba warrarā topedada

³⁰ Māwānacarea Lora Zoar purude ābaida wayasia. Mā carea idji caurā ume ējūā eyaida āmaā wāsia. Mama ādjira eya uridae panesidaa. ³¹ Ewari āba dji cau nabemaba dji tēābemaā jarasia:

–Dadji zezara drōāda quirua. Mā awara nama naā ējūāne ni ābaā umaquīrāda neēa dadji edadamārēa jūmarāda quima edabada quīrāca. ³² Mā carea dadji zezaa uva ā aseada dobidia beu āmārēa. Māwā osidara idji ume poya cāinia idji warrada eropanani carea.–

³³ Ara mā diamasi ādji zeza Loa uva ā aseara dobisidaa. Lora beu āpeda idji cau nabemada araa wāpeda idji ume cāisia. Baribara Lora beu ā bēra cawāē basia idji caura cāi āpeda āyā wānada. ³⁴ Nurēma dji nabemaba dji tēābemaā jarasia:

–Mārā nuena diamasi dadji zeza ume cāisia. Nane bida uva ā aseada dobidia ā sida idji ume cāimārēa. Māwā dadji zeza warrarāda eropania.–

³⁵ Ara mā diamasi uva ā aseara ādji zezaa dobisidaa. Maābe dji tēābemara idji ume cāisia. Baribara Loba cawāē basia dji caura cāi āpeda āyā wānada. ³⁶ Māwā Lo caura umena biogoa panesidaa ara ādji zezadedā. ³⁷ Maābe dji nabemaba umaquīrā warrada tosia. Dji trāra āsia Moab.¶¶ Moab abadadeba moabitarāda yōsidaa. ³⁸ Dji tēābema bida umaquīrā warrada tosia. Dji trāra āsia Benamī. Benamīneba amonitarāda yōsidaa.*

††19:22 Hebreo bedede Zoar trāba jara āla “caibe quiru.”

¶¶19:28 *Pea bada cowa quīrāca.* Hebreo bedede nāwā ā āla: “Egoro cada zareabibari taba urua cowabari quīrāca.”

¶¶19:37 Hebreo bedede Moab trāba jara āla “zezadeba.”

*19:38 Benamī trāba jara āla “mā ēberārā warra.” Hebreorāba amonitarāra “benijamon” abadidāa.

Abrahañ Abimele ume

20 Māwānacarea Abrahañra idji ßadamałba Negue ējūānaa wāpeda Guerar purude ßesia. Mañ purura Cadé puru idjaba Sur ējūā ēsi ßaa. ²Mama ßaside Abrahañba jarabadjia idji quima Sarara idji djabawērāda. Mañ bēra Guerardebema boro Abimele abadaba Sarara idji dedaa edebisia edai carea. ³Māwāmīna diamasi Ācōrēba Abimelea cāimocarađe nāwā jarasia: “Bara beuya ßaa edebida wērāra quima bara ßa bēra.”

⁴⁻⁵ Baribałba Abimelera wadi Sara ume cāiē ßasia. Mañ bēra idjia Ācōrēa jarasia:

–Mā Boro, Abrahañba mġa jarasia jāłga wērāra idji djabawērāda. Dji wērā bida jarasia Abrahañra idji djabada. Mañ bēra mġa crīcha biadeba edai carea enebisia. Mġra bedeade ßléa. ¿Ba nēbara neé ßada cawa oica?–

⁶ Mañne Ācōrēba cāimocarađe panusia:

–Mġa bio cawa ßaa ßaa crīcha biadeba māwā osida. Mañ bēra mġa ßara mġa quirāpita idu cadjirua obié basía. Mġa ßara mañ wērā ume idu cāibié basía. ⁷Jāłbe idjira Abrahañra jēda diadua. Abrahañra mġneba bedeabaria. Idjia mġa iwidida ßaa ßa beurāmārēa. Baribałba ßaa jēda diaébałba, ßara ßa ēberārā sīda abeđa jūma quinīnia.–

⁸ Nurēma diapeda Abimelera pirabaripeda idjiare dji droma ßeara jūma trġsia. Mañbe Ācōrēba jaradara ādjirāa jūma jarasia. Mañ bedeā ūribadađe ādjirāra bio dauperasīdaa. ⁹Māwānacarea Abimeleba Abrahañra trġpeda jarasia:

–¿Ba mġra, mġa druadebemarā sīda Ācōrē quirāpita bedeade ßasia! Mġa ßara bié oé basía. Baribałba ßaa mġ

ume osia mġa oié ßada. ¹⁰ Bałba ¿cārē crīchadeba jāwā osi?–

¹¹ Mañne Abrahañba panusia:

–Mġa crīchasia namabemarāba Ācōrēra wayadacada. Mañ bēra crīchasia mġra beadida mġ quima edadi carea. ¹² Idjira wārāda mġ djabawērāa mġ zeza cau bēra, baribałba mġ papa cauéa. Mañ bēra mġa edasia. ¹³ Ācōrēba mġra mġ zeza diguidabemada āyā wābiside mġa mġ quimaa nāwā jarasia: “Bałba wārāda mġda quirā ßabałba, dadji wāładama ēberārāa jaradua mġra ßa djabada.”–

¹⁴ Mañbe Abimeleba Abrahañ quima Sarara jēda diasia. Idjaba ovejada, pacada, nezoca umaquirāda, nezoca wērā sīda zocārā diacusia.

¹⁵ Diacuapeda jarasia:

–Acłdua, mġ druara ßaa. Bałdjia ējūā awuabałamaa ßade wādua.–

¹⁶ Mañne Abimeleba Saraa jarasia:

–Mġa ßa djabamanaa parata torroda mil diasia ßa ume ßeaba cawađamārēa ßara daunemaé basida. Bałba bedeade ßléa.–

¹⁷⁻¹⁸ Abimeleba Abrahañ quima Sara edai ßaside Ācōrēba wērārā Abimele dede panabadada idu ßiogoabigaé basía. Mañ carea Abrahañba Ācōrēa iwidisia. Mañbe Ācōrēba Abimele cacua bié ßadada biabisia. Mañ awara dji quimada, nezocawērārā sīda biabisia warra ununamārēa.

Isa tođa

21 Māwānacarea Ācōrēba Sarara carebasia idjia wārāneba jarada quirāca. ² Abrahañra bio drōāda ßamīna Sarara ßiogoā ßepeda Ācōrēba jarada ewarīde warrada tosia. [†] ³ Saraba warra tođara Abrahañba trġ ßasia Isa. [‡] ⁴ Idji warra Isa ocho ewari ßađe Abrahañba

[†]21:2 Genesi 17:15-21.

[‡]21:3 Hebreo bedeade Isa trġba jara ßaa “ipidabałba.” Genesi 21:6; 18:10-15.

Isa cacuara wēāgosia Ācōrēba jara ʒada quīrāca. ⁵Abrahaāra cien poa ʒasia idji warra Isa tosidade. ⁶Maāne Saraba crīchasia: “Ācōrēba māra ipidabi ʒaa. Bariduaba mā warra todatebemada ūrīnībala mā carea ʒasridaba ipidadia.” ⁷Idjaba jarasia: “Ni abaaba crīchadaca basia māra warra toida. Abrahaāra droāda ʒamīna mā idjā warrada to diasia.”

Abrahaāba Ismael, Agara sida wābida

⁸Ādji warra Isara warisia. Ju amaside Abrahaāba ʒasrida ewari waiʒada osia. ⁹Mama ʒasia Ismael, Egiptodebema nezocawērā Agara warrada. Māwā ʒade Saraba unusia Ismaelba idji warra Isara bié ipida jara ʒada. ¹⁰Maā carea Saraba Abrahaāra jarasia:

–Jāā nezocawērāra, idji warra sida ʒaretadua. Ba beudacarea ʒaa erobʒadebemara jāā Ismaelba mā warra ume edaié ʒaa.–

¹¹Maā bedea ūrībala ʒade Abrahaāra bio sopua ʒesia Ismael sida idji warra bēra.

¹²Maā carea Ācōrēba Abrahaāra jarasia:

–Ba warra Ismael carea, ba nezocawērā carea bida sopuarādua. Saraba jara ʒara jūma odua, māa warrarā diai ʒaradara Isadebabala zedi bēra.

¹³Baribala ba nezocawērā warradeba māa puru dromada yōbiya, idjira ba warra bēra.–

¹⁴Nurēma diapēdeda Abrahaāra pirabarisia. Maābe baidoda animarā e odade tpeda mā baidora paā sida Agaraa diasia. Agara equiade ʒpeda dji warra Ismael sida diasia. Maābebala ādjira wābisia. Maā wābidade baridua nībasidaa Beersebā ējūā ewaraga ʒade. ¹⁵Māwā nīnane ādji baidora jōsia. Maā carea Agaraba idji warrara

bacuru zaque edrecare ʒesia. ¹⁶Nāwā crīchasia: “Māa unu quīrāé ʒaa mā warrara beubalada.” Maā bēra tamma aride chūmane wāsia. Mama chūmane idji warrara jīgua jīā nūmesia.⁸

¹⁷Māwā ʒade Ācōrēba dji warrara jīā ʒada ūrīsia. Maāne bajāneba Ācōrē nezocaba Agarada trā jarasia:

–Agara, ʒsāwāsi? Wayarādua. Ācōrēba ba warra jīā ʒada ūrī ʒaa. ¹⁸Piradradua. Ba warrara piradra edapeḍa sobiabidua. Māa idjideba puru dromada yōbiya.–

¹⁹Maābe Ācōrēba Agaraa unubisia egorodeba baidoda ātaa bogadra nūmada. Ara maāda wāpeda animarā e odara bira ta edasia. Maābe Ismaelea dawasia.

²⁰Ācōrēba Ismaelera carebadajia. Maāba Ismaelera waripeda bio cha dra cawa ʒesia idjaba ējūā pōāsa ewaraga ʒade ʒabadjia. ²¹Maā ējūāra Paraā abadjidaa. Māwā ʒade dji papaba Egiptodebema wērāda diasia idji quima bamārēā.

Abrahaāba Abimele ume bedea ʒada

²²Maā ewaride Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume wāsia Abrahaā ume bedeade. Abimeleba Abrahaāra jarasia:

–Baa ne jūma obalaza Ācōrēba bala carebaria. ²³Maā carea māa quīrā ʒaa ba Ācōrē quīrāpita wārāneba ʒaraida ba māra, mā warrarāra, ādjirāneba yōbadaḍā sida cūrūgaéda. Bala drua āībemamīna māa bala bia o ʒaa. Maā bēra wārāneba ʒaradua ba bida māra idjaba mā druadebemarā sida bia o ʒaida.–

²⁴Abrahaāba panusia:

–Māa wārāneba ʒaraya bārāra bia o ʒaida.–

⁸21:9 Ismaelba idji warra Isara bié ipida jara ʒada. Griego bedeade māwā ʒá ʒaa. Hebreo bedeade jara ʒaa “Ismaelera jemene ʒada” baribala ebuda ʒléa.

⁸21:16 Idji warrara jīgua jīā nūmesia. Griego bedeade māwā ʒá ʒaa. Hebreo bedeade jara ʒaa Agaradra jāsida.

²⁵Mañ ewaride Abrahañba baido juebada uriada coro erobasia. Baribara mañgara Abimele nezocarãba jãrĩsidaa. Mañnebemada Abrahañba Abimelea jarasia. ²⁶Mañne Abimeleba panusia:

–Mña adua ðla caiba mãwã osida. Idibe mña mañnebemada ùribara, ðla mãla jarãe ðada bẽrã.–

²⁷Mañ ewaride ãdji umérãba bedeã ðasidaa. Mañne Abrahañba ovejada, paca sida zocãrã enepeda Abimelea diasia. ²⁸Mañbe oveja wẽrãda siete awara ðasia. ²⁹Mañ carea Abimeleba Abrahañba iwĩdisia:

–¿Cãrẽ cãrẽã za panã oveja wẽrãra si-ete awara ðasi?–

³⁰Abrahañba panusia:

–Nañ siete oveja mãla diabara ðla edaibara, cawabiya mãbara mã baido juebada uriara corosida.–

³¹Umérãba bedeã ðapedada bẽrã mã baido juebada uria trãra Beersebã ðesia.**

³²Beersebãde bedeã ðapedadacarea Abimelera idji djõbadarã boro Picol ume jẽda wãsidã ãdji panabadamaa pilisteorã druade. ³³Mañbe Beersebãde Abrahañba tamarisco bacuruda u ðasia. Mama Æcõrẽ beucaã ewari iwĩdisia. ³⁴Abrahañra pilisteorã druade dãrã besia.

Abrahañba Æcõrẽ wãrãda ijãna

22 Mãwãnacarea Æcõrẽba nãwã osia Abrahañba wãrãda ijã ðla cawaya. Idjia Abrahañra trã jarasia:

–¿Abrahañ!–

Abrahañba panusia:

–¿Mñra nama ðla!–

²Mañne Æcõrẽba jarasia:

–Þa warra Isa ababe quiruda bio quĩrĩã erobada edapeda wãdua Moria druadaa.

Mama mãla ðla eyada jaradiaya. Mañ eyade ðla Isara mãla babue diadua.–

³Ara mãlda Abrahañra diapededa pirabaripeda idjia edeida ðara burro ãrã jãcuasia. Tãlada ðlasia idji warara Æcõrẽa babue diai carea. Mañbe idji warra Isara, nezocarã sida umé edesia Æcõrẽba jarada eyadaa.

⁴Ewari ùbeã babara ðe Abrahañba dji eyara tãlãba unusia. ⁵Mañne idji nezocarã jarasia:

–Nama panenadua. Burro sida eropanadua. Mñra mã warra ume awuã nocodaa wãnia Æcõrẽa bia bedeadã carea. Mãwãnacarea bãrãmaa waya zedia.–

⁶Mañbe Abrahañba dji tãlara edapeda idji warra Isa equiade cobãsia. Necoda, tãladau sida edasia. Mañbe umena ãbaa wãsidã Æcõrẽa ne babue diai carea. ⁷Wãladade Isaba Abrahañba jarasia:

–¿Zeza!–

Abrahañba panusia:

–¿Cãrẽ, warra?–

Isaba iwĩdisia:

–Nama dadjia tãlada, tãladau sida eropanã baribara ¿sãma ða oveja zaque Æcõrẽa babue diadira?–

⁸Abrahañba panusia:

–Warra, Æcõrẽbara oveja zaquera di-aya babue diai carea.–

Mañbe nocodaa wãsidã. ⁹Æcõrẽba jarada eyade jũenapeda Abrahañba mõgarada pã buesia Æcõrẽa babue diabadada oi carea. Mañ ãrã tãlara cãjẽrãpeda idji warra Isara cabará jãpeda tãla ãrã cobãsia. ¹⁰Mañbe Abrahañba necora jãwade edasia idji warra beai carea. ¹¹Baribara Æcõrẽ nezocaba bãjãneba trã jarasia:

–¿Abrahañ, Abrahañ!–

Abrahañba panusia:

**21:31 Hebreo bedeadã Beersebã trãba jara ðla “wãrã bedeã ðapedada” idjaba “siete panãnebema.”

–Māra nama ɓla.–

¹²Mañne bajānebema nezocaba jarasia:

–Ba warrara bearādua. Idjira ni maārī bié orādua. Ba idibara mā cawabisia ba Ācōrēba wārāda waya ɓda, ba warra ababe quiruda Ācōrēba wāgaé diai baɗa bēra.–

¹³Abrahaḷba jēda acɓɓaɗe oveja umaquirāda unusia. Mañ oveja cachura bacuru zaque jawateɗe jūe nūmasia. Ara maḷda Abrahaḷra wāpeɗa mañ ovejara jidasia. Mañra Ācōrēba babue diasia idji warra cacubari. ¹⁴Mañ carea Abrahaḷba dji eyara trḷ ɓasia “Ācōrēba diabaria.” Mañ bēra hebre-orāba waɗibiɗa jarabadaa: “Ācōrēba idji eyaɗe diabaria.”

¹⁵Mañne Ācōrē nezocaba wayacusa bajāneba Abrahaḷra trḷ jarasia. ^{16–17}Nāwā jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara ɓla: “Ba warra ababe quiruda wāgaé diai baɗa bēra, ara mḷdji trḷneba mā wārāneba jarabara bara careba ɓaida. Mā baɗeɗa zocārā yōbiya chīɗau zocārā panḷ quīrāca, pusa icawa ība pichi zocārā baraa quīrāca. Mañ awara baɗeɗa yōɓɗaba ādji dji quīrū puru ɓeara jārīnia. ¹⁸Ba mḷ beɗeara ījā oɗa bēra mā baɗeɗa yōɓɓaɗeɗa naḷ ējūāne ɓea purura jūma carebaya.”–

¹⁹Māwānacarea Abrahaḷra jēda wāsia idji nezocarā amenamaa. Mamaɓba ābaa wāsidaa Beerseɓádaa. Mama Abrahaḷra ɓesia.

Abrahaḷ djaba Naco warrarā

²⁰Māwānacarea Abrahaḷba ūrīsia idji djaba Nacoba dji quima Milca ume warrarāda unusiɗada. ²¹Dji nabema warrara Uz abadjiɗaa. Mañare dji djaba Buzuda ɓasia. Buzuare Quemuela ɓasia. Quemelera Araḷ zeza ɓasia. ²²Idjaba Milcaba tosia Queseda, Hazoda, Pildáda, Jidlada, Betuel sida.

²³Betuelera Rebeca zeza ɓasia. Milcaba mañ ocho warrarāra Abrahaḷ djaba Nacoa to diasia. ²⁴Nacoba dewara wērāda Reuma abadada eroɓasia. Reumaba tosia Tebada, Gahaḷda, Tahada, Maacá sida.

Abrahaḷba Sara

taɓari carea ējūā nēdoɗa

23 Abrahaḷ quima Sarara 127 poa ɓasia. ²Mañne Arbá puruɗe Canaaḷ druade jaidasia. Arbá purura idjaba Hebroḷ abadaa. Abrahaḷra Sara carea jīā ɓaba sopua ewarira wagasia.

³Māwā baɗe Abrahaḷra idji quima jaidadamaɓba hititarāmaa beɗeade wāsia. Ādjirāa nāwā jarasia:

⁴–Māra drua āibema bēra bārā tāēna ējūā neé ɓla. Mā quīrīā ɓla bārāba mā ējūāda nēdobueɗida mḷ quima taɓari carea.–

⁵Mañne hititarāba Abrahaḷa panusiɗaa:

⁶–Dai boro, ūrīdua dai beɗeara. Ācōrēba bara dairā tāēna dji dromada ɓasia. Mañ bēra ba quimara taɓaridua daiba coro eropanḷ uria dji biara baɗe. Dairāba wāgaaɗe.–

⁷Mañne Abrahaḷra ḷta nūmepeɗa quīrā eɗaa ɓarrusia hititarā quīrāpita bia quiruɗa ai carea. ⁸Mañbe jarasia:

–Bārāmaa mḷ quimara nama taɓarida wārāda bia ɓɓara, mḷ djuburia Zohar warra Eproḷ ume beɗeadaɗa. ⁹Iwididada bēwārā joubada uria Macpela abadara mā nēdobuemārēa. Mañ uriara idji ējūā icawa ɓla. Mañ uria carea mā diaya idjia iwidibara quīrāca. Māwāra naḷ druade ējūāda eroɓaya mḷ ēberārā taɓari carea.–

¹⁰Mañ Eproḷra hitita ɓasia. Idjira arima chūmasia. Mañne idji ēberārā quīrāpita, puruɗe eɗa wāɓɗarā quīrāpita biɗa idjia Abrahaḷa nāwā jīgua jarasia:

¹¹–Māwāēa, māl boro, ūrīdua. Māl ēberārā quīrāpita mālā maļ ējūāra dji uria sīda bari diaya bla quima t̄l̄barimārēā.–

¹²Maļne Abrahaļra hititarā quīrāpita waya quīrā edaa ðarrusia. ¹³Þarrupeða jūmarā quīrāpita Eproļa nāwā jīgua jarasia:

–Māl quīrā djuburia waya ūrīdua. Dji ējūābari bla parata iwīdibara quīrāca mālā diaya. Mālā jara ðara ijādua. Māwābala māl quimara maļ ējūāne t̄l̄bariya.–

¹⁴Eproļba panusia:

¹⁵–Māl boro, ūrīdua. Dji ējūāra nēdobueida bla cuatrociento parata torrobari, baribara ¿dadjimaarā maļda parataca? Bla quimara t̄l̄barīdua.–

¹⁶Eproļba jaradara Abrahaļba bia ūrīsia. Ara maļda hititarā quīrāpita cuatrociento parata torroda juachapeða Eproļa jūma daucha diasia. ^{17–18}Maļ juachadara hititarāba, purude eda wābdarā bīda unusīdaa. Māwā cawasīdaa Abrahaļba Eproļ ējūā Macpela abadara nēdosida. Maļ ējūāra Mamredeba ļmādaud odjabariare bla. Abrahaļba nēdosia dji ējūāra, dji joubada uriara, bacuru dji ējūāne ðea sīda.

¹⁹Māwānacarea Abrahaļba idji quima Sarara idjia nēdoða uriade t̄l̄barīsia. Maļ uriara ējūā Macpela abadaðe bla. Maļ ējūāra Mamredeba ļmādaud odjabariare bla. Mamrera idjaba Hebroļ abadaa. Hebroļra Canaaļ druade bla. ²⁰Māwā Macpela ējūā, dji uria sīda hititarāne baðada Abrahaļba jūma edasia.

Abrahaļ nezocaba Isa itea quima jaraða

24 Abrahaļra bio drōāda ðasia idjaba Ācōrēba idjira ne jūmane careba ðasia. ²Ewari aba Abrahaļba idji

nezoca dji dromada trāsia. Abrahaļba ne eroðara maļ nezocaba jūma wagabadjia. Abrahaļba idjía jarasia:

–Bla jawaara māl ðacara edre ðadua mālā wārāneba jarai carea. ³Maļbe bajāne idjaba naļ ējūāne bla Ācōrē quīrāpita mālā jaradua bla māl warra itea naļ Canaaļ druadebema wērāda jarlēða. ⁴Ātebala wādua māl ðada druadaa maļ ēberārāmaa. Wārāneba jaradua mamabema wērāda māl warra Isa itea eneida.–

⁵Maļne dji nezocaba panusia:

–Baribara dji wērāda māl ume naļ druadaa ze quīrāēbala ¿mālā bla warrara bla baða druadaa edeica?–

⁶Abrahaļba panusia:

–iMāl warrara jāmaa ederādua! ⁷Ācōrē bajāne ðaba mālra nama enesia māl zeza dedebemada, māl ēberārā druadebemada. Ācōrēba mālā wārāneba jarasia idjia māl warrarāa naļga druada diaida. Ara maļ Ācōrēba idji bajānebema nezocada bla na diabueya bla māl warra itea mamabema wērāda enemārēā. ⁸Dji wērāda bla ume ze quīrāēbala, bara naļ wārāneba jaradadebemada ēdruya. Baribara māl warrara jāmaa ederādua.–

⁹Ara maļda dji nezocaba idji jawaara Abrahaļ ðacara edre ðasia. Maļne wārāneba jarasia Abrahaļba jaradara idjia oida. ¹⁰Maļbe dji nezocaba Abrahaļ nebiadebemada quīrātanoa pesia dji wērā ēberārāa diai carea. Idjaba Abrahaļ cameyoda die edapeða Naco puruðaa wāsia Mesopotamia druade.††

¹¹Wābalaðe Naco puru caita baido juebada uria corodama jūēne wāsia. Quewara jūēna bēra dji nezocaba cameyora ļnāūnamārēā egode chūmebigasia. Maļne wērārāra baido jueðe zesesisāa ādjia ewariza obada

††24:10 Naco. Genesi 11:27-31; 22:20-24. *Mesopotamia*. Maļ druara hebreo bedeade Aram Najaraím abadaa. Genesi 25:20.

quĩrāca. ¹²Māwā ðade dji nezocaba Ācōrēa jarasia:

–Mā Ācōrē, mā boro Abrahañ Ācōrē, mā bāa bedeā djuburiaya nane bla quĩrāneba mā boro Abrahañra quĩrā djuburiamārēā idjaba mā sida carebamārēā. ¹³Māra nañ baidoma ðaa. Nañ purudebema awērāra namaa baido jueđe zebadaa. ¹⁴Māa abaal awērāa jaraya: “Mā quĩrā djuburia ba zocora egode ðapeđa māa baidoda diadua.” Mañne dji awērāba māa doduāda aibara, idjaba ba cameyoa biđa baidora diayađa aibara, māa cawaya bla mañ awērāra ba nezoca Isa itea eroðada. Māwābāra māa cawaya bla mā borora quĩrāneba careba ðada.–

¹⁵Wađi Ācōrēa iwidi ðade unusia awērāda zebārađa. Idjia zocoda equiađe eroðasia. Mañ awērāra Rebeca abadjiđaa. Idjira Betuel cau basía. Betuelera Abrahañ djaba Naco warra basía. Betuel papara Milca basía. ¹⁶Rebecara bio quĩrāwārēā basía idjaba wađi umaquĩrā adua ðasia. Idjira baido juebada uriama jūesia. Mañbe idji zocode baidora tapeđa diguiđaa wābāra basía. ¹⁷Mañne Abrahañ nezocara Rebecamaa pira wāpeđa jarasia:

–Mā quĩrā djuburia, ba zocodebema baidoda māa maāri diadua.–

¹⁸Mañne Rebecaba jarasia:

–Dodua, mā boro.–

Ara mañda idji zocora eđa edapeđa idji jawāde eroðade Abrahañ nezocaa dobisia. ¹⁹Dobidacarea jarasia:

–Ba cameyo itea biđa māa baidoda jueya āđjia do quĩrābada quĩrāca dodamārēā.–

²⁰Ara mañda baido idji zocode ðara animarāba dobadađe weasia. Weapeđa ðarima zocārā baidora juesia jūmarā cameyoba dodamārēā. ²¹Māwā jue ðade Abrahañ nezocaba chupea aca ðesia Ācōrēba mañ awērāra Isa itea wārāda eroða cawaya.

²²Cameyo baido dopedadacarea dji nezocaba Rebeca pĩrũ oro oða bio nēbāa ðada quēbāde jāmārēā diasia. Idjaba mania oro oða nēbāa beada bio zāgāa beada umé diasia. ²³Mañne iwidiisia:

–¿Bāra cai cau? Mā djuburia jaradua, ¿ba zeza dera bari ðaca dai cāini carea?–

²⁴Rebecaba panusia:

–Māra Betuel cau. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milca. ²⁵Dai dera bari ðaa bārā cānamārēā, idjaba ba cameyoba codamārēā baraa.–

²⁶Mañ carea dji nezocara chĩrāborode cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ²⁷Nāwā jarasia:

–Bia quirua Ācōrē, mā boro Abrahañ Ācōrē. Bla mā boro Abrahañra quĩrā djuburiađeba wārāda careba ðaa. Māra ođe jipa enesia idji ēberārāmaa.–

²⁸Mañne Rebecara dji papa diguiđaa pira wāsia. Jūēpeđa Abrahañ nezocaba jaradara jūma nēbāraasia. ²⁹⁻³⁰Rebecaba djabada eroðasia Labaā abadada. Mañ Labaāba ūrĩsia idji djabawērāba nēbāra ðada. Idjaba unusia idji djabawērāba pĩrũda quēbāde jā ðada, mania sida jawaza jā ðada. Mañ carea baido juebadamaa pira wāsia Abrahañ nezoca jarāde. Jūēbārađe unusia dji nezocara idji cameyo ume baido juebadama panāda. ³¹Mañne Labaāba jarasia:

–Ācōrēba careba ða ēberā, mā diguiđaa zedua. Bāra ¿cārē cārēā puru dajada ða? Mā dera ðaa ba cāimārēā idjaba ba cameyo panani sida ðaa.–

³²Ara mañda dji nezocara Labaā diguiđaa wāsia. Jūēnapeda Labaāba cameyo ārā jā beadara jūma ērācuapeda ne cobigasia. Mañ awara baidoda jue diasia Abrahañ nezoca ume zepedadara jĩrũ sagādamārēā.

³³Mañbe Labaāba ne codamārēā diasia baribāra Abrahañ nezocaba jarasia:

–Māra poya ne coēa māa bedeā enena jarai naēna.–

Labaġba jarasia:

–Māēteara jaradua.–

³⁴ Ara maġda dji nezocaba jarasia:

–Mġra Abrahaġ nezocaa. ³⁵ Mġ borora Ācōrēba bio careba ħa bēra idjira bio ne bara ħaa. Ācōrēba idjġa ovejada, pacada, parata torroda, oroda, nezoca umaquirāda, nezoca wērāda, cameyoda, burro sida zocārā diasia. ³⁶ Maġ awara mġ boro quima Sara djora ħaba umaquirā warrada tosia. Mġ boroba erobara maġ warraa jūma diasia.

³⁷ Idjaba mġ boroba mġa wārāneba jarabisia. Idjġa nāwā jarasia: “Mġra naġ Canaaġ druade ħabaria, baribara mġ warra itea Canaaġnebema wērāda jaraġrādua. ³⁸ Ātebara mġ zeza druadaa wādua. Mama wērā mġ ēberārānebemada mġ warra itea jaraġde wādua.”

³⁹ Maġne mġa jarasia: “Dji wērāda mġ ume ze quirāēbāra ġmā sāwā oi?”

⁴⁰ Mġ boroba jarasia: “Mġra Ācōrē ume ewariza nġbabaria. Ara maġ Ācōrēba idjġi bajānebema nezocada ħa ume diabueya ħa wābarama carebamārēā. Māwā ħa wērā mġ zeza ħasi ēberārānebemada mġ warra itea poya eneya. ⁴¹ Mġ ēberārāma jūēnacarea ādjirāba wērāda diadaēbāra, naġ wārāneba jaradaēbemada bāra ēdġaya.”

⁴² Maġda idi mġra baido juebadama jūēpeda Ācōrēa nāwā iwidišia: Ācōrē, mġ boro Abrahaġ Ācōrē, carebadua mġa oġde zedara bia odjamārēā. ⁴³ Mġra naġ baidoma ħaa. Awērāda baido jueġde zebaraġde mġa idjġa jaraya: “Mġ quirā djuburia, ħa zocōdebema baidoda maārġ diadua.” ⁴⁴ Maġ awērāba mġa doduada aibara, idjaba ħa cameyoa bida baidora diayada aibara, mġa cawaya ħaa maġ wērāra mġ boro warra Isa itea erobāda.

⁴⁵ Waġi mġ soġe beġea ħaġde unusia Rebecaba idjġi zocora equiade eronġda. Idjġira baido juebadamaa zepeda baidora juesia. Maġne mġa idjġa jarasia: “Mġ

quirā djuburia baidoda diadua.” ⁴⁶ Ara maġda zoco equiade erobadara eġaa edapeda mġa jarasia: “Dodua, idjaba ħa cameyoa bida baidora diaya.” Ara maġda mġa dosia. Idjaba mġ cameyoa bida idjġa baidora doġbasia.

⁴⁷ Maġbe mġa iwidišia: “ġBāra cai cau?” Idjġa panusia: “Mġra Betuel cau. Betuelera Naco warra. Idjġi papara Milca.” Maġ carea mġa pġrūda idjġi quēbāġde jġ ħasia. Mania sida idjġi jawaġde jġ ħasia. ⁴⁸ Maġbe mġra ħġrāborode cōbepeda Ācōrēa bia beġeasia. Mġ boro Abrahaġ Ācōrēa bia quiruada asia. Idjġa mġra bia enesia mġ boro djaba āġzaqueda idjġi warra itea edemārēā.

⁴⁹ Bārāba mġ boroda wārāda quirā djuburiaġeba carebaġibara, mġa jaradaġdua Rebecara mġ ume diabuedida. Baribara diabuedaēbāra jaradaġdua mġa cawa crġchai carea.–

⁵⁰ Maġ šġrġnapeda Labaġba Betuel bida panusiġaa:

–Maġara wārāda Ācōrēneba ze ħaa. Maġ bēra daiba poya jaradaēa bia ħada wa biē ħada. ⁵¹ Rebecara nama ħa quirāpita ħaa. Eġdua idjġira ħa boro warra quima bamārēā Ācōrēba jarada quirāca.–

⁵² Maġ beġea carea Abrahaġ nezocara ħġrāborode cōbepeda Ācōrēa bia beġeasia. ⁵³ Maġbe oro oġada, parata oġada, cacuaġde jġbada sida Rebecaa diasia. Idjaba nebia nēbaa beada Rebeca djabaa, dji papaa bida diasia. ⁵⁴ Maġbebāra dji nezocara, idjġi ume zepedada sida ne cosġda. Ne cōdapeda cāġsiġaa. Nurēma pirābarġpeda dji nezocaba jarasia:

–Mġra idu wābiġadua mġ boromaa.–

⁵⁵ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusiġaa:

–Rebecara waġibiġa die ewari dai ume ħaġda ħaa. Māwānacarea ħa ume wāġda ħaa.–

⁵⁶ Maġne dji nezocaba jarasia:

–Ācōrēba m̄la dji wērāda unubida bēra m̄ra nama dārābirānada. M̄ra idu wābidada mā boromaa.–

⁵⁷ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Māwā baibara, Rebecara trānia cārēda jarai cawaya.–

⁵⁸ Ara maāda Rebecara trānapeda iwidiidaa:

–¿Bāra naā ēberā ume nawena wāica?–

Maāne Rebecaba panusia:

–Māē, m̄ra wāya.–

⁵⁹ Ara maāda Rebecara idji wagabari wērā ume idu wābisidaa. Idjaba Abrahaā nezocara, idji ume zepēda sida idu wābisidaa. ⁶⁰ Maāne Rebeca djabarāba idjira nāwā bia jarasidaa:

Djabawērā, daiba quīrā panā bla warrārā zocārā unuida.

Idjaba quīrā panā bl warrārāba ādji dji quīrūrāda poyadida.

⁶¹ Maābe Rebecara idji nezocawērārā sida cameyo l̄rā chūmenapeda Abrahaā nezoca ume wāsidaa. Māwā Abrahaā nezocaba Rebecara edesia.

⁶² Maāmisa Abrahaā warra Isara Beer-Lajai-Roiēba zedada Negue druade basia. ⁶³ Ewari aba quewara babarāde idjira druā parrā nībasia. ^{††} Maāne cameyoda zesebadada unusia. ^{64–65} Ara maāne Rebeca cameyo l̄rā chūmlā Isara unusia. Maā bēra Rebecaba Abrahaā nezocaa iwidiidaa:

–¿Cai awuā dadjirāmaa zebāra?–

Nezocaba panusia:

–Jāāra mā boro Isaa.–

Maā bedea ūrīpeda Rebecara cameyodeba udaa badosia. Māwāpeda idji quīrādarrara quēba daucha wuaba bārasia, Isa quima baida bedea bāda bēā.

⁶⁶ Maāne Abrahaā nezocaba ođara jūma Isaa nēbārasia. ⁶⁷ Ara maāda Isaba Rebecara idji papa querasi wua demaa edesia. Māwā Isaba Rebecara edapeda bio quīrā bēsia. Idjaba idji papa jaidada carea sopuara jōsia.

Abrahaāba Queturā ume warrārā ununa

25 Abrahaāra waya quima edasia. Dji wērā trāra Queturā basia. ² Maā Queturāba tosia Zimraā, Jocsaā, Medaā, Madiaā, Isbac, Súa sida. ³ Jocsaā warrārāra naāgarā basia: Sebā, Dedaā sida. Dedaāneba yōsidaa asureorā, le-tuseorā, leumeorā sida. ⁴ Madiaā warrārāra naāgarā basia: Epā, Eper, Hanoc, Abidā, Eldā sida. Jūma maāgarāda Queturādeba yōsidaa.

^{5–6} Abrahaā wadi zocai bāde Queturāba toda warrārā, Agaraba toda warraa bida Abrahaāba nebiada diacuasia. Maābe ādjirāra Isa bāmaāba āmādau odjabariare tāmā wābigasia. Maābe-bāra Abrahaāba idjia eroāra jūma Isaa diasia.

Abrahaā jaidada

⁷ Abrahaāra 175 poa basia. ⁸ Maāne bio drōāda quiruda waraga jaidasia. ^{9–10} Dji warrārā Isaba, Ismael bida idjira tābarisidaa bēwārā joubada uria Macpela abadaē Sara tābaripeadama. Maā uriara Mamre ējūāneba āmādau odjabariare bā. Dji ējūāra Abrahaāba hitita Zohar warra Eproāneda nēdosia. ^{¶¶} ¹¹ Abrahaā jaidadacarea Ācōrēba dji warra Isara bia bāsia. Isara baido jue-

^{††}24:63 *Druā parrā nībasia*. Hebreo bedeaē maāra ebuda bāē. Naāgarā crīchada diaisicada: “Crīcha jarāde wāsia”, “Ācōrēa ewari iwidiide wāsia”, “aujāne wāsia”, “idji achirā ume nēbāraēde wāsia” wa “bacuru zaqueda ude wāsia.”

^{¶¶}25:9-10 *Genesi capítulo 23.*

bada uria caita ðabadjia. Dji baido juebada uriara Beer-Lajai-Roi abadjidaa.^{§§}

Ismaeldeba yõpedadarã

¹² Nama ðá ðaa Ismaeldeba yõpedadadebemada. Mañ Ismaelera Abrahañba unusia Agaradeba. Agarara Sara nezocawērã Egiptoðebema basía. ¹³ Ismael warrarã trãra nañgarã basía: dji iwinada Nebayo basía. Idjiare Cedar basía. Mañare Adbeel basía. Mañare Mibsañ basía. ¹⁴ Mañare Mismá basía. Mañare Dumá basía. Mañare Masá basía. ¹⁵ Mañare Hadar basía. Mañare Temá basía. Mañare Jetu basía. Mañare Napi basía. Dji jirũarebemara Cedemá basía. ¹⁶ Mañgarã docera Ismael warrarã basía. Adjirãneba puruda doce yõsidaa. Adjira mañ puru bororãda ðeasia. Mañ doce purura ara ãdji trãda ðacuusidaa. Dji eberãrã sida ara mañ trãra eropanesidaa.*

¹⁷ Ismaelera 137 poa ðaside jaidasia. ¹⁸ Idji warrarãba birasidaa Sur eñũaneba aba Havila eñũanaa. Sur eñũara Egipto drua caita ðaa. Havilara Asiria druadaa wãbada ode ðaa. Adjji eberãrãnebemada jiga panabadjidaa.†

Isa warrarã topedada

¹⁹ Nama ðá ðaa Isa warrarãnebemada. Isara Abrahañ warra basía. ²⁰ Isa cuarenta poa ðaside idji quima Rebe-

cara edasia. Rebecara Betuel cau basía idjaba Labañ djabawērã basía. Adjirãra arameorã basía. Padan-Arañ druadebemarã basía.

²¹ Isa quima Rebecara warra toca basía. Mañ carea Isaba Æcõrãa iwidiãia Rebeca ðiogoamãrã. Idjia iwidiãara Æcõrãba bia irũsia. Mãwã Rebecara miñguisoda ðiogoa ðesia. ²² Mañne warrarãra idji ðiteda djõ panã bërã idjia crichasia: “¿Sãwãerã mãra jãwã miãga ðã?”‡ Mañ carea Æcõrãa iwidiãe wãsia. ²³ Mañne Æcõrãba panusia:

Bã ðiteda warrada umé djõ panã bërã ðãra jãwã ðaa. Adjideba puruda umé odjadia.

Abañda dewarabema cãyãbara mësãraa ðaya. Dji nabemada dji tãebema jãwãeda ðaya.

²⁴ Dji toi ewari jũẽside Rebecaba umé tosia. ²⁵ Dji nabemara bio caraiãda ðasia. Idjira cara purea ðasia. Mañ carea dji trãra ðasidaa Esaú.[¶] ²⁶ Esaú tobrãde dji tãebemaba idji jirũgarronane jida to ðeasia. Mañ carea idjira trã ðasidaa Jacobo.[§] Rebeca warra toside Isara sesenta poa ðasia.

Esaúba edaida ðadara

Jacoboa nẽdobueda

²⁷ Mañ warrarãra warisidaa. Esaúra mẽã wã cawa ðasia. Baribãra Jacobora diguida necai ðabadjia. ²⁸ Esaúba

§§25:11 *Beer-Lajai-Roi*. Hebreo bedede mañ trãba jara ðaa: “Baido bogadrã ðã Æcõrẽ zocai ðã mã unubaride.” Genesi 16:13-14.

*25:16 Genesi 17:20.

†25:18 *Adjji eberãrãnebemada jiga panabadjidaa*. Mañ beðeaba idjaba jara ðaa “ãdji eberãrã quirãpe panesidaa” wa “ara ãdji eberãrã ume biẽ panesidaa.” Genesi 16:12.

‡25:22 *¿Sãwãerã mãra jãwã miãga ðã?* Mañra hebreo bedede ebuda ðãã. Æcãra-maarã jara ðaa: “Mãra jãwã ðãibãra, ¿cãrẽ cãrẽã zocai ðã?” Dewarãmaarã jara ðaa: “Mãra ¿cãrẽ cãrẽã nañ warrara jãwã iwidiãisi?”

¶25:25 Esaúra trã jarabadaa Edoñ idjaba Seír. Hebreo bedede Edoñ trãba jara ðaa “purea ðã.” Seír trãba jara ðaa “caraiãda ðã.” Edoñba biara jara ðaa Esaúdeba yõna puruda. Seírba biara jara ðaa Esaúdeba yõpedadarã eñũada. Genesi 36:9.

§25:26 Jacobo trãba jara ðaa “jirũgarrona.” Mañ awara cürũgabariãda abãra quirãca jiguabaria. Genesi 27:36.

animarã beapeda dji zezaa cobibadjia. Mañ bẽrã Isaba Esaúra bio quĩrĩã ßasia. Mañne Rebecaba biara Jacoboda quĩrĩã ßasia.

²⁹ Ewari aßa Jacobora ne dju ßasia. Mañne Esaúra meã nĩbadada jarra jũesia. ³⁰ Esaúra jarasia:

–Mã djuburia, bla lenteja purea dju ßada mã cobidua. Mãra cacua lßlaé ßla, ne coé ßl bẽrã.–

Lenteja purea ßa carea Esaúra idjaba trã ßasidaa “Edoã.”**

³¹ Mãne Jacoboba jarasia:

–Bãra dji warra iwina bẽrã dadji zezaba erobãdebemada bla waißlara edaya. Bã edaida ßara za ßa lentejabari mã nẽdobuedua.–

³² Esaúra jarasia:

–Mãra jarrababa beuboda. Mãda beuibãra, dadji zezade edaida ßara ¿sãwã edai?–

³³ Mãne Jacoboba jarasia:

–Naãrã wãrãneba jaradua bla dadji zezade edaida ßara mã diaida.–

Ara mãda Esaúra wãrãneba jarasia. Mãwã dji warra iwinaba edaida ßara Esaúra Jacoboa nẽdobuesia. ³⁴ Mãlbe-bãra Jacoboba lentejara pañ sida Esaúra diasia. Esaúra copeða baido do ßapeda wãsia. Mãwã dji warra iwinaba edaida ßadara Esaúra igarasia.

Isara Guerarde ßada

26 Mã ewaride Isa druade jarrabada zesia Abrahañ ewaride zeda quĩrãca.†† Mã carea Isara Guerar puruãda wãsia pilisteorã boro Abimelemaa. ² Isa mama ßade Æcõrẽra idjimaa zepeda jarasia:

–Egipto druadaa wãrãdua, ãtebãra mã jarabãra druade ßedua. ³ Bãra druã ãibemamĩna nama ßedua. Mãra bla ume ßaya. Mãra carebaya:

mã bãa, bla warrarãa biða mã druara diaya. Mãwã mã bla zeza Abrahaña wãrãneba jaradara oya. ⁴ Mã bla warrarãra zocãrã yõbiya bajãne chĩdau zocãrã panã quĩrãca. Mã jũma mã druara ßadeba yõbãdarãa diaya idjaba mã ßadeba yõbãrãdeba mã ejuãne ßea purura jũma carebaya. ⁵ Mã mãwã oya Abrahaña mã bedeara jũma ijã oda bẽrã; mã obidada, mã jara ßadada, mã jaradiadada, mã ley sida idjia jũma ijã osia.–

⁶ Mã bẽrã Isara Guerar purude ßesia. ⁷ Mãne Guerardebemãra Isaa dji quima Rebecadebemada iwidiãidaa, idjira quĩrãwãrẽã bla bẽrã. Mã carea Isara ne wayasia. Iduba crĩcha ßesia mã quimaana aibãra, mãra bead-iscada edadi carea. Mã carea ãdjia iwidiãada panubadjia: “Idjira mã djabawẽrã.”

⁸ Isa mama dãrã ßade pilisteorã boro Abimeleba dajadaa acãbadadeba unusia Isaba idji quima Rebecara yãga nũmãda. ⁹ Mã bẽrã Abimeleba Isara trãbipeða jarasia:

–Jãl wẽrãra wãrãda bla quimaa. ¿Cãrẽ cãrẽã bla jarasi bla djabawẽrãda?–

Isaba panusia:

–Mã crĩchasia bãrãba mãra beadida mã quima edadi carea.–

¹⁰ Abimeleba jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã jãwã osi? Mã purudebemarã aßãda bla quima ume cãinabara, blaããra daia mã cadjiruara obicasia.–

¹¹ Mã bẽrã Abimeleba idji eberãra jarasia:

–Bariduaba Isada mã sãibãra wa dji quimada mã sãibãra, mã eberãra beuida ßla.–

¹² Mã druade Isara ne úsia. Aßari poade idjia waißla ewasia, Æcõrẽba idjira ne jũmane careba ßada

**25:30 Hebreo bedeadã Edoã trãba jara ßa purea ßada.

††26:1 Genesi 12:10.

bērā. ¹³Māwā idjira bio bara ðesia. ¹⁴Ovejada, pacada, nezocarā sida zocārā eroðesia. Mañ carea pilisteorāra idji ume bié panesidaa. ¹⁵Idji zeza Abrahañ zocai ðaside Abrahañ nezocarāba baido juebada uriada corocuasidaa. Baribara pilisteorāra Isa ume bié panla bēra mañ baido juebada uriara jūma egoroba ānācuasidaa. ¹⁶Mañbe dji boro Abimeleba Isaa jarasia:

–Dai tāēnabemada āyā wādua, bara dairā cāyābara dji dromaara ðebara bēra.–

¹⁷Ara mañda Isara Guerar purude ðadada āyā wāsia. Guerar jewedade jūpeða idji wua dera opeða mama ðesia. ¹⁸Abrahañ wadi zocai ðaside idjia baido juebada uriada mama corobicuasida. ¹⁹Idji beudacarea pilisteorāba mañ baido juebada uriara egoroba jūma ānācuasidaa. Baribara Isa mama ðade zeside waya corobicupeða abari trāda ðacuasia dji zezaba naēna ðadada.

¹⁹Ewari aba Isa nezocarāba dji jewedade coro panasidaa. Coro panlne baido ltaa bogadrā ðada unusidaa. ²⁰Baribara mañ baido carea Guerardebema oveja wagabadada Isa oveja wagabada ume ijarasidaa. Guerardebe-marāba jarasidaa:

–Nañ baidora dairānea.–

Mañ carea ijarapeðada bēra Isaba baido juebada uriara trā ðasia Esec. ²¹Māwānacarea Isa nezocarāba dewara baido juebada uriada corosidaa. Baribara mañ carea biða ijarasidaa. Mañ baido juebada uriara trā ðasia Sitna. ²²Mañbe Isara mamabemada āyā ðade wāsia. Mama dewara baido juebada uri-

ada corosia. Mañ baido carea ijaradaé basia. Mañne Isaba jarasia:

–Ārābara Ācōrēba dadjirāra bia ðasia nañga ējūāne ne bara paneni carea.–

Māwā dji baido juebada uriara trā ðasia Rehobo. ²³Mamaaba Beersebādaa wāsia.

²⁴Mañ diamasi Ācōrēra Isama odjapeða nāwā jarasia:

Māra bla zeza Abrahañba ijā ðada Ācōrēa. Ne wayarādua. Māra bla ume ðaa.

Māra bara nāwā careba ðaya: bla wararāra māla zocārā yōbiya mā nezoca Abrahañra carebayada ada bēra.

²⁵Ācōrēda mama odjada bēra Isaba mōgarada lta pā buepeða idjia ewari iwidiisia. Mañbe idji wua dera osia mama dārā ðai carea. Idjaba idji nezocarāba mama baido juebada uriada corosidaa.

Isaba Abimele ume beðea ðada

²⁶Ewari aba Guerar purudebema boro Abimelera Isamaa zesia. Abimelera zesia idji crīcha diabari Ahuzat ume, idji djōbadarā boro Picol ume biða. ²⁷Mañne Isaba Abimelea jarasia:

–Bārāba māra unu ama panana bēra, bārā tāēnabemada āyā jaretasidaa. Mañda ¿cārē cārēā māmaa ze panla?–

^{28–29}Mañne ādjia panusidaa:

–Daiba unu panla Ācōrēra bla ume ðada. Mañ carea daiba crīcha panla bla ume necai panani carea beðeada ðadida. Daiba bara necai wābisidaa idjaba bla ume ababe biada osidaa. Mañ bēra wārāneba nāwā beðea ðadia: daiba bla mīā sēnaé panla quīrāca bla biða दौरa mīā sēda. Wārāda Ācōrēba bara bio careba ðaa.–

‡‡26:18 Genesi 21:25-31.

¶¶26:20 Hebreo beðeade esec trāba jara ðaa: “Ijara panla.”

§§26:21 Hebreo beðeade Sitna trāba jara ðaa: “Dji quīrū panla.”

*26:22 Hebreo beðeade Rehobo trāba jara ðaa: “Ējūā baraa.”

³⁰Mañ carea Isaba ðasriða ne cobada waiðlada opeða ðdjirãra ne codruasidaa. ³¹Nurẽma pirabaridapeða wãrãneba bedeða ðasidaa necai panani carea. Mañbe Isaba ðdjia bia wãnaduada asia. ðdjirã biða bia ðeduada adapeða wãsidaa.

³²⁻³³Mañmisa Isa nezocarãba egoro coro panlne baidoda unusidaa. Un-unapeða Isamaa jarade zesidaa. Idjia mañgla ewaride bedeða ðaða carea mañ baido juebada uriara trã ðasia Sebã.† Mañ carea mamabema purura wadibiða Beersebã abadaa.

³⁴Isa warra Esaú cuarenta poa ðaside Beerí cau Judida edasia. Mañ awara edasia Eloñ cau Basemã sida. Mañ Judira, Basemã sida hitita wẽrãrã basía. ³⁵Mañne ðdji umena Isa ume Rebeca ume biða bia pananaca basía.

Isaba idji warrarã bia jara ðaða

27 Isara drõãda ða bẽrã dauba un-uca basía. Ewari aba idji warra nabema Esaúda trãpeða jarasia:

-¡Warra!-

Esaúba panusia:

-¿Cãrẽ, zeza?-

²Mañne Isaba jarasia:

-Acãdua, warra, mãra drõãda ðla. Mã beui ewarira adua ðla. ³Mañ carea mã djuburia ða enedramada cha sida edapeða mẽã wãdua. ⁴Ne beasira mã itea djudua mã awua cobari quĩrãca. Mañda cobisira mã ðara bia jara ðaya mã beui naẽna.-

⁵Isara idji warra Esaú ume bedeða ðaða Rebecaba ùrĩ basia. Mañbe Esaúra mẽã wãsia dji zezaa cobí carea. ⁶Esaú wãnacarea Rebecaba idji warra Jacoboa jarasia:

-Warra, mã ùrĩsia ða zezara ða djaba Esaú ume bedeða ðaða. ða zezaba Esaú

nãwã jarasia: ⁷“Mẽã ne beade wãpeda mã itea djudua. Mañ djicora copeða mã beui naẽna ðaða Æcõrẽ quĩrãpita bia jara ðaya.”

⁸Jãlbe, warra, mã jarabãrãduada. ⁹Dadji animarã beamaa wãpeda chiwatu zaque boreguea panlãda umẽ edua. Mañbe mãra ða zeza itea ne djuya idjia awua cobari quĩrãca. ¹⁰Mañda ðla ða zezamaa edeya idjia comãrẽã. Mãwã idji beui naẽna ðara bia jara ðaya.-

¹¹Mañne Jacoboba dji papa Rebecaa jarasia:

-Mã djaba Esaúra caraida ðla, mañne mãra cara neẽ ðla. ¹²Mã zezaba mãda tãibãrã, cawaya mã idjira cũrũga ðla. Mañda cawasira idjia mãra bia jara ðalẽã, ãtebãrã biẽ jara ðaya.-

¹³Mañne dji papaba panusia:

-Mãwã biẽ jara ðasira mãmãabãrã zeya. Warra, odua mã jara ða quĩrãca. Chiwatu zaquera isabe jãrãde wãdua.-

¹⁴Ara mañda Jacobora wãpeda chiwatu zaquera enesia idji papamaa. Enepeða idji papaba djicoda osia Jacobo zezaba awua cobari quĩrãca. ¹⁵Mañbe dji warra nabema Esaúba jãbari dji biara ðaða Rebecaba enesia. Esaúba mañ jãbarira ðdji dede erõbasia. Mañda Rebecaba Jacoboa jãbisia. ¹⁶Mañ awara Jacobora cara neẽ ða bẽrã Rebecaba chiwatu zaque eda idji jãwade, ãrãmãside biða caracuasia. Mãwã osia dji zezaba Esaúdrã crĩchamãrẽã. ¹⁷Mañbe djico warra djudada pañ sida idji warra Jacoboa diasia dji zezamaa edemãrẽã.

¹⁸Idji zezamaa wãpeda Jacoboba jarasia:

-¡Zeza!-

Isaba panusia:

-¿Cãrẽ, warra? ðara ¿caida mãwã ða?-

¹⁹Mañne Jacoboba idji zezaa jarasia:

†26:32-33 Hebreo bedeade Sebã trãba jara ðla: “Bedea ðapeðada.” Genesi 21:30-31.

–Māra ba warra nabema Esaúa. Māa osia ba jarada quirāca. Āta chūmepeda ne codua. Maābe māra bia jara ḥadua.–

²⁰ Isaba dji warraa iwidiisia:

–Mā warra, ḥsāwā jācua isabe ne beasi?–

Jacoboba panusia:

–Ba ume ba Ācōrēba māa unubisia.–

²¹ Maāne Isaba jarasia:

–Warra, mā caita zedua. Māa idu tābidua ba ra wārāda mā warra Esaú cawaya.–

²² Ara maāda Jacobora dji zezaba tāmārēā caita wāsia. Maāne Isaba jarasia:

–Ba beḏeara Jacobo beḏeaca ḥaa, baribaḥa ba jawara Esaú jawaca ḥaa.–

^{23–24} Isaba Jacobora cawaé basia idji jawara Esaú jawa quirāca caraiāda ḥa bēra. Isaba Jacobo bia jara ḥabaraḏe wayacusa iwidiisia:

–ḥBa ra wārāda mā warra Esaúa?–

Jacoboba panusia:

–Māē, zeza. Māra Esaúa.–

²⁵ Maāne dji zezaba jarasia:

–Warra, ba ne beḏara diadua māa coi carea. Maābe māa ba ra bia jara ḥaya.–

Ara maāda Jacoboba diasia. Diadacarea Isaba cosia. Māwā ḥaḏe Jacoboba uva ḥa sida diasia. Maāga sida Isaba dosia. ²⁶ Maābebaha Isaba jarasia:

–Jāābe warra, mā caita chūmepeda mā uridarraḏe isōdua.–

²⁷ Ara maāda Jacobora caita chūmepeda isōsia. Maāne Jacoboba jā ḥasia Esaúba jābarida. Isaba māra āpeda crīchasia wārāda Esaúda idji ume ḥada. Mā bēra idjia Jacobodra nāwā bia jara ḥasia.

Mā warrara tūāpa ḥaa Ācōrēba bia zaubi ḥa ējūā quirāca.

²⁸ Māa quirāā ḥaa Ācōrēba ba itea ba jāneba cue zebi ḥaida ba ubaraḥa bia zaumārēā.

Māwā ba trigora aḏuba zauya. Ba uva sida bia zauya.

²⁹ Māa quirāā ḥaa puruda zocārā ba jawaeḏa beḏida, druazabemada ba quirāpita wayaeḏeba chīrāborode cobeḏida.

Māa quirāā ḥaa ba ra ba djabarā boro baida, ba papa warrarāda ba quirāpita chīrāborode cobeḏida.

Māa quirāā ḥaa ba bié jarabaraḏa bié beḏida idjaba ba bia jarabaraḏa bia beḏida.

³⁰ Isaba māwā bia jara ḥadacarea Jacobora idji zeza ume beḏada ēdrasia. Ara ēdrabaḥaḏe idji djaba Esaúra mēā wā beḏada jūēsia. ³¹ Idjia biḏa djicoda warra osia. Maāda dji zezamaa edepeda jarasia:

–Zeza, māra ne beasia. Āta chūmepeda codua. Maābe māra bia jara ḥadua.–

³² Maāne Isaba Esaúa jarasia:

–Ba ra ḥcaida māwā ḥa?–

Esaúba panusia:

–Māra ba warra iwina Esaúa.–

³³ Isaba mā ūrībaḥaḏe dauperapeḏa ure nūmesia. Maāne jarasia:

–Māēteara ḥcaida ba na ze ḥasi? Idjia beḏara māa diasia. Maāda māa jūma cosia ba zeī naēna. Māa idjira bia jara ḥasia. Mā bēra idjidra bia ḥaya.–

³⁴ Esaúba dji zeza beḏea ūrīsīde aḏeba bio sopuasīa. Maāne jā ḥaba jāgua jarasia:

–ḥZeza, mā sida bia jara ḥadua!–

³⁵ Maāne dji zezaba panusia:

–Ba djababa māra cūrūgaḏe ze ḥasia. Māwā māa ba bia jara ḥai baḏara idji abaha edasia.–

³⁶ Maāne Esaúba jarasia:

–jBārāba jāļ cūrūgabari Jacobora aride trļ ʒasidaa![‡] jIdjia māra ʒarima ume cūrūgabara! Māa warra iwinaba edaida ʒadara idjia edasia. Jāļbe idi bla māl bia jara ʒai ʒadara idjia jārīsia.–

Maļne Esaúba wayacusa iwidiisia:

–jBla māl sida poya bia jara ʒléca?–

³⁷ Isaba panusia:

–Māa Jacobora bl boroda ʒasia. Bl ēberārāra, ʒdeba yōbada sida idji jawaeda ʒasia. Idjaba māa jara ʒasia idji trigora uva sida aduba zaumārēā. Maļba, warra, māa blā ʒcārēda poya diai?–

³⁸ Maļne Esaúba dji zezaa ʒia iwidiisia:

–Zeza, bla ʒababe idjidra poya bia jara ʒlica? jAy, zeza, māl sida bia jara ʒadua!–

Māwā jara ʒde Esaúra bio jīā nūmasia.

³⁹ Māwā ʒde dji zeza Isaba jarasia:

Blara ējūā biadēbemada, cue zebarimabemada jīga ʒaya.

⁴⁰ Blara dewara ēberārā ume djō ʒaya, idjaba bl djaba jawaeda ʒaya.

Baribara bla ijā o ama ʒebara ʒde idji jawaeda ʒadada ēdra.¶

Rebecaba Jacoboa mīrū wāduada ada

⁴¹ Adji zeza Isaba Jacoboda bia jara ʒde bēra Esaúba Jacobora bio quīrāma ʒesia. Maļ carea nāwā crīchasia: “Māl zeza beudacarea māa sopua ewarida wagaya. Maļbebara māl djaba Jacobora beaya.”

⁴² Esaúba oi crīcha ʒara dji papa Rebecaba cawasia. Maļ carea idji warra tēābema Jacobora trļpeḁa jarasia:

–Jīrīdua, bla oḁa carea bl djaba Esaúba blara bea quīrīā ʒaa. ^{43–45} Id-

jia ʒada beaibara, idji sida beaḁida panāa. Māwāra māa abari ewaride bārā umena aduaya. Maļ carea, warra, māa jarabara ijā odua. Isabe Haraļ puruḁaa mīrū wādua māl djaba Labaāmaa. Jāma idji ume dārā ʒadua aba bl djaba quīrūbi jōbara. Bla oḁada idjia quīrādoasira māa blā beḁada diabueya waya zemārēā.–

⁴⁶ Jacobo wāi naēna Rebecaba dji quima Isaa jarasia:

–Māra sē ʒaa Esaú quima hitarā carea. Jacobo biḁa naļ druadēbema hitita wērāda edaibara, biara ʒaa māra beuida.–

28 Maļ bēra Isaba Jacobora trļpeḁa bia jara ʒasia. Idjaba nāwā jarasia:

–Canaānebema wērāda edarādua.

² Padan-Araļ druādaa wādua bl zezadrōā Betuelmaa. Mama bl djadrōā Labaā caurānebemada aba edadua. ³ Ācōrē ne jūma poya o ʒaba blara careba ʒaya warra zocārā unumārēā. Māwā ʒdeba puruda zocārā yōnia. ⁴ Idjaba Ācōrēba Abrahāa diai jaraḁa ējūāda idjia blā, ʒdeba yōbadaḁa biḁa diaya.[§] Māwā naļ ējūāra bārāne baya, blara nawena nama āibema quīrāca ʒamīna.–

⁵ Māwā Isaba Jacobora wābisia Padan-Araļ druādaa. Maļbe Jacobora wāsia idji djadrōā Labaā deḁaa. Maļ Labaāra Betuel warra basīa. Betuelera arameo basīa. Labaāra Rebeca djaba basīa. Rebecara Jacobo idjaba Esaú papa basīa.

Esaúba dewara quima edada

⁶ Jacobo wāi naēna idji zeza Isaba idjira bia jara ʒpeḁa jarasia

[‡]27:36 Hebreo beḁeade Jacobo trāra cūrūgabariada abara quīrāca jīguabaria. Genesi 25:26.

[¶]27:40 Dārābara Esaú puru Edoāba Jacobo puru Israelera igarasia. 1 Reye 11:14-25; 2 Reye 8:20.

[§]28:4 Genesi 17:4-8.

Canaaľnebema wērāda edarāmārēā. Ātebala wābisia Padan-Araľ druadebema wērāda edamārēā. Esaúba maľgara jūma unu ħasia. ⁷Maľ awara unu ħasia Jacoboba idji zeza bedea, idji papa bedea sida iĵa opeđa Padan-Araľ druadaa wāsida. ⁸Maľgľdeba Esaúba cawasia idji zezaba Canaaľnebema wērārāra quĩrĩacada. ⁹Maľ carea Esaúra wāsia Abrahaľ warra Ismaelmaa. Ismaelera Esaú djabadrōa basía. Maľne Esaúba Ismael cau Majalada edasia. Majalara Nebayo djabawērā basía. Esaúba dewara quimarā pe erobađe maľ wērā sida edasia.

Jacoboba Betelđe cāimocarada

¹⁰Maľne Jacobora Beersebádeba Haraľ puruđaa wāsia. ¹¹Wābalađe ota queusia. Mama mōgarada cobasia idji borocaui carea. Maľbe egode tabepeđa cāsia. ¹²Cāi ħađe cāimocarade unusia dume drasoga ħada chū nūmada. Maľ dumerā duđalba bajānaa tēu nūmasia. Maľne Jacoboba unusia Ācōrē bajānebema nezocarāda dumene ľtaa wā duanada idjaba edaa ze duanada. ¹³Idjaba unusia Ācōrēda dume borode nūmada. Māwā ħađe Ācōrēba jarasia:

–Māra ba zezadrōa Abrahaľ Ācōrēa, ba zeza Isa Ācōrēa. Ba cāi ħa ějūāra mā bľa, ba warrarāa biđa diaya. ¹⁴Ba warrarāra zocārā yōnia egoro pora quĩrāca. Ādjirāra wābalađia ľmāđau odjabariare, ľmāđau baebariare, jľwa araare, jľwa aclare biđa. Idjaba bađeba, bađeba yōbalađeba biđa mā jūma naľ ějūāne ħea purura carebaya. ¹⁵Māra ba ume ħaa. Mā bala wagaya ba wābalađa, idjaba mā bala naľ ějūānaa waya eneya. Bala igaraēa, ātebala wārāda mā jara ħadada jūma ba itea oya.–

¹⁶Maľne Jacobora cāi ħadada ľrľmapeđa nāwā cřichasia: “Wārāda Ācōrēra nama ħaa, baribala mā adua ħasia.” ¹⁷Ne wayaadeba jarasia: “¡Nama bio minijichia ħaa! Ācōrē dera nama ħaa, idjaba bajānaa wābada o sida nama ħaa.”

¹⁸Nurēma diapedeđa Jacobora pirabaripeđa borocau erobađa mōgarara ľta nūmasia sēyāda ħamārēā. Maľ mōgara ľrľ nedragada weasia Ācōrēra mama ħa bēra. ^{19–22}Mama Jacoboba wārāneba nāwā jarasia:

–Ācōrēda mā ume wāibala, mā wābalaama wagaibala, ne coi carea diaibala, cacuađe jľbarida diaibala, idjaba mā zezamaa waya jēda eneibala, mā idjidra iĵa ħaya. Maľ carea naľ mōgara sēyā ħađara Ācōrē de baya.–

Māwā dji mama ħa puru Luz abadara Jacoboba trľ ħasia Betel.** Idjaba Jacoboba Ācōrēa jarasia:

–Bala mā die diabalađa mā bľa aba dia ħaya.–

Jacobo idji djabadrōama jūēna

29 Māwānacarea Jacobora nocōđaa wāsia. Wāne ľmāđau odjabariarebema ěberārā druade jūēne wāsia. ²Mama baido juebada uria corođada unusia. Maľ caita ovejada zocārā panasidaa. Maľ ovejara ādji djibarirā ũbea panla caita awara awara ľnāu duanasidaa. Djibarirāba mā baidora ādji ovejaa jue diabadjidaa. Dji baido juebada uria ľrľ mōgara waiblada cobasia. ³Ewariza oveja jūma enepedađacarea dji oveja wagabadaba mā mōgarara āyā ħabadjidaa ādji ovejaa baido jue diade carea. Jue diapedađacarea wayacusa mōgarara dji uria ľrľ cobadjidaa. ⁴Maľne Jacoboba dji oveja wagabadaa iwidiisia: –Djabarā, ĳbārāra sāmabema?–

**28:19-22 Hebreo bedeađe Betel trľba jara ħa “Ācōrē de.”

Ādjia panusidaa:

–Daira Haraā purudebemaa.–

⁵ Jacoboba iwidiisia:

–ĶBārāba Naco warra Labaāra unubadaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, daiba unubadaa.–

⁶ Jacoboba waya iwidiisia:

–ĶIdjira bia Ħaca?–

Ādjia panusidaa:

–Idjira bia Ħa. Acldua, jari urua dji cau Raquelda. Idji zeza ovejada pe eneĦara.–

⁷ Maāne Jacoboba jarasia:

–AclĦadua, wađi āsa nūml bērā animarāra cāine edediē panla. Ovejara baido dobigaĦeĦa waya pōājārā cobide edeĦadua.–

⁸ Ādjirāba panusidaa:

–Wađibida poya baido dobidāēa. Daiba jābadaa jūmarāba ādji ovejara enenamārēā. MaābeĦara mōgara baido juebada uria ārā coĦara āyā Ħabadaa ovejara baido dobigađi carea.–

⁹ Jacobo ādjirā ume beĦea ĦaĦe Raquelba idji zeza ovejara pe enesia. Idjira dji oveja wagabari basía.

¹⁰ Raquel zeza Labaāra Jacobo papa Rebeca ume dji djaba basía. Jacoboba Raquel, Labaā oveja sida unuside baido juebada uriamaa wāpeĦa dji mōgara uria ārā coĦara āyā Ħasia. Āyā ĦapeĦa idji djabadrōā Labaā ovejara baido dobigasia. ¹¹ Maāne Jacobora ĦasriĦasia idji papa ēberārāma jūēna bērā. Maā carea Raquel uridarraĦe isōpeĦa jīasia.

¹² Maābe Jacoboba jarasia:

–Māra ba zeza Labaā tēābeaa. Mā papa Rebecara ba apipia.–

Ara maāĦa Raquelera diguiĦaa pira wāsia idji zeza jarāĦe. ¹³ Labaāba maā ūrīpeĦa pira wāsia idji djabawērā warra Jacobo audiabariĦe. Jacobo

Ħamaa wāpeĦa ojūē edapeĦa uridarraĦe isōsia. Maābe diguiĦaa edesia. DiguiĦa jūēnapeĦa Jacoboba Labaā idji sāvānanebemada jūma nēĦarasía. ¹⁴ Maāne Labaāba Jacoboa jarasia:

–Wārāda Ħara mā ēberārā.–

Māwānacarea Jacobora Labaā ume jeĦeco aba Ħesia.

Jacoboba Labaā caurā edaĦa

¹⁵ JeĦeco aba ĦaĦacarea Labaāba Jacoboa jarasia:

–Ħara mā tēābeamīna mā itea bari trajaiē Ħa. Māā jaradua jūmasāwā diaida ĦaĦa ba trajubari.–

¹⁶ Labaāba cauda umē eroĦasia. Dji nabema trāĦa Lea basía. Raquelera dji tēābema basía. ¹⁷ Leara mācua quīrāwārēāē Ħasia.†† BaribĦara Raquelera bio quīrāwārēā Ħasia.

¹⁸ Maāne Jacoboba Raquelda bio quīrīā Ħasia. Maā carea Labaā jarasia:

–Ba cau tēābema Raquel edai carea māra siete poa ba itea bari traja Ħaya.–

¹⁹ Maāne Labaāba panusia:

–Biara Ħa mā caura bāa diaida dewara ēberāa diai cāyābara. Māēteara mā itea bari traja Ħedua.–

²⁰ Ara maāĦa Jacobora Raquel edai carea Labaā itea siete poa bari trajasia. Jacoboba Raquelera bio quīrīā Ħa bērā idjimaarā maā siete poara dārāē basía.

²¹ Siete poa baĦacarea Jacoboba Labaā jarasia:

–Dadjia ĦapeĦada ewarira jūēna bērā ba caura diadua mā quīma bamārēā.–

²² Ara maāĦa Labaāba mamabemarāra jūma trāĦbigasia dji cau quīma edabĦara ĦasriĦada oi carea. ^{23–24} BaribĦara diamasī maā ĦasriĦa o panasidaĦe Labaāba idji cau nabema Leada Jacoboa diasía. Idjaba idji nezocawērā Zilpa abadada Lea diasía nezoca bara bamārēā. Maāne

††29:17 Leara mācua quīrāwārēāē Ħasia. HeĦreo beĦeĦe Ħā Ħa: “Lea daura Ħāāēē Ħasia.” BaribĦara maāba jara Ħara ebuda Ħāēa.

Jacoboba Leada māwā ɛɫda adua ɛasia, diamasi nūmɫ bēṛā. Ara maɫda Jacobora Lea ume cāisia. ²⁵ Nurēma Jacoboba unusia Leadɾɫ idji cɫdade ɛɫda. Maɫ carea Labaɫmaa wāpeda jarasia:

–¿Cārē cārēā bla mɫra jāwā osi? ¿Mɫra Raquel carea ba itea bari trajae basica? ¿Cārē cārēā mɫra cūrūgasi?–

²⁶ Maɫne Labaɫba panusia:

–Nama dai druade dji nabemadɾɫ na quima diabadaa. ²⁷ Lea edabɫɫɫ ɛɫs-riɫara domia aba odua. Māwānacarea mɫa dewarabema siɫa diaya baribɫɫɫ bara wayacusa siete poa idji carea mɫ itea bari trajaida ɛɫa.–

²⁸ Jacoboba bia ɛɫada asia. Maɫ bēṛā ɛsriɫara domia aba osia. Maɫbe Labaɫba idji cau Raquelera Jacoboa diasia dji quima bamārēā. ²⁹ Labaɫba idji nezocawērā Bilha abadada idji cau Raquelea diasia nezoca bara ɛamārēā. ³⁰ Ara maɫda Jacobora Raquel ume cāisia idjaba idjira Lea cāyābara quīrīāra erobesia. Maɫbe Jacobora waɫi siete poa bari traja ɛesia Labaɫ itea.

Jacoboba warrarā ununa

³¹ Maɫne Ācōrēba unusia Jacoboba Leara quīrīāē ɛɫda. Maɫ carea Ācōrēba Lea warrarāda diasia, baribɫɫɫ Raquelera warra toca basía. ³² Leara ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada tosia. Maɫne crīchasia: “Mɫ mīga ɛɫra Ācōrēba acasia. Idibɫɫɫ mɫ quimaba mɫra biara quīrīāya.” Māwā dji warrara trɫ ɛɫsia Rubeɫ.†‡

³³ Leara wayacusa ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada tosia. Maɫne crīchasia: “Ācōrēba mɫa naɫ warra

siɫa diasia mɫ quimaba mɫ quīrīāē ɛɫ ūrīna bēṛā.” Māwā dji warrara trɫ ɛɫsia Simeoɫ.¶

³⁴ Wayacusa ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada tosia. Maɫne crīchasia: “Idibɫɫɫ mɫ quimara mɫ ume ābaa ɛaya, mɫa idji warrada ūbea toɫɫɫ bēṛā.” Māwā dji warrara trɫ ɛɫsia Levi.§§

³⁵ Wayacusa ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada tosia. Maɫne crīchasia: “Naɫne mɫa Ācōrēba bia beɫeaya.” Māwā dji warrara trɫ ɛɫsia Juda.*

Maɫare Leara dārāsia warra toē ɛɫda.

30 Raquelera warra toca bēṛā idji djabawērā Lea ume sode bié ɛesia. Maɫ carea Raquelba Jacoboa jarasia:

–Mɫra warra quīrīā ɛɫa. Warrada un-ueɫɫɫɫ, biara ɛɫa mɫra beuida.–

² Maɫ carea Jacobora Raquel ume quīrūpeda jarasia:

–¿Māwāra mɫda Ācōrēca? Idjibɫɫɫɫ bɫra warra idu unubié ɛɫa.–

³ Maɫbe Raquelba jarasia:

–Mɫ nezocawērā Bilhada ɛɫa. Idji ume cāidua. Idjia warrada toibɫɫɫ, maɫ warrara mɫre baya. Māwā mɫra Bilhadeba warra erobaya.–

⁴ Ara maɫda Raquelba idji nezocawērā Bilhara Jacoboa quima quīrāca diasia. Maɫbe Jacobora Bilha ume cāisia. ⁵ Bilhara ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada tosia. ⁶ Maɫne Raquelba jarasia: “Mɫa iwidiɫara Ācōrēba ūrisia. Idjia mɫa warra diadaba cawabi ɛɫa mɫa jipa osida.” Māwā dji warrara trɫ ɛɫsia Daɫ.†

⁷ Māwānacarea Raquel nezocawērā Bilhara wayacusa ɛiogoa ɛpeda umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ⁸ Raquelba jarasia: “Mɫ djabawērā ume

‡‡29:32 Hebreo beɫeade Rubeɫ trɫba jara ɛɫa: “Acɫdua warrada jāwā quiru.”

¶¶29:33 Hebreo beɫeade Simeoɫ trɫba jara ɛɫa: “Ūrīna.”

§§29:34 Hebreo beɫeade Levi trɫba jara ɛɫa: “Ābaa ɛaida.”

*29:35 Hebreo beɫeade Juda trɫba jara ɛɫa: “Bia beɫeaida.”

†30:6 Hebreo beɫeade Daɫ trɫba jara ɛɫa: “Cawabisia jipa oɫada.”

bio djō ðlade m̄la poyasia.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Neptali.[‡]

⁹Mañ ewaride Leaba cr̄ichasia waa warrara toéda. Mañ carea idji nezocawērā Zilpada Jacoboa quima quīrāca diasia. ¹⁰Māwā Zilpaba umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ¹¹Mañne Leaba jarasia: “M̄lra boro biasia.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Ga.[¶]

¹²Māwānacarea Lea nezocawērā Zilpaba wayacusa umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ¹³Mañne Leaba jarasia: “M̄lra bio ðl̄srida ðla. Idib̄lra wērārāba jaradia m̄lra ðl̄srida ðla.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Aser.[§]

¹⁴Trigo ewabada ewaride Jacobo warra iwina Rubeñra trigo udamaa wāsia. Mama unusia mandragojōda.^{**} Mañra Rubeñba ða edapeda idji papa Lea itea edesia. Lea djabawērā Raquelba mañ unupeda Lea jarasia:

–M̄l quīrā djuburia ða warraba mandragojō enenanebemada m̄la diadua.–

¹⁵Mañne Leaba jarasia:

–¿Ya bia ðléca ðla m̄l quima jāri-nada? Mañ awara ¿ðla m̄l warra mandragojō sida jāri-ca?–

Raquelba panusia:

–ða warra mandragojōda m̄la diasira nane diamasi Jacobora ða ume cāiya.–

Raquelba jaradara Leaba bia ūrisia. ¹⁶Mañ bēra Jacobo quewara idji ējūāneba jūēb̄l̄de Leara idji audiabariide wāsia. Mañbe jarasia:

–Nane diamasi ðlra m̄l ume cāiya m̄l warra mandragojōra Raquelea diadabari.–

Mañ diamasi Jacobora idji ume cāisia. ¹⁷Leaba iwīdīdara Ācōrēba ūrisia. Māwā Leara waya ðiogo ðepeda umaquīrā warrada tosia. Mañ warrara idjia juesuma toda basia. ¹⁸Mañne Leaba jarasia: “M̄l nezocawērāda m̄l quimaa diadabari Ācōrēba m̄la nebiada diasia.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Isacar.^{††}

¹⁹Māwānacarea Lea wayacusa ðiogo ðepeda umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. Mañ warrara idjia sei toda basia. ²⁰Leaba jarasia: “Ācōrēba m̄la nebiada diasia. M̄la sei umaquīrā warra toda bēra m̄l quimaba m̄lra bia unuya.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Zabuloā.^{‡‡}

²¹Māwānacarea wērācauda tosia. Idjira tr̄l ðlasia Dina.

²²Mañne Ācōrēba Raquelera quīrādoáé ðasia. Raquelba iwīdīdara idjia ūrina bēra warrada idu unubisia. ²³Mañ warra toside Raquelba jarasia: “M̄l warra toca carea pera ðadara Ācōrēba āyā ðlasia. ²⁴M̄la quīrā ðla Ācōrēba warrada dewara diaida.” Māwā dji warrara tr̄l ðlasia Jose.^{¶¶}

Jacobo Labañ ume dji cūrūgapedada

²⁵Jose tođacarea ewari aba Jacoboba dji zāwārē Labañ nāwā jarasia:

–M̄lra m̄l druadaa idu wābidua.

²⁶M̄l quimarāda, m̄l warrarā sida idu edebidua. M̄l quimarā carea ða itea bari traja ðasia. Mañ bēra m̄lra idu wābidua. ða cawa ðla m̄lra ða itea bio trajasida.–

²⁷Barib̄lra Labañba jarasia:

–M̄l quīrā djuburia m̄l ume ðedua. M̄la quīrācuca aca ðl̄deba cawa ðla

[‡]30:8 Hebreo bedeadē Neptali tr̄lba jara ðla: “Djō ðl.”

[¶]30:11 Hebreo bedeadē Ga tr̄lba jara ðla: “Boro biasia.”

[§]30:13 Hebreo bedeadē Aser tr̄lba jara ðla: “ðl̄srida ðl.”

^{**}30:14 Mañ druade cr̄ichabadjidāa wērāba mandragojōda jōib̄lra warra toida.

^{††}30:18 Hebreo bedeadē Isacar tr̄lba jara ðla: “Ne ođabari nebia diai.”

^{‡‡}30:20 Hebreo bedeadē Zabuloā tr̄lba jara ðla “nebia diada” idjaba “bia unui.”

^{¶¶}30:24 Hebreo bedeadē Jose tr̄lba jara ðla “āyā ðlya” idjaba “dewara diaya.”

Ācōrēba māra badeba careba ɓada.^{§§}
²⁸ Māa jaradua ba traja ɓabari jūmasāwā
 quīrāa ɓada. Ara maā quīrāca māa
 diaya.–

²⁹ Jacoboba jarasia:

–Ba cawa ɓaa māra ba itea sāwā bia
 traja ɓada idjaba ba animarā quēdeara
 sāwā panada. ³⁰ Mā zeī naēna ɓaa
 zocārāēbe eroɓasia. Baribaɓa mā jūe-
 nacarea zocārā yōsia Ācōrēba ɓara
 careba ɓa bēra. Idiba ātaa māra mādji
 warrarā itea traja quīrāa ɓa.–

³¹⁻³² Maāne Labaāba iwidisia:

–ɓBa waya nama traja ɓei carea
 paratada jūmasāwā iwidī ɓa?–

Jacoboba panusia:

–Māa paratara iwidīé ɓa. Māa ba
 ovejara wayacusa waga ɓeya māa
 jarabaɓada ijāibaɓa: nane māra ba
 ovejamaa, chiwatumaa bida wāpeda
 dji gorogoroa quēdeada, dji bagabaga
 quēdeada, oveja zaque pāima quēde-
 a sīda awara ɓaya.* Jūma māwā ɓeara
 māa edaya nama traja ɓei carea. ³³ Mā
 animarā ɓaa acāde zebaɓade ababe
 chiwatu bagabaga ɓeada, gorogoroa
 ɓeada, idjaba oveja pāima ɓeada
 unuibaɓa cawaya māa arīde o ɓada.
 Baribaɓa māwā ɓeaēda mā animarā
 tāēna unuibaɓa, ebuda ɓaya māa ɓareda
 draasīda.–

³⁴ Labaāba jarasia:

–Bia ɓaa, odua ɓaa jara ɓa quīrāca.–

³⁵ Baribaɓa ara maā ewarīde Jacoboba
 oveja, chiwatu sīda awara ɓade wāi
 naēna Labaāba chiwatu dji umaquīrā
 bagabaga ɓeara, gorogoroa ɓeara, chi-
 watu wērārā bagabaga ɓeara, jījijijā
 ɓeara, todotoɓa ɓeara idjaba oveja
 pāima ɓea sīda chupea āyā ɓasia. Maāga

animarāra Jacoboba edaida ɓadamīna
 Labaāba idji warrarāa diasia ara idji itea
 wagaɓamārēa. ³⁶ Maābe ādjirāba Ja-
 cobo ɓamaaba āyā ewari ūbea edesīdaa.
 Maāne Jacoboba waabema animarā id-
 jia edaīé ɓada arima waga ɓesia.

³⁷ Maābe Jacoboba animarā idji itea
 edaī carea nāwā osia: bacuru jlwate
 onoada ɓalā tu edasia. Álamoda, al-
 mendroda, castaño sīda ɓalā tu edasia.
 Maāra erruerrua jođacuasia. ³⁸ Maābe
 bacuru erruerrua jođacuadara dji ani-
 marā baido dobadama ɓacuasīa. Mama
 animarāra warra obadjīdaa. ³⁹ Ādjia
 maā bacuru quīrāpita warra osīdara,
 bagabaga, jījijijā ɓea sīda tocuabad-
 jīdaa. ⁴⁰ Maāga animarā quēdeara Ja-
 coboba awara ɓa wāsīa. Maā awara
 oveja warra o panane Jacoboba dji
 oveja wērāa Labaā animarā patrupatrua
 ɓeada, pāima ɓea sīda acābibadjia. Maā
 ovejaba patrupatrua quēdeada, pāima
 ɓea sīda tosidā bēra Jacoboba awara ɓa
 wāsīa ara idji itea. Labaā animarā ume
 ābaa ɓalé basīa.

⁴¹ Maā awara animarā boregueara
 ɓeara warra obadaza Jacoboba bacuru
 jođacuadara ādji baido dobadama
 ɓabadjia maā bacuru ununamārēa.
 Māwā dji boreguea ɓeaba patrupatrua
 ɓeada, bagabaga ɓeada jījijijā ɓea
 sīda tocuabadjīdaa. ⁴² Baribaɓa
 animarā caya quēdeā mamaa zebaɓade
 Jacoboba bacurura ɓaca basīa. Maā
 bēra animarā caya quēdeara Labaā
 itea ɓesia, baribaɓa dji boreguea ɓeara
 Jacobo itea ɓesia. ⁴³ Māwā Jacobora ne
 barasia. Ovejada, chiwatuda, nezoca
 umaquīrāda, nezoca wērāda, cameyoda,
 burro sīda zocārā eroɓesia.

§§ 30:27 *Quīrācuīta acā badeba.* Hebreo bedeaḏe maāba idjaba jara ɓaa
 “daubaribaɓade.”

* 30:31-32 Hebreo bedeaḏe maā versīculora ebuda ɓaléa.

Jacobo idji druadaa mīrū wāna

31 Mañ ewaride Labañ warrarāba Jacoboda nāwā bié jara panasidaa:

–Jacoboba jūma dai zezadedada edapeda bio ne bara besia.–

Māwā jara panāda Jacoboba cawasia.

²Mañ awara unubadjia Labañra idji ume naārā bia ðada quīrāca ðléda. ³Māwā ðāde Ācōrēba Jacoboa jarasia:

–Wādūa ða djibarirā druadaa, ða ēberārāmaa. Māra ða ume ðaya.–

⁴Mañbe Jacoboba idji quimarā Raquelida, Lea sida trābisida idji oveja erobāmaa zedamārēā. ⁵Ādji jūēpedadacarea Jacoboba jarasia:

–Māa unu ðāa bārā zezara mā ume naārā ðada quīrāca ðléda, baribarā mā zezaba ijā ða Ācōrēda mā ume ðāa.

⁶Bārāba cawa panāa māra bārā zeza itea bio trajasida. ⁷Baribarā idjia māra cūrūgabadjia. Māa edaida ðāra idjia ðarima zocārā quīrā awara obadjia. Wārāda idjia mā ume bié o quīrā ðasia. Baribarā Ācōrēba idu māwā obié basia. ⁸Labañba mā traja ðabari jūma dji animarā gorogoroa ðeada edaida ðāda aside mamañba ltaa jūma ovejaba gorogoroa tobadjidāa. Idjaba dji patruatrua ðeada māa edaida ðāda aside mamañba ltaa jūma ovejaba patruatrua tobadjidāa. ⁹Māwā Ācōrēba bārā zeza animarāra jārīsia māa diai carea.

¹⁰Mañ ewaride animarā dji wērārā pōñ ðeaside māa cāimocarasia. Mañ cāimocarāde māa unusia animarāra warra o ðeada. Dji umaquīrāra ācāra gorogoroa ðeasia, ācāra patruatrua ðeasia, idjaba ācāra bagabaga ðeasia. ¹¹Māwā ðāde Ācōrēba māra trāsia:† “¡Jacobo!” Māa panusia: “Nama ðāa.” ^{12–13}Mañne idjia jarasia: “Māra ðāa

Betelde ununa Ācōrēa.‡ Mañ Betelde ðāa mōgara ārā nedraga weadama ðāa wārāneba jarasia māa ðāda wagañba, ðāa mādrā ijā ðaida. Bio acādua animarāra warra o ðeada. Dji umaquīrāra jūma gorogoroa ðeaa, patruatrua ðeaa, idjaba bagabaga ðeaa. Māwā māa ðāra careba ðāa Labañba ðāra bié o ða bēra. Jāñbe piradrāpeda namañba ða toda druadaa wādūa.”–

¹⁴Mañne Raquelba Lea bida jarasidaa:

–Dai zezaba erobādebemada daia ni cārē sida diaéa. ¹⁵Āteñra दौरा daia drua āñbema quīrāca osia. Idjia दौरा nēdobuesia. Mañ awara dai nēdobueðabari edadara jūma cobuesia. ¹⁶Baribarā Ācōrēba dai zezadera jārīsia. Mañgara wārāda dadjidea idjaba dadji warrarānea. Mañ carea jūma Ācōrēba ðāa jara ða quīrāca oduā.–

^{17–19}Mañ ewaride Labañra idji oveja cara ta ðāda tamā ðasia. Mañmisa Raquelera chupea idji zeza dede eða wāpeda dji zeza jawaba oða ācōrēda drāasia. Mañbe Jacoboba idji warrarāra, idji quimarā sida cameyo ārā chūmasia. Ara māñda Canaāñ druadaa wāsia idji zeza Isamaa. Jūma idjia Padan-Arañ druade edadara edesia. Dji animarā sida jare edesia. ²⁰Jacoboba idji wānebemada Labaña jaraé basia. Māwā Jacoboba arameo Labañra cūrūgasia. ²¹Jacobora jūma idjia erobā bara mīrū wāsia. Wāñāde Euprate do quīrārā chāsia. Mañbe Gala eyaida ða druadaa wāsia.

Labañba Jacobo ēpēna

²²Ewari ūbea badacarea Labañba cawasia Jacobora mīrū wāsida. ²³Mañ bēra Labañba idji ēberārā edapeda Jacobo caidū ēpē wāsia. Siete ewari ēpē wāñāde Labañba Jacobora

†31:11 Ācōrē. Hebreo bedēde ðā ðāa: “Ācōrē nezoca bajānebema.”

‡31:12-13 Genesi 28:18-22.

tamla ba unusia Gala eyaida ɓa druade. ²⁴⁻²⁵Maalne Labaara idji eberara sida ota caisidaa. Maal diamasi Acoreba arameo Labaala caimocarade nawa jarasia: “iLabaal, uridua! iJacobu ume quiru bedearadua!”

Nurema Labaara idji eberara ume Gala druade Jacobu lama juenapada adji wua dera ocuasidaa. ²⁶Maalbe Labalba Jacobu jarasia:

–zCare carea bla mla curugasi? Bla ml caurara namaa enesia djobadaraba adja poyapedadara jida edebada quiraca. zCare carea jawasi? ²⁷Ba waira mla jarae basia. zCare carea jawasi chupea wasi? Bla jaradabara mla lasrida ewarida ocasia. Tralabiba, tonoba, arpa bida lasridada ocasidaa. ²⁸Maal awara bla ml wiuzaquerara, ml caura sida idu isobi basia. Cricha nee ba quiraca bla osia. ²⁹Mla barara poya bie oida bla. Mawamina idi diamasi ba zeza ume ba Acoreba mla jarasia: “iJacobu ume quiru bedearadua!” ³⁰Ba waya ba zezamaa wa quira labara, bia bla. Baribara zcare carea bla ml jawaba oda acoreba drasi?–

³¹Jacobu panusia:

–Ml waira jarae basia bada waya ba bere. Mla crichasia bla ba caurada jaria. ³²Mla ba jawaba oda acoreba drae basia. Baridua nama laba erobara, beida bla. Jumar quirapita jaradua mla breda eroba cawaya. Mla erobara, edada.–

Jacobu adua basia Laba jawaba oda acoreba Raquelba dra erobada.

³³Ara maada Labalba Jacobu wua dede eda jarade wasia. Maal nezocawerara wua dede eda jarade wasia. Lea wua dede bida jarade wasia. Mawamina idji jawaba oda acoreba unue basia. Maal bere Lea wua

dedeba edrapada Raquel wua deda wasia. ³⁴Baribara eda wai naena Laba jawaba oda acoreba Raquelba cameyo lra chumebada edrecare merasia. Maalbe maal lra chumesia. Labalba juma dji dejane jaradamina unue basia. ³⁵Maalne Raquelba jarasia:

–Zeza, quiridua mla ba quirapita poya piradrae bere. Mla jedeco unu bla.–

Labalba idji jawaba oda acoreba unue badamina wadi jar basia. ³⁶Maal carea Jacobu quirupada jarasia:

–zCare cadji ruada oda bere bla mla jacia epe ba? ³⁷Ba ml netatara abada juma ware acasia. Dai dede zbreda unusica? Mla dradada unusibara, jumar ebuda acabidua. Maw adjiraba poya cawa jaradia dadi umebemara caida jipa bada.

³⁸Mla veinte poa ba itea traja basia. Maalne ba ovejara, ba chiwatu sida warra radgadaca basia. Mla ba oveja umaquirada coida badamina ni aba bida coe basia. ³⁹Animara cadraaba ba animara beasira, mla maal animara beudara lama edeca basia cawabi carea. Atebara maalbari ara mdji animaranebemada bla aba diabadja. Maal awara asa wa diamasi bida ba animara drasidara bla maalbari mlreda jeda diabadja. ⁴⁰Asa mla beseaba bia miga badja. Diamasi jisuba miga ba bere poya caica basia.

⁴¹Veinte poa mla ba diguida basia. Ba cau ume pan carea mla catorce poa ba itea bari trasia. Ba animara carea mla sei poa bari trasia, baribara mla edaida bara bla barima zocara quira awara obadja. ⁴²Abraha Acoreba, ml zeza Isaba waya ba Acoreba ml ume badaebara, bla mla ne nee wabicasia. Baribara Acoreba ml bia miga bara, ml

^{31:39} Dji wagariba adua ba de animara beubar wa abalba dradibara, idja djibara maal animara cacubari diaie basia. Exodo 22:10-13.

bio traja ɓa sida unusia. Mañ carea idi diamasi idjja ɓara quēāsia.–

Labaɓba Jacobo ume bedea ɓaɗa

⁴³Mañ ūrīpeda Labaɓba Jacoboa jarasia:

–Nañ wērārāda m̄ caurāa, nañ warrārāda m̄ wiuzaquerāa, za ɓea ovejara m̄lea. Za ɓa unu ɓara jūma m̄lea. Māwāmīna m̄ caurāra, ādjia topedaɗa warrārā sida ɓm̄la sāvā oi?[§] ⁴⁴Jāɓbe djōna amaaba dadjia bedeaɗa ɓaɗia. Dadji umérāba mōgarada boromea buedia dadjia bedea ɓapedaɗa quīrāneba panani carea.–

Jacoboba mañra bia ɓaɗa asia.

⁴⁵Mañ carea mōgara waiɓlada edapeda ɓta nūm̄lasia. ⁴⁶Mañbe Jacoboba idji ēberārāa jarasia:

–Nañ mōgara jīgabe mōgarada boromea buedaɗa.–

Ara mañda jūmarāba mōgarara ābaa boromea buesidaa. Mañbe mañ mōgara boromea bue nūm̄lama ne cosidaa. ⁴⁷⁻⁴⁸Labaɓba jarasia:

–Idi nañ mōgara boromea bue nūm̄laba cawabi ɓa dadjira bedea ɓasidaa.–

Labaɓba mōgara boromea bue nūm̄lara idji bedeaɗe tr̄ɓasia Jegar Sahaduta. Jacoboba idji bedeaɗe tr̄ɓasia Gala. ^{**}

⁴⁹⁻⁵⁰Labaɓba idjaba jarasia:

–Dadjira awara wāɓdamīna Ācōrēba dadji umena aɓa ɓaya. ɓa m̄ caurāda bié oibara wa m̄ caurā awara dewara wērāda edaibara, ēberā nañ

bedea ɓapedaɗa ūrīnada arima ɓalēmīna Ācōrēba aɓa ɓaya.–

Māwā mōgara boromea bue nūm̄lara idjaba tr̄ɓasia Mizpa. ^{††}

⁵¹Idjaba Labaɓba Jacoboa jarasia:

–Aɓɗa za boromea nūm̄la mōgarada, za mōgara ɓta nūm̄la sida. M̄la mañra dadji ēsi ɓabisia. ⁵²Nañ mōgarara sēyāda ɓaya. Nañ mōgara auɗu ɓa m̄ ume djōne zecara ɓa idjaba m̄ sida ɓa ume djōne wācara ɓa. ⁵³Dadjidebema aɓaɗa nañ mōgara auɗu djōne wāibara, Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahañ ume ɓaɗa idjaba m̄ zezadrōā Naco ume ɓaɗaba cawa oya. ^{‡‡} ɓBia ɓaca?–

Mañne Jacoboba idji zeza Isaba waya ɓa Ācōrē quīrāpita Labaɓa wārāneba jarasia “bia ɓa.” ⁵⁴Māwāpeda Jacoboba Gala eyaɗe animarāda Ācōrēa babue diasia. Mañbe ēberārāa tr̄ɓasia ne codamārēā. Ne codapeda mañ eyaɗe cāisidaa.

⁵⁵Nurēma diapedaɗa Labaɓra piradɗapeda dji wiuzaquerā, dji caurā sida isōsia. Māwāpeda ādjia bia wānadaɗa apeda idji druadaa jēda wāsia.

Jacoboba Esaú wayaɗa

32 Mamaɓba Jacobora nocoda wāsia. Wāɓaraɗe Ācōrē nezocarā bajānebemada idjimaa zesidaa. ²Mañgarā unubaraɗe Jacoboba jarasia:

§31:43 ɓM̄la sāvā oi? Āɓaraɗaɗa Labaɓba iwidi ɓa: “M̄la ɓcārē cārēā bié ocaɓi?”

**31:47-48 Jegar Sahaduta tr̄ɓa, Gala tr̄ɓa bida jara panla: “Bedeo ɓapedaɗadebema boromea.”

††31:49-50 Hebreo bedeaɗe Mizpa tr̄ɓa jara ɓa “aɓbari.”

‡‡31:53 Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahañ ume ɓaɗa idjaba m̄ zezadrōā Naco ume ɓaɗaba cawa oya. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ɓa: “Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahañ ume ɓaɗaba, m̄ zezadrōā Naco ume ɓaɗa bida cawa oɗia.”

“Ăcōrē sordaorāda nama duanlaa.” Maļ carea mama trļ ħasia Mahanaiļ.^{¶¶}

³Mamaaba Jacoboba idji nezocarāda Seír druadaa diabuesia idji djaba Esaú-maa. Seír druara idjaba Edoļ abadaa.

⁴Idji nezocarā diabuei naēna Jacoboba jarasia:

–Mā djaba Esaúa nāwā jarade wānadua: “Dai boro, ɓa nezoca Jacoboba nāwā jarabisia: mā wāna ewariđeba ā-taa mļra dadji djabadrōā Labaļma ħasia. ⁵Mļa pacada, burroda, ovejada, nezoca umaquĩrārāda, nezoca wērārā sida eroɓla. Mļa naļ bedeara diabueɓla mā quĩrā djuburia ɓara mā ume bia ɓamārēa.”–

Māwā jarapeɓa idji nezocarāra diabuesia. ⁶Dji nezocarā Jacobomaa jēda zedapeɓa nāwā jarasidaa:

–Dairāra ɓa djaba Esaúmaa wānapeda ɓa bedeara jarasidaa. Ara nawena idjira ɓamaa zebraɓla. Maļ awara idji ume ēberārāda cuatrociento zebraɓdaa.–

⁷Maļ ūriɓarade Jacobora bio ne wayasia. Maļba cawa crīchaé basía. Maļ bērā idji ēberārāda ēsadra awara ħasia. Idji ovejada, pacada, cameyo sida ara maļ quĩrāca osia. ⁸Nāwā crīcha ħasia: “Esaúda zepeda ababemada uraiɓarɓ, waabemada ēdrɓdía.” ⁹Maļbe Jacoboba Ācōrēa iwidiisia:

–Mā zezadrōā Abrahaļ Ācōrē, mā zeza Isa Ācōrē, mā Boro, ɓaa mļa jarasia: “Wādua ɓa djibarirā druadaa. Mļa ɓara ne jūmane carebaya.” ¹⁰Mļa ēberā bi-aé bērā ɓaa mļa quĩrā djuburiaié ɓla. Baribarɓ ɓaa mļa wārāda careba ɓla. Labaļmaa wāi carea naļ Jordaļ do chāsiede mā jɓwade aɓabe bacuruda erobasia. Baribarɓ idira mļa ēberārāra zocārā pe eroɓla bērā दौरa puru umé panɓ quĩrāca panla. ^{11–12}Mļa waya

ɓla mā djaba Esaúra zepeda mļda, mā wērārāda, mā warrarā sida quenaida. ɓla jarasia mļa ne jūmane careba ɓaida idjaba mā warrarāra zocārā yōni bērā pusa iɓa quĩrāca poya juachadaca baida. Wārāda māwā ɓaibarɓ, mā quĩrā djuburia mļa ēdra edadua mā djaba Esaú jɓwadebemada.–

¹³Maļ diamasí Jacobora mama cāisia. Nurēma idjia animarā eroɓdeɓemada jɓɓa pesia idji djaba Esaúa diai carea: ¹⁴chiwatu wērāda dosciento, dji umaquĩrāda veinte, oveja wērāda dosciento, dji umaquĩrāda veinte, ¹⁵cameyo wērā warra ɓara ɓeada treinta, paca wērāda cuarenta, dji umaquĩrāda die, burro wērāda veinte, idjaba dji umaquĩrāda die. ¹⁶Māwā opeda maļ animarāra idji nezocarāa diasia. Maļne ādjía jarasia:

–Bārāra mā na wānadua. Chiwatura, ovejara, cameyora, paca sida awara awara pe ededadua.–

¹⁷Maļbe dji nocoare wāɓarɓ nezocaa jarasia:

–Mā djaba Esaúba ɓa unubarade ɓla nāwā iwidiisicada: “¿ɓara cai nezoca, sā-maa wā, naļ animarā edebarɓara caide?”

¹⁸Māwā iwidiisira nāwā panudua: “Mā boro Esaú, naɓɓara ɓa nezoca Jacoboba ɓa itea diabueɓarɓ. Idjira dai caide zebraɓla.”–

¹⁹Jacoboba waabema nezoca dji animarā edebadarāa jarasia:

–Esaú unubadade abarida jaradadua. ²⁰Maļ awara jaradadua: “ɓa nezoca Jacobora dairā caide zebraɓla.”–

Jacoboba crīchasia: “Mļa jāwā diabueɓaradeɓa Esaú quĩrūbira tumabiya. Maļbe dji unubadade āibērā idjia mļa bia edaisicada.” ²¹Māwā Jacoboba Esaúa diaira na diabuesia

¶¶32:2 Hebreo bedeaɓe Mahanaiļ trļba jara ɓla “puru umé.” Jacoboba māwā trļ ħasia idji ēberārāra, Ācōrē sordaorā sida mama panɓ bērā. Idjaba māwā trļ ħasia mama idji ēberārāra ēsadra awara ɓada bērā. Maļneɓemada ɓá ɓla versículo 7-10de.

⁹ Esaúba jarasia:

–Crícharádua, djaba, m̄la ađuba er-
ođla. Błdjidera wagadua.–

¹⁰ Jacoboba jarasia:

–Māwāéa. Błda m̄l ume bia đabara,
m̄la dia đara edadua. M̄lmaarā bł
unubara Ācōrē quírādarra unubara
quírāca đla, bł m̄lra bia edada bēra.

¹¹ M̄l quírā djuburia, bł itea enenara
edadua. Ācōrēba m̄lra bio careba đl
bēra ne jūmada erobla.–

Jacoboba m̄lra ara pichia jara đesia
aba Esaúba edabaradaa.

¹² Małbe Esaúba jarasia:

–Wāna. M̄lra bł na n̄baya.–

¹³ Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̄l boro. Błla unu đla m̄l
warrarāra wađi caibe quedeadada, idjaba
m̄l ovejaba, m̄l paca biđa warra dji-
widi tođada erobeada. Isabe wānibara
jūmawāyā sēnia. Małba abari ewaride
m̄l animarāra jūma quininia. ¹⁴ Mał
bēra, m̄l boro, błra m̄l na wādua. M̄lra
pīāca caiđu wāya m̄l animarā, m̄l war-
rarā n̄babada quírāca. Małbe Seír dru-
ade bł đabarima dji ununia.–

¹⁵ Małne Esaúba jarasia:

–M̄la ēberārā m̄l ume zepedadada
ameya bārā wagadamārēa.–

Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̄l boro. Błra m̄l ume bia
beđa bēra đcārēda waa iwidi?–

¹⁶ Ara mał ewaride Esaúra Seír dru-
adaa jēda wāsia. ¹⁷ Baribara Jacobora
Suco puruđaa wāsia. Mama deda osia
idjaba de zaquerāda idji animarā itea
ocuasía. Mał carea mama tr̄l đlasia
Suco.‡

¹⁸ Māwānacarea Jacobora Siqueł pu-
ruđaa wāsia. Māwā Arał druade đadada
jēda zepeda Canaal druade bia jūēsia.
Siqueł puru quírāpe idji wua dera osia.

¹⁹ Dji ējūāda Hamo warrarāne basía.
Hamora Siqueł zeza basía. Jacoboba
mał ējūāra nēdosia cien parata torro-
bari. Nēdopeđa idji wua dede mama đe-
sia. ²⁰ Mama Jacoboba mōgarada łłl pā
buesia Ācōrēa bia bedei carea. Mał mō-
gara łłl pā buedara tr̄l đlasia El-Elohe-
Israel.¶

Jacobo warrarāba Siquełnebemarā cūrūgapedada

34 Jacoboba Lea ume cauda aba
eropanasidaa Dina abadada.
Ewari aba Dinara mał druadebema
awērārāmaa r̄lrlade wāsia. ² Mał
druadebema borora Hamo abadjidaa.
Idjira heveo basía. Hamoba warrada
erobasia Siqueł abadada. Mał Siquełba
Dina unubarađe awuasía. Mał bēra
jidapeđa idji ume cāisia. Māwā Dinara
bié osia. ³ Baribara idji sođe Siquełba
Lea cau Dinara wārāda quírā đl
bēra ijara o đbadjia. ⁴ Mał ewaride
Siquełba idji zeza Hamoa jarasia:

–Zeza, jāł wērāra m̄l itea iwidide
wādua.–

⁵⁻⁶ Ara małda Siqueł zeza Hamora
Jacobo ume bedeade wāsia. Idji jūēi
naēna Jacoboba ūrisia Siquełba Di-
nara bié osida. Baribara idji warrarāba
idji animarāra acłde wā panl bēra Ja-
cobora chupea đesia aba ādji zeb-
dadada. ⁷ Jūēsidade ūrisidaa Siquełba
ādji djabawērāra bié osida. Mał carea
sopuasidaa. Bio quírūsidaa Siquełba
māwā israelerāda bio cadjirua ođa bēra.
Israelerāba małra abeđa quírānacaa.

⁸ Siqueł zeza Hamo jūēside ādjia nāwā
jarasia:

–M̄l warra Siquełba bārā
djabawērāda bio quírā đla. M̄l quírā
djuburia, idjira m̄l warraa diadadua.

‡33:17 Hebreo bedeade Suco tr̄lba jara đla “de zaquerā.”

¶33:20 El-Elohe-Israel. Mał tr̄lba jara đla “Ācōrēra Israel Ācōrēa” idjaba “Israel Ācōrēra dji Łđlaa.”

⁹Māwā bārāra dai ēberārā baya. Dairā caurā ume poya dji edađia, dairā sida bārā caurā ume poya dji edađia. ¹⁰Nama dairā ume pananadua. Naļ druara bārā itea ɓaa. Naļ ējūāne bādjia awuabɓadama pananadua. Ne nēdođida panla idjaba nēdobuedida panla. ⁸Ējūā sida nēdođida panla.–

¹¹Maļne Siquełba Dina zezaa, idji djabarāa biđa jarasidaa:

–Mā quirā djuburia, jāļ wērāda mļa diadadua. Bārāba iwidiɓɓadada mļa diaya. ¹²Bārāba idji carea waibɓaa iwidiɓɓaɓa, mļa diaya. Baribɓa mļ quirā djuburia jāļ wērāra mļa diadadua.–

^{13–14}Siquełba Dinara bié oda bēřa Jacobo warrarāba Siqueł zezaa, Siquełba biđa sewadeba nāwā jarasidaa:

–Dai djabawērāra umaquirā cacua wēāgoé ɓaa poya diadaéa. Māwā diadibɓa, daimaarā cadjiruada o panla. ¹⁵Baribɓa jūma bārā umaquirārāda dai quirāca cacua wēāgođibɓa, dairāba idjira diadā. ¹⁶Māwābɓa bārāra dai caurā ume poya dji edađia idjaba dairā sida bārā caurā ume poya dji edađia. Māwā dairāra bārā tāēna panania. Dadjirāra puru ababe ɓeya. ¹⁷Baribɓa daiba jara panl quirāca bārāda cacua wēāgođaeɓa, daiba dai djabawērāra namabemada āyā edeđia.–

¹⁸Maļra Hamoba, idji warra Siqueł biđa bia ūrisidaa. ¹⁹Ara maļda Siquełra cacua wēāgosia Jacobo caura quirā ɓa bēřa.

Hamo ēberārā tāēna jūmarāba Siquełra biara waya panasidaa. ²⁰Maļ bēřa idjira dji zeza Hamo ume

puruđe eda wābadamaa wānapeda puruđebemarāa nāwā jarasidaa:

²¹–Jacobora, idji warrarā sida ēberā biarāa. Ējūāra baraa ādjirā pananamārēa. Maļ bēřa ādjirāra dadjirā druade idu ɓeɓiđia. Idu ne nēdoɓiđia idjaba nēdobueɓiđia. ^{**}Dadjirāra ādjirā caurā ume poya dji edađia. Ādjirā sida dadjirā caurā ume poya dji edađia. ²²Baribɓa dadjirāra ādjirā ume puru aba ɓei carea ādjirāba jara panla jūma dadjirā umaquirā cacuara wēāgođida panla ādjia obada quirāca. ²³Māwā odibɓa ādjidera, ādji animarā eroɓea sida jūma dadjirāne baya. Dadjirāba ababe maļ obi panla ija ođida panla. Māwāra ādjirāra dadjirā ume panenia.–

²⁴Hamoba, Siqueł biđa jarapedađara jūma maļ puruđe eda wābadama panla ijasidaa. ^{††}Ara maļda jūmarāda cacua wēāgosidaa.

²⁵Ewari ūbea babɓađe ādjirā cacuara wađi bio pua panasidaa. Maļne Dina djabarā Simeołba, Levi biđa ādji djoɓada necora edadapeda Siqueł puruđaa wāsidaa. Ādji quenane zebɓadara puruba adua ɓasia. Ara maļda Jacobo warrarā Simeołba, Levi biđa jūma dji umaquirārāra quenasidaa. ²⁶Hamora dji warra Siqueł sida necoba beasidaa. Maļbe Dinara Siqueł dede ɓadada edadapeda wāsidaa.

²⁷Maļbe Jacobo warrarā waabemarā sida ādji djabarāba beapedada ēberārāmaa zedapeda deza edaa wāsidaa. Mama ne jūma pesidaa. Māwā osidaa Siquełba ādji djabawērā bié oda carea. ²⁸Siquełnebema ovejada, pacada, burro sida pesidaa. Ne jūma

§34:10 *Ne nēdođida panla idjaba nēdobuedida panla.* Hebreo bedeade maļba idjaba jara ɓaa: “Naļ druade pɓɓađida panla.”

**34:21 *Idu ne nēdoɓiđia idjaba nēdobueɓiđia.* Maļ bedeaba idjaba jara ɓaa: “Idu dadjirā druade pɓɓaɓiđia.”

††34:24 *Jūma maļ puruđe eda wābadama panla.* Hebreo bedeade nāwā ɓa ɓaa: “Maļ puruđe eda wābadađeba dajadaa wābadarā.” Maļ crīchara eɓuđa ɓa. Aɓaɓa maļ nāwā jara ɓaa: “Jūma maļ puruđeɓema djo cawa ɓeaba.”

purude beara, ādji ējūāne bea sīda jūma pesīdaa. ²⁹ Ādji nebiada jūma pesīdaa. Ādjia diguida erobeada sīda jūma pedapeda ādji warrarāda, wērārā sīda jūma jīda edesīdaa. ³⁰ Māwānacarea Jacoboba Simeoā, Levīa bīda jarasia:

–Bārāba bié opedāda bēra māra nēbārade bāsīdaa. Naā druadebema cananeorāba, perezeorā bīda māra quīrāma panesīdaa. Ādjirāda bedea auđapeda mā ume djōne zedībāra, dadjira zocārāēbe panā bēra māra jūma mā ēberārā sīda beadiā.–

³¹ Maāne ādjia panusīdaa:

–¿Māwāra idjia dai djabawērāra wērā auđua quīrāca oīda bāsīca?–

Ācōrēba Jacobo bia jara bāda

35 Māwānacarea Ācōrēba Jacoboa jarasia:

–Pīradrāpeda Betelāda bāde wādua, bā djaba Esāu wayaadeba mīrū wāsīde mā bāma odjadamaa. ^{††} Mama mōgarada pā buedua māā bia bedei carea.–

² Ara maāda Jacoboba idji ēberārāa, waabema idji ume duanā bīda jarasia:

–Bārāba jāwaba ođā ācōrēda eropanābāra, jūma bātaquadua. Maābe cuīdapeda cacuađe jābada tātođada jānādua Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. ³ Maābebāra Betelāda wānia. Mama māā mōgarada pā bueya Ācōrēa bia bedei carea. Mā nēbārade bāsīde idjia māra carebasia idjāba mā wābāraza mā ume bābaria.–

⁴ Ara maāda jūma ādji jāwaba ođā ācōrēra Jacoboa diasīdaa. Ādji cawārade pīrū jā panā sīda ērānapeda Jacoboa diasīdaa. ^{¶¶} Jūma

maāgara Jacoboba Siqueā puru caita bacuru droma nūma edre jou bāsīa. ⁵ Māwānacarea Jacobora, ēberārā idji ume panā sīda wāsīdaa. Wābādade Ācōrēba jūma mama bea purua ādjirāra bio wayabisia. Maā bēra ādjirāba Jacobo ēberārā bié odi carea caīdu ēpēnaé basīa.

⁶ Canaaā druade nīne Jacobora jūma idji ēberārā ume Luz purude jūesīdaa. Luz purura idjāba Betel abadjīdaa. ⁷ Mama Jacoboba mōgarada pā buesia Ācōrēa bia bedei carea. Maā mōgara pā buedara trā bāsīa El-Betel, idji djaba carea mīrū wāsīde mama Ācōrēra idjima odjāda bēra. ^{§§}

⁸ Maā Betelde Deborāda jaidasia. Deborāra Jacobo papa Rebeca wagabari basīa. Jacoboba Deborāra tābarisia Betel caita, bacuru droma nūma edre. Maā bacurura trā bāsīa Alon-Bacut. ^{*}

⁹⁻¹⁰ Jacobo Padan-Araā druadeba jēda zesi ewarīde Ācōrēra idjīmaa waya zesia. Maā ewarīde Ācōrēba idjira nāwā bia jara bāsīa:

–Bā trāra Jacobo abadaa barībāra bāra wā Jacobo adaēa. [†] Ātebāra bā trāra Israel adīa.–

Māwā Ācōrēba Jacobora trā bāsīa Israel.

¹¹ Ācōrēba māwā trā bāpeda jarasia:

–Māra ne jūma poya bā Ācōrēa. Warrada zocārā yōdua. Bādeba puruda zocārā yōnia. Idjāba bādeba ēberārā bororāda yōnia. ¹² Māā naā druara Abrahāā, Isāa bīda diasīa. Idjāba māā bāā, bādeba yōbādarāa bīda diaya.–

¹³ Māwāpeda Ācōrēra Jacobo ume bedea bāđada wāsīa. ¹⁴ Māwānacarea

^{††}35:1 Genesi 28:10-22.

^{¶¶}35:4 Ādjia crīchabadjīdaa māā pīrūba ādjira wagabarīda idjāba carebābarīda. Maā bēra ādji cawārade jābadjīdaa.

^{§§}35:7 Hebreo bedeađe El-Betel trāba jara bāā “Betel Ācōrē.”

^{*}35:8 Alon-Bacut trāba jara bāā: “Bacuru droma nūma jāna.”

[†]35:9-10 Genesi 32:28.

Jacoboba Ācōrē ume bedeā ḥadama mōgarada āta nūmasia. Mañ mōgara āṛā uva ḥada, nedraga sīda Ācōrēa wea diasia. ¹⁵ Mañne Jacoboba Ācōrē ume bedeā ḥadama trā ḥasia Betel.‡

Raquel jaidada

¹⁶ Māwānacarea Beteldeba wāsīdaa. Wadi Eprata purude jūēni naēna Jacobo quima Raquelera warra pua nūmesia. Poya tocara nūmā bēra bia mīga ḥasia. ¹⁷ Wetara pua nūmebāṛaḍe dji warra careba tobibari wērāba Raquelea jarasia: –Wayarādua, bla umaquīrā warrada tobāṛaa.–

¹⁸ Baribāṛa Raquelera beubāṛa basīa. Wadi beui naēna idji warrara trā ḥasia Benoní.[¶] Baribāṛa Jacoboba trā ḥasia Benjamiā.[§]

¹⁹ Raquelera māwā jaidasia. Idjira tḥārisia Eprata purūdaa wābada o icawa. Mañ Eprata purura Beleā abadaa. ²⁰ Jacoboba dji quima tḥāriḍama mōgarada āta nūmasia. Idē ewarīde mañ mōgarara waḍibīda nūmāa.

²¹ Jacobo, Israel abadara mamaḥba wāpeḍa idji wua dera Migdal-edar puru zaque wagaa osia. ²² Israel mañ druade ḥasīde idji warra iwina Rubeāra idji zeza nezocawērā Bilha ume cāsīa. Maḥra Israelba cawapeḍa bio quīrūsia.**

Jacobo warrarā

Israel warrarāra doce panasīdaa:

²³ Leaba toḍara naḥḡarā basīa: dji iwinada Rubeā, idjiare Simeoā, Levi, Juda, Isacar, Zabuloā sīda.

²⁴ Raquelba toḍara naḥḡarā basīa: Jose idjaba Benjamiā.

²⁵ Raquel nezocawērā Bilhaba toḍara naḥḡarā basīa: Daḥ idjaba Neptali.

²⁶ Lea nezocawērā Zilpaba toḍara naḥḡarā basīa: Ga idjaba Aser.

Jūma maḥḡarā basīa Jacobo warrarā Padan-Araā druade topeḍadada.

Isa jaidada

²⁷ Mañ ewarīde Jacobora Mamre ējūānaa idji zeza Isa acāḍe wāsīa. Mamrera idjaba Arbā wa Hebroā abadaa. Mama Abrahaāra, Isa sīda panabadjīdaa. ²⁸ Isara 180 poa ḥasia. ²⁹ Māwā idjira bio waraga jaidasia. Idji warrarā Esaūba, Jacobo bīda tḥārisīdaa.

Esaúdeba yōpeḍada

36 Nama ḥā ḥaa Esaúdeba yōpeḍadadebemada. Esaūra idjaba Edoā abadjīdaa. ² Esaūba quimada ūbea erobasia. Canaañnebemada umé erobasia. Aḥa Adá abadjīdaa. Adára hitita Eloā cau basīa. Dewarabemara Aholibamá basīa. Aholibamára Aná cau basīa; Anára heveo Zibeoā warra basīa. ³ Dewarabema quima Esaūba erobaḍara Ismael cau Basemá basīa. Basemára Nebayo djabawērā basīa. ⁴⁻⁵ Esaūra waḍibīda Canaañ druade ḥasīde warrarāda unusia. Dji quima Adába Elipada tosia. Basemába Reulda tosia. Aholibamába Jeúda, Jaalaāda, Core sīda tosia.

⁶⁻⁷ Mañne Esaūba idji djaba Jacobo bīda animarāra, nebīa sīda zocārā eropanasīdaa. Ādjia animarāra zocārā eropana bēra dji ējūāba araé basīa. Mañ bēra ādjira poya ābaa pananá basīa. Mañ carea Esaūra Jacobo

‡35:15 Genesi 28:18.

¶35:18 Hebreo bedeaḍe Benoní trāba jara ḥaa: “Warra mā bia mīga ḥaḍebema.”

§35:18 Benjamiā trāba jara ḥaa: “Mā jawa araarebema warra.” Idji trāba naḥḡarā crīcha sīda dia ḥaa: “Mā drōā ḥaba ununa warra”, “māa eroḥa jūma edaida ḥa warra”, idjaba “boro biasi warra.”

**35:22 Bio quīrūsia. Griego bedeaḍe māwā ḥā ḥaa. Hebreo bedeaḍe neēa. Genesi 49:3-4.

Idjira Acbor warra basía. ³⁹Baal-hanañ beudacarea Hadarda dji boro basía. Idji purura Pau abadjidaa. Hadar quimada Mehetabel abadjidaa. Idjira Matred cau basía idjaba Mezaab aizaque basía.

⁴⁰⁻⁴³ Esaúdeba yopedada bororāra nałgarā basía: Timna, Alva, Jetet, Aholibamá, Ela, Pinoł, Quenaz, Temał, Mibzar, Magdiel, Irał sida. Jūma małgarāra Edoł purudebema bororā basía. Mał bororāneba yopedadarāba dji bororā trāra ēpēsidaa. Idjaba ādji beaza dji bororā trāda đacuasidaa.

Jose idji djabarā ume

37 Idji zeza Isa jaidadacarea Jacobora Canaañ druade idji zeza badama besia. ²Nama nēbala bla Jacobo warrarāba opedadadebemada.

Jacobo warra Jose diecisiete poa baside idji djabarā ume oveja waga badadja. Idji zezaba quima quirāca eroba wērārā Bilhaba idjaba Zilpaba topedada ume Josera biara trajabadja.⁴¹ Diguída wābalađe Joseba idji zezaa jarabadja idji djabarāba cadjirua o panada. ³Israelba Joseda waabema warrarā cāyābara biara quirāca basia Josera idji drōā bade tosida bēra. Mał carea Israelba Jose itea cacuade jābada draso bio bia quiruda osia. ⁴Jose djabarāba cawasidaa ādji zezaba Josera ādjirā cāyābara biara quirāca bāda. Mał carea idjira quirāma panesidaa. Idji ume bia bedeadaca basia.

⁵Ewari aba Josera cāimocarasia. Nurēma mañ cāimocaradara idji djabarāa nēbala. Mał carea ādjirāba idjira wetara quirāmasidaa. ⁶Idjia nāwā jarasia:

–Ūrinadua, mla cāimocaradada nēbala. ⁷Mla unusia dadjirāba dadji ējūāne trigoda tadapeđa ābaa cajā panada. Cawaēne mla trigo

cajānara āta nūmesia. Mañne bārāba cajāpedadara mñre quirāpita edaa barru copanesidaa.–

⁸Mał carea Jose djabarāba quirūbideba nāwā jarasidaa:

–Māwāra đbala dai boroda beica? đDaira bla jawaedā erobaica?–

Joseba mañ cāimocaradaba ādjirā boro baida nēbala carea dji djabarāba idjira wetara quirāmasidaa.

⁹Māwānacarea Josera wayacusa cāimocarasia. Mał cāimocaradā sida idji djabarāa nēbala. Nāwā jarasia:

–Ūrinadua, mla waya cāimocarasia. Unusia āmādauda, jedecoda, idjaba once chīdauda. Małgarāra ēberā quirāca mñ quirāpita chirāborode barru copanesidaa.–

¹⁰Joseba idji djabarāa nēbalađacarea dji zezaa bida nēbala. Mał bēra idji zezaba idjira nāwā quēāsia:

–Mał cāimocaradaba bla đcārēda jara bala? Māwāra đbla papara, bla djabarāra, mñ sida bla quirāpita chirāborode barru copanena?–

¹¹Mał carea dji djabarāra idji ume sode biē panesidaa baribala dji zezaba mañ cāimocaradabemada bio crīcha besia.

Jose djabarāba idji nēdobuepedada

¹²Ewari aba Jose djabarāba dji zeza ovejara Siqueñ puru caita pōājārā cobide edesidaa. ¹³Mañne Israelba Josea nāwā jarasia:

–Warra, bla djabarāba Siqueñ caita mñ ovejara waga panla. Mla quirāca bla bla ādjira acleđe wāida.–

Joseba panusia:

–Bia bla, mla ādjira acleđe wāya.–

¹⁴Israelba jarasia:

–Bla djabarā, dadji animarā sida sāwā panla cawaya acleđe wādua. Mañbe mla jarade zedua.–

⁴¹37:2 Mañ warrarā trāra unu panla Genesi 35:23-26de.

Māwā jarapeda Israelba Josera Hebroñ jewedadeba Siqueānaa wābisia. Wāne Josera Siqueāne jūēsia. ¹⁵ Joseba idji djabarā jara nīne ēberāba idjira unupeda nāwā iwidisia:

–¿Cārēda jara ħa?–

¹⁶ Joseba panusia:

–Mā djabarāda jara ħa. Ādjirāba ovejada waga panla. ¿Bla cawa ħaca sāma panlada?–

¹⁷ Ēberāba panusia:

–Māē, ādjirāra nama duananapeda wābarasidaa. Māa ūrisia Dotañ ējūānaa wāniana abladada.–

Ara mañda Josera idji djabarā caidu wāsia. Wābarade ādjirāra Dotañ ējūāne unune wāsia. ¹⁸ Mañne ādjirāba Josera tamla uruda unusidaa. Jose ādji caita jūēi naēna ādjirāra bedea ausidaa idji beadi carea. ¹⁹ Nāwā jarasidaa:

–Acadada, cāimocarabarira jari bueábarla. ^{§§} ²⁰ Idjira beadapeda baido juebada uriaēde ħatabuedia. Mañbe dadji zezaa jaraēia animarāba cobuesida. ¡Māwā osidara acadia idjia cāimocaradara wārāda māwāi cawaya!–

²¹ Mañ bedea ūribarade ādji djaba Rubeāba Josera ādji jawadabemada ēdra ħaida crīchasia. Mañ carea nāwā jarasia:

–Bedaēa. ²² Idji oara erozoabidaēa. Za ħa baido juebada uriaēde ħatabuedia, baribarla beadaēa.–

Rubeāba māwā jarasia Josera ēdra ħapeda dji zezamaa wayacusa edeida crīchada bēra. ²³ Jose idji djabarāma jūēsiede ādjirāba idjira jidadapeda idji cacuade jā ħa draso bio bia quiruda ēra edasidaa. ²⁴ Mañbe idjira baido juebada uriaēde ħatabuesidaa. Dji urirara pōāsa baido neē ħasia. ²⁵ Māwā odapeda ne co chūpanesidaa. Mañne ismaelerāda Gala druadeba zebadada unusidaa. Mañ ismaelerāba cameyoēde

quera tūāpa ħeada Egipto druadaa nēdobuede edebada basia. ²⁶ Mañne Judaba idji djabarāa jarasia:

–Dadji djabada beadapeda mērānibarla, mañba ¿cārē biada edadi? ²⁷ Idjira dadjirā djabaa. Mañ bēra idji beadi cāyābara biara ħaa jari uda ismaelerāa nēdobuedida.–

Juda djabarāba idji crīchara bia ūrisidaa. ²⁸ Māwā panlne mañ ismaelerā madianita abadara ādji caita zebada basia. Ādjirāra ne nēdođapeda nēdobuebadarā basia. Jose djabarāba idjira uriaēde ħada ātaa errebari edadapeda mañ ismaelerāa veinte parata torrobari nēdobuesidaa. Ara mañda ismaelerāba Josera Egiptođaa edesidaa.

²⁹ Māwānacarea Rubeāra āyā wā ħadada dji uriamaa jēda zesia. Mañne Josera eda unué bēra sopuadeba idjia cacuade jā ħara cōātasia. ³⁰ Mañbe idji djabarāmaa wāpeda jarasia:

–¡Warrara uriaēde neēa! Jāñbe māa ¿sāwā oi?–

³¹ Mañ carea ādjirāba chiwatu zaqueda beadapeda Joseba cacuade draso jā ħadara dji oaba jūma tāūcuasidaa. ³² Mañgāra ādji zezamaa diabuesidaa. Nāwā jarabisidaa: “Dairāba za ħada unusidaa. ¿Nañgāra ħa warraba cacuade jā ħadaēca?”

³³ Jacoboba mañ unuside nāwā jarasia:

–Za ħara mā warraba cacuade jā ħadaa. Animarāba idjira beapeda cobuesia.–

³⁴ Mañ bēra sopuadeba Jacoboba cacuade jā ħara cōātapeđa sopua careabema jābadada jāsia. Mañbe dji warra carea sopua ewarida dāra wagasia. ³⁵ Dji warrarāba, dji caurā bida obadjidaa sobiabidi carea, baribarla idjia iduaribica basia. Nāwā jarabadjia:

§§37:19 *Cāimocarabari*. Hebreo bedeaēde ħā ħa “cāimocara djibari.”

–Mā sopuara quĩrādoaeá aba mĩ beub Δ adaa.–

Māwā Jose carea aujĩásia.

³⁶Maāmisa madianitarāba Josera ēberā Potipa abadaa Egiptođe nēdobuesidaa. Maā Potipara Egiptođebema boro wagabadarā dji droma basía.

Judaba idji āigu ume warrarā ununa

38 Maā ewaride Judara idji djabarānebemada āyā wāsia. Adulaā puruđe ēberā Hira abadama bađe wāsia. ²Mama Judaba cananeo Súa cauda unusia. Judaba Súa caura edapeda idji ume cāisia. ³Dji wērāra biogoa bepeda umaquĩrā warrada tosia. Judaba idjira trā ḅasia Ere. ⁴Dji wērāra wayacusa biogoa bepeda umaquĩrā warrada tosia. Idjira trā ḅasia Onaā. ⁵Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrā warrada tosia. Idjira trā ḅasia Sela. Sela tosidade Judara Quezib puruđe ḅasia.*

⁶Juda warra iwina Ere cūdra bađacarea Judaba idji itea wērāda j Δ rasia. Maā wērāra Tamará abadjidaa.

⁷Juda warra iwina Erera Ācōrē quĩrāpita dji cadjirua basía. Maā carea Ācōrēba idjira beubisia. ⁸Māwānacarea Judaba idji warra Onaā jarasia:

–Ba djaba quima bađara edadua dadjia obada quĩrāca.† Māwā ba ba djaba basi itea warrada oya.–

⁹Barib Δ ra Onaāba cawa ḅasia maā warrara idjideada adaéda, āteba Δ idji djaba ḅasideada adida. Maā carea dji wērā ume cāi bađe wagabadjia wērā biogoa berāmārēā.‡ Māwā idji djaba ḅasia itea warra oé basía. ¹⁰Idjia māwā o bađa

Ācōrēba bié unusia. Maā bērá Onaā sida beubisia.

¹¹Māwānacarea Judaba idji āigu Tamaráa jarasia:

–Mā warra Sela warib Δ amisida quima edaé ba zeza dede bađe wādua. Sela drōā bađacarea idjia ba Δ ra edaya.–

Ara maāda Tamaráa dji zeza dede bađe wāsia. (Idji zezara Timnata puruđe babadjia.) Barib Δ ra Judaba wārāda quĩrāé ḅasia Selaba Tamará edaida. Waya ḅasia Sela sida dji djabarā quĩrāca beuida.

¹²Dārā bađacarea Juda quimara beusia. Idji quimara Súa cau basía. Idji sopua jōnacarea Judara Timnata puruđaa wāsia idji oveja cara tabadamaa. Idji dji bia Hira Adulaā puruđebemara idji ume wāsia. ¹³Maāne Timnatađebemarāba Tamaráa jarasidaa:

–Ba zāwārēra namaa zeba Δ ra idji oveja cara t Δ bi carea.–

¹⁴Maā ūrīside Tamarába pēdrarāba jābada jā bađara ērāpeda idji quĩrāra quēba daucha wuaba ba Δ rasia ni aba Δ ba cawarānamārēā. Maābe Enaiā puruđaa wāsia. Maā purura Timnatadaa wābada o caita ḅasia. Tamaráa dji puruđe eda wābadama chūmesia wērā auđuaba obada quĩrāca. Idjia māwā osia Judara idji ume cāimārēā. Cawa ḅasia Selara cūdra ḅamīna Judaba idjia diaéda idji quima bamārēā.

¹⁵Judaba Tamará unuba Δ rađe wērā auđuada crīchasia, idji quĩrāra wuaba ba Δ rá ero Δ la bērá. ¹⁶Judaba adua ḅasia idji āiguda māwā bađa. Maā bērá Tamará-maa wāpeda jarasia:

–¿Ba Δ ra mĩ ume cāica?–

Tamarába panusia:

*38:5 *Judara Quezib puruđe basia.* Hebreo bedede māwā ba Δ . Griegode jara ba Δ Juda quimadra Δ Quezib puruđe basida.

†38:8 Maā ewaride umaquĩrāda warra neé beusira, dji djababa idji itea warra oida basia dji pēdra ume. Deuteronomio 25:5-10.

‡38:9 *Wagabadjia wērā biogoa berāmārēā.* Hebreo bedede ba Δ ba Δ : “Umaquĩrā ba Δ ra dajada ba Δ tabuebadjia.”

–Māda bla ume cāibara, ¿bla māla cārēda diai?–

¹⁷ Judaba jarasia:

–Mā animarānebema chiwatu zaqueda aba diabueya.–

Tamarāba jarasia:

–Bia bla, baribara mālabuebaramis bla nebia eroḅaḅebemada mā ume beedua cawai carea bla wārāda diabueida.–

¹⁸ Judaba iwidiisia:

–¿Cārē nebiada māla bla diai?–

Maāne Tamarāba panusia:

–Mā ume beedua bla sēyā obarida dji jācara bara, idjaba bacuru bla jawade eroba sida.–

Ara māda idjia iwidiidara Judaba dipeda idji ume cāisia. Māwā Tamarāba Juda warrada biogoa besia. ¹⁹ Māwānacarea Tamarāra diguida wāsia. Idji quirā barā eroḅa wuara ērāpeda wayacusa pēdrarāba jābadara jāsia.

²⁰ Maābe Judaba idji dji bia Hira Adu-laānebemara diabuesia chiwatu zaquera wērā auḅuaa diamārēā. Diapeda Hiraba Juda nebia beedara wayacusa edaida basia. Baribara Hiraba dji wērāra unué basía. ²¹ Mā carea idjia mamabemarāa iwidiisia:

–Wērā auḅua nama Enaiā puruḅaa zebada o icawa chūmanara ¿sāma bla?–

Ādjirāba panusidaa:

–Nama wērā auḅuara ni aba bida neēā.–[¶]

²² Maābe Hirara Judamaa jēda zepeda jarasia:

–Jāā wērāra māla unué basía. Arimabemarāba jarasidaa jāma wērā auḅuara ni aba bida neēda.–

²³ Maāne Judaba jarasia:

–Mā nebia beedara idjide baya. Māla chiwatu zaquera idji itea diabuedamīna bla idjira unué basía. Waa diabueēa jāmabemarāba dadjira ipida jararānamārēā.–

²⁴ Jedeco ūbea babaraḅe Judaa nāwā jarasidaa:

–Ba āigu Tamarāba auḅuada oḅa bēra biogoa besia.–

Maā carea Judaba jīgua jarasia:

–¿Puruḅeba dajadaa ededapeda bá beadada!–

²⁵ Ara māda Tamarā edade wāsidaa. Baribara dajadaa edeḅadade Tamarāba dji zāwārē Judaa nāwā beḅea diabuesia: “Naā nebia djibariba māra biogoa osia. Acada za bla sēyā obarida dji jācara bara, idjaba za bla bacuru sida. ¿Caida djibari?”

²⁶ Judaba mā nebiara idjideda cawada bēra nāwā jarasia:

–Jāā wērāba oḅara māla oḅa cāyābara jipaara bla, mā warra Selara idjia diadaē bēra.–

Idjira ēdra ḅapeda Judara idji ume waa cāie basía.

²⁷ Tamarā warra toi ewaride cawasia mīgusoda toida. ²⁸ Tobaraḅe jawada na odjasia. Maāne dji warra careba tobibari wērāba mā jawade jācara purruda jā basia. Jarasia: “Za ḅada na odjasia.” ²⁹ Baribara jawara waya eda wāsia. Maāne dewarabemada na tosia. Dji careba tobibari wērāba jarasia: “Bāra ¿sāwābara na tosi?” Māwā idjira trā basidaa Paré.[§] ³⁰ Māwānacarea idji djaba, jawade jācara purru jā ḅada tosia. Maā carea idjira trā basidaa Zarā.^{**}

[¶]38:21 *Wērā auḅua*. Canaāā druade ācara wērārāba ādji jawaba oḅa ācōrē ēpē panneba auḅuada obadjidaa. Maāra ācōrē ēpē beaba crīchabadjidaa māneba cuera aride zeida, ādjia upedāda bia zauida, idjaba ādji animarā sida bia waridida.

[§]38:29 Hebreo beḅeade Paré trāba jara bla “ēdrāida.”

^{**}38:30 Hebreo beḅeade Zarā trāba jara bla “pūrea bla.”

Potipa quima carea Jose preso beda

39 Ismaelerāba Josera Egipto dru-adaa nēdobuede edesidaa. Mama ēberā Potipa abadaba idjira nēdosia idji nezocada bamārēā. Potipara Egiptodebema basía. Idjira mañ druadebema boro wagabadarā dji droma basía.

² Ācōrēda Jose ume Ɂa bērā idjia o Ɂara jūma bia odjabadjia. Mañ carea idji boro dede traja besia. ³ Joseba o Ɂara Ācōrēba jūma bia odjabibadjia. Māwā Jose boro Potipaba cawasia Ācōrēra Jose ume Ɂada. ⁴ Mañ bērā idjia Josera bia unupeđa idji nezocarā boroda Ɂasia. Idjaba jūma idjia eroɁara Jose jɁwaeda Ɂasia. ⁵ Mañ ewarideba Ɂtaa Ācōrēba Potipaba idji dede, idji ējūāne eroɁa sida Josedeba auɁuara waribisia. ⁶ Potipaba jūma idjideda Jose jɁwaeda Ɂada bērā jūmawāyā crīchaca basía. Ababe idjia coiɁebemadrɁ crīchabadjia.^{††}

Josera jūma quīrāwārēā Ɂasia. ⁷ Mañ bērā Potipa quimaba idjira awua nūmesia. Ewari aba mañ wērāba Josea jarasia:

–Wānaa cāine.–

⁸ Mañne Joseba quīrīāē bērā Potipa quimaa jarasia:

–Māra Ɂa ume cāīēa. Mā boroba idjidera jūma mā jɁwaeda Ɂasia. Mañ bērā idjia eroɁaɁebemada jūmawāyā crīcha Ɂaca. ⁹ Nañ dede nezoca mā cāyābara dji dromaara Ɂara neēa. Mā boroba jūma nañ dede Ɂara mā jɁwaede Ɂasia. Ababe badrɁ mā jɁwaede Ɂlé Ɂaa, idji quima bērā. Mañ cadjirua waiɁlada māa Ɂcārēā oi? ¡Māwā oibarɁ Ācōrē quīrāpita cadjiruada oya!–

¹⁰ Potipa quimaba nurēmaza Josea jara Ɂabadjia idji ume cāimārēā wa idji ume nēbarɁ bamārēā. Māwāmīna Joseba idji bedeara ijāca basía. ¹¹ Ewari aba Josera Potipa dede trajade wāsīde

ni abaɁ nezocada neē basía. ¹² Mañne Joseba jā Ɂara Potipa quimaba jida dogopeđa nāwā jarasia:

–¡Mā ume cāīdua!–

BaribarɁ Joseba jā Ɂara wēātapeđa dajadaa pira wāsia. Māwā idjia jā Ɂadara dji wērā jɁwaede besia. ¹³ Dji wērāba unusia Josera pira wābarɁda idjaba Joseba jā Ɂadara idji jɁwaede Ɂada. ¹⁴ Mañ bērā idji dedebema nezocarāda trɁpeđa nāwā jarasia:

–AɁɁadua, mā quimaba jāñ hebreora dadjirāmaa enesia. BaribarɁ jāñ ēberāba dadjirāra bié oya Ɂaa. Idjira nama zepeda mā ume cāi quīrīā nūmasia. Mañ carea māra jīgua Ɂiasia. ¹⁵ Mā ɁiabarɁ carea idjira dajadaa mīrū pira wāsia. AɁɁadua, idjia jā Ɂadara nama Ɂeesia.–

¹⁶ Mañbe Joseba jā Ɂadara dji wērāba wagasia aba idji quima Potipa diguidaa zebarrɁdaa. ¹⁷ Idji quima jūēsīde idjia aɁarida jarasia:

–Ɂa dadji itea enena hebreo nezocara nama zepeda māra bié o quīrīā basia. ¹⁸ BaribarɁ mā jīgua ɁiabarɁ carea idjira dajadaa mīrū pira wāsia. AɁɁdua, idjia jā Ɂadara nama Ɂeesia. ¹⁹ Ɂa nezocaba māra jāwā osia.–

Idji quimaba jara Ɂa ūrīsīde Potipara bio quīrūsia. ^{20–21} Mañ carea Josera jidabipeđa preso Ɂabisia Egiptodebema boroba preso Ɂabari dede.

BaribarɁ Jose mama preso Ɂade bida Ācōrēra idji ume Ɂasia. Idjira bio careba Ɂasia. Mañ carea dji preso Ɂabada boroba Josera bia unusia. ²² Mañ bērā idjia preso Ɂeara Jose jɁwaeda jūma Ɂasia wagamārēā. Māwā jūma mama oida Ɂara JosebarɁ obibadjia. ²³ Joseba jūma bia o Ɂa bērā dji preso Ɂabada boroba idjia o Ɂara quīrācuitaca basía. Māwā

^{††} **39:6** Ababe idjia coiɁebemadrɁ crīchabadjia. Josera Egiptodebemaē bērā Potipa itea ne djucara basia idjaba idji ume ne cocara Ɂasia. AɁɁdua Genesi 43:32.

ħasia Ācōrēra Jose ume Ĕa bēra. Jūma Joseba o Ĕara Ācōrēba bia odjabisia.

Cāimocara umé Joseba cawa jarada

40¹⁻² Jose preso baside Egiptodebema boro itea umé traja panasidaa. Aħa uva Ĕa jue diabada boro basía. Dewarabemada paĭ obada boro basía. Maĭ umébemaba Egiptodebema borora bio quírūbisidaa.³ Maĭ carea dji boroba ādjira idji wagabadarā boro dede preso Ĕabisia. Josera maĭ preso Ĕabada dede Ĕasia.⁴ Dji preso Ĕabada boroba Josera Ĕasia maĭ umébemara aĊ Ĕamārēā. Mama ādjira dārā preso panesidaa.

⁵ Ewari aħa Egiptodebema boroa uva Ĕa jue diabari badara, paĭ obari bada sida aħari diamasi cāimocarasiĊaa. Cāimocaraza ne jara awara Ĕeasia.⁶ DiapeĊeĊa Jose ādjimaa wābalaĊe unusia ādjira sopua panĊada.⁷ Maĭ carea Joseba ādjía iwidiisia:

–¿Cārē cārēā bārāra sopua panĊ?–

⁸ Ādjía panusidaa:

–Daiba idi cāimocarapeĊadara caiba cawa jaraida neĊ bēra jāwā sopua panĊa.–

Maĭne Joseba jarasia:

–Aħa Ācōrēbala cāimocarara poya cawa jarabiya. Bārāba cāimocarapeĊadara mĭa nēbalaĊadua.–

⁹ Ara maĭda uva Ĕa jue diabada boro badaba idji cāimocarara Josea nēbalaĊasia. Nāwā jarasia:

–Mĭa cāimocarade unusia uva jĭcarada mĭ caita nūmĊada.¹⁰ Maĭ uva jĭcarara jĭwate ūbea Ĕasia. Maĭ jĭcarara tucupeĊa, pōnōpeĊa, bio zau nūmesia.¹¹ Maĭne nama dai druadebema boro tazada mĭ jĭwade eroħasia. Maĭ tazade mĭa uvada ĔarrajupeĊa dai boroa diasia.–

¹² Maĭ jaradacarea Joseba nāwā jarasia:

–Ba cāimocaraba naĭĊa jara Ĕla: uva jĭwate ūbea bla ununaba jara Ĕla ewari ūbea.¹³ Ewari ūbeade Egiptodebema boroba bala idji quírāpita trĭya bla naārā o Ĕada quírāca wayacusa o Ĕamārēā. Māwā bla waya idjía uva Ĕara jue dia Ĕaya bla naēna o Ĕada quírāca.¹⁴ Ba bia ĔeblaĊe mĭ djuburia mĭra quírādoarādua. Ba boroa mĭnebemada jaradua naĭ ĊeĊebemada ēĊra Ĕamārēā.¹⁵ Mĭra hebreorā druadebemada jida enesidaa idjaba mĭa ni cārē sida oĊ Ĕada nama preso eropanĊa.–

¹⁶ Paĭ obada boro badaba ūrī Ĕasia Joseba maĭ cāimocarara cawa jara Ĕada. Joseba cawa jaradara bia bada bēra idjía jarasia:

–Mĭ sida cāimocarasia. Mĭa unusia mĭ boro ĭrĭ jamara paĭ bara Ĕeada ūbea eronĭda.¹⁷ Dji ĭrĭbemane paĭ cūāda quírātanoa eroħasia nama dai druadebema boro itea. Baribala cawaēne maĭ paĭ cūāra ibanaba co duanesidaa.–

¹⁸ Māwā jaradacarea Joseba idjía jarasia:

–Ba cāimocaraba naĭĊa jara Ĕla: maĭ jamara ūbea bla ununaba jara Ĕla ewari ūbea.¹⁹ Ewari ūbeade Egiptodebema boroba bala idji quírāpita trĭya. Baribala bala oħlá tubipeĊa bacuru cūmiane ĭta su jira Ĕabiya. Maĭbe āgosoba ba djarara coĊia.–

²⁰ Ewari ūbea badacarea Egiptodebema boroba idji toda ewari ĔalaĊidada osia. Dji dromarā itea djicoda waiħa obisia. Maĭne uva Ĕa jue diabada boro badara, paĭ obada boro bada sida idji quírāpita enebisia.²¹ Maĭbe uva Ĕa jue diabada boro badara Ĕasia wayacusa idjía naārā o Ĕada quírāca o Ĕamārēā. Māwā idjía wayacusa uva Ĕara Egiptodebema boroa jue dia Ĕesia Joseba jarada quírāca.²² Baribala paĭ obada boro badara bacuru cūmiane ĭta su jira Ĕabisia Joseba jarada quírāca.²³ Uva Ĕa

jue diabada borora bia ðedamīna Josera abeda quīrādoasia.

Egiptodebema boroba cāimocarada Joseba cawa jarada

41 Jose poa umé preso ðadacarea Egiptodebema borora cāimocarasia. Mañ cāimocarade unusia idjira Nilo do icawa nūmlada. ²Mañne siete paca biya boreguea quedeada doedałba odjadapeða pōājārā co duanasidaa. ³Ādji caiðu dewara siete paca mititia caya ðeada doedałba odjasidaa. Mañ caya ðeara dji boreguea ðea caita do icawa nūpanesidaa. ⁴Mañne dji mititia caya ðeaba dji biya boreguea quedeara cocuasidaa.

Mañne Egiptodebema borora ĩrĭmasia. ⁵Baribłł wayacusa cāipeða cāimocarade unusia trigo ðłwłł abalđe siete cłłł biya uga ðeada. ⁶Mañbe unusia dewara trigo ðłwłłđe siete cłłł ugaé ðeada. Małgara nāūrā jłwłłĭ ĩmādaudjabariareba tł nūmlaba jārāzaza ðeasia. ⁷Mañne cłłł ugaé ðeaba dji biya uga quedeara cocuasidaa.

Māwā ðalde Egiptodebema borora ĩrĭmasia. Mañne cawasia idjia ununara cāimocara basida. ⁸Nurēma diapēða idjia cāimocarada carea cawa crīchaé ðesia. Mañ bērā Egiptodebema ðaubararāda, ne cawa ðea sīða trłcuabipeða idjia cāimocaradara ādjía nēbłłłsia cawa jaradamārēā.† Māwāmīna ni abalaba poya cawa jaradaé basia.

⁹Māwā panłne uva ða jue diabada boroba Egiptodebema boroa jarasia:

–Mł boro, młā bié osia. Młā ne jaraida ðadara quīrādoā ðasia. Iðibe quīrānebabłłł. ¹⁰Bl pał obada boro ume, mł ume biða quīrūpeða दौरa preso ðłłłsia bl wagabadarā boro dede.

¹¹Dai preso panasidađe ałari diamasi

daira cāimocarasidaa. Cāimocaraza ne jara awara ðeasia. ¹²Mañne hebreo cūdrada dai ume ðasia. Mañ hebreora bl wagabada boro nezoca basia. Daiba cāimocarapedadara idjía nēbłłłsidaa. Mañne idjia dai cāimocarara umena cawa jarasia. ¹³Idjia daia jarada quīrāca wārāda māwāsia. Blā młra wayacusa ðłłsia młā naēna bl itea o ðada quīrāca o ðamārēā. Mañne dewarabemara bla beabipeða bacuru cūmiane łł su jira ðłłłsia.–

¹⁴Mañ carea Egiptodebema boroba Josera trłłłsia. Ara małda preso ðadada isabe ēdłł ðłłsidaa. Josera icara wēpeða, buða tłpeða, bia djiopēða Egiptodebema boromaa wāsia. ¹⁵Mañbe dji boroba Josea jarasia:

–Młra cāimocarasia, māwāmīna ni abalaba poya cawa jaradaé panłł. Baribłł młā ũrīsia bla cāimocarara cawa jarabarida.–

¹⁶Joseba jarasia:

–Mł boro, małgara młduba poya oéa. Blā cāimocaradara Ācōrēbłłł cawa jarabiya necai ðamārēā.–

¹⁷Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Młā cāimocarasia młra Nilo do icawa nūmlada. ¹⁸Mañne siete paca biya boreguea quedeada doedałba odjadapeða pōājārā co duanasidaa. ¹⁹Ādji caiðu dewara siete paca mititia caya ðeada doedałba odjasidaa. Nał Egipto druade młā unuca paca jācua mititia ðeada. ²⁰Mañ paca mititia caya ðeaba dji naārā odjapedada boreguea ðeara cocuasidaa. ²¹Dji caya ðeaba dji boreguea quedeara cocuapedadamīna ara māwā bio caya panesidaa ādji naārā panana quīrāca.

Mañne młra ĩrĭmasia. ²²Baribłł młra waya cāimocarasia. Unusia trigo ðłwłł abalđe siete cłłł biya uga

††41:8 *Daubara*. Egiptode ðaubararāra ne cawa ðeasia. Bedea cawa ðeasia, ne ununacada obadjidaa, cacua bié ðeara biabibadjidaa, dau ēsā ðeasia, idjaba egiptorāba ācōrē quīrāca ijābada sacerdoterā basia. Abeda dji dromarāda ðeasia.

beada. ²³ Mañare unusia trigo ðawarade siete camla ugaé beada. Mañgara nãurã jãwãrãã ãmãdau odjabariareba ta nũmaba jãrãzaza beasia. ²⁴ Mañne ugaé beaba dji uga quedeara jũma cosidaa. Mãa mañ cãimocaradara daubararãa jarasia. Mãwãmĩna poya cawa jaradaé basia.–

²⁵ Mañne Joseba Egiptoðebema boroa jarasia:

–Mã boro, mañ cãimocara uméba abarida jara ðaa. ãcõrëba sãwã oida blã unubisia. ²⁶ Dji siete paca bia quedeaba jara ðaa siete poa codidebema aduba eropananida. Dji siete trigo camla uga quedeaba bida abari quĩrãca jara ðaa siete poa codidebema aduba eropananida. ²⁷ Baribarã dji siete paca mititia caya bea ãdji caidu odjapedadaba jara ðaa siete poa jarrabada zeida. Dji siete trigo camla ugaé beaba abarida jara ðaa. Mañ camlara nãurã jãwãrãã ãmãdau odjabariareba ta nũmaba jãrãzaza beasia. Mañba jara ðaa siete poa jarrabada zeida.

²⁸ Mã boro, ãcõrëba blã unubisia idjia oida mãa jara ða quĩrãca. ²⁹ Siete poa nañ Egipto druaðe codidebemara aduba eropania. ^{30–31} Mañare siete poa nañ Egiptoðe jarrabada zeya. Mañ jarrabara bio dãrãi bërã egiptorãba dji aduba eropana ewarira abeða quĩrãdoadia. Mañne codidebema nañ druaðe ðara jõya. Dji aduba eropanananembemada ni mañrã bida neé baya. ³² Bla ðarima umé cãimocaradaba jara ðaa ãcõrëba dãrãene wãrãda mãwã oida.

³³ Mañ bërã, mã boro, bla eberã crĩcha cawa ðada jarapeða ðlida bla nañ Egipto druara acã ðamãrëã. ^{34–35} Mañare jũma nañ Egipto druaðe trigo wagabada bororãda ðacuaida bla.

Siete poa aduba eropane eberãrãba ewabadaðebemada mañ bororãba mañrã wagadida panla. È juesuma ewabadaza aba wagadida panla. Mãwã odida panla puru beaza. ãdjia wagapedadara blaðarã cawa jaraya sãwã jedeida. ³⁶ Mãwã osira siete poa jarraba zebãrãde trigora waga eropania nañ Egipto druaðebemara quĩrãnamãrëã.–

Jose Egiptoðebema boroare beða

³⁷ Mañ crĩchara Egiptoðebema boroba, dji dromarã bida bio bia urĩsidaa. ³⁸ Dji boroba ãdjirãa jarasia:

–ãcõrë Jaureda nañ eberã ume bla. Dadjirãba dewara eberãda idji quĩrãca ununaéa.–

³⁹ Ara mañda idjia Josea jarasia:

–ãcõrëba blã mañra cawabisia. Bla quĩrãca crĩcha cawa ðara neéa. ⁴⁰ Mañ carea mãa bla dji dromarã boroda ðaya. Bla jarabarãa jũmarãba ijã odia. Ababe mãdrã bla cãyãbara dji dromara ðaya. ⁴¹ Mãa jũma nañ druaðebemara bla jãwãda ðabãrã.–

⁴² Mañne Egiptoðebema boroba idji sãyã bara ða sortijada Jose jãwãde wãju ðasia Joseba dji boro trãneba jũma poya o ðamãrëã. Dji biara ða lino oða djioda, oro oða carena sida Josea jãbisia. ⁴³ Mañbe idji carreteðe ðadopeða Josea idjiare dewara carreteðe pañra edesia. Wãbadaðe idji wagabadarãda Jose na wãbibadjia nãwã jĩgua jaradãmãrëã: “¡Chĩrãne cobeadadua!”^{¶¶} Mãwã Egiptoðebema boroba jũma Egipto druara Jose jãwãda ðasia.

⁴⁴ Mañbe idjia Josea jarasia:

–Mãra jũmarã boroa, baribarã jũma nañ druaðebemara bla jãwãda beadia. ãdjirãba blã iwidiðe ni cãrë sida ocara panla.–

^{¶¶}41:43 *Chĩrãne cobeadadua.* Mañgara hebreo beða cawa beaba cawadaé panla. ãcarãmaarã egiptorã beðeaa. Nañgarã crĩchada jaraisicada: “¡Ayã wãnadua dadjirã boro zebãrã bërã!” wa “¡dadjirã boro nezoca dromada zebãrã!” wa “¡Quĩrãcuita urĩnadua!”

⁴⁵Egiptoebema boroba Jose trāra ḅasia Zapnat-panea.^{§§} Mañ awara wērā Asena abadada Josea diasia idji quima bamārēā. Mañ Asenara Potipera cau basía. Potiperara Oā purude āmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. Māwā Josera jūma Egipto druade dji dromada ḅesia.

⁴⁶Egiptoebema boroba Josera dji dromada ḅaside idjira treinta poa ḅasia. Josera dji boroma ḅadada jūma Egipto druade parrā wāsia. ⁴⁷Mañbe siete poa ne jūmada bia zauda bēra codidebemara aduba nūmasia. ⁴⁸Mañ siete poade Egipto druade ewapedadadebemada Joseba waga ḅabisia. Puruza dji puru caita ewapedadara maāri waga ḅabisia. ⁴⁹Māwā trigora waiḅla waga ḅasidaa. Pusa īḅa quīrāca ādjirāba waiḅla waga eropanasidaa. Mañ bēra juacha pananada idu ḅasidaa.

⁵⁰Jarraba ewari zei naēna Joseba idji quima Asena ume warrarāda umé unusia. Asena zeza Potiperara Oā purude āmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ⁵¹Idji warra iwina tosidade Joseba nāwā crīchasia: “Ācōrēba jūma māl bia mīga ḅadara, māl ēberārā sida quīrādoabisia.” Māwā idji warra iwinara trā ḅasia Manase.*

⁵²Dewarabema warra tosidade Joseba nāwā crīchasia: “Māl bié ḅada druade Ācōrēba māl warrarāra unubisia.” Māwā dji warrara trā ḅasia Epraiḷ.†

^{53–54}Siete poa Egipto druade aduba zau nūmana jōnacarea siete poa jarrabada zesia Joseba jarada quīrāca. Druaza jarrabara wāsia. Baribara egiptorāba codira eropanasidaa. ⁵⁵Māwā ḅade egiptorāba codi carea erobeada sida jōsia. Mañ bēra ādji

boromaa codira iwidide wāsidaa. Ādji boroba jūmarāa jarasia:

–Josemaa wānadia. Idjia jarabarā quīrāca odadia.–

⁵⁶Jarraba Egipto druade zeside Joseba trigo wagabada dera jūma ewabicuasía. Mañbe trigora egiptorāa nēdobuebadjia, jarrabara wārāda jūma Egipto druade zeda bēra. ⁵⁷Mañ awara druazabemada Josemaa trigo nēdođe zebadjidaa jarrabara jūma druaza wāna bēra.

Jose djabarāba trigo nēdođe wāpedada

42^{1–2}Mañ ewaride Jose zeza Jacobora wađi Canaaḷ druade ḅadajia. Jacoboba cawasia Egipto druade trigora baraada. Mañ bēra idji warrarāa nāwā jarasia:

–Māa ūrīsia Egiptode trigora baraada. ¿Cārēda jḷā panā? Jāmaa nēdođe wānadia dadjirāba codi carea. Māwā dadjirāra jarrababa beudaéa.–

^{3–4}Ara maḷda Jose djabarāra Egiptodaa trigo nēdođe wāsidaa. Jacoboba Jose djaba Benjamiḷra diabueé basía, wayada bēra Benjamiḷra beuida. Mañ bēra Jose djabarāra diebe wāsidaa.

⁵Israel warrarāra dewara ēberārā ume trigo nēdođe wāsidaa, jūma Canaaḷ druade jarrabara zeda bēra.

⁶Mañne Josera Egipto druade dji droma basía. Idjiabarā jūma druazabemarāa trigora nēdobuebadjia. Māwā ḅade Jose djabarāra jūesidaa. Jūēnapeda Jose quīrāpita wayaadeba egorode ḅarru copanesidaa. ^{7–8}Joseba idji djabarā unuside cawasia ādjida māwā panada baribara adua ḅa quīrāca ḅesia. Idji djabarāba idjira cawadaé basía. Mañne

§§41:45 Zapnat-panea. Mañ trāba egiptorā bedeade jara ḅla “Ācōrēra bedeabaria; idjira zocai ḅla.”

*41:51 Hebreo bedeade Manase trāba jara ḅla “quīrādoabi.”

†41:52 Hebreo bedeade Epraiḷ trāba jara ḅla “warra unubida.”

Josera ādji ume quīrū ɓa quīrāca beɓeasia. Iwiɓisia:

–Bārāra ɓsāmaaba zebada?–

Ādjia panusidaa:

–Canaaḷ druaɓeɓa trigo nēdode ze panḷa.–

⁹Maḷne Joseba quīrānebasia ādjibeɓema cāimocarada.‡ Maḷ bēra jarasia:

–jBārāba dairā sāwā poyadi cawaya aɓɓe ze panḷa!–

¹⁰⁻¹¹Ādjia panusidaa:

–jMāwāéa, dai boro! jDaira maḷ carea nīnaéa! Dai ba nezocarāra jipa beaa. Daira jūmaena aɓari zezadebe-maa. Daiba trigodra nēdode ze panḷa.–

¹²Joseba jarasia:

–jSewaa! Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya aɓɓe ze panḷa.–

¹³Ādjirāba panusidaa:

–Dai ba nezocarāra wārāda aɓari zezadebe-maa. Daira doce djabarā panusidaa. Baribara dai djaba tēabemara dai zeza ume Canaaḷ druaɓe beɓia. Maḷne aba nēbasia.–

¹⁴Joseba jarasia:

–Mā jarada quīrāca ebuɓa ɓa bārāba aɓɓe ze panḷa dairā sāwā poyadi cawaya. ¹⁵Baribara mā aɓya bārāba jara panḷa wārā cawaya. Dai Egiptodebema boro trāneba mā wārāneba jaraya bārāra namabemada ēdraɓaéa aba bārā djaba tēabemada namaa zebraɓdaa. ¹⁶Bārānebemada aba wābiɓidua bārā djaba tēabemada enemārēa. Maḷmisa waabemarāra nama preso panenia. Idjida zeibara, mā cawaya bārāba jara panḷa wārāda. Idjida zeébara, dai Egiptodebema boro trāneba mā wārāneba jaraya bārāra beɓeade pananida dairā sāwā poyadi cawaya aɓɓe ze panḷa carea.–

¹⁷Ara maḷda Joseba ādjira ewari ūbea preso ɓasia. ¹⁸Ewari ūbea babaraɓe Joseba ādjia jarasia:

–Mā Ācōrēra waya ɓa. Maḷ bēra bārāba nāwā odibara, mā beabiéa.

¹⁹Bārāda wārāda ēberā jipa beabara, nama bārānebemada aba preso beya.

Maḷne waabemara bārā diguiɓa trigo diade wānuaɓa bārā ēberārāba coɓamārēa. ²⁰Baribara bārā djaba tēabemara enenuaɓa.

Māwā mā cawaya bārāba jara panḷa wārāda.

Māwā oɓaébara, bārāra beuɓia.–

Ādjirāba maḷ beɓeɓe ijasidaa.

²¹Māwā panḷe ādjiduba jara duanesidaa:

–Wārāda dadji djaba Joseɓa bié o-sidaa. Dadjirāba unusidaa idji bié orā-namārēa dadjirā beɓe djuburia ɓada. Māwāmīna dadjirāba ijanāé basia. Maḷ carea nama bia mīga panḷa.–

²²Maḷne Rubeḷba jarasia:

–Maḷ carea mā bārā jarasia idjira bié orānamārēa, māwāmīna bārāba ijanāé basia.¶ Idji beɓeɓeɓe carea idibara Ācōrēba dadjira cawa obara.–

²³Maḷne Josera egiptorā beɓeade ādji ume beɓe ɓasia. Idjia jarabara de-waraba ādjia jarabadija hebreo beɓeade. Maḷ bēra adua panusidaa ādjia jara panḷa Joseba jūma ūrī ɓada. ²⁴Ādjia bié opeɓadeɓe beɓe panḷ ūriside Josera iduba āyā wāpeɓa jiasia. Māwā ɓapeɓa waya poya beɓeasia. Maḷbe ādji ume beɓeade wāpeɓa Simeoɓa jid-abisia preso ɓemārēa. Ara maḷda ādjia aɓ panḷe Simeoɓa jatabisia.

²⁵Maḷbe Joseba idji nezocarāra jarasia idji djabarāba trigo nēdopeɓada ādji sacora biracuadamārēa. Maḷne ādji parata sida waya sacozā ɓacuabisia. Maḷ awara Joseba diabisia oɓe ne coɓamārēa. Ara maḷda idji nezocarāba

‡42:9 Genesi 37:4-9.

¶42:22 Genesi 37:21-30.

māwā osidāa. Baribara parata ādji sacozā ɛapedadada Jose djabarāba adua panasidāa.

²⁶Maḷbe Jose djabarāba trigora ādji burro ḷrḷ ɛacuadapeda wābarasidāa. ²⁷Wābdade ota cāinima jūesidāa. Maḷbe abaaba idji burro ne cobī carea sacco ewabarade idji paratara eda cobada unusia. ²⁸Dauperapeda idji djabarāa jarasia:

–Mḷ paratara jēda diasidāa. Za mḷ sacode eda cobaa.–

Maḷ carea jūmarāda dauperasidāa. Ne wayaaba ure duanane nāwā jarasidāa:

–¿Cārē cārēā Ācōrēba dadjira jāwā o ɛa?–

²⁹Canaaḷ druade ādji zeza Jacoboma jūēnapeda ādji Egipto druade sāvāpedadara jūma nēbarasidāa. Nāwā jarasidāa:

³⁰–Jāḷ druadebema ēberā dji droma ɛaba daia quīrūbideba nāwā jarasia: “Bārāba dairā sāvā poyadi cawaya acade zesidāa.” ³¹Baribara dairāba jarasidāa māwā odi carea ze panléda, ātebala ēberā jipa beada. ³²Idjaba jarasidāa dairāra abari zezadebemada doce djabarā panasidada. Jarasidāa abara nēbasida, abara dai zeza ume Canaaḷ druade ɛada. ³³Maḷne jāḷ dji dromaba dairāa jarasia:

“Nāwā cawaya bārāra ēberā jipa beada: bārā djabarānebemada aba mḷ ume amenapeda trigora ededada bārā ēberāra jarra quedēaa cobidi carea. ³⁴Maḷbe bārā djaba tēābemara mḷmaa enenadua mḷa cawai carea bārāra jipa beada. Māwā mḷa cawaya bārāba wārāda acade zedaé panada dairā sāvā poyadi cawaya. Māwā osidara mḷa bārā djabara jēda diaya. Idjaba naḷ druade bārāba quīrābdadada poya nēdoēia idjaba nēdobuedia.”–

³⁵Māwā nēbaradapeda ādji sacco ēracuabdade sacozā ādji paratara eda cobēda unusidāa. Maḷ unubdade ādji

zezara, ādjirā sida bio dauperasidāa.

³⁶Maḷ carea ādji zeza Jacoboba jarasia:

–Bārāba mḷra warra neé obldaa.

Joseda idjaba Simeoḷ sida neéa. Maḷ awara Benjamiḷ sida jāmaa ede quīrā panaa. Maḷneba mḷdra bia sopua unu ɛaa.–

³⁷Maḷne Rubeḷba jarasia:

–Zeza, mḷa Benjamiḷra waya ɛamaa eneya. Eneéɛala, mḷ warrarāda ume beaida ɛaa. Mḷa idu Benjamiḷra ede-bidua. Wārāda waya jēda eneya.–

³⁸Māwā jaradamīna Jacoboba jarasia:

–Mḷ warrara bārā ume diabueéa. Idji djaba arara beuda bēra aba idjidra ɛaa. Idjida ode beubarā, bārāba mḷra sopuaba beadia.–

Jose djabarāba Benjamiḷ Egiptodaa edepedada

43 Māwā panane Canaaḷ druade jarrabara wetara zesia. ²Maḷne ādjia trigo Egipto druade nēdopedadara jūma cosidāa. Maḷ bēra ādji zeza Jacoboba jarasia:

–Wayacusa Egiptodaa trigo nēdode wānadua.–

³Baribara Judaba panusia:

–Jāḷ ēberāba daia ebuḷa jarasia: “Bārāra mḷmaa zecara panaa, bārā djaba tēābemada enenaéɛala.” ⁴Maḷba, zeza, dai djaba tēābemara ɛaa dai ume diabueibarā, दौरa trigo nēdoḷe wānia.

⁵Baribara dai ume diabueéɛala, poya wānaéa jāḷ ēberāba jarada bēra: “Bārāra mḷmaa zecara panaa, bārā djabada enenaéɛala.”–

⁶Maḷne Jacobo Israel abadaba iwidiisia:

–Bārāba ¿cārē cārēā maḷ ēberāa jarasida dewara djabada eropanada? Maḷ jarapedadaba mḷra bié osidāa.–

⁷Ādjirāba panusidāa:

–Jāḷ ēberāba daia bio iwidiisia daidebemada, dai ēberānebema sida. Nāwā iwidiisia: “Bārā zezara

¿wadi ðaca? Bārāba ¿dewara djabada eropanaca?” Mañ bēra daiba idjía wārāda jarasidaa. Daiba adua panasidaa idjia jaraida dai djaba ededamārēa.–

⁸Mañne Judaba idji zeza Israelea jarasia:

–Blaa Benjamiāda mñ ume diabueibarla, दौरا ara nawena trigo nēdode wābarla. Wānaēbarla bada, daida, dai warrarā sida jūma quininia. ⁹Mālabarla Benjamiāra wagaya. Māa idjira enepeda wayacusa ba quīrāpita ðāēbarla, mñda bedede ðeya aba mñ beubarla. ¹⁰Daida nama jācua dārānaē pananabara, Egiptodaa ðarima umé wānoacasidaa.–

¹¹Mañne dji zeza Israelba panusia:

–Wārāda Benjamiāda ededida panabarla, nāwā odadua. Dadjirā ējūānebema ne biara ðeada bārā sacode ðadapeda mañ ēberāa diade wānadua. Balsamo nēārāda, urrajōda, mirra querada, dewara quera tūāpa ðeada, pistacho bacuru tada, almendra sida mañ diadadua. ¹²Parata sida waiblara ededadua dji parata bārā sacode zedara jēda diadi carea. Āibērā quīrādo a eda ðasidaa. ¹³Bārā djaba tēābema sida mañ ēberāmaa isabe ededadua. ¹⁴Māa quīrā ða Ācōrē ne jūma poya obariba bārāra quīrā djuburiada mañ ēberāba bārā djaba jāma preso ðara, Benjamiā sida idu jēda zebimārēa. Baribarla idu zebiēbarla mñra warra neē ðeya. Māwā warra neē ðeibarla, māwā ðaya.–

¹⁵Ara mañda ādjirāba nebiada pedapeda Egiptodaa wābarlasidaa. Ādjia parata naēna edepedada cāyābara waiblara edesidaa. Benjamiā sida edesidaa. Jūēnapeda Josemaa wāsidaa.

¹⁶Joseba Benjamiā ādji ume unuside idji nezocarā boroa jarasia:

–Nañ ēberārāra mñ diguida ededua. Mañbe pacada beapeda ne djudua ādjirāra nane umatipa mñ ume ne codi bēra.–

¹⁷Ara mañda dji nezocarā boroba Joseba jarada quīrāca osia. Dji djabarāra Jose deda edesia. ¹⁸Wābadae Jose djabarāra daupera panā bēra nāwā jara panasidaa:

–Naārā zesidade parata dadji sacode ðapedada carea jāwā idji diguida edebibarla. Idjia jaraya dadjia mañ paratara drasidada. Mañ carea dadjira jidabiya idji nezocarāda ðedamārēa. Dadjirā burro sida jāriya.–

¹⁹Jose dede eda wābadade dji nezocarā boro caita wānapeda idji ume bedeasidaa. ²⁰Ādjia nāwā jarasidaa:

–Dai boro, dairā naārā ze panasidade wārā arada trigo nēdode ze panasidaa. ^{21–22}Dai jēda wāsidade ota cānima jūēsidaa. Mama dai saco ewabadade trigo nēdopedada paratada jūma daucha dairā sacoz a eda ðada unusidaa. Dairāba adua panā caiba mañ paratara eda ðasida. Jūma mañ paratara daiba jēda enesidaa diadi carea. Mañ awara daiba paratara enesidaa wayacusa trigo nēdodi carea.–

²³Dji nezocarā boroba panusia:

–Jūmawāyā crīcharānadua. Dauperarānadua. Bārāba parata diapedadara māa edapeda mñ boroa diasia. Bārāba, bārā zezaba ijā ða Ācōrēba mañ paratara bārā sacode ðasia.–

Mañbe idjia Simeoā preso ðadada ādjimaa enesia. ²⁴Enepeda ādjirāra Jose dede eda edesia. Idjia baidoda diasia ādji jirū sagdamārēa. Ādji burro sida ne cobigasia. ²⁵Māwā panane cawasidaa ādjira Jose dede ne codida. Jose umatipa zeida jāñ panamisa ādjia nebia enepedadara edasidaa Josea diadi carea.

²⁶Jose diguida jūēnacarea ādjirāba nebia enepedadara idjía diasidaa. Mañne wayaadeba idji quīrāpita egode ðarru copanesidaa. ²⁷Joseba ādjia iwīdisia sāwā panā cawaya. Mañ awara iwīdisia:

¹⁴ Jose wadi diguida ðaðe Judara dji djabarā sida idjima jūēsidaa. Ādjirāra ne wayaaðeba idji quīrāpita egode ðarru copanesidaa. ¹⁵ Mañbe Joseba ādjirāa jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā mñ tazara jāwā drlasida? ¿Bārāba adua panla ne cawaiē ðeada mña cawabarida?–

¹⁶ Judaba panusia:

–Dai boro, ¿cārēda jaradi? ¿Sāwā jaradi दौरa bedede panléda? Jūma daiba bié opedada carea Ācōrēba cawa obara. Dairāra ba jawaedā panla. Ba nezocarā badia, idjaba ba taza draa erobada sida ba nezoca baya.–

¹⁷ Mañne Joseba jarasia:

–Mña māwā oéa. Dji taza draa erobadadra mñ nezoca baya. Waabemara necai wānadia bārā zezamaa.–

¹⁸ Mañbe Judara Jose caita wāpeda jarasia:

–Mñ boro, mñ ume quīrūrādua. Bāra Egiptodebema boro quīrāca ðamīna mñ quīrā djuburia ba ume idu bedeadidua.

¹⁹ Dai naārā zesidade bla iwīdisia दौरa zeza bara panl cawaya idjaba djaba bara panl cawaya. ²⁰ Mañne daiba panusidaa zeza drōā quīruda eropanada idjaba djaba cūdra ðada aba eropanada. Mañ warrara dai zezaba drōā ðaðe unusia. Idji djaba arada beusia. Ādji papadebemara ababe idjidra ða. Idjira dai zezaba bio quīrā ða.

²¹ Idjaba bla daia jarasia, “Mañ warrara enenadia mña unui carea.”

²² Baribara daiba bla jarasidaa mañ warrara dji zeza ðamaaba āyā wācara ðada. Āyā wāibara dji zezara sopuaba beuyada asidaa. ²³ Mañne bla daia jarasia: “Bārā djaba tēabemada bārā ume zeēbara, bārāra mñmaa wayacusa zecara panada.”

²⁴ Mañbe dairāra dai zezama jūēnapeda bla jaradara jūma nēbarasidaa. ²⁵ Dārābarade dai zezaba jarasia: “Wayā trigo nēdode wānadia.”

²⁶ Mañne dairāba idjāa jarasidaa: “Dairāra poya wānaéa. Ababe dai djaba tēabemada dai ume wāibara wānia. Idjida dai ume wāēbara, jāñ ēberāmaa wācara panla.”

²⁷ Mañne mñ zeza ba nezocaba daia jarasia: “Bārāba cawa panla mñ wērāba warra umebe mña to diasida. ²⁸ Abara nēbasia. Mañ ewarideba ltaa waa unué ða bēra mñmaarā animarāba bepeda cobuesia. ²⁹ Mañ bēra idji djaba arada ededapeda beuibara, bārāba mñra sopuaba beadia.”

^{30–31} Dairā boro, dji cūdra carea dai zezara wadi ða. Mañ bēra mñra dji cūdra neé mñ zezamaa wāsira mañne idji warrada unuébara mñ zezara beuya. Māwā dai ba nezocarāba dai zeza drōā ðara sopuaba beadia. ³² Mñ ba nezocaba mñ zezaa wārāneba jarasia dji cūdrara waya eneida. Mña jarasia: “Zeza, mña waya bamaa eneēbara, ba quīrāpita mñra bedede ðaya aba mñ beubaradaa.” ³³ Mañ bēra mña bla bedea djuburiaya dji cūdrabari mñdra nama erobemārēā ba nezoca bai carea. Mañne dji cūdrara idji djabarā ume idu wābidua. ³⁴ ¿Sāwā mñda dji cūdra neé mñ zezamaa wāi? Mñ zeza sopuaba bié ðada unu quīrāē ða.–

Joseba ara idjida cawabida

45^{1–2} Mañ bedea ūrībarade Josera so borequea nūmesia. Waa poya droaé bēra jūma idji nezocarā arima beaa jīgua jarasia:

–jJūma dajadaa wānadia!–

Ara mañda wāsidaa. Ababe idji djabarāda idji ume panesidaa. Māwā panane Josera bio jīasia. Mañ jīābira idji nezocarā dajada panaba ūrīsidāa. Mañ awara idji jīānanebemada Egiptodebema boro dede panabadarāba ūrīsidāa. Jīānacarea Joseba idji djabarāa cawabisia idjida māwā ðada. ³ Nāwā jarasia:

–Māra Josea. ¿Mā zezara wađi ɓaɓa?–

Maāne idji djabarāba poya panunaé basía bio dauperasída bēra. ⁴Maā carea Joseba ādjía jarasia:

–Mā caita zedādua.–

Ara maāda Jose caita wāsídaa. Maāne Joseba ādjía jarasia:

–Māra bārā djaba Josea, bārāba nēdobuepedādaa Egiptođaa ededamārēā.⁵ Baribara sopuarānādua. Bārāba māra nēdobuepedādamina jūmawāyā crīcharānādua. Ācōrēbara māra nama bārā na diabuesia ēberārā beuđidebemada ēdra edamārēā. ⁶Poa umé babara jarraba zedāda. Idjaba wađi poa juesuma māwā ɓaya. Maāne poya ne udaéa ni ewađaéa. ⁷Ācōrēba māra bārā na diabuesia bārā ēberārā naā ējūāne jūma beurānamārēā. Māra nama ɓasia bārāra beuđidebemada ēdra edamārēā. ⁸Bārāba māra namaa diabuedaé basía, ātebara Ācōrēbara māra diabuesia. Idjiabara māra ɓasia Egiptođebema boroa crīcha diabarida ɓamārēā, idji dedebema boroda ɓamārēā, idjaba Egipto druade dji dromada ɓamārēā. ⁹Jāābe bārāra isabe wānādua mā zezamaa. Idjía nāwā jaradādua:

“Ba warra Joseba nāwā jara ɓa: Ācōrēba māra Egiptođebema boroare ɓasia. Māmaa isabe zedua. Dārārādua. ¹⁰Zepeda Goseā ējūāne ɓeya. Māwā bara, ba warrārā sída, ba wiuzaquerā sída mā caita duania. Ba animarā ɓeara, jūma ba eroba sída enedua. ¹¹Mā bara mama ne cobí ɓaya, wađi poa juesuma jarrabara ɓai bēra. Māwā bara, ba ēberārāra, ba animarā sída jarrababa beudaéa.”

¹²Bārāba, mā djaba Benjamiā bida bādji dauba unu panāa wārāda māda

bārā ume māwā beɓea ɓada. ¹³Mā zezaa jaradādua māra naā Egipto druade dji dromada. Bārāba unupedāda sída jūma mā zezaa jaradādua. Isabe wānapeda mā zezara namaa enenādua.–

¹⁴Maābe idji djaba Benjamiā ume ojūēnapeda jīāsídaa. ¹⁵Māwānacarea Joseba waabema djabarāra uridarrae isōcuapeda jīasia. Maābebara idji djabarāra idji ume beɓesídaa.

¹⁶Egiptođebema boro dede panabada úrísídaa Jose djabarāra zesídaa. Dji boroba, dji droma ɓea bida maānebemada bia crīchásídaa. ¹⁷Maā carea dji boroba Josea jarasia:

–Ba djabarāa jaradua: “Bārā animarā lrā ne ataubíapeda Canaā druadaa wānādua. ¹⁸Maābe bārā zezara, bārā ēberārā sída māmaa enenādua. Mā bārāa Egipto druade ējūā biara ɓada diaya. Bārāba naā druadebema dji biara ɓada codía.” ¹⁹Idjaba ba djabarāa jaradua nama Egiptođeba carretada edecuadāmārēā ādji warrārā, ādji wērārā, bārā zeza sída enenamārēā. ²⁰Maā awara jaradua ādjia erobeara ɓecuadāmārēā, Egiptođebema ne biara ɓada jūma ādjide ɓai bēra.–

²¹Israel warrārāba māwā osídaa. Egiptođebema boroba jarada quírāca Joseba ādjía carretara diacuasía. Ādjia ode codí sída diasía. ²²Ādjiza cacuade jābada djiwidida aba aba diacuasía. Baribara Benjamiā cacuade jābadada juesuma diasía. Parata torro sída tresciento diasía. ²³Idji zeza itea Egiptođebema ne bia quedeada die burrode diabuesía. Maā awara die burro wērāne trigoda, paāda, idji zebarae coi sída diabuesía. ²⁴Maābe idji djabarāra wābigasía. Ādji wābadade Joseba ādjía jarasia:

–Ode ijararānadia.–**

Jacoboba Jose zocai ðada cawada

²⁵Mañbe Egiptodeba wānapeda Canaañ druade ādji zeza Jacoboma jūesidaa. ²⁶Jūēnapeda ādjia Jacoboa jarasidaa Josera wadi zocai ðada idjaba idjira Egiptodebema boroare ðada. Baribara Jacoboba cawa crīchaé basía. Mañgara ijaé basía. ²⁷Mañne ādjirāba Joseba jaradara jūma nēbarasidaa. Mañ awara Jacoboba unusia Joseba carreta diabuecuadada idji ededamārēā. Mañ unubaraðe Jacobora sobiasia. ²⁸Jacobo Israel abadaba jarasia:

–Ara nañba bia ðaa. Mā warra Josera wārāda wadi zocai ðaa. Mā beui naēna idji acade wāya.–

46 Ara mañda Jacobo Israel abadara wāsia jūma idjia eroba bara. Wābaraðe Beersebāde jūesia. Mama idjia animarāda idji zeza Isaba ija ðada Ācōrēa babue diacuasía. ²Mañ diamasi Israelba cāimocara quīrāca ūrīsia Ācōrēra idji ume bedea ðada. Ācōrēba trā jarasia:

–Jacobó, Jacobó.–

Jacoboba panusia:

–Māra nama ðaa.–

³Ācōrēba jarasia:

–Māra ba zezaba ija ðada Ācōrēa. Wayarādua Egiptodaa wāi carea. Jāma mā puru wañbada badeba yōbiya. ⁴Māra ba ume Egiptodaa wāya. Mañbe badeba yōbdarāra jēda eneya. Idjaba ba beubaraðe Josera arima ðaya.–

⁵Ara mañda Jacobora Beersebādeba wāsia. Egiptodebema boroba carreta diabuecuadade Jacobo warrarāba idjira, ādji warrarāra, ādji quimarā sida edesidaa. ⁶Jacoboba idji warrarā bida ādji animarā ðeara idjaba jūma ādjia Canaañ druade edapedada sida Egiptodaa

toadaa edesidaa. ⁷Jacoboba idji warrarāra, idji caurāra, idji wiuzaquerāra, idji āizaquerā sida Egiptodaa jūma edesia.

Jacobo ēberārā Egiptodaa wāpedada

⁸Jacobo Israel abada warrarā Egiptodaa wāpedadara nañgara basía:

Jacobo warra iwina Rubeñda wāsia.

⁹Rubeñba edesia idji warrarā Hanoc, Palú, Hezroñ, Carmi sida.

¹⁰Jacobo warra Simeoñ sida wāsia. Simeoñba edesia idji warrarā Jemuel, Jamiñ, Ohad, Jaquiñ, Zohar, Saul sida. Saulora cananeo wērāba toda basía.

¹¹Jacobo warra Levi sida wāsia. Leviba edesia idji warrarā Gersoñ, Coá, Merari sida.

¹²Jacobo warra Juda sida wāsia. Judaba edesia idji warrarā Sela, Paré, Zará sida. Idji warrarā Erera, Onañ sida Canaañ druade beusidaa. Parēba idji warrarā Hezroñda, Hamul sida edesia.

¹³Jacobo warra Isacar sida wāsia. Isacarbā idji warrarā Tola, Puvá, Job, Simroñ sida edesia.

¹⁴Jacobo warra Zabuloñ sida wāsia. Zabuloñba idji warrarā Sereð, Eloñ, Jahleel sida edesia.

¹⁵Mañ warrarā sei panra Leaba Jacoboa Arañ druade to diasia. Leaba Jacobo cau Dina sida tosia. Ādjideba yōpedadara 33 wāsidaa dji umaquīrārā, dji wērārā ābaa.

^{16–18}Jacoboba Lea edaside dji zāwārē Labañba nezocawērā Zilpara Leaa diasia. Zilpaba warrarāda Jacoboa to diasia. Mañgarā sida Egiptodaa wāsidaa ādji warrarā bara. Jūma ābaa diecisei wāsidaa.

Ādji warra Gaba idji warrarā Zipioñ, Hagui, Ezboñ, Suni, Eri, Arodí, Areli sida edesia.

** 45:24 Ācāraaba crīcha panra ādjira ijaradida Joseba Benjamiñla wañbara diada bēra. Idjaba Ācāraaba crīcha panra ādjira ijaradida Jose nēdobuepedada carea.

Ādji warra Aserba edesia idji warrarā Imna, Isúa, Isúi, Beria, dji cau Será sída. Beria warrarāra Hebere idjaba Malquiel basía.

¹⁹ Jacobo quima Raquel warrarāra Jose idjaba Benjamiā basía. ²⁰ Jose warrarā Egiptode topedadara Manase idjaba Epraiā basía. Ādji papara Asena basía. Asena zezara Potipera basía. Idjira Oā purude āmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ²¹ Benjamiā warrarāra naāgarā basía: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamaā, Ehi, Ros, Mupiā, Hupiā, idjaba Ard. ²² Jūma maāgarāra Raqueldēba Jacobo ume yōsidaa. Jūma ābaa catorce wāsidaa.

²³⁻²⁵ Jacoboba Raquel edaside dji zāwārē Labaāba nezocawērā Bilhara Raquelea diasia. Bilhaba warrarāda Jacoboa to diasia. Maāgarā sída Egiptodaa wāsidaa ādji warrarā bara. Ādji warra Daāba idji warra Husiā edesia. Ādji warra Neptaliba edesia idji warrarā Jahzeel, Guni, Jezer, Sileā sída. Jūma ābaa siete wāsidaa.

²⁶ Jūma Jacobodeba yōpedadarāra idji ume Egiptodaa wāsidaa. Idji āigurā juachaē, jūma ābaa 66 wāsidaa. ²⁷ Maāga awara Jose warrarā Egiptode topedadada umé panasidaa. Jūma ābaa Jacobo ēberārā Egiptode jūēpedadara setenta panasidaa.

Jacoboba waya Jose ununa

²⁸ Jacobo Israel abadaba Judada Josemaa na wābisia ādjira Goseā ējūāne acāde zemārēā. Maāmisa ādjirāra Goseā ējūāne jūēsidaa. ²⁹ Ādji jūēsidade Joseba idji nezocaa jarasia idji carreta enemārēā. Ara maāda Goseānaa idji zeza Israel audiabariēde wāsia. Idji zeza unuside ojūēpeda dārā jīāsia. ³⁰ Māwā āāde Israelba Josea jarasia:

–Māa ba quīrāra unubara bēra cawa āāa bāra wadi zocai āāda. Jāābe māra necai beuya.–

Joseba idji djabarā Egiptodebema boromaa ededa

³¹ Maābe Joseba idji djabarāa, jūma idji zeza ēberārāa bida jarasia:

–Egiptodebema boromaa māa jarade wāya bārāra jūēsidaa. Māa idjia jaraya: “Mā djabarāra, mā zeza ēberārā Canaaā druade duananara jūma māmaa zesidaa. ³² Ādjirāra animarā wagabada bēra ādji ovejada, paca sída enesidaa. Jūma ādjirāba erobea sída enesidaa.” ³³⁻³⁴ Maābe dji boroba bārā trāpeda iwidiabaraēde “¿Bārāba cārēda obada?”, nāwā jaradadua: “Daira warra edaaba animarā daupē cawa āēaa, dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.” Māwā jarasidara dji boroba bārāra jīga Goseā ējūāne idu āēbiya, egiptorāmaara oveja wagabadara dji biaē bēra.–

47 Ara maāda Josera Egiptodebema boro ume bedeade wāsia. Idjia jarasia:

–Mā zezara, mā djabarā sída Canaaā druadeba zesidaa ādji oveja bara, ādji paca bara, jūma ādjia eropana bara. Ādjirāra Goseā ējūāne duana.–

² Maābe Joseba idji djabarāda juesuma Egiptodebema boro quīrāpita edesia ādjira cawamārēā. ³ Maāne dji boroba Jose djabarāa iwidiisia:

–Bārāba ¿cārēda obada?–

–Ādjirāba panusidaa:

–Dairāra oveja wagabadaa dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.–

⁴ Maā awara jarasidaa:

–Canaaā druade jarrabara dji cābāyā āāa. Idjaba dairā oveja itea pōājārā neēā. Maā bēra dairāra naā druade panane zesidaa. Dairāra ba nezocārā. Dai quīrā djuburia Goseā ējūāne idu āēbidua.–

⁵⁻⁶ Maāne Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Nañ Egipto druara ba jawæda bla. Ba zezara, ba djabarã sîda ze panã bërã ädjia Goseñ ejüada diadua. Mãwã dji biara bla ejüane duanania. Idjaba acra ba djabarãnebemaba animarãda bio daupë cawa beabara, ädjirãra mã animarã wagabada bororãda bacuadua.–

⁷Idjaba Joseba idji zeza Jacobora Egiptodebema boromaa edesia cawamãrã. Mãne Jacoboba dji boroa bia jarasia. ⁸Dji boroba Jacoboa iwîdisia:

–Bara çpoa jumasãwã bla?–

⁹Jacoboba panusia:

–Mãra ciento treinta poa bla. Nañ ejüane parra bla de bio bia mîga bla. Mã drõãenabemarã jaidasidãde mã cãyãbara drõãara panasidãa. Mãra ädjirã quirãca jãcua dãrã bæã.–

¹⁰Mañbe Jacoboba Egiptodebema boroa wayacusa bia jarapeda dajadaa wãsia. ¹¹Ara mãda dji boroba jarada quirãca Joseba idji zezaa, idji djabarãa bida Egiptodebema ejüã biara bla diasia. Nocoarebema ewaride mã ejüane Ramese puruda osidã.††

¹²Idjaba Joseba idji zezaa, idji djabarãa, jüma ädji eberãrãa bida codira dia babadjia ädjia cobada quirãca.

Joseba druazabema ne cobigada

¹³Druaza codira neé basia. Abeda jarrabara zareara nũma bërã eberãrãra Egiptode, Canaã druade bida jarrababa quinibodo basia. ¹⁴Mañ carea jüma egiptorãra, Canaãnebemarã sîda Josemaa trigo nõdo de wãbadjidãa. Joseba dji paratara jüma pepeda Egiptodebema boro dede wagabadjia. ¹⁵Mãwã panãne egiptorã paratara, Canaãnebemarãne sîda jõsia. Mã bërã egiptorãra wayacusa Josemaa zedapeda nãwã jarasidãa:

–Dairã paratara jõsia. Dairãa trigora diadua. Diaéba dairãra beudia.–

¹⁶Joseba panusia:

–Bãrã paratara jõsibara, bãrã animarãda enenadua. Mãbari mã bãrãa trigora diaya.–

¹⁷Ara mãda ädji animarãra Josemaa enesidãa. Jüma mã poade Joseba ädjirã trigora diasia ädji cawayobari, ovejabari, chiwatubari, pacabari, burrobari bida. ¹⁸Mañ poa jõnacarea wayacusa Josemaa zedapeda nãwã jarasidãa:

–Dairã boro, bla cawa bla dai paratara jõsida, dai animarã sîda jüma bare basida. Dewara diadida waa neé panã. Ababe dairãdra, dai ejüã sîda bla. ¹⁹Dairãra idu beubirãdua. Iduaribirãdua dai ejüãra iduba tabeida. Dairãda, dai ejüã sîda trigobari nõdodua. Mãwã dairãra, dai ejüã sîda Egiptodebema borode baya. Trigoda dairã diadua udi carea. Mãwã beudaéa idjaba dai ejüã sîda iduba tabeã.–

²⁰Ara mãda Joseba egiptorã ejüãra jüma nõdosia Egiptodebema boro itea. Egiptorãba ädji ejüãra nõdobuesidãa jarrabara ädjirãma wetara nũma bërã. Mãwã ädji ejüãra jüma dji borode basia. ²¹Mañne jüma Egiptodebema eberãrãra dji boro nezocarã basidã.‡‡ ²²Joseba ababe mãdaúa bia bedeabada sacerdoterã ejüãdra nõdoé basia, Egiptodebema boroba ädjirã codira diabadji bërã. Ädjirãba mãlgada cobadjida bërã ädji ejüãra nõdobuedãé basia.

²³Mañbe Joseba eberãrãa jarasia:

–Mã bãrãra, bãrã ejüã sîda dadjirã boro itea nõdoða bërã mã trigoda diaya udamãrã. ²⁴Mañ ewabada de juesumanebemada aba dadjirã boroa didida panã. E quirãrã bãrãba edadia wayacusa udi carea idjaba bãrãba, bãrã

††47:11 Exodo 1:11.

‡‡47:21 Mãne jüma Egiptodebema eberãrãra dji boro nezocarã basidãa. Griego bedeade mãwã bl bla. Hebreo bedeade nãwã bla: “Mañbe Joseba eberãrã jüma Egipto druade beara puru droma beadaa wãbrahisia.”

dede panabadaba, bārā warrarā bida codamārēā.–

²⁵ Mañne ādjirāba panusidaa:

–Bla dairāra zocai ḅasia. Dairāra quīrā djuburia ḅla. Mañ bērā dairāra Egiptodebema boro nezocarā badia.–

²⁶ Ara mañda Joseba leyda ḅasia egiptorāba ewabadade ē juesumanebemada aba Egiptodebema boroa diadida panlāda. Wadibida Egipto druade māwā obadaa. Ababe āmādaia bia bedeabada sacerdoterāba māwā diadācaa, Egiptodebema boroba ādji ējūāra nēdodaē bērā.

Jacoboba Josea bedeā djuburiada

²⁷ Mañ ewaride Jose ēberārā israelerā abadara Egipto druade duanesidaa. Goseļ ējūāra eropanesidaa. Ādjirāra zocārā yōsidaa. ²⁸ Jose zeza Jacobora Egipto druade diecisiēta poa ḅasia. Mañne Jacobora 147 poa ḅasia.

²⁹ Jacobo Israel abadaba cawasia dārāēne idjira beuida. Mañ bērā idji warra Joseda trālbipeda jarasia:

–Mā quīrā djuburia ḅla jawara mā ḅacara edre ḅlpeda wārāneba jaradua māla jarabārlāda quīrāneba bla jūma oida. Māra naļ Egiptode tḅbarirādua. ³⁰ Ātebārlā naļ Egiptodeba mā drōāenabemarā tḅbaripedadamaa edepeda māra mama tḅbaridua.–

Joseba panusia:

–Māwā oya, zeza.–

³¹ Mañne Jacoboba jarasia:

–Māla wārāneba jaradua.–

Ara mañda Joseba wārāneba jarasia. Mañ bērā Jacobo Israel abadara idji clāde chīrāborode ḅarru cobesia.^{¶¶}

Jacoboba Jose warrarā bia jara ḅlāda

48 Māwānacarea Jose ēberārāba idjia jarasidaa idji zezara cacua

biē ḅlāda. Mañ carea Joseba idji warrarā Manase, Epraiļ sīda idji zeza acāde edesia. ² Mañne Jacoboa jarasidaa Josera zesida. Mañ carea Jacobo Israel abadara ḅḅlaē ḅāmīna idji clāde āta chūmesia. ³ Mañne Josea jarasia:

–Canaaļ druade mā Luz purude ḅaside ne jūma poya ḅla Ācōrēra māma odjapeda māra nāwā bia jara ḅasia: ⁴ “Māla ḅldeba ēberārā zocārā yōbiya. Idjaba ḅldeba puruda zocārā yōbiya. Mañ awara māla ḅl ēberārā naļ Canaaļ druara diaya ewariza ādjide bamārēā.”^{§§}

⁵ Mā ḅamaa zei naēna ḅla warrarā Epraiļra, Manase sīda naļ Egiptode tosidāa. Ādjira Rubeļ quīrāca idjaba Simeoļ quīrāca mā warrarā araada aya. ⁶ Baribārlā bla dewara warrarāda unuibārlā, ādjirāra mā warrarā araada aēa. Mañ bērā Canaaļ druade mā warrarā araba ējūā edabada quīrāca ādjirāba edadaēa. Ātebārlā Epraiļba, Manase bida edabada ējūānebemada ādjia edaēida panāa. ⁷ Mā Padan-Araļ druadeba zebārlāde ḅla papa Raquelera Canaaļ druade jaidasia Eprata Beleļ abada caita. Mama māla idjira tḅbarisia. Māra idji carea bio sopua ḅasia. Mañ carea māla ḅla warra umēbemarā māreana abārlā.–

⁸ Jacobo Israel abadaba Jose warrarāra unupeda iwīdisia:

–Za panāra ¿cai?–

⁹ Joseba idji zezaa panusia:

–Mā warrarāa, Ācōrēba māla naļ Egiptode diadaa.–

Israelba jarasia:

–Mā djuburia mā caita zebidua ādjira bia jara ḅla carea.–

¹⁰ Israelera drōāda quiru bērā dau towa ḅasia. Mañne Joseba idji warrarāra idji zeza caitaara edasia. Israelba ādjira bārlā edapeda isōsia. ¹¹ Israelba Josea jarasia:

^{¶¶}47:31 Hebreo 11:21de jara ḅla māwā osida Ācōrēa bia bedeai carea.

^{§§}48:4 Genesi 35:9-15.

–M̄la crīcha ḡasia ba quīrāra waa un-
uēda, baribara ĩĀcōrēba m̄la bara ba
warrarā sida unubisia!–

¹² Maḗbe Joseba idji warrarā idji zeza
ḡacarade chūpanlada āyā ḡasia. Āyā
ḡapeda idji zeza quīrāpita chīrāborode
ḡarru cobesia.

¹³ Joseba idji warrarāra wayacusa idji
zeza quīrāpita caita ḡasia. Epraiḡra idji
ḡawa araare ḡasia idji zeza ḡawa aclare
ḡemārēā. Manasera idji ḡawa aclare
ḡasia idji zeza ḡawa araare ḡemārēā.

¹⁴ Baribara Israelba idji ḡawara carusia.
Epraiḡra dji tēābemamīna Israelba idji
ḡawa arada Epraiḡ boro ḡrḡ ḡasia. Man-
asera dji iwinamīna Israelba idji ḡawa
aclada Manase boro ḡrḡ ḡasia. ¹⁵ Maḗne
Israelba Joseba nāwā bia jara ḡasia:

Mḡ zezadrōā Abrahāḡba idjaba mḡ zeza
Isa bida Ācōrēda ĩjā panasidaa.
Mḡ tosidea ewarideba ḡtaa ara maḗ
Ācōrēba mḡra waga ḡabaria.

¹⁶ Idjia jūma mḡ bia mḡga ḡḡdebemada
ēdra edabaria. * Maḗḡa Ācōrēba naḗ
warrarāra carebaya.

Mḡa quīrīā ḡla ādjideba naḗ ējūāne
zocārā yōnida. Māwā naḗ war-
rarāneba mḡ trḡra, mḡ zezadrōā
Abrahāḡ trḡra, mḡ zeza Isa trḡ sida
jūmarāba quīrāneba panania.

¹⁷⁻¹⁸ Joseba unusia idji zeza ḡawa
arara dji tēābema Epraiḡ boro ḡrḡ ḡada.
Maḗra Joseba bié unusia. Maḗ carea idji
zezaa jarasia:

–Zeza, jāwāēā. Za ḡadra mḡ warra
iwinaa. Idji boro ḡrḡḡbara ba ḡawa arara
ḡada.–

Māwā jarabaraḡde idji zeza ḡawara
Epraiḡ borode ḡada jidapeda Manase
boro ḡrḡ ḡa quīrīā ḡasia. ¹⁹ Baribara idji
zezaba māwā o quīrīāē basía. Ātebara
jarasia:

–Warra, mḡa cawa ḡla mḡ ḡawara
cai ḡrḡ ḡasida. Ba warra iwinaneba
ēberārāda zocārā yōnia. Idjira dji dro-
mada ḡaya. Baribara dji djaba tēābe-
mara idji cāyābara dji dromaara ḡaya.
Dji tēābema warrarāneba puruda zocārā
yōnia.–

²⁰ Maḗ ewaride Israelba Jose warra
tēābema Epraiḡra dji nabema Manase
cāyābara dji dromaara ḡasia. Maḗne ād-
jira nāwā bia jara ḡasia:

–Nocoarebema ewaride israelerāba
bārā trḡneba nāwā dewaraa bia jaradia:
“Ācōrēba Epraiḡ, Manase sida bia oda
quīrāca ba sida bia oya.”–

²¹ Māwāpeda Israelba Joseba jarasia:

–Dārāēne mḡra beuya. Baribara
Ācōrēra bārā ume ḡaya. Idjia bārāra
bādji drōāenabemarā druadaa jēda
edeya. ²² Mḡa bḡa ējūāra auḡuara
diabara ba djabarā cāyābara. Mḡa bḡa
Siqueḗ eyada diabara.† Maḗ ējūāra
mḡa jārisia necoba cha bida amorreorā
ume djō ḡḡdeba.–

Jacoboba idji warrarā sāwāni jarada

49¹⁻² Maḗbe Jacoboba jūma idji
warrarā trḡbigapeda jarasia:

–Mḡ warrarā, mḡ bedeā ūrine caita
zedada. Mḡa jaraya nocoarebema
ewaride bārāra sāwānida.

³ Rubeḗ, bara mḡ warra iwinaa. Mḡ drōā
badacarea badra naārā unusia.

Mḡ ḡḡlara ḡḡdeba unubi ḡla. Badra
biara wayabadaa. Bara dji dromaara
ḡla.

⁴ Baribara do zebaraḡde poyadaca
quīrāca bḡa ara badji cacuara
poyāē basía. Bara mḡ wērā ume
cāisia.

*48:16 Idjia. Hebreo bedeade ḡḗ ḡla “bājānebema nezoca.”

†48:22 Mḡa bḡa Siqueḗ eyada diabara. Hebreo bedeade maḗra ebuḡa ḡḡā.

Mã clade cadjiruada osia.[‡] Mã carea bara bl djabarānebemada dji dro-maara baéa.

⁵ Simeoã, Levi, bārāba abari crīchada jara badaa. Bārāra bedeada ausidaa bié odi carea.

⁶ Quirūbideba bārāba ēberārāra quenasiadaa.[¶] Bādji quirīāa paca jirū quégura necoba tlcuasiadaa.

Bārā ābaa dji jareblade mlra eda baéa. Bārāba crīcha panã quirāca mlā oéa.

⁷ Bārāra cadrãa panã bēřã djārāra jū-mawāyã bié obadaa. Mã carea bio bié panania. Mlā bārã ēberārāra jūma israelerã tāēna wābiya.

⁸ Juda, bl dji quirūrāda bl jawadea erobaya. Bl djabarāba wayadeba bl quirāpita þarru copanenapeda bia jaraéa.

⁹ Juda, bara imama quirāca bla. Imamara ne beapeda, ne copeada jawūābaria. Małbe egode chūmepeda lnāūbaria.

¿Caiba idjira miã sēi? Ara mã quirāca bla ēberārāra poyapeda lnāūya, dewararāba wayadã bēřã.

¹⁰ Ni abaaba dji boro bacuru Juda jawade bara jārīnaéa. Idjideba yōbdarāba mã bacurura ewariza erobeada.

Mã bacuru djibari zebalde jūmarāba idji bedeada ijã o duania.[§]

¹¹ Juda ēberārāra bio bara panania. Ādji uvara bio zai bēřã ādji burro zaquera uva jãcarama jlnia jōnamārēã.

Uva þa sida bio barai bēřã ādjirāba quirīã panbara ādji wuara uva baéde tātocasidaa.

¹² Ādjirā daura uva þa cāyābara purea pāimaara þeada. Ādjirā quidara totroa þeada paca juþa quirāca.

¹³ Zabuloã, bl ēberārāda pusa icawa duania. Ādji druade barcora necai wibaridã. Ādji ējūāra aba Sidoã drua daucha þaya.

¹⁴ Isacar, bara burro quirāca zarea bla. Baribãla bla atau þã edre tababaria.

¹⁵ Bl ēberārāba ējūã biada lnāūni carea unubadeada ādjirāra nezocarāda duania. Małne edaa jūrã tãdia ne ataudi carea.

¹⁶ Dał, bl purura jipa pe erobaya waabema israelerāba ādji puru obada quirāca.

¹⁷ Dał, bl ēberārāra minijīchia panania dama o icawa þã quirāca.

Damaba cawayora jirūne capeda dji cawayo lrã chūmlara udu þaebibaria.

Abari quirāca bl ēberārāra zocārāé panamīna mēsrã panania.

¹⁸ Āy Ācōrē, mlā jlã bla bla mlra ēdra þãmārēã!

¹⁹ Ga, dewararāba bl purura urade zedimīna bl ēberārāba ādjirāra poyadã.

²⁰ Aser, bl ēberārāba codira dji bia baya. Mãlda ēberārã bororāa cobigadã.

²¹ Neptali, bl ēberārāra þegui mēã nībari quirāca duanã. Ādji wararāra quirāwārēã quedea.

²² Jose, bara bacuru do icawa þã quirāca bla. Dji jawatera bia zaubaria, mōgara puru udu jūrã ca þã cāyābara ltãara waribaria.

²³ Cha dra cawa þeaba bara baridu-aareba chaba dra panesidaa. Barã quirāma panasidaa.

[‡]49:4 Genesi 35:22.

[¶]49:6 Genesi 34:25-31.

[§]49:10 *Mã bacuru djibari*. Hebreo bedeada jara bla “Silo.” Mã bedeada jara bara ebuada bla.

²⁴ Baribara ba enedramara bio enata eronūmasia Jawa wēsa ādjimaa drai carea.

Baa ādjirāra poyasia mā Ācōrē ne jūma poya baba bara carebada bēra, dadji israelerā wagabari Ācōrēba bara waga ba bēra, dadji israelerā Ācōrē mōgara droma quīrāca baba bara jūātra eroba bēra.

²⁵ Ba zezaba iā ba Ācōrēneba baa poyasia. Ara mā Ācōrēba bara carebaya. Ācōrē ne jūma poya o baba ba ēberārāa bajāneba cueda diaya. Idjaba naļ ējūāne baidoda diaya.

Badeba yōbada wērārāba, ba animarā bea bida warrarāda zocārā to beadia idjaba ju dawa beadia.

²⁶ Jose, māa bara biara jara basia mā djibarirāba mā bia jara bapedada cāyābara.**

Eya jōca quīrāca ba bia jara bādara jōca baya, ba djabarā cāyābara bādra Ācōrēba biara bāda bēra.

²⁷ Benjamiā, bara usa cadrāa quīrāca baa. Usa cadrāba diapeda bead-
-ara copeda dji adubadada quewara jedecabaria.

Ara mā quīrāca baa dji quīrāra poyapeda ādji nebiada jedecaya.–

²⁸ Māwā Jacoboba idji warrarāra bia jara basia. Ādjiza idjia aride jarasia. Idji warrarā doce panneba yōpedadara Israel puru doce panasidaa.

Jacobo jaidada

²⁹⁻³² Maābe Jacoboba idji warrarāa jarasia:

–Māra beubāra. Māra tabaridada mā drōāenabemarā tabaripedadama Macpela ējūā uriade. Macpelara Canaaāne ba Mamrebeba āmādau odjabariare. Abrahāba mā ējūāra dji uria sida hitita Eproāne bādada

nēdosia idji quima tbari carea.†† Mama Abrahā sida tabarisidaa. Mā zeza Isara, dji quima Rebeca sida mama tabarisidaa. Mā Lea sida mama tabarisia.–

³³ Jacoboba idji warrarāa māwā japeda idji cadade wayacusa tabesia. Tabepeda jaidasia.

50 Maāne Joseba idji zezara bāra edapeda jā baba isōsia. ² Māwānacarea Joseba dji nēarā obadarāa idji zeza Israel cacuara rabisia berawarāmārēa. Ara māda rāra panesidaa. ³ Cuarenta ewari māwā rāra panasidaa, jūma daucha oi carea dārābari bēra. Jūma ābaa egiptorāra setenta ewari Jacobo carea sopua ewarida wagasidaa. ⁴ Sopua ewari jōnacarea Joseba Egiptodebema boro dede panabadaa jarasia:

–Mā djuburia, dadjirā boroa nāwā jaradada: ⁵ “Mā zezaba māa wārāneba jarabisia idjira Canaaā druade tabaride edemārēa. Idjia jarasia: ‘Māra beuya. Canaaā druade māa joubada uriada eroba. Mama māra tabaridua.’ Mā carea māa bedea djuburiaya idu mā zeza tabaride wābimārēa. Tabaripeda waya zeya.”–

⁶ Ādjia Egiptodebema boroa māwā jarapedadacarea dji boroba Josea jarasia:

–Ba zeza tabaride wādua idjia bāa wārāneba jarabida quīrāca.–

⁷ Ara māda Josea idji zeza tabaride wāsia. Idji ume wābārasidaa jūma Egiptodebema boroare beada, dji boro ēberārānebema dji dromarāda, jūma Egipto druadebema dji dromarā sida. ⁸ Jose ēberārāda, idji djabarāda, idji zeza ēberārā sida jūma wābārasidaa. Ādji warrarāda, ādji ovejada, ādji paca sida Goseāne amesidaa. ⁹ Carretebeba

** 49:26 Hebreo bedede mā versīculora ebuda bāea.

†† 49:29-32 Genesi 23:1-20.

djōbadarāda idjaba cawayodeba djōbadarā sīda Jose ume wāsīdaa. Ēberārā bio cābana wāsīdaa.

¹⁰ Wābādade trigo tēūbada Atad abadama jūēsīdaa. Małgara Jordał dodeba łmādaυ odjabariare ɓla. Mama Josera waabemarā sīda idji zeza Jacobo carea wayacusa aujīāsīdaa. Siete ewari bio ororoa aujīāsīdaa. ¹¹ Mamabema cananeorāba ādji bio ororoa aujīā duanłra ūrīsīdaa. Mał bērā jarasīdaa:

–Egiptorāda sopuaba bio jīābi ororoa duanłra.–

Mał carea Atad ējūāra trł ɓasīdaa Abel-mizraīł.††

¹² Jacobo warrarāba ādji zezaba jarada quīrāca osīdaa. ¹³ Idji cacuara edesīdaa Canaał druadaa. Małbe Macpela joubada urīade tɓarisīdaa. Dji ējūāra Mamredeba łmādaυ odjabariare ɓla. Abrahałba mał ējūāra, dji urīa sīda hitita Eprołne badada nēdosia idji ēberārā jaidabādada tɓari carea. ¹⁴ Jacobo tɓarīpedadacarea Josera, idji djabarā, waabemarā sīda waya Egipto druadaa wāsīdaa.

Joseba idji djabarā sobiabīda

¹⁵ Ādji zezara beuda bērā Jose djabarāba nāwā crīcha panesīdaa: “Āībērā Joseba dadjīrāra quīrāma ɓla. Ārābłrł dadjīrāra bié oya idji bié opedada carea.” ¹⁶⁻¹⁷ Mał bērā nał bedeada Josemaa diabuesīdaa: “Dadji zeza jaidai naēna daia jarasia bła nāwā jaradamārēā: ‘ɓa djabarāba wārāda cadjirua opedadamīna mł djuburia małra quīrādoada.’ Mał bērā dai djuburia, ɓa bié opedadara quīrādoada. Daira dadji zeza Jacoboba ijā bada Ācōrē nezocarāa.”

Mał ūrībłrłde Josera jīāsia.

¹⁸ Małbe Jose djabarāra idjīmaa wāsīdaa. Ne wayaadeba idji quīrāpita chīrāborode copanenapeđa jarasīdaa:

–Daira ɓa nezocarāa.–

¹⁹ Małne Joseba panusia:

–Wayarānada. Młra Ācōrēā bārā cawa oi carea. ²⁰ Bārāba młra bié odīda crīchasīdaa barībłrł mał bié opedadadeba Ācōrēba biada osia małneba zocārā ēberārāda jarrababa beudīdebe-mada ēdrł edai carea. Małgara bārāba nał ewarīde unu panłra. ²¹ Wayarānada. Młra bārāra careba ɓaya. Młra dia ɓaya bārāra, bārā warrarā sīda ne codamārēā.–

Māwā quīrīāneba jarada bērā Joseba ādjira sobiabīsia.

Jose jaidada

²² Josera, idji zeza ēberārā sīda Egiptode panesīdaa. Josera ciento die poa ɓasia. ²³ Beui naēna idji warra Epraīł wīuzaquerāra, ādji warrarā sīda unusia. Idjaba Manase wīuzaquerā sīda unusia. Ādji zezara Maquir basīa. Joseba małgarāra idji ɓacarāde edapeda idji warrarā araada asia.

²⁴ Ewari aba Joseba idji djabarāa jarasia:

–Młra dārāēne beuya, barībłrł Ācōrēba bārāra carebaya. Idjīa bārāra, bārāneba yōbłdarā sīda nał druadeba Canaał druadaa edeya. Mał druara idjīa Abrahał, Isaa, Jacoboa bīda wārāneba diai jarasia.–

²⁵ Małne Joseba Israel ēberārāa jarasia:

–Wārāda Ācōrēba bārāra carebaya. Mał ewarīde bārāba mł ɓawłrłrł namałba Canaał druadaa tɓarīde ededada.–

Małgara Joseba Israel ēberārāa wārāneba jarabīsia.

††50:11 Hebreo bedeade Abel-mizraīł trłba jara ɓla: “Egiptorā aujīāpedada.”

²⁶ Jose ciento die poa ðada Egipto pɔɔɔsiðaa ðerawarãmãrãã. Pɔɔɔðapeda
druaðe jaiðasia. Idji cacuara nããrãba cajona biaðe ðasiðaa.

EXODO

ĀCŌRĒBA ISRAELERĀ EGIPTODEBEMA ĒDRA BADA

Exodo trāba jara ɓa “ēdrapedada.” Naļ cartara māwā trā ɓasidaa israelerāra Egipto druaɓeɓa ēdrapedadadebemaɓeɓa eɓa ɓā ɓa bēra. Zocārāmaara israelerāra Egiptodeɓa ēdrasidaa 1445 poa Jesu todi naēna. Moiseɓa naļ carta ɓadadeɓa cawabisia sāvā Ācōrēba israelerāra zocārāēbe eɓapeɓa puru dro-mada idji itea osida.

Māwā oi carea Ācōrēba naārā israelerāra egiptorā jɓwaɓeɓa bia mīga pananada ēdra edasia. Maļneɓemada ɓā ɓa 1:1neɓa aba 15:21naa. Maļare Ācōrēba israelerāra ējūā pōāsa ewaraga ɓaɓe waga ɓasia. Maļneɓemada ɓā ɓa 16:1neɓa aba 18:27ɓaa. Maļare Ācōrēra israelerā ume beɓeɓa ɓasia āɓjirāra idji itea ɓeɓamārēā. Maļ bēra idji leyra āɓjirāra diasia idjaba āɓjia jūma ijā oɓiaɓa asidaa. Maļgara 19:1neɓa aba 24:18ɓaa ɓā ɓa. Jirūare Ācōrēba cawabisia sāvā israelerāra idjia bia beɓeɓaɓa panɓa. Maļ bēra idji wua deda obisia idjaba idji sacerdoterāda ɓabisia. Jūma maļgara ɓā ɓa 25:1neɓa aba 40:38ɓaa.

Israelerā Egipto druaɓe bia mīgapeɓeɓa

1 Israel warrarā idji ume āɓjia warrarā bara Egiptodaɓa ɓaɓe wāpeɓeɓaɓa naļgara ɓasia: ²Rubeā, Simeōā, Levi, Juda, ³Isacar, Zabuloā, Benjamiā, ⁴Daā, Neptali, Ga, Aser sida. ⁵Israel warra Josera dārāɓara ɓasia Egiptode ɓada. Maļ ewaride Jacobo Israel abadaɓeɓa yōpeɓeɓaɓa Egiptode

setentabe panasidaa.[¶] ⁶Māwā ɓaɓe Josera, idji djabarāra idjaba jūma idji daucha ɓeɓaɓa sida jaiɓasidaa. ⁷Baribara āɓjirāza warrarā zocārā unubadjida bēra isabe yōnapeɓa bio cābana panesidaa. Maļ bēra dji druara āɓjirāba birasidaa.

⁸Māwā ɓaɓe dewara ēberāda Egiptodeɓema boroda ɓesia. Maļgaba Joseɓeɓemada adua ɓaɓa bēra idji purua nāvā jarasia:

⁹-i Quirācuɓitadada! Jāā israelerāra dajirā cāyābara cābanaara panɓ bēra ɓɓara panɓa. ¹⁰Maļ bēra crīcha cawaɓeɓa dajirāba odia āɓjirāra auɓuara yōranamārēā. Māwā oɓaɓara, dji quirūda dajirā ume djōɓadade israelerāra āɓjirāare djōnia. Māwāra naļ druadeɓemada ēdrāɓa.-

¹¹Maļ carea egiptorāba israelerāra traju zareɓa ogo obidei carea dji bororāda ɓacuasidaa. Maļgarāba israelerāra Egiptodeɓema boro itea puruda umé obisidaa. Aɓa Pitoā, aba Ramese abadjidaa. Maļ puru umé panane dji boroba idji itea ewapeɓeɓaɓa wagabadjia. ¹²Egiptorāba wetara mīgabibadjidamīna israelerāra auɓuara yō wāsidaa. Maļ bēra egiptorāba israelerāra waya panesidaa. ¹³Maļ carea egiptorāba quirā djuburia neē israelerāra wetara trajabibadjidaa. ¹⁴Traju zarea obi panɓneɓa israelerāra bio bia mīgabibadjidaa. Egoroda chiruɓaɓa pueradapeɓa de obada mōgarara obibadjidaa. Idjaba jūma āɓjia ējūāneɓema trajuda obibadjidaa. Jūma maļgara āɓjirāba quirā djuburia neē israelerāra obibadjidaa.

¹⁵Maļ ewaride wērāda umé panasidaa, Siprada idjaba Pūada. Maļgarāba hebreo wērārāda careɓa

[¶]1:5 Genesi 46:8-27.

warra tobibadjidaa.⁸⁸ Egiptodebema boroba ādjía jarasia:

¹⁶–Bārāba hebreo wērāda careba warra tobibadade acādadua dji cārēda tosi cawaya. Umaquīrā warrada toibara, beadada. Wērācauda toibara, idu ḥadada.–

¹⁷Baribara dji wērārā careba warra tobibadarāba Ācōrēda wayasidaa. Mañ bērā Egiptodebema boroba jarada quīrāca odaé basía, ātebala umaquīrā warra zaquerāra zocai ḥadadjidaa. ¹⁸Mañ carea Egiptodebema boroba ādjira trāpeda iwīdisia:

–¿Cārēā bārāba jāwā o pana? ¿Cārēā umaquīrā warra zaquerāra zocai ḥa pana?–

¹⁹Ādjirāba panusidaa:

–Hebreo wērārāra dai Egiptodebema wērārā quīrāca ḥeaéa. Ādjirāra warra to bia ḥea bērā dai jūēbdabara ādji warrara to eropanabadaa.–

²⁰Mañ bērā israelerāra waḍibida auḍuara yō wāsidaa. Mañba ḥalāra panesidaa. Ācōrēba dji wērārā careba warra tobibadarāra carebasia. ²¹Idjida wayapedada bērā ādjía warrarāda zocārā unubisia.

²²Mañbe Egiptodebema boroba idji purua jarasia:

–Hebreorāba umaquīrā warrada toḍibara daiḍu ḥatacuadada, baribara wērācauda toḍibara zocai ḥadada.–

Moise topedada

2 Umaquīrā Levīdeba yōnaba wērāda edasia. Dji wērā sida Levīdeba yōna basía. ²Mañ wērāra biogoapeda umaquīrā warrada tosia. Mañ warrara quīrāwārēā ununa bērā jedeco ūbea mērā erobasia. ³Baribara waa poya mērā erobaé bērā jamarada capeḍa cādorronaba soasia. Mañbe idji warrara

eda ḥapeda Nilo do īchitade dojoro tāēna ūmasia. ⁴Mañne dji warra zaque djabawērāba tamaba acā ḥasia idjira sāwāi cawaya. ⁵Māwā ḥade Egiptodebema boro cauda doeda papapa panasidaa. Mañne idjia unusia dji jamarara dojoro tāēna ūmada. Ara mañda idji nezocawērāa edade wābisia. ⁶Enepeda Egiptodebema boro cauba dji jamara ewa acābalaḍe warra zaqueda eda miā djuburi jā quiruda unusia. Mañne idjia jarasia:

–Nañra hebreo warra zaqueda jāwā quirua.–

⁷Mañne dji warra zaque djabawērāra caita zepeda Egiptodebema boro caua jarasia:

–¿Bamaarā bia ḥalca māa hebreo wērāda trāne wāida nañ warra ba itea daupēmārēā?–

⁸Egiptodebema boro cauba jarasia:

–Bia ḥala. Trāne wādua.–

Ara mañda wērācaura wāpeda dji papada enesia. ⁹Mañbe Egiptodebema boro cauba dji warra papaa jarasia:

–Nañ warrara edepeda mā itea daupēdua. Mañbari māa blā ne diaya.–

Mañ bērā dji warra papaba edepeda daupēsia. ¹⁰Dji warra dawara ḥedacarea dji papaba Egiptodebema boro caua diade wāsia. Mañbe Egiptodebema boro cauba mañ warrara idjide ara quīrāca erobesia. Dji warrara trā ḥasia Moise, nāwā jarada bērā:

–Māa idjira doeda ūmada edasia.–

Moise Egiptodeba mīrū wāna

¹¹Moise drōā ḥadacarea ewari aba idji ēberārā hebreorāda acāde wāsia. Mañne unusia sāwā ādjirāra bia mīga traja panada. Idjaba unusia Egiptodebema hebreoda aba u erobada. ¹²Mañ

§§1:15 Israelerāra idjaba hebreorā abadaa. Māwā trā jarabadaa hebreo bedeade bedeabada bērā.

careia idjia panra acabarađe ni abaada unuė bėrā dji Egiptodebemara beatapeda ĩbađe joutasia. ¹³Nurėma wayacusa araa wābarađe unusia abarica hebreorāda umė djō panada. Mał carea dji djō jarađaa iwidiisia:

–¿Abarica hebreoda bla cārė cārėā jāwā puo bla?–

¹⁴Dji djō jarađaba panusia:

–¿Caiba bara dai boroda bla? ¿Caiba bara dai cawa obarida bla? ¿Mā sida bla beaida crīcha bla Egiptodebema beada quĩrača?–

Mał ũrĩbarađe Moiserā dauperasia cawada bėrā idji mĩā beađara cawasidada. ¹⁵Egiptodebema boroba Moise mĩā beada cawaside idjira jidabisia beabi carea. Baribara jidadi naėna Moiserā Egiptodeba Madiał druadaa mĩrũ wāsia. Mama jũepeđa Moiserā baido juebada uria coroda caita chũmesia. ¹⁶Małne wėrārāda siete zesidāa. Mał wėrārā Madiałnebema sacerdote caurā basía. Ādjirāra zesidāa animarāba baido dobadađe baido juedapeđa ādji zeza ovejara baido dobidi carea. ¹⁷Baribara dewara oveja wagabadarāda zedapeđa mał wėrārāra āyā jaretasidāa. Mał carea Moiserā araa wāpeđa dji wėrārāra carebapeđa ādji ovejara baido dobogasia. ¹⁸Māwānacarea dji wėrārā wayacusa ādji zeza Reuelma jũesidāde idjia iwidiisia:

–¿Idi bārāra sācua isabe zesida?–

¹⁹Ādjirāba panusidāa:

–Oveja wagabadaba dai āyā jaretasidāde Egiptodebemaba दौरā carebasia. Mał awara baido jupeđa dadjirā ovejara baido dobogasia.–

²⁰Reuelba idji caurāa iwidiisia:

–¿Mał ēberāra sāma bla? ¿Cārė cārėā idjira besida? Trāne wānādua ne code zemārėā.–

²¹Māwā Moiserā Reuel diguidā besia. Mama blađe Reuelba idji cau Seporāda Moisea diasia idji quima bamārėā.* ²²Māwā blađe dji wėrāba umaquĩrā warrada tosia. Moiseba mał warra trāra bla Gersoł, nāwā jarada bėrā: “Nał druade māra druā āibemada jāwā bla.”

²³Māwānacarea dārābarađe Egiptodebema borora beusia. Baribara egiptorāba israelerāra wadi zoca eropan bėrā āduba mĩā sopua bedeabadjidāa. Ādjirāba Ācōrēa quĩrā djuburiada iwidiabadjidāa. Małra Ācōrēba ũrĩsia. ²⁴Idjaba mĩā sopua bedeā panā sida ũrĩsia. Małne idjia Abrahāł ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume biđa ādji carebai carea bedeā blađara quĩrādoāė basia.† ²⁵Mał bėrā israelerā bia mĩga panara acā bapeđa carebai carea besia.

Ācōrēba Moise trāna

3 Moise zāwārē Reuel Jetro abadada Madiałnebemarā sacerdote basía. Moiseba idji ovejara wagabadjia. Ewari aba Moiseba dji ovejara dewara orroare ne cobide edesia. Małne idjira ējũā pōasa ewaraga blađe Horeb eyađe jũėne wāsia. Mał eyara Ācōrē eya abadaa.‡ ²Mama Ācōrēba ara idjida unubisia bacuru zaquėde uruga nũmāda.¶ Moiseba unusia mał bacurura eradra nũmamĩna baė bla. ³Mał carea crīchasia: “¿Cārėda jāwā uruga nũma? Caitaara acāđe wāya sāwāērā jāwā baė bla cawaya.”

*2:21 Reuelera idjaba Jetro abadjidāa. Exodo 3:1; 18:1.

†2:24 Genesi 12:1-3; 15:13-16.

‡3:1 Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjada bėrā. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa.

¶3:2 Ācōrē. Hebreo bedeade bla bla “Ācōrē nezoca bajānebema.”

⁴ Ācōrēba Moise caitaara zebΛrΛda unuside maļ bacuru zaque uruga nūmΛneba trĀ jarasia:

–Moise, Moise.–

Moiseba panusia:

–MĀra nama ĒΛa.–

⁵ Maļne Ācōrēba idjĀ jarasia:

–ĶCaitaara zerādua! Nama bΛra mĀ quīrāpita ĒΛ bērā bΛ jīrū jāne jĀ ĒΛra ērādua.[§] ⁶ MĀra bΛ zezaba ijā Ēada Ācōrēa. AbrahaĀba, Isaba, idjaba Jacoboba mĀra ijā panasidaa.–

Maļne Moiseba Ācōrēra waya ĒΛ bērā idji quīrādarrara jūātrasia Ācōrē acΛ amaaba.

⁷ Ācōrēba jarasia:

–MĀa unu ĒΛa mĀ purura Egipto druade bio bia mĀga ĒΛda. Idjaba mĀa ūrĀ ĒΛa ādjirāba quīrā djuburiada iwidi panΛda. Iwidi panΛa mĀa ādjirāra dji traju obibada bororā jΛwaedabemada ēdrΛ ĒΛmārēā. MĀa cawa ĒΛa ādjirāra wārāda bia mĀga panΛda. ⁸ Maļ bērā mĀa ādjirāra egiptorā jΛwaeda panΛnebemada ēdrΛ ĒΛi carea ze ĒΛa. Egipto druadebemada ēdrΛ ĒΛpeda mĀa dewara druadaa edeya. Maļ druara bio bia ĒΛa idjaba waiĒΛa ĒΛa. Maļ druade baridua ne upeđadara bia zaubaria.** Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanΛa. ⁹ Israelerāba quīrā djuburia iwidi panΛra mĀa ūrĀ ĒΛa. Idjaba unu ĒΛa egiptorāba ādjirāra bia mĀga eropanΛda. ¹⁰ Maļ carea mĀa bΛra Egiptodebema boromaa diabueya. IdjĀa jaradua mĀ puru Israel ēdrΛ ĒΛmārēā. ĒdrΛ ĒΛsira ādjirāra Egiptodebemada āyā pe ededua.–

¹¹ BaribΛrΛ Moiseba jarasia:

–ĶMāwāra mĀra cai Egiptodebema boro quīrāpita bedeadē wāi carea idjaba israelerāra Egiptodeba āyā edei carea?–

¹² Maļne Ācōrēba panusia:

–Wādua. MĀra bΛ ume Ēaya. MĀa nāwā unubiya bΛra wārāda diabuesida. BΛa israelerāra Egiptodebemada āyā edepeda bārāba naĀ eyade mĀa bia bedeadē zedia.–

¹³ BaribΛrΛ Moiseba jarasia:

–Israelerāmaa wāpeda bārā drōā naēnabemarāba ijā panana Ācōrēba mĀra bārāmaa diabuesiada abΛrΛde ādjirāba iwidiĀa: “ĶIdjira casa trĀbada?” Maļne ĶmĀa cārēda jarai?–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–MĀ trĀra nāwā jarabadaa: “MĀra mĀa.” Maļ bērā israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrē ‘MĀra mĀa’ abadaba mĀra bārāmaa diabuesia.”–

¹⁵ Idjaba jarasia:

–Israelerāa jaradua: “Dadji Ācōrēba mĀra bārāmaa diabuesia. Dadji drōā naēnabema AbrahaĀba, Isaba, idjaba Jacobo bida idjira ijā panasidaa.” MĀ trĀ Jehovā abadara ewariza Ēaya. Maļ trĀneba ēberārāba mĀra cawa panania.††

¹⁶ Egiptodaa wādua. Jāma jūēpeda israelerā bororā ume bedeadua. Ādjirāa jaradua: “Dadji Boro Ācōrēba mĀa ara idjida unubisia. Dadji drōā naēnabema AbrahaĀba, Isaba, idjaba Jacoboba idjira ijā panasidaa. Idjia nāwā jarasia: mĀa bārā israelerāra acΛ ĒΛ bērā unu ĒΛa egiptorāba bārāra bié o panΛda. ¹⁷ Idjia bārāra Egiptode bia mĀga panΛda ēdrΛ ĒΛpeda dewara druadaa edeyada asia. Maļ druade baridua ne upeđadara bia zaubaria. Mama cananeorāda, hititarāda, amorre-

§3:5 Idji jīrū jāne jĀ ĒΛra ērāida Ēasia acΛbi carea Ācōrēra waya ĒΛda.

**3:8 Hebreo bedeadē nāwā ĒΛ ĒΛa: “MaļgΛ druade jubara, miare sida wea nūmΛa.”

††3:15 *Jehovā*. Genesi 4:26. Hebreo bedeadē ĒΛ ĒΛa “YHWH.” Hebreorāba maļ bedeara sāwā jĶguabarida adua panΛa.

orāda, perezeorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanla.”

¹⁸ Bλα jarabara israelerā bororāba ijānia. Małbe ādjirāra bla ume ede-dua Egiptodebema boromaa. Bārāba idjā jaradadua: “Dai hebreorā Ācōrēda daima odjapeda jarasia idjā animarā babue diade wānamārēa. Mał bēra dairāra ējūā pōāsa ewaraga łade ewari ūbea idu wābidua māwā ođi carea.”

¹⁹ Baribara mla cawa łla Egiptodebema boroba israelerāra ēdra łāēda mla idjā māwā obiēbara. ²⁰ Mał bēra mla łblada egiptorāa unubiya. Zocārā ne ununaca waiłla łeada oya ādjirāra cawa oi carea. Māwābara Egiptodebema boroba israelerāra idu wābiya.

²¹ Idjaba mla o łla carea egiptorāba israelerāra bia ununi bēra ne diađia. Māwā israelerāra Egiptodeba ēdrāłdadade ara jāwā ēdrāđā. ²² Jūma israelerā wērārāba ādji caita panā egiptorāa parata ođada, oro ođa sida iwidiđida panla. Cacuade jlbada sida ādji wararā itea, wērācaurā itea biđa iwidiđida panla. Ara mał quirāca baridua Egiptodebema wērā mał dede łla biđa iwidiđida panla. Māwā israelerāba ne jūma bia Egiptodebemara edađia.

4 Baribara Moiseba jarasia:
–Israelerāba mla jarabara ijānaēa idjaba ūri quiriānaēa. Ādjirāba jaradia: “Ācōrēba ara idjida bla unubiē bla.”–

² Małne Ācōrēba iwidiđia:
–¿Bla cārēda jłwade erōł?–
Moiseba panusia:

–Bacuruda erōłla.–

³ Ācōrēba jarasia:

–Egode baebidua.–

Baebibarađe bacurura dama ba dogosia. Mał unuside Moiserā āyā jłdrasia. ⁴ Baribara Ācōrēba jarasia:

–Dji druđe jidadua.–

Ara małda Moiseba dji druđe jidabarađe waya bacuru basia.

⁵ Małbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bla małda osira israelerāba ijānia mla ara młđjida bla unubisida. Cawadia młra ādji drōā naēnabemarā Abrahałba, Isaba, idjaba Jacobo biđa ijā panana Ācōrēda.–

⁶ Mał awara Ācōrēba jarasia:

–Bla jłwara bla jł łla edre berajudua.–

Ara małda Moiseba berajupeda ēūta edabarađe abeda idji jłwara aidaba bira łasia. ⁷ Ācōrēba jarasia:

–Wayacusa bla jłwara bla jł łla edre berajudua.–

Ara małda Moiseba waya berajupeda ēūta edabarađe idji jłwara abeda bia łasia. ⁸ Małbe Ācōrēba jarasia:

–Dji nabema ne ununaca obarađe israelerāba bla jara łada ijānaēbara, dji umēbema ne ununaca obarađe ijānia. ⁹ Baribara mał ne ununaca umé obarađe ādjirāba wadibiđa bla jara łada ijānaēbara, nał quirāca odua. Nilo dode baidoda jue edapeda drua weatadua. Małne mał baidora oa baya.–

¹⁰ Ācōrēba māwā jaradamina Moiseba idjā jarasia:

–¡Ay, mla Boro! Młra ēberārā quirāpita warrā bedeacaa. Małra idibemaēa. Błra mla ume bedeā łamina młra ara māwā warrā bedeacaa. Młra ēberārā quirāpita cawa bedeacaa.–

¹¹ Baribara Ācōrēba jarasia:

–¿Caiba ēberārā itera osi? ¿Młabara oé basica ēberārā quirāme cara łeada, cłwara qui łeada, dau bia łeada, idjaba dauberrea łea sida? Młra Ācōrē bēra māwā oida łla. ¹² Bł bedeabarađe mla carebaya. Mla cawabiya bla cārēda jaraida łada. Jāłbe Egiptodaa wādua.–

¹³ Baribara Moiseba panusia:

††4:6 Hebreo bedeade nāwā łł bla: “Idji jłwara aidaba niewe quirāca łasia.”

–iAy, m̄ Boro! M̄ quīrā djuburia de-wara ēberāda diabuedua.–

¹⁴Māl carea Ācōrēra Moise ume quīrūsia. Nāwā jarasia:

–ĵBa djaba Aarōl Levideba yōnada ḅlēcā?[¶] M̄lā cawa ḅla idjira bia bedebabarida. Idjira ba acāde zebalga. Ba unubalgaḅde idjira ḅalsridaya. ^{15–16}Idjira Egiptode ba cacuabari bedeaya. M̄lā jarabi ḅada ḅla idjía jaraya. Mālgara idjia purua jaraya. M̄lā bārāra carebaya bia bedeadamārēā idjaba cawabiya sāwābalga odida panāda. ḅla ācōrē quīrāca Aarōlā bedea ḅaya idjaba idjira ḅldeba bedea ḅaya. ¹⁷Ba jalwade eroba bacurura ededua mālgalḅeba ne ununacada oi bērā.–

Moise jēda Egiptodaa wāna

¹⁸Mālbe Moiserā idji zāwārē Jetro abadamaa wāpeda jarasia:

–M̄lra Egiptodaa wāya m̄l ēberārā acāde wađi zocai panā cawaya.–

Jetroba jarasia:

–Bia ḅla. Necai wādua.–

¹⁹Moise wadi Madiāl druade ḅaside Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptodaa wādua. Ba bea quīrā pananara jūma beusidāa.–^{§§}

²⁰Mālbe Moiseba dji quimada, dji warrarā sida burro l̄rā ḅalpeda Egiptodaa wāsidaa. Idji jalwade edesia Ācōrēba ne ununaca obi ḅada bacuruda.

²¹Moise wābalgaḅde Ācōrēba idjía jarasia:

–Egiptode jūēpeda jūma ne ununaca m̄lā obi ḅada Egiptodebema boro quīrāpita odua. Baribalga m̄lā idjira so zarea ḅaya israelerā ēdrla ḅalrāmārēā.

²²Māwānacarea Egiptodebema boroa jaradua: “Ācōrēba nāwā jara ḅla: m̄lā Israel purura m̄l umaquīrā warra dji nabemaana abaria. ²³Māl carea m̄lā jara ḅla: m̄l warrara ēdrla ḅadua m̄lā animarāda babue diade wāmārēā. Baribalga ḅla jarasia ēdrla ḅlēcā. Māl carea ba umaquīrā warra dji nabemada beuya.”–

²⁴Moise idji warrarā bara Egiptodaa wābādade ota cāsisidaa. Mama Ācōrēra ādjimaa zesia. Mālne idjia Moiserā bea basía. ^{25–26}Baribalga Moise quima Seporāba ādji warra zaque cacuara neco mōgara odaba wēāgosia. Māl e wēāgodara Moise jīrū caita coḅalsia. Māl bērā Ācōrēba Moiserā beaé basía. Māl carea Seporāba Moisea jarasia:

–Wārāda ḅlra m̄l quima arada ḅesia warra zaque cacua wēāgoḅa oadēba zocai ḅeda bērā.–^{*}

²⁷Māl naēna Ācōrēba Aarōlā jarasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga ḅlde Moise acāde wādua.–

Ara mālā Aarōlra wāpeda Moiserā unusia Ācōrē eya abadama.[†] Unupeḅa ḅalsridaba idji uridarrade isōsia. ²⁸Mālbe Moiseba Aarōlā jūma nēbalasia Ācōrēba Egiptode jarabi ḅada idjaba ne ununaca obi ḅal sida.

²⁹Egiptode jūēnapeda Moiserā Aarōl sida israelerā bororā ume ābaa dji jaresidaa. ³⁰Mālne Aarōlba ādjirā nēbalasia jūma Ācōrēba Moisea jaradada. Idjaba ne ununaca Ācōrēba obicuaḅara ādjirā quīrāpita osia.[‡]

³¹Māl bērā Aarōlba jaradara ijāsidaa. Ācōrēba ādji bia mīga panāda unupeḅa ādjirā carebai carea ḅada ijāsidaa. Māl

[¶]4:14 Exodo 6:20.

^{§§}4:19 Exodo 2:15.

^{*}4:25–26 Seporāba jaradara ebuda ḅlēcā. Hebreo bedede nāwā ḅlā ḅla: “Wārāda oadēba ḅlra m̄l quima basía.”

[†]4:27 Exodo 3:1. Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjada bērā. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa.

[‡]4:30 Exodo 4:2–9.

bērā chīrāborode b̄arru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa.

Moise Aaroñ sida Egiptodebema boro ume bedepedada

5 Māwānacarea Moiserā, Aaroñ sida Egiptodebema boromaa wānapeda jarasidaa:

–ĶCai lērā Ācōrēba nāwā jara b̄la: “Mā purura ējūā pōāsa ewaraga b̄lde idu wābidua m̄la animarāda babue diadāmārēā.”–

²Mañne Egiptodebema boroba panusia:

–ĶCai mañ Ācōrē māwā idjia israelerā idu wābiduada adara māa ijāi carea? Māa idjira adua b̄la. Mañ bēṛā māa bārā israelerāra idu wābiēā.–

³Moiseba Aaroñ bida jarasidaa:

–Dai hebreorā Ācōrēda daima odjapeda jarasia idji itea animarāda babue diade wānamārēā. Mañ bēṛā dairāra ējūā pōāsa ewaraga b̄lde ewari ūbea idu wābidua māwā oēi carea. Māwā oēāēb̄ra, Ācōrēba dairāra cacua biē b̄peda quinibiya wa necoba quenabiya.

⁴⁻⁵Barib̄ra Egiptodebema boroba jarasia:

–ĶMoise, Aaroñ! Israelerāra zocārā pan̄la. ĶCārē cārēā bārāba ādjirā trajura obi ama pan̄la? Bārā israelerāra jūma trajade wāb̄radada.–

⁶Ara mañ ewaride Egiptodebema boroba dji traju obibada bororā, dji traja pan̄la bororā israelerāa bida jarasia:

⁷–Idiba ātaa israelerāa chiruada waa diarānadua. Ādjirāb̄ra chiruara j̄ra pede wānapeda de obada mōgarara odida pan̄la. ⁸Barib̄ra waḍibida ādjia o panana quīrāca obidada. Ni aba bida edaara odiē pan̄la. Ādjirāra coaida tabea bēṛā nāwā jara pan̄la: “Dairāra idu wābidua dai Ācōrēa animarāda babue diacuadi carea.” ⁹Israelerāra wetara trajabidada bari bēarā-

namārēā. Māwā ādjirāba Moise sewara ijānaēā.–

¹⁰Ara mañda dji traju obibada bororā, dji traja pan̄la bororā israelerā sida Egiptodebema boromaaba ēdr̄adepeda israelerāa nāwā jarade wāsidaa:

–Egiptodebema boroba nāwā jara b̄la: “Māa waa chiruara diabiēa de obada mōgara odāmārēā. ¹¹Bādjib̄ra chiruara j̄ra pede wānida pan̄la bādjia j̄rab̄damāa. Barib̄ra naārā o panana quīrāca odida pan̄la. Ni aba bida edaara odiē pan̄la.”–

¹²Mañ bēṛā israelerāba jūma Egipto druade chiruara j̄ra pede wāsidaa.

¹³Māwā dji traju obibada bororāba israelerāra wetara trajabisidaa. Nāwā jarasidaa:

–Ewariza daucha odadua naēna chirua diabadjidade o panana quīrāca.–

¹⁴Idjaba dji traju obibada bororāba dji traja pan̄la bororā israelerāda ubadjidaa ādjia b̄pedadāmīna. Dji traju obibada bororāba ādjirāa iwidibadjidaa:

–ĶSāwāērā nuena, idi bida bārāba de obada mōgarara daucha oēāē pan̄la? Naēna bārāba ewariza daucha obadjidaa.–

¹⁵Mañ bēṛā dji traja pan̄la bororā israelerāra Egiptodebema boromaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Dairā b̄ nezocarāra b̄la jāwā oīē b̄la. ¹⁶Idira chiruada diadāē pan̄la, barib̄ra waḍibida dji traju obibada bororāba de obada mōgarara abarica daucha obi pan̄la. Māwā poya oēāē pan̄la carea ādjirāba dairāra ubadaa. Barib̄ra dairāra bedēade pan̄lēā, āteb̄ra b̄la b̄acuada traju obibada bororāda bedēade pan̄la.–

¹⁷Mañne Egiptodebema boroba panusia:

–Bārāra coaida tabeaa. Mañ bēṛā nāwā jara pan̄la: “Dairāra wānia Ācōrēa animarāda babue diacuadi carea.” ¹⁸Wā-

nadua bādji trajuda. Daiba chiruara bārāa waa diadaéa. Baribara bārāba de obada mōgarara naārā o panana quīrāca odida panla.–

¹⁹Mañ ūrīsidade dji traja panla bororāba cawasidaa nēbarade panla. ²⁰Ādjirā Egiptodebema boromaaba ēdrabadae unusidaa Moiseba Aaroñ bida dajadaare ādji jā panla. ²¹Dji traja panla bororāba ādjia jarasidaa:

–Ācōrēba bārāra cawa oya. Bārādra bedeade panla dairāra Egiptodebema boro quīrāpita, dji dromarā quīrāpita bida bié panebada carea. Idibara bārāba dairāra quenabidia.–

Moiseba Ācōrēa iwidida

²²Mañbe Moiseba Ācōrēa iwidisia:

–iMañ Boro! ¿Cārē cārēē ba purura bié o ba? ¿Cārē cārēē māra diabuesi? ²³Māa Egiptodebema boro ume ba trāneba bedeadamīna, mañ ewarideba idjia Israel purura wetara bié o ba. Mañ awara bla ēdra bayada adara wadibida oé ba.–

6 Mañne Ācōrēba Moisea panusia: –Idibara bla unuya sāvā māa Egiptodebema borora cawa oida. Māa abadeba cawa o ba carea idjia bārā israelerāra idu wābiya. Abeda bārāra idji druadebemada ayā jalrecuaya.–

²Idjaba Ācōrēba jarasia:

–Māra Ācōrēa. ³Māa Abrahaña, Isaa, idjaba Jacoboa bida cawabisia māra ne jūma poya obari Ācōrēda. ⁴Baribara mā trā Jehová abadada ādjirāa cawabié basía. ⁴Māra ādjirā ume bedea basia Canaañ druara ādjirāa diai carea. ⁵Mama ādjirāra drua āibemarā quīrāca panasidaa. ⁵Baribara mā ūrī bla israelerāra miā sopua bedea panla egiptorāba ādjira ogo trajabi panla bēra. Mañ awara mā quīrādoae bla ādji

drōā naēnabemarā ume bedea badara. ⁶Jāñbe israelerāa jaradua:

“Māra Ācōrēa. Mā abadeba ne waiabada oya egiptorā cawa oi carea. Māwā māa bārāra Egiptode bia mīga traja pannebemada ēdra bayā. Egiptorā jalwaeda pannebemada ēdra bayā. ⁷Māa bārāra mā puru babya. Mañne māra bārā Ācōrē baya. Māwā bārāba cawadia mādra bārā Ācōrēda, māa bārāra Egiptode bia mīga traja pannebemada ēdra bada bēra. ⁸Bārāra māa diai jarada ējūānaa edeya. Mañ ējūāra māa Abrahaña, Isaa, idjaba Jacoboa bida wārāneba diai jarasia. Māra Ācōrē bēra mañ ējūāra diaya bārāne bamārēa.”–

⁹Jūma mañgara Moiseba israelerāa jarasia. Māwāmīna ijānaé basía. Ādjirāra sopua panasidaa Moiseba naēna jarada ijā panla carea wetara mīga traja panesida bēra.

¹⁰Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

¹¹–Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua israelerāra idji druadebemada idu ēdrabimārēa.–

¹²Baribara Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Israelerāba mā bedeada ijānaé panla. Māra warrā bedeaca bēra ¿Egiptodebema boroba mā bedeara ijāica?–

¹³Moiseba māwā jaradamīna Ācōrēba idjira Aaroñ sida israelerāmaa idjaba Egiptodebema boromaa diabuesia. Mañne jarasidaa Ācōrēba ādjira diabuesida israelerā Egiptodeba ēdra ededamārēa.

Moise idjaba Aaroñ drōā naēnabemarā trā

¹⁴Israeldeba yōpedadarā bororāda nañgarā basía: Rubeñra Israel warra iwina basía. Rubeñ warrarāra nañgarā

[¶]6:3 Genesi 17:1.

[§]6:4 Genesi 17:8.

basía: Hanoc, Palú, Hezroã, idjaba Carmi. Maãgarã Rubeãneba yõpedada bororã basía.

¹⁵ Simeoã warrarãra naãgarã basía: Jemuel, Jamiã, Ohad, Jaquiã, Zoha, idjaba Saul. Saulora cananeo wërãba toda basía. Maãgarãra Simeoãneba yõpedada bororã basía.

¹⁶ Levi jaidaside 137 poa basía. Levi warrarãra dji nabemaneba aba dji tãebemanaa naãgarã basía: Gersoã, Coá, idjaba Merari. ¹⁷ Gersoã warrarãra naãgarã basía: Libni idjaba Simei. ãdjira Gersoãneba yõpedada bororã basía. ¹⁸ Coá jaidaside 133 poa basía. Coá warrarãra naãgarã basía: Amraã, Izhar, Hebroã, idjaba Uziel. ¹⁹ Merari warrarãra naãgarã basía: Mahli idjaba Musi. Jüma maãgarãra Levi warrarã basía dji nabemaneba aba dji tãebemanaa ãdji warrarã bara.

²⁰ Amraãda idji apipi Jocabé ume dji edasídaa. Jocabéba warrada umé tosia. Aba Aaroã basía, aba Moise basía. Amraã jaidaside 137 poa basía.

²¹ Izar warrarãra naãgarã basía: Core, Nepeg, idjaba Zicri.

²² Uziel warrarãra naãgarã basía: Misael, Elzapaã, idjaba Sitri.

²³ Aaroãra Elisabe ume dji edasídaa. Elisabera Aminadá cau basía, Naasoã djabawërã basía. Idjia warrada quimãrë tosia. ãdjirã trãra naãgarã basía: Nadá, Abiu, Eleaza, idjaba Itamar.

²⁴ Core warrarãra naãgarã basía: Asir, Elcana, idjaba Abiasá. Maã übeara Coredeba yõpedada bororã basía.

²⁵ Aaroã warra Eleazara Putiel cau ume dji edasídaa. Maã wërãba warrada tosia. Dji warrara trã basía Piné. Jüma maãgarãra Levideba yõpedada bororã basía.

²⁶ ãcõrëba maã Aaroã, Moisea bida jarasia israelerã Egiptodeba êdra ededamãrëã sordaorã djõne wãbada quĩrãca. ²⁷ ãdjidra Egiptodebema boro

ume bedeasídaa israelerã Egiptodeba êdra ededi carea.

Moise Aaroã sida ãcõrëba edada

²⁸⁻²⁹ Egiptode ãcõrëba Moisea jarasia: –Mãra ãcõrëa. Mãa blã jarabara Egiptodebema boroa jüma jaradua.–

³⁰ Baribara Moiseba ãcõrëa jarasia: –Mãra warrã bedeacaa. ¿Mãa jarabara Egiptodebema boroba ürĩca?–

7 Maãne ãcõrëba Moisea jarasia: –Ürĩdua. Mãa Egiptodebema boroa bara ãcõrë quĩrãca unubiya. Maãne ba djaba Aaroãra badeba bedebarida ðaya. ² Mãa jarabi ðada ba djaba Aaroãa jüma jaradua. Maãgara idjia Egiptodebema boroa jaraya bãrã israelerãra idji druadeba idu êdrãbimãrëã. ³ Baribara mãa Egiptodebema borora so zarea ðaya. Maãbe Egiptode mãa ne ununacada zocãrã ocuaya cawabi carea mãdra dji dromaara ðada. ⁴ Baribara bãrãba jara panra Egiptodebema boroba ijãéa. Maã bãrã mã ðadeba mãa ne ununaca waiþaa ðeada oya egiptorã cawa oi carea. Mãwã mã puru Israelera Egipto druadeba êdra edeya sordaorã djõne wãbada quĩrãca. ⁵ Mã ðadeba mãa egiptorã cawa obara idjaba israelerã Egiptodeba êdra edebara egiptorãba cawadia mãdra ãcõrëda.–

⁶ Maãbe Moiseba Aaroã bida osídaa ãcõrëba jarada quĩrãca. ⁷ Egiptodebema boro ume bedeade wãsidade Moiserã 80 poa basía. Aaroãra 83 poa basía.

Aaroã bacuru dama bada

⁸ ãcõrëba Moisea Aaroãa bida jarasia:

⁹ –Egiptodebema boroba jaraya ne ununacada odamãrëã bãrãba jara panra ijãi carea. Ne ununacada oaduada abara Aaroãa jaradua idji bacurura dji boro quĩrãpita egode ðebimãrëã. Maãne bacurura dama ba dogoya.–

¹⁰ Ara maŕda Moiserá Aaroŕ sída Egip-
toðebema boromaa wánaþeða Ácõrêba
jarada quíraca osídaa. Aaroŕba idji
bacurura egode bæbisía Egip-
toðebema boro quírápita, Egip-
toðebema dji dromarâ quírápita bída. Ara maŕda bacu-
rura dama ba dogosía. ¹¹ Baribara Egip-
toðebema boroba idji druadebema ne
cawa þeada, daubararâ sída trãcuasia.
Maŕne ádjia bída necawaadeba Aaroŕba
oða quíraca osídaa. ¹² Ádji bacurura
egode bæbibadaða dama bacuasídaa.
Baribara Aaroŕ bacuru dama badaba
ádjia bacuru dama bacuada ra mícua-
sia. ¹³ Mâwâ ununamína Egip-
toðebema borora so zarea þesia Ácõrêba jarada
quíraca. Maŕ bërâ Moiseba Aaroŕ bída
jarapedadara ijâé basía.

Ácõrêba baido oa babíða

¹⁴ Maŕbe Ácõrêba Moisea jarasia:

–Egip-
toðebema borora so zarea
þla. Maŕ bërâ israelerâra êdrabueéa.
^{15–16} Jáŕbe nu diapeda Egip-
toðebema boro doeda wãbarade idjima
wãdua. Dama bada bacurura ba
jlawade ededia. Do icawa Egip-
toðebema boro quírápita
nũmepeda jaradua:

“Dai hebreorâ Ácõrêba mŕra
blmaa diabuesía. Idjia nãwã
jara þla: mŕ puru Israelera
idu wãbidua êjũã põasa
ewaraga þlãdaa. Mama ádjirãba
mŕa animarãda babue
diadida panla. Mŕa mãwã
jara þamína bla wadibíða
ijâé þla. ¹⁷ Maŕ bërâ Ácõrêba
nãwã jara þla: naŕgãdeba
bla cawaya mŕdra Ácõrêda;
Moiseba jlawade eroþla
bacuruba mŕa Nilo dode
tawebíya. Maŕne dora abeða
oa baya. ¹⁸ Maŕba þedara
jũma quiniña. Dora abeða
mĩguía þai bërâ, bãrã egip-
torãba baidora poya doðaéa.”

¹⁹ Idjaba Ácõrêba Moisea jarasia:

–Aaroŕa jaradua ba
bacuruda edamãrêa. Idjia
maŕ bacuru ŕta wabarade
jũma Egip-
toðe þla baidora oa
baya. Dora, do zaquera,
amenera, baido

juebada uríade þlara,
zoco waiþlade jue
eroþeara, jiadode jue
eroþea sída jũma
oa baya.–

²⁰ Moiseba Aaroŕ bída Ácõrêba
jarada quíraca osídaa. Moise
jlawade bada bacu-
ruda Aaroŕba edapeða
ŕta wasía. Á-
ta wapeða Nilo dode
tawesía Egip-
toðebema boro quírápita,
Egip-
toðebema dji dromarâ
quírápita bída. Ara
maŕda dora oa basía.
²¹ Maŕba þedara
jũma quinisídaa. Dora
mĩguía þeda bërã egip-
torãba baidora poya
doðaé basía. Aþeða
jũma Egip-
toðe druade baidora
oa basía.

²² Baribara Egip-
toðebema daubararãba
ádjia necawaadeba
abarica baidora oa
babisídaa. Maŕ bërâ
Egip-
toðebema borora so
zarea þesia. Moiseba
Aaroŕ ume jarapeda-
dara idjia ijâé basía
Ácõrêba jarada quíraca.
²³ Maŕ ne ununacara
ununamína ne crĩchaé
diguidaa wãsia. ²⁴ Maŕbe
egiptorãba do icawa
corosídaa baido biada
ununi carea. Mãwã
osídaa doedabema
baidora poya doðaé
bërã.

Ácõrêba baujĩã diabueða

²⁵ Ácõrêba Nilo do oa
babíðacarea si-
ete ewari basía.

8 Maŕne Ácõrêba Moisea jarasia:
–Egip-
toðebema boroa nãwã
jarade wãdua: “Ácõrêba
nãwã jara þla: mŕ pu-
rura idu wãbidua mŕa
animarã babue diadamãrêa.
² Baribara bla mŕ puruda
idu wãbiéþara mŕa
cawa oya. Jũma ba
druara baujĩãba birabiya.
³ Nilo dora baujĩãba
biraya. Maŕne doedaþa
bau-
jĩãra ba diguidaa
wãbarade. Mãwã ba
cãibarima, ba cãdeða,
dji dromarã dede,
ba druadebemarã dede
bíða baujĩãra baraya.
Baujĩãra bãrã paŕ
ãubadaða, bãrã paŕ
baratãbadada bíða
baraya. ⁴ Ba ŕrã,
dji dromarã ŕrã, ba
druadebemarã ŕrã
bíða baujĩãra jãdrãcuadía.”

⁵ Maŕbe Ácõrêba Moisea jarasia:

–Aaroŕa nãwã jaradua: “Ba
jlawade eroþla
bacurura doþã ŕrã,
do zaque ŕrã,

amene ḏrā, baido juebada uria ḏrā bida ḏtaa wadua. Māwā baidodeba baujiāda jūma Egipto druade odjacuaya.”–

⁶Ara maḏda Aaroḏba idji bacurura Egiptodebema do ḏrā wasia. Maḏne baujiāra doedaḏba odjacuadapeḏa jūma Egipto druara birasidaa. ⁷Baribara Egiptodebema daubararāba ḏdji necawaadeba abarica osidaa. ḏdjirā bida baujiāda doedaḏba Egipto druade odjabisidaa.

⁸Maḏbe Egiptodebema boroba Moiserā Aaroḏ sida trābipeḏa ḏdjia nāwā jarasia:

–Ḍcōrēa iwidiḏadua naḏ baujiāra mḏnebemada idjaba mḏ purudebemada āyā wābimārēa. Maḏbebara mḏa bārā israelerāra idu wābiya Ḍcōrēa animarā babue diacuadamarēa.–

⁹Moiseba panusia:

–Bia ḏla. Jaradua sāḏbe ḏla quīrā ḏḏa mḏa Ḍcōrēa iwidiḏa ḏa carea, dji dromarā carea, idjaba ḏa druadebemarā carea bida. ¿Sāḏbe quīrā ḏla mḏa Ḍcōrēa iwidiḏa naḏ baujiāra ḏḏebemada, ḏa diguidabema sida jōbimārēa? Iwidiḏisira ababe doedaḏba baujiāra baraa baya.–

¹⁰Egiptodebema boroba panusia:

–Nu iwidiḏua.–

Moiseba jarasia:

–ḏla jara ḏla quīrāca oya. Māwā ḏla cawaya dewara ḏcōrēa neḏda dai Boro Ḍcōrē quīrāca. ¹¹Nu ḏa diguida, dji dromarāma, ḏa druadebema ēberārāma bida baujiāra neḏ ḏaya. Baujiāra ababe doedaḏba baraa baya.–

¹²Maḏbe Moiserā Aaroḏ sida Egiptodebema boromaḏba ēḏrasidaa. Nurēma Moiseba Ḍcōrēa iwidiḏisida baujiā Egiptodebema boromaḏa diabuedara jōbimārēa. ¹³Ara maḏda Ḍcōrēba Moiseba iwidiḏa quīrāca osia. Baujiāra egiptorā dede, uḏa bida, ḏdji ējūāne

bida jūma quinisidaa. ¹⁴Maḏbe egiptorāba baujiā quininara ābaa boromea bue nūmasidaa. Maḏba Egipto druara jūma mīguia nūmesia. ¹⁵Egiptodebema boroba unusia baujiāba waa mīa sēnaé panḏa. Maḏ bēra idjira so zareapeḏa Moiseba Aaroḏ bida jarapeḏadara ijāé basia Ḍcōrēba jarada quīrāca.

Ḍcōrēba pochīdau diabueda

¹⁶Maḏbe Ḍcōrēba Moisea jarasia:

–Aaroḏa jaradua idji jwade eroba bacuruda ḏtaa wapeḏa egorodaa umārēa. Maḏne egoro porara pochīdau baya jūma Egipto druade.–

¹⁷Ara maḏda ḏdjia māwā osidaa. Aaroḏba idji bacurura ḏtaa wapeḏa egorodaa usia. Maḏne egoro porara pochīdau basia jūma Egipto druade. Aḏeḏa ēberārāra, animarā sida pochīdauba ca eropansidaa. ¹⁸Maḏbe Egiptodebema daubararāba ḏdji necawaadeba abari quīrāca pochīdauda o quīrāsidaa.** Māwāmīna poya odaé basia. Māwā panane ēberārāra, animarā sida pochīdauba ca eropansidaa.

¹⁹Maḏ bēra daubararāba Egiptodebema boroa jarasidaa:

–Moiseba Aaroḏ ume pochīdau opeḏadara Ḍcōrē ḏḏadeba osidaa.–

Māwā jarapeḏadamīna Egiptodebema borora so zarea ḏesia. Idjia ijāé basia Moiseba Aaroḏ bida jarapeḏadara Ḍcōrēba jarada quīrāca.

Ḍcōrēba iḡanana diabueda

²⁰Maḏbe Ḍcōrēba Moisea jarasia:

–Nu diapedeḏa piradḏpeḏa Egiptodebema boro doeda wāḏaraḏe idjimaa wāpeḏa nāwā jaradua: “Ḍcōrēba nāwā jara ḏla: mḏ purura idu wābidua mḏa animarāda babue

** 8:18 Pochīdauda o quīrāsidaa. Hebreo bedede maḏba idjaba jara ḏla: “Pochīdauda quena quīrāsidaa.”

diadamārēā. ²¹ Baribara mā puruda idu wābiébara, māa iġananada bamaa, dji dromarāmaa, ba druadebemarāmaa bida quīrātanoa diabueya. Mā iġananara jūma Egiptodebema dede, ādjirā wābdama bida powuaga nūmaya. ²²⁻²³ Baribara mā ewaride Goseā druade māa māwā oēa. Mā ēberārāda mama panā bēra iġananara neē baya. Mā purura ba puru quīrāca oēa. Māba ba cawaya mābara nā druade māwā o bāda. Mā ne ununacara nu oya.”–

²⁴ Nurēma Ācōrēba māwā osia. Egiptodebema boro dera, dji dromarā dera, idjaba jūma Egipto drua sīda iġanana quīrātanoaba birasia. Abeda jūma Egipto druara bié nūmesia iġananaba.

²⁵ Mābe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroā sīda trābipeđa nāwā jarasia:

–Bārā Ācōrēa animarāda babue diade wānida panā ara nā Egipto druade.–

²⁶ Baribara Moiseba panusia:

–Dairāba nā Egipto druade māwā poya odaēa, animarā dairāba Ācōrēa babue diadida panā bārā egiptorāba idu babue diadīdaca bēra. Mā animarāda bārā quīrāpita Ācōrēa babue diadībara, ħbārāba dairāra mōgaraba tabari beadaēca? ²⁷ Mā bēra dairāra ewari ūbea ējūā pōāsa ewaraga bāde wānia. Mamāra dai Ācōrēa animarāda babue diacuadīa idjia jara ba quīrāca.–

²⁸ Mābe Egiptodebema boroba jarasia:

–Māēteara bia bāa. Māa bārāra ējūā pōāsa ewaraga bāda idu wābiya bārā Ācōrēa animarāda babue diacuadamārēā. Baribara bārāra tma wācara panā. Idjaba mā carea bida Ācōrēa iwidīdadua.–

²⁹ Moiseba jarasia:

–Māra namaaba ēdrapeda Ācōrēa iwidīya. Mābe nu iġananara neē

baya bama, dji dromarāma, ba druadebemarāma bida. Baribara dairāra waa cūrūgarādua. Dairāra idu wābidua Ācōrēa animarāda babue diacuadamārēā.–

³⁰ Moiserā Egiptodebema boromaaba ēdrapeda Ācōrēa iwidīsia. ³¹ Ara māda Ācōrēba Moiseba iwidīda quīrāca osia. Idjia iġananara jōbisia Egiptodebema boroma, dji dromarāma, idjaba Egipto druadebemarāma bida. Ni aba bida beē basīa. ³² Baribara Egiptodebema borora wadibida so zarea bēda bēra israelerāra idu wābié basīa.

Ācōrēba animarā quinibida

9 Mābe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nāwā jarade wādua: “Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara bāa: mā purura idu wābidua māa animarāda babue diadamārēā. ²⁻³ Baribara ba dai israelerāda idu wābiébara ātebara nā druade bēbibara, Ācōrēba bārā animarāra idjia bādaeba quinibiya. Bārā cawayoda, burroda, cameyoda, pacada, oveja sīda quinīnia. ⁴ Baribara Ācōrēba animarā dai israelerāneda māwā oēa. Dai animarāra ni aba bida beudaēa egiptorā animarā quīrāca. ⁵ Ācōrēba ewarida bāsia nā Egiptode māwā oi carea. Nubara māwā oya.”–

⁶ Nurēma Ācōrēba māwā osia. Jūma egiptorā animarāra quinīsidāa. Baribara israelerā animarāra ni aba bida beudaē basīa. ⁷ Egiptodebema boroba ēberārāda israelerā animarā acāde diabuesia. Wānapeda unusidāa israelerā animarāra ni aba bida beudaē basīa. Baribara Egiptodebema boroba māda cawasimīna so zarea bēsia. Mā bēra israelerāra idu wābié basīa.

Ācōrēba caba diabueda

⁸ Mābe Ācōrēba Moisea, Aaroā bida jarasia:

–Jā̄lbe t̄abl̄a porada j̄lawade edadapeda Egiptodebema boro quír̄apita l̄taa j̄māpodadua.†† 9 Māl t̄abl̄a porara j̄ma Egipto druade cowa nūmaya. Mālba Egipto druade ēberārāa animarā sīda j̄ma cabl̄ba biracuaya.–

10 Ara mālda Moiseba Aarōl ume t̄abl̄a porada edadapeda Egiptodebema boromaa wāsīdaa. Jūēnapeda Moiseba t̄abl̄a porara idji quír̄apita l̄taa j̄māposia. Ara mālda ēberārāa animarā sīda j̄ma cabl̄ba biracuasīa. 11 Mālne Egiptodebema daubararāra Moise quír̄apita poya wānaé basīa ādjirā sīda waabemarā quír̄āca cabl̄ba j̄ma birapedada bērā. 12 Barib̄ar̄l̄ Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea l̄sīa. Māl bērā Moiseba Aarōl bīda jarapedadara ījāé basīa Ācōrēba jarada quír̄āca.

Ācōrēba hielu jurrubīda

13 Mālbe Ācōrēba Moiseba jarasīa:

–Nu diapeda Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua: “Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara l̄la: m̄l purura idu wābidua m̄lā animarāda babue diadamārēā. 14 Barib̄ar̄l̄ bla māwā oé̄bar̄l̄ m̄l l̄bl̄adeba bar̄a, dji dromarāra, j̄ma bl̄ druadebemarā sīda wetara mīgabiya. Māwā bla cawaya m̄la obari quír̄āca nāl ējūāne neéda. 15 Wārāda nāl naēna m̄l l̄bl̄adeba bara, bl̄ druadebemarā sīda j̄ma quinibīda l̄sīa ni aba bīda nāl ējūāne l̄erāmārēā. 16 Barib̄ar̄l̄ m̄la māwā oé̄ l̄la. M̄la bara zocai l̄sīa bl̄ mīgabi l̄l̄adeba m̄l l̄bl̄ada unubi carea. Māwā m̄ra j̄ma nāl ējūāne tr̄l̄ l̄aga l̄aya. 17 Barib̄ar̄l̄ bla wadibīda m̄l puruda bié o l̄la. Wadibīda ādjirāra idu wābié l̄la. 18 Māl carea nu nāl horaca m̄la hielu waībl̄ada bajāneba jurrubiya. Egipto puru osīda ewarīdeba

wadibīda hielora māl quír̄āca jurrucāa. 19 Māl bērā j̄ma bārā animarāda de edre l̄abicuadua. Māwā oé̄bar̄l̄ hielu waībl̄a jurrub̄ar̄l̄ba quenaya. Barīdua ēberāda, animarā sīda de edre l̄adaé̄bar̄l̄, hielu waībl̄a jurrub̄ar̄l̄ba beaya.”–

20 Ne wayaaba l̄car̄l̄ Egiptodebema dji dromarāba Ācōrēba jaradara ījāsīdaa. Māl bērā ādji nezocara, ādji animarā sīda de edre isabe l̄cuasīdaa. 21 Barib̄ar̄l̄ l̄car̄l̄ Egiptodebema dji dromarāba Ācōrēba jaradara ījānaé basīa. Māl bērā ādji nezocara, ādji animarā sīda de edre l̄cuadaé basīa.

22 Mālbe Ācōrēba Moiseba jarasīa:

–Bl̄ j̄lawara bajānaa l̄taa wadua. Mālne j̄ma Egipto druade hielora ēberārā l̄r̄l̄, animarā l̄r̄l̄, idjaba néude bīda jurruzoaya.–

23–24 Ara mālda Moiseba idji bacurura bajānaa l̄taa wasīa. Mālne Ācōrēba j̄ma Egipto druade hieloda jurrubīsīa. Ābeda baa bara l̄ae nūmesīa. Egipto puru osīda ewarīdeba māl quír̄āca wadibīda ununaca basīa. 25 Māl hielu waībl̄a jurrub̄ar̄l̄ba Egipto druade j̄ma de edre l̄adaé̄ra quenāsīa. ēberārāda, animarāda, néu l̄ea sīda j̄ma quenāsīa. Bacuru sīda j̄ma ārīsīa. 26 Ābabe Gosēl̄ druade israelerā duanl̄maa hielora jurrué basīa.

27 Mālbe Egiptodebema boroba Moiseba, Aarōl sīda tr̄l̄bīpeda ādjīa nāwā jarasīa:

–Idībar̄l̄ m̄la cawāsīa bié o l̄l̄da. Ācōrēbar̄l̄ jīpa o l̄la. M̄l̄da, m̄l puru sīda bedēade panl̄a. 28 Māl bērā Ācōrēa iwīdidadua nāl hielu jurrū nūml̄ra, baa sīda jōbimārēā. Mālbe m̄la israelerāra idu wābiya. Waa ādjirāra Egiptode l̄bebiéa.–

††9:8 *T̄abl̄a pora*. Hebreo bedēade jara l̄la egoro cada zareabibarīdebema t̄abl̄a porada.

²⁹ Moiseba Egiptodebema boroa jarasia:

–Nañ purudeba ēdradacarea mñ jawara umena ltaa wapeda Ācōrēa iwidiya. Mañne hielu jurru nūmara, baa sida jōya. Mañneba bla cawaya Ācōrēa nañ ējūā djibarida. ³⁰ Baribara mña cawa bla dji dromarāba, bla bida wadibida Ācōrēa wayadaē panada.–

³¹ (Egiptorāba u eropanana linoda pōnō bada bēra idjaba cebadada zau bada bēra hielu jurrubaraba jūma ārīsia. ³² Baribara ādjirāba u eropanana trigora, centeno sida wadi zauē bada bēra ārīē basia.)

³³ Mañbe Moiserā Egiptodebema boromaba ēdrapeda puru dajadaa wāsia. Mama idji jawara umena ltaa wapeda Ācōrēa iwidiya. Ara mañda hielu jurru nūmanara, baara, cue sida Egipto druađe cābasia. ^{34–35} Mañ unuside Egiptodebema boroba wayacusa bié osia. Idjida, dji dromarā sida so zarea panena bēra israelerāra idu wābié basia Ācōrēba Moisedeba jarada quīrāca.

Ācōrēba adichichi diabueda

10 ^{1–2} Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mña Egiptodebema borora, dji dromarā sida so zarea basia ne ununacada ādjirā tāena oi carea. Māwāra bārā warrarā, bārā wiuzaquerāa bida nēbarādia sāvā mañ ne ununacadeba mña unubisida egiptorāra sirié beada. Māwā bārāba cawadia mñdra Ācōrēda. Jāñbe Egiptodebema boromaa jarade wādua mña adichichida zocārā idji druađe baebida.–

³ Ara mañda Moiserā Aaroñ sida Egiptodebema boromaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara bla: “¿Bla sāñbebarā mñra wayai? Mñ purura idu wābidua mña animarāda babue diadamārēā. ⁴ Baribara mñ puruda idu

wābiébarā, nu mña adichichida bla druađe zocārā baebiya. ⁵ Mañne bla druara adichichiba jūma biraya. Egorora abēda poya ununaēa. Mañ adichichiba bārā néu hieloba ārīnaēra jūma codia. Bacuru quedua sida bārā ējūāne adichichiba jūma codia. ⁶ Bla dera, dji dromarā dera, jūma waabema egiptorā de sida adichichiba biraya. Bārā drōā naēnabemarāba, bārā zeza bida ununaca basia adichichira nañ quīrāca baebarāda. Nañ druađe jūēpedada ewarideba wadibida nañ quīrāca ununacaa.”–

Moiseba Egiptodebema boroa māwā jarapeda wāsia. ⁷ Mañbe Egiptodebema dji dromarāba dji boroa jarasidaa:

–¿Bla wadibida jāñ ēberāa idu dajirāra mñ sēbi baica? Israelerāra idu wābidua ādji Ācōrēa animarāda babue diadamārēā. ¿Bla wadibida adua bla Egipto druara jūma ārībarāda?–

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā Aaroñ sida wayacusa trābipeba nāwā jarasia:

–Bārā Ācōrēa animarāda babue diade wānida panā. ¿Baribara bārāra jūmasāvā wāni?–

⁹ Moiseba panusia:

–Dairāra jūma wānia. Warra zaquerāra, drōārāra, dai warrarāra, dai caurā sida wānia. Dai animarā sida ededia. Dairāra jūma wānia Ācōrēa animarāda babue diadi bēra.–

^{10–11} Baribara Egiptodebema boroba panusia:

–Māwāēa. Ebuda bla bārāba bié o quīrā panāda. Ācōrēba bārāra careba blaada a panā. Baribara mña bārāra warrarā bara idu wābiēa. Ababe drōārāda wānida panā Ācōrēa animarāda babue diadi carea. ¿Mañdra bārāba iwidi panāēca?–

Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā Aaroñ sida idji quīrāpitabemada āyā jaretabisia.

¹² Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ba jɔwara naɓ Egipto druade wadua adichichida zocārā ðaemārēā. Māwā jūma Egipto druara adichichiba biraya. Maɓ adichichiba jūma chirua hieloba ārinaēra codia.–

¹³ Ara maɓda Moiseba idji jɔwade erobaɓ bacurura Egiptode wasia. Maɓne Ācōrēba nāūrāda ɓmādaud odjabariareba tɓbisia. Āsa, diamasi biɗa Egipto druade ta nūmasia. Maɓ nāūrāba nurēma diapeda adichichida zocārā ðaebisia. ¹⁴⁻¹⁵ Maɓne jūma Egipto druara adichichiba birasia. Abeda egorora poya ununaca basia. Maɓ ewari naēna adichichira maɓ quīrāca Egipto druade ununaca basia idjaba waa maɓ quīrāca ununaēa. Hieloba ārinaē chiruara, nejō ðea sida adichichiba jūma cosidaa. Jūma Egipto druade chiruada, bacuru quedua sida abeda neē ðesia.

¹⁶ Maɓbe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroɓ sida isabe trɓbipeɗa nāwā jarasia:

–Idiɓɓɓa bārā Ācōrē quīrāpita, bārā quīrāpita biɗa mɓa bié osia. ¹⁷ Maɓ bēra mɓa bārāa beɗea djuburiaya mɓa bié oɗada quīrādoadamarēā. Idjaba bārā Ācōrēa iwidiɗadua naɓ adichichira mɓ druade jōbimārēā. Māwā oɗaēɓɓaɓ dairāra jarrababa quininia.–

¹⁸ Ara maɓda Moiserā Egiptodebema boromaɓa ēɗrɓpeɗa Ācōrēa iwidiɗa. ¹⁹ Iwiɗiɓɓaɓde Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā ɓmādaud ðaebariareba tɓbisia.†† Maɓ nāūrāba adichichira Pusa Purru abadaɗe jūma ðatabuesia. Abeda adichichira Egipto druade ni aba biɗa ðeé basia. ²⁰ Baribɓɓa Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea ðaɗa bēra idjia israelerāra idu wābié basia.

Ācōrēba ewari quibiɗa

²¹ Maɓbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ba jɔwara ɓtaa bajānaa wadua. Maɓne ewarira qui dogoya. Jūma Egipto druade abeda pāisosoa nūmeya.–

²² Ara maɓda Moiseba idji jɔwara ɓtaa bajānaa wasia. Maɓne ewarira qui dogopeɗa ewari ūbea Egipto druade bio pāisosoa nūmesia. ²³ Maɓ ewari ūbeade ni abada idji diguiɗaaba poya āyā wānaé basia. Ni ādji caita ðea sida poya ununaé basia. Baribɓɓa israelerā panɓma ɓna basia.

²⁴ Maɓbe Egiptodebema boroba Moiserā trɓbipeɗa nāwā jarasia:

–Bārāra bādji warrarā bara wānida panɓa Ācōrēa animarāda babue diadi carea. Baribɓɓa bārā animarāra amenida panɓa.–

²⁵ Moiseba panusia:

–Māwāēa. Baɓ dai animarāra idu edebida ðaɓa ɓcɓɓaɓ dai Ācōrēa bea diadiɗa panɓ bēra idjaba ɓcɓɓaɓ idjia babue diadiɗa panɓ bēra.††† ²⁶ Maɓ bēra dai animarā sida ededia. Ni aba biɗa amenaēa. Dai animarānebemada ɓcɓɓaɓ dai Ācōrēa babue diadiɗa panɓmīna ara nawena adua panɓa sālɓɓaɓ mawā oɗida panɓa. Araa jūpeɗadacarea cawadia.–

²⁷ Baribɓɓa Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea ðasia. Maɓ bēra Egiptodebema boroba israelerāra idu wābié basia. ²⁸ Maɓne idjia Moisea jarasia:

–Mɓ quīrāpitabemada āyā wādua. Mɓmaa waa zerādua. Baɗa mɓmaa zeibɓɓa, mɓa ɓara beaya.–

²⁹ Moiseba panusia:

††10:19 Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tɓbisia ɓmādaud ðaebariareba. Hebreo beɗeade nāwā bɓɓa: “Ācōrēba nāūrā ɓmādaud odjabariareba tɓbi ðaɗara dji cābāyā ɓmādaud ðaebariareba tɓbisia.”

†††10:25 Baɓ dai animarāra idu edebida ðaɓa ɓcɓɓaɓ dai Ācōrēa bea diadiɗa panɓ bēra. ɓcɓɓaɓmaaɓ maɓ hebreo beɗeaba jara ðaɓa: “Māwāra ɓɓaɗji animarānebemada diadiɗa dai Ācōrēa bea diadamārēa?”

–Bia ɓaa. Māra ɓamaa waa zeéa.–

Ācōrēba dji nabema umaquĩrã warra beudi jarada

11 Małbe Ācōrēba Moisea jarasia: –Māa Egiptodebema borora, egiptorã sida wayacusa cawa oya. Māwã cawa oɗacarea dji boroba bārã israelerãra idu wābiya. Abeda bārãra idji druadebemada āyã jalrecuaya. ²Mał bēra israelerãa jaradua ādjirã caita ɓea egiptorãa oro oɗada, parata oɗa sida iwididamārēa.–

³Ācōrēba egiptorãa israelerãra bia unubisia. Dji dromarãba, waabema egiptorã biɗa Moiserã dji dromada cawasidaa.

⁴Egiptodebema boromaaba āyã wāi naēna Moiseba idjja jarasia:

–Ācōrēba nāwã jara ɓaa: “Ariquētra mālra jūma Egipto druade palɓlaya.

⁵Małne umaquĩrã warra dji nabemarãra jūma beudia. Egiptodebema boro umaquĩrã warra dji nabemara beuya. Dji eɗaara ɓa nezocawērãba eroɓa umaquĩrã warra dji nabema sida beuya.^{§§} Idjaba animarã warra dji umaquĩrã naārã toɗa sida jūma beudia.

⁶Małne jūma Egiptode sopua dromaba ēberārãra jīābi ɓagaɗia. Mał ewari naēna sopuara mał quĩrãca ununaca basia ni mał quĩrãca waa ununaéa.

⁷Baribarɓa dai israelerã duanama chupea nūmaya sopuadãé bēra. Usa sida beruɗãéa ni cārē sida sãwãnaé bēra.”

Māwã bārã egiptorãba cawadia Ācōrēba dai israelerãra quĩrã awara obarida. ⁸Māwãbarɓde dji dromarãda mālmaa zedia. Ādjirãra māl quĩrãpita

chĩrãborode copanenapeda jaradia: “Wãdua. Jūma israelerã sida pe ededua.” Bārãba māwã jarabɗadebarɓa mālra wāya.–

Moiserã bio quĩrũ ɓaɗa Egiptodebema boromaɓba ēdrasia.

⁹Naēna Ācōrēba Moisea jaradoasia:

–Egiptodebema boroba bārãba jara panɓa ijãé ɓaya. Māwã māl ne ununacada Egiptode zocārã ocuaya.–

¹⁰Moiseba Aaroɓ biɗa mał ne ununaca ɓeara Egiptodebema boro quĩrãpita ocuasidaa. Baribarɓa Ācōrēba idjira so zarea ɓasia. Mał bēra Egiptodebema boroba israelerãra idji druadebemada idu ēdrabié basia.

Israelerã ēdradi ewaride Ācōrēba obida

12 Egiptode panasidaɗe Ācōrēba Moisea, Aaroɓa biɗa nāwã jarasia:

²–Idiɓa ātaa nał jeɗecora bārã israelerã itea dji nabema jeɗeco baya.*

³Jūma israelerãa jaradadua: nał jeɗecode die ewari jūnacarea jūma de bara ɓea umaquĩrãrãba oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda aba awara ɓaɗiɗa panɓa ādji deɗebemarã itea. ⁴Baribarɓa ācɓa dede zocārãébe panɓa bēra mał animarã djarara jūma poya coɗãéa. Mał bēra dji de djibariba idji caitabema de djibari ume animarãda aba awara ɓaɗiɗa panɓa. Mał animarã beabɗa ewaride dji djarara ādji dede ɓearãba cobada quĩrãca diadia. ⁵Mał animarãra jūma bia ɓaɗa ɓaa, dji umaquĩrã baida ɓaa, poa aba ɓaɗa ɓaa. ⁶Mał animarãra ewari quĩmārē bio wagaɗiɗa panɓa.

§§11:5 *Dji eɗaara ɓa nezocawērã.* Hebreo beɗeade ɓá ɓaa: “Nezocawērã yude ne ɓa chūma.”

*12:2 Hebreorãba jeɗeco juachabara dadjirãba juachabada quĩrãca ɓléa. Jeɗeco zaque oɗjabarɓa aba dewarabema oɗjabarɓaɗa jeɗeco aba abadaa. Małza trã bara ɓaa. Ādjia jeɗeco juachabada quĩrãca dji nabema jeɗecora marzode wa abrilde oɗjabaria. Exodo 12:5ɗe mał jeɗecora Abib abadaa. Nehemia 2:1ɗe Nisaɓ abadaa.

Catorcebema ewari queubarade jūma israelerāba mañ animarāra beadida panla. ⁷ Beabdade dji oada piadapeđa mañ oaba ādji dede eđa wābada icawa paɾadeɗida panla. Ara mañ dede dji djarada coɗia. ⁸ Mañ diamasi dji djarara bá codida panla. Chirua aseada, pañ dji ēsābari neé ɓa sida coɗida panla. ⁹ Dji djarara ōgo ōgoa coɗacara panla idjaba djudada coɗacara panla. Ababe báɗada coɗida panla. Báɗdade dji boro bara, dji jirū bara, idjaba dji jāsira sagɗapeđa biteda ɓaɗapeđa jūma báɗida panla. ¹⁰ Dji djarara ni mañri bida wagadié panla nurēma codi carea. Jūma coɗaéɓara nurēma diapeđa dji aɗubadara babuedida panla. ¹¹ Mañ co panlne bārā cacuade jɓbadara jūma jɓ ɓeadiɗa panla, jirūne jɓbadara jɓ ɓeadiɗa panla, idjaba bārā bardonara jɓwade eroɓeadiɗa panla. Isabe ne coɗida panla, Egiptodeba eɗraɗida panl bēra. Mañ ewarira bārāba trɓ ɓaɗia “Egiptodeba eɗraɓeɗaɗa quīrāneɓabada ewari.”

¹² Mañ diamasi m̄ra jūma Egipto druade paɾɾaya. Mañne m̄a quinibiya jūma Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda idjaba Egiptodebema animarā warra dji umaquīrā naārā toɗa sida. Māwā m̄a unubiya egiptorāba ācōrē quīrāca eroɓeara sirié ɓeada. M̄dra Ācōrēa. ¹³ Baribara bārāba paɾapeɗaɗa oaba cawabiya bārāra sāɓga dede panɗa. Mañ oa unubarade m̄ra wāyā wāya. Māwā m̄a Egiptodebema warrarā quinibarade bārā umaquīrā warra dji nabemarāda ni aba bida beudaéa.

¹⁴ Iɗiba ātaa poaza bārāba, bārā warrarāneba yōɓada bida ewari dromada m̄ itea oɗida panla m̄a mañ diamasi obaraɗa quīrāneɓadi carea. Mañ

ewari dromada nāwā oɗida panla: ¹⁵ si-ete ewari bārāba pañ dji ēsābari neé ɓada coɗida panla. Mañ ewaride ni abaɓa pañ ēsābarida idji diguida eroɓacara ɓa. Mañ siete ewaride abaɓa pañ ēsābari bara ɓada coibara idjira āyā jaretabuedida panla bārā israelerā tāenabemada. ¹⁶ Mañ siete ewari o panlne dji naārābema ewaride, dji jirūarebema ewaride bida jūma bārā israelerāra ābaa dji jareɗida panla m̄a bia beɗeadi carea. Mañ ewari umēbemane ni abaɗa trajacara panla. Ababe poya ne djudida panla mañ ewaride ne codi carea.

¹⁷ Bārāba pañ dji ēsābari neé cobada ewarida o pananida panla, mañ ewaride m̄a bārāra Egiptodeba eɗra ededa bēra sordaorā djōne wābada quīrāca. Poa zebraɗa bārāba, bārā warrarāneba yōɓada bida mañ ewari dromara o pananida panla. ¹⁸ Poaza dji nabema jedecode siete ewari bārāba pañ dji ēsābari neé ɓada coɗida panla. Mañ jedecode catorce ewari queuɗadeba aba siete ewari queubarada bārāba māwā oɗida panla.† ¹⁹ Mañ siete ewaride bārāba pañ ēsābarida bārā diguida eroɓeacara panla. Baridua bārāneɓemaba, āibema bārā tāēna ɓa bida pañ ēsābarira coibara, idjira āyā jaretabuedida panla bārā tāenabemada. ²⁰ Mañ siete ewaride bārāba ni cārē sida codié panla pañ ēsābari bara ɓada. Bāɗji wāɓadama ababe coɗida panla pañ ēsābari neé ɓeada.–

²¹ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba Israeldebema dji bororāda trɓpeɗa nāwā jarasia:

–Dji de bara ɓea umaquīrāba ādji dedebemara itea oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda eɗaɗapeđa awara ɓaɗada. Dji ewari jūpeɗa queubarade mañga animarāra beadida

†12:18 Catorce ewari queuɗadeba aba siete ewari queubarada. Cāpūrā beɗeade ɓa ɓa “el día catorce hasta el día veintiuno.”

panla. ²² Beabladade dji oara epedeco waiɓlade piadida panla. Maɓbe chirua hisopo abadada ābaa cajɓnapeda maɓ oade begueadapeda bārā dede eda wābada icawa pɗɗadada. Ānadrāi naēna ni abalda idji dedeba ēdrāié ɓla. ²³ Ācōrēba Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarāda quinibi carea pɗɗabɗɗade maɓ oa bārā dede eda wābada icawa pɗɗadara unuya. Maɓ bērā idjira wāyā wāya. Maɓ oa unubɗɗade dji beabarida bārā dede idu eda wābiéa bārā umaquĩrā warra dji nabemarā quinibirāmārēa.

²⁴ Idiba l̄taa poaza bārāba, bārā warrarāneba yōɓlada biɗa maɓ ewari dromada o pananida panla Ācōrēba jarada quĩrāca. ²⁵ Ācōrēba diai jarada ējūāne jūēpedadacarea bārāba poaza maɓ ewari dromara o pananida panla idjia jarada quĩrāca. ²⁶⁻²⁷ Bārā warrarāba iwidiɓladade: “¿Cārē cārēa naɓ ewari dromara jāwā o panla?”, bārāba panunida panla: “Naɓ animarāra bea panla Ācōrēa bia bedeadī carea. Naɓ ewaride quĩrāneba panla Ācōrēba Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarā quinibiside dadjirā dedebemada wāyā wāsida dadji umaquĩrā warra dji nabemarā beurānamārēa.”–

Moiseba māwā jaradacarea israelerāra chīrāborode ɓarru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. ²⁸ Maɓbe jūma osidaa Ācōrēba Moisea Aaroɓa biɗa jarada quĩrāca.

Ācōrēba Egiptodebema umaquĩrā warrarā dji nabemarā quinibida

²⁹ Maɓ diamasi ariquētra Ācōrēba Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarāda jūma quinibisia.‡ Egiptodebema boro umaquĩrā warra dji

nabemada beusia. Preso ɓea umaquĩrā warra dji nabemarā sida beusidaa. Idjaba jūma Egiptodebema animarā warra dji umaquĩrā naārā toda sida beusidaa. ³⁰ Diamasi Egiptodebema borora, dji dromarāra, jūma waabema egiptorā sida piraposidaa. Maɓne deza jīābi ɓɗgasia ādji umaquĩrā warra dji nabemara jūma quinisida bēra.

³¹ Ara maɓ diamasi Egiptodebema boroba Moiserā Aaroɓ sida trɓɓipeɗa nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra isabe mɓ druadebemada āyā wāɓɗɗadada. Ācōrēa animarāda babue diade wānadua bārāba jara panla quĩrāca. ³² Bārā animarā sida jūma ededadua bārāba jara panla quĩrāca. Idjaba Ācōrēa iwidiɓadua mɓ carebamārēa.–

³³ Egiptorāba israelerāra ādji druadebemada isabe āyā wābi panasidaa nāwā crīcha panana bēra: “Israelerāda āyā wānaēɓɗɗa dairāra jūma quininia.”

³⁴ Maɓ bērā israelerāba ādji paɓ odi carea ɓaratapedadada epedecode ɓasidaa. Maɓ ɓaratapedadara ēsābari neé ɓasia. Jūma maɗgāra wuade ɓradapeda equiade edadapeda edesidaa. ³⁵ Ēdrabladade israelerāba Moiseba jarada quĩrāca osidaa. Ādjirāba parata odada, oro odada, cacuade jāɓada sida egiptorāa iwidiɓidaa. ³⁶ Ācōrēba egiptorāa israelerāra bia unubida bēra ne jūma israelerāba iwidiɓedadara ādjirāba diasidaa. Māwā ne jūma egiptorāba eropananada israelerāba edasidaa.¶

Israelerā Egiptodeba ēdrapedada

³⁷ Egiptodeba ēdrasidade israelerāra Ramese purudeba Suco purudaa wāsidaa. Seisiento mil drōārāda jīrūba wāsidaa wērārā, warrarā sida

‡12:29 Exodo 4:23.

¶12:36 Exodo 3:21-22.

juachadaé. ³⁸ Ādji animarā zocārā eropanā sida jūma edesidaa. Israelerā ume dewara ēberārā sida zocārā wāsidaa. ³⁹ Egiptorāba isabe wābisida bēra israelerāra poya ne djuđáé basía ededi carea. Mañ bēra ādjia Egiptođe baratłpedada pañ dji ěsābari neé łada ota ābusidaa.

⁴⁰ Egiptođe israelerāra cuatrociento treinta poa panasidaa. ⁴¹ Mañ cuatrociento treinta poa đaucha jūeside israelerāra Ācōrē sordaorā quírāca Egipto drudeba jūma ědrasidaa. ⁴² Mañ diamasi Ācōrēba israelerāra waga basia Egiptođeba ědrł edei carea. Mañ bēra poaza israelerāba, ādji warrarāneba yōbada bida abari ewari quírāca diamasi idji itea wagadida panla.

Egiptođeba ědrłpedada quírānebabada ewari

⁴³ Ācōrēba Moisea Aarołā bida jarasia:

–Bārā Egiptođeba ědrłpedada quírānebadi carea ne cobadara nāwā ođida panla. Ni abal āibema israelerā tāēna łaba mañ cobadara cocara łaa. ⁴⁴ Baribłł Israeldebema abalba āibemada idji nezoca bamārēā nēdoibłł, mañ nezocara cacua wēāgosira ne cobadara coida łaa. ⁴⁵ Baribłł parata carea traja łā āibemaba mañ cobadara cocara łaa. Idjaba baridua bārā tāēna łā āibemaba mañ cobadara cocara łaa. ⁴⁶ Mañ ne cobadara bāđji dede eda codida panla. Mañne dji djarada ni maārī bida đajadaa edeđacara panla. Idjaba dji ławłłł ławedacara panla. ⁴⁷ Jūma israelerāba mañ cobadara codida panla. ⁴⁸ Bārā tāēna łā āibemaba mañ ne cobadara co quírā łabłł, naārā idji cacuara wēāgoida łaa. Idjaba jūma umaquírā idji ēberārā sida māvā

ođida panla. Mañbeblł idjia mañ cobadara coida łaa, israelerā quírāca łā bēra. Baribłł cacua wēāgoé łaba mañ cobadara cocara łaa. ⁴⁹ Mañ ne cobadara bārā israelerāba, āibema bārā tāēna panla bida ara młā jara łā quírāca ođida panla.–

⁵⁰ Israelerāba Ācōrēba Moisea Aarołā bida jarada quírāca jūma osidaa. ⁵¹ Ara mañ ewaride Ācōrēba israelerāra Egiptođeba jūma ědrł edesia sordaorā djōne wābada quírāca.

Jūma umaquírā warra dji nabemarāda Ācōrēa diadida panla

13 Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia: ² –Israelerāba ādji umaquírā warra dji nabemarāda, ādji animarā dji umaquírā naārā topedada sida młā jūma diadida panla. Jūma małgarāra młrea.–

³ Mañbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Nañ ewarira quírānebadua Ācōrēba idji łłłdeba bārāra Egiptođe nezoca beadada ědrł edada bēra. Poaza ara nañ ewari quírāca bārāba pañ ěsābari bara łada cocara panla bārā Egiptođeba ědrłpedadara quírānebadi carea. ⁴ Idi nañ jedeco Abib abadađe bārāra Egiptođeba ědrłłłdaa. ⁵ Ācōrēba bārāra Canaal druadaa edeya. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubaría. Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanla. Baribłł Ācōrēba bārā drōā nañnabemarāa wārāneba jarasia mañ druara bārāa diaida. Jāma jūēpedadacarea poaza nañ jedecode bārāba nañ quírāca ođida panla bārā Egiptođeba ědrłpedada ewarida quírānebadi carea. ⁶⁻⁷ Siete ewari bārāba pañ dji ěsābari neé łada codida panla. Mañ siete ewaride pañ ěsābarira ni maārī bida bārā druade

§12:40 Genesi 15:13-15.

erobeadié panla. Jirũarebema ewaride Ācõrẽa bia bedeadĩ carea bārãra ābaa dji Jaredida panla. ⁸Māwã o panlne bārã warrarãa nãwã jaradida panla: “Dadjirãba nãwã o panla Ācõrẽba dadji israelerãra Egiptodeba ēdra edada quirãnebadi carea.”

⁹Naĩ ewari obadara bārã jlawade wa dratude sēyã quirãca ßla. Maĩba quirãnebabi ßaya bārãba Ācõrẽ leyra jaradia pananida panlda idji lßladẽba dadji israelerãra Egiptodeba ēdra edada bẽrã. ¹⁰Maĩ carea poaza ara naĩ ewari quirãca bārãba maĩ ewari dromada o pananida panla.

¹¹Ācõrẽba bārãra cananeorã druadaa edepeda maĩ druara diaya idjia bārã drõã naẽnabemarãa, bārãa bida wãrãneba diaida jarada bẽrã. ¹²Jãma jũepedadacarea bārãba jũma bārã umaquirã warra dji nabema tobdara, jũma bārã animarã dji nabema umaquirã tobdada sida Ācõrẽa diadida panla. Jũma maĩgarãra Ācõrẽnea. ¹³Bãrã burro warra dji nabema umaquirã tobdarda Ācõrẽnemĩna, bārãba maĩ animarãra poya edadida panla. Edadi carea ovejada wa chiwatuda maĩ burro cacuabari Ācõrẽa babue diadida panla. Baribarla maĩ burroda eda quirãnaẽbãla, bārãba otapuya beadida panla. Idjaba bārã umaquirã warra dji nabema tobdara Ācõrẽne bẽrã, idji cacuabari ovejada wa chiwatuda Ācõrẽa babue diadida panla maĩ warrara zocai ßemãrẽã. ¹⁴Idiba ãtaa bārã warrarãba iwidibadade: “¿Cãrẽ cãrẽã jãwã obada?”, bārãba nãwã panunida panla: “Jãwã obadaa Ācõrẽba idji lßladẽba dadjirãra Egiptode nezoca ßeadada ēdra edada bẽrã. ¹⁵Maĩ ewaride Egiptodebema

borora so zarea ßeda bẽrã dadjirãra ēdra ßa quirãĩãẽ basĩa. Maĩ carea Ācõrẽba jũma Egiptodebema umaquirã warra dji nabemarãda quinibisia. Egiptodebema animarã warra dji umaquirã naãrã topedada sida quinibisia. Maĩ carea dadjirãba jũma animarã warra dji nabema umaquirã tobdara Ācõrẽa babue diabadaa. Baribarla jũma dadjirã umaquirã warra dji nabema tobdada cacuabari oveja zaqueda Ācõrẽa babue diabadaa. ¹⁶Mãwã obadara dadji jlawade wa dratude sēyã quirãca ßla. Maĩba quirãnebabi ßla Ācõrẽba idji lßladẽba dadjirãra Egiptodeba ēdra edasida.”–

Jãrãrã ãtãba edaa drasoã jira ßada

¹⁷Egiptodebema boroba israelerã idu wãbiside Ācõrẽba ãdjirãra dji caitaara ßa óare edeẽ basĩa, maĩ ora pilisteorã druade wã ßa bẽrã. Ācõrẽba nãwã crĩchasia: “Israelerã wãbdade pilisteorãda ãdji ume djõne zedibãla, Canaaĩ druadaa wãni crĩcha eropana-nara igaradapeda Egiptodaa jẽda wãnia.” ¹⁸Maĩ carea Ācõrẽba ãdjirãra eĩjũã põãsa ewaraga ßade wã ßa óare edesia. Maĩ ora Pusa Purru abadadaa wã ßla.**

Egiptodeba ēdrasidade israelerãra djõne wãbdada quirãca wãsidaa. ¹⁹Maĩne Moiseba Jose querasi ßawãlara edesia Canaaĩ druade tabari carea. Mãwã osia Jose querasiba naẽna israelerãra wãrãneba jarabida bẽrã mãwã odamãrẽã.†† Jose querasiba nãwã jarasia:

–Wãrãda Ācõrẽba bārãra carebaya. Maĩ ewaride bārãba mĩ ßawãlara namałba Canaaĩ druadaa tãbaride ededadua.–

** 13:18 *Pusa Purru*. Maĩ trãra griego bedeadẽba ze ßla. Hebreo bedeadẽ “Chiru Pusa” wa “Chiru Amene” ßã ßla.

†† 13:19 *Genesi 50:25; Josue 24:32*.

²⁰Egiptodeba ēdrasidade israelerāra naārā Suco purude jūēne wānapēda Etaļ purudaa wāsidaa. Maļ purura ējūā pōāsa ewaraga ɛl icawa ɛla. Mama ādji wua dera ocuasidaa. ²¹Israelerā wābdade Ācōrēra ādji na wābdajia cawadamārēā sāma wānida panla. Āsa idjira jārārā quīrāca ltaɛba edaa draso a jira ɛbadjia. Diamasi maļ jārārāra tlaɛl quīrāca uruga jira ɛbadjia l-naane pananamārēā. Māwā āsa, diamasi bida israelerāra poya wānida panasidaa. ²²Maļ jārārā ltaɛba edaa draso a jira ɛlara ādjirā umebemada āyā wāca basía. Āsa jārārā quīrāca ɛasia. Diamasira tlaɛl quīrāca uruga jira ɛbadjia.

Israelerā Pusa Purude chāpedada

14 Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia: ²–Israelerāa jaradua Pi-Ajirodaa jēda wānamārēā. Jāma Migdol puru quīrāpe pusa icawa ādji wua dera Baal-Zepoļ caita ocuadida panla. ³Māwāra Egiptodebema boroba crīchaya ējūā pōāsa ewaraga ɛlde bārā israelerāra nocodaa poya wānaē bēra baridua nīnada. ⁴Maļne mla Egiptodebema borora so zarea ɛlya. Maļ bēra idjia bārāra caiđu ēpēya. Baribara mla idjira, idji sordaorā sida poyaya mldra dji dromaara ɛlda unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia mla Ācōrēda.–

Ara maļda israelerāra Ācōrēba jarada quīrāca jēda wāsidaa. ⁵Maļ ewaride Egiptodebema boroa israelerā mīrū wāsidadada jarasidaa. Maļne idjia, dji dromarā bida israelerā idu wābipedadada jēda crīchasedaa. Nāwā jarasidaa: “¿Cārē cārēā jāwā israelerāra idu wābisida? Dadjirāba ogo trajabibadara neē panesidaa.”

⁶Ara maļda Egiptodebema boroba djōbada carretara cawayode jābicuasias israelerā caiđu wāi carea. Idjaba idji sordaorāra trābisias idji ume wānamārēā. ⁷Carreta dji biara ɛbeada seiscento edesia. Maļ awara jūma dewara carreta sida pe edesia. Carretaza sordaorā boroda aba ɛasia. ⁸Maļne Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea ɛlasia israelerā caiđu wāmarēā. Ācōrē lɛldebeba israelerāra Egiptodeba ēdrapedadamīna Egiptodebema borora idji sordaorā ume caiđu wāsidaa.††

⁹Jūma Egiptodebema sordaorāra israelerā caiđu wāsidaa; cawayodeba djōbadarāda, carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorā sida. Israelerāra pusa icawa Pi-Ajiro caita Baal-Zepoļ quīrāpe unune wāsidaa. ¹⁰Israelerāba Egiptodebema boro, idji sordaorā ume ādji caiđu zebadada unusidade bio ne wayadapeda Ācōrēa quīrā djuburiada iwīdi duanesidaa. ¹¹Maļne ādjirāba Moisea jarasidaa:

–¿Bla cārē cārēā jāwā osi? ¿Cārē cārēā Egiptodeba dairāra nama pe enesi? ¿Egiptode dairā jouđi carea ējūāra neē basica? ¿Bla dairāra naļ ējūā pōāsa ewaraga ɛlde beubi carea enesica? ¹²¿Egiptode panasidade dairāba bla egiptorā itea idu trajabiduada adaē basica? Naļ ējūā pōāsa ewaraga ɛlde beuđi cāyābara biara ɛbasia egiptorā nezocarāda beadida.–

¹³Baribara Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ne wayarānada. Necai duananada. Idi ununia sāwā Ācōrēba bārāra egiptorāba ēpē panlnebemada ēdra ɛlida. Idiba ltaa bārāba naļ egiptorā bārā caiđu zebadara waa ununaēa. ¹⁴Ācōrēa bārā carea djōya. Maļ bēra necai pananida panla.–

¹⁵Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

††14:8 Ācōrē lɛldebeba. Hebreo bedede ɛl ɛla: “Jawa lta wa panane.” Ḍcraḷmaarā maļ bedeba jara ɛla: “Ādjirāra sozarradeba ēdrasidaa.”

–¿Bla cārē cārēā wadibida m̄la quīrā djuburiada iwīdi ɛl? Israelerāa jaradua nocoḏaa wānamārēā. ¹⁶ Bla jlwade erobla bacurura pusadaa wadua oda pusa ēsi ewamārēā. Maḷ ode israelerāa pusa quīrārā chānia. ^{17–18} Maḷne m̄la egiptorāa so zarea ɛlaya bārā epēnamārēā. Maḷbe m̄la Egiptodebema borora, carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorāa, waabema sordaorā sīda jūma poyaya m̄lɛɛ dji dro-maara ɛlda unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia m̄lra Ācōrēda.–

^{19–20} Maḷbe Ācōrē bajānebema nezoca israelerā na nībadara ādjirā jēdaare ɛesia. Māwā israelerā nocoare ɛada jārārā ḷtɛba edaa drasoā jira ɛlra ādjirā jēdaare ɛesia idjaba egiptorā nocoare ɛesia. Diamasi maḷ jārārāba israelerāma ḷna erobasia baribɛɛ egiptorāma pāi-sosoa erobasia. Maḷ bērā maḷ diamasi egiptorāa israelerāma poya jūēnaē basía.

²¹ Moiseba idji jlwara pusadaa ḷtaa wasia. Ara maḷda ḷmāḏau odjabariareba Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tɛbisía. Maḷ diamasi nāūrāra tɛ nūmɛda ḷnadrasia. Maḷba pusa ēsi oda ewasia. ²² Israelerāa maḷ o ewa jira ɛlde chāsīdaa. Chāɛɛɛɛɛ pusara ādjirā jlwara araare idjaba ādjirā jlwara aɛɛɛɛ bīda ḷtɛba edaa jūātrɛ nūmɛ quīrāca nūmesía.

²³ Maḷbe jūma Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāa, carretadeba djōbada sordaorāa, waabema sordaorā sīda maḷ o ewa jira ɛlde israelerā caidū wāsīdaa. ²⁴ ḷnadrɛɛɛ Ācōrēba egiptorāa dji jārārā ḷtɛba edaa drasoā uruga jira ɛldeba aɛɛ basía. Maḷne idjia ādjirāa cawadaē errunībabisía. ²⁵ Idjaba ādji carreta jīrūra ēcuabisía. [¶] Egiptorāa

nocoḏaa poya wānaē bērā nāwā jara duanesīdaa:

–¡Jēda wānadra! ¡Israelerāa waa epēnaē! ¡Ācōrēa ādjirāare dadjirā ume djō ɛla!–

²⁶ Israelerā chāpedadacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

–Ba jlwara pusadaa ḷtaa wadua Egiptodebema sordaorāa, carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorā sīda pusaba ānēbari edamārēā.–

²⁷ Ara maḷda Moiseba idji jlwara pusadaa ḷtaa wasia. ḷnadrɛɛɛ pusara wayacusa idji ɛada quīrāca dogosía. Maḷne egiptorāa ēdrɛɛɛ carea jēda piracuasiḏamīna pusaba ānēbari edasia. Māwā Ācōrēba ādjirāa pusade quinibisía. ²⁸ Pusa idji ɛada quīrāca ūmesīde Egiptodebema boroba ededa carretadeba djōbada sordaorāa, cawayodeba djōbada sordaorā sīda jūma ānēbari edasia. Aɛɛɛ jūma israelerā caidū wāpedadara pusaba ānēbari edasia. Ni aba bīda zocai ɛēé basía. ²⁹ Baribɛɛ israelerāa pusa ēsi o ewa jira ɛlde chāsīdaa. Chāsīdade pusara ādjirā jlwara araare, ādjirā jlwara aɛɛɛ bīda ḷtɛba edaa jūātrɛ nūmɛ quīrāca nūmesía.

³⁰ Maḷ ewarīde Ācōrēba israelerāa egiptorāba epē panananebemada ēdrɛ edasia. Maḷne israelerāba unusīdaa Egiptodebema quinipedadara pusa īɛɛɛ tabeada. ³¹ Israelerāba unusīdaa sāwā Ācōrēba idji ɛldeba egiptorāa poyasīda. Maḷ bērā idjira wayasīdaa. Idjia jara ɛlra, idji nezoca Moiseba jara ɛl sīda ādjirāba ijāsīdaa.

Moiseba tr̄āna

15 Maḷbe Moiseba jūma israelerā bīda Ācōrēa nāwā tr̄āsisīdaa:

[¶]14:25 *Ādjirā carreta jīrūra ēcuabisía. ḷɛɛɛmaarā maḷ bedeaba jara ɛla: “Ācōrēba ādjirā carretara jōu nūmebisía.”*

Māa Ācōrēa trlāya idjira dji dromaara
 ɓada unubiɗa bēra.

Pusaɗe ɓatabueɓaɓa quīrāca idjia Egip-
 toɗebema sordaorāda ādji cawayo
 bara pusaɗe quininisia.

² Ācōrēba māa lɓalada dia ɓa. Idji carea
 mlra trlā ɓa. Idjia mlra ēdra
 edasia.

Idjira ml Ācōrēa. Māa idjía bia bedeaya.
 Idjira ml zezaba ijā ɓaɗa Ācōrēa. Idjira
 dji dromaara ɓada aya.

³ Ācōrēra djō cawa ɓa. Idji trlra Jehová
 abadaa.

⁴ Egip-toɗebema boro sordaorāda ādji
 carreta bara Ācōrēba jūma pusaɗe
 ɓatacuasia.

Mañ sordaorā bororā dji biara ɓea
 siɗa Pusa Purruɗe jūma nāɓara
 quininisidaa.

⁵ Egip-toɗara pusa nābuaba ānēbari eda-
 sia. Ādjirāra mōgara quīrāca pusa
 nābuade ta wāsiɗaa.

⁶ Ācōrē, ɓa jawa arara bio lɓaa ɓa. ɓa
 lɓaaɗeɓa dji quīrūra jūma poyasia.
 ɓa jawa araba ādjirāra berrachisia.

⁷ ɓa lɓaa waiɓaa ɓaɗeɓa jūma ɓamaa
 djōne zepedaɗara poyasia.

ɓa quīrūbira ādjirāra unubisia. Mañne
 jūma ādjirāra chirua quīrāca bá
 wāsia.

⁸ ɓa quēɓaɓa jārāpuabaraɓa pusa ēsi oda
 ewasia.

Mañ o orroza pusara ltɓa edaa jūātra
 nūml quīrāca nūmesia.

Pusajāne biɗa baidora mañ o orroza ipi
 nūmesia.

⁹ Mañne dji quīrūba cīchasiɗaa:
 “Israelerā caidū ēpēnapeda jidaɗia.
 Mañbe ne jūma ādjia eropanlra
 jārīnapeda dadjirāza jedecaɗia.

Māwā ne jūma dadjirāba quīrīā panlra
 eropania.

Dadjirā necora ēūta edaɗeɗa ādjirāra
 beacuadía.”

¹⁰ Baribaɓa ɓa nāūrā tɓibaɓaɗe dji
 quīrūra pusaba jūma ānēbari edasia.
 Ādjirāra mōgara quīrāca pusa quīrū
 nūmlne ta wāsiɗaa.

¹¹ Ācōrē, ēberārāba ācōrē abada tāēna
 dewarada neēa ɓa quīrāca.

Ni abaɗa neēa ɓa cāyābara dji dro-
 maara ɓada.

ɓa o ɓa carea jūmarāba ɓara
 wayabadaa.

ɓaɓaɓa ne ununaca waiɓa ɓeara
 oɓaria.

¹² ɓa lɓara ɓa unubisia. Mañneɓa pus-
 aba dji quīrūra mīsia.^{§§}

¹³ ɓa quīrīā jōcaɗeɓa dairā ɓa ēdra
 edaɗa purura cawa edeya.

ɓa lɓaaɗeɓa dairāra ɓa ɓabarima bia
 jūēbiya.

¹⁴ Mañ ūrībadaɗe dewara puru ɓeara ne
 wayaaba ure duania.

Pilisteorāra sopua duania.

¹⁵ Edoñ druadeɓema bororāra bio ne
 waya duania.

Moab druadeɓema mēsrā ɓearāda ne
 wayaaba ure duania.

Jūma Canaañneɓemaɗara sozarra
 pananada ne waya duania.

¹⁶ Jūma mañgārā ēberārāra bio ne waya
 duania.

Ācōrē, ɓa lɓaa carea ādjirāra mōgara
 quīrāca chuɓea panania ɓa purura
 wāyā wāɓaɗe.

Ādjirāra chuɓea panania ɓa edaɗa pu-
 rura wāyā wāɓaɗe.

¹⁷ Ācōrē, ɓa dairāra ɓa itea edaɗa
 eyaɗe pananamārēā edeya.

ɓa dairāra edeya ɓa dairā tāēna ɓai
 carea edaɗa ējūānaa.

Ācōrē, mama ɓa de dromara dairā tāēna
 osia.

¹⁸ Ācōrēra ewariza jūmarā boro baya.

§§15:12 Pusa. Hebreo bedeade jara ɓa “nañ ējūā.”

Mariaba trããna

¹⁹ Israelerãra pusa ãsi o ewa jira ðãde chãsidãde pusa quĩrãrẽ bia jũesidãa. Baribãrã Egiptoðebema boroba ededa cawayoðeba djõbada sordaorãba, carretãdeba djõbada sordaorã bida israelerã caidũ epẽsidãde Ãcõrẽba pusara ãdjirã ãrã ãnẽbari wãbisia.

²⁰ Maãne Aaroã djabawẽrã Mariada Ãcõrẽneba bedeabari basía. Maã Mariaba, jũma Israeldebema wẽrãrã bida tõnõãda edadapedã ðãsrĩdãba cari duanasia. ²¹ Mariaba ãdjirãa nãwã trããsia: Trããnadua Ãcõrẽa, idjira dji dromaara ðada unubidã bẽrã.

Idjia Egiptoðebema sordaorãda ãdji cawayo bara pusade ðatacuasia.

Baido asea ðada

²² Pusa Purru abadaðeba Moiseba israelerãra ãjũã põãsa ewaraga ðãde pe edesia. Maã ãjũã põãsa ewaraga ðara Sur abadaa. ãdjirãra ewari õbea baido ununaé nibasidãa. ²³ Mãwã nĩnane baido ðama jũesidãa. Baribãrã maã baidora asea ða bẽrã poya doðãé basía. Maã carea maã baidora trã ðãsidãa Marã.* ²⁴ Maãne ãdjirãba Moisea quĩrũbideba nãwã bié jarasidãa:

–¿Dãdjirãba nama cãrẽda doði?–

²⁵ Maã carea Moiseba Ãcõrẽa quĩrã djuburiada iwidisia. Maãne Ãcõrẽba Moisea bacuru taðda unubisia. Maã bacuruda Moiseba baidode ðatabueside baido asea ðadara cũã besia.

Mama Ãcõrẽba naã bedeada ðãsia israelerãba ijãni cawayã. ²⁶ Nãwã jãrsia: “Mãra bãrã Ãcõrẽa. Mãra jara ðada bãrãba quĩrãcũta õrĩnibãrã, idjãba ne jũmane mã quĩrãpita jipa oðibãrã, idjãba mã leyda jũma oðibãrã, mãra bãrãra cacua bié ðebiéã egiptorã cacua bié ðe-

bida quĩrãca. Mãra bãrã cacua biabibari Ãcõrẽa.”

²⁷ Marãðeba israelerãra Eliã abadaðe jũene wãsidãa. Mama baido egoroðeba ãtaã bogadrã ðada doce panasidãa. Idjãba uruta quĩrãca ðeada setenta panasidãa. Maã baido caita israelerãra duanesidãa.

Ãcõrẽba manã diada

16 Egiptoðeba ãdrãpedãdacarea Eliã abadaðeba ãjũã põãsa ewaraga ða Siã abadaðãa wãsidãa. Siãra Eliã idjãba Sinai eyã ãsi ðãa. ² Maã ãjũã põãsa ewaraga ðãde coði neé ða bẽrã jũma israelerãba Moiserã, Aaroã sida bié jarasidãa. ³ Quĩrũbideba ãdjirãba Moiseã, Aaroãa bida nãwã jarasidãa:

–Biara ðacasia Ãcõrẽba dairãra idu Egipto druãde beubidãbara. Jãma dairãra necai ne co duanabãdjidãa. Nedjarãda, paã sida aðuba eropanasidãa. Baribãrã bãrãba dairãra naã ãjũã põãsa ewaraga ðamaã jarrãbãba quenani carea enesidãa.–

⁴ Maãne Ãcõrẽba Moiseã jãrsia:

–Mãra cue bajãneba zebibari quĩrãca paãda bajãneba zebiya israelerãba coðamãrẽã. Nãwã mãra cawayã ãdjirãba jũma mãra jara ðãra ijã pananida wa ijã pananaéda: diapedãza ãdjirãba ara maã ewaride coðira jãrã pede wãnida panãa. Ewari juesuma mãwã oðida panãa. ⁵ Baribãrã seibema ewaride diapedãda jãrã pedida panãa ara maã ewaride coðira idjãba nurẽma coði sida.–

⁶⁻⁸ Maãbe Moiseã Aaroã ume israelerãra jarasidãa:

–¿Daira mãwãra cai, bãrãba mãwã daidrã bié jãrãde carea? Bãrãba daida bié jara panãéã; Ãcõrẽdrã bié jara panãa. Idjia mãra õrĩ ðãa. Maã carea nane quẽwãra idjia bãrãa cawãbiya idjiãbãrã

* 15:23 Hebreo bedeade Marã trãba jara ðãa: “Asea ðã.”

bārāra Egiptodeba nama ēdra enesida. Idjaba nu diapeda bārāba ununia idjia ne ununaca waibladada obladada. Nane quewara idjia nedjarada diaya idjaba nu diapeda palda aduba diaya bārāra jāwūā ne codamārēā.–

⁹ Maļbe Moiseba Aaroļa jarasia:

–Israelerāba ne codi carea quīrūbideba biē jara panl bērā ādjirāa jaradua jūmaena Ācōrē quīrāpita ābaa dji Jaredida panlada.–

¹⁰ Aaroļa israelerāa māwā jara bade jūmarāba ējūā pōāsa ewaraga bādaa acasidaa. Maļne jārārā ādji na jira bade Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroda unusidaa. ¹¹ Maļbe Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

¹² –Mā ūrī bla israelerāba quīrūbideba biē jara panlada. Maļ bērā ādjirāa jaradua: “Nane queubode bārāba nedjarada codia. Nu diapeda palda jāwūā codia. Maļneba cawadia mlra bārā Ācōrēda.”–

¹³ Qewara israelerā duanama pōrāba birasia. Maļ awara diapededa cūrāsaba ējūāra beguea nūmesia. ¹⁴ Ējūā pōāsabladade nāūcha torroa quedeada odjacuapeda ecasia. ¹⁵ Maļ unusidade israelerāba cawaē panasidaa cārēda māwā bāda. Maļ bērā ādjiduba iwidi duanasidaa:

–¿Jālra cārē?–

Maļne Moiseba ādjirāa jarasia:

–Jālra Ācōrēba dia bl palā. Idjia dia bla dadjirāba codamārēā. ¹⁶ Ācōrēba nāwā obi bla: jāļ palra dadjirāba dadji diguidabemarā itea jara pedida panla ara dadjia ewari abalde cobada quīrāca. Ādjiza epedeco jūgurua aba ededida panla.–[†]

¹⁷⁻¹⁸ Ara maļda israelerāba ādji diguidabemarāba cobada quīrāca jara pesidaa. Ācraaba waitabeara jara

pesidaa idjaba ācraaba maārīara jara pesidaa. Maļbe ādji diguidabemarā itea epedeco jūguruaē zasidaa. Dji waitabeara jara pedaba aduba erobaē basia idjaba dji maārīara jara pedaba carebaēē basia.

¹⁹ Maļbe Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ni abalba nurēmabema carea wagaiē bla.–

²⁰ Baribala Moiseba jaradara ācraaba ijanāē basia. Ādjirāba waga bāsidaa nurēma codi carea. Baribala ādjia waga bapedadara oregueapeda qui barasia. Ijanāē panl carea Moiserā ādjirā ume quīrūsia.

²¹ Nurēmaza maļ palra jara pebadjidaa ādji diguidabemarāba ewari abalde cobada quīrāca daucha. Diapededa jara pebadjidaa besea jāwārāba maļ palra dorrabaripeda nēbabadji bērā. ²² Seibema ewaride ādjirāba ewari umē carea jara pesidaa. Ādji diguidabemarā itea epedeco jūgurua umē edasidaa. Maļbe israelerā bororāba Moisea jarade wāsidaa ādjia aride osidada. ²³ Maļne Moiseba ādjirāa jarasia:

–Ara maļ quīrāca Ācōrēba obi bla. Ācōrēba jarasia: “Nubema ewarira bārā lñāūbada ewaria. Mā itea maļ ewarira bārāba wagadida panla. Ļnāūbada ewaride bārāra ne djudiē panl bērā, nane odadua bārāba nu co quīrā panl quīrāca. Ne djudibala nane ne djudadua. Ābudibala nane ābudadua. Maļgala nubema carea waga bādadua.”–

²⁴ Moiseba jarada quīrāca israelerāba jūma odapeda waga bāsidaa nurēma codi carea. Nurēma maļ djico waga bapedadara oregueaē basia idjaba qui neē basia. ²⁵ Maļne Moiseba israelerāa jarasia:

[†]16:16 *Epedeco jūgurua.* Hebreo bedede jara bla “gomer.” Cāpūrā bedede jara bla “litro umē.”

–Bārāba waga ḫapedada djicora idi codadua ḷnāūbada ewari bēra. Naḷ ewarira Ācōrē itea wagadida panḷa. Maḷ bēra idira Ācōrēba dia ḫa paḷra neé baya. ²⁶ Domiaza sei ewaride bārāba paḷra jara pedida panḷa. Baribara si- etebema ewaridera neé baya, Ācōrēba maḷ ewarira bārā ḷnāūnamārēa ḫada bēra.–[‡]

²⁷ Moiseba māwā jaradamina ḷcara maḷ ḷnāūbada ewaride Ācōrēba dia ḫa paḷra jara pede wāsidaa. Māwamina un- unaé basía. ²⁸ Maḷ carea Ācōrēba Moisea jarasia:

–¿Aba sāḷbe israelerāba mḷa jara ḫara ijānaé panani? ²⁹ Bio cawadadua mḷabara bārā ḷnāūbada ewarida di- asida. Maḷ carea domiaza seibema ewaride paḷra ewari umébema carea diabaria. Baribara sietebema ewaride bārāra diguida ḷnāūnida panḷa. Maḷ ewaride mḷa dia ḫa paḷra jara pede wānié panḷa.–

³⁰ Maḷ bēra israelerāra sietebema ewaride ḷnāūbadjidaa.

³¹ Ācōrēba dia ḫa paḷra israelerāba trḷ ḫasidaa “maná.” Culādra ta quírāca pichia querasia. Torroa ḫasia idjaba cūā ḫasia urrajōnaa oḫa quírāca.

³² Maḷbe Moiseba israelerāra jarasia:

–Ācōrēba nāwā jarasia: “Manāra epedeco jūgurua aba zadapeda waga ḫadadua bārā warrarāneba yōḫadarāba ununamārēa. Māwā ādjirāba cawadia mḷa bārā Egiptoḫeba ēdra eneside cārēda naḷ ējūā pōāsa ewaraga ḫade cobisida.”–

³³ Maḷbe Moiseba Aaroḷa jarasia:

–Manāra epedeco jūgurua aba zapeda zocode wagadua. Maḷra Ācōrē quírāpita ḫadua.[¶] Jāma waga eropanania dadji warrarāneba yōḫadarāba ununamārēa.–

³⁴ Ara maḷda Aaroḷa manāda zapeda waga ḫasia Ācōrēba Moisea jarada quírāca. (Nocoarebema ewaride maḷ manāra Ācōrē baurudeḫe waga ḫasidaa.)[§]

³⁵ Israelerāba manāda cuarenta poa cosidaa Canaaḷ druade jūḫḫadamisa. Canaaḷ druade jūḫḫesidade manāra waa codaé basía maḷ druadebemarāba upedadada baraada bēra.^{**} ³⁶ (Ādji epedeco jūgurua aba ēberā abaḷba ewari abaḷde cobari quírāca daucha poya ḫa.)^{††}

Ācōrēba mōgaraḫeba baido zebida

17 Maḷbe israelerāra ējūā pōāsa ewaraga ḫa Siḷ abadadeba jūma wāḫasidaa. Wānane Ācōrēba cawabadjia sāma wānida panḫa idjaba sāma cāinida panḫa. Maḷne Repidiḷ abadama jūḫḫe wāsidaa. Baribara mama baidora neé basía dodi carea. ² Maḷ bēra ādjirāba quírūḫideba Moiseda bié jarasidaa:

–ḫa dairāa baidora diaida ḫa dodi carea.–

Maḷne Moiseba ādjirāa jarasia:

–¿Cārē cārēa jāwā mḷa bié bedea panḫa? ¿Ācōrēba sāwā oi cawaya jāwā panḫa?–

³ Baribara israelerā opichia panḫa bēra quírūḫideba Moisea jara duanasia:

–¿Cārē cārēa dairāa Egiptoḫeba ēdra enesi? Dairāra, dai warrarāra, idjaba dai animarā sida opichiaba jūma quininia.–

[‡]16:26 Genesis 2:3.

[¶]16:33 Ācōrē quírāpita. Zocārāmaara maḷba jara ḫa: “Ācōrē baurude quírāpita.”

[§]16:34 Hebreo 9:4.

^{**}16:35 Josue 5:12.

^{††}16:36 Hebreo bedeaḫe, cāpūrīāne bida nāwā ḫa ḫa: “Un gomer es la décima parte de un efa.”

⁴Mañne Moiseba Ācōrēa quīrā djuburiada nāwā iwīdisia:

–Mā nañ ēberārāra ¿sāwā oi? Mā isabe baidoda diaēbala ādjirāba māra mōgaraba tabari beadia.–

⁵Ācōrēba panusia:

–Israelerā duanmaaba nocodaa wādua. Israelerā bororāda ba ume ededua. Idjaba ba bacuru Egiptode Nilo dode tawedara ba jlwade ededua.† Mañbe wānadua Horeb eyadaa. ⁶Mama mōgara waibala bāda ununia. Māra ara mañ mōgara lrã baya ba carebai carea. Ba bacuruba mañ mōgarara udua. Ara mañda baidora wea dogoya israelerāba dodamārēa.–

Ara mañda Moiseba israelerā bororā quīrāpita Ācōrēba jarada quīrāca osia. Mañne baidora wea dogosia jūma israelerāba dodamārēa.

⁷Israelerā baido neé pananama Moiseba trā bāsia Masá idjaba Meribá. Idjia trā bāsia Meribá, israelerāba quīrūbideba bié bedesida bēra. Idjaba trā bāsia Masá, Ācōrēba sāwā oi cawaya israelerāba nāwā jarasida bēra:

–¿Ācōrēra dadjirā tāēna bāca wa neé?–

Amalecitarā ume djōpedada

⁸Israelerā wadi Repidilne panasidade amalecitarāda zedapeda ādjirā ume djōni carea panasidaa. ⁹Mañ bēra Moiseba idji carebari Josueda trāpeda jarasia:

–Ācala umaquīrārāda jala pedua nu amalecitarā ume djōne wāni carea. Mañne māra eya zaque borode baya.

Ācōrēba ne ununaca obi bāda bacuruda mā jlwade erobaya.–

¹⁰Nurēma Josuera idjia jala peda ēberārā sida amalecitarā ume djōne wāsidaa Moiseba jarada quīrāca. Mañmisa Moiserā, Aaroāra, Hur sida eya zaque borodaa wāsidaa.

¹¹Mama Moiseba idji jlwara āta wa nūmesia. Idji jlwā āta wa nūmāne israelerāba amalecitarā poyabada basía. Baribala idji jlwara sēpeda edaa norrabaribalade amalecitarāba israelerāba poyabada basía.

¹²Mañne Moise jlwara bio norrabari bā bēra Aaroāba Hur ume mōgara waibada enesidaa Moiserā mañ lrã chūmemārēa. Mañbe Aaroāba Hur bida idji jlwara āta jira eropanesidaa, abalba jlwā acāare, dewarabemaba jlwā araare. Māwā Moiseba idji jlwara āta jira erobasia aba āmādaū baebaladaa.

¹³Mañne Josueba idjia edada ēberārā ume amalecitarā poyasidaa.

¹⁴Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Bārāba amalecitarā poyapedadara cartade bādua israelerāba quīrādoarānamārēa. Idjaba Josuéa jaradua mā amalecitarā nañ ējūāne jūma jōbida.–

¹⁵Moiseba mōgarada āta pā buesia Ācōrēba poyabidada quīrānebadi carea. Mañ mōgara āta pā buedara Moiseba trā bāsia “Ācōrēba dadjirāa poyabibaria.”^{§§}

¹⁶Moiseba nāwā jarasia:

–Amalecitarā Ācōrē ume djōne zepedada bēra idiba āta Ācōrēra ādjirā ume djō baya.–*

†17:5 Exodo 7:20.

¶17:14 1 Samuel 15:2-8.

§§17:15 Ācōrēba dadjirāa poyabibaria. Mañgāra hebreo bedede Jehová-Nisi bā bā. Mañba jara bā “Ācōrēra dadjirā banderaa.”

*17:16 Amalecitarā Ācōrē ume djōne zepedada bēra. Mañra hebreo bedede ebuda bāeā. Ācala maarā jara bā: “Ācōrē banderada āta wadua.”

Jetroba Moise acãde wãna

18 Moise zãwãrê Jetro abadara Ma-diañnebemarã sacerdotê basía.[†] Jetroba ùrísia sãwã Æcõrêba israelerãra Egiptodeba êdra enesida. Idjaba ùrísia sãwã Æcõrêba idji puru Israelera, Moise sida carebasida.

²Naëna Moiseba idji quima Seporãda ãdji warrarã sida dji zezamaa diabuesia. Mañne Jetroba idji caura, dji warrarã umé panã sida idji dede bia edasia. ³Idji warra nabema tosidade Moiseba jarasia: “Nañ druade mñra drua ãibemada jãwã ßaa.” Mãwã dji warrara trã ßasia Gersoã.[‡] ⁴Dji tẽãbema tosidade Moiseba jarasia: “Mñ zezaba ijã ßada Æcõrêba mñra carebasia. Egiptodebema boroba beai badada idjia mñra êdra ßasia.” Mãwã dji warrara trã ßasia Elieze.[¶]

⁵⁻⁶Ëjũã põãsa ewaraga ßade Moiserã israelerã ume Æcõrê eya caita duanasidaa.[§] Mañne Moise zãwãrê Jetroba idjía nañ bedeada diabuesia: “Mñda, ßa quimada, ßa warrarã sida ßamaa wãnia.”

Mañ bedea diabuedacarea ãdjirãra Moisemaa wãsidaa. ⁷Jũëbãdãde Moiseba idji zãwãrêra bio ßasrida audiabariðe wãsia. Idji zãwãrê quirãpita quirã edaa ßarrupeða idji uridarrade isõsia. Mañne sãwã ßa cawaya dji iwidiðapeda Moise wua dede eda wãsidaa. ⁸Mañbe Moiseba idji zãwãrê Æcõrêba israelerã itea odada jũma nẽbarãsia. Æcõrêba Egiptodebema boro, jũma egiptorã sida cawa odadebemada, ãdjirã ode zesidãde bia mĩga panananebemada, idjaba Æcõrêba

ãdjirã ne jũmane carebadãdebema sida jũma nẽbarãsia.

⁹Mañ ùrĩpeda Jetrora bio ßasridasia Æcõrêba israelerãra ne jũmane carebada bẽrã idjaba ãdjirãra egiptorã jãwaedabemada êdra edada bẽrã. ¹⁰Jetroba nãwã jarasia:

–Bio biya quirua Æcõrêra, idjia bãrã israelerãra egiptorã jãwaedabemada, ãdjirã boro jãwaedabema sida êdra edada bẽrã. ¹¹Idiibãra mña cawasia Æcõrêra dji dromaara ßada. Dewara ãcõrêda idji quirãca neéa. Mãwã cawa ßaa Æcõrêba israelerã bié o eropananarã poyasi bẽrã.–

¹²Mãwã jarapeda Moise zãwãrê Jetroba Æcõrêa animarãda babue diasia. Dewara animarã sida Æcõrêa bea diaside Aarõra, jũma israelerã bororã sida idji ume ãbaa dji jãredapeda Æcõrê quirãpita mañ animarã djarara cosidaa.

Moiseba israelerã bororã ßacuada

¹³Nurêma Moiserã chũmesia israelerã nẽbara cawa oi carea. Diapedabemada aba queubãraðaa israelerãra Moisemã powua duanasidaa ãdji nẽbarãda cawa omãrêã. ¹⁴Moise zãwãrêba mañ ununside idjía jarasia:

–¿Cãrê cãrêã jãwã ßadubaãba nañ ëberãrã nẽbarãra cawa o ßa? ßaduba ßa bẽrã ãdjirãra ßama ãta powua duana diapedabemada aba queubãraðaa.–

¹⁵Moiseba idji zãwãrêa panusia:

–Jãwã o ßaa nañ ëberãrãra mñmaa zebada bẽrã Æcõrêba obi ßara cawadi carea. ¹⁶Ãdjirã nẽbarãde panebãdãde mñmaa zebadaa cawa omãrêã. Cawa obãraðe mña ãdjirã Æcõrê leyda cawabãbaria.–

[†]18:1 Exodo 2:18-21de mañ Jetrora Reuel abadaa.

[‡]18:3 Hebreo bedeade Gersoã trãba jara ßaa “drua ãibema.”

[¶]18:4 Hebreo bedeade Elieze trãba jara ßaa “Æcõrêba carebabaria.”

[§]18:5-6 Æcõrê eyara Horeb abadaa. Mañ eyade Æcõrêra Moise ume naãrã bedeasia. Exodo 3:1.

¹⁷ Moise zāwārēba jarasia:

–Māmaarā bla o ɓara bia ɓléa. ¹⁸ Dia-
pedaaba aba queubaraadaa bla cawa o ɓa
bērā sēya. Eberārā ɓmaa ze pana sida
jūma sēnia. Bla o ɓara jūmawāyā ɓla.
Naara badubaaba jūma poya oéa. ¹⁹ Mañ
bērā mñ bedeada quĩrācuita ūrĩdua.
Mñ jarabara quĩrāca oĩbara Ācōrēba
bara carebaya. Mñ jara ɓara nañgla:
baabara nañ eberārā nēbarara Ācōrēa
jaraida ɓla idjia cawa omārēa. ²⁰ Mañne
Ācōrē leyda bla ādjirāa jaradiaida ɓla.
Idjaba bla ādjirāa cwabida ɓla cārēda
odida panla quĩrāipa nĩbadamārēa.

²¹ Mañ awara ɓa carebadamārēa
ācara umaquĩrā poya cawa odida beada
edadua. Mañgarāba Ācōrēra waya
beadida panla, beada aba beadida
panla, idjaba paratada awua beadié
panla. Māwā beadra ɓdua israelerā
bororāda beadamārēa. Mil eberārā
juachabada dji boroda aba ɓdua.
Cien eberārā juachabada aba ɓdua.
Cincuenta eberārā juachabada aba
ɓdua. Idjaba die eberārā juachabada
aba ɓdua. ²² Mañ bororāba eberārā
nēbarara cawa odida panla. Baridua
nēbarada āduba poya cawa odaébara,
ɓmaa zedida panla bla cawa omārēa.
Baribara jūma nēbara mācua zareaé
beara āduba cawa odida panla. Mañ
bororāba careba cawa o pana bēra ɓara
jūmawāyā sē ɓaéa. ²³ Mñ jara ɓara
Ācōrēba obi ɓla. Mañ bēra bla māwā
oĩbara nañ eberārā cawa o ɓadebemada
biara ãnāyā. Idjaba dji nēbarade
pananara ādji dedaa necai wānia.–

²⁴ Moiseba idji zāwārēba jaradara
jūma ijā osia. ²⁵ Idjia Israeldebema
umaquĩrā poya cawa odida beada
edapeda israelerā bororāda ɓcuasia.
Mil eberārā juachabada dji boroda
aba ɓasia. Cien eberārā juachabada
aba ɓasia. Cincuenta eberārā
juachabada aba ɓasia. Idjaba die
eberārā juachabada aba ɓasia.

²⁶ Mañ bororāba eberārā nēbarada
cawa obadjidaa. Baridua nēbarada
āduba poya cawa odaé panebadae
Moisema wābadjidaa cawa omārēa.
Baribara jūma nēbara mācua zareaé
beara mañ bororāba āduba cawa
obadjidaa.

²⁷ Māwānacarea Moiseba bia wāduada
apeda dji zāwārēra idji druadaa jēda
wāsia.

Israelerā Sinai eya caita jūepedada

19^{1–2} Israelerā Repidĩneba
wābaradapeda Sinai ejūā
pōasa ewaraga ɓade jūene wāsidaa.
Jūenapeda Sinai eya caita duanesidaa.
Ādjirā Egiptodeba ēdrapedadacarea
jedeco uméne mama jūesidaa.

^{3–4} Mañbe Moiserā Sinai eyade ɓtaa
wāsia Ācōrē ume beदै carea. Mañ
eyade Ācōrēba idjira trāpeda nāwā
jarasia:

–Israelerā nāwā jaradua: “Bārā Ja-
cobebeba yōpedadarāba unusidaa mñ
sāwā egiptorāra cawa osida. Idjaba un-
usidaa sāwā mñ bārāra nama mñmaa
bio waga enesida nejobaba idji war-
rarāra waga enibabari quĩrāca. ^{5–6} Idi
mñ bārā ume bedeada ɓaya. Mañ
bedeada ijā odibara, mñ dewara puru
bea cāyābara bārāda bio quĩrā erobaya.
Jūma nañ ejūāne beara mñemina mñ
bārādra ɓaya mñ itea beadamārēa idjaba
jūmarā itea sacerdoterāda beadamārēa.”
Bla mañda israelerā jarade wāida ɓla.–

⁷ Mañbe Moiserā Sinai eyadeba edaa
wāsia israelerā duanamaa. Jūepeda
dji bororāra trāpeda ādjirāa ebuda
nēbarasia jūma Ācōrēba idjia jaradada.
⁸ Mañne jūmarā israelerāba abari
quĩrāca panusidaa:

–Ācōrēba jara ɓara dairāba jūma
odia.–

Ara mañda Moiserā Sinai eyade ɓ-
taa wāpeda Ācōrēa māwā panupedara
jarasia. ⁹ Mañne Ācōrēba idjia jarasia:

–Māra jārārā pāīmane ba ume bedeade zeya israelerāba dadji bedeabadara ūrīnamārēā. Māwā ādjirāba jūma bla jarabarara ijā panania.–

^{10–11} Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Israelerāa jarade wādua nu nurēma ādjia aca duanane māra Sinai eyadaa zeida. Maā bērā idi, nu biāa ādjirāba ođida panla maā ewaride mā itea bia duanani carea. Mā quīrāpita duanani bērā wua tātođada jā pananida panla.

¹² Idjaba naā eya carra sēyāda auđu jūrā bādua. Israelerāa maā sēyā bādeba edaa wānacara panla. Ādjirāa jaradua: “Naā eyade ltaā bārāra wānacara panla ni dji carraya biāa wānacara panla. Bariduada wāibara wārāda beuida bla.”

¹³ Bariduada maā sēyā bādeba edaa wāibara ni abaaba idjira jidade wācara bla, ātebara mōgaraba tabari beađida panla wa chaba dra beađida panla. Animarāda wa ēberā sīda edaa wāibara idjira beađida panla. Ababe cachiru dārā jiguabarade bārāra naā eya carra sēyā jūrā ba caita wānida panla.–

¹⁴ Maābe Moiserā Sinai eyadeba edaa wāsia israelerāmaa. Jūpeđa ādjirāa jarasia:

–Bārāba ođida panla nu nurēma Ācōrē itea bia duanani carea.–

Ara maāda ādji wuara tātosīdaa. ¹⁵ Idjaba Moiseba ādjirāa jarasia:

–Nu nurēmabema carea bārāra bādji quīma ume quīrāpa cāinida panla.–

¹⁶ Ewari ūbeade dipeđa baada bae nūmesia. Maāne jārārā pāīmaba Sinai eyara ānā eronūmesia idjaba cachiru quīrāca dārā jigua nūmesia. Maā carea jūma israelerāa dauperabadaba ure duanesīdaa. ¹⁷ Maābe Moiseba israelerāa ādjirā duanamaaba Sinai eya carrađaa edesia Ācōrēra beđa bāda ūrīnamārēā.

¹⁸ Sinai eyara cowaga nūmesia Ācōrēra taba urua bara zeđa bērā. Maā cowaaara pea bađa cowa quīrāca nūmesia.** Idjaba jūma maā eyara minijīchia ure nūmesia. ¹⁹ Maāne cachiru quīrāca jiguabarira jiguaara nūmesia. Moiseba Ācōrēa beđeabarara Ācōrēba panubadjia baa jiguabarara quīrāca.

²⁰ Ācōrē Sinai eya borōdaa zesīde Moiserā trāsia ltaā zemārēā. Ara maāda Moiserā ltaā wāsia. ²¹ Maāne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Israelerāmaa edaa wādua. Ādjirāa jaradua naā eya carra auđu jūrā ba sēyāneba edaa zecara panla mā acāđi carea. Māwā ođibara beuđia. ²² Sacerdoterāba ēberārā carea māā beđeabadamīna maā sēyāneba edaa zedacara panla mā acāđi carea. Ādjirā biāa ođida panla mā itea bia duanani carea. Māwā ođāēbāra māā ādjirāra quinibiya.–

²³ Moiseba Ācōrēa jarasia:

–Israelerāra naā Sinai eyade ltaā poya zedaēa, bla dairāa māwā jara bāda bērā. Bla naā eya carra auđu jūrā dairāa sēyāda bābisīa, naā eyara ababe ba itea bāmārēā.–

²⁴ Ācōrēba idjā jarasia:

–Israelerāmaa edaa wādua. Maābe Aarōda nama ltaā enedua. Baribara sacerdoterāra, dewararā sīda naā eya carra auđu jūrā ba sēyāneba edaa zedacara panla ltaā māmaa zedī carea. Māwā ođibara māā ādjirāra quinibiya.–

²⁵ Ara maāda Moiserā edaa wāpeđa israelerāa Ācōrēba jaradara jūma nēbarasīa.

Ācōrēba ijā obi ba beđa die diāda

20 Ācōrēba naāglāda jūma jarasia: ²–Māra Ācōrēa. Māabarara bārāra Egiptode nezoca beđada ēdra

** **19:18** Pea bađa cowa quīrāca. Hebreo beđeade nāwā bā bla: “Egoro cađa zareabībari taba urua cowabarī quīrāca.”

enesia. ³Mā awara bārāba bariduada ācōrē quīrāca erobearānadua.

⁴Baridua bajānebema za quīrāca, nañ ējūānebema za quīrāca, doedabema za quīrāca bida orānadua maāla iwīdidi carea. ⁵Baridua jawaba oda quīrāpita quīrā edaa barrudapeda maāla iwīdirānadua idjaba bia beđearānadua. Mādra Ācōrē bēra māla quīrā ēla bārāba ababe mālabara iwīdidi idjaba bia beđead-ida. Mañ bēra bārāba māda igaradapeda cadjiruada o pananibara, māla bārāda, bārā warrarāda, bārā wiuzaquerāda, ādjirā warrarā sīda cawa o ŋaya. ⁶Baribara bārāba māda quīrā panananibara, idjaba mā leyra ijā o pananibara, māla bārāra, jūma bārā warrarāneba yōb-larā sīda ewariza quīrā ŋaya.

⁷Māra bārā Ācōrēa. Mā trāra bariduade trā jararānadua. Aŋalaba mā trāda bariduade trā jarabara, māla mañ ēberāra cawa oya.

⁸Quīrānebadadua ānāūbada ewarira mā itea wagadi carea. ⁹Bārāba odida panara sei ewaride jūma odadua. ¹⁰Sietebema ewarira ānāūbada ewaria. Mañ ewarira mā itea wagadida panla. Mañ ewaride bārāba ni cārē trajura ođacara panla. Bārā warrarāba, bārā caurāba, bārā nezoca umaquīrārāba, bārā nezoca wērārāba, bārā animarāba, āibemarā bārā tāēna ŋea bīda ni cārē trajura ođacara panla. ¹¹Mā bajāda, ējūāda, pusada, jūma ādjide ŋea sīda sei ewaride jūma opeda sietebema ewaride ānāūna bēra, mañ ewarira dji biara ŋada ŋasia idjaba mā itea wagadamārēa ŋasia.††

¹²Bārā zezara, bārā papa sīda waya pananadua. Māwā bārāra dārā duania māla bārāra diai ējūāne.

¹³Mīā bearānadua.

¹⁴Daunemarānadua.

¹⁵Ne drarānadua.

¹⁶Djārāda sewadeba beđeade ŋarānadua.

¹⁷Djārā dera awuarānadua. Djārā quimara awuarānadua. Djārā nezoca umaquīrāda, djārā nezoca wērāda, djārā pacada, burro sīda awuarānadua. Aŋeda ne jūma djārāba erobara awuarānadua.–

Israelerāba Ācōrē wayapedada

¹⁸Israelerāba cachiru quīrāca jīgua nūmada, baa sīda ūrisīdaa. Idjaba Sinai eyade cowaga nūmada unusīdaa. Mañne ne wayaaba ure duanada tama jīga duanesīdaa. ¹⁹Ādjirāba Moisea jarasīdaa:

–Dairāba quīrānaēa Ācōrēra dairā ume beđeaida. Idjida dairā ume beđeibara, beudīa. Babara dairāa beđeada. Mañdra quīrācūta ūrīnia.–

²⁰Moiseba panusia:

–Ne wayarānadua. Ācōrēra nāwā ze ŋala bārāba sāwā odi cawaya. Idjia quīrā ŋala bārāba idji wayaadeba cadjiruara o pananaēda.–

²¹Mañbe Moiserā Sinai eyade āta wāsia jārārā pāima cowaga nūmane eda Ācōrē ŋamaa. Baribara israelerāra tama jīga duanesīdaa.

Ācōrēa animarā babue diabada

²²Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Israelerā nāwā jaradua: “Bārā cawalaba ūrisīdaa māla bajāneba bārāa beđea ŋada. ²³Mañ bēra oro odada idjaba parata odada baridua za quīrāca orānadua maāla iwīdidi carea.

²⁴Animarā babue diabada mā itea odi carea egoroda āta boromea buedadua. Bārā ovejada, chiwatuda, paca sīda beadapeda mā ārā māla babue didīda panla. Mañ awara mā ume necai ŋai careabema animarāda mā ārā didīda panla.‡‡ Māla bārāa jarabara ara mā quīrāca odadua māda bia jaradi

††20:11 Genesi 2:3.

‡‡20:24 Levitico 3:1-17.

care. Mama m̄ra zeya b̄r̄a care-bai carea. ²⁵M̄ itea animar̄a babue diabada obdadae m̄ogarada āta p̄a buedibara, mā m̄ogarara daucha ch̄i orānadia. B̄r̄aba m̄ogarada daucha ch̄i odibara mā m̄ogarara m̄ quīr̄apita bié ɓaa. ²⁶Idjaba animar̄a babue diabadade āta dumeneba w̄arānadia dewarar̄aba b̄ar̄ara ācada jira ɓa quīr̄aca unurānamār̄e.”–

Nezocadebema ley

21 Ācōrēba Moisea jarasia: –Nā leyda israeler̄a jaradia. ²Bariduaba āarica hebreodia idji nezoca bamār̄e nēdoibara, sei poabe idji nezoca baya. Siete poa jūēnacarea mā ēber̄ara nezoca badada ēdr̄aya. Ēdr̄abar̄ade idjia ēdr̄ai careabema parata diaida ɓadara diaéa. ³Mā nezoca nēdoside deu ɓasibara, ēdr̄abar̄ade iduba ēdr̄aida ɓaa. Quima bara ɓasibara, ēdr̄abar̄ade dji quima bara ēdr̄aida ɓaa. ⁴Baribara dji nēdoɗaba mā nezocada quima diaibara, māne nezocaba warrar̄ada wa caur̄ada unuibara, ēdr̄abar̄ade iduba ēdr̄aida ɓaa. Idji quimara, warrar̄a sida dji nēdoɗaba idji itea jūma peida ɓaa. ⁵Baribara mā nezocaba dji quimada, dji warrar̄ada, idji nēdoɗa sida quīr̄iā ɓabara, ēdr̄a amaaba n̄w̄a jaraida ɓaa: “M̄ quimada, m̄ warrar̄ada, m̄ nēdoɗa sida quīr̄iā ɓa b̄r̄a m̄ra ēdr̄a quīr̄iāé ɓaa.” ⁶Māne dji nēdoɗaba idjira dji boror̄amaa edeida ɓaa jūmar̄aba cawadamār̄e mā nezocara ēdr̄a quīr̄iāé ɓada. [¶]Mālbe dji nezocara dede eda w̄abada icawa edepeda dji nēdoɗaba idji cawar̄ara cūmia ɓaba uya

suida ɓaa. Mālbe mā nezocara idji nēdoɗade baya ɓa jaidabar̄ada.

⁷Bariduaba idji cauda nezoca bamār̄e nēdobueibara, mā wēr̄acaura poya ēdr̄éa umaquīr̄a nezoca ēdr̄abari quīr̄aca. ⁸Dji nēdoɗaba mā wēr̄acaura edai carea nēdosibara, baribara idjira bié unupeɗa edaébara, idji ēdr̄ai careabema paratara idu diabida ɓaa. Dji nēdoɗaba mā wēr̄ara igarasimīna drua āibemar̄a nēdobuecara ɓaa. ^{§§}

⁹Dji nēdoɗaba mā wēr̄acauda idji warra quima bamār̄e nēdosibara, idji cau quīr̄aca eroɓaida ɓaa. ¹⁰Dji nēdoɗaba dewara wēr̄ada edaibara, idjia naār̄a eroɓadara igaraié ɓaa. Idjia waɗibiɗa ne coi careabemada, wua sida dia ɓaida ɓaa. Waɗibiɗa idji quima ara quīr̄aca eroɓaida ɓaa. ¹¹Idjia ne coi careabemada, wua sida dia ɓaébara, idjaba idji quima araa quīr̄aca eroɓaébara, mā wēr̄ara ēdr̄aida ɓaa idji ēdr̄ai careabema parata diaida ɓada diaé.

Djār̄a bié obada careabema ley

¹²Bariduaba djār̄a puo ɓade beaibara, idjira beaɗida panla. ¹³Baribara miā beai cr̄ichaé ɓade ɓaaba djār̄ada beaibara, idjira beaɗié panla Ācōrēba māgara iduaribiɗa b̄r̄a. Baribara djār̄a beaɗara m̄a jara ɓamaa w̄aida ɓaa. Mama dewarar̄aba idjira jidacacara panla beaɗi carea.* ¹⁴Baribara bariduaba miā beai cr̄icha eroɓade djār̄ada beaibara, idjira animar̄a babue diabadamaa m̄r̄u w̄abara sida dji boror̄aba jidapeda beaɗida panla.

¹⁵Bariduaba dji zezada dji papa sida puoibara, idjira beaɗida panla.

¹⁶Bariduaba djār̄ada nēdobuei carea jidaibara, idjira beaɗida panla. Idjia ji-

[¶]21:6 *Dji boror̄amaa.* Hebreo bedede jara ɓaa “Ācōrē quīr̄apita.”

^{§§}21:8 *Idjira baridua drua āibemar̄a nēdobuecara ɓaa.* Ācara traduccioāne idjaba ɓa ɓaa: “M̄w̄a obar̄bara idjira cūr̄ugacasia.”

*21:13 Josue 20:1-9.

dadada nēdobuesibara wa wađibiđa jida erobabara, idjira beadida panla.

¹⁷ Bariduaba dji zezada, dji papa sida bié jarabara, idjira beadida panla.

¹⁸⁻¹⁹ Ijara panane abalaba dewarabemada mōgaraba wa jawaba chibara, baribara beabara, idjira beadié panla. Idjia puodara cadade beibara idjaba pirabarabarde bardonaba waida babara, djara puodaba idji cacua bia bemarē diaida bla. Idji traju poya oé ba ewari sida juma diaida bla.

²⁰ Bariduaba idji nezoca wērada wa nezoca umaquirada bacuruba u erobade beibara, idjira cawa odida panla.

²¹ Baribara ewari umé babarade idji nezocara wađi zocai babara, idjira cawa odié panla mañ nezocara idjide bēra.[†]

²² Umaquirā djō panane abalaba wērā biogoa bada puopeđa warrada radlgaibara, baribara dji wērada bia besira, dji puodaba diaida bla dji wērā quimaba bārā bororā biđa jara panl quirāca.

²³ Baribara mañ wērara beusira dji beadara abarica beadida panla. Dji wērara bio cacua bié besira dji māwā odara nāwā odida panla. ²⁴ Dauda ārīsira abarica dau ārīnida panla. Quidada baasira abarica quida baatađida panla. Jawa bié besira abarica jawa bié bađida panla. Jirūda bié besira abarica jirū bié bađida panla. ²⁵ Ōgo bātasira abarica bātađida panla. Djarada cōāsira abarica cōatađida panla. Idjaba parreba osira abarica parreba otađida panla.

²⁶ Bariduaba idji nezoca wērā daude wa nezoca umaquirā daude chipeda aribara, mañ nezocara edra baída bla idji dau arina carea. ²⁷ Idji nezoca wērā quidada wa nezoca umaquirā quidada baabara, mañ nezocara edra baída bla idji quida baada carea.

Animarā nēbara carea Ăcōrēba obi jarada

²⁸ Pacaba umaquirāda wa wērada cachuba su beabara, mañ pacara mōgaraba tabari beadida panla. Beadapeđa dji djarada cocara panla. Mañne djibarira beedeade baéa dji eberā beuda carea. ²⁹ Baribara djibariba mañ pacara cadra bada cawa bamina ērā erobabara, idjira beedeade baya mañ pacaba wērada wa umaquirāda beabara. Mañ pacara mōgaraba tabari beadida panla. Djibari sida beadida panla. ³⁰ Baribara beabidi cāyābara dji beuda eberārāba paratada iwidiđibara, paca djibariba beu amaaba dji bororāba jarabada quirāca diaida bla.

³¹ Ara mañ quirāca odida panla pacaba umaquirā warrada su beabara wa wērācauda su beabara. ³² Pacaba djārā nezoca umaquirāda wa djārā nezoca wērada cachuba su beabara, mañ pacara mōgaraba tabari beadida panla. Mañ paca djibariba nezoca djibarīa parata torroda treinta diaida bla.

³³⁻³⁴ Bariduaba baido juebada uria coroda lra jūatra bada ayā baibara, wa baido juebada uria coropeđa ewa beibara, djārā pacada wa burroda mañ uridae eda baepeda beuibara, dji uria ewa badaba djibariba iwidiđibara quirāca diaida bla. Mañne mañ animarā beudada idjide baya.

³⁵ Pacaba djārā pacada beabara, djibarirāba dji zocai ba pacada nēdobuedapeđa mañ paratara ādjiza ēsadra edađida panla. Dji paca beuda sida ādjiza ēsadra edađida panla. ³⁶ Baribara bariduaba idji pacada cadra bada cawa bamina ērā erobabara, mañne idji pacaba djārā

[†]21:21 Ācaramaarā mañ versículoba nāwā jara bla: “Baribara idji nezocara beubara idjaba ewari umé babarade piradraibara, idjira cawa odié panla mañ nezocara idjide bēra.”

pacada beaibara, idji pacada diaida bla dji paca beudabari. Mañne dji paca beudada idjide baya.

Ne draada jêda diaidebema ley

22 Bariduaba pacada wa ovejada draapeda beaibara wa nêdobueibara, nañ quîrâca oida bla. Pacada draasira paca juesuma jêda diaida bla. Ovejada draasira oveja quîmârê jêda diaida bla.

² Bariduada diamasi ne draa bade de djibariba beaibara, miã beada carea bedeade baéa. ³ Baribara âsa de djibariba mañ ne draa bada beaibara, miã beada carea bedeade baya.

Bariduada ne draapeda jidadibara, idjia draadabari jêda diaida bla. Jêda diai carea neé balaria, idjira nezoca bamârêã nêdobuedida panla idjia draadabari jêda diai carea.

⁴ Bariduaba pacada, burroda, wa ovejada draaibara, idji jidabade mañ animarâda wadi zocai eroalaria, jêda diaida bla. Mañ awara aba auđu diaida bla.

⁵ Bariduaba idji êjüâne wa uva u erobama idji animarâda ne codamârêã êrâbueibara, baribara mañ animarâra djârâ êjüâne ne code wânibara, djibarira bedeade bla. Mañ bërâ dji êjüa djibarîa idji néudebema dji biara bada diaida bla.

⁶ Bariduaba idji êjüã babuebarade djârâ néu ewadada wa ewaé ba sida bá wâibara, dji bádaba jüma dji bá wânabari diaida bla.

⁷ Abalaba paratada wa ne bariduada djârâ dede waga erobade dewaralaba draaibara, dji ne draadara jidadapeda idjia draadada jêda diaida bla. Mañ awara aba auđu diaida bla. ⁸ Baribara dji ne draadada jidadaebara, dji ne waga erobadara bârâ bororâmaa ed-

edida panla. Mañbe âdjia quîrâcuita iwîdîdida panla idjia mañ ne waga erobadara draasi cawaya.

⁹ Paca carea, burro carea, oveja carea, cacuade jâbada carea, ne baridua adua bada carea bida ijaradibara, âdjira bârâ bororâmaa wânida panla.[‡] Mañne dji bororâba quîrâcuita iwîdîdapeda cawa jaradîa caida bedeade bada. Mañbe dji bedeade baba djibarîa âdji ijara panla careabemada umé diaida bla.

¹⁰⁻¹¹ Bariduaba burroda, pacada, ovejada, wa baridua animarâ sida dewaraa wagabi bade mañ animarâda beuibara, wa cawaéne iduba puaibara, wa ni abalaba ununaéne draadibara, dji animarâ waga erobadaba Âcorê quîrâpita wârâneba jaraida bla mañ animarâ draaé bada. Mañ jaradara djibariba îjâida bla. Mâwâra dji animarâ waga erobadaba djibarîa mañ animarâbari diaié bla. ¹² Baribara idjia idu draabibara, mañ animarâbari djibarîa diaida bla. ¹³ Idjia waga eroala animarâda mēābema animarâba beaibara, dji beudara edeida bla acabi carea mēābema animarâba wârâda beasida. Mâwâra mañ animarâbari djibarîa diaié bla.

¹⁴ Bariduaba trajabada animarâda iwîdî edepeda djibari neéne mañ animarâra iduba puaibara wa beuibara, dji ededaba mañ animarâbari djibarîa diaida bla. ¹⁵ Baribara mañ animarâ puabarade wa beubarade djibarida aria baibara, dji animarâ ededaba mañ animarâbari diaié bla. Idjaba mañ animarâ edei carea paratada diasibara, mañ animarâda iduba puaibara wa beuibara, dji ededaba mañ animarâbari waa diaié bla.

Jipa odi careabema ley

¹⁶ Êberâba wërâ umaquîrâ adua bada cûrûgapeda idji ume cãibara, mañ

[‡]22:9 *Bârâ bororâmaa*. Hebreo bedeade bl bla “Âcorê quîrâpita.”

wērāra dewara ume quima edai carea bedea ɓlé ɓabara, mañ ēberāba quima edai careabema paratara dji wērā zezaa diaida ɓa idjaba dji wērā edaida ɓa. ¹⁷ Baribara dji wērā zezaa idji cauda mañ ēberā dia quīrīāēbara, dji ēberāba mañ wērā edaēmīna quima edai careabema paratara diaida ɓa.

¹⁸ Jūma jāibana wērārāda beadida panla.

¹⁹ Bariduaba animarāda oibara, idjira beadida panla.

²⁰ Bariduaba animarāda m̄la babue diai cāyābara dewara ācōrēa babue diaibara, idjira beadida panla.

²¹ Āibema bārā tāēna ɓeada bié orānadua. Quīrānebadadua bārā sida Egip-tode āibemarā basida.

²² Pēdra wērāra wa jērāmārā sida bié orānadua. ²³ Bārāba ādjirā bié o panla carea m̄la quīrā djuburiada iwīdībara, ādjia iwīdi panla m̄la ūrīpeda carebaya. ²⁴ M̄l quīrūbideba iduaribiya dji quīrūba djōne zedapeda bārāra necoba beadida. Māwā bārā quimara pēdra badia idjaba bārā warrarā sida jērāmārā badia.

²⁵ M̄l purudebema ne neé quiruba parata iwīdīdara diadibara, idjia jēda diabarade auđu iwīdirānadua ācāraba auđu jēda diabibada quīrāca. ²⁶⁻²⁷ Bariduaba parata iwīdīda wārāda jēda diaida cawabi carea idjia jīsua carea jābarida ɓeibara, dji parata diadaba mañra erobeié ɓa. Queui naēna dji parata diadaba mañra diade wāida ɓa djibariba boro cāi carea waa neé ɓa bēra. Diade wāēbara, djibariba jīsua carea m̄la quīrā djuburiada iwīdībara, m̄la carebaya m̄la quīrā djuburiada ɓa bēra.

²⁸ M̄lda, bārā bororā sida bié jararānadua.

²⁹ M̄la ɓada ewarīde bārā néu naārā ewabadaebemada, uva ɓadebema sida arīde diadadua.

Jūma bārā umaquīrā warra dji nabema tobārada m̄la diadida panla.[†]

³⁰ Paca umaquīrā dji nabema tobārada, oveja umaquīrā dji nabema tobārada sida bārāba jūma m̄la bea diadida panla. Mañ animarā zaquera dji papa ume siete ewarīde ɓaya. Nurēma ochobema ewarīde m̄la bea diadida panla.

³¹ Bārā israelerāra m̄l itea bia beadida panla. Mañ bēra baridua animarā mēābemaba beadada bārāba codacara panla. Mañ djarara usaa diadadua codamārēa.

23 Djārāda sewadeba jararānadua. Ēberā cadjirua odara sewadeba carebarānadua dji cawa obari quīrāpita. ² Dewararāba cadjirua o duanane abarica orānadua. Dji cawa obari quīrāpita dewararāba dji cadjirua odaare sewadeba bedea duanane abarica orānadua. ³ Idjaba dji cawa obari quīrāpita miā djuburi quiruare sewadeba bedearānadua.

⁴ ɓa dji quīrū paca aduadada wa burro aduadada unuibara, idjia diade wādua.

⁵ Burroda ne zagara ɓae tabada unusira ara māwā ɓerādua. Djibarira ɓa ume dji quīrūmīna carebadua mañ animarāra piradramārēa.

⁶ Mīa djuburi quiru cawa obada arīde odida panla. ⁷ Sewadeba djārā jara panla ūrīnié panla. Ēberā bedea neé ɓara beadié panla. Māwā obara m̄l quīrāpita bedede ɓeya. ⁸ Bariduaba paratada idjiare bedeamārēa diaibara, mañ paratara edarānadua. Edadibara dauberrea panla quīrāca panenapeda jipa cawa odaēa. Māwāra dji bedea neé ɓada bedede ɓada.

⁹ Āibema bārā tāēna ɓeara bié orānadua. Bārāba cawa panla djārā dru-

[†]22:29 Exodo 13:11-15.

ade ðade dadjira sãwã ðabarida, bārãra Egiptoðe drua ãibemarã basi bërã.

Ãnãũbada poa

¹⁰Sei poa bārã ejũãra odapeda ewadida panãa. ¹¹Baribãrã siete poa jũebãrãde ejũãra odié panãa. Maã poade bārãnebema ne neé queðeaa dji tununa pureabãrãra idu ewabidãdua, idjaba ãdjia ewapedadaéãra idu ðãdãdua animarã meãbemarãba coðamãrã. Ara maã quĩrãca oðadua bārã uvara, olivo sida.

Ãnãũbada ewari

¹²Bārãra sei ewari trajadida panãa. Baribãrã sietebema ewaride bārãra ãnãũnida panãa. Bārã pacada, burroda, nezocada, idjaba drua ãibema bārã tãena panãa sida ãnãũnida panãa wayacusa ðãããdi carea.

¹³Jũma mãa jaradada quĩrãcuita oðadua. Dewara ãcõrẽca ðeaa ni maãrĩ bida iwidirãnadua.

Ewari droma ũbea Ãcõrẽba obi jarada

¹⁴Poaza ðarima ũbea bārãba ewari dromada mã itea oðida panãa. ¹⁵Naãrã paã èsãbari neé cobada ewarida oðida panãa. Bārãba siete ewari paã èsãbari neé ðada coðida panãa mãa jarada quĩrãca. Maãra oðadua mãa jara ðada ewari Abib jedecode, bārãra maã jedecode Egiptoðeba èðrãpedada bërã. Maã ewaride mãa ne diai carea neé ðãra mã quĩrãpita wãcara ðãa. ¹⁶Maã awara bārã néudebema naãrã ewapedada carea ðãsrida ewarida oðida panãa. ¹⁷Idjaba bārã néu jũma ewapedadacarea bida ðãsrida ewarida oðida panãa. ¹⁷Mãra bārã Boroa. Poaza jũma umaquĩrãrãba mã quĩrãpita maã ũbeabema ewari dromara ode ze pananida panãa.

¹⁸Animarã mãa babue diabãdade dji oada paã èsãbari bara ðã ume babue diaranãdua. Idjaba ãnadraã naëna dji dragara jũma babuedida panãa.

¹⁹Bārã néu naãrã ewabãdadebemada dji biara ðãdrã mã dedaa diade zedãdua. Chiwatu zaquera dji papa jubade djurãnadua.

Ãcõrẽba bajãnebema nezoca israelerã na wãbida

²⁰Õrĩnadua. Mã nezoca bajãnebemada bārã na wãbiya bia waga edemãrã mãa bārã itea eroðã ejũãnaa.

²¹Jũma idjia jara ðãra ijã oðadua. Ijã odaéãrã idjia bārãra quĩrã djuburiaéã, mã trãneba beðeã ðã bërã.

²²Baribãrã idjia jara ðada quĩrãcuita ijã oðibãrã idjaba mãa obi jaradada jũma ijã oðibãrã, bārã dji quĩrũ ume mãra dji quĩrũ baya. Bārã ume djõne zebãdade mãdrã ãdjirã ume djõya.

²³Mã nezoca bajãnebemada bārã na wãya. Idjia bārãra edeya amorreorã, hititarã, perezeorã, cananeorã, heveorã, jebuseorã druadaa. Maãrã èberãrãra mãa jũma jõbiya. ²⁴Mama jũebãdade ãdjirãba obada quĩrãca orãnadua. ãdji jãwaba ocuada ãcõrẽ quĩrãpita quĩrã edaa ðarrudapeda iwidirãnadua ni bia beðearãnadua. ãdji jãwaba ocuada ãcõrãra idjaba maã ãcõrã bia beðeadi carea eropanã sida abeda jũma ãrĩnadua.

²⁵Abãbe mãabãrã bia beðeãdadua. Maãne mãa bārãra carebaya. Mãa baidoda, coði sida diaya. Mãa iduaribiéã bārãra cacua bié beãdida.

²⁶Bārã druade wërãrãra warra ãradãgããã. Wërãrã warra todacara neé baya. Idjaba mãa bārãra ðãrã zocai ðãya.

§23:16 Levítico 23:15-21.

**23:16 Levítico 23:33-43.

²⁷ Bārā wābadaza mla maļ druadebemarāra ne wayabiya. Ādjirāba sāvā odida cawaé panania. Maļba bārā jūēbadađe āyā mīrū pirapodia. ²⁸ Mla heveorāra, hititarāra, cananeorā sida āyā pirapobiya nedarrāba ādjirā āyā pirapobibari quīrāca. ²⁹ Baribara roa abalde mla ādjirāra jūma āyā jaretaéa. Māwā obarrāba maļ druara ēberā neé bepeda meābema animarāra jūmawāyā yōnapeda bārāra bié ocasidaa. ³⁰ Maļ carea mla maļ druadebemarāra piāca āyā jarecuaya. Maļne bārā yō wānane maļ ējūāra jūma edadia.

³¹ Mla bārāa dia ɓa ējūāra ɓa Pusa Purru abadađeba aba Pusa Mediterraneo abadađaa idjaba ējūā pōāsa ewaraga ɓađeba aba Euprate dodaa.†† Mla bārāra carebaya jūma ēberārā maļ ējūāne panara poyadapeđa āyā jarecuadamārēa. ³² Maļ ēberārā ume beđe ɓarānada. Ādji ācōrēca ɓeada bārā druade erobearānada. ³³ Maļ ēberārāra bārā druade idu ɓebirānada. Iduaribidibara ādjirāba bārāa ādji ācōrēca ɓeara ēpēbidia. Māwā bārāba cadjiruara odapeđa bié panania.–

Israelerāba Ācōrē ley jūma iĵā odiađa apedađa

24 Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia: –Aarołda, Nadāda, Abiuda, idjaba setenta israelerā bororā sida ɓa ume naļ eyade ļtaa enedua. Ādjirāra tmla chīrāborode ɓarru copanenapeđa mla bia bedeadida panla. ² Ādjirāra mla caita zecara panla. Aɓabe ɓadra mla caita zeida ɓla. Maļ awara ni aɓalda ɓa ume naļ eyade ļtaa zecara ɓla.–

³ Maļbe Moiserā israelerāmaa edaa zepeda Ācōrē leyra jūma nēɓarasia. Maļne jūma israelerāba aɓari quīrāca nāwā jarasidaa:

–Dairāba Ācōrē leyra jūma iĵā odia.–

⁴ Ara maļda Moiseba Ācōrē leyra jūma ɓasia. Nurēma diapedeđa pirabaripeđa Moiseba animarā babue diabadada Sinai eya carra osia. Maļ awara animarā babue diabada caita idjia mōgara waiɓada doce ļta nūmlacuasía. Maļ doce mōgaraba jara ɓla Israel warrarāneba doce puru yōpedadađa. ⁵ Maļbe Moiseba cūdrarāđa diabuesia paca zaquerāđa Ācōrēa babue diacuadamārēa idjaba Ācōrē ume necai ɓai careabema paca zaquerāđa bea diacuadamārēa. ⁶ Maļ paca zaque oa piapedadađa ēsadra Moiseba epedecode wea edasia. Dji ēsadra ɓeđađa animarā babue diabada ļrļ jīāposia. ⁷ Maļbe Ācōrē leyra edapeđa Moiseba israelerā quīrāpita jĵgua lesia. Maļ ūrīnapeda israelerāba jarasidaa:

–Ācōrē leyra dairāba jūma iĵā odia.–

⁸ Maļbe Moiseba epedecode wea eroba oada edapeđa israelerā ļrļ jīāpo ɓađe nāwā jarasia:

–Naļ oaba jara ɓla Ācōrēba dadjirā ume beđe ɓadara dadjirāba, idjia bida jūma odida.–

⁹ Māwānacarea Moiserā, Aarołra, Nadāra, Abiura, idjaba setenta israelerā bororā sida Sinai eyade ļtaa wāsidaa. ¹⁰ Maļne israelerā Ācōrēda unusidaa. Idji jīrū edrera zapiro mōgara oda quīrāca ɓasia. Bajā quīrāca ēsā pāwārā ɓasia. ¹¹ Israelerā bororāba Ācōrēra unusidamīna Ācōrēba ādjirāra beubié basía. Ācōrē quīrāpita ne cosidaa idjaba baido dosidaa.

Moise Sinai eyade ļtaa wāna

¹² Māwānacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

–Sinai eyade mla maļ ļtaa zepeda jļā ɓeđu. Mla mōgara peweđe ɓada umé

††23:31 Pusa Mediterraneo. Hebreo beedeđe jara ɓla “Pilisteorā Pusa.”

diaya. Mañ mōgarade m̄la ijā obi ɛl beɛeada ɛl eroblaa israelerāa jaradia ɛamārēā.–

¹³Ara mañda Moiserā idji carebabari Josue ume Sinai eyade ātaa wāsidaa Ācōrē ɛamaa.

¹⁴Wāni naēna Moiseba israelerā bororāa jarasia:

–Nama pananadua aba dai zebadaada. Aaroāra, Hur sida bārā ume panania. Bariduaba nēɛarada oibara, ādji-maa wānida panla mañ nēɛara cawa oɛamārēā.–

¹⁵Moise Sinai eyade ātaa wāsida jārārāba mañ eyara ānā edasia. ^{16–17}Mañne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroara Sinai eya ārā zesia. Dji jewedadeba israelerāba Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroara mañ eya borode tɛla eradra nūma quīrāca unusidaa. Jārārāba Sinai eyara sei ewari ānā erobasia. Sietebema ewaride Ācōrēba mañ jārārāneba Moiserā trāsia. ¹⁸Ara mañda Moiserā eyade ātaara wāsia jārārāne eda. Mama ɛesia cuarenta ewari āsa diamasi bida.

Idji wua de oɛamārēā Ācōrēba diabiɛa

25 Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:
²–Israelerāa jaradua jūma m̄la itea ne dia quīrā ɛeaba ɛamaa enenida panla ara ādji soɛeaba dia quīrā panla quīrāca. ³Ādjirāba diadida panlara naāra: oroda, paratada, bronceda, ⁴oveja cara nayāna pāwārā oɛada, pursupursua oɛada, purea oɛa sida. Mañ awara diadida panla wua dji biara ɛl lino oɛada, wua chiwatu cara oɛada, ⁵oveja e purea oɛada, animarā e biada,[‡] acacia bacuruda, ⁶olivo dragada ibirā coadi carea. Idjaba

querada diadida panla olivo dragadaa pueradi carea. Mañba ne jūma Ācōrē itebemada soadi panla. Mañ awara diadida panla quera badi careabemada, ⁷ónice mōgarada, dewara mōgara bia quedeada sida sacerdotē dji droma djiode caradi carea.[¶] ⁸Jūma maāra pedapeda bārāba m̄la itea wua deda odida panla m̄la bārā tāēna ɛai carea. ⁹Mañ wua dera, dji eda ɛeada sida jūma m̄la obi ɛl quīrāca daucha oɛida panla.

Ācōrē baurude

¹⁰Baurude acacia bacurudada oɛadua. Mañ baurude drasoara bicaca umé ārā ɛsadra ɛaida ɛla. Dji jouɛlara bicaca aba ārā ɛsadra ɛaida ɛla. Dji ālara bicaca aba ārā ɛsadra ɛaida ɛla. ¹¹Dji jāra, dajadaare bida oro idji awa quiruba buraɛadua. Iquidaza jūma parraga oroba tuca ɛadada. ¹²Idjaba pīrū oroɛada quimārē omoa oɛadua. Mañ pīrūra baurude jirūza cara ɛadada. Māwā orroza pīrūra umé panania. ¹³Idjaba acacia bacuruda umé biya eradapeda oroba buraɛadua. ¹⁴Mañ bacurura pīrūne eda berajudada baurude jira edeɛi carea. ¹⁵Bacurura pīrūne eda berajusidara waa eūtaranadua. ¹⁶Mañ baurudede m̄la ijā obi ɛl beɛe mōgarade ɛl diara waga ɛadada.

¹⁷Mañbe oro idji awa quiruda pewedeada badaa aride oɛadua baurude ārā coadi carea. Dji drasoara bicaca umé ārā ɛsadra ɛaida ɛla. Dji jouɛlara bicaca aba ārā ɛsadra ɛaida ɛla. ^{18–19}Idjaba oroda edadapeda m̄la nezoca bajānebema i bara ɛl za quīrāca umé toa chī oɛadua. Mañra bio cara ɛadada dji baurude ārā coadi carea opedada ārā. Quīrāza iquida aba

[‡]25:5 *Animarā e biada*. Hebreo beɛeade ebuda ɛléa cārē animarā eda jara ɛla.

[¶]25:7 *Sacerdote dji droma dji*. Hebreo beɛeade ɛl ɛla: “Sacerdoteba jāre jāida ɛl idjaba Ācōrēba quīrā ɛl cawabibari.” Exodo 28:6-8, 15-30.

ħadadua. Māwā jūma maḷgara aħa ħa oħa quīrāca ħeya. ²⁰ Mā nezoca bajānebema i bara ħa za quīrāca panlra quīrā djica eħaa ħarru ħadadua. Ādji iba dji baurude ḷrā coħadī carea opeħadara jūātrā eropanania. ²¹ Māwā oħapeħa dji baurude ḷrā coħadadua. Maḷ baurudeħe mḷa iĵā obi ħa beħea mōgarade ħā diaira waga ħadadua. ²² Mama mḷra zeya ħa ume beħeai carea. Mā baurude ḷrā bajānebema nezoca i bara panl eħi mḷa israelerāa obi ħara cawabiya.

Ācōrē quīrāpita paḷ ħabada mesa

²³ Mesa acacia bacurudeħa oħadua. Dji drasoara bicaca umé ħaida ħla. Dji jouħlara bicaca aħa ħaida ħla. Idjaba dji ḷtlara bicaca aħa ḷrā eħadra ħaida ħla. ²⁴ Maḷ mesara oro idji awa quiruba jūma ħraħadua. Dji icawa orroza par-raga oroba tuca ħadadua. ²⁵ Mesa ḷrā icawa bacuruda cara ħadadua jūgurua ħemārē. Maḷ bacuru ḷtlara jawa jīwīnī quīmārē ħaida ħla. Maḷ siħa icawa par-raga oroba tuca ħadadua. ²⁶⁻²⁸ Maḷbe pīrū oroħeħa quīmārē omoa oħadua. Maḷra mesa jīrūza cara ħadadua dji jūgurua oħa edrecarebe. Maḷgħe eħa bacuruda berajuħadua jira ededi carea. Maḷra acacia bacuru oħa ħaida ħla. Biya erapeħa oroba ħraħadua. ²⁹ Idjaba oro idji awa quiruda edaħapeħa epeħeco ħeħa, epeħeco jūgurua ħeħa, taza ħeħa, zoco ħea siħa meseħe ħadī carea oħadua. Taza ħeħa, zoco ħea siħa meseħe ħadadua uva ħa mḷa wea diadi carea. ³⁰ Idjaba paḷ mḷ quīrāpita ħaida ħlra maḷ meseħe ewariza eropanadua.

Ībīrā ħabada

³¹ Idjaba oro idji awa quiruda edaħapeħa ībīrā ħabadaħa toa ħī oħadua. Dji jīrūda, dji cacuada, dji gḷrḷgḷrḷā nepōnō zaca ħeħa, dji ībīrā ħadī careabema siħa aħari oro idji awa quirudeħemada ħaida ħla. ³² Maḷ ībīrā ħabada cacuara sei jwate erobaya. Orro aħaare ūħea ħaya. Dewarabema orroare biħa ūħea ħaya. ³³ Jwateza gḷrḷgḷrḷā nepōnō zaca ħeħa ūħea oħida panla. ³⁴ Dji cacuaħe biħa gḷrḷgḷrḷā nepōnō zaca ħeħa quīmārē oħida panla. ³⁵ Dji jwate cara ħeħa aħa oħida panla. ³⁶ Dji gḷrḷgḷrḷā nepōnō zaca ħeħa, dji jwate ħeħa, dji cacua siħa aħari oro idji awa quirudeħemada toa ħī oħadua.

³⁷ Idjaba ībīrāħa siħe oħadua. Maḷgḷrā ībīrāħa dji ībīrā ħabada jwate queħaza ħadadua mḷ deĵara ḷna erobamārē. ³⁸ Idjaba oro idji awa quiruda edaħapeħa ībīrā quīrā tħadara, ībīrā quīrā tħeħa āyā edeħada epeħeco zaħe siħa oħadua. ³⁹ Oro idji awa quiru ībīrā ħabadaħa idjaba ne jūma idjideħema siħa zabħadeħe dji zḷgḷara 75 libra ħaida ħla. ⁴⁰ Jūma daħa oħadua mḷa naḷ eyaħe unubiħa quīrāca.

Ācōrē wua de

26 Idjaba wua deħa mḷ itea nāwā oħadua. Dji biara ħa lino wuaħa die edaħapeħa maḷ wuaħe eħa mḷ nezoca bajānebema i bara ħa zaca ħeħa oħeħa cara nayāna pāwārā oħaba, pursupursua oħaba, purea oħa biħa biya caħadua. ² Maḷ die lino wuaħa aħari quīrāca ħeħeħa panla. Dji drasoara veintioħo bicaca ħeħeħa panla. Dji jouħlara bicaca

§§25:33 *Nepōnō*. Hebreo beħeħeħe ĵara ħla “almendro pōnō.”

*25:37 *Mḷ deĵara ḷna erobamārē*. Hebreo beħeħeħe ħā ħla: “Nocoare ḷna ħamārē.”

quimārē beadida panla. ³Mañ die wuadebemada juesuma edadapeda ābaa cajudada jouḅla ḅemārēã. Abari quirāca ābaa cajudada dewarabema juesuma panl sida. ⁴⁻⁵Mañ wua jouḅla cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajudada. Mañ cawara wua pāwārā ḅaba odida panla. Dji cawara daucha quirāca tēu cobadada. ⁶Mañbe oroda edadapeda wua jūebarida cincuenta odada. Mañgāde cawara jūecuadada mañ umébema wuara ababe ḅa quirāca ḅemārēã. Mañba mñ dera añebari cobadada.

⁷Mañbe wua chiwatu cara odada once edadapeda draso jouḅla cajudada dji nabema wua ḅāñ añebari cobadi carea.

⁸Mañ once wua chiwatu cara odara abari quirāca beadida panla. Dji drasoara treinta bicaca beadida panla. Dji jouḅlara bicaca quimārē beadida panla.

⁹Mañ once wuadebemada sei edadapeda ābaa cajudada jouḅla ḅemārēã. Dewarabema juesuma sida abari quirāca cajudada. Dji sei wua ābaa cajupedada nocoare ḅa wuara ēsadra ḅtaa ḅedá cobadada.

¹⁰Mañ wua jouḅla cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajudada.

¹¹Idjaba bronceda edadapeda wua jūebarida cincuenta odada. Mañgāde cawara jūecuadada mañ umébema wuara ababe ḅa quirāca ḅemārēã.

¹²⁻¹³Mañ chiwatu cara oda wuara dji edrebema wua cāyābara jouḅlara ḅa bērā idjaba drasoara ḅa bērā, mñ de jēdaare drasoara jira ḅadada. Idjaba orrozara bicaca aba auḅu jira ḅadada mñ dera bio añebari ḅemārēã. ¹⁴Mañbe oveja e purea odada ābaa cajudada jouḅla draso ḅemārēã. Mañgāba chiwatu cara oda wua ḅāñ añebari cobadada. Mañ ḅāñ dewarabema animarā e biada jouḅla draso cajudapeda añebari cobadada.

¹⁵Idjaba mñ wua de carea acacia bacuruda aradada mañba daucha ḅta catl pēni carea. Mañgāra dji wua cajudaba añebariya. ¹⁶Dji bacuru arada drasoara die bicaca beadida panla. Dji jouḅlara bicaca aba ḅāñ ēsadra beadida panla. ¹⁷Dji edaa ḅeira quidate bara odada. Jūma mñ wua de carea bacuru aradada māwā odada. ¹⁸⁻²¹Mñ wua de orroza veinte bacuru aradada ḅta catl pēnida panla. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria beada umé uméa ḅadada dji quidatera mañne eda berajudi carea. Māwā orroza cuarenta parata oda uria ḅeara ḅadia mañ bacuru aradada daucha pē wāni carea.

²²Mñ wua de jēdaarebemara ḅmādu ḅebariare beida ḅla. Mañare sei bacuru aradada ḅta catl pēnida panla. ²³Mañ awara bacuru aradada umé iquidaza ḅta catl pēnida panla. ²⁴Dji quēbara jūebari bara odada ḅta edaa ara catl cobemārēã. Iquidaza māwā ḅaida ḅla.

²⁵Jūma ābaa ocho bacuru aradada ḅta catl pēnida panla. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria beada umé uméa ḅadada dji quidatera mañne eda berajudi carea. Māwā jēdaarebema parata oda uria ḅeara diecisei ḅadia.

²⁶⁻²⁷Idjaba acacia bacuruda juesuma eradada de orroza pīrū omoa beade berajudi carea. Jēdaare ḅmādu ḅebariare bida acacia bacuruda juesuma pīrū omoa beade berajudada mñ wua dera zarea cobemārēã. ²⁸Orroza dji ēsibema bacuru berajudara dji de draso daucha ḅaida ḅla. Dji jēdaare ḅa bacuru ēsi berajudara dji de jēda daucha ḅaida ḅla. ²⁹Mñ wua de carea bacuru aradada oroba jūma ḅracuadada. Idjaba pīrū omoa ḅeara orodeda odada. Mañ pīrū ḅeara bacuru aradada cara ḅadada mañne eda bacuru eradada berajudi carea. Bacuru eradada oroba jūma ḅradada. ³⁰Mñ wua dera odada māna eyade unubida quirāca.

³¹ Idjaba wuada odadua māl dejāne eatl jira ðaði carea. Dji biara ðal lino wuada edadapeða maļ wuade eða māl nezoca bajānebema i bara ðal zaca ðeada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oða biða biya cadadua. ³²⁻³³ Maļbe acacia bacuruda quimārē tēnapēða oroba baracuadadua. Maļ bacurura parata oða uria ðeade berajudadua māl dejāne lta nūmeanamārē. Bacuruza wua jūēbari oro odada cara ðadadua. Maļgļde wua capedadara eatl jira ðadadua māl dejāra tļaju ðemārē. Māwā māl wua dera dejā umé erobaya. Dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea ðal dejā” adia. Dji eðaare ðal dejāra “Ācōrē itea biara ðal dejā” adia. Māl baurudera dji māl itea biara ðal dejāne ðadadua. ³⁴ Mama dji oro pewedeða ðadaa aride odapedadara baurude lrl cobadadua. ³⁵ Idjaba wua eatl jira ðal nocoare ðal dejāne paļ ðabada mesara jļwa araare ðadadua. Jļwa aclare ibīrā ðabadada dji mesa quīrāpe ðadadua.

³⁶⁻³⁷ Idjaba dji biara ðal lino wuada edadapeða maļ wuade eða oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oða siða biya cadadua. Maļbe acacia bacuruda juesuma tēnapēða oroba baracuadadua. Maļ bacurura bronce oða uria ðeade berajudadua māl wua dede eða wābadamaa lta nūmeanamārē. Bacuruza wua jūēbari oro odada cara ðadadua. Maļgļde wua cadara dji eða wābadade jūātrļ jira ðadadua.

Animarā babue diabada

27 Idjaba animarā babue diabada acacia bacurudeða odadua. Dji drasoara bicaca juesuma ðaida ðla. Dji jouðla siða bicaca juesuma ðaida ðla quīrā quīmārēena abarica ðamārē. Dji

ltaara bicaca ūbea ðaida ðla. ² Abari bacurude iquidaza cachu quīrāca odapeða maļ animarā babue diabada bronzeba jūma baradadua. ³ Idjaba tļal pora āyā cuabadada, tļal pora tāibadada, oa piabadada, warebada mīāsuda, tļaladau edebada siða jūma broncededa odadua. ⁴⁻⁵ Idjaba jrlrljrlrl broncededa odadua. Maļ jrlrljrlrlrlrl animarā babue diabada dji ideba eðaā ēsidra cara ðadadua.† Maļbe pīrū omoa broncededa quīmārē odapeða jrlrljrlrlrl ðlmaa animarā babue diabada iquidaza cara ðadadua. ⁶⁻⁷ Maļbe acacia bacuruda umé eradapeða bronzeba baradadua. Maļ bacurura animarā babue diabada orroza pīrū ðeade berajudadua jira edeði carea. ⁸ Animarā babue diabada wāyā uria ðaya bacuru lradadeda odi ðērā. Ara mla naļ eyade unubiða quīrāca jūma daucha odadua.

Ācōrē wua de auðu jūrā ðada

⁹⁻¹¹ Māl wua dera auðu jūrā ðadadua dji biara ðal lino wuaba. Maļ auðu jūrā ðal orroza veinte bronce oða uria ðeada ðadapeða bacuru tēnara maļgļde eða wēāju nūmanadua. Maļ bacuru quēðlra parataba baradadua idjaba wua jūēbari parata oða siða cara ðadadua. Lino wuara maļne eatl jūēcuaðadua. Māl wua de auðu jūrā ðal drasoara cien bicaca ðaya.

¹² Jēdaare biða bronce oða uria ðeada die ðadapeða maļne bacuru tēnara eða wēāju nūmanadua. Lino wuara maļgļde eatl jūēcuaðadua. Māl wua de auðu jūrā ðal jēdaarebemara cincuenta bicaca ðaya idjaba lmadau ðebariare ðaida ðla. ¹³ Dji nocoarebemara lmadau odjabariare ðaida ðla. Maļ siða cincuenta bicaca ðaya. ¹⁴⁻¹⁵ Maļne dji eða

†27:4-5 Jrlrljrlrlrlrl...dji ideba eðaā ēsidra cara ðadadua. Hebreo ðeade maļra ebuða ðlā. Ni abalba adua ðla animarā babue diabada sāwā ðasida.

wābadara ēsidra ðaya. Dji eda wābada jλwa acłare bronze oda uria ðeada ũbea ðadapeða bacuru tēnara małne eda wēāju nūmanadua. Jλwa araare bida abari quīrāca odadua. Małne lino wuara eatλ jūēcuaðadua. Dji eda wābada orro abaare wuara quince bicaca ðaya id-jaba dewarabema orroare bida quince bicaca ðaya. ¹⁶ Mλ wua de auðu jūrā ðade eda wābadara veinte bicaca ðaya. Bronze oda uria ðeada quīmārē dji eda wābadama ðadapeða bacuru tēnara wēāju nūmanadua. Małbe dji biara ðλ lino wuada edadapeða mał wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida caðadua. Mał wuaba dji eda wābadara jūātrλ ðadadua.

¹⁷⁻¹⁸ Jūma mλ wua de auðu jūrā ðλ bacuru tēnara bronze oda uria ðeade eda wēāju nūmeania. Bacuru quēbaza parata oda wua jūēbarida erobeaðia id-jaba parataba barā ðeaðia. Mał bacurude eatλ jūē ðλ lino wua jouðlara bicaca juesuma ðaya. Mλ wua de auðu jūrā ðλ ējūā drasoara cien bicaca ðaya. Dji jedeara cincuenta bicaca ðaya. ¹⁹ Jūma mλ wua de dajadaarebema sida bronze oda baya. Dji egorode cachidi careabema sida bronze oda baya.

Olivo draga ībīrā coadi careabema

²⁰ Israelerā jaradua olivo draga idji awa quiruda enenamārē. Mał dragara ībīrāne weaðia urua ðamārē. ²¹ Aarołba idji warrarā bida mλ wua dede ðλ ībīrāra quewaraza coaðida panla mλ quīrāpita urua ðamārē quewara eðalaba aba λnadrlλrladaa.[‡] Mał ībīrāra mλ baurude quīrāpe ðaya dji wua eatλ jira ðλ nocoare. Mλ ībīrā coabi ðλ leyra bārā israelerāba, bārā warrarāneba

yōbadarā bida ewariza ījā o pananida panla.

Sacerdoterā djiō

28 ¹ Bλ djaba Aarołra, idji warrarā Nadāra, Abiura, Eleazara, Itamar sida ðamaa trλcuadua mλ sacerdoterā ðamārē. ²⁻³ Bλ djaba Aaroł itea djioda quīrāwārē obidua unubi carea idjidrl mλ sacerdote dji dromaara ðada. Māwā israelerāba idjira waya panania. Mλ λcrla necawaada diasia mał djiora odamārē. ⁴ Adjīa mał djiora obidua. ⁴ Nałglda ðλ djaba Aaroł itea odida panla: idjia cacuade wēāju jλida ðλ torro ðada, aba pāwārā ðada, idji jāare jλida ðada, borode jλida ðada, “mλa quīrīā ðλ cawabibari” idji so λrl jλida ðada, crrl trājλbari sida. Aaroł warrarā itea bida djiora odadua. Māwā Aarołra, idji warrarā sida mλ sacerdoterā ðeadi-ia. ⁵ Oro ðarachidada, lino wuada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida edadapeða małgλ djiora odida panla.

⁶ Idji jāare jλida ðara dji biara ðλ lino wuaba odadua. Mał wuade eda oro ðarachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya caðida panla. ⁷ Equiāza jλbari bara ðaya. ⁸ Dji crrl trājλbarida dji biara ðλ lino wuaba odadua. Mał crrl trājλbarira idji jāare jλida ðλ ume ābaa caðida panla aba ðλ quīrāca ðemārē. Mał crrl trājλbaride eda oro ðarachidada, lino nayānada, oveja cara pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya caðida panla.

⁹⁻¹⁰ Idjaba mōgara ónice abadada ume edadapeða mał mōgarade Israel doce warrarā trλra jaya ðadadua dji nabemaneba aba dji tēābemanaa. Mōgara abade trλra sei panania. Dewarabema

[‡]27:21 Mλ wua dede. Hebreo ðedeade ðλ ðla “dji jarebada wua dede.” Mał dera māwā trλ jarabadjidaa mama Acōrēra Moise ume bedeadadi bēra. Israelerāra mał dede ābaa dji jaredaca basía.

mōgarade bida trāra sei panania. ¹¹ Dji obariba sēyā jaya corobari quīrāca ādji trāra maļ umébema mōgarade biya jaya ɓadida panla. Maļbe mōgarara oro odadaa cara ɓadadua. ¹² Maļ mōgarara Aarołba jāare jāida ɓa equiaza aba cajudadua. Maļ mōgarade ɓa ɓaba Israel warrarāda quīrānebabiya. Māwā Ācōrē quīrāpita wāɓɓaɓde Aarołba Israel warrarā trāra idji equiade edeya ādjirānebema quīrānebabi carea.

¹³⁻¹⁴ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadadua. Dji quēɓara Aarołba jāare jāida ɓa equiaza oro odadaa cara ɓadadua.

¹⁵ Idjaba “mā quīrīā ɓa cawabibarida” biya odadua Aarołba idji so ārā jāmārēā.[¶] Maļgara dji biara ɓa lino wuaba odadua. Maļ wuade eda oro ɓarachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida cadadua Aarołba jāare jāida ɓa capedada quīrāca. ¹⁶ Maļ wua cadara ēsidra ɓedá capirudadua ne wagabari quīrāca bamārēā. Dji drasoara, dji joubɓa sida jawajā ewarama aba ɓaida ɓaa. ¹⁷ Maļ ārā mōgara biya quedeada errecama quīmārē cara ɓadadua.[§] Dji nabema errecade naļga mōgarada ɓadadua: rubí, crisólito, esmeralda.

¹⁸ Umébema errecade ɓadadua: granate, zapiro, jade. ¹⁹ Ūbeabema errecade ɓadadua: jacinto, ágata, amatista. ²⁰ Quīmārēbema errecade ɓadadua: topacio, ónice, jaspe. Jūma maļ mōgarara oro odadaa caradadua. ²¹ Maļ doce mōgaraba jara ɓaa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quīrāca ādji trāra aba aba jaya ɓadadua.

²² Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadadua “mā quīrīā ɓa cawabibarira” Aarołba idji so

ārā jāmārēā. ²³ Pīrū oroɓeda umé odapeɓa “mā quīrīā ɓa cawabibari” ārāɓema iquidaza cajudadua. ²⁴ Pīrūza carena oro cada quēɓara aba aba cara ɓadadua. ²⁵ Dewarabema quēɓara cara ɓadadua umébema oro odadaa Aarołba jāare jāida ɓa equiaza. ²⁶ Dewara pīrū oroɓeda umé odapeɓa “mā quīrīā ɓa cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajudadua. ²⁷ Dewara pīrū oroɓeda umé odapeɓa Aarołba jāare jāida ɓaɓde cajudadua dji ɓarɓa trājābari ātaarebe. ²⁸ Jācara pāwārā odaba maļ pīrūra ābaa jānadua “mā quīrīā ɓa cawabibari” edre panla pīrūnaa. Māwā “mā quīrīā ɓa cawabibarira” Aaroł so ārā ɓarɓa ɓobeya.

²⁹ “Mā quīrīā ɓa cawabibarira” Aarołba jā ɓaida ɓaa mā wua dede eda wāɓɓaɓde. Māwā mā quīrāpita ɓaɓde Israel warrarā trāra idji so ārā jā erobaya israelerānebemada quīrānebabi carea. ³⁰ “Mā quīrīā ɓa cawabibaride” Uriā idjaba Tumiā abadada eda ɓadadua Aarołba idji so ārā jā erobamārēā. Māwā mā quīrāpita wāɓɓaɓza maļ Uriā idjaba Tumiāneba Aarołba poya cawaya mā israelerāa obi ɓada.

³¹ Idjaba wua pāwārā ɓada edadapeɓa Aarołba dji wēāju jāida ɓada odadua. ³² Maļ wuara idji boro berajumārēā ēsidra uria odadua. Maļ uria ira ɓedata cajudadua cōārāmārēā. ³³⁻³⁴ Idjaba granadajō za quīrāca cadadua oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Maļra Aarołba jāida ɓa pāwārā ɓa eɓubema ide mimizua ɓarɓaga cajudadua. Idjaba mimizua ɓarɓaga cajudadua pīrāchiru oro odada. Granadajō za quīrāca cadada aba ide cajudapeɓa maļare pīrāchiru oro odada aba cajudadua.

[¶]28:15 Exodo 28:30.

[§]28:17 Hebreo bedeaɓe eɓuda ɓaléa cārē mōgarada jara ɓada.

Júma parraga māvā cajudadia. ³⁵ Mañ djio pāwārā ðara Aarołba jā ðaida ðla mñ wua dede ne ode wāðaraza. Mñ wua dede eda mñ quirāpita wāðarade aba ēðrabaradaa pīrāchirura jīguadia. Māvā idjira beuéa.

³⁶ Idjaba oroda pewedeia berrachidadia. Mañne nañ bedeada jaya ðadadia: “Aba Ācōrē itea ðl.”

³⁷ Mañ oro pewedeia berrachidara Aarołba borode jāida ðl dratuare jācara pāwārā ðaba jā cobadadia.

³⁸ Mañra idji dratude jā ðaida ðla júma israelerāba dia panada mña bia edai carea. Idjaba israelerāba mña ne diabadade mñ quirāpita bié odibara, mañ bié opeðadara Aarołba edaya.

³⁹ Idjaba Aarołba djio wēāju jāida ðl torroa ðada dji biara ðl linoba caðadia. Carrā trājābari sida biya caðadia. Idji borode jāida ðl sida dji biara ðl lino wuaba caðadia.

⁴⁰ Aaroł warrarā itea bida djio torroa ðada, carrā trājābarida, ādji borode jānida panā sida odadia. Mañ djio quirāwārēā ðada jā panane israelerāba ādjirāra waya panania. ⁴¹ Bārāba júma opeðadacarea ðl djaba Aarołba idji warrarāa bida mañ djiora jābidua. Jānapeda olivo dragada ādjirā boro lrā weadia unubi carea ðla ādjirāra mñ sacerdoterāda ðabara.

⁴² Ādjirāba edre jānida panara lino wuadada odadia. Mañra carrādeba aba ðacara daucha ðaida ðla. ⁴³ Aarołba, idji warrarā bida mañ edrebemara jānida panla mñ wua dede eda wāðadaza idjaba mña animarā babue diabadaza. Māvā jānaēbara, ādjirāra beúdia cadjiruada o panā bēra. Mañ djio jābi ðl bedeara Aarołba, idji warrarāba, idji warrarāneba yōðadarā bida ewariza ijā o pananida panla.

Sacerdoterā ðamārēā Ācōrēba obi jarada

29 Aarołra, idji warrarā sida mñ sacerdoterāda ðli carea ðla nāvā oida ðla: paca zaque dji umaquirāda aba, oveja dji umaquirāda umé edadia. Mañ animarāra dji biara ðara ðadida panla. ² Idjaba dji biara ðl harina trigodeda edapeða pāl ēsābari neé ðeada quirā cacua ūbea odua; lrāra harina awa quedada, lrāra nedraga bara ðeada, idjaba lrāra nedragaba lrā parradada. ³ Mañ pañra jamarade ðapeða mñ wua deðaa ededia. Paca zaquera, oveja sida ededia. ⁴ Aarołra idji warrarā sida mñ wua dede eda wābadamaa ededia. ^{**} Mama ādjirāra baidoba sagadia. ⁵ Mañbe Aarołba jāmārēā opeðadara idjia jābidua. Idjia wēāju jāida ðl torroa ðada naārā jābidua. Mañ lrā dji pāwārā ðada jābidua. Mañ lrā idji jāare jāida ðara jābipeða carrā trājābariba trājā cobadia. Mañbe idji so lrā “mña quirā ðl cawabibarida” jā cobadia. ⁶ Idji borode jāida ðara jābipeða idji dratude jāida ðl oro pewedeia odada jā cobadia. ⁷ Mañbe Aaroł boro lrā olivo draga quera bara ðada weadia sacerdote dji dromada ðli carea. ⁸ Idjaba Aaroł warrarā sida trāpeða ādjia jānamārēā opeðada torroa ðeada wēāju jābidua. ⁹ Ādjia jā panara, Aarołba jā ðl sida carrā trājābariba trājā cobadia. Ādjia borode jānida panā sida jābidua. Māvā oida ðla ādjirāra sacerdoterāda ðabara. Ādjirādra, ādji warrarāneba yōðadarā sida ewariza mñ sacerdoterāda ðeadia.

¹⁰ Mañbe paca zaqueda mñ wua dede eda wābada quirāpe enepeða Aarołba idji warrarā bida ādji jawara mañ

****29:4** Mñ wua dede. Hebreo bedeade ðl ðla “dji jarebada wua dede.” Mañ dera māvā trā jarabadiada mama Ācōrera Moise ume bedeadadi bēra. Mañ dede israelerāra ābaa dji jaredaca basia.

paca zaque boro ḗrḗ ḗḗḗida panḗa. ¹¹Mama paca zaquera mḗ quířpita beadua. ¹²Maḗbe dji oara piapeda ba jḗwa jīwīnīra maāřī ḗegueapeda animarā babue diabada cachu quířaca ḗeade soadua. Māwā soapeda oa ḗedara animarā babue diabada cobḗ caita weadua. ¹³Maḗbe paca zaque ḗitedabemada edadua: dji tarida, nequimada, idjaba cotrua umena dji draga bara. Maḗra jūma babuedua animarā babue diabadade. ¹⁴Maḗ paca zaque cacuara, dji era, dji ā sīda āyā ḗḗḗ edepeda jūma babuedua. Maḗ animarāra māwā oida ḗḗa Aaroḗba idji warrarā ḗīda cadjirua opedadara mḗa quířadoamāřē.

¹⁵Māwānacarea uméḗbema oveja mḗ wua dede enenada aba edapeda Aaroḗba idji warrarā ḗīda ādji jḗwara maḗ oveja boro ḗrḗ ḗḗḗida panḗa. ¹⁶Maḗbe beabḗrḗde dji oara piadua. Maḗ oaba jīāpodua animarā babue diabada ḗrḗ idjaba orrocawa ḗīda. ¹⁷Maḗbe ovejara drapetapeda ḗcuadua. Dji jīřūra, dji jḗsi sīda saḗapeda jūma āḗaa buedua dji boro bara. ¹⁸Maḗbe animarā babue diabadade jūma mḗa babue diadua. Maḗra mḗa bia unuya.^{††}

¹⁹Oveja ḗedara edapeda Aaroḗba idji warrarā ḗīda ādji jḗwara oveja boro ḗrḗ ḗḗḗida panḗa. ²⁰Maḗbe beabḗrḗde dji oara piapeda soadua Aaroḗ jḗwa araarebema cḗwḗrḗ ide, idji jḗwa araarebema jḗwapapade, idjaba idji jḗwa araarebema jīřūpapade ḗīda. Ara maḗ quířaca idji warrarā sīda odua. Oa ḗedara animarā babue diabada orroza jīāpodua. ²¹Maḗ oa dji animarā babue diabadade jīāpodada maāřī edapeda pueradua olivo draga quera bara ḗḗḗda. Maḗḗaba Aaroḗ ḗrḗ, idji warrarā ḗrḗ, ādjia jḗ panḗ ḗrḗ ḗīda jīāpodua.

Māwā Aaroḗra, idji warrarāra, ādjia jḗ panḗ sīda mḗ itea ḗeadi. ²²Maḗbe dji oveja dragada, dji druda,^{‡‡} dji tarida, nequimada, cotruada umena dji draga bara, idjaba jḗwa araarebema chīde sīda edadua. (ḗḗa maḗ ovejara beaya Aaroḗra, idji warrarā sīda mḗ sacerdoterāda ḗḗcuai carea.)

²³Idjaba mḗ quířpita enena jamarade ḗḗ paḗ ēsābari neé ḗeada ūḗea edadua; aba harina awa oḗada, aba nedraga bara oḗada, idjaba nedragaba ḗrḗ rḗrḗḗada. ²⁴Maḗ paḗra, dji oveja ḗitedabema edadara, dji chīde sīda ḗḗdua Aaroḗ jḗwade, idji warrarā jḗwade ḗīda. Jūma ādji jḗwade ḗḗdara ādjirāba ḗḗaa waḗīda panḗa mḗa diadi carea. ²⁵ḗḗaa wapedadacarea wayacusa edapeda jūma babuedua dji animarā babue diabadade oveja naāřā babueda ḗrḗ. Maḗ babue diabḗrḗra mḗa bia unuya. ²⁶Maḗbe oveja jā nocoarebema djarada ba jḗwade edapeda ḗḗaa wadua mḗa diai carea. ḗḗaa wapeda maḗ djarara ḗḗre baya.

^{27–28}Idība ḗḗaa ḗāřā israelerāba mḗ ume necai ḗai careabema oveja mḗa diade zḗḗadaza dji jā nocoarebema djarada, jḗwa araarebema chīde sīda Aaroḗba idji warrarā ḗīda ḗḗaa waḗapeda ādji itea edadīda panḗa.

^{29–30}Aaroḗ jaidadacarea idjideba yōḗadarāba idjia jḗ ḗadara eropanania. Ādjidebemada aba edadapeda maḗra domia aba jḗ ḗaida ḗḗa sacerdote dji droma bai carea. Māwānacarea mḗ wua dede Aaroḗba oḗabada quířaca o ḗaida ḗḗa.

³¹Aaroḗra mḗ sacerdoteda ḗabḗrḗde oveja jā nocoarebema djarada edapeda mḗ wua de auḗu jūrā ḗḗde eḗa djudua. ³²Djupeda Aaroḗba idji warrarā ḗīda maḗ oveja djarara, paḗ jamarade ḗeada

^{††}29:18 *Maḗra mḗa bia unuya.* Hebreo bedeade nāwā ḗḗ ḗḗa: “Maḗ babue diabḗrḗra bia ḗḗaria.”

^{‡‡}29:22 *Dji druda.* Maḗ bedeaba idjaba jara ḗḗa “dji animarā drude ḗḗ dragada.”

sida codida panla m̄l wua dede eda wābada caita. ³³Mañ djaradebemada, pañnebema sida m̄la babue diaya ādjirāra m̄l itea ðai carea idjaba ādjirāba cadjirua opeðadara m̄la quīrādoamārēā. Mañ bēra ababe ādjiabara mañ adubadara codida panla. Mañra m̄la diaba bēra dewara ēberāba cocara ðla. ³⁴Mañ oveja djara djuðara, pañ sida jūma coðaēðara nurēma diapedeða dji adubadara jūma babueðida panla. Dji adubadara cocara panla mañ ovejara m̄la diapedeða bēra.

³⁵Domia aba m̄la jarada quīrāca odua Aaroñra idji warrarā sida m̄l sacerdoterāda ðai carea. ³⁶⁻³⁷Mañne ewariza paca zaque dji umaquīrāda aba bepedeða m̄la babue diadua Aaroñba idji warrarā bida cadjirua opeðadara m̄la quīrādoamārēā idjaba animarā babue diabadara m̄l quīrāpita bia ðamārēā. Ewariza animarā babue diabadara olivo draga quera bara ðaba soadua m̄l itea bia ðamārēā. Māwā animarā babue diabadara m̄l itea bio bia ðepeða bariduaba waraibara mañ sida m̄l itea ðeya.

Ewariza animarā babue diadi jarada

³⁸Ewariza sacerdoterāba animarā babue diabadade oveja zaque poa aba ðeada umé babue diadida panla. ³⁹Diapedeða aba babue diadida panla, dewarabemara queubaraðe babue diadida panla. ⁴⁰⁻⁴¹Diapedeða oveja babue diabadade dji biara ða harinada epedeco jūgurua umé edapeða olivo dragadaa boteya aba ðaratadapeða mañ sida m̄la babue diadida panla. ⁴¹Mañ awara animarā babue diabada ðra uva ðada boteya aba weaðida panla. Queubaraðe oveja babue diabadade ara mañ quīrāca oðida panla. Mañra m̄la bia unuya.

⁴²⁻⁴³Aaroñ warrarāneba yōðadarā bida ara mañ quīrāca ovejara m̄l quīrāpita babue diadida panla m̄l wua dede eda wābada quīrāpe. Mama m̄la bāra israelerāmaa zepeda ða ume bedea ðaya. Mañne m̄l quīrāwārēā dorrodorroaba jūma m̄l wua de auðu jūrā ðaðe eda ðara m̄l itea erobaya. ⁴⁴Māwā wua dera, animarā babue diabada sida m̄l itea bia ðaya. Aaroñra, idji warrarā sida m̄l itea bia ðaya m̄l sacerdoterāda ðeadamārēā. ⁴⁵Māra bāra israelerā tāena ðaya idjaba bāra Ācōrē baya. ⁴⁶Mañne bārāba cawadía m̄la bāra Ācōrēda. Cawadía m̄labara bārāra Egiptoðeba ēdra enesida bārā tāena ðai carea. Māra bārā Ācōrēa.–

Quera bá diabada

30 Idjaba Ācōrēba jarasia:
–Quera bá diabadada acacia bacurudeða odadua. ²Dji drasoara, jouðla sida bicaca aba ðaida ðla quīrā quīmārēena abarica ðamārēā. Dji ðlara bicaca umé ðaida ðla. Iquidaza abari bacurude cachu quīrāca odadua. ³Oro idji awa quiruba jūma ðaraðadua. Icawa ðaraðaga oroba tuca ðaðadua. ⁴Pirū omoa ðea oroðeða quīmārē odapeða orroza umé cara ðaðadua dji tuca ða edrecare. Mañ pīrūne eda bacurada berajuðadua jira edeði carea. ⁵Mañra acacia bacurudeða baída ðla. Biya erapeða oroba ðaraðadua. ⁶Quera bá diabadara m̄l wua dede eda ðaðadua dji edaarebema wua eatl jira ða quīrāpe. Mañ wua jēdaare m̄l baurudeða dji ðra coðai bara ðaya. Mama m̄la ða ume bedea ðaya.

⁷Diapedeða Aaroñba ibirā acade zebaraðe quera bá diabadade querada bá diaida ðla. ⁸Quewaraza bida ibirā coade zebaraðe querada bá diaida ðla.

⁴¹29:40-41 *Epedeco jūgurua umé.* Hebreo bedeade ða ðla “una décima de un efa.” *Boteya aba.* Hebreo bedeade ða ðla “un cuarto de hin.”

Ara mañ quĩrāca ewariza bārāba bārā warrarāneba yōbdarā biða querada mañ quĩrāpita bá dia pananida panla. ⁹Quera bá diabadade baridua quera mla jaradaéra bá diarānada. Idjaba animarāda, harina oda sida mañ lrā mla babue diarānada. Uva ba sida mañ lrā mla wea diarānada. ¹⁰Quera bá diabadara mañ itea bio bia baída bla. Mañ bēra poaza barima aba Aarołba mañ quera bá diabada cachu quĩrāca beade oaba soaida bla mañ itea bia bamārēa. Mañ oara idjia edaida bla bārā israelerāba cadjirua opedada carea animarā beablrāde. Idji warrarāneba yōbdarā biða ara mañ quĩrāca poaza o pananida panla.–^{§§}

Beuda amaaba israelerāba parata diadida panl

¹¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹² –Israeldebema umaquĩrā juachablrāde beuda amaaba jūma ādjirāba mla paratada diadida panla. Māwā ādjirā juachablrāde quininaéa. ¹³Juachablrāde ādjirāza paratada sei gramo mañ dede zabada quĩrāca mla diadida panla.* ¹⁴Jūma umaquĩrā veinte poadeba ltaa bea juachablrāde mañ paratara mla diadida panla. ¹⁵Dji parata bara bla sei gramo auđu diaié bla idjaba dji parata neé quĩruba sei gramo edaara diaié bla. Ādjirā juachablrāde beuda amaaba jūmarāba daucha diadida panla. ¹⁶Ādjirāba diapedada paratara edapeda mañ wua dedebema parataba odida panlara obidua. Mañ parataba mla quĩrānebabi bayā bārā israelerāba małgara diasidada beuda amaaba.–

Ne sglabada

¹⁷ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁸ –Ne sglabada epedeco waiblada dji acl badi bara broncedada odada. Mañra animarā babue diabada jēdaare mañ wua de caita bldada. Małgāde baidoda jue ūmnada. ^{19–21}Aarołra idji warrarā sida mañ wua dede eda wāni naēna wa animarā mla babue diadi naēna ādji jawara jĩrū sida mañ baidoba sgladida panla. Māwā ādjirāra beudaéa. Mañ sglabi jaradara Aarołba idji warrarāneba yōbdarā biða ewariza ija o pananida panla.–

Olivo draga quera bara bla Ācōrē iteabema plrādi carea

²² Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

^{23–24} –Nałga querada edadada: mirra querada doce libra, canela querada sei libra, cálamo querada sei libra, casia querada doce libra. Mañ quera zglara mañ dede zabada quĩrāca zadua. Mañ awara olivo dragada galōl aba edadada.† ²⁵Jūma mañ querara olivo dragada pueradada quera o cawa bla obari quĩrāca. Mañ olivo draga quera bara bla ne jūma mañ iteabemara soadia. ^{26–28}Małgaba mañ wua deda soadua: mañ baurudada, pał bldada mesada, jūma mañ mesade beada, ĩbirā bldada, jūma mañ ĩbirānebemada, quera bá diabadada, animarā babue diabadada, jūma mañ animarā babue diabadadebemada, idjaba ne sglabada epedeco waiblada dji acl bldada bara. ²⁹Jūma małgara mañ itea bio bia bli carea māwā soadida panla. Māwānacarea bariduaba waraibla, mañ sida mañ itea beya.

§§30:10 Levítico 16.

*30:13 *Sei gramo.* Hebreo bedede bl bla: “Siclo esidra. Siclora veinte geras.”

†30:23-24 *Doce libra.* Hebreo bedede bl bla “quinientos siclos.” *Galōl aba.* Hebreo bedede bl bla “un hin.”

³⁰Mañ olivo draga quera bara ðada Aaroñ boro ãrã, idji warrarã boro ãrã bida weadua mñ sacerdoterãda ðeadamãrã. ³¹Israelerã nãwã jaradua: “Nañ ewarideba ãtaa nañ olivo draga quera bara ðaba ababe Æcõrẽ iteabemadrã soadida panã, idji itea oda bẽrã. ³²Baridua eberã ãrã weacara panã. Idjaba ni abalãba nañ olivo draga quera bara ða quĩrãca ara idji itea ocara ðla. Nañ olivo draga quera bara ðlã ababe mñ itea ða bẽrã baridua quera quĩrãca eroðeadiẽ panã. ³³Bariduaba nañ olivo draga quera bara ða quĩrãca ara idji itea oibãrã, idjira ãyã jãretabuedida panã bãrã israelerã tãenabemada. Idjaba baridua eberã ãrã nañ olivo draga quera bara ðada weaibãrã, dji weaðara ãyã jãretabuedida panã.”–

Bai careabema quera

³⁴⁻³⁵Idjaba Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Nañã querada edaðadua: estacte querada, ámbar querada, gálbano querada, idjaba incienso quera idji awa quiruda. Mañ quera ðeara abari quĩrãca edaðapeða ábaa pueradadua bai careabema quera oi carea, quera o cawa ðaba obari quĩrãca. Ábaa puerabãda tãda eda ðaðadua mañ querara mñ itea bio bia ðemãrã. ³⁶Mañbe maãrĩ edaðapeða nãũcha lãbaðadua. Mañra bá nũmanida panã quera bá diabada ãrã mñ baurude quĩrãpe. Mama mñra ða ume bedea ðaya. Mañ bai careabema querara ababe mñ itea ðaya. ³⁷Ni abalãba mañ quera quĩrãca ara idji itea ocara ðla. Mañra ababe mñ itea ða bẽrã, baridua bai careabema quera quĩrãca eroðeadiẽ panã. ³⁸Bariduaba mañ quera quĩrãca ara idji itea oibãrã, mañ eberãra bãrã israelerã tãenabemada ãyã jãretabuedida panã.–

Æcõrẽ wua de odi eberãrã

31 Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia: ²–Ûrĩdua. Mñã Uri warra Bezalelda edasia mñ wua de odi eberãrã boroda ðamãrã. Idjira Judãeba yõna Hur wiuzaquea. ³Mñ Jaureda, necawaada, crĩcha cawaada, idjaba ne o cawa ðai crĩcha sida mñã idjã diaisia. ⁴Mãwã idjira biya ne o cawa ðla oroðebemada, parataðebemada, broncedebema sida. ⁵Mõgara biya quedeaðebemada o cawa ðla idjaba cara cawa ðla. Bacurudebema sida o cawa ðla. Abeda ne jũmada o cawa ðla. ⁶Mañ awara mñã Ahisamá warra Aholiãda edasia Bezaleel carebamãrã. Idjira Dañneba yõnaa. Jũma mñ wua de odi eberãrã mñã necawaada diasia mñã obi jaradara jũma odamãrã.

⁷Ãdjirãba nañda oðida panã: mñ wua deda, mñ baurudedã, mañ baurude ãrã cobeida, jũma mñ wua dede ðeadi sida. ⁸⁻⁹Mñ wua dede ðeadiã nañãla: pañ ðabada mesada, jũma mañ mesade ðaida, ibĩrã ðabada oro idji awa quiruda, jũma mañ ibĩrãnebemada, quera bá diabadada, animarã babue diabadada, jũma mañ animarã babue diabadãebemada, ne sãgabada epeðeco waiðla sida dji acã ðãdi bara. ¹⁰Idjaba Aaroñba jãida ðara, idji warrarãba jãnida panã sida ãdjirãba oðia. Mãwã Aaroñra idji warrarã sida mñ sacerdoterãda ðeadiã. ¹¹Mañ awara mñ wua de o panãba olivo draga quera bara ðada oðia mñ iteabemada soadi carea. Idjaba mñ dejãne quera baði careabemada oðia. Ædjirãba jũma mañãra mñã jarada quĩrãca daucha oðida panã.–

Ãnãũbada ewari

¹²Idjaba Æcõrẽba Moisea nãwã jarasia:

¹³–Israelerã nãwã jaradua: “Idiba ãtaa ãnãũbada ewarida mñ itea waga

pananida panla. Ānāūbada ewari wagađira sēyā quírāca ðaya bārā israelerāba bārā warrarāneba yōbādarā biđa cawađamārēā mġa bārāra mġ itea ðasida. ¹⁴ Ānāūbada ewarira waga pananida panla maġ ewarira mġ itea ðada bēra. Bariduaba maġ ewarida mġ itea wagaēbala wa maġ ewaride trajuda oibala, maġ ēberāra bārā tāēnabemada āyā ðađapeda beađida panla. ¹⁵ Sei ewari bārā trajura ođida panla, baribala sietebema ewaride ānāūnida panla. Maġ ewarira mġ itea wagađida panla. Bariduaba ānāūbada ewaride trajuda oibala, idjira beađida panla. ¹⁶ Bārā israelerāba, bārā warrarāneba yōbādarā biđa ānāūbada ewarira waga pananida panla. Maġra māwā ðaya. ¹⁷ Ānāūbada ewari wagađira sēyā quírāca ðaya bārā israelerāba cawađamārēā mġa bārāra mġ itea ðasida. Māwā ðaya mġa sei ewaride bajāda, naġ ējūā sida jūma opeđa sietebema ewaride ānāūna bēra.”–

¹⁸ Ācōrēba Moisea Sinai eyađe maġra jūma jarapeda mōgara peweđa ðada umé diasia. Maġ mōgarade idjia ġjā obi ða beđeada ðá diasia.

Paca zaque quírāca opeđada

32 Moiserā Sinai eyađeba edaa zeé ðada dārābala bēra israelerāra Aaroġmaa wānapeda nāwā jarasidaa:

–Jāā Moiseba dairāra Egiptōđeba ēđra enesia, baribala idji sāwānada dairāba cawađaéa. Maġ bēra dairā nocodaā edemārēā ācōrēda odua.–

² Aaroġba panusia:

–Bia ðla. Bārā wērārāba, bārā wararāba, bārā caurā biđa pīrū oro ođada mġa jūma ēra diadadua.–

³ Ara maġda āđjirāba pīrū oro ođara Aaroġa jūma ēra diacuasidaa.

⁴ Aaroġba maġ pīrūra edapeda tlađe dorraabaribisia. Maġ oro dorraabaridaba paca zaque quírāca osia. Maġ ununapeda israelerāba jarasidaa:

–Naġđra dadjirā Egiptōđeba ēđra enena ācōrēa.–

⁵ Maġ ūrīpeda Aaroġba animarā babue diabadada osia paca zaque jalwaba ođa caita. Maġbe israelerāa nāwā jarasia:

–Nu ewari dromada Ācōrē itea ođia.–

⁶ Nurēma diapeda israelerāra pirabaridapeda animarāda babue diacuasidaa idjaba Ācōrē ume necai ðai careabema animarāda beacuasidaa. Maġbe chūpanenapeda ðasida ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Māwānacarea pirabaridapeda āđji cacuaba o quírā ðada o duanesidaa. ⁷ Maġne Ācōrēba Moisea jarasia:

–Isabe edaa wādua ða ēberārā Egiptōđeba enenaba cadjiruada o duana bēra. ⁸ Āđjirāba dārāēne mġ leyra igaradapeda oroda dorraabaridapeda paca zaque quírāca osidaa. Maġgġa āđjirāba bia beđe panla idjaba animarāda babue diacuađapeda jara panla: “Naġđra dadjirā Egiptōđeba ēđra enena Ācōrēa.”–

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

–Mġa unu ðla naġ ēberārā cawala zarea beada. ¹⁰ Āđjirā carea mġa beđe djaburiarādua. Mġ quírūbideba āđjirāra jūma quinibiya. Baribala ðađeba mġa puru waiblada oya.–

¹¹ Māwāmīna Moiseba idji Ācōrēa beđe djaburiasia. Nāwā jarasia:

–Ay, Ācōrē, ða quírūbideba ða puru Egiptōđeba enenara māwā orādua. ¿Ba ðla waibla ðađeba maġ purura Egiptōđeba ēđra enesiéca? ¹² Āđjirāda māwā quinibibala egiptorāba jarađia ðla israelerāra ēđra enesida bié oi carea. Jarađia naġ eyađaa enesida quenai carea ni aġla āđjidebemada naġ ējūāne ðerāmārēā. ¿Ba quírā ðaca egiptorāba māwā jarađida? Maġ bēra ða quírūbira tumadua. Ba puru quinibi crīcha erobara quírādoadua. ¹³ Quírānebadua ða nezocarā Abrahaġ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume biđa beđe ðađada.

Βλα ara bɔdji trɔneba ɔdjirɔa wɔrɔneba nɔwɔ jarasia: “Mɔla bɔrɔneba ɔberɔrɔ zocɔrɔ yɔbiya chɔdau zocɔrɔ bajɔne panɔ quɔrɔca.”[‡] Idjaba juma mɔla diai jarada druara mɔla bɔrɔneba yɔbdarɔa diai ɔdjirɔne bamɔrɔe.”[¶]

¹⁴ Moiseba jara ɔla carea ɔcɔrɔeba idji puru quinibi crɔcha erɔbadara idu ɔlasia.

¹⁵ Maɔbe Moiserɔ Sinai eyadeba edaa zesia. Idji jɔwade mɔgara pedeɔba ɔda umɔ enesia. Maɔ mɔgarade ɔcɔrɔeba ija obi ɔla beɔeada quɔrɔ umena ɔl ɔlasia. ¹⁶ ɔcɔrɔeɔla maɔ umɔbema mɔgara pedeɔba ɔda osia; idjiabɔla maɔ mɔgarade jaya ɔlasia.

¹⁷ Maɔ zebɔdade Josueba israelerɔa ɔlaga nɔmɔda ɔrɔsɔa. Maɔne idjia Moisea jarasia:

–Mɔla israelerɔ duanɔma djɔ panɔ quɔrɔca ɔrɔ ɔla.–

¹⁸ Moiseba panusia:

–Mɔla ɔrɔ ɔlɔra dji quɔrɔ poyabɔdade ɔbabada quɔrɔca ɔlɔe, ni dji quɔrɔba poyabɔdade ɔbabada quɔrɔca ɔlɔe. Mɔla ɔrɔ ɔla quɔrɔca ɔdjirɔra ɔsɔrɔda trɔlɔ duanɔ.–

¹⁹ Moise israelerɔ duanɔ caita juɔside unusia ɔdjirɔra cari duanɔda idjaba paca zaque ɔdji jɔwaba opeɔadada. Maɔ carea bio quɔrɔpeda ɔcɔrɔeba dida mɔgara pedeɔada Sinai eya carɔada jɔwɔsɔa. Maɔ mɔgarara juma toɔzoasɔa. ²⁰ Ara maɔda ɔdji jɔwaba opeɔada paca zaquera edapeɔda tɔbɔde dorrabarɔpeda ɔrabasɔa. Maɔ porara doɔda jɔposɔa ɔdjirɔa dobi carea.

²¹ Maɔbe Moiseba Aarɔla jarasia:

–ɔNaɔ ɔberɔrɔba ɔlɔra sɔwɔ osɔda bla naɔ cadjirua waiɔlɔada ɔdjirɔa obi carea?–

²² Aarɔlɔba idji djaba nɔwɔ panusia:

–Ay, mɔ boro, mɔ ume quɔrɔrɔdua. Bla bio cawa ɔla naɔ ɔberɔrɔba

cadjiruaɔlɔ o quɔrɔbadada. ²³ ɔdjirɔba mɔla jarasɔda: “Jɔl Moiseba dairɔra Egiptɔeɔba ɔdrɔ enesia, barɔbɔlɔ idji sɔwɔnada dairɔba cawadae. Maɔ bɔrɔ dairɔ nocɔda edemɔrɔe ɔcɔrɔeɔ odu.” ²⁴ Maɔ carea mɔla panusia: “Oro oɔa pɔrɔ erɔbeɔba mɔla ɔrɔ diadada.” Ara maɔda ɔdjirɔba ɔrɔ diacuasɔda. Maɔda mɔla tɔbɔde ɔatabueɔda cawaɔne paca zaque quɔrɔca ɔda odjiasɔ.–

²⁵ Moiseba unusia israelerɔba barɔdua quɔrɔ perada o duanɔda Aarɔlɔba iduarɔbɔda bɔrɔ. Idjia cawasɔa maɔlɔ carea dji quɔrɔba ɔdjɔda ipɔda jara duananɔda. ²⁶ Maɔ carea Moiserɔ ɔdji duanɔma eda wɔbada ode ɔta nɔmepɔda jarasia:

–ɔcɔrɔeɔ panɔra mɔmaa zedada.–

Ara maɔda juma Levidɔba yɔpedadadɔlɔ idjimaa wɔsɔda. ²⁷ Maɔne Moiseba ɔdjirɔa jarasia:

–Dadji israelerɔ ɔcɔrɔeba nɔwɔ jara ɔla: “Bɔdjɔza bɔrɔ djɔbada necɔra edadapeɔda jɔda wɔnadua israelerɔ duanɔmaa. Deza mɔ igara panɔra beɔde wɔnadua. Bɔrɔ djabarɔ sɔda, bɔrɔ ume dji biarɔ sɔda, bɔrɔ de caitabemarɔ sɔda beɔdadua.”–

²⁸ Ara maɔda Levidɔba yɔpedadarɔba Moiseba jarada quɔrɔca osɔda. Maɔ ewarɔde ɔdjirɔba israelerɔda mil ɔbea beasɔda.

²⁹ Maɔbe Moiseba jarasia:

–Bɔrɔ warrarɔra, bɔrɔ djabarɔ sɔda beasɔda bɔrɔ idɔra ɔcɔrɔe itea panesɔda. ɔcɔrɔeɔ obɔdara ijasɔda bɔrɔ idɔra idjia bɔrɔra bia carebaya.–

³⁰ Nurɔma Moiseba israelerɔa jarasia:

–Bɔrɔba cadjirua waiɔlɔada osɔda. Maɔ bɔrɔ mɔra Sinai eyade ɔta ɔcɔrɔeɔmaa wɔya. ɔlɔbɔrɔ mɔla ɔcɔrɔeɔ bɔrɔba cadjirua opeɔadara quɔrɔdoabisɔcada.–

[‡]32:13 Genesi 22:16; 26:3-4.

[¶]32:13 Genesi 17:8.

³¹ Ara mañda Moiserá wayacusa Sinai eyade ãtaa wãpeda Ācõrã nãwã bedea djuburiasia:

–Wãrãda jãl ēberãrãba cadjirua waibãada osidaa. Paca zaque orodeda osidaa ãdji Ācõrã bamãrãã. ³²Mãwãmĩna mã quĩrã djuburia ãdjirãba cadjirua opedãdara quĩrãdoadua. Baribãrã roya quĩrãdoaeãbãrã, mã trã sida ãyã ãdua bã ēberãrã trã ãã erobãdebemada.–

³³ Ācõrãba Moisea panusia:

–Mã ababe cadjirua oda ēberã trãda ãyã ãya. ³⁴ Jãlbe wãdua. Jãl ēberãrãra ededua mã bã jarãda druãdaa. Mã nezoca bajãnebemara bãrã na wãya. Baribãrã mã cawa oi ewaride ãdjirãra cawa oya cadjirua opedãda carea.–

³⁵ Maãbe Ācõrãba israelerãra zocãrã quinibisia Aarõãba jãwaba oda paca zaquea bia bedea duanana carea.

Ācõrãba nocõdaa wãnamãrãã jarãda

33 Maãbe Ācõrãba Moisea jarasia:
–Namaãba bãrã, ēberãrã bã Egiptoẽba ēdrã enena ume wãnadua mã diai jarãda druãdaa. Maã druara mã Abrahãã, Isaa, Jacoboa bida wãrãneba jarasia ãdjideba yõbdarãã di-aida. ² Mã nezoca bajãnebemada bãrã na wãbiya cananeorãda, amorreorãda, hititarãda, perezeorãda, heveorãda, jebuseorã sida jũma ãyã jãrecuai carea. ³ Maã druãde baridua ne upedãdara bia zaubarã. Baribãrã mãrã bãrã ume wãã cãwãrã zarea ãea carea quinibi amaaba.–

⁴ Maã bedea ũrĩsidãde israelerãra sopua duanesidãa. Maã bẽrã ni abããba djiora jãnãã basĩa. ⁵ Mãwã osidaa Ācõrãba Moisea nãwã jarãda bẽrã:

–Israelerãã nãwã jaradua: “Bãrãra cãwãrã zarea ãea. Mãda bãrã ume

maãrĩ bida wãibãrã, abeda jũma quinibiya. Jãlbe bãrã djiora jũma ērãcuãdãpeda mã bãrãra sãwã oida cawa jaraya.”–

⁶ Maã carea israelerãba ãdji djiora jũma ērãcuãdãpeda idu ãsidaa Horeb eya jewedade duanasidãde.

Ācõrã ume bedeabari de

⁷ Maã ewaride Moiseba wua deda israelerã panãmaãba jĩgãbe obadjia. Maã wua dera idjia trã ãsia “Ācõrã ume bedeabari de.”** Bariduaba Ācõrã iwidi quĩrã ããde israelerã panãmaãba maã dedãa wãbadjia. ⁸ Moise maã dedãa wãbãrãza israelerã jũmarãda ãdji wua dede eda wãbadãde ãta pirãdrãdãpeda idjira eda wãbãrãda acã duanãbadjidaa. ⁹ Moise eda wãnacãrea israelerã na wãbari jãrãrã ãtãba edãa drãsoa jira ããda maã wua dedãa zepeda dji eda wãbãda cãita ãebãdjia. Maãne Ācõrãra Moise ume bedeãbadjia. ¹⁰ Israelerãba jãrãrã wua dede eda wãbãda cãita ãebãrãda unusidãde jũmarãda çhĩrãborõde copãnenãpeda ãdji wua dede eda wãbadãmaãba Ācõrã bia bedeãbadjidaa. ¹¹ Maãne Ācõrãra Moise ume jĩgua bedeãbadjia ēberã umẽ nẽbãrã panã quĩrãca. Nẽbãrãpedãdacãrea Moiserã jẽda zebãdjia israelerã duanãmaa. Baribãrã idji carebãbari Josueda maã wua dede ãebãdjia. Maã çũdrãra Nuã warã basĩa.

Moiseba Ācõrã quĩrãwãrãã dorrodorroa unui carea iwidida

¹² Moiseba Ācõrã jarasia:

–Bã mãã jara ããa nãl ēberãrãra nocõdaa edemãrãã. Baribãrã bã jarãã ããa caida diabueida mã carebamãrãã. Idjãba bã jara ããa mãrã bio cawa ããda idjãba bio bia unu ããda. ¹³ Wãrãda

§33:1 Genesi 28:13.

**33:7 Ācõrã ume bedeabari de. Maããrã Ācõrãba obida wua deãã.

māwā baibara, bla oi crīcha bāda mālā cawabidua. Māwā mālā bara biara cawaya idjaba bla mālra bia unu beya. Quirānebadua nañ ēberārāra bareda.–

¹⁴ Ācōrēba panusia:

–Mālra bla ume wāya necai bamārēā.–

¹⁵ Moiseba jarasia:

–Bada jūmarā ume wāēbara, namaaba āyā wābirādua. ¹⁶ Bada dairā ume wāēbara, ¿dewarāba sāwā cawađi māda, bla puru sida bla bia unu bāda? ¿Sāwā cawađi dairāra jūma nañ ējūāne bea puru cāyābara awara panāda?–

¹⁷ Ācōrēba panusia:

–Bla jara bā quirāca mālā oya, bara bia unu bā bērā idjaba mālā bara bio cawa bā bērā.–

¹⁸ Moiseba Ācōrēba jarasia:

–Mā quirā djuburia bla quirāwārēā dorrodorroadā mālā ebuđa unubidua.–

¹⁹ Ācōrēba panusia:

–Mā biada blā jūma unubiya. Mā trā sida blā jaraya. Māwā bla cawaya mālā quirā djuburia quirā bā ēberāda quirā djuburiaida, idjaba mālā quirāneba careba quirā bā ēberāda quirāneba carebaida. ²⁰ Baribara māl quirādarada bla poya unuēā. Bariduaba mālā unusira beuya.–

²¹ Mañne Ācōrēba jarasia:

–Mā caita mōgarada bla. Mañ lāñ nūmedua. ²² Mā quirāwārēā dorrodorroadā bla caita wāyā wābarāde mālā bada mōgara uriađe bāpeda māl jawaba jūātrāya. ²³ Wāyā wānacarea māl jawā āyā edabarāde bla māl ēcarradra unuya baribara māl quirādarara unuēā.–

Ācōrēba Moisea idji quirāwārēā dorrodorroadā unubidā

34 Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:
–Mōgarada umé pewedeā odua mālā naārā o diāda quirāca.^{††} Mañ

mōgarāde mālā mōgara naārā o diādađe jaya bābara wayacusa jaya bāya, dji naārābemara bla jūma tođozaobida bērā.–

² Jūma opeđa nu diapedeđa Sinai eya borodaā zedua māl quirāpita bāi carea.

³ Ni abaada bla ume zecara bla idjaba ni abaada eyađe bacara bla. Ovejara paca sida eya carrade ne codacara panā.–

⁴ Ara małda Moiseba mōgarada umé pewedeā osia Ācōrēba naārā o diāda quirāca. Nurēma diapedeđa Sinai eyađe lāta wāsia Ācōrēba idjā jarāda quirāca. Mōgara umé pewedeā ođada idji jawade edesia. ⁵ Mañne Ācōrēba jārāne edāa zepeda Moise caita nūmesia. Mama idji trā Jehovahā Moisea jarasia. ⁶ Idji wāyā wābarāde Moisea nāwā jarasia:

–Mālra Ācōrēā. Mālra Ācōrēā. Mālra quirā djuburiaida bla idjaba quirāneba carebabaria. Mālra baridua quirūca. Mālā ēberārāra bio quirā bā idjaba beđeā aba bla. ⁷ Māl quirā jōcada zocārā ēberārāa unubibaria. Ādjia cadjirua obadara, māl beđeā igarabadara idjaba āi obada sida mālā quirādoabaria. Baribara dji beđeāde bāra mālā cawa obaria. Dji zezaba cadjirua ođa carea idjida, idji warrārāda, idji wiuzakerāda, ādjirā warrārā sida cawa o bābaria.–

⁸ Ara małda Moiseba chirāborode idji dratura egorode tēi cobepeda Ācōrēba bia beđeasia. ⁹ Nāwā jarasia:

–Mā Boro, bla mālā bia unu bābara, dairā ume wādua. Nañ ēberārā cawara zarea panāmīna dairāba cadjirua opeđara quirādoadua idjaba dairāra edadua bla puru bamārēā.–

¹⁰ Ācōrēba panusia:

–Ūridua. Mālra bārā puru ume beđeā bāya. Bārā quirāpita mālā ne ununacara o bāya. Mañ ne ununacara mālā wađibida ni abā puru nañ ējūā beāde oca. Māwā obarāde ēberārā bla ume panāba

^{††}34:1 Exodo 32:16.

ni maārī bida wagađié panla nurēma carea.

²⁶ Bārā néu naārā ewabladabemada dji biara ɓadɾɿ mǎ dedaa diade zedadua.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurānadua.–

Moise quĩrādarra dorrodorroa ɓeda

²⁷ Małbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Młā jarađara jūma ɓadua, małneba młra ɓa ume idjaba israelerā ume bedeā ɓadɾɿ bērā.–

²⁸ Małne Moiserā Ācōrē ume Sinai eyade ɓasia cuarenta ewari āsa diamasi bida. Idjira ne coé ɓasia idjaba baido sida doé ɓasia. Mōgara umé pewedeā ođade Ācōrēba ijā obi ɓa bedeā die diadara jūma jaya ɓasia.^{§§}

²⁹ Małbe Moiserā Sinai eyadeba edaa zesia. Ācōrē ley mōgara umé pewedeade jaya ɓa ɓada idji jlawade enesia. Ācōrē ume bedeā ɓada bērā idji quĩrādarra dorrodorroa ɓasia baribɾɿ małnebemada adua ɓasia.

³⁰ Moise quĩrādarra dorrodorroa ɓada Aarołba israelerā bida unusidade idji caita wānida wayasidāa. ³¹ Baribɾɿ Moiseba ādjirāra trǎcuasia. Ara małda Aarołra israelerā bororā sida wānapeda Moiserā ādjirā ume bedeasia.

³² Māwānacarea jūma israelerā sida idjimaa wāsidaa. Małbe Ācōrēba Sinai eyade jarađara Moiseba ādjirā jūma jarasia. ³³ Ādjirā jarađacarea Moiseba idji quĩrādarra quēɓa daucha wuaba ɓarasia idji quĩrādarra dorrodorroa ɓada unurānamārēā. ³⁴ Baribɾɿ Ācōrē ume bedeabari dedaa wāɓɾɿza Ācōrē ume bedeā ɓade Moiseba mał wuara ērāɓadjia. Mamałba ēdɾɿdacarea idjia israelerā Ācōrēba obi jarađada jarabadjia. ³⁵ Małne israelerāba

unubadjidaa Moise quĩrādarra dorrodorroa nūmɿda. Jūma jarađacarea Moiseba idji quĩrādarra wayacusa quēɓa daucha wuaba ɓarasia. Māwā ɓarā ɓesia aba wayacusa Ācōrē ume bedeade wāɓɾɿdaa.

Ānāūbada ewari

35 Małbe Moiseba israelerā jūma trǎpeda nāwā jarasia:

–Nałda Ācōrēba bārāa obi ɓaa. ² Sei ewari bārā trajura ođida panla, baribɾɿ sietebema ewaride bārāra ɓnāūnida panla. Mał ewarira Ācōrē itea wagađida panla. Bariduaba ɓnāūbada ewaride trajuda oibɾɿ, idjira beadida panla. ³ Ānāūbada ewaride bārā diguidā tɿɓa sida coadacara panla.–

Ācōrē wua de ođi careabema Moiseba enebida

⁴ Moiseba jūma israelerā jarasia:

–Nał sida Ācōrēba obi ɓaa. ⁵ Bārāba eroɓeadebemada Ācōrēa diadadua. Sodeba ne dia quĩrā ɓeaba Ācōrēa nałgɿda diadida panla: oroda, paratada, bronceda, ⁶ oveja cara nayāna pāwārā ođada, pursupursua ođada, purea ođa sida. Idjaba diadida panla wua dji biara ɓa lino ođada, wua chiwatu cara ođada, ⁷ oveja e purea ođada, animarā e biada, acacia bacuruda, ⁸ olivo draga ibīrā coadi careabemada, querada olivo dragadaa pueradi carea. Mał quera olivo dragadaa pueradara ođia ne jūma Ācōrē iteabemada soadi carea. Idjaba quera badi careabemada, ⁹ ónice mōgarada, dewara mōgara bia queđea sida diadida panla sacerdoteba jāare jǎida ɓade, “Ācōrēba quĩrā ɓa cawabibaride” bida cajudi carea.

§§ **34:28** Ācɿɿɿaba crīcha panla Moiseba mał bedeāra jūma jaya ɓasida. Baribɾɿ 34:1de Ācōrēba jarasia idjiabɾɿ jūma jaya ɓaida.

Ãcõrẽ wua de carea Moiseba obida

¹⁰Ne o cawa ðearãra jũma zedapeda ne jũma Ãcõrẽba obi ðada odadua. ¹¹Ãcõrẽ wua dedebema odida panara naãgla: de añẽbari cobadi wuada, maã ãrã añẽbari cobadi sida, wua jũẽbarida, bacuru arradada, bacuru eradada or-roza berajudi carea, bacuru tẽnada, edrebema parata oda uria ðea sida. ¹²Naã sida odida panla: Ãcõrẽ baurudeda dji jira ededi bacuru bara, maã baurude ãrã cobeida, baurude no-coare eatã jira ðai wuada, ¹³Ãcõrẽ quĩrãpita paã ðabada mesada dji jira ededi bacuru bara, jũma maã mesade ðaida, paã Ãcõrẽ quĩrãpita ðai careabemada, ¹⁴ĩbirã ðabada, ãbirãda, jũma maã ãbirãnebemada, olivo dragada ãbirã coadi carea, ¹⁵quera bá diabadada dji ãyã jira ededi bacuru bara, quera baði careabemada, olivo draga quera bara ðada jũma Ãcõrẽ iteabema soadi carea, Ãcõrẽ wua dede eda wãbada eatã jũãtra ðai wuara, ¹⁶animarã babue diabadada dji jarrãjarrãa bronze oda bara idjaba dji jira ededi bacuru bara, jũma maã animarã babue diabadadebemada, bronze oda ne sagãbadada dji açã ðadi bara, ¹⁷Ãcõrẽ wua de auðu jũrã ðã eatã jira ðai wuada, maã auðu jũrã ðai bacuru tẽnada, bronze oda uria ðeada bacuru berajudi carea, dji auðu jũrã ðãde eda wãbada eatã jũãtra ðai wuada, ¹⁸jãcarada, dji egorode cachidi careabemada Ãcõrẽ wua de, dji auðu jũrã ðai sida errebari jãni carea. ¹⁹Idjaba Aaroãba cacuade jãnida ðada, idji warrarãba cacuade jãnida panã sida odida panãa ãdjirãra sacerdoterãda ðeadamãrẽã. Maãra ãdjia jãnida panãa Ãcõrẽ wua dede ne obadade.–

Israelerãba Ãcõrẽ wua de carea enepedada

²⁰Moiseba mãwã jaradacarea jũma israelerãra idji ume pananada wãbãrãsidaa. ²¹Maãbe ãdji sodeba wãrãda dia quĩrãã panãba Ãcõrẽ itea ne enesidaa idji wua de, maã dede eda ðeadi sida odi carea. Idjaba enesidaa Aaroãba cacuade jãida ðã, idji warrarãba cacuade jãnida panã sida odi carea. ²²Umaquĩrãrãba, wẽrãrã bida ara ãdji sodeba dia quĩrãã panã quĩrãca quĩrãtanoa djio oro odada Ãcõrẽa diade zesidaa: carenada, chidichidida, jãwa jũwĩnĩne jãbadada, dewara djio sida.* ²³Maã awara dji erobeaba oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida diade zesidaa. Idjaba wua dji biara ðã lino odada, wua chiwatu cara odada, oveja e purea odada, dewara animarã e bia sida diade zesidaa. ²⁴Maã awara dji erobeaba paratada, bronze sida Ãcõrẽa diade zesidaa. Acacia bacuru erobeaba Ãcõrẽ wua de odi carea diade zesidaa. ²⁵Jũma wẽrãrã ne ca cawa ðeaba oveja cara pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida nayãnapeda diade zesidaa. Dji biara ðã lino wua sida cadapeda diade zesidaa. ²⁶Jũma wẽrãrã ne ca cawa ðeaba sodeba careba quĩrãã panãneba chiwatu cara nayãnapeda wuada osidaa Ãcõrẽa diadi carea. ²⁷Maã awara israelerã bororãba ónice mõgarada, dewara mõgara biya quẽdea sida diade zesidaa sacerdoteba jãare jãida ðãde, “Ãcõrẽba quĩrãã ðã cawabibaride” bida cajudi carea. ²⁸Idjaba olivo dragada ãbirã coadi carea diade zesidaa. Quera sida diade zesidaa olivo dragadaa pueradapeda ne jũma Ãcõrẽ iteabemada soadi carea.

*35:22 Hebreo bedede maã versìculora ebuða ðãã.

Quera bađi careabema sida diade zesidaa. ²⁹Māwā jūma Israeldebema umaquĩrārāba wērārā bida ara āđji sođeba dia quĩrā panā quĩrāca Ācōrēa diasidaa idji wua de, jūma maļ wua dedebema sida odi carea Ācōrēba Moisedeba jarada quĩrāca.

Ācōrē wua de odi ēberārā

³⁰Maļbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Ūrinadua. Ācōrēba Uri warra Bezaleelda edasia idji wua de odi ēberārā boro bamārēā. Idjira Judādeba yōna Hur wiuzaquea. ³¹Ācōrēba idji Jaureda, necawaada, crīcha cawaada, idjaba ne o cawa ɓai sida Bezalelea diasia. ³²Māwā orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida biya o cawa ɓla. ³³Mōgara biya queadebemada o cawa ɓla idjaba cara cawa ɓla. Bacurudebema sida o cawa ɓla. Abedā ne jūmada o cawa ɓla. ³⁴Maļ awara Ācōrēba necawaara diasia jaradia ɓamārēā. Daļneba yōna Ahisamá warra Aholiāa bida necawaara diasia jaradia ɓamārēā. ³⁵Maļ umēbemarāa Ācōrēba ne o cawa ɓai crīchada diasia. Māwā āđjirāba dji biara ɓa lino wuađe oveja cara nayāna pāwārā ođada, pursupursua ođada, purea ođa sida eđa ca cawa panā. Abedā ne jūmada biya o cawa panā.

36 Maļ bērā Bezaleelba, Aholiāba, idjaba jūma ne o cawa ɓea bida Ācōrē wua deda, maļ wua dedebema sida ođida panā. Ācōrēba jūma āđjirāa crīcha cawaada, ne o cawa ɓai crīcha sida diasia idjia obi jaradara biya odamārēā.–

Israelerāba ađuba diapedada

²Maļbe Moiseba Bezaleelda, Aholiāda, jūma ne o cawa ɓea sida trāsia Ācōrē wua dera odamārēā. Āđjirāba Ācōrē wua dera careba o quĩrāsidaa. Maļne Ācōrēba āđjirāa ne

o cawa ɓai crīchada diasia. ³Israelerāba Ācōrē wua de odamārēā enepedadara Moiseba āđjirāa jūma diasia. Baribara israelerāba wađibida ewariza Ācōrē de odamārēā diade zebadžidaa. ⁴Maļ bērā jūma ne o cawa ɓearāba Ācōrē wua de o panāra idu ɓađapeđa Moisemaa wāsidaa. ⁵Idjía jarasidaa:

–Puruba jūmawāyā enebadaa Ācōrēba obi ɓa de pārāni carea.–

⁶Maļ bērā Moiseba deza jaracuabisia umaquĩrārāba, wērārā bida Ācōrē wua de odi careabemada waa diarānamārēā. Māwā israelerāa waa idu diabidaé basia. ⁷Āđjia diapedadara ađubasia Ācōrē wua de pārāni carea.

Ācōrē wua de opedada

⁸Maļbe jūma ne o cawa ɓeaba Ācōrē wua dera osidaa. Dji biara ɓa lino wuada die edadapeđa maļ wuađe eđa Ācōrē nezoca bajānebema i bara ɓa zaca ɓeada oveja cara nayāna pāwārā ođaba, pursupursua ođaba, purea ođa bida biya casidaa. ⁹Maļ die lino wuara abari quĩrāca ɓeasia. Dji drasoara veintiocho bicaca ɓeasia. Dji jouɓlara bicaca quĩmārē ɓeasia. ¹⁰Maļ die wuađebemada juesuma edadapeđa ābaa cajusidaa jouɓla ɓemārēā. Abari quĩrāca ābaa cajusidaa dewarabema juesuma panā sida. ¹¹⁻¹²Maļ wua jouɓla cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajusidaa. Maļ cawara wua pāwārā ɓaba osidaa. Dji cawara daucha quĩrā tēu cobasidaa. ¹³Maļbe oroda edadapeđa cincuenta wua jūebarida osidaa. Maļgađe cawara jūecuasidaa maļ umēbema wuara ababe ɓa quĩrāca ɓemārēā. Māwā osidaa Ācōrē dera ānēbari cobādi carea.

¹⁴Maļbe wua chiwatu cara ođada once edadapeđa draso jouɓla cajusidaa dji nabema wua ɓrā ānēbari cobādi carea. ¹⁵Maļ once wua chiwatu cara ođara abari quĩrāca ɓeasia. Dji

drasoara treinta bicaca ðeasia. Dji jouðlara bicaca quĩmārē ðeasia. ¹⁶ Mañ once wuadebemada sei edadapeda ābaa cajusidaa jouðla ðemārēā. Dewarabema juesuma sida abari quĩrāca cajusidaa. ¹⁷ Mañ wua jouðla cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajusidaa. ¹⁸ Idjaba bronceda edadapeda wua jūēbarida cincuenta osidaa. Mañgāde cawaraza jūēcuaasidaa mañ umēbema wuara ababe ða quĩrāca ðemārēā. ¹⁹ Mañbe oveja e purea odada ābaa cajusidaa jouðla draso ðemārēā. Mañgara osidaa chiwatu cara oda wua ãrã ānēbari cobādi carea. Mañ ãrã dewarabema animarā e biada jouðla draso cajusidaa ānēbari cobādi carea.

²⁰ Idjaba Ācōrē wua de carea acacia bacuruda arasidaa mañba daucha ãta catl pēni carea.† ²¹ Dji bacuru arada drasoara die bicaca ðeasia. Dji jouðlara bicaca aba ãrã ēsidra ðeasia. ²² Dji edaa ðeira quidate bara osidaa. Jūma Ācōrē wua de carea bacuru aradara māwā osidaa. ²³⁻²⁶ Ācōrē wua de orroza veinte bacuru aradada ãta catl pēsidā. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria ðeada umé uméa ðasidaa dji quidat- era mañne eda berajudi carea. Māwā orroza cuarenta parata oda uria ðeara ðasidaa mañ bacuru aradada daucha pē wāni carea. ²⁷ Ācōrē wua de jē- daarebemara āmādau ðaebariare ðeada- jia. Mañare sei bacuru aradada ãta catl pēsidā. ²⁸ Mañ awara bacuru aradada umé iquidaza ãta catl pēsidā. ²⁹ Dji quēðara jūēbari bara osidaa ãtāba edaa ara catl cobemārēā. Iquidaza māwā osidaa. ³⁰ Jūma ābaa ocho bacuru ar- radada ãta catl pēsidā. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria ðeada umé uméa ðasidaa dji quidatera mañne

eda berajudi carea. Māwā jēdaarebema parata oda uria ðeara diecisei ðasidaa.

³¹⁻³² Idjaba acacia bacuruda juesuma erasidaa de orroza pĩrũ omoa ðeade berajudi carea. Jēdaare āmādau ðaebariare bida acacia bacuruda juesuma pĩrũ omoa ðeade berajusidaa Ācōrē wua dera zarea cobemārēā. ³³ Orroza dji ēsibema bacuru berajudara dji de dra- soa daucha ðasia. Dji jēdaare ða bacuru ēsi berajudara dji de jēda daucha ða- sia. ³⁴ Ācōrē wua de carea bacuru ar- radara oroba jūma ðaracuasidaa. Id- jaba pĩrũ omoa ðeara orodada jūma osidaa. Mañ pĩrũra bacuru aradadaa cara ðasidaa mañne eda bacuru eradara be- rajudi carea. Bacuru eradara oroba jūma ðaracuasidaa.

³⁵ Idjaba wuada osidaa Ācōrē dejāne eatl jira ðadi carea. Dji biara ða lino wuada edadapeda mañ wuade eda Ācōrē nezoca bajānebema i bara ða zaca ðeada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya casidaa. ³⁶ Mañbe acacia bacuruda quĩmārē tēnapeda oroba ðaracuasidaa. Mañ bacurura parata oda uria ðeade berajusidaa Ācōrē dejāne ãta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jūēbari oro odada cara ðasidaa wua capeðadara eatl jira ðadi carea.

³⁷⁻³⁸ Idjaba dji biara ða lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa. Mañbe acacia bacuruda juesuma tēnapeda dji quēðade oroba ðaracuasidaa. Mañ bacurura bronze oda uria ðeade berajusidaa Ācōrē wua dede eda wābadamaa ãta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jūēbari oro odada cara ðasidaa wuara dji eda wābada jūātra jira ðadi carea.

†36:20 Mañ bacuruba daucha ãta catl pēnapeda dji cajuda wuaba ānēbari cobābadjidaa.

Bezaleelba Ācōrē baurude oḁa

37 Bezaleelba baurude acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé ģrġ ēsadra ḁasia. Dji jouḁłara bicaca aba ģrġ ēsadra ḁasia. Dji łłara bicaca aba ģrġ ēsadra ḁasia. ²Dji jāra, da-jadaare biḁa oro idji awa quiruba ḁarasia. Iquidaza jūma parraga oroba tuca ḁasia. ³Idjaba pīrū orodeda quīmārē omoa osia. Mał pīrūra baurude jīrūza cara ḁasia. Māwā orroza pīrūra umé cara ḁasia. ⁴Idjaba acacia bacuruda umé biya erapeḁa oroba ḁarasia. ⁵Mał bacurura pīrūne eḁa beraju ḁasia baurude jira ededi carea.

⁶Małbe Bezaleelba oro idji awa quiruda pewedeḁa baḁaa ariḁe osia baurude ģrġ coḁłi carea. Dji drasoara bicaca umé ģrġ ēsadra osia. Dji jouḁłara bicaca aba ģrġ ēsadra osia. ⁷⁻⁸Idjaba oroda edapeḁa Ācōrē nezoca bajānebema i bara ḁł za quīrāca umé toa chī osia. Małra dji baurude ģrġ coḁłi carea oḁa ģrġ bio cara ḁasia. Quīrāza iquida aba ḁasia. Māwā jūma małgara aba ḁł oḁa quīrāca ḁesia. ⁹Ācōrē nezoca bajānebema i bara ḁł za quīrāca panłra idjia quīrā djica eḁa ḁarru ḁasia. Ādji iba dji baurude ģrġ coḁłi carea oḁara jūātrł eropanesida.

Bezaleelba Ācōrē quīrāpita pał ḁabada mesa oḁa

¹⁰Idjaba Bezaleelba mesa acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé osia. Dji jouḁłara bicaca aba osia. Dji łłara bicaca aba ģrġ ēsadra osia. ¹¹Mał mesara oro idji awa quiruba jūma ḁarasia. Dji icawa orroza parraga tuca ḁasia. ¹²Mesa ģrġ icawa bacuruda cara ḁasia jūgurua ḁemārē. Mał bacuru łłara jawa jīwīnī quīmārē osia. Mał siḁa icawa parraga oroba tuca ḁasia. ¹³⁻¹⁴Małbe pīrū orodeda quīmārē omoa osia. Małra mesa jīrūza cara ḁasia dji

jūgurua oḁa edrecarebe. Māwā ḁasia małne eḁa bacuruda berajuḁapeḁa mesa jira ededi carea. ¹⁵Małra acacia bacurudeda osia. Biya erapeḁa oroba ḁarasia. ¹⁶Idjaba oro idji awa quiruda edapeḁa epeḁeco ḁeada, epeḁeco jūgurua ḁeada, taza ḁeada, zoco ḁea siḁa osia mesade ḁłi carea. Taza ḁeara, zoco ḁea siḁa osia uva ḁada Ācōrēa diadi carea.

Bezaleelba ibīrā ḁabada oḁa

¹⁷Idjaba Bezaleelba oro idji awa quiruda edapeḁa ibīrā ḁabada toa chī osia. Dji jīrūda, dji cacuada, dji ģrġģrġ nepōnō zaca ḁea siḁa abari oro idji awa quirudebemada osia. ¹⁸Mał ibīrā ḁabada cacuara sei jłwate bara osia. Orro abaare ūbea osia. Dewarabema orroare biḁa ūbea osia. ¹⁹Jłwateza dji ģrġģrġ nepōnō zaca ḁeada ūbea osia. ²⁰Dji cacuae biḁa ģrġģrġ nepōnō zaca ḁeada quīmārē osia. ²¹Dji jłwate cara ḁeaza aba osia. ²²Dji ģrġģrġ nepōnō quīrāca ḁeara, dji jłwate ḁeara, dji cacua siḁa abari oro idji awa quirudebemada toa chī osia. ²³Idjaba oro idji awa quiruda edapeḁa siete ibīrāda, ibīrā quīrā ḁabada, ibīrā quīrā ḁeada ayā edebada epeḁeco zaque siḁa osia. ²⁴Mał ibīrā ḁabada oro idji awa quiru oḁada idjaba ne jūma idjidebema siḁa ābaa zasidaḁe dji złgara 75 libra ḁasia.

Bezaleelba quera bá diabada oḁa

²⁵Idjaba Bezaleelba quera bá diabada acacia bacurudeda osia. Dji drasoara, jouḁłara siḁa bicaca aba osia quīrā quīmārēna abarica ḁamārē. Dji łłara bicaca umé osia. Iquidaza abari bacurude cachu quīrāca osia. ²⁶Oro idji awa quiruba jūma ḁarasia. Icawa parraga oroba tuca ḁasia. ²⁷Pīrū omoa ḁea orodeda quīmārē opeḁa orroza umé cara ḁasia dji tuca ḁeada edrecare. Māwā cara ḁasia małne eḁa bacuruda berajuḁapeḁa

quera bá diabadada jira ededi carea.
²⁸Małra acacia bacurudeda osia. Biya erapeda oroba bŕasia.

Olivo draga quera bara ɓa idjaba quera badi careabema

²⁹Idjaba Bezaleelba olivo draga quera bara ɓada osia ne juma Ācōrē iteabemada soadi carea. Quera badi careabema sida osia. Małgara juma osia quera o cawa ɓaba obari quírāca.

Animarā babue diabada bronze barada

38 Idjaba Bezaleelba animarā babue diabadada acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca juesuma osia. Dji jouɓa sida bicaca juesuma osia dji quírā quimārēena abarica ɓamārēā. Dji łlara bicaca ūbea osia. ²Abari bacurude iquidaza cachu quírāca opeɗa mał animarā babue diabadara bronzeba juma bŕasia. ³Idjaba tɓa pora āyā cuabadada, tɓa pora tāɓadada, oa piabadada, warebada mīāsuda, tɓadau edebada sida juma broncededa osia. Abeda ne juma Ācōrēa animarā babue diabadabemada broncededa osia. ⁴Idjaba jɗɗɗɗɗɗɗɗ broncededa osia. Mał jɗɗɗɗɗɗɗɗ animarā babue diabadade dji ideba edaa ēsidra cara ɓasia. ⁵Małbe pírū omoa broncededa quimārē odapeɗa jɗɗɗɗɗɗɗɗ ɓamaa animarā babue diabada iquidaza cara ɓasia małne eda bacuruda berajupeɗa jira ededi carea. ⁶Acacia bacuruda erapeɗa bronzeba bŕasia. ⁷Mał bacurura animarā babue diabada orroza pírū beade berajusia jira ededi carea. Mał animarā babue diabadara wāyā uria ɓasia. Bacuru łrada basía.

Ne sɗɗɗɗɗɗɗɗ

⁸Idjaba Bezaleelba ne sɗɗɗɗɗɗɗɗ epedeco waɓɓada dji acɓ ɓɓada bara broncededa osia. Ācōrē wua dede eda wābadama ne obada wērārāba ādji bronze oda quírā acɓadara diasidaa małra omārēā.[‡]

Ācōrē wua de auɗu jūrā ɓada

⁹⁻¹¹Idjaba Bezaleelba Ācōrē wua dera auɗu jūrā ɓasia dji biara ɓa lino wuaba. Mał auɗu jūrā ɓa orroza veinte bronze oda uria beada ɓacuapeɗa bacuru tēnara małne eda wēāju nūmasia. Mał bacuru quēɓara parataba bŕasia idjaba wua jūɓari parata oda sida cara ɓasia. Lino wuara małne eatɓ jūēcúasia. Ācōrē wua de auɗu jūrā ɓa drasoara cien bicaca ɓasia. ¹²Jēdaare bida bronze oda uria beada die ɓacuapeɗa bacuru tēnara małne eda wēāju nūmasia. Mał bacuru quēɓara parataba bŕasia idjaba parata oda wua jūɓari sida cara ɓasia. Małne wuara eatɓ jūēcúasia. Ācōrē wua de auɗu jūrā ɓa jēdaarebemara cincuenta bicaca ɓasia idjaba łmādaɗu ɓeɓariare ɓasia.

¹³Dji nocoarebemara łmādaɗu odjariare ɓasia. Mał sida cincuenta bicaca ɓasia. ¹⁴⁻¹⁵Małne dji eda wābadara ēsidra osia. Dji eda wābada jawa acɓare bronze oda uria beada ūbea ɓapeɗa bacuru tēnara małne eda wēāju nūmasia. Jawa araare bida abari quírāca osia. Małne lino wuara eatɓ jūēcúasia. Dji eda wābada orro ɓaare wuara quince bicaca ɓasia idjaba dewarabema orroare bida quince bicaca ɓasia.

¹⁶Jūma Ācōrē wua de auɗu jūrā ɓara dji biara ɓa lino wua basía. ¹⁷Dji bacuru tēnara Bezaleelba bronze oda uria beade

[‡]38:8 Ācōrē wua dede eda wābadama ne obada wērārā. Hebreo bedede jara ɓléa mał wērārāba obabadabemada.

Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Aaroḷba maḷra jḷbadjia Ācōrē wua dede ne o ḷade.

²⁻³ Aaroḷba jāare jḷida ḷara dji biara ḷa lino wuaba osidaa. Maḷ wuade eda ādjirāba oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Idjaba oroda pewedea berrachidapeda chōda tḷcuadapeda maḷ oro sida dji wuade eda biya casidaa. ⁴ Equiaza jḷbari bara osidaa. ⁵ Idjaba cḷḷḷ trājḷbarida dji biara ḷa lino wuaba osidaa. Maḷ cḷḷḷ trājḷbaria idjia jāare jḷida ḷa ume ābaa casidaa aba ḷa quīrāca ḷemārēā. Maḷ cḷḷḷ trājḷbaride eda oro ḷrachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. ⁶ Idjaba ónice mōgarada umé edadapeda maḷ mōgarade Israel doce warrarā trḷda sēyā quīrāca jaya ḷsidaa. Maḷ mōgarara oro odade cara ḷsidaa. ⁷ Maḷ mōgarara Aaroḷba jāare jḷida ḷa equiaza aba cajusidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca. Maḷ mōgarade ḷadaba Israel doce warrarāda quīrānebabibadjia.

⁸ Idjaba “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibarida” Bezaleelba idji ume traja panḷ bida osidaa Aaroḷba idji so ḷrḷ jḷ ḷamārēā. Maḷgḷra dji biara ḷa lino wuaba osidaa. Maḷ wuade eda oro ḷrachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa Aaroḷba jāare jḷida ḷade capedada quīrāca. ⁹ Maḷ wua cadara ēsidra beda capirusidaa ne wagabada quīrāca ḷamārēā. Māwā dji drasoara, jouḷba sida jḷwajā ewarama aba ḷasia. ¹⁰ Maḷ ḷrḷ mōgara biya quedada errecama quīmārē cara ḷlcuasidaa. Dji nabema errecade naḷgḷ mōgarada ḷsidaa: rubí, crisólito, esmeralda. ¹¹ Umébema errecade ḷsidaa: granate, zapiro, jade. ¹² Ūbeabema errecade ḷsidaa: jacinto,

ágata, amatista. ¹³ Quīmārēbema errecade ḷsidaa: topacio, ónice, jaspe. Jūma maḷ mōgarara oro odadaa cara ḷsidaa. ¹⁴ Maḷ doce mōgaraba jara ḷa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quīrāca ādji trḷra aba aba jaya ḷsidaa.

¹⁵ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé casidaa “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibarira” Aaroḷba idji so ḷrḷ jḷmārēā. ¹⁶ Pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibari” ḷrḷbema iquidaza cajusidaa. ¹⁷ Pīrūza carena oro cada quēḷra aba aba cara ḷsidaa. ¹⁸ Dewarabema quēḷra cara ḷsidaa umébema oro odadaa Aaroḷba jāare jḷida ḷa equiaza. ¹⁹ Dewara pīrū orodeda umé odapeda “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajusidaa. ²⁰ Dewara pīrū orodeda umé odapeda Aaroḷba jāare jḷida ḷade cajusidaa cḷḷḷ trājḷbari ḷtaarebe. ²¹ Jḷcara pāwārā odaba maḷ pīrūra ābaa jḷsidaa “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibari” edre panḷ pīrūnaa. Māwā “Ācōrēba quīrā ḷa cawabibarira” Aaroḷ so ḷrḷ catḷ cobesia. Ādjirāba maḷgḷra jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

²² Idjaba wua pāwārā ḷada edadapeda Aaroḷba djio wēāju jḷida ḷada osidaa. ²³ Maḷ wuara ēsidra uria osidaa. Maḷ uria ira ḷedatḷ cajusidaa cōārāmārēā. ²⁴ Idjaba granadajō za quīrāca casidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Maḷra Aaroḷba jḷida ḷa pāwārā ḷa edubema ide mimizua pḷḷḷga cajusidaa. ²⁵⁻²⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeda pīrāchiruda ocuasidaa. Maḷ sida mimizua pḷḷḷga cajusidaa Aaroḷba jḷida ḷa pāwārā ḷa ide. Granadajō za quīrāca cadada aba maḷ ide cajudapeda maḷare pīrāchiruda aba cajusidaa. Jūma pḷḷḷga māwā caju wāsidaa. Ācōrēba Moisea jarada quīrāca

mañ djio pāwārā ɓara osidaa Aaroŋba jŋ ɓamārēā Ācōrē wua dede ne o ɓaɗe. ²⁷Idjaba Aaroŋ itea, idji warrarā itea biɗa ādjia cacuade jŋnida panɓ torroa ɓeada dji biara ɓa lino wuaba osidaa. ²⁸Idjaba ādji borode jŋnida panɓra, ādjia edreare jŋnida panɓ sida dji biara ɓa lino wuaba osidaa.

²⁹Idjaba ādji itea ɓarra trājābarida dji biara ɓa lino wuaba osidaa. Mañ wuade eɗa oveja cara nayāna pāwārā oɗada, pursupursua oɗada, purea oɗa sida casidaa. Jūma maŋgara ādjirāba osidaa Ācōrēba Moisea jarada quirāca.

³⁰Aaroŋ itea borobarida osidaa mañ jŋ ɓaɗe Ācōrē itea ɓamārēā. Oro idji awa quiruda pewedeɗa berrachi oɗapeɗa nañ bedeada jaya ɓasidaa: “Aɓa Ācōrē itea ɓa.” ³¹Mañbe jŋcara pāwārā ɓaba mañ oro pewedeɗa berrachi oɗara ādjirāba jŋ coɓasidaa Aaroŋba borode jŋnida ɓaɗe. Jūma maŋgara osidaa Ācōrēba Moisea jarada quirāca.

³²Māwā israelerāba ne jūma Ācōrē wua de careabemada pārāsidaa. Maŋgara jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quirāca.

Ācōrē wua de careabema Moisemaa edepeɗada

³³Ācōrē wua de careabemara jūma pārānapeɗa Moisemaa edesidaa. Mañ de oɗi careabema wuara edesidaa. Idjaba jūma mañ de careabema sida edesidaa: wua jūēbarida, bacuru ɓraɗada, bacuru erada orroza berajudi careabemada, bacuru tēnada, bacuru tēna berajudi careabema sida. ³⁴⁻³⁵Edesidaa Ācōrē wua de ānēbari ɓaɗi oveja e purea oɗada, mañ ɓrŋ ānēbari ɓaɗi animarā e biada, Ācōrē baurudeda dji jira ededi bacuru bara, mañ baurude ɓrŋ coɓaɗi careabemada, baurude nocoare eatɓ jira ɓai wua sida. ³⁶Idjaba pañ ɓabada

mesada, jūma mañ mesade ɓaira, pañ Ācōrē quirāpita ɓai careabema sida edesidaa. ³⁷Ībīrā ɓabada oro idji awa quiru oɗada, ībīrāra mañ ɓrŋ erreca ɓaɗi carea, jūma mañ ībīrānebemada, idjaba olivo draga ībīrā coadi careabema sida edesidaa. ³⁸Quera bá diabada oro oɗada, quera ɓaɗi careabemada, olivo draga quera bara ɓada jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eɗa wābadama eatɓ jūātra ɓai wua sida edesidaa. ³⁹Animarā babue diabada bronco ɓraɗada, dji jaraɓara bronco oɗada, dji jira ededi bacuruda, jūma mañ animarā babue diabadabemama sida edesidaa. Idjaba ne ɓaɓaɓadada dji aɓ ɓaɗi bara edesidaa. ⁴⁰Ācōrē wua de auɗu jūrā ɓai careabema wuada, dji bacuru tēnada, mañ bacuru berajudi careabemada, dji auɗu jūrā ɓaɗe eɗa wābadama eatɓ jūātra ɓai wuada, dji egorode cachiɗi careabemara jŋcara bara edesidaa. Ne jūma Ācōrē wua de careabemada edesidaa. ⁴¹Idjaba Aaroŋ djiora, idji warrarā djio sida edesidaa ādjira sacerdoterāda ɓeada-āmārēā. Mañ djiora jŋnida panɓa Ācōrē wua dede ne oɗe wāɓadade.

⁴²Jūma israelerāba opeɗadara Ācōrēba Moisea obi jarada quirāca ɓasia. ⁴³Mañra Moiseba aɓapeɗa unusia ādjirāba jūma aride osidada Ācōrēba jarada quirāca. Mañ bērā ādjirāra bia jarasia.

Moiseba Ācōrē wua de carawada

40 Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia: ²–Poa djiwidide nabema jedecode dji nabema ewaride mŋ wua dera carawadadua.[¶] ³Mŋ baurudeda mañ dede eɗaara ɓa dejāne ɓaɗadua. Mañ baurude nocoare wuada eatɓ jira ɓaɗadua. ⁴Idjaba mesada eɗa enenapeɗa jūma mañ mesade ɓaɗa ɓara

[¶]40:2 Nota Exodo 12:2ɗe ɓada aɓɗadua.

l̄r̄l̄ ðadadua. İbîrâ ðabada sîda eda enepeda İbîrâra j̄awateza ðacuadadua.⁸
⁵ Quera babada oro odada m̄l̄ wua dede eda ðadadua m̄l̄ baurude quîrâpe. Mâwâ ðadapeda dji eda wâbadara wuaba eatl̄ jûâtr̄l̄ ðadadua. ⁶ M̄l̄ wua dede eda wâbada quîrâpe animarâ babue diabadara ðadadua. ⁷ Ne s̄aglabadada ðadadua animarâ babue diabada jêdaare m̄l̄ wua de caita. Małgłde baidoda jue ūmanadua. ⁸ Małbe m̄l̄ dera wuaba auđu jürâ ðadadua. Mał auđu jürâ ðde eda wâbadara wuaba eatl̄ jûâtr̄l̄ ðadadua.

⁹ Małbe olivo draga quera bara ðara edapeda m̄l̄ wua deda, jūma mał dede nūmea sîda soadua m̄l̄ itea bia ðemârêã.
¹⁰ Animarâ babue diabadada, jūma mał animarâ babue diabadadebema sîda soadua m̄l̄ itea bio bia ðemârêã. ¹¹ Ne s̄aglabada sîda dji ac̄l̄ ðadî bara soadua m̄l̄ itea ðemârêã.

¹² Małbe Aarołra idji warrarâ sîda m̄l̄ wua dede eda wâbadamaa edepeda baidoba s̄agladua. ¹³ S̄agladacarea dji Aaroł itea opedadara idjîa j̄l̄bidua. Małbe olivo draga quera bara ðada Aaroł boro l̄r̄l̄ weadua m̄l̄ sacerdote dji dromada ðemârêã. ¹⁴ Aaroł warrarâra caita zebipeða adjîa j̄n̄nida panl̄ torroa beada j̄l̄bidua. ¹⁵ Adjîrâ boro l̄r̄l̄ olivo draga quera bara ðada weadua ara adji zeza boro l̄r̄l̄ weada quîrâca. Mâwâ adjîrâra m̄l̄ sacerdoterâda ðeadîa. Olivo draga adjîrâ boro l̄r̄l̄ weabar̄l̄aba adjîrâdr̄l̄, adjîdeba yôbdarâ sîda m̄l̄ sacerdoterâda beadiã.–

¹⁶ Ara małda Moiseba jūma osia Ācōrêba jarada quîrâca.
^{17–18} Egiptodeba êdr̄apedadacarea poa aba babar̄l̄de nabema jedecode dji nabema ewarîde Moiseba Ācōrê wua dera carawabisia. Idjîa parata oda uria

ðeara erreca ðacuabisia. Małgłde eda bacuru lrrada quidatera berajucubisia mał bacurura l̄ta catl̄ pēni carea. Orroza bacuru eradara pîrū omoa beade berajucubisia mał dera zarea cobemârêã. Dji dejânebema bacuru tēnara, dji eda wâbadama bacuru tēna sîda l̄ta nūml̄bisia. ¹⁹ Jūma mał l̄r̄l̄ idjîa wuada umé ânēbari ðlbisia. Mał l̄r̄l̄ animarâ e odada umé ânēbari ðlbisia Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

²⁰ Ācōrêba İjâ obi ðl̄ bedea mōgarade ðl̄ ðada Moiseba baurudede eda waga ðasia. Waga ðapeda mał baurude l̄r̄l̄ coßeira cob̄l̄asia. Bacuru eradara pîrū omoa beade eda beraju ðasia jira ededi carea. ²¹ Baurudera Ācōrê wua dede eda ðlbisia. ðadapeda wuada eatl̄ jira ðlbisia baurude jûâtr̄l̄ eroðamârêã Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

²² Mał wua eatl̄ jira ðl̄ nocoare Moiseba mesada Ācōrê wua dede j̄l̄wa araare ðlbisia. ²³ Mał mesa l̄r̄l̄ pałda Ācōrê quîrâpita ðasia Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

²⁴ Ācōrê wua dede j̄l̄wa ac̄l̄are dji mesa quîrâpe Moiseba İbîrâ ðabadara ðlbisia. ²⁵ Mał İbîrâ ðabada j̄awateza İbîrâda ðacuabisia Ācōrê quîrâpita coai carea Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

²⁶ Ācōrê dejâne eatl̄ jira ðl̄ wua nocoare Moiseba quera bá diabadada ðlbisia. ²⁷ Mał l̄r̄l̄ querada bá diasia Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

²⁸ Dji eda wâbadara Moiseba wuaba eatl̄ jûâtr̄l̄ ðlbisia. ²⁹ Ācōrê wua dede eda wâbada quîrâpe Moiseba animarâ babue diabadara ðlbisia. Mał l̄r̄l̄ animarâda, harina oda sîda Ācōrêba babue diasia Ācōrêba idjîa jarada quîrâca.

³⁰ Animarâ babue diabada jêdaare Ācōrê wua de caita Moiseba ne s̄aglabadada ðlbisia. Małgłde baidoda

§40:4 İbîrâra l̄r̄l̄ ðacuadadua. Āc̄l̄ar̄l̄maarâ mał beadeba jara ðla: “İbîrâra coacuadadua.”

jue ūm̄bisia. ³¹Moiseba, Aarōlba, Aarōl warrarā bida ādji j̄lwara, j̄irū sida māl baidoba saḡabadjidaa. ³²Māwā saḡabadjidaa Ācōrē wua dede eda wāb̄adaza idjaba Ācōrēa animarā babue diab̄adaza Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³³Moiseba Ācōrē wua dera, animarā babue diabada sida wuaba auđu jūrā b̄abisia. Mālne eda wābadara wuaba eat̄l jūātr̄l b̄abisia. Māwā Moiseba Ācōrē wua dera pārāsia.

Ācōrē wua de ģr̄l jārārā bēda

³⁴⁻³⁵Jūma pārānacarea jārārā ģt̄lba edaa jira b̄aba Ācōrē wua dera ānā eda-

sia. Mālne Ācōrē quīrāwārēā dorrodor-
roada māl dede eda wāsia. Mālba Moiserā eda poya wāé basía.

³⁶Māl ewarideba ģtaa māl jārārā Ācōrē wua de ģr̄l b̄ada nocodaa wāb̄ar̄lde israelerā sida nocodaa wābadjidaa. ³⁷Baribar̄l jārārā Ācōrē wua de ģr̄l b̄esira israelerā sida aria panebadjidaa aba jārārā wayacusa nocodaa wāb̄ar̄lde. ³⁸Jūma israelerāba ac̄l pan̄l daide āsa Ācōrē jārārā idji wua de ģr̄l b̄abadjia. Diamasi t̄lba quīrāca uruga jira b̄abadjia. Māwā basia ādjirā wāb̄adaza.

JONÁ

Joná Ācōrēnebemada mīrū wāna

1 Ēberāda ḥasia Joná abadada. Mañ Jonára Amitai warra basía.** Ewari aba Ācōrēba Jonáa jarasia:

²—Māa quiṛiā ḥla ḥlara Ninive puru dromanaa wāida. Māa unu ḥla mañ puru debe marāba jūmawāyā cadjiruada o panlada. Mañ bēṛā ādjirāa jaradua māa cawa oida.—

³Baribara Ācōrēba jara ḥl ijā o amaaba Jonára Ācōrēnebemada mīrū wāsia. Wāne barco wibaribada puru Jope abadama jūēsia. Mama barcoda unusia Tarsi druadaa wāi carea ḥlada.†† Parata diapeda barcode ḥadosia Ācōrēnebemada tamla mīrū wāi carea.

⁴Baribara mācua tamla wānaēne Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā puābisia. Mañba pusara quiṛū nūmepeḥa baidora barcode eḥa wā nūmesia. Barcora toḥogozoica nūmesia.

⁵Mañ bēṛā barco edebadarāba ne wayaaba ādjiza ādji ācōrēa beḥea djuburia duanesidaa. Mañ awara barcora wēsaara ūmemārēā ādji netatara jūma daiḥu ḥatacuasidaa. Mañmisa Jonára barcode eḥa wāpeḥa bio cāi ḥasia. ⁶Baribara barcodebema boroba Jonára cāi ḥlada unune wāsia. Mañne jarasia:

—Ḥara ḥcārē cārēā jāwā cāi tabla? ¡Pirāḥaripeḥa badji Ācōrēa iwidiḥua! Idjia careba quiṛiāibara āibērā dadjirāa ēdra ḥliscada.—

⁷Joná ḥta zeḥacarea barco edebadarāba ādjiza jara duanesidaa:

—Ne jemenenadra cawadi carea caideba jāwā nañ minijichiade panlada.—

Ara mañda ne jemenesidaa cawadi carea. Mañne cawasidaa Jonádra beḥeade ḥlada. ⁸Mañ carea ādjia jarasidaa:

—Daia jaradua ḥla cārēda osida jāwā dadjirāa nañ minijichiade panesidara. ḥḤla cārēda obari? ḥSāmaḥba zebara? ḥḤara sāmaḥbema? ḥSāḥḡa ēberārānebema?—

⁹Jonába panusia:

—Māra hebreoda jāwā ḥla. Māa ba jānebema Ācōrēa bia beḥeabaria. Idjia pusara, nañ ējūā sida osia.—

¹⁰Mañ awara jarasia idjira Ācōrēnebemada mīrū wābarlada. Mañ cawasidae ādjirāa bio ne wayasidaa. Mañ carea ādjia iwidiḥidaa:

—ḥḤla cārē cārēā jāwā osi?—

¹¹Mañmisa pusara auḥuara quiṛūibara bēṛā ādjia iwidiḥidaa:

—ḥJāḥbe ḥara sāwā oḥi pusa quiṛūbira tumabiḥi carea?—

¹²Jonába panusia:

—Māra daiḥu ḥatabueḥadua. Māwābara pusara tumaya. Māa cawa ḥla mādra beḥeade ḥlada nañ pusa jācua quiṛū nūma carea.—

¹³Baribara barco edebadarāba auḥuara wisidaa doya wāni carea. Māwāmīna poyadaē basía, pusara wetara quiṛūna bēṛā. ¹⁴Mañ carea Ācōrēa nāwā iwidiḥidaa:

—Ācōrē, nañ ēberā beabada carea daira beubirādua. Idjida beḥea neē ḥlada beḥ-ibara, daira beḥeade ḥarādua. Wārāda ḥlabara ara badjia cīcha ḥl quiṛāca o ḥla.—

¹⁵Māwā jaradapeḥa Jonára daiḥu ḥatabuesidaa. Ara mañda pusara tumasia. ¹⁶Mañ unusidae barco edebadarāba Ācōrē wayaadeba animarāda babue diasidaa. Mañ awara wārāneba jarasidaa idjira ēpēnida.

**1:1 2 Rey 14:25.

††1:3 Hebreorāmaarā mañ Tarsira dji tamlara ḥl druā basía.

¹⁷ Maãne Ācōrēba ðeda waiðaðada dia-
buesia Joná mīmārēã. Maã ðeda ðiteda
Jonára ewari ūbea ðasia.

Jonába Ācōrēa iwidiða

2 Maãne Jonába ðeda ðitedaða
Ācōrēa nāwā iwidiðia:

² Mā bié ðeside māa ðeða djuburia-
sia, mā Boro Ācōrē, maãne bla mā
ðeðara panusia.

Mā beuðoðba māa ðeða djuburiasia,
maãne bla mā ðeðara ūrĩaia.

³ Bla māra pusa nābuade ðatabueðia.
Maãne pusaba māra aðeda jūma ānā
edasia. Bla pusa bogozoa ða dia-
bueðara mā ãrã wāsia.

⁴ Maã bēřã crĩchasia bla māra igarapeða
ða quirāpitabemada āyã ðasida.
Māa crĩchasia ða de droma biya
quiruda waa unuēða.^{††}

⁵ Pusaba māra jūma ānā eroðasia.
Aðeda māra pusajāne ðasia. Maãne
pusajānebema chiruara mā boroðe
ðaracuasia.

⁶ Aðeda māra edu pusajāne ta wāsia. Ma-
maðba māra waa ēðrãéða crĩchasia.
Baribařa mā Boro Ācōrē, bla maã
beuidebemada māra ēðra edasia.

⁷ Beuðoðo baside māa ðara
quirānebasia. Maãne ða de droma
bia quiruðeba bla ūrĩaia māa ðeða
djuburia ðaða.

⁸ Ðawaba oða ācōrē ððlaé ðea
ēpēðarāba bla careba ðara
igarabadaa.

⁹ Baribařa māa bio bia ðaða aðarãde
animarāða bla babue ðia ðaya.

Maã awara ða ume ðeða ðaðara māa
jūma daucha o ðaya. Mā Boro
Ācōrē, aðabe ðaaba māra poya
ēðra ðaya.

¹⁰ Maãne Ācōrēba ðeða Jonára pusa
icawa webisia.

Ninive puruba ijāna

3 Ācōrēra wayacusa Joná ume ðeða-
sia. Nāwā jarasia:

² –Ninive puru dromanaa wādua. Māa
bla jarabařaða āðjirāa jaradua.–

³ Ara maãða Jonára Niniveðaa wāsia
Ācōrēba jarada quirāca. Maã Ninivera
puru droma basia. Maã bēřã puru jūma
řarřai carea ewari ūbea eðeðajia.

⁴ Jonára puruðe eða wāpeða nabema
ewariðe řarřaa nĩbasia.^{†††} Nāwā jĩgua
jara nĩbasia:

–jCuarenta ewari babarãde Ācōrēba
naã Ninive purura jūma ārĩa!–

⁵ Māwā ðaðe Niniveðebemarāba,
ðrōārāba, warrarā biða Ācōrē ðeðara
ijāsidaa. Maã carea ne coðaca ewarida
osidaa. Idjaba sopua careabema
jãbadara jãsidaa.

⁶ Niniveðebema boroba maãra
cawasia. Maã carea idji bugue biya
quiruðebemada pirabaripeða idji
djio biya queðeðara ērāpeða sopua
careabema jãbarida jãsia. Maãbe ne
babueða pora ãrã çhūmesia idji cadjirua
oða carea sopua ðaða acabi carea.

⁷ Maãne dji boroba, idjiare dji droma
ðearā biða nāwā jarasidaa jūma idji
puruðebemarāba ijã oðamārēã:

–Jumarāba ne coðaca ewarida
oðadua. Idjaba ni cārē sida dorānadua.
Maã awara bārã pacada, bārã oveja
sida ne cobirānadua. Baido sida
ðawarānadua. ⁸ Maã awara sopua
careabema jãbadada jãnadua. Idjaba
sopua careabema wuada bāðji animarā

ãrã ðacuaðadua. Maãbe Ācōrēa
wārã arada soðeba quirã djuburia

^{††}2:4 Māa crĩchasia ða de droma biya quiruda waa unuēða. Griego ðeðeðe māwā
ðã ðaa. Hebreo ðeðeðe nāwā ðaa: “Māwãmĩna māa crĩchasia ða de droma biya
quiruda wayacusa unuida.”

^{†††}3:4 Nabema ewariðe řarřaa nĩbasia. Maã ðeðeðe idjaba jara ðaa: “Ewari aba řarřaa
nĩbasia.”

iwididada. Mañ awara bārāba cadjirua obadara igaradada. Idjaba bārāba djārā bié obadara idu ðadada. ⁹Māwā o pananeba Ācōrēba dadjirāra cawa oésicada ātebala idji quirūbira tumabidicada. Māwāra dadjirāra quininaésicada.–

¹⁰Ninivedebemārāba māwā o panara Ācōrēba unusia. Idjaba sāvā ādji cadjiruara idu ðasidada unusia. Mañ carea idjia cawa oi jaraðara oé basía.

Ācōrēba Ninive quirā djuburiada

4 Ācōrēba māwā quirā djuburiadara Jonāba abeda bié unusia. Mañ bēra bio quirūsia. ²Idjia Ācōrēa nāvā jarasia:

–Mā Boro Ācōrē, waðibida mñ druade ðaside ¿mñla jaraé basica ara mañ quirāca māwāida? Mañ carea mñra Tarsi druadaa mñrū wā quirūasia. Mñla bio cawa ðla ba biadeba ēberārāra carebabarida. Bala quirā djuburiada ðla. Isabe quirūca. Ba quirūara bio waiðla ðla bēra ēberārāba cadjiruada idu ðasidara bla ādjirāa cawa oi jaraðara quirādoabaria. ³Mañ carea mñ Boro Ācōrē, mñla bla quirā djuburia iwidiya abeda mñra beamārēa. Zocai ðei cāyābara biara ðla mñra beuida.–

⁴Baribala Ācōrēba jarasia:

–¿Bamaarā bia ðaca ba jāwā quirū ðara?–

⁵Mañbe Jonāra puru dajadaa wāpeða āmādau odjabariare de zaqueda osia. Mañ de zaque edre chūmepeða jā ðesia Ninive purura sāvāi cawaya. ⁶Māwā

ðade Ācōrēba Jonā caita jācara queda jouðla ðada tunubipeða waribisia. ⁸⁸Mañ jācarara Jonā chūmla ārlā bala wāna bēra Jonāra cūrāsade necai ðesia. Idjira capipia ðesia mañ jācara carea.

⁷Baribala nurēma diapeda Ācōrēba caragada diabuesia mañ jācara comārēa. Mañba jācarara beusia.

⁸Besea odjadacarea Ācōrēba āmādau odjabariareba nāvā jāwārlāda puábisia. Mañne beseaba Jonāra bá nūmesia. Māwā ðade Jonāra cacua norraðari nūmesia. Mañ carea idjira wetara beu quirūasia. Nāvā jarasia:

–Zocai ðei cāyābara biara ðla mñra beuida.–

⁹Baribala Ācōrēba idjia iwidisia:

–¿Nañ jācara beuda carea bia ðaca ba jāwā quirū ðara?–

Jonāba panusia:

–Māē. Wārāda mñmaarā bia ðla jāwā quirū ðaira. Mñra quirūbiðeba abeda beu quirū ðla.–

¹⁰Mañ carea Ācōrēba idjia jarasia:

–Jācara ba caita tununara bla ué basía idjaba waribié basía. Diamasi tunupeða nurēma diamasi beusia. Baribala mañ jācara beuda carea bala sopua ðla.

¹¹Bada mañ jācara carea sopua ðabala, ¿Ninive puru droma cawa oida ðada carea auðuara sopua ðapeða mñla quirā djuburiáié basica? Wārāda jā puruðe cadjirua o panla adua ðeada 120 mil auðu panla.* Mañ awara animarā sida baraa.–

§§4:6 Wārāda cawadaé panla cārē queda basida, hebreo beða cawa ðe bida cawadaé panla bēra.

* 4:11 *Cadjirua o panla adua ðe.* Mañ beðeara idjaba nāvā traducida ðla: “Warrarā adua queda.” Hebreo beðeade nāvā ðl ðla: “Jāwa arara idjaba jāwa acra cawae ðe.”

MATEO

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA BADA

Jesu ume nībabari Mateoba nañ cartara ðasia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata jara pe ðaside Jesuba idjira trāsia (9:9-13). Ἀσλαmaarā Mateoba Marco cartada edapeða judiorā itea ebuðara ðasia cawaðamārēā Jesura ādjirā boroda idjaba Ācōrēba ādjirā ēdra edabari diai jaradada.

Naārā ðasia Jesucritora Abrahañneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu toðadebemada (1:19ðeba aba 2:23ðaa), Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu miā sēnanebemada (4:1-11).

Mañare ðá ðaa Jesuba Galilea amene droma caita oðadebemada (4:12ðeba aba 14:12ðaa). Eða ðá ðaa idjia eyađe jaradiadada (5:1neba aba 7:29ðaa), idjia ne ununaca ocuaðada (8:1neba aba 9:38ðaa), idjia edadarā doce diabueðada (10:1-42), idjaba ne jara ðaðeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12ðaa).

Mañare ðá ðaa Jesuba Galilea drua āi para jaradia ðadadebemada (14:13ðeba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wāparaðe jaradia ðadadebemada (17:22ðeba aba 20:34ðaa).

Jirūare ðá ðaa Jesura Jerusaleñneba māwānanebemada (21:1neba aba 28:20ðaa). Eða ðá ðaa Jesuba saduceorā, pariseorā, dewararā sida bié jaradada (capítulo 21–23), Ācōrēba cawa oiðebemada (capítulo

24–25), Jesu crude beupeða ãrēbaðada (26:1neba aba 28:15ðaa) idjaba idji ijā ðearā puru ðeaza diabueðada (28:16-20).

Jesucrito ēberārā drōāenabemarā

Luca 3:23-38

1 Nañ cartara Jesucritodebemaa. Jesucritora dadji drōāenabemarā Abrahañneba idjaba Davideba nāwā zesia.[†] ² Abrahañba warra Isada unusia. Mañbe Isaðeba Jacoboda yōsia. Jacobodeba Judada, idji djabarā sida yōsidaa. ³ Judadeba Paréda, Zará sida yōsidaa. Ādji papara Tamará basía. Paréðeba Esroñda yōsia. Esroñneba Arañda yōsia. ⁴ Arañneba Aminadáda yōsia. Aminadáðeba Naasoñda yōsia. Naasoñneba Salmoñda yōsia. ⁵ Salmoñneba Booda yōsia. Boo papara Rahá basía. Boodeba Obéda yōsia. Obé papara Rut basía. Obéðeba Jeséda yōsia. ⁶ Mañbe Jeséðeba dadji israelerā boro Davira yōsia.

Davideba Salomoñda yōsia. Salomoñ papara naēna Uríaba erobasia.[‡] ⁷ Mañbe Salomoñneba Roboañda yōsia. Roboañneba Abíada yōsia. Abíadeba Asada yōsia. ⁸ Asadeba Josapada yōsia. Josapaðeba Jorañda yōsia. Jorañneba Uzíada yōsia. ⁹ Uzíadeba Jotañda yōsia. Jotañneba Acáda yōsia. Acádeba Ezequiada yōsia. ¹⁰ Ezequiadeba Manaseda yōsia. Manasedeba Amoñda yōsia. Amoñneba Josíada yōsia. ¹¹ Josíadeba Jeconiada, idji djabarā sida yōsidaa.[¶] Mañ ewaride Babilonianebemarāba israelerā poyadapeða ādji druadāa jida edesidaa.[§]

[†]1:1 Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16.

[‡]1:6 2 Samuel 11; 12.

[¶]1:11 Mañ Jeconiara idjaba Joaquiñ abadaa.

[§]1:11 2 Reye 24:8-16.

¹²Babilonia druađe panenacarea Jeconianeba Salatielġa yōsia. Salatielġeba Zorobabelġa yōsia. ¹³Zorobabelġeba Abiuda yōsia. Abiudeba Eliaquiġlġa yōsia. Eliaquiġlneba Azoda yōsia. ¹⁴Azodeba Sadoda yōsia. Sadodeba Aquiġlġa yōsia. Aquiġlneba Eliuda yōsia. ¹⁵Eliudeba Eleazada yōsia. Eleazadeba Mataġlġa yōsia. Mataġlneba Jacoboda yōsia. ¹⁶Jacobeġeba Joseġa yōsia. Jose quimara Maria basġa. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara maġ Jesura Ācōrēba diai jarada ēdrl edabari abadaa.

¹⁷Māwā Abrahaġneba aba Davidaa catorce drōāenabemarāda panasidaa. Davi ewarideba aba Babilonia druadaa jida edepedadaa catorce drōāenabemarāda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadeba aba Ācōrēba ēdrl edabari diai jarada zedaa catorce drōāenabemarāda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸Jesucrito todara nāwā basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Baribrlġa dji edadi naēna Mariara Ācōrē Jauredeba biogoa besia. ¹⁹Dji quima Josera ēberā jipa basia. Maġ bēra Mariara jūmarā quirāpita biē jara amaaba chupea igara quirā basia. ²⁰Māwā crīcha ħađe bajānebema nezocada cāimocaradeba Josemaa zepeda nāwā jarasia:

–Jose, Davideba zeda, Maria edaira wayarādua, idjira Ācōrē Jauredebabrlġa biogoa ħa bēra. ²¹Mariaba warrada toya. Maġ warraba idji purura ādji cad-

jiruadebemada ēdrl edaya. Maġ bēra idjira trġ ħadua Jesu.–

²²Jūma maġlġara māwāsia Ācōrēba naēna jarada quirāca. Idjideba bedebariba nāwā jarasia:

²³Wēra umaquirā adua ħada biogoa bepeda warrada toya.

Ēberārāba dji warrara Emanuel adia.** (Maġ trġba jara ħa “Ācōrēra dadjirā ume ħada.”)

²⁴Maġne Josera cāimocara nūmanada ġrlġmapeda Ācōrē nezoca bajānebemaba jarada quirāca osia. Mariara edasia. ²⁵Baribrlġa ābaa cāinaca basġa aba maġ warra iwina tobrlġada.†† Todacarea Joseba idjira trġ ħasia Jesu.

Chīdaudeba cawa jarabadaba Jesu acġde zepedada

2 Jesu Beleġ purude Judea druađe tosidade Herode dji Droma abadada dji boro basġa.‡‡ Maġ ewaride ġcrlġa ēberārāda ġmādaud odjabariare ħa druaġeba Jerusaleġ purude jūēsidaa. Maġlġarāba chīdaud acġ panneba ne cawabadjidaa. ²Maġne ādjia iwidisidaa:

–Naġ druađe judiorā boro bai warrada tosia. Idjira ġsāma ħa? Daiba ġmādaud odjabariare ħa druaġeba chīdaud idjidebemada unusidaa.¶¶ Nama ze panġa idjia bia bedeadġ carea.–

³Maġ ūrīsīde Herodera biē besia abaġa idji cacuabari bei bēra. Idjaba Herodeba sāvā oida cawadaē panġa bēra jūma Jerusaleġnebemarā sīda biē panesidaa. ⁴Maġne Herodeba jūma sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabada sīda trġcuapeda iwīdisia:

** 1:23 Isaġa 7:14.

†† 1:25 *Iwina*. Griego bedeadē ġcrlġa cartade maġra neēa.

‡‡ 2:1 Maġlġa Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de bīda odja ħa. Waabema bororā Herode abadada idjideba yōsidaa.

¶¶ 2:2 Numero 24:17.

–Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradara
 ḡsāmabarā toida ḡA?–§§

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Beleā purude naā Judea druade toida
 ḡA. Maānebemada Ācōrēneba bede-
 abariba nāwā jarasia:

⁶ Beleā purura Judadebema puru droma
 ḡea tāēna dji edaara ḡAēa.

Maā purudeba dji boroda aba zeya.

Maā boroba mā puru Israelera bia pe
 erobaya.–*

⁷ Maābe Herodeba chīdaudeba cawa
 jarabadarāra mērā trācuasia. Dji warra
 toda ewari cawai carea ādjīa iwīdisia
 dji chīdaura sālbede odjasida. Maāne
 dji ewarira jarasidaa. ⁸ Ādjira Beleāna
 wābibarāde Herodeba jarasia:

–Jāma wānapeda dji warra zaquera
 bio quīrācuita iwīdi wānadua. Un-
 usidara māa jarade zedadua mā sīda id-
 jīmaa bia bedeade wāi carea.–

^{9–10} Herodeba māwā jaradacarea ād-
 jira wāsidaa. Maābe chīdau āmādau
 odjabariare unupedara wayacusa un-
 usidaa. Unusidade bio ḡasridasidaa. Dji
 chīdaura ādji na wāsia aba dji warra
 zaque ḡama piqui nūmebarādaa. ¹¹ Dede
 eda wābdade warra zaquera dji papa
 Maria ume ḡada unusidaa. Ara māda
 chīrāborode copanenapeda warra za-
 quea bia bedeasidaa. Maābe ādjiza bau-
 rudedu ewadapeda warra zaquea oroda,
 inciense querada, mirra quera sīda di-
 asidaa. ¹² Māwānacarea Ācōrēba ādjirāa
 cāimocaradeba cawabisia Herodemaa
 jēda wārānamārēa. Maā bēra dewara
 óareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa mīrū wāpedada

¹³ Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca
 bajānebemada cāimocaradeba zepeda
 Josea jarasia:

–Herodeba ḡA warra zaquera jarā ḡA
 beai carea. Maāba piradrāpeda ḡA warra
 zaquera, dji papa sīda edapeda Egipto
 druadaa wānadua. Mama ḡedua aba
 māa jarabarādaa.–

¹⁴ Ara māda Josera diamasi
 piradrāpeda warra zaquera, dji papa
 sīda edapeda Egiptoada edesia.

¹⁵ Ādjira mama panesidaa aba Herode
 beubarādaa. Maāḡara māwāsia Ācōrēba
 jarada quīrāca. Idjideba bedeabariba
 nāwā jarasia: “Māa mā warrara trāsia
 Egiptodeba zemārēa.”†

Herodeba Beleānebema warrarā quenabīda

¹⁶ Herodeba cawasia chīdaudeba
 cawa jarabadarāba idjira cūrūgasidada.
 Maā carea bio quīrūpeda Beleānebema
 warra zaquerā poa umēneba edaa
 quedada jūma quenabisia. Ara
 caitabema sīda quenabisia. Māwā osia
 chīdaudeba cawa jarabadarāba chīdau
 unupedada ewarira idjīa jarapedada
 bēra. ¹⁷ Māwā jūmarāda sopuasidaa
 Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada
 quīrāca. Nāwā jarasia:

¹⁸ Ramā purude ūrīsidaa aega jīa ḡada,
 sopua jīa ḡada, idjaba aujīa ḡada.
 Raquelera idji warrarā carea jīa ḡada
 māwā basia.

Idji sobiabīdīra quīrīāé basia idji war-
 rarā neé ḡeda bēra.‡

§§2:4 Ācōrēba ēdrā edabari diai jarada. Maāra griego bedeade “Crito” ḡA ḡA. Critora
 trāēa. Jara ḡA “Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda
 ḡadada.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.”

*2:6 Miquea 5:2.

†2:15 Osea 11:1.

‡2:18 Jeremia 31:15.

Jose Egiptodeba jēda zeda

¹⁹ Herode beusiē Josera wađi Egiptode basia. Maľne bajānebema nezocada idjimaā cāimocaradeba zesia. ²⁰ Maľ nezocaba idjia jarasia:

–Βλ warra zaque bea quīrīā beadara beusidaa. Maľ bēra piradr̥peda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.–

²¹ Ara maľda Josera piradr̥peda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Baribara Joseba ūrisia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druađebema boroda besida. Maľ carea mamaa wāida wayasia. Baribara Ācōrēba idjia cāimocaradeba jarada bēra Galilea druađaa wāsia. ²³ Mama puru Nazare abadade besia. Maľgara māwāsia Ācōrēneba bedeabadarāba nāwā jarapedada quīrāca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”[†]

Borocuebari Juaľnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juaľ 1:19-28

3 Māwānacarea Borocuebari Juaľba Judeade ējūā pōāsa ewaraga ɓade jaradia besia. ² Nāwā jarabadjia:

–Ācōrēra zebraa jūmarā Boro bai carea.[§] Maľ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeda idjimaā zedadua.–

³ Maľ Juaľnebemada Ācōrēneba bedeabari Isaiaaba jarasia: Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga ɓade jigua bedeā ɓa:

Ora jaridada dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridada.^{**}

⁴ Juaľba jľbarira cameyo cara ođa basia. Idjia jľ ɓa trājľbarira animarā e ođa basia. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁵ Maľne ēberārā Jerusaleľnebemarāda, jūma Judea druađebemarāda, idjaba jūma Jordaľ do caita ɓearā sida Juaľmaa wābadjidaa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quīrāpita ebuda jarabadjidaa. Maľbe Juaľba ādjirāra Jordaľ dođe borocuebadjia. ⁷ Māwā ɓađe ľcara judiorā ley jaradiabadada zesidaa Juaľba borocuemārēā. Ļcara pariseorā basia; ľcara saduceorā basia. Baribara Juaľba ādjirā unubarađe jarasia:

–Dama ēberārā, ȷcaiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida? ⁸ Bārāba o panneba unubidada wārāda Ācōrēmaa zesidada. ⁹ Crīcharānada Abrahāľ warrarā bēra Ācōrēba cawa oēda. Mļa bārā ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīāibara, za taɓea mōgarara Abrahāľ warrarā babicuaya. ¹⁰ Maľ awara mļa jaraya: Ācōrēba zagarada eroɓa bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zauđacara tutacuapeda taɓađe ɓatacuaya. Ara maľ quīrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.

¹¹ Mļa bārāra baidoba borocueya Ācōrēmaa zesidada cawabi carea. Baribara mļa caidu zebraada mļa cāyābara dji dromaara ɓa. Maľ bēra idjia jūrūne jľ ɓa ēraī carea mļa bia ɓaľa. Idjiabara Ācōrē Jaureda diaya.^{††}

[†]2:23 *Idjira Nazaredebemaana adia.* Nazare trľra hebreo bedeade “nezer” jarabadaa. Maľ bedeaba jara ɓa “bacuru tucuda.” Isaia 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13.

§3:2 Daniel 2:44.

**3:3 Isaia 40:3.

††3:11 *Ācōrē Jaureda diaya.* Griego bedeade nāwā ɓa ɓa: “Ācōrē Jaureba borocueya.”

Baribara ijānāébara cawa oya.^{‡‡}
¹²Ezoai careabemara idji jawade eroḅla porara dji ta umebemada āyā ḅai carea. Maḅbe dji tara wagaya baribara dji porara ḅla uruade babueya.–

Juaḅba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

¹³Maḅ ewaride Jesura Galilea druadeba Jordaḅ doḅaa zesia Juaḅba idjira borocuemārēa. ¹⁴Baribara Juaḅba borocue amaaba jarasia:

–Blabara māra borocueida ḅla. ¿Cārē cārēa bara māmaa ze ḅa?–

¹⁵Maḅne Jesuba panusia:

–Nawena ḅla obari quīrāca odua. Biara ḅla dadjia jūma jipa oḅida Ācōrēba obi ḅa quīrāca.–

Ara maḅda Juaḅba ijāsia. ¹⁶Jesura borocuepeḅa doeḅalḅa drua wāḅarḅde cawaéne bajāda ewasia. Maḅne Jesuba Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji ḅrḅ zebḅrada unusia. ¹⁷Maḅ awara Ācōrē bajāneba eḅa beḅeabḅrada ūrīsīdaa. Nāwā jarasia:

–Naḅdrḅ mā Warra quīrā ḅla. Māra idji carea bio ḅsrida ḅla.–^{¶¶}

Diauruba Jesu miā sēna

Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

4 Māwānacarea Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōasa ewaraga ḅḅdaa edesia. Maḅbe diauruba idjira miā sēsia Ācōrēra igarabi carea. ²Jesura cuarenta ewari āsa, diamasi bīda ne coé ḅaḅa bēra jarra ḅesia. ³Māwā ḅḅde miā sēbarira zesia. Idjia jarasia:

–ḅḅda wārāda Ācōrē Warrabara, jaradua za tabea mōgaraa paḅ bamārēa.–

⁴Baribara Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅla: ababe ne co ḅḅdeba ēberāra zocai ḅaéa, āteḅara jūma Ācōrēba jara ḅa ijā ḅḅdeba zocai ḅaya.–^{§§}

⁵Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleḅ, Ācōrē itea ḅa puruḅaa edesia. Mama Ācōrē de droma boro ḅlāra ḅlāma edesia. ⁶Maḅbe diauruba jarasia:

–ḅḅda wārāda Ācōrē Warrabara, namalḅa uḅu jḅdrḅdua. Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅla:

Ācōrēba idji bajānebema nezocarāda diabueya ḅa carebamārēa.

Bara ādji jawade edadia ḅa jīrūra mōgaraba puarāmārēa.*

⁷Maḅne Jesuba diaurua jarasia:

–Ācōrē Bedeade idjaba jara ḅla: “Bariduada orādua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–[†]

⁸Māwānacarea diauruba Jesura eya ḅḅla ḅḅde edesia. Mamaḅba Jesua jūma naḅ ējūāne ḅea puruda, puruza ne bia queḅea sida acḅbisia. ⁹Maḅbe diauruba jarasia:

–ḅḅda chīrāborode cobepēda māḅa bia beḅeaiḅara, naḅgara jūma māḅa ḅḅa diaya ḅa jawaeḅa eroḅamārēa.–

¹⁰Maḅne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, āyā wādua. Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅla: “ḅḅ Boro Ācōrēabara bia beḅeadua. Aba idjidrḅ ijā ḅadua.”–[‡]

¹¹Ara maḅda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia. Maḅne Ācōrē nezoca bajānebemarāda Jesumaa zedapeḅa idjira ne cobisīdaa.

^{‡‡}3:11 Cawa oya. Griego bedeade nāwā ḅā ḅla: “Uruaba borocueya.”

^{¶¶}3:17 Isaías 42:1-4.

^{§§}4:4 Deuteronomio 8:3.

*4:6 Salmo 91:11,12.

†4:7 Deuteronomio 6:16.

‡4:10 Deuteronomio 6:13. *Satana*. Maḅ trāra hebreo beḅeadeba ze ḅla.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

¹² Borocuebari Juaļ preso ɓa ūrīsīde Jesura jēda Galilea druadaa wāsia. ¹³ Baribara Nazare purude beé basía, átebara Capernaūl purude bađe wāsia. Maļ purura amene droma ɓaa. Neptalideba yopeɓada israelerā ējūāne ɓaa idjaba Zabuloŋneba yopeɓadarā ējūā caita ɓaa. ¹⁴ Małgara māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isafaba ɓaɓa quīrāca. Nāwā ɓasía:

¹⁵ Bārā Zabuloŋ idjaba Neptali ējūāne bearā, judiorāé Galileade bearā, amene dromanaa wābada o caita bearā, Jordaļ do icawa bearā:

¹⁶ Bārāra pāīmane duanasīdaa Ācōrē adua panana bērā.

Baribara idira ūnaane duanaa Ācōrēnebemada cawa pana bērā.

Bārāra zocai panamīna beuda quīrāca duanabadjīdaa.

Baribara idira ūmādau odjaba quīrāca Ācōrēba ara idjidebemada bārāa cawabi ɓaa.[¶]

¹⁷ Maļ ewarideba ātaa Jesuba nāwā jara nībasía:

–Ācōrēra bārā Boro bai carea zebara.[§] Maļ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeɓa idjīmaa zedadua.–

Jesuba beda ɓaribadarā trāna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nīne ēberāda umé unusia. Abara Simoŋ basía, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basía. Maļ ēberārāra beda beabadarā basía. Ādjira doeɓa beda ɓari panasīdaa. ¹⁹ Jesuba ādjīa jarasía:

–Mā ume zedadua. Bārāba beda ɓaribada quīrāca māa bārāa jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārēā.–

²⁰ Ara małda ādji beda ɓaribadara amenapeɓa Jesu ume wāsīdaa. ²¹ Nocodaa wābada Jesuba dewara ēberāda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juaļ basía. Ādji zeza ume jābade beda ɓaribada cōā beada ca panasīdaa. Maļbe Jesuba ādjira trāsia idji ume wānamārēā. ²² Ara małda ādji jābara, ādji zeza sida amenapeɓa Jesu ume wāsīdaa.

Jesu Galilea druade paraɓa

Luca 6:17-19

²³ Jesura jūma Galilea druade paraɓa wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebara. Maļ beɓeɓa bia jaradiade wābada jūma ēberārā cacua bié beada biabicuasía. ²⁴ Maļ bērā idjira jūma Siria druade trā ɓagasía. Maļ carea ēberārāba jūma quīrātanoaneba cacua bié beada, cacua pua bara beada, jai bara beada, wawa beada, ɓaradra ɓeɓa sida idjīmaa enebadjīdaa. Jesuba ādjirāra jūma biabibadjia. ²⁵ Maļ carea zocārā Galileadebemarāda, Decapoli druadebemarāda, Jerusaleñbemarāda, Judeadebemarāda, Jordaļ do quīrārebemarā sida Jesu caidū wāsīdaa.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

5 Ēberārā zocārā unisīde Jesura eyade ātaa wāpeɓa chūmesía. Maļne idji ume nībabadarāda idjīmaa zesīdaa. ² Maļbe Jesuba nāwā jaradíasía:

[¶]4:16 Isafía 9:1-2.

[§]4:17 Daniel 2:44.

- ³Bārāba ara bāduba dji biaéda cawa panlɔɔɔɔ, bio bia panla Bajāne ɔɔɔɔ pe eroɔɔ bēṛā.
- ⁴Bārāda sopua ɔɔɔɔɔɔ, bio bia panla Ācōrēba mañ sopuara jōbi bēṛā.
- ⁵Bārāba dji dromada ɔɔɔɔi carea jarɔɔɔɔɔɔɔɔ, bio bia panla Ācōrēba bārāa jūma nañ ējūāra diai bēṛā.
- ⁶Wārāda soɔɔɔba jipa o quīrā ɔɔɔɔɔɔɔɔ, bio bia panla bārāba quīrā ɔɔɔɔ Ācōrēba diai bēṛā.
- ⁷Bārāda quīrā djuburiaya ɔɔɔɔɔɔɔɔ, bio bia panla Ācōrēba quīrā djuburiai bēṛā.
- ⁸Bārāra soɔɔɔba ababe Ācōrē itea ɔɔɔɔɔɔɔ bio bia panla Ācōrēra ununi bēṛā.
- ⁹Bārāba jūmarāda ābaa necai ɔɔɔɔ–amārēā o ɔɔɔɔɔɔɔ, bio bia panla Ācōrē warrarāana adi bēṛā.
- ¹⁰Bārā jipa ɔɔɔ carea dewararāba bié oɔɔɔɔɔ, bārāra bio bia panla Bajāne ɔɔɔɔ pe eroɔɔ bēṛā.
- ¹¹Bārāda mñ carea bié jaradibɔɔɔ, bié oɔɔɔɔɔ, idjaba quīrātanoa se-wadeba bié jaradibɔɔɔ, bio bia panla.
- ¹²Bio capipia ɔɔɔɔɔɔ, bārāba nebua waibɔɔɔɔɔ bajāne eropanɔɔ bēṛā.
- Drōāenabema ewaride biɔa Ācōrēneba beɔɔɔɔɔɔɔɔ ara mañ quīrāca bié oɔi carea epēsidaa.

Tā idjaba ānaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

¹³Bārāra nañ ējūāne tā quīrāca panla.** Baribɔɔɔ tā clayada jōibɔɔɔ ɔsāwā wayacusa claya bei? Abeda bié ɔɔɔɔ. Biara ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁴Bārāra ānaa

quīrāca ɔɔɔɔ, nañ ējūāne ɔɔɔɔɔ bārāneba Ācōrēneɔɔɔɔɔɔɔ unu panl bēṛā. Puru eyade ɔɔɔɔ ɔsāwā mērāni? ¹⁵Ni abalɔɔ ibīrāda coadapeɔa epedeco droma edre ɔɔɔɔɔɔɔ. Āteɔɔɔɔɔ āɔɔ dji ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ nūmɔɔɔɔɔɔɔ jūma dji dejāne ɔɔɔɔ ānaane beadamārēā. ¹⁶Ara mañ quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua ādjirāba dadji Zeza bajāne ɔɔɔɔ bia beɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma oɔiɔɔɔɔɔ

¹⁷Crīcharānadua mñra zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba beɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ sida āyā ɔɔɔi carea. Mñra mañ carea zeé basía, āteɔɔɔɔɔ zesia ādjia jara panɔɔɔɔ jūma aride oi carea. ¹⁸Wārā arada mñā jaraya: nañ ējūā, bajā sida waɔi ɔɔɔmisa mañ leyɔɔɔɔɔɔɔ ni maārī biɔa jōéa aba leyba jara ɔɔɔɔ jūma māwāɔɔɔɔɔɔɔ.†† ¹⁹Mañ bēṛā bariduaba mañ leyɔɔɔɔɔɔɔ dji eɔaara ɔɔɔ sida ijā oéɔɔɔɔ, idjaba dewararāa abarica ijā orānamārēā jaradi-aibɔɔɔ, idjira Ācōrē purude dji eɔaara quīruda ɔɔɔɔ. Baribɔɔɔɔ leyra ijā o ɔɔɔibɔɔɔ, idjaba māwā odamārēā dewararāa jaradiaibɔɔɔ, mañɔɔɔ Ācōrē purude dji dromada ɔɔɔɔ. ²⁰Wārā arada mñā jaraya: judiorā ley jaradiabada o panl cāyābara idjaba pariseorāba o panl cāyābara bārāba jipaara oɔaéɔɔɔɔ, Bajāne ɔɔɔɔ pe eroɔaéā.

Jesuba quīrūbiɔɔɔɔɔɔɔ jaradiada

Luca 12:57-59

²¹Bārāba cawa panla dadji drōāenaɔɔɔ nāwā jarabadaɔa: “Mñā bearādua.”‡‡ Idjaba “mñā beaibɔɔɔɔ bārā

**5:13 Tā quīrāca panla. Mañba jara ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ “bārāra nañ ējūāne panla ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba nañ ējūāneɔɔɔmārā Ācōrē crīchada jaradiaɔa.” 2 Corinto 4:20.

††5:18 Ni maārī biɔa. Griego beɔeɔe nāwā ɔɔɔ ɔɔɔ: “Caraga aba biɔa idjaba letra aba biɔa.”

‡‡5:21 Exodo 20:13.

bororāba cawa odia.^{¶¶} ²² Baribara mla jaraya: bariduaba djārā ume quirūibara Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neé tablada aibara bārā bororāba cawa odia.^{§§} Idjaba bariduaba djārāda bié jaraibara, Ācōrēba tala uruadaa wābiya.

²³ Mañ bēra ba djabada ba ume quirū bāda quirānebaibara, ba animarā Ācōrēba babue diade wānamina babue diarādua. ²⁴ Ātebāra dji babue diabada caita amepeda ba djaba ume ibiade wādua. Mañbeba jēda zepeda ba animarāra Ācōrēba babue diadua.

²⁵ Ba oda carea ba dji quirūba bara dji cawa obarimaa edeibara, wadi ode wābdade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēbāra, idjia bara dji cawa obari jawade haya. Mañbe dji cawa obariba bara dji zarraa jidabiya preso hamārēā. ²⁶ Wārā arada mla jaraya: bara jāmabemada ēdraēa aba ba diaida ba parata jūma diabaraēaa.

Daunemabadadebema

²⁷ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Daunemarādua.”*

²⁸ Baribara mla bārā jaraya: bariduaba wērāda acpēda awuaibara abēda mañ wērā ume idji soēba daunemasia.

²⁹ Mañ bēra ba jawa araarebema dauba bā cadjiruada obibara, mañ cadjirua o amaaba ba daura eūtapeda batabuedua. Ba cacuadebema aba aduaimina ewariza Ācōrē ume haya. Mañda biara ba Ācōrēba jūma ba cacuada tala uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba ba jawa araarebemaba bā cadjiruada obibara, mañ cadjirua o amaaba

ba jawara baá tutapeda batabuedua. Ba cacuadebema aba aduaimina ewariza Ācōrē ume haya. Mañda biara ba Ācōrēba jūma ba cacuada tala uruade batabuei cāyābara.

Miā amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaibara, dji wērā carta miā amainebemada diaida ba.”†

³² Baribara mla jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume bāēda amaibara, mañgara dji wērā daunemabibara carea bedēde haya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaibara, dji edabara umaquirā sida daunema ba.

Ācōrē quirāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panla dadji drōēnaiba nāwā jarabadada: “Ba Ācōrē quirāpita wārāda ne oya aibara jūma oida ba.”‡ ³⁴ Baribara mla jaraya: ni abā trāneba wārāda ne oyada arānādua. Bajā trāneba wārāda ne oyada arānādua, bajāra Ācōrē bugue quirāca ba bēra. ³⁵ Nañ ējūā trāneba wārāda ne oyada arānādua, nañ ējūāra Ācōrē jirū bābari quirāca ba bēra. Idjaba Jerusaleā trāneba wārāda ne oyada arānādua, Jerusaleāra dadjirā Boro Ācōrē puru bēra. ³⁶ Idjaba ara bā dji trāneba wārāda ne oyada arādua, ba buāra aba bida poya torroa oē bēra idjaba poya pāima oē bēra. ³⁷ Bārāba ne odiada adibara, oadua. Idjaba oadēana adibara, orānādua. Mañ auēu baridua

¶¶5:21 Deuteronomio 17:8.

§§5:22 *Bārā bororā*. Griego bedēde “Sanedrín” bā ba. Mañgāde eda duanasidaa judiorā bororā dji dromarāda.

‡5:27 Exodo 20:14.

†5:31 Deuteronomio 24:1.

‡5:33 Deuteronomio 23:21-23.

trãneba wãrãda ne oida jarabãrã cad-
jiruadeba ze ðaa.

BA bié oda droaidebema

Luca 6:29-30

³⁸Bãrãba cawa panãa nãwã jarabadada: “Abaaba djãrã dauda arisira dji mãwã odara abarica dau arinida panãa.[¶] Quidada ðaasira dji mãwã odara abarica quida ðadida panãa.”³⁹ Baribãrã mãã jaraya: bada bié osidara chupea droadua. Bariduaba ðara uridarra dji jãwa araarebemane uibãrã, dewarabemaare bida idu ubidua. ⁴⁰Bãã jãbari jãrã carea bariduaba ðada dji cawa obarimaa edebãrã, idjia jãrã quĩrã ðara, dewarabema sida idu jãrãbidua. ⁴¹Zarraba bãã ne zãgãada tamãa aride edebãrã, idjia jarada auðu ededua. ⁴²Bariduaba bãã ne iwidiãrã diadua. Bariduaba bãã ne iwidiãrãde jãda diyada aibãrã, idjia iwidi ðara wãgarãdua.

Dadji dji quĩrũ quĩrãida ðadebema

Luca 6:27-28, 32-36

⁴³Bãrãba cawa panãa nãwã jarabadada: “Ba dji biara quĩrãdua, baribãrã ba ume dji quĩrũra quĩrãmadua.”[§] ⁴⁴Baribãrã mãã jaraya: bãrã dji quĩrũra quĩrãnadua. Bãrã bié jarabãdara bia jarãdadua; bãrã quĩrãma panãra bia odadua.** Æcõrã iwidiãdadua ãdjirãra carebamãrã. ⁴⁵Mãwã ebuda ðaya bãrã Zeza bajãne ða warrãrãda. Dadji Zezaba ãmãdaura ãberã cadjiruãrã carea, dji biarã carea bida odjabibaria. Æberã jipa ðeaé carea,

dji jipa ðea carea bida cuera zebibaria. ⁴⁶Baribãrã bãrãba ababe bãrã dji biarãdrã quĩrãã pananibãrã, çcãrã nebiada Æcõrãba diai? Romanebema boro itea parata jarã pebadarã bida mãã quĩrãca obadaa. ⁴⁷Bãrãba ababe djabarãã “mãrã” adibãrã, çcãrã biada o panã? Dji Æcõrã adua ðea bida mãwã obadaa. ⁴⁸Maã bãrã jũmarãda quĩrã beadadua bãrã Zeza bajãne ðaba jũmarã quĩrã ða quĩrãca.

Ne neé quedeaa diadidebema

6 Bãrãba ne biada o panãne quĩrãcuitadadua. Dewarãrãba bia ununamãrãã orãnadua. Mãwã odibãrã, bãrã Zeza bajãne ðaba idji nebiadebemada diaéa. ²Bãã ne neé quedeaa ne diabãrãde dji biaca ðeaba obada quĩrãca orãdua. Ædjia ne diabãdãde cachiruda zabibadaa judiorã dji jãrebada dede, purude bida jũmarãba ãdjidebemada bia bedeadamãrãã. Wãrã arada mãã jaraya: ãberãrãba ãdjidebemada bia bedeadida quĩrãã panã bãrã ababe mããdrã edadã. Æcõrãneba ni cãrã sida edadaéa. ³⁻⁴Bãã ne neé quedeaa ne diabãrãde jãgua jararãdua. Ni abããã nãbãrãrãdua. Bãã chupea bia o ðara ba Zeza Æcõrãba unubaria. Idjiabãrã bãã nebiada diaya.††

Æcõrã iwidiãbadãdebema

Luca 11:2-4

⁵Bãã Æcõrã iwidiãrãde dji biaca ðeaba obada quĩrãca orãdua. Ædjirãba judiorã dji jãrebada dede, purude bida ãberãrãba bia ununamãrãã ãta nũpane-

[¶]5:38 Levitico 24:20.

[§]5:43 Ba dji biara quĩrãdua. Mããdrã Levitico 19:18de ðaa, baribãrã ãcãrãba mãã auðu dadji dji quĩrũ quĩrãmanida panãda jaradiasidãa.

**5:44 Bãrã bié jarabãdara bia jarãdadua; bãrã quĩrãma panãra bia odadua. Griego bedeadã ãcãrã cartadã mããra neãa.

††6:3-4 Diaya. Æcãrã cartadã versículo 3-4,6,18de mãã awara jara ðaa “ebuda diaya.”

napeđa Ācōrēa iwidiḃadaa. Wārā arada m̄la jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quīrīā panḷ bērā aḃabe maḷdrḷ edaḃia. Ācōrēneba ni cārē sida edaḃaéa. ⁶ Bḷa Ācōrēa iwidiḃarḷde bḷ dede eda wādua. Dji eda wābadara jūātrapeḃa bḷduḃa bḷ Zeza Ācōrēa iwidiḃia. Bḷa chupea bia o ḃara bḷ Zeza Ācōrēba unubaria. Idji-abarḷ bḷa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ Bḷa Ācōrēa iwidiḃarḷde Ācōrē adua ḃeaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba aḃarida ḃarima zocārā jarabadaa crīcha panḷ bērā dārā iwidiḃadade Ācōrēba biara ūrīda. Baribarḷ bārā Zeza Ācōrēa iwidiḃi naēna idjia cawa ḃla bārāba cārēda quīrīā panḷda. ⁹ Maḷ carea Ācōrēa nāwā iwidiḃadua:

Dairā Zeza bajāne ḃḷ, jūmarāba bḷra wayaḃida panḷa.

¹⁰ Daiba quīrīā panḷa bḷra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

Quīrīā panḷa bḷa quīrīā ḃara naḷ ējūāneḃemarāba oēida, bajāneḃemarāba obada quīrāca.

¹¹ Coḃira ewariza daia diadua.

¹² Dairāba cadjirua opeḃaḃara quīrādoadua, dairā bié obḃara daiba quīrādoabada quīrāca.

¹³ Dairāra cadjiruade idu ḃaebirādua, āteḃarḷ cadjiruadeḃemada ēdrḷ ḃḷdua.† [Bḷa jūmarāda poya ḃla, bḷra dji ḷḃara ḃla idjaba ewariza dji dromaara ḃla.]¶¶

¹⁴ Djārāba bārā bié opeḃaḃada quīrādoadibarḷ, bārāba bié opeḃaḃara bārā Zeza bajāne ḃḷba quīrādoaya.

¹⁵ Baribarḷ djārāba bārā bié opeḃaḃada quīrādoadaéḃarḷ, bārāba bié opeḃaḃara bārā Zeza bajāne ḃḷba quīrādoaéa.

Ne coḃaca ewari oḃideḃema

¹⁶ Bārāba ne coḃaca ewari obḃadade sopua ḃeā quīrāca ḃearānadua dji biaca ḃeaba obada quīrāca. Ādjirāra māwā panabadaa jūmarāba cawaḃamārēā ne coḃaca ewarida o panḷda. Wārā arada m̄la jaraya: ēberārāba ādji bia jaradida quīrīā panḷ bērā aḃabe maḷdrḷ edaḃia. Ācōrēneba ni cārē sida edaḃaéa. ¹⁷ Baribarḷ bḷa ne coḃaca ewari o ḃḷde bḷ borora queraba pādua, quīrā sida saḃḃadua. ¹⁸ Māwāra ēberārāba cawaḃaéa bḷa ne coḃaca ewarida o ḃḷda. Aḃabe bḷ Zeza Ācōrēḃarḷ cawaya. Bḷa chupea bia o ḃara bḷ Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabarḷ bḷa nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaideḃema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naḷ ējūāne nebia erobaēdi carea jarḷrānadua. Naḷ ējūāneḃemara mōgosi-abaria, chimiaba ārībaria, idjaba ne drḷabadaa eda wānapeda drḷabadaa. ²⁰⁻²¹ Bārāmaarā dji biara ḃara soḃeba awuabadaa. Maḷ bērā Ācōrēba quīrīā ḃḷdrḷ ēpēnadua nebiada bajāneḃarḷ erobaēdi carea. Jāma chimiaba ārīcaa, nebiara mōgosiaca, idjaba ne drḷabadaa poya eda wānaca.

Dadji dau ībīrā quīrāca ḃḷdeḃema

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ībīrā quīrāca ḃla. Maḷ bērā bḷ dauda bia ḃḷbarḷ ānaane nībaya. ²³ Baribarḷ bḷ dauda cadjirua ḃḷbarḷ, ne cadjiruade nīda unué ḃaya. Ara maḷ quīrāca bḷa jipa o ḃḷda crīcha ḃara cadjiruabarḷ, bḷra wārāda pāimane nīa.

†6:13 *Cadjiruadeḃemada*. Maḷ beḃeaba idjaba jara ḃla diauruda.

¶6:13 Griego beḃeade zocārā cartade beḃeā corchetede ḃara neéa.

Poya umé ĕpēnaéa

Luca 16:13

²⁴ AƆaƆba poya idji boroda umé erobaéa. Umé erobƆaƆba aƆa biara quírīāya. AƆa ĕpēya, maľne dewarabemara igraya. Ara maľ quírīca ne bara Ɔai awua ƆaƆa poya Ācōrēda ĕpēéa.

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Luca 12:22-31

²⁵ Maľ carea mĵa jaraya: bārā sāwā beadida jūmawāyā crīcharānadua. Codi careabemada, dodī careabemada, idjaba jĵni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ĶDadji zocai ƆaƆa dadjico cāyābara biara Ɔaéca? ĶDadjida dadjia cacuađe jĵbada cāyābara biara Ɔaéca? ²⁶ AƆađadua, ĩbanara ne uđacaa, ne ewadacaa idjaba ne wagadacaa. Baribara bārā Zeza bajāne ƆaƆa ne cobibaria. ĶĀcōrēmaarā bārāra ĩbana cāyābara biara Ɔeaéca? ²⁷ ĶCaida jūmawāyā crīcha ƆaƆa dārāara zocai Ɔai? ²⁸ ĶCārē cārēā bārāba jĵnnebemada jūmawāyā crīchabada? AƆađadua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacia. ²⁹ Baribara mĵa jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōra bio ne bara Ɔadamīna nepōnō quírīca quírāwārēā djioca basía. ³⁰ ĩdi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibīda pōnōbibaria. Maľ bēra Ķidjia biara bārāba jĵnamārēā diaéca? Maľgara Ķsāwāērā poya ĩjānaé?

³¹ Maľ bēra codi careabemada, dodī careabemada, wa jĵni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ³² Ācōrē adua Ɔeaba maľgāđebemada crīchabadaa,

baribara bārā Zeza bajāne ƆaƆa cawa ƆaƆa bārāba cārēda erobeadīda panĵda. ³³ Maľ bēra naārā Ācōrēra bārā Boroda Ɔađadua. Quírīcuīta pananadua idjia obi Ɔara odi carea. Māwā bārāba neé panĵra idjia jūma diaya. ³⁴ Nubemada jūmawāyā crīcharānadua, nu bīda Ācōrēba bārāra waga erobai bēra. Ewariza ne crīchaira baraya.

Djārā bié jarabadaebema

Luca 6:37-38, 41-42

7 Djārāra bié jararānadua Ācōrēba bārā bié jararāmārēā. ² Bārāba djārā bié jarabada quírīca Ācōrēba bārāra bié jaraya. ³ ĶCārē cārēā nejarra djārā daude Ɔada aƆabada? ĶSāwāērā bacuru waiƆa bādji daude Ɔada aƆađaca? ⁴ Bacuru waiƆa bādji daude Ɔada ununaé panĵara Ķsāwā djārāa nāwā jaradi? “Nejarra Ɔa daude Ɔara mĵa auƆariya.” ⁵ ĶBārāba jarabada quírīca odacaa! Naārā bacuru waiƆa bādji daude Ɔada auƆarīdadua. Māwā poya ununia nejarra djārā daude Ɔara auƆarīdī carea. Ara maľ quírīca Ɔa cadjirua o Ɔara naārā idu Ɔadua. Maľbebara djārāra poya carebaya.

⁶ Ācōrē iteabemada usaa diarānadua bārā carāmārēā. Bārā neta nēƆa queđeada chinaa diarānadua ĵrā tgarāmārēā.†

Ācōrēa iwīđibadaebema

Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bārāba neé panĵra Ācōrēa iwīđi pananadua; maľne idjia bārāa diaya. ĩdjia diamārēā ĵara pananadua; maľne ununia. Dede eđa wābadamaƆa trĵnadua; maľne dji eđa wābadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwīđi ƆaƆa edaya. Dji

§§6:27 Maľ versīculoba idjaba jara Ɔa “ĶCai bārānebemaba jūmawāyā crīcha ƆaƆa drasoara wari?”

*6:29 Salomō. 1 Reye 10:4-7, 23-25.

†7:6 Maľ versīculoba nāwā jara ƆaƆa Ɔa: “ĀƆaƆa Ācōrē beđeada ũrī quírīa-nacabara, ādjirāa waa jaradiarānadua. Jaradiadībara bārāra bié odia.”

jɔɔɔ ɔɔɔɔ unuya. Dji trɔɔ ɔɔ itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea. ⁹Warraba paɔ iwidiɔɔɔɔɔɔ ɔɔdji zezaba mōgarada diaica? ¹⁰Warraba ɔɔɔɔ iwidiɔɔɔɔɔɔ ɔɔdji zezaba damada diaica? ¹¹Bārā dji cadjiruwa ɔɔɔɔɔ bārā warrarāa ne biada dia cawa panɔɔɔɔɔɔ, ɔɔbārā Zeza bajāne ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ iwidi panɔɔ ne biada diaéca? ¹²Bārāɔa quiriā panɔɔ djārāɔa ne jūmane bārāra bia oédua. Ācōrēɔa Moisea diada leyda idjaba Ācōrēneba bedeabadarāɔa ɔɔpedada sida ara maɔ crīchadeba ze ɔɔɔ.

Eda wābada pēsua ɔɔ

Luca 13:24

¹³⁻¹⁴Bārāra dji eda wābada pēsua ɔɔɔɔ wānadua. Tɔɔɔ uruade eda wābadara jedea ɔɔɔ. Dji o sida jedea ɔɔɔ bērā wāicha ɔɔɔ. Mama zocārā eda wābadaa. Baribɔɔɔ Ācōrē ume ewariza zocai ɔɔi carea dji eda wābadara pēsua ɔɔɔ. Dji ode wācara ɔɔɔ bērā zarea ɔɔɔ wāi carea. Maɔ ora zocārāɔa ununaca.

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Luca 6:43-44

¹⁵Quirācuwa ɔɔɔɔɔɔ. Ācɔɔɔɔɔɔ sewadeba Ācōrēneba bedeɔa panɔɔɔɔ abadaa. Ādjirāɔa dji biarā quirāca jaradiabadaa baribɔɔɔ māwā panɔɔ ɔɔberārāɔa Ācōrē bedeɔa igaradamārēā. ¹⁶⁻¹⁷Ādjia o panɔɔneba bārāɔa cawadā dji wārā arada wa dji wārāéda. Bacuru biaba nejō biada zaubarā baribɔɔɔ bacuru cadjiruaba nejō cadjiruada zaubarā. ɔɔɔɔɔɔ uvada zaubarica? ɔɔWa jūichichiba higojōda zaubarica? ¹⁸Bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaɔ idjaba bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaɔ. ¹⁹Bacuru bia zaucara tutadapeɔa babuebadaa. ²⁰Ara maɔ quirāca bārāɔa Ācōrēneba

bedeabadarāda dji wārā arada wa dji wārāéda cawadā ādjirāɔa o panɔɔneba.

Jesu trāneba ne o ɔɔɔɔ Ācɔɔɔ idjiderāéa

Luca 13:25-27

²¹Ēberārāɔa māra ādji boroada abadamāna jūmarāda Ācōrē purude ɔɔɔɔɔ. Ābabe mā Zeza bajāne ɔɔɔɔɔ quirā ɔɔ o ɔɔɔɔ idji purude panania. ²²Idjia cawa oi ewaride zocārāɔa māɔ jaradā: “Dai Boro, dai Boro, daira ɔɔɔɔɔ bedeasidaa, ɔɔ trāneba jairāda āyā jɔɔretasidaa, idjaba ɔɔ trāneba ne ununaca waɔɔɔɔ osidaa.” ²³Maɔne māɔ ebuɔa jaraya: “Cadjiruwa obadarā, āyā wānadua. Māɔ bārāra unuca.”

De uménebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴Maɔ carea bariduaba mā bedeada ūrīpeda iɔɔ oibɔɔɔ, naɔ quirāca ɔɔɔɔ: ēberā crīcha cawa ɔɔɔɔ idji dera mōgara Āɔɔ osia. ²⁵Maɔne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puá nūmesia, do sida ze nūmesia, baribɔɔɔ idji dera cora wāé basia mōgara Āɔɔ oɔa bērā. ²⁶Baribɔɔɔ mā bedeɔa ūrīpeda iɔɔ oéɔɔɔ, naɔ quirāca ɔɔɔɔ: ēberā crīcha neé ɔɔɔɔ idji dera iɔɔɔ osia. ²⁷Maɔne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puá nūmesia, do sida ze nūmesia. Maɔɔa idji dera cora wāpeda aɔɔɔa jūma ārisia.–

²⁸Jesuba jūma jaradiadacarea ēberārāɔa cawa crīchadāé basia. ²⁹Judiorā ley jaradiabadarā quirāca jaradié basia. Āteɔɔɔ bio cawa ɔɔɔɔɔ ebuɔa jaradia basia.

Jesuba aida bara ɔɔ biabiɔa

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

8 Jesu eyadeba edaa zeside ēberārāra zocārā idji caidu wāsidaa. ²Māwā ɔɔɔɔ ɔɔberā aida bara ɔɔɔa Jesumaa ze-

sia.[‡] Chirāborode cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

–Mā Boro, bla quirīā ʒabara, māra poya biabida ʒa.–

³Mañne Jesuba jawa lra ʒabara de jarasia:

–Māwā o quirīā ʒa. ¡Biadua!–

Ara mañda aida bara ʒadara biasia.

⁴Jesuba idjia jarasia:

–Ba biadara ni abala jararādua. Ate-bara sacerdotemaa wādua bara bisida unumārēā. Jāñbe Moiseba jarada quirāca ne diacuadua.[¶] Māwā ēberārāba cawadā bara wārāda biasida.–

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵Mañbe Jesura Capernaū purudaa wāsia. Jūēside Romanebema sordaorā boroda idjima zesia. Mañgaba nāwā bedea djuburiasia:

⁶–Mā Boro, mā nezocada diguida bio cacua pua ʒa bēra cāde ʒaradra ʒa.–

⁷Mañne Jesuba jarasia:

–Idji biabi carea wāya.–

⁸Baribara sordaorā boroba jarasia:

–Mā Boro, māra ēberā biaēā bara mā dede eda wāmārēā. Baribara mā nezoca biamārēā bla namaaba jaraibara, idjira biaya. ⁹Ara mā quirāca mā boroba jara ʒara mā iñāida ʒa. Idjaba mā jara ʒara sordaorā mā jawaeda beaba iñanida panā; mā abala zeduada aibara zebaria; wāduada aibara, wābaria; idjaba mā nezocaa nāwā oduada aibara ara mañda idjia obaria.–

¹⁰Mañ ūrīside Jesuba bia crīchasia. Mañne idji ēpē panārā jarasia:

–Wārā arada bārā jaraya: nañ ēberāba bio iñā ʒa quirāca israelerā tāēna ni aba bida unucaa. ¹¹Mā

bārā jaraya: mādau odjabariareba idjaba mādau ʒabariareba druā āibemarāda zocārā zedia. Mañgarā dadji drōenabemarā Abrahā ume, Isa ume, Jacobo ume bida Ācōrē purude ne co chūpanenia. ¹²Baribara Ācōrēba ēberārā naārā pe eroba quirīā badada pāimanaa āyā jarecuaya. Mama aujī panania idjaba puaba quida ichia panania.–

¹³Mañbe Jesuba sordaorā boroa jarasia:

–Diguidaa wādua. Bla iñā ʒa quirāca mā oya.–

Sordaorā boro nezocara ara mañda biasia.

Jesuba Simoñ Pedro pācōrē biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

¹⁴Mañbe Jesura Pedro dedaa wāsia. Eda wāsīde unusia Pedro pācōrēda cawamiaba cāde ʒada. ¹⁵Mañ wērā jawara Jesuba tāsia. Ara mañda cawami-ara dugusia. Piradrapeda ādjira ne cobisia.

¹⁶Queudacarea ēberārāba zocārā jai bara beada Jesumaa enesīdaa. Mañne Jesuba ara jarabara dji jaira jūma āyā jarecuasia. Idjaba cacua biē beara jūma biabicuasīa. ¹⁷Māwāsīa Ācōrēneba beebari Isāfaba jarada quirāca. Nāwā jarasia: “Dadjirā cacua biē beaside idjia biabisīa, idjaba pua beaside idjia jōbisīa.”[§]

Jesu ēpē quirīā panana

Luca 9:57-62

¹⁸Jesuba ēberārāda zocārā idji caita powua nūmada unusia. Mañ carea idji ume nībabadarā amene wa quirārē chāniana asia. ¹⁹Baribara wāni naēna ju-

[‡]8:2 Aidara Jesu ewarīde wārāda sāwā ʒasīda dadjirāba cawadāē panā. Baribara judiorāmarā aba Ācōrēbara poya biabida ʒasīa (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mañ awara aba aidaba jidasira āyā ʒade wāida ʒasīa (Levitico 13:45-46).

[¶]8:4 Levitico 14:1-32.

[§]8:17 Isāfā 53:4.

diorã ley jaradiabarida Jesumaa zesia. Mañ ēberāba jarasia:

–Jaradiabari, ɓa wāɓaɓa māra ɓa ume wāya.–

²⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Usa pāra de bara ɓaa, ībana sida de bara ɓaa, baribaɓa māl, Nañ Djara Edadara sāma cāi sida neñ ɓaa.–

²¹ Mañne aba idji ume nība jarasia:

–Māl Boro, ɓa ume wāi naēna idu māl zezada tɓaribidua.–**

²² Jesuba idjía jarasia:

–Māl ume zedua. Beu ɓearāba beudarāra tɓaridida panla.–††

Jesuba amene bogozoa tumabiɗa

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

²³ Mañbe Jesura jābaɗe ɓadopeɗa idji ume nībabadarā sida wāsidaa.

²⁴ Māwā panlne nāūrāda dji cābāyā puá nūmepɗa baido bogozoara jābaɗe eda wā nūmesia. Mañne Jesura cāi ɓasia.

²⁵ Mañ carea idji ume nībabadarāba āɓmanapeɗa nāwā jarasidaa:

–¡Dai Boro, carebadua! ¡Dadjirāra ɓarrubooɗaa!–

²⁶ Mañne Jesuba jarasia:

–Bārāra ¿sāwāērā ne waya panl? Bārāba Ācōrēra ījanaéca ɓaa.–

Piradrɗapeɗa Jesuba nāūrāra, baido bogozoa sida quēasia.‡‡ Ara mañda jūma tuma nūmesia. ²⁷ Mañne ādjirāba cawa crīchadaé basía. Nāwā jarasidaa:

–Nañɓara ¿caida jāwā ɓa? Nāūrāba, baido bogozoa biɗa idji beɗeara ijābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jɓretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

²⁸ Mañbe amene droma quīrārē chānapeɗa Gadara druade jūēsidaa. Mañne ēberā umé jai bara panada beudarā tɓaribada uriaɗeba Jesumaa zesidaa. Mañ ēberāra bio minijīchia panl bēra ni abalda mamaare wānaca basía. ²⁹ Mañne Jesua jigua ɓia jarasidaa:

–¡Ācōrē Warra!¶¶ ¿Cārē cārēa दौरا mīā sē ɓa? ¿Dai ewari jūēi naēna ɓaa cawa ode ze ɓaca?–

³⁰ Tama aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Mañ bēra dji jairāba Jesua nāwā beɗea djuburiasidaa:

–ɓaa dairāda āyā jɓretaibaɓa, jari duanl china cacuaɗe idu eda wābidua.–

³² Mañne Jesuba jarasia:

–Wāɓaɓaɗadua.–

Ara mañda jairāra mañ ēberārā cacuaɗebemada ēɗrɗapeɗa china cacuaɗe eda wāɓarasidaa. Mañba chinara pirapooɗapeɗa perawaɗeba daidu tēucuasidaa. Māwā jūma nāɓaɓa quinisidaa. ³³ Mañ china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādji puruɗe jūēnapeɗa ēberārā jai bara ɓeada sāwāpeɗadada jūma nēɓarasidaa.

³⁴ Mañ carea jūma dji puruɗebemarāra Jesu ɓamaa zesidaa. Ununapeɗa Jesua beɗea djuburiasidaa ādji druadeɗemada āyā wāmārēa.

Jesuba ēberā cacua beu ɓa biabiɗa

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

9 Jesura jābaɗe ɓadopeɗa wayacusa amene droma quīrārā chāpeɗa idji ɓabari puruɗe jūēsia. ² Mama ēberā

** 8:21 Ācɓamaarā mañ ēberāba nāwā jara ɓaa: “ɓa ume wāi naēna, māa jlāida ɓaa aba māl zeza jaiɗabaɓaɗaa.”

†† 8:22 *Beu ɓearāba beudarāra tɓaridida panla.* Jesuba beuda tɓaridideɗemada jara ɓaéa. Āteɓaɓa ara ādjia o quīrā panl quīrāca o ɓeada quēa ɓaa.

‡‡ 8:26 *Baido bogozoa.* Griego beɗeade “pusa” ɓá ɓaa. Griegoɗe pusa, amene sida abari beɗeaa. Galilea amenera baido cūaa.

¶¶ 8:29 *Ācōrē Warra.* Griego beɗeade ācɓa cartade ɓá ɓaa: “Ācōrē Warra Jesu.”

cacua beu ðada idji cãdãde Jesumaa enesidãa. Jesuba unusia mañ ëberã enepedãdaba wãrãda ijã panãda idjia dji cacua beu ðara poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu ðãa jarasia:

–Sobiadua, cûdra. Bãa cadjirua odara mla quirãdoasia.–

³Mama judiorã ley jaradiabadarãda ãcãra panasidãa. Maãlgãrãba crĩchãsidãa: “Idjira ãcõrẽ quirãpita biẽ bedea ðãa.” ⁴Baribãra ãdjia crĩcha panãra Jesuba cawasia. Mañ carea jarasia:

–Bãrãba çcãrẽ cãrẽã jãwã biẽ crĩcha panãra?^{§§} ⁵Bãrãmaarã çsããgãda zareaara ðã? çCadjirua odara quirãdoayãda aida wa nañ ëberã cacua beu ðara piradãbipeda nĩbabida? ⁶Ãcõrẽba mã, Nañ Djara Edãdara ðãsia nañ ëjũãne duanãba cadjirua obadara quirãdoamãrẽã. Maãra bãrãa unubiya.–

Ara maãda dji cacua beu ðãa nãwã jarasia:

–Piradãdua. Bã cãdãra edapedã diguidãa wãdua.–

⁷Ara maãda dji cacua beu ðadãra pirabaripeda diguidãa wãsia. ⁸Mañ unusidãde dji arima ðeara ne wayasidãa.* Baribãra ãcõrẽã bia bedẽasidãa idji ãðãda diãda bẽrã ëberãba cacua biẽ ðeara biabimãrẽã.

Jesuba Mateo trãna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹Jesu mamaãba wãbãrããde ëberã Mateo abadãda unusia. Mañ ëberãra Romanebema boro itea parata diabada dede chũmasia. Jesuba Mateoã jarasia:

–Mã ume zedua.–

Ara maãda Mateoã piradãpedã Jesu ume wãsia.

¹⁰Mãwãnacarea Jesura Mateo dede ne co ðasia. Jesu ume nĩbabadarãda, Romanebema boro itea parata jãra pebadarãda, judiorã ley igara ðea sida Jesu ume ne co duanasidãa.† ¹¹Ãcãra pariseorãba maãlgãra unusidãa. Mañ carea Jesu ume nĩbabadarãa iwĩdisidãa:

–Bãrãa jaradiabarira çcãrẽ cãrẽã Romanebema boro itea parata jãra pebadarã ume, dewara cadjirua obadarã ume bida ne co chũmã?–

¹²Ãdjia mãwã iwĩdĩbãdãda Jesuba ãrĩpedã jarasia:

–Cacua bia ðeaba nẽãrã diabarira jarãdãcaa. Dji cacua biẽ ðeabãra jarãbãdaa. ¹³Nañ bedẽaba cãrẽda jara ðãda cawãde wãnadua: “Animarã babue diaði cãyãbara mla quirãã ðãa bãrãba djãrã quirã djuburiãdida.”‡ Mãra jipa ðea trãi carea zeẽ ðãa, ãtebãra cadjirua obadarãda trã ðãa ãcõrẽmaa zedãmãrẽã.–¶

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

¹⁴Mãwãnacarea Borocuebari Juaã ume nĩbabadarãda Jesumaa zedãpedã iwĩdisidãa:

–Daiba, pariseorã bida ara cadãra ne codaca ewarira obadaa, baribãra bã ume nĩbabadarãba çsãwãrã odaca?–

¹⁵Jesuba ãdjia jarasia:

–Umaquĩrãba wẽrã edabãrãde çcaida sopua ðai? Mañ umaquĩrãra wadĩbida idjia edodãrã ume ðãmisa ðãsrĩda panania. Baribãra ewari ðãa dewara ëberãrãba idjira ãyã ededã. Maãbebãra idjia edodãrãba ne codaca ewarira odã.

§§9:4 Griego bedẽade ãcãra cartãde idjaba ðã ðãa “bãrã sodẽ.”

*9:8 *Ne wayasidãa.* Griego bedẽade ãcãra cartãde ðã ðãa: “Cawa crĩchãdãẽ basã.”

†9:10 *Judiorã ley igara ðea.* Griego bedẽade “cadjirua obadarã” ðã ðãa.

‡9:13 Osea 6:6.

¶9:13 *Ãcõrẽmaa zedãmãrẽã.* Griego bedẽade ãcãra cartãde mãra neẽã.

¹⁶ Dadjirāba jābada dji sore cōā ɁΛ-maa wua djiwidida cajudācaa. Māwā odibΛΓΛ djiwidī cajuda errebaribΛΓΛba dji wua sorera waiɁΛara cōāya. ¹⁷ Idjaba ni abalΛba uva Ɂa djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdācaa. Māwā odibΛΓΛ aseabΛΓΛde animarā e oda dji sorera cōāya. Małbe uva Ɂara, animarā e oda sida aduaya. Mał carea uva Ɂa djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwā umena dārā droadīa.–[§]

Jesuba wērācau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba māwā jaradia ɁΛde judio dji dromada zesia. Mał ēberāra Jesu quīrāpita barru cobepeda jarasia:

–Mā caura aretewa jaidabarisia. BaribΛΓΛ bΛda wāsira bΛ jΛwada idji łrł ɁΛibΛΓΛ łrēbaya.–

¹⁹ Jesura piradrΛpeda mał ēberā ume wāsia. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ²⁰⁻²¹ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida ɁΛda nībasia. Mał wērāba nāwā crīchasia: “Mā idjia jł ɁΛda tāibΛΓΛ młra biaya.” Mał bērā Jesu jēdaareba wāpeda idjia jł ɁΛ ide tāsia. ²² Jesuba jēda aΛbΛΓΛde wērā unupeda nāwā jarasia:

–Cau, ɁΛsridadua. Wārāda biaida ijāna bērā bΛra basia.–

Ara małda wērāra bia Ɂesia.

²³ Jesu judio dji droma dede jūēside chiru zabadarāda idjaba aujīābada rā sida unusia.** ²⁴ Jesuba ādjia jarasia:

–Āyā wānadua. Wērācaura jaidāé ɁΛa, ātebΛΓΛ cāi ɁΛa.–

Mał carea ēberārāba idjima aΛdapeda ipidasidaa. ²⁵ BaribΛΓΛ ēberārāra āyā jΛretacuapeda Jesura dede eda wāsia. Małbe wērācau

jΛwade jidapeda pirabaribisia. ²⁶ Jesuba odadebemada jūma mał druade ūrīsidāa.

Jesuba dauberrea bea biabida

²⁷ Jesu mamaΛba wāsīde dauberrea beada umé idji caidu bia zesidaa. Mał ēberārāba jīgua jarasidaa:

–jJesu, Davīdeba zēda, दौरā quīrā djuburiadua!–

²⁸ Jesu diguidāa jūēside mał dauberrea panara idjima a zesidaa. Małbe Jesuba ādjia iwīdisia:

–ĵBārāba wārāda ijā panΛca młā bārāra poya biabida?–

Ādjia panusidaa:

–Māé, dai Boro.–

²⁹ Małbe Jesuba ādji daude tāpeda jarasia:

–Bārāba ijā panΛ quīrāca młā oya.–

³⁰ Ara małda ādji daura biasidaa. Małbe Jesuba bio jara ɁΛsia małnebe-mada ni abalΛa nēbΛΓΛrānamārēā. ³¹ BaribΛΓΛ dedeba ēdrΛdapeda Jesuba ādji ume odada jūma mał druade jara wāsidaa.

³² Ara dauberrea panana ēdrΛbΛdāde dewarārāba ēberā quīrāme cara ɁΛ jai bara ɁΛda enesidaa. ³³ Jesuba mał jai jΛretadacarea ēberā quīrāme cara ɁΛdara bedeasia. Ēberārā mama du-anΛba cawa crīchadaé basia. Nāwā jarasidaa:

–Israel druade wadibida nał quīrāca ununaca basia.–

³⁴ BaribΛΓΛ pariseorāba jara duanasidaa:

–Jāł Jesuba jaira āyā jΛretabarīa, jairā boro Beelzebūba mał ɁΛlāda diada bērā.–

§9:17 MałgΛdeba Jesuba cawabisia idji beđeara ādjirā drōēnabema crīcha ume ābaa jaradiacada.

**9:23 Israelerāba chiru zabadarāda, aujīābada rā sida paratada diabadjidaa careba aujīāne zedamārēā.

Néu waiḅḅa waraga ḅḅara ꝑcairāḅa ewadī?

³⁵ Māwānacarea Jesura puru waiḅḅa ḅeaza, puru zaque ḅeaza ꝑḅḅḅa wāsia. Judiorā dji jḅebada deza jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebḅḅḅa. Maḅ ḅeḅea bia jaradia nīne jūma cacua bié ḅeara, cacua pua ḅea sida bi-abicuasia. ³⁶ Idjia ēberārā cābana un-
aside miā djuburi unusia. Ne jūmane bia mīga ḅeasia idjaba āduba ḅeasia. Oveja dji wagabari neé quēdea quīrāca panasīdaa.†† ³⁷ Maḅne idji ume nīḅabadarāa nāwā jarasia:

–Wārāda naḅ ēberārāra néu waiḅḅa waraga taḅḅa quīrāca ḅeaa. Baribḅḅḅa dji ewabadarāda zocārāēḅe ꝑḅḅḅa. ³⁸ Maḅ bērā Néu Djibarīa iwiḅidada ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.–

Jesuba doce diabuedarā

Marco 3:13-19; 6:7-13;

Luca 6:12-16; 9:1-6

10 Jesuba idji ume nīḅabadarā doce ꝑḅḅḅa āḅaa trāsia. Maḅbe ādjirāa ḅḅḅa diasia jaida āyā jḅetadāmārēā, idjaba cacua bié ḅeada, cacua pua ḅea sida biabidamārēā. ² Jesuba diabuedarā doce ꝑḅḅḅa naḅḅḅḅa basía: Simoḅ, Pedro abadada; dji djaba Andre; Zebedeo warrarā Santiago idjaba Juaḅ; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomá; Romanebema boro itea ꝑḅḅḅa ꝑḅḅḅa ꝑḅḅḅa bada Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo;‡‡ ⁴ idjaba Simoḅ Cananeo.¶¶ Idjaba ḅasia Juda Iscariote, Jesu jid-

abidada. ⁵ Maḅ doce ēberārāra Jesuba wāḅigasia. Baribḅḅḅa wāni naēna idjia jarasia:

–Judiorāēmaa, Samaria puru ḅeade bida wārānadua. ⁶ Āteḅḅḅa judiorāmaa, israelerā oveja aduá ḅea quīrāca ꝑḅḅḅa wānadua. ⁷ Bārā wāḅḅḅa jaradada Ācōrēra jūēsida jūmarā Boro bai carea. ⁸ Maḅ bērā cacua bié ḅeara biabidada, beupeḅḅḅa lrēḅabidada, aida bara ḅeara biabidada, jaira āyā jḅetadada. Māwā oḅamārēā mḅa bārāa ḅḅḅa bari diabḅḅḅa. Maḅ bērā ēberārāra bari careḅḅḅa. ⁹⁻¹⁰ Bārāba o ꝑḅḅḅa Ācōrēba ne diaya. Maḅ carea orora, ꝑḅḅḅa torrorra ni maārī bida ederānadua. Bārā wāḅḅḅa buchacara ederānadua. Bārāba jḅ ꝑḅḅḅa awa edeḅḅḅa. Jirūne jḅḅḅa, bardona sida ederānadua.

¹¹ Bārā puru waiḅḅḅa wa puru zaquēde jūēḅḅḅa bārā bia edai ēberāda jḅḅḅa. Maḅ ēberā dede ꝑḅḅḅa āḅa ꝑḅḅḅa ēḅḅḅa. ¹² Maḅ dede eda wāḅḅḅa Ācōrē trḅneba dji ēberārāa jaradada necai ꝑḅḅḅa. ¹³ Maḅ dedeḅemārāba bārāda bia edaḅḅḅa, necai ꝑḅḅḅa. Baribḅḅḅa bia edaḅḅḅa, necai ꝑḅḅḅa. ¹⁴ Āḅḅḅa bārāda bia edaḅḅḅa, wa bārā ḅeḅeada ūrī quīrāēḅḅḅa, mamaḅa ēḅḅḅa. Ādji dedeḅa wa ꝑḅḅḅa ēḅḅḅa egoro ꝑḅḅḅa bārā jirūne ḅḅḅa jārḅḅḅa. ¹⁵ Wārā arada mḅa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewarīde Sodoma, Gomorra puru cāyābara maḅ ꝑḅḅḅa wetara cawa oya.‡‡

††9:36 Numero 27:15-17.

‡‡10:3 Tadeo. Griego ḅeḅḅḅa ḅḅḅa cartade maḅ trḅ cāyābara ḅḅḅa ḅḅḅa “Lebeo, Tadeo abada.” Maḅ Tadeora Santiago warra Judaca ḅḅḅa.

¶¶10:4 Simoḅ Cananeo. Luca 6:15ḅe “Simoḅ Zelote” ḅḅḅa ḅḅḅa.

‡‡10:15 Sodoma, Gomorra puru. Genesis 19:1-29.

Jesu ijā bea mīgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ Mĭa bārāra ēberā cadjirua tāēna di-abueβara. Ādjirāba bārāra bié odia usa cadraaba oveja orrabari quírāca. Maĭ carea ādjirā tāēna panane dama quírāca crīcha cawaadeba nībaadua, baribara puchirā quírāca ĩmĭmĭlĭlā beadadua. ¹⁷ Ēberārā tāēna quírācuita beadadua. Ādjirāba bārāra dji bororāmaa jida ed-edapeda dji jarebada dede u jidadia. ¹⁸ Mĭ ijā panā carea bārāra dji dromarā quírāpita, dji bororā quírāpita bida ededia. Maĭne bārāba ādjirā quírāpita, judiorāé quírāpita bida mĭnebemada bededia. ¹⁹ Bārā jida edebadade sopuarānadua sāwā bedeadida. Dji bororā quírāpita panane Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida panada. ²⁰ Maĭ bedebadade bārā crīchadeba bedeadéa, ātebāra bārā Zeza Jaureda bārāneba bedeya.

²¹ Abaaba ara idji djabada beabiya mĭ ijā βa carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrārāda ādji djibarirā ume bié panenapeda beabidā. ²² Jūmarāba bārāra quírāmania mĭ ijā panā carea. Baribara bārāba maĭ ewari zareade mĭ ijā panada idu βadaéβara, Ācōrēba ēdra edaya. ²³ Puru abalde ēberārāba bārāda bié odi carea ēpēnibara, dewara puruāda mīrū wānadua. Wārāda mĭa jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma parrādi naēna mĭ, Naĭ Djara Edadara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quírā βara dji jaradiabari cāyābara ne cawaara βaéa. Baribara dji jaradiabari quírāca βaibara, bia βa. Nezoca sida idji boro cāyābara auđuara βaéa. Baribara idji boro quírāca βaibara, bia βa. Mĭra jairā boro Beelzebú

a panabara, bārāra ara maĭ quírāca jaradā.*

¿Caida wayadida panā?

Luca 12:1-9

²⁶ Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuda βaera mērā beéa. Dadjia cawadaé panara Ācōrēba ebuda cawabiya. ²⁷ Mĭa bārāra pāimane jara βara lnaane jaradadua. Mĭa bārā cawara caita jaradara de ĩlĭba jīgua jaradadua. ²⁸ Ēberārāda wayarānadua. Ādjia naĭ cacuada poya beadia baribara dadjia jaureda poya beadaéa. Ātebāra naĭ cacua, dadjia jaure taba uruade babueida βadra wayadadua. ²⁹ Ībana zaqueda umé nēodi carea parata pichida aba diabadaa. Baribara bārā Zeza bajāne βaba iduaribiéβara, ni abal ĩbanada beuéa. ³⁰ Maĭ awara Ācōrēba cawa βa bārāba budara jūmasāwā eropanada. ³¹ Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā panā cāyābara biara waga βa bēra ne wayadié panā.

Jesu carea quírā peraié βa

Luca 12:8-9

³² Abalaba ēberārā quírāpita mĭda ijā βada aibara, mĭ Zeza bajāne βa quírāpita mĭa idjira mĭreana aya. ³³ Ara maĭ quírāca abalaba ēberārā quírāpita mĭda adua βada aibara, mĭa bida mĭ Zeza bajāne βa quírāpita idjira adua βada aya.

¿Caida biara quírānida panā?

Luca 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Crīcharānadua mĭra naĭ ējūānaa zesida ēberārā ābaa necai βai carea. Mĭra maĭ carea zeé βa, ātebāra ze βa ēberārāda ābaa bia panarānamārēa. ³⁵ Mĭra zesia warrada dji zeza ume bié βai carea, cauda dji papa ume bié βai

*10:24-25 Griego bedeadē nāwā βa βa: “De djibarida jairā boro Beelzebú a panabara, idji ēberārāra ara maĭ quírāca jaradā.”

carea, idjaba āīguda dji pācōrē ume bié ɓai carea. ³⁶Bārāba m̄ ijā panɓ carea ara bādji diguida dji quirūda ɓeada.†
³⁷Abaɓba dji zezada wa dji papada m̄ cāyābara biara quirīā ɓaɓara, maɓgara m̄ ume poya nībaéa. Abaɓba dji warada wa dji cauda m̄ cāyābara biara quirīā ɓaɓara, maɓgara m̄ ume poya nībaéa. ³⁸Bia mīgai carea ɓaléɓara, poya m̄ ume nībaéa. ³⁹Abaɓda naɓ ējūāne bia ɓeibara, jirūare bia ɓaéa. Baribara abaɓda m̄ carea beuibara Ācōrē ume ewariza zocai ɓaya.

Ācōrēneba nebia edadebema

Marco 9:41

⁴⁰Bārā bia edabara m̄da bia edabara. M̄ bia edabara m̄ Diabuedada bia edabara. ⁴¹Abaɓba Ācōrēneba bedeabarida cawapeɓa bia edaibara, Ācōrēba idjideba bedeabarīa nebia diabari quirāca maɓ ēberāa diaya. Ēberā jipa ɓada abaɓba cawapeɓa bia edaibara, Ācōrēba ēberā jipa ɓa nebia diabari quirāca maɓ ēberāa diaya. ⁴²Mā jaraya: abaɓba m̄ ume nībabadarā dji edaara ɓearā sida cawapeɓa baido cūrāsada diaibara, Ācōrēba wārāda maɓ ēberāa nebiada diaya.–

11 Jesuba idji ume nībabadarā doce panā māwā jaradacarea ma-maɓba puruza jaradiade wāsia.

Jesuba Borocuebari Juañnebema jarada

Luca 7:18-35

²Borocuebari Juañ preso ɓaside ūrīsia Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaba o ɓadebema. Maɓ carea idji ume

nībabadarāda umé diabuesia Jesua nāwā iwidiɓamārēa:

³–ɓara dji zeida ɓadaca, wa de-warada jñānida panɓ?–

⁴Jesuba ādjīa nāwā panusia:

–Bārāba unu panɓda idjaba ūrī panɓda Juañ jarade wānada.

⁵Dauberrea beadaba unu panɓa, jirū bié beadara bia nīnaa, aida bara beadara biasidaa, cawara qui beadaba ūrī panɓa, idjaba beupedadara lreɓacuasidaa. Maɓ awara ne neé quedeaba beɓe bia Ācōrēba carebaidebemada ūrī panɓa.‡

⁶M̄ igaraé ijā ɓara bio bia ɓaya.–

⁷Juañba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duanā Juañnebema bedeasia:

–Ējūā pōasa ewaraga ɓadaa bārāba Juañ acade wāsidade ɓcārēda ununida crīchasiɓa? ɓNāūrāba cha ureurea eronūmɓda ununida crīchasiɓa?

⁸Māwā crīchadaé basīa. Maɓda ɓcārēda ununida crīchasiɓa? ɓĒberā bio djio ɓada ununida crīchasiɓa? Māwāé; dji bio djio ɓeara ēberārā bororā dede panabadaa. ⁹Maɓda ɓcārēda ununida crīchasiɓa? ɓĀcōrēneba bedeabarida ununida crīchasiɓa? Māé, Ācōrēneba bedeabarida acade wāsidaa. Juañra Ācōrēneba bedeabari dji dromaa. ¹⁰Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa:

Bedea jarabarida mā ɓa na diabueya ɓa o jarimārēa.†

¹¹Mā wārā arada jaraya: naɓ ējūāne ni abaɓda Juañ cāyābara dji dromaara ɓaléa.‡ Baribara Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara ɓa.

†10:36 Miquea 7:6.

‡11:5 Isaí 26:19; 35:5-6; 61:1-3.

†11:10 Malaquía 3:1.

§11:11 Naɓ ējūāne ni abaɓda. Griego bedeade nāwā ɓa ɓa: “Wērārāba topedadebemada.”

¹² Borocuebari Juałba jaradia ðeadeba łtaa Ācōrē purudebemarāra bia mīga panla. Ēberā cadjiruārāba ādjira bié o quírīa panla.** ¹³ Ācōrēneba bedeabadarāba, Moise bida Ācōrēba ēberārā pe erobaidebemada bedeabadjidāa aba Borocuebari Juał ewaridaa. ¹⁴ Ādjia jarasidaa Elía quírāca ðada aba naārā zeida. Bārāba cawa quírīa panlɔɔɔ, Juałra mał ēberā zeida ðadaa.†† ¹⁵ Dji cawɔɔɔ bara ðaba quírācuita ūrīdua.

¹⁶ Idibema ēberārānebemada młā ¿sāwā jarai? Purude warrarā jemene panlne nāwā ijarabada quírāca panla:

¹⁷ Daiba chiru zasidađe bārāra caridaé basía.

Sopuadebema trłābi trłāsidađe bārāra jīānaé basía.

¹⁸ Idibemarāra ara mał quírāca panla. Borocuebari Juałba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Māwāmīna ēberārāba jarabadjidāa idjira jai bara ðada. ¹⁹ Małbe mł, Nał Djara Edadaba ne jūmada cobaría idjaba ne jūmada dobaría. Baribɔɔɔ ādjirāba jarabadaa młra ne coya ðada, itua awua ðada. Mał awara jarabadaa młra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jɔɔɔ pebadarā ume bida nībabarida. Baribɔɔɔ cawa panla Ācōrē necawaara jipa ðada idji ijā panlba jipa obada bēra.–

Jesuba idji ijāé ðea puru quēāna

Luca 10:13-15

²⁰ Małbe Jesuba łcɔɔɔ puruda quēāsía. Małgɔɔɔ purude idjia ne

ununacada biara oðamīna ādjia cadjiruada igaradaé basía. ²¹ Nāwā jarasía:

–¿Coraziłnebemarāra, Betsaidaðebe-marā sida mīa djuburi ðea Ācōrēba cawa oi bēra! Młā ne ununaca bārā tāēna oðara Tirode, Sidołne bida oðabara, mał purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda Ācōrēda ijācasidaa.‡‡ Mał carea sopuadebema jłbadara jācasidaa idjaba tɔɔɔ porađe çūpanecāsidaa. ²² Baribɔɔɔ młā bārāa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sidołnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

²³ ¿Capernaułnebemarāra bajānaa wānica? ¡Wānaé! ¡Ācōrēba bārāra beudarā panabadamaa ðatabueya!¶¶ Młā ne ununaca bārā tāēna oðara Sodoma purude oðabara, jāl purura waðibida ðacasia.§§ ²⁴ Baribɔɔɔ młā jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Sodomanebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.–

Jesu ijā ðea łnāūnibema

Luca 10:21-22

²⁵ Mał ewaride Jesuba jarasía:

–Zeza, ɔɔɔ bajānebema Boroa idjaba nał ējūānebema Boroa. Bla ne adua ðea młā jaradiðara cawabiða bēra młā ɔɔɔ bia jaraya. Ne cawa ðea bla cawabié basía. ²⁶ Māē, Zeza, bla māwā o quírīāsía.

²⁷ Mł Zezaba młā ara idjidebemada jūma cawabisía. Ni aɔɔɔɔ adua panla mł, dji Warrara sāwā ðada; aba mł Zezabɔɔɔ cawa ðaa. Ara mał quírāca

** 11:12 Griego bedeade mał versículora ebuða ðléa. Ācɔɔɔmaarā nāwā jara ða: “Borocuebari Juałba jaradia ðeadeba łtaa Ācōrē purudebemarāda nocodaā wāɔɔda. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panla Ācōrē purudebemarāda ðeadi carea.”

†† 11:14 Malaquía 4:5.

‡‡ 11:21 Ācōrēba Tirora, Sidoł sida cawa osía. Amos 1:9-10.

¶¶ 11:23 *Beudarā panabadamaa*. Griego bedeade ðá ðaa “Hades.”

§§ 11:23 *Sodoma*. Mał purura, Gomorra sida Ācōrēba cawa osía. Genesi 18:16ðeba aba 19:29daa.

ni abalaba adua panla m̄l Zezara s̄awā ðada; ababe m̄l, dji Warrabara cawa ðaa. M̄la abala m̄l Zezada cawabisira, mañ ēberā biða cawaya.

²⁸ Ne jūmaneba sē panlabara, m̄lmaa zedadua. M̄la bārāra ãnāūbiya.* ²⁹ Idu m̄la jipa pe edebidadua. M̄lneba cawa wānadua. M̄la jūma droabararia idjaba soðeba djārā cāyābara dji dromaara ðada crīchacaa. M̄lmaa zedibara bārāra wārāda ãnāūnia. ³⁰ M̄la jaradia ðara zareaē ðaa. M̄la obi ða sīda oicha ðaa.–

Jesura ãnāūbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

12 ãnāūbada ewaride Jesura ējūā trigo udade nībasia. Mañne idji ume nībabadarā jarra panla bēra trigora ta edadapeda co nībasidaa. ² Ādjia m̄awā o panlra ãclara parisorāba ununapeda Jesua jarasidaa:

–Ba ume nībabadarāba ãnāūbada ewaride o cara panlada jāwā o panla.–[†]
³⁻⁴ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–¿Bārāba Ācōrē Bedeara acđacaca? Davi, idji ume nībabadarā sīda jarra panasidade ¿sāwā osīda? ³ Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita ðada palda edasia.[†] Mañ palra ¿ababe sacerdoterāba cođida panasidaēca? Baribara Daviba copeða idji ume nībabadarāa diasia. ⁵ Mañ awara Ācōrēba Moisea diada leyde jara ðaa sacerdoterāra ãnāūbada ewaride Ācōrē de dromane ne odida panlada.[§] M̄awāmīna ãnāūbada ewaridebema ley igara panla carea bedeade panléa. ¿Bārāba mañga sīda acđacaca? ⁶ M̄la jaraya: Ācōrē de droma cāyābara dji dromaara ðada

nama ðaa. ⁷ Ācōrē Bedeade nāwā jara ðaa: “Animarā babue diađi cāyābara m̄la biara quīrā ðaa bārāba djārā quīrā djuburia pananida.”** Mañ bedeaba jara ðada bārāba cawa pananabara, za bedea neē ðeada biē jaradaē bacasia. ⁸ M̄l, Nañ Djara Edadara ãnāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ãnāūbada ewaride ēberā biabida

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamaaba judiorā dji jarebada dedaa wāsia. ¹⁰ Mama ēberā jawa beu ðada ðasia. Mañne ãclara Jesura biē jara quīrā panasidaa ãnāūbada ewari ley igara ða carea. Mañ bēra idjia iwīdisidaa:

–¿Bia ðaca cacua biē ðada ãnāūbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Bārā ovejada ãnāūbada ewaride uriade ðaesira ¿jwaba ēdra edaēca? ¿Caiba m̄awā oē? ¹² ¿Ēberāda oveja cāyābara biara ðaēca? Mañ bēra bia ðaa ãnāūbada ewaride bia oida.–

¹³ Mañbe dji jawa beu ðaa jarasia:

–Jawara jiradua.–

M̄awā jirabarade idji jawara abeða biasia dewarabema jawa quīrāca. ¹⁴ Ara mañda parisorāra ēdradapeda wāsidaa. Mañbe Jesu beadi carea crīcha jalasidaa.

Ācōrēba nezoca edada

¹⁵ Jesuba mañnebema cawaside āyā wāsia. Zocārā ēberārāda idji caiðu wāsidaa. Mañne Jesuba dji cacua biē ðeara jūma biabicusia. ¹⁶ Idjia ādjirāa bio jara ðasia idjidebemada ebuða

*11:28 Ne jūmaneba sē panla. Judiorā ley jaradiabadaba ne zagara ataubi panla quīrāca ēberārāa ne zareada obibadidaa. Mateo 23:4.

†12:2 Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25.

‡12:3-4 1 Samuel 21:1-6.

†12:3-4 Exodo 35:12-13; Levítico 24:5-9.

§12:5 Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5.

**12:7 Osea 6:6.

jararānamārēā. ¹⁷ Maḷḡara māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiāba jaraḍa quīrāca. ¹⁸ Nāwā jarasia:

Naḷḡara mḷa edaḍa nezocaa. Mḷa idjira quīrīā ḅla. Idji carea mḷra wārāda bio ḅasriḍa ḅla.

Mḷ Jaurera idjīa diaya. Idjia puru ḅeaza mḷa jipa ojidebemaḍa jaraya.

¹⁹ Idjira ijaraēa idjaba quīrūbideba ḅi-
aēa. Maḷ bēra ni abaḷba idji bede-
abḷaḍa puruḍe ūrīnaēa.

²⁰ Cha cōrāicha quirura idjia cōrātaēa. Ībīrā maārī urua quirura idjia quīaēa.

Ara maḷ quīrāca dji ḅḷaē ḅeara jipa o ḅaya aba ne jūmane poyabḷaḍaa.

²¹ Maḷne puru ḅeaza idjira jḷānia ēdra edamārēā.††

Jesu bié jarapeḍaḍa

*Marco 3:20-30; Luca
11:14-23; 12:10; 6:43-45*

²² Maḷbe ḷcaḷba jai bara ḅḷ ēberāda Jesumaa edesidaa. Maḷ ēberāra dauber-
rea ḅasia idjaba quīrāme cara ḅasia. Jesuba idjira biabisia bedeamārēā id-
jaba unu ḅemārēā. ²³ Jūmarāba cawa crīchadaē bēra iwidisidaa:

–Davideba zeida ḅara ḷnaḷḡa Jesuca?–

²⁴ Baribḷaḷ ādjirāba māwā jara panḷa pariseorāba ūrīsidaa. Maḷḡarāba jarasidaa:

–Jāḷ ēberāba jaira āyā jaretabarīa, jairā boro Beelzebúba maḷ ḅḷada diada bēra.–

²⁵ Baribḷaḷ ādjia crīcha panḷa Jesuba cawada bēra jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduḅa djō pananibḷaḷ, āduḅa dji quinia. Abari puruḍe wa abari dede dji ēberārāda ara ādjiduḅa djō pananibḷaḷ,

dārā pananaēa. ²⁶ Ara maḷ quīrāca Satanaba ara idji jaida āyā jaretabḷaḷ, ara idji ume djō ḅḷa. ḷSāwā idjia poya ḅḷa dārā erobai? ²⁷ Bārāmaarā mḷa Beelzebúdeba jairāda āyā jareta ḅḷa. Māwāra bārā ēpē ḅeaba ḷcaideba jaira āyā jaretabada? Ādjirāba cawabidīa bārāba āi crīcha panḷa. ²⁸ Baribḷaḷ mḷa Ācōrē Jauredeba jairāda āyā jareta ḅḷaḷaḷ, Ācōrēba unubi ḅḷa idjira jūesida bārā Boro bai carea. ²⁹ Ēberā mēsrā ḅḷa naārā jḷ chūmḷaēḅḷaḷ, ḷsāwā idji dede eda ne draḷde wāni? Aḅa māwā jḷ chūmḷsidara poya idji nebiada draḷḷida panḷa.†† ³⁰ Aḅḷada mḷare ḅḷēḅḷaḷ mḷ ume dji quīrūa. Aḅḷaḅa mḷ ume ēberārāda Ācōrēmaa eneēḅḷaḷ āyā jarecuabarīa.

³¹ Maḷ carea mḷa bārāa jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, bié bedeabada sida Ācōrēba jūma quīrādoaya. Baribḷaḷ aḅḷaḅa Ācōrē Jaureba oḍada diauruba jāwā osiada aibḷaḷ, Ācōrēba maḷra quīrādoaēa. ³² Aḅḷaḅa mḷ, Naḷ Djara Edadaḍa bié jaraibḷaḷ Ācōrēba maḷra quīrādoaya. Baribḷaḷ aḅḷaḅa Ācōrē Jaureda bié jaraibḷaḷ, Ācōrēba maḷra quīrādoaēa. Naḷ ewaride, ewari ze nūmḷza quīrādoaē ḅaya.

³³ Nejō biada zauibḷaḷ cawa panḷa bacuru biada. Baribḷaḷ dji biaēda zauibḷaḷ cawa panḷa bacuru cadjiruada. Nejōza idji zau ḅḷdeba cawa panḷa. ³⁴ ḷDama ēberārā! ḷBārā dji cadjiruarāba sāwā ne biada bedeadi? Ēberāba idji soḍe crīcha ḅḷ quīrāca bedeabarīa. ³⁵ Ēberā biaba idji soḍe ne bia erobḷdeba ne biada jarabarīa. Baribḷaḷ ēberā cadjiruaba idji soḍe ne cadjirua erobḷdeba ne cadjiruada jarabarīa. ³⁶⁻³⁷ Bḷa ne biada jaraibḷaḷ

††12:21 Isaiā 42:1-4.

††12:29 Maḷ versículoḍe Jesuba jara ḅḷa ēberā mēsrā ḅḷ jḷ chūmḷ quīrāca idjia diaurura poyabarīa jaira jaretacuai carea.

Ācōrēba b̄ara bia b̄aya. Barib̄ara ne biaēda jaraīb̄ara cawa oya. M̄la b̄arāa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride jūmarāba idjia jaradida pan̄la cārē cārēā ādji bedeadeba djārā crīcha ārīsidada.

Jesuba Jonánebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸Māwānacarea ḷcaga judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bīda Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, dairāba quīrīā pan̄la bla ne ununacada oida. Māwāra cawadi b̄ara bajāneba ze b̄ada.–

³⁹Barib̄ara Jesuba jarasia:

–Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ijā ama pan̄la. Bārāba m̄ra bajāneba ze b̄ada cawadi carea quīrīā pan̄la m̄la ne ununacada oida. Barib̄ara m̄la ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedebari Joná māwāna quīrāca ununia. ⁴⁰Joná b̄eda droma b̄iteda ewari ūbea āsa, diamasi bīda b̄ada quīrāca m̄l, Naḷ Djara Edadara ewari ūbea āsa, diamasi bīda egorode b̄aya.[¶] ⁴¹Maḷ awara Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Ninive purudebemarāda piradradapēda bārāra bié jaradia. Jonába Ācōrēba cawa oyada aside ādjia cadjirua obadara igarasidaa.^{§§} Barib̄ara Joná cāyābara dji dromaara b̄ada nama b̄amīna bārāba ijānaé pan̄la. ⁴²Maḷ awara Salomoḷ ewaride Sabá druadebema borora wērā basía. Idjira drua tam̄ba zesia Salomoḷ necawaa ūrī carea.* Barib̄ara naḷ ewaride Salomoḷ cāyābara dji dromaara b̄ada nama b̄amīna bārāba ijānaé pan̄la. Maḷ carea Ācōrēba cawa oi ewaride maḷ wērāba pirabaripēda bārāra bié jaraya.–

Jai jēda zeda

Luca 11:24-26

⁴³Ēberā cacuadebemada ēdr̄adacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga b̄ade ḷnāūi carea jar̄a b̄abaria barib̄ara sāma ḷnāūida unucaa.† ⁴⁴Maḷ bērā idjiduba nāwā jarabaria: “M̄ldji b̄adamaa jēda wāya.” Jūēb̄ara de maḷ ēberā sora de bari b̄a quīrāca unubarīa. Bia ima nūm̄da idjaba ne jūma bia nūmeada unubarīa. ⁴⁵Maḷbe siete jai idji cāyābara cadjiruaara b̄eda maḷ ēberāmaa enepēda dji ēberā sōde ēda panebadaa. Maḷ bērā dji ēberāra idji naārā b̄ada cāyābara wetara bié b̄ebarīa. Ara maḷ quīrāca m̄l ijāé pan̄l carea bārā, dji cadjiruarāda naēna panana cāyābara biéara panania.–

Jesu ēberārā idjima zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶Jesuba wadibida ēberārāa bedea b̄ade dji papa, dji djabarā s̄ida dajada pan̄la idji ume bedea quīrīā panasidaa. ⁴⁷Ab̄al̄ba Jesua jarasia:

–Ba papada, b̄a djabarā s̄ida dajadaare pan̄la. Ādjira b̄a ume bedea quīrīā pan̄la.–

⁴⁸Barib̄ara Jesuba maḷ ēberāa jarasia:

–Bamaarā ḷcairāda m̄l papa idjaba m̄l djabarā?

⁴⁹Maḷbe idji ume nībabadarāmaa j̄lwa supeda jarasia:

–Naḷgarāda m̄l papaa idjaba m̄l djabarāa. ⁵⁰M̄l Zeza bajāne b̄al̄ba quīrīā b̄a o b̄edra m̄l djabaa, m̄l djabawērāa, idjaba m̄l papaa.–

¶12:40 Joná 1:17.

§§12:41 Joná 3:5-10.

*12:42 1 Reye 10:1-13.

†12:43 Israelerāba jarabadjidaa jairāra ējūā pōāsa ewaraga b̄ade beabadada. Isaía 34:14.

Pea podadebema ne jara ɓa

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

13 Ara mañ ewaride Jesura dedeba ɛdrɒpeda amene droma icawa chūmane wāsia. ²Mañne ɛberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jābade ɓadopedā chūmesia. Ɛberārāra ībɓde do icawa duanesidaa. ³Mañbe Jesuba ādjirāa ne quīrātanoa ne jara ɓaɓdeba nāwā jaradiasia.

–Ɛberāda ne pode wāsia. ⁴Māwā po nīne ɓɓɓɓ tara ode ɓaecuasiasia. Mañne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ɓɓɓɓ tara ɛjūā mōgaraida ɓaɓde ɓaecuasiasia. Dji egorora nāūcha ɓa bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶Māwāmīna besea jɓwɓrɓāba purrubasia bio carra jidaé ɓaɓa bērā. ⁷Idjaba ɓɓɓɓ tara ɛjūā ɓɓɓɓ ɓaɓde ɓaecuasiasia. Mama ɓaecuaɓara jɓcara ɓɓɓɓ bara ɓaba ɓarā quenasia. ⁸Baribɓɓɓ ɓɓɓɓ tara ɛjūā biade ɓaecuasiasia. Mañɓara bio zausia. ɓɓɓɓ ɓɓɓɓa ara aride diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waiɓɓara diasia. ⁹Dji ɓɓɓɓɓɓ bara ɓaba quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ɓcārē cārēā ne jara ɓaɓdeba jaradiasi?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰Mañbe Jesu ume nīɓabadarāba idji caita zedapeda iwīdisidaa:

–ɓCārē cārēā ɛberārāa ne jara ɓaɓdeba jaradiabari?–

¹¹Jesuba panusia:

–Ɛcōrēba ɛberārā pe eroɓaɓdeɓemada jūmarāa cawabié ɓamīna bārāa cawabi ɓaa. ¹²Aɓaɓba wārāda cawaiɓɓɓɓ, Ɛcōrēba auɓuara cawabiya. Baribɓɓɓ adua ɓaba cawa ɓaɓa cɓɓɓɓɓɓ idjia cɓɓɓɓ ɓa sīda Ɛcōrēba jāɓɓɓɓ. ¹³Mañ

careā mɓa ādjirāa ne jara ɓaɓdeba jaradiabaria. Mɓa o ɓara ādjirāba unu panamīna cawadaé panɓa, idjaba mɓa jara ɓara ūrī panamīna cawadaé panɓa. ¹⁴Ɛcōrēneba bedebari Isaiāba jaradara wārāa:

Nañ ɛberārāba ūrī panamīna cawadaéa. Bio unu panamīna cawadaéa.

¹⁵Ɛdjirāba soɓeba poya cawadaéa, ūrī quīrīanaéa idjaba unu quīrīanaéa.

Māwā ɓeadaébara ādjirāba unucasidaa, ūrīcasidaa idjaba soɓeba cawacasidaa.

Mañbe mɓmaa zedapeda mɓa ādjirāa biabicasia.[†]

¹⁶Baribɓɓɓ bārāra bio bia panɓa. Bārāba unu panɓara, ūrī panɓ sīda cawa panɓa. ¹⁷Wārā arada mɓa jaraya: bārāba unu panɓara zocārā Ɛcōrēneba bedebadarāba, ɛberārā jipa ɓea biɓa unu quīrīā panasidaa baribɓɓɓ ununaé basia. Idjaba bārāba ūrī panɓara ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaé basia.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸Pea podadebema ne jara ɓaɓdeba jaradara nañɓa. Ūrīnadua. ¹⁹Ta ode podaba nañda jara ɓaa: Ɛcōrēba ɛberārā pe eroɓaɓdeɓemada aɓaɓba ūrīpeda cawaéɓɓɓ, diauruba mañ bedea idji soɓe jūenara quīrādoabibaria.

²⁰Ta mōgaraida ɓa ɛjūāne podaba nañda jara ɓaa: ɓɓɓɓ ɛberārāba Ɛcōrē bedeara ūrīnapeda bio ɓaɓsɓɓɓ edabadaa. ²¹Baribɓɓɓ bio carra jidaé ɓea bērā dārā droadacaa. Ewari zarea zebɓɓɓɓde wa Ɛcōrē bedea ījā panɓ carea ɛberārāba bié obɓadae ādjia ījā panɓara igarabadaa. ²²Ta ɛjūā ɓɓɓɓɓ ɓaɓde podaba nañda jara ɓaa: ɓɓɓɓ ɛberārāba Ɛcōrē bedeara ūrībadaa, baribɓɓɓ ādjirā

[†]13:8 Griego bedeadē nāwā ɓaa: “ɓɓɓɓ ɓɓɓɓa treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.”

[†]13:15 Isaiā 6:9-10.

sāwā bia ðeadiðebemada jūmawāyā crīchabadaa. Ne jūmada eroðeadiðarā, ðasriða ðeadiða crīchabadaa. Jūma maļ crīchaba bedeā ādji sode ðeðara ðarā beabaria. Maļ bērā ādjira waridacaa. ²³ Baribarā ta ējūā biade podaba naļda jara ðaa: ācarāba ācōrē ðeðara bia ūrīnapeda ījābadaa. Maļbe ācarāba ne biada ara aride obadaa, ācarāba waitabeāra obadaa, idjaba ācarāba waibāra obadaa.[§]

Trigo ējūāne chirua cadjirua uða

²⁴ Maļbe Jesuba dewara ne jara ðaðeba jarasia:

–Bajāne ðaba ēberārā pe eroðara naļ quīrāca ðaa. Ēberāba ðasia. Maļ ēberāba idji ējūāne trigo ta dji biada ūsia. ²⁵ Baribarā idji nezocarā cāi panasidāde idji ume dji quīrūda zepeda chirua cadjiruada trigo uðaðe ūsia. Maļbe wāsia. ²⁶ Māwānacarea dji trigora odjapeda ēāpetasia. Chirua cadjirua siða odjasia. ²⁷ Dji nezocarāba djibarā iwiðide wāsidaa: “Dai boro, ba ējūāne trigo biada usibarā jājā chirua cadjiruara sāwā odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mā ume dji quīrūba māwā osia.” Maļne dji nezocarāba idjā iwiðisidaa: “Māēteara jquīrā ðaca dairāba ēūcuade wānida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Māwā orānada. Māwā oðibarā trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēūcuadā. ³⁰ Biara ðaa idu ābaa waribiðida aba ewabadaa. Maļ ewaride māa dji ewabdarā jaraya: naārā chirua cadjiruada jarā pedapeda cajānada babuedi carea. Baribarā trigora mā ne wagabada dede waga ðaðada.”–

Mostaza tadebema ne jara ða

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara ðaðeba jarasia:

–Bajāne ðaba ēberārā pe eroðara naļ quīrāca ðaa. Ēberāba mostaza tada idji ējūāne ūsia. ³² Maļ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quīrua. Baribarā dewara nēu ðea cāyābara waibāra waribaria aba bacuru babarādaa. Maļ bērā ībanara dji jwateðe de ocuaðe zebadaa.–

Paļ ēsābaridebema ne jara ða

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara ðaðeba jarasia:

–Bajāne ðaba ēberārā pe eroðara paļ ēsābari quīrāca ðaa. Maļ paļ ēsābari wērāba maārī edapeda harina waibāde abuesia. Maļbe bio puerapeda chūmasia aba jūma ēsābarādaa.–

Jesu ne jara ðaðeba bedeada

Marco 4:33-34

³⁴ Jūma maļgara Jesuba ēberārā ne jara ðaðeba jaradisia. Ababe ne jara ðaðeba ādjirāa bedeabadjia. ³⁵ Ācōrēneba bedeabariba jarada quīrāca wārāda māwāsia: Māa ne jara ðaðeba bedeaya. Ācōrēba naļ ējūā oðaðeba ātaa cawabié ðaðada māa jaraya.**

Chirua cadjirua nēude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Maļbe Jesura ēberārā ume ðaðada diguīdaa wāsia. Idji ume nībabara zedapeda iwiðisidaa:

–Chirua cadjirua uðaðebemada dairāa cawa jarada.–

§13:23 Griego bedeade nāwā ðá ðaa: “ācarāba treinta zaubadaa, ācarāba sesenta zaubadaa, idjaba ācarāba cien zaubadaa.”

**13:35 Salmo 78:2.

³⁷ Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarira m̄l, Nāl Djara Edadaa. ³⁸ Peara nāl ĩjũãa. Dji ta biara Ācõrẽba pe erōla ēberãra. Chirua cadjirua diauru ĩpẽ panarãa. ³⁹ Dji quĩrũ, māl chirua cadjirua uđara diaurua. Dji nẽu ewadi ewariba jara ðla nāl ĩjũãa jõi ewarida. Dji nẽu ewadira Ācõrẽ bajãnebema nezocarãa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ĩtucuađapeđa babuebada quĩrãca nāl ĩjũãa jõb̄l̄ḡl̄de m̄w̄ãya. ⁴¹ M̄l, Nāl Djara Edadaba bajãnebema nezocarãda diabueya cadjirua obadarãda, cadjirua obibadarã sida m̄l puru tãenabemada j̄l̄ḡl̄ pedamãrẽã. ⁴² Māl̄ḡl̄rãra t̄l̄b̄l̄ uruade ðatacuadãia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania. ⁴³ Barib̄l̄ḡl̄ dji jipa ðeada ĩdjirã Zeza purude ĩmãđau quĩrãca dorrodorroa ðeada. Dji cawarã bara ðaba quĩrãcuita ũrĩdua.

Ījũãa nẽdođa idjaba perla nẽdođa

⁴⁴ Bajãne ðaba ēberãrã pe erōl̄ara parata egorode mẽrã ðada quĩrãca ðla. Māl paratara ēberãba unupeđa arima mẽrã ðasia. Mālbe ðasrida wãpeđa jũma idjia erōl̄ara nẽdobuepeđa dji ĩjũãda nẽdosia.

⁴⁵ Māl awara Bajãne ðaba ēberãrã pe erōl̄ara nāl quĩrãca ðla. Īberãda ðasia. Māl ēberãba perla neta dji biada nẽdoi carea j̄l̄ḡl̄ ðabadjia. ⁴⁶ M̄w̄ã ðade aba bio biya quĩru nẽbla ðada unusia. Ara māl̄da idjia erōl̄ara jũma nẽdobuepeđa māl netara nẽdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajãne ðaba ēberãrã pe erōl̄ara ātarraya quĩrãca ðla. Ātarraya ðarib̄l̄dade ðeda quĩrãtanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biradacarea ĩb̄l̄daa errebari edebadaa. Mālbe chũpanenapeđa ðeda biada jamarade j̄l̄ḡl̄ pebadaa. Dji cadjiruada ðatacuabadaa. ⁴⁹ Ara māl quĩrãca nāl ĩjũã

jõb̄l̄ḡl̄de m̄w̄ãya. Ācõrẽ bajãnebema nezocarãda zedapeđa ēberã cadjiru- arãda dji jipa ðea tãenabemada ĩyã ðadãia. ⁵⁰ Mālbe t̄l̄b̄l̄ uruade ðatacuadãia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania.–

Nebia djiwiđi idjaba dji drõã

⁵¹ Mālbe Jesuba iwiđisia:

–M̄la jaradara ĩbãrãba jũma cawasiđaca?–

Ādjia panusidaa:

–Mãe, dai Boro.–

⁵² Mālne Jesuba jarasia:

–Bajãne ðaba ēberãrã pe erōl̄adebemade judiorã ley jaradiabariba cawasira de djibari quĩrãca ðaya. Idjia waga erōl̄adebemade nebia djiwiđida, dji drõã sida ac̄l̄bibaria.–

Jesu Nazarede ðada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ M̄w̄ã ne jara ðadeba jaradiadacarea Jesura ĩyã wãsia. ⁵⁴ Mālbe idji purude jũesia. Ewari aba judiorã dji j̄l̄rebada dede jaradia ðasia. Dji ũrĩ duan̄l̄ba cawa crĩchadae bẽrã nãwã jarasidaa:

–Nāl̄ḡl̄ba ĩsãmaareba jãl crĩcha cawaara edasi? ĩSãwã ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ĩDjira dadji purudebema de obari warraeãca? Idji papara ĩMariaeãca? Idji djabarãra ĩSantiago, Jose, Simoã idjaba Judaeãca? ⁵⁶ Jũma idji djabawẽrãrã sida ĩdadjirã tãena panaeãca? M̄w̄ã baib̄l̄ḡl̄, ĩdjia sãma jãcua cawasi?–

⁵⁷ Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrããae basãia. Māl bẽrã Jesuba jarasia:

–Ācõrẽneba bedebabarida djãrã druade wayabadaa, barib̄l̄ḡl̄ ara idji druadebemarãba wayadacaa. Idji dede panabada bida wayadacaa.–

⁵⁸ Ādjirãba ĩjããae bẽrã Jesuba mama ne ununacada zocãrãeãe osia.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

14 Mañ ewaride Herodera Galilea druadebema boro basía.†† Mañ Herodeba ūrīsia Jesura trā ɓɓa ɓɓa.

² Mañ carea idjiare beaa jarasia:

–iMāmaarā Borocuebari Juañ ĩrēbaɗada jāwā ɓɓa! Mañ bērā jūma ne ununacara poya o ɓɓa.–

³⁻⁴ Herodeba māwā jarasia Juañra beabida bērā. Mañgara nāwā ɓasia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodía abadada edasia. Baribɓɓa Juañba idjía jarabadjia: “ɓɓa djaba quimada erobacara ɓɓa.”‡‡ Mañ carea Herodeba Juañra jidapeda preso ɓɓada dede carenaba jā ɓasia. ⁵ Juañra beabi quĩrĩ ɓasia baribɓɓa puruda waya ɓada bērā poya oé ɓasia. Puruba crĩcha ɓasia Juañra Ācōrēneba bedearida.

⁶ Herode toɗa ewari ɓsrida o panlne Herodía cauda jūmarā quĩrāpita bairasia. Mañba Herodera bio ɓsridasia.

⁷ Mañ carea mañ awērāa wārāneba jarasia ne baridua idjia iwidibɓɓada di-aida. ⁸ Mañne dji papaba idji caua nāwā iwidibisia:

–Māa epedecode Borocuebari Juañ boroda diadua.–

⁹ Māwā iwidiside Herodera sopusia. Baribɓɓa jūma idji ume ne co duanɓa quĩrāpita wārāneba jaraɗa bērā Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara mañda Juañra preso ɓɓada dede ɓɓada oblá tɓbisia. ¹¹ Juañ borora epedecode enenapeda Herodía caua diasidaa. Mañbe dji cauba dji papaa diasia. ¹² Māwā-nacarea Juañ ume nĩbapedadaba idji cacuara edadapeda tɓbarisidaa. Mañbe Jesua jarade wāsidaa.

Jesuba mil juesuma auɗu ne cobigaɗa

Marco 6:30-44; Luca

9:10-17; Juañ 6:1-14

¹³ Jesuba Juañ jaidada ūrīsīde iduba jābade ēberā neémaa wāɓɓa basía. Baribɓɓa ēberārāba idji sāmaa wāɓɓaɗa cawasidade puruzabemada jĩrūba araa wāsidaa. ¹⁴ Jesura jābadeba drua ɓadobɓɓade mañ ēberārā zocārā duanada unusia. Ādjirāra mīa djuburi ununa bērā dji cacua bié queɗeada biabicuasía. ¹⁵ Queubodo bērā idji ume nĩbabadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

–Nama ēberārā caita neéa. Mañ awara queubɓɓa. Ēberārāa jaradua puru beade coɗira nēdode wānamārēa.–

¹⁶ Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarasia:

–Ādjirāra wānié panla. Bārāɓɓa ne cobidada.–

¹⁷ Baribɓɓa ādjia jarasidaa:

–Daiba pañda juesumabe idjaba bedada umébe eropanla.–

¹⁸ Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadua, mēteara.–

¹⁹ Mañbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēa. Mañ pañ juesuma panla, ɓada umé panl sīda idji jāwade edapeda bajānaa acɓpeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe pañra cōrācuapeda idji ume nĩbabadarāa diasia jedecadamārēa. ²⁰ Jūmarāda ne coɗapeda jāwūāsidaa. Dji aɗubadada jɓɓa pesidade doce jamara birasidaa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquĩrā awa mil juesuma panasidaca ɓɓa, wērārāda warrārā sīda juachadaé.

††14:1 Herode. Mañ Herodera Antipa trā jarabadjidaa. Ācōrē Bedeade odja ɓɓa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23).

‡‡14:3-4 Levitico 18:16.

Jesu do ãrã nĩbada

Marco 6:45-52; Juaã 6:16-21

²² Māwānacarea Jesuba idji ume nĩbabadarāra jābade ðadobisia idji na quĩrārā chānamārēā. Maãne idjira ðesia ēberārā diguidaa wābigai carea. ²³ Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaa Ācōrēa iwĩdide wāsia. Queuside iduba ðasia. ²⁴ Maãmisa Jesu ume nĩbabadarāra do quēsindra panasidaa. Maãne nāūrāda ādji nocoareba puá nūma bērā baido bogozoaba jābara jirawe eronūmesia.

²⁵ Āsaboðode Jesura do ãrã nĩda ādjimaa wāsia. ²⁶ Baribara idji ume nĩbabadarāba maã unusidade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ādjirāra biasidaa:

–jBēwārāda jāwā nĩa!–

²⁷ Ara maãda Jesuba jarasia:

–jSozarra ðeadaua! Mãda jāwā ða. jNe wayarānadaua!–

²⁸ Maãne Pedroba idjĩa jarasia:

–Mã Boro, wārāda ðada jāwā ðabara, mãra do ãrã ðamaa wābidua.–

²⁹ Ara maãda Jesuba jarasia:

–jZedua!–

Ara maãda Pedrora jābadeba doeda ðadopeða Jesumaa do ãrã wābara basía.

³⁰ Baribara Pedroba nāūrā dji cābāyā puá ða unuside dauperasia. Maãne ta dogo bērā ðasia:

–jMã Boro, carebadua!–

³¹ Ara maãda Jesuba jawade jidapeda jarasia:

–Ache, ¿cārē cārēā ijāé basi mã bara do ãrã poya nĩbabida?–

³² Jābade ðadosidade nāūrāra cābasia. ³³ Maãbe jūma jābade panara Jesu

quĩrāpita chĩrāborode copanenapeda idjĩa bia bedeasidaa:

–jBāra wārāda Ācōrē Warraa!–

Jesuba Genesare druađe cacua bié ðea biabida

Marco 6:53-56

³⁴ Chā wānada Genesare druađe jūesidaa. ³⁵ Mamabema ēberārāba Jesura cawasidaa. Maã carea jūma ādji druađe jarabisidaa Jesura jūesida. Maãbe ēberārāba jūma dji cacua bié ðeara idjimaa enesidaa. ³⁶ Ādjirāba idjĩa bedea djuburiasidaa ababe idjĩa cacuađe jã ða ida tābimārēā. Jesuba idu tābida bērā jūmaena biacuasidaa.

Jlwa sagladadebema

Marco 7:1-23

15 Māwānacarea ãcara pariseorāda, judiorā ley jaradiabada sida Jerusaleñ purudeba Jesumaa zedapeda iwĩdisidaa:

² –Ba ume nĩbabadarāra jlwa sagladé ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadji drōāen-abemaba jaradiapedadara igara panā?–

³ Maãne Jesuba panusia:

–Bārā bida ¿cārē cārēā ara bādjia obadadeba Ācōrēba obi ða bedeara igarabada? ⁴ Idjĩa nāwā jarasia:

“Ba zezada, ba papa sida waya pananada.”^{§§} Naã sida jarasia:

“Bariduaba idji zezada, idji papa sida bié jaraibara, idjira beadida panā.”*

⁵⁻⁶ Baribara bārāba dji zeza wa dji papa careba amaaba nāwā jarabadaa:

“Jūma mã eroðara Ācōrēa diada bērā mã bara poya carebaéa.” Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē pananeba Ācōrē bedeara igarabadaa.

^{¶¶}15:2 Levitico 22:4-8de jara ðaa sacerdoterāra cuiðida panānebemada, baribara Jesu ewaride pariseorāba jaradiabadjidaa jūmarāba jlwa sagladida panāda drōāen-abemarāba jarapedada quĩraca.

^{§§}15:4 Exodo 20:12.

*15:4 Exodo 21:17.

⁷ Bārā dji biaca ðearā, Ācōrēneba ðedeabari Isaíaaba bārānebemada aride ðasia. Nāwā jarasia:

⁸ Naā puruba mĀa bia ðedeabaria, baribara wārāda ādji soðeba mĀma crīchadacaa.

⁹ Ādji quīrābe mĀa bia ðedeabadaa. MĀ ðeða cāyābara ēberā crīchadra jaradiabadaa.[†]

¹⁰ MaĀbe Jesuba ēberārā arima duanara trĀpeða nāwā jarasia:

–MĀ ðeðeara ūrīnadia cawadamārēā.

¹¹ Dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia ðacaa. Ātebara iteðeba ze ðabara dadjira Ācōrē quīrāpita mititia ðabaria.–

¹² Māwānacarea Jesu ume nībabadarāra caita zeðpeða jarasidaa:

–¿Bla cawa ðaca pariseorāra soðe bié duanada bla jāā ðeða jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–MĀ Zeza bajāne ðaba uðaéra jūma ēūta ðatacuaya. ¹⁴ Maā bērā pariseorā carea crīcharānadia. Ādjirāra dauberrea ðea quīrāca panā. Ādji ēpēbada sida dauberrea ðea quīrāca panā. Dauberrea ðaba dewara dauberrea ðada eronībaibara umena uriaðe ðaedia.–

¹⁵ MaĀne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadadebema bla jaradiadada dairā cawa jaradia.–

¹⁶ Jesuba iwīdisia:

–¿Bārā biða waði adua panāca?

¹⁷ ¿Dadjia cobadara ðiteða wāpeða dajadaa ēdrabarida cawaðé panāca?

¹⁸ Baribara ēberā iteðeba dajadaa ze ðada soðeba ze ða. MaĀgaba ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ðabaria.

¹⁹ Crīcha cadjiruada, mīā beaida, daunemaida, auðua baida, ne draida, sewa o ðaida, djārā bié jarai sida soðeba ze ða. ²⁰ Jūma maĀgaba ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ðabaria, baribara jawa saĀlé ne cobaraba dadjira mititia ðacaa.–

Jesuba cananeo wērācau biabida

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamaaba Tiro druade idjaba Sidoā druade paraa wāsia. ²² MaĀne cananeo wērā maā druadebemada Jesu nīmaa zesia. Maā wērāba nāwā jīgua ðeða nūmesia:

–jMĀ Boro, Davideba zeða, mĀra quīrā djuburiadia! MĀ cauda jaiba bio bia mīga eroða.–

²³ Baribara Jesuba panuē basia. MaĀne idji ume nībabadarāra caita wānapeda idjia nāwā ðeða djuburiasidaa:

–Jāā wērāra dadjirā caidu bia nīa. Idjia jaradia āyā wāmārēā.–

²⁴ Wērāra cananeo bērā Jesuba idjia jarasia:

–Ācōrēba mĀra Israeldebema dji adua ðeamaa diabuesia.–

²⁵ MaĀne wērāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–MĀ Boro, jcarebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Bié ða warrarāba co panada jārīda usaa diai carea.–

²⁷ MaĀne wērāba jarasia:

–Bla jara ðara wārāa, mĀ Boro, baribara usaba djibari mesa edre djico jurruzoadaa cobaria.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, bla wārāda ijā ða mĀa bla cauda poya biabida. Maā bērā bla quīrā ða quīrāca mĀa oya.–

Ara maāda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ēberārā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaaba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade Āta wāpeða mama chūmesia. ³⁰ MaĀbe ēberārā zocārā idji ðamaa zesisidaa. Ādjirāba jīrū bié ðeða, dauberrea ðeða,

[†]15:9 Isaía 29:13.

quĩrãme cara ðeada, jãwa bié ðeada, quĩrãtanoa cacua bié ðea sida zocãrã enesidãa. Maãgarãra Jesu caita ðãsidãa. Maãbe Jesuba jũma biabicuasida. ³¹ Èberã arima duanãba unusidãa dji quĩrãme cara ðeada bedea panãda, dji jãwa bié ðeada bia panãda, jĩrũ bié ðeada bia nĩnada, idjaba dauberrea ðeada bia unu panãda. Jũmarãba cawa crĩchadaé bẽrã israelerã Æcõrẽa bia ðeasidãa.

³² Mãwã panãne Jesuba idji ume nĩbabadarãra trãpeda jarasia:

–Mãa naã èberãrãra mĩã djuburi unu ðãa. Mã ume duanãda ewari ùbea babãrãã. Ædjia codi carea eropananara jõsia. Mãa Ædjirãra ne codaé diguidãa wãbigaéã ota cacua norrabarirãnamãrẽã.–

³³ Baribãrã idji ume nĩbabadarãba iwĩdisidãa:

–Nama èberãrã neẽma çsãma codira edaéi zocãrã nũmã itea?–

³⁴ Maãne Jesuba iwĩdisia:

–¿Bãrãba paãda jũmasãwã eropanã?–

Ædjia panusidãa:

–Sietebe eropanã, idjaba ðeada za- queda zocãrãébe eropanã.–

³⁵ Maãbe Jesuba èberãrãra jũma egode chũmebisida. ³⁶ Maã siete paãra, ðeada sida idji jãwãde edapeda Æcõrẽa bia ðããda asia. Mãwãpeda ðeada paã sida cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãã diasia jedecadamãrẽã. Ara maãda jedecasidãa. ³⁷ Jũmarãba codapeda jãwũãcuasidãa. Dji adubãda jãrã pesidãde siete jamara birasidãa. ³⁸ Mama ne copedãdara dji umaquĩrã awa mil quĩmãrẽ panasidaca ðãa, wẽrãrãda warrarã sida juachadaé. ³⁹ Maãbe èberãrã wãbigapeda Jesura jãbãde ðadopedã Magadaã druadaã wãsia.‡

Pariseorãba Jesua ne ununaca obi panana

Marco 8:11-13; Luca 12:54-56

16 Mãwãnacarea Æcãrã pariseorãda, saduceorã sida Jesumãa zesidãa. Idjira Æcõrẽneba zeé ðãda unubidida crĩchãsidãa. Maã carea idjã iwĩdisidãa ne ununacada omãrẽã. ² Maãne Jesuba panusia:

–Queubãrãde Æmãdau bæebariare bajãda purea nũmãbãrã, bãrãba jarabadaã nurẽma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda Æmãdau odjabariare bajãra purea nũmãbãrã idjaba towa nũmãbãrã, bãrãba jarabadaã ewari cadjiruaidã. Bãrã dji biaca ðearãba ewari quĩrãra cawa panãmĩna Æcõrẽba naã ewaride o ðãra cawãdãcaã. ⁴ Bãrã dji cadjiruãrãba Æcõrẽra ijã ama panãa. Mãra bajãneba ze ðãda cawãdi carea quĩrãã panãa mãa ne ununacada oida. Baribãrã mãa ne ununacada oéã. Bãrãba ababe Æcõrẽneba ðeãebari Jonã mãwãna quĩrãca ununia.–¶

Maãbe Jesura Ædjirã amepeda wãsia.

Pariseorã harina èsãbibari

Marco 8:14-21

⁵ Amene droma chãnapeda Jesu ume nĩbabadarãba cawãsidãa paãda quĩrãdoasidãda. ⁶ Maãne Jesuba jarasia:

–Pariseorã harina èsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitãdãdua.–

⁷ Jesu ume nĩbabadarãra adubã nãwã ðeasidãa:

–Idjia mãwã jarasia dadjirãba paãda enepedãdaé bẽrã.–

⁸ Jesuba cawa ðãsia cãrẽnebemada ðeada panãda. Maã carea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã paãra neẽana a panã? Bãrãba Æcõrẽra ijãnaéca ðãa. ⁹ ¿Mãa odara bãrãba unusidãmĩna cawãdaé ba-

‡15:39 Magadaã. Griego ðeãeade Æcãrã cartãde “Magdala” ðã ðãa.

¶16:4 Jonã mãwãna. Jonã 3:3-9; Mateo 12:38-41.

sica? ¿Quirãdoasidaca paļ juesumaneba mļa ēberārara mil juesuma ne cobidada?⁸ ¿Quirãdoasidaca bārāba dji adubada jarā pesidade jamara jūmasāwā birasidada?¹⁰ ¿Idjaba quirãdoasidaca paļ siete panneba mļa ēberārara mil quimārē ne cobidada?^{**} ¿Quirãdoasidaca bārāba dji adubada jarā pesidade jamara jūmasāwā birasidada?¹¹ ¿Sāwāērā cawadaé mļa paļnebemada bedeae ģada? Mļa jarasia pariseorā harina ēsābivarida, saduceorāne sida quirācutadamārē.–

¹²Maļbebarā cawasidaa Jesuba harina ēsābivaridebemada jaraé basida, ātebarā pariseorāba, saduceorāba jaradiabadadebemada quirācutadamārē jara basia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo druade jūēne wāsidaa. Maļne Jesuba ādjia iwidisia:

–Mā, Naļ Djara Edadara ģēberārāba caida crīcha panā?–

¹⁴Ādjirāba jarasidaa:

–Ācāra jara panā bara Borocuebari Juaļda. Dewarārāba jara panā bara Elfada. Dewarārāba jara panā bara Jeremiada wa Ācōrēneba bedeabarida.–

¹⁵Maļne Jesuba iwidisia:

–Baribarā bārāba mļa ģcaida crīcha panā?–

¹⁶Simoļ Pedroba panusia:

–Barā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa, Ācōrē zocai ģa Warraa.–

¹⁷Jesuba jarasia:

–Barā bio bia ģla, Simoļ, Jonā warra. Ni ābaļ ēberāba bla maļgara cawabidaé basia, ātebarā mā Zeza bajāne ģaba cawabisia. ¹⁸Mļa jaraya: bara Pedroa. Mļa naļ mōgara ārā mā puruda oya.†† Ni beu bida mā purura poyaé. ¹⁹Purudebema yave diabarā quirāca mļa bara Ācōrēba pe eroģdebebarā tāēna dji dromada ģaya.‡‡ Bla naļ ējūāne iduaribiēra Ācōrē bajāne ģa bida iduaribiēa. Idjaba bla naļ ējūāne iduaribi ģara Ācōrē bajāne ģa bida iduaribiya.–

²⁰Maļbe Jesuba idji ume nībabadarā bio jara ģasia ni ābaļa jararānamārē idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.

Jesuba idji beadiēbema jarada

Marco 8:31–9:1; Luca 9:22-27

²¹Maļ ewarideba ātaa Jesuba idji ume nībabadarā jarabadjia idjira Jerusaleāne bia mīgaida ģada. Nāwā jarasia:

–Māra purudebema bororā jawaeda, sacerdote bororā jawaeda, judiorā ley jaradiabadarā jawaeda bida bia mīgaya. Māra beabidā baribarā ewari ūbeade ārebaya.–

²²Māwā jarada carea Pedroba Jesura jīgabe edepeda quēā ģa quirāca jarasia:

–Mā Boro, māwā bedearādua. Ācōrēba bara idu māwābiēa.–

²³Baribarā Jesuba jēda acpeđa Pedroa jarasia:

–Satana, mā caitabemada āyā wādua. Mļa oida ģara bla obi ama ģla. Bla Ācōrē quirāca crīchaé ģla. Ātebarā ēberā quirāca crīcha ģla.–

²⁴Maļbe Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

§16:9 Mateo 14:17-21.

**16:10 Mateo 15:34-38.

††16:18 *Pedro*. Pedro trāba griego bedeade mōgarada jara ģla. *Naļ mōgara*. Pedro trāba mōgara jara ģa bērā ācāraā Jesuba naļ mōgaraada abarģdeba Pedroda jara ģla. Dewarārāmarā jara ģla Pedroba versículo 16de jaradaa. Idjaba ācāraāmarā Jesuda jara ģla (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8).

‡‡16:19 Jesu ewaride purudebema yave eroģra dji droma basia.

–Abaaba m̄lda ēpē quīrīā ḅabara, id-jia o quīrīā ḅara igarapeḅa bia mīgai carea ḅaida ḅaa.^{¶¶} Maḅbe m̄ra ēpēida ḅaa. ²⁵Abaaba naḅ ējūāne bia ḅaida jara ḅabara, jirūare bia ḅaéa. Baribara abaaba m̄ carea beuibaḅa, Ācōrē ume ewariza zocai ḅaya. ²⁶Ēberāda naḅ ējūāne ne jūma eroḅaḅe beuibaḅa, ḅid-jia eroḅaba carebaica? Beu amaaba idjia eroḅaḅebemada ḅjūmasāwā poya diai? ²⁷Wārāda m̄, Naḅ Djara Edaḅara ba-jānebema nezocarā ume zeya m̄ Zeza ḅbaḅeba cawa oi carea. Maḅne bia opedaḅara m̄la bia ḅaya idjaba cad-jirua opedaḅara bié ḅaya. ²⁸M̄la wārāda jaraya: ḅcara nama pana beuḅi naēna ebuḅa ununia m̄, Naḅ Djara Edaḅara jū-marā Boro bai carea zebraḅada.–^{§§}

Jesu quīrīā awara nūmena

Marco 9:2-13; Luca 9:28-36

17 Sei ewari baḅacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, dji djaba Juaḅ sīda āduḅa eya ḅta ḅamaa edesia. ²Mama ādji quīrāpita Jesura quīrīā awara nūmesia. Idji quīrāra ḅmāḅau quīrāca dorroḅroa nūmesia. Idjia jḅ ḅa sīda ḅnaa quīrāca totroa nūmesia. ³Cawaéne ādjia unusīdaa Moiseda Elía sīda Jesu ume beḅea panḅa. ⁴Maḅ carea Pedroba Jesua jarasia: –Dai Boro, bia ḅa दौरा नामा पण्डा. ḅla quīrīā ḅabara daiba de zaqueda ūbea oḅia, aba ḅa itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.–

⁵Pedro māwā beḅea ḅaḅe jārārā er-adrā ḅada ādji ḅrḅ zesia. Maḅ jārārāba ādji ānā edasīde naḅ beḅeada jḅgua ūrīsīdaa:

–Naḅgara m̄ Warra bio quīrīā ḅla. M̄ra idji carea ḅasrīda ḅaa. Idjia jara ḅara ūrīnādua.–^{*}

⁶Maḅ ūrīsīdaḅe ne wayaaba egode ḅarrubari tapanesīdaa. ⁷Māwā ḅaḅe Jesura zepeda ādjira tāsia. Maḅbe jarasia:

–Piradrḅadua. Ne wayarānādua.–

⁸Ādjia wayacusa acabadaḅe Jesura iduḅa nūmada unusīdaa.

⁹Eyaḅeba edaa zesīdaḅe Jesuba ādjia nāwā jara ḅasia:

–Bārāba unupeḅadara ni abaḅa jararānādua aba m̄, Naḅ Djara Edaḅa ḅrēbabaraḅaa.–

¹⁰Maḅne ādjia Jesua iwīdisīdaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadaba ḅcārē cārēā jarabada Elīada naārā zeida ḅada?–

¹¹Jesuba panusia:

–Wārāda Elīara naārā zeida ḅa ne jū-mada bia ḅai carea.[†] ¹²Baribara m̄la jaraya Elīara zesīda. Māwāmīna ni abaḅa idjira cawaḅaé basīa. Āḅebara ēberārāba o quīrīā panana quīrāca idjira osīdaa.[‡] Ara maḅ quīrāca m̄, Naḅ Djara Edaḅara ādji jḅwaḅa bia mīgaya.–

¹³Maḅne Jesu ume nībabadarāba cawasīdaa idjia Borocuebari Juaḅnebemada beḅea basīa.[¶]

^{¶¶}16:24 *Bia mīgai carea ḅaida ḅaa.* Griego beḅeade nāwā ḅā ḅaa: “Idji crura atau eḅeida ḅaa.”

^{§§}16:28 Daniel 7:13-14. *Ununia m̄, Naḅ Djara Edaḅara jūmarā Boro bai carea zebraḅada.* Ebuḅa ḅléa cārēda ununīda. ḅcaraḅamaarā jara ḅla Jesu quīrīā awara nūmeinebemada ununīda. Dewararāmaarā jara ḅla Jesu ḅrēbaidebemada, idji ba-jānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununīda.

^{*}17:5 Deuteronomio 18:15; Isaía 42:1.

[†]17:11 Malaquía 3:1; 4:5-6.

[‡]17:12 Marco 6:14-29.

[¶]17:13 Mateo 11:14.

Jesuba warra jai bara ßa biabida*Marco 9:14-29; Luca 9:37-43*

¹⁴ Ādji eyadeba edaa zesidade ēberārāda zocārā ābaa duanasidaa. Mañne ēberāda Jesumaa zesia. Mañ ēberāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

¹⁵ –Mā Boro, mā warrada quīrā djuburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, mañba bia ßaca. Edaude tabade ßaebaria idjaba edaude doeda ßaebaria. ¹⁶ Mā idjira ßa ume nībabadarāmaa enesia, māwāmīna poya biabidaé basía.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–ĵBārāba Ācōrēra ĵjānaca! ĵBārāra dji cadjiruarā! Bārāba ĵjānamārēā ĵaba sāñbe mā droai? Warrara namaa enenadua.–

¹⁸ Jesuba jai quēā ĵaretaside warra cacuadebemada ēdrasia. Ara mañda warrara biasia.

¹⁹ Māwānacarea Jesu ume nībabadarāra idjīmaa wānapeda āduba iwīdisidaa:

–ĵSāwāērā dairāba jāñ jaira poya āyā ĵaretadaé basi?–

²⁰ Jesuba panusia:

–Bārāba mācua Ācōrēra ĵjānaé panā bēra poyadaé basía. Wārāda mā jaraya: mostaza ta maārī quiru quīrāca bārāba maārī ĵjā panābara, nañ eyaa namabemada āyā ßade wāduada acasidaa, mañne eyara āyā ßade wācasia. Māwā ĵjā panābara bārāba poya odaēra neé bacasia. ²¹ Baribara jai nañca ßea āyā ĵaretadi carea Ācōrēra iwīdidida panāa idjaba ne codaca ewarida odida panāa.–[§]

Jesuba waya idji beadidebema jarada*Marco 9:30-32; Luca 9:43-45*

²² Galilea druade ābaa panasidade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāéne mā, Nañ Djara Edadara abaaba ēberārāa jidabiya. ²³ Ādjirāba māra beadia, baribara ewari ūbeade māra lrēbaya.–

Mañ carea ādjirāra bio sopusidaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarā sīda Capernauñ puruāda zesidade Ācōrē de droma carea parata ĵara pebadarāda Pedromaa wāsidaa. Ādjirāba iwīdisidaa:

–ĵBārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara diabarica?–^{**}

²⁵ Pedroba panusia:

–Māē, diabarīa.–

Pedro idji dede eda wāsīde Jesuda naārā bedeasia. Nāwā iwīdisia:

–Ba ĵsāwā crīcha ßa, Simoā? ĵCairāba paratara nañ ējūāne ßea bororāa diadida panā? ĵAra ādji ēberārāba wa āībemarāba diadida panā?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Āībemarāba diadida panā.–

Jesuba idjīa jarasia:

–Māē. Dji boro ēberārāba diadaca.

²⁷ Dadjira dadjī Boro Ācōrē ēberārāa, baribara mañ paratara diadīa ēberārāba bié crīcharānamārēā. Mañ bēra doeda ßeda wade wādua. Dji naārā mībara itede acasira paratada unuya. Mañ paratara edapeda mā carea, ßa carea biā diadua.–

§17:21 Griego bedede ḗcara cartade mañ versículora neéa.

**17:24 Judiorā dji umaquīrā veinte poa ḗtaa ßeaba poaza mañ paratara diadīa panasidaa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umé trajadabari edadada diadīa panasidaa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

Caida dji dromaara ɓa

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

18 Mañ ewaride Jesu ume nibabadarāra idji caita zedapeda nāwā iwidišidaa:

–Bajāne ɓaba pe eroɓadebemarāda ɗcaida dji dromaara ɓa?–

²Mañne Jesuba warra zaqueda trāpeda ādjirā ēsi nūmasia. ³Nāwā jarasia:

–Wārā arada mña jaraya: bārāba crīcha panɓa āyā ɓadapeda warrarā quīrāca ɓeadaéɓaɓa, Bajāne ɓaba pe eroɓaéa. ⁴Baribɓa abalɓa nañ warra zaque quīrāca dewararā cāyābara edaara ɓeibɓa, Bajāne ɓaba pe eroɓadebemarāda dji dromaara ɓaya. ⁵Bariduaba mñ ijā ɓadeba warrarāda bia edaibɓa, mñda bia edabɓa.

⁶Bariduaba mñ ijā ɓea dji dromaé queeada cadjiruade ɓaebibɓa, Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea ɓai bēra biara ɓa mañ ēberā ochirude yu waiɓaada jñnapeda pusade ɓatabuedida nāɓa beumārēa.^{††} ⁷Miā djoburi ɓea nañ ējūānebemarāra! Cadjirua obibarira nañ ējūāne baraa. Mañra baraya baribɓa djārāa ne cadjirua obibari ēberāda bio miā djoburi ɓa.

⁸Mañ carea ɓa jɓwaba wa ɓa jirūba ɓa cadjiruada obibɓa, mañ cadjirua o amaaba ɓalá tutapeda āyā ɓatabuedua. ɓa jɓwa ababe wa jirū ababe eroɓaimīna ewariza Ācōrē ume ɓaya. Mañda biara ɓa Ācōrēba ɓara jɓwa umé wa jirū umé eroɓada tɓa urua quicamaa ɓatabuei cāyābara. ⁹Idjaba ɓa dauba ɓa cadjiruada obibɓa, mañ cadjirua o amaaba ēutapeda āyā ɓatabue-

dua. Dau ababe eroɓaimīna ewariza Ācōrē ume ɓaya. Mañda biara ɓa Ācōrēba ɓara dau umé eroɓada tɓa uruade ɓatabuei cāyābara.

Oveja aduadadebema ne jara ɓa

Luca 15:3-7

¹⁰Warra zaquerāra igararānada. Mña jaraya: bajānebema nezocarā mñ Zeza quīrāpita duanaba ādjirāra wagabadaa.

¹¹Wārāda mñ, Nañ Djara Edadaba dji aduá ɓeada ēɗra edai carea zesia.^{‡‡}

¹²Bārāba ɗsāwā crīchadi? Ēberāba cien oveja eroɓadebemada aba adu-aibɓa ɗdji 99 panɓa eyade amepeda dji aduadada jɓɓa wāéca? ¹³Mña wārā arada jaraya: ēberāba idji ovejada unusira dji 99 aduá ɓea cāyābara mañ oveja carea ɓasridaara ɓaya. ¹⁴Ara mañ quīrāca bārā Zeza bajāne ɓaba quīrāéa ni abaa warra zaquera aduaidi.

ɓa djababa cadjiruada osira sāwā oida ɓa

Luca 17:3

¹⁵ɓa djababa ɓada bié oibɓa, idjimaa wāpeda bāduba panane ibiadeba queādua. Idjia ɓa bedeada ijāsira bārāra ibiadia. ¹⁶Baribɓa ɓa bedeara ijāéɓa, ēberāda aba wa umé idjimaa ede-dua. Mañrāba jaradia jūma ɓa jara ɓa wārāda.^{¶¶} ¹⁷Ādjia jarabadara idjia ūrī quīrāéɓa, Ācōrē ijā ɓeara jūma ābaa trāpeda ādjirāa mañnebemada jaradua. Baribɓa Ācōrē ijā ɓeaba jarabadara ūrī quīrāéɓa, idjira Ācōrē adua ɓa quīrāca wa Romanebema boro itea parata jɓa pebari quīrāca igaradua. ¹⁸Wārā arada mña jaraya: bārāba nañ ējūāne iduaribidaéra Ācōrē bajāne ɓa bida iduaribiéa. Idjaba bārāba

^{††}18:6 Yu waiɓa. Griego bedeade “burro yu” ɓa ɓa.

^{‡‡}18:11 Griego bedeade zocarā cartade mañ versicūlora neéa.

^{¶¶}18:16 Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Mañrāba. Griego bedeade ɓa ɓa: “Ēberā umé wa ūbea panɓa.”

nañ ejũãne iduaribi panlra Ācõrẽ bajãne ðla biða iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Nañda mña jaraya: mñ ijã panlra umé wa ũbea ábaa dji jare panane mñ sida mama ðaya. Mañ bẽrã bãrãnebe-mada umé nañ ejũãne mñ Zezãa iwididi carea bedea audiblra, bãrãba iwidibla-dara mñ Zeza bajãne ðlaa oya.–

Cadjirua quirãdoáé baðadebema ne jara ðla

²¹ Mañbe Jesu caita zepeda Pedroba iwidisia:

–Mñ Boro, mñ djababa mñ bié oblarade çbarima jumasãwã quirãdoaida ðla? çBarima siete bia ðlca?–

²² Jesuba panusia:

–Mña jaraya: barima sietebe mãwã oié ðlaa áteblra 77 oida ðla. ^{§§}

²³ Bajãne ðlba eberãrã pe eroblara nañ quirãca ðla: eberãrã boroda ðasia. Ewari aba mañ boroba quirã ðasia idjiare ðeaba idjia parata diadara jẽda diadida. ²⁴ Mãwã ðlde aba enesidaa. Mañ eberãba dji boroba paratada waibla jẽda diaida ðasia. ²⁵ Mañne idjia cãrẽba jẽda diaida neé ðasia. Mañ bẽrã dji boroba idji parata edai carea mañ eberãda, dji quimada, dji wararã sida nẽdobuei basia djãrã nezocada beadamãrẽã. Jũma mañ eberãba erobla sida nẽdobuei basia. ²⁶ Mañne eberãra çhãrãborode cobepeda dji boroba mãwã bedea djuburiasia: “Mñ boro, mñ quirã djuburia jããdua. Mña blã jũma jẽda di-aya.” ²⁷ Mañne quirã djuburiadeba dji boroba jũma dji eberãba diaida ðadara quirãdoapeda idjira eðra ðasia.

²⁸ Mañbe eberãra wãsia. Wãblrade idji boroare ðada aba unusia. Mañgaba idjia paratada mãrã jẽda diaida ðasia. Mañra osãga jidapeda jarasia: “Mña

diaida ðlra diadua.” ²⁹ Dewarabemaba idji quirãpita çhãrãborode cobepeda jarasia: “Mñ quirã djuburia jããdua. Mña blã jũma jẽda diaya.” ³⁰ Bariblra quirã djuburiaé basia, áteblra preso ðabisia aba idjia diaida ðadara jũma diablraðaa.

³¹ Dji boroare ðeaba mãra unusidaa. Mañ carea bio sopuasidaa. Wãnapeda dji boroba jũma nẽblrasidaa. ³² Dji boroba mañ eberãra idji quirãpita trãpeda mãwã jarasia: “çlra nezoca cadjiruaa! Bla bedea djuburiaside bla jẽda diaida ðadara çmña jũma quirãdoasiéca? ³³ Mañda çcãrẽ cãrẽã dewarabemara quirã djuburiaé basi?” ³⁴ Dji boroba bio quirũ ðla bẽrã mañ eberãra preso bié obadarã jãwãeda ðasia aba idjia jẽda diaida ðadara jũma diablraðaa.–

³⁵ Mañbe Jesuba jarasia:

–Ara mañ quirãca bãrã djabarãba bié opedadada bãrãba soðeba quirãdoad-aéblra, mñ Zeza bajãne ðlba jũma bãrãra bié ðaya.–

Jesuba mãã amaira bié ðlada adã

Marco 10:1-12; Luca 16:18

19 Mãwã jaradacarea Jesura Galilea druaðeba Judea druadaa wãsia Jordaã do quirãare. ² Zocãrã eberãrãba idjira epesidaa. Mama dji cacua bié quedeara jũma biabisia. ³ Mãwã ðlde ãclra pariseorãda zesidaa idjira bié bedebidi cawaya. Mañgarãba iwidisidaa:

–çUmaquirãba dji quimada baridua carea amaida ðlca?–

⁴ Jesuba panusia:

–çBãrãba Ācõrẽ Bedeade acãðacaca? Nañ ejũã oside Ācõrẽba umaquirãda, wẽrã sida osia.* ⁵ Idjaba jarasia: “Mañ carea umaquirãba dji zezara, dji papa

§§ 18:22 77. Griego bedeade “setenta veces siete” ðl ðla. Jesuba jara ðla dadji bié obadara jũma quirãdoadida panlra.

* 19:4 Genesi 1:27.

sida amepeda idji quima ume ābaa ðeya. Māwā cacua aba ða quīrāca panania.”†

⁶ Ādjira umé panāéa, ātebala cacua aba ða quīrāca panāa. Mañ bēra Ācōrēba ābaa ðadara dji amanacara panāa.–

⁷ Mañ carea ādjirāba iwīdisīdaa:

–Māwāra Moiseba ꞑcārē cārēā ðasi abaaba idji wērāa carta mīā amainebe-mada diaibala amaida ðada?–‡

⁸ Jesuba panusia:

–Bārāra cawala zarea ðea bēra Moiseba māwā iduaribisia. Baribala Ācōrēba nañ ējūā oside māwā quīrāé basia. ⁹ Mā jaraya: baridubaba idji wērā daunemaē ðada amapeda dewara wērāda edaibala, mañ umaquīrāra daunema ðaa. [Idjia amana wērāda dewara umaquīrāba edaibala mañ umaquīrā sida daunema ðaa.]–¶

¹⁰ Mañne Jesu ume nībabadarāba idjia jarasīdaa:

–Māwā baibala, biara ðaa quima edaéda.–

¹¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Jūmarāba quima edaé crīchara poya droadaéa. Ababe Ācōrēba mañ crīchada diaibala poya deu ðaya. ¹² Ācāra poya warra odacaa māwā topedada bēra. Ācala māwā ðeaa warra orānamārēā ōgo opedada bēra. Idjaba ācala quima edaira crīchadacaa biara ādji Boro Bajāne ða itea ne odi carea. [§] Bārāda poya deu beadibala, māwā beadadua.–

Jesuba warra zaquerā bia jara ðada

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Mañbe ēberārāba warra zaquerāda Jesumaa enesīdaa idji jawara ādjirā āra ðapeda Ācōrēba iwīdimārēā. Baribala Jesu ume nībabadarāba djibarirāda quēasīdaa. ¹⁴ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerāra māmaa zebidada, Bajāne ðaba pe erobādebemara ādjirā quīrāca panā bēra.–

¹⁵ Mañbe idji jawara warra zaquerā āra ðapeda wāsia.

Parata bara ða Jesu ume bedeada

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cūdrada Jesumaa zesia. Mañ cūdraba iwīdisia:

–Jaradiabari, Ācōrē ume ewariza zocai ða carea ꞑmā cārē biada oida ða?–

**

¹⁷ Jesuba panusia:

–ꞑCārē cārēā māa biadebemada iwīdi ða?†† Ni abaaba dji biaéa, ababe Ācōrēdra dji bīaa. ðada Ācōrē ume ewariza zocai ða quīrā ðabala, idjia obi ða bedeada ijā odua.–

¹⁸⁻¹⁹ Idjia iwīdisia:

–ꞑSālgada?–

Jesuba jarasia:

–Mīa bearādua, daunemarādua, ne drarādua, sewadeba djārāra bié jararādua, ða zezara, ða papa sida wayadua,‡‡ idjaba djārāra quīrādua ara bādji quīrā ða quīrāca.–¶¶

²⁰ Cūdraba jarasia:

†19:5 Genesi 2:24.

‡19:7 Deuteronomio 24:1-4.

¶19:9 Griego bedeade ācala cartade bedea corchetede ðara neéa.

§19:12 1 Corinto 7:1-9.

**19:16 Griego bedeade ācala cartade “Jaradiabari Bia” ða ðaa.

††19:17 *Bla ꞑcārē cārēā māa biadebemada iwīdi ða?* Griego bedeade ācala cartade nāwā ða ðaa: “ꞑCārē cārēā māra dji biaada a ða?”

‡‡19:18-19 Exodo 20:12-16.

¶¶19:18-19 Levitico 19:18.

–Jūma maḷgara ḷjā o ḅla. §§ Mḷa ḷwadi cārēda oé ḅl?–

²¹ Maḷne Jesuba idjía jarasia:

–ḅda wārāda jipa ḅa quīrīā ḅabara, bla erobara jūma nēdobuede wāpeḅa dji paratara ne neé queḅeaa diadua. Māwā nebiada bajāne erobaya. Maḷbe mḷ ume nībade zedua.–

²² Cūdraba maḷ ūrīpeḅa sopua ḅesia bio bara ḅl bērā. Ara maḷda wāsia.

²³ Maḷne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Wārāda bio zarea ḅla ēberā ne bara ḅaba Ācōrēra idji Boroda ḅai carea.

²⁴ Wayacusa mḷa jaraya: parata bara ḅaba Ācōrēra idji Boroda ḅai cāyābara cameyoda āguja uriaḅe eḅa wāichaara ḅla.–

²⁵ Maḷne idji ume nībabadarāba cawa crīchaḅaé basía. Ācōrēba ne bara ḅeara bia pe erobada crīcha panasíḅaa. Ādjirāba iwīdisíḅaa:

–Māwāra Ācōrēba ḷcaidrḷ ēdrḷ edai?–

²⁶ Jesuba ādjirā acḷpeḅa jarasia:

–Ēberāba māwā poya oca baribara Ācōrēmaarā oicha ḅla.–

²⁷ Maḷne Pedroba Jesua jarasia:

–ḅl ēpēni carea daiba ne jūmada amesíḅaa. ḷMāēteara cārēda edaḅi?–

²⁸ Jesuba panusia:

–Wārā arada mḷa jaraya: Ācōrēba ne jūma djiwīdi oi ewarīḅe mḷ, Naḷ Djara Edaḅara mḷ bugue biya quiruḅe chūmeya. Maḷne bārā mḷ ume nīnara doce buguede chūpanenia Israelḅeba yōpeḅada doce puruḅebema bororāda ḅeaḅi bērā. ²⁹ Mḷ carea bariduaba idji deda, djabarāda, djabawērārāda, zezada, papada, quimada, warrarāda, ējūāda ameibara, idjia amena cāyābara cien edaya idjaba Ācōrē ume ewariza

zocai ḅaya.* ³⁰ Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda ḅeaḅia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada ḅeaḅia.

Uva néudebema ne jara ḅl

20 Ācōrēba ēberārā pe erobara naḷ quīrāca ḅla. Néu djibarida ḅasia. Ewari aba diapeḅeda ēberārāda idji uva néude trajadamārēa jḷḷeḅe wāsia. ² Ācḷḷa ēberārā ume beḅe ḅasia ewari abal carea paratada diaida. Maḷbe ādjirāra idji uva néuḅaa trajade wābisia.

³ Āmāḅau ḷḷa ḅabarḷeḅe djibarira wayacusa puruḅaa wāsia. Mama ēberārā bari ḅeaḅa dewara unusia. ⁴ Ādjirāa jarasia: “Bārā síḅa mḷ néude trajade wānadua. Maḷbari mḷa paratada arīḅe diaya.” Ara maḷda wāsíḅaa. ⁵ Umatipa idjaba ḷmāḅau buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Maḷbe ḷmāḅau ḅaeboḅode wayacusa puruḅaa wāsia. Ēberārā bari ḅeaḅa dewara unupeḅa iwīdisia: “ḷCārē cārēē idi trajadaé panḷ?” ⁷ Ādjirāba panusíḅaa: “Ni abalḅa daia trajada diaḅaé panḷ bērā.” Maḷne idjia jarasia: “Bārā síḅa mḷ néuḅaa trajade wānadua. Maḷbari mḷa paratada arīḅe diaya.”†

⁸ Queubodeḅe djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panḷra trḷcuapeḅa ādji trajapeḅadabari paratada diadua. Dji jīrūare zepedadarāa naārā diadua. Naārā zepedadarāa jīrūare diadua.” ⁹ Āmāḅau ḅaeboḅode trajade wā pananara dji boromaa zesíḅaa. Maḷne ādjiza ewari aba daucha trajada quīrāca edasíḅaa. ¹⁰ Maḷ bērā dji naārā trajade wā panana zesíḅade crīchasiḅaa parata waibara edaḅida baribara abarica edasíḅaa. ¹¹ Maḷ carea néu djibari ume bié duanesíḅaa. ¹² Nāwā jarasíḅaa:

§§ 19:20 *Jūma maḷgara ḷjā o ḅla.* Griego beḅeḅe ḷcḷḷa cartade idjaba “cūdra eḅalḅa” ḅḷ ḅla.

* 19:29 *Quima.* Griego beḅeḅe ḷcḷḷa cartade maḷra neéa.

† 20:7 *Maḷbari mḷa paratada arīḅe diaya.* Griego beḅeḅe ḷcḷḷa cartade maḷra neéa.

“Jāļ jīrūare zepedāda hora ababe trajasīdaa, baribara bla dairāa diada quīrāca ādjirāa biāa diasia. Dairādra beseade ewari daucha trajasīdaa.”

¹³ Baribara néu djibariba abāa jarasia: “Ache, māa bara jipa o bla. Ķbara mā ume bedea bāsīēca ewari ababema parata carea trajāida? ¹⁴ Ba paratara edapeda wādua. Māa blā diada quīrāca dji jīrūare traja pananaa dia quīrāa bla. ¹⁵ Ķbamaarā mā paratara mādja o quīrāa ba quīrāca oiē bla? Māra ēberā bia bēra Ķbara biē nūmāca?”

¹⁶ Ara mā quīrāca dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–³

Jesuba idji beadiēbema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusalelnaa wābadae zocārā ēberārāda idji ume wāsīdaa. Maļne idji ume nibabadarā doce panāda jīgabe edepeda ādjirāa jarasia:

¹⁸ –Ūrinādua, dadjirāra Jerusalelnaa wābadaa. Jāma abalba mā, Naļ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biāa cawa odamārēa. Ādjirāba jaradā māra beūda bāda. ¹⁹ Maļbe māra judiorāēa diadā. Maļgarāba māra ipīda biē jaradapeda, uđapeda crude cachīdia. Baribara ewari ūbeade māra lrebbaya.–

Zebedeo warrarāba iwīdipedada

Marco 10:35-45

²⁰ Māwānacarea Zebedeo quimada, idji warrarā sīda Jesumaa zesīdaa. Maļ wērāba Jesua bedea djuburiai carea idji quīrāpita chīrāborode coesia. ²¹ Maļne Jesuba iwīdīdia:

–Bla Ķcārēda quīrāa bla?–

Idjia panusia:

–Ba jūmarā boroda bebadae za mā warrarā umē panāda aba bla jawa araare, aba bla jawa aclare bādua.–

²² Maļne Jesuba jarasia:

–Bārāba adua panāa cārēda iwīdī panāda. Māra bio bia mīgaya. ĶBārā sīda ara mā quīrāca bia mīgadi carea panāca?–⁴

Ādjia panusīdaa:

–Māē, bia mīgadi carea panāa.–

²³ Maļne Jesuba jarasia:

–Bārā sīda wārāda mā quīrāca bia mīgadi.⁵ Baribara mā jawa araare, mā jawa aclare chūpananīda māa poya diēa. Mā Zezabara mama chūpananīda eroāa.–

²⁴ Santiagoba, Juaļ ume iwīdipedadada waabema die panāba ūrīsidade ādji ume quīrīsidāa. ²⁵ Maļne Jesuba ādjirā trācuapeda jarasia:

–Bārāba cawa panāa naļ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabadara jūmarāba ijā odīda panāda.

²⁶ Baribara bārāra māwā beadiē panāa. Bārānebemada dji dromada ba quīrāa bābāra waabemarā nezocada bāida bla.

²⁷ Dji dromaara ba quīrāa bara jūmarā cāyābara edaara bāida bla. ²⁸ Maļ quīrāca mā, Naļ Djara Edadara zeē bla ēberārā mā nezocarāda beadamārēa.

Ātebāra ze bla ēberārā nezocada bai carea. Māwā māra beuya zocārā ēberārāda ēdra lai carea.–

Jesuba dauberrea bea umē biabīda

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

²⁹ Jerico purudeba ēdrasīdade Jesu caīdu ēberārāda zocārā wāsīdaa.

³⁰ Māwā wānane dauberrea panāda umē

³20:16 Griego bedede lcarā cartade idjāba bā bla: “Ācōrēba zocārā trā bla, māwāmīna zocārāēbe edaya.”

⁴20:22 Griego bedede nāwā bā bla: “ĶBārāra mā borocuedī quīrāca borocuedīca? ĶMāa doīda bara bārā biāa poya dodīca?”

⁵20:23 Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsīa. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

o icawa chūpanasidaa. Jesu ādji caita wābada ūrīsidade nāwā biasidaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, daira quirā djuburiadua!–

³¹Maľne ēberārāba ādjira chuhead–amārēa quēāsidaa, baribada ādjia wetara biasidaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, daira quirā djuburiadua!–

³²Maľbe Jesura nūmesia. Ādjira trľpeda iwīdisia:

–¿Cārēda quirā pan mľa oida?–

³³Ādjia jarasidaa:

–Dai Boro, quirā pan da dauba unu beida.–

³⁴Jesuba ādjira mīa djuburi ununa bēra ādji daura tāsia. Ara maľda unu panapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesu Jerusaleľne jūēna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juaľ 12:12-19

21 Jerusaleľ caita jūēbadae Betpague purude Olivo eya carra jūēsidaa. Maľne Jesuba idji ume nībabadarāda umé purūdaa diabuesia.

²Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quirāpe ła purūdaa wānada. Ara jūēbadae burro wērā warra bara ła da jľ nūmada ununia. Ērā edadapeda umena mľmaa enenada.

³Abaaba bārāa cārē cārēa māvā o panada iwīdibada, nāwā jaradada: “Dadji Boroba quirā ła. Baribada nane jēda diabueya.”–

⁴Maľgara māwāsia Ācōrēneba bedebariba jarada quirāca. Nāwā jarasia:

⁵Sioľ purūdebemārāa nāwā jaradada: Acladada, bārā boroda burro ľrľ bārāma zebada.

Dji droma quirāca zē ła. Burro zaque ľrľ zebada.**

⁶Ara maľda Jesu ume nībabadarā umé panara wānapeda Jesuba jarada quirāca osidaa. ⁷Burro wērāra, dji warra sida Jesumaa edadapeda ādjia cacuade jľ panara burro ľrľ ła sidaa. Maľbe Jesura ľrľ chūmesia Jerusaleľ purūdaa wāi carea. ⁸Ēberārā cābana cuabusiba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jľ panara ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jlwate quedua bara beada ła tucudapeda ode ła cua wāsidaa. ⁹Maľne zocārā ēberārā idji na nīnaba, caidu zebada bida nāwā ła gaudanasidaa:

jBio bia quirua Davideba zedara!

jBio bia ła Ācōrē trľneba zebada!††

jBio bia quirua Bajāne ła!

¹⁰Jesu Jerusaleľne jūēside purura ła gaudanesia. Nāwā iwīdibadajidaa:

–Idjira ¿caida jāvā ła?–

¹¹Iwīdibadaza Jesu ume zepedadarāba panubadajidaa:

–Jāľgara Jesua, Ācōrēneba bedebaria. Idjira Nazare purūdebemaa, Galilea druadebemaa.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juaľ 2:13-22

¹²Māwānacarea Jesura Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo ła sida zocārā duanasidaa. Idjaba ľcaldaba Ācōrē de dromane diada ła paratara dji druā āiba zebadarāa nēba nēdobuebadajidaa āibema paratara diacara panana bēra. Māvā duanane Jesuba ādjirāra jūma āyā jaretacuasias.‡‡ Dji parata nēdobuebadarā mesa beada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasias. ¹³Ādjirāa nāwā jarasia:

**21:5 Zacaria 9:9.

††21:9 Salmo 118:25-26. *Bio bia quirua*. Arameo bedeadē jarabadaa “Hosana.”

‡‡21:12 Zacaria 14:21.

–Ācōrē Bedeade nāwā ʒá ʒla: “Mā dera dji iwidiḃada de adia.” Baribara bārāba “ne drabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanla.–[¶]

¹⁴ Jesu Ācōrē de droma dajada ʒaside dauberrea ʒeada, jīrū bié ʒea sida idjima zesesidaa. Małne ādjirāra biabicuasida. ¹⁵ Baribara Jesuba mama ne ununaca o ʒada sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biḃa bié unusidaa. ^{§§} Māwā duanane warrarāba Jesua nāwā jīgua jara panasidaa: “jBio bia quīrua Daviḃeba zedara!” Mał ūrībadaḃe sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida quīrūsidāa. ¹⁶ Ādjirāba Jesua nāwā jarasidaa:

–¿Māwāra nał warrarāba jara dunada bla bia ūrī ʒaca?–

Jesuba panusia:

–Māē. ¿Bārāba nał bedeara acḃacaca?

Bla warrarāda, ju do quedeada sida ʒasia bla bia bedeadamārēa.–^{*}

¹⁷ Małbe Jesuba ādjirā amepeda Jerusaleḃneba Betanianaa cāine wāsia.

Higojō purruba nūmena

Marco 11:12-14, 20-26

¹⁸ Nurēma diapeda Jesura wayacusa Jerusaleḃnaa wāsia. Wābaramde jarra nūmesia. ¹⁹ Małne higojōda o caita unusia. Baribara ara jūēside queda awa

nūmada unusia.[†] Mał carea higojōa jarasia:

–jBāra waa zaué ʒaya!–

Ara małda higojōra purrubasia. ²⁰ Jesu ume nībabadarāba mał unusidade cawa crīchadaé bēra iwidiḃidaa:

–¿Sāwāērā jāł higojōra abeda purrubasi?–

²¹ Jesuba panusia:

–Wārā arada mla jaraya: bārāba iwidi panara Ācōrēba wārāda oida ijānibara, idjaba poya oéda crīchadaébara, mla jāł higojō oda cāyābara waḃlara odia. Bārāba za ʒa eyaa namaḃa pusade tēune wāduada adibara, bārāba jarabada quīrāca māwāya. ²² Bārāba Ācōrēa iwidiḃadara wārāda edaḃida ijānibara, edaḃia.–

¿Cai trāneba Jesuba jaradia ʒa?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

²³ Jesura waya Ācōrē de droma caita jūēpeda jaradia ʒesia. Māwā ʒade sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā sida idjima zesidaa. Ādjirāba idjia iwidiḃidaa:

–Bla nama o ʒara ¿caiba obi ʒa?–[‡]

²⁴ Jesuba panusia:

–Mla biḃa bārāa iwidiya. Bārāba panusidara mla jaraya caiba mla māwā obi ʒada. ²⁵ ¿Caiba Juaḃra diabuesi

[¶]21:13 *Mā dera dji iwidiḃada de adia.* Isaía 56:7. *Ne drabadarā mīrūbada uria.* Jeremia 7:11.

^{§§}21:15 2 Samuel 5:8 carea judiorāba jarabadjidaa dauberrea ʒeada, jīrū bié ʒea sida Ācōrē de dromanaa wācara panada.

^{*}21:16 Salmo 8:2.

[†]21:19 Israel druade higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde biḃa codida panla. Dji ca zaquera ununibara cawabadaa junione maārī zauida idjaba agostodeba aba octubreḃaa waḃla zauida. Baribara Jesuba queda awa ununa bēra cawasia jūma mał poade higojōra zauēda.

[‡]21:23 *Bla nama o ʒara.* Małḃaba jara ʒaca ʒa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuadada. Baribara āībērā jara ʒa sāwā Jesura Jerusaleḃne jūēnada, idjia dauberrea ʒea, jīrū bié ʒea sida Ācōrē de droma caita biabiḃada, wa purua jaradia ʒada.

borocuemārēā?[¶] ¿Ēberāba wa Bajāne
 ꞑꞑba?–

Małne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne ꞑꞑba diabuesiada adibꞑꞑ, id-
 jia jaraya: “Małda ¿cārē cārēā ijānaé
 basi?”²⁶ Baribꞑꞑ ¿sāwā jaradi ēberāba
 diabuesida?–

Ādjia māwā jara panasidaa purura
 waya panꞑ bērā. Purumaarā Juałꞑ
 Ācōrēneba bedeabari basía. ²⁷Mał bērā
 Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panꞑ.–

Małne Jesuba jarasia:

–Māēteara młꞑ bida bārāa jaraéa
 caiba młꞑa jāwā obi ꞑꞑda.–

Warra umé panꞑnebema

²⁸Māwā duanꞑne Jesuba sacerdote
 bororāa, judiorā dji dromarāa bida
 jarasia:

–Bārāba nał ne jara ꞑꞑꞑebemada
 ¿sāwā crīcha panꞑ? Ēberāda ꞑꞑsia.
 Mał ēberāba warrada umé erobasia.
 Ewari aba dji nabemaa nāwā jarasia:
 “Warra, nane mł néude trajade wādua.”

²⁹Małne dji warraba panusia: “¡Młꞑa
 wāéa!” Baribꞑꞑ jēda crīchapeda trajade
 wāsia. ³⁰Idjaba dewarabemaa dji zez-
 aba abarida jarasia. Małne dji warraba
 panusia: “Bia ꞑꞑa, zeza, młꞑa wāya,”
 baribꞑꞑ wāé basía. ³¹Małba bārāmaarā
 ¿sāłꞑaba dji zezaba quīrā ꞑꞑdara ijā
 osi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dji nabemaba.–

Małne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Māē. Baribꞑꞑ wārā arada młꞑa
 jaraya: Romanebema boro itea parata
 ꞑꞑꞑ pebadarāda, wērārā auđua ꞑꞑa sida
 bārā cāyābara Ācōrē puruđebemarāda
 ꞑꞑadia. ³²Bārā jipa nībađamārēā
 Juałꞑa jaradiade zesia, māwāmīna
 ijānaé basía. Baribꞑꞑ Romanebema
 boro itea parata ꞑꞑꞑ pebadarāba,

wērārā auđua ꞑꞑa bida ijāsidaa. Idjaba
 bārāba małꞑa unusidamīna ijāni carea
 jēda crīchadaé basía.–

Djārā néu acꞑbadadebema ne jara ꞑꞑ

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³Ūrīnadua. Dewaradeba ne jaraya.
 Ēberāda basía. Ewari aba mał ēberāba
 uvada upeda idji néura mōgaraba au-
 đꞑ jūrā casía. Uva ꞑꞑa piabari sida
 osia. Idjaba deda łꞑꞑ osia mamałba
 jūma acꞑ carea. Małbe idji néura
 łꞑꞑꞑ ēberārā ꞑꞑwaeđa ꞑꞑsia. Ādjirā
 ume bedeja ꞑꞑsia néu zaubꞑꞑꞑe jū-
 masāwā idjía diadida panꞑda. Māwā
 bedeja ꞑꞑpeda djibarira dewara dru-
 adaa wāsia. ³⁴Małbe uva jara ba-
 bođode djibariba idji nezocarāda dia-
 buesia néuđebema idjía diadida panꞑꞑa
 edade wānamārēā. ³⁵Małne dji néu
 acꞑ panꞑba idji nezocarāra jidacuasiđaa.
 Aba puosidaa, aba beasidaa, idjaba aba
 mōgaraba tabari ꞑꞑretasidaa. ³⁶Māwā-
 nacarea djibariba dewara nezocarāda di-
 abuesia. Małꞑꞑrāra dji naārā wāpedada
 cāyābara cābanaara panasidaa, baribꞑꞑ
 néu acꞑ panꞑba ādjirā sida abari quīrāca
 bié osidaa.

³⁷Jirūare djibariba idji warrada ād-
 jirāmaa diabuesia. Nāwā crīchasia: “Mł
 warradꞑ wayadia.” ³⁸Baribꞑꞑ ādjirāba
 mał warra unusidae ara ādjiduba
 jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobꞑꞑa
 jūma edaya. ¡Idjira beatadia! Māwāꞑꞑ
 dji ējūāra dadjirā itea ꞑꞑa.” ³⁹Ara
 małda warrara jidadapeda néu āi ed-
 edapeda beasidaa. ⁴⁰Jāłbe djibari ze-
 bꞑꞑꞑe idji néu acꞑ panꞑꞑa ¿sāwā obá?–

⁴¹Małne sacerdote bororāba, judiorā
 dji dromarā bida nāwā panusidaa:

–Idjia quīrā đjuburia neé mał ēberā
 cadjiruarāra beapeda dewara ēberārā
 ume bedeja ꞑꞑaya idji néu acꞑđamārēā.

[¶]21:25 Mateo 3:1-12; Juał 1:6-28.

Małga ēberārāba idji néudebema diadida panara uva jara diadía.–

^{42–43} Małne Jesuba ādjía jarasia:

–Ācōrēba bārā cāyābara dewararāda pe erobeya. Małgarābarga idjia quīrīā bāra odia. Bārāba ¿Ācōrē Bedeade acłdacaca? Nāwā jara bāa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.

Dadjirā Boroba māwā ođā bērā dadjirā–maarā bio biya quīrua.[§]

⁴⁴ Bariduada mał mōgara lrl baeibāra abeda jūma bāgāzōaya, idjaba mał mōgarada abāa lrl baeibāra dji ēberāra pepedeā tabeya.**

⁴⁵ Sacerdote bororāba, pariseorā bida mał ne jaradara ūrīsidade cawasidāa Jesuba ādjidebemada bedea bāda.

⁴⁶ Mał carea ādjirāba Jesura jida quīrīā panasidāa. Baribāra puruda waya panā bērā idu bāsidaa. Puruba crīcha bāsia Jesura Ācōrēneba bedebarida.

Ne cobada waibādeba ne jara bā

Luca 14:15-24

22 Jesuba wayacusa sacerdote bororāa, judiorā dji dromarā bida dewara ne jara bādeba jarasia:

²–Ācōrēba ēberārā pe eroḅara nał quīrāca bāa: ēberārā boroda bāsia. Idji warrada quima edabāra bērā bāsrida ne cobada waibāda obisia. ³Idji nezocarāda wābisia idjia jaredarā trl–namārēā. Baribāra ze quīrīānaé basía.

⁴Małbe dewara nezocarā wābibāde nāwā jarasia: “Māa jaredarāa jaradadua pacada, dewara animarā boreguea bēa sida beapeda codira jūma o eroḅada. Ādjirāa jaradadua jūma wi nūma bērā mł warra quima edabāra carea bāsrida ne codimāa zedamārēā.” ⁵Baribāra idjia jaredarāba ijānaé basía. Abāada idji ējūā

acłde wāsia. Dewarada idji ne nēdobuebarimāa wāsia. ⁶Ācāra bā dji boro nezocarāa jidadapeda puodapeda beasidāa. ⁷Mał carea dji borora bio quīrūsia. Idji sordaorāda wābigapeda mał mīā beapedadara quenanapeda ādji purura babuesidāa.

⁸Māwānacarea dji boroba idji nezocarāa jarasia: “Mł warra quima edabāra carea bāsrida codira jūma wisia baribāra młā jaredarāa nama panani carea bia pananaé basía. ⁹Mał carea dewara ēberārāda o bēaza jāde wānada. Bārāba unubdarāa jaradadua mł warra quima edabāra carea bāsrida ne codimāa zedamārēā.” ¹⁰Ara małda idji nezocarāa o bēaza wāsidaa. Ēberārā dji biarāda, dji cadjiruarā sida zocārā jaresidāa. Māwā de dromara ēberārāba bira nūmesia.

¹¹Dji boroba jarebidarā acłde wāsida ēberāda aba unusia djio quima edabāda ewaride jābadara jlē bāda. ¹²Dji boroba mał ēberāa iwīdisia: “Ache, bāra ¿sāwā nama eda ze bā djio jlē bāda?” Dji ēberāra chupea bēsia. ¹³Małne dji boroba idji nezocarāa jarasia: “Nał ēberā jāwara, jīrū sida cabradapeda dajadaa pāimane batabuedadua. Mama bēara aujīā panania idjaba puaba quida ichia panania.” ¹⁴Ācōrēba zocārā trl bāa, māwāmīna zocārēbe edaya.–

¿Romanebema boro itea parata jara pebdade diadida panāca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵Māwānacarea pariseorāa bedea ausidāa Jesu bié bedebidi carea. ¹⁶Mał carea pariseorāba ādji ume nībabadarāda, Herodeare bēa sida Jesumāa diabuesidāa. Małgarāba Jesua jarasidāa:

§21:42-43 Salmo 118:22-23.

**21:44 Griego bedeade ācāra cartade mał versículora neēa. Mōgara. Acłdua Isaía 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

–Jaradiabari, daiba cawa panla bara eberã jipa bada. Ba wãrã bedeã Ācõrẽ odebemada jumarãa jaradiabaria. Ni abada biara unuca bẽrã ni abalaba bla awara crichabidaca. ¹⁷ Mãeteara naãgãdebemada sãwã cricha bada dairãa jaradua. Romanebema boro itea parata jarã pebdaza çadãji judiorãba diãdida bia ba ca wa biẽ ba?–

¹⁸ Idji biẽ odi carea mãwã panla Jesuba cawa basia. Maã bẽrã jarasia:

–Bãrã dji biaca beara, çarẽ cãrẽ mãra biẽ bedeabi quĩrã panla?

¹⁹ Parata pichi dadãia diabadada aba acãbidada.–

Ara mãda parata pichida aba acãbisidaa.†† ²⁰ Jesuba acãpeda iwidisia:

–çCai quĩradarrada naã paratade ba? çCai trãda ba?–

²¹ ãdãia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

Maãbe Jesuba jarasia:

–Mãwã baibarã Romanebema borodera Romanebema boroa diadada, idjaba Ācõrẽnera Ācõrẽa diadada.–

²² Maã ùrĩbdade cawa crichadaẽ basia. Ara mãda ayã wãsidãa.

Beudarã ãrẽbãdebeama Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara mã ewaride ãcãã saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedada ãrẽbadacada.‡‡ Maã bẽrã Jesua mãwã jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia eberãda warra neẽ bade jaidabarã, idji djababa dji pẽdra wẽrãa edaida bada dji djaba jaidada itea warra unui

careã.¶¶ ²⁵ Ewari aba dairã tãena siete djabarãda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribarã warra neẽ jaidada bẽrã idjiarebemaba dji pẽdra wẽrãa edasia. ²⁶ Baribarã mãã sida warra neẽ jaidasia. Idjaba dji ùbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. Juma mãã siete panla abarica mãwãsidãa.

²⁷ Mãwãnacarea dji wẽrã sida jaidasia. ²⁸ Mãã siete djabarãba abari wẽrãa edasidaa. Mãwãra ãrẽbãdi ewaride çsããgãba idjira erobei?–

²⁹ Mãã carea Jesuba panusia:

–Bãrãba Ācõrẽ Bedeada, idji lãã sida adua panã bẽrã ãi cricha panla.

³⁰ Ûrĩnadua. ãrẽbãdi ewaride eberãra quima edadaẽa ni quima diadaẽa, ãtebarã Ācõrẽ bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia. ³¹ Ācõrẽba beupedadarã ãrẽbãdebeama jaradara çbãrãba acãdacaca? ³² Mãwã jarasia: “Mãra Abrahã ãcõrẽa, Isa Ācõrẽa, idjaba Jacobo Ācõrẽa.”§§ Idjira beu beã Ācõrẽã, ãtebarã zocai beã Ācõrẽa.–

³³ Jesuba mãwã jaradia ba ùrĩbdade eberãrãba cawa crichadaẽ basia.

Ācõrẽba obi ba bedeã dji dromaara ba

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorãba cawasidaa Jesuba saduceorãra chupeabisida. Mãã carea ãdjirãra abaa dji Jaredapeda Jesumaa wãsidãa. ³⁵ Aba judiorã ley jaradiabari basia.* Mããgãba Jesu biẽ bedeabi carea mãwã iwidisia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācõrẽba obi ba bedeadebemara çsããgãda dji dromaara ba?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba mãwã panusia:

††22:19 Parata pichi. Griego bedeade “denario” ba ba.

‡‡22:23 Hecho 23:8.

¶¶22:24 Deuteronomio 25:5-10.

§§22:32 Exodo 3:6.

*22:35 Judiorã ley jaradiabari basia. Mããra griego bedeade ãcãã cartade neẽa.

–Dji naārābema bedeaba nāwā jara ɓaa: “Jūma ɓa soɗeɓa, jūma ɓa jau-redeɓa, idjaba jūma ɓa crīchadeɓa ɓa Boro Ācōrēra quīrīādua.”† Ācōrēba obi ɓa bedeadebemara maādrā dji dromaara ɓaa. ³⁹ Idjaba maāare ɓada ɓari quīrāca ɓaa. Maāgaba nāwā jara ɓaa: “Djārāra quīrīādua ara ɓadji quīrīā ɓa quīrāca.”‡
⁴⁰ Maā crīcha droma umé panāda dad-jirāba ijā odīɓara, jūma Ācōrēba Moisea diada leyra idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba ɓapedada sīda odīa.

Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ɓai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorā wađi arima duanane Jesuba ādjirāa iwīdīsia:

⁴² –Bārāmaarā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ɓa caideɓa zeī?–

Ādjirāba panusīdaa:

–Davīdeɓa zeya.–

⁴³ Maāne Jesuba iwīdīsia:

–Māwā baīɓara, Davība ɓa sāwāērā Ācōrē Jauredeɓa idjira mā Boroada asi? Davība nāwā jarasia:

⁴⁴ Dadjirā Boroɓa mā boroa jarasia: mā jawa araare chūmedua ɓa ɓa ume dji quīrūrā mā ɓa jawaeda ɓa ɓaraada.[†]

⁴⁵ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada Davība mā Boroada asīɓara, ɓa sāwā Davī warra bai?–

⁴⁶ Maāne ni ɓaaba Jesua poya panūaé basīa. Idjaba maā ewarīdeɓa lītaa idjīa iwīdīdira wayasīdaa.

Jesuba pariseorā bié jarada

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

23 Māwānacarea Jesuba idji ume nīɓabadarāa, dewara ēberārāa bīda nāwā jarasia:

² –Judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bīda Moiseba jaradia ɓadara jaradiabadaa. ³ Maā bērā ādjirāba jarabadaa jūma ijā odīdua. Barīɓara ādjirāba ara ādjia jaradia panā quīrāca odāca. Maā bērā ādjirāba o panā quīrāca orānadua. ⁴ Ādjirāba ēberārāa bedeɓa zareada ijā obībadaa ne zaɓaa ataubi panā quīrāca. Barīɓara arīde ijā odāmārēā nī maārī bīda careɓadāca.

⁵ Ādjirāba ne jūmada obadaa dewarārāba bīa ununamārēā. Ācōrē bedeɓa cartade ɓadara buchaca zaquede eɓa ɓadapeɓa ādji dratude, jawaɓotode bīda jāɓadaa. Barīɓara dji buchacara joubāa obadaa dewarārāba bīa ununamārēā. Idjaba maā careɓa ādjia jāɓada ide jizojizoa drasoɓa ɓeada cajudapeɓa jāɓadaa.[§]

⁶ Ābaa ne cobāde ādjira dji dromarā chūmeɓade chūme quīrīābadaa. Judiorā dji jareɓada dede bīda ara maā quīrāca obadaa. ⁷ Idjaba purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba ādjia wayaadeɓa “Mērā, Jaradiabari” adīda.

⁸ Barīɓara bārāra jūmaena djabarā bērā idjaba Jaradiabarīda ɓa eropanā bērā quīrīānīé panā ēberārāba bārāa “Jaradiabari” adīda.^{**} ⁹ Maā awara nā dudabema nī ɓaaba “dai zeza” arānādua, Zezada ɓa bajāne eropanā bērā. ¹⁰ Idjaba quīrīārānādua ēberārāba bārāa “dai boro” adīda, bārā Boroɓa ɓa ɓara

†22:37-38 Deuteronomio 6:4-5.

‡22:39 Levitico 19:18.

†22:44 Salmo 110:1.

§23:5 Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41.

**23:8 Jaradiabarīda ɓa eropanā. Griego bedeade āɓara cartade maāare ɓa ɓaa: “Idjira Critoa.”

ƆΛ bĕrĕ. Idjira Ācōrĕba ēdra edabari diai jaradaa. ¹¹ Bārānebemada dji dromaara ƆΛra waabemarā nezocada Ɔaida ƆΛa. ¹² Bariduada dji dromaara Ɔa quīrīā ƆΛbΛrΛ Ācōrĕba edaara ƆΛya. AƆaƆba ara idjida edaara ƆΛibΛrΛ Ācōrĕba dji dromaara ƆΛya.

¹³ ĪBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca Ɔearā, mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ! Bārāba ēberāra Ācōrĕba pe erobΛdebemada idu cawabidacaa. Quīrīānāé panΛa idjia bārāra pe erobaida idĵaba dewararāba māwā quīrīā panΛ sīda bārāba iduaribidacaa.

¹⁴ ĪBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca Ɔearā, mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ! Pĕdra wĕrārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabīdī carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrĕa iwīdibadaa. Mañ carea Ācōrĕba bārāra biara cawa oya.^{††}

¹⁵ ĪBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca Ɔearā, mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ! Nañ ējūāne, pusade bīda pΛrΛabadaa bārāba jaradia nīnada aƆaΛa īĵabīdī carea. BaribΛrΛ mañ īĵābΛrΛra bārā cāyābara bīĕara Ɔepeda wetara tΛbΛ uruade Ɔaida ƆΛa.

¹⁶ ĪBārāra mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ! Dauberrea Ɔea quīrāca panΛa. ¿Sāwā purura jīpa pe ededī? Nāwā āī jaradiabadaa: bariduaba Ācōrĕ de droma trĕneba wārāda ne oida jaraibΛrΛ, māwā oé sīda cadĵiruaéana abadaa. BaribΛrΛ Ācōrĕ dede ƆΛ oro trĕneba ne oida jaraibΛrΛ, wārāda oida ƆΛada abadaa. ¹⁷ ĪBārāra crīcha neé Ɔea! ĪDauberrea Ɔea quīrāca panΛa! ¿Sāwā biara ƆΛ? ¿Ācōrĕ de dromada dji oro cāyābara biara ƆΛéca? Mañ orora

Ācōrĕ itea bia ƆΛa aƆabe Ācōrĕ dede ƆΛ bĕrĕ.

¹⁸ Bārāba nañ sīda jarabadaa: “Baridubaba animarā babue diabada trĕneba wārāda ne oida jaraibΛrΛ, māwā oé sīda cadĵiruaéa. BaribΛrΛ dji animarā trĕneba ne oida jaraibΛrΛ, wārāda oida ƆΛa.”

¹⁹ ĪBārāra crīcha neé Ɔea! ĪDauberrea Ɔea quīrāca panΛa!^{‡‡} ¿Sāwā biara ƆΛ? ¿Ne babue diabada dji animarā cāyābara biara ƆΛéca? Mañ animarāra Ācōrĕ itea bia ƆΛa aƆabe ne babue diabada ĕrĕ ƆΛ bĕrĕ.

²⁰ Ūrīnadua: aƆaƆba ne babue diabada trĕneba wārāda ne oida jaraibΛrΛ, aƆabe mañ trĕneba māwā oida jaraé ƆΛa. ĀtebΛrΛ mañ ĕrĕ ƆΛ animarā trĕneba māwā oida jara ƆΛa. ²¹ Mañ awara aƆaƆba Ācōrĕ de droma trĕneba wārāda ne oida jaraibΛrΛ, aƆabe mañ trĕneba māwā oida jaraé ƆΛa. ĀtebΛrΛ Ācōrĕ mañ dede ƆΛ trĕneba māwā oida jara ƆΛa. ²² Mañ awara aƆaƆba bajā trĕneba wārāda ne oida jaraibΛrΛ, Ācōrĕ bugue trĕneba māwā oida jara ƆΛa idĵaba Ācōrĕ mama chūmΛ trĕneba wārāda ne oida jara ƆΛa.

²³⁻²⁴ ĪBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca Ɔearā, mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ! Burrumia sābada quīrāca Ācōrĕ leyde maārīara ƆΛda quīrācuīta obadaa. Menta quedada, aní tada, comino sīda die ewabΛdaza aƆa Ācōrĕa diabadaa. BaribΛrΛ cameyo mībuebada quīrāca Ācōrĕ leyde dji dromaara ƆΛda odacaa. Dĵārā ume jīpa odacaa, quīrā dĵuburiadacaa, idĵaba Ācōrĕra īĵānacaa. Bārāba idjīa ne diabΛda awara ¿cārĕ cārĕā mañ sīda odaé panΛa? ĪDauberrea Ɔea quīrāca panΛa! ¿Sāwā purura jīpa pe ededī?

²⁵ ĪBārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca Ɔearā, mīā dĵuburi panΛa Ācōrĕba cawa oi bĕrĕ!

^{††}23:14 Griego bedeadē ĕrĕ cartade mañ versīculora neéa.

^{‡‡}23:19 Bārāra crīcha neé Ɔea. Griego bedeadē ĕrĕ cartade mañra neéa.

Bārāba tazara, epedeco sida ĩrālbemada quĩrācuíta sġabadaa, baribara eda mititia ħaa. Ara maĩ quĩrāca bārā sođe ne jūmada ara bādji itea eda quĩrābadaa idjaba ne draabadaa. ²⁶¡Pariseo dauberre! Naārā tazara, epedeco sida eda sġadua; māwābara ĩrālbema sida bia sġa ħaya.^{¶¶}

²⁷¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca ħearā, miā dġuburi panġa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra beudarā tġaripedada ĩrā totroa nūm quĩrāca ħea. Maġara dajadaare bia quirua, baribara edaare beudarā ħawaraba, ne jūma mititiaba bira ħaa. ²⁸Ara maĩ quĩrāca bārāra ēberā daumaarā jipa ħeaca panġa, baribara wārāda bārāba jaradiabadara odacaa. Bārā sora ne jūma cadjiruaba bira ħea.

²⁹¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca ħearā, miā dġuburi panġa Ācōrēba cawa oi bērā! Ācōrēneba bedeabadarā tġaripedadama bārāba ĩrālbemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa ħearā tġaripedadama bida ara maĩ quĩrāca obadaa. ³⁰Maĩne bārāba jarabadaa: “Dadji drōāenabema ewaride pananabara, Ācōrēneba bedeabadarāda careba beadaé bacasia.” ³¹Māwā bārāba jara panġa Ācōrēneba bedeabadarā quenapedadarāneba yōsidada. Bārāra ara ādjirā quĩrāca ħea. ³²Maĩ bērā bārā drōāenabemaba opedadaéra jūma odadua!

³³¡Bārāra dama quĩrāca ħea! Ācōrēba bārāra wārāda tġaba uruade bié ħaya. ³⁴Mā Ācōrēneba bedeabadarāda, crīcha cawa ħeada,

Ācōrē ley jaradiabada sida bārāmaa diabueya. Baribara bārāba ĩcra beadia idjaba ĩcra crude cachi jira ħadia. Dewararāda bārā dji jarebada dede soaba udia idjaba bié odi carea puruza ēpēnia. ³⁵Maĩ bērā jūma ēberā jipa ħea naārāedaba beapedada carea Ācōrēba bārāra cawa oya: Abel jipa ħa beapedada carea, Berequía warra Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.^{§§} ³⁶Wārā arada mġa jaraya: jūma maĩ ēberārā beapedada carea Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya.–

Jesu Jerusaleĩ carea sopuada

Luca 13:34-35

³⁷¡Jerusaleĩ, Jerusaleĩ, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa!* Mġa ħarima zocārā bārāra ābaa pe eda quĩrā ħasia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quĩrāca. Māwāmīna bārāba quĩrānaé basía. ³⁸Maĩ carea Ācōrēra waa bārā ume ħaéa.† ³⁹Mġa bārāra jaraya: ara idiba mġa waa ununaéa aba mġa bia edabadaa. Maĩ ewaride nāwā jaradia: “¡Bio bia ħa Ācōrē trāneba zebara!”–‡

Ācōrē de droma jūma ārĩni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Luca 21:5-24

24 Jesura Ācōrē de droma dajadaare ħadada wābara basía. Maĩne idji

¶¶23:26 *Epedeco sida*. Griego bedeade ĩcra cartade maĩra neéa.

§§23:35 *Abel*. Genesi 4:3-8. *Zacaria*. Maġa Zacaria zezara wārāda Joyadá basía. 2 Cronica 24:20-22. *Berequía warra Zacaria*. Zacaria 1:1.

‡23:37 1 Reye 9:10; Jeremia 2:30.

†23:38 Jeremia 22:5.

‡23:39 Salmo 118:26.

ume nībabadarāda idji caita zedapeda jarasidaa:

–Acadua Ācōrē de dromara, caita bea de sida sāvā bia quedeada.–

²Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Māē, bārāba unu panara bia quedeaa. Baribara wārā arada māa jaraya: nañ mōgara capedadara jūma todogozoaya.–

³Jesu Olivo eyade chūmaside idji ume nībabadarāa idjmaa wānapeda āduba nāvā iwidišidaa:

–Dairāa jaradua, Ācōrē de dromara ¿sālbe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi bara zebododa? Idjaba ¿cārēneba cawadi nañ ewarira jōbarada?–

⁴Jesuba panusia:

–Quirācuīta beadadua ni abaaba cūrū-garānamārēā. ⁵Zocārāba jaradīa ādjirda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māvā ēberārāda zocārā cūrūgadīa.

⁶Bārāba ūrīnia abaal puruda dewara ume djō duanada idjaba drua āyā biēa māwā duanada. Baribara ne wayarānada. Mañgara jūma māwāida bla. Baribara nañ ewarira wađi jōēa. ⁷Abaal puruda dewara puru ume djōnia. Abaal druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia. ⁸Zocārā druade jarrabada baraya idjaba de uremīada baraya. ⁸Baribara mañ naārā mīgabādara maārī baya wērā warra puā za bla quirāca.

⁹Mañ ewaride ēberārāba bārāra zarrārāa jida diadīa biē odapeda beadamārēā. Mā ijā panā carea jūmarāba bārāra quirāmania. ¹⁰Mañ carea zocārāba mā ijā panara igaradīa. Mañne dji jidabidīa

idjaba dji quirāmania. ¹¹Ācōrēneba bedeabada dji wārēē beada zedīa. Mañgarāba ēberārāra zocārā cūrūgadīa. ¹²Cadjiruara auđuara yōbara bēra zocārāba djārā quirāa pananara igaradīa. ¹³Baribara bārāba mañ ewari zareade mā ijā panada igaradēbara, Ācōrēba ēdra edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴Mañne bedeā bia Ācōrēba pe eroabdebemada jūma nañ ējūāne jaradīa puru beāza ūrīnamārēā. Māvānacareabara nañ ewarira jōya.

¹⁵⁻¹⁶Ācōrēneba bedeabari Danielba cartade bāsia Ācōrē de dromane eda dji biara bla dejāne Ācōrēba quirācada abaaba bāida. ⁸(Dji carta acā bla cārē jara bāda cawāida bla.) Bārāba mañ unubadade Judea druade beara eyadaa mīrū wānīda panā. ¹⁷Ēberā idji de lrā bāra idji dede eda wāiē bla ne edai carea. ¹⁸Dji peade bla idjia lrā jābarira jēda edade wāiē bla. ¹⁹Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erohea sida bio mīā djuburi beadīa. ²⁰Ācōrēa iwīdidadua cue jara wa lñāūbada ewaride mīrū wāna amaaba. ²¹Mañ ewaride ēberārāra bio bia mīgadīa. Ācōrēba nañ ējūā odadeba ltaā ēberārāra mañ quirāca bia mīgadācaā idjaba māwānacarea waa ara mañ quirāca mīgadāēa. ²²Mañ ewarira dārāya. Ācōrēba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaada ēdrađē bacasia. Baribara Ācōrēba edada ēberārā carea jūma daucha bia mīgabiēa.

²³⁻²⁴Mañ ewaride ācāba sewadeba jaradīa ādjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Idjaba ācāba sewadeba

^{24:7} Griego bedeade ācā cartade idjaba nāvā bla bla: “Cacua biē bāida quirātanoa odjacuadīa.”

^{24:15-16} Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mitīa bāsia 168 poa Jesu tođi naēna. Baribara Jesuba jarasia mañ Antiocoba ođa quirāca wayacusa māwāida. ācāmaārā Jesuba jaradara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleñ puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārīsidade. ācāmaārā jara bla cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ācāmaārā Jesuba jaradara jirūarebema ewaride māwāya.

jaradía ādjira Ācōrēneba bedēabarida. Maḷgarāba ne ununaca waiβla βeada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sīda poya cūrūgadibara, ādjirā sīda cūrūgacasiḍaa. Maḷ bēra ābaḷba bārāa jaraibara, “Acḷadua, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara nama βla,” maḷra ijārānada. Dewaralba idjira jarima βlada aibara, maḷ sīda ijārānada. ²⁵ Jūma maḷgara mḷa bārāa jara-sia māwāi naēna.

²⁶ Maḷ bēra ābaḷba bārāa jaraibara: “Ūrinada, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ējūā pōāsa ewaraga βde βla,” jāmaa wārānada. Dewaralba jaraibara: “Acḷadua, idjira nama dede eḍa βla,” maḷra ijārānada. ²⁷ Naḷ Djara Edaḍa zebara jūmarāba ebuda ununia ḷmā-dau odjabariareba ḷmādau βebariḍaa baa purewa edabaraḍe ebuda unubada quīrāca. ²⁸ Jūmarāba cawa panla āgoso powua nūmama ne beudara tabḷa. Ara maḷ quīrāca mḷ zebara jūmarāba ununia.–

Naḷ Djara Edaḍa zeidebema

*Marco 13:24-37; Luca
21:25-33; 17:26-30, 34-36*

²⁹ Ēberārā bio bia mīga pananacarea ara maḷda ḷmādaura pāimaya. Jedeco sīda ḷnaéa. Chīdaura bajāneba βacuadía. Jūma bajāne βeara quīrā awara βeya.** ³⁰ Maḷne bajāne ne ununia. Maḷgara mḷ, Naḷ Djara Edaḍa zebaraḍebemaa. Maḷ unubadaḍe jūma naḷ ējūāne βea purura ne wayaḍeba jīānia.†† Mḷra jārārāne ḷβla bara zebaraḍa idjaba quīrāwārēā dorrodorrea βḷa ununia.‡‡ ³¹ Maḷne

cachiru jīguabaraḍe mḷa bajānebema nezocarāda drua βeaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jaredamārēā.

³² Higojōneba ne jarabaraḍa cawadaḍa. Dji jḷwatare tucu nūmepeda quedua barabaria. Maḷneba jūmarāba cawa panla dārāēne poara zeida. ³³ Ara maḷ quīrāca mḷa jaraḍa unubadaḍe cawadaḍa mḷ zei ewarira jūēbododa. ³⁴ Mḷa bārāa wārāda jaraya: naḷ ewaridebema ēberārā beudi naēna maḷra jūma māwāya. ³⁵ Bajāra jōya, naḷ ējūā sīda jōya, baribara mḷa jaradara wārāda māwāya.

³⁶ Baribara ni ābaḷba maḷ ewarira sālbe māwāida cawaḍaéa. Ācōrē bajānebema nezocarā bīda adua panla. Mḷ, Naḷ Djara Edaḍa bīda adua βla.††† Aβabe mḷ Zezabara cawa βla. ³⁷ Naḷ Djara Edaḍa zei ewarira Noé ewaride βada quīrāca βaya.§§ ³⁸ Dopapa zei naēna ēberārāra ne co duanabadjia, mīā cāi duanabadjia, dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane βadobaraḍaa. ³⁹ Ādjirāba dopapa zeidebemada cawadaca basía. Baribara wārāda zeside ādjirāra jūma nābara quinisiḍaa.* Ara dopapa cawaēne zeḍa quīrāca mḷ, Naḷ Djara Edaḍara cawaēne zeya. ⁴⁰ Maḷ ewaride ēberāda umé ādji ējūāne traja panne mḷ, Naḷ Djara Edaḍaba aba edeya baribara dewarabemara βeya. ⁴¹ Wērārāda umé abarī yude ne βa panne mḷ, Naḷ Djara Edaḍaba aba edeya baribara dewarabemara βeya.

⁴² Maḷ carea dau ḷβla βeadaḍa. Bārā Borora sālbe zeida adua panla. ⁴³ Naḷda cawadaḍa: de djibariba ne draabarira

**24:29 Isaía 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15.

††24:30 Zacaria 12:10.

‡‡24:30 Daniel 7:13-14.

†††24:36 Mḷ, Naḷ Djara Edaḍa bīda adua βla. Maḷra griego bedeaḍe ḷcra cartade neéa.

§§24:37 Genesi 6:5-8.

*24:39 Genesi 7:6-24.

sãlbe zeida cawa ðalbara, cãíé bacasia ni cãrê sída dralabi amaaba. ⁴⁴Ara maã quírãca bārã bída jãã ðeadaua. Bārãba mã, Naã Djara Edada zeéda crícha panane zeya.

Nezoca umé pananeba ne jara ða

Luca 12:41-48

⁴⁵Nezoca crícha cawa ðalba jipa obari quírãca ðeadaua. Idji boroba waabema nezocarãda idji jawaeda ðasia ariéde ne cobi ðamãrãé. ⁴⁶Nezocaba mãwã o ðada idji boroba unune zeibara, idjira bio bia ðaya. ⁴⁷Wãrã arada mã jaraya: dji boroba jũma idjia eroðara maã nezoca jawaeda ðaya. ⁴⁸Baribara maã nezocara dji cadjirua baibara, idji soðe mã boro zeira dãrãyana aya. ⁴⁹Maãne waabema nezocarãra bié o ðaya idjaba beu nĩbabadarã ume ne co ðepeða itua do ðaya. ⁵⁰Aðeða idji boro zeida jããé ðaya. Mãwã ðaðe idji borora cawaéne zeya. ⁵¹Maãbe dji boroba bio cawa opeða dji biaca ðearã ume bié ðaya. Mama jũmarãda aujã panania idjaba puaba quida íchia panania.

Die awérãrãnebema ne jara ða

25 Bajãne ðalba éberãrã pe eroðara naã quírãca ðaya: awérãrãda die panasidaa. Ádjiza íbírãda edaðepeða quima edaya ða umaquírãda audiabariéde wãsidã. ²Maã awérãra juesuma crícha cawa panasidaa. Baribara juesuma crícha neé panasidaa. ³Dji crícha neé panaba ádji íbírãra edesidaa baribara olivo dragada ededaé basia dãrã coa eroðeadi carea. ⁴Maãne dji crícha cawa panaba ádji íbírãra edesidaa, idjaba olivo draga sída auðu edesidaa. ⁵Dji quima edaya ða umaquírãra dãrãna bẽrã jũmarãda daupeaðepeða cãisidaa.

⁶Maãne ariquetra bedeada jĩgua úrisidaa: “¡Dji quima edaya ða umaquírãra zebara! ¡Djira audiabariéde wãnadua!” ⁷Ara maãda jũma maã awérãra piradrãsidã ádji íbírã biara uruabidi carea. ⁸Maãne dji crícha neé panaba dji crícha cawa panãa jarasidaa: “Dai íbírãra quicuaboðeada. Bãrã olivo dragaðebemada diadaua.” ⁹Baribara dji crícha cawa panaba panusidaa: “Daiba bãrãa diadibara ni abal itea araéa. Biara ða bãrã itea nẽdode wãnida.” ¹⁰Ara maãda olivo dragara nẽdode wãsidã. Maãmisa dji quima edaya ða umaquírãra jũesia. Maãbe dji crícha cawa panara idji ume dji ðasridã o panamaa edã wãsidã. Ara maãda nezocaba edã wãbadara jũãtra ðasia.

¹¹Mãwãnacarea dji olivo draga nẽdode wã pananara jẽda zedapeða jarasidaa: “Dai boro, dai boro, daira idu edã wãbidua.” ¹²Baribara dji quima edabara umaquírãba jarasia: “Wãrã arada mã jaraya: mã bãrãra unuca.”–

¹³Maãbe Jesuba jarasia:

–Maã carea bãrãra dau ðalã ðeadaua. Mã, Naã Djara Edada zeie warira, dji hora sída adua panã.†

Paratãbeba ne jara ða

Luca 19:11-27

¹⁴Bajãne ðalba éberãrã pe eroðara naã quírãca ða: éberãda dewara druadaa wã carea ðasia. Maã carea idji nezocarãda trãcuapeða idji paratara ádjiza diasia ne o pananeba waribidamãrã. ¹⁵Ádjiza poya waribidida críchada quírãca diasia. Aðala paratada mil juesuma diasia. Dewarabemã mil umé diasia. Dewara mil aba diasia. Maãbebara wãsia.

¹⁶Dji mil juesuma edadãra maã parata waribi carea trajãde wãsia. Mãwã id-

†25:13 Naã Djara Edada zeie. Maãra griego bedeaðe ãlara cartade neéa.

jia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara mañ quĩrāca dji mil umé edadaba dewara mil umé edasia. ¹⁸ Baribara dji mil aba edadaba mañ paratara egorode jou basia.

¹⁹ Dārābarade ādji borora jēda zesia. Mañbe idjia parata amenanebemada idji nezocarā iwidiisia. ²⁰ Dji mil juesuma edadara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mā boro, bla mil juesuma diadadeba māa dewara mil juesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia bla, nezoca bia, bla jipa obaria. Māa mañri diadara bla aride oda bērā māa waiblara ba jawaeda bla. Eda zedua mā ume basrida panani carea.”

²² Mañbe dji mil umé edadara zepeda jarasia: “Mā boro, bla mil umé diadadeba māa dewara mil umé enesia.”

²³ Dji boroba jarasia: “Bia bla, nezoca bia, bla jipa obaria. Māa mañri diadara bla aride oda bērā māa bla waiblara ba jawaeda bla. Eda zedua mā ume basrida panani carea.”

²⁴ Baribara dji mil aba edadara zepeda jarasia: “Mā boro, māa cawa bla bla djārāra quĩrā djuburiacada parata edai carea. Mañ awara djārāba upedadara ewabaria. ²⁵ Mañ carea māra ne wayasia. Ba parata aduabue amaaba egorode jou basia. Baribara nama erobla.” ²⁶ Mañbe dji boroba jarasia: “¡Nezoca cadjirua, bara djuburia tabla! Bla wārāda cawa basia māa djārāneda edabarida idjaba djārāba upedadara ewabarida. ²⁷ Mañ bērā bla mā paratara dji parata wagabada dede blāda basia. Māwā odabara mā zebara mā parata edabara awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Mañbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erobara jārīnapeda dji die mil erobla diadada. ²⁹ Māa diada audu abalaba eneibara māa mañ ēberā audu diaya. Baribara māa diada audu eneēbara, māa mañri diada sida jūma

jārīya. ³⁰ Jāñ nezoca djuburia tabla dajada pāĩmane batubedada. Mama beara aujā panania idjaba puaba quida ichia panania.”

Jūmarā cawa oidebema

³¹ Mā, Nañ Djara Edadara jūma bajānebema nezocarā ume bla bara zebara, mā bugue quĩrāwārēā bade chūmeya cawa oi carea. ³² Mañbe druazabema ēberārāda mā quĩrāpita zedia. Mañgarāra māa awara awara bla oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ābaa pananada awara bābari quĩrāca. ³³ Dji oveja quĩrāca beada mā jawa araare bla. Dji chiwatu quĩrāca beada mā jawa aclare bla. ³⁴ Mañbe mā, dji Boroba jawa araare duanrāa nāwā jaraya:

“Bārā, mā Zezaba bia bacuadarā, zedada. Idji purude bia pananada. Nañ ējūā oda ewarideba ltaa mañ purura bārā itea o bacārā. ³⁵⁻³⁶ Mā jarra baside bārāba ne cobisida; mā opichia baside baido dawasida; māra drua āibema quĩrāca para nībaside bārā dede bia edasida; māa cacuaē jāi carea neē baside māa diasida; mā cacua biē baside aclaē zesida; idjaba māra preso baside aclaē zesida.”

³⁷ Mañbe dji jipa beaba iwidiidia: “Dai Boro, ¿sālbe bara jarra basi? ¿Sālbe daiba bara ne cobisida? ¿Sālbe bara opichia basi? ¿Sālbe daiba bara baido dawasida? ³⁸ ¿Sālbe bara drua āibema quĩrāca para nībasi? ¿Sālbe dai dede bara bia edasida? ¿Sālbe daiba ba cacuaē jāmārēā diasida? ³⁹ ¿Sālbe bara cacua biē bade wa preso bade daiba aclaē wāsida?”

⁴⁰ Mañbe mā panuya: “Wārā arada māa jaraya: bārāba mā djabarā dji edaara quedeada carebasidaē māa carebasida.”

⁴¹ Mañbe mā jawa aclare duanrāa jaraya: “Bārā, Acōrēba biē bādarā, mā

caitabemada āyā wānadua tɒɒ urua quicadaa. Maḷgɒɒ Ācōrēba coa ɒsɒ diauruda, idji nezocarā sɒda cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ Mā jarra ɒsɒde bārāba ne cobidaé basía; mā opichia ɒsɒde baido dawadaé basía; drua āibema quírāca pɒɒɒ nɒbaside bia edadaé basía; mḷa cacuade jāi carea neé ɒsɒde bārāba didadaé basía; mā cacua bié ɒsɒde, preso ɒsɒde bida bārāba mḷra acɒde zedaé basía.”

⁴⁴ Maḷne ādjirāba iwídidia: “Dai Boro, daiba ɒra jarra ɒda, opichia ɒda, drua āibema quírāca pɒɒɒ nɒda, cacuade jāi carea neé ɒda, cacua bié ɒda, wa preso ɒda ununaca basía. ¿Sāḷbe ɒra carebadaé basi?”

⁴⁵ Maḷne mḷa panuya: “Wārā arada mḷa jaraya: bārāba dji edaara quedeada carebadaé baside mḷda carebadaé basía.” ⁴⁶ Maḷbe Ācōrēba ādjirāra tɒɒ urua quicadaa ɒatacuaya, baribɒɒ dji jipa ɒeara idji ume ewariza zocai ɒadamārēā edeya.–

Jesu beadi carea crícha jɒɒ panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juaḷ 11:45-53

26 Jūma maḷ jaradiadacarea Jesuba idji ume nɒbabadarāa jarasía:

²–Bārāba cawa panḷa ewarí umé babɒɒde Egiptoéba ēdɒpedada quírānebabada ewarida oéida.[‡] Maḷne abalba mā, Naḷ Djara Edadara jidabiya crude cachi beadamārēā.–

³ Maḷmisa sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sɒda Caipá de dromane ābaa dji jaresídaa. Maḷ Caipára sacerdote dji dromaara ɒsɒ. ⁴ Maḷne bedea ausídaa Jesura chupea jidadapeda beabídi carea.

⁵ Baribɒɒ jarasídaa:

–Ewari dromane jidadaéa ēberārā quírúbucarānamārēā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro ḷrḷ weada

Marco 14:3-9; Juaḷ 12:1-8

⁶ Maḷ ewaride Jesura Betania purude Simoḷ aida bara ɒda dede ɒsɒ. ⁷ Maḷne wērāda idjima zesia. Maḷ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia.[¶] Boteyara quera bio nēɒa ɒba bira ɒsɒ. Jesu ne co chūmḷne wērāba maḷ querara idji boro ḷrḷ weabuesia. ⁸ Jesu ume nɒbabadarāba maḷ unubdade quírúsídaa. Nāwā jarasídaa:

–¿Cārē cārēā jāwā weatasi? ⁹ Nēdobuedabara paratada waiɒa edacasia. Maḷba ne neé quedeera carebacasia.–

¹⁰ Baribɒɒ Jesuba maḷda ūrḷna bērā jarasía:

–¿Cārē cārēā idjira quēā panḷ? Idjia mā jāwā odara bia ɒsɒ. ¹¹ Ne neé quedeera ewariza bārā tāēna panania, baribɒɒ mḷra bārā ume ewariza ɒaé. ¹² Dārāéne mḷra beupeda tɒbaridía. Naḷ wērāba mḷra maḷ carea queraba pāsía. ¹³ Wārā arada mḷa jaraya: jūma naḷ ējūāne bedea bia mḷnebema jaradiabdamā naḷ wērāba odara nēɒɒɒdia idji sɒda quírānebadamārēā.–

Judaba Jesu jidabi carea críchada

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadebema basía. Maḷ Judara sacerdote bororāmaa wāsía. ¹⁵ Idjia nāwā iwídisia:

–Mḷa bārāa Jesuda jida diaibɒɒ, ¿bārāba mḷa cārēda diadí?–

[‡]26:2 Exodo 12:1-27.

[¶]26:7 *Alabastro*. Maḷgɒɒ mōgara cuaracuara ɒa. Mācua zareaé ɒl bērā ne obadaa. Judiorāba alabastora Egipto druaéba enebadjídaa. Jūma alabastro odara nēɒa ɒa.

Maľne ādjirāba parata torroda treinta diasidaa.[§] ¹⁶ Mamaľba ľtaa Judaba jľraľbadjia sāwā Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarā ume ne coďa

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Juaľ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹⁷ Paľ ēsābari neē ľa cobada ewarida jūēsia. Domia aba māwā cobadjidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĩbabadarāba idjima a wānapeda iwidišidaa:

–ĵĽa sāma quĩrĩā ľa daiba Egiptodeba ēđrľpedada quĩrānebađi carea cobadara ľa itea odida?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–Jerusalemne dadjia unubada ēberā-maa wānadua. Idjia nāwā jaradadua: “Dadjirāa Jaradiabariba jara ľa idji ewarira caita ľada. Idjia, idji ume nĩbabadarā bida Egiptodeba ēđrľpedada quĩrānebađi carea cobadara ľa dede codia.”–

¹⁹ Ara maľda Jesuba jaraďa quĩrāca idji ume nĩbabadarāba Egiptodeba ēđrľpedada quĩrānebađi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume nĩbabadarā doce panľ ume mesa icawa chūmesia. ²¹ Ne co panľne idjia jarasia:

–Wārā arada mľa jaraya: aba bārānebemaba mľra jidabiya.–

²² Maľ carea ādjira bio sopua panesidaa. Ara maľda aba aba idjia iwidišidaa:

–Mľ Boro, ĵmľa māwā oica?–

²³ Idjia panusia:

–Mľ ume ābari epeďecode ne co ľľba mľra jidabiya.** ²⁴ Wārāda mľ, Naľ Djara Edadara beuida ľla Ācōrē Bedeade ľľ ľa quĩrāca.†† ĵBaribľra mľ jidabi ēberāra bio mĩā đjuburi ľla! Idjira topeďadaēbara biara ľacasia.–

²⁵ Maľne Juda, Jesu jidabiya ľľba iwidišia:

–Jaradiabari, ĵmľa māwā oica?–

Jesuba panusia:

–Māē, ľla māwā jara ľla.–

²⁶ Wađi ne co duanľne Jesuba paľda jľwade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Maľbe cōrācuapeda idji ume nĩbabadarāa diabľrľde jarasia:

–Edadadua. Codadua. Naľgara mľ cacuaa.–

²⁷ Māwānacarea uva ľa tazade ľľda edapeda Ācōrēa bia ľľada asia. Maľbe ādjirāa diabľrľde jarasia:

–Jūmarāba doďadua. ²⁸ Naľgara mľ oaa. Mľ oa erozoabľrľba Ācōrēba bedea djiwidida ľľbľrľla zocārā ēberārāba cadjirua opeďadada quĩrādoai carea.‡‡

²⁹ Mľa jaraya: mľa uva ľara waa doēa aba mľ Zezaba jūma idji ēberārā pe erobeľrľdaa. Maľbeľrľla mľa bārā ume uva ľada wayacusa doya.–“

Pedroba Jesu igaraēana aďa

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juaľ 13:36-38

³⁰ Maľbe Ācōrē Bedeadebemada trľānapeda Olivo eyadaa wāšidaa.‡‡

³¹ Maľne Jesuba ādjia jarasia:

–Naľ diamasi jūma bārāba mľra igaradia. Ācōrē Bedeade nāwā ľľ ľla:

§26:15 Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

**26:23 Salmo 41:9.

††26:24 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:13deba aba 53:12ďaa.

‡‡26:28 Bedea djiwidĩ. Jeremia 31:31-34. Ācōrēra naārā israelerā ume bedea ľasia (Exodo 24:6-8). Djiwidĩ. Griego bedeade ľcľra cartade maľra neēa.

“26:29 Uva ľada wayacusa doya. Griego bedeade maľba idjaba jara ľla: “Uva ľa djiwidida doya.”

§§26:30 Maľ ewari dromane judiorāba ne codi naēna Salmo 113deba aba 114ďaa trľābadjidaa. Ne copeďadacarea Salmo 115deba aba 118ďaa trľābadjidaa.

“Māa oveja wagabarira beabarade dji ovejara jārāzoadia.”* ³² Baribara māra l̄rēbapeda bārā na wāya Galilea druadaa.–

³³ Maāne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba bara igaradimīna mābarā igarāé baya.–

³⁴ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada māa jaraya: ara naā dia-masi eterre berui naēna bla barima ūbea māra unucaada aya.–

³⁵ Baribara Pedroba jarasia:

–Mā beabada sida bara igarāé.–

Waabemarā bida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidiida

Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

³⁶ Jesura idji ume nībabadarā sida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā awuá Ācōrēa iwidiide wābarāmisa nama chūpanenadua.–

³⁷ Maābe Zebedeo warrarā umé panada, Pedro sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha bla bēra bio sopua besia. ³⁸ Maāne ādjía jarasia:

–Māra sopuaba beubarā quīrāca bla. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

³⁹ Jesura wagabe wāpeda idji dratura ējūānaa tēu cobepeda Ācōrēa iwidiida:

–Mā Zeza, bla quīrā awara oida baribara māra idu bia mīgabirādua. Baribara māa quīrā bla cāyābara bla quīrā bla quīrāca odua.–

⁴⁰ Maābe Jesu idji ume nībabadarā ūbea panamaa jēda zebarede unusia ādjira cāi panada. Pedroa jarasia:

–¿Bara mā daucha ni hora aba bida poya zocai baéca? ⁴¹ Bārāra dau l̄bla beadadua. Ācōrēa iwidiidadua mā igarada amaaba. Māa cawa bla bārāba

biada o quīrā panada. Māwāmīna naā djarade l̄blaé panla.–

⁴² Maābe Jesura wayacusa wāpeda Ācōrēa iwidiida:

–Mā Zeza, māda bia mīgaida barabara, bla quīrā bla quīrāca mīgaya.–

⁴³ Idji ume nībabadarāmaa jēda zebarede cāi panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wāsia. Ācōrēa ara abarida iwidiida. ⁴⁵ Maābe idji ume nībabadarāmaa jēda zepeda jarasia:

–Bārāra ¿wadibida cāi panla? Mā ewarira jūesia. Mā, Naā Djara Edadara ēberā cadjiruarā jawade bebarā. ⁴⁶ Piradradadua. Wānia. Acadadua, jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca

22:47-53; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Jesu wadi beada bade Judada zesia. Maā Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida diabuepedadarā basia. ⁴⁸ Dji jidabiya l̄ba ādjía jaradoasia sāwā oida Jesuda cawadamārēa. Nāwā jarasia:

–Māa uridarrade isobarada Jesua. Idjida jidadadua.–

⁴⁹ Maāne Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–jMērā, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁵⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Ache, bla ode ze bara odua.–†

Ara māda dewararāda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Maāne Jesu ume nībabari abalaba idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawarada tatasia.

*26:31 Zacaria 13:7.

†26:50 Bla ode ze bara odua. Maā beadeaba idjaba jara bla: “¿Cārēda ode ze bla?”

⁵²Mañbe dji cawara tataada Jesuba jarasia:

–Badi necora wagadua. Necoba djöbadara necoba beudia. ⁵³Mã Zezaa iwidißara ara mañda idjia bajanebema nezocarada cãbana diabueya. ¿Bla mañra adua ðaca? ⁵⁴Baribara mãwã obarabara idji Bedeade mñnebema ða ðara ¿sãwãcasi?–

⁵⁵Mañbe Jesuba dewararãa iwidißia:

–Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã neco bara, bacuru bara mãra jawã jidade ze panla? ¿Mãwãra mãra eberã minijichiaca? Mãa ewariza ãcõrẽ de droma dajada bãrãa jaradia chũmabadjia. ¿Cãrẽ cãrẽã mãra mama jũmarã daide jidadaé basi? ⁵⁶Baribara jũma nañgara o panla ãcõrẽneba bedeabadarãba ðapedada mãwãmãrẽã.–

Mãwã ðade Jesu ume nĩbabadarãba idjira ðeesidaa. Jũmarãda mĩrũ wãbarãsidaa.

Jesu dji dromarã quĩrãpita ðada

*Marco 14:53-65; Luca 22:54-55,
63-71; Juañ 18:12-24*

⁵⁷Mañbe Jesu jidapedadarãba idjira sacerdote dji droma Caipãmaa edesidaa. Mañ Caipã dede judiorã ley jaradia-badarãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jare duanasia. ⁵⁸Mañne Pedroba Jesu tamaba epẽ nĩda sacerdote dji droma dema jũesia. Dji de auẽu jũrã ca ðade eða wãpeda ãcõrẽ de dromanebema zarrarã ume ãbaa chũmesia Jesu sãwã odi cawai carea.

⁵⁹Mañne sacerdote bororãba, jũma judiorã dji dromarã biða eberãrãda jarãsidaa sewadeba Jesura bié jaradamãrẽã. Idjira nẽbarade ðadapeda

beabidida crĩchasiðaa. ⁶⁰Zocãrãba Jesura sewadeba bié jarade zesidamĩna idjidebema bié jaradida neé basia. Mãwã duanane eberãda umẽ zesidaa. ⁶¹Mañgarãba jarasidaa:

–Nañ eberãba jarasia: “Mãa ãcõrẽ de dromara ãrĩda ðla, baribara ewari ùbeade wayacusa o cobãida ðla.”–[‡]

⁶²Mañne sacerdote dji dromaara ðla ãta nũmepeda Jesua iwidißia:

–Nañgarãba ðla bié jara panla. ãdjia jara panla ¿wãrãca? ¿Bla ni cãrẽ siða panuẽca?–

⁶³Baribara Jesura chupea ðesia.[¶] Mãwã ðade sacerdote dji dromaara ðla idjia jarasia:

–ãcõrẽ zocai ða quĩrãpita daia wãrãda jaradua. ¿Bla ãcõrẽba eðra edabari diai jaradaca? ¿Bla ãcõrẽ Warraca?–

⁶⁴Jesuba panusia:

–Mãẽ, bla mãwã jara ðla. Mañ awara mãa jaraya: idiba ãtaa bãrãba mã, Nañ Djara Edadara ununia ãcõrẽ ne jũma poya ða jawa araare chũmãda idjaba jãrãrãne zebãrãda.–[§]

⁶⁵Mañne sacerdote dji dromaara ða quĩrũbarãba idjia jã ðara cõãtapeda dewararãa jarasia:

–jJãwã idjia ãcõrẽda bié jara ðla! ¿Cãrẽ cãrẽã dewarada jarãde idji bié jaramãrẽã? Bãrãba ùrisidaa idjia ãcõrẽda bié jarabãrãda. ⁶⁶Jãñbe bãrãmaarã ¿idjira sãwã odi?–

ãdjirãba panusidaa:

–Idjira bedeade ðla. Mañ carea bead-ida panla.–^{**}

⁶⁷Mañbe ãcãrãba Jesu quĩrãne idosidaa idjaba chĩsidaa. Dewararãba idjira quĩrãne usidaa.^{††} ⁶⁸Udapeda jarasidaa:

[‡]26:61 Juañ 2:19.

[¶]26:63 Isaía 53:7.

[§]26:64 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

^{**}26:66 Levitico 24:15-16.

^{††}26:67 Isaía 50:6.

–iBada Ācōrēba ēdra edabari diai jarada baibara, Ācōrēneba bedeada!
iDaia jaradua caibara bara usida!–

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62;

Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duđa chũmane nezocawērada idjmaa zesia. Mañ wērāba jarasia:

–Bara Jesu Galileadebema ume nĩbasia.–

⁷⁰ Baribara Pedroba jũmarā quĩrãpita mērāsia. Nāwā jarasia:

–Mā adua bla bla cārēda jara bada.–

⁷¹ Mañbe Pedrora de jũrā ca bade dji ēdrabadamaa wāsia. Mañne dewara nezocawērāba idjira unupeđa arima duanrā jarasia:

–Za bada Jesu Nazaredebema ume nĩbasia.–

⁷² Baribara Pedroba wayacusa mērāsia:

–Mā wārāneba jaraya: jāñ ēberāra unuca.–

⁷³ Dārāēne arima duanaba Pedromaa wānapēđa jarasidaa:

–Wārāda bara jāñ Jesu ume nĩbasia. Bla poya mērāēa, Galileadebema quĩrāca bedeabari bēra.–

⁷⁴ Pedroba jarasia:

–iMā sewada jaraibara Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: mā jāñ ēberāra unuca.–

Ara māwā jarabarađe eterrera berusia. ⁷⁵ Mañne Pedroba quĩrānebasia Jesuba nāwā jaradara: “Eterre berui naēna bla b̄arima ũbea m̄ra unucaada aya.”^{††} Mañbe Pedrora dajadaa wāpēđa bio soluaba jĩāsia.

Juda beuda

Hecho 1:18-19

27 Āsabođe jũma sacerdote bororāda judiorā dji dromarā ume ābaa bedeada ausidaa Jesu beabidi carea. ² Mañbe idjira ēberā Poncio Pilato abadamaa jawa jā edesidaa. Mañ Pilatoro Romanebema boroba Judea druadebema boroda b̄asia.^{¶¶}

³ Mañne Judaba cawasia Jesura beadida. Idjiabara jidabida bēra bio sopuasía. Ara mañda idjia treinta parata edadara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida jēda diade wāsia. ⁴ Ādjirā jarasia:

–Mā ēberā bedeada neē bada jidabida bēra cadjiruada osia.–

Mañne ādjirāba jarasidaa:

–iDairāmaarā mañda sāwāi? Mañgara bade bla.–

⁵ Mañbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eđa cuabuesia. Puru dajadaa wāpēđa idūba ojā beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba mañ paratara jara pedapēđa jarasidaa:

–Nañ paratara Ācōrēa diapedada parata ume b̄cara panla, mañba ēberā beabida bēra.–

⁷ Mañ carea bedeada audapēđa mañ parataba ējũada nēdosidaa drua āibemarā joubadada eropanani carea. Mañ ējũara Zoco Cabari Ējũa abadjidaa.

⁸ Baribara mamaaba l̄taa Oa Ējũa abadaa. ⁹ Mañra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩrāca. Nāwā jarasia: “Ādjirāba treinta paratara edasidaa. Mañ nēb̄lara israelerāba idji carea b̄asidaa. ¹⁰ Mañ parataba ādjirāba

††26:75 Mateo 26:34.

¶¶27:2 Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatoro Judea druadebema boroda b̄asia. Dji boroda b̄asia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaa edesidaa ādjia preso b̄eara beacara panla bēra. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

zoco cabari ējūāda nēdosidaa Ācōrēba mĀa jarada quīrāca.”^{§§}

Jesu Pilato quīrāpita bāda

*Marco 15:1-5; Luca
23:1-5; Juañ 18:28-38*

¹¹ Mañne Jesura Pilato quīrāpita nūmasia. Pilatoba idjía iwídisia:

–¿Bāda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bla māwā jara bĀa.–

¹² Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida Jesura bié jarasidaa baribara idjia panuē basía. ¹³ Mañ bērā Pilatoba Jesua iwídisia:

–Ādjirāba bara ne jūmaneba bié jara duanāa. ¿Mañra ūrīé bĀca?–

¹⁴ Baribara Jesuba ni beċea aba bida panuē basía. * Mañ carea Pilatoba cawa crīchaé bēsia.

Jesu beadi carea jarapedada

*Marco 15:6-20; Luca
23:13-25; Juañ 18:38–19:16*

¹⁵ Poaza judiorāba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ēdra bĀbadjia. Puruba jarabara idjia ēdra bĀbadjia. ¹⁶ Mañ ewaride romanorāba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mañ Barrabára trĀ bĀga bēsia. ¹⁷⁻¹⁸ Pilatoba cawa bēsia judiorā dji dromarāda Jesu ume bié duanā bērā idjira jida diasidada. Mañ carea dji ēberārā powua nūmĀa iwídisia:

–¿Caida bārāba quīrā panā mĀa ēdra bĀida: Barrabáda wa Jesu, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradamanada?–[†]

¹⁹ Pilatorā ēberārā cawa obari buguede chūmāne dji quimaba nañ beċeada idjimaa diabuesia: “Jāñ ēberā jipa bĀra ēdra bĀdua. Idi idjidebema

cāimocarada bērā mĀra bio ne waya bĀa.”

²⁰ Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida dji powua nūmĀa ēberārā nāwā jarasidaa: “Pilatorā jaradada Barrabáda ēdra bĀpeċa Jesuda beamārēā.” ²¹ Māwā panane Pilatoba dji powua nūmĀa iwídisia:

–Nañ umēbemada ¿sālgada mĀa ēdra bĀlida quīrā panā?–

Ādjirāba Barrabáda ēdra bĀduada asidaa.

²² Pilatoba iwídisia:

–Māwā baibara mĀa ¿sāwā oi Jesu, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradamanada?–

Jūmarāba jarasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²³ Pilatoba iwídisia:

–¿Cārē cārēā māwā oi? Idjia ¿cārē cadjiruada osi?–

Māwā beċea bĀde ādjirāba wetara bĀga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

²⁴ Māwā panane Pilatoba cawasia ēberārāba idji beċeara ijānaéda. Mañ awara unusia ēberārāra wetara quīrūbucabada. Mañbe baidoba idji jawara jūmarā quīrāpita sagabaraċe jarasia:

–Nañ ēberā jipa bĀ beabada carea mĀra beċeade bĀé.‡ Mañgara ara bādjiċe bĀa.–

²⁵ Mañne jūmarāba panusidaa:

–¿Māēteara daida, dai warrarā sida idji beabada carea beċeade panania!–

²⁶ Mañbe Pilatorā Barrabáda ēdra bĀsia. Baribara idji sordaorāa jarasia Jesuda soaba uċapeċa crude cachi beadamārēā.

²⁷ Ara mañda Pilatorā sordaorāba Jesura de droma Pretorio abadadaa edesidaa.

§§27:10 Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13.

*27:14 Ni beċea aba bida panuē basía. Isaía 53:7.

†27:17-18 Griego beċeade ḄCARA cartade Barrabá cāyābara “Jesu Barrabá” bĀ bĀa.

‡27:24 Jipa bĀ. Mañra griego beċeade ḄCARA cartade neċā.

Mama waabema sordaorā trānapeda idjira jūrā edasidaa. ²⁸Maḷbe Jesuba cacuade jḷ ḅara ērānapeda cacua ḷrḷ jḷbada purea ḅada jḷbisidaa. ²⁹Borobari ḷrḷ caḅada idji borode wēāju ḅasidaa idjaba idji jḷwa araare bacuruda diasidaa. Maḷbe idji quīrāpita chīrāborode copanepeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia ḅla, judiorā boro!–

³⁰Maḷbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji jḷwade ḅada jārīnapeda borode ubadjidaa.[¶] ³¹Idjira ipida bié jaradapeda ādjia jḷbipedadara wēāsidaa. Maḷbe idjia jḷ ḅadada wayacusa jḷbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi ḅapedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juaḷ 19:17-27

³²Mamaḷba wāsidade sordaorāba ēberā Simoḷ abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basía. Ādjirāba maḷ Simoḷa Jesu cruda ataubisidaa. ³³Wāḅadada ējūā Golgota abadama jūēsidaa. Golgota trḷba jara ḅla Boro ḅḷwḷḷ. ³⁴Mama ādjirāba uva ḅa asea hiel abadadaa pueradada Jesua diasidaa puā droamārēā, baribara do zapeda quīrīāé basía.[§]

³⁵Maḷbe sordaorāba Jesura crude cachi ḅasidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jḷ ḅadara sāwā jedecadi cawaya. [Māwā osidaa Ācōrēneba bedebariba jaradara māwāmārēā. Nāwā jarasia: “Mḷa

cacuade jḷ ḅadara ādjiza jedecasidaa. Mḷa cacuade jḷ ḅada carea ādjirāra ne jemenesidaa sāwā jedecadi cawaya.”]^{**} ³⁶Maḷbe chūpanenapeda jḷā panesidaa ni ḅaḷba Jesu carebade zerānamārēā.

³⁷Jesu boro nocoare bedeeda cachi jira ḅasidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabadada. Nāwā ḅḷ ḅasia: “Naḷgara Jesua, judiorā boroa.”

³⁸Idjaba ne drḷabadada umé Jesu caita crude cachi jira ḅasidaa, aba idji jḷwa araare, aba idji jḷwa aclare. ³⁹Maḷne ḷcḷrḷ ēberārāda caita wānapeda boro ḷrātḷ ḷrātḷadapeda Jesua nāwā bié bedeadadjidaa.^{††}

⁴⁰–ḅḷa Ācōrē de dromara ārīpeda ewari ūbeade wayacusa poya oibara, jara ḅaduḅa ēdradua! ḅḷda Ācōrē Warrabara, jḷā crudeba uḅa zedua.–

⁴¹Ara maḷ quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ipida bié jarabadjidaa:

⁴²–Idjia dewararāda carebasia, baribara ara iduba poya ēdrāéa.^{‡‡} Idjida Israeldebema Borobara, nawena jḷā crudeba uḅa zeida ḅla. Māwāḅara ijānia. ⁴³Idjia crīcha ḅla Ācōrēra idji ume ḅḷda. ¿Idjira Ācōrē Warraada aé basica? Māēteara Ācōrēba idjira wārāda quīrīā ḅḷbara, ara nawena ēdrḷ ḅḷida ḅla.–^{¶¶}

⁴⁴Idjaba ne drḷabada idji caita crude cachipedada bida ara maḷ quīrāca bié jarasidaa.

[¶]27:30 Isaía 50:6.

[§]27:34 Salmo 69:21.

^{**}27:35 Salmo 22:18. Griego bedeede ḷcḷrḷ cartade bedea corchetede ḅara neéa.

^{††}27:39 Salmo 22:7; 109:25.

^{‡‡}27:42 Carebasia. Griego bedeede ḅḷ ḅla “ēdrḷ edasia.”

^{¶¶}27:43 Salmo 22:8.

nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. Māwābāra ādjirāba purua poya jaradaēa idjira beu badada ārēbasida. Ādjia ārēbasiada adībāra, idjia naārā sewa oda cāyābara maāla sewadeba purura biara cūruga eropania.–

⁶⁵ Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Za duana sordaorāda idji tabaridama ededapeda bio jābidadua.–

⁶⁶ Ara maāda sordaorāba dji uria jūātra ba mōgara lā sēyāda basidaa abalaba ewasira cawadi carea. Maābe jā panesidaa.

Jesu ārēbada

Marco 16:1-8; Luca

24:1-12; Juaā 20:1-10

28 Ānāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domiane bema ara ānadrabāde Maria Magdalenada, dewarabema Maria sida Jesu tabaripedadama acāde wāsidaa. ² Maāne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada bajāneba zepeda uria jūātra cobā mōgarara āyā bapeda maā lā chūmesia. ³ Idji quīrāra baa purewa edabari quīrāca urua basia. Idji cacuade jā bāra bio totroa basia. ⁴ Idjida bio wayadaērā sordaorāra ure nūpanenapeda abeda beuda quīrāca tapanesidaa. ⁵ Baribāra bajānebema nezocaba wērāra jarasia:

–Ne wayarānada. Māa cawa ba bārāba Jesu crude cachipedadada jāra panada. ⁶ Idjira nama bāēa. Wārāda ārēbasia idjia jarada quīrāca. ⁸ Idji tabaripedadama acāde zedadua. ⁷ Jāābe isabe wānapeda idji ume nībapedadarāa nāwā jaradadua: “Idjira beu badada ārēbasia. Idjira bārā na wāya Galilea druadaa. Jāma idjira ununia.” Maāda māa bārā jarade zesia.–

⁸⁻⁹ Ara maāda wērārāra Jesu tabaripedada uriadeba ne waya panamīna bio bāsrida pira wāsidaa. Jesu ume nībapedadarāa jarade wābadae Jesuda odjapeda –;Mērā!– asia. Maābe wērārāra idjimaā zedapeda jīrūne bāradapeda idjia bia bedeasidaa. ¹⁰ Māwā panane Jesuba jarasia:

–Ne wayarānada. Djabarāa jarade wānada Galilea druadaa wānamārēā. Jāma ādjirāba māra ununia.–

Sordaorāba jarapedada

¹¹ Wērārā wābadamisa ācāra sordaorā Jesu tabaripedadama jā pananada purudaa wāsidaa. Ādjia unupedadada sacerdote bororāa jūma nēbārasidaa.

¹² Maā carea sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jāresidaa. Bedea audapeda sordaorāa paratada waiāba diasidaa. ¹³ Diabadae nāwā jarasidaa:

–Bariduaba iwīdibāra, jaradadua bārā cāi duanamisa Jesu ume nībabadarāda diamasi zedapeda idji cacuara draa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bārā cāisidada ūribāra, dairāda idji ume bārāare bedeadia nēbārade bearānamārēā.–

¹⁵ Maābe sordaorāba paratara edadapeda jarasidaa Jesu ume nībapedadaba idji cacuara draa edesidada. Judiorāba idi bida māwā jarabadaa.

Jesuba edadarāa idjida unubida

Marco 16:14-18; Luca

24:36-49; Juaā 20:19-23

¹⁶ Māwānacarea Jesu ume nībabadarā once panada Galilea druadaa wāsidaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjia bia bedeasidaa baribāra ācāra mācua ijānaē basia. ¹⁸ Maāne Jesura ādjirā caita zepeda jarasia:

§28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19.

–Ăcōrēba m̃la ɱɱada diasia bajāne,
naļ ējūāne biða ne jūmada poya er-
oɱamārēā.** ¹⁹Maļ carea jūma puru
ɱeaza wānapeda jaradiadada m̃lda
ēpēnamārēā. Ādjirāra dji Zeza tr̃neba,

dji Warra tr̃neba, Ācōrē Jaure tr̃neba
borocueɱada. ²⁰Ādjirāa jaradiadada
m̃la bārāa jaradada jūma ijā oɱamārēā.
Maļne m̃gra bārā ume ewariza ɱaya aba
naļ ewari jōɱɱada.–

**28:18 Daniel 7:13-14.

MARCO

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BADA

Nañ cartara Marcoba ðasia. Idjira judio Jerusaleñnebema basica ðaa. Dji papaba deda Jerusaleñne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basía (Colosa 4:10). Pauloda carebabadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe biða Jesudebemada naãrã jaradiade wãsidade Marcora edesidaa (Hecho 12:25ðeba aba 13:13ðaa). Hecho cartade Marco trãra Juañ Marco ðal ðaa.

1 Pedro 5:13ðe Pedroba Marcora mñ warraaða asia. Mañ bẽrã zocãrãmaarã Pedroba Jesudebemada nẽbãrã ðadada Marcoba cartade ðasia. Mateoba, Luca biða ãdjiza cartada ðaði naẽna Marcoba basica ðaa. Roma puruðe Pedro ume ðaside djabarã judiorãe itea griego bedeade ðasia.

Marcoba naãrã ðasia Juañba Jesu borocuedadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu miã sãnanebemada (1:12-13). Mañare ðal ðaa Jesuba Galilea druade o ðadadebemada (1:14ðeba aba 9:50ðaa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wãbãrãde jaradia ðadadebemada (10:1-52). Eða ðal ðaa Jesuba ne ununaca o ðadadebemada idjaba Æcõrẽba eberãrã pe erobãdeebema jaradia ðadada. Jĩrũare ðal ðaa Jesura Jerusaleñne mãwãnanebemada (11:1neba aba 16:20ðaa).

Nañ cartade ebuða ðaa Jesura judiomina ãcãrã judiorãeãba biara ijãbadjidada idjira Æcõrẽba eðrã edabari diai jaradada (7:24-30; 15:33-39). Jesura nañ eñũanaa zeẽ basía dji dromada ðai

careã ãtebãrã bia mĩga ðai careã (8:31; 10:42-45). Dadjirã itea nañ crĩchada waiðaa ðaa: “Aðaa mãda epe quĩrã ðãbãrã, idjia o quĩrã ðara igarapeda bia mĩgai careã ðaida ðaa. Mañbe mãra epeida ðaa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juañnebema

*Mateo 3:1-12; Luca
3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28*

1¹⁻² Mãa bedeã bia Æcõrẽ Warra Jesucritodebemada ðaya. Naãrã Æcõrẽneba bedeabari Isaíaba nãwã ðasia:

Bedeã jarabarida mãa bã na diabueya bã o jarimãrẽã.^{††}

³ Eberãda eñũã põãsa ewaraga ðađe jĩgua bedeã ðaa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadamãrẽã.

Ora idji itea jipa jaridadua.^{‡‡}

⁴ Ara mañ quĩrãca Borocuebari Juañda eñũã põãsa ewaraga ðađe eberãrã jaradia ðesia ãdji cadjiruara igaradapeda Æcõrẽmaa zedamãrẽã. Idjia jarasia mãwã osidara Æcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaida. Mañbe borocuedida panlana abadjia. ⁵ Mañne eberãrã Jerusaleñnebemarãda, jũma Judea druadebemarã siða Juañmaa wãbadjidãaa. Ædjia cadjiruã opedadada idji quĩrãpita ebuða jarabadjidãaa. Mañbe Juañba ãdjirãra Jordañ dođe borocuebadjia.

⁶ Juañba jãbarira cameyo cara oda basía. Idjia jã ðã trãjãbarira animarã e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajõda jõbadjia. ⁷ Mañne nãwã jaradiabadjia:

–Mã caidũ aba zeya. Idjira mñ cãyãbara dji dromaara ðaa. Mañ bẽrã idjia jĩrũne jã ðã eãrã careã mãra bia ðaãã. ⁸ Wãrãda mãa bãrãra baidoba

^{††}1:1-2 Malaquia 3:1.

^{‡‡}1:3 Isaía 40:3.

borocuesia baribara idjiabara Ācōrē Jaureda diaya.^{¶¶}

Juaġba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22

⁹Maġ ewaride Jesura Nazare purudeba Juaġ ħamaa wāsia. Nazare purura Galilea druade ħa. Jesu wāsida Juaġba idjira Jordaġ dođe borocuesia.

¹⁰Jesura dođeaba drua wābalađe unusia bajāda ewabalađa. Maġne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji ġrġ zebalađa unusia. ¹¹Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–Bara mġ Warra quīrġ ħā. Ba carea mġra bio ħasrida ħa.^{§§}

Diauruba Jesu miġ sēna

Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13

¹²Mamaġba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga ħādaa edesia.

¹³Mama Jesura animarā cadjirua ħea tāēna cuarenta ewari ħasia. Satanaba idjira miġ sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia ħeda

Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15

¹⁴Borocuebari Juaġ preso ħedacarea Jesura Galilea druadaa wāpeda bedea bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.*

¹⁵Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūēsia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebala.† Bārāba cadjirua obadara igaradapeda maġ bedea biada iġānadua.–

Jesuba ħeda ħaribadarā trġna

Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11

¹⁶Jesura Galilea amene droma icawa nīne Simoġda, dji djaba Andre sida unusia. Maġ ēberārāra ħeda beabadarā basia. Ādjira doeda ħeda ħari panasidaa.

¹⁷Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

–Mġ ume zedadua. Bārāba ħeda ħaribada quīrāca mġa bārāa jaradiaya ēberārāda mġmaa enenamārēa.–

¹⁸Ara maġda ādji ħeda ħaribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

¹⁹Nocodaa wābalađe Jesuba Santiagoda, dji djaba Juaġ sida unusia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ādjia jābade ħeda ħaribada cōā ħeada ca panasidaa.

²⁰Maġne Jesuba ādji sida trġsia idji ume wānamārēa. Ara maġda Santiagoba, Juaġ biġa ādji zeza Zebedeora idji nezocarā ume jābade amenapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesuba jai āyā ĵaretada

Luca 4:31-37

²¹Ādjirāra Capernauġ purudaa wāsidaa. Maġbe ġnāūbada ewaride Jesura judiorā dji ĵarebada dedaa wāpeda Ācōrē bedeada jaradia ħesia. ²²Jaradia ħađe jūmarāba cawa crīħadaé basia. Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaé basia. Ātebala bio cawa ħađeba ebuġa jaradia ħasia. ²³Māwā panane jai bara ħa ēberāda cawaéne nāwā jġgua bedeasia:

²⁴–ĵJesu Nazaredebema! ĵCārē cārēā दौरa miġ sē ħa? ĵDai bié ħai carea zesica? Mġa cawa ħa bara caida: ĵBara Ācōrēba diabuedaa!–

²⁵Jesuba dji jai nāwā jarasia:

¶¶**1:8** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā ħā ħa: “Ācōrē Jaureba borocueya.”
§§**1:11** Isaía 42:1.

***1:14** Bedea bia Ācōrēnebema. Griego bedeade ġcala cartade ħā ħa: “Bedeā bia Ācōrēba pe erobādebema.”

†**1:15** Daniel 2:44.

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdradua.–

²⁶Ara maāda jaiba dji ēberāra wawabipeda, dji cābāyā biapeda āyā wāsia. ²⁷Maā bēra jūma dji arima duanlāra cawa crīchadaē basia. Aduba bedeadrua duanesidaa:

–iAche! Jesuba jaradia ḅara awara ḅla. Bio cawa ḅadeba ebuda jaradiabaria. Idjia jarabara jairā bida ijā obadaa.–

²⁸Maā carea jūma Galilea druade dārāēne Jesura trā ḅaga ḅesia.

Jesuba Simoā Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

²⁹Judiorā dji jarebada dedeba ēdradapeda Jesura, Santiagora, Juaā sida Simoā dedaa wāsidaa. Simoā djaba Andre sida mama ḅabadjia. ³⁰Maāne ādjia Jesua jarasidaa Simoā pācōrēda clwamiaba clade ḅada. ³¹Jesura idji ḅamaa wāsia. Idji jawade jidapeda piradra ḅasia. Ara maāda clwamiara dugusia. Maābe Simoā pācōrēba ādjira ne cobisia.

³²Queudacarea ēberārāba cacua bié beada, jai bara ḅea sida Jesumaa enesidaa. ³³Purura dji dede eda wābadama powua nūmesia. ³⁴Maāne Jesuba cacua bié beara zocārā biabisia idjaba jairā sida zocārā āyā jarecuaasia. Jairāba idjida cawa panana bēra Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia nībada

Luca 4:42-44

³⁵Jesura āsabodode piradrasia. Wadi pāimaena ēberā neēmaa Ācōrēa iwidiide wāsia. ³⁶Maā carea Simoāba, idji ume panā bida Jesura jara panasidaa. ³⁷Idji unusidade jarasidaa:

–Jūmarāba bara jara duanla.–

³⁸Maāne Jesuba jarasia:

–Dewara puru beadaa wānia māa jāma bida jaradiaida ḅla bēra. Māra maā carea zesia.–

³⁹Māwā jūma Galilea druade pāra wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia. Idji wābarama jaira āyā jarecuabadjia.

Jesuba aida bara ḅla biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

⁴⁰Māwā ḅade ēberā aida bara ḅada Jesumaa zesia. ⁴¹Maā ēberāra chīrāborode cobepeda nāwā beada djuburiasia:

–Bla quīrīā ḅabara, māra poya biabida ḅla.–

⁴¹Jesuba mīā djuburi ununa bēra idji jawada lra ḅabarade jarasia:

–Māwā o quīrīā ḅla. ¡Biadua!–

⁴²Jesu ara māwā bedebarade ēberāra biasia. Dji aidara abeda nēbasia. ⁴³⁻⁴⁴Maāne Jesuba idjia bio jarasia:

–Bla biadara ni abala jararādua. Ātebara sacerdotemaa wādua bara biasida unumārēa. Jālbe Ācōrē quīrāpita bia bei carea Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua. ⁴⁵Māwā ēberārāba cawadia bara wārāda biasida.–

Māwā jarapeda Jesuba idjira wābisia. ⁴⁵Baribara dji ēberāba Jesuba idji biabidadebemada jūmarāa nēbara wāsia. Maā carea Jesura ni abala purude ebuda nībaca basia. Ātebara jiga nībabadjia ēberārā beadacamaa. Baribara ēberārā puruzabemada idjimaa wābadjidaa.

Jesuba ēberā cacua beu ḅla biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

2¹⁻²Dārāē ḅade Jesura wayacusa Capernaū purudaa wāsia. Idjira digu-

³⁸1:40 Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panla. Baribara judiorāmaara aba Ācōrēbara poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maā awara aba aidaba jidasira āyā ḅade wāida basia (Levitico 13:45-46).

⁴¹1:43-44 Levitico 14:1-32.

ida ðada cawasidade ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Dera, dji eda wābada sida pēsua nūmesia. Maļne Jesuba Ācōrē Bedeara jaradia basia. ³Māwā ðade ēberāda quīmārē zesidaa. Maļrāba ēberā cacua beu ðada Jesumaa ede quīrīā panasidaa. ⁴Baribara pēsua nūma bēra poya ededaē basia. Maļ carea de lar uria odapeða dji cacua beu ðara dji cladeba edaa basidaa. ⁵Jesuba unusia ādjia wārāda ija panada dji cacua beu ðara poya biabida. Maļ carea Jesuba dji cacua beu ða jarasia:

–Cūdra, ða cadjirua odara mla quīrādoasia.–

⁶Maļne judiorā ley jaradiabadarāda lar arima chūpanasidaa. Maļgarāba crīchasiada: ⁷“¿Cārē cārēā jāwā bedea ða? ¿Ācōrē quīrāpita bié bedea ða! Aða Ācōrēbala ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

⁸Ādjia māwā crīcha duanara Jesuba idji soðe abede cawasia. ⁸Maļ bēra ādjia jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā crīcha panā? ⁹Bārāmaarā ¿sālgada zareaara ða? ¿Cadjirua odara quīrādoayada aida wa naļ ēberā cacua beu ðara piradabipeða idji clada edabipeða nībabida? ¹⁰Ācōrēba mla, Naļ Djara Edadara ðasia naļ ējūāne duanaba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Maļra bārāa unubiya.–

Ara maļda dji cacua beu ða nāwā jarasia:

¹¹–Piradardua. Ba clada edapeða diguida wādua.–

¹²Ara maļda dji cacua beu ðadara pirabaripeða idji clada edapeða jūmarā quīrāpita ēdra wāsia. Maļ carea jūmarāba cawa crīchadaē basia idjaba Ācōrēa bia bedea duanesidaa. Nāwā jarasidaa:

–¿Naļ quīrāca dadjirāba ununaca basia!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³Māwānacarea Jesura wayacua Galilea amene dromanaa wāsia. Maļne ēberārāda zocārā idjima wāsidaa. Idjia ādjirāa jaradiasia. ¹⁴Wābalaðe Jesuba Alpeo warra Levida unusia. Maļ Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba idjia jarasia:

–Mā ume zedua.–

Ara maļda Levira piradapeða Jesu ume wāsia.

¹⁵Māwānacarea Jesura Levi dede ne co basia. Zocārāba Jesura ēpēðada bēra ādjirā sida ne co chūmeasia: Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jarā pebadarāda, judiorā ley igara ðea sida panasidaa. ¹⁶Māwā panane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā biða unusidaa Jesura Romanebema boro itea parata jarā pebadarā ume, judiorā ley igara ðea ume biða ne co ðada. Maļ carea pariseorāba Jesu ume nībabadarāa iwidišidaa:

–Bārāa jaradiabarira ¿cārē cārēā cadjirua obadarā ume, parata jarā pebadarā ume biða ne co ða?–

¹⁷Maļ ūrīpeða Jesuba jarasia:

–Cacua bia ðeaba nēārā diabarira jarāðaca. Dji cacua bié ðeabala jarābadaa. Mla jipa ðea trā carea zeé ða, ātebala cadjirua obadarāda trā ða Ācōrēmaa zedamārēā.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸Maļ ewaride Borocuebari Juaļ ume nībabadarāba, pariseorā biða ne codaca ewarida o panasidaa. Māwā panane dewarārāda Jesumaa zedapeða iwidišidaa:

§2:8 Sode. Griego bedeaðe ða ða: “Jaurede.”

**2:15 Judiorā ley igara ðea. Griego bedeaðe “cadjirua obadarā” ða ða.

–Borocuebari Juañ ume nĩbabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarira obadaa. Baribara ba ume nĩbabadarāba ¿sāwāērā odaca?–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Umaquĩrāba wērā edabara de ¿caiba ne codaca ewarida oi? Mañ umaquĩrāra wadibida idjia edodarā ume ñamisa ne codaca ewarira odaéa. ²⁰ Baribara ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Mañ ewaridebara idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

²¹ Dadjirāba cacuade jābada dji sore cōā ñamaa wua djiwidida cajudaca. Māwā odibara djiwidi cajuda erre-beribara dji wua sorera waibara cōāya. ²² Idjāba ni abalaba uva ña djiwidira animarā e oda dji sorede tādaca. Māwā odibara aseabara de animarā e oda dji sorera cōāya. Mañbe uva ñara, animarā e oda sida aduaya. Mañ carea uva ña djiwidira animarā e oda djiwidide tādida pana.–^{††}

Jesura ñnāubada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ Ñnāubada ewaride Jesura ējūā trigo udade nĩbasia. Mañne idji ume nĩbabadarāba trigora ta eda nĩbasidaa. ²⁴ Mañ carea pariseorā ādji caidu zebadaba Jesua jarasidaa:

–¡Acadua! Ba ume nĩbabadarāba ¿cārē cārē ñnāubada ewaride o cara pana da o pana?–

²⁵ Jesuba ādjia jarasia:

–Ewari aba Daviba, idji ume nĩbabadarā bida codira neé panasidaa. Jarra panasidade ¿sāwā osida?^{‡‡} ²⁶ Abiata sacerdote dji droma baside Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quĩrāpita ñada pañda edasia.^{¶¶} Mañ

pañra ¿ababe sacerdoterāba codida panasidaéca? Baribara Daviba copeña idji ume nĩbabadarāa diasia.–

²⁷ Mañbe Jesuba ādjia jarasia:

–Ācōrēba ēberāra oé basia ñnāubada ewari wagañamārēā ātebara ñnāubada ewarira ñasia ēberārā ñnāunamārēā. ²⁸ Mā, Nañ Djara Edadara ñnāubada ewari djibaria.–

Jesuba ñnāubada ewaride ēberā biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

3 Wayacusa Jesura judiorā dji jarebada dedaa wāsia. Mama ēberā jawa beu ñada ñasia. ² Ācāra Jesura acā panasidaa ñnāubada ewaride mañ ēberā biabi cawaya. Biabisira bié jaradida crīcha panasidaa. ³ Mañne Jesuba ēberā jawa beu ñala jarasia:

–Piradrāpeda ēsi nūmane zedua.–

⁴ Mañbe Jesuba ādjia iwidisia:

–¿Ñnāubada ewaride cārēda odida pana? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djārā carebaida wa idu beubida?–

Baribara ādjirāra chupea panasidaa.

⁵ Mañne Jesura sopuasía cawara zarea ñea bēra. Quĩrūbideba ādjirā acābara de dji jawa beu ñala jarasia:

–Jawara jiradua.–

Māwā jirabara de idji jawara abeda biasia. ⁶ Ara mañda pariseorāra ēdrāpeda Herodeare ñearāmaa wāsidaa. Ādjirā ume Jesu beadi carea crīcha jarasidaa.

Galilea amene droma icawa duanana

⁷ Mañbe Jesura idji ume nĩbabadarā sida Galilea amene dromanaa wāsidaa. Mama Galilea druadebemarāda zocārā

^{††}2:22 Mañgādeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādji drōāenabema crīcha ume ābaa jaradiacada.

^{‡‡}2:25 1 Samuel 21:1-6.

^{¶¶}2:26 Levitico 24:5-9.

idji caidū nībasidaa.^{§§} ⁸ Jesuba ne ununacada o ðada dewarārā bida ūrīsidāa. Mañ carea Judea druadebemarāda, Jerusaleñ purudebemarāda, Idumea druadebemarāda, Jordañ do wa quīrārēbemarāda, Tiro druadebemarāda, Sidoñ druadebemarā sīda Jesu ðamaa wāsīdaa. ⁹⁻¹⁰ Idjia cacua bié ðeada biabi ðada bēra ēberārāba idji tāni carea powuabadjīdaa. Idjira pēsua eroparanānamārēā Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia jābada enenamārēā.

¹¹ Ēberā jai bara ðeaba Jesu unubadade idji quīrāpita chīrāborode copanepeda jaiba ne wayaadeba jīgua jarabadjīdaa:

–¡Bara Ācōrē Warraa!–

¹² Baribara Jesuba jairāa bio jarabadjia idjidebemada ebuda jararānamārēā.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

¹³⁻¹⁴ Māwānacarea Jesura eyadaa wāpeda idjia quīrīābarāda idjīmaa trāsia. Ādjirā zesidade idjia doce edasia idji ume nībadamārēā idjaba idji bedeera jara nībadamārēā. Mañgarāra Jesuba trā ðasia “māa diabuedarā.”^{*} ¹⁵ Jesuba ādjirāa ðalada diasia cacua bié ðeara biabīdamārēā idjaba jai sīda āyā jaretadamārēā. ¹⁶ Aba Simoñ basía.[†] Jesuba idjira trā ðasia Pedro. ¹⁷ Mañ awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juañ sīda edasia. Mañ umébmara Jesuba trā ðasia Boanngerā. Mañ trāba jara ða “baa warrarā.” ¹⁸ Nañgarā sīda edasia: Andre, Pelipe, Bartolomé, Mateo, Tomá, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoñ Cananeo.[‡]

¹⁹ Jesuba Juda Iscariote sīda edasia. Mañgaba idjira jidabisia.

Jesu bié jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

²⁰ Jesu diguidāa zesīde ēberārāda zocārā powuasīdaa. Mañba Jesura, idji ume nībabada sīda poya ne coðae basía. ²¹ Jesu djabarāba cawadapeda idjira edade wāsīdaa. Ādjia crīcha panasīdaa idjira quīrāé ðesīda. ²² Baribara judiorā ley jaradiabadarā Jerusaleñ purudeba zepedadaba jarasīdaa:

–Jāñ Jesura jairā boro Beelzebúdeba ða bēra jāwā ða. Idjia jaira āyā jaretabaria Beelzebúba mañ ðalada dida bēra.–

²³ Mañ ūrīpeda Jesuba ādjirā trāpeda ne jara ðadeba bedeasia. Nāwā jarasia:

–¿Sāwā Satanaba ara idjida āyā jaretai? ²⁴ Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibara dārā pananaéa. ²⁵ Idjaba abari dede ðeada djō pananibara dārā pananaéa. ²⁶ Ara mañ quīrāca Satanada ara idji jairā ume djōpeda awara wāibara ¿sāwā idjia poya ðara dārā erobai? Abeda jōya.

²⁷ Ēberā mēsra ðada naārā jā chūmanaébara, ¿sāwā idji dede eda ne draade wāni? Jā chūmanadra poya idji nebiara draadía.

²⁸ Wārā arada māa bārāa jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, bié bedeabada sīda Ācōrēba jūma poya quīrādoaya. ²⁹ Baribara abalaba Ācōrē Jaurēba oðada diauruba jāwā osīdaa aibara, Ācōrēba mañra quīrādoaeā. Mañ ēberāa ewariza bedeade ðaya.–

³⁰ Jesuba māwā jarasia idjira jai bara ðalada apedada bēra.

§§3:7 Griego bedeade ἄλλα cartade idjaba ða ða “Judeadebemarā sīda.”

*3:13-14 Mañgarāra Jesuba trā ðasia “māa diabuedarā.” Griego bedeade ἄλλα cartade mañra neā.

†3:16 Griego bedeade ἄλλα cartade idjaba nāwā ða ða: “Nañgarā doce panada edasia.”

‡3:18 Simoñ Cananeo. Luca 6:15de “Simoñ Zelote” ða ða.

Jesu ēberārā idjima zepedada

*Mateo 12:46-50; Marco
3:21; Luca 8:19-21*

³¹Maļne Jesu djabarāda, dji papa sīda jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisīdaa. ³²Maļbe ēberārā Jesuare chūmeaba idjīa jarasīdaa:

–Ba papara, ba djabarā sīda dajadaare panla. ¹Ādjia bāra jāga panla.–

³³Baribāra Jesuba jarasia:

–Bārāmaarā ųcairāda mā papa idjāba mā djabarā?–

³⁴Idji caita chūmeada ačpeda jarasia:

–Naļgarāda mā papaa idjāba mā djabarā. ³⁵Ācōrēba quīrīā ba o beadra mā djabaa, mā djabawērā, idjāba mā papaa.–

Pea pođadebema ne jara ba

Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8

4Wayacusa Jesuba Ācōrē beđeara amene droma icawa jaradia bešia. Maļne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Maļ bērā jāba doeda ūmlne bađopeda chūmesia. Ēberārāra do icawa duanesīdaa. ²Maļbe Jesuba ne quīrā-tanoa ne jara bađeba jaradīasia. Nāwā jarasia:

³–Īrīnadua! Ēberāda ne pođe wāsia. ⁴Māwā po nīne ācāra tara ode baecuasia. Maļne ībanada zesedapeda mīcuasīdaa. ⁵Ācāra tara ējūā mōgarāida bađe baecuasia. Dji egorora nāūcha ba bērā maļ tara isabe tunusia. ⁶Māwāmīna besea jāwārāba purrubasia bio carra jīdaē bađa bērā. ⁷Idjāba ācāra tara ējūā arāida bađe baecuasia. Mama baecuadara jācara ara bara bađa bāra quenasia. Maļba poya zauđāē basīa. ⁸Baribāra ācāra

tara ējūā biade baecuasia. Maļgara bio zausia. Ācāra camaba ara arīde diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waibāra diasia.–⁸

⁹Maļbe Jesuba jarasia:

–Dji cāwāra bara bađa quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ųcārē cārēā ne jara bađeba jaradīasi?

Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10

¹⁰Ēberārā wāpedadacarea Jesu ume nībabadarā doce panba, dewara idjiare chūmea bīda iwīdīsīdaa idjia ne jara bađeba jaradiadadebemada. ¹¹⁻¹²Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobađebebemada jūmarāa cawabiē ba mīna bārāa cawabi ba. Baribāra dewarārā māa ne jara bađeba beđe ba ādjirāba ač panāmīna unurānamārēā, idjāba ūrī panāmīna cawarānamārēā. Māwā beadaēbara Ācōrēmaa zedapeda ādjia cadjirua obadara quīrādoacasia.–**

Pea pođadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15

¹³Maļne Jesuba ādjīa jarasia:

–ųBārāba pea pođadebema ne jara bađeba jaradara cawadaēca? Māwāra dewarada jaraibāra ųsāwā cawadi? ¹⁴Ūrīnadua. Pea pobarira Ācōrē beđe jarabari quīrāca ba. ¹⁵Ta ode baedaba naļda jara ba: ācāra ēberārāba Ācōrē beđeada ūrībadaa. Baribāra Satanada zepeda maļ beđe ādji sođe jūēnara quīrādoabibaria. ¹⁶Ta mōgarāida ba ējūāne pođaba naļda jara ba: ācāra ēberārāba Ācōrē beđe ūrīnapeda bio ba sīda edabadaa. ¹⁷Baribāra bio carra jīdaē bea bērā dārā droadāca. Ewari

³3:32 Griego beđeade ācāra cartade idjāba “ba djabawērārā” ba ba.

⁴4:8 Griego beđeade nāwā ba: “ācāra camaba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.”

**4:11-12 Isāia 6:9-10.

zarea zebɔɾɔde wa Ācōrē bedea ijā panɔ carea ēberārāba bié obɔɔade ādjia ijā panɔɾa igarabadaa. ¹⁸Ta ējūā ɔɾɔɔa ɔɔde poɔaba naɔda jara ɔɔa: ācɔɾɔba ēberārāba Ācōrē bedeara ūrɔbadaa. ¹⁹Baribɔɾɔ ādjirā sāwā bia beadidebemada jūmawāyā crɔchabadaa idjaba ne jūmada awuabadaa. Crɔchabadaa ne jūmada erobeadiɔɾɔ, ɔsɔrɔda beadida. Jūma maɔ crɔchaba bedea ādji soɔe ɔɔɔara ɔɾɔ beabaria. Maɔ bēɾā ādjira warɔɔacaa. ²⁰Baribɔɾɔ ta ējūā biade poɔaba naɔda jara ɔɔa: ācɔɾɔba Ācōrē bedeara bia ūrɔnapeɔa ijābadaa. Maɔbe ācɔɾɔba ne biada ara arɔde obadaa, ācɔɾɔba waitabeara obadaa, idjaba ācɔɾɔba waiɔɔara obadaa.–††

Ībɔrānebema ne jara ɔɔ

Mateo 5:15; Luca 8:16-18

²¹Jesuba dewara ne jara ɔɔɔeba jarasia:

–Dadjirāba ĩbɔrāra coadapeɔa ɔepedeco droma edre ɔɔɔadaca? Mēɾā nūmanacaa, āteɔɾɔ ātɔ dji ɔɔɔadade nūmɔbadaa.‡‡ ²²Ara maɔ quɔrāca ne jūma ebuɔa ɔɔéɾa mēɾā ɔéé. Dadjia cawaɔaé panɔɾa Ācōrēba ebuɔa cawabiya. ²³Dji cɔwɔɾɔ bara ɔɔba quɔrācuɔta ūrɔɔua.–

²⁴Maɔ awara Jesuba jarasia:

–Mɔa jaradia ɔɾɔ quɔrācuɔtadadua. Bārāba cawaɔi carea bio quɔrācuɔtadiɔɾɔ Ācōrēba bārāa auɔuara cawabiya. ²⁵Aɔɔaba wārāda cawaɔɔɔɔ, Ācōrēba auɔuara cawabiya. Baribɔɾɔ adua ɔɔba cawa ɔɔda crɔchaɔɔɔɔ, idjia crɔcha ɔɔ sɔda Ācōrēba jārɔya.–

Néu sāwā waribaridebema ne jara ɔɔ

²⁶Jesuba idjaba jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobeɔɾa aɔɔaba ne ta poɔa quɔrāca ɔɔa. ²⁷Diamasi dji ēberā cāi ɔɔmisa idjaba āsa zocai ɔɔmisa dji tara quɔda buyapeɔa waribaria. Dji poɔaba cārēba waribi ɔɔda cawacamɔna māwābaria. ²⁸Egorode ara iduba tunubaria. Naārā dji ɔɔwɔɾɔɔa odjabararia. Maɔbe dji cɔmɔda zebaria. Idjaba dji cɔmɔba dji tada diabararia. ²⁹Maɔbeɔɾɔ dji tara waragabararia. Dji ewarira jūéna bēɾā ēberāba necoba ewabararia.–

Mostaza tadebema ne jara ɔɔ

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

³⁰Idjaba Jesuba jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobeɔɾa ɔcārē quɔrāca ɔɔa? ɔSāɔɔɔ ne jara ɔɔɔeba mɔa cawa jarai? ³¹Mostaza ta quɔrāca ɔɔa. Maɔ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. ³²Baribɔɾɔ uɔacarea dewara néu ɔa cāyābara waiɔɔara waribararia. Dji jawatera waiɔɔa jedeguezooabararia. Maɔ bēɾā ĩbanara dji jawateɔe cūrāɔɔɔ ɔɔma de ocuaɔe zebadaa.–

³³Māwā ne jara ɔɔɔeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawaɔɔa panɔ quɔrāca. ³⁴Aɔabe ne jara ɔɔɔeba ādjirā ɔɔeɔabadjia. Baribɔɾɔ idji ume nɔbabadarā āɔuba panɔne jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nāūrā, amene droma sɔda tumabiɔa

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

³⁵Maɔ ewarɔde queuɔɔeɔe Jesuba idji ume nɔbabadarāa jarasia:

–ɔWa quɔrāɔe wānadrɔ!–

††4:20 Griego bedeaɔe nāwā ɔɔ ɔɔa: “Ācɔɾɔba treinta zaubadaa, ācɔɾɔba sesenta zaubadaa, idjaba ācɔɾɔba cien zaubadaa.”

‡‡4:21 Mēɾā nūmanacaa. Griego bedeaɔe nāwā ɔɔ ɔɔa: “Cɔda edre ɔɔɔacaa.”

³⁶ Ara maŕda ādjia ēberārā arima du-
anara amenapeđa Jesura ara idji ɓa
jābađe quīrārā edesidaa. Dewara jāba
sida ādji daucha wāsidaa. ³⁷ Māwā
panane nāūrāda dji cābāyā puá nūme-
sia. Maŕ bērá baido bogozoara jābađe
eda wā nūmesia. Jābara biru ɓaebodo
basía. ³⁸ Maŕne Jesura jāba ādauare
borocau cāi ɓasia. Maŕ carea idji
ume nībabadarāba ɓraŕmanapeđa nāwā
jarasidaa:

–Jaradiabari, ɓamaarā dadjirā ɓar-
rudida bia ɓaca?–

³⁹ Maŕbe Jesura ŕta nūmepeda
nāūrāra, baido bogozoa sida nāwā
quēasia:

–iChupeadua! iIpi ɓedua!–

Ara maŕda nāūrāra ipi ɓesia. Jūma
tuma nūmesia. ⁴⁰ Māwā ɓađe Jesuba ād-
jirāa jarasia:

–Bārāra ɓsāwāērā ne waya panɓ?
ɓCārē cārēā Ācōrēra iŕjanaé panɓ?–

⁴¹ Baribarɓ Jesuba ođa carea ādjirāra
bio ne wayasidaa. Maŕ bērá āduɓa
iwiđidrua duanesidaa:

–Naŕgara ɓcaida jāwā ɓa? Nāūrāba,
baido bogozoa biđa idji ɓeɓeara
iŕjābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jaretada

Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

5 Maŕbe amene droma chānapeđa
Gerasa druade jūēsidaa. ¹ Jesura
jābaɓeba drua ɓadoside cawaéne
ēberā jai bara ɓada idjima zesia.
² Maŕ ēberāra beudarā tɓaribada
uriade ɓabadjia. Ni ɓaɓaba idjira
poyadaca basía, carenaba jɓɓada sida.
³ ɓarima zocārā idjira carenaba jirū
jɓɓadjidamīna, jɓwa sida jɓɓadjidamīna
abeđa jūma tɓcuabadjia. Idjira ni
ɓaɓaba poyadaca basía. ⁴ Diamasi, āsa
biđa idjira bēwārā tɓaribada uriade,
eyade biđa ɓia nībabadjia. Idjaba ara

idji cacuara mōgaraba puobadjia.
⁶⁻⁷ Idjia tɓmaba Jesu unuside pira zesia.
Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda
jīgua jarasia:

–Ācōrē dji Dromaara ɓa Warra, Jesu,
ɓcārē cārēā mŕra mīā sē ɓa? iĀcōrē
quīrāpita wārāneba jaradua ɓa mŕra
bié ɓléda!–

⁸ Māwā beɓesia Jesuba idjia nāwā
jara ɓada bēra:

–iJai, naŕ ēberā cacuadebemada āyā
wādua!–

⁹ Maŕbe Jesuba dji jai iwidiisia:

–ɓBara casa trɓ jarabada?–

Dji jaiba panusia:

–Mŕ trŕra Cābana abadaa, dairāra
cābana panɓ bēra.–

¹⁰ Maŕne jaiba Jesua beɓea
djuburiasia maŕ druadebemada āyā
jaretarāmārēā. ¹¹ Māwā panane ara
caita ɓa eyade chinada zocārā ne co
duanasidaa. ¹² Maŕ carea dji jairāba
Jesua nāwā beɓea djuburiasidaa:

–Dairāra jāŕgarā china cacuade idu
eda wābidua.–

¹³ Maŕne Jesuba iduaribisia. Ara
maŕda jairāra ēberā cacuadebemada
ēdruadapeđa china cacuade eda
wāɓarɓasidaa. Baribarɓ eda wānapeđa
chinara pirapodapeđa perawadeba
daiđu tēucuasidaa. Mama abeđa jūma
nāɓarɓ quinisidaa. Maŕgarā chinara mil
umé panasidaca ɓa.

¹⁴ Maŕ carea dji china acɓ pananara
puruɓaa pira wāsidaa. Ādji puruɓe-
marāa, dji puru caita ɓearāa biđa jai
bara ɓadaɓbemada jūma nēɓarɓasidaa.
Maŕ carea puruɓebemarāba acɓde
zesesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu ɓama jūēɓadade
unusidaa jai zocārā eroɓadara Jesu
caita chūmɓda. Quīrā ɓapeđa cacuade
jɓɓadara jɓ ɓasia. Maŕ unupeɓadaba
dewararāa nēɓarɓasidaa jai bara ɓadara
sāwāsida. China sāwāpeɓada sida

¹5:1 *Gerasa*. Griego beɓeade ɓraɓ cartade “Gadara” wa “Gergasa” ɓa ɓa.

nēb̄arasidaa. Jūmarāda bio ne waya duanesidaa. ¹⁷Mañ carea ādjirāba Jesua beḁea d̄juburiasidaa ād̄ji druadebemada āyā wāmārēā.

¹⁸Jesu jābade ḁadoside d̄ji jai bara ḁadaba beḁea d̄juburiasia id̄ji ume wāi carea. ¹⁹Baribar̄a Jesuba idu wābié basía. Ātebar̄a jarasia:

–Diguida wāpeda b̄a ēberārāa jaradua Ācōrēba b̄a ume ne waiḁa odada. Ād̄jía nēbar̄adua s̄awā id̄jia b̄ara bio quīrā d̄juburiasida.–

²⁰Ara mañda jai erobadara wāpeda jūma Decapoli druade nēbar̄abad̄jia Jesuba id̄ji ume ne waiḁa odada. Mañ bērā jūmarāba cawa crīchadaé basía.

Jesuba wērācau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

²¹Jesu jēda jābade amene droma quīrārā chānacarea ēberārā zocārā id̄ji ḁamaa zesidaa. Mañ carea Jesura do icawa ḁesia. ²²⁻²³Māwā ḁaḁe ēberā Jairo abadada zesia. Mañ Jairoa judiorā d̄ji jarebada dede d̄ji boro basía. Mañne Jairoa Jesu caita jūēpeda id̄ji jirū caita ḁarru cobepeda nāwā beḁea d̄juburiasia:

–Mā cauda jūācāyā nūm̄a. B̄a j̄awara id̄ji ḁaḁe zedua biamārēā.–

²⁴Ara mañda Jesura Jairo ume wāsia. Ēberārā zocārā Jesu ume wābada bērā pēsua nībasia. ²⁵Mañne ēberārā tāēna wērā doce poa oamiaba jida ḁada nībasia. ²⁶Mañ wērāba nēārā diabadarāa id̄ji paratara jūma diadoad̄mīna bi-aé basía. Zocārā nēārā diabadarāba id̄jira bia mīgabisidaa baribar̄a wetara wāsia. ²⁷⁻²⁸Mañne Jesudebemada beḁea panada ūr̄peda ēberārā tāēna Jesu jēdaare caita wāsia. Nāwā crīchasia: “Id̄ji cacuaḁe j̄a ḁada tāib̄ara, māra biaya.” Ara mañda Jesu cacuaḁe j̄a ḁara chupea tāsia. ²⁹Tābar̄ade id̄ji oara t̄drasia. Māwā cawasia id̄ji cacua bié ḁadara bisida. ³⁰Baribar̄a Jesuba cawasia id̄ji

ḁḁaḁeba ḁaḁada biasida. Mañ bērā jēda ac̄peda iwīdisia:

–Mā cacuaḁe j̄a ḁara ¿caiba tāsī?–

³¹Mañne id̄ji ume nībabadarāba jarasidaa:

–¿Sāwā iwīdi ḁa caiba b̄ara tāsida? B̄a unu ḁaa ēberārāba b̄ara pēsua eropanada.–

³²Māwā jarab̄adamīna Jesuba jūmarāda p̄r̄aga ac̄asia id̄ji t̄nada cawai carea. ³³Māwā ḁaḁe wērāra ne wayaaba ure nūmasia Jesudeba biadada cawa ḁa bērā. Mañbe Jesumaa zepeda id̄ji quīrāpita ḁarru cobepeda jarasia:

–Mābar̄a wārāda b̄ara tāsia.–

³⁴Mañ carea Jesuba id̄jía jarasia:

–Cau, wārāda biaida ījana bērā b̄ara biasia. Necai wādua. B̄ara waa bia mīgāēa.–

³⁵Jesu wadi beḁea ḁaḁe Jairo dedeḁa ḁc̄ara zedapeda id̄jía jarasidaa:

–B̄a caura jaidasia. ¿Cārēā jaradia barira miā sēi?–

³⁶Māwā jarab̄adara Jesuba quīrācuitaé basía. Ātebar̄a Jairoa jarasia:

–Ne wayarādua. Soḁeba ījādua.–

³⁷Mañbe Jesuba Pedroda, Santiagoda, Santiago djaba Juañ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wābié basía.

³⁸Jairo dema jūēb̄adaḁe Jesuba ūrisia ēberārāra ḁaga aujīa duanada. ³⁹Eḁa wāpeda Jesuba d̄ji aujīa duanā jarasia:

–¿Cārē cārēā jācua aujīa duanā? Jāḁ wērācaura beué ḁaa, ātebar̄a cāi ḁa.–

⁴⁰Mañ carea ēberārāba id̄jimaa ac̄apeda ipidasidaa. Baribar̄a Jesuba jūmarāda dajadaa wābisia. Mañbe id̄ji ume nībabadarāda ūbea, d̄ji wērācau zezada, d̄ji papa sida eḁa edesia wērācau ḁapedad̄amaa. ⁴¹Wērācau j̄awade jidapeda Jesuba jarasia:

–Talita cumi.– (Mañ arameo beḁeaba nāwā jara ḁa: “Cau zaque, māa b̄a jaraya: pirabar̄idua.”)

⁴² Ara maŕda wērācaura pirabaripeđa nĩbade wāsia. Idjira doce poa ƒasia. Maŕgŕdebemada jũmarāba cawa crĩchadaé basía. ⁴³ Baribara Jesuba ādjía bio jarasia ni ābaa jararānamārēā. Idjaba jarasia wērācaura ne cobidamārēā.

Jesu Nazarede bađa

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

6 Mamaŕba Jesura idji puruđaa wāsia. Idji ume nĩbabadarā sida wāsidaa. ² Ānāũbada ewaride Jesuba judiorā dji jarebada dede Ācōrē bedeara jaradia ƒasia. Maŕne zocārā ũrĩ duanŕba cawa crĩchadaé basía. Nāwā jara duanasidaa:

–Idjia ¿sāmaareba jāŕ crĩcha cawaara edasi? ¿Caiba idjía necawaada diasi? ¿Sāwā ne ununacada poya oi? ³ ¿Idjira de obariéca? ¿Maria warrada jāwā ƒléca? ¿Idji djabarāra Santiago, Jose, Juda idjaba Simoléca? ¿Idji djabawērārā sida dadjirā tāēna panléca?–

Ādjirāba Jesura ijā quĩrĩānaé basía.

⁴ Maŕ bēra Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarida djārā druade wayabadaa, baribara ara idji drudebemarāba wayadacaa. Idji puruba, idji dede panabada biđa wayadacaa.–

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oé basía. Ababe idji jawara ŕara cacua bié ƒea ŕŕā ƒabarađe biabisia. ⁶ Idji purudebemarāba ijānaé bađa bēra Jesuba cawa crĩchaé ƒesia.

Jesuba doce edadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

Jesuba puru zaque ƒeaza jaradia wāsia. ⁷ Māwānacarea idjia doce edadarāra ābaa trŕsia. Ādjirāa ƒabada diasia jaida āyā jaretadamārēā. Maŕbe puru zaque ƒeaza umé diabuesia. ⁸ Ādji wāni naēna jarasia wābadađe ni cārē sida ederānamārēā. Ode codida, buchacada, parata sida ededié panlana asia. Bardona awa ededida panlana jarasia. ⁹ Idjaba jarasia zapato jānida panlana baribara ādjia cacuađe jā panlana awa ededida panlana. ¹⁰ Maŕ awara jarasia:

–Bārā baridua purude jũēbadađe abal dede bađe wānibara maŕ dede pananadua aba purudeba ēdrabadađaa. ¹¹ Abal puruba bārāda bia edaébara, ādjia bārā bedeada ũrĩ quĩrĩānaébara, mamaŕba ēdradadua. Ēdrabadađe egoro pora bārā jĩrũ jāne ƒara jārāpetadadua. Maŕba cawabiya ādjia Ācōrē igara panlana carea idjia cawa oida.–^{ss}

¹² Ara maŕda Jesu ume nĩbabadarāra wāsidaa. Wābadaza ēberārāa jarabadiđaa ādji cadjiruara igaradapeđa Ācōrēmaa zedamārēā. ¹³ Maŕ awara jaira zocārā ēberārā cacuađebemada āyā jarecuasidaa idjaba zocārā cacua bié ƒeara olivo dragaba ƒara badađe biabidadiđaa.*

^{ss}6:11 Griego bedeade ŕara cartade naŕ sida ƒā ƒaa: “Wārā arada mŕa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara maŕ purura wetara cawa oya.” Genesi 18:16đeba aba 19:29đaa.

*6:13 Jesu ume nĩbabadarāba cacua bié ƒeara olivo dragaba ƒara bađe basía biabidi carea. Ātebara māwā ƒara badađe cawabisidaa Ācōrēba ēberārā biabi ƒada (Santiago 5:14-15). Edađe olivo dragaba ƒara bađe cacua bié ƒeara biabisidaa (Hecho 3:1-10; 5:12-16; 9:32-35; 19:11-12).

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Luca 9:7-9

¹⁴ Herodeda Galilea druadebema boro basía.[†] Mañ Herodeba Jesura trĭ ðaga ðada ūrīsia. Ἀσραβα Jesudebemada nāwā jarabadjidaa:

–Borocuebari Juañda ĩrēbasia. Mañ bērā jūma ne ununacara poya o ðaa.–[‡]

¹⁵ Dewararāba jarasidaa Jesura Ācōrēneba bedeabari Elfada. Dewararāba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēneba bedeabaria dadji drōāenabema ewaride beada quĩrāca.–

¹⁶ Baribarla Herodeba māwā ūrīpeda jarasia:

–Mañgara Juaña. Māa idjira oðlá ta beabisia baribarla beudada ĩrēbasia.–

¹⁷⁻¹⁸ Herodeba Juañ beabidara nāwā ðasia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quimada edasia. Mañ wērāra Herodía abadjidaa. Herodeba idji āyōrēra edada bērā Juañba jarabadjia: “Ba djaba quimada erobacara ðaa.”[¶] Mañ carea Herodeba Juañra jidabipeda preso ðabada dede carenaba jĭ ðasia.

¹⁹ Mañ awara Herodíaba Juañra quĩrāma basía. Idjira beabi quĩrīā basía māwāmīna poya oé ðasia. ²⁰ Dji boro Herodeba Juañra waya ðasia idjaba cawa ðasia Juañra ēberā jipa ðada, Ācōrē itea ðada. Mañ carea Juañra idu bié obica basía. Herodeba Juañ bedeara bia ūrībadjia baribarla cawa crīchaé ðesia.

²¹ Ewari aba Herodíaba cawasia sāwā Juañra beabida. Nāwā ðasia: dji boro Herode toda ewari jūēside ne cobada waiblada obisia. Idjiare ðea dji dromarāda, dji djōbada bororāda, Galilea druadebema dji droma ðea sida

trĭbicuasía idji ume ne codamārēā. ²² Māwā ne co duanane Herodía cauda eda zepeda jūmarā quĩrāpita bairasia. Mañba Herodera, idji ume ne co duanla sida bio ðasridasidaa. Herodeba mañ awērāa jarasia:

–Badjia quĩrīābarlada mĭā iwīdidua. Ara mañda mĭā bĭa diaya.–

²³ Idjia wārāneba jarasia:

–Ba mĭā iwīdībarlada mĭā jūma diaya. Mĭa poya erobla sida ēsīdra diaya.–

²⁴ Mañne Herodía caura dajadaa wāpeda idji papaa nāwā iwīdisia:

–Mĭa çcārēda iwīdi?–

Mañne dji papaba panusia:

–Borocuebari Juañ boroda iwīdidua.–

²⁵ Dji caura Herodema isabe jēda wāpeda nāwā jarasia:

–Mĭa quĩrīā ðaa ara nawena bla Borocuebari Juañ boroda mĭā epedecode diaida.–

²⁶ Māwā iwīdiside Herodera bio sopuasía. Baribarla idji ume ne co duanla quĩrāpita wārāneba jarada bērā awērāba iwīdīda quĩrāca o quĩrīāsía.

²⁷ Ara mañda Herodeba zarrada wābisía Juañ borora enemārēā. ²⁸ Mañ zarrara preso ðabadamaa wāpeda Juañra oðlá tāsía. Idji borora epedecode enepeda Herodía caua diasía. Mañbe dji cauba dji papaa diasía.

²⁹ Juañ ume nībapedadaba mañ ūrīsidade Juañ cacuara jĭrĭde wānapeda tĭbaride edesidaa.

Jesuba mil juesuma auđu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-4

³⁰ Māwānacarea Jesuba diabuedarāra idji ume ābaa dji jĭresidaa. Ādjia opedadara, jaradiapedada sida Jesua jūma nēbarla panasidaa. ³¹ Māwā

[†]6:14 Herode. Mañ Herodera Antipa trĭ jarabadjidaa. Ācōrē Bedeade odja ðaa Mateo 14:1-10de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23).

[‡]6:14 Griego bedeade Ἀσρα cartade ðá ðaa Herodebarla māwā jarasida.

[¶]6:17-18 Levitico 18:16.

panlne ēberārāra zocārā zesesisidaa. Ādjirā careba panlba poya ne codae basía. Mañ bēra Jesuba jarasia:

–Wānadrā ēberā neēmaa ānāūni carea.–

³² Ara mañda āduba jābade wāsidaa ēberā neēmaa. ³³ Baribrāzā zocārāba ādji wābdara unusidaa. Mañne cawāsidaa cairāda māwā wānada. Mañ bēra puruzabemarāda ādji wābdamaa jirūba wānapeda ādji na jūesidaa.

³⁴ Jesura jābadeba drua badobāzāde mañ ēberārā zocārā duanada unusia. Oveja dji wagabari neé quēdea quīrāca panl bēra Jesuba ādjirāra mīā djuburi unusia. Mañ carea ādjirāa jaradia besia.

³⁵ Queubodode Jesu ume nībabadarāra idjima zedapeda jarasidaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Mañ awara queubrāa. ³⁶ Ēberārāa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nēdode wānamārēa. Ni cārē sida neé panla.–[§]

³⁷ Baribrāzā Jesuba jarasia:

–Bārābrāzā ne cobidada.–

Mañne ādjia jarasidaa:

–¿Cārēda daiba cobidí? ¿Bla quīrīā bāca daiba jūma nañ ēberārā itea pañ nēdode wānida? Abāda berara poa aba trajaida bla mañ parata edai carea.–

³⁸ Mañne Jesuba iwīdisia:

–¿Dadjirāba pañda jūmasāwā eropanl? Acāde wānada.–

Ara mañda wāsidaa. Acāpeda ādjia jarade zesidaa:

–Pañda juesumabe idjaba bedada umēbe eropanla.–

³⁹ Mañbe Jesuba jūmarāa jarasia pōājārā pāwārāne awara awara chūpanenamārēa. ⁴⁰ Ara mañda āczāzā cien, āczāzā cincuenta awara awara chūpanesidaa. ⁴¹ Jesuba pañ juesuma panlra, beda umé panl sida idji jawađe edapeda bajānaa acāpeda Ācōrēa bia

jarasia. Mañbe pañra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēa. Beda umēbema sida jedecadamārēa diasia. ⁴² Mañbe jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. ⁴³ Pañ adubadara, beda adubada sida jlrā pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquirā awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do ārā nībada

Mateo 14:22-27; Juañ 6:16-21

⁴⁵ Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābade badobisia idji na quīrārā chānapeda Betsaidá purūdaa wānamārēa. Mañne idjira besia ēberārā digūdaa wābigai carea. ⁴⁶ Jūmarāda wābigapeda eyadaa Ācōrēa iwīdide wāsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nībabadarāra jābade do quēsīdra panasidaa. Mañne Jesura drua iduba besia. ⁴⁸ Idjia unusia ādjira dowiba poya wānaé panlā nāūrāda ādji nocoareba puá nūmā bēra. Āsabodode Jesura do ārā nīda ādjirā caita wāyā wābrāzā basía. ⁴⁹⁻⁵⁰ Mañne jūmarāba idjira do ārā nīda unusidaa. Baribrāzā bēwārāda māwā bāda crīchāsīdaa. Mañ carea bio dauperadapeda ne wayaaba biasīdaa. Ara mañda Jesuba jarasia:

–¿Sozarrā beadada! Māda jāwā bla. ¡Ne wayarānada!–

⁵¹ Jesu jābade badosīde nāūrāra cābasia. Mañ bēra bio ne wayasīdaa idjaba cawa crīchadaé panesīdaa. ⁵² Jesuba pañ mañrī bādeba ēberārāra zocārā ne cobigadamīna ādjia wadībīda idjīdebemada cawadaé panasīdaa. Abēda poya cawadaé basía.

Jesuba Genesare druađe cacua bié bea biabīda

Mateo 14:34-36

⁵³ Chā wānada Genesare druađe jūēnapeda doya wībarisīdaa. ⁵⁴ Jābadeba

[§]6:36 Ni cārē sida neé panla. Griego bedēde āczāzā cartāde mañra neēa.

drua ðadosidade mamabemarāba abeða Jesura cawasidaa. ⁵⁵Mañ carea puruza pira wāsidaa ādji cacua bié ðeara Jesumaa ededamārēā. Ēberārāba Jesura sāma ðada ūrīsidaa dji cacua bié ðeara cladee araa edebadjidaa. ⁵⁶Idji wāðarāza ēberārāba cacua bié quedeara ode ðabadjidaa. Puru zaquede, puru beade, puru āi bida māwā obadjidaa. Mañne Jesua bedeada djuburiabadjidaa idjia cacuađe jā ða ida tābimārēā. Idji tābādara jūmaena biacuabadjidaa.

JAWA SAGBADADEBEMA

Mateo 15:1-20

7 Ewari aba pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida Jerusaleñ purudeba Jesumaa zesidaa. ²Mañ ēberārāba unusidaa ḷcarā Jesu ume nibabadarāda jawa sagdađe ne co panāda. Drōāenabemaba jawa sagbadadebema jaradiapedada quīrāca odaé panā bērā ādjira bié jarasidaa. ^{**}(³Pariseorāba, waabema judiorā bida jawara ðarima zocārā sagbadaa drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca. ^{††}Māwā sagdađeðarā ne codāca. ⁴Idjaba ne nēdobuebadamałba diguidāa zedapeda drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca sagdađeðarā, ne codāca. Mañ awara ādji sāūda, zocoda, cuguruda, clāda sida quīrācuita sagbadaa. ^{‡‡}Ne zocārā quīrācuita obadaa drōāenabemaba jaradiapedada ēpēni carea.) ⁵Mañne

pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesua iwidisidaa:

–Ba ume nibabadarāba jawa mititia ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadji drōāenabemaba jaradiapedadara odača?–

⁶Jesuba panusia:

–Bārā dji biaca ðearā, Ācōrēneba bedeabari Isaíaba bārānebemada nāwā aride ðasia:

Nañ puruba māa bia bedeabaria, baribarā wārāda ādji soðeba māma crīchadāca.

⁷Ādji quīrābe māa bia bedeabadaa.

Mā bedeada cāyābara ēberā crīchadā jardiabadaa. ^{¶¶}

⁸Ara mañ quīrāca Ācōrēba obi ða bedeada bārāba amabadaa drōāenabemarāba jaradiapedada ēpēni carea. ^{§§}

⁹Mañ awara Jesuba jarasia:

–Ara bārāba obadađeba Ācōrēba obi ða bedeada igarabadaa. ¹⁰Moiseba nāwā jarasia: “Ba zezada, ba papa sida wayadua.”* Nañ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada bié jaribarā, maļgāra beuida ða.”[†]

¹¹⁻¹²Baribarā bārāba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe nałda jarabadaa: “Jūma māa erobāra Ācōrēa diada bērā māa bāra poya carebaéa.”[‡]

¹³Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē panāneba Ācōrē bedeada igarabadaa. Bārāba ne zocārā mañ quīrāca obadaa.–

¹⁴Mañbe Jesuba ēberārā arima duanāra jūma trāpeda nāwā jarasia:

^{**}7:2 *Ādjira bié jarasidaa.* Griego bedeade ḷcarā cartade maļra neéa.

^{††}7:3 Levitico 22:4-8de sacerdoterā cuiðida panānebemada ðā ða, baribarā Jesu ewaride pariseorāba jarabadjidaa jūmarāba māwā oðida panāda.

^{‡‡}7:4 *Clāda.* Mañba jaraé ða borobada āteðarā ādji ne codi carea chūmebadada. Griego bedeade ḷcarā cartade maļra neéa.

^{¶¶}7:7 Isaía 29:13.

^{§§}7:8 Griego bedeade ḷcarā cartade idjaba nāwā ðā ða: “Bārāba zocoda, sāū sida quīrācuita sagbadaa. Bārāba ne zocārā mañ quīrāca obadaa.”

^{*}7:10 Exodo 20:12.

[†]7:10 Exodo 21:17.

[‡]7:11-12 *Māa erobāra Ācōrēa diada.* Griego bedeade ðā ða: “Naļgāra Corbaļa.”

–Jumarāba māl beđeara ūrīnadua cawadamārēā. ¹⁵Dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia ḄḄcaa. ĀteḄara sođeba ze ḄḄara dadjira mititia ḄḄbaria. ¹⁶Dji cawara bara ḄḄa quīrācuīta ūrīdua.–[¶]

¹⁷MaḄbe Jesuba ēberārā arima duanara amepeda diguidaa wāsia. Mama idji ume nībabadarāba dadji mititia ḄḄbaridebemada iwīdisidaa. ^{18–19}MaḄne Jesuba jarasia:

–¿Bārā biđa wadi adua panaca? Ūrīnadua: dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia ḄḄcaa, dadji sođe eda wāé ḄḄ bērā. ĀteḄara biđeḁa wāpeḁa dajadaa ēḁbaria.–

Māwā jara ḄḄeba Jesuba cawabisia ne jūma coḁira bia ḄḄa. ²⁰MaḄbeḄara jarasia:

–Eḁaba ze ḄḄa ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ḄḄbaria. ^{21–22}Crīcha cadjiruada, daunemaida, auḁua Ḅaida, mīā beaida, ne ḁraida, jūma eroḄa quīrīā Ḅaida, ne cadjirua o Ḅaida, djārā cūrūgaida, peraé oida, djārāba eroḄa carea bié Ḅaida, ēcarraare bié beḁeaida, djārā cāyābara biara Ḅaḁa crīchaida, idjaba crīcha neé Ḅaca o Ḅai sida ēberā sođeḁa zebaria. ²³Jūma maḄ cadjirua eḁaba ze ḄḄa ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ḄḄbaria.–

Jesuba wērācau biabiḁa

Mateo 15:21-28

²⁴Jesura mamaḄba Tiro druadaa wāpeḁa aḄal ēberā dede Ḅesia.[§] Idji sāma Ḅaḁa ni aḄala cawabi quīrīāé Ḅasia. Māwāmīna cawasidaa. ²⁵MaḄ druade wērāḁa Ḅasia. Idji caura jai bara Ḅasia. MaḄ wērāba Jesuḁebema ūrīside idji Ḅamaa wāpeḁa idji jīrū caita chīrāboroḁe coḄesia. ²⁶MaḄne

beḁea djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuadebemada āyā jaretamārēā. Baribara wērāra judioé Ḅasia.** Siropencia druadebema Ḅasia. ²⁷MaḄ carea Jesuba idjīa jarasia:

–Warrarāḁa na idu ne cobida Ḅaa. Bié Ḅaa warrarāba co panḁa jārīḁa usaa diai carea.–

²⁸MaḄne wērāba panusia:

–Ḅaa jara Ḅara wārāa, māl Boro, baribara warrarāba djico jurruzoabidada usaba mesa edre cobaria.–

²⁹MaḄ ūrīpeḁa Jesuba jarasia:

–Ḅaa māwā bia panuna bērā necai diguidaa wādua. Ḅa cau cacuade Ḅaḁa jaira āyā wāsia.–

³⁰Wērā idji dede jūside idji caura cḁeḁe necai Ḅaḁa unusia. Dji jaira wārāḁa āyā wāsia.

Jesuba ēberā cawara qui Ḅa biabiḁa

Mateo 15:29-31

³¹Jesura Tiro druade Ḅaḁaḁa jēḁa wāsia. SidoḄ druade jūēne wāpeḁa Decapoli druareba Galilea amene dromanaa wāsia. ³²Mama ēberārāba cawara qui Ḅaḁa Jesumaa enesidaa. MaḄ ēberāra idjaba quīrāme cara Ḅasia. Ādjirāba Jesua beḁea djuburiasidaa idji jḄwara maḄ ēberā ḄrḄ Ḅapeḁa biabimārēā. ³³Ara maḄḁa Jesuba cawara qui Ḅara jīga edesia. MaḄbe idji jḄwa jīwīnīra dji ēberā cawara uriaza berajusia. Māwā opeḁa ara idji jḄwa quēḄaḁe idosia. Ēberā quīrāmene iḄaba maārī wara edasia. ³⁴MaḄbe bajānaa acḄeḁa āyāba drasoā āyāḄapeḁa arameo beḁeade jarasia: “¡Epata!” MaḄ beḁeaba jara Ḅaa “ogadḁaḁa.” ³⁵Ara maḄḁa ēberā cawara ogadḁeḁa bia

[¶]7:16 Griego beḁeade Ḅcara cartade maḄ versīculora neéa.

[§]7:24 Tiro. Griego beḁeade Ḅcara cartade maḄ awara “idjaba SidoḄ” Ḅá Ḅaa.

**7:26 Judioé. Griego beḁeade Ḅá Ḅaa “griego.”

juesuma ne cobigadacarea bārāba dji adubada jara pesidade çamara jūmasāwā birasida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Doce.–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Idjaba mā siete paḷba ēberārā mil quimārē ne cobigadacarea bārāba dji adubada jara pesidade çamara jūmasāwā birasida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Siete.–

²¹ Maḷbe Jesuba ādjirāa iwīdisia:

–çSāwāērā bārāba wadibida cawadaé?–

Jesuba ēberā dauberrea ḅa biabida

²² Betsaidá purude jūēsidade ḅcrlaba ēberā dauberrea ḅada Jesuma enenapeda bedeā djuburiasidaa biabimārēā. ²³ Jesuba maḷ dauberrea ḅara jawade jidapeda puru āyā edesia. Maḷbe dji ēberā daude idosia. Idji jawara ḅrḷ ḅapeda iwīdisia unubara cawaya. ²⁴ Maḷne ēberāba acapeda jarasia:

–Mā ēberārāda unu ḅa baribara bacuru quīrāca nīnada unu ḅa.–

²⁵ Jesuba wayacusa idji jawara ēberā dau ḅrḷ ḅasia. Maḷne ēberāba bio unu ḅesia idji daura biada bērā. Tamā ne jūmada ēsā unu ḅesia. ²⁶ Jesuba idjā nāwā jarasia:

–Diguida wābḅarāde purude eda wārādua. Mā odara ni abala jararādua.–^{††}

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21

²⁷ Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo

druade puru zaque ḅeaza pḅḅḅade wāsidaa. Ode nīnane Jesuba idji ume nībabadarāa iwīdisia:

–Ēberārāba māra çcaida crīcha panā?–

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

–ḅcrlaba jara panā ḅara Borocuebari Juaḷda. Dewararāba jara panā ḅara Elíada. Dewararāba jara panā ḅara Ācōrēba bedeabarida.–

²⁹ Maḷne Jesuba iwīdisia:

–Baribara bārāba māra çcaida crīcha panā?–

Pedroba panusia:

–ḅara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.–^{‡‡}

³⁰ Jesuba ādjirāa bio jara ḅasia maḷgara ni abala jararānamārēā.

Jesuba idji beadidebema jarada

Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27

³¹ Mamaḅba ḅtaa Jesuba idji ume nībabadarāa jarabadjia idjira bia mīgaida ḅada. Nāwā jarasia:

–Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida mḷ, Naḷ Djara Edadada igaradapeda beabidida. Baribara māra ewari ūbeade ḅrēbaya.–

³² Jesuba maḷgara ebuda jarasia. Maḷ carea Pedroba idjira jīgabe edepeda quēā ḅa quīrāca māwā bedearādua asia. ³³ Baribara Jesuba jēda idji ume nībabadarāmaa acḅḅḅade Pedrorā nāwā quēāsia:

–Satana, mḷ caitabemada āyā wādua. ḅa Ācōrē quīrāca crīchaé ḅa. Āḅḅḅa ēberā quīrāca crīcha ḅa.–

³⁴ Jesuba idji ume nībabadarāra, dewararā sida trḅpeda jarasia:

–Abalḅa māda ēpē quīrīā ḅabara, idjia o quīrīā ḅara igarapeda bia mī–

^{††}8:26 Mā odara ni abala jararādua. Griego bedeade ḅcrl cartade maḷra neēa.

^{‡‡}8:29 Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Maḷra griego bedeade “Crito” ḅá ḅa. Critora trḅea. Jara ḅa “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ḅadada.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.”

gai carea ðaida ðla.[¶] Mañbe mñra epēida ðla. ³⁵ Aðala nañ ejūāne bia ðaida jara ðaibara, jirūare bia ðaéa. Baribara aðada mñ carea beuibara wa beða bia mñnebema jara ða carea beuibara, Ācōrē ume ewariza zocai ðaya. ³⁶ Eberāda nañ ejūāne ne jūma erobade beuibara, idjia erobade bebaica? ³⁷ Beu amaaba idjia erobadebema jūmasāwā poya diai? ³⁸ Aðala nañ ejūāne cadjirua o ðea tāēna mñra, mñ beða sida adua ðada aibara, mñ, Nañ Djara Edada ðlaa bara zebara ðe mañ eberāra adua ðada aya. Mañ ewaride mñ Zeza Ācōrē ðlaa bara idjaba idji bajānebema nezocara ðlaa bara zeya.–

9 Idjaba Jesuba jarasia:

–Mñ wārāda jaraya: ðara nama pana beudi naēna ebuda ununia Ācōrēba mñ, jūmarā Boro ðlara ðlaa bara zebara.–^{§§}

Jesu quirā awara nūmena

Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36

² Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, Juañ sida aduba eya ðla ðamaa edesia. Mama adji quirāpita Jesura quirā awara nūmesia. ³ Idjia cacua ðe jñ ðara bio totroa ðesia. Nañ ejūānebemaba tātobada sida mañ quirāca poya totroa oðaéa. ⁴ Mañne adjia unusidaa Elfada, Moise sida Jesu ume beða panada. ⁵ Mañ carea Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bia ðla दौरا nama panada. Daiba de zaqueda ūbea oðia;

aða ba itea, aða Moise itea, idjaba aða Elía itea.–

⁶ Pedrora mñwā beðesia ni cārē sida cawaé bēra. Adjira wārāda duperasidaa. ⁷ Mñwā ðade jñrārāda adji ðra zesia. Mañ jñrārāneba nañ beðeada jñgua ūrisidaa:

–Nañgara mñ Warraa. Idjira mñ bio quirā ðla. Idjia jara ðara ūrinadua.–

⁸ Wayacusa acubade waabemarāda ununaé basía. Aðabe Jesudra adjira ume basia.

⁹ Mañbe eyaðeba edaa zebade Jesuba adjia bio jara ðasia eyaðe unupedara ni aðala jararānamārēa aða Nañ Djara Edada ðrebabara.¹⁰

¹⁰ Mañgara ara adji crīchade eropanesidaa. Adjiduba mañ ðrebaidemada iwidiadruabadjidaa.

¹¹ Mañbe Jesua iwidiidaa:

–Mñwāra judiorā ley jaradiabara ða cārē cārē jarabada Elfada nañra zeida ðada?–

¹² Jesuba panusia:

–Wārāda Elfara nañra zeida ðla ne jūmada bia ða carea.* Baribara ðcārē cārē Ācōrē Beðeade ða ða Nañ Djara Edadara bia mīgaida ðada idjaba eberārāba igaradida? ¹³ Mñ bārā jaraya: Elfara wārāda zesia.† Mñwāma Ācōrē Beðeade ða ða quirāca eberārāba o quirā pananara idji ume osidaa.‡

Jesuba warra jai bara ða biabida

Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

¹⁴ Jesura, Pedrora, Santiagora, Juañ sida waabema Jesu ume nībadara du-

¶**8:34** *Bia mñgai carea ðaida ðla.* Griego beðeade nñwā ða ðla: “Idji crura atau edeida ðla.”

§§**9:1** *Ununia Ācōrēba mñ, jūmarā Boro ðlara ðlaa bara zebara.* Ebuda ðléa cārēda ununida. ðara mañra jara ðla Jesu quirā awara nūmeinebemada ununida. Dewarāmañra jara ðla Jesu ðrebaidemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida.

***9:12** Malaquia 3:1; 4:5-6.

†**9:13** Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17.

‡**9:13** Marco 6:14-29.

anamaa zesidaa. Mañne unusidaa zocārā ēberārāda ādjirāma powua nūmada. Ācara judiorā ley jaradiabadarāda ādjirā ume caicaya duanasidaa. ¹⁵ Jesu unusidade jūmarāba bio cawa cīchadaē basía. Ara mañda idjima pira wānapeda audiabarisidaa. ¹⁶ Jesuba ādjirāa iwīdisia:

–¿Cārē cārēā caicaya duana?–

¹⁷ Mañ powua nūmañeba ābaaba panusia:

–Jaradiabari, mñ warrada enesia bla biabimārēā. Idjira jai bara bla. Mañ jaiba idjira quīrāme cara erobla.

¹⁸ Jaiba jidabaraē baebibaria, yēdaa cōpepeabibaria, quida carabibaria, idjaba cacua āba tababaria. Mñ ba ume nībabadarāa jarasia jāñ jaira āyā jaretadamārēā. Māwāmīna poyadaē basía.–

¹⁹ Jesuba jarasia:

–¿Bārāba Ācōrēra ījānaca! Ījānamārēā ¿aba sālbe mñ droai? Warrara namaa enenadua.–

²⁰ Ara mañda warrara Jesumaa edesidaa. Dji jaiba Jesu unubaraē warrara wawabisia. Warrara egode baepeda barabari tabesia, idjaba itēdaa cōpepea tabesia. ²¹ Jesuba dji zezaa iwīdisia:

–¿Dārābaraca jāwā bara?–

Dji zezaba panusia:

–Caibe edaaba jāwā bla. ²² Jaiba idjira bea quīrā bla. Barima zocārā idjira tabaē baebibaria idjaba edaude doēda baebibaria. Daira quīrā djuburiadua. Poya carebaibara, carebadua.–

²³ Mañne Jesuba jarasia:

–Bla ¿sāwā mñ poya carebaibara a bla? Bla ījāida bla mñ poya carebaida. Māwā ījābara itea Ācōrēba ne jūmada oida bla.–

²⁴ Ara mañda dji zezaba jīgua jarasia:

–Mñ ijā bla baribara carebadua biara ījāi carea.–

²⁵ Jesuba ēberārāda araa powuabarada ununa bēra dji jaira nāwā quēasia:

–Quīrāme carabibari jai, carara quibibari jai, mñ bla jaraya: nañ warra cacuadebemada āyā wādua. Waa idji cacuade eda zerādua.–

²⁶ Ara mañda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Mañbe idji cacuadebemada ēdrasia baribara warrara abēda beuda quīrāca tabesia. Mañ bēra dji arima duanaba jara duanesidaa:

–¿Ay, jāñ warrara jaidabarisia!–

²⁷ Baribara Jesuba warra jawade jidapeda piradabisia. Mañne warrara āta nūmesia. ²⁸ Jesura diguidaa wānacarea idji ume nībabadarāba āduba iwīdisidaa:

–¿Sāwāērā dairāba jāñ jaira poya āyā jaretadaē basi?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Jai nañca bea āyā jaretadi carea Ācōrēa iwīdidida panla idjaba ne codaca ewarida odida panla.–[†]

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

³⁰⁻³¹ Mamaaba Galilea druade parra wāsidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jaradia bla bēra sāma panada ni ābaa cawabi quīrāē basia. Mañne ādjirāa jarasia:

–Mñ, Nañ Djara Edadara ābaaba ēberārāa jidabiya. Ādjirāba mñra beadia, baribara ewari ūbeade mñra ārēbaya.–

³² Māwā jaradara idji ume nībabadarāba poya cawadaē basía. Idjia iwīdidida waya panasidaa.

[†]9:29 Idjaba ne codaca ewarida odida panla. Griego bedeaē ācara cartade mañra neēa.

¿Caida dji dromaara ða?

Mateo 10:42; 18:1-9;

Luca 9:46-50; 17:1-2

³³ Mañbe Capernauñ puruðaa jêda zesidaa. Diguida panenacarea Jesuba iwidisia:

–¿Cārē cārēã ode caicaya zesida?–

³⁴ Ādjirāra chupea panesidaa wārāda caicaya zepedada bēra. Ādjirāra ijara panasidaa caida dji dromaara ðai cawaya. ³⁵ Mañbe Jesura chūmepeda idjia edada doce panara caitaara trāpeda jarasia:

–Aðalda dji dromaara ða quiñrā ðabara, jūmarā cāyābara edaara ðaida ðaa. Waabemarā nezocada ðaida ðaa.–

³⁶ Mañ carea warra zaqueda edapeda ādjirā ēsi nūmlasia. Mañbe idji jawade bara edapeda jarasia:

³⁷ –Aðalaba mñ ijā ðaðeba warrarāda bia edabara, mñda bia edabara. Mñ bia edabaraba ababe mñda edabaraléa, ātebala mñ Diabueda sida bia edabara.–

³⁸ Mañne Juañba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, daiba unusidaa ēberāba ða trāneba jaida āyā jarecua ðada. Baribara idjira dadjirā ume nié bēra daiba jarasidaa waa māwā orāmārēã.–

³⁹ Mañne Jesuba jarasia:

–Māwā orānada. Mñ trāneba ne ununaca o ðaba mñnebemada poya bié bedeaéa. ⁴⁰ Dadjirā ume dji quiñrāra dadjirāare ðaa. ⁴¹ Wārā arada mñ jaraya: bārāra mñre bēra bariduaba bārāa baidoda dawaibara, Ācōrēba wārāda mañ ēberāa nebiada diaya.

⁴² Bariduaba mñ ijā ðea dji dro-
maé quedeadada cadjiruade ðaebibara,
Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya.
Mañ cawa oira bio zarea ðai bēra, biara
ðaa mañ ēberā ochirude yuda jñapeða
pusade ðatabuedida. ⁴³⁻⁴⁴ ða jawaba
blā cadjiruada obibara, mañ cadjirua o
amaaba ðalā tutadua. ða jawaba ababe
erobaimina ewariza Ācōrē ume ðaya.
Mañda biara ðaa jawaba umé eroðada
taba urua quicamaa wāi cāyābara.[§]
⁴⁵⁻⁴⁶ Ara mañ quiñrāca ða jirūba blā
cadjiruada obibara, mañ cadjirua o
amaaba ðalā tutadua. ða jirū ababe
erobaimina ewariza Ācōrē ume ðaya.
Mañda biara ðaa Ācōrēba bara jirū umé
eroðada taba urua quicamaa ðatabuei
cāyābara.^{**} ⁴⁷ Idjaba ða dauba blā cad-
jiruada obibara, mañ cadjirua o amaaba
ēütadua. ða dau ababe erobaimina
ewariza Ācōrē ume ðaya. Mañda biara
ðaa Ācōrēba bara dau umé eroðada
taba urua quicamaa ðatabuei cāyābara.
⁴⁸ Mama qui beudacada baraa, idjaba dji
eradra nūma sida quicaa.^{††}

⁴⁹ Dadjirāra bia mñga pananeba
Ācōrē itea bia ðeadia.^{‡‡} ⁵⁰ Tāda bia
ðaa baribara clayada jōibara ¿sāwā
wayacusa claya ðei? Mañ bēra Ācōrē
itea bia ðeadaua.^{¶¶} Idjaba ābaa necai
ðeadaua.–

Jesuba mñ amaira bié ðadaa ada

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

10 Mañbe Jesura Capernauñ pu-
rudeba Judea druadaa wāsia Jor-
dañ do quiñrāare. Ēberāra zocārā way-

^{§9:43-44} Griego bedeadē ἄραρα cartade idjaba nāwā ḅl ðaa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.”

^{**9:45-46} Griego bedeadē ἄραρα cartade idjaba nāwā ḅl ðaa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nūma sida quicaa.”

^{††9:48} Isaías 66:24.

^{‡‡9:49} Mañ versículora abeda ebuda ðaléa. Griego bedeadē ḅl ðaa: “Jūmarāda taba uruaba claya ðeadia.”

^{¶¶9:50} Mañ bēra Ācōrē itea ðeadaua. Mañra griego bedeadē ebuda ðaléa. Nāwā ḅl ðaa: “Tāda ara bādjidē eda eroðeadaua.”

acusa idjima zesesidade idjia obari quĩrãca ãdjirãa jaradia ðesia. ²Mãwã ðade ÆCAGL pariseorãda zesidaa. Idji bié bedebidi carea nãwã iwidisidaa:

–¿Umaquĩrãba dji quimada amaida bia ðaca?–

³ Jesuba panusia:

–¿Moiseba cãrẽda ðasi?–

⁴ Pariseorãba panusidaa:

–Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia abalaba idji wẽrãa carta miã amainebemada diaibãrã amaida ðada.–^{§§}

⁵ Mãne Jesuba jarasia:

–Moiseba mã bedeara ðasia bãrãra clawãrã zarea ðea bãrã. ⁶ Baribãrã nañ ëjũã oside Æcõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.* ⁷ Mã carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ábaa ðebaria. ⁸ Mãwã cacua aba ða quĩrãca panã.† Ædjira umé panléa, átebãrã aba ða quĩrãca panã. ⁹ Mã bãrã Æcõrẽba ábaa ðãdara dji amanacara panã.–

¹⁰ Waya diguidã wãpedãdacarea Jesu ume nĩbabadarãba idjia abari quĩrãca iwidisidaa. ¹¹ Mãne Jesuba panusia:

–Baridua umaquĩrãba idji quimada amapeda dewara wẽrãda edaibãrã, mã umaquĩrãra daunema ðaa. ¹² Idjaba wẽrãba idji quimada amapeda dewara umaquĩrãda edaibãrã, mã wẽrãra daunema ðaa.–

Jesuba warra zaquerã bia jara ðada

Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17

¹³ Mãne ëberãrãba warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jãwada Ærã ðãpeda bia jara ðamãrã. Baribãrã Jesu ume nĩbabadarãba dji warrãrã enebãdara

quẽasidaa. ¹⁴ Ædjia mãwã obãdara Jesuba bio bié ununa bãrã nãwã jarasia:

–Idu warra zaquerãra mãmaa zebidãdua, Æcõrẽba pe eroðãdebemara ãdjirã quĩrãca panã bãrã. ¹⁵ Wãrã arada mã jaraya: warra zaqueba idji zeza ëpẽbari quĩrãca abalaba Æcõrẽda ëpẽẽbãrã, mã ëberãra Æcõrẽba pe eroðãdebema baéa.–

¹⁶ Mãwã jarapedã Jesuba warra zaquerãra jãwãde bara edapedã idji jãwara Ærã ðãpedã bia jara ðacuasã.

Parata bara ða Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30

¹⁷ Jesu mamaalaba wãbãrãde ëberãda idjimaã pira zesã. Mã ëberãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode coðepeda iwidisia:

–Jaradiabari bia, Æcõrẽ ume ewariza zocai ðai carea ¿mã cãrẽda oida ða?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–¿Cãrẽ cãrẽã mãra dji biaada a ða? Ni abalãda dji biaéa, ababe Æcõrẽdrã dji baa. ¹⁹ Bãa cawa ðaa Æcõrẽba obi ða bedeara: miã bearãdua, daunemarãdua, ne drãrãdua, sewãdeba djãrãra bié jararãdua, djãrã cũrũgarãdua, bã zezara, bã papa sida wayãdua.–

²⁰ Mãne ëberãba jarasia:

–Jaradiabari, cũdra edaalba mã jũma mãããrã ijã o ðaa.–

²¹ Mãne Jesuba ëberãra quĩrãneba acãpedã jarasia:

–Wãdi bãa ne aba oida ðaa. Bãa eroðãra jũma nẽdobuede wãpedã dji paratara ne neé quedeã diãdua. Mãwã nebiãda bajãne eroðãya. Mãbe mã ume nĩbãde zedua.–[‡]

§§10:4 Deuteronomio 24:1-4.

*10:6 Genesi 1:27; 5:2.

†10:8 Genesi 2:24.

‡10:21 Griego bedeade ÆCAGL cartãde idjaba nãwã ðã ðaa: “Bãra bia miãgai carea ðãbãrã.”

²² Dji ēberāba mañ ūrīpeda sopua ðe-sia bio bara ða bēra. Ara mañda wāsia.

²³ Mañne Jesuba panaga aɔpeda idji ume nībabadarāa jarasia:

–Wārāda bio zarea ða ēberā ne bara ðaba Ācōrēra idji Boroda ða carea.–

²⁴ Idji ume nībabadarāba cawa crīchadaé basía. Ācōrēba ne bara ðeara bia pe erobada crīcha panasidaa. Mañ carea Jesuba wayacusa jarasia:

–Djabarā, wārāda bio zarea ða ēberā ne bara ðaba Ācōrēra idji Boroda ða carea. ²⁵ Parata bara ðaba Ācōrēra idji Boroda ða cāyābara cameyoda āguja uriade eða wāichaara ða.–

²⁶ Idji ume nībabadarāba wetara cawa crīchadaé basía. Mañne āduba iwīdidruasidaa:

–Māwāra Ācōrēba ¿caidra ēdra edai?–

²⁷ Jesuba ādjirā aɔpeda jarasia:

–Ēberāba māwā poya oca baribara Ācōrēba poya oida ða. Ācōrēmaara ne jūmada oicha ða.–

²⁸ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Ba ēpēni carea daiba ne jūmada amesidaa.–

^{29–30} Jesuba jarasia:

–Wārā arada mā jaraya: mā carea idjaba bedeā bia mānebema carea abaaba idji deda, djabarāda, djabawērāda, papada, quimada, warrarāda, ējūda ameibara, idjia amena cāyābara nañ ewaride cien edaya: deda, djabarāda, djabawērāda, papada, warrarāda idjaba ējūa sida. Ēberārāba idjira bié odi carea ēpēnia baribara jīrūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya. ³¹ Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

³² Jerusaleñnaa wāsidade Jesura no-coare nībasia. Mama wābada carea idjia doce edadarāba cawa crīchadaé panasidaa. Jūma idji caidu wābadarā sida ne waya panasidaa. Māwā du-anane Jesuba wayacusa idjia edada doce panaga jīgabe edesia. Mañbe idji sāvāinebemada jarasia:

³³ –Ūrīnada, dadjirāra Jerusaleñnaa wābada. Jāma abaaba mā, Nañ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawa odamārē. Ādjirāba māra beuida ðada jaradapeda judiorāeā diadia. ³⁴ Mañgarāba māra ipida bié jaradapeda, idodapeda, udapeda beadia. Baribara ewari ūbeade māra ārēbaya.–

Zebedeo warrarāba iwīdipedada

Mateo 20:20-28

³⁵ Zebedeo warrarā Santiagoda, Juañ sida Jesumaa zedapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba quirīā panla bla oida ara daiba iwīdibada quirāca.–

³⁶ Jesuba iwīdisia:

–¿Cārēda quirīā panl mā bārā itea oida?–

³⁷ Ādjia panusidaa:

–Bara jūmarā boroda bebarade daida aba ba jawa araare, aba ba jawa aɔlare idu chūmebidua.–¹

³⁸ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–Bārāba adua panla cārēda iwīdi panada. Māra bio bia mīgaya. ¿Bārā sida ara mañ quirāca bia mīgadi carea panaca?–⁸

³⁹ Ādjia panusidaa:

–Māē, bia mīgadi carea panla.–

¹10:37 *Jūmarā boroda bebarade.* Griego bedede ða ða: “Ba bia quirude.”

⁸10:38 Griego bedede nāwā ða ða: “¿Bārā mā borocuedi quirāca borocuedica? ¿Mā doida ða bārā bida dodica?”

Maľne Jesuba jarasia:

–Bārā sīda wārāda māl quīrāca bia mīgādia.** ⁴⁰ Baribara māl Jawa araare, māl Jawa aclare chūpananida māa poya diaéa. Ācōrēbara mama chūpananida eroġa.–

⁴¹ Maľne Santiagoba, Juaľ bida iwidibadada waabema die panġa ūrīsīdaa. Maľ carea ādji ume quīrūsīdaa. ⁴² Baribara Jesuba ādjirā trġpeda jarasia:

–Bārāba cawa panġa naľ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabādara jūmarāba ijā odīda panġa.

⁴³ Baribara bārāra māwā ħeadié panġa. Bārānebemada dji dromada ħa quīrīā ħabarġa waabemarā nezocada ħaida ħa.

⁴⁴ Dji dromaara ħa quīrīā ħara jūmarā cāyābara edaara ħaida ħa. ⁴⁵ Maľ quīrāca māl, Naľ Djara Edadara zeé ħa ēberārā māl nezocarāda ħeadamārēā. Ātebara ze ħa ēberārā nezocada ħai carea. Māwā mārā beuya zocārā ēberārāda ēdra ħai carea.–

Jesuba ēberā dauberrea ħa biabīda

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

⁴⁶ Jesura, idji ume nībabadara, dewarārā zocārā panġa sīda Jerico purude jūēne wāsīdaa. Ēdrġbādade ēberā dauberrea ħada o icawa parata iwidī ħada chūmasia. Maľ ēberārā Timeo warra Bartimeo basīa. ⁴⁷ Bartimeoba ūrīsia Jesu Nazaredebemara mama wābarġada. Maľ carea ħia jarasia:

–¡Jesu, Davīdeba zeda, mārā quīrā djuburiadua!–

⁴⁸ Maľne zocārāba idjira chupeamārēā quēāsīdaa baribara idjia wetara ħiasia:

–¡Jesu, Davīdeba zeda, mārā quīrā djuburiadua!–

⁴⁹ Maľ ūrīsīde Jesura nūmesia. Nāwā jarasia:

–Idjira trġnadua.–

Maľne ġcarġba dauberrea ħara trġnapeda jarasīdaa:

–Sobiadua. Piradrġdua. Jesuba bara trġ ħa.–

⁵⁰ Ara maľda Bartimeoba idjia ġrġ jġ ħadara ērāpeda isabe piradrġpeda Jesumaa wāsīa. ⁵¹ Maľne Jesuba idjia iwidīsīa:

–¿Cārēda quīrīā ħa māl oida?–

Dji dauberrea ħaba jarasia:

–Jaradiabari, māl dauba unuida quīrīā ħa.–

⁵² Maľne Jesuba jarasia:

–Wādua. Bla ijāna bērā biasia.–

Ara maľda dauberrea ħadaba unu ħesia. Maľbe Jesu ume ābaa ode wāsīa.

Jesu Jerusaleľne jūēna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juaľ 12:12-19

11 Jerusaleľ purude jūēboodo basīde Betpague puru caita, Betania puru caita bīda duanasīdaa Olivo eya carrade. Maľbe Jesuba idji ume nībabadarāda umé diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quīrāpe ħa purudaa wānadua. Jūēbādade bārāba burro zaqueda ununia. Maľ burro zaque ġrġ wadī ni abaada wānaca. Ērā edadapeda enenadua. ³ Abalġa bārāa cārē cārēā jāwā o panġa iwidibara jaradadua: “Dadji Boroba quīrīā ħa baribara nane jēda diabueya.”–

⁴ Ode wābādade burrorā dede eda wābada caita jġ nūmġa unusīdaa. Ara maľda ērā edasīdaa. ⁵ ġcarġa arima duanġa iwidīsīdaa:

–¿Cārēda o panġa? ¿Cārē cārēā jġ burrorā ērā panġa?–

**10:39 Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsīa. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

⁶ Jesuba jarada quíraca panusidade dji arima duanaba idu edebisidaa. ⁷ Maľbe burro zaquera Jesumaa ededapeda ādji cacuade jľ panara burro ľrľ ħasidaa. Maľbebarľ Jerusaleľ puruđaa wāi carea Jesura ľrľ chūmesia. ⁸ Zocārāba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jľ panada ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jľwate quedua bara ħeada ħalā tudapeda o icawa ħacua wāsidaa. ⁹ Māwā obłdade idji na ninaba, caiđu zebłda bida jġgua jara duanasidaa:

¡Bio bia quirua! ¡Bio bia ħla dadji Ācōrē trľneba zebłara!††

¹⁰ ¡Bio bia ħla dadji droāenabema Daviđeba zedara! ¡Dadjirā Boro bai carea zebłara!

¡Bio bia quirua Bajāne Błara!

¹¹ Jesu Jerusaleľne jūēside Ācōrē de dromanaa wāsia. Jūma acł ħapeda queubarľ bērā idjia doce edadarā ume Betania puruđaa jēda wāsidaa.

Jesuba higojō bacuru bié jara ħada

Mateo 21:18-19

¹² Nurēma Betania puruđeba wāłdade Jesura jarra nūmesia. ¹³ Maľne higojō quedua bara ħada tamłba unusia. Higojō jaraēmīna Jesuba acłde wāsia dji ca zaqueda odja ħa cawaya. Araa jūēbłłde quedua awa nūmłda unusia.‡‡ ¹⁴ Maľne Jesuba higojōa jarasia:

–¡Ni abalba bl nejōra waa jōnaéa!–

Maľ bedeara idji ume nġbabadarāba ūrġsidaa.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Mateo 21:12-17; Luca 19:45-48; Juaľ 2:13-22

¹⁵ Jesura Jerusaleľne wayacusa jūēpeda Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo ħea sida zocārā duanasidaa. Idjaba ľcłłba Ācōrē de dromane diaida ħa paratarā dji drua āġba zebłdarāa nēbla nēdobuebadjġdaa āġbema paratarā diacara panana bērā. Māwā duanłne Jesuba ādjirāra jūma āyā jłretacuasía. Dji parata nēdobuebadarā mesa ħeada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasía. ¹⁶ Maľ awara ni cārē sida Ācōrē de droma caita idu enebíe basía. ¹⁷ Ādjirāa nāwā jaradiasia:

–Ācōrē Bedeade nāwā ħal ħla: “Mľ dera jūma puru ħea itea dji iwiđibada de adía.” Baribarľ bārāba “ne drłabadarā mġrġbada uría” quíraca eropanła.–¶¶

¹⁸ Maľ bedea ūrġsidade sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida Jesura wayasidaa idjia jaradia ħara jūmarāba bia ūrġ panł bērā. Mamałba ľtaa crġcha jłł panesidaa beadi carea. ¹⁹ Queubarľłde Jesura idji ume nġbabadarā ume Jerusaleľneba ēdrłsidaa.

Higojō purruba nūmena

Mateo 21:20-22

²⁰ Nurēma diapeda Jesura idji ume nġbabadarā sida wayacusa Jerusaleľnaa wāsidaa. Wāłdade unusidaa higo bacurura dji carrade eda purruba

††11:9 Salmo 118:25-26. *Bio bia quirua*. Arameo bedeade “Hosana” jarabadaa.

‡‡11:13 Israel druade higojō dji ca zaqueda marzo jeđecode, abrilde bida cođida panł. Dji ca zaquera ununġbarľ cawabadaa junione maārġ zauida idjaba agostodeba aba octubredaa waiħla zauiđa. Baribarľ Jesuba quedua awa ununa bērā cawasia jūma maľ poade higojōra zauēda.

¶¶11:17 *Mľ dera jūma puru ħea itea dji iwiđibada de adía*. Isaía 56:7. *Ne drłabadarā mġrġbada uría*. Jeremia 7:11.

nūmλda. ²¹Maļne Jesuba jaradara Pedroba quīrānebasia. Maļ carea jarasia:

–Jaradiabari, acλdua. Ɓla bié jara Ɓλda higojōra purruba nūmesia.–

²²Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēra ijānida panλa. ²³Wārā arada mλa jaraya: bariduaaba za Ɓλ eyaa namaλba pusade tēüne wāduada aibλra, idjia jarabλra quīrāca māwāya. Baribλra idji sođe crīchaié Ɓla idjia jarabλra māwāéda, ātebλra wārāda māwāida ijāida Ɓla. ²⁴Maļ carea mλa bārāa jaraya: jūma bārāba Ācōrēa iwīdibλdara wārāda edadida ijānibλra, edadia. ²⁵Idjaba bārāba Ācōrēa iwīdi panane bariduaa ēberā ume bié panλbλra, maļ ēberāba bié odara naārā quīrādoadaua. Māwābλra bārāba bié opeadara bārā Zeza bajāne Ɓλba quīrādoaya. ²⁶Dewaraλba bié odada quīrādoadaēbλra, bārāba bié opeadara bārā Zeza bajāne Ɓλba quīrādoaeā.–^{§§}

¿Cai trāneba Jesuba jaradia Ɓλ?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

²⁷Maļbe ādjira wayacusa Jerusaleļne jūēsīdaa. Jesura Ācōrē de droma caita nīne, sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadada, judiorā dji dromarā sīda idjimaa zesīdaa. ²⁸Ādjirāba iwīdisīdaa:

–Ɓla nama o Ɓλra ¿caiba obi Ɓλ?–

²⁹Jesuba panusia:

–Mλa bīda bārāa iwīdiya. Bārāba panusīdara mλa jaraya caiba mλa nāwā obi Ɓλda. ³⁰¿Caiba Juaļra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne Ɓλba? Panunadua.–

³¹Maļne ara ādjiduba jara duanesīdaa:

–Bajāne Ɓλba diabuesīdaa adibλra, idjia jaraya: “Maļda ¿cārē cārēā ijānaé basi?” ³²Baribλra ¿sāwā jaradi ēberāba diabuesīda?–

Ādjia māwā jara panasīdaa purura waya panλ bēra. Purumaarā Juaļra wārāda Ācōrēneba bedebari basīa. ³³Maļ bēra Jesús jarasīdaa:

–Daiba adua panλa.–

Maļne Jesuba jarasia:

–Māēteara mλa bīda bārāa jaraéa caiba mλa jāwā obi Ɓλda.–

Djārā néu acabadaebema ne jara Ɓλ

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

12 Maļne Jesuba ne jara Ɓλdeba ād-jirāa jarasia:

–Ēberāda Ɓasia. Ewari aƁa maļ ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba auđu jūrā casīa. Uva Ɓa piabari sīda osīa. Idjaba deda λta osīa mamaλba jūma acλi carea. Maļbe idji néura λcλra ēberārā jawaeā Ɓasia. Ādjirā ume beāda Ɓasia néu zaubλraēde jūmasāwā idjia diadida panλda. Māwā beāda Ɓλpeda djibarira dewara druadaa wāsīa.

²Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néudebema idjia diadida panλra edade wāmārēā. ³Baribλra néu acλ panλba dji nezocara jīdadapeā puosīdaa. Maļbe jēda jλretabuesīdaa ni cārē sīda diadaé. ⁴Māwānacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjia diadida panλra diadamārēā. Baribλra maļ nezocara boroma usīdaa.* Maļbe wayadaé quēāsīdaa. ⁵Māwānacarea djibariba dewarada diabuesia baribλra maļ nezocara beasīdaa. Māwānacarea dewara nezocarāda zocārā diabuesia. Baribλra λcλra puosīdaa, dewarārāda beasīdaa.

§§11:26 Griego bedeadē λcλra cartade maļ versículora neéa.

*12:4 Maļ nezocara boroma usīdaa. Griego bedeadē λcλra cartade nāwā Ɓλ Ɓla: “Mōgara Ɓatatabadade maļ nezocara borode diasīdaa.”

⁶ Djibariba waðibiða aba eroðasia di-abuei carea; małgara idji warra bio quĩrĩã ða basía. Idjia crĩchasia: “Mā war-radra wayaðia.” Ara małda diabuesia. ⁷ Baribara néu aca panaba dji warra jũeðarada unusidada aduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba eroðara jũma edaya. ¡Djira beatadia! Māwābala dji ejuāra dadjirā itea ðeya.”

⁸ Ara małda warrara jidadapeda beasidaa. Małbe néu āi ðatabuesidaa. ⁹ Mał carea néu djibariba ¿sāwā obá? Araa wāpeda adjirā jũma quenapeda idji néura dewararā acałbiya. ¹⁰ Bārāba ¿Ācōrē Bedeade acałdacaca? Nāwā jara ðaa:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ðada besia.

¹¹ Dadjirā Boroba māwā oða bērā dad-jirāmaara bio biya quirua.†

¹² Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadaba, judiorā dji dromarā biða cawasidaa Jesuba mał jara ðaðeba ad-jirāda bié jarasida. Mał carea Jesura jida quĩrĩã panasidaa. Baribara puruda waya panā bērā idjira idu ðadapeda āyā wāsidaa.

¿Romanebema boro itea parata jara pebdade diaðida panaca?

Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Māwānacarea pariseorāba, Herodeare ðea biða Jesumaa ācala diabuesidaa idjia bié bedeabidi carea. ¹⁴ Jũenapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panā bara eberā jipa ðada. Ni abaada biara unuca bērā ni abaaba bla awara crĩchabidacaa. Āteðara bla wārā bedea Ācōrē odebe-mada jũmarāa jaradiabaria. Małda Ro-manebema boro itea parata jara pebdadaza ¿dadji judiorāba diaðida bia ðaca

wa bié ða? ¿Diaðida panaca wa diacara panā?–

¹⁵ Jesuba cawa ðasia dji biarā quĩrāca ze panada. Mał bērā jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārē māra bié bedeabi quĩrĩã panā? Parata pichida enenadua māra acał carea.–

¹⁶ Ara małda enesidaa. Małne Jesuba iwidiisia:

–¿Cai quĩrādarrada nał parataðe ða? ¿Cai trāda ða?–

Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodea.–

¹⁷ Małne Jesuba jarasia:

–Māwā baibara Romanebema borodea Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

Ādjirāba Jesu carea cawa crĩchadaé basía.

Beudarā Ārēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Māwā panane ācala saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara Ārēbadacada. Mał bērā Jesua nāwā jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea ðasia eberāda warra neé ðaðe jaiðabara, idji djababa dji pēdra wērāra edaida ðada dji djaba jaiðada itea warra unui carea.‡ ²⁰ Ewari

aba siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribara warra neé jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribara idji sida warra neé jaidasia. Ūbeabema sida abari quĩrāca māwāsia. ²² Jũma mał siete panāra warra neé jaidasidaa. Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²³ Mał siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra Ārēbadi ewaride ¿sālgaba idjira eroðei?–

†12:11 Salmo 118:22-23.

‡12:19 Deuteronomio 25:5.

²⁴ Mañ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji λλα sīda adua panλ bēra āi crīcha panλ. ²⁵ Ūrīnada. Beupeḍadarā λrēbadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebrλ Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. ²⁶ ĴBārāba beupeḍadarā λrēbaḍīdebemada Moise carate adacacaca? Ācōrēba bacuru zaque uruga nūmaneba Moisea jarasia: “Mλra Abrahāλ Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”[¶] ²⁷ Idjira beu bea Ācōrēa ātebrλ zocai bea Ācōrēa! Bārāba abeda āi crīcha panλ.–

Ācōrēba obi λλ bedeada dji dromaara λλ

Mateo 22:34-40

²⁸ Māwā bedeada panane judiorā ley jaradiabarida Jesu caita zesia. Mañ jaradiabariba ūrīsia Jesuba saduceorā bia panunada. Mañ carea iwīdisia:

–Ācōrēba obi λλ bedeadebemara Ĵsālgada dji dromaara λλ?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi λλ bedeadebemara dji dromaara λλra naλgλa: “Ūrīnada, israelerā. Dadjirā Boro Ācōrēra ababrλ λλa. ³⁰ Jūma λλ soḍeba, jūma λλ jaureḍeba, jūma λλ crīchaḍeba, idjaba jūma λλ λλaḍeba λλ Boro Ācōrēra quīrīādua.”[§] Ācōrēba obi λλ bedeadebemara maλdra dji dromaara λλa. ³¹ Idjaba maλare λλada abari quīrāca λλa. Maλgλaba nāwā jara λλa: “Djārāra quīrīādua ara λdji quīrīā λλ quīrāca.”^{**} Mañ umēbema bedeada cāyābara dji dromaara beada neēa.–

³² Mañne judiorā ley jaradiabariba jarasia:

–Bia λλa, Jaradiabari, λλa jara λλ quīrāca Ācōrēra ababrλ λλa, dewarada

neēa. ³³ Dadjirāba wārāda Ācōrēra jūma dadji soḍeba, jūma dadji crīchaḍeba, jūma dadji jaureḍeba, jūma dadji λλaḍeba bīda quīrīānīda panλ. Idjaba djārāra ara dadji quīrīā λλ quīrāca quīrīānīda panλ. Maλgλara zocārā animarā Ācōrēa babue diai cāyābara biara λλa.–

³⁴ Judiorā ley jaradiabariba maλgλara crīcha cawaḍeba jarada bēra Jesuba jarasia:

–Bāra Ācōrēba pe eroḅḅebemada baida boḍoa.–

Māwānacarea dewararāba Jesua iwīdīdīda wayasīdaa.

Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara Ĵcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

³⁵ Jesuba Ācōrē de droma dajada jardia ḅaside ēberārā nāwā iwīdisia:

–Judiorā ley jaradiabadaba Ĵsāwāērā jara panλ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara Davi warrada? ³⁶ Ara mañ Daviba Ācōrē Jaureḍeba nāwā jarasia: Dadjirā Boroba mλ boroa jarasia: mλ jλwa araare chūmedua aba λλ ume dji quīrūrā mλa λλ jλwaeda λλbrλgλdaa.^{††}

³⁷ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada Daviba mλ Boroada asibrλ, Ĵsāwā Davi warra bai?–

Jesuba māwā jardia λλada zocārā ēberārābia bia ūrī duanasīdaa.

Jesuba pariseorā bié jarada

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

³⁸ Jesuba waḍi jardia λλde nāwā jarasia:

[¶]12:26 Exodo 3:2-6.

[§]12:30 Deuteronomio 6:4-5. *Dadjirā Boro Ācōrēra ababrλ λλa.* Maλgλara idjaba jara λλa: “Aba Ācōrēdra dadjirā Boroa.”

^{**}12:31 Levitico 19:18.

^{††}12:36 Salmo 110:1.

–Judiorā ley jaradiabadarā ume quīrācuīta ðeadaɗua. Āɗjirāba dji nēbɓa ðeada jã awua ðeaa. Mañ awara purude nīnane quīrābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” aɗida. ³⁹Judiorā dji jɓrebada dede āɗjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrābadaa; ābaa ne cobadaɗe bida ara mañ quīrāca obadaa. ⁴⁰Baribɓɓa pēdra wērārāba eroqueɗeada sewadeba jārīnapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēa dārā iwīɗibadaa āɗjira jipa ðeada crīchadamārēā. Mañ carea Ācōrēba dewararā cāyābara āɗjirāra wetara cawa oya.–

**Pēdra wērā ne neé quiruba
Ācōrēa parata diada**

Luca 21:1-4

⁴¹Ācōrē de droma carea parata ðabada quīrāpe chūmaside Jesuba unusia ēberārāba paratada eɗa ðá duanɓa. Zocārā ne bara ðeaba paratada waiðɓa eɗa ðá panasidaa. ⁴²Mañne pēdra wērā parata neé quiruda zepeda parata eɗaara quiruda umébe eɗa ðasia. ⁴³Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Mɓa wārāda bārāa jaraya: jãñ pēdra wērā ne neé quiruba auɗuara diasia jūmarāba diapedada cāyābara. ⁴⁴Āɗjirāba dji aɗubadaɗɓa eɗa ðasidaa baribɓɓa wērā ne neé quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

**Ācōrē de droma jūma
ārīni Jesuba jarada**

Mateo 10:16-25; 24:1-28;

Luca 17:22-24; 21:5-24

13 Jesura Ācōrē de droma ɗajadaare ðadada wāɓɓaɓa baside idji ume nībabariba jarasia:

–Jaradiabari, jaɓɓaɗa nañ mōgarara sāwā waiðɓa ðeada idjaba nañ de siɗa sāwā quīrāwārēā queɗeada!–

²Mañne Jesuba jarasia:

–Māē, ɓaa unu ðara waiðɓa ðeaa. Baribɓɓa wārā arada mɓa jaraya: nañ mōgara capedaɗara jūma todogozoaya.–

³Mañbe Olivo eyadaa wāsidaa. Dji eyara Ācōrē de droma quīrāpe ðaa. Jesu mama chūmaside Pedroba, Santiagoba, Juaɓba, Andre bida aɗuɓa idjia iwīɗisidaa:

⁴–Dairāa jaradua: Ācōrē de dromara ¿sāñbe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi mañ ewarira caita ðada?–

⁵Mañne Jesuba jarasia:

–Quīrācuīta ðeadaɗua ni abaɓba cūrūgarānamārēā. ⁶Zocārāba jaradia āɗjirā Ācōrēba eɗɓa eɗabari diai jaradaɗa. Māwā ēberārāda zocārā cūrūgadia. ⁷Bārāba ūrīnia abaɓ puruda dewara ume ɗjō duanɓa idjaba drua āyā bida māwā duanɓa. Baribɓɓa ne wayarānada. Mañgara jūma māwāida ðaa. Baribɓɓa nañ ewarira wadi jōēa. ⁸Abaa puruda dewara puru ume ɗjōnia. Abaa druaɗebema boroda dewara druaɗebema boro ume ɗjōnia. De uremiada druaza wāya, idjaba zocārā druaɗe jarrabada baraya. Baribɓɓa mañ naārā mīgabada maārī ðaya wērā warra pua za ða quīrāca.

⁹Quīrācuīta ðeadaɗua. Bārāa jidabidapeɗa dji jɓrebada dedaa edeɗapeɗa bia uɗia. Mɓ ijā panɓ carea āɗjirāba bārāa dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida edeɗia. Mañneɓɓa bārāba mɓ bedeara āɗjirā quīrāpita jaradia. ¹⁰Wārāda beɗeɗa bia mɓneɓmada jūma puruza jaradaɗa panɓa. ¹¹Ēberārāba bārāa jida edeɗadeɗe sopuarānada sāwā beɗeɗaɗa. Mañneɓmada crīcharānada. Ababe jaradaɗua Ācōrēba jarabibɓɓaɗa. Ara bāɗji crīchadeba beɗeɗaɗeā, āteɓɓa Ācōrē Jauredɓa bārāneba beɗeaya. ¹²Abaaɓa ara idji ɗjabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrarāra āɗji ɗjibarirā ume bié panenapeɗa

beabidía. ¹³ Mā ijā panla carea jūmarāba bārāra quīrāmania. Baribara mā ewari zareade mā ijā panada igaradaébara, Ācōrēba ēdra edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ Ācōrēba quīrācada idji baié bama bārāba unubadade jūma Judea druade beara eyadaa mirū wānida panla. ¹⁵ (Dji carta aca baba cārē jara bāda cawaida bāa.) ¹⁵ Mañne ēberā idji de lra bāra idji dede eda wāiē bāa ne edai carea. ¹⁶ Dji peade bāba idjia lra jābarira jēda edade wāiē bāa. ¹⁷ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobea sida bio miā djuburi beadia. ¹⁸ Ācōrēba iwidiadua cue jara mirū wāna amaaba. ¹⁹ Mañ ewaride ēberārā bio bia mi-gadia. Ācōrēba nañ ējūā odadeba ltaa ēberārā mañ quīrāca bia mi-gadaca idjaba māwānacarea waa ara māñ quīrāca mi-gadaēa. ²⁰ Mañ ewarira dārāya. Dad-jirā Boroba jūma daucha bia mi-gabibara, ni abāda ēdradaé bacasia. Baribara Ācōrēba jūma daucha bia mi-gabiēa idjia edada ēberārā carea.

²¹⁻²² Mañ ewaride lcaraba sewadeba jara diai adjira Ācōrēba ēdra edabari diai jara dāda. Idjaba lcaraba sewadeba jara diai adjira Ācōrēneba bedeabarida. Mañgarāba ne ununaca waibāa beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgadibara, adjirā sida cūrūgacasiāa. Mañ bēra abāba bārāa jara bāra, “Acadua, Ācōrēba ēdra edabari diai jara dāda nama bāa,” mañra ijārānada. Dewara bāba idjira jarima bāda aibara, mañ sida ijārā-

nada. ²³ Quīrācuīta beadada. Jūma mā bārāa jarasia māwāi naēna.

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36

²⁴ Ēberārā bio bia mi-ga pananacarea lmadaura pāimaya. Jedeco sida anaēa. ²⁵ Chidaura bajāneba bæcuadia. Jūma bajāne beara quīrā awara beya. ²⁶ Mañga ewaride mā, Nañ Djara Edadara jārārāne bāba bara zebarda idjaba quīrāwārēa dorrodorā bāda ununia. ²⁷ Mañne mā bajānebema nezocarāda druā beza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jaredamārēa.

²⁸ Higojōneba ne jarabarda cawadada. Dji jawatera tucu nūmepeda quedua barabaria. Mañneba jūmarāba cawa panla dārāēne poara zeida. ²⁹ Ara mañ quīrāca mā jara unubadade cawadada mā ze ewarira jūēbododa. ³⁰ Mā bārāa wārāda jaraya: nañ ewaridebema ēberārā beudi naēna mañra jūma māwāya. ³¹ Bajāra jōya, nañ ējūā sida jōya, baribara mā jara dāra wārāda māwāya.

³² Baribara ni abāba mañ ewarira sālbe māwāida cawadaēa. Ācōrē nezoca bajāne bea bida adua panla. Mā, Nañ Djara Edada bida adua bāa. Ababe mā Zezabara cawa bāa.

³³ Quīrācuīta beadada. Dau bāba beadada idjaba Ācōrēba iwidi bead-ada. Bārāba dji ewari sālbe zeida adua panla. ³⁴ Mañ ewari zebarda nañ quīrāca baya: ēberāda dewara druada wābāde dji nezocarāda idji de waga-damārēa amesia. Ādjiza ne odamārēa

††13:14 Ācōrēba quīrāca. Griego bedade lcar cartade nañ sida bā bāa: “Ācōrēneba bedeabari Danielba jara dāda” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antiocho Epipaneba Ācōrē de dromara mititia bāsia 168 poa Jesu todi naēna. Baribara Jesuba jarasia mā Antiocho oda quīrāca wayacua māwāida. Lcaramaarā Jesuba jara dāra wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleā puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma arisidade. Lcaramaarā jara bāa cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba lcaramaarā Jesuba jara dāra jiruarebema ewaride māwāya.

¶¶13:26 Daniel 7:13-14.

ħasia. Dji eða wābada aϭbaría jarasia quĩrācuíta aϭ ħamārēã. ³⁵⁻³⁶ Ara mañ quĩrāca bārã bida adua panla bārã De Djibarira sālbe waya zeida: queubarade, ariquētra, eterre berubarade wa diapēda. Mañ bērã dau lħla ħeadaɗua, mñ cawaēne zēbarade bārãra cãĩ duanlada unurāmārēã. ³⁷ Mñla bārãa jara ħara jumarãa jarabarla: dau lħla ħeadaɗua.–

Jesu beadi carea crĩcha jarl panana

Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

14 Ewari umé babarade judiorāba Egiptoɗeba ēdrapedada quĩrānebabada ewarida ođi basía. Mañ ewari dromane pañ ēsābari neé ħlada cobadaa. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarã ume crĩcha jarl panasidaa Jesura chupea jidapeda beabiđi carea. ² Baribarla jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaēã ēberārã quĩrūbucarānamārēã.–

Wērāba nardo quera Jesu boro ĩrã weada

Mateo 26:6-13; Juañ 12:1-8

³ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara ħada dede ħasia. Ne co chūmane wērāda idjimaa zesía. Mañ wērāba boteya alabastro mōgara oɗada enesia. Boteyara nardo quera idji awa ħaba bira ħasia. Mañ nardo querara bio nēħla ħasia. Mañne wērāba dji boteya ochiruda ħlapeda querara Jesu boro ĩrã weasia. ⁴ Mañ carea ĩϭararima duanlada quĩrūnapēda āduba jarasidaa:

–¿Cārē cārēã jāñ querara weatasi?

⁵ Nēdobuedabara poa aħa trajabarade edabari quĩrāca edacasia. Mañ parataba ne neé queɗeara carebacasia.–

Mañ wērāra bia quēāsidaa. ⁶ Baribarla Jesuba jarasia:

–Idu ħladada. ¿Cārē cārēã idjira quēã panl? Idjia mñ jāwã oɗara bia ħasia. ⁷ Ne neé queɗeara ewariza bārã tāēna pana-

nia; bārāba quĩrābadaɗe poya ādjirāra carebaɗida panla. Baribarla mñra bārã ume ewariza ħaéã. ⁸ Nañ wērāba aride osia. Dārāēne mñra beupeɗa tħbariđia. Idjia mñra mañ carea queraba pāsía. ⁹ Wārã arada mñla jaraya: jūma nañ ējūāne beɗea bia mñnebema jaradiabladama nañ wērāba oɗara nēbariđia idji sida quĩrānebaɗamārēã.–

Judaba Jesu jidabi carea crĩchada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadaɗebema basía. Mañ Judara sacerdote bororāmaa wāsía Jesu jidabi carea. ¹¹ Mañ ũrísidaɗe ādjirāra ħasriɗadapeda Judaa paratada diadiada asiđaa. Ara mañda Judaba jarlbadjia sāvã Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarã ume ne coɗa

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Pañ ēsābari neé ħl cobada ewarida jūēsía. Domia aħa māvã cobadjidaa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptoɗeba ēdrapedada quĩrānebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa. Mañne Jesu ume nĩbabadarāba idjía iwidiśidaa:

–¿ħla sāma quĩrā ħl daiba Egiptoɗeba ēdrapedada quĩrānebadi carea cobadara ode wānida?–

¹³ Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé trãpeda nāvã jarasia:

–Jerusaleñ puruɗaa wānadua. Jāma bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronĩda. Idji caiɗu wānadua. ¹⁴ Idji eða wābarama dji de djibaría jaradaɗua: “Dadjirā Jaradiabariba nañda iwidiħisia: mñla, mñ ume nĩbabadarã bida Egiptoɗeba ēdrapedada quĩrānebadi carea cobadara ¿sāma cođi?” ¹⁵ Mañ de djibariba ĩtaarebema deĵã waiħlada jūma biya o nūmada

acɫbiya. Mama ne cobadara dadjirā itea oɫadua.–

¹⁶ Ara maɫda Jesu ume nībabadara Jerusaleɫ purudaa umé wāsidaa. Wāɫdada Jesuba ādjia jarada quīrāca un-usidaa. Maɫbe Egiptodeba ēdɫpedada quīrānebadi carea cobadara osidaa.

¹⁷ Queuɫacarea Jesura, idjia edada doce paɫ ume jūēsidaa. ¹⁸ Ne co chūpanane Jesuba jarasia:

–Wārā arada mɫa jaraya: aba mɫ ume ne co ɫɫba mɫra jidabiya.–

¹⁹ Maɫ carea ādjira sopua panesidaa. Ara maɫda aba Jesua iwidisidaa:

–¿Mɫa māwā oica?–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Aba bārā docedebemaba jidabiya. Idjia bida abari epedecode paɫda su co ɫɫa. ²¹ Wārāda mɫ, Naɫ Djara Edadara beuida ɫɫa Ācōrē Bedeade ɫɫ ɫɫ quīrāca.^{§§} ¡Baribɫɫa mɫ jidabi ēberāra bio mīā djuburi ɫɫa! Idjira topeɫdaébara biara ɫacasia.–

²² Waɫi ne co duanane Jesuba paɫda jɫwade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Maɫbe cōrācuapeda ādjia diabɫɫde nāwā jarasia:

–Codadua. Naɫɫɫa mɫ cacuaa.–

²³ Maɫbe uva ɫada edapeda Ācōrēa bia ɫada asia. Maɫ uva ɫara ādjirāza diasia. Jūmarāba dosidaa. ²⁴ Maɫne Jesuba jarasia:

–Naɫɫɫa mɫ oa erozoabɫɫa. Mɫ oad-eba Ācōrēba zocārā ume beɫea dji-widida ɫɫɫɫa.* ²⁵ Wārā arada mɫa jaraya: uva ɫara waa doéa aba Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroɫebɫɫadaa.

Maɫbeɫɫa mɫa bārā ume uva ɫada wayacusa doya.–†

Pedroba Jesu igaraéana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juaɫ 13:36-38

²⁶ Maɫbe Ācōrē Bedeadebemada trɫā-napeda Olivo eyadaa wāsidaa.‡ ²⁷ Wāɫdada Jesuba jarasia:

–Naɫ diamasi jūma bārāba mɫra igaraɫia. Ācōrē Bedeade nāwā ɫɫ ɫɫa: “Mɫa oveja wagabarira beabɫɫde dji ovejara jārāzoadia.”¶ ²⁸ Baribɫɫa mɫra ɫrēbapeda bārā na wāya Galilea druadaa.–

²⁹ Maɫne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba ɫara igaraɫimīna mɫa igaraéa.–

³⁰ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada mɫa jaraya: nane diamasi eterre ɫarima umé berui naēna ɫɫa ɫarima ūbea mɫra unucaada aya.–

³¹ Baribɫɫa Pedroba wetara jarasia:

–Mɫ beabɫda sida ɫara igaraéa.–
Jūmarāba abarica jarasidaa.

Jesuba Getsemanine Ācōrēa iwidiɫa

Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

³² Maɫbe Getsemani abadama jūene wāsidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Mɫa Ācōrēa iwidiɫɫmisa nama chūpanenadua.–

³³ Maɫbe Pedroda, Santiagoda, Juaɫ sida jīga edesia. Idji sāwāinebemada jū-mawāyā crīcha ɫɫ bērā Jesura bio sopua ɫesia. ³⁴ Maɫne jarasia:

§§14:21 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:15ɫeba aba 53:12ɫaa.

*14:24 *Bedeada djiwididi.* Jeremia 31:31-34. Ācōrēra naārā israelerā ume beɫea ɫasia (Exodo 24:6-8).

†14:25 *Uva ɫada wayacusa doya.* Griego beɫeade maɫba idjaba jara ɫa: “Uva ɫa djiwididi doya.”

‡14:26 Maɫ ewari dromane ne codi naēna Salmo 113ɫeba aba 114ɫaa trɫābadjidada. Ne copedadacarea Salmo 115ɫeba aba 118ɫaa trɫābadjidada.

¶14:27 Zacaria 13:7.

–M̄lra sopuaba beubara quĩr̄aca ðla. Nama panenadua. M̄l daucha zocai pananadua.–

³⁵Mālbe Jesura wagabe w̄apeda ðarru cobepeda Ācōr̄ea iwĩdisia quĩr̄a awara oi cawaya. ³⁶Nāwā jarasia:

–Zeza, ðla ne j̄umada poya oida ðla. M̄lra idu bia m̄igabir̄adua. Baribara m̄la quĩr̄iā ðl quĩr̄aca or̄adua. Odua blabara quĩr̄iā ðl quĩr̄aca.–

³⁷Jesu j̄eda zebara ðe unusia ādjira c̄i panada. Pedroa jarasia:

–Simōl, bara çc̄r̄e c̄r̄eā c̄i ðl? çNi hora aba bida poya zocai ðaéca?

³⁸Bār̄ara dau l̄bla ðe adadua. Ācōr̄ea iwĩdidadua m̄l igarada amaaba. M̄la cawa ðla bār̄aba biada o quĩr̄iā panada. M̄wām̄ina nāl djarade l̄laé panla.–

³⁹Jesura wayacusa w̄apeda idjia nār̄a iwĩdidara Ācōr̄ea iwĩdisia. ⁴⁰Mālbe idji ume n̄babadar̄amaa zebara ðe wayacusa c̄i panada unusia. Ādji daura daupeaba oga cara n̄panasidaa. Mālne cawadaé basía Jesua s̄awā jaradida.

⁴¹Barima ūbea m̄wā ādjimaa zebara ðe Jesuba jarasia:

–Bār̄ara çwadibida c̄i panaca? ;Waaé! M̄l ewarira j̄uésia. M̄l, Nāl Djara Edadara ēber̄a cadjiruar̄a j̄wade ðebara. ⁴²Piradr̄adadua. Wānia. Jari urua m̄l jidabira.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juāl 18:2-11

⁴³Jesu wadi bedea ðade Judada zesia. Māl Judara Jesuba doce edadadebema basía. Zoc̄r̄a ēber̄ar̄ada neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjir̄ara sacerdot̄e boror̄aba, judior̄a ley jaradiabadar̄aba, dji dromar̄a bida diabuepedar̄a basía. ⁴⁴Dji jidabiya ðaba ādj̄ia jaraðoasia s̄awā oida Jesuda cawadam̄ar̄eā. Nāwā jarasia:

–M̄la uridarrade isōbar̄ada Jesua. Idjida jidapeda bio j̄l ede adua.–

⁴⁵Mālbe Judara Jesu caita w̄apeda jarasia:

–;Jaradiabari, Jaradiabari!–

M̄wā jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁴⁶Ara mālada idji ume zepedadaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷Māl carea Jesu ume n̄babari abalba idji djōbada necoda ēuta edapeda sacerdot̄e dji droma nezoca cawara t̄atasia. ⁴⁸Mālne Jesuba ādjir̄a jarasia:

–Bār̄ara çc̄r̄e c̄r̄eā neco bara, bacuru bara m̄lra j̄awā jidade ze panl? çM̄wāra m̄lra ēber̄a minij̄içia?

⁴⁹M̄la ewariza Ācōr̄e de droma dajada bār̄a jaradia basia. çC̄r̄e c̄r̄eā m̄lra mama j̄umar̄a daide jidadaé basi? Baribara nāwā o panla Ācōr̄e Bedeade ðl ðara m̄wāida ðl b̄r̄a.–[§]

⁵⁰M̄wā ðade Jesu ume n̄babadar̄aba idjira ðesidaa. J̄umar̄ada m̄r̄u w̄abar̄asidaa. ⁵¹Baribara c̄udra abalada Jesu caidu w̄asia. Māl c̄udrara borobaba ān̄ebari n̄basia. M̄wā ðade idji sida jidasidaa. ⁵²Baribara idjia borobara w̄eatapeda ācada m̄r̄u pira w̄asia.

Jesu dji dromar̄a quĩr̄apita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juāl 18:12-24

⁵³Mālbe Jesura sacerdot̄e dji dro- maara ðama jida edesidaa. Mama j̄uma sacerdot̄e boror̄ada, judior̄a dji dromar̄ada, judior̄a ley jaradiabadar̄a sida ābaa dji j̄are duanasidaa. ⁵⁴Mālne Pedroba Jesu t̄alaba ēp̄e n̄ida sacerdot̄e dji droma dema j̄uésia. Dji de au- ðu j̄ur̄a ca ðade eda Pedrora Ācōr̄e de dromanebema zarrar̄a ume t̄aba c̄a çh̄umesia.

⁵⁵Mālne sacerdot̄e boror̄aba, j̄uma dji dromar̄a bida ēber̄ar̄ada jarasidaa

[§]14:49 Isafía 53:12.

Jesudebemada bié jaradamārēā. Idjira nēbarade ɓadapeɗa beabidiɗa crīchasiɗaa. Māwāmīna Jesu bié jaradiɗa neé basia. ⁵⁶Zocārāba sewadeba Jesura bié jarasiɗaa, baribara ādjia jarapedara abari quīrāca ɓaé basia. ⁵⁷Māwā panane ācārāba piradradeɗa sewadeba jarasiɗaa:

⁵⁸–Daiba ūrisiɗaa idjia nāwā jarabaraɗa: “Ēberārāba opedada Ācōrē de dromada māa ariya, baribara ewari ūbea babrade māa dewarada oya ēberārāba odaéda.”–**

⁵⁹Māwāmīna ādjia mañnebema jarapedara quīrā awara basia. ⁶⁰Mañbe sacerdote dji dromaara ɓara ēsi nūmepedā Jesua iwidiɗia:

–Naḷgarāba ɓara bié jara panla. Ādjia jara panla ɗwārāca? ɗɓa ni cārē siɗa panuécā?–

⁶¹Jesura chupea ɓesia. Panuéc basia. Māwā ɓaɗe sacerdote dji dromaara ɓaɓa wayacusa Jesua iwidiɗia:

–ɗɓara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ɗɓara dadjia bia jarabada Ācōrē Warraca?–

⁶²Jesuba panusia:

–Māē, māa. Bārāba mā, Naḷ Djara Eɗara ununia Ācōrē ne jūma poya ɓa jawa araare chūmɗa idjaba jārārāne zebaraɗa.–††

⁶³Mañne sacerdote dji dromaara ɓa quīrūbarāba idjia jā ɓara cōatapeda jarasia:

–ɗCārē cārēā dewarada jaraɗi idji bié jaramārēā? ⁶⁴ɗBārāba ūrisiɗaa idjia Ācōrēda bié jara ɓada! Jāñbe bārāmaarā ɗidjira sāvā odi?–

Mañne jūmarāba jarasiɗaa Jesura bedeade ɓa carea beadiɗa panɗa.

⁶⁵Mañbe ācārāba Jesura dau idosiɗaa idjaba idji quīrā baradapeɗa chībadjiɗaa. Chīnapedā jarabadjiɗaa:

–ɗĀcōrēneba jaradua caiba ɓara chīsida!–

Māwā duanane Ācōrē de dromanebema zarrarāba Jesura jidapeɗa puobadjiɗaa.

Pedroba Jesu unucaɗa aɗa

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62;

Juañ 18:15-18, 25-29

⁶⁶Pedro mañ de droma dudu ɓaside sacerdote droma nezocawērāda aba zesia. ⁶⁷Mañ wērāba idjira tɓɓa cā chūmɗa unusia. Aca nūmepedā jarasia:

–ɓara Jesu Nazaredebema ume nībasia.–

⁶⁸Mañne Pedroba nāwā mērāsia:

–Māa jāñ ēberāra unuca. Māa adua ɓa ɓa cārēda jara ɓada.–

Māwā jarapeda Pedrora de auɗu jūrā ca ɓaɗe dji ēdrabadamaa wāsia. Mañne eterreda berusia.†† ⁶⁹Wayacusa nezocawērāba Pedrora unupeɗa dji arima duanarāa jarasia:

–Za ɓada ādjidebema.–

⁷⁰Pedroba māwā ūripedā wayacusa mērāsia. Dārāēne arima duanɓa wayacusa Pedroa jarasiɗaa:

–Wārāda ɓara ādjidebema. ɓara Galiledebemada jāwā ɓa. Ādji quīrāca bedeabaria.–¶¶

⁷¹Pedroba jarasia:

–ɗMāa sewada jaraɓara Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: bārāba jara panla ēberāra māa unuca.–

⁷²Māwā ɓaɗe eterreda wayacusa berusia. Ara mañne Pedroba quīrānebasia Jesuba jaradara: “Eterreda ɓarima umé berui naēna ɓa ɓarima ūbea māra

**14:58 Juañ 2:19-22.

††14:62 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

††14:68 Mañne eterreda berusia. Griego bedeade ācārā cartade māra neéa.

¶¶14:70 Ādji quīrāca bedeabaria. Griego bedeade ācārā cartade māra neéa.

unucaada aya.”^{§§} Pedroba maalnebema crīchabarude dārā jīasia.

Jesu Pilato quīrāpita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14;

Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

15 Āsabodode sacerdote bororāra, judiorā dji dromarāra, judiorā ley jaradiabada sida ābaa bedea ausidaa Jesura Pilatoma ededi carea.* Ara maāda Jesura jawa jā edesidaa. ² Pilatoba Jesua iwīdisia:

–¿Bada wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bla māwā jara bla.–

³ Maalne sacerdote bororāba ne zocārāneba Jesura bié jarasidaa. ⁴ Mañ bērā Pilatoba waya Jesua iwīdisia:

–Ūrīdua, ādjirāba bara ne jūmaneba bié jara duana. ¿Bla panuécā?–

⁵ Baribarā Jesuba mañ sida panuéc basía. Mañ bērā Pilatoba cawa crīchaé besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Luca

23:13-25; Juañ 18:38–19:16

⁶ Poaza judiorāba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ēdra bābadjia. Ādjirāba iwīdibadada ēdra bābadjia. ⁷ Maalne ēberā Barrabá abadada basia. Mañ Barrabāra idjiare bearā sida puru quīrūbigasidade miā beasidaa. Mañ bērā preso panasidaa. ⁸ Maalne zocārā judiorāda Pilatoma zedapeda iwīdi duanesidaa idjia poaza obarida omārēā. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororāda Jesu ume bié duana bērā idjira jida diasidada. Mañ carea dji ēberārā powua nūmlā iwīdisia:

–¿Bārāba quīrā panaca māa za bla judiorā borora ēdra bāida?–

¹¹ Maalne sacerdote bororāba dji powua nūmlā nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabādra ēdra bāmārēā.”

¹² Mañ carea Pilatoba wayacusa ādjirāa iwīdisia:

–Māwāra bārāba judiorā boro abadara ¿mā sāwā oi?–

¹³ Maalne ādjirāba jīgua jara duanesidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁴ Pilatoba iwīdisia:

–¿Cārē cārēā māwā oi? ¿Idjia cārē cadjiruada osi?–

Māwā bedea bāde ādjirāba wetara bāga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁵ Pilatora ēberārā ume bié be amaaba Barrabādra ēdra basia. Baribarā Jesura soaba ubipeda sordaorāa diasia crude cachi beadamārēā.

¹⁶ Ara maāda sordaorāba Jesura ādji de droma Pretorio abadade eā edesidaa. Mama waabema sordaorāda trāsidaa. ¹⁷ Mañbe djio pursupursua bāda Jesua jābisidaa. Borobari dra cadada idji borode wēāju basidaa.

¹⁸ Mañbe jīgua jara duanesidaa:

–¿Bio bia bla, judiorā boro!–

¹⁹ Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chirāborode copanesidaa idjira wārāda bio waya panā quīrāca. ²⁰ Idjira ipida bié jaradapeda mañ pursupursua bla jābipedadara wēāsidaa. Wēānapeda idjia jā bādada wayacusa jābisidaa. Mañbe crude cachi beadi carea edesidaa.

§§14:72 Marco 14:27-31.

*15:1 *Pilato*. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearā beacara panā bērā. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

Jesu crude cachi ðapedada

*Mateo 27:32-44; Luca
23:26-43; Juañ 19:17-27*

²¹ Jesu puru dajadaa edesidade ēberā Simoñ abadada Jerusaleñnaa zebara basía. Alejandroba Ruþo bida mañ Simoñra ādji zeza basía.† Idjira Cirene purudebema basía. Sordaorāba idjia Jesu crura ataubisidaa.

²² Māwā Jesura ējūā Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trāba jara ðaa Boro ðawara. ²³ Mama uva ða ase mirrada pueradada Jesua diasidaa pu droamārēā. Baribara Jesuba doé basía. ²⁴ Mañbe crude cachi ðasidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jā ðadara sāwā jedecadi cawaya.

²⁵ Jesu crude cachi ðasidade āmā-dau āta basía. ²⁶ Mañne bedeada cachi jira ðasidaa cawabidi carea idjira cārē cārēā beabadada. Nāwā ðā basía: “Judiorā Boro.” ²⁷ Idjaba ne drabadada umé Jesu caita crude cachi jira ðasidaa, aba idji jawa araare, aba idji jawa aclare. ²⁸ Māwāsia Ācōrē cartade jara ða quírāca. Nāwā jara ðaa: “Idjira ēberā cadjirua quírāca beasidaa.”‡

²⁹⁻³⁰ Mañne ācara ēberārāda caita wānapeda boro ārāta ārātdapeda Jesua nāwā bié bedeabadjidaa:

–Ājāā, ðaa Ācōrē de dromara āripeda ewari ūbeade wayacusa poya oibara, jara ðaduba ēdrādua! ¡Jāñ crudeba udaa zedua!–

³¹ Abari quírāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesura ipida bié jarabdade nāwā jarabadjidaa:

–Idjia dewararāda carebasia, baribara ara iduba poya ēdrāea.¶ ³² Māwāra ¿idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ¿Idjira Israeldebema boroca? Jāñ crudeba udaa zeida ðaa dairāba cawadapeda ijāni carea.–

Mañne Jesu caita crude cachipedada bida abari quírāca bié jarasidaa.

Jesu crude beuda

*Mateo 27:45-56; Luca
23:44-49; Juañ 19:28-30*

³³ Umatipa āmādaura quisia.§ Mañba nañ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ³⁴ Hora ūbea badacarea Jesuba jigua jarasia:

–Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?–

Mañ arameo bedeaba jara ðaa: “Mā Ācōrē, mā Ācōrē, ¿cārē cārēā māduba ðeesi?”

³⁵ Mañ bedeā ūribadade ācara mama caita duanaba jarasidaa:

–Ūrinadua, idjia Elíada trā ðaa.–

³⁶ Ara mañda aba pira wāpeda uva ða oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeda Jesua diasia domārēā. Mañbe dji ēberāba jarasia:

–Jlānadua; acādia Elíaba idjira udaa ðade zei cawaya.–

³⁷ Mañne Jesura mīādua ðiapeda iyādrasia. ³⁸ Ara māwābāde Ācōrē de dromane eða wua eatā jira ðada ēsidra ātāba eða cōā dogosia.**

³⁹ Romanebema sordaorā boro Jesu quírāpita ðaba idji māwā beubara unuside jarasia:

–Wārāda nañ ēberāra Ācōrē Warra basía.–

⁴⁰ Mañne ācara wērārāba tamāba aca duanasidaa. Ādjirā tāēna Maria

†15:21 Romano 16:13.

‡15:28 *Isaía 53:12*. Griego bedeade ācara cartade versículo 28 neea.

¶15:31 *Carebasia*. Griego bedeade ðā ðaa “ēdra edasia.”

§15:33 Amos 8:9-10.

**15:38 Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15.

Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Santiago Tēābema abadaba, Jose bida maḷga Mariara ādji papa basia. ⁴¹ Jesu Galileade baside maḷ wērārāra idji ume nībasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wērārāda baraasia Jesu ume Jerusalelnaa wāpedadada.

Jesu tḷbaripedada

Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juaḷ 19:38-42

⁴²⁻⁴³ Nurēma ḷnāūbada ewari basia. Maḷ ewari carea judiorāra ne o panasidaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wāsia. Maḷ Josera judiorā bororānebema basia. Jūmarāba idjira bio bia unubadjidaa. Idjia jḷā ḷbadjia Ācōrēba jūmarāda pe erobamārēā. Ne waya neé Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia tḷbari carea. ⁴⁴ Maḷne Pilatoba cawa crīchaé basia sāwā Jesura isabe beusida. Maḷ carea sordaorā boroda trāpeda iwidisia Jesura wārāda beusi cawaya. ⁴⁵ Sordaorā boroba wārāda beusiada ada bērā Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. ⁴⁶ Joseba borobada nēdopedā Jesu cacuara crudebemada uḷaa ḷpeda maḷ borobaba bārā basia. Maḷbe mōjē uria corodade eda ḷpeda mōgara waibḷaba uriara jūātrḷ basia. ⁴⁷ Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida aḷ panasidaa Jesu cacuara mama ḷḷadadada.††

Jesu ḷrēbada Ācōrē nezocaba jarada

Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Juaḷ 20:1-10

16 ḷnāūbada ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago

papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosidaa Jesu cacuara pḷrḷdi carea. ² Nabema ewari domianebemane diapeda ara ḷmādaud odjabḷrḷde ādjira Jesu tḷbaripedadamaa wāsidaa. ³ Maḷne nāwā jara nībasidaa:

–Dadjira eda wāni carea jḷāḷ mōgara waibḷa uria jūātrḷ ḷra caiba āyā ḷli?–

⁴ Baribḷrḷ araa aḷḷadade unusidaa mōgara waibḷara otrocawa cobḷda.

⁵ Ara maḷda uriade eda wāsidaa. Eda wāḷadade cūdrada unusidaa. Idjia draso jḷ ḷra totroa querasia. Ādji jawa araare chūmasia. Idji carea wērārāra dauperasidaa. ⁶ Maḷ cūdraba ādjia jarasia:

–Dauperarānada. Bārāba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada jḷrḷ panḷa. Idjira ḷrēbasia. Idji ḷpedadamaa aḷḷadua. Nama ḷléa.

⁷ Jāḷbe idji ume nībapedadarāmaa wānada. Pedroa, waabemarā bida jaradua Jesura ādji na Galilea druadaa wāḷrḷda. Jāma idjira ununia idjia naēna jarada quīrāca.–‡‡

⁸ Maḷne daupera panḷba cacua ure nūpanasidaa. Ara maḷda wērārāra Jesu cacua tḷbaripedada uriadeba pira wāsidaa. Ne waya panḷ bērā ni abāa bedeadaé basia.¶¶

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida

Juaḷ 20:11-18

⁹ Jesura diapedada nabema ewari domianebemane ḷrēbapeda naārā Maria Magdalena unubisia. Maḷ wērānebemada Jesuba naēna jairāda siete āyā jarecuasia. ¹⁰⁻¹¹ Maḷbe Mariara Jesu ume nībapedadarāmaa wāsia. Idji jūēside ādjirāra wadi

††15:47 Jose. Maḷga Josera Arimateadebemaéa, ātebḷrḷ Santiago Tēābema abada ume dji djaba basia. Marco 15:40; 16:1.

‡‡16:7 Marco 14:28.

¶¶16:8 Griego bedeade ḷcḷrḷ cartade Marcoba ḷḷdara namabe ḷla. Versículo 9ḷeba aba 20ḷaa neéa.

sopuaba jīā panasídaa. Māwā panlne Mariaba ādjirāa jarasia Jesura zocai ðada unusida. Māwā ūrībadamīna ijānaé basía.

**Jesuba dewara umé panlá
ara idjida unubída**

Luca 24:13-35

¹²Māwānacarea Jesu ume nībapedadarāda umé puru dajada nībasídaa. Małgarāa Jesuba ara idjida quīrā awara unubisia. ¹³Ādjira jēda wānapeda waabemarāa jarasídaa. Māwāmīna wadibida ijānaé basía.

Jesuba edadarāa ara idjida unubída

*Mateo 28:16-20; Luca
24:36-44; Juał 20:19-23*

¹⁴Māwānacarea Jesuba edadarāa once panl ne co chūpanasidade ara idjida unubisia. Ādji clwłrł zareadeba ijānaé panana carea quēāsia. Idji łrēbaða unupeðadaba ādjirāa jarasidamīna ijānaé panasídaa.

¹⁵Małbe Jesuba ādjirāa jarasia:

–Drua ðeaza wānapeda beða bia mālnebemada jūmarāa jaradadua. ¹⁶Mał beðeada ijāsídara idjaba borocuesídara Ācōrēba ēdrł edaya. Baribłrł mał beða ijāéra idjia cawa oya. ¹⁷Mł ijā ðeaba nałgłda oðia Ācōrē łðla eropanłda unubidí carea: mł trłneba jairāda āyā jłretadía idjaba adua panł beðeade beðeadia. ¹⁸Dama arada ādji jłwaba jidadia. Nēārā dadi beabarida doðibłrł małba bié oéa. Idjaba cacua bié ðeara ādji jłwa łrł ðłbłdade biacuadia.–

Jesu bajānaa wāna

Luca 24:50-53

¹⁹Māwā jaradacarea dadjirā Boro Jesura Ācōrēba łtaa bajānaa edesia. Mama Ācōrē jłwa araare chūmesia. ²⁰Małbe Jesuba edadarāba idji beðeara ādji wābłdaza jarasídaa. Dadjirā Boroba ādjirāra carebasia. Ne ununaca obi ðłðeaba cawabisia ādjia jara panłra wārā arada.

LUCΑ

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BADA

Nañ cartara Lucaba basia. Idjira griego basica bla. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara bla Lucara Paulo ume nibasida. Mateoba, Marco bida adjiza carta Jesucritodebema bapedadacarea Lucaba nañ cartara basia.

Lucaba nañ cartara eberã dji droma Teopilo itea basia cawamãrã Jesudebema idjia jaradiapedadara wãrãda (1:1-4). Lucaba waabemarã cãyãbara ebuðara basia Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Mañare bala bla Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu droã naenabemarã trãda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu miã sã badadebemada (4:1-13). Mañare bala bla Jesuba Galilea druade jaradia nibadadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wãbãrãde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jirũare bala bla Jesu Jerusaleñne mãwãnanebemada: Jerusaleñ puru carea jianada, crude beapedadada, lrẽbadada, idjaba idji ija beara quĩrãpita bajãnaa wãnada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuða basia Acõrẽba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarã idjimaa jẽda zebãdarãda edra edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocãrã basia cadjirua obadarã Jesuba quĩrã djuburiadada: judiorãda, judiorãẽda, Samariadebemarãda, ne neẽ queðeada,

Romanebema boro itea parata jarã pebadarã sida.

Luca cartade ebuða bla wẽrãrã sida Jesuare panasidada. Bala bla Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarãnebemada (8:1-3). Mañ awara wẽrãrãba idji lrẽbadadebemada naãrã cawasidãa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa bala diabueða

1 Acõrẽba dadjirã tãena odadebemada zocãrãba bala quĩrãsidãa. ²Jũma mañ oda unupedadaba nebãrãsidãa idjaba jaradiasidãa. Dji carta bapedadaba mãda basidãa. ³Bala dji droma bla Teopilo, mãba bida jũma mañ mãwãnada bio quĩrãcuíta iwĩðida bẽrã, mãmaarã bia bla bla itea aride bala diabueida. ⁴Mãwã bla cawaya bala jaradiapedadara wãrãda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada basia.^{ss} Mañ Zacariara sacerdoterã idji ume trajabada sida Abiãrã abadjidãa.* Dji quima Elisabera Aaroñ eberãrãneba yõna basia. ⁶Adjira umena Acõrẽ quĩrãpita jipa panasidãa. Acõrẽba obi jaradara jũma ija o panã bẽrã biẽ jaradi neẽ panasidãa. ⁷Baribãrã Elisabera warra toca bada bẽrã warra neẽ panasidãa. Mañ awara bio droãda panasidãa.

⁸Mãwã panãne Zacaria Acõrẽ de dromane trajai ewarida jũesia. Mañ bẽrã idjira, waabema sacerdoterã idji ume trajabada sida Acõrẽ quĩrãpita traja panasidãa. ⁹Mañne sacerdoterãba obada quĩrãca ne jemenesidãa caiba Acõrẽ de

^{ss}1:5 *Herode*. Mañ Herodera “dji Droma” abadaa.

*1:5 *Abiã*. 1 Cronica 24:10.

dromane eda incienso querada bá diaida ßa cawaya. Mañne Zacaria trāda odjasia.

¹⁰ Incienso quera bá diai horada jūēna bēra Zacariara eda wāsia.[†] Mañne puruba dajadaare Ācōrēa iwidi panasidaa. ¹¹ Māwā ßade bajānebema nezocada quera bá diabada jawa araare odjasia. ¹² Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crīchaé basía. ¹³ Baribara bajānebema nezocaba jarasia:

–Ne wayarādua. Baa Ācōrēa iwidi ßadara idjia ūrīsia. Bā quima Elisabeba warrada toya. Idji trāra ßadua Juañ. ^{14–15} Mañ warra carea zocārā ßalsridadia. Idjira Ācōrē quīrāpita dji droma bai bēra bā sida bio ßalsrida ßaya. Uva ßa aseada, itua sida doca baya. ßiteda ßeßara ewarideba Ācōrē Jaurera idji ume ßaya.[‡] ¹⁶ Idjia zocārā israel-erāra Ācōrēmaa jēda zebiya. ¹⁷ Elíaba erobada jaureda, ßa sida bā warraba erobaya. Mañneba idjira dadjirā Boro na wāya dji zezada ādji warrarā ume ibiabi carea.[¶] Mañ awara ijānaé ßea sida carebaya jipa ßeaba crīchabada quīrāca crīchadamārēā. Māwā carebaya puruba dadjirā Borora bia edadamārēā.–

¹⁸ Mañne Zacariaba bajānebema nezocaa iwidiisia:

–¿Mā sāwā cawai bā jara ßara wārāda? Māra bio drōāda ßaa. Mā quima sida djorada ßaa.–

¹⁹ Bajānebema nezocaba Zacaria jarasia:

–Māra Gabriel, Ācōrē nezocaa. Idjia māra ßamaa diabuesia mañ beða biada jaramārēā. ²⁰ Māra jara ßara Ācōrēba ßada ewaride wārāda māwāya. Baribara

ijānaé bēra ßara quīrāme cara ßeya aba bā quima warra toßara.[–]

²¹ Mañmisa ēberārāba dajada jāñ panasidaa. Ādjia cawadaé panasidaa sāwāērā Zacariara jācua eda dārāßara. ²² Māwā ßade idjira dajadaa zesia baribara poya beðaé basía. Quīrāme cara ßeda bēra ababe sēyāneba beða basia. Mañba ēberārāba cawasiðaa Ācōrēba idjia ne unubisida.

²³ Idji Ācōrē de dromane trajai ewari jōnacarea Zacariara diguidaa wāsia. ²⁴ Māwānacarea idji quima Elisabera ßiogoa ßesia. Mañ bēra Elisabera jeðeco juesuma diguida ßesia. Nāwā crīchasia: ²⁵ “Ācōrēba māra carebasia ßiogoa ßemārēā. Jāwā bia oðaba mā quīrā perara āyā ßasia. Ēberārāba māra waa bié jaradaéa.”

Bajānebema nezocaba Mariaa jarada

^{26–27} Elisabe sei jeðeco ßiogoa beðacarea Ācōrēba bajānebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare puruðaa diabuesia awērā umaquīrā adua ßa Mariamaa. Mañ Mariara Jose ume dji edadi carea beða bia panasidaa. Josera Davideba zeda basía. ²⁸ Bajānebema nezocara Mariama jūēpeda nāwā jarasia:

–¿Mērā! Ācōrēba ßara bia eroßa.[§] Idjira bā ume ßaa.–

²⁹ Mañ beða ūrīside Mariaba abeda cawa crīchaé basía cārē cārēā bajānebema nezocara māwā beða ßada. ³⁰ Mañne bajānebema nezocaba idjia jarasia:

–Maria, ne wayarādua; Ācōrēba ßara careba ßaa. ³¹ Mañ bēra ßara ßiogoa ßepeda warrada toya. Mañ warra

[†]1:10 Incienso querada bá diaida ßa. Exodo 30:34-38.

[‡]1:14-15 Numero 6:1-5; Jucee 13:2-5.

[¶]1:17 Malaquía 4:5-6.

[§]1:28 Ācōrēba bara bia eroßa. Griego beðeade ßara cartade nāwā ßa ßa: “Ācōrēba ßada dewara wērārā cāyābara biara eroßa.”

trāra ɓɓɗua Jesu.** 32 Idjira dji droma baya idjaba Ācōrē dji dromaara ɓɓɓa idji Warraada aya. Ācōrēba idjira israelerā boroda ɓɓaya idji drōāenabema Davi ɓɓada quīrāca. 33 Idjira Jacobodeba yōpedadarā boroda ɓɓaya. Ewariza ādjirāra pe erobaya.–††

34 Mañne Mariaba bajānebema nezocaa iwidiisia:

–Māra umaquīrā adua ɓɓɓa ɓɓsawā bio-goa ɓɓei?–

35 Bajānebema nezocaba panusia:

–Ācōrē Jaurera ɓɓmaa zepeda idji ɓɓɓara ɓɓa ume ɓɓaya. Mañ bēra idjia dia ɓɓɓ warra ɓɓa toɓɓɓɓɓa Ācōrēba idji Warraada aya. 36 ɓɓa apipi Elisabe sida warra toya.‡‡ Djorada ɓɓmīna idjaba warra tocaada abadamīna sei jedeco ɓɓa bio-goa ɓɓɓɓa. 37 Ācōrēba poya oēra neēa.–

38 Mariaba panusia:

–Māra Ācōrē nezocaa. Bia ɓɓa ɓɓa jaraɓa quīrāca idjia oida.–

Mañbe bajānebema nezocara idji quīrāpitabemada wāsia.

Mariaba Elisabe acɓɓe wāna

39 Māwānacarea Mariara isabe Elisabe puruɓaa wāsia. Mañ purura Judea drua eyaɓɓa ɓɓɓɓe ɓɓa. 40 Mama Zacaria dede eɓɓa wāpeda Elisabea jarasia:

–ɓɓMērā!–

41 Elisabeba Maria beɓɓe ūrɓɓɓɓɓe idji warra ɓɓɓɓɓa quirura domicasia. Ara mañɓa Elisabera Ācōrē Jaureɓɓe ɓɓesia.

42 Mañne Mariaa nāwā jīgua jarasia:

–ɓɓɓara wārāda dewara wērārā cāyābara Ācōrēba biara careba ɓɓa. ɓɓa warra sida Ācōrēba bio bia ɓɓaya.

43 ɓɓMāra cai mā Boro papaba jāwā acɓɓe ze ɓɓɓara? 44 Ara ɓɓa beɓɓe ūrɓɓɓɓɓe warra mā ɓɓɓɓɓa ɓɓɓara

ɓɓɓɓɓɓa domicasia. 45 Ācōrēba jaraɓara wārāda māwāɓɓa ijāna bēra ɓɓɓara bio bia ɓɓa.–

46 Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba māa jaraya: Ācōrēra dji dromaa.¶¶

47 Ācōrē mā ēɓɓɓɓɓa edabari ume māra bio ɓɓɓɓɓɓa ɓɓa.

48–49 Idjia za quiru nezocara bia erɓɓɓa.

Idiba ɓɓɓa jūmarāba jaraɓɓa Ācōrē jūma poya ɓɓɓa māra bio careba ɓɓɓa, mā itea ne waiɓɓɓɓɓa o ɓɓa bēra.

ɓɓɓa idjidɓɓa Ācōrē! 50 Mañ bēra idji waya ɓɓɓara ewariza quīrā djuburia ɓɓaya.

51 Ācōrēba idji ɓɓɓɓɓɓe ne waiɓɓɓɓɓa ocuasias.

Ara ādjiduba dji dromada crīcha ɓɓɓara idjia memenebisias.

52 Dji droma ɓɓɓɓɓa āyā ɓɓɓɓɓɓe dji eɓɓara queɓɓeada dji dromada ɓɓɓɓɓɓe.

53 Dji ne neē queɓɓeaa ne jūma biada diasia, baribɓɓɓa dji ne bara ɓɓɓara jɓɓa bari āyā wābicusias.

54–55 Idji nezoca Israel purura carebasias. Idjia Abrahāɓɓa, idjideba yōɓɓɓɓɓa sida ewariza quīrā djuburiaya dadji drōā naēnabemarāa jaraɓa quīrāca.

56 Mariara Elisabe dede jedeco ūbea ɓɓɓɓɓe diguɓɓɓa wāsias.

Borocuebari Juañ toda

57 Idji ewari jūeside Elisabera warra tosia. 58 Idji caita panabadaba, idji ēberārā biɓa mañ ūrɓɓɓɓɓe idji ume ɓɓɓɓɓɓe ɓɓɓɓɓɓe Ācōrēba bio quīrā djuburiada bēra.

59 Warra toɓɓɓɓɓe ocho ewari ɓɓɓɓe ābaa dji jɓɓɓɓɓe warra cacuara wēa–

**1:31 Mateo 1:21.

††1:33 2 Samuel 7:8,16.

‡‡1:36 ɓɓa apipi. Griego beɓɓeada mañra eɓɓɓa ɓɓɓe.

¶¶1:46 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9.

gođi carea.^{§§} Małne łCARŁaba idji zeza trł Zacariada łŁ quĩrĩā panasidaa.

⁶⁰ BaribARŁ dji papaba jarasia:

–Māwā trł łŁdaéa, āteBARŁ idji trłra łŁdia Juał.–

⁶¹ Ādjirāba jarasidaa:

–¿Cārēā mał trłra łŁdi? Bārā ēberārā tāēna mał trłra neēa.–

⁶² Małbe dji zeza Zacariāa sēyāneba iwidišidaa cārē trłda łŁ quĩrĩā łŁ cawaya. ⁶³ Mał carea Zacariāba bacuru pewedeada enebisia. Małgāde nāwā łŁasia: “Idji trłra łŁdia Juał.”

Mał unusidade jūmarāba cawa crĩchadaé basia. ⁶⁴ Ara małne Zacariāra quĩrāme cara łŁdada waya bedeasia. Ara małda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

⁶⁵ Jūma ādji caita panabadaba małnebema ūrĩsidade Ācōrē waya panłba jūma Judea drua eyaiđa łŁde nēBARŁbadjidaa. ⁶⁶ Jūma mał ūrĩpedadaba jarabadjidaa: “Māwā baiBARŁ, małgŁ warrara dji droma baya.” Māwā jarasidaa Ācōrē łŁłara dji warra ume łŁ bērā.

⁶⁷ Zacariāra Ācōrē Jauređeba łŁpeda nāwā bedeasia:

⁶⁸ ĩsraelerā Ācōrēra bio bia łŁa, idji ēberārāra ēdrŁ edai carea ze łŁ bērā!

⁶⁹ Idji nezoca Davideba zedada diabueBARŁ dadji ĒdrŁ Edabarida łŁmārēā.*

⁷⁰ Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarāa małnebemada jarabisia.

⁷¹ Idjia jarabisia jūma dadjirā dji quĩrūnebemada, dadjirā quĩrāma panłnebema sida ēdrŁ edaida.

⁷² Māwā oya dadji drōā naēnabemarāa quĩrā đjuburiayada ada bērā

idjaba ādjirā ume bedeā łŁdada jūma oyada ada bērā.

^{73–74} Idjia dadji drōāenabema Abrahała jarasia dadjirā dji quĩrū łŁwaedabemada ēdrŁ łŁdia.

Māwā ne wayaa neē dadjirāba idjira poya ēpē panania.

⁷⁵ Dadjirā zocai panłmisa idji quĩrāpita biya, jipa nĩbadia.

⁷⁶ Małbe Zacariāba idji warradebemada nāwā jarasia:

Warra, łŁra Ācōrē dji dromaara łŁđeba bedeabariāda adia. BŁra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.†

⁷⁷ BŁa israelerāa cawabiya sāwā Ācōrēba ādji cadjiruara quĩrādoapeda ēdrŁ edaida.

⁷⁸ Ācōrē quĩrāra bio waiłŁa łŁa. Dadji ĒdrŁ Edabarira bajāneba zeya łŁmā-dau odjabari quĩrāca.

⁷⁹ Małba dji pāĩmane łŁea, dji beudi waya łŁea biđa Ācōrēra cawabiya. Idjaba dadjirāa cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

⁸⁰ Dji warrara warisia idjaba Ācōrē Jauređeba zarea łŁesia. Drōā łŁdacarea ējūā pōāsa ewaraga łŁde łŁde wāsia. Mama łŁbadjia aba jūmarā quĩrāpita bedeabARŁ ewaridaa.

Jesu tođa ewari

Mateo 1:18-25

2 Mał ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji łŁwaedā łŁeara jūma juachabisia.‡ Mał bērā jarasia puru āĩ beara ādji puruđaa wānamārēā. ² Mał ēberārā juachabiđara idjia naārā obida basia. Mał ewaride Cirenioda Siria druada dji boro basia. ³ Małne jūmarāda juachadamārēā ādji puruza wāsidaa.

§§1:59 Genesi 17:10-12.

*1:69 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17.

†1:76 Malaquia 3:1.

‡2:1 Idjia māwā obisia puru łŁeaza idji itea paratara aride łŁrŁ pedi carea.

⁴Mañ ewaride Josera Galilea druađe Nazare puruđe ðabadjia. Idjira Daviđeba zeda bēra Judea druađe Beleñ puruđaa wāsia. Beleñra Davi topedada puru basia. ⁵Ādji juachadamārēa idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. ⁶Beleñne panlne Maria warra toi ewarira jūesia. ⁷Cāibada de bari ðara neé bēra idji warra iwina todara wuaba ðrapeda animarā ne cobadađe coquirusia.

Bajānebema nezoca oveja wagabadarāma odjada

⁸Mañ diamasi oveja wagabadarāba ādji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹Cawaēne bajānebema nezocada ādjima odjasia. Mañne Ācōrē quīrāwārēa dor-rodorroaba ādjima bio ānaga nūmesia. Mañ carea oveja wagabadora bio dau-perasidaa. ¹⁰Baribara bajānebema nezocaba ādjia jarasia:

–Ne wayarānadia. Māa bedeā bi-ada bārāa jarade ze ðaa. Mañ bedeā carea jūmarāda ðasridadia. ¹¹Idi Davi topedada puru Beleñne bārā ēdra ed-abarida tosidāa. Idjira Critoa, dadjirā Boroa.[†] ¹²Nałgādeba bārāba cawadia māa jarabara wārāda: bārāba mañ warra zaquera wuaba ðarā ðada animarā ne cobadađe ununia.–

¹³Ara māwā jarabarađe bajānebema nezocarāda zocārā odjāsidaa. Jūma ādjirāba Ācōrēa nāwā bia bedeāsidaa:

¹⁴ĴĀcōrē āta bajāne ðara bio bia quirua!
ĴĒberārā Ācōrēba bia unu ðara nañ
ējūāne necai ðeadia![§]

¹⁵Mañbe bajānebema nezocarāa bajānaa wāsidaa. Ara mañda oveja wagabadarāba jarasidaa:

–Māēteara dadjirā Boroa cawabidara Beleñnaa acāde wānia.–

¹⁶Ara mañda wāðarasidaa. Jūesidade Mariada, Joseda, dji warra zaquera sida unusidaa. Warra zaquera animarā ne cobadađe basia. ¹⁷Mañ unupeđadacarea bajānebema nezocaba warradebema jaradara ādjia jūmarāa nēðarasidaa. ¹⁸Oveja wagabada jara panl ūrīsidade jūmarāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁹Baribara dji papa Mariaba małgādebemada idji sođe jūma quīrācuita crīcha ðabadjia. ²⁰Oveja wagabadarā jēda wāðadađe ādjia unupeđada carea idjaba ūrīpedada carea Ācōrēa bia bedeāsidaa. Bajānebema nezocaba jarada quīrāca wārāda jūma māwāsia.

Jesu Ācōrē de dromanaa edepedada

²¹Warra todacarea ocho ewari ðađe dji warra cacuara wēāgosidaa. Mañne idji trāra ðasidaa Jesu, dji papa biogoi naēna bajānebema nezocaba jarada quīrāca.

²²Warra toda carea dji papaba wagaída ða ewarira wagsia Ācōrēba Moisea diada leyde ðā ða quīrāca.^{**} Mañ ewari jōnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusalemāa edesidaa Ācōrē quīrāpita ðadi carea. ²³Māwā osidaa Ācōrē leyde nāwā ðā ða bēra: “Jūma warra iwina Ācōrēa diadida panla.”^{††} ²⁴Mañ awara Ācōrē quīrāpita bia ðei carea dji papaba puchirāda babue diabisia Ācōrē leyde nāwā ðā ða bēra:

[§]2:11 Crito. Małgāra trāēa, āteðara griego bedeāa. Arameo bedeāde jarabadaa “Mesías.” Jara ða “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa” wa “Ācōrēba dadjirā Boroa ðamārēa ðada.”

[§]2:14 ĴĒberārā Ācōrēba bia unu ðara nañ ējūāne necai ðeadia! Griego bedeāde mañra ebuđa ðāēa.

^{**}2:22 Levitico 12:1-8.

^{††}2:23 Warra iwina. Exodo 13:2.

“Puchirāda wa putujuda umé diaida
 ɓaa.”^{‡‡}

²⁵ Mañ ewaride ēberā Simeoñ
 abadada Jerusaleñe ɓasia. Mañ
 Simeoñra jipa ɓasia idjaba Ācōrēba
 jara ɓara quīrācuīta ījā obadjia. Idjia
 jlā ɓasia Ācōrēba Israel puru sobiabi
 ewarida.^{¶¶} Ācōrē Jaurera idji ume ɓasia.

²⁶ Naēna Ācōrē Jaureba idjia cawabisia
 idji jaidai naēna Ācōrēba ēdɾa edabari
 diai jaraɗara unuida. ²⁷ Ācōrē leyde
 ɓá ɓa quīrāca odi carea djibarirāba
 Jesura Ācōrē de dromanaa edesidade
 Ācōrē Jaureba Simeoñra ara wābisia.

²⁸ Simeoñba dji warra unuside bara
 edapeɗa Ācōrēa nāwā bia jarasia:

²⁹ Mā Boro, jāñbeɓɾa ɓa nezocara idu
 necai beubidua ɓaa jaraɗa quīrāca
 oɗa bērā.

³⁰ ɓaa ēdɾa edabari diai jaraɗara māa
 unubisia.

³¹ ɓaa idjira ɓasia jūma puru ɓeaba un-
 unamārēa.^{§§}

³² Idjira ānaa quīrāca ɓaya judiorāēba
 ɓaɗebemada cawadamārēa.

Idji carea ɓa puru Israelera bia jaraɗia.*

³³ Simeoñba ādji warradebema jara
 ɓa ūrīsidade Jesu djibarirāba cawa
 crīchaɗaé ɓasia. ³⁴ Mañne Simeoñba ād-
 jira bia jara ɓaɗeɗa Mariaa nāwā jarasia:

–Ācōrēba nañ warrara diasia israel-
 erā zocārā bia ɓamārēa idjaba zocārā
 bié ɓamārēa. Cawabiya idjira Ācōrēneba
 ze ɓaɗa, māwāmīna idjira bié jaraɗia.

³⁵ Māwā zocārāba ādji sode mērā er-
 obeara unubidua. Idjaba ɓara bio sopua
 ɓaya mīasuba subɗa quīrāca.–

³⁶ Arima Ācōrēneba bedeabari Ana
 abadada ɓasia. Idjira Aserɗeɓa yōna
 Panuel cau ɓasia. Idjira djorada ɓasia.
 Awērā quiruda quima edapeɗa siete poa
 ɓaɗe pēɗra ɓasia. ³⁷ Idji pēɗra ɓeɗara
 84 poa ɓasia.† Ewariza āsa, diamasi bida
 Ācōrē de dromanaa wāɓadjia Ācōrēa bia
 jarai carea, ne coɗaca ewari oi carea id-
 jaba Ācōrēa iwidi carea. ³⁸ Mañ djorara
 Jesu djibarirā caita wāpeɗa Ācōrēa bia
 ɓeɗeasia. Mañbe Ācōrēba Jerusaleñ puru
 ēdɾa edai ewari jāā ɓeaa dji warra zaque-
 ɗebemada ɓeɗeasia.‡

³⁹ Ācōrē leyde ɓá ɓa quīrāca jūma
 opeɗaɗacarea Josera, Maria sida
 Galilea druade ādji puru Nazareɗaa
 jēɗa wāsidaa. ⁴⁰ Dji warrara cacua ɓaa
 warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba
 Ācōrēba ne jūmane idjira careɓabadjia.

Jesu Ācōrē de dromane ɓaɗa

⁴¹ Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleñnaa
 wāɓadjidaa judiorā Egiptodeba
 ēdɾapeɗaɗa quīrāneɓabada ewari odi
 carea.¶ ⁴² Jesu doce poa ɓaside ādjira
 wāsidaa mañ ewari droma ɓaɗi carea
 jūma judiorāba obada quīrāca. Jesu
 sida ādji ume wāsia. ⁴³ Mañ ewari
 droma jōnacarea ādjira jēɗa wāsidaa.
 Baribɾa ādji warra Jesura Jerusaleñne
 ɓesia. Mañra ādjia adua panasidaa.
⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasidaa Jesura ēberārā
 tāēna nīɗa. Māwā ewari aba nīɓasidaa.
 Quewara idji jarāsidade ādji ēberārā
 tāēna ununaé ɓasia. Ara mañɗa jēɗa
 Jerusaleñnaa Jesu jarɗe wāsidaa.

‡‡2:24 Levitico 12:6-8.

¶¶2:25 Isaía 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3.

§§2:31 Isaía 40:5; 52:10.

*2:32 Isaía 42:6; 46:13; 49:6.

†2:37 *Idji pēɗra ɓeɗara 84 poa ɓasia.* Griego bedeade eɓuɗa ɓléa. Ḍɾɾɾamaarā jara ɓaa Anara 84 poa ɓasida.

‡2:38 Isaía 52:10.

¶2:41 Exodo 12:1-27.

⁴⁶Ewari ūbea babΛΛde idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūmada. Ādjia jaradia panΛra ūrī basia idjaba ādjia iwidiabadjia. ⁴⁷Małne ādjia iwidiabadade idjia aride panubadjia. Jūma idji ūrī panΛba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu ɁΛ bēra. ⁴⁸Djibarirāba idji unusidade cawa crīchadaē basia. Dji papaba idjia iwidiisia:

–Warra, Ɂbaa cārē cārēā jāwā osi? ɁCārē cārēā nama Ɂesi? Bio sopua panΛba mĭa, ba zeza bida bΛra jΛΛ panasidaa.–

⁴⁹Jesuba panusia:

–Bārāba Ɂcārē cārēā mĭra jΛΛ panasida? ɁMĭ Zeza dede Ɂaida Ɂada adua panΛca?–

⁵⁰BaribΛΛ Jesuba jaradara djibarirāba cawadaē basia. ⁵¹Małbe Jesura ādji ume Nazaredaa wāsia. Ādjia jarabadara idjia jūma ijā obadjia. Jūma Jerusalełne māwānara dji papaba bio quīrācuita crīcha Ɂabadjia. ⁵²Jesura cacua Ɂbaa warisia idjaba ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa.

Borocuebari Juałnebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juał 1:19-28

3 Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro Ɂade Poncio Pilatoda Judea druade dji boro basia.[§] Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjaba Iturrea druade dji boro basia.^{**} Lisaniada Abilene druade dji

boro basia. ²Anáda idjaba Caipáda sacerdote dji dromarā basia.^{††}

Mał ewaride ējūā pōasa ewaraga Ɂade Ācōrēba Zacaria warra Juałba bedeasia. ³Mał bēra Juałra jūma Jordał do caita Ɂearāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradiasia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Dji ijābΛdara idjia doeda borocuebadjia. ⁴Jūma małgΛra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiaba naēna Ɂada quīrāca:

Ēberāda ējūā pōasa ewaraga Ɂade jĭgua bedeaa Ɂaa:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.

⁵Jogoa Ɂeara jūma daucha ocuaya. Eya Ɂta Ɂeara, eya jewedeaa Ɂea sida daucha ocuaya.

O jūrēā Ɂeara jipa jariya, o bié Ɂeara jūma biya ocuaya.

⁶Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēdΛ edabarida.^{‡‡}

⁷Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juałba borocuemārēā. BaribΛΛ Juałba ɁcΛΛa jarabadjia:

–Dama ēberārā, Ɂcaiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida? ⁸Bārāba o panΛneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada. Crīcharānadua Abrahāł warrarā bēra Ācōrēba cawa oéda. Mĭa bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīabΛΛ za taɁea mōgarara Abrahāł warrarā babicuaya. ⁹Mał awara mĭa jaraya Ācōrēba zagarada eroɁaa bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru

[§]3:1 Mał Herodera Antipa trĭ jarabadjidaa. Idjidebemada bedeaa Ɂaa Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de.

^{**}3:1 MałgΛ Pelipedebemada aba nał versículo de ɁΛ Ɂaa. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjaba Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ādji zeza basia. Antipa ume dji djabarā basia.

^{††}3:2 Caipára Aná wĭgu basia. Anára sacerdote dromada Ɂasia poa 6deba aba 15daa. Caipára sacerdote dromada Ɂasia poa 18deba aba 36daa.

^{‡‡}3:6 Isaiá 40:3-5.

bia zaudacara tutacuapeda tɔɔɔɔɔɔ
 ɔatacuaya. Ara maɓ quĩrãca Ācõrẽba
 cadjĩrua obadarãda cawa oya.–

¹⁰Maɓ carea eberãrãba idjĩa
 iwidiɔbadjĩdaa:

–Mãẽteara daiba ¿cãrẽda odida
 panɔ?–

¹¹Juaɓba panusia:

–Cacuade jɓbada umẽ erobɓba dji neẽ
 quĩrũa aɓa diaida ɓla. Dji coi erobɓba
 dji coi neẽ quĩrũa diaida ɓla.–

¹²Mãwã ɓade Romanebema boro itea
 parata jɔɔɔ pebadarãda borocuedi carea
 zesidaa. Maɓbe ãdjia iwidiɔsidaa:

–Jaradiabari, dairãba ¿cãrẽda odida
 panɔ?–

¹³Juaɓba ãdjia jarasia:

–Bãrãba parata jɔɔɔ peɔida panɔ auɔu
 diabirãnadua.–

¹⁴Maɓne sordaorã arima duanɓba
 Juaɓa iwidiɔsidaa:

–Dairãba ¿cãrẽda odida panɔ?–

Juaɓba panusia:

–Bãrã trajubari parata dia panɔneba
 necai beadadua. Waraga panɔneba djãrã
 paratara jãrĩrãnadua idjaba sewadeba
 djãrã biẽ jararãnadua.–

¹⁵Arima duanɓba maɓ ũrĩsidade
 bio quĩrãcuita duanesidaa cãrẽda
 sãwãi cawaya. Ara ãduɓa nãwã crĩcha
 panasidaa: “¿Juaɓra Ācõrẽba eɔra
 edabari diai jarãda?”

¹⁶Baribɔɔɔ Juaɓba jũmarãa jarasia:

–Wãrãda mɓa bãrãra baidoba borocue
 ɓla. Baribɔɔɔ mɓ cãyãbara dji dromaara
 ɓda zeya. Idjia jĩrũne jɓ ɓa eãrã carea
 mɓra bia ɓlã. Idjiabɔɔ Ācõrẽ Jaureda
 diaya. ¶[¶] Baribɔɔɔ jãnaẽbɔɔɔ cawa oya. §[§]
¹⁷Ezoai careabemara idji jɔwade erobɓa
 porara dji ta umeɔemada ãyã ɓai carea.

Maɓbe dji tara wagaya baribɔɔɔ dji po-
 rara tɔɔɔ uruade babueya.–

¹⁸Ara maɓ quĩrãca ne quĩrãtanoaneba
 Juaɓba beɔea bia dadji eɔraɔideɔemada
 jaradia ɓapeda jarabadjia jãnamãrẽ.

¹⁹Baribɔɔɔ Juaɓba Galileadeɔemama boro
 Herodera quẽãbadjia idjia wẽrã er-
 oɓɔ Herodĩa carea. Maɓ Herodĩara ara
 Herode djaba Pelipe quima basia. Maɓ
 awara Juaɓba idjira quẽãbadjia ne jũma
 cadjĩrua o ɓa carea. ²⁰Herodeba maɓ
 cadjĩrua o ɓa awara naɓgɔ cadjĩrua sida
 osia: Juaɓra preso ɓabisia idji quẽã ɓa
 carea.*

Juaɓba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

²¹Juaɓba eberãrã borocuecua ɓaside
 Jesu sida borocuesia. Maɓne Jesuba
 Ācõrẽa beɔeabɔɔɔɔɔ bajãda ewasia.
²²Ewapeda Ācõrẽ Jaureda bajãneba
 puchirã quĩrãca idji ãrã zesia. Maɓne
 Ācõrẽba bajãneba eɔaa nãwã beɔeasia:

–ɓra mɓ Warra quĩrã ɓla. ɓa carea
 mɓra bio ɓasrida ɓla.–†

Jesu drõã naẽnabemarã trã

Mateo 1:1-17

²³Jesuba jaradia ɓeside treinta poa
 ɓasica ɓla. Eberãrãba idjira Jose
 warrada crĩcha panasidaa. Josera
 Eli warra basia, ²⁴Elira Matã warra
 basia, Matãra Levi warra basia, Levira
 Melqui warra basia, Melquirã Janai
 warra basia, Janaira Jose warra basia.
²⁵Josera Matatã warra basia, Matatãra
 Amõ warra basia, Amõra Nahuã warra
 basia, Nahuãra Esli warra basia, Esli
 Nagai warra basia. ²⁶Nagaira Mãha
 warra basia, Mãhara Matatã warra

¶[¶]3:16 Ācõrẽ Jaureda diaya. Griego beɔeade ɓl ɓla: “Ācõrẽ Jaureba borocueya.”

§[§]3:16 Cawa oya. Griego beɔeade ɓl ɓla: “Uruaba borocueya.”

*3:20 Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28.

†3:22 ɓa carea mɓra bio ɓasrida ɓla. Griego beɔeade maɓba idjaba jara ɓla: “Mɓa
 ɓda jɔɔɔ edasia.”

basía, Matatíara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Joseira Juda warra basía. ²⁷Judara Johanañ warra basía, Johanañra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira Cosañ warra basía, Cosañra Elmodañ warra basía, Elmodañra Ere warra basía. ²⁹Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriñ warra basía, Joriñra Matá warra basía. ³⁰Matára Levi warra basía, Levira Simeoñ warra basía, Simeoñra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Joseira Jonañ warra basía, Jonañra Eliaquiñ warra basía. ³¹Eliaquiñra Melea warra basía, Meleara Mainañ warra basía, Mainañra Matata warra basía, Matatara Natañ warra basía, Natañra Davi warra basía.

³²Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoñ warra basía, Salmoñra Naasoñ warra basía. ³³Naasoñra Aminadá warra basía, Aminadára Arañ warra basía, Arañra Esroñ warra basía, Esroñra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahañ warra basía, Abrahañra Tare warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶Salara Cainañ warra basía, Cainañra Arpaxa warra basía, Arpaxara Señ warra basía, Señra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷Lamera Matusaleñ warra basía, Matusaleñra Enoco warra basía, Eno-

cora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleelera Cainañ warra basía. ³⁸Cainañra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adañ warra basía, Adañra Ācōrē warra basía.

Diauruba Jesu miã sē baða

Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13

4 Jesura Ācōrē Jauredeba ðada Jor-
dañ doðeba jēda wāsia. Mañne Ācōrē
Jaureba idjira ējūā pōāsa ewaraga ðadaa
edesia. ²Cuarenta ewari mama ðasia.
Mañne diauruba idjira miã sē ðasia
Ācōrēda igarabi carea. Mañ ewaride Je-
suba ni cārē sida coé ða bēra jarra ða-
sia. ³Māwā ðaðe diauruba Jesua nāwā
jarasia:

–Bada wārāda Ācōrē warrabara, nañ
mōgarada pañ babidua.–

⁴Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā ða ða: aþabe
ne co ðaðeba ēberāra zocai þaéa, [āte-
bara jūma Ācōrēba jara ða iñā ðaðeba zo-
cai þaya].–³

⁵Māwānacarea diauruba Jesura eya
lta ðaðe edesia. Mamaþa nañ ējūāne
þea puruda jūma acalbitasia. ⁶Mañne di-
auruba jarasia:

–Nañ ējūāne þea purura, mañ pu-
ruðe ne bia þea sida jūma ba jawaeda
þaya. Māre bēra māa dia quirāþara
diaida ða. ⁷Mā quirāþita chirāborode
cobepeda māa bia bedeaiþara māa jūma
diaya.–

⁸Baribara Jesuba jarasia:

–Satana, āyā wādua.⁴ Ācōrē car-
taðe nāwā ða ða: “Aþa bārā Boro
Ācōrēþara bia bedeadaua. Idjia jara
ðara iñā o pananadaua.”–⁸

⁹⁻¹⁰Māwānacarea diauruba Jesura
Jerusaleñnaa edesia Ācōrē de droma
boro ltaara þamaa. Mañbe jarasia:

³4:4 Deuteronomio 8:3. Griego bedeade λara cartade beða corchetede þara neéa.

⁴4:8 *Satana, āyā wādua*. Griego bedeade λara cartade māra neéa.

⁸4:8 Deuteronomio 6:13.

–Bada wārāda Ācōrē warrabara, namaba udu jādrādua. Ācōrē cartade nāwā bā bā:

Ācōrēba idji nezocarāda bamaa diabueya carebadamārēā.

¹¹ Bāra ādji jāwade edadia bā jūrira mōgaraba puarāmārēā.**

¹² Baribara Jesuba jarasia:

–Idji bedeade nañ sida bā bā: “Bariduada orānadua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–††

¹³ Māwā mīā sē bapeda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beada

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

¹⁴ Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure abada Galilea druadaa jēda wāsia. Jūma mañ druade idjira bio trā bagasia. ¹⁵ Judiorā dji jārebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia babadjia. Mañ bēra jūmarāba idjira bia jarabadjidaa.

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

¹⁶ Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāubada ewaride idjia obari quīrāca judiorā dji jārebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrasia Ācōrē Bedeada nocoare lei carea. ¹⁷ Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjia diasidaa. Mañra ewara edapeda nañ bedeada jārpēda jīgua lesia:

¹⁸⁻¹⁹ Ācōrē Jaurera mā ume bāa. Idjia mñra edasia dji ne neé quedeaa jaramārēā Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mñra diabuesia sopua beada sobiabicuamārēā,†† jida edepedadarā ēdrādidā jaramārēā,

dauberrea beaa unubimārēā, djārā jāwāda mīga beara bia bācuamārēā,

idjaba jaramārēā Ācōrēba ēdra edai ewarira jūēsida.¶¶

²⁰ Ledacarea cartara bārpēda dji wagabaría diasia. Mañbe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acā duanasidaa. ²¹ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeaba jara bāra idi bārā quīrāpita māwābāra.–

²² Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia bā carea cawa crīchadaé basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwā bāléca?”

²³ Jesuba jarasia:

–Bārāba nañ bedeada mña jaradia: “Nēārā diabari, ara bādjida biabidua. Bā Capernauñne odara daiba ūrīsidaa. Nama bā purude bida abarica odua.”–

²⁴ Mañ awara jarasia:

–Māa bārāa wārāda jaraya: ni abāa Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edadāca. ²⁵ Quīrānebadādua, Elía bāsi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārā panasidaa. Mañ ewaride poa ūbea ēsidra cue zeé bada bēra jarrabada zesia. ²⁶ Baribara Ācōrēba Elíara ni abāa pēdra wērā Israeldebema carebade wābié basía. Ātebāra pēdra wērā Sidoñ druade Sarepta purude bāmaa wābisía. ²⁷ Ara mañ quīrāca Eliseo bāsi ewaride aida bara beada Israel druade zocārā panasidaa baribara ādjirānebema ni

** 4:11 Salmo 91:11,12.

†† 4:12 Deuteronomio 6:16.

†† 4:18-19 *Sopua beada sobiabicuamārēā.* Griego bedeade ācāra cartade mañra neéa.

¶¶ 4:18-19 Isaía 61:1-2; 58:6.

§§ 4:26 1 Rey 17:1-16.

abaŋda idjia biabié basía. Ātebɔɾɔ Siria druadebema Naamaŋda biabisia.*

²⁸Maŋ ūrísidade jūma dji jɔrebada dede duanɔra quĩrúbucasiɔaa. ²⁹Ara maŋda Jesura puru dajadaa errebari ededapeda eya edaa tuca jira ɓade ɓatabuedi carea edesidaa. ³⁰Baribɔɾɔ Jesura ara ādji daidu necai wāsia.

Jesuba ēberā jai bara ɓa biabiɔa

Marco 1:21-28

³¹Māwānacarea Jesura Galilea druade Capernaŋ puruɔaa wāsia. Ānāubada ewaride idjia jaradia ɓasia. ³²Bio cawa ɓadeba ebuda jaradia ɓa bēra jūmarāba cawa crīchadaé basía. ³³Judiorā dji jɔrebada dede ēberā jai bara ɓada ɓasia. Cawaéne idjia jīgua jarasia:

³⁴–¡Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēā दौरा मीं से ɓa? ¿Dai bié ɓai carea zesica? Mā cawa ɓa ɓara caida: ¡ɓara Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵Maŋ carea Jesuba idjía jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdrɔdua.–

Ara maŋda jaiba ēberāra egode ɓae-bipeda ēdrɔsia. Baribɔɾɔ maŋ ēberāra ni cārē sida bié oé basía. ³⁶Maŋ unusidade jūmarāba cawa crīchadaé basía. Ādjiza iwidi duanesidaa:

–Idji bedeaba ¿sāwā jāwā o ɓa? Idjia jarabɔɾɔra jairāba ijābadaa. Idjira ɓɓa ɓa bēra bedeabɔɾɔde jaira ēdrɔcuabadaa.–

³⁷Maŋ bēra idjira puru caita ɓeaza bio trɔ ɓagasia.

Jesuba Simoŋ Pedro pācōrē biabiɔa

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸Judiorā dji jɔrebada dedeba ēdrɔpeda Jesura Simoŋ dedaa wāsia.

Mama Simoŋ pācōrēda bio cɔwa nūmasia. Maŋ carea Jesua bedeada djuburiasidaa biabimārēā. ³⁹Jesuba edaa acɔpeda dji cɔwamiara quēāsia. Ara maŋda cɔwamiara dugusia. Maŋbe wērāra piradrɔpeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabicuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰Queubɔɾɔde zocārā quĩrātanoa cacua bié ɓeada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji jawara ādjirā ɔɾɔ ɓɔpeda biabicuasia. ⁴¹Ara maŋ quĩrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdrɔbicuasia. Ēdrɔɓɔɔde nāwā ɓia jarasidaa: “¡ɓara wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdrɔ edabarida. Maŋ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

Galileade jaradia nībada

Marco 1:35-39

⁴²Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neémaa. Baribɔɾɔ ēberārāba idjira jɔɾɔ panasidaa. Unusidade jarasidaa ādji purude ɓemārēā. ⁴³Baribɔɾɔ Jesuba ādjía jarasia:

–Mā dewara puru ɓeade jaradiada ɓa Ācōrēra zebɔɾɔda ādji Boro bai carea. Maŋ bedeada bia jaramārēā Ācōrēba mɔra diabuesia.–

⁴⁴Maŋ bēra Jesuba judiorā druade dji jɔrebada deza jaradia wāsia.†

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

5 Ewari ɓa Jesura amene droma Genesare abada icawa ɓasia.‡ Maŋne Ācōrē bedeada jaradia ɓa ūrīni carea

*4:27 2 Rey 5:1-14.

†4:44 *Judiorā drua*. Griego bedeade ɔcɔɾɔ cartade Judea druada wa Galilea druada ɓa ɓa.

‡5:1 Genesare amenera idjaba Galilea abadaa.

ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ²Arima do icawa jābada umé ū panasidaa. Maļ jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita sλλ panasidaa. ³Maļne Jesura Simoļ Pedro jābade badopeđa jarasia quēsaarabe edemārēā. Maļbe jābade chūmepeđa jūma arima duanarāa jaradia basia. ⁴Jaradiadacarea Jesuba Simoļa jarasia:

–Jāļbe bλ jābara do quēsaara edepeđa beda bariadua.–

⁵Baribarλ Simoļba panusia:

–Jaradiabari, दौरا diamasi beda bari panλda λnadrāsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaé basia. Baribarλ bla māwā jara bλ bērā ijāya.–

⁶Ara maļda ādjira beda bārisidaa. Bio zocārā jidabλda bērā dji beda jidabadara cōābarλ basia. ⁷Maļ carea dewara jābade beada jλwaba trāsidaa carebade zedamārēā. Zedapeđa jābara umena bedaba birāsidaa. Maļba biru bæebododa basia. ⁸⁻¹⁰Simoļ Pedroba idji ume panλ biđa beda zocārā jidapedada unusidade cawa crīchadaé basia. Idji ume panλra Santiago idjaba Juaļ basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Maļne Simoļra Jesu caita wāpeđa chīrāborode cobepēđa jarasia:

–Mā Boro, biara bλa bλra mλ caitabemada āyā wāida, mλra cadjirua obari bērā.–

Jesuba Simoļa jarasia:

–Dauperarādua, idiba λtaa bλra mλ itea ēberā enebarida beya.–

¹¹Ādjirāba jābara doyya enenapeđa jūma amesidaa. Maļbe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara bλ biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

¹²Ewari aba Jesura purude basia. Maļne ēberā aidaba jūma bira bλda jūēsia. ⁴Maļ ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode bāru cobepēđa nāwā quīrā djuburiada iwīdisia:

–Mā Boro, bla quīrā bλbλrλ, mλra poya biabida bλa.–

¹³Maļne Jesuba jλwa λrλ bλbλrλde jarasia:

–Māwā o quīrā bλa. ¡Biadua!–

Ara maļda aidara anisia. ¹⁴Maļne Jesuba idjia jarasia:

–Bλ biadara ni abala jararādua. Ātebarλ sacerdotemaa wādua bλra biasida unumārēā. Jāļbe Ācōrē quīrāpita bia bēi carea Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua. ⁸Māwā ēberārāba cawadāia bλra wārāda biasida.–

¹⁵Baribarλ Jesura trλ bλgaara wāsia. Maļ bērā ēberārāra zocārā zebadjidaa idjia jaradia bλ ūrīni carea. Cacua bié beara zebadjidaa biabicuamārēā.

¹⁶Baribarλ Jesura edaude ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedēai carea.

Jesuba ēberā cacua beu bλ biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷Ewari aba Jesuba jaradia bλde pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusaleļ purudeba zepēda basia. Maļne Ācōrē bλladeba Jesuba cacua bié beara biabibadjia. ¹⁸Māwā bλde λcλrλba ēberā cacua beu bλda idji cλdāde enenapeđa eda ede quīrā panasidaa Jesu quīrāpita bλdi carea.

¹⁹Baribarλ ēberārā cābana nūmλ bērā poya Jesuma jūēbidaé basia. Maļ

⁴5:12 Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaé panλa. Baribarλ judiorāmaarā aba Ācōrēbarλ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maļ awara aba aidaba jidasira āyā bade wāida basia (Levitico 13:45-46).

⁸5:14 Levitico 14:1-32.

carea ādjirāba dji cacua beu ḅara de ārlā edesidaa. Maḅbe de ārlābemada ogaḅapeḅa dji cacua beu ḅara dji caḅaḅeba eḅaa ḅasidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita ḅasidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādjia wārāda ījā panḅa idjia cacua beu ḅara poya biabida. Maḅ carea dji cacua beu ḅāa nāwā jarasia:

–Ache, ḅa cadjirua oḅara mḅa quīrādoasia.–

²¹ Maḅ īrisidaḅe arima duanḅa pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā biḅa nāwā crīchasiidaa:

“Idjira ḅcaida crīcha ḅa? ḅCārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita bié beḅea ḅa? Aḅa Ācōrēḅara ēberāba cadjirua oḅara poya quīrādoaya.”

²² Baribara Jesuba ādjia crīcha panḅa cawada bēra nāwā iwidiisia:

–ḅCārē cārēā bārā soḅe jāwā crīcha panḅa? ²³ Bārāmaara ḅsālgada zareaara ḅa? ḅCadjirua oḅara quīrādoayaḅa aida wa naḅ ēberā cacua beu ḅara piradḅabipeḅa nībabida? ²⁴ Ācōrēba mḅ, Naḅ Djara Edaḅara ḅasia naḅ ējūāne duanḅa cadjirua obadara quīrādoamārēā. Maḅra bārāa unubiya.–

Ara maḅda dji cacua beu ḅāa nāwā jarasia:

–Piradḅadua. ḅa caḅara edapeḅa diguidaa wādua.–

²⁵ Ara māwā jarabaraḅe cacua beu ḅaḅara pirabaripeḅa idji caḅara edapeḅa jūmarā quīrāpita nībaḅe wāsia. Maḅbe Ācōrēra bio bia jara ḅada diguidaa wāsia. ²⁶ Maḅ unusidaḅe jūmarāba cawa crīchaḅaé basia. Maḅ bēra Ācōrēra bio bia jarasiidaa. Ācōrē wayaḅeba jarasiidaa:

–ḅIdi wārāda ne ununaca waiḅlada unusidaa!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wābaraḅe parata Romanebema boro itea jara

pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjiḅaa. Maḅ ēberāra parata diabada deḅe chūmasia. Jesuba unupeḅa jarasia:

–Mḅ ume zedua.–

²⁸ Ara maḅda Levira piradḅapeḅa idjia o ḅaḅara amepeḅa Jesu ume wāsia.

²⁹ Maḅbe Jesu carea Leviba idji deḅe ne coḅi waiḅlada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, dewara ēberārā siḅa ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Maḅ unusidaḅe judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā biḅa Jesu ume nībabadarāa nāwā bié jarasiidaa:

–ḅCārē cārēā parata jara pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume biḅa ābaa ne co panḅa?–

³¹ Jesuba ādjia jarasia:

–Cacua bia ḅeaba nēārā diabarira jaraḅaca. Aḅabe cacua bié ḅeabara jaraḅadaa. ³² Mḅra jipa ḅea trāi carea zeé ḅa, ātebala cadjirua obadarāda trā ḅa Ācōrēmaa zedamārēā.–

Ne coḅaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ Ācraḅa Jesua jarasiidaa:

–Borocuebari Juaḅ ume nībabadarāba Ācōrēa iwidiḅadaḅe ara cadra ne coḅaca ewarira obadaa. Ara maḅ quīrāca pariseorā ēpeḅadarā biḅa obadaa. Baribara ḅa ume nībabadarāba ḅsāwāērā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjia jarasia:

–Māwāra wērā edabaraḅa ḅsrida ewari o ḅaḅe ḅidjia eḅoḅarāa ne coḅaca ewarida obica? ³⁵ Baribara ewari aḅa dewara ēberārāba idjira āyā edeḅia. Maḅ ewaridebala idjia eḅoḅarāba ne coḅaca ewarira odia.–

³⁶ Maḅ awara Jesuba ādjia ne jara ḅaḅeba nāwā jarasia:

–Ni aḅaba wua djiwidida taḅapeḅa wua soreḅe capirudaca. Māwā oḅibara wua djiwidira āriya. Maḅ awara dji wua djiwididi taḅara dji sore ume bia ḅeā.

³⁷ Idjaba ni abaaba uva ba djiwidira animarã e oda dji sorede tadaca. Mãwã odibara aseabara animarã e oda dji sorera cõaya. Maãbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. ³⁸ Maã carea uva ba djiwidira animarã e oda djiwidide tadida panã. Mãwã umena dārã droadã. ³⁹ Idjaba uva ba aseba dji drõa dobara djiwidira do quĩrãca. Atebã jarabaria: “Uva ba dji drõara djiwidĩ cãyãbara biara ßã.”–

Jesura ãnãubada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28

6 ãnãubada ewaride Jesura idji ume nĩbabadarã sida eãũã trigo ude nĩbasidã. Mama nĩnane Jesu ume nĩbabadarãba trigora ta edadapeã jãwaba caratadapeã co nĩbasidã.**

² ãcara pariseorãba maã unusidã iwĩsidã:

–¿Bãrãba cãrẽ cãrẽã ãnãubada ewaride ocara panãda o panã?–

³ Jesuba panusia:

–¿Bãrãba ãcõrẽ Bedeara acadacaca? Davi, idji ume nĩbabadarã sida jarra panasidã ¿sãwã osidã?†† ⁴ Davira ãcõrẽ dede eda wãpedã ãcõrẽ quĩrãpita ßãda paãda edasia. Maã paãra ¿ababe sacerdoterãba coãida panasidãca? Baribãra Daviba copeã idji ume nĩbabadarã diasia.–

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

–Mã, Naã Djara Edadãra ãnãubada ewari djibaria.–

Jesuba ãnãubada ewaride eberã biabida

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ãnãubada ewaride Jesura judiorã dji jãrebada dedã wãpedã jaradia

ßasia. Mama eberã jãwa ara beu ßãda ßasia. ⁷ Judiorã ley jaradiabadarãda, pariseorã sida panasidã. ãdjia Jesura acã panasidã ãnãubada ewaride eberã jãwa beu ßãda biabi cawaya. Biabisira biẽ jaradida crĩcha panasidã. ⁸ Baribãra ãdjia crĩcha panãra Jesuba cawa ßãda bẽrã dji eberã jãwa beu ßãa nãwã jarasia:

–Piradrãpedã eãsi nũmane zedua.–

Ara maãda dji eberãra piradrãpedã eãsi nũmane wãsia. ⁹ Maãbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Mã bãrãa iwidiya: ãnãubada ewaride ¿cãrẽda odida panã? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djãrã carebaida wa idu beubida?–

¹⁰ Maãbe arima panãra acãpedã dji eberã nãwã jarasia:

–Jãwa jiradua.–

Mãwã jirabãrãde idji jãwara biasia. ¹¹ Maã carea arima panãra bio quĩrũnapẽda ãdjiduba iwidi duanesidã Jesura sãwã odi cawaya.

Jesuba eberã doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadã wãsia. Mama ãcõrẽa iwidi ßãda ãnãdrãsia. ¹³ ãsa badacarea idji epe ßeara ãbaa trãcuapeã doce edasia. Maã doce edadã idjia trã ßãsia “mã dia-buedarã.”‡‡ ¹⁴ ãdji trãra naãgã: Simõã (Jesuba idjira trã ßãsia Pedro), dji djaba

** 6:1 Deuteronomio 23:24-25.

†† 6:3 1 Samuel 21:1-6.

‡‡ 6:13 Mã dia-buedarã. Cãpũrã bedẽde jara ßã “apõstoles.”

Andre, Santiago,[¶] Juañ, Pelipe, Bartolomé,¹⁵ Mateo, Tomás, Alpeo warra, Santiago, Simoñ Zelote abada,¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jirüare maľgaba Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanġa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷Maľbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidāa. Jewedade idji ĕpĕ ĕea zocārā panġ ume idjaba ĕberārā cābana zebada ume ĕesia. Maľ ĕberārāra Judea druadeba, Jerusaleñneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoľneba zesesisāa Jesuba jaradia ĕa ũrĭni carea idjaba cacua biĕ ĕeara biabicuamārĕā.¹⁸ Maľ awara Jesuba jai ĕeara ĕberārā cacuadebemada āyā ġrecuasias.¹⁹ Jūma dji cacua biĕ ĕeaba idjira tā quĩrĭā panasidāa Ācōrĕ ġġadeba biabi ĕa bĕrā.

Dadji bia ĕeadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰Jesuba idji ĕpĕ ĕea acġpeda nāwā jarasia:
Bio bia ĕeadia bārā dji ne neĕ panġra Ācōrĕba bārāra pe eroġa bĕrā.
²¹Bio bia ĕeadia jarra ĕeara Ācōrĕba ġawūabi bĕrā.^{§§}
Bio bia ĕeadia sopuaba ġā ĕeara Ācōrĕba ĕġsrĭdabi bĕrā.*
²²Bio bia ĕeadia ĕberāba mġ, Naľ Djara Edada carea bārā quĩrāmabġdade, igarabġdade idjaba biĕ jarabġdade.
²³Bārā biĕ obġdade bio capĭpiadadua, bārāba nebia waiġġada bajāne eropanani bĕrā.†

Ādji drōā naĕnabemarāba Ācōrĕneba beĕeabadarāra ara maľ quĩrāca biĕ obadjĭdaa.

²⁴Baribġġ mġ dġuburi ĕeadia bārā dji ne bara ĕeara.

Bārāba eropanġneba necai panġ bĕrā nocoarebema ewarĭde necai pananaĕā.

²⁵Mġ dġuburi ĕeadia bio ne co panġneba ġawūā ĕeara, nocoarebema ewarĭde jarra panani bĕrā.

Mġ dġuburi ĕeadia ara nawena ipĭda ĕeara nocoarebema ewarĭde ġāni bĕrā idjaba sopuadi bĕrā.

²⁶Mġ dġuburi ĕeadia ĕberārāba bārāda bia jaradibġġ.

Bārā drōā naĕnabemarāba ĕberārā Ācōrĕ trġneba sewa jaradia ĕeara bia jarabadjĭdaa.

Dadji dji quĩrūrā quĩrĭānida panġ

Mateo 5:38-42, 44

²⁷Baribġġ mġa jara ĕa ũrĭ panġa jaraya: bārā dji quĩrūra quĩrĭānadua. Bārā quĩrāma panġra bia oĕadua.²⁸ Bārā biĕ jarabadara bia jaradadua. Bārā biĕ obada carea Ācōrĕa iwidĭdadua adġjĭrāra carebamārĕā.²⁹ Aġaġba bġda uridarade uĭbġġ, dewarabema uridarrade idu ubĭdua. Aġaġba bla cacuade ġġ ĕġĕebemada aba ġārĭbġġ, dewarabema bla ġġ ĕa sĭda idu edebĭdua.³⁰ Aġaġba bġa ne iwidĭbġġ, wāgarādua. Maľ awara bla eroġġĕebemada abaġba ġārĭsira iwidĭrādua ġĕda diamārĕā.³¹ Bārāba quĩrĭā panġa dġārāba bārāra bia oĕĭda. Ara maľ quĩrāca bārāba dġārāra bia oĕadua.

³²Aġabe bārā dji biarādġ quĩrĭā panġbġġ, ġcaiba bārāra bia jarai? Cad-

[¶]6:14 Maľ Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrĭā beĕeade Santiago trġra zesias “San Jacobo” isabe jarabġġdeba.

^{§§}6:21 Jeremia 31:25. *Bio bia ĕeadia jarra ĕeara Ācōrĕba ġawūabi bĕrā.* Maľba naľ crĭcha sĭda dia ĕa: “Bio bia ĕeadia soĕeba Ācōrĕ cawa quĩrĭā ĕeara, Ācōrĕba cawabi bĕrā.”

*6:21 Salmo 126:5-6; Isaía 57:18; 61:2-3; Apocalĭpsi 7:16-17.

†6:23 2 Cronica 36:16.

jiŕua obadarā biða ādji dji biarāra quiŕiābadaa. ³³Maļ awara ababe bārā dji biarādrā bia oðibārlā, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjiŕua obadarā biða ara maļ quiŕāca obadaa. ³⁴Maļ awara bārāba ababe dji poya jēða diadida ðeaa diadibārlā ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjiŕua obadarā biða ara maļ quiŕāca obadaa ādjia diapedadara waya jēða edadida crīcha panā bēra.

³⁵Maļ carea bārā dji quiŕiŕa quiŕiānadua. Ādjirāra bia oðadua. Ādjirāra ne diadadua. Baribārlā diabādade ādjirāneba edadida crīcharānadua. Māwābārlā bārāba Ācōrēneba edadira bio waiðla ðaya idjaba unubiðia wārāða bārāra Ācōrē dji dromaara ðā warrarāða. Idjia cadjiŕua obadarāða, idjia bia ðlaða adaca siða idji biadēba carebaria. ³⁶Ara maļ quiŕāca bārāba quiŕā djiŕuburia ðeadiða panā bārā Zeza bajāne ðla bi quiŕā djiŕuburiabari quiŕāca.

Djārā bié jarabadadēbema

Mateo 7:1-5

³⁷Djārāra bié jararānadua Ācōrēba bārā bié jararāmārēā. Ni abālda bedēade ðlaða arānadua, Ācōrēba bārāða bedēade ðeada arāmārēā. Bārā bié opeðadara quiŕādoadadua. Māwā bārāba bié opeðadara Ācōrēba quiŕādoaya. ³⁸Djārāra ne diadadua. Māwābārlā Ācōrēba bārā bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa ðā quiŕāca. Idjia diaya bārāba djārāra diabada quiŕāca.–

³⁹Maļ awara Jesuba jarasia:

–¿Dauberrea ðla dewara dauberrea ðlaða poya eroniðbaica? ¿Eroniðbaibārlā, ādjira umena uriaðe ðaedaéca? ⁴⁰Ne cawa quiŕiā ðla dji jaradiabari cāyābara ne cawaara ðléa. Baribārlā idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quiŕāca ðeya.

⁴¹Bārāba ¿cārē cārēā nejarra djārā daude ðlaða acłbada? ¿Sāwāērā bacuru waiðla bādji daude ðlaða acłðaca? ⁴²Bacuru waiðla bādji daude ðlaða ununaé panābārlā ¿sāwā djārā nāwā jaradi? “Nejarra ðā daude ðla mla aubariya.” ¡Bārāba jarabada quiŕāca oðacaa! Naārā bacuru waiðla bādji daude ðlaða aubaridadua. Māwā poya ununia nejarra djārā daude ðlaða aubaridi carea. Ara maļ quiŕāca ðla cadjiŕua o ðara naārā idu ðadua. Maļbebaŕā djārāra carebaida ðla.–

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³Bacuru cadjiŕuaba nejō biada zauca. Ara maļ quiŕāca bacuru biaba nejō cadjiŕuada zauca. ⁴⁴Bacurura dji nejōneba cawabadaa. Arā bara ðlaða higojōða zauca. Idjaba jūichichiba uvada zauca. ⁴⁵Ara maļ quiŕāca ēberā biaba idji soðe ne bia eroðlēba ne biada jarabaria. Baribārlā ēberā cadjiŕuaba idji soðe ne cadjiŕua eroðlēba ne cadjiŕuada jarabaria. Ēberāba idji soðe crīcha ðā quiŕāca bedēabaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶Mla jara ðla bārāba oðacaa. Maļða ¿cārē cārēā mla bārā boroaða abada? ⁴⁷Māmaa zebārlāba mla bedēada ūŕipeða ijā oibārlā mla jaraya idjira cai quiŕāca ðlaða. ⁴⁸Idjira ēberāba de obārlā quiŕāca ðla. Maļ ēberāba bio edu corosia aba mōgara zarea unubārlāda. Maļ lŕā de jirūra u nūmasia. Maļ dera bio zarea nūmā bēra do waiðla zebārlāde cora edeé basía. ⁴⁹Baribārlā mla bedēada ūŕipeða ijāēra naļ quiŕāca ðla. Ēberāba deda osia baribārlā de jirūra edu ué basía. Maļ bēra do waiðla zebārlāde idji dera cora wāsia. Aðeða jūma āŕisía.–

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

7 Jesuba ēberārā māwā jaradacarea Capernaūlnaa wāsia. ²Mama sordaorā boroda ʔasia. Idjia nezoca bio quīrīā ʔada erobasia. Baribarā maā nezocara cacua bié ʔa bēra jūācāyā nūmasia. ³Dji sordaorā boroba Jesudebema ūrīside ācāra judiorā dji dromarāda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemārēā. ⁴Ādjirā wānapeda nāwā beeda djuburiasidaa:

–Jāā sordaorā borora ēberā bīaa. Maā bēra bia ʔaa baa carebaida. ⁵Idjia dadji judiorāra bio quīrīā ʔa bēra dadjirā dji jarebada deda o diasia.–

⁶Māwā jarapedada bēra Jesura ādji ume sordaorā boro dedaa wāsia. Baribarā de caita jūēbada sordaorā boroba idji dji biarāda Jesua nāwā jarade diabuesia:

–Mā Boro, māra dji biāé bēra, biara ʔaa bāra mā dede eda zeéda. ⁷Maā carea māra bāmaa wāé basia. Baribarā mā nezoca biamārēā baa jāmaaba jaraiabarā biaya. ⁸Mā boroba jara ʔara māā ijāida ʔaa. Idjaba māā jara ʔara sordaorā mā jawaeda ʔeaba ijānida panāa; māā abāaa zeduada aibarā zebaria; wāduada aibarā, wābaria; idjaba mā nezocaa nāwā oduada aibarā ara maāda idjia obaria.–

⁹Maā ūrīside Jesuba idjidebemada bia crīchasia. Maā carea idji ēpē panāra acāpeda jarasia:

–Māā jaraya: naā ēberāba bio ijā ʔa quīrāca israelerā tāēna ni aba bīda unucaa.–

¹⁰Sordaorā boroba diabuedarā jēda wāsidade unusidaa nezoca cacua bié ʔadara biasida.

Jesuba pēdra wērā warra biabida

¹¹Māwānacarea Jesura, idji ume nībabadarā sīda Naiā purudaa wāsidaa.

Ādjirā ume ēberārāra zocārā wāsidaa. ¹²Jesu dji purude eda wābada caita jūēside unusia ēberārāba cūdra jaidadada tabaride edebadada. Dji papara pēdra wērā basia. Ababe maā warrada erobasia. Dji pēdra wērā ume ēberārāra cābana duanasidaa. ¹³Jesuba dji pēdra wērā mīā djuburi unupeđa nāwā jarasia:

–Waa jīārādua.–

¹⁴Maābe caita wāpeda dji bēwārā edebada bacuruda tāsia. Maā carea dji edebadarāra nūpanesidaa. Maāne Jesuba jarasia:

–Cūdra, māā bāa jaraya, piradrādua.–

¹⁵Ara maāda dji beu ʔadara piradrāpeda beēasia. Maābe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶Maā carea dji arima duanāra bio dauperasidaa. Jūmarāba Ācōrēra nāwā bia jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēneba beēabari dji dromada dadjirā tāēna jūesia. Ācōrēba idji purura carebade ze ʔaa.–

¹⁷Maā bēra Jesura jūma Judea druade idjaba mama caita ʔea purude bīda trā ʔagasia.

Jesuba Borocuebari Juaānebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹Juaā ume nībapedadaba Jesuba odara Juaā jūma nēbārasidaa. Maā carea Juaāba umé trāpeda Jesua nāwā iwīdide wābisia: “ʔBāra dji zeida ʔadaca, wa dewarada jāānida panā?”

²⁰Ara maāda Jesumaa wānapeda iwīdisidaa:

–Borocuebari Juaāba daira bāmaa diabuesia. Idjia nāwā iwīdibisia: “ʔBāra dji zeida ʔadaca, wa dewarada jāānida panā?”–

²¹Ara maā ewaride Jesuba cacua bié beada, jai bara beada, dauberrea ʔea sīda zocārā biabicua ʔasia. ²²Maā bēra Jesuba ādjīa nāwā panusia:

–Bārāba unu panlɔda idjaba ūrī panlɔda Juaŋa jarade wānadua: dauberrea ðead-
 –aba unu panla, jīrū bié ðeadera bia nī-
 naa, aida bara ðeadera biasidaa, sawara
 qui ðeadera ūrī panla, idjaba be-
 upedadera ġrēbacuasidaa. Mañ awara ne
 neé quedeaba bedeaba Ącōrēba care-
 baidebema ūrī panla. †23 Mñ igaraé ĩjā
 ðara bio bia ðaya.–

24 Juaŋba diabuedarā wāpedadacarea
 Jesuba arima duanla Juaŋnebemada
 nāwā jarasia:

–Ējūā pōasa ewaraga ðadaa bārāba
 Juaŋ aclede wāsidade ġcārēda ununida
 crīchasiɔda? ġNāūrāba cha ureurea
 eronūmɔda ununida crīchasiɔda?†
 25 Māwā crīchadaé basía. Maŋda
 ġcārēda ununida crīchasiɔda? ġĒberā
 bio djiio ðada ununida crīchasiɔda?
 Māwāéa; dji bio djiio ðea, jūma nebia
 erobeara dji bororā de dromane
 panabadaa. 26 Maŋda ġcārēda ununida
 crīchasiɔda? ġĄcōrēneba bedeabarida
 ununida crīchasiɔda? Māē, Ącōrēneba
 bedeabarida aclede wāsidaa. Juaŋra
 Ącōrēneba bedeabari dji dromaa.
 27 Idjidebemada Ącōrē Bedeade nāwā
 ðal ðaa:

Bedeaba jarabarida mla ða na diabueya ða
 o jarimārēā. †

28 Mla jaraya: nañ ējūāne ni aɔada
 Juaŋ cāyābara dji dromaara ðalé.**
 Baribararā Ącōrē purudebema dji edaara
 quiruda idji cāyābara dji dromaara ða.–
 ††

29 Jesuba jara ðal ūrīsidade ēberārāba,
 Romanebema boro itea parata jarar pe-
 badarā biɔa jarasiɔdaa Ącōrēba o ðara

jipa ðada, Juaŋba ādjirāra borocueda
 bēra. 30 Baribararā pariseorāba, judiorā
 ley jaradiabadarā biɔa Ącōrēba ādji itea
 o quīrīā ðadara igarasidaa. Mañ carea
 Juaŋba ādjirāra borocueé basía.

31 Dadjirā Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema ēberārāra ġcārē quīrāca
 panl? 32 Purude warrarā jemene panlne
 nāwā ijarabada quīrāca panla:

Daiba chiru zasidade bārāra caridaé
 basía.

Sopuadebema trlābi trlāsidade bārāra
 jīānaé basía.

33 Bārāra ara mañ quīrāca panla. Juaŋ
 zesiɔde bariduada coca basía idjaba uva
 ða aseada doca basía. Mañne bārāba
 jarasiɔdaa idjira jai bara ðada. 34 Mañbe
 mñ, Nañ Djara Edadara ze ðaa. Mla
 ne jūmada cobaria idjaba ne jūmada
 dobaria. Mañne bārāba jarabadaa mla
 ne coya ðada idjaba itua awua ðada.
 Mañ awara jarabadaa mla cadjirua
 obadarā ume, Romanebema boro
 itea parata jarar pebadarā ume biɔa
 nībabarida. 35 Baribararā cawa panla
 Ącōrē necawaara jipa ðada idji ĩjā
 panaba jipa obada bēra.–

Pariseo Simoñ dede Jesu ne coɔa

36 Pariseoda basía. Mañ pariseoba
 Jesura edosia idjima ne coɔe wāmārēā.
 Ara maŋda Jesura wāpeda ne co chūme-
 sia. 37 Mañ purude wērā bio cadjirua
 obarida basía. Mañ wērāba Jesu pariseo
 dede ne co ðada cawaside alabastro
 mōgara oɔade querada enesia. †† 38 Jesu
 caita cobepeda jīā ðaba idji daubaba
 Jesu jīrūra sagasia. Mañbe idji buɔaba

†7:22 Isaía 29:18-19; 35:5-6; 26:19.

†7:24 Nāūrāba cha ureurea eronūmɔda. Mañba jara ðaa “ēberā peramiaida ðada.”

†7:27 Malaquia 3:1.

**7:28 Nañ ējūāne ni aɔada. Griego bedeade nāwā ðal ðaa: “Wērārāba topedadadebemada.”

††7:28 Ącōrāmaarā Jesuba versículo 29, 30 siɔa jarasia.

††7:37 Alabastro mōgarara cuaracuara ðaa. Mācua zareaé ðal bēra ne obadaa. Ju-
 diorāba alabastroa Egipto druadeba enebadjidaa. Jūma alabastro oɔara nēðaa ðaa.

jarepeda Jesu jirūra isōpeda idjia quera enenaba pɾɾasia.

³⁹ Mañ unuside Jesu edoda pariseoba nāwā crīchasia: “Nañ ēberāda wārāda Ācōrēneba bedeabari badabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o ɓada.”

⁴⁰ Mañ carea Jesuba nāwā jarasia:

–Simoḷ, mla bla ne jara quiriā bla.–

Simoḷba jarasia:

–Māēteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

⁴¹ –Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara bla diai bara panasidaa. Aɓaɓa quiniento ewari trajabarade edabari quirāca diaida basia.^{¶¶} Dewarabemaba cincuenta ewari trajabarade edabari quirāca diaida basia. ⁴² Baribara ādjia poya diadaēda cawaɗa bēra, dji bara bla ēberāba ādjia diaɗida panara quirādoasia. Mla bla iwidiya: ¿sālgaba dji bara bla ēberāra biara quiriāi?–

⁴³ Simoḷba panusia:

–Mlmaara dji auɗuara diaida ɓadaba biara quiriāya.–

Jesuba jarasia:

–Bla aride panusia.–

⁴⁴ Mañbe wērāmaa acɾpeda Simoḷa jarasia:

–¿Bla nañ wērāra unu ɓaca? Ba dede jūēsida mla jirū sɾgamarēa bla baidoda diaē basia, baribara nañ wērāba ara idji dauɓaba mla jirūra sɾgapeɗa idji buɗaba pōasa jaresia. ⁴⁵ Mla jūēsida bia edai carea bla isōé basia, baribara nañ wērāba mla jirūra isō jōé bla.

⁴⁶ Mla bia edai carea bla mla boro ḷrḷ olivo dragara weaé basia, baribara nañ wērāba mla jirūra queraba pɾɾasia.

⁴⁷ Mañ bēra mla nāwā jaraya: idjia cadjirua zocārā oɗara mla jūma quirādoasia. Mañ carea idjia mla bio quiriā bla.

Baribara aɓaɓa mācua cadjirua oɗaēda mla quirādoaiɓara mañba mla mācua quiriā ɓaé.–

⁴⁸ Mañbe idjia wērāa jarasia:

–Bla cadjirua oɗara mla jūma quirādoasia.–

⁴⁹ Baribara dewararā arima ne co chūmeaba nāwā jara duanesidaa:

–Nañra ¿caida crīcha bla? ¿Māwāra dewaraba cadjirua oɗara idjia poya quirādoaida ɓaca?–

⁵⁰ Mañne Jesuba wērāa jarasia:

–Bla mla ijana bēra cadjiruadebemada ēdrasia. Necai wādua.–

Wērāra Jesu careba panana

8 Māwānacarea Jesura puru waiɓa ɓeaza idjaba puru zaque ɓeaza wāsia. Mañne jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zɓarada. Mañ bedeaba jaradia nīne idjia doce edaɗarāda idji ume nibabadjidaa. ² Mañ awara wērārāda idji ume nibabadjidaa. Mañ wērārā ḷcara cacua bié ɓeadaɗa Jesuba biabisia idjaba ḷcara jai bara ɓeadaɗa Jesuba dji jaira āyā jɾetasia. Aɓa Maria Magdalena basia.^{§§} Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete āyā jɾetasia. ³ Cuzā quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.* Susana sida ɓasia. Mañ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Ādjirāba Jesu carebaɗi carea ne diabadjidaa.

Pea podadebema ne jara bla

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

⁴ Zocārā ēberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Mañne ne jara ɓaɗɓa Jesuba ādjirāa nāwā jaradisia:

^{¶¶}7:41 *Quinientos ewari trajabarade edabari quirāca.* Griego bedeade ɓa bla “quinientos denarios.”

^{§§}8:2 *Maria Magdalenara Magdala purudebema bēra māwā trḷ jarabadjidaa.*

*8:3 *Mañ Herodera Antipa trḷ jarabadjidaa.*

⁵–Ēberāda idji ējūāne ne pođe wāsia. Māwā po nīne ācra tarā ode baecuasia. Maļ bērā ēberārāba ārl tagasidaa idjaba ibanaba mīcuasidaa. ⁶Ācra tarā mōgara ārl egoro nāūcha bade baecuasia. Tununacarea mācu baido neē bā bērā jūma purrubasia. ⁷Ācra tarā ējūā ārlāda bade baecuasia. Tununacarea jācara ārl bara bāba bārlā quenasia. ⁸Baribārl ācra tarā ējūā biade baecuasia. Maļ tarā bia waridapeđa bio zausidaa.–†

Māwā jarapeđa Jesuba jīgua jarasia:
–Dji cawara bara bāba quīrācuita ūrīduā.–

Pea podādebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹Maļ carea Jesu ume nībabadarāba idjā iwīdisidaa:

–Ba māwā ne jara badeba jaradiadaba cārēda jara bā?–

¹⁰Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe eroḅādebemada jūmarāa cawabiē bāmīna bārāa cawabi bāa. Baribārl dewarārāa mā ne jara badeba bedea bā Ācōrē cartade jara bāra māwāmārēā. Nāwā jara bāa: Naļ ēberārāba ūrī panāmīna cawadaēa.

Unu panāmīna cawadaēa.‡

¹¹Mā ne jara badeba jaradara naārlā: dji tarā Ācōrē bedea. ¹²Ta ode baedaba naāda jara bāa: ācra ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapēđa diauruba maļ bedea ādji sođe jūēnara quīrādoabibaria ijārānamārēā. Māwā ādjirāra cadjiruadebemada ēdrācaaa. ¹³Ta mōgara ārl egoro nāūcha bade baedaba naāda jara bāa: ācra ēberārāba Ācōrē bedea bio bāsrīda edabadaa baribārl bio carra jidādaca bērā sođeba ijānācaaa. Maļ bērā

dārāēne bia mīgabādađe idu bābadaa. ¹⁴Ta ējūā ārlāda bāde baedaba naāda jara bāa: ācra ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapēđa naļ ējūāne sāwā bia beadīda, ne jūma eroḅeadīda, sāwā bāsrīdadi sīda biara crīchabadaa. Maļ bērā ādjia ūrīpedadara igaradapeđa warīdācaaa. ¹⁵Baribārl ta ējūā biade baedaba naāda jara bāa: so jipa beaba idjaba crīcha bia beaba Ācōrē bedea ūrīnapēđa wārāda ijābadaa. Ādjia ijā panārla idu bādaca bērā ne biada obadaa.

Ībīrānebema ne jara bā

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶Ni ābāba ībīrāda coadapeđa mērā nūmānācaaa wā epeḅeco droma edre bādaaa.† Ātebārl ārl dji ībīrā bābadade nūmābadaa dji dede eđa zebadarāba ānaa ununamārēā. ¹⁷Ara maļ quīrāca ne jūma ebuda bāēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panārla Ācōrēba ebuda cawabiya. ¹⁸Maļ bērā bio quīrācuita ūrī pananadua. Abāba wārāda cawāibārl, Ācōrēba auḅuara cawabiya. Baribārl adua bāba cawa bāda crīchaibārl idjia crīcha bā sīda Ācōrēba jārya.

Jesu ēberārā idjīmaa zepēdađa

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

¹⁹Ewari aba Jesu papaba, idji djabarā bīda idjira acāde wāsidaa. Baribārl poya araa jūēnaē bāsiā ēberārāda zocārā duanā bērā. ²⁰Maļ carea ācra bā idjā jarasidaa:

–Bā papara, bā djabarā sīda dajadaare panāa. Ādjia bā acāde ze panāa.–

²¹Jesuba jarasia:

–Ācōrē bedea ūrīnapēđa ijā beada mā papaa idjaba mā djabarāa.–

†8:8 Bio zausidaa. Griego bedeađe bā bāa: “Ta aba quiruba cien tada diasia.”

‡8:10 Isafa 6:9.

†8:16 Mērā nūmānācaaa. Griego bedeađe bā bāa: “Cāda edre bādaaa.”

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

²²Ewari aba Jesuba idji ume nibabadarāa nāwā jarasia:

–Amene wa quírārē wānadra.–

Ara maŕda jābade badodapeda wāsidaa. ²³Chābdade Jesura cāi basia. Māwā ɓade nāūrāda dji cābāyā puá nūmesia. Maŕ bērá jābara baidoba biru ɓeobodasia. Abeda minijichiaide panasidaa. ²⁴Maŕ carea Jesura ŕŕmanapeda nāwā jarasidaa:

–jJaradiabari, Jaradiabari, dadjirāra barrubododaa!–

Jesura pirabaripeda nāūrāa, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara maŕda jūma tuma nūmesia. ²⁵Maŕbe idji ume nibabadarāa nāwā jarasia:

–Bārāba ijā panara ¿sāwāsi?–

Baribarara idji ume nibabadarāba ne wayaaba cawa crīchadaé basia. Ara ādjiduba iwidi duanesidaa:

–¿Naŕgara caida jāwā ɓa? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa bida ijābadaa.–[§]

Jesuba jai zocārā āyā jaretada

Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶Amene chānapeda Gerasa druade jūēsidaa.** Gerasara Galilea amene wa quírārē ɓa. ²⁷Jesu drua badobaraɓde ēberā maŕ purudebemada idjimaa zesia. Maŕ ēberāra jai bara ɓada dārābara basia. Idjia cacuade ni cārē sida jāca basia. Dede bida ɓaca basia, ātebara beudarā tɓaribada uriaide ɓabadjia. ²⁸Idjia Jesu unuside biasia. Maŕbe Jesu quírāpita chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Jesu, Ācōrē dji Dromaara ɓa Warra, ¿cārē cārēā mŕra mīā sē ɓa? jMŕ djuburia mŕra bié ɓarādua!–

²⁹Jaiba māwā jarasia Jesuba maŕ ēberā cacuadebemada ēdrāmārēā jarada bērá. Dārābara basia maŕ jaiba ēberāra bié o erobada. Dewarāba dji ēberāra carenaba jŕnapeda quírācuita wagabadjidamīna carenara tucuapeda ēberā neémaa jaiba edebadjia. ³⁰Maŕne Jesuba idjia iwidisia:

–¿ɓara casa trŕ jarabada?–

Idjia panusia:

–Mŕra Cābana abadaa.–^{††}

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panŕ bērá. ³¹Maŕne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau care ɓadaa diabuerāmārēā.^{‡‡} ³²Māwā panŕne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Maŕ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa maŕ china cacuade idu eda wābimārēā. Maŕne Jesuba iduaribisia. ³³Ara maŕda jairāra ēberā cacuadebemada ēdradapeda china cacuade eda wācuasidaa. Maŕbe cawaéne chinara pirapodapeda perawadeba daiđu tēucudapeda nābara quinisidaa.

³⁴Maŕ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru jīga beaa bida nēbarasidaa. ³⁵Ēberārāba acade zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmada unusidaa. Quírā ɓapeda cacuade jŕbadara jŕ basia. Maŕ carea ēberārāra dauperasidaa. ³⁶Dji unupedadaba nēbarasidaa sāwābara idjira biasida. ³⁷Maŕba jūma Gerasadebemarāra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa

§8:25 Salmo 107:28-30.

**8:26 Gerasa. Griego bedede Ḅara cartade “Gadara” ɓa ɓa.

††8:30 Cābana. Griego bedede “Legiōŕ” ɓa ɓa. Maŕba jara ɓa sei mil sordaorāda.

‡‡8:31 Uria dau care ɓadaa. Griego bedede ɓa ɓa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o ɓacārīa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3.

ādji druadebemada āyā wāmārēā. Ara maāda Jesura wayacusa jābade ĩadopeda Galileadaa wāsia. ³⁸ Wāi naēna ēberā jai bara ĩadaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Baribara Jesuba nāwā jarasia:

³⁹ –Diguidaa wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba ba ume ne waibaa odada.–

Ara maāda ēberāa idji purudaa wāsia. Mama jūmarāa nēbarasia Jesuba idji ume ne waibaa odada.

Jesuba wērācau ārēbabida

Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade ēberārā cābana panaba Jesura jāā panasidaa. Idji jūēside ādjirāba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Maāne ēberā Jairo abadada idjima zesia. Maā Jairora judiorā dji jārebada dede dji boro basia. Idjia cauda ababe eroḃasia doce poa ĩada. Maā wērācaura jūācāyā nūmasia. Jairora Jesu jirū caita cobepeda bedea djuburiasia idji diguidaa wāmārēā.

Ara maāda Jesura wāsia baribara wābarade ēberārāba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida ĩada nībasia. Maā wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,[¶] baribara ni ababa poya biabidaē basia. ⁴⁴ Wērāa jēdaareba zepeda Jesuba cacuade jā ĩa ide maārī tāsia. Ara maāda oara poasia. ⁴⁵ Maāne Jesuba iwīdisia:

–¿Caiba māra tāsi?–

Jūmarāba panusidaa tānaē panada. Maā carea Pedroma jarasia:

–Jaradiabari, ēberārāba bara pēsua eropanaa. ¿Sāwā bla iwīdi ba caiba bara tāsida?–^{§§}

⁴⁶ Baribara Jesuba jarasia:

–Ababa māra tāsia. Māa cawa ĩaa mā āāadeba idjira biasida.–

⁴⁷ Wērāba odara poya mērēāda cawada bēra ne wayaaba ure nūmada wāpeda Jesu jirū caita chirāborode cobesia. Maābe jūmarāa quirāpita idjia jarasia cārē cārēā Jesura tāsida idjaba ara maāba biasida. ⁴⁸ Maāne Jesuba jarasia:

–Cau, wārāda biaida ijāna bēra bara biasia. Necai wādua.–

⁴⁹ Wadi mama bedea panane Jairo dedeba aba zepeda Jairoa nāwā jarasia:

–Ba caura jaidasia. Jaradiabarira waa mīā sērādua.–

⁵⁰ Maā ūrīside Jesuba jarasia:

–Ne wayarādua. Bla soḃeba ijāibara, idjira ārēbaya.–

⁵¹ Jairo dede jūēpeda Jesuba Pedro, Santiagoda,* Juaāda, dji wērācau zezada, dji papa sida eḃa edesia. Waa dewarada eḃa wābiē basia. ⁵² Maāne ēberārāda dji wērācau carea aujīā duanasidaa. Maā carea Jesuba jarasia:

–Jiārānādua, naā wērācaura beuē ĩaa, ātebara cāi ĩaa.–

⁵³ Maā carea ēberārāba Jesuma acāpeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bēra.

⁵⁴ Baribara Jesuba dji wērācau jāwade jidapeda jarasia:

–¿Cau zaque, pirabaridua!–

⁵⁵ Māwā jarabarade wērācaura ārēbapeda pirabarisia. Maābe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēā.

⁵⁶ Maā unusidade djibarirāba cawa crīchadaē basia. Baribara Jesuba ādjia jarasia ni āāaa jararānamārēā.

[¶]8:43 Maā wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeaḃe ācāra cartade maāra neēa.

^{§§}8:45 ¿Sāwā bla iwīdi ba caiba bara tāsida? Griego bedeaḃe zocārā cartade maāra neēa.

*8:51 Maā Santiagora trā jarabadaa Jacobo.

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

9 Jesuba idji ume nībabadarā doce panlra ābaa trlpeda l̄blada diasia jaida āyā jaretadamārēā idjaba cacua bié bea sida biabidamārēā. ²Małbe ādjia jarasia:

–Ācōrēra dji Boro bai carea zebalada jarade wānadua idjaba cacua bié beada biabidadua.–

³Wāni naēna Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārā wābladade ni cārē sida ederānadua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānadua. Cacuade jā panl awa ededadua.

⁴Djārā purude jūēnapeda ābalba bārāda bia edasira mał dedebemada āyā wārānadua aba purudeba ēdr̄bladadaa. ⁵Baribalra puruba bārāda bia edaēbalra mamałba ēdr̄ladua. Ēdr̄bladade egoro pora bārā jīrūne b̄lra jārāpetadua. Małba cawabiya ādjia Ācōrē igara panl carea idjia cawa oida.–

⁶Ara małda wānapeda puru beaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebalada. Mał beđa bia jaradia panlne cacua bié beada biabicuabadjidāa.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

⁷Herodeda Galilea druadebema boro basia. Mał Herodeba jūma Jesuba o b̄lda ūrīsia.† Idjia cawa crīchaé basia āclalba nāwā jara panl bēra:

–Borocuebari Juałda lrēbasia.–

⁸Małne dewararāba jara panasidaa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba beđeabari naēna b̄dadada lrēbasia.–

⁹Mał carea Herodeba jarasia:

–Mā Borocuebari Juałra oblá tl beabisia. Māēteara za jara panlra ¿caida māwā b̄l?–

Mał carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba mil juesuma auđu ne cobigađa

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juał 6:1-14

¹⁰Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedadada jūma nēbalrasidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidá puru caita ēberā neémaa edesia. ¹¹Baribalra ēberārāba idjira mama b̄lda cawadapeda araa wābalrasidaa. Małne Jesuba ādjirāra bia edapeda jaradia besia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebalada. Mał beđa bia jaradia b̄lde dji cacua bié queđeara biabicuasia.

¹²Queubalade Jesuba doce edadarāra idjima wānapeda jarasidaa:

–Ēberārāa jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. Mamabalra poya cāinia idjaba codida nēdodā. Namara ne neēa.–

¹³Jesuba jarasia:

–Bārābalra ne cobidadua.–

Baribalra ādjirāba panusidaa:

–Dairāba ne nēdode wānaēbalra, nał ēberārā cābana panlra poya ne cobidaēa. Pałda juesumabe idjaba b̄dadada umēbe eropanlra.–

¹⁴Mama panlra umaquīrā awa mil juesuma panasidaca b̄la. Mał bēra Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.–

¹⁵Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Ēberārāra jūma chūpanesidaa. ¹⁶Jesuba pał juesuma panlra, beđa umé panl sida idji jlwade edapeda bajānaa acpeda Ācōrēa bia jarasia. Małbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēā. ¹⁷Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa.

†9:7 Mał Herodera Antipa trl jarabadjidāa.

Dji adubadada jara pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura eberaranebemada ayā wapeda Ācōrēa iwidi basia. Idji ume nibabadarāda arima panasidaa. Ācōrēa iwidiacarea Jesuba ādjía nāwā iwidiisia:

–Ķēberārāba mġra caiada a panġ?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Ķġraġaba jara panġa bġra Borocuebari Juaġda. Dewarārāba jara panġa bġra Eliada. Dewarārāba jara panġa bġra naēnabema Ācōrēneba bedeabari badada ġrēbapeda jāwā ġada.–

²⁰ Maġne idjia waya iwidiisia:

–Bārāba mġra Ķcaida crġcha panġ?–

Pedroba panusia:

–Bġra Ācōrēba ēdġa edabari diai jaradaa.–

²¹ Jesuba bio jara ġasia maġgara ni abġala jararānamārēā.

²² Maġ awara jarasia:

–Mġ, Naġ Djara Edadara bio bia mġgaida ġġa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida mġra igaradapeda beabidġa. Baribġraġ mġra ewari ūbeade ġrēbaya.–

²³ Jesuba jūmarāa jarasia:

–Abġalġa mġda ēpē quġrġā ġġbġraġ, idjia o quġrġā ġġra igarapeda ewariza bia mġgai carea ġaida ġġa.[‡] Maġbe mġra ēpēida ġġa. ²⁴ Abġalġa naġ ējūāne bia ġaida jġraġ ġaibġraġ, jġrġare bia ġaēā. Baribġraġ abġalġa mġ carea beuibġraġ Ācōrē ume ewariza zocai ġaya. ²⁵ Bio crġchadadua: ēberāda naġ ējūāne ne jūma eroġġade be-

upeda ġġbġa uruadāa wāibġraġ, Ķidjia erobadaba carebaica? ²⁶ Abġalġa mġra, mġ bedeā sida adua ġġada aibġraġ, mġ, Naġ Djara Edada ġġalġa bara zebġraġde maġ ēberāra adua ġġada aya. Maġ ewaride mġ Zeza Ācōrē ġġalġa bara idjaba idji bajānebema nezocarā ġġalġa bara zeya. ²⁷ Mġla wārāda jaraya: Ķġraġġa nama panġ beudi naēna Ācōrēba mġra jūmarā Boro ġġadada ebuda ununia.–[¶]

Jesu quġrġā awara nūmena

Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

²⁸ Māwā jaradacarea ocho ewari ġġde Jesura eyade ġtaā Ācōrēa iwidiide wāsia. Pedroda, Juaġda, Santiago sida edesia. ²⁹ Mama Jesuba Ācōrēa iwidi ġġde idji quġrġadarrara dorroddorġa nūmesia. Idjia cacuade jġ ġġ sida totroaba dorroddorġa nūmesia. ³⁰ Cawaēne ēberāda umē odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Abġa Moise basġa. Dewarabemara Eliā basġa. ³¹ Ādji sida Ācōrē quġrġawārēāneba dorroddorġa panasidaa. Ādjia bedeā panasidaa Jesu Jerusaleġne beadġdebe-mada.[§]

³² Māwā ġġde Pedrora dewarārā sida bio daupea panasidamġna cāinaé basġa. Maġne Jesura dorroddorġa ġġda idjaba ēberā umē idji caita panġ sida unusidaa. ³³ Maġ ēberārā Jesu ume pananada wābġdade Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia ġġa daġra nama panġda. De zaqueda ūbea odġa: abġa bġ itea, abġa Moise itea idjaba abġa Eliā itea.–

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaé bġrā. ³⁴ Māwā ġġde jġrārāda edaa zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Maġ carea ādjira bio ne wayasidaa. ³⁵ Ara

[‡]9:23 *Bia mġgai carea ġaida ġġa.* Griego bedeade nāwā ġġ ġġa: “Idji crura atau edeida ġġa.”

[¶]9:27 *Ebuda ununia Ācōrēba mġra jūmarā Boro ġġadada.* Ebuda ġġéa cārēda ununida. Ķġraġġaġarā jara ġġa Jesu quġrġā awara nūmeinebemada ununida. Dewarārāġarā jara ġġa Jesu ġrēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeġdebe-mada ununida.

[§]9:31 *Jesu Jerusaleġ beadġdebe-mada.* Griego bedeade ġġ ġġa: “Jesu wāinebemada.”

māwābΛΓΛde bedeada jārārāne ūrīsidaa. Małba nāwā jarasia:

–NałdΛ mł Warraa. Młā idjira edasia. Idjia jara łŁra ūrīnadua.–**

³⁶Mał bedeada chupeadacarea Jesura iduba nūmΛda unusidaa. Ādjia unupedadara dārāsidaa ni abala nēbΛΓΛdaé panΛda.

Jesuba warra jai bara łŁ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

³⁷Nurēma eyadeba edaa zesidade ēberārā zocārāba Jesura aΛde zesidaa.

³⁸Małne abalba nāwā jīgua jarasia:

–Jaradiabari, mł djuburia mł warrada aΛdua. Młāra waa warra neé łŁa. ³⁹Idjira jai bara łŁa. Małba cawaéne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia mł warrara idu łŁcaa. ⁴⁰Młā bΛ ume nībabadarāa jarasia jaira āyā jΛretadāmārēā, māwāmīna poyadaé basía.–

⁴¹Mał carea Jesuba panusia:

–jBārāba Ācōrēra ijānaca! jBārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ijānamārēā łŁaba sālbe młā droai? BΛ warrara namaa enedua.–

⁴²Warrara Jesumaa wābΛΓΛde jaiba egode łŁebipeđa biara wawabisia. BaribΛΓΛ Jesuba jaira āyā jΛretasia. Warrara biabipeđa dji zezaa diasia. ⁴³Ācōrē łŁbΛdeba māwāna unusidade jūmarāba cawa crīchadaé basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o łŁ carea ēberārāba wadibida bio crīcha duanane Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

⁴⁴–Młā bārāa jarabΛΓΛra bio quīrācuita ūrīnadua. Mł, Nał Djara Edadara abalba ēberārāa jidabiya.–

⁴⁵BaribΛΓΛ ādjirāba cawadaé basía cārē cārēā Jesura māwā bedeabΛΓΛda. Ācōrēba wadibida ādjirāa cawabié łŁasia. Małne ādjia Jesua iwīdidida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara łŁai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

⁴⁶Māwā panane ara ādjiduba bedeada duanesidaa caida dji dromaara łŁai cawaya. ⁴⁷BaribΛΓΛ Jesuba małŁra cawada bēra warra zaqueda edapeđa idji caita nūmasia. ⁴⁸Małne nāwā jarasia:

–Bariduaba mł ijā łŁdeba warrarāda bia edaibΛΓΛ, młda bia edabΛΓΛa. Idjaba mł bia edabΛΓΛba mł Diabuedada bia edabΛΓΛa. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quīrāpita dji dromaara łŁa.–

Dadjirā dji quīrúera dadjirāare łŁa

Marco 9:38-40

⁴⁹Małbe Juałba nāwā jarasia:

–Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa bΛ trłneba jaida āyā jΛreta łŁda. BaribΛΓΛ dadjirā ume nībaca bēra daiba idjia jarasidaa waa māwā orāmārēā.–

⁵⁰Jesuba jarasia:

–Bārāba māwā jaradíé panasidaa. Dadjirā dji quīrúera dadjirāare łŁa.–

Jesuba Juał, Santiago sida quēāna

⁵¹Jesu bajānaa wāi ewari jūēbodoside wārāda Jerusalełnaa wāida crīchapeđa wāsia. ⁵²WābΛΓΛde łŁcΛΓΛda Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaqueda jūēnapedā sāma cāinida jΛrΛsidaa. ⁵³BaribΛΓΛ mał purudebemarāba cawasidaa Jesura Jerusalełnaa wābΛΓΛda. Mał carea idjira bia edadaé basía. ⁵⁴Mał bēra Juałba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

** 9:35 Isaía 42:1. *Idjira edasia*. Griego bedeade łŁcΛΓΛ cartade nāwā łŁa łŁa: “Idjira bio quīrā łŁa.”

–Dai Boro, Elíaba oda quírāca ¿Ācōrēa iwidiđica tɒɒ urua bajāneba diabue-
baɾɒɒa ādjirāra jūma quenamārēa?–††

⁵⁵ Jesuba ādji aɾɒpeda quēāsia. [Nāwā jarasia:

–Bārāra ¿cārē cārēā māwā bedea panɒ?‡‡ ⁵⁶ Mā, Nał Djara Edadara zeé ɒa eberārā bié ɒaɪ carea ātebaɾɒɒ ze ɒa eɗɾɒ edai carea.–]¶¶

Małbe dewara puruɗaa wāsidaa.

Jesu ēpēni carea zarea ɒa

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wāɒɗade aɒaɒa Jesua jarasia:

–Jaradiabari, ɒa wāɒɒaɒa māra ɒa ume wāya.–

⁵⁸ Jesuba jarasia:

–Usa pāra de bara ɒa, ībana siɗa de bara ɒa, baribaɾɒɒ mā, Nał Djara Edadara sāma cāi siɗa neé ɒa.–

⁵⁹ Małne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

–Mā ume zedua.–

Dji ēberāba panusia:

–Mā Boro, ɒa ume wāi naēna idu mā zezada tɒbaribidua.–§§

⁶⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Beu ɒearāba beuɗarāra tɒbaridida panɒ. Baribaɾɒɒ ɒa ēberārāa jarade wādua Ācōrēra ādji Boro bai carea zeɒaɾɒɒa.–

⁶¹ Małne dewaraba Jesua jarasia:

–Mā siɗa ɒa caiɗu wāya, baribaɾɒɒ naārā mā ēberārāmaa jarade wāida ɒa.–

⁶² Jesuba panusia:

–Aɒaɒa trajade wāpeda waya jēda crīchaibaɾɒɒ, idjira bia ɒaɒēa Ācōrē pu-
rude trajai carea.–

Jesuba setenta ēberārā diabueda

10 Māwānacarea dadji Boro Jesuba idji ēpē beada setenta edasia Ācōrē bedea jarade wānamārēa.* Idji wāida ɒa puruza umé uméa wābisia. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Zocārāba mā beɗeara ijāni carea panɒa. Mał ēberārāra néu waiɒa waraga taɒ quírāca ɒea. Baribaɾɒɒ dji ewabadarāda zocārāébe panɒa. Mał bēra Néu Djibaría iwidiɗadua ewabadarāda idji néumaa diabuemārēa.

³ ¡Wānadua! Māa bārāra ēberā cad-
jirua tāēna diabuebaɾɒɒa. Ādjirāba bārāra bié oɗia usa cadɾaɒa oveja zaque orrabari quírāca. ⁴ Wāɒɗade bucha-
cada, parata siɗa ederānadua. Bārāba jīrūne jłbadara dewara ederānadua. Wā-
nane ni aɒaɒ ume ode beɗearānadua.

⁵ Deɗe eɗa wāɒɗade māł dedebemarāa nāwā jaraɗadua: “Ācōrēneba necai pananadua.” ⁶ Mał dedebemarāba bārāda necai eɗaɗibaɾɒɒ, bārāba beɗeapedaɗa quírāca ādjirāra necai panania. Necai eɗaɗaébaɾɒɒ, ādjirāra necai pananaéa. ⁷ Bārāra necai eɗaɗibaɾɒɒ, māł deɗe panenadua. Deza cāirānadua. Bārāba o panɒbari ne eɗaɗida panɒ bēra mama panɒmisa ādjia diabɗara coɗadua.

⁸ Purude jūeɒaɗade ēberārāba bārāda bia eɗaɗibaɾɒɒ, ādjia bārāa diabɗara coɗadua. ⁹ Mał awara dji cacua bié ɒeara biabicuadua. Ādjía nāwā

††9:54 2 Rey 1:9-16. *Elíaba oda quírāca*. Griego beɗeade āɾɒɒ cartade māra neéa.

‡‡9:55 Griego beɗeade ɒá ɒa: “Bārāba ¿cārē jaureɗeba māwā jara panɒ?”

¶¶9:56 Griego beɗeade āɾɒɒ cartade beɗe corchetede ɒara neéa.

§§9:59 *Idu mā zezada tɒbaribidua*. Małba griego beɗeade nał crīcha siɗa dia ɒa: “Mā jłāida ɒa aba mā zeza jaiɗabaɾɒɒa.”

*10:1 *Setenta*. Griego beɗeade āɾɒɒ cartade ɒá ɒa “setenta y dos.”

jaradadua: “Ācōrēra bārā Boro bai carea zebΛraa.”

¹⁰ Baribara purude jūēbadaē ēberārāba bārāda bia edadaēbΛra, ādjia nāwā jaradadua: ¹¹ “Naļ purudebema pora dai jīrūnebemada bārā quīrāpita jārāpetabadaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Bio cawadadua Ācōrēra dji Boro bai carea zebΛrada.” ¹² Maļ bēra mļa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride idjia maļ purura wetara cawa oya Sodomanebema ēberārā cawa oi cāyābara.[†]

Jesuba idji ijāē bea puru quēāna

Mateo 11:20-24

¹³ ;Coraziļnebemarāra, Betsaidadebemarā sida miā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bēra! Mļa ne ununaca bārā tāēna ođara Tirode, Sidoļne bida ođabara, maļ purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeđa Ācōrēda ijācasidaa. Maļ carea tΛba porađe chūpanecasiđaa idjaba sopuađebema jļbadara jācasidaa. ¹⁴ Maļ bēra Ācōrēba cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sidoļnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

¹⁵ ;Capernaūļnebemarāra bajānaa wānica? ;Wānaéa! ;Ācōrēba bārāra beuđarā panabadamaa ħatabueya!–[‡]

¹⁶ Maļbe idji ume niġabadarāa jarasia:

–Bārā bedea ijā ħΛba mļ bedeada ijā ħΛa. Bārā igara ħΛba mļda igara ħΛa. Idjaba mļ igara ħΛba mļ Diabuedada igara ħΛa.–

Jesuba setenta diabueda jēda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jēda bio ħΛsrida zesidaa.[¶] Maļbe ādjia Jesua nāwā jarasidaa:

–;Dai Boro, bΛ trāneba jairā āyā jΛretabadaē ādjirāba ijābadaa!–

¹⁸ Maļ carea Jesuba ādjia jarasia:

–Māē, mļa unu ħasia diaurura bajāneba baa purepurea quīrāca ħaebΛrada. ¹⁹ Mļa bārāa lΛlada diasia diauru poyadamārēā idjaba dama ļrļ, drusōrē ļrļ bida poya tΛgađamārēā. Ni cārē bida bārāra poya bié oéa. ²⁰ Baribara aġabe ħΛsridađié panla bārāba jairā āyā jΛretabadaē ādjia ijābada bēra, ātebΛra biara ħΛsridađida panla Ācōrēba bārā trāra bajāne ħΛ eroġa bēra.

Jesu ħΛsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Māwā bedea panane Jesura Ācōrē Jauredeba bio ħΛsrida nūmesia. Maļ bēra Ācōrēa nāwā jarasia:

–Zeza, bΛra bajānebema Boroa idjaba naļ ējūānebema Boroa. BΛa ne adua beaa mļa jaradiđara cawabiđa bēra mļa bΛra bia jaraya. Ne cawa beaa bΛ cawabié basia. Māē, Zeza, bΛ māwā o quīrāsia.

²² Mļ Zezaba mļa ara idjiđebemada jūma cawabisia. Ni aġalba adua panla mļ, dji Warrara sāwā ħΛda; aba mļ ZezabΛra cawa ħΛa. Ara maļ quīrāca ni aġalba adua panla mļ Zezara sāwā ħΛda; aġabe mļ, dji WarrabΛra cawa ħΛa. Mļa aġala mļ Zezada cawabisira, maļ ēberā bida cawaya.–

²³ Maļbe idji ume niġabadarāa awara edepeđa nāwā jarasia:

[†]10:12 Genesi 18:16đeba aba 19:29đaa.

[‡]10:15 *Beuđarā panabadamaa*. Griego bedeade ħΛ ħΛa “Hades.”

[¶]10:17 *Setenta*. Griego bedeade ļcΛra cartade ħΛ ħΛa “setenta y dos.”

–Bārāra bio bia panla mla o ðada unu panl bēra. Dewaraba unusira mañ ēberā sida bio bia ðaya. ²⁴Wārāda zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā bororā biða bārāba unu panlda unu quīrīā panasidaa, baribara ununaē basia. Idjaba bārāba ūrī panla ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaē basia.–

Samariadebema ēberā bia

²⁵Ewari aba Jesu wārāda ne cawa ða cawaya judiorā ley jaradiabarida piradrapeda nāwā iwidisia:

–Jaradiabari, ¿mā cārēda oida ða Ācōrē ume ewariza zocai ðai carea?–

²⁶Jesuba panusia:

–Ācōrē leyde ¿cārēda ða ða? ¿Bamaarā cārēda jara ða?–

²⁷Judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Jūma ba soðeba, jūma ba jaureðeba, jūma ba lðaðeba idjaba jūma ba crīchaðeba ba Boro Ācōrēra quīrīādua.[§] Idjaba djārāra quīrīādua ara badi quīrīā ða quīrāca.–**

²⁸Mañne Jesuba jarasia:

–Bla aride panusia. Mañ quīrāca bla osira ewariza Ācōrē ume zocai ðaya.–

²⁹Baribara judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa ðada unubi quīrīasia. Mañ carea Jesua iwidisia:

–Baribara djārā a ða ðe ¿caida jara ða?–

³⁰Jesuba panusia:

–Ewari aba ēberāda Jerusaleñneba Jericoðaa wāsia. Wābada ne drabadarāba idjira jidaðepeda bio puoðepeda beuda quīrāca taðsidaa. Idjia erobadara jūma jārīnapeda wāsidaa.

³¹Māwā ða ðe sacerdoteda abari ode zesia. Dji ēberāra taðada ununamīna

wāyā wāsia. ³²Ara mañ quīrāca Levideba yōnada mañ ode zesia.†† Idjia biða ēberā taðada ununamīna wāyā wāsia. ³³Mañare ēberā Samariadebemada mañ ode zesia. Dji ēberā tað unuside sopuasia. ³⁴Ara wāpeða dji ēberā cacua cōadracuapeðadara olivo dragaba, uva ða biða soapeða wuaba brasia. Mañbe idji burro lra ðapeða caibada deðaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

³⁵Nurēma Samariadebemaba de djibarīa paratada dipeða nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.‡‡ Za māla diða parataba araðbala, ba parataba carebadua. Mā jēda zebada ða parata ðadara māla jūma jēda diaya.”–

³⁶Māwā nēbapeda Jesuba iwidisia:

–Ēberā ūbeabemaba dji ne drabadaba puoðadara unusidaa. Bamaarā ¿sālgaba idjira quīrīasi?–

³⁷Mañne judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Dji quīrā djuburiadaba.–

Jesuba idjia jarasia:

–Ara mañ quīrāca djārāra quīrīādua.–

Jesu Marta deðaa wāna

³⁸Nocodaa wābadaðe puru zaquede jūesidaa. Mama wērā Marta abadada ðabadjia. Mañ Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹Martaba djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jirū caita chūmasia idjia jaradia ba ūrī carea. ⁴⁰Māwā ða ðe Martara jawa tāðara ða bēra sobiē ðesia. Jesu caita wāpeða jarasia:

–Jaradiabari ¿bamaarā bia ðaca mā djabawērāba māra carebaē ðada? Idjia jaradua mā carebamārē.–

⁴¹Jesuba jarasia:

§10:27 Deuteronomio 6:5.

**10:27 Levitico 19:18.

††10:32 Levideba yōpeðadaba Ācōrē de dromane carebadjidaa.

‡‡10:35 Paratada. Griego bedeade ða ða “dos denarios.”

–Marta, Marta, bla ne zocārā oida bla carea jūmawāyā crīcha bla. ⁴²Baribara ħĀcōrē bedea ūrīda biara blaēca? Małgada Mariaba o bla. Ni abalaba idjia małra ocara blaada adaēa.–

Ācōrēa iwidiidebema

Mateo 6:9-15; 7:7-11

11 Ewari aba Jesuba Ācōrēa iwidi basia. Māwānacarea idji ume nībari abalaba nāwā iwidiisia:

–Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwidiidi carea jaradiada Juałba idji ume nībabadarāa jaradiada quīrāca.–

² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēa iwidiidade nāwā bedeadada:

Dai Zeza bajāne bla, jūmarāba bara wayadida panla.^{¶¶}

Daiba quīrīā panla bara jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quīrīā panla naļ ējūānebemarāba bla quīrīā bara odida bajānebemarāba obada quīrāca.]^{§§}

³ Codira ewariza daia diada.

⁴ Daiba cadjirua opeadara quīrādoada djārāba dai biē opeadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade baebirādua, ātebara cadjiruadebemada ēdra bla.^{*}

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

–Āībērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraisicada: “Ache, mā pałda ūbea diada. ⁶Naļ diamasi abalada cawaēne mā dede jūēsia baribara ne cobi carea mā neē bla.” ⁷Maļne dji eda bla nāwā panuisicada: “Ache, mīā sērādua. Mā dede eda wābadara jūātra eroāla. Daira

jūma clāde duanla, mā warrarāra cāi duanla. Maļ bērā mā ni cārē sida poya diaēa.” ⁸Mā jaraya: idjia pałra diaēa bla ume dji bia bērā, ātebara diaya bla mīā sē bla bērā.

⁹Mā jaraya: ara maļ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; maļne idjia bārā diaya. Idjia diamārēā jara pananadua; maļne ununia. Dede eda wābadamałba trānadua; maļne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰Dji iwidi bla edaya. Dji jara bla unuya. Dji trā bla itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

¹¹Warraba paļ iwidiidade ħdji zezaba mōgarada diaica?[†] Warraba beda iwidiidade ħdji zezaba damada diaica?

¹²Warraba ne āmāda iwidiidade ħdji zezaba drusōrēda diaica? ¹³Bārā dji cadjiruarāba bārā warrarāa ne biada dia cawa panabara, ħbārā Zeza bajāne bla idji Jaureda dji iwidi panā diaēca?–

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

¹⁴Ewari aba Jesuba jaida āyā jaretasia. Maļ jaiba ēberāda quīrāme cara erobasia. Jai ēdradacarea dji ēberāra bedeasia. Maļ unusidade ēberārāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁵Baribara ācala jarasidaa:

–Jāļ Jesuba jaira āyā jaretabaria, jairā boro Beelzebūba maļ blaada diada bērā.–

¹⁶Maļne Jesu Ācōrēneba ze bla cawaya dewararāba idjia iwidiisidaa ne ununacada omārēā. ¹⁷Baribara Jesuba ādji crīchara cawa bada bērā nāwā jarasia:

^{¶¶}11:2 Bajāne bla. Griego bedede ācala cartade małra neēa.

^{§§}11:2 Griego bedede ācala cartade bedea corchetede bara neēa.

^{*}11:4 Ātebara cadjiruadebemada ēdra bla. Griego bedede ācala cartade małra neēa.

[†]11:11 ħPaļ iwidiidade...mōgarada diaica? Griego bedede ācala cartade małra neēa.

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibara, āduba dji quininia. Ara mañ quirāca abari dede beada djō pananibara dārā pananaéa. ¹⁸Bārāba jara panla māla jaira Beelzebú laladeba āyā jaretabarida. Mañ carea māla bārāa iwiidiya: Satanada ara idji jairā ume djō baibara ḡsawā idjia poya bara dārā erobai?

¹⁹Bārāmaarā māla Beelzebúdeba jairāda āyā jareta bla. Māwāra bārā epē beaba ḡcaideba jaira āyā jaretabada? Ādjirāba cawabidia bārāba āi crīcha panlada. ²⁰Baribara Ācōrē laladeba māla jairāda āyā jareta blabara, Ācōrēba bārāa unubi bla idjira jūēsida bārā Boro bai carea.

²¹Ēberā mēsrā bla djōbada necoba bio waga eroblara, idjia erobara ni abalaba poya dradaéa. ²²Baribara idji cāyābara ēberā lalara bla zepeda idjira poyabara, idji djōbada necora jāriya. Mañbe jūma idjia erobadara jāripeda dji biarā ume jedecaya.

²³Mālare bléra mā ume dji quirūa. Mā ume ēberārā careba jara peé bla dji jara pedara ējizoabibaria.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴Ēberā cacuadebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bla lñāui carea jara babaria. Unué bēra idjiduba nāwā jarabaria: “Māldji badamaa jēda wāya.” ²⁵Jūēblade mañ ēberā sora de bia ima bla quirāca unubaria. Ne jūma bia nūmeada unubaria. ²⁶Mañbe siete jai idji cāyābara cadjiurara beada mañ ēberāmaa enepeda dji ēberā sođe eda panebadaa. Mañ bēra dji ēberāra idji naārā bada cāyābara wetara bié bebaria.–

ḡCairāda wārāda bia bea?

²⁷Jesuba māwā jara bla wērā ēberārā tāēna bla jīgua jarasia:

–jBa toda idjaba ju dawada wērāra bio bia bla!–

²⁸Baribara Jesuba jarasia:

–Mañ cāyābara Ācōrē beada ūri-napeda ijā obadarāda biara beaa.–

Jesuba Jonānebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹Ēberārā zocārā idjima zebada un-
uside Jesuba jarasia:

–Idibema ēberārāra dji cadjiurāra. Bārāba māra bajāneba ze bla cawadi carea quirā panla mā ne ununacada oida. Baribara mā ne ununacada oéa. Bārāba ababe Jonā māwāna quirāca ununia. ³⁰Jonā māwānaba Ninivedebema ēberārā cawabisia idjira Ācōrēneba ze bla. ³¹Mā, Nañ Djara Edadara ara mañ quirāca māwāya idibemarāba cawadamārē Ācōrēneba ze bla.

³¹Salomo ewaride Sabā druadebema borora wērā basía. Idjira drua tamaba zesia Salomo necawaa ūri carea. ³²Baribara nañ ewaride Salomo cāyābara dji dromaara bla nama bamīna bārāba ijānaé panla. Mañ carea Ācōrēba cawa oi ewaride mañ wērāba pirabaripeda bārāra bié jaraya. ³³Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra bié jaradía. ³⁴Jonāba jarada ūrisidade ādjirāba cadjiurada igaradapeda Ācōrēmaa zesidaa. Baribara bārāba nama aba eropanla Jonā cāyābara dji dromaara bla. Māwāmīna ijānacaa.

³¹11:30 Jonā 3:3-4.

³²11:31 1 Rey 10:1-13.

³³11:32 Jonā 3:1-10.

Daura dadji cacuadebema ibirã

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Ni abaaba ibirãda coadapeda mērã nūmanacaa wa epedeco droma edre ðadacaa. Åtebarga ãta dji ibirã ðabadade nūmbadaa dji dede eda zebadarãba ãnae ununamãrã. ³⁴ Ba daura ibirã quĩrãca ðla. Maã bërã ba dauda bia ðabarga, ãnaane ðla. Baribarga ba dauda bié ðabarga, pãĩmane ðla. ³⁵ Maã carea bio quĩrãcuita ðadua. Baa ãnaa quĩrãca crĩcha ðlra pãĩmanebemasicada. ³⁶ Baribarga bada wãrãda ãnaane ðabarga, pãĩmane ni maãri bida ðalébarga, wãrã bedeara ebuda cawaya ibirãba bio ãna eroðla quĩrãca.–

Jesuba pariseorã bié jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba mãwã jaradacarea pariseo abaaba idjira edosia idji ume ne coé wãmãrã. Ara maãda Jesura maã eberã dedaa wãpeda ne coi carea chũmesia. ³⁸ Baribarga Jesu ne coi naëna jawa saglé basía ãdjia obada quĩrãca. Maã unuside pariseoba cawa crĩchaé basía. ³⁹ Maãne Jesuba idjía jarasia:

–Bãrã pariseorãba tazara, epedeco sida ãrãbemada quĩrãcuita sagbadada, baribarga bãrã sode ne jũmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crĩchabadaa. ⁴⁰ Bãrãra crĩcha neé panã quĩrãca panabaria. ¿Dji ãrãbema odaba dadji so sida oé basica? ⁴¹ Sobiadeba ne neé quedearãa bãrãba eropanãbemada diadadua. Mãwãbarga wãrãda bãrãra bia saga beadia.

⁴² ¡Bãrã pariseorã mãã djuburi ðeaa ãcõrãba cawa oi bërã! Bãrãba menta queduada, ruda queduada, idjaba neudebema sida die ewabadaza aba

ãcõrãba diabadaa. Mãwãmĩna djãrã ume jipa odacaa idjaba ãcõrãba quĩrãnacaa. Bãrãba ãcõrãba ne diabada awara ¿cãrã cãrã mãã sida odaé panã?

⁴³ ¡Bãrã pariseorã mãã djuburi ðeaa ãcõrãba cawa oi bërã! Bãrãra judiorã dji jãrebada dede ãdjira dji domarã chũmebadae chũme quĩrãbadada. Maã awara purude ninane quĩrãbadada eberãrãba wayaadeba “mãrã” adida.

⁴⁴ ¡Mãã djuburi ðeaa ãcõrãba bãrãra cawa oi bërã! Bãrãra bẽwãrã joupedada ejũã quĩrãca ðeaa.** Dji boromeada neé bërã dji ãrã wã duanãba adua panãa bẽwãrãda tãga panãda. Ara mãã quĩrãca bãrãba obadara eberãrãba epãbadaa baribarga ãdjia adua panãa mããneba cadjirua obadada.–

⁴⁵ Mããne judiorã ley jaradiabari abaaba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, mãwã jarabargãde dairã sida bié jara ðla.–

⁴⁶ Mãã carea Jesuba idjía jarasia:

–¡Judiorã ley jaradiabdarã, bãrãra mãã djuburi ðeaa ãcõrãba cawa oi bërã! Bãrãba ne poya odié beadã eberãrãa obibadaa. Baribarga mãwã odamãrã bãrãba ni maãri bida carebadacaa.

⁴⁷⁻⁴⁸ ¡Bãrãra mãã djuburi ðeaa ãcõrãba cawa oi bërã! Bãrã drõã naënbemarãba ãcõrãneba bedeabadarãda beasidaa. Mããbe ãdji tãbaripedaãama bãrãba ãrãbemada bia quiruda obadaa. Mãwã o panãneba unubibadaa bãrã drõã naënbemarãba opedaãada bia unubadada.

⁴⁹ Mãã carea ãcõrãba idji necawaadeba mãwã jarasia: “Mããneba bedeabadarãda idjaba mãã diabuedarã sida bãrã israelerãmaa wãbiya. Mããne ãcãrã beadia idjaba dewarãrãda bié odi carea epẽnia.” ⁵⁰⁻⁵¹ ãcõrãba idibema eberãrãra cawa oya bãrã

** 11:44 Griego bedeadã ãcãrã cartadã mãã versículede naã sida ðã ðla: “Pariseorã, dadjirã ley jaradiabdarã, bãrã dji biaca bearã.”

drōā naēnabemarāba jūma idjideba bepedadarā beapedada carea. Māē, mā jaraya: naļ ējūā odadeba ātaa bepedadarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel bepedada carea, Zacaria bepedada carea idjaba jūma dewararā bepedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.††

⁵² Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djuburi bea Ācōrēba cawa oi bēra! Bārāba ēberārā Ācōrēra idu wārāda cawabidacaa. Bārāba adua panla Ācōrēra wārāda sāwābala bāda. Maļ awara dewararāba cawa quīrīā panla sīda bārāba idu cawabidacaa.–

⁵³ Jesu ēdradacarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada bīda caicayadeba Jesua auđuara zarea beada iwiđi panesidaa. ⁵⁴ Ādjia quīrīā panesidaa Jesuba āi panuida idji bié jarađi carea.

Pariseorāba bié obadadebema

12 Māwā panane ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pē-sua nūma bēra djārāra ta chābari duanasidaa. Maļne Jesuba naārā idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Pariseorā harina ēsābībarīda quīrācuitadadua. Ādjirāra dji biaca bea. ² Ne jūma mērā odara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaé panara mērā beéa. ³ Bārāba pāīmane jarapedadara ēberārāba ānaane jūma ūrīnia. Bārā diguida djārā cawala caita jarapedada sīda abaaba de ārāba jīgua jaraya jūmarāba cawadamārēa.–

¿Caida wayadida panla?

Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, mā bārāa jaraya: naļ cacua beabadarāda wayarānadua, ādjia beapedadacarea waa poya odaé

bērā. ⁵ Mā bārāa jaraya caidra wārāda wayadida panla. Bārāba wayadida panla naļ cacua beapeda poya dadji jaure tala uruadāa diabueida bādra. Mā wārāda jaraya idjidra wayadida panla.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēdodi carea parata pichida umé diabadaa. Baribala Ācōrēba ībanara jūma wagabaria. ⁷ Maļ awara Ācōrēba cawa bala bārāba budara jūmasāwā eropanla. Ācōrēba bārāra ībana zocārā panla cāyābara biara waga bala bēra ne wayadié panla.

Jesu carea quīrā peraié bala

Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Mā naļda jaraya: abaaba ēberārā quīrāpita māda ijā bāda aibala, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mā, Naļ Djara Edadaba idjira mļreana aya. ⁹ Ara maļ quīrāca abaaba ēberārā quīrāpita māda adua bāda aibala, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mā idjira adua bāda aya.

¹⁰ Abaaba mā, Naļ Djara Edadada bié jaraibala, Ācōrēba maļra quīrādoaya. Baribala abaaba Ācōrē Jaureda bié jaraibala Ācōrēba maļra quīrādoāe.

¹¹ Bārāda mā ijā panla carea judiorā dji jarebada dedāa, wa dji cawa obadarā quīrāpita, wa dji bororāma cawa ode ededibala, sopuarānadua sāwā bedeadida. ¹² Cawa obadae Ācōrē Jaurebala bārāa cawabiya cārēda jaradida panla.–

Ne bara badebema ne jara bala

¹³ Maļne ēberārā tāēna bala nāwā jarasia:

–Jaradiabari, mā djaba jaradua dai zezadeba edadada mā bīda diamārēa.–

¹⁴ Baribala Jesuba idjia jarasia:

–Ache, ¿caiba māra bāsi bārā nēbra cawa omārēa?–

††11:50-51 Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

¹⁵ Mañne idjia jūmarāa jarasia:

–¡Quirācuita ðeadaua! Paratada awua ðearānadaua. Parata bara ðaðeba dadjira zocai ðacaa.–

¹⁶ Mañne Jesuba ne jara ðaðeba nāwā jaradisia:

–Ēberāda ðasia bio ne bara ðada.

Mañ ēberāba ne uðara bio zausia.

¹⁷ Mañ carea nāwā crīchasia: “¿Mļa sāvā oi? Nałgara wagai carea neé ðaa.” ¹⁸ Mañbe crīchasia: “Nāwā oya. Mļa ewada wagabari dera ēgapetapeda waiðlara wabaya. ¹⁹ Māwānacarea ara mļdjiduba jaraya: mļa waga eroðlara poa zocārā droaya. Jāñbe bio necai ðaya. Mļdjia quĩrĩa ðada co ðaya idjaba ðas-rida ðaya.”

²⁰ Baribara Ācōrēba idjia jarasia:

“¡Bāra crīcha neé taðaa! Ara nañ dia-masi bāra beuya. Mañbe bla waga eroðara ¿cai itea ðei?” ²¹ Aðalba nañ ējūānebemada auðuara edaida crīcha ðabara, baribara Ācōrēnebemada mācua crīchaé ðabara, mañ quĩrāca māwāya.–

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Mañ carea Jesuba idji ume niðabadarāa jarasia:

–Bārā sāvā ðeada, codi careabemada, cacuaðe jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānadaua. ²³ Dadji zocai ðaida djico cāyābara biara ðaa. Dadjida dadji cacuaðe jābada cāyābara biara ðaa. ²⁴ Acladaua, ibanara ne uðacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribara Ācōrēba ādjira ne cobibaria. ¿Bārāra ibana cāyābara biara ðeaéca? ²⁵ Jūmawāyā crīcha ðaðeba ni aðada dārāara zocai ðaéa.††

²⁶ Dārāara zocai ðaéðara, ¿cārē cārēā codira, cacuaðe jābada sida jūmawāyā crīchabada?

²⁷ Acladaua nepōnōda sāvā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. Baribara mļa jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōra bio ne bara ðadamīna nepōnō quĩrāca quĩrāwārēā djioa basía.¶¶ ²⁸ Idi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibiða pōnōbibaria. Mañ bēra ¿idjia biara bārāba jānamārēā diaéca? Małgara ¿sāvārēā poya ijānaé? ²⁹ Mañ carea aðabe codi careabemada, doði careabema sida jaraðanadaua. Jūmawāyā crīcharānadaua. ³⁰ Jūma małgara nañ ējūānebemarāba jaraðadaa, baribara bārā Zeza Ācōrēba cawa ðaa bārāba cārēda erobeaðida panada. ³¹ Mañ bēra Ācōrēra bārā Boroda ðadadaua. Mañne idjia jūma małgara diaya.–

Nebia bajāne erobaðebema

Mateo 6:19-21

³² Bārāra cābana panlēmīna ne waya ðearānadaua. Ācōrēba quĩrāna bēra bārāra bia pe erobesia. ³³ Mañ carea bārāba erobeaðebemada nēdobuedapeda ne neé queðeaa diaðadaua. Nebiada bajāne erobeadi careabara jaraðadaua. Bajānebemara jōcaa. Chimia biða cocaa. Ne draabadarā biða poya draaðacaa. ³⁴ Bārāmaarā dji biara ðara soðeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quĩrāca Ācōrēba jara ðara ijā oði carea ðeadaua.¶¶¶ Nezoca biaba ibīrāda coa eroðabaria idji boro

††12:25 Dārāara zocai ðaéa. Āclamaarā małba jara ðaa “drasoara waridaéa.”

¶¶12:27 1 Reye 10:4-7, 23-25.

¶¶¶12:35-36 Ījā oði carea ðeadaua. Griego beðeade nāwā ða ðaa: “Carrara bio trājā cobadadaua.”

zeɓɓaɓɓe bia edai carea. Quima ed-abɓaɓa ɓasriɗaa o panamaaba zepeda dji boroba trɓɓaɓɓe nezoca biaba ara maɓda dede eda wabadara ewaya. ³⁷Nezocaba jɓa ɓada dji boroba unune zeibara, warada maɓ nezocara bio bia ɓaya. Mɓa warada jaraya: ara maɓda idji borora nezoca quiraɓa djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸Nezoca biaba ariquetra, asa-bodeɓe biɗa dji borora jɓaya. Dji boroba idji jɓa ɓada unune zeibara maɓ nezocara bio bia ɓaya.

³⁹Naɓda cawaɗadua: de djiɓariba ne drɓabarira saɓbe zeida cawa ɓabara, caie bacasia ni care sida drɓabi amaaba. ⁴⁰Ara maɓ quiraɓa bara biɗa jɓa bead-
-adua. Baraba mɓ, Naɓ Djara Edada zeeda cricha panane zeya.–

Nezoca umé panneba ne jara ɓa

Mateo 24:45-51

⁴¹Pedroba Jesua iwidiisia:

–Dai Boro, zaɓaɓara ɓa dairaa jara ɓaca, wa jumaraa jara ɓa?–

⁴²Jesuba panusia:

–Nezocaba cricha cawaɗeɓa jipa o ɓabara, de djiɓariba idji dede ɓe nezocarara maɓ nezoca jawaeda ɓaya ad-jia codira ariɗe diamaree. ⁴³Nezocaba mawa o ɓada idji boroba unune zeibara, idjira bio bia ɓaya. ⁴⁴Mɓa warada jaraya: dji boroba juma idjia erobara maɓ nezoca jawaeda ɓaya.

⁴⁵Baribara maɓ nezocaba idji sode mɓ boro zeira darayana aibara, waabema nezocaraɗa, nezoca werara sida bie o beya, ɓasriɗa ne cobada ewarida o beya idjaba ituaba beu nibaya. ⁴⁶Abeɗa idji boro zeida jaae ɓaya. Mawa ɓade idji borora cawaene zeya. Maɓ nezocara bio cawa opeɗa dji ijanaca ume bie ɓaya.

⁴⁷Nezocaba idji boroba obi ɓara cawa ɓada oɓara, dji boroba maɓ nezocara dji cabaya uya. ⁴⁸Baribara nezocaba adua ɓadeɓa dji boroba jara ɓa ai osira maɓ nezocara macua uea. Warada Acoreba lacara waɓaɓa dia ɓa idji itea odamaree. Dji waɓara edadaraba idji itea waɓara odida panla.–

Jesu carea neɓara odjaidebema

Mateo 10:34-36

⁴⁹Mara zesia naɓ ejua cawa oi carea.* Ara nawena mawa obaraɓara bio bia ɓacasia. ⁵⁰Baribara naara mara bio bia migaida ɓa.† Maɓ carea bio sopua ɓabaria aba maɓ ewari jubeɓara. ⁵¹zaɓa eberara abaa necai ɓa carea zesida cricha panla? Mɓa jaraya maɓ carea zee ɓa, aɓara ze ɓa eberara abaa bia panaranamaree. ⁵²Namaaba ltaa abari dedebemada mɓ carea dji quiruda beadia. Juesuma panane umebemada dewara ubea pan ume dji quiruda beadia. ⁵³Dji zezada dji warra ume dji quiruda beadia. Dji warrada dji zeza ume dji quiruda beadia. Dji papada dji cau ume dji quiruda beadia, dji cauda dji papa ume dji quiruda beadia. Dji pacoreɗa dji aigu ume dji quiruda beadia. Idjaba dji aigura dji pacore ume dji quiruda beadia.

Ewari sawa ɓaida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴Maɓ awara Jesuba eberara nawa jarasia:

–Baraba jarara paimada amadau ɓeɓariare unubade jarabada cuera zeida. Maɓne warada cuera zebaria. ⁵⁵Baribara nuraɗa ejua posa ewaraga ɓareba puasira jarabada ewarira bio

*12:49 Griego beɗeade nawa ɓa ɓa: “Mara zesia taba uruada naɓ ejuanaa ɓatabuei carea.”

†12:50 Mara bio bia migaida ɓa. Griego beɗeade nawa ɓa ɓa: “Mara wadi borocueida ɓa.”

jłwłrłā ðaida.[‡] Małne ewarira wārāda jłwłrłābaria. ⁵⁶ Bārā dji biaca ðearāba ewari quīrāra cawa panamīna Ācōrēba nał ewaride o ðara cawadacaa.

⁵⁷ Bārāba ¿sāwāērā poya cawadaca cārēda jipa ðada? ⁵⁸ Bł dji quīrūba ðada ēberārā cawa obarimaa edeibłrł, wābłdadē jūma odua ibiadi carea. Māwā oēbłrł idjia błra dji cawa obari jłwade ðłya. Małbe dji cawa obariba błra dji zarraa jidabiya preso ðłmārēā. ⁵⁹ Młā jaraya: błra jāmabemada ēdrlēā aba bła diaida bł parata jūma diabłrłđaa.–

Ācōrēmaa zedaēbłrł beudia

13 Māwā panłne ēberārāba Jesua jarasidāa łcłrł Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panłne Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Mał carea Jesuba jarasia: –Mał ēberārāra bia mīga beupedāda bērā ¿bārāba crīcha panłca ādjia wetara cadjiruara obadjidāda waabema Galileadebemarāba obada cāyābara? ³ Młā jaraya: māwāēā. Baribłrł bārāba cadjiruwa obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbłrł bārā sida beudia. ⁴ Siloede de łł drasoā ðada dieciocho ēberārā łrł ðaeside jūma beusidāa. Māwā beupedāda bērā ¿bārāba crīcha panłca ādjia wetara cadjiruara obadjidāda waabema Jerusalełne ðeaba obada cāyābara? ⁵ Młā jaraya: māwāēā. Baribłrł bārāba cadjiruwa obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbłrł, bārā sida beudia.–

Higojō zaucadebema ne jara ðł

⁶ Małbe ne jara ðłdeba Jesuba ādjirāra nāwā jaradiasia: –Ēberāba idji néude higojō bacuruda erobasia. Ewari aba mał bacuru zau ðł cawaya acłde wāsia baribłrł zauē ðasia. ⁷ Mał carea djibariba idji néu

wagabaría nāwā jarasia: “Nał bacuru zau ðł cawaya nałba poa ūbea acłde ze ðła baribłrł zaucaa. Mał bērā biara ðła tutabueida. ¿Cārē cārēā bacuru zaucada erobai?”

⁸ Baribłrł dji néu wagabariba jarasia: “Mł boro, biara ðła poa aba jłānida. Młā dji carrade egorora bogajupeđa ne ðłya. Āībērā małba zauisicada. ⁹ Za zei poade zausira idu ðłya. Zauēbłrł tutabueya.”–

Ānāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Ānāūbada ewaride Jesuba judiorā dji jłrebada dede jaradia ðasia. ¹¹ Mama wērāda ðasia. Mał wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēā erobasia. Mał bērā poya jipa jīrūca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita trłpeda nāwā jarasia:

–Wērā, bł cacua bié ðłdebemada biadua.–

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji jłwara łrł ðasia. Ara małda wērāra jipa łta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia.

¹⁴ Baribłrł Jesuba ānāūbada ewaride biabida bērā dji jłrebada dedebema borora quīrūsia. Małne jūmarāa nāwā jarasia:

–Ānāūbada ewari awara sei ewarida eropanła trajadī carea. Małgł ewaridebłrł zedādua bārāra biabidamārēā. Baribłrł ānāūbada ewaridera zerānadua.–

¹⁵ Mał carea Jesuba jarasia:

–jBārāba jaradiabada quīrāca ođacaa! ¿Ānāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeda baido dođe ededacaca? ¹⁶ Māwā baibłrł ¿bié ðłca nał wērāra, diauruba dieciocho poa bié erobadadebemada ānāūbada ewaride biabida? ¿Idji sida Abrahāłneba yōnaēca?–

[‡]12:55 Ējūā pōāsa ewaraga ðłareba. Griego bedeade ðł ðła: “Surdeba.”

¹⁷ Jesuba mañ jarasiđe idji bié jara panla bio perasidaa, baribarla idjia ne bia o ða carea purura bio ðasriđa panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara ða

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Mañbe Jesuba jarasia:

–Ăcõrëba ëberärã pe eroðara ¿cãrë quĩrãca ða? ¹⁹ Mostaza ta quĩrãca ða. Ëberäba mañ tada idji ëjũane úsia. Tunupeða warisia aba bacuru waitabe nũmebarlaða. Mañ bërã ibanara dji jlwatede de ocuade zesidaa.–

Pañ ësãbaridebema ne jara ða

Mateo 13:33

²⁰ Mañ awara jarasia:

–Ăcõrëba ëberärã pe eroðara ¿cãrë quĩrãca ða? ²¹ Pañ ësãbari quĩrãca ða. Mañ pañ ësãbarira wërãba mañĩ edapeða harina waiðlade abuesia. Mañbe bio puerapeða chũmasia aða jũma ësãbarlaða.–

Eda wãbada pësua ða

Mateo 7:13-14, 21-23

²² Jerusaleãnaa wãbarlade Jesuba puru waiðlade, puru zaquede biða jaradisia.

²³ Mañne abalba idjia iwidisia:

–Mñ Boro, ¿Ăcõrëba zocãrãébe ëdra edaica?–

Jesuba panusia:

²⁴ –Ne jũma oðadua dji eda wãbada pësua ðade eda wãni carea. Wãrãda eda wãni carea ðeara zocãrã panla baribarla poya jũma eda wãnaéa. ²⁵ De djibariba dji eda wãbadara jũãtrã nũmanacarea dji dajada panla ewamãrëã nãwã trã jaradia: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Baribarla de djibariba panuya: “Mñ

bãrãra unucaa idjaba sãmabemada adua ða.” ²⁶ Dji dajada panla nãwã jaradia: “Dairãra ða ume ábaa ne cosidaa, idjaba ða dai purude jaradia nĩbaside arima panasidaa.” ²⁷ Mañne idjia bãrãa jaraya: “Mñ bãrãra unucaa idjaba sãmabemada adua ða. Cadjirua obadarã, áyã wãnadua.”

²⁸ Bãrã dji dajada ðeara aujã panania idjaba puaba quida ichia panania. Abrahałda, Isada, Jacoboda idjaba Ăcõrëneba bedeabadarã sida Ăcõrë purude ununia, baribarla bãrãda Ăcõrëba idu edaa wãbiéa. ²⁹ Mañ ewaride drua ãibemarãda ãmãdau odjabariareba, ãmãdau ðebariareba, jawa acłareba, jawa arãdeba biða zedia. Mañgarãra Ăcõrë purude ne co chũpanenia. ³⁰ Mañne dji jĩrũarebemada dji nabemarãda ðeadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada ðeadia.–[¶]

Jesu Jerusaleã carea sopuada

Mateo 23:37-39

³¹ Mañ ewaride ãcłã pariseorãda zedapeða Jesua jarasidaa:

–Namabemada isabe wãdua. Herodeba ðara bea quĩrã ða.–[§]

³² Mañne Jesuba ãdjia jarasia:

–Jãł ëberã usa pã quĩrãca ða nãwã jarade wãnadua:** “Nane, nu biða mñ cacua bié ðeara, jai bara ðea sida bi-abicuaya. Mñ oida ðara ewari ùbeade jũma o erobaya.” ³³ Baribarla idi, nu, nu nurëma biða ode nĩbaya Jerusaleãne jũei carea. Ăcõrëneba bedeabadarãda Jerusaleãne beabada bërã mama wãida ða.

³⁴ ĵJerusaleã, Jerusaleã, bãrãba Ăcõrëneba bedeabadarãda beabadaa! ĵĂcõrëba diabuedarã sida mõgaraba

[¶]13:30 Dji jĩrũarebema abarlade judiorãéda jara ða. Dji nabemarã abarlade judiorãda jara ða.

§13:31 Mañ Herodera Antipa trã jarabadjidaa.

**13:32 *Jãł ëberã usa pã quĩrãca ða.* Crĩchada ùbea dia ða: ëberã crĩcha cawa ðada, ëberã cadra ðada, wa ëberã sirie ðada.

tabari beabadaa! M̄la þarima zocārā bārāra ābaa pe eda quīrīā þasia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrīānaé basía. ³⁵ Mañ carea Ācōrēra waa bārā ume þaéa. Bārāba m̄lra waa ununaéa aba m̄l bia edabadaa. Mañ ewaride nāwā jaradía: “;Bio bia þla dadji Ācōrē tr̄lneba zeb̄lra!”–

Jesuba ēberā ogoro þa biabida

14 Ānāūbada ewaride Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsia. Mañne dewara pariseorāba bio aca panasidaa idjia bié oi cawaya. ² Jesu caita ēberā ogoro þada þasia. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bida nāwā iwīdisia:

–;Bārāmaa bia þaca ānāūbada ewaride cacua bié þeara biabida?–

⁴ Barib̄lra ādjirāba ni cārē sida jaradaé basía. Mañ carea Jesuba dji cacua bié þara jidapeða biabipeða diguidaa wābisia. ⁵ Mañbe Jesuba ādjía jarasia:

–Ānāūbada ewaride bārā warrada wa pacada baido juebada uridae þaesira ;ara mañda errebari ēdra edadaéca?–††

⁶ Barib̄lra ādjirāba ni cārē sida pannaé basía.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedarāda bugue dji droma þea careabemane chūmeþadada. Mañ carea Jesuba ne jara þadeba ādjía nāwā jarasia:

⁸ –Ēberāba quima edab̄lra þla þasrida ne code wāmārēā jaraib̄lra, dji droma chūmebadama chūmerādua. Āībērā þa cāyābara dji dromaara þada jūēisicada. ⁹ Māwāra djibariba þla jaraya: “Āyā wādua. Za þa ēberāda nama chūmeya.” Māwā ob̄lra þara bio quīrā peraya dji edaara þea ume chūmei bēra.

¹⁰ Mañ bēra þada edodib̄lra dji edaara þeama chūmedua. Māwāra þa edodaba unub̄lra nocodaa tr̄lpeða jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā þa edodaba jūma dji chūmea quīrāpita þara dji dromada unubiya.

¹¹ Bariduada dji dromaara þa quīrīā þl̄b̄lra Ācōrēba edaara þaya. Aþalþa ara idjida edaara þlib̄lra Ācōrēba dji dromaara þaya.–

¹² Mañbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–þa ēberārā ne code tr̄lþ̄lra þa dji biarāda, þa djabarāda, þa ēberārā sida tr̄lradua. Ne bara þea þa caita panabada sida tr̄lradua. Ādjirāda tr̄lib̄lra dewara ewaride ādjia ēberārā tr̄lþ̄lra þa sida tr̄lnia. Māwā þla odabari ne edaya.

¹³ Mañ bēra þla ēberārā tr̄lþ̄lra biara dji ne neé þeada, dji n̄caþca þeada, j̄rū bié þeada, dauþerrea þea sida tr̄lcuadua. ¹⁴ Māwāþ̄lra wārāda þara bio bia þaya. Ādjia ni cārē sida þla poya diadaé bēra, dji jipa þea lr̄ebabada ewaride Ācōrēba þla nebiada diaya.–

Ne cobada waib̄lra ne jara þa

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpanþa mañ ūrīsidade aþalþa jarasia:

–Ācōrē purude ne cobada ēberāra bio bia beadia.–

¹⁶ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Ewari aba ēberāba ābaa ne codi waib̄lada ob̄lra bēra zocārā jarasia ābaa ne codida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisia: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Barib̄lra ēberārāba wāna amaaba jarasidaa jawa t̄þara panþa. Aþalþa jarasia: “Aretewa m̄la ējūāda nēdosia. Mañda ac̄lde wāida þa bēra poya wāéa. M̄l djuburia mañ carea bié cr̄charādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “M̄la aretewa

††14:5 *Warra*. Griego bedeaðe ἄλλα cartade “burro” þl̄ þla.

pacada die nēdoda bērā poya wāēa. Mañ pacada acłde wābłrłł wārāda bia ðea cawaya. Mł djuburia mañ carea bié crīcharādua.”²⁰ Mañne dewaraba jareasia: “Młra aretewa quima edada bērā poya wāēa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ādjia jara-pedādera de djibaría jareasia. Mañ carea djibarira bio quīrūpeda idji nezocaa jareasia: “Puruđaa isabe wādua. Mañbe dji ne neé ðeada, dji jīrū bié ðeada, dji dauberrea ðeada, dji nłcanłca ðea sīda jūma zebicuada.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jareasia: “Błā jarada quīrāca młā osia, māwāmīna wadi dera bari cobłā.”

²³ Mañ carea de djibariba idji nezocaa waya jareasia: “Puru jīga o ðeaza wādua. Ēberārāda unusira isabe zebicuada mł dera bio bira cobemārēā.”²⁴ Młā jaraya: młā naārā trłcuadarāba młā waiðłā djubidara ni maārī bīda codaēa.”–

Jesu ēpēira zarea ðłā

Mateo 10:37-38

²⁵ Ēberārāda Jesu caiđu zocārā nībabadjīdaa. Mañ carea Jesuba ādjimaa acłpeda nāwā jareasia:

²⁶ –Abałba młda ēpē quīrīā ðłbłrł, naārā bio crīchaida ðłā. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai ðaida mł cāyābara biara quīrīā ðłbłrł, poya mł ume nībaēa.²⁷ Bia mīga ðai carea ðłébłrł, poya mł ume nībaēa.††

²⁸ Abałba de waiðłada o quīrīā ðłbłrł, naārā quīrācuita crīchaida ðłā idjia eroðł parataba jūma pārāi cawaya.²⁹ Āībērā de jīrū joudacarea cawaiscada poya pārāēda. Dewararāba mañ ununapeda nāwā ipīda jaradīa:³⁰ “¿Jāł acheba aba poya oi quīrāca nañ dera jāwā jłwa osica?”

³¹ Abał druadebema boroba sordaorāda die mil eroðłbłrł, mañne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorā bara idji ume djōne zeibłrł, djōni naēna ¿idjia quīrācuita crīchaēca poyai cawaya?³² Idjia poyaēda cawasira dewarabema wadi tłmł ðłde ¿łcłrł diabueēca idji ume bedeade wānamārēā?

³³ Ara mañ quīrāca mł ēpēni naēna bārāba bio crīchadapeda ne jūma igaradi carea ðeadaēbłrł mł ume poya nībadaēa.

Tāda cłyaa jōibłrł

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wārāda tāra bio bia ðłā, baribłrł cłyaa jōibłrł ¿sāwā wayacusa cłyaa ðei?

³⁵ Mañ tāra egorode jīāpoi carea ni animarā ācaca łrł ðłi carea aðeada bié ðłā. Biara ðłā ðatabuedīda. ¿Dji cłwłrł bara ðłba quīrācuita ūrīdua!–

Oveja aduadadebema ne jara ðł

Mateo 18:10-14

15 Ewari aba Romanebema boro itea parata jłrł pebadarāda, cadjirua obadarā sīda Jesuba jaradia ðł ūrīni carea zesīdaa.² Mañ carea parise-orāba, judiorā ley jaradiabadarā bīda idjira nāwā bié jarasīdaa:

–Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ādji ume ne cobaria.–

³ Mañ carea Jesuba ādjīa ne jara ðłdeba nāwā jareasia:

⁴ –Abałba cien oveja eroðłdebemada aba aduaiabłrł ¿sāwā oi? ¿Dji 99 panłra ējūā ewaraga ðłde amepeda dji aduadada jłrłde wāēca aba unubłrłđdaa?⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio ðłsrīdaa diguidaa edeya. Mañbe idji dji biarāra, idji caita panabadarā sīda

††14:27 Mł carea bīa mīga ðai carea ðłébłrł. Griego bedeade nāwā ðł ðłā: “Abałba idji crura atau edeðłrł.”

trācuapeda jaraya: “Bārāra māl ume ḅasridadadua. Māl oveja aduadara unusia.”

⁷Ara maļ quīrāca mālā bārāa jaraya: 99 jipa ḅea carea bajānebemarāra ḅasridabadamīna, biara ḅasridabadāa ēberā aba cadjirua obarida Ācōrēmaa zebḅarāde.–

Parata torro aduadā

⁸Wērāba parata torro die erobādebemada aba aduabḅarā, ġībīrā coapeda idji dera bio imaēca aba dji parata unubḅarādaa? ⁹Unusira idji dji biarāra, idji caita panabadarā sīda trācuapeda jaraya: “Zedadua, māl ume ḅasridadadua. Māl parata aduadara unusia.” ¹⁰Mālā jaraya ara maļ quīrāca cadjirua obarida aba Ācōrēmaa zebḅarāde Ācōrēra bajānebema nezocarā ume bio ḅasridabadāa.

Warra cadjiruade nībadādebema ne jara ḅa

¹¹Maļ awara Jesuba jarasia:

–Ēberāda ḅasia. Maļ ēberāba warrada umé erobasia. ¹²Ewari aba dji tēābemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, ḅa erobādebema mālā edaida ḅara mālā diadua.” Maļ carea dji zezaba erobḅara ādjiza diasia. ¹³Dārāēne dji tēābemaba edadara jūma nēdobuepeda tḅmḅa dewara druadāa wāsia. Mama ne jūma cadjiruada o ḅesia aba dji parata jōḅḅarādaa.

¹⁴Ni cārē sīda neē ḅedacarea maļ druade jarraba waibḅada zesia. Maļ bērā warrara bio jarra ḅabadjia. ¹⁵Maļ carea idjira maļ druadēbema ne bara ḅa ēberāmaa traju jḅḅarāde wāsia. Maļgaba chinada idjīa wagabisia. ¹⁶Bio jarra ḅada bērā chinaba co panānebemada idjia bīda co quīrīā ḅabadjia. Māwāmīna ni abalḅa idjīa diaḅaca basīa ne comārēā.

¹⁷Maļbe cawasia bié oḅa bērā māwā ḅada. Maļne ara idjiduḅa jarasia: “Mā zeza itea trajabadarāra bio ne cobadaa maļne mālra nama jarrababa beubōḅa.

¹⁸Biara ḅa ara nawena idjimaā wāida. Jūēnacarea mālā idjīa jaraya: Zeza, wārāda mālā Ācōrē quīrāpita, ḅa quīrāpita bīda cadjiruada osia. ¹⁹Maļ bērā biara ḅa mālra waa ḅa warraada aēda. Āteḅarā mālra ḅa nezocada ḅadua.” ²⁰Ara maļda dji zezamaā wāsia.

Dji zezaba idjira tḅmḅa zebḅarāda unusia. Mīā djuburi unupeda idjimaā pira wāsia. Idjira ḅarḅpeda uridarrāde isōsia. ²¹Maļne dji warraba jarasia: “Zeza, wārāda mālā Ācōrē quīrāpita, ḅa quīrāpita bīda cadjiruada osia. Maļ bērā biara ḅa mālra waa ḅa warraada aēda.” ²²Baribḅarā dji zezaba idji nezocarāa jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeda idjīa jāḅidadua. Idji jḅwāde sortijada jāḅidadua. Maļ awara jīrūne jāḅada sīda jāḅidadua. ^{23–24}Maļbe paca zaque boreguea ḅada beadadua ne codi carea. ¡ḅasridada oḅia! Mā warrara beu ḅadada ḅrēbasia; adua ḅadada dadjirāba waya unusīdaa.” Maļbe bio ḅasrida duanesīdaa.

²⁵Maļne dji djaba nabemara traja ḅadada diguidāa zebḅarā basīa. De caita jūēḅarāde ūrīsia chiru zá panāda idjaba cari duanāda. ²⁶Maļ carea nezoca aba trḅpeda iwīdisia cārē cārēā māwā o panḅ cawaya. ²⁷Dji nezocaba jarasia: “ḅa zezaba paca zaque boreguea ḅada beabisia ḅa djabada jēda bia zeda bērā.”

²⁸Maļ ūrīsīde quīrūpeda dji dede eda wā quīrīāē basīa. Māwā ḅade dji zezara idjimaā wāpeda bedea djuburiasia eda wāmārēā. ²⁹Maļne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūmāza mālra ḅa itea bio trajabaria. ḅa jarabḅarāra jūma o ḅabaria. Māwāmīna wadībīda ḅa chiwatu zaqueda aba bīda mālā diacaa māl dji biarā ume ābaa ḅasrida ne codi carea. ³⁰Baribḅarā ḅadjī warraba ḅa paratara wērārā auḅua ḅea ume jūma cosia. Maļbe ḅamaā zebḅarāde ḅa idji

itea paca zaque boreguea ðada beabisia ābaa ðasrida ne codi carea.”

³¹Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, bara ewariza m̄a ume ðabaria. Jūma m̄la eroðara barea. ³²Baribara bia ðla ba djaba waya dadjima zebara carea ðasridada odida. Idjira beu ðadada lrēbasia; adua ðadada dadjirāba waya unusidāa.”–

Parata cawa obaridebema ne jara ða

16 Jesuba idji ume n̄babadarāa nāwā jarasia:

–Ēberā bio bara ðaba nezoca dji dromada eroðasia. Mañne ācara dji boroa jarasidāa mañ nezocaba idji paratara āi o ðada. ²Mañ carea dji boroba idjira tr̄peda nāwā quēāsia: “Bla m̄ parata āi o ðara m̄la ūrīsia. Bla sāwā odara cartade acalbidua. M̄la bara ðatabueya.”

³Mañ ūrīside nezocaba ara idjiduba jarasia: “M̄ boroba m̄ra ðatabuebara. Ĵjāñbe m̄la sāwā oi? M̄ra traju zarea oi carea l̄baē ðla; mañ awara bio pera ðaya djārāa ne iwidī carea. ⁴M̄la cawa ðla sāwā oida m̄ wāi naēna. Māwāra dewararāba m̄ra ādji dede bia edadia.”

⁵Ara mañda idji boroa diađi bara beada aba aba tr̄cuasia. Dji naārābema iwidisia: “ĴBla jūmasāwā m̄ boroa diaida ða?” ⁶Mañba panusia: “M̄la olivo dragada mil galoñ diaida ðla.”[¶] Mañne nezocaba jarasia: “Māēteara isabe chūmepeda ba cartade l̄ ðara quirā awara odua. B̄dua bla quinientobe diaida ðada.”

⁷Mañbe dewaraa iwidisia: “ĴBla jūmasāwā diaida ða?” Mañba panusia:

“M̄la trigoda cien ē diaida ðla.”^{§§} Nezocaba jarasia: “Ba cartade l̄ ðara quirā awara odua. B̄dua bla ochentabe diaida ðada.”

⁸Nezoca cadjiruaba māwā oda carea dji boroba jarasia idjira crīcha cawa ðada. Wārāda Ācōrē ēberārā cāyābara nañ ējūānebemarāba ne edadi carea ādji abaricarā ume biara crīcha cawaadeba obadaa. ⁹Ara mañ quirāca m̄la bārāa jaraya: nañ ējūānebema parataba zocārā ēberārāda carebadadua. Māwā bārā dji biarāda zocārā eropanania. Mañbe bārā beubdade bajāne bia edadia.[†]

¹⁰Abaaba mañri eroðada bia o cawa ðabara, waibla eroðala sida bia o cawa ðaya. Idjaba mañri eroðada bia ocabara, waibla eroðala sida bia oca baya. ¹¹Ara mañ quirāca bārāba nañ ējūānebema nebiada jipa odaēbara Ĵcōrēba bajānebema nebiada bārāa diaica? ¹²Idjaba Ācōrēba nañ ējūāne diadada bārāba jipa odaēbara Ĵidjia bārā itea bajāne eroðara diaica?[‡]

¹³Ni abala nezocaba poya idji boroda umē erobaēa. Umē eroðabara aba biara quirāya. Aba ēpēya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quirāca ne bara ðai awua ðaba poya Ācōrēda ēpēa.–

¹⁴Jesuba jara ðara parisorāba jūma ūri duanasidāa. Ādjirāra parata awua bea bēra isudapeda ipidasidāa. ¹⁵Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra dewararā quirāpita ēberā bia quirāca panabadaa. Baribara Ācōrēba cawa ðla bārāra wārāda sāwā beada. Ēberārāba bia unubadara Ācōrēba bia unucaā.

[¶]16:6 *Mil galoñ.* Griego bedede l̄ ðla “cien barril.” Mañ jēda diai carea mil ewari trajaida basia.

^{§§}16:7 *Cien ē.* Mañ jēda diai carea 2500 ewari trajaida basia.

^{*}16:8 *Ācōrē ēberārā.* Griego bedede l̄ ðla “l̄naanebema warrarā.”

[†]16:9 *Bārā beubdade.* Griego bedede l̄ ðla: “Bārā parata jōbaramde.” *Bajāne bia edadia.* Mañba āibērā jara ðla: “Ācōrēba bārāra bajāne bia edaya.”

[‡]16:12 Griego bedede nāwā l̄ ðla: “Bārāba djārāneda aride odaēbara, Ĵcaiba bārāa ne diai?”

Ācōrē purudebema

¹⁶ Juaļ zei naēna Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba Ɂapedada sīda dadjirāba eropanasīdaa. Mamaalba ātaa daiba bedea bia Ācōrē purudebema jaradia panla. Wārāda ēberāba ne jūmada o panla Ācōrē purudebemarāda beadi carea. ¹⁷ Baribara Ācōrēba diada leyra ni maārī bīda jōēa. Bajāda idjaba naļ ējūā sīda jōichaara Ɂla.

Jesuba mīā amaira biē Ɂlada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ēberāba idji quimada amapeda dewara wērāda edaibara daunema Ɂla. Idjia amana wērāda dewara umaquīrāba edaibara maļ umaquīrā sīda daunema Ɂla.

Lazaro idjaba ēberā bio bara Ɂada

¹⁹ Ēberāda Ɂasia bio bara Ɂada. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjaba dji biara Ɂa lino cadaba djiobadjia. Maļ awara ne cobada dromada ewariza obadjia. Maļ ēberāra naļ ējūāne bio bia Ɂasia. ²⁰ Maļne ēberā ne neē quiru Lazaro abadada Ɂasia. Lazarora ne bara Ɂa dede eđa wābadama egode Ɂabadjia. Idjira bio chādaīda Ɂasia. ²¹ Idjia ne bara Ɂa ne cobadaɁeba jurrudada co quīrā Ɂabadjia. Maļne usaba zedapeđa idji chādara senebadjīdaa.

²² Māwā panlne dji ne neē queradara jaidasia. Ara maļda bajānebema nezocarāba idjira Abrahaļ Ɂamaa edesīdaa. Māwānacarea dji ne bara Ɂa sīda jaidasia. Maļbe idjira taɁarisīdaa.

²³ Taba uruade bia mīga Ɂade ne bara Ɂadaba Abrahaļda, Lazaro ume ābaa panlda tmlaba unusia. ²⁴ Maļ carea jīgua jarasia: “Zeza Abrahaļ, maļ quīrā djuburia Lazarora diabuedua.

Idji jawa jīwīnīra baidoba begueapeda maļ quīrāme begueade zebidua. Naļ taba uruade maļra bio bia mīga Ɂla.”

²⁵ Baribara Abrahaļba panusia: “Poya diabueēa. Warra, quīrānebadua ba zocai Ɂaside ne jūmane bia Ɂasida, baribara Lazarora biē Ɂasia. Idira Lazarora necai Ɂla, maļne bara bio bia mīga Ɂla. ²⁶ Maļ awara uria dau care Ɂada dadjirā ēsi Ɂla. Maļ bēra Ɂamaa wā quīrā bea sīda poya wānaēa. Idjaba jamaalba ni abaada poya daimaa zedaēa.”

²⁷⁻²⁸ Maļne ne bara Ɂadaba jarasia: “Zeza Abrahaļ, māēteara maļ quīrā djuburia Lazarora maļ zeza diguidaa diabuedua maļ djabarā juesuma panla jaramārēā nama sāwā Ɂada. Māla quīrāē Ɂla ādjirā sīda nama bia mīgade zedīda.” ²⁹ Baribara Abrahaļba idjia jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba Ɂapedada sīda ādjirāba eropana. Maļdra ijānida panla.” ³⁰ Maļne dji ēberāba panusia: “Zeza Abrahaļ, maļga carea ijānaēa. Baribara abal beudada lrēbapeda ādjimaa jarade wāibara, ādjia cadjiruara igaradapeđa ijānia.” ³¹ Baribara Abrahaļba jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyra, Ācōrēneba bedeabadarāba Ɂapedada sīda ijānaēbala, beuda lrēbadaba jarabara sīda ijānaēa.”–

Ācōrēba cadjiru obadarā cawa oya

Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42

17 Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Ēberā cadjiruade Ɂebibadara baraa. Maļra ewariza māwā Ɂaya baribara ne cadjiru obibari ēberāda mīā djuburi Ɂla. ² Bariduaba dji dromaē quedeadu cadjiruade Ɂebibara, Ācōrēba maļ ēberāra bio cawa oya. Maļ cawa oira bio zarea Ɂai bēra biara Ɂla maļ

¹16:23 Taba urua. Griego bedeađe Ɂa Ɂla “Hades.”

ēberā ochirude yuda j̄lnapeda pusade batabuedida.

³Mañ bērā quīrācuīta ðeadaua. Ba djababa bada bié oibara, idjira quēādua. Idjia bié odada igaraibara mañ odara quīrādoada. ⁴Abari ewaride idjia bada ðarima siete bié oibara, mañbe ðarima siete ðamaa wāpeða m̄la bié odara quīrādoada aibara, idjia odara quīrādoada.–

Daia biara ijābidua

⁵Mañne Jesuba edadarāba idjia jarasidaa:

–Daira carebadua biara ijāni carea.–

⁶Jesuba jarasia:

–Mostaza ta djuburi quiru quīrāca bārāba maārī bida ijā panbara, za ða bacurua ba carrara ēūtapeða pusade ðade wāduada abadae ara mañda bacuruba bārā bedeara ijācasia.

Nezocaba oida ða

⁷Ba nezocada ējūāne traja ðapeða wa oveja waga ðapeða zedacarea ¿ba idjia jaraica “chūmedua ne comārēā”? ⁸Māwā jaraéa. Ātebala jaraya: “Ara nawena ne djudia. Mañbe djiopeda m̄ma enedua coi carea. Mañbebara bara ne coida ða.” ⁹Ba jaradara ba nezocaba oda bērā ¿ba idjia bia ðada aica? Māwā oéa idjia oida ðadra oda bērā. ¹⁰Ara mañ quīrāca bārāba odida panra jūma osidara nāwā jaradida panra: “Daira dji nezoca edaara quedeaa; ababe daiba odida panra osidaa.”–

Die ēberārā aida bara beada

¹¹Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleānaa wāsia. Wābala Samaria druae jūēne wāsia. ¹²Puru zaquede jūēbala die ēberā aida bara beada

idjima zesidaa. Baribala caita jūēnaé basia. ¹³Jesua nāwā j̄gua biasidaa:

–Jardiabari, Jesu, dairāra quīrā djuburiada!–

¹⁴Jesuba ādji unuside nāwā jarasia:

–Sacerdoterāmaa wānadia bārā biapedara acdamārēā.–[§]

Ara mañda ādjira wābala sida. Wābadae abeda biacuasidaa. ¹⁵Mañ unuside aba Ācōrēa j̄gua bia beæa ðada Jesumaa jēda zesia. ¹⁶Egode ðarru cobepeda Jesua bio bia ðada asia idji biabida carea. Mañ ēberāra Samariadebema basia. ¹⁷Jesuba idjia iwidiisia: –¿Dji biapedara die panléca? Waabema nuevera ¿sama pan? ¹⁸Nañ judioé awara ¿ni abada Ācōrēa bia beæade jēda zeé basica?–

¹⁹Mañne Jesuba dji ēberā jarasia:

–Pirabaripeda necai wādua. Ba wārāda ijāna bērā basia.–**

Ācōrē jūmarā Boro ðaidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰Pariseorāba Jesua iwidiisidaa:

–¿Ācōrē jūmarā Boro ðebara sāle ununi?–

Mañne Jesuba panusia:

–Ācōrē jūmarā boro ðebara die ni cārē sida ununaéa. ²¹Mañ bērā poya jaradaéa: “Dadjirā Borora nama ða” wa “awuá ða.” Ātebala Ācōrēa ēberārā soðebara dji boroda ðebaria.–†

²²Mañbe Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ewari zareada zeya. Mañ ewaride bārāba m̄, Nañ Djara Edadara maārī bida unu quīrānia, baribala ununaéa. ²³Mañne ācala jaradia idjira nama ðada wa awuá ðada. Baribala acade wārānadia. Ādjira ēpērānadia. ²⁴Ba purewa edabala die jūma nañ ējūāra ān-

§17:14 Levitico 14:1-32.

**17:19 *Basia*. Griego beæade mañ beæaba idjaba jara ða “ēdrasia.”

†17:21 *Ēberārā soðebara*. Griego beæade mañba idjaba jara ða “bārā tāēnabala.”

abaria. Ara mañ quĩrāca mñ, Nañ Djara Edada zebɔɾɔde jumarāba ununia.‡‡
 25 Baribɔɾɔ mañ ewari jũei naēna m̃ra bio bia mĩgaida ɓa. Idjaba idibema ēberārāba m̃ra igaradida panla.

26 Nañ Djara Edada zeɪ ewarira Noé ewaride ɓada quĩrāca ɓaya. 27 Mañ ewaride ēberārāba ne co duanabadjia, mĩā caĩ duanabadjia, idjaba dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia jama Noé jāba dromane ɓadobɔɾɔdaa. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāba jūma nābɔɾɔ quin-
 isidaa.¶¶

28 Lo ewaride bida ara mañ quĩrāca ɓasia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. 29 Baribɔɾɔ Lo Sodomaneba ēdrɔɔacarea bajāneba tɔɓɔ uruada cue quĩrāca zesia.‡‡ Mañgɔɓa dji ēberārāra jūma bá quenasia.*

30 Mñ, Nañ Djara Edada zebɔɾɔ ewaride ara mañ quĩrāca māwāya. 31 Mañ ewaride dji de ãrñ ɓara idji dede eda wāiē ɓa ne edai carea. Dji peade ɓara diguidaa ne jɔɾɔde wāiē ɓa. 32 Lo quima sāwānada quĩrānebadadua.†
 33 Bariduaba nañ ējũāne bia ɓai carea jɔɾɔ ɓabɔɾɔ aduaya. Baribɔɾɔ ne jūmada aduaiɓɔɾɔ, Ācōrē ume ewariza zocai ɓaya.

34 Mñ jaraya: mañ ewaride ɓari cɔɔade umé panania.‡ Mañne Ācōrēba aba edeya baribɔɾɔ dewarabemara ɓeeya. 35 Wērārāda umé ne ɓa panania. Mañne Ācōrēba aba edeya baribɔɾɔ

dewarabemara ɓeeya. 36 Ēberāda umé ādji néude panania. Mañne Ācōrēba aba edeya baribɔɾɔ dewarabemara ɓeeya.–¶

37 Ādjirāba Jesua iwidisidaa:
 –¿Mañgɔɓa sāma māwāi?–
 Jesuba panusia:
 –Jumarāba cawa panla āgoso powua nūmɔma ne beudara tabɔda. Ara mañ quĩrāca jumarāba cawadía.–

Pēdra wērāba mñ sēna

18 Jesuba ne jara ɓɔɔɔba jaradiasia Ācōrēa sēnaé iwidiɔda panɔda.
 2 Nāwā jarasia:

–Puruɔde cawa obarida ɓasia. Idjia Ācōrēda, ēberā sida wayaca ɓasia. 3 Ara mañ puruɔde pēdra wērāda ɓasia. Mañgɔɓa dewara ume nēɓara bara ɓasia. Mañ bēɓa ewariza wāɓadjia cawa obariba carebamārē. 4-5 Baribɔɾɔ wāɓɔɾɔza cawa obariba idjia jara ɓara ũrñ quĩrāca ɓasia. Māwāmīna jūmawāyā mñ sē ɓa bēɓa ara idjiduɓa jarasia: “Mñ Ācōrēda, ēberā sida wayacaa. Baribɔɾɔ nañ wērāra baridua ze ɓa bēɓa mñ sēbi naēna idjia iwidi ɓara oya.”–

6 Mañbe Jesuba jarasia:
 –Bārāba dji cawa obari jipaé ɓɔɔba jaradara ũrñsidaa. 7 Ācōrēba edaɔarāba diamasi āsa bida quĩrā djuburia iwidi panne ¿idjia jipa o ɓɔɔɔba care-
 baéca? ¿Dārāica panui carea? 8 Mñ jaraya: wārāda dārāēne Ācōrēba care-
 baya. Baribɔɾɔ mñ, Nañ Djara Edada zebɔɾɔde ¿nañ ējũāne wadi mñ beɔɔa ijā panɔda unune zeica?–

‡‡17:24 Nañ Djara Edadara zebɔɾɔde. Griego beɔɔade ãcɔɾɔ cartade ababe ɓá ɓa “Nañ Djara Edadara.”

¶¶17:27 Genesi 6:5-17; 7:6-24.

‡‡17:29 Tɔɓɔ urua. Griego beɔɔade ɓá ɓa: “Tɔɓɔ urua, azupre bara.”

*17:29 Genesi 18:20ɔɔɔba aba 19:25ɔɔaa.

†17:32 Genesi 19:26.

‡17:34 Mañ ewaride. Griego beɔɔade “diamasi” ɓá ɓa.

¶17:36 Griego beɔɔade ãcɔɾɔ cartade versículo 36 neéa.

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata jara pebari

⁹ ḶCARḶBA ara ādjidra jipaara beada crīcha panasidaa. Maḷ carea dewararāda igarabadjidaa. Jesuba ādjirāa ne jara Ḷdeba nāwā jarasia:

¹⁰ –Ēberāda umé Ācōrē de dromanaa ewari iwidiide wāsidaa. Aba pariseo basía. Dewarabemara Romanebema boro itea parata jara pebari basía. ¹¹ Pariseo Ḷta nūmaba ara idjidebemada nāwā jarasia: “Ācōrē, māa bía bia jaraya māra dewararā quírāca Ḷaca bēra. Ādjira ne drabadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba māra jari Ḷa Romanebema boro itea parata jara pebari quírāca Ḷléa. ¹² Domiaza Ḷarima umé ne codaca ewarida obaria, idjaba die edabaraza māa bía aba diabaria.”

¹³ Maḷne Romanebema boro itea parata jara pebarira jīga nūmasia. Baribara bajānaa acalé basía. Ātebara sopuadeba idji so Ḷra upeda jarasia: “Ācōrē, māra quírā djuburiadua. Māa jūmawāyā cadjiruada obaria.”

¹⁴ Māa bārāa jaraya: pariseo cāyābara maḷ ēberāra diguida wāsīde Ācōrē quírāpita jipa basía. Bariduada dji dro-maara Ḷa quírā Ḷabara Ācōrēba edaara Ḷya. Abalba ara idjida edaara Ḷabara Ācōrēba dji dramaara Ḷya.–

Jesuba warra zaquerā bia jara Ḷda

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Maḷne ḶCARḶBA ādji warra zaquerāda Jesuma enesidaa idji jawada Ḷra Ḷpeda bia jara Ḷmārēā. Jesu ume nībabadarāba maḷ unusidade djibarirāda quēāsidaa. ¹⁶ Baribara

Jesuba warrarāra trācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia:

–Idu warra zaquerāra māmaa zebidadua, Ācōrēba pe erobadebemara ādjirā quírāca panā bēra. ¹⁷ Māa wārāda jaraya: warra zaqueba idji zeza epēbari quírāca abalba Ācōrēda epēbāra, maḷ ēberāra Ācōrēba pe erobaēa.–

Parata bara Ḷa Jesu ume bedēada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ēberā dji droma Ḷba Jesua iwidiisia:

–Jaradiabari bia, Ācōrē ume ewariza zocai Ḷai carea Ḷmā cārēda oida Ḷa?–

¹⁹ Jesuba idjía jarasia:

–ḶCārē cārēā māra dji biaēda a Ḷa? Ni abalda dji biaēa, ababe Ācōrēdra dji bīa. ²⁰ Bāa cawa Ḷa Ācōrēba obi Ḷa bedēara. Nāwā jara Ḷa: daunemarādua, mīā bearādua, ne drarādua, sewadeba djārāra bié jararādua, Ḷa zezara Ḷa papa sīda wayadua.–⁸

²¹ Dji ēberāba panusia:

–Cūdra edalba māa jūma maḷgara o Ḷa.–

²² Maḷ ūrīpeda Jesuba idjía jarasia:

–Wādī bāa ne aba oida Ḷa: bāa ne erobara jūma nēdobuepeda dji paratara ne neé quedeea diadua. Māwā nebiada bajāne erobaya. Maḷbe mā ume nībade zedua.–

²³ Maḷ ūrīsīde dji ēberāra bio sopuasīa bio bara Ḷa bēra. ²⁴ Jesuba idjira māwā Ḷda unusīde nāwā jarasia:**

–Wārāda bio zarea Ḷa ēberā ne bara Ḷba Ācōrēra idji Boroda Ḷai carea. ²⁵ Ne bara Ḷba Ācōrēra idji Boroda Ḷai cāyābara cameyoda āguja urīade eda wāichaara Ḷa.–

²⁶ Maḷ ūrīpedadaba iwidiisidaa:

–Māwāra Ācōrēba Ḷcaidra ēdra edai?–

§18:20 Exodo 20:12-16.

**18:24 *Idjira māwā Ḷda*. Griego bedēade ḶCARḶ cartade māra neēa. Idjaba ḶCARḶ cartade ḶḶ Ḷa: “Idjira sopua Ḷa.”

²⁷ Jesuba panusia:

–Ēberāba poya ocara Ācōrēmaarā oicha ɓla.–

²⁸ Maāne Pedroba jarasia:

–ɓla ĕpēni carea daiba ne jūmada amesidaa.–

^{29–30} Jesuba ādjía jarasia:

–Māla wārāda jaraya: abaɓba Ācōrēda idji Boro ɓai carea idji deda, djibarirāda, djabarāda, quimada, warrarā sida ameibɓla, idjia amena cāyābara nañ ewaride bio auɗuara edaya. Idjaba jirūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai ɓaya.–

Jesuba idji beaɗidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarāra awara edepeda jarasia:

–Ācōrēneba beɗeabadarāba mā, Nañ Djara Edadadebemada cartade ɓasidaa. Dadjirā Jerusaleñe jūɓɓadade ādjia ɓapeɗadara jūma māwāya. ³² Ācɓɓaba māra judiorāéa jida diadia. Māra ipiɗa bié jaradia idjaba mā quirāɗarrara idodia.†† ³³ Maābe māra uɗapeɗa beadia. Baribɓla ewari ūbeade māra ārēbaya.–

³⁴ Maāgɓeɗemada ādjirāba ni maārī biɗa cawadaé basía. Ādjia cawa crīchadaé bēra adua panasidaa idjia cārēda jara ɓla.

Jesuba dauberrea ɓa biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jūɓɓarāde ēberā dauberrea ɓlaɗa o icawa parata iwidi ɓlaɗa chūmasia. ³⁶ Idjia ēberārā ɓaga zebɗada ūrīsīde iwidiɗia cārē cārē māwā duanɗa. ³⁷ Maāne ācɓɓaba jarasidaa:

–Jesu Nazareɗemada zebɓla bēra ɓaga duanɗa.–

³⁸ Maā carea dauberrea ɓara jīgua ɓiasia:

–jJesu, Davideba zeda, māra quirā djuburiadua!–

³⁹ Idjira Jesu nocoare wāɓɗarāba quēāsīdaa chuɗeamārēā. Baribɓla jīguaara ɓiasia:

–jDavideba zeda, māda quirā djuburiadua!–

⁴⁰ Maā ūrīsīde Jesura nūmesia. Maābe dauberrea ɓara caita enebipeɗa iwidiɗia:

⁴¹ –jCārēda quirā ɓa māla oida?–

Dauberrea ɓaba panusia:

–Mā Boro, mā dauba unuida quirā ɓla.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Unu beɗua. ɓla ijāna bēra ɓiasia.–

⁴³ Ara maāda unu ɓepeɗa Jesu caidu nībade wāsia. Idjia Ācōrēra bio bia jara nībasia. Maā unupeɗadara bida Ācōrēra bia jara panesidaa.

Zaqueoba Jesu ununa

19 Jesura Jerico purude jūpeɗa wāyā wāɓɓla basía. ² Mama ēberā Zaqueo abadada ɓasia. Maā Zaqueora Romanebema boro itea parata jɓɓa peɗarā boro basía. Bio ne bara ɓasia. ³ Idjia Jesura unu quirā ɓasia. Baribɓla ēberā maārī quiru bēra ēberārā powua nūmɓa poya unué ɓasia. ⁴ Maā bēra Jesu wāɓɓla na pira wāpeɗa sicomoro bacuruɗe āta wāsia. ⁵ Māwā ɓaɗe Jesura arima jūēsia. Maābe ātaa acɓpeɗa jarasia:

–Zaqueo, isabe eɗaa zedua. Idi māra ɓa dede cāine wāya.–

⁶ Ara maāda Zaqueora ɓasriɗa eɗaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. ⁷ Maā ununapeɗa jūmarāba Jesuɗemada nāwā bié beɗe duanesidaa:

–Jāñ Jesura ēberā cadjirua obari dede cāine wāsia.–

††18:32 Isaía 50:6; 53:5.

⁸Idji dede Zaqueora Jesu quĩrãpita nũmepeda jarasia:

–Mã Boro, ne neé quedearãa mãa erobãdebemada ësadra diaya. Mã awara sewadeba djãrãneda auðu edadabari mãa ßarima quĩmãrẽ jẽda diaya.–

⁹Jesuba idjã jarasia:

–Idi Açõrẽba ßara, ßa eberãrã sida êdrl edasia, Abrahãba ijãna quĩrãca ßaa ijã ßa bẽrã.^{††} ¹⁰Wãrãda mã, Naã Djara Edadaba dji adua ßeada êdrl edai carea jarãde zesia.–

Paratadeba ne jara ßa

Mateo 25:14-30

¹¹Jesura Jerusaleã caita ßa bẽrã dji arima duanãba crĩcha panasidaa ara mã ewaride Açõrẽra ãdjirã Boro bai carea zeida. Jesuba jara ßara ãrĩ panã bẽrã ne jara ßadeba nãwã jarasia:

¹²–Eberã dji dromada tamã dewara druadaa wãsia jũmarã boroba idjira ara idji druadebema boroda ßamãrẽã. Idjia crĩchasia mãwãnacarea jẽda zeida. ¹³Wãi naẽna idji nezocarãda die trãpeda paratada waibãa ãdjiza diasia.^{¶¶} Mãne jarasia: “Mã neémisa naã paratara waribidãdua.” ¹⁴Baribãrlã idji druadebemarãba idjira bio quĩrãma panã bẽrã, eberãrãda diabuesidaa jũmarã boroa nãwã jaradamãrẽã: “Daiba quĩrãẽ panã idjira dai boro baida.”

¹⁵Mãwãmĩna dji boroda ßesia. Jẽda zedacarea idji nezocarãra trãcuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶Mãne aãa na zepeda jarasia: “Mã boro, ßa parata diadara mãa ßarima die auðu waribisia.” ¹⁷Mã carea dji boroba jarasia: “Bia ßaa, nezoca bia. Mãa mãrĩ diadara ßa aride oda bẽrã mãa ßa jãwãda die puruda ßaya.” ¹⁸De-

wara nezocada zepeda jarasia: “Mã boro, ßa parata diadara mãa ßarima juesuma auðu waribisia.” ¹⁹Mã carea dji boroba jarasia: “Mãa puruda juesuma ßa jãwãda ßaya.”

²⁰Mãlbe dewara nezocada zepeda jarasia: “Mã boro, ßa parata diadara nama ßaa. Mãa wuade ßarã waga erobasia. ²¹Mãwã osia ßara waya ßa bẽrã. Mãa cawa ßaa ßa quĩrã djuburiacada djãrãneda edai carea. Mã awara djãrãba upedãdara ewabaria.”

²²⁻²³Mã carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara ßadjia jara ßadeba ebuda ßaa mãa jarãdara oé basida. Bã mãra mãwã ßada bio cawa ßasibãrlã çcãrẽ cãrẽã parata wagabada dede mã paratara ßade wãẽ basi? Mãwã odabara mã paratara dji eabada sida edacasia.”

²⁴Mãlbe dji boroba dji arima duanã jarasia: “Idjia erobãra jãrĩnapeda dji die erobãa diaãdua.” ²⁵ãdjirãba jarasidaa: “Baribãrlã, dai boro, idjia die erobãa.” ²⁶Dji boroba jarasia: “Mãa jaraya: dji aride obarã mã auðuara diaya, baribãrlã dji aride ocaa mã mãrĩ diada sida jãrĩya.

²⁷Mã awara mã ãdji boro baida quĩrãẽ pananara enenapeda mã quĩrãpita quenãdua.”–

Jesu Jerusaleãne jũẽna

Mateo 21:1-11; Marco

11:1-11; Juaã 12:12-19

²⁸Mãwã jaradacarea Jesura nocodaa Jerusaleãnaa wãsia. ²⁹Wããrlãde Bepague puru idjãba Betania puru caita Olivo eyade jũesia. Mãlbe idji ume nĩbabadarãda umé puruãda diabuesia. ³⁰ãdjã nãwã jarasia:

–Puru quĩrãpe ßãdaa wãnadua. Jũẽãdãde bãrãba burro zaqueda

^{††}19:9 *Abrahãba ijãna quĩrãca ßa ijã ßa bẽrã.* Griego bedẽde ßã ßa: “Bãra Abrahã warra bẽrã.”

^{¶¶}19:13 *Paratada waibãa.* Griego bedẽde ßã ßa “diez minas.” Mina aãa edai carea cien ewari trajãda ßasia.

ununia. Mañ burro zaque ãrã wadi ni abalada wãnacaa. Ērã edadapeda enenadua. ³¹Mañne abalaba bārãa cārē cārēã jāvã ērã panada iwidiɓara jaradadua: “Dadji Boroba quĩrã ðaa.”–

³²Ara mañda wãnapeda Jesuba ãdjía jarada quĩrãca unusidaa. ³³Burro ērã panane djibariba ãdjía iwidiisia:

–¿Cārē cārēã mã burroa jāvã ērã panã?–

³⁴Ādjirãba panusidaa:

–Dadjirã Boroba idjĩmaa edebisia.–

³⁵Ara mañda burroa Jesumaa edadapeda ãdjia cacuade jã panara burro ãrã ðasidaa. Mañbe Jesura ãrã çhũmnapeda edesidaa. ³⁶Jesu wãɓara no-coare ēberãrãba cacuade jã panara tōcua wãsidaa idji bia edadi carea. ³⁷Jesu Olivo eyadeba edaa wãi carea ðade jũma idji ume nĩnaba Ācōrēã jĩgua bia bedea duanesidaa. Bio ðasrida panasidaa Jesuba ne ununacada ãdji quĩrãpita o ðada bērã. ³⁸Ādjirãba jara duanesidaa:

¡Bio bia ðaa jũmarã Boro Ācōrē trãneba zebara!^{§§}

¡Jãlbeɓara dadjirãra Ācōrē ume necai duania! ¡Bajãne ðara dji Dro-maara ðaa!

³⁹Mañ carea ãcãra pariseorã arima duanaba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡ba ume nĩbabadarãra çupeabidua!–

⁴⁰Baribara Jesuba ãdjía jarasia:

–Mãa wãrãda bãrãa jaraya ãdjirãda çupeadibara mōgarada ðagadia.–

⁴¹Jesu nocoɗaa wãɓaraɗe Jerusaleñ puruda unusia. Mañ puru carea jĩasia.

⁴²Mañne jarasia:

–¡Baa cawabaraɓara nañga ewaride caideba bara necai ðaida! Baribara dau barã ða quĩrãca ða bērã baa mañgara

poya cawaéa. ⁴³Mañ bērã ewari aba ba dji quĩrãra ba ume djōne zedia. Bãra jũrã edadapeda ba icawa mōgarara egoro sida boromea buedia ni abalada ēdrãrãnamãrēã. ⁴⁴Ba egode ðaebibladade jũma ba ēberãrãra quenania. * Ādjirãba ni abal mōgarara dewara mōgara ãrã ðedaéa. Mãwã oedia Ācōrēba ēdra edamãrēã diabuedara baa cawaéã bērã.–

Jesuba ne nēdobuebadarã ãyã jarecuada

Mateo 21:12-17; Marco

11:15-19; Juañ 2:13-22

⁴⁵Jesu Ācōrē de droma dajadaare jũɓaraɗe Ācōrēã diadi careabema nēdobuebadarãda unusia. Ne nēdo ðea sida zocãrã duanesidaa. Jesuba jũma ãdjirãra ãyã jaretacuasia. Nãwã jarasia:

⁴⁶–Ācōrē Bedeade nãwã ðã ðaa: “Mã dera dji iwidiɓada dea.” Baribara bãrãba “ne drãabadarã mĩrũbada uria” quĩrãca eropanã.–[†]

⁴⁷Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia ðabadjia. Mañne sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarãba, ēberãrã dji droma ðea bida idjira bea quĩrã panasidaa. ⁴⁸Baribara poya bead–aé basã jũmarãba idji bedeara ewariza ũri panã bērã.

¿Cai trãneba Jesuba jaradia ða?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

20 Ewari aba Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberãrãa bedea bia Ācōrē ãdjirã Boro baidebemada jaradia ðasia. Mañne sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã sida zesidaa. ²Ādjirãba Jesua nãwã iwidiisiaa:

§§19:38 Salmo 118:26.

*19:44 Jeremia 29:3-4.

†19:46 Mã dera dji iwidiɓada dea. Isaia 56:7. Ne drãabadarã mĩrũbada uria. Jeremia 7:11.

–Daia jaradua, bla nama o ðara çcaiba obi ða?–³

³ Jesuba ádjía jarasia:

–Mla bida bārāa iwidiya. Panunadua. ⁴ Çcaiba Juałra diabuesi borocuemārēā? ÇĒberāba wa Bajāne ðaba?–

⁵ Małne ara ádjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne ðaba diabuesiada adibara idjia jaraya: “Małda çcārē cārēā ijānaé basi?” ⁶ Baribara Ēberāba diabuesiada adibara, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Purumaarā Juałra Ācōrēneba bedeabari basia.–

⁷ Mał bērā ádjirāba nāwā panusidaa:

–Daiba adua panla caiba diabuesida.–

⁸ Mał carea Jesuba jarasia:

–Māēteara mla bida bārāa jaraéa caiba mla jāwā obi ðada.–

Djārā néu acłbadadebema ne jara ða

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara ðadeba nāwā jarasia:

–Ēberāda basia. Mał ēberāba uvada idji ējūāne úsia. Małbe idji néura ācara ēberārā jawaedā basia. Ádjirā ume beēda basia néu zaubarade jūmasāwā idjía diadida panada. Małbe tama wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida panara edade wāmārēā. Baribara néu acł panla dji nezocara puodapeda jēda jaretabuesidaa ni cārē sida diadaé.

¹¹ Mał carea dewara nezocada diabuesia. Baribara małga sida puodapeda bié jaradapeda jēda jaretabuesidaa ni cārē sida diadaé. ¹² Mał carea dewarada diabuesia, baribara małga sida bio puodapeda āyā jaretabuesidaa.

¹³ Mał carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “ÇJālbe mla sāwā oi?

Mał warra bio quirā ðada ádjimaa di-abueya; āībērā idjidra wayadēsicada.”

¹⁴ Māwāmīna idji néu acł panla dji warra unubadade jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba eroðara jūma edaya. Īdjira beatadia! Māwābara dji ējūāra dadjirā itea beya.” ¹⁵ Ara małda dji warrara néu āi ededapeda beasidaa.

Bārāmaarā néu djibariba çsāwā obā?

¹⁶ Araa wāpeda ádjirā jūma quenapeda idji néura dewarāra acłbiya.–

Dji arima ðeaba mał ūrīsideade jarasidaa:

–Biara ða Ācōrēba małgara idu māwābiēda.–

¹⁷ Baribara Jesuba ádjimaa acłpeda jarasia:

–Māēteara çcārē cārēā Ācōrē Bedeade nāwā ða ða?

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ðada besia.[¶]

¹⁸ Bariduada mał mōgara lral ðaeibara aþeda jūma ðagazoaya, idjaba mał mōgarada abal lral ðaeibara dji ēberāra pepedeā tabeya.–[§]

¹⁹ Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba mał jara ðadeba ádjirāda bié jarasida. Jesura jida quirā panasidaa baribara puruda waya panasidaa.

ÇRomanebema boro itea parata jara pebdade diadida panla?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

²⁰⁻²¹ Małbe judiorā dji dromarāba ācara diabuesidaa Jesuda quirācuita acłamārēā. Małgarāba Jesu bié bedeabarada ūrīsideara ara małda jidadapeda ádji druadebema boro jawade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quirāca wānapeda Jesua nāwā iwīdisidaa:

³20:2 Bla o ðara. Małba jara ða Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuadada, cacua bié bea biabidada, idjaba purua jaradia ðada.

[¶]20:17 Salmo 118:22.

[§]20:18 Isaía 8:13-15.

–Jaradiabari, daiba cawa panla bla jipa jaradiabarida. Bala ni abalare bacada, atebala wara bedea Acore odebemada jumaraa jaradiabarida. ²²Mateara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jala pebadaza idadji judioraba diadida bia bala wa bie ba?–

²³Baribala Jesuba cawa basia idjira neblarade badi carea mawa panla. Maal ber jarasia:

–[¿Bara ba care carea mla bie bedeabi quiria panla?]** ²⁴Ma parata pichida aba acabidadua. ¿Cai quiradarrada nal paratade ba? ¿Cai trada ba?–

Adjiraba panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

²⁵Maal carea Jesuba adja jarasia:

–Mawa baibala Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Acorenera Acorea diadadua.–

²⁶Adjiraba Jesura jumarā quirāpita poya bie bedeabidaé basia. Atebala idjia jarada carea bio cawa crichadaé berā abeda chupea duanesidaa.

**Beudarā lrēbadidebema
Jesuba jarada**

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

²⁷Mawa panane lala saduceorāda idjimaa zesidaa. Saduceorāba ijanacaa beupedara lrēbadida. Maal berā Jesua nawa iwidišidaa:

²⁸–Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea basia eberāda warra neé bade jaidabala, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bala dji djaba jaidada itea warra unui carea.†† ²⁹Ewari aba djabarāda siete panusidaa. Dji nabemada quima edasia, baribala warra neé jaidasia. ³⁰Maal carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribala idji

sida warra neé jaidasia. ³¹Maal carea dji ubeabemaba edasia baribala idji sida warra neé jaidasia. Juma dji djabarāba maal wērāra edasidaa baribala warra neé jaidasidaa. ³²Mawānacarea dji wērā sida jaidasia. ³³Maal siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Mawāra lrēbadi ewaride ¿sālgaba idjira erobei?–

³⁴Maal carea Jesuba panusia:

–Nal ejuane eberā quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa. ³⁵⁻³⁶Baribala eberā Acoreba bia unu bala lrēbadia. Maalne adjirāra quima edadaéa ni quima diadaéa. Waa beudaéa. Adjirāra Acore bajānebema nezocarā quirāca beadia. Lrēbapedada berā Acore warrarāa. ³⁷Maal awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmānebemada cartade baside cawabisia beudarāra lrēbadida. Idjia Acoreba nawa trā jarasia: Abrahā Acore, Isa Acore, idjaba Jacobo Acore.‡‡ ³⁸Idjira beu bea Acoreéa atebala zocai bea Acoreā. Acoremarā jumarāda zocai beaa.–

³⁹Maal carea lala judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–Bala aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰Jesuba juma bia panuna berā dewarāba iwidišidaa wayasidaa.

**Acoreba edra edabari diai
jaradara ¿cai warra?**

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹Maalbe Jesuba adja iwidišia:

–¿Sawāerā eberāra jara panla Acoreba edra edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³Daviba Salmo cartade nawa jarasia:

Dadjirā Boroba mā boroa jarasia: mā jawa araare chūmedua aba ba

**20:23 Griego bedeade lala cartade bedea corchetede bala neéa.

††20:28 Deuteronomio 25:5-10.

‡‡20:37 Exodo 3:2-6.

ume dji quĩrũrã m̃la ba jawaeða
 ÐABARΛÐaa.^{¶¶}

⁴⁴ Ācõrẽba ēdrΛ edabari diai jaradada Daviba m̃l Boroada asibarΛ, ¿sãwã Davi warra bai?–

Jesuba judiorã ley jaradiabadarã bié jarada

*Mateo 23:1-36; Marco
 12:38-40; Luca 11:37-54*

⁴⁵ Jũmarãba ũrĩ duanane Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

⁴⁶–Judiorã ley jaradiabadadebemada quĩrãcuita ðeadaua. Ādjirãba djio nẽbla ðeada jã awua beaa. Mañ awara purude nĩnane quĩrĩabadaa ēberãrãba wayaadeba “mẽrã” adida. Judiorã dji jarebada dede ādjira dji dromarã chũmebadade chũme quĩrĩabadaa; ābaa ne cobadade biða ara mañ quĩrãca obadaa. ⁴⁷ Pẽdra wẽrãrãba erobeara jũma jãrĩbadamĩna dji biarãda crĩchabiði carea jũmarã quĩrãpita dãrã Ācõrẽa iwidiabadaa. Mañ carea Ācõrẽba ādjirãra biara cawa oya.–

Pẽdra wẽrãba Ācõrẽa ne diada

Marco 12:41-44

21 Mãwã ðade Jesuba unusia ne dia panada. ² Mañne unusia pẽdra wẽrã ne neé quiruba parata eðaara quiruda umé diabarΛada.^{§§} ³ Mañ carea Jesuba jarasia:

–M̃la wãrãda bãrãa jaraya: jãñ pẽdra wẽrã ne neé quiruba auðurã diasia jũmarãba diapedada cãyãbara. ⁴ Ādjirãba dji ađubadadrΛ diasidaa, baribarΛ wẽrã ne neé quiruba ne coi carea erobadada jũma diasia.–

Ācõrẽ de droma jũma ārĩni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

⁵ Ācõrãba jara duanasidaa Ācõrẽ de dromara mōgara biya quedeaba o cobacãdada idjaba ēberãrãba Ācõrẽ itea nebã edepedadaba biya cobacãdada. Mãwã panane Jesuba ādjia jarasia:

⁶–Bãrãba nama unu panara ewari aba jũma ārĩnia. Nañ mōgara capeadara jũma tođogozoaya.–

⁷ Mañ bẽrã ādjia Jesua nãwã iwidiisidaa:

–Jaradiabari, Ācõrẽ de dromara ¿sãlbe tođogozoai? ¿Cãrẽneba cawadi mañ ewarira caita ðada?–

⁸ Jesuba panusia:

–Quĩrãcuita ðeadaua ni abãba cũrũgarãnamãrẽã. Zocãrãba jaradia ādjidrΛ Ācõrẽba ēdrΛ edabari diai jaradada. Mañ awara dji ewarira bio caita ðada adia. Mãwãmĩna ādjirãra ēpẽranadua. ⁹ Bãrãba ũrĩnia puruda dewara puru ume djõ duanada idjaba ara ādjiduba djõ duanada, baribarΛ dauperarãnadua. Mañgãra jũma mãwãida ðla. BaribarΛ jĩrũarebema ewarira ara mañda jũẽã.–

¹⁰ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Abãl puruda dewara puru ume djõnia; abãl druadebema borora dewara druadebema boro ume djõnia. ¹¹ De uremia minijichiada baraya, puru zocãrãne jarrabada zeya, idjaba cacua bié ðaida quĩrãtanoa odjacuadia. Mañ awara bajãne ununaca baðada ununia. Mañba ēberãrãra bio ne wayadia.

¹² BaribarΛ mañ naẽna bãrãra bié odi carea ēpẽnia. Ācõrã jidapeda judiorã dji jarebada dede ededia. Mañbe cawa odapeda preso ðabiðia. Idjaba m̃l ijã panã carea bãrãra dji dromarã

^{¶¶}20:42-43 Salmo 110:1.

^{§§}21:2 Parata eðaara quiruda umé. Griego bedede ðã ðla “lepta umé.”

quĩrãpita, dji bororã quĩrãpita bida ededia. ¹³Maľne bãrãba mľnebemada ãdjirã quĩrãpita jaradĩa. ¹⁴Baribãrã crĩcharãnadua maľ ewaride dji bororãa cãrẽda jaradida bãrã bedede panãẽda cawabidi carea. ¹⁵Mľabãrã bãrãa crĩcha cawaada diaya bedea cawadamãrẽã. Maľ bẽrã bãrãba jarabãdara bãrã quĩrãma panãba ni cãrẽ sida poya biẽ jaradaẽa.

¹⁶Ara bãrã zezaba, bãrã djabarãba, bãrã ãberãrãba, bãrã ume dji biarã bida bãrãra jida diadia. Mãwã bãrãra ľcãrã quenabidia. ¹⁷Mľ ĩjã panã carea jũmarãba bãrãra quĩrãmania. ¹⁸Baribãrã bãrã jaurera mľa ewariza bio waga erobaya.* ¹⁹Maľ ewari zareade bãrãba mľ ĩjã panãda igaradaẽbãrã, ewariza ãcõrẽ ume zocai panania.

²⁰Bãrãba ununia sordaorãba Jerusaleľ purura jũrãbãdada. Maľ unubãdade cawadĩa dji puru jũma ãrĩni ewarira jũesida. ²¹Maľne Judea druade ãeara eyadaa isabe wãnadua, Jerusaleľne ãeara ãdrãdadua, dji puru caita ãeara purudaa wãrãnadua. ²²Maľ ewaride ãcõrẽba idji purura cawa oya.† Idji cartade ãpedãdara jũma mãwãya. ²³Maľ ewaride wẽrãrã ãiogoã ãeara, warra ju dawa erobeã sida bio miã djuburi ãeãdia. Jũmarãda bia migadĩa ãcõrẽba naľ purura cawa obãrã bẽrã. ²⁴ľcãrã necoba quenania, ľcãrã druã ãeaza jida edecuaãdia. Maľne judiorãẽba Jerusaleľra ãdji jawãda eropanania aba ãcõrẽba ããda ewaridãa.‡

Naľ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵Bãrãba ľmãdaura, jedecora, chĩdau sida quĩrã awara ununia. Maľgãba unubiya ewari minijĩchiada zebãrãda.¶ Maľ carea naľ ãjũãne ãberãrãra bio dauperadĩa. ãdjirãba cawa crĩchadaẽa pusa quĩrũ ããba dji cãbãyã ĩgũa nũma bẽrã. ²⁶Bajãne ãea quĩrã awara ãebãrãde ãberãrãra bio dauperadĩa. Naľ ãjũãra minijĩchia nũmãda unu panã bẽrã abeãda ľyãba neẽ ãæcuaãdia. ²⁷Maľnebãrã mľ, Naľ Djara Edada ľjãrãne ãããã bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorroã ããda ununia.§ ²⁸Maľ unubãdade ããsridãdadua, bãrã ãdrãdi ewarira ľrã ãã bẽrã.–

²⁹Maľbe Jesuba ne jara ããdeba nãwã jarasia:

–Higojõda wa baridua bacurada bio quĩrãcũita aããdadua. ³⁰Bacuru itucu nũmebãrãde bãrãba cawabadaã dãrãẽne poara zeida. ³¹Ara maľ quĩrãca bãrãba jũma maľ unubãdade cawadĩa ãcõrẽ jũmarã Boro bai ewarira caita ããda.

³²Mľã bãrãã wãrãda jaraya: naľ ewaridebema ãberãrã beudi naẽna maľra jũma mãwãya. ³³Bajãra jõya, naľ ãjũã sida jõya baribãrã mľã jarãdara wãrãda mãwãya.

^{34–35}Quĩrãcũita ãeãdadua ãcõrẽra quĩrãdoada amaaba. Beu nĩbarãnadua idjaba naľ djaraba o quĩrĩã ãããã orãnadua. Naľ ãjũãnebemada jũmawãyã crĩcharãnadua. Quĩrãcũita ãeãdaẽbãrã, maľ ewariba bãrãra jidaya animarã jidabada dji animarã ľrã cawaẽne ãæbari quĩrãca. Maľ ewarira

*21:18 *Mľã bãrã jaurera ewariza bio waga erobaya.* Griego bedede ãã ãã: “Bãrã buãara ni abããda aduaẽa.”

†21:22 Daniel 9:25-27; Osea 9:7.

‡21:24 Isafã 63:18.

¶21:25 Isafã 13:9-10.

§21:27 Daniel 7:13-14.

jūmarā ārlā cawaéne zeya. ³⁶Mañ carea bio quĩrācuita ðeadaua. Ācōrēa ewariza iwidĩ pananadua mañ ewari minijichiadebemada ēdrapedada quĩrānebadĩ carea cobadara jūma ode wānadua.–

³⁷Jesuba Ācōrē de droma dajada āsa jaradia ðapeda diamasi Olivo eyadaa wābadjia. ³⁸Mañ bēra diapedada ēberārara Ācōrē de dromanaa wābadjidaa Jesuba jaradia ða ūrĩni carea.

Jesu beadi carea crĩcha jarā panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ 11:45-53

22 Pañ ēsābari neé cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebabada ewari abadaa. ²Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesu beadi carea crĩcha jarā panasidaa. Baribara puruda waya panā bēra ebuða o quĩrāé panasidaa.

³Māwā ðade diauruba Juda Iscariote crĩchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basia. ⁴Judara sacerdote bororāmaa, Ācōrē de droma zarrarā dji bororāmaa bida wāsia. Ādjirāa jara-sia sāwābala Jesura jidabida. ⁵Mañ ūrsidade ādjirāra bio ðasridapeda idjia paratada diadiada asidaa. ⁶Bia ðlada apeda Judara wāsia. Mañbe idjia jarābadjia ēberārā neéne Jesura jidabi carea.

Jesuba doce edadarā ume ne coða

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷Pañ ēsābari neé ða cobada ewarira jūēsia. Mañ ewaride judiorā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebadĩ carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa. ^{**}⁸Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida dia-

buesia mañ cobadara ādji itea ode wā-namārēā. Nāwā jarasia:

–Dadji judiorā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebadĩ carea cobadara jūma ode wānadua.–

⁹Mañne ādjia iwidisidaa:

–¿Bla sāma quĩrā ða daiba mañgara ode wānida?–

¹⁰Jesuba panusia:

–Purude eda wābdade bārāba ununia umaquirāba zocoda eronida. Idji caidu wānadua idji wābala deada. ¹¹Mañ de djibarā nāwā jaradadua: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwidibisia: mña, mñ ume nĩbabadarā bida Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebadĩ carea cobadara ¿sāma coði?” ¹²Mañne idjia ātaarebema dejā waiðlada jūma biya o nūmlada acabiya. Mama oðadua.–

¹³Wābdade Jesuba ādjia jarada quĩrāca unusidaa. Ara mañda Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebadĩ carea cobadara osidaa. ¹⁴Ne coði bēra Jesura, idjia diabuedarā sida mesa icawa chūpanesidaa. ¹⁵Mañne ādjia jarasia:

–Mā bio bia mĩgai naēna mña wārāda nañ cobadara bārā ume ābaa co quĩrā basia. ¹⁶Mña bārāa wārāda jaraya: nañ coðaba waa coēa aba Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroðeblada. Nañ cobadaba jara ða jūma māwānacarea wayacusa coya.–

¹⁷Mañbe tazada idji jlawade edapeda Ācōrēa bia jarapeda nāwā jarasia:

–Nañra doðadua. ¹⁸Mña jaraya: uva ðara waa doēa aba Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroðeblada.–

¹⁹Mañbe pañda idji jlawade edapeda Ācōrēa bia ðlada asia. Cōrācupeda ādjia diabladade nāwā jarasia:

–Nañra mñ cacuaa, bārā carea diabala. Coðadua. Mñ quĩrānebadĩ carea ara nañ quĩrāca o pananadua.–

**22:7 Exodo 12:1-28.

²⁰ Ara mañ quĩrāca ne copedadacarea tazara idji jawade edapeda jarasia:

–Nañ tazade Ɂara mñ oa bārā carea erozoabarāa. Mñ oadeba Ācōrēba bārā ume bedeā djiwidida Ɂabarāa.^{††}

²¹ Baribara mñ jidabira nama mñ ume ne co Ɂaa.^{‡‡} ²² Wārāda mñ, Nañ Djara Edadara bia mĩgaida Ɂaa Ācōrēba jarada quĩrāca, jbaribara mñ jidabi ēberāra bio miā djuburi Ɂaa!–

²³ Mañ carea idji ume nĩbabadarāba ara ādjiduba iwidi duanesidaa caibara Jesura māvā oida.

¿Caida dji dromaara Ɂa?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Māvā panane ara ādjiduba iwidi duanesia caida dji dromaara Ɂa cawaya.

²⁵⁻²⁶ Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

–Ni aɁalɁa idjira dji dromaara Ɂada crĩcháié Ɂaa. Nañ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadaa idjaba ādji purura carebariada abadaa. Baribara bārāra māvā Ɂeadié panla. Dji drōāara Ɂara dji cūdraara Ɂa quĩrāca Ɂaida Ɂaa. Dji borora nezoca quĩrāca Ɂaida Ɂaa. ²⁷ Ēberāmaarā ¿caida dji dromaara Ɂa: dji mesade ne coi carea chūmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji mesade chūmebarida dji dromaara Ɂaéca? Baribara mñra dji dromada Ɂamĩna nama bārā tāēna nezoca quĩrāca Ɂaa.

²⁸ Mñ bia mĩga Ɂaside bārāba mñ ume jūma droasidaa. ²⁹ Mañ bēra mñ Zezaba mñ Ɂada quĩrāca mñ bārāra dji bororāda Ɂacuaya. ³⁰ Mñ purude bārāra mñ ume ne codia. Bārāra Israeldeba yōpedada doce purudebema bororāda Ɂeadi bēra bugue biya quedeade chūpanania.–

Pedroba Jesu igaraéana ada

Mateo 26:31-35; Marco

14:27-31; Juañ 13:36-38

³¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Simoñ, Simoñ, diauruba Ācōrēa iwidisia bārā miā sē Ɂadeba mñ ijā panara igarabi carea. ³² Baribara mñra Ācōrēa iwidisia Ɂaa ijā Ɂara igararamārēā. Māvāmina igaraya. Baribara Ɂaa jēda crĩchapeda Ɂa djabarāra carebadua biara ijānamārēā.–

³³ Mañ carea Pedroba Jesua nāvā panusia:

–Mñ Boro, mñra Ɂa ume ababe preso wāida crĩcha Ɂaéa; ātebala Ɂa ume beuida crĩcha Ɂaa.–

³⁴ Jesuba idjía jarasia:

–Mñra jaraya, Pedro, ara nañ diamasi eterre berui naēna Ɂaa Ɂarima ūbea mñra unucaada aya.–

Ewari zarea jūɁabara

³⁵ Mañbe Jesuba ādjía jarasia:

–Mñra bārā parata neé, buchaca neé idjaba jĩrūne jābada neé diabueside ¿ne care Ɂaesidaca?–^{¶¶}

Ādjirāba panusidaa:

–Ni cārē sida care Ɂaeé basía.–

³⁶ Mañ carea idjía jarasia:

–Baribara mñra jaraya: idira parata eroɁabara ededua. Buchaca bara Ɂabara mñ sida ededua. Djōbada neco neé Ɂaba idjia cacuade jābarira nēdobupeɁa aɁa nēdodua. ³⁷ Mñra jaraya: Ācōrēneba bedeabariba mñnebema Ɂadara wārāda māvāida Ɂaa. Nāvā Ɂasia: ara idjida ēberā cadjirua quĩrāca idu beabisia.^{§§} Mñnebema Ɂapedadara wārāda jūma māvāya.–

^{††}22:20 Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34.

^{‡‡}22:21 Salmo 41:9.

^{¶¶}22:35 Luca 10:1-20.

^{§§}22:37 Isaía 53:12.

³⁸ Mañ carea ädjiräba jarasidaa:

–Dai Boro, nama djöbada necoda umé eropanaa.–

Jesuba jarasia:

–Besia. Waa bedearänadua.–

Jesuba Olivo eyade Äcörëa iwidiida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Mañbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wäsia idjia obari quiräca. Idji ume nïbabadarä sida wäsidaa. ⁴⁰ Araa jüësideade Jesuba ädjia jarasia:

–Äcörëa iwidiidadua mñ igarada amaaba.–

⁴¹ Mañbe Jesura mögara tabarida ßa tamlane wäsia. Chiräborode cobepeda Äcörëa nāwā iwidiisia:

⁴² –Zeza, ßamaa bia ßabara, mñra idu bia mïgabarädua. Baribara mñra quiräca ßa quiräca orädua, ätebala ßa quiräca ßa quiräca odua.–

[⁴³ Māwā ßade bajänebema nezocaba ßaada idjia diade zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua ßa bërä Äcörëa wetara iwidi basia. Mañne idji jara oa quiräca egorödaa erozoasia.]*

⁴⁵ Jesuba Äcörëa iwidi ßapeda jëda wäsia. Mañne idji ume nïbabadarära sopuaba cāi panada unusia. ⁴⁶ Mañ carea ädjia jarasia:

–¿Cärë cärëa bārara cāi panl? Pirabaridapeda Äcörëa iwidiidadua mñ igarada amaaba.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Waði Jesu bedea ßade ëberäräda zocärä jüëcuasidaa. Judada ädji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadädebema basia. Jesu uridarrade isöi carea caita wäsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjia jarasia:

–Juda, isöbarädeba ¿mñ, Nañ Djara Edäara ßa jida diaica?–

⁴⁹ Jesu ume nïnaba cawasidaa idjira jidadaida. Mañ carea nāwā iwidiisidaa:

–Dai Boro, ¿necoba djönica?–

⁵⁰ Ara māwābarade abalba sacerdote dji droma nezoca clwara jawa araarebemada tatasia. ⁵¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–¿Djöränadua! ¡Idu ßadadua!–

Ara mañda dji ëberä clwara täpeda anibisia. ⁵² Mañbe Jesuba sacerdote bororäa, Äcörë de dromanëbema zarraräa, dji droma ßea zepedadaräa bida nāwā jarasia:

–Bāraba ¿cärë cärëa neco bara, bacuru bara mñra jāwā jidade ze panl? ¿Māwāra mñra ëberä minijichiaca? ⁵³ Ewariza mñra Äcörë de droma dajada bārä täëna ßadamina jidadaca basia. Baribara ara nawena Äcörëba diaurua idu poyabi ßa. Māwā bāraba o quiräca panara o panla.–

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Jesura jidadapeda sacerdote dji droma dedaa edesidaa. Pedroba tmlaba ëpë nïbasia. ⁵⁵ Mañne ßcaraba de duä tlada coadapeda caita chüpanesidaa. Pedro sida ädjirä täëna chümesia. ⁵⁶ Māwā ßade nezocawërä abalba Pedrorä tla cā chümlada unupeda bio acñ nümesia. Mañne jarasia:

–Za ßara Jesu ume nïbadjia.–

⁵⁷ Baribara Pedroba nāwā mëräsia:

–ßa jara ßa ëberära mñra unucaa.–

⁵⁸ Dāräëne dewaraba Pedrorä unupeda nāwā jarasia:

–ßara ädjidebemada jāwā ßa.–

Mañ carea Pedroba jarasia:

–Ache, māwäë.–

⁵⁹ Māwānacarea dewaraba jarasia:

–Wäräda za ßara Jesu ume nïbadjia. Idjira Galileadëbemada jāwā ßa.–

*22:44 Griego bedeadë zocärä cartadë mañ umëbema versículora neëa.

⁶⁰ Baribara Pedroba panusia:

–Ache, māa adua bla bla cārēda jara bāda.–

Pedro wadibida bedea bade eterera berusia. ⁶¹ Ara māwābarga de Jesuba Pedrora jēdaa parga acasia. Mañne Pedrora quīrānebasia Jesuba idjia jaradara: eterre berui naēna bla barima ūbea māra unucaada aya. [†] ⁶² Ara mañda Pedrora ayā wāpeđa bio sopuaba jiasia.

Jesu bié opeđađa

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Mañne Jesu jida eropanā ēberārāba idjira ipiđa bié jarabadjidaa idjaba puobadjidaa. ⁶⁴ Jesura quīrā baradapeđa ubadjidaa. Mañne nāwā jarabadjidaa:

–iĀcōrēneba bedeadua! iDaia jaradua caibara bara usida!–

⁶⁵ Mañ awara ne quīrātanoa jara pananeba Jesura bié jarabadjidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bāda

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juañ 18:19-24

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji jaresidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādjirā quīrāpita enebisidaa. Idjia nāwā jarasidaa:

⁶⁷ –Dairāa jaradua: ĳbara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–Māa bārāa jarabara sida ijānaēa.

⁶⁸ Mañ awara māa bārāa cārē cārēā ijānaē panāda iwidibara panunaēa. Idjaba

māra ēdra bādaēa. [‡] ⁶⁹ Baribara idiba ātaā mā, Nañ Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya bla jawa araare chūmaya.–[¶]

⁷⁰ Mañ carea jūmarāba iwidisidaa:

–Māwā baibara ĳbara Ācōrē Warraca?–[§]

Jesuba panusia:

–Māē, bārāba māwā jara panā.–

⁷¹ Mañne ādjirāba jarasidaa:

–iDadjirāba waa cārēda jarađi? ĳAra idji iteba jara bāēca idjira Ācōrē Warrada?–

Jesu Pilato quīrāpita bāda

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juañ 18:28-38

23 Ara mañda jūma dji dromarā ābaa dji jare panāra piradradapeđa Jesura Pilatoma edesidaa. ^{**} ² Mañbe Jesura Pilato quīrāpita nāwā bié jara duanasidaa:

–Dairāba ūrīsidaa nañ ēberāba dai purura quīrūbiga bāda. Romanebema boro itea parata jara pebadaē idjia diabi ama bla. Mañ awara jara bla idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Mañba idjira jūmarā boroada a bla.–

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

–iBada wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bla māwā jara bla.–

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberārā arima duanāa biđa jarasia:

–Māa unuē bla nañ ēberāra bedeaē bāda.–

⁵ Baribara wetara jara duanasidaa:

–Idjia jaradia bādeba dai judiorāa quīrūbiga bla. Nañrā Galilea druade

[†]22:61 Luca 22:34.

[‡]22:68 *Idjaba māra ēdra bādaēa.* Griego bedeaē lcala cartade māra neēa.

[¶]22:69 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

[§]22:70 Salmo 2:6-7.

^{**}23:1 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatorā Judea druadebema boroda bāsia. Dji boroda bāsia poa 26ēba āba 36 babarāda. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearā beacara panā bēra. Āba romanorāba māwā cawa ođida panasidaa.

māwā osia idjaba nañ purude bida māwā o ðla.–

Jesu Herodema edepedada

⁶Mañ ūriside Pilatoba ādjia iwidisia Jesura Galileadebema cawaya. ⁷Mamabemada cawaside Jesura Herodema diabuesia cawa omārēā.†† Herodera Galileade dji boro basia baribara mañ ewaride Jerusaleñ purude basia.

⁸Jesura trñ ðaga ða bēra dārābara basia Herodeba idjira unu quirīā ðada. Mañ bēra Jesu unuside bio ðasridasia. Idjia unu quirīā basia Jesuba ne ununacada obarada. ⁹Herodeba Jesua quirātanoa iwidisia, baribara Jesuba ni cārē sida panuē basia. ¹⁰Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasidaa. Ādjia Jesura bio bié jara panasidaa. ¹¹Māwā panane Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipida bié jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua jābidapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwānacarea Herodeba idjira Pilatoma jēda diabuesia. ¹²Mañ ewarideba ātaa Pilatora Herode ume dji quirū badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juañ 18:39–19:16

¹³Mañbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ābaa trñcuasia. ¹⁴Ādjirāna nāwā jarasia:

–Bārāba māmaa nañ ēberāra enesidaa jaradi carea idjia purura quirūbiga ðada; baribara bārā quirāpita bio iwidiidamīna bedeade ðada unuēā. ¹⁵Herode bida idjira bedeade ðlēda ununa bēra māmaa jēda diabuesia. Mañ bēra ebuda ðla

idjira beadié panada. ¹⁶Aðabe soaba ubipeda ēdra ðaya.–

¹⁷Poaza mañ ewaride Pilatoba preso beada aba ēdra ðabadjia.‡‡ ¹⁸Baribara jūma dji powua nūma ēberārāba nāwā ðia jarasidaa:

–jJālgara beabidua! jBarrabādra ēdra ðadua!–

¹⁹Mañ Barrabāra preso basia puru quirūbigada carea idjaba miā beada carea. ²⁰Pilatoba Jesuda ēdra ða quirīā ða bēra purua waya bedesias. ²¹Māwāminā waya jīgua ðia jarasidaa:

–jCrude cachi beabidua, crude cachi beabidua!–

²²Mañne Pilatoba waya ādjia jarasia:

–jBaribara nañ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oé ðla beadi carea. Mañ bēra soaba ubipeda ēdra ðaya.–

²³Baribara ādjirāra wadibida jīgua ðia duanasidaa Jesu crude cachi beabimārēā. Mañ awara sacerdote bororāba ara mañ quirāca jīgua jara duanesidaa aba Pilatoba ijābaradaa.¶¶

²⁴Mañ bēra Pilatoba ādjirāba jara panā quirāca osia. ²⁵Barrabāba purura quirūbigadamīna idjaba miā beadamīna Pilatoba idjira ēdra ðasia ēberārābara iwidiapedada bēra. Mañbe ādjia quirīā panā quirāca Jesura obisia.

Jesu crude cachi ðapedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juañ 19:17-27

²⁶Jesu crude cachidi carea edesidade Cirenenebema Simoñda purudaa zebara basia. Jesuba cru eronibadara mañ Simoñ ataubidapeda idji caidu edebisidaa.

²⁷Ādji caidu ēberārāda bio cābana wābada basia. Mañne ālara wērārāda

††23:7 Mañ Herodera Antipa trñ jarabadjidaa.

‡‡23:17 Griego bedeade zocārā cartade mañ versicolora neēa.

¶¶23:23 Sacerdote bororāba. Griego bedeade ālara cartade mañra neēa.

Jesu carea jīā panasidaa. ²⁸ Jesuba ādji-maa acapēda jarasia:

–Jerusaleānebema wērārā, mā carea jīārānada; ātebala ara bādji carea, bārā warrarā carea bida jīānada.

²⁹ Ewari aba ēberārāba jaradia: “Bio bia beaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” ³⁰ Małne eyaa nāwā jaradia: “Dai lāl baeua.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūmādua.”^{§§}

³¹ Ēberārāba mā, bacuru onoa quīrāca bāda beadibala,* bacuru pō quīrāca beara ḡsāwāni?–†

³² Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. ³³ Ējūā Boro Bawala abadama jūēsidade Jesura crude cachi jira bāsidaa. Dji ēberā cadjiru- arā sida crude cachi jira bāsidaa, aba Jesu jawa araare, aba idji jawa acłare.

³⁴ [Małne Jesuba jarasia:

–Zeza, ādjia o panla quīrādoada. Ādjia adua panla cārēda o panla.–]‡

Mał awara sordaorāra ne jemenesidaa Jesuba cacuađe jā bādara sāwā jedecadi cawaya.†

³⁵ Jūma małgala ēberārāba acł duanasidaa. Małne dji bororāba idjira ipida bié jara duanesidaa:

–Dewararāda carebasia.§ Ācōrēba id- jida dadjirā ēdra edamārēā bāsibala, ḡara iduba poya ēdrāléca?–

^{36–37} Mał awara sordaorā arima du- anaba Jesura ipida bié jarabadjidaa. Ād- jia Jesua uva ba oregueada diade wā- napeda jarabadjidaa:

–Bada wārāda judiorā borobala, ara bāduba ēdrādua.–

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira bāsidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabādada. [Griego bedeade, latiā bedeade, hebreode bida] nāwā bā bāsia: “Nałgala judiorā boroa.”**

³⁹ Małne ēberā aba cadjirua oāda carea crude cachinepēdadaba Jesura nāwā bié jarabadjia:

–Bada wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jarababala, bāduba ēdrāpeda dai sida ēdra bādua.–

⁴⁰ Baribala dewarabemaba idjira nāwā quēāsia:

–ḡBa sida cawa o panmīna wadibida Ācōrēra wayaéca? ⁴¹ Wārāda dadjira nama jira pananida panla cadjiruada opedada bēra. Baribala za ba ēberāba ḡcārē cadjiruada osi?–

⁴² Małbe idjia Jesua nāwā jarasia:

–Ba jūmarā boroda bebalađe māra quīrānebadua.–

⁴³ Mał carea Jesuba idjia jarasia:

–Mā wārāda jaraya: bala nane mā ume bajāne baya.–††

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

^{44–45} Umatipa lmadaura quisia. Małba nał ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. Ācōrē de dromane eđa wua eatl jira bala ēsidra cōā dogosia.‡‡

⁴⁶ Ara małne Jesuba jigua jarasia:

§§23:30 Osea 10:8.

*23:31 Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara edaude “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaia 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13.

†23:31 Ezequiel 15:1-8.

‡23:34 Griego bedeade lcala cartade beđa corchetede bala neéa.

†23:34 Salmo 22:18.

§23:35 Carebasia. Griego bedeade bā bala: “Ēdra edasia.”

**23:38 Griego bedeade lcala cartade beđa corchetede bala neéa.

††23:43 Bajā. Griego bedeade bā bala “paraíso.” Mama jipa bea jaidapedadarāra bia duanla.

‡‡23:44-45 Exodo 26:31-33.

–Zeza, mǎ jaurera ba jawade
 Ðabara. –^{¶¶}

Māwā jarapeda iyādrasia.

⁴⁷Mañ unuside sordaorā boro arima
 Ðaba Ācōrera nāwā bia jarasia:

–Wārāda nañ ēberāra jipa Ðasia.–

⁴⁸Jesu crude beabada acade
 wāpedadaba jūma māwānara
 ununapeda sopuadeba ādji so lǎl
 u duanada jēda wāsidaa. ⁴⁹Māwā
 duanane jūma Jesu unubadarāba,
 wērārā Galileadeba idji caidu
 nībapedadarā bida tamaba aca
 panasidaa.

Jesu tbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco

15:42-47; Juañ 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Ēberā Jose abadada Ðasia. Id-
 jira Arimatea puru Judea druadebema
 basía. Ēberā bia basía idjaba jipa Ða-
 sia. Ācōrera jūmarā Boroda Ðemārēā jlā
 Ðasia. Idjira judiorā dji bororānebema
 basía baribara bedea ausidade bia Ðaada
 aé basía. Ādjia opedadara bié unusia.
⁵²Mañ Josera Pilatoma wāpeda Jesu
 cacuada iwidisia tbari carea. ⁵³Mañbe
 Jesura edaa edapeda borobaba barapeda
 mōjē uria corodade eda Ðasia. Mañ uria
 corodade ni abal bēwārāda wadi Ðadaca
 basía.

⁵⁴Ānāubada ewarira lǎl Ða bērā ju-
 diorāba mañ ewari carea ne jūmada o
 eropananida panasidaa.

⁵⁵Ācāra wērārā Jesu ume Galileadeba
 zepedadada Jose caidu wāsidaa.
 Jūēnapeda mōjē corodara unusidaa.
 Idjaba unusidaa Jesura eda Ðabādada.
⁵⁶Mamaaba jēda wānapeda ādjirāba
 bēwārā patabada querada osidaa.

Nurēma Ānāūsidaa Ācōrē leyba jara Ða
 quīrāca.^{§§}

Jesu lřēbada

Mateo 28:1-10; Marco

16:1-8; Juañ 20:1-10

24 Nabema ewari domianebemane
 wērārāra diapedada Jesu
 tbaripedadamaa wāsidaa. Ādjia
 bēwārā patabada quera opedadara
 edesidaa. [Ādji ume dewara wērārā
 sida wāsidaa.]^{*} ²Baribara mōgara
 waibaa dji uria jūatara Ðadara orrocawa
 cobada unune wāsidaa. ³Dji uria
 eda wābdade dadjirā Boro Jesu beudara
 ununaé basía. ⁴Mañ carea ādjia abeda
 cawa crīchadaé basía. Cawaéne ādji
 caita ēberāda ume odjasidaa. Mañ
 ēberāba cacuade jl panara dorrodo
 Ðasia. ⁵Mañ carea wērārāra bio
 dauperabadaba edaa Ðarrusidaa. Mañne
 dji ēberārāba ādjia jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bārāba zocai Ðada
 beudarā tāēna jara panā? ⁶Idjira nama
 Ðléa lřēbada bērā.[†] Wadi Galileade
 panasidade idjia bārāa jaradara
 quīrānebadadua. ⁷Idjia nāwā jarasia:
 “Ācāra mǎ, Nañ Djara Edadara ēberā
 cadjiruarāa jida diadida panā. Māra
 crude beadia, baribara ewari ūbeade
 lřēbaya.”[‡]

⁸Mañnebarā ādjirāba quīrānebasidaa
 Jesuba māwā jaradada. ⁹Ara māda
 wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā
 once panāa, waabemarāa bida ādjia un-
 pedadara nēbarasidaa. ¹⁰Maria Mag-
 dalenaba, Juanaba, Santiago papa Mari-
 aba, dewara wērārā ādji ume panā bida
 Jesuba edadarā māwā nēbarasidaa.
¹¹Baribara wērārāba jara panara crīcha

^{¶¶}23:46 Salmo 31:5.

^{§§}23:56 Exodo 20:10.

^{*}24:1 Griego bedeade ācāra cartade bedea corchete de Ðara neéa.

[†]24:6 *Idjira nama Ðléa lřēbada bērā.* Griego bedeade ācāra cartade māra neéa.

[‡]24:7 Luca 9:22; 18:31-33.

neé ðaca ðada bêrã ádjirãba ijãnaé basía. ¹²Mãwãmĩna Pedrorã ara małda Jesu tɫɫaripedađamaa pira wãsia. Dji uriađe eđa acɫside ababe dji bêwãrã bɫrã ðada wuada unusia. Mał carea cawa crĩchaé diguidaa wãsia.

**Emaú puruđaa wãbada
ode nĩbapedada**

Marco 16:12-13

¹³Ara mał ewaride Jesu ijã ðeadađada umé Emaú puru zaquedaa wãbada basía. Mał purura Jerusaleñeba miğaé ðla.[¶] ¹⁴Ádjia jũma Jesu mãwãnanebemada beđa nĩbasidaa. ¹⁵Mãwã beđa nĩnane Jesura caita zepeda ádji ume nĩbasia. ¹⁶Baribɫɫ Jesuda mãwã ðada Ácõrẽba ádjia idu cawabié basía. ¹⁷Małne Jesuba ádjia iwidiisia:

–¿Bãrãba cãrẽda jara nĩna?–

Mał ũrĩsidađe nĩpanesidaa. Ebuda ðasia bio sopua panɫa.[§] ¹⁸Aba Cleopa abadaba panusia:

–Zocãrã Jerusaleñeba jũepedađadebemaba ¿ababe bɫabɫɫ adua ðaca nał ewaride sãwãnada?–

¹⁹Jesuba ádjia iwidiisia:

–¿Cãrẽnebemada jara panɫ?–

Ádjia panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada jara panɫa. Idjia ođadeba idjaba jarađadeba cawabisia idjira Ácõrẽneba beđeabarida. Ácõrẽba, puru biđa idjira bia unusidaa. ²⁰Baribɫɫ puru bororãba, sacerđote bororã biđa idjira crude cachi beabisidaa. ²¹Daiba crĩchasiđaa idjiabɫɫɫ dadi Israel purura bié ðađebebemada éđɫ ðlida. Mãwãmĩna idji beapedađara idiba ewari ũbea ðla.

²²Baribɫɫ ãcɫɫ wẽrãrã dai tãẽnabemaba jarapedada carea दौरã wetara

cawa crĩchadaé panesidaa. Ádjira idi diapedada idji tɫɫaripedađamaa wãsidaa. ²³Dji bêwãrãra ununaé bêrã daimaa jarade zesidaa ádjia bajãnebema nezocarãda unusidada. Małɫɫrãba ádjia jarasidamanaa Jesura ãrẽbasida. ²⁴Mał carea ãcɫɫɫ dairãnebemaba acɫde wãsidaa. Idji tɫɫaripedađama ara wẽrãrãba jarapedada quĩrãca unusidaa. Baribɫɫɫ idjida ununaé basía.–

²⁵Mał carea Jesuba ádjia jarasia:

–¿Jũma Ácõrẽneba beđeabadarãba jarapedađara bãrãba ijãna ama panɫa! ¿Bãrãra crĩcha neé panɫa! ²⁶¿Ácõrẽba éđɫ edabari diai jarađara dji Dromada ðei naẽna bia miğaida ðasiéca?–**

²⁷Małbe Ácõrẽ cartade idjidebema ðapedađada jũma cawa jarasia. Moiseba ðađada, Ácõrẽneba beđeabadarãba ðapedada sida jũma cawa jarasia.

²⁸Mãwã nĩnane ádji wãbada purude jũesidaa. Małne Jesura nocodaa wãbɫɫ basía. ²⁹Baribɫɫ ádjirã ume ðemãrẽã nãwã bio beđa djuburiasidaa:

–Ewarira queubođo bêrã wãrãdua. Dai ume ðeđu.–

Mał bêrã ádji ume ðesia. ³⁰Ne cobɫadade Jesuba pałda edapeđa Ácõrẽa bia jarasia. Cõrãcuapeđa ádjia diasia. ³¹Małnebɫɫ Ácõrẽba ádjia idu cawabisia Jesuda mãwã ðada. Baribɫɫ Jesura ara małda nẽbasia. ³²Małne ádjiduba nãwã jarasidaa:

–Idjia Ácõrẽ beđa cawa jara nĩbaside ¿dadjira bio ðɫsriđa pananaé basica?–

³³Ara małda ádjira jẽda Jerusaleñana wãsidaa. Małne Jesuba edađarã once panɫara dewararã ume ábaa dji jare panɫada unune wãsidaa. ³⁴Małɫɫrãba nãwã jara panasidaa:

[¶]24:13 *Miğaé ðla.* Griego beđeade ðá ðla “sesenta estadia.” Mał tɫmɫara once kilómetro quĩrãca ðla.

[§]24:17 *Mał ũrĩsidađe nĩpanesidaa. Ebuda ðasia bio sopua panɫa.* Griego beđeade ãcɫɫɫ cartade ðá ðla: “¿Cãrẽ cãrẽã sopua panɫ?”

**24:26 *Isaía 53:7-12.*

–¡Jesura wārāda ĩrēbasia! Simoġa ara idjida unubisia.–

³⁵ Ara maġda ādjia biġa nēbġasidaa ode sāvāpedadada. Ādjia jarasidaa:

–Jesuba paġ cōrācuaside daiba cawasidaa idjida māwā ħada.–

Jesuba edaġarāa ara idjida unubiġa

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juaġ 20:19-23

³⁶ Wadibiġa maġġdebema beġea du-anane Jesuda ādji ēsi odjasia. [Maġbe ādjirāa jarasia:

–¡Necai pananadua!–]††

³⁷ Maġ unusidade ādjirāra bio dauperasidaa, bēwārāda māwā ħada crīchāsida bēra. ³⁸ Baribġġ Jesuba ādjia jarasia:

–¿Cārē cārēā bārāra daupera panġ? ¿Cārē cārēā ĩġānaé panġ mġra ĩrēbasida? ³⁹ Mġ ġwara, mġ ġirū sida acġadua. Mġda ġāwā ħla. Mġra tānadua. Jaurera djara neé ħla, maġne acġadua: mġra djara bara ħla.–

⁴⁰ Māwā jarapeda idji ġwara, ġirū sida acġbisia.‡‡ ⁴¹ Māwāmġna ħasridaba ādjia wadi poya ĩġānaé basia. Ādjia abeda cawa crīchadaé basia. Maġ carea Jesuba ādjia nāwā iwidisia:

–¿Bārāba codira neé panġca?–

⁴² Maġ carea ādjirāba Jesua beġa baġada diasidaa. Urrajō sida diasidaa.¶¶

⁴³ Ara maġda ādji quĩrāpita cosia.

⁴⁴ Māwānacarea ādjia jarasia:

–Mġ wadi bārā ume ħaside jara ħabad-ġia mġnebema naēna ħapedaġara ġūma

māwāida ħada. Maġra Moiseba ħasia, Ācōrēba beġeabadarāba ħasidaa, id-ġaba Salmo cartade biġa ħġ ħla.–

⁴⁵ Maġbe Jesuba ādji crīchara ewasia Ācōrē beġea cawadamārēā. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

–Ācōrē cartade nāwā ħġ ħla: Ācōrēba ēdġġ edabari diai jaradara bia mġġaida ħla. Beuġacarea ewari ūbeade ĩrēbaya. ⁴⁷ Maġbe idji trġneba idji ĩġā beaba ēberārāa jaradia cadġiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwābġġ Ācōrēba ādji cadġiruara quĩrādoaya. Maġġara naārā Jerusaleġ puruġe jaradapeda ġūma puru ħeaza jarade wānia. ⁴⁸ Ara bādji dauba mġ māwānara ġūma unusidaa. ⁴⁹ Wārāda mġa bārāmaa mġ Zezaba diai jaradada diabueya. Maġra idji Jaurea. Maġ bēra bārāra nama Jerusaleġne pananadua aba idji ġħla bajāneba zeida ħla edabadaġaa.–

Jesu bajānaa wāna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Māwānacarea Jesuba ādjirāra Jerusaleġ puru daġadaa Betania caita pe edesia. Maġbe idji ġwara ġtaa wapeda ādjirāra bia jarasia Ācōrēba careba ħamārēā. ⁵¹ Māwā beġea ħaġe Ācōrēba idjira bajānaa edesia.§§ ⁵² Ādjirāba Jesua bia beġea pananapeda bio ħasridaa Jerusaleġnaa ġġda wāsidaa. ⁵³ Mamaġba ġtaa ādjirāra ewariza Ācōrē de droma daġadaare wābadġidaa Ācōrēa bia beġeadi carea.*

††24:36 Griego beġeade ġġġġ cartade beġea corchetede ħġra neéa.

‡‡24:40 Griego beġeade ġġġġ cartade maġ versículora neéa.

¶¶24:42 *Urrajō sida diasidaa.* Griego beġeade zocārā cartade maġra neéa.

§§24:51 Hecho 1:9-11.

*24:53 Griego beġeade ġġġġ cartade maġare ħġ ħla: “Amén.”

JUAĻ

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUAĻBA BADA

Jesu ume nībada JuaĻba naĻ cartada ħasia. Poa 80are Epeso purude ħaside ħasia. Baribara cartade jaraé ħa idjia ħadada. Ācraġmaara naĻ cartade JuaĻba ara idjida “Jesuba bio quīrīā ħa” trĻ jarabadjia (21:20-24).

JuaĻba naĻ cartara djabarā itea ħasia cawadamārēā ādjia Jesudebema ijāpedadara wārāda. Idjaba jūmarā itea ħasia Jesura wārāda Ācōrē Warrada ijānamārēā. MaĻ crīcha dromara JuaĻba ħasia 20:31ne: “Jūma naġgara ħasia bārāba Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jarađada, Ācōrē Warrada ijānamārēā. Māwā ijānibara idjideba zocai ħai arada eroħeada.”

NaĻ cartade JuaĻba ebuda cawabisia Jesura wārāda Ācōrēneba zesida. Maġgara naārā cawabisia ēberārāba jara panneba (1:1-51). Maġare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o ħadeba (2:1neba aba 11:44đaa). Maġare JuaĻba ħasia Jesu beui carea ħadebemada (11:45đeba aba 17:26đaa), idji igara ħeaba jidadapeda crude beapedadadebemada (18:1neba aba 19:42đaa) idjaba idji ijā ħeaba idji ġrēbada unupedadadebemada (20:1neba aba 21:25đaa).

NaĻ cartade Jesuba ebudaara jara-diasia Ācōrē Jauredebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26đeba aba

16:15đaa, 20:19-23). MaĻ awara ebuda bedeā ħa Ācōrēba idji Warra quīrīā ħadebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sāwā idji ijā ħeara quīrīā ħada (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26đaa).

Jesucritora Bedea abadaa

1 Naārēda “Bedeā” abadada ħasia.[†] MaĻ Bedea abadara Ācōrē ume ābaa ħasia. Wārāda Ācōrēda māwā ħasia.² Idjira naārēda Ācōrē ume ħasia.³ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idji neé Ācōrēba ni cārē sida oé basia.⁴ Bedea abadaba zocai ħai arada dia ħa. MaĻ zocai ħai arara ġnaa quīrāca ħa, maġneba Ācōrēba ēberārā idjidebemada cawabi ħa bēā.⁵ Ācōrēba cawabi ħara pāimane urua eradra ħa quīrāca ħa. MaĻ uruara pāimaba poya quiaēā.[¶]

⁶⁻⁷ Ēberāda ħasia Borocuebari JuaĻ abadada.[§] Ācōrēba idjira diabuesia ġnaanebemada bedeamārēā, jūmarāba ijānamārēā.⁸ Juaġra maĻ ġnaaé basia, ātebala maĻ ġnaanebemada bedeabadjia.⁹ NaĻ ējūāne zeida ħadadra maĻ ġnaa dji ara basia. Idjira jūmarā itea urua ħa.^{**}

¹⁰ Maġga ġnaara naĻ ējūāne ħasia. Ācōrēba idjideba naĻ ējūāra odamīna naĻ ējūānebemarāba idjira cawadaé basia.¹¹ Bajāneba idji druadebemarāmaa zesia. Māwāmīna idjira bia edadaé basia.¹² Baribara idji bia edapedadarāba idjira ijāsidaa. MaĻ bēā idjia ādjirāra ħasia Ācōrē warrarāda ħeadamārēā.¹³ Ādjira Ācōrē warrarā badaé basia ādji

[†]1:1 MaĻ versīculode JuaĻba Jesucritora Bedeada trĻ jarasia. Ara maĻ quīrāca Jesucritora Bedeada trĻ jarasia Apocalipsi 19:13de.

[‡]1:3 Proverbio 8:22-31. Ācraġ judiorāba jarabadjidaa Bedea abadara Ācōrē necawaada. Acġdua 1 Corinto 1:30.

[¶]1:5 MaĻ uruara pāimaba poya quiaēā. Griego bedeade maġba idjaba jara ħa: “MaĻ uruara pāimaba poya cawaēā.”

[§]1:6-7 Griego bedeade ababe “JuaĻ” ħā ħa.

^{**}1:9 Isaía 49:5-6.

papaba todadeba wa ādji djibarirāneba. Atebɾɿ Ācōrēbɿ idji warrarāda ɸasia.

¹⁴ Bedea abadara naĵ djara edapeda dadjirā tāēna nībabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirāa ebuɸa cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā ɸada. Maĵne dairāba unusidāa idjira dji droma ɸada, dadjirā Zeza Warrada māwā ɸɿ bērā. ¹⁵ Borocuebari Juaĵba idjidebemada nāwā jīgua jarabadjia:

–Mĵa naĵ ēberānebemada nāwā jara ɸabadjia: “Mĵ caidu zebɿɿ mĵ cāyābara dji dromaara ɸa, idjira mĵ naēna ɸada bērā.”–

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba naēna idji leyda Moiseɸeba dadjirāa diasia, baribɿ Je-sucritodeba dadjirāa cawabisia idjira wārāda sāwā ɸada idjaba idji biadeba dadjirāra bio careba ɸada. Wārāda idji bia waiɸa ɸaɸeba jūma dadjirāra ɸarima zocārā careba ɸa. ¹⁸ Ni aɸaɸa Ācōrēra ununacaa.†† Baribɿ dji Warra aɸabe ɸara Ācōrē bērā idjaba dji Zeza ume ābaa ɸɿ bērā, dadjirāa cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā ɸada.‡‡

Borocuebari Juaĵnebema

Mateo 3:11-12; Marco

1:7-8; Luca 3:15-17

¹⁹⁻²⁰ Judiorā dji dromarāba Jerusaleneba sacerdoterāda, levitarā sida Juaĵmaa diabuesidāa. Maĵgarāba Juaĵa iwidiſidāa:

–¿Bɿra cai? ¿Bɿra Ācōrēba ēɸɿ edabari diai jaradaca?–

Maĵne idjia ebuɸa jarasia:

–Mĵra Ācōrēba ēɸɿ edabari diai jaradāea.–¶¶

²¹ Ādjirāba wayacusa iwidiſidāa:

–¿Māēteara bɿra cai? ¿Bɿra Elīaca?–§§

Idjia panusia:

–Mĵra Eliaēa.–

Ādjirāba waya iwidiſidāa:

–Bɿra ¿Ācōrēneba bedebari dji droma ɸɿ zeida ɸadaca?–*

Idjia panusia:

–Mĵra maĵgāea.–

²² Maĵ carea ādjirāba iwidiſidāa:

–¿Māēteara bɿra cai? Dai diabuepedarāa ɸaɸebemada jarade wānida panɿa. Ara ɸadjidebemada daia ¿cārēda jarai?–

²³ Maĵne Juaĵba panusia:

–Ācōrēneba bedebari Isafaba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga ɸaɸe aɸaɸa naĵda jara ɸa: Dadji Boro ora jipa jaridadua.”† Mĵra maĵ ēberāa.–

²⁴ Juaĵmaa diabuepedarāra ĵcɿɿ pariseorā basia.‡ ²⁵ Maĵgarāba idjia iwidiſidāa:

–Bɿda Ācōrēba ēɸɿ edabari diai jaradāebɿ, idjaba Eliaēbɿ, idjaba Ācōrēneba bedebari dji dromaēbɿ, ¿cai trĵneba bɿra ēberārāra jāwā borocueca ɸa?–

²⁶⁻²⁷ Juaĵba nāwā panusia:

–Mĵara baidoba borocuebaria. Baribɿ mĵ caidu zeida ɸadara bārā tāēna ɸamīna bārāba idjira adua panɿa. Idjira mĵ cāyābara dji dromaara ɸa

††1:18 Exodo 33:18-20.

‡‡1:18 *Dji Warra aɸabe ɸara.* Griego bedeaɸe ĵcɿɿ cartade ɸɿ ɸa: “Ācōrē aɸabe ɸara.” Ācōrē bērā idjaba. Griego bedeaɸe ĵcɿɿ cartade maĵra neēa.

¶¶1:19-20 *Ācōrēba ēɸɿ edabari diai jaradada.* Maĵra griego bedeaɸe “Crito” ɸɿ ɸa. Critora trĵea. Jara ɸa “Ācōrēba ēɸɿ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ɸadada.” Arameo bedeaɸe jarabadaa “Mesías.”

§§1:21 Malaquia 4:5-6.

*1:21 Deuteronomio 18:15-19.

†1:23 Isaía 40:3.

‡1:24 Griego bedeaɸe maĵba idjaba nāwā ɸɿ ɸa: “Juaĵmaa diabuepedarāra pariseorāba diabuesidāa.”

bērā, idjia jīrūne jā ɓa ērāi carea māra bia ɓléa.–

²⁸ Jūma maḷḷara māwāsia ējūā Betania abadama, Jordaā do waa quīrārē āmādau odjabariare Juaḷba borocue ɓadama.[†]

Jesura Ācōrē Oveja Zaquee

²⁹ Maḷ nurēma Juaḷba Jesuda idjimaa zebɓɓada unusia. Maḷne idjia jarasia:

–¡Acɓadua! Jāḷdra Ācōrē oveja zaquee. Idjideba Ācōrēba naḷ ējūānebe-marāba cadjirua obadara quīrādoaya.[§]

³⁰ Idjidebemada mā naēna jarasia: “Mā caidu zebɓɓara mḷ cāyābara dji dromaara ɓaa, idjira mḷ naēna ɓada bēra.” ³¹ Naēna mā adua ɓasia Jesuda māwā ɓada. Baribara mḷ baidoba borocue ɓaa israelerāba cawadamārēā caida Ācōrēba diabuedada.–

³² Idjaba jarasia:

–Mḷa unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quīrāca zepeda Jesu ume ɓɓɓada. ³³ Mḷa adua ɓasia idjira dji dromaara ɓada. Baribara mḷa borocuemārēā Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “ɓaa unuya mḷ Jaurera abaḷ ēberā ḷrḷ zepeda idji ume ɓɓɓada. Unubaraḷde ɓaa cawaya maḷ ēberābara mḷ Jaurera dia ɓeida.”**

³⁴ Mḷa maḷḷara unusia. Maḷ carea māa jara ɓaa idjira wārada Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nībabadarā dji naārābemarā

Mateo 4:18-22; Marco

1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Maḷ nurēma Borocuebari Juaḷra wayacusa arima ɓasia. Idjaba idji ume nībabadarāda umé panasidaa. ³⁶ Maḷne Juaḷba Jesura caita wāɓɓada unupeḷa jarasia:

–¡Acɓadua! Jari ɓadra Ācōrē Oveja zaquee.–

³⁷ Maḷ ūrīnapeda Juaḷ ume nībabadarā umébemara Jesu caidu wāsidaa. ³⁸ Jesuba jēda acɓaraḷde idji caidu zebɓɓada unusia. Maḷne iwīdisia:

–Bārāba ¿cārēda quīrīā pana?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, ɓara ¿sāma ɓabari?– (Maḷ bedea Rabiba jara ɓaa “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–Acɓde zedadua.–

Ara maḷda wānapeda unusidaa sāma ɓabarida. Maḷ ewaride idji ume panesidaa quewara babara bēra.

⁴⁰ Juaḷba jarada ūrīnapeda Jesu caidu wāpedadara umé panasidaa. Aḷa Simoḷ Pedro djaba Andre basía. ⁴¹ Andrera Jesuma ɓapeda naārā idji djaba Simoḷda jarade wāsia. Unupeḷa jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.–††

⁴² Maḷbe Andreba Simoḷra Jesumaa edesia. Jūēpedadacarea Jesuba Simoḷmaa acɓpeda jarasia:

[†]1:28 Maḷ Betaniara dji Jerusaleā caita ɓa puruēa. Ḍcɓaraḷmaārā Juaḷba Betaniada ɓasia Batanea drua trāda āi ɓɓɓaraḷdeba. Idjaba Ḍcɓara cartade “Betābara” ɓa ɓaa.

[§]1:29 Levitico 16:20-22.

**1:33 Mḷ Jaurera dia ɓeida. Griego bedede “mḷ Jauredaba borocue ɓeida” ɓa ɓaa. Ezequiel 36:25-27; Isaía 11:1-2; Joel 2:28-29.

††1:41 Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Maḷra griego bedede “Crito” ɓa ɓaa. Critora trāa. Jara ɓaa “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ɓadada.” Arameo bedede jarabadaa “Mesías.”

–Bāra Joná warra SimoĀa, baribāra idiba ātaa bāra Cēpa adia.–^{‡‡} (MaĀ trĀ Cēpara idjāba Pedro abadaa.)

Jesuba Pelipe, Natanael sidā trĀna

⁴³Nurēma Jesuba Galilea druadaa wāida crīchasia. MaĀ bērā Pelipeda jarasia. Unupeda jarasia:

–MĀa quīrīā Ĕāa bāra mĀ ume nībaida.–

⁴⁴MaĀ Pelipera Betsaidā purudebema basia. Andrerā idjāba Pedro sidā mamabema basia. ⁴⁵MaĀne Pelipeba Natanaelda jarade wāsia. Unupeda jarasia:

–Moiseba Ĕāda leyde jara Ĕā ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedeabadarāba idjidebemada Ĕāsidāa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.–

⁴⁶Natanaelba Pelipea jarasia:

–ĴMāwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?–

Pelipeba jarasia:

–Wāna acĀde.–

⁴⁷Jesuba Natanael idjima zēbāra un-
uside jarasia:

–ĴAcĀdadua! NaĀdra wārāda israelerā dji araa. Djārāra cūrūgacaa.–

⁴⁸Natanaelba Jesura unuca bada bērā
iwīdisia:

–Bāa mĀnebemada Ĵsāwā cawa Ĕā?–

Jesuba panusia:

–Pelipeba bĀ jarade wāi naēna mĀa cawa basia bāra higojō bacuru edrecare Ĕāda.–

⁴⁹MaĀ carea Natanaelba jarasia:

–Jaradiabari, bāra wārāda Ācōrē War-
raa. Bāra dadji israelerā Boroa.–

⁵⁰MaĀne Jesuba jarasia:

–MĀa bāra higojō bacuru edrecare Ĕāda cawasiada a Ĕā carea Ĵbāa māwā crīcha Ĕāca? MaĀ cāyābara ne ununaca waiĔāara beada zocārā unuya.–

⁵¹MaĀbe Jesuba jarasia:

–Wārā arada mĀa jaraya: bārāba ba-
jāra ewa nūmada ununia. Idjāba ununia
bajānebema nezocarāra mĀ, NaĀ Djara
Edada Ĕāmaa uđaa zedapeda ātaa wā
duanāda.–^{¶¶}

Jesuba baidoda uva Ĕā babisia

2 Ewari ūbea badacarea ēberāda dji
edasiāda Canā purude Galilea dru-
ade. MaĀ carea Ĕāsrīda ewarida o
panasiāda. Jesu papada mama Ĕāsia.
²Jesura, idji ume nībabadarā sidā maĀ
quima edabāra Ĕāsrīda o panāmaa
jarasiāda wānamārēā. ³Māwā panāne
uva Ĕāra jōna bērā dji papaba Jesua
jarasia:

–Uva Ĕāra jōsia.–

⁴MaĀne Jesuba jarasia:

–Papa, Ĵcārē cārēā bĀa mĀa maĴgara
jara Ĕā? MĀ ewarira wadi jūēē Ĕāa.–^{§§}

⁵Baribāra Jesu papaba dji jede panāa
jarasia:

–Idjia jarabāra jūma odādua.–

⁶MaĀne sei zoco waiĔāa mōgara
odada arima panasiāda. Judiorāba
maĀ zocodeba baidoda juebadjīdaa ne
sagĀdapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi
carea. Zocoza veinte wa treinta galōĀ

^{‡‡}1:42 *Joná*. Griego bedeade maĀ trĀra JuaĀ abadaa. *Cēpa, Pedro*. MaĴgarā trĀba jarabadaa “mōgara.”

^{¶¶}1:51 *Genesi* 28:12.

^{§§}2:4 *MĀ ewari*. ĀcĀrāmaārā Jesuba jara Ĕāsia idji beadidebemada. Dewararāmaārā Jesuba jara Ĕāsia idjira Ācōrēba diai jarada ebuđā cawabi ewaridebemada. Idjāba ĀcĀrāmaārā jara Ĕāa Jesuba uva Ĕā diaidebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada.

poya ðeasia.* ⁷Maĵne Jesuba uva ða jede panĀa jarasia:

–Za ðea zocoda baidoba biradadua.–

Ara maĵda bira ta nūmasidaa. ⁸Maĵbe Jesuba jarasia:

–Jāĵbe maĵrī juedapeda uva ða jede panĀ boromaa ededadua.–

Ara maĵda māwā osidaa. ⁹Maĵbe uva ða jede panĀ boroba maĵ baido baĵada do zasia. Wārada uva ðada dosia, baribarĀ idjia adua ðasia sāma juesidada. Ababe dji jede panĀbaĀ cawa panasidaa. Uva ða jede panĀ boroba dji umaquīrā quima edaya ðada trĀpeda jarasia:

¹⁰–Jūmarāba naārā uva ða biara ðada jeĵebadaa. Jirūare quīrā paĀra duane-nacarea uva ða mācuaé ðada jeĵebadaa. BaribarĀ bla uva ða dji biara ða mērā erobadada ĀrābaĀ jeĵebibaĀ.–

¹¹Maĵ ne ununaca naārā odara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. Maĵgĵeba idjira dji Dromada unubisia. Māwā idji ume nībabadarāba idjira wārada ĵĵasidaa.

¹²Māwānacarea Jesura CapernauĀ purudaa wāsia. Idji papada, idji djabarāda, idji ume nībabadarā sida idji ume ābaa wāsidaa. Mama dārā pananaé basía.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā ĵarecuada

Mateo 21:12-13; Marco

11:15-18; Luca 19:45-46

¹³Judiorā Egiptodeba ēdĀpedada quīrānebabada ewarida caita ðasia.†

Maĵ bērā Jesura JerusaleĀnaa wāsia.

¹⁴Mama Ācōrē de droma dajada unusia Ācōrēa babue diadi careabemada

nēdobue panĀda. Pacada, ovejada, puchirā sida nēdobue panasidaa. Idjaba ĀcaĀba Ācōrē de dromane diaida ða paratara dji drua āĵba zebadarā nēbla nēdobuebadjidaa āĵbema paratara diacara panana bērā. ¹⁵Maĵ carea Jesuba ĵĀcarada soa quīrāca osia. Maĵba Ācōrē de dajada duanĀra, ādji ovejada, ādji paca sida jūma āyā ĵaretacuasía. Dji parata nēdobuebada mesa coretacuabaĀde ādji paratara egode cua dogosía. ¹⁶Māwā obĀĀde idjia puchirā nēdobuebadarā jarasia:

–Jūma naĀĀra āyā ededadua. MĀ Zeza dera ne nēdobuebada deda orānadua.–

¹⁷Maĵne idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa Ācōrē Bedeade nāwā ĀĀ ðada: “Ba de dromara mĀ bio quīrā ĀĀ bērā mĀra beuya.”‡

¹⁸Māwā ðade judiorā dji dromarāda arima panasidaa. MaĀĀrāba Jesua jarasidaa:

–Dairāa unubidua Ācōrēba bla jāwā obi ðada.–

¹⁹Jesuba panusia:

–NaĀ de dromada ārīnibarĀ, mĀ ewari ūbeade wayacusa oya.–

²⁰Maĵne judiorā dji dromarāba jarasidaa:

–NaĀ Ācōrē de dromara 46 poa edesia jūma pārāni carea.¶ Maĵda bla ĵsāwā ewari ūbeade jūma oyada a ða?–

²¹Jesuba naĀ de dromaana aside ara idjidebemada bedea ðasia. ²²Idji Ārēbadacarea idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa idjia māwā jaraĵada. Maĵbe ādjirāba Ācōrē Bedeade ĀĀ Āra, Jesuba jaraĵa sida wārada ĵĵasidaa.

***2:6** *Veinte wa treinta galoĀ.* ĀcaĀ traduccioĀne ðasidaa ochenta wa cien litro. Griego bedeade ĀĀ Āla “metreta umé wa ūbea.”

†**2:13** Exodo 12:1-27.

‡**2:17** Salmo 69:9. Griego bedeade ĀĀ Āla: “Ba de dromara mĀ bio quīrā ĀĀ bērā mĀra babueya.”

¶**2:20** Ācōrē de droma pārānada cuarenta y sei poa edesia baribarĀ waĵĀara o panana bērā pārānaca basía.

Jesuba ēberārā sāwā bea cawada

²³ Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabama ewarīde Jesura JerusaleĀne basia. MaĀne zocārā ne ununacada osia. MaĀ carea zocārāba idjira ijāsīdaa. ²⁴ Baribara Jesuba jūmarā crīchada cawa Ēa bēra ijāē basia ādjia wārāda ijā panada. ²⁵ Jūmarā soda cawa Ēa bēra ni abalaba idjia ēberārā sāwā beada jaradiē panasīdaa.

Jesu Nicodemo ume bedeada

3 Pariseoda basia Nicodemo abadada. Idjira judio dji droma basia. ² MaĀ Nicodemora diamasi Jesumaa wāsia. MaĀbe Jesua jarasia:

–Jaradiabari, dairāba cawa panla bara Ācōrēba diabuedada. Bla o Ēa ne ununacara ni abal ēberāba poya oēa Ācōrēda idji ume Ēalēbara.–

³ Jesuba idjia jarasia:

–Wārā arada māa blā jaraya: ēberāda wayacusa todaēbara Ācōrē purudebema baēa.–⁸

⁴ MaĀ carea Nicodemoba idjia iwīdisia:

–ĶSāwā dadji drōā Ēada wayacusa todi? Māēteara Ķdadji papa biteda wāida Ēaca wayacusa todamārēā?–

⁵ Jesuba panusia:

–Wārāda māa blā jaraya: baidodeba, Ācōrē Jauredeba bida todaēbara, Ācōrē purudebema baēa.** ⁶ Dadji papaba tođara naĀ djaradeba zedaa, baribara wayacusa tođara Ācōrē Jauredeba tođaa. ⁷ Māa wayacusa tođida panana ada carea jūmawāyā crīcharādua. ⁸ Nāūrāra bariduaareba puābaria. Dji

jīguara ūrībarimīna cawacaa sāmaareba zeida idjaba sāmaa wāida. Ara maĀ quīrāca Ēa Ācōrē Jauredeba tođara. Ācōrē Jaurera ununacamīna cawa panla ēberā sode sāwā o Ēada.–

⁹ Nicodemoba jarasia:

–Ācōrē Jaureba Ķsāwā maĀra māwā oi?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Bla Israeldebemārā Ācōrē bedeada jaradiabari dji dromamīna ĶmaĀda adua Ēaca? ¹¹ Wārā arada māa blā jaraya: daiba cawa pananebemada, unu pananebema sīda bedeada panla baribara daiba bedeada panara bārāba ijānacaa. ¹² Māa naĀ ējūāne unubadebema jara Ēada bārāba ijānacabara, bajānebemada jaraibara Ķsāwā ijāni?

¹³ Ni abalada bajānaa wānacaa maĀ cawai carea. Ababe mā, NaĀ Djara Edadaba maĀra cawa Ēa, bajāneba zeda bēra.†† ¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ējūā pōāsa ewaraga Ēade dama Āta jira Ēada quīrāca,‡‡ mā, NaĀ Djara Edadara Āta jira Ēadia mā ijābdara Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēa.–“††

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrā Ēa bēra idji Warra aba Ēada naĀ ējūānaa diabuesia jūma idji ijābdara aduarānamārēā, ātebara idji ume ewariza zocai beadamārēā. ¹⁷ Ācōrēba idji Warra naĀ ējūānaa diabueē basia ēberārā bedeade Ēamārēā ātebara diabuesia ēdra edamārēā. ¹⁸ Ācōrēba idji Warra ijā bara bedeade Ēada aēa. Baribara idji Warra ijāē bara Ācōrēba bedeade Ēada abaria, idji Warra aba Ēada igara Ēa bēra.

§3:3 Wayacusa toēbara. Griego bedeade maĀba idjaba jara Ēa: “Bajāneba toēbara.”

**3:5 Ālarāmaarā maĀ bedeaba nāwā jara Ēa: “Ācōrē Jaureba ēberā sagpeda wayacusa tobiēbara, maĀ ēberāra Ācōrē purudebema baēa.”

††3:13 Griego bedeade ālara cartade idjaba Ēa Ēa: “Idjira bajāneba Ēa bēra.”

‡‡3:14-15 Numero 21:4-9.

“3:14-15 Griego bedeade ālara cartade idjaba Ēa Ēa: “Beudapeda aduarānamārēa.”

¹⁹ Ācōrēba naļ ējūānebemarāra bedeade panlana abaria naļ carea: ānaara naļ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nībadīda panlāda ununamārēā. Baribara ēberārāba obadara cadjirua bēra pāimadrā biara quīrāsīdaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba ānaara quīrānācaā. Ānaanaa zedācaā ādjia cadjirua o panlā cawarānamārēā. ²¹ Baribara jūma wārā epē beara ānaanaa ze panlā ādjia Ācōrēba quīrā bā quīrāca obadada jūmarāba cawādamārēā.

Borocuebari JuaĀba Jesudebema bedeada

²² Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sīda Judea druadaa wāsīdaa. Mama panasīdade idji ijābdara borocuebadjia. ²³ Maļmīsa JuaĀba borocue bābadjia Enoļne Salim puru caita. Mama baidoda egorodeba ltaā bogadrā nūmabadjia. Ēberārāra idjimāa wābadjīdaa, maļne idjia borocuebadjia. (²⁴ Maļgara māwāsia JuaĀ preso jidadi naēna.) ²⁵ Maļ ewarīde ācāra JuaĀ ume nībabadarāda dewara judio ume caicayasīdaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea ne saglbadādebema carea.^{§§} ²⁶ Māwānacarea JuaĀmaa wānapēda jarasīdaa:

–Jaradiabari, bā ume JordaĀ quīrārē bādaba ēberārāra borocue bā. Idjidebemada bāa bedeasia. Jūmarāda idjimāa wā duanā.–

²⁷ Maļ carea JuaĀba jarasia:

–Ācōrēba iduarībībāra, ni ābaaba ēberārāra zocārā jara peēa. ²⁸ Bārāba māla jaradara ūrīsīdaa. Māla jarasia māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradēda. Idjaba jarasia māra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawādamārēā mā caīdu zeidebemada. ²⁹ Quīma edabadae dji wērā edabara umaquīrāda dji

dromaa. Idji ume dji biada arima bebaria idjia jarabara ijā oi carea. Baribara bāsrīda bāa idji bedeada ūrī bā bēra. Ara maļ quīrāca māla ūrī bāa mā dji biaba ēberārāra jare bāda. Maļ carea māra bio bāsrīda bāa. ³⁰ Idjida dji dromaara bāida bāa. Māra edaara bāida bāa.–

Ātaarebema ēberā

³¹ Ātaareba ze bāra jūmarā cāyābara dji dromaara bāa. Naļ ējūāne beara naļ ējūānebema bēra āba namabemadrā bedebadaa. Maļ bēra bajāneba ze bāra jūmarā cāyābara dji dromaara bāa. ³² Idjiabara bedea bāa bajāne ununanebemada, ūrīnanebema sīda. Māwāmīna idjia bedea bāra naļ ējūānebemarā ni ābaaba ijānācaā. ³³ Baribara idji bedea ijā bāba cawa bāa Ācōrēba jara bāra wārāda. ³⁴ Ācōrēba diabuedaba Ācōrē bedeada jarabaria, Ācōrēba idji Jaureda idji ume bēmarēā diada bēra. ³⁵ Dadjī Zeza Ācōrēba idjī Warrara quīrā bā; maļ bēra ne jūmada diasia idjī jawaeda erobamārēā. ³⁶ Idjī Warra ijā bāra Ācōrē ume ewarīza zocai bāya, baribara dji Warra igara bāra Ācōrē ume ewarīza zocai baēa. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o bācārīa.

Jesu Samariadebema wērā ume bedeada

4 Maļ ewarīde parīseorāba ūrīsīdaa Jesuba JuaĀ cāyābara ēberārā zocārāra erobāda idjaba borocue bāda. (² Wārāda Jesuba ēberārāra borocueē basīa. Idji ume nībabadarābāra borocuebadjīdaa.) ³ Parīseorāba maļ ūrīpēdadada Jesuba cawāda bēra Judea druade bādada Galīlea druadaa wayacusa wāsia.

⁴ Baribara Galīleadaa wāi carea Samaria druade wāida basia. ⁵ Wābāraē Samariade bā puru Sicar

§§3:25 Dewara judio. Griego bedeade ācāra cartade bā bāa “judiorā.”

abadama jūēne wāsia. Mañ purura Jacoboba idji warra Josea diada ējūā caita ðaa.* ⁶Mama baido juebada uriada ðasia Jacobo queraside badada. Umatipa baboðode Jesura ode nība sē ðasia. Mañ bērā mañ baido juebada uria caita chūmesia. ⁷⁻⁸Jesu ume nībabadarāra puruðaa wānoasidaa codi carea ne nēðode. Māwā ðaðe wērā Samariadebemada baido jueðe zesia. Jesuba mañ wērāa jarasia:

–Māa baidoda diadua.–

⁹Mañne wērāba Jesua jarasia:

–Māra Samariadebema wērāa. ¿Cārē cārēā judioba māa baidoda iwiði ða?–

Idjia māwā jarasia judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā.†

¹⁰Jesuba panusia:

–Ācōrēba dia ðada ðaa cawabarābara idjaba za baido iwiði ðada caida cawabarābara, ðaa māa baidoda iwiðicasia. Mañbe māa baido zocai ðai djiwiði diabarida diacasia.–

¹¹Wērāba jarasia:

–Baa ¿cārēba baido juei? Nañ baidora edu ðaa. Mañ zocai ðai djiwiði diabari baidora ¿ðaa sāma juei? ¹²Dairā drōā naēnabema Jacoboba nañ baidora dairā itea amesia. Nañgāðebemada idjia do ðabadjia. Idji warrarāba, idji animarā biða dobadjidaa. ¿Māwāra ðara Jacobo cāyābara dji dromaara ðaca?–

¹³Jesuba panusia:

–Bariduaba za ða baidoda doibara, wayacusa opichiaa. ¹⁴Baribara māa dia ða baido dobarara waa opichiaēa. Idjira Ācōrē ume ewariza zocai ðaya, māa dia ða baidora idjide ewariza bogadra ða quīrāca ðai bērā.–

¹⁵Mañne wērāba jarasia:

–Māēteara mañ baidora māa diadua waa opichiarāmārēā, idjaba waa nama baido jueðe ze amaaba.–

¹⁶Mañ carea Jesuba jarasia:

–Ba quimada trāne wāpeða namaa zedadua.–

¹⁷Wērāba jarasia:

–Māra quima neē ðaa.–

Jesuba jarasia:

–Baa jara ðara wārāa. Baa quima neē ðaa. ¹⁸Wārāda ðaa quima juesuma edabarāa. Idjaba ðaa nañ ewaride eroðara ða quimaēa. Baa jara ðara wārāa.–

¹⁹Mañ carea wērāba jarasia:

–Māmaarā ðara Ācōrēneba bedeabarida jāwā ðaa. ²⁰Dai drōā naēnabemarāba nañ eyaðe Ācōrēa bia bedeabadjidaa,‡ baribara bārā judiorāba jarabadaa Jerusaleñnebara idjia bia bedeadiðida panada. ¿Sāmarāa wānida panā Ācōrēa bia bedeadi carea?–

²¹Jesuba panusia:

–Māa jara ðara ijādua. Ewari aba nañ eyaðe idjaba Jerusaleñne biða dadji Zeza Ācōrēa bia bedeade wānaēa. ²²Bārā Samariadebemarāba Ācōrēa bia bedeabadamīna idjira adua panā. Baribara dai judiorāba idjira cawa panā, judiorāneba Ācōrēa sāwā ēberārā edra edabarida cawabi ða bērā.† ²³Baribara ewari jūēida ðadara jūesia. Iðira dadji Zezaba quīrā ðaa ēberārāba adji beamalaba bia bedeadiðida idji Jauredaba idjaba wārāda cawa pananeba. Aða māwābarā idjia aride bia bedeadi. ²⁴Ācōrēa jaurea. Mañ bērā ēberārāba idjia bia bedeade

*4:5 Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32.

†4:9 Judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā. Griego bedeade mañba idjaba nāwā jara ðaa: “Judiorā Samariadebema epedecode ne codaca bērā.”

‡4:20 Samariadebemarāba Guerizim eyaðe Ācōrēa bia bedeabadjidaa. Josuera, idji ume panā siða mama Ācōrēa bia bedeasidaa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quīrāpe ðaa.

†4:22 Isafā 2:2-3.

quĩrĩã panɓɓara māwā oéida panla idji Jauredeba idjaba wārāda cawa pananeba.–

²⁵ Wērāba jarasia:

–Mā cawa ɓaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa wārāda zeida.[§] Idji zebalde dadjirāa ne jūmada cawabiya.–

²⁶ Mañ bēra Jesuba jarasia:

–Mā, ɓa ume bedea ɓada idjía.–

²⁷ Māwā ɓade Jesu ume nībabadarāra purudeba jēda zesidaa. Ādjirāba cawa crīchadaé panesidaa Jesura wērā ume bedea ɓada unune zepedada bēra. Baribara ni aɓaɓba Jesua iwididaé basia cārēda quĩrĩã ɓasida wa cārēā wērā ume bedea ɓasida. ²⁸ Mañbe wērāba idji zocora amepeda puruɗaa wāsia. Jūēpeda ēberārāa jarasia:

²⁹ –Mā ununa ēberāda aɓade wānadrā. Idjia mǎa jarasia jūma mǎa naēna oɗada. Mā crīcha ɓaa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.–

³⁰ Ara mañda ēberārāra purudeba wāɓarasidaa Jesu ɓamaa. ³¹ Mañmisa Jesu ume nībabadarāba idjía bedea djuburia panasidaa ne comārēā.

³² Baribara Jesuba jarasia:

–Ne coéa, mǎa coi carea eroɓara bārāba adua panla.–

³³ Idji ume nībabadarāba ādjiduba jara duanesia:

–Aɓaɓba idjira ne cobisiscada.–

³⁴ Mañ bēra Jesuba ādjirāa jarasia:

–Mā Diabueɗaba obi ɓara jūma o ɓade ne co ɓa quĩrāca ɓaa. ³⁵ Bārāba jarabadaa: “Wadi jedeco quĩmārē ɓaa néu ewadi carea.” Baribara mǎa jaraya: aɓɗadua, ēberārā mǎmaa zebadara néu purea taɓa quĩrāca panla. Ācōrē bedeara ara nawena ijāni carea ɓeaa. ³⁶ Néu ewadi ewarira jūēsia.

Néu ewabada quĩrāca bārāra trajadia ēberārāba mǎda ijānamārēā. Māwā ādjirāra Ācōrē ume ewariza zocai panania. Néu ewabariba edabara carea ɓasridabaria. Ara mañ quĩrāca bārāra ɓasridadia ēberārāba mǎ ijāɓada carea. Mañ bēra dji néu ewabarira dji ubari ume ɓasrida panania.

³⁷ Dadjia jarabadara wārāa: “Aɓaɓda ne uida ɓaa idjaba aɓaɓba ewaida ɓaa.” ³⁸ Ara mañ quĩrāca mǎa bārāra diabuesia dewarārāba upedadada ewadamārēā. Ādjia upedadada bārāba bia ewa panla.–

³⁹ Zocārā Samariadebemarā mañ purude panabadaba Jesura ijāsidaa, wērāba nāwā jarada bēra: “Idjia mǎa jarasia jūma mǎa naēna oɗara.”

⁴⁰ Samariadebemarāra Jesumaa zedapeda bedea djuburiasidaa ādji ume ɓemārēā. Mañbe Jesura ādji purude ewari umé ɓesia. ⁴¹ Idjia jaradia ɓade ādjirā awara zocārāba ijāsidaa. ⁴² Ādjirāba wērāa jarasidaa:

–Dairāba ababe ɓaa jarada carea ijā panléa, āteɓara ijā panla idjia jaradia ɓada ūrīpedada bēra. Dairāba cawasidaa idjira wārāda jūmarā ēdra edabarida.–**

Jesuba Galileade warra biabida

⁴³ Samariade ewari umé ɓapeda Jesura Galilea druadaa wāsia. ⁴⁴ Mañ naēna idjia jaraɗoasia Ācōrēneba bedebarira ara idji druadebemarāba wayadacada.^{††} ⁴⁵ Jesu Jerusaleñe ɓaside Galileadebemarā sida duanasidaa Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebabada ewari baɗi carea. Mama Jesuba ne ununaca o ɓada unusidaa. Mañ carea idji Galileade jūēsidaa ādjirāba bia edasidaa.

§4:25 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade “Crito” ɓa ɓaa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Critora idjaba Mesíara trǎa, āteɓara jara panla “Ācōrēba ēdra edabari diai jarada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ɓada.”

** 4:42 Jūmarā ēdra edabarida. Griego bedeade ɓara cartade idjaba ɓa ɓaa “Crito.”

†† 4:44 Mateo 13:57; Marco 6:4; Luca 4:24.

⁴⁶Galilea druade ðalde Jesura waya-cusa Caná puruðaa wāsia idjia naēna baido uva ða babidamaa.^{‡‡} Maġmisa Capernauġ puruðe ðasia dji boroare trajabari dji dromada. Maġ ēberā warrada bio cacua bié ðasia. ⁴⁷Maġne idjia ūrīsia Jesura Judeadeba Galilea druadaa zesida. Ara maġda Caná puruðaa wāsia Jesu ðamaa. Jūēpeða beða djuburia-sia idji warra jūācāyā nūmlda biabide wāmārēā. ⁴⁸Jesuba idjia jarasia:

–Bārāba ne ununacada ununaéβara mġa jara ðara ġjānaéā.–

⁴⁹Baribara dji ēberāba jarasia:

–Mġ Boro, mġ warra jaidai naēna isabe wāna.–

⁵⁰Jesuba jarasia:

–Diguidāa wādua. Ba warrara biasia.–

Dji ēberāba ġjāna bēra ara maġda wāsia. ⁵¹Digidāa jūēβaraðe idji nezocarāba audiabariðapeða jarasiðaa:

–Ba warrara biasia.–

⁵²Maġne idjia iwidisia:

–ġSāġbe māwā biasi?

Ādjia panusiðaa:

–Nuena ġmāðau buyaðacarea dji cawamiara dugusia.–

⁵³Maġne dji zezaba cawasia ara maġ hora quīrāca Jesuba ba warrara biasi-ada asida. Maġba idjia, jūma idji ēberāra biða Jesura ġjasiðaa. ⁵⁴Jesura Judead-eba Galileadaa jēða zēβara ne ununacada o ðabadjia. Maġga ne ununaca oðara dji uméβema ne ununaca oða basía.

Jesuba ġnāūbada ewariðe cacua bié ba biabiða

5Māwānacarea judiorāba Jerusaleġ puruðe ewari dromada osiðaa. Maġ bēra Jesura maaaa wāsia. ²Jerusaleġ puruðe cuibadada ðaa judiorāba

coropeðadada. Maġ cuibadara dji puruðe eða wābada Oveja abada caita ðaa. Hebreo beðeade Betzatá abadaa.^{¶¶} Dji baido caita de zaqueda juesuma panaa. ³Mama egode cacua bié beada, dauberrea beada, ġirū bié beada, ðaradra ðea sida zocāra baraasia. [Ādjirāba domimiada ġā panabadiðaa. ⁴Eðaude bajānebema nezocada maġ baido domimia ode zebadjia. Māwā obaraðe dji naāra maġ baidode eða wāβaraðe idji cacua bié ðadara biabadjia.]^{§§} ⁵Maġne ēberāda ðasia 38 poa cacua bié ðada. ⁶Jesuba maġ ēberā egode taβa unuside cawasia idjira mama dārāβaraðe. Maġ bēra idjia iwidisia:

–ġBāra bia quīrā ðaca?–

⁷Maġne dji cacua bié ðaba panusia:

–Māē mġ Boro, baribara mġa neē ðaa caiba mġra doeda ðaida domimi-abaraðe. Mġ eða wāya ðamisa dewarada mġ na eða wābaria.–

⁸Jesuba jarasia:

–Piradradua. Ba cðara edapeða nībade wādua.–

⁹Ara maġda dji ēberāra biasia. Idji cðara edapeða nībade wāsia. Baribara maġ ewaridera ġnāūbada ewari basía. ¹⁰Maġ bēra judiorā dji dromarāba ēberā cacua biadaa jarasiðaa:

–Idira ġnāūbada ewari bēra ba cðara edecara ðaa.–

¹¹Maġne idjia panusia:

–Baribara mġ biabiðaba jarasia: “Ba cðara edapeða wādua.”

¹²Ādjirāba iwidisiðaa:

–ġCaiba bġa māwā ba cðara edapeða wāduaða asi?–

¹³Baribara idji cacua biabiða trāra adua ðasia. Jesura ēberāra zocāra nūma

^{‡‡}4:46 Juaġ 2:1-11.

^{¶¶}5:2 *Betzatá*. Griego beðeade zocāra cartade “Betesda” wa “Betsaidá” ba ðaa.

^{§§}5:4 Griego beðeade ācra cartade beða corchetede ðaa neēa.

wārā basía.[¶] ³⁴ Mĵa jĵrĵlé ĵla ēberāda mĵare bedeamārēā. Baribĵrĵ Juaĵĵba mĵnebema jaradara mĵa biĵa bārāa jara ĵla ēdrĵdamārēā. ³⁵ Juaĵĵra ībīrā urua quīrāca ĵasia. Bārāra idji ĵnaane ĵasrida panasīdaa idjira bārā ume dārā ĵadaēmīna.

³⁶ Baribĵrĵ Juaĵĵba jarada cāyābara naĵĵada mĵare biara beĵea ĵla. Mĵ Zez-aba obi ĵada mĵa jūma o ĵa bērā cawabi ĵla mĵ Zezaba mĵra wārāda diabuesida. ³⁷ Wārāda mĵ Zeza, mĵ Diabuedara mĵare beĵea ĵla. Baribĵrĵ bārāba idji beĵeara ūrīnaca[§] idjaba idjira ununaca.^{**} ³⁸ Idjaba idji beĵeara bārā soĵe neé ĵeaa,^{††} mĵ, idjia Diabuedara īĵānaca bērā. ³⁹ Bārāba Ācōrē Beĵeara quīrācuita acĵbadaa crīcha panĵ bērā maĵĵadeba Ācōrē ume ewariza zocai ĵeaĵida. Maĵ cartaba mĵnebemadrĵ beĵea ĵla. ⁴⁰ Māwāmīna bārāra mĵmaa ze quīrīānaca zocai ĵai edadi carea.

⁴¹ Mĵa jĵrĵlé ĵla bārāba mĵra bia ununamārēā. ⁴² Maĵ awara mĵa bārāra cawa ĵla. Cawa ĵla bārāba Ācōrēra quīrīānacada. ⁴³ Mĵra mĵ Zeza trĵneba ze ĵla, baribĵrĵ bārāba mĵra bia edadaé panĵa. Maĵne dewarada ara idji trĵneba zeibĵrĵ, maĵĵara bārāba bia edabadaa. ⁴⁴ Bārāba ababe quīrīā panĵa dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aba ĵaba bārāda bia unuida jĵrĵadaéĵrĵa ĵsāwā idjida īĵāni?

⁴⁵ Crīcharānada mĵ Zeza quīrāpita mĵa bārāra bié jaraida. Bārāba Moiseĵeba bia pananida jĵā panĵa. Baribĵrĵ ara maĵ Moiseba bārāra mĵ Zeza quīrāpita bié jaraya. ⁴⁶ Bārāba Moiseba

jaradada wārāda īĵā pananabara mĵra īĵācasīdaa, Moiseba mĵnebemada Ācōrē Beĵeade ĵada bērā.^{‡‡} ⁴⁷ Baribĵrĵ Moiseba ĵada sida īĵānaéĵrĵa ĵsāwā mĵ beĵeada īĵāni?–

Jesuba mil juesuma auĵu ne cobigaĵa

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

6 Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quīrārā wāsia. Maĵ amene dromara idjaba Tiberia abadaa.^{¶¶} ² Jesuba ne ununaca o ĵadeba cacua bié ĵeara biabicuasīa. Zocārā ēberārāba maĵra unu panana bērā idji caidū wāsīdaa. ³ Maĵbe Jesura idji ume nībabadarā ume eya zaqueĵaa wānapeda egode chūpanesīdaa. ⁴ Maĵ ewarīde judiorā Eĵiptodeba ēdrĵpedada quīrānebabada ewarīda caita ĵasia. ⁵⁻⁶ Maĵne Jesuba unusia ēberārā zocārā idjīmaa zebĵdada. Jesuba bio cawa ĵasia cārēda oida baribĵrĵ Pelipea iwidīsīa:

–Paĵra ĵsāma nēdodi jūma naĵĵarā ēberārā ne cobīdi carea?–

Jesuba māwā iwidīsīa Pelipeba casa panui cawaya. ⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewarī trajaĵa parataba paĵ nēdobĵda sida araéa āĵjirāza maārī cobīdi carea.–

⁸ Maĵne Simōĵ Pedro djaba Andreda ĵasia. Idjira Jesu ume nībabari basía. Maĵ Andreda jarasīa:

⁹ –Warra nama ĵĵba cebada oĵa paĵda juesuma eroĵla idjaba ĵedada umé eroĵla. Baribĵrĵ jācua ēberārā zocārā du-anĵ itea maĵda ĵsāwāi?–

[¶]5:33 Juaĵ 1:19-34.

[§]5:37 Exodo 33:11.

^{**}5:37 Exodo 19:9.

^{††}5:38 Josue 1:8-9.

^{‡‡}5:46 Deuteronomio 18:15-19. Wārāda jūma Ācōrē drōāenabema cartade ĵĵ ĵara Jesudebema.

^{¶¶}6:1 *Galilea*. Maĵ amene dromara Antigo Testamentoĵe “Quinéret” wa “Cineret” trĵ jarabĵĵīdaa. Luca 5:1ĵe jara ĵla “Genesare.”

¹⁰ Mama pōājārā ida ʘasia. MaĀ bērā Jesuba jarasia:

–Jūmarāa jaradadua pōājārāne chūpanenamārēā.–

Ara maĀda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca ʘaa. ¹¹ Jesuba paĀra jĀwade edapeða Ācōrēa bia ʘaada asia. MaĀbe idji ume nībabadarāa jarasia ēberārāa jedecadamārēā. ʘeda sida ara maĀ quīrāca osia jūmarāba aduba codamārēā. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedadacarea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dji adubadara jūma jĀra pedadua ni maārī bida ārīrāmārēā.–

¹³ Ara maĀda jĀra pesidaa. Doce jamara birasidaa maĀ paĀ cebada oda juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā odadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze ʘada. Ēberārāba maĀ ununapeda jarasidaa:

–Wārāda naĀgara Ācōrēneba bede- abari dji droma, dji naĀ ējūāne zeida ʘadaa.–^{§§}

¹⁵ Baribara Jesuba cawasia ēberārāba idjira ogo ededida ādjirā boroda ʘadi carea. MaĀ carea wayacusa iduba eyade ātaa wāsia.

Jesu do Ārā nībada

Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52

¹⁶ Queudacarea Jesu ume nībabadarāa doeda amene dromanaa wāsidaa. ¹⁷ Jābade ʘadosidade Jesura ādjimaa wadibida jūēē ʘasia. Baribara waa quīrārā chā wāsidaa CapernauĀne jūēni carea. Māwā ʘade bio pāisosa nūmesia. ¹⁸ MaĀne nāūrāda dji cābāyā puá nūma bērā amene dromara bogozoa nūmesia. ¹⁹ Do quēsīdra wābadae

unusidaa Jesura do Ārā nīda.* Ādjimaa zebara bērā ne wayasidaa. ²⁰ Baribara Jesuba jarasia:

–Māda jāwā ʘaa. Ne wayarānadua.–

²¹ MaĀne idjira jābade ʘasrida edasidaa. Ara maĀda ādji wābada jūēsīdaa.†

Jesura zocai ʘai diabari paĀa

²² MaĀ nurēma ēberārā waa quīrārē duanenaba quīrānebasidaa jābada ababe ʘasida. Cawa panasidaa maĀ jābade Jesu ume nībabadarāa wāsīdada. Idjaba cawa panasidaa Jesura ādjirā ume wāē basida. ²³ MaĀne dewara jābada Tiberia purudeba jūēcuasia Jesuba Ācōrēa bia ʘada apeda ēberārāa paĀ cobigadama. ²⁴ Māwā ʘade ēberārāba cawasidaa Jesura, idji ume nībabadarāa sida mama panāēda. MaĀ carea ādjirāra maĀ jābade ʘadocudapeda CapernauĀnaa Jesu jĀrade wāsīdaa. ²⁵ Jesu amene droma quīrārē unusidade iwīdisidaa:

–Jaradiabari, bara ʘsāĀbe nama jūēsī?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Wārā arada māa jaraya: bārāba cawadaē panla māa ne ununaca odaba cawabi ʘada. Māra ababe jĀra panla jāĀ paĀ copedadaba jāwūapedada bērā. ²⁷ Trajarānadua paĀ ʘerawabarida edadi carea. Ātebala trajadadua paĀ Ācōrē ume ewariza zocai ʘai diabarida edadi carea. MaĀgara mā, NaĀ Djara Edadaba diaya. Dadjī Zeza Ācōrēba māra maĀ carea ʘasia.–

²⁸ MaĀ bērā ādjirāba iwīdisidaa:

–Dairāba ʘcārēda odida panĀ Ācōrē traju odi carea?–

²⁹ Jesuba panusia:

§§6:14 Deuteronomio 18:15-18.

*6:19 MaĀ amene dji jedeara die kilómetro ʘaa. MaĀgĀba jara ʘaa cinco wa sei kilómetro wi wābada basida.

†6:21 MaĀ versīcūlora griego bedeade idjaba jara ʘaa: “MaĀne idjira jābade eda quīrī panane ādji wābada jūēsīdaa.”

–Ăcōrēba obi ɓa trajura naġġaa: mĹ, idjia Diabuedada ijānida panġa.–

^{30–31} MaĹ carea ādjirāba Jesua iwidiſidaa:

–ĶBġa dairāa cārēda unubi ɓa bedea ijānamārēā? Dadjirā drōā naēnabemaba ējūā pōāsa ewaraga ɓaġe manāda cosidaa. Ăcōrē Bedeade jara ɓġa: “Idjia bajānebema paġda diasia ādjirāba coġamārēā.”³² ĶBġa cārēda oi?–

³² MaĹne Jesuba panusia:

–Wārā arada mĹa jaraya, maĹ bajānebema paġra Moiseba diaé basía. MĹ Zezabaġġa diasia. MaĹ awara bajānebema paĹ dji arada ēberārāa dia ɓġa. ³³ MaĹ paĹ bajāneba zedaba zocai ɓai arada dia ɓġa.–

³⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–Dai Boro, maĹ paġra dairāa ewariza dia ɓadua.–

³⁵ Jesuba jarasia:

–MĹdrġa maĹ paġa. MĹabġġa zocai ɓai arada diabaria. MaĹ bērā mĹmaa zebġġara waa jarra ɓaéa. MĹ ijā ɓġara waa opichia ɓaéa. ³⁶ Baribġġa mĹa jarada quīrāca, mĹa ne ununaca oġada bārāba unusidamīna ijānaé panġa. ³⁷ MĹ Zezaba mĹa dia ɓa ēberārāra mĹ ijāne zedía. MĹmaa zebġdara mĹa āyā jaretaéa. ³⁸ MĹra bajāneba zeé ɓġa mĹa quīrīā ɓada oi carea. Ātebġġa zesia mĹ Diabuedaba quīrīā ɓada oi carea. ³⁹ MĹ Diabuedaba quīrīā ɓġa idjia mĹa didarāra ni aba biġa aduaéda. Quīrīā ɓġa naĹ ewari jōnacarea mĹa jūma ādjirāra ġrēbabida. ⁴⁰ MĹ Zezaba wārāda quīrīā ɓġa ēberārāba mĹra idji Warrada cawadapeda ijānida idji ume ewariza zocai ɓeġdamārēā. Māwābġġa mĹa ādjirāra naĹ ewari jōnacarea ġrēbabiya.–

⁴¹ Jesuba jarāoasia “bajāneba zeda paġra mĹa.” MaĹ carea judiorā arima

ɓeaba idjidebemada bié bedeasidaa. ⁴² Nāwā jarasidaa:

–ĶNaġġara Jesu, Jose warraéca? Dji zeza, dji papa sida dadjirāba unubadaa. ĶCārē cārēā idjira bajāneba zesiada a ɓġa?–

⁴³ Māwā panġne Jesuba jarasia:

–Waa bié bedearānadia. ⁴⁴ Ni abaġba poya mĹra ijāéa mĹ Zeza, mĹ Diabuedaba idjida mĹmaa eneéġġġa. Baribġġa mĹ Zezaba eneibġġa naĹ ewari jōnacarea maĹ ēberāra mĹa ġrēbabiya ewariza zocai ɓamārēā. ⁴⁵ Ăcōrēneba bedeabadarā cartade nāwā jara ɓġa: “Ăcōrēġġa jūmarāa jaradiaya.”⁴⁶ Māwā bariduaba mĹ Zeza bedea ūrpeda idjideba cawapeda mĹ ijāne zeya.

⁴⁶ Maġġġa jaraé ɓġa abaġba dadji Zezara unusida. Aɓabe mĹabġġa Ăcōrēra unubaria idjimaaba zeda bērā. ⁴⁷ Wārā arada mĹa jaraya: ēberāba mĹda ijāibġġa Ăcōrē ume ewariza zocai ɓaida eroɓaya. ⁴⁸ MĹra paĹ zocai ɓai araa. ⁴⁹ Bārā drōā naēnabemarāba ējūā pōāsa ewaraga ɓaġe manā co pananara ababe djico basía. Co pananamīna beusidaa. ⁵⁰ Baribġġa bariduaba naĹ paĹ bajāneba zedada coibġġa beuéa. ⁵¹ PaĹ zocai ɓai arara mĹa. Bariduaba maĹ paġda coibġġa ewariza zocai ɓaya. MĹa dia ɓa paġra mĹ djarāa. Maġġġa mĹa diaya ēberārāba zocai ɓai arada eroɓeġdamārēā.–

⁵² Māwā ɓaġe judiorā ādjiduba quīrūquīrū duanġba jara duanesidaa:

–ĶSāwā idji djarada dadjirāa cobī?–

⁵³ MaĹne Jesuba jarasia:

–Wārā arada mĹa jaraya: bārāba mĹ djarada coġaéġġa, mĹ oa sida doġaéġġa, zocai ɓai arada edadaéa. ^{54–55} MĹ djarara cobada dji wārā araa. MĹ oara dobada dji wārā araa. MaĹ bērā mĹ djara co ɓġa, mĹ oa do ɓġa

³²6:30-31 Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15.

⁴¹6:45 Isaía 54:13.

Ācōrē ume ewariza zocai ɓaira eroɓla. Naĵ ewari jōnacarea mĵa maĵ ēberāra ārēbabiya.

⁵⁶ Mĵ dĵara co ɓa, mĵ oa do ɓara mĵ ume ɓla idĵaba mĵra idĵi ume ɓla. ⁵⁷ Mĵ Zeza, mĵ Diabuedaba zocai ɓaida diai carea eroɓla. Mĵra idĵideba zocai ɓla. Ara maĵ quīrāca mĵ dĵara co ɓaba mĵneba zocai ɓai arada eroɓla. ⁵⁸ Mĵra paĵ bajāneba zeda dĵi araa. Bārā drōā naēnabemarāba manāra cobadĵidamīna jūma beusīdaa. Baribara mĵra manā quīrāca ɓaēa. Naĵ paĵ co ɓara ewariza zocai ɓaya.–

⁵⁹ Jesuba jūma maĵgara Capernaūne jaradīasia judiorā dĵi jarebada dede.

Jesu bededeaba Ācōrē ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Maĵ jaradia ɓa ūrīsīdade zocārā Jesu ēpē ɓeaba jarasīdaa:

–Idĵia jaradara zarea ɓla. ¿Caiba poya ijāi?–

⁶¹ Jesuba cawasia idĵia jaradiada carea ādĵirāra māwā bié bedea panāda. Maĵ bēra jarasia:

–Mĵa jaradiadara ¿bārāmaa zarea ɓaca? ⁶² Māwā baibara bārāba ¿sāwā crīchadi mĵ, Naĵ Dĵara Edadara ātaa naēna ɓadamaa wābarāda unusīdara? ⁶³ Ācōrē Jaurebara zocai ɓai arara diabaria. Naĵ dĵaraba diacaa. Mĵa bārāa jaradia ɓara Ācōrē Jaureba zocai ɓai ara dia ɓadebema. ⁶⁴ Baribara ācaga bārāba wadībīda mĵ bedeara ijānaé panla.–

Jesuba māwā jarasia idĵia naēnaeda cawa ɓada bēra cairāba idĵi bedeara ijānaéda idĵaba caibara idĵira jidabīda.

⁶⁵ Maĵne Jesuba jarasia:

–Maĵ carea mĵa jarasia: mĵ Zezaba ēberāda mĵmaa eneébara, maĵ ēberāba poya mĵra ijāēa.–

⁶⁶ Maĵ carea zocārā Jesu ēpē pananarāba idĵira igarasīdaa. Waa idĵi ume nībadaé basīa. ⁶⁷ Maĵ bēra Jesuba idĵia doce edadarāa jarasia:

–¿Bārā sīda wābarāda?–

⁶⁸ Simoĵ Pedroba panusia:

–Dai Boro, daida ¿caimaa wāni? Aba ɓabarā dairāa jaradiabaria Ācōrē ume ewariza zocai ɓadamārēa. ⁶⁹ Dairāba ɓa bedeara wārāda ijā panla, idĵaba dairāba wārāda cawa panla ɓara Ācōrēba diabueda jīpa ɓada.–

⁷⁰ Jesuba jarasia:

–Bārā doce panlra mĵa edasia mĵ ume nībadamārēa. Baribara bārānebe-mada aba diaurūdea.–

⁷¹ Jesuba Juda, Simoĵ Iscariote waradebemada bedea ɓasia. Idĵia jīrūare Jesura jīdabīsia idĵi ume nībadadarā doce pannebemamīna.

Jesu dĵabarāba idĵi ijānaé panana

7 Māwānacarea Jesura Galīlea druade panla nībasīa. Judea druadaa wā quīrīāé basīa judiorā bororāba idĵira bea quīrīā panana bēra. ² Maĵne judiorā de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita ɓasia. ³ Maĵ bēra Jesu dĵabarāba idĵia jarasīdaa:

–Biara ɓla ɓara Judeadaa wāida ɓa ēpē ɓea jāmabemarā bīda ɓla obarira ununamārēa. ⁴ Trā ɓaga ɓa quīrīā ɓaba ne o ɓara mērā ocaa. ɓla ne ununacada o ɓa bēra ebuāa odua jūmarāba cawadamārēa.–

⁵ Jesu dĵabarāba māwā jarasīdaa ādĵia bīda idĵira Ācōrēba diabuedada ijānaé panla bēra. ⁶ Maĵne Jesuba ādĵia jarasia:

–Mĵ wāi ewarira wadībīda jūēé ɓla baribara bārāra barīdua ewarīde wānīda panla. ⁷ Naĵ ējūānebemarāba bārāra quīrāma panlaēa. Mādra quīrāma panla, ādĵirāba cadĵirua obadada mĵa ebuāa jara ɓa bēra. ⁸ Wānadua maĵ ewari

droma o panamaa. Māra wadi wāéa m̄ wāi ewarira jūéé ɓa bērá.–

⁹ Māwā jarapeda Galilea druađe ɓesia.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o panamaa Jesu wāna

¹⁰ Jesu djabarāra maĄ ewari droma o panamaa wāsidaa. Māwānacarea Jesura wāsia. Baribara ebuda wāé basia ēberārāba cawarānamārēa. ¹¹ Judiorā bororāba idjira jara panasidaa. Ādjirāba iwidiɓadjiɓa:

–¿JāĀ Jesura sāma ɓa?–

¹² MaĄne zocārā arima duanaba Jesudebemada iwidra beɓe duanasidaa. Ācāraba jarabadiɓa: “Idjira ēberā bīaa,” baribara dewarārāba jarabadiɓa: “Māwāéa; idjira sewaida ɓaa.” ¹³ Baribara judiorā bororāda waya panā bērá ni ɓaaba Jesudebemada jigua beɓeadaɓa basia.

¹⁴ MaĄ ewari droma ēsidra obadaɓe Jesura Ācōrē de dromanaa wāpeda da-jadaare jaradia ɓesia.** ¹⁵ Māwā ɓaɓe judiorā bororāba cawa crīchadaé basia. Nāwā jigua jarasidaa:

–Ni ɓaaba naĄ ēberāa jaradiadaé ɓadamīna ¿sāwā jācua cawa ɓa?–

¹⁶ MaĄne Jesuba ādjia jarasia:

–Māa jaradia ɓara māreéa, āteɓara mā Diabuedaɓe. ¹⁷ Ācōrēba quiriā ɓada bariduaba oi carea ɓabara, maĄ ēberāba ebuda cawaya ara māɓji crīchadeɓa beɓeé ɓada. Āteɓara idjia cawaya māa jaradia ɓara Ācōrēnaɓe. ¹⁸ Bariduaba ara idji crīchadeɓa beɓe ɓabara māwā o ɓaa ēberārāba idjidebemada bia beɓeadamārēa. Baribara ɓaaba quiriā ɓabara dewarārāba idji diabuedaɓe-

mada bia beɓeadaɓa, wārā beɓeada jarabaria; sewa ocaa.

¹⁹ Moiseba Ācōrē leyra bārāa diasia. Baribara bārāba maĄ leyra ijānaɓa. MaĄ careabara bārāba māra bea quiriā panā.–

²⁰ MaĄne ēberārāba iwidiɓidaa:

–¿Caiba ɓara bea quiriā ɓa? ¿Jai ɓa cacuaɓe ɓaba māwā crīchabi ɓaca?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa ģnāūbada ewariɓe ne ununaca ɓa oɓa carea bārāba cawa crīchadaé basia.†† ²² Baribara bārā sida ģnāūbada ewariɓe ne obadaa. Umaquirā cacuara wēāgobadaa Moiseba ɓada quiriāca. (Wārāda māwā odira Moiseɓe zēé basia, āteɓara bārā drōā naēnabemaneɓa zesia.)‡‡

²³ Ācōrēba Moisea diada ley ijā odi carea bārāba ģnāūbada ewariɓe bida warra zaque cacuara wēāgobadaa. MaĄda bārāra ¿cārē cārēā m̄ ume quiriā panā ģnāūbada ewariɓe ēberā biabida carea? ²⁴ Bārāba unu panā carea bié bedearānada, āteɓara wārā arada cawadapeɓa jipa beɓeadaɓa.–

¿Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaɓa?

²⁵ Jesuba Jerusalemne jaradia ɓaside maĄ purudebemarāba jara panasidaa:

–¿Idjiéca beadi carea jara panāra?

²⁶ Acadaɓa, idjira nama ebuda beɓe ɓaa. Baribara ni ɓaaba idjia ni cārē sida jaradaé panā. Māteara dadjirā bororāba crīcha panasicaɓa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaɓa.¶¶

²⁷ Baribara dadjirāba cawa panā idjira sāmabemada. Ācōrēba ēdra edabari diai

**7:14 MaĄ ewari dromara ocho ewari obadiɓa.

††7:21 JuaĀ 5:1-9.

‡‡7:22 Genesi 17:10-27.

¶¶7:26 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego beɓeade ɓá ɓaa “Crito.”

jarada zebarda ni ababa cawadaea idjira samaba zebarda.—^{§§}

²⁸ Maane Jesuba Acore de droma dadada jaradia bade jigua jarasia:

—Warada baraba mra unubadaa idjaba cawa panla sama babarida. Baribara mra ara mdjideba ze ba, atebara mra ze ba wara jarabarideba. Baraba idjira cawadae panla. ²⁹ Mla idjira cawa ba idjideba zeda ber. Idjia mra diabuesia.—

³⁰ Ma carea adjiraba Jesura jida quiria panasidaa, baribara ni ababa jidadae basia idji ewarira juee bada ber.

³¹ Maane zocara idjira ijasidaa. Adjiraba jarasidaa:

—Acoreba edra edabari diai jarada zebarda zna eberaba o ba cayabara ne ununaca wabara bada oica?—

Parisoraba Jesu jidadi carea panana

³² Parisoraba cawasidaa eberaba Jesudebemada iwidra bedea duanada. Ma carea adjiraba, sacerdote borora bida Acore de dromanebema zarrada diabuesidaa Jesu jidade wanamare.

³³ Mawa panane Jesuba eberaba jarasia:

—Mra bara ume dara ba. Jawa bapada ml Diabuedamaa waya.

³⁴ Baraba mra jaradia mawamina ununaea. Ml wabaramaa barara poya wanaea.—

³⁵ Ma carea judiora arima beaba ara aduba jara duanasidaa:

—Samaa wai ber dadjiraba idjira waa ununae? Griegora druadaa wai judiora jama bea jaradai carea? ³⁶ Care care idjia mawa jara ba: “Baraba mra

jaradia mawamina ununaea”? Idjaba carea jara ba “ml wabaramaa barara poya wanaea”?—

Baido zocai bai ara diabaridebema

³⁷ Ma ewari droma o panane dji jiruarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jiruarebema ewaride lta numepeda jigua jarasia:

—Bariduada opichia babara mlmaa zedua, malbe baido zocai bai aradebemada dodua. ³⁸ Acore Bedeade jara ba bariduaba mlada ijabara zocai bai arara idjideba do quiraca dewararamaa wea jira beya adjia bida edadamare.—*

³⁹ Jesuba malgadeba cawabisia idji ijabadaba Acore Jaurera edadida. Ma ewaride Acore Jaurera wadi ze basia Jesura wadibida bajanaa wa bada ber.

Eberaba Jesudebema wariwaria bedea duanana

⁴⁰ Ma bedea urisidade arima duanara jarasidaa:

—Warada na ebera Acoreneba edabari dji droma zeida bada.—†

⁴¹ Idjaba lcaraba jarasidaa:

—Idjira Acoreba edra edabari diai jarada.—

Baribara dewaraba jarasidaa:

—Mawa. Acoreba edra edabari diai jaradara Galileadeba zea. ⁴² Acore Bedeade jara leca idjira Davideba zeida? Davi puru Beleneba zea?—‡

^{43–44} Mawa Jesudebemada wariwaria bedea duanane lcaraba idjira jida quiria panasidaa, baribara ni ababa jidadae basia.

§§7:27 Acara judiora jaradajidaa Acoreba edra edabari diai jaradara ni ababa cawadaeda aba idjia Israel edaradaa.

*7:38 Isafa 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacaria 13:1.

†7:40 Jua 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19.

‡7:42 Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. Bele. Miquea 5:2.

Judiorā bororāba Jesu ijānaé panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsidaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanamaa. Baribara Jesura jidadaé basía. Mañ bēra ādjirāba zarrarāa iwidišidaa:

–¿Cārē cārēā idjira enenaé basi?–

⁴⁶ Mañne zarrarāba panusidaa:

–Ni abaa ēberāda jāl ēberā bedeabari quirāca bedeacaa.–

⁴⁷ Mañ carea pariseorāba jarasidaa:

–¿Māēteara idjia bārā sida cūrūgasica?–

⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea bida ni abalba idjira ijānaé panla.

⁴⁹ Idji ijā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.–

⁵⁰ Mañne Nicodemoda ādjirā ume basía. Idjira Jesumaa naēna diamasi bedeade wā bađa basía.[¶] Mañgaba ādjirāa jarasia:

⁵¹ –Baribara ¿dadjirā leyba jara bađa baridua ēberāda cawa odida panada idji bedeā ūrīni naēna? ¿Idjia odada naārā cawađida panléca?–

⁵² Ādjirāba panusidaa:

–¿Māwāra bara Galileadebemaca? Ācōrē Bedeara bio acłbari bađua. Mañne bla cawaya ni abaa Ācōrēneba bedeabarida Galileadeba zeéda.–[§]

[⁵³ Māwā duananapeđa jumarāda ādji deza wābarasidaa.**

**Wērā daunemana
Jesumaa edepedada**

8 Mañbe Jesura Olivo eyadaa wāsia. ² Nurēma diapeda wayacusa Ācōrē de droma dajadaa wāsia. Mama bađe ēberārā zocārā idjimaā zesesisidaa. Egođe chūmepeđa ādjirāa jaradia besía.

³⁻⁴ Māwā duanane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida wērā daunema ba jidapedadada enesidaa. Mañ wērāra arima duanla ēsi bađapeđa Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, nañ wērāra daiba jidasidaa abaa ume daunema bađa. ⁵ Dadjirā leyde Moiseba nāwā bea wērārāda mōgaraba tabari beabisia.^{††} ¿Bamaarā bia bađa māwā odida?–

⁶ Ādjirāba māwā jarasidaa Jesuba sāwā panui cawaya. Idjida bié jarađida crīchasisidaa. Mañne Jesura edaa barru chūmepeđa idji jawa jiwīniba egorode ba besía. ⁷ Baribara ādjirāba mīā sē iwidi panla bēra piradrāpeđa jarasia:

–Dji cadjirua ocaba nañ wērāra mōgaraba tabarida bađa.–^{‡‡}

⁸ Māwā jarapeđa Jesura wayacusa edaa barru chūmepeđa egorode ba besía. ⁹ Jesuba jarađa ūrisidade ara mañda aba aba wābarā nūmesia.^{¶¶} Naārā drōārāda ayā wāsidaa. Mañbe cūdrarā sida wābarasidaa. Jesura mañ wērā ume iduba besía. ¹⁰ Jesu ĩta nūmebađe wērāra iduba nūmāda unusia.^{§§} Mañbe iwidišia:

¶7:50 Juañ 3:1-12.

¶7:52 Pariseorāba ai jarasidaa. 2 Rey 14:25de jara bađa Jonāra Gat-heferdebemada. Mañ purura Nazare caita basía Galilea druade.

****7:53** Griego bedeade zocārā cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neéa. Ācłł cartade Luca 21:38are odja bađa.

††8:5 Idjaba jara bađa dji umaquīrā sida beuida bađa. Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22.

‡‡8:7 Deuteronomio 17:6-7.

¶¶8:9 Griego bedeade ĩcłł cartade nañ sida ba bađa: “Ādji sode cawa panasidaa jipaé beada.”

§§8:10 Wērā iduba nūmāda unusia. Griego bedeade ĩcłł cartade mañra neéa.

–Ba bié jara duananara ¿sāma panā?*

¿Caiba bāra bié bāi?–

¹¹ Wērāba panusia:

–Ni abaaba, māl Boro.–

Jesuba jarasia:

–Māla bida bāra bié bāléa. Wādua, baribāra waa cadjiruara orādua.–]

Jesu naļ ējūānebemarā itea ānaa

¹² Māwānacarea Jesuba ēberārāa way-
acusa jarasia:

–Māra naļ ējūānebemarā itea ānaa
quīrāca bāa. Bariduaba māda ēpēibāra
pāimane nībaéa, ātebāra ānaane bā bēra
zocai bāi arada eroḡaya.–

¹³ Maļne pariseorāba Jesua jarasidaa:

–Bāa ara bādjidebemada beḡea bā
bēra maļba jaraé bāa bāa jara bāra
wārāda.–

¹⁴ Jesuba jarasia:

–Ara mādjidēbemada beḡea bāmīna
māa jara bāra wārā araa. Māa cawa
bāa māra sāmaaba zesida idjāba sāmaa
waya wāida. Baribāra bārāba maļra
adua panā.† ¹⁵ Bārāba naļ ējūānebema
crīchadeba māra aca panā. Māa ni
abaada māwā acaaa. ¹⁶ Māa djārā sāwā
beada acapeḡa jaraibāra, māa jara bāra
wārā araa, mādubaaba māwā jaraé bā
bēra. Ātebāra māl Zeza, māl Diabuedaba
māl ume māwā jara bāa. ¹⁷ Bārā ley-
de jara bāa ēberā umēba abari beḡeada
jaradibāra ādjia jara panāra wārāda.‡

¹⁸ Ara maļ quīrāca ara mādjidēbemada
beḡea bāa, idjāba māl Zeza, māl Dia-
buedara māare beḡea bāa.–

¹⁹ Maļne ādjirāba Jesua iwīdisidaa:

–Māēteara bā Zezara ¿sāma bā?–

Jesuba panusia:

–Bārāba māra adua panā idjāba māl
Zeza sida adua panā. Bārāba māda
wārāda cawabādbāra, māl Zeza sida
cawacasidaa.–

²⁰ Jesuba Ācōrē de droma dajada,
parata Ācōrēa diabadama jaradia bāside
jūma maļgāra jarasia. Baribāra ni
abaaba idjira jidaḡé bāsia idji ewarira
wadi jūēē bāda bēra.

Māl wābāraamaa bārāra poya wānaéa

²¹ Maļbe Jesuba jarasia:

–Māra wāya. Wānacarea bārāba māra
jarāḡia baribāra ununaéa. Bārāba māda
ijānaé bēra cadjiruade beudīa. Wārāda
māl wābāraamaa bārāra poya wānaéa.–

²² Maļ bēra judiorā bororāda ādjiduba
beḡea duanasidaa:

–Māēteara ¿iduba beuica? ¿Idjia maļ
carea jara bāca: “Māl wābāraamaa bārāra
poya wānaéa?”–

²³ Maļne Jesuba jarasia:

–Bārāra naļ ējūānebēmaa baribāra
māra bajānebēmaa. Māra naļ ējūānebe-
maéa. ²⁴ Maļ carea māa jarasia bārāra
cadjiruade beudīda. Bārāba Māra Māda
ijānaé bēra cadjiruade beudīa.–¶

²⁵ Maļ carea ādjirāba iwīdisidaa:

–¿Bāra cai?–

Jesuba panusia:

–Dārābāra māa bārāa jara
bāda.§ ²⁶ Māa ne zocārāneba bārāra
beḡeade beada aida bāa. Baribāra māl
Diabuedabāra cawa bāa. Idji beḡeara
wārā araa. Māa idjidēba ūrī bāda naļ
ējūānebēmarāa jarābaria.–

²⁷ Baribāra ādjirāba cawāḡé bāsia Je-
suba idji Zezādebemada beḡea bāda.

²⁸ Maļ carea idjia jarasia:

*8:10 *Ba bié jara duananara.* Griego beḡeade ācaaa cartade maļra neéa.

†8:14 *Juaļ 7:27-29.*

‡8:17 *Deuteronomio 17:6; 19:15.*

¶8:24 *Māra Māda.* Maļgādeba Jesuba jara bāsia idjira Ācōrēda. Exodo 3:13-14.

§8:25 *Dārābāra māa bārāa jara bāda.* Griego beḡeade maļra ebuda bāléa. ācaaa-
maara jara bāa: “Māa bārāa ¿cārēda cawa jarāida bā?” wa “Māra ¿cārē cārēā bārā
ume beḡeada bā?”

–Bārāba mĀ, NaĀ Djara Edadara crude cachibadade cawadĭa MĀra MĀda. Cawadĭa mĀa ni maārĭ bĭda ara mĀdjĭa quĭrĭā ĔĀ quĭrāca oca basĭda. Idjaba cawadĭa mĀra bedea Ĕasĭda mĀ Zezaba jaradiada quĭrāca. ²⁹ MĀ Diabuedara mĀ ume ĔĀa. MĀ Zezaba mĀduba amecaa mĀa ewarĭza idjĭa quĭrĭā ĔĀda o Ĕabari bĕrā.–

³⁰ Jesuba maĀgĀdebema bedea Ĕasĭde zocārāba idjĭra ĭjasĭdaa.

AbrahaĀ warrarā dji ara

³¹ MaĀbe Jesuba judiorā idjĭ ĭjābĀ-darāa jarasĭa:

–Bārāba mĀ bedeada ĭjā pananĭbĀrĀ, wārāda mĀ ume nĭbabadarāda Ĕeadĭa. ³² MĀneba bārāba Ācōrĕra wārāda cawadĭa. MaĀba bārāra djārā nezoca Ĕeadada ĕdrĀ ĔĀya.–

³³ Ādjĭrāba jarasĭdaa:

–BarĭbĀrĀ dairāra AbrahaĀneba yōpedada bĕrā djārā nezocarāĕa. ĶSāwā bla dairāra ĕdrĀ ĔĀyaĕa a ĔĀ?–

³⁴ Jesuba panusĭa:

–Wārā arada mĀa jaraya: cadjĭrua o Ĕeara cadjĭrua nezocarāa. ³⁵ Nezo-cara idjĭ boro ĕberārāĕa, barĭbĀrĀ dji boro warrara idjĭ zeza ume ewarĭza Ĕabaria.** ³⁶ MaĀ bĕrā Ācōrĕ Warraba bārāra nezoca Ĕeadada ĕdrĀ ĔĀĭbĀrĀ, wārāda ewarĭza Ācōrĕ ĕberārāda Ĕeadĭa. ³⁷ MĀa cawa ĔĀa bārāra AbrahaĀneba yōpedadada, barĭbĀrĀ bārāba mĀra bea quĭrĭā panĀa mĀ bedeara ĭjānaĕ panĀ bĕrā. ³⁸ MĀa jara ĔĀa jūma mĀ Zezaba mĀa jaradiadada. MaĀne bārāba ĭjā o panĀa bārā zezadeba ũrĭpedadada.–

³⁹ Ādjĭrāba panusĭdaa:

–Dai drōĕanabema zezara AbrahaĀ.–

BarĭbĀrĀ Jesuba jarasĭa:

–Bārāra AbrahaĀ warrarā dji ara badabara idjĭa oĕa quĭrāca ocasĭdaa. ⁴⁰ MĀa bārāa wārā bedeada jara ĔĀa

Ācōrĕba mĀa cawabĭda quĭrāca. Māwāmĭna bārāba mĀra bea quĭrĭā panĀa. ĶAbrahaĀba māwā osĭca? ⁴¹ Bārāba bādjĭ zezaba obari quĭrāca obadaa.–

MaĀne ādjĭrāba jarasĭdaa:

–ĶBarĭbĀrĀ dairāra wĕrā deu ĔĀba toĕaĕa! Dairāba Zezada ababe eropanĀa. Idjĭra Ācōrĕa.–

⁴² Jesuba jarasĭa:

–Ācōrĕda bārā Zezabara, bārāba mĀra wārāda quĭrĭācasĭdaa, Ācōrĕneba zepeda nama ĔĀ bĕrā. MĀra ara mĀdjĭdeba zeĕ basĭa. IdjĭbĀrĀ diabuesĭa. ⁴³ MĀa jara ĔĀra Ķsāwĕrĕ bārāba cawadaĕ panĀ? Bārāba cawadaĕ panĀa, mĀ bedeada ũrĭ quĭrĭānaca bĕrā. ⁴⁴ Bārā zezara diauruu. MaĀ bĕrā idjĭa quĭrĭā ĔĀdrĀ bārāba o quĭrĭā panĀa. Idjĭra naārĕedaĀba mĭā beabaria. Wārāneba Ĕacaa idjĭba wārā bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaidā ĔĀ bĕrā idjĭba sewa zeza bĕrā. ⁴⁵ MĀa wārā bedeada jara ĔĀa. MaĀ bĕrā bārāba mĀ bedeara ĭjānaca. ⁴⁶ MĀa cadjĭruada o ĔĀbĀrĀ Ķcārĕ cadjĭruada o ĔĀ? ĶCai bārānebemaba poya jarai? MĀa wārā bedeada jara ĔĀbĀrĀ, Ķcārĕ cārĕā mĀ bedeara ĭjānaĕ panĀ? ⁴⁷ Ācōrĕ ĭjā ĔĀba idjĭ bedeara ĭjā obaria barĭbĀrĀ bārāra Ācōrĕ warrarāĕ bĕrā idjĭ bedeara ĭjā odacaa.–

AbrahaĀ Ĕai naĕna MĀra MĀa

⁴⁸ MaĀbe judiorāba Jesua jarasĭdaa:

–ĔĀra Samariadebemada jāwā tabĀa idjĭba jai bara ĔĀa. ĶDairāba arĭde jara panĀĕca?–

⁴⁹ MaĀne Jesuba jarasĭa:

–MĀra jai neĕ ĔĀa. MĀ Zezadebemada bia bedeabaria. BarĭbĀrĀ bārāba mĀnebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ MĀa jĀrĀĕ ĔĀa ĕberārāba mĀnebemada bia bedeadamārĕā. BarĭbĀrĀ aĔĀba quĭrĭā

**8:35 Genesis 21:9-13.

Ɔla ēberārāba mĕnebemada bia bedead-ida. Idjiabarā cawa obaria. ⁵¹Wārā arada mĕa jaraya, mĕ bedea ijā o Ɔara beuca baya.–

⁵²Maĕne judiorāba Jesua jarasidaa:

–Idibarā dairāba cawabadaa Ɔara jai bara Ɔada. Abrahaĕra beusia. Jūma Ācōrēneba bedeadarā sida beusidaa, baribarā Ɔa jara Ɔaa: “Mĕ bedea ijā o Ɔara beuca baya.” ⁵³Māwāra Ɔara dai drōā naēnabema Abrahaĕ cāyābara dji dromaara Ɔaa? Idjira beusia, idjaba jūma Ācōrēneba bedeadarā sida beusidaa. Ɔara Ɔcaida crīcha Ɔa?–

⁵⁴Jesuba panusia:

–Ara mĕdjidebemada bia bedeaibarā maĕba jaraē Ɔla mĕra dji biada. Baribarā mĕ Zezaba mĕnebemada bia bedea Ɔaa. Bārāba idjira bārā Ācōrēana a panāa. ⁵⁵Baribarā idjira adua panāa. Maĕne mĕa idjira cawa Ɔaa. Idjida adua Ɔada adabara mĕra bārā quīrāca sewaida Ɔacasia. Baribarā mĕa idjira cawa Ɔa bērā idji bedeada ijā o Ɔaa. ⁵⁶Bārā drōā naēnabema Abrahaĕra Ɔasridasia mĕ naĕ ējūānaa zebara ewarira unuida cawa Ɔada bērā. Wārāda unupeđa bio Ɔasrida besia.–

⁵⁷Maĕne judiorāba Jesua jarasidaa:

–Ɔara wađibida cincuenta poa Ɔléa. ƆSāwā Ɔa Abrahaĕra unusiada a Ɔa?–

⁵⁸Jesuba panusia:

–Mĕa wārā arada jaraya: Abrahaĕ Ɔai naēnaĕba Mĕra Mĕa.–^{††}

⁵⁹Jesuba māwā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji taƆari Ɔeadi carea. ^{‡‡}Baribarā Jesura mīrūpeđa Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia. ^{¶¶}

Jesuba ēberā dauberrea topeđada biabida

9 Wābarāde Jesuba unusia ēberā dauberrea topeđada. ²Maĕne Jesu ume nībabadarāba iwidisidaa:

–Jaradiabari, Ɔcaiba cadjirua ođadeba naĕ ēberāra jāwā dauberrea tosidea? ƆIdji djibarirāba cadjirua opeđadeba, wa idjia cadjirua ođadeba?–

³Jesuba panusia:

–Cadjirua opeđadeba jāwā todaé basia. Idjira dauberrea tosidea idjideba Ācōrēba ne obarāda jūmarāba ununamārēa. ⁴Maĕ bērā wadi āsa Ɔade eđa mĕ Diabuedaba obi Ɔara mĕa oida Ɔaa. Queuđacarea ni aƆaĕda poya trajadacaa. ⁵Baribarā naĕ ējūāne Ɔade mĕra ēberārā itea ānaa quīrāca Ɔaa ādjirāba sāwā nībađida cawadamārēa.–

⁶Māwā jarapeđa Jesura egorode idotasia. Maĕba egorora susua osia. Maĕ egoro susuaba dji dauberrea Ɔa dauza parasia. ⁷Maĕbe Jesuba idjia jarasia:

–Cuibada Siloe abadamaa sagade wādua.– (Maĕ trāba jara Ɔaa “diabueda.”)^{§§}

Ara maĕda dauberrea Ɔara wāpeđa idji daura sagapeđa unu besia. Maĕbe diguida wāsia. ⁸Idji de caita Ɔeabariba idjaba idji dauberrea Ɔa unupeđadaba jara duanasidaa:

–ƆNaĕgācāca ode chūmepēđa ne iwidi Ɔabadara?–

⁹Ācāraĕba idjiađada asidaa. Dewararāba idji quīrāca Ɔamīna idjiéana asidaa. Baribarā dji dauberrea Ɔadaba jarasia:

–Wārāda mĕa.–

¹⁰Maĕne idjia iwidisidaa:

–ƆSāwā Ɔa unu besia?–

^{††}8:58 Exodo 3:13-14.

^{‡‡}8:59 Levitico 24:14.

^{¶¶}8:59 Griego bedeade ācāra cartade Ɔa Ɔaa: “Jesura ara ādji daiđe necai ēdra wāsia.”

^{§§}9:7 Genesi 49:10; Isaía 8:5-8.

¹¹ Idjia panusia:

–Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeḁa mĀ dauza paḥasia. MaĀbe idjia jarasia: “Cui bada Siloe abadamaa saḡaḁe wādua.” Wāpeḁa mĀ dau saḡaḁaḁe unu ḁesia.–

¹² MaĀne ādjirāba iwidiḁidaa:

–MaĀḡa ēberāra ḡsāma ḁa?–

Idjia panusia:

–MĀa adua ḁa.–

Pariseorāba dauberrea baḁaa bio iwidiḁidaa

^{13–14} Jesuba egoro susua opeḁa dauberrea ḁa biabiḁa ewarira ānāūbada ewari basia. MaĀ carea dauberrea ḁaḁara ḁaḁara pariseorāmaa edesidaa.

¹⁵ MaĀbe pariseorā bida maĀ ēberāa iwidiḁidaa sāvābaḥa unu ḁesia. MaĀne idjia jarasia:

–Idjia egoroda susua opeḁa mĀ dauza paḥasia. MaĀbe mĀa baidode saḡaḁaḁe unu ḁesia.–

¹⁶ Ḃaḁa pariseorāba jarasidaa:

–MaĀ ēberāra Ācōrēneba zeé ḁa, ānāūbada ewarida wayaca bēra.–

Baribaḥa dewararāba jarasidaa:

–ḡSāvā cadjirua obari ēberāba maĀ ne ununacada poya osi?–

Māwā wariwaria beḁea duanasidaa.

¹⁷ Māwā duananapeḁa wayacusa dji dauberrea baḁaa iwidiḁidaa:

–MaĀ ēberā, ḁa dau biabiḁara ḁa maara ḡcaida māwā ḁa?

Dauberrea baḁaba panusia:

–MĀmaara idjira Ācōrēneba beḁeabaria.–

¹⁸ Judiorā dji bororāba ijānaé panasidaa maĀ ēberāra naēna dauberrea ḁasida. MaĀ carea idji djibarirāda trĀbisidaa. ¹⁹ MaĀbe ādjia iwidiḁidaa:

–ḡNaḡara bārā warra dauberrea topeḁaḁa? ḡSāvā idira idjia unu ḁa?–

²⁰ Ādjia panusidaa:

–Daiba cawa panḁa naḡara dai warra dauberrea topeḁaḁa. ²¹ Baribaḥa adua panḁa sāvā idira unu ḁesia, idjaba adua panḁa caiba idjira biabisida. Idjira drōā bēra idjia iwidiḁidaa.–

²² Idji djibarirāba māwā jarasidaa judiorā bororāra waya panḁa bēra. Wārāda maĀ judiorāba jaradoasidaa ēberāraḁa Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaaḁa acara panḁa. Ababa māwā jarasira dji bororāba idjira judiorā dji jarebada dedebemada āyā jaretiadiada asidaa. ²³ MaĀ carea djibarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bēra idjia iwidiḁidaa.”

²⁴ MaĀ bēra judiorā bororāba dauberrea baḁara wayacusa trĀnapeḁa jarasidaa:

–Ācōrē quīrāpita daia wārā beḁeḁeba jāḁ ēberānebemada jaradua.* Dairāba cawa panḁa idjira cadjirua obarida.–

²⁵ Dauberrea baḁaba jarasia:

–MĀa adua ḁa idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa ḁa mĀra dauberrea ḁasida baribaḥa idira unu ḁa.–

²⁶ MaĀne ādjirāba wayacusa idjia iwidiḁidaa:

–Idjia ḡsāvā osi? ḡCārēda osi ḁa dau biabi carea?–

²⁷ Idjia panusia:

–MĀa bārāa jarasia baribaḥa ijā quīrānaé basia. Maḁa ḡcārē cārēa wayacusa ūrī quīrā panḁa? ḡBārā sida idji ume nība quīrā panḁa?–

²⁸ MaĀ carea ādjirāba idjira nāwā queāsidaa:

–Baḁa jāḁ ēberā ume nīa, baribaḥa dairāra Moise leyḁeba nībabadaa. ²⁹ Dairāba cawa panḁa Ācōrēba Moisea beḁeasida,† baribaḥa jāḁ ēberāra sāmabemada adua panḁa.–

³⁰ MaĀne dauberrea baḁaba jarasia:

*9:24 Griego beḁeḁe ḁa ḁa: “Ācōrēa bia beḁeḁa.”

†9:29 Exodo 33:11.

–¿Sāwāērā bārāba jara panĀ adua panĀda idjira sāmabemada? ¿Idjia mĀ daura biabié basica? ³¹ Dadjirāba cawa panĀa cadjirua obadaba iwidiḅadara Ācōrēba bia ūricada. MaĀ awara cawa panĀa bariduaba Ācōrēda waya ḅaḅara idjaba idjia quīrīā ḅada o ḅaḅara, maĀgaba iwidiḅara Ācōrēba bia ūribarida.* ³² Naārā edaĀba aba idibema ewaridāa ¿bārāba ūribadjidaca ēberā dauberrea todada biabibadada? ³³ NaĀ ēberāda Ācōrēneba zedaébara ni cārē sida poya oé bacasia.–

³⁴ MaĀne pariseorāba idjira quēāsidaa:

–Ba topedadadeba ātaa cadjirua obaria. ¿Sāwā dairāa ne jaradiai?–

MaĀ carea idjira judiorā dji jarebada dedebemada āyā jaretasidaa.

Dji wārāda dauberrea bea

³⁵ Jesuba ūrīsia dauberrea ḅadara āyā jaratasidada. MaĀ carea idjira jarāde wāsia. Unupeḅa iwidiisia:

–¿Ba NaĀ Djara Edadara wārāda ijā ḅaca?–[†]

³⁶ Idjia jarasia:

–MĀ boro, jaradua idjira caida mĀa wārāda ijāi carea.–

³⁷ Jesuba panusia:

–Ba idjira unu ḅa. MĀ, ba ume bedeā ḅada idjia.–

³⁸ Ara maĀda Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–MĀ boro, mĀa ijā ḅa.–

³⁹ MaĀne Jesuba jarasia:

–MĀra naĀ ējūānaa zesia ēberārā cawa oi carea. Māwā dji dauberrea bea quīrāca beaba ununia idjaba dji unu panĀana a panĀra dauberrea bea quīrāca panenia.–

⁴⁰ Ācāra pariseorā Jesu caita duanĀba maĀ bedeā ūrīsidade iwidiisidaa:

–Ba ¿cārē cārēā māwā jara ḅa? ¿Dairāra dauberrea beaca?–

⁴¹ Jesuba panusia:

–Bārāda wārāda dauberrea beadabara, cadjirua obada carea bedeade pananaé bacasia. Baribara bārāba unu panĀana a panĀ bēra bedeade panĀa.–

Oveja wagabari dji bia

10 MaĀ ewaride Jesuba jarasia:
–MĀa wārā arada jaraya: bariduada oveja corrade eda wāḅadade eda wāḅara, āteḅara āyā areba eda wāibara, maĀgaba ovejara drābaria idjaba bié obaria. ² Baribara dji corrade eda wāḅadama eda wābaridra oveja wagabari araa. ³ MaĀ iteabara corra wagabariba dji eda wāḅadara ewabaria. Ovejaba ādji wagabari bedeāra cawa panĀa. Ādjiza trĀcuapeḅa dajadaa edebaria.[§] ⁴ Jūma dajadaa edepeḅa ādji na wābaria. Ovejara idji caidu wāḅadaa idji bedeāra cawa panĀ bēra. ⁵ Baribara ādjia ununacara ēpēnaca, āteḅara mīrūbadaa idji bedeāda adua panĀ bēra.–

⁶ Jesura ne jara ḅadeba māwā bedeasia baribara judiorāba cawadaé basia cārēda jara ḅada. ⁷ MaĀ bēra Jesuba nāwā jarasia:

–MĀa wārā arada jaraya, oveja eda wāḅadara mĀa. ⁸ MĀ zei naēna zocārā ne drābada rā quīrāca zebadjidaa idjaba purura bié obadjidaa. Baribara ādjirā bedeāra Ācōrē ēpē beaba ijānaé basia.**

⁹ Eda wāḅadara mĀa. MĀneba eda wāḅara minijichiadebemada ēdraya. Bio necai ḅaya idjia neé ḅara Ācōrēba

[†]9:31 Salmo 66:18; Proverbio 15:29.

[†]9:35 NaĀ Djara Edada. Griego bedeade Ācāra cartade ḅā ḅa “Ācōrē Warra.”

[§]10:3 Ezequiel 34:11-31.

**10:8 Ācōrē ēpē beaba. Griego bedeade ḅā ḅa “ovejaba.”

jūma diai bēra.†† 10 Ne drabarira zebaria oveja dralai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Baribara māra zesia ēberārāba zocai ʔai arada aduba eroheadamārēa.

11 Māra oveja wagabari dji bīa. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida ʔa. 12 Baribara abalaba parata carea ovejada waga ʔaibara, usa cadrā zebalade ovejara amecuapeda mirū wāya. Ovejara idjideē bēra wārāda waga-caa. Mañne usa cadrāba oveja abaca edabalade dewararāda jārāzoabadaa. 13 Mañ ēberāra mirū wābaria ababe parata careabara ovejara wagabari bēra. Idjia oveja bia pananamārēa crīchaca.

14 Māra oveja wagabari dji bīa. Mādjiderāra cawa ʔa oveja wagabariba idji oveja cawa ʔa quīrāca. Idjaba māreba māra cawa panā. 15 Ara mañ quīrāca mā Zezaba māra cawa ʔa idjaba mā mā Zezara cawa ʔa. Māra mādji oveja carea beuida ʔa. 16 Mā eroʔa dewara oveja nañ corrade ʔeaēda.‡‡ Mañgarā sida mā eda eneya. Ādjirāba mā bedeara iñānia. Māwā jūmarāda ābaa panania. Mañne ādjirā wagabarira āba ʔaya.

17 Mā Zezaba māra quīrā ʔa, ara mādjida idu beabi bēra. Mañbe wayacusa zocai ʔeya. 18 Mā iduaribiēbara ni abalaba māra poya beadaēa, baribara māra beuya māwā quīrā ʔa bēra. Māra beupeda poya ārēbaya. Mā Zezaba mā māwā obisia.–

19 Mañ beada ūrībdade judiorāra wayacusa wariwaria beada duanasidaa.

20 Zocārāba jarasidaa:

–Jāñ ēberāra jai bara ʔa. Idjira quīrāē ʔa. ¿Cārē cārē idji bedeada ūrīni?–

21 Baribara dewararāba jarasidaa:

–Idjia jara ʔara jai bara ʔa bedeaēa. ¿Jaiba dauberrea ʔara biabibarica?–

Judiorāba Jesu igarapedada

22 Mañ ewarīde judiorāba Jerusaleñne ewari dromada o panasidaa. Ādjirāba quīrāneba panasidaa Ācōrē de dromara idji quīrāpita biē ʔadada waya bia ʔapedadada. Mañ ewari dromara dji cūrāsaara ʔa jedecode obadjidaa.¶¶ 23 Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca ʔa edaare Jesura nībasia. Idji nībadama Salomō abadaa. 24 Māwā ʔade ācāra judiorāba Jesura auđu jūrā edadapeda iwīdisidaa:

–Āba ¿sālbe ʔa dairā crīchara cawaē pe erobai? ʔada Ācōrēba ēdra edabari diai jaradabara, dairā ebuđa jaradua.–

25 Jesuba panusia:

–Mā bārāa jarasia baribara iñānaē duanā. Jūma mā Zeza trāneba o ʔaba mānebemada ebuđa cawabi ʔa.

26 Baribara bārāba iñanāca, mā ovejarāē bēra. 27 Mā ovejarāba mā bedeara cawa panā. Mā ādjirāra cawa ʔa. Mañ bēra ādjirāba māra ēpēbadaa. 28 Mā ādjirāa Ācōrē ume ewariza zocai baida dia ʔa. Mañ carea ādjirāra adudaēa idjaba ni abalaba ādjirāra mā jawadebemada poya jārīnaēa. 29 Mā Zezaba ādjirāra mā diasia. Idjira jūmarā cāyābara dji dro-

††10:9 Griego bedeade nāwā ʔa ʔa: “Idjira eda wāya, dajadaa wāya idjaba pōājārāda unuya.”

‡‡10:16 Mā eroʔa dewara oveja nañ corrade ʔeaēda. Mañ bedeadeba Jesuba jara basia judiorāē bīda idjida iñānia.

¶¶10:22 Judiorāba mañ ewari Janucá abadada poa zebara obadaa diciembre jedecode. Quīrānebabadaa Juda Macabeo abadaba Ācōrē de dromara waya bia ʔadada. Mañgarā māwāsia poa 164de Jesu todi naēna. Mañ naēna griego Antioco Epipane abadaba Ācōrē de dromara biē ʔasia.

maara ɓla. ^{§§} Ni aɓaɓba ādjirāra m̄ Zeza jɓwadebemada poya jārīnaéa. ³⁰ M̄ra m̄ Zeza ume abarida māwā ɓla.–

³¹ Maḷ carea arima bea judiorāba wayacusa mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Maḷne Jesuba jarasia:

–M̄ Zezadeba ne zocārā biada bārāa unubisia. ¿Sāḷḷa ne bia oda carea m̄ra mōgaraba tabari beadi?–

³³ Judiorāba panusidaa:

–Dairāba ɓra mōgaraba tabaridaéa ne bia o ɓa carea, āteɓarɓ tabaridida ɓa naḷ djarade ɓaba ara ɓadjida Ācōrēana a ɓa carea. Maḷba ɓa Ācōrēra bié jara ɓla.–*

³⁴ Jesuba jarasia:

–Bārā leyde nāwā ɓa ɓla: “M̄ra jarasia bārāra ācōrērāda.”† ³⁵ Dadjirāba cawa panɓa Ācōrē Bedeara ewariza wārāda. Ācōrēba maḷ ēberārāa bedeaside jarasia: “Bārāra ācōrērāa.” ³⁶ Maḷne m̄la ababe idji Warraada a ɓla Ācōrēba m̄ra ara idji itea ɓada bēra idjaba naḷ ējūānaa diabueda bēra. ¿Bārāba maḷ carea jara panaca m̄la idjidebemada bié bedeasida? ³⁷ M̄ Zezaba o ɓada m̄la oé ɓaɓarɓ, m̄ bedeara ijārānada. ³⁸ Baribarɓ idjia o ɓada m̄la o ɓaɓarɓ, m̄la jara ɓa carea bārāba ijānaé panamīna m̄la o ɓa carea ijānada. Māwā bārāba wārāda cawadia m̄ Zezara m̄ ume ɓada idjaba m̄ra m̄ Zeza ume ɓada.–

³⁹ Maḷne ādjirāba wayacusa Jesura jida quīrīa panasidaa, baribarɓ ēdɓa wāsia.

⁴⁰ Māwānacarea Jesura wayacusa Jordaḷ do quīrārā wāsia Borocuebari Juaḷba naārā ēberārā borocue

ɓadamaa.‡ Jesura mama ɓesia. ⁴¹ Māwā ɓade zocārā ēberārāda idjimaa wāɓadjidaa. Āduɓa nāwā jarabadjidaa:

–Juaḷba ne ununacada oé basía baribarɓ jūma idjia naḷ Jesudebema jaradara wārā araa.–

⁴² Mama zocārāba Jesura ijāsidaa.

Lazaro jaidada

11 ¹⁻² Maḷ ewaride ēberā Lazaro abadada jūācāyā nūmasia. Maḷ Lazarora Betanianeɓema basía. Abari purude idji djabawērārā Mariada, Marta sida panasidaa. Maḷḷa Mariaba dadjirā Boro jirūne querada weapeda idji budaba pōāsa jareda basía.¶ ³ Maḷne Lazaro djabawērārāba Jesua bedeada diabuesidaa:

–Dai Boro, ɓa dji biara jūācāyā nūmɓa.–

⁴ Maḷ bedea ūrīside Jesuba jarasia:

–Lazarora beuéa, baribarɓ jūācāyā nūmɓa ēberārāba cawadamārēā Ācōrēra idji Warra sida dji dromarāda.–

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawērārā sida bio quīrīa ɓasia. ⁶ Baribarɓ Lazaro bio jūācāyā ɓada cawadacarea wadi ewari umé ɓesia idji ɓadama. ⁷ Māwānacarea idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Wānadɓ wayacusa Judeadaa.–

⁸ Maḷ bēra idji ume nībabadarāba jarasidaa:

–Jaradiabari, dārāé ɓla Judead-ēbemarāba ɓra mōgaraba tabari bea quīrīa pananada. ¿ɓra wayacusa jāmaa wāica?–

⁹ Jesuba jarasia:

§§10:29 Maḷra griego bedeade ebuda ɓléa. Ḍɓarɓmaarā nāwā jara ɓla: “M̄ Zezaba m̄la diadara ne jūma cāyābara dji dromaara ɓla.”

*10:33 Levitico 24:14-16.

†10:34 Salmo 82:6.

‡10:40 Juaḷ 1:28.

¶11:1-2 Juaḷ 12:3.

–¿Ewarira doce hora ðaléca? Ása nīra teneɗɗaɗa, idjia ḷnaa naḷ ējūāne ðada unu ða bēra. ¹⁰ Baribaraɗa diamasi nīra teneɗɗaɗaɗa, ḷnaa neé ða bēra.–

¹¹ Māwā jaradacarea Jesuba jarasia:

–Dadjirā dji bia Lazarora cāi ðaa baribaraɗa mḷa idjira ḷḷmane wāya.–

¹² Maḷne Jesu ume nībabadarāba idjia jarasidaa:

–Dai Boro, idjira cāi ðabaraɗa biabaraɗa.–

¹³ Jesuba maḷ jaradadeba Lazaro beudadebemada bedea ðasia, baribaraɗa idji ume nībabadarāba crīchasiɗaa Lazaro cāi ðadebemada bedea ðada.

¹⁴ Maḷbe Jesuba ebuda jarasia:

–Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima ðadaé bēra mḷra ðasriɗa ðaa maḷneba bārāba mḷra biara ijāni bēra. Waya idjimaa wānaraɗa.–

¹⁶ Maḷne Tomá, Mīguiso abadada ðasia. [§] Maḷḷaba Jesu ume nībabadarāba waabemarāa jarasia:

–Judeadaa wānaraɗa dadjirā siɗa beadamārēa.–

Beudarā Jesuba ḷrēbabibeɗema

¹⁷ Betania purude jūēside Jesuba cawasia Lazaro ḷbaripedaɗara ewari quimārē ðada. ¹⁸ Betaniara Jerusaleḷneba mācua ḷmaḷé ðasia.**

¹⁹ Maḷ bēra zocārā judiorāda zesidaa Marta, Maria sobiabiɗe ādji djaba jaidada carea. ²⁰ Māwā panḷne Martaba cawasia Jesura jūēbaraɗa. Ara maḷda idji audiabariɗe wāsia. Maḷne Mariara diguiɗa ðesia. ²¹ Martaba Jesu unusiɗe idjia jarasia:

–Mḷ Boro, ðada nama ðadabara mḷ djabara jaidae bacasia. ²² Baribaraɗa mḷa cawa ðaa jūma ðaa ḷcōrēa iwidiɗaraɗa idjia oida.–

²³ Jesuba idjia jarasia:

–Ba djabara ḷrēbaya.–

²⁴ Maḷne Martaba jarasia:

–Māē, mḷa cawa ðaa idjira jirūareɗema ewariɗe ḷrēbaida beudarā ḷrēbabadaɗe.–††

²⁵ Jesuba jarasia:

–Mḷra beudarā ḷrēbabibaria idjaba zocai ðai diabaria. Bariduɗa mḷda ijāibaraɗa, naḷ djarade beubaraɗa siɗa ewariza ḷcōrē ume zocai ðaya. ²⁶ Mḷ ijā ðara mḷneba zocai ða bēra ewariza zocai ðaya. ¿Baa maḷgara ijā ðaca?–

²⁷ Maḷne Martaba panusia:

–Māē mḷ Boro, mḷa ijā ðaa ðara ḷcōrē Warrada, ḷcōrēba ēɗra edabari diai jaradada, naḷ ējūāne zeida ðadada.–

Jesu Lazaro carea jīāna

²⁸ Māwā jaradacarea Martara wāsia idji djabawērāmaa. Maḷbe iwidraɗa jarasia:

–Dji Jaradiabarira nama ðaa. Idjia bḷa ne jara quirīā ðaa.–

²⁹ Maḷ ūrīpeda Mariara piradrapeda Jesu ðamaa isabe wāsia. ³⁰ Jesura purude eɗa wāé ðasia. Wadibiɗa Martaba idji ununama ðasia. ³¹ Maḷne judiorā Maria sobiabiɗi carea idji diguiɗa panḷba unusiɗaa idjira isabe piradrapeda dajadaa wābaraɗa. Maḷ carea idji caidu wābadaɗa jarasidaa:

–Idjira Lazaro ḷbaripedaɗamaa jīāne wābaraɗa.–

³² Mariara Jesu ðama jūēside ara idji unubaraɗa idji jirū caita ðarru cōbesia. Maḷne jarasia:

–Mḷ Boro, ðada nama ðadabara, mḷ djabara jaidae bacasia.–

³³ Jesuba Maria jīgua jīābaraɗa idjaba judiorā idji ume zepedaɗa

§11:16 Mīguiso. Griego trḷ Dídimoba jara ðaa mīguisoda.

**11:18 ḷmaḷé ðasia. Griego bedeaɗe ða ðaa “quinze estadia.” Maḷra kilómetro ūbeaca ðaa.

††11:24 Isaía 26:19; Daniel 12:1-3.

sida jīābādada unuside ādjirā carea bio sopua nūmepeda jīgua āgasia.††

³⁴Maābe iwīdisia:

–Idjira ṡsāma t̄barisida?–

Ādjirāba panusīdaa:

–Dai Boro, acāde wāna.–

³⁵Jesura jīāsia. ³⁶Māwā Ḅāde judiorā arima duanāba jarasīdaa:

–Acādadua idjia sācua Lazarora quiṡiā basīda.–

³⁷Baribara Ḅara ādjirānebemaba jarasīdaa:

–Dauberrea Ḅa biabidaba ṡsāwāērā poya carebaé basi Lazaro beurāmārēā?–

Jesuba Lazaro Ārēbabida

³⁸Jesura wayacusa jīgua āgasia. Maābe Lazaro t̄baripeḄadama jūēsia. Maāgara eya uria basīa. Dji eda wābadara mōgaraba jūātra Ḅasia.

³⁹Maāne Jesuba jarasia:

–JāḄ mōgarara āyā Ḅādadua.–

Marta, dji jaidada djabawērāba Jesua jarasia:

–Mā Boro, idji jaidadara ewari quīmārē Ḅa bēra cōbusia cadjirua Ḅaa.–

⁴⁰Baribara Jesuba jarasia:

–ṡMā jaraé basica Ḅaa wārāda iṡāibara, Ācōrēra dji droma Ḅada unuida?–

⁴¹Māwā Ḅāde ēberārāba mōgarara āyā Ḅasīdaa. Maābe Jesuba ātaa acāpeḄa jarasia:

–Zeza, mā Ḅāa bia jaraya māa iwīdidara ūrina bēra. ⁴²Māa cawa Ḅaa Ḅaa mā bedeara ūri Ḅabarida, baribara māa maāgara jarasia naāgarā ēberārāba cawadamārēā baabara māra diabuesida.–

⁴³Māwā jaradacarea Jesuba jīgua trā jarasia:

–ṡLazaro, dajadaa zedua!–

⁴⁴Ara maāda Lazaro beu Ḅadada da-jadaa zesīa. Idji j̄awara, idji j̄irū sida waḄi wuaba Ḅarā Ḅeasia. Idjaba idji quiṡrāra wuaba ānēbari Ḅasia. Maāne Jesuba jarasia:

–Ērānadua bia taḄamārēā.–

Judiorā bororāba Jesu beadi carea beḄea aupeḄada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵Zocārā judiorā Maria acāde wāpeḄadaba unusīdaa Jesuba oḄara. Maā bēra ādjirāba iṡāsīdaa. ⁴⁶Ācāgara pariseorāmaa wāsīdaa Jesuba oḄa jarade. ⁴⁷Maā carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji j̄aresīdaa. Nāwā jarasīdaa:

–Dadjirāba ṡsāwā odi? Maā ēberāba ne ununacada zocārā o Ḅaa. ⁴⁸Idjida idu ḄāḄibara jūmarāba crīchada id-jira dadjirā boroda. Idjida ēpēnibara romanorāra zedapeḄa dadji Ācōrē de dromara babueḄa idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.–

⁴⁹Mama aba Ḅasia Caipá abadada. Idjira maā poade dji dromaara Ḅa sacerdote basīa. Maā Caipāba jarasia:

–ṡBārāra crīcha neé panāa! ⁵⁰Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara Ḅaa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.–

⁵¹Caipāba ara idji crīchadeba māwā jaraé basīa. Ātebāra idjira maā poade dji dromaara Ḅa sacerdote bēra Ācōrēbāra idjia jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida Ḅada. ⁵²Baribara aḄabe judiorā carea beué basīa, ātebāra beusia jūma Ācōrē warrarā naā ējūāne Ḅeara puru aba Ḅai carea.†† ⁵³Judiorā dji dromarāba beḄea Ḅasīdaa mamaāba ātaa crīcha jaradida Jesu beadi carea.

††11:33 *Ādjirā carea.* Ḅacāramaarā Jesura sopuasīa ādjirāba iṡānaé basi bēra idjia Lazarora Ārēbabida. Dewararāmaarā Jesura sopuasīa naā ējūāne ēberārāra beubada, cacua bié beabada, idjaba cadjirua obada bēra.

††11:52 Isaiā 11:12; Jeremia 23:3; Miquēa 2:12.

⁵⁴Maĵ bĕrā Jesura judiorā tāēna ebuĕa nĭbaca basĭa, ātebΛΛ Judeadebema-
mada āyā wāsia. EpraiĻ puruĕe idji ume
nĭbabadarā ume ĕaĕe wāsia. Maĵ purura
ējūā pōāsa ewaraga ĕΛ caita ĕΛa.^{§§}

⁵⁵Judiorā Egiptoĕeba ēĕrΛpedaĕa
quirānebabada ewarira caita
basia. Maĵra ewari droma bĕrā
puruzabemarāda JerusaleĻnaa wāsidaa
āĕjia obada quirāca o panΛneba
Ācōrē quirāpita bia ĕeadi carea.*

⁵⁶Maĵ ewaride ēberārāba Jesura jΛΛ
nĭbasidaa. Ācōrē de droma dajada ābaa
duanΛne iwidibadjidaa:

–Bārāmaarā ĕidjira naĻ ewari droma
obadaĕe zebā?–

⁵⁷BaribΛΛ sacerdote bororāba parise-
orā bida jarasidaa bariduaba Jesuda
jūēsida cawasidara jaraida ĕΛda idji
jidadamārēā.

Mariaba quera Jesu jĭrū ĻrĻ weaĕa

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

12 Egiptoĕeba ēĕrΛpedaĕa
quirānebabada ewari jūēi carea
wadi sei ewari ĕΛĕe Jesura Betania
puruĕaa wāsia Lazaro ĕabarimaa.
Maĵ Lazarora Jesuba Ļrĕbabida basĭa.
²Jesura zeda bĕrā quewarabema
coĕira waiĕΛa osidaa. Martaba coĕi
careabemara jeĕeca basia. Maĵne
Lazaro sida Jesu ume ne co basia.
³Māwā panane Mariaba nardo quera
idji awa quiruda, nĕbΛa ĕΛda taza umé

enepeda Jesu jĭrūne weasia.† Maĵbe
idji buĕaba pōāsa jaresia. Maĵ queraba
ĕji dera jūma tūāpa nūmesia. ⁴Maĵne
Jesu ume nĭbabarida aba basia Juda
Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi
basĭa. Maĵ Judaba jarasia:

⁵–ĕCārē cārēā jĻĻ querara nĕdobueé
basi? Nĕdobuedabara poa aba
trajabΛΛĕe edabari quirāca edacasia.
Maĵba ne neé queĕeara carebacasia.–

⁶BaribΛΛ idjia māwā jaraé basia
ne neé queĕeada crĭcha ĕΛ bĕrā, āte-
bΛΛ māwā jarasia ne ĕrΛabari bĕrā.
Āĕji parata wagabada buchacara id-
jia erobabadjia baribΛΛ maĵnebemada
ĕrΛabadjia. ⁷Maĵne Jesuba jarasia:

–NaĻ wĕrāa māwā jararāĕua. Idjia
naĻ querara waga erobasia mĻ tΛbaridi
ewari carea.‡ ⁸Ne neé queĕeara ewariza
bārā tāēna panania, baribΛΛ māra bārā
ume ewariza ĕaéa.–

Judiorā bororāba Lazaro beadi carea beĕea aupedaĕa

⁹Zocārā judiorāba cawasidaa
Jesura Betaniane ĕΛda. Maĵ bĕrā
idji acΛĕe wāsidaa. Maĵ awara
Lazaro, Jesuba Ļrĕbabida sida acΛĕe
wāsidaa. ¹⁰⁻¹¹Lazaro Ļrĕbaĕa carea
judiorā zocārāba sacerdote bororāra
igaradapeda Jesuda ĩjāsidaa. Maĵ
carea sacerdote bororāra beĕea ausidaa
Lazaro sida beadi carea.

§§**11:54** EpraiĻ purura JerusaleĻneba ewari aba basia.

***11:55** Ewari droma oĕi naēna judiorāra Ācōrē quirāpita bia beadiĕa panasidaa. AbΛaba ēberā beuĕada tāibΛΛ wa waraibΛΛ, siete ewari Ācōrē quirāpita bié ĕe-
badjia. Maĵ carea ne oida basia: acΛĕua Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21.
Māwā oĕbΛΛ ewari dromaĕa ocara basia. Jesu ewaride judiorāba jaradiabadjidaa
judiorā Israel drua āi beara Ācōrē quirāpita bié beada. Maĵ carea JerusaleĻ puruĕaa
zedapeda siete ewari dārābadjidaa Ācōrē quirāpita bia panani carea.

†**12:3** Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo.

‡**12:7** Idjia naĻ querara waga erobasia mĻ tΛbaridi ewari carea. Griego beĕeade maĵra
ebuĕa ĕΛĕa.

**Jerusaleānebemarāba
Jesu audiabaripeḏada**

*Mateo 21:1-11; Marco
11:1-11; Luca 19:28-40*

¹²Nurēma zocārā ēberārā ewari droma odi carea Jerusaleānaa zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusaleāne jūēbārada. ¹³Mañ carea ādjirāba uruta quedua quīrāca beada tadapeḏa idjira audiabariḏe wāsidaa. Nāwā jīgua jarasidaa:

–¡Bio biya quirua![¶] ¡Bio bia ḥaa dadjirā Ācōrē trāneba zebārara! ¡Bia quirua Israēdebema Borora!–

¹⁴Mañne Jesuba burro zaqueda unupeḏa ārā chūmesia. Māwāsia Ācōrē Bedeade jara ḥa quīrāca:

¹⁵Wayarānada, Sioā eyade beara. Acadada, bārā Borora burro zaque ārā zebārara.[§]

¹⁶Jesu ume nībabadarāba mañra unu panamīna cawadaé panasidaa. Baribārara Jesu ārēbapeḏa bajānaa wānacareabārara cawasidaa Ācōrē Bedeade idjidebema naēna ḥadada jūma wārāda māwāsida.

¹⁷Jesuba Lazaro beu ḥadada trāpeḏa ārēbabiside zocārā ēberārāda arima duanasidaa. Māwānacarea ādjia unupeḏadada nēbārābadjidaa. ¹⁸Jesuba mañ ne ununaca odara zocārāba ūrisidaa. Mañ bēra idji audiabariḏe wāsidaa. ¹⁹Mañne pariseorāba ara ādjiduba jara duanasia:

–¡Acadada! Jūmarāda idji caidu wābadaa. Mañ bēra dadjirāba o quīrā panara poya odaéa.–

Jesuba idji beadi jarada

²⁰Mañ ewari droma o panane ācārara griegorāda Ācōrēa bia beadeadi carea Jerusaleāne jūēsidaa. ²¹Mañgarāra

Pelipe, Jesu ume nībabarimaa wāsidaa. Mañ Pelipera Galileade ḥa puru Betsaidadebema basía. Ādjia Pelipea jarasidaa:

–Dairāba Jesura unu quīrā panaa.–

²²Mañ carea Pelipeba Andréa jarade wāsia. Mañbe ādjia Jesua jarasidaa.

²³Mañne Jesuba jarasia:

–Ewarira jūesia. Ācōrēba mñ, Nañ Djara Edadara dji Dromada ḥaya. ²⁴Mā wārā arada jaraya: beuda quīrāca trigo tada jouḏeḥārara, ara māwā abari tada ḥabaria. Baribārara jouḏibārara mañ tara tunupeḏa bio zaubaria. ²⁵Ara mañ quīrāca Ācōrē cāyābara nañ djarade zocai ḥaida biara jarara ḥaba mañ zocai ḥaira aduaya. Baribārara nañ djarade zocai ḥai jarara cāyābara mñda ēpēibārara Ācōrē ume ewariza zocai ḥaya. ²⁶Bariduada mñ nezoca ba quīrā ḥabārara, mñ ume nībaida ḥaa. Mñ wābāraramaa mñ nezoca sida wāya. Bariduada mñ nezocabārara, mñ Zezaba idjira dji dromada ḥaya.

²⁷Wārāda mñra bio sopua ḥaa. ¿Māa cārēda jarai? ¿Māa jaraica “Zeza, mñ bia miḡaidebemada ēdra ḥadua”? Māwā jaraéa mñra mañ carea zeda bēra. ²⁸Ātebārara jaraya: Zeza, mañgaḏeba jūmarāa cawabidua bārara dji Dromaara ḥada.–

Ara māwābārāde ēberārā arima duanaba bedeada bajānaa ūrisidaa. Mañ bedeaba jarasia:

–Māa naēna cawabisia mñra dji Dromaara ḥada idjaba wayacusa cawabiya.–

²⁹Mañ bedea ūrisidade ācārara jarasidaa baada jururuasida. Dewararāba jarasidaa:

–Bajānebema nezocaba Jesua bedeasia.–

³⁰Mañne Jesuba jarasia:

[¶]12:13 ¡Bio bia quirua! Mañgarara arameo bedeade jarabadaa “Hosana.”

[§]12:15 Jerusaleā purura Sioā eyade ḥaa. Zacaria 9:9; Isaía 40:9-10; Sofonías 3:14-17.

–Mañ beðeara mñ iteaé basía. Biara bārā itea basía. ³¹Ārābāġġ Ācōrēba cawabiya nañ ejūānebemarāra beðeade duanāda. Ārābāġġ diauru, nañ ejūānebema borora Ācōrēba poyaya. ³²Mñ ġġ jira Ĕġġġġġġ mñ jūmarāda eneya mñ ijānamārēā.–

³³Māwā jarasia idjira crude cachi beadida cawabi carea. ³⁴Ēberārā mama duanāba Jesua jarasidaa:

–Ācōrēba Moisea diada leyðeba dairāba cawa panġa Ācōrēba ēdġġ edabari diai jarādara beuca baida.** Bla ġsāwā jara Ĕġ Nañ Djara Edadara crude cachiidida? Nañ Djara Edadara ġcai?–

³⁵Jesuba jarasia:

–Nañ ġnaara bārā ume dārā Ĕāéa. Mañ carea ġnaane nībadadua idji bārā ume Ĕġmisa cawadaéne pāĩmane beada amaaba. Pāĩmane nība adua Ĕġa sāmaa wāda. ³⁶ġnaa bārā tāēna eropanġne mañ ġnaara ijānadua ġnaanebema ēberārāda beadi carea.–

Mañ beðea jaradacarea Jesura ara mañda wāpeda mīrūsia.

Judiorāba wadībida Jesu ijānaé duanana

³⁷Jesuba ne ununacada zocārā ēberārā quīrāpita oðamīna ādjirāba wadībida ijānaé panasidaa. ³⁸Ācōrēneba beðeabari Isafaba jarāda quīrāca wārāda māwāsia. Nāwā jarasia: Dai Boro, ġdaiba jarapedadara caiba ijāsi?

Ācōrēba idji Ĕġġara ġcaia cawabis?††

³⁹Mañ bērā ādjirāba poya ijānaé basía, Isafaba jarāda quīrāca:

⁴⁰Mñ ādjirāra dauberrea bea quīrāca Ĕġsia idjaba so zarea Ĕġsia

ādji dauba unu panāmīna cawarā-namārēā idjaba ūrī panāmīna soðeba cawarānamārēā.

Māwā panġ bērā mñmaa zedacaa mñā biabimārēā.‡‡

⁴¹Isafaba idji cartade māwā Ĕġsia Jesura dji Dromada beida unupeda mañnebe-mada beðeada bērā.¶¶

⁴²Isafaba māwā Ĕġdamīna zocārā judiorāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ijāsidaa baribāġġ ebuða jarādaé basía. Waya panasidaa pariseorāba ādjirāra judiorā dji ġġrebada dedebemada āyā ġġretadida. ⁴³Ācōrēba ādjida bia jarai cāyābara mañ judiorāba biara quīrā panasidaa ēberārāba bia jarādida.

Ācōrēba Jesu beðeadeba ēberārā cawa oya

⁴⁴Mañbe Jesuba ġġgua jarasia:

–Mñ ijā Ĕġba mñ Diabueda sida ijā Ĕġa. ⁴⁵Mñ unu Ĕġba mñ Diabueda sida unu Ĕġa. ⁴⁶Mñra nañ ejūānaa ġnaa quīrāca ze Ĕġa mñ ijāġġġara pāĩmane bearānamārēā. ⁴⁷Ĥġġġba mñ beðeada ūrīpeda ijāéġġġġ, mñā idjira bié Ĕġéa, mñra nañ ejūāne bea bié Ĕġi carea zeé Ĕġ bērā. Mñra nañ ejūāne bea ēdġġ edai careabāġġ zesia. ⁴⁸Baribāġġ mñ igara Ĕġġa, mñ beðea bia edaé Ĕġra Ācōrēġġġ cawa oya. ġrūarebema ewarīde Ācōrēba cawabiya idjira beðeade Ĕġġa mñā jarāda beðeara ijānaé bērā. ⁴⁹Mñra ara mñġġġġġġ beðea Ĕġéa. Mñ Zeza, mñ namaa diabuedaba mñā jarasia cārēda jaraida Ĕġġa idjaba sāwā mañ beðeara jaraida Ĕġ sida. ⁵⁰Mñā cawa Ĕġa idjia mañ beðeara jarabi Ĕġġa ēberārā idji ume ewariza zocai duananamārēā. Mañ carea mñ Zezaba mñā jarāda quīrāca mñā beðea Ĕġa.–

**12:34 Isafá 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37.

††12:38 Isafá 53:1.

‡‡12:40 Isafá 6:10.

¶¶12:41 Isafá 6:1-5.

**Jesuba idji ume
nībabadarā jīrū saglāda**

13 Egiptođeba ēdrapedada quīrānebabada ewari bai naēna Jesuba cawa ʒasia idji ewarira jūēbārada. Cawasia naē ējūāra amepeda idji Zezamaa wāida. Jesuba jūma idjiderā naē ējūāne ʒeara bio quīrīā ʒada bēra idjia maē quīrīāra unubisia aba idji beubarā ewarīdaa.

²Qewara pāimabarāde ne co panasīdaa. Baribarā maē naēna diauruba Simoē warra Juda Iscariote sođe crīchada diađoasia Jesu jidabimārēā. ³Jesuba cawa ʒasia idji Zezaba ne jūmada idji jawāde ʒasīda, idjaba cawa ʒasia idjira Ācōrēmaaba zepeda waya Ācōrēmaa wāida. ⁴Baribarā Jesuba osia nezocaba obari quīrāca. Ādjirāra qewara ne co panane pirabarīpeda idjia lrā jā ʒabarīda ērāsia. Maēbe cacua jarebadada edapeda carra barā jāsia. ⁵Epedeco jūguruade baidoda jue edapeda idji ume nībabadarā jīrūra sagāsia. Ādjiza sagapeda ādji jīrūra cacua jarebadaba pōāsa jaresia.

⁶Jesuba Simoē Pedro jīrū sagabarāde Pedroba jarasia:

–Mā Boro, ʒbaa mā jīrūda sagāica?–

⁷Jesuba panusia:

–Māa o ʒara bla nawena cawaē ʒaa baribarā nocoare ebuda cawaya.–

⁸Baribarā Pedroba jarasia:

–Mā jīrūra bla sagacara ʒaa.–

Jesuba jarasia:

–Māa ba jīrūda saglēbarā, bara mārēā.–

⁹Maē bēra Simoē Pedroba jarasia:

–Māwā baibarā, mā Boro, mā jīrū awa sagarādua, jātebarā mā jawara, mā boro sīda sagādua!–

¹⁰Maē carea Jesuba jarasia:

–Ēberā cuidacarea ababe idji jīrū awa saglāda ʒaa idji cacuara jūma bia sagā ʒa bēra. Bārāra jūmaena sagā ʒaa, māwāmīna aba nama ʒaa saglē ʒada.–

¹¹Jesuba cawa ʒasia caiba idjira jidabīda. Maē carea jarasia: “Aba nama ʒaa saglē ʒada.”

¹²Ādjirā jīrū sagacuadacarea Jesuba wayacusa idjia lrā jā ʒabarīra jāsia. Maēbe ne cobadama wayacusa chūmepeda jarasia:

–ʒCawasīdaca cārēā māa bārā jīrūra sagāsida? ¹³Bārāba māra Jaradiabariāda abadaa idjaba bārā Boroāda abadaa. Wārāda arīde jara panāa, māwā ʒa bēra. ¹⁴Maēba mā, bārā Boroaba idjaba Jaradiabarība nezoca quīrāca bārā jīrūra saglāda bēra bārā bīda nezoca quīrāca bādjiza jīrū saglēdīda panāa. ¹⁵Māa jāwā unubisia bādjiza dji carebadamārēā. ¹⁶Māa wārā arada jaraya: ni abaa nezocada idji boro cāyābara auđuara ʒlēā. Diabuedara idji diabueda cāyābara auđuara ʒlēā. Nezocaba obari quīrāca māa ođa bēra, bārā bīda abari quīrāca ođīda panāa. ¹⁷ʒCawasīdaca? Māwā ijā ođībarā wārāda bia panania.

¹⁸Māa jaraē ʒaa jūma bārāra bia ʒeadīda, māa edadarā sāwā ʒeada cawa ʒa bēra. Ācōrē Bedeade ʒa ʒa quīrāca wārāda māwāmārēā māa jarabarā: “Aba mā ume ne co ʒadada mā ume dji quīrūda ʒesia.”^{§§} ¹⁹Māa ara nawena maēgara jarabarā wađī māwāī naēna, wārāda māwābarāde bārāba Māra Māda ijānamārēā. * ²⁰Wārā arada māa jaraya: māa diabuebarāda abāaba bia edabarā māda bia edabarā. Idjaba mā bia edabarā mā Diabuedara bia edabarā.–

§§13:18 Salmo 41:9.

*13:19 Isaía 43:10.

Jesuba Judadebema jarada

Mateo 26:20-25; Marco

14:17-21; Luca 22:21-23

²¹ Māwā jarapeda Jesura bio sopua ðe-sia. Māwā ða ðe ebuda jarasia:

–Wārā arada mĵa jaraya: aba bārānebemaba mĵra jidabiya.–

²² Idji ume nĵbabadarāra abarica dji aĵ duanesidaa Jesuba jaradara cawadaé bada bĕrā. ²³ Maĵne aba ðasia Jesuare chūmada.† Maĵgaba ara idjida “Jesuba bio quĵrĵa ða” abadjia. ²⁴ Simoĵ Pedroma idjĵa boroba jarasia caidebemada bedea ðada Jesua iwidimārĕa. ²⁵ Maĵbe Jesuare chūmaba iwidisia:

–Dai Boro, ĵcaiba ðara jidabi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Mĵa paĵda sĕberapeda aĵala diaya. Maĵ ēberāra idjĵa.–

Ara maĵda paĵra sĕberapeda Jesuba Simoĵ Iscariote warra Judaa diasia. ²⁷ Judaba maĵ codacarea Satana jĵwaeda ðesia. Maĵne Jesuba Judaa jarasia:

–Ba oya ðara isabe odua.–

²⁸ Baribara ne co duanaba ni aĵalaba cawadaé basĵa Jesuba cārĕ cārĕa māwā jarasida. ²⁹ Judaba ādji parata wagabada buchacara eroĵabadjia. Maĵ bĕrā ĵcagaaba crĵchasiĵaa Jesuba dji ewari droma careabemada nĕdomārĕa jarasida wa parata neé quedĕaa diabi ðada. ³⁰ Judaba paĵra copeĵa ara maĵda dajadaa wāsĵa. Maĵra paĵmanacarea basĵa.

Jesuba obi ða bedea djiwidi

³¹ Juda wānacarea Jesuba jarasia:

–Ĵrāðara Ĵcōrĕba unubiya mĵ, Naĵ Djara Edadara dji dromada. Maĵ awara mĵneba Ĵcōrĕba unubiya ara idjida dji dromada. ³² Mĵ, Naĵ Djara Edadaba Ĵcōrĕra dji dromada unubibara, Ĵcōrĕba mĵra abarica dji dromada unubiya. Idjĵa dārāĕne maĵra unubiya. ³³ Bārāra mĵ dji biarā bĕrā mĵa jaraya: mĵra bārā ume dārā ðaĕa.‡ Mĵa judiorā bororāa jarada quĵrĕca nawena bārāa jaraya: bārāba mĵra jĵraĵĵa, māwāmĵna mĵ wāðaraĵma poya wānaĕa.¶

³⁴ Mĵa obi ða bedea djiwidida bārāa jaraya: bārāra bio dji quĵrĵa ðeadaĵua.‡ Mĵa bārā bio quĵrĵa ða quĵrĕca bārā sida abarica dji quĵrĵanadaĵua. ³⁵ Bārāda māwā dji quĵrĵa pananibara, jūmarāba cawadaĵa bārāra mĵ ume nĵbabadarāda.–

Pedroma Jesu igaraĕana ada

Mateo 26:31-35; Marco

14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ Simoĵ Pedroma Jesua iwidisia:

–Dai Boro, ĵðara sāmāa wāĵ?–

Maĵne Jesuba panusia:

–Mĵ wāðaraĵma ðara nawena poya wāĕa, baribara tĕābe mĵ caĵu wāya.–

³⁷ Pedroma iwidisia:

–Dai Boro, ĵsāwāĕrā mĵra ða ume poya wāĕ? Mĵra ða carea beuida ða.–

³⁸ Maĵne Jesuba jarasia:

–ĵðara mĵ carea wārāda beuida ðaca? Wārā arada mĵa jaraya: eterre beru naĕna ða ðarima ŵbea jaraya mĵra unucada.

†13:23 *Jesuare chūmada*. Griego bedeadĕ ða ða: “Jesumaa tūrĵ chūta ðada.” Judiorā Egiptodeba ēðraðeada quĵrānebada ewarĵde māwā ne cobadjĵaa. “*Jesuba bio quĵrĵa ða*” abadjia. Juaĵba ara idjida māwā jarabadjia.

‡13:33 *Mĵ dji biarā*. Griego bedeadĕ ða ða “mĵ warra zaquerā.”

¶13:33 Juaĵ 7:33; 8:21.

§13:34 *Mĵa obi ða bedea djiwidi*. Ĵcōrĕba obi ða bedea dji drōāda Levitico 19:18ĕ, Deuteronomio 6:5ĕ unubadaa.

**Jesuba idjideba dadjirā
Zezamaa wāni jarađa**

14 Sopua bearānadua. Ācōrēba aride o ɓɗa wārāda ijānadua. Idjaba mĭa aride o ɓɗa sida wārāda ijānadua. ²Mĭ Zeza ɓabarima dadjirā duananira baraa. Mĭra mamaa wāya bārā ɓeadiɓa bia oi carea. Māwāēbara mĭa jaraē bacasia. ³Mĭra bārā ɓeadiɓa bia ode wāya. Maɓbe wayacusa zeya bārā edei carea mĭ ume ɓeadamārēā. ⁴Bārāba cawa panĭa mĭra sāmaa wāida. Dji o sida cawa panĭa.–

⁵Baribara Tomāba jarasia:

–Dai Boro, adua panĭa ɓara sāmaa wāida. ¿Sāwā maĭ ora cawadi?–

⁶Maĭne Jesuba jarasia:

–Maĭ ora mĭa. Mĭneba Ācōrēra wārāda cawa panĭa idjaba zocai ɓai arada eropanĭa. Mĭneba wānaēɓara ni abaɗda mĭ Zezamaa poya jūēnaēa. ⁷Bārāba mĭda wārāda cawa panĭaɓara, mĭ Zeza sida cawa panĭa.** Idibara bārāba idjira cawa panĭa unu panĭa bēra.–

⁸Maĭne Pelipeba idjia jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara maɓba bia ɓa.–

⁹Maĭ carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, mĭra dārāɓara bārā ume ɓɗa. ɓa mĭra ¿wadibiɗa cawaē ɓaca? Mĭ unu ɓaba mĭ Zeza sida unu ɓa. ɓa ¿sāwā jara ɓa “dadji Zezara daia unubidua”? ¹⁰¿ɓa ijāē ɓaca mĭra mĭ Zeza ume ābaa ɓɗa idjaba mĭ Zezara mĭ ume ābaa ɓɗa? Mĭa bedea ɓara ara mĭdjideba bedecaa. Āteɓara mĭ Zeza mĭ ume ābaa ɓara mĭneba bedea ɓa. Wārāda mĭneba ne jūmada idjia

obaria. ¹¹Ijānadua mĭra mĭ Zeza ume ābaa ɓɗa idjaba mĭ Zezara mĭ ume ābaa ɓɗa. Mĭa māwā jara ɓa carea bārāba ijānaē panĭaɓara, mĭa o ɓa carea ijānadua.

¹²Wārā arada mĭa jaraya: baridubaba mĭda ijā ɓaɓara, mĭa o ɓa idjia bida oya. Wārāda mĭa o ɓa cāyābara idjia auɗuara oya, mĭra mĭ Zezamaa wāi bēra. ¹³Bārāba mĭda ijā panĭa bēra mĭ trĭneba iwidiɓɗara mĭa jūma oya. Māwā mĭneba eɓuɗa ɓaya mĭ Zezara dji dromada. ¹⁴Wārāda bārāba mĭda ijā panĭa bēra jūma mĭ trĭneba iwidiɓɗara mĭa oya.

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarađa

¹⁵Bārāba mĭda wārāda quirīa panĭaɓara, mĭ bedeara ijā o panania.††

¹⁶Maĭ bēra mĭ Zezaa iwidiya bārā Carebabarida diabuemārēā. Maĭgara bārā ume ewariza ɓaya. ¹⁷Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. Naĭ ējūāneɓemārāba idjira poya edaɗaēa, ununaca bēra idjaba adua panĭa bēra. Maĭne bārāɓara idjira cawa panĭa, bārā ume ɓa bēra idjaba bārā sode ɓai bēra.**

¹⁸Mĭa bārāra jērāmārā quirāca ameēa. Mĭra wayacusa bārāmaa zeya.

¹⁹Dārāēne naĭ ējūāneɓemārāba mĭra waa ununaēa baribara bārāba mĭra ununia. Mĭa zocai ɓai arada eroɓa bēra, bārā bida zocai ɓai arada eroɓeadi. ²⁰Mĭ zedacarea bārāba cawadi mĭra mĭ Zeza ume ābaa ɓɗa, bārāra mĭ ume ābaa panĭa, idjaba mĭra bārā ume ābaa ɓɗa. ²¹Mĭ bedea ūrīpeda ijā o ɓaba mĭra quirīa ɓa. Abaɓba mĭda quirīa ɓaɓara, mĭ Zezaba idjira quirīa

**14:7 Bārāba mĭra wārāda cawa panĭaɓara, mĭ Zeza sida cawa panĭa. Griego bedeade ḷcɓɓ cartade ɓɗ ɓa: “Bārāba mĭra wārāda cawa pananabara, mĭ Zeza sida cawacasiɗaa.”

††14:15 Ijā o panania. Griego bedeade ḷcɓɓ cartade ɓɗ ɓa: “Ijā o pananadua.”

**14:17 Bārā sode ɓai bēra. Griego bedeade ḷcɓɓ cartade ɓɗ ɓa: “Bārā sode ɓa bēra.”

ḅaya. MĀa bida idjira quīrīā ḅaya, idjaba ara mĀda idjía unubiya.–

²²MaĀbe dewara Juda, Iscarioteéba Jesua iwidišia:

–Dai Boro, ¿sāwā ḅara dairāa unubi baribara naĀ ējūānebemarāa unubié?–

²³Jesuba panusia:

–MĀ quīrīā ḅaba mĀ bedeara ijā o ḅaya. MĀ Zezaba idjira quīrīā ḅaya. MaĀbe daira idjima zedía idji ume ābaa panani carea. ²⁴MĀ quīrīāé ḅaba mĀ bedeara ijā ocaa. Bārāba ūrī panĀ bedeara mĀrēá, ātebala mĀ Zeza, mĀ Diabuedadea.

²⁵MaĀgara mĀa bārāa jara ḅala wadibida bārā ume ḅa bērá. ²⁶Baribara mĀ Zezaba mĀ trĀneba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida ḅamārēá. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma mĀa jaradara quīrānebiya.

²⁷MĀa necai ḅaida bārā soḅe ameya. MĀa dia ḅa necai ḅaira naĀ ējūānebemarāa poya diaḅacaa. MaĀ bērá jūmawāyā sopuarānadia. Ne wayarānadia. ²⁸MĀa bārāa jarasia mĀra wābārāda idjaba waya bārā ume ḅade zeida.[¶] Bārāba mĀda wārāda quīrīā panĀbara ḅasridacasidāa mĀ Zezamaa wāyana aḅa carea. MĀ Zezara mĀ cāyābara dji dromaara ḅa bērá mĀra wayacusa ḅaya mĀdji naārā ḅadamaa. ²⁹MĀa maĀgara jara ḅala wadi māwāi naēna, wārāda māwābārāde bārāba ijānamārēá.

³⁰MĀra bārā ume dārā bedeaéa, naĀ ējūānebema borora zebara bērá. Idjia mĀra poyaémīna beabiya. ³¹Māwā mĀ Zezaba obi ḅada mĀa ijā oya.

MaĀgāḅeba naĀ ējūānebemarāba cawadía mĀa mĀ Zezara bio quīrīā ḅada.

Piradrādadua. Wānadrā.–

Jesura uva jĀcara dji araa

15 Jesuba jarasia:
–MĀra uva jĀcara dji araa.^{§§} MĀ Zezara djibaria. ²MĀ jĀwate zaudacara idjia jūma tĀcuaya, baribara dji zaubada jĀwata quīrācuita tĀcuabaria biara zaudamārēá. ³MĀ bedeada ijā panĀ bērá bārāra jĀwate quīrācuita tĀcuada quīrāca biya bea.^{*} ⁴MĀ ume ābaa bead–
adua mĀ bārā ume ābaa ḅa quīrāca. JĀ–
carade caraé ḅa jĀwata ara iduḅa za–
ucaa. Ara maĀ quīrāca bārāda mĀ ume
ḅeadaébārā zaudaéa.

⁵MĀra uva jĀcara dji araa. Bārāra mĀ jĀwaterāa. MĀ ume ābaa ḅeara bio za–
ubadaa, mĀra bārā ume ābaa ḅa bērá.
Bārāba mĀ neé ni cārē sida Ācōrē itea
poya odaéa. ⁶MĀ ume ābaa ḅléra mĀ
Zezaba āyā ḅatabueya jĀwate zauca
quīrāca. MaĀ jĀwate purrubadacarea
dadjia ābaa buedapeda babuebadaa.

⁷Bārāda mĀ ume ābaa beadibara, mĀ
bedeada ijā o pananibara, iwidiḅadua
jūma bārāba quīrīāḅadada. MaĀne mĀa
diaya. ⁸Bārāda bia zaudibara unubiḅia
wārāda mĀ ume nībabadarāda māwā
beada. Māwā unubiḅia mĀ Zezara dji
dromada.

⁹MĀa bārāra quīrīā ḅala mĀ Zez–
aba mĀ quīrīā ḅa quīrāca. MaĀ bērá
mĀ quīrīāneba pananadia. ¹⁰MĀa obi
ḅa bedeada ijā odibara, wārāda mĀ
quīrīāneba panania. Ara maĀ quīrāca mĀ
Zezaba obi ḅa bedea ijā o ḅa bērá idji

[¶]14:28 JuaĀ 14:3,18.

^{§§}15:1 Antigo Testamentoḅe jara ḅala Ācōrēba Israēlera uva jĀcara quīrāca usida, māwāmīna idjia quīrīā ḅada quīrāca ādjirāba odaé basía. Acādua Salmo 80:8-16; Isaía 5:1-7; Jeremia 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Baribara naĀ JuaĀ 15:1ḅe jara ḅala Jesuba o ḅada Ācōrēba quīrīā ḅa quīrāca. MaĀ carea jara ḅala “uva jĀcara dji ara.”

^{*}15:3 JuaĀ 13:10.

quĩrĩaneba ðabaria. ¹¹Jũma maġgara mĵa jara ðla bārara mĵ ume bio ðasriða beadamārēã.

¹²Mĵa obi ða bedeara naġġa: bārara dji quĩrĩanadua mĵa bārã quĩrĩã ða quĩrãca. ¹³Ēberãda idji dji bia carebai carea beuibarġa, ni abalba maġ cãyãbara poya biara quĩrĩara erobaéa. ¹⁴Mĵa obi ða bedeada bārãba iĵã odibarġa bārara mĵ dji biarãa. ¹⁵Mĵa bārara waa mĵ nezocaada aéa. Nezocaba idji boroba oi crĩcha ðara adua ðla. Mĵa bārara mĵ dji biarãana aya. Mĵa bārãa cawabisia ne jũma mĵ Zezadeba ũrĩnada. ¹⁶Bārãba mĵra edadaé basía. Mĵabarġa bārara edasia. Mĵa bārara ðasia wãnapeda bia zauðamārēã, idjaba maġ zaubðara dārã droamārēã. Mĵa bārara edada bēã mĵ Zezaba jũma bārãba mĵ trĵneba iwiðibðara diaya. ¹⁷Wayã mĵa bārãa jaraya: abarica dji quĩrĩanadua.

Naġ ějũãnebemarãba Jesu iĵã beara quĩrãmabadaa

¹⁸Naġ ějũãnebemarãba bārãda quĩrãma panðarġa, cawadadua ãdjirãba naãrã mĵda quĩrãmasidada. ¹⁹Bārãda naġ ějũãnebema badabara ãdjirãba bārãra quĩrĩacasidãa ãdjirãnebema bēã. Baribarġa mĵa bārãra naġ ějũãnebemada edasia ãdjirã awara beadamārēã. Maġ bēã bārãra quĩrãmabadaa. ²⁰Quĩrãnebadadua mĵa naġ jaradara: “Ni abal nezocada idji boro cãyãbara auðuara ðaléa.”† Maġġaba jara ðla ěberãrãba mĵ bedeada iĵã o panðarġa, bārã bedea sida iĵã odia. Baribarġa ãdjirãba mĵda bié odi carea ěpē panðarġa, bārã sida bié odi carea ěpēnia. ²¹Bārãra mĵ carea bié odia ãdjia mĵ Diabuedara adua panð bēã.

²²Mĵa ãdjirãa jaradiade zedaébara ãdjia cadjirua opeðada carea bedeade

ðeadaé bacasia. Baribarġa mĵ bedeada ũrĩpeðada bēã poya jaradaéa adua panasidada ãdjia o panðra cadjiruada. ²³Abalba mĵda quĩrãma ðabarġa, mĵ Zeza sida quĩrãma ðla. ²⁴Mĵa ãdjirã quĩrãpita ne ununacada odaébara, ãdjirãba cadjirua o panð carea bedeade beadaé bacasia. Baribarġa mĵa odaã ãdjirãba unusidamĩna mĵra, mĵ Zeza sida quĩrãma panð. ²⁵Mãwã ðuanla ara ãdjirã leyde jara ða quĩrãca. Nãwã jara ðla: “Mĵra bedea neé ðda quĩrãmasidãa.”‡

²⁶Ãcõrē Jaure bārã Carebabarira zeya. Idjia wārã bedeada jarabaria. Mĵa idjira mĵ Zezamaġba diabueðarġade idjia mĵnebemada bārãa bedeyã. ²⁷Bārã biða mĵnebemada bedeadia, bārãra naãrēðalaba mĵ ume panð bēã.

16 Mĵa jũma maġgara bārãa jara ðla mĵ iĵã panðra igararãnamārēã. ²Judiorãba bārãra ãdjirã dji jarebada dedebemada ãyã jarecuadia. Maġ awara bārã beadi ewarira zeya. Bārã beabðade ãdjirãba crĩchadia Ãcõrēba quĩrĩã ðda o panðda. ³Mãwã odia mĵ Zezada, mĵ sida adua panð bēã. ⁴Baribarġa mĵa jũma maġgara bārãa jarabarġa, maġ ewari jũeðarġade mĵa jaradara quĩrãnebadapeða sozarra beadamārēã.

Ãcõrē Jaureba o ðadebema

Mĵa bārã bia mĩgadiðebemada naēna jaraé basía bārã ume ðada bēã. ⁵Baribarġa mĵra mĵ Diabuedamaã wãya. Mãwãmĩna ni abal bārãnebemaba mĵa iwiðidaé panð “ðara çsãma wã?” ⁶Ãteðarġa bārãra sopua panð mĵra wãyana ada bēã. ⁷Mĵa wārã arada jaraya: bārã itea biara ðla mĵra wãida. Mĵda wãeðarġa bārã Carebabarida zeéa. Baribarġa mĵda wãibarġa idjira diabueya.

†15:20 Juaġ 13:16.

‡15:25 Salmo 35:19; 69:4.

⁸ Ācōrē Jaure zebɔɔɔde nañ ejūānebemarāa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa ɔɔda, idjaba caida bedeaɔe ɔɔda. Cawabiya ādjirāba jūma maɔɔɔdebemada āi crīcha panɔɔda. ⁹ Ācōrē Jaureba ādjirāa cawabiya m̄l bedea ijānaca bēra cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya m̄lra jipa ɔɔda m̄l Zezamaa wāna bēra. Mañne bārāba m̄lra waa ununaéa. ¹¹ Idjaba Ācōrē Jaureba cawabiya nañ ejūānebemarāa wārāda bedeaɔe panɔɔda, Ācōrēba nañ ejūānebema borora bedeaɔe ɔɔada ada bēra.[¶]

¹² M̄la wadibida ne zocārā bārāa jara quīrīā ɔɔla. Mañra bārāba nawena jūma poya cawadaéa. ¹³ Baribɔɔɔl Ācōrē Jaureba wārā bedeara cawabibari bēra idji zebɔɔɔde bārāa jaradiaya wārā bedea Ācōrēneba ze ɔɔda jūma cawadamārēā. Idjira ara idji crīchadeba bedeaéa, ātebɔɔɔl jūma m̄lneba ūrībɔɔɔlɔda jaraya. Idjia bārāa cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sāwāida. ¹⁴ Cawabiya m̄lra dji dromada, m̄l bedea ūrīpeɔa jūma bārāa jaradiāi bēra. ¹⁵ Jūma m̄l Zezadera m̄lrea. Mañ carea m̄la jarasia Ācōrē Jaureba m̄l bedea ūrīpeɔa bārāa jaradiāida.

Bārāa sopua pananapeɔa ɔɔsridadiā

¹⁶ Dārāéne bārāba m̄lra ununaéa, baribɔɔɔl māwānacarea wayacusa dārāéne m̄lra ununia.[§]

¹⁷ Mañne ḷcɔɔɔl idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Idjia dadjirāa “dārāéne bārāba m̄lra ununaéa, baribɔɔɔl māwānacarea wayacusa dārāéne m̄lra ununiana” a ɔɔaba ḷcārēda jara ɔɔl? Idji Zezamaa wāyana a ɔɔaba ḷcārēda jara ɔɔl? ¹⁸ Mañ bedea “dārāéne” a ɔɔaba ḷcārēda jara ɔɔl? Dad-

jirāba cawadaé panɔɔa cārēnebemada bedea ɔɔda.–

¹⁹ Jesuba cawasia ādjia maɔɔɔdebe-mada iwidi quīrīā panɔɔda. Mañ carea jarasia:

–M̄la bārāa jarasia dārāéne m̄lra ununaéda idjaba māwānacarea dārāéne m̄lra wayacusa ununida. ḷMaɔɔɔdebemada ara bāduba iwidi duanléca? ²⁰ Wārā arada m̄la jaraya: bārāa sopuaba jīānia baribɔɔɔl nañ ejūānebemarāa ɔɔsridadiā. Bārāa sopuaba jīānimīna mañ sopuara jōpeɔa ɔɔsridadiā. ²¹ Wārāda wērā warra toɔɔɔde puā ɔɔla idji ewarira jūēna bēra. Baribɔɔɔl warra toɔɔacarea mañ puara quīrādoobaria idji warra carea ɔɔsrida ɔɔl bēra. ²² Ara mañ quīrāca bārāa ara nawena sopua panɔɔa, baribɔɔɔl m̄lra wayacusa bārā aɔɔde zeya. Mañbe bārāa ɔɔsridadiā. Ni abaaba mañ ɔɔsridara poya jōbiéa.

²³ Maɔɔɔl ewaride bārāba ni cārē sida m̄la waa iwidiadaéa. Wārā arada m̄la jaraya: bārāba m̄l Zezaa m̄l tr̄lneba iwidiɔɔɔlɔda idjia diaya. ²⁴ Bārāba wadibida dadji Zezaa ni cārē sida m̄l tr̄lneba iwidiadaé panɔɔa. Baribɔɔɔl māwā iwidiɔɔɔlɔda edadiā. Māwā bārāa bio ɔɔsrida beadiā.

²⁵ M̄la ne jara ɔɔdeba maɔɔɔlra bārāa jarasia, baribɔɔɔl ewari aba m̄lra waa ne jara ɔɔdeba bedeaéa. Ātebɔɔɔl m̄l Zezadebemada ebuda jaraya. ^{26–27} Mañ ewaride bārāba m̄l tr̄lneba Ācōrēa iwidiadiā. M̄lra bārābari Ācōrēa bedeaéa, m̄l Zezaba bārāa quīrīā ɔɔl bēra. Idjia bārāa quīrīā ɔɔla, m̄lɔda quīrīā panɔɔ bēra idjaba m̄lra Ācōrēneba zedada ijā panɔɔ bēra.

²⁸ M̄l Zezamaaba nañ ejūānaa zesia. Baribɔɔɔl m̄la nañ ejūāra ameya m̄l Zezamaa wayacusa wāi carea.–

[¶]16:11 Juañ 7:21-24; 8:42-47; 12:31.

[§]16:16 Griego bedeaɔe ḷcɔɔɔl cartade ɔɔl ɔɔla: “M̄lɔdji Zezamaa wāi bēra.”

²⁹MaĀbe idji ume nĭbabadarāba jarasidaa:

–ĀrābAΓA bĀa jara bĀra daima ebuēa bĀa. Ne jara bĀdeba bedea bĀĒa. ³⁰ĀrābAΓA dairāba cawabadaa bĀa ne jūmada cawa bĀda. Daiba iwidiđi naēna bĀa sāvā panuĭda cawa bĀa. MaĀneba dairāba cawa panĀa bĀra Ācōrēneba zesida.–

³¹Jesuba jarasia:

–ĶĀrābAΓA bārāba wārāda ijābdaca? ³²Ewari jūēĭda bađada jūēbAΓA. Bārāra jūma aba aba memenenapeda mĀduba amenia.** BaribAΓA mĀduba baēa mĀ Zezada mĀ ume bĀ bēra. ³³Jūma maĀgara mĀa bārāa jarasia mĀneba necai bēadamārēā. NaĀ ējūāne bia mĭga bēađia, baribAΓA ne wayarānada: naĀ ējūānebema cadjiruada mĀa poyasia.–

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidiđa

17 Jesuba māwā jaradacarea bajānaa acĀpeda jarasia:

–Zeza, mĀ ewarira jūēsia. BĀ Warrara dji dromada unubidua bĀ Warraba bĀra wārāda dji dromada unubimārēā. ²BĀa jūma ēberārāra mĀ jĀwaeda bĀsia. MaĀgarānebemada bĀa mĀa ĀCĀΓA diasia. MĀa ādjirāa ewariza zocai baida diasia. ³Ewariza zocai bēaba cawa panĀa bĀra wārā Ācōrē aba bĀda. Idjaba za bĀa diabueda Jesucritoda cawa panĀa. ⁴BĀa mĀa naĀ ējūāne obĭdara mĀa jūma osia. Māwā cawabisia bĀra dji dromada. ⁵MaĀ carea Zeza, mĀra bĀ quĭrāpita dji dromada bĀdua bĀ ume naĀ ējūā oi naēna dji dromada bađa quĭrāca.

Jesuba idji ume nĭbabadarā carea Ācōrēa iwidiđa

⁶BĀa mĀa ēberārā naĀ ējūāne bēada ĀCĀΓA diasia. MĀa jūma ādjirāa bĀra cawabisia. Ādjirāra bĀrea, baribAΓA bĀa mĀa diasia bĀ bēdeada jaradiamārēā. Ādjia ijā o panĀa. ⁷MaĀba cawa panĀa jūma mĀa eroBĀra bĀdeba ze bĀda. ⁸BĀa mĀa jaradara mĀa ādjirāa jaradisia. Ādjirāba wārāda maĀ bēdeara ijāsĭdaa. MaĀ bēra cawa panĀa wārāda mĀra bĀmaĀba zesida. Wārāda ijā panĀa bĀ mĀra diabuesida.

⁹MĀa bĀa iwidiđi ādjirā carebamārēā. MĀa bĀa iwidiē bĀa naĀ ējūānebemarā carea. ĀtebAΓA bĀa mĀa diadarā careabAΓA iwidi bĀa, ādjirāra bĀre bēra. ¹⁰Jūma mĀrera bĀrea idjaba jūma bĀrera mĀrea. Ādjirāba o panĀneba mĀra dji dromada unubi panĀa.

¹¹MĀra naĀ ējūāne baēa baribAΓA ādjirāra wadĭbĭda naĀ ējūāne panania. Zeza, bĀra bio biya quĭrua. MĀra bĀmaa wābAΓA bēra bĀ bĀbĀdeba ādjirāra bio wagadua. BĀa mĀa maĀ bĀbĀara diasia.†† Māwā ādjirāra cacua aba bĀ quĭrāca bēađia, dadji cacua aba panĀ quĭrāca.

¹²BĀ bĀbĀdeba mĀa jūma bĀa diadarāra naĀ ējūāne waga eroBĀsia. Ādjirānebemarā ni abaĀda aduadaē basĭa. Ababe dji aduaidā bađadAΓA adusia bĀ bēdeaba jara bĀ quĭrāca wārāda māwāmārēā.‡‡

¹³ĀrābAΓA mĀra bĀmaa wāya. BaribAΓA wadĭbĭda naĀ ējūāne bĀde jūma maĀgara jarabAΓA. Māwā mĀ bĀ ume bĀsrĭda bĀ quĭrāca ādjirā sida bio bĀsrĭda panania. ¹⁴BĀa jaradara mĀa ādjirāa jaradisia. BaribAΓA naĀ ējūānebemarāba ādjirāra quĭrāma panĀa mĀ quĭrāca naĀ ējūānebemarāēē

**16:32 Zacaria 13:7.

††17:11 Ādjirāra bio wagadua bĀ bĀbĀdeba. BĀa mĀa maĀ bĀbĀara diasia. Griego bēdeade ĀCĀΓA cartade nāwā jara bĀa: “Jūma bĀa mĀa diadarāra bio wagadua bĀ bĀbĀdeba.”

‡‡17:12 Salmo 41:9; 55:12-15.

bērā. ¹⁵ MĀa bĀa iwidié ĤĀa ādjirāra naĀ ējūānebemada āyā edemārēā, ātebĀra iwidi ĤĀa cadjiruadebemada waga ĥamārēā. ¹⁶ Ādjirāra naĀ ējūānebemaéa mĀ naĀ ējūānebemaé quirāca. ¹⁷ BĀa bedeaba bĀra wārāda cawabi ĤĀa. MaĀba ādjirāra aba bĀ itea bia ĤĀada. ¹⁸ BĀa mĀ naĀ ējūānebemarā tāēna diabueda quirāca mĀa ādjirāra naĀ ējūānebemarā tāēna diabuebĀra. ¹⁹ Ādjirā carea ara mĀdjida aba bĀ itea bia ĤĀabĀra, ādjirā sīda aba bĀ itea bia Ĥeadamārēā bĀ wārāda cawa panĀneba.

Jesuba jūma idji ijābada carea Ācōrēa iwīdīda

²⁰ MĀa ababe ādjirā carea iwidié ĤĀa. ĀtebĀra ādjirāba mĀ bedeā jarabĀdade mĀ ijābada carea bīda iwidi ĤĀa. ²¹ Zeza, bĀra mĀ ume ĤĀa bēra idjaba mĀda bĀ ume ĤĀa bēra mĀa iwidi ĤĀa ādjirā sīda dadji ume cacua aba ĤĀa quirāca Ĥeadamārēā. Māwā naĀ ējūāne Ĥeaba ijānia bĀa mĀra diabuesida. ²² BĀa mĀra edasia dadjira ābaa pananamārēā. Māwā mĀra dji dromada Ĥasia. Ara maĀ quirāca mĀa ādjirāra dji dromada Ĥasia dadji ume cacua aba ĤĀa quirāca pananamārēā. ²³ MĀra ādjirā ume ĤĀa bēra idjaba bĀra mĀ ume ĤĀa bēra dadjirāra jūma ābaa cacua aba ĤĀa quirāca panania. Māwā naĀ ējūāne Ĥeaba cawādia bĀa mĀra diabuesida idjaba cawādia bĀa ādjirāra quirā Ĥada mĀ quirā ĤĀa quirāca.

²⁴ Zeza, bĀa naĀ ējūā oi naēnaĀba mĀra quirā ĤĀa. MaĀ bēra bajāne mĀra dji dromada Ĥasia. MĀa quirā ĤĀa jūma bĀa mĀa diadarāra mama mĀ ume ābaa Ĥeadīda bĀa mĀ dji dromada Ĥadāra ununamārēā. ²⁵ Zeza, bĀra jīpa ĤĀa. NaĀ ējūānebemarāba bĀra adua panĀa, baribĀra mĀa bĀra cawa ĤĀa. Idjaba za Ĥea bīda cawa panĀa bĀa mĀra namaa diabuesida. ²⁶ MĀa ādjirāra bĀra

cawabisia. MaĀ awara wadibīda auđuara cawabi Ĥaya bĀa mĀ quirā ĤĀa quirāca ādjirā sīda dji quirā pananamārēā idjaba mĀra ādjirā sode eropanamārēā.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco

14:43-50; Luca 22:47-53

18 Jūma maĀga jaradacarea Jesura idji ume nībabadarā sīda CedroĀ do zaque waa quirārē wāsīdaa. Arima néuda Ĥasia. Jesura idji ume nībabadarā sīda mama wāsīdaa. ² Juda, Jesu jidabiya ĤĀba maĀ néura cawa Ĥasia, Jesura idji ume nībabadarā ume mama Ĥarima zocārā dji jĀrebadjida bēra. ³ MaĀ bēra Judaba zocārā romano sordaorāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā sīda maĀ néuda pe edesia. Ādjirāra sacerdoterā bororāba, pariseorā bīda Juda ume diabuesīdaa. Ādjirāba ībīrāda idjaba mīasu sīda eropanasīdaa. ⁴ MaĀne Jesuba jūma sāwāida cawa ĤĀa bēra ādjimaa wāpeda iwīdīsia:

–Bārāba ¿caida jĀra panĀ?–

⁵ Ādjirāba panusīdaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

Jesuba jarasia:

–MĀda idjīa.–

MaĀne Juda, Jesu jidabiya ĤĀra ādjirā ume Ĥasia. ⁶ Jesuba mĀda idjīada abĀraĀde ādjirāra jēda ĀradĀbĀdade Ĥaecuasīdaa. ⁷ MaĀbe Jesuba wayacusa iwīdīsia:

–¿Caida jĀra panĀ?–

Ādjirāba wayacusa panusīdaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

⁸ MaĀne Jesuba jarasia:

–MĀda idjīada asia. MĀda jĀra panabĀra, za duana ēberārāra idu wābīdadua.–

⁹ Māwā jarasia idjīa naēna jarada bēra: “Zeza, bĀa mĀa diadara ni aba

¹⁶17:15 *Cadjiruadebemada*. Zocārāmaarā maĀgaba jara ĤĀa diauruda.

biða aduadaéa.”^{§§} Idjia jarada quĩrāca wārāda māwāsia. ¹⁰Maĩne Simoĩ Pedroda djōbada necoda erobāsia. Maĩlda ēũta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawara jawa araarebemada tatasia. Maĩ nezoca trāra Malco abadaa. ¹¹Maĩ carea Jesuba Pedroa jarasia:

–Badi necora wagadua. Bamaarā ħmĩ Zezaba mĩ migayada adara mĩa droaida ħlēcā?–

Jesu Anámaa jida edepedada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹²Maĩbe romano sordaorāba Jesura jidadapeda jawa jāsidaa. Ādji borora, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida arima panasidaa. ¹³Jesura naārā ēberā Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zāwārē basía. Maĩ poade Caipára sacerdote dji droma basía.* ¹⁴Ara maĩ Caipába judiorāa jaradoasia biara ħada ēberā aba jumarā carea beuida.†

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵Maĩne Jesu ume nĩbabadarā Simoĩ Pedroda idjaba dewarada Jesu caiðu wāsidaa. Simoĩ Pedro ume wānara sacerdote dji dromaba unubadjia. Maĩ bērā idjira Jesu caiðu eda wāsia sacerdote dji droma de duḏaa. ¹⁶Baribara Pedrora eda wābada dajadaare ḃesia. Maĩ bērā idji ume wāna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wāsia. Dji eda wābada wagabari wērā ume bedeapeda Pedrora eda edesia. ¹⁷Maĩ wērāba Pedroa iwidiisia:

–ĸBa sida Jesu ume nĩbabariécā?–
Pedroba panusia:
–Mlēcā.–

¹⁸Maĩne sacerdote dji droma nezocarāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā biða tabada coa nūmasidaa cūrāsa nūma bērā. Coadapeda taba cā duanasidaa. Maĩne Pedrora ādjirā ume taba cā nūmasia.

Anába Jesua bio iwidiida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

¹⁹Maĩbe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidiisia idji ume nĩbabadarānebemada, idjia jaradia ħadadebema sida. ²⁰Maĩne Jesuba panusia:

–Māra naĩ ējūānebemarā quĩrāpita ebuda bedea ḃasia. Māa jaradia ḃasia dadjirā dji jarebada deza idjaba Ācōrē de droma dajada, jūma dadji judiorā ābaa dji jarebadama. Ni maārĩ biða chupea jaraé basía. ²¹ĸCārē cārēā mĩa iwidi ħa? Māwā oié ħla. Ātebala mĩ bedea ũrĩpedadarāa iwidiida ħla. Ādjirābala cawa panla mĩa jaradiaḏara.–

²²Jesuba māwā jarabarāde zarra idji caita nūmlaba jawajāba Jesu quĩradarade upeda jarasia:

–ĸBla sacerdote dji dromada wayaé ħaca?–

²³Jesuba panusia:

–Māa bié jarasibara, jaradua mĩa cārēneba bié jarasida. Baribara bia jarasibara, bla ĸcārē cārēā mĩra usí?–

²⁴Maĩbe Anába Jesura jawa jā ħada Caipámaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara ħa bērā.

Pedroba waya Jesu unucaada ada

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

²⁵Pedrora waḏibida āta nūmasia taba cā ħada. Maĩne ēberārāba idjia iwidiisidaa:

§§18:9 JuaĀ 6:39.

*18:13 Caipára 18 poa sacerdote dji boro basía, poa 18ḏeba aba 36ḏaa.

†18:14 JuaĀ 11:50.

–¿Bla sída jālgla ēberā ume nībabariéca?–

Pedroba mērā jarasia:

–Ml̄éa.–

²⁶Maĵne sacerdote droma nezoca abal̄ba Pedroa iwidiisia:

–¿Mĵla bĵra idji ume néude unué basica?–

Maĵ nezocara Pedroba cawĵla tĵtada ume dji ēberārā basia. ²⁷Pedroba wayacusa mērāsia. Ara māwā jarabĵrĵde eterera berusia.[‡]

Jesu Pilato quīrāpita bāda

²⁸Maĵbe diapedēda Jesura Cairpá dedeba romanorā boro de dajadaa edesidāa. Jesu edepedāda judiorāra maĵ de Pretorio abadaēda eda wānaé basia ādjirāmaara eda wāsidara Ācōrē quīrāpita bié panani bēra. Idji quīrāpita bia ba quīrā panasidāa Egiptodeba ēdr̄pedāda quīrānebabada cođi carea.[¶]
²⁹Maĵ bēra Pilatoda ādjirāmaa dajadaa wāpeda iwidiisia:[§]

–Naĵ ēberā, bārāba bié jara panl̄ba ¿cārē cadjiruada osi?–

³⁰Ādjirāba panusidāa:

–Naĵlḡba cadjiruada ođāēbara dairāba idjira bĵmaa enenaé bacasia.–

³¹Maĵ carea Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Bārābĵra idjira ededapeđa cawa ođadua ara bāđji leyba jara ba quīrāca.–

Maĵne judiorāba jarasidāa:

–Daiba djārāra beabidacara panl̄a. Bārābĵra beabidida panl̄a.–

³²Maĵḡara wārāda māwāsia Jesuba jarađa quīrāca. Idjia jarasia sāwā beuida bĵda.^{**} ³³Maĵbe Pilatora wayacusa dede eda wāsia. Jesura eda edebipeđa iwidiisia:

–¿Bĵda wārāda judiorā boroca?–^{††}

³⁴Jesuba panusia:

–¿Maĵḡara bla iwidi bĵca bio cawai carea, wa iwidi bĵ dewararāba bla mĵnebemada māwā jarasida bēra?–

³⁵Maĵ carea Pilatoba jarasia:

–¿Māwāra mĵda judioca? Bla purubĵra, sacerdote bororābĵra bĵra mĵmaa enesidāa. ¿Bĵa cārēda osi ādjirāba māwā ođamārēa?–

³⁶Jesuba panusia:

–Mĵra ēberārā boromīna mĵ purura naĵ ējūānebemaéa. Naĵ ējūānebema bađabara mĵ purura djōcasidāa judiorāba mĵ jidarānamārēa. Baribĵra mĵ purura naĵ ējūānebemaéa.–

³⁷Maĵ bēra Pilatoba jarasia:

–¿Māēteara wārāda bĵra ēberārā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bla māwā jara quīrā bĵbĵra, mĵra ēberārā Boroa. Baribĵra mĵra naĵ ējūānaa zesia wārā bedeada jarađai carea.^{‡‡} Jūma wārāare beaba mĵ bedeara ijābadaa.–

³⁸Maĵne Pilatoba iwidiisia:

–¿Cārēda wārā?–

[‡]18:27 Juaĵ 13:38.

[¶]18:28 Judiorāba jarabadjidāa abal̄da judiorāé dede edāa wāsira Ācōrē quīrāpita bié beida. Acĵdua Número 9:9-11.

[§]18:29 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druādebema boroda bĵsia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babĵrĵdaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaā edesidāa ādjia preso bearā beacara panl̄ bēra. Aba romanorāba māwā cawa ođida panasidāa.

^{**}18:32 Juaĵ 3:14; 8:28; 12:32.

^{††}18:33 Luca 23:2de jara bĵa judiorā bororāba Pilatoa maĵnebemada jarasidada.

^{‡‡}18:37 Naĵ ējūānaa zesia. Griego bedeade nāwā bĵ bĵa: “Mĵra naĵ ējūāne tođapeđa zesia.”

Jesu beadi carea jarapedada

*Mateo 27:15-31; Marco
15:6-20; Luca 23:13-25*

Māwā jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeḁa jarasia:

–Māa unuēa naā ēberāba cārē cadjiruada osida. ³⁹Baribara dai romanorāba poaza bārā itea obada quīrāca odia. Bārā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari bēra māa preso ḁada aba ēdra ḁaya, bārāba jarabādada. ¿Bārāba quīrīā panaca māa za ḁa judiorā boroda ēdra ḁaida?–

⁴⁰Mañe ādjirāba jīgua jarasidaa:

–Jālgā. ¿Barrabādra ēdra ḁadua!–

Mañ Barrabāra miā beabada boro basia.⁴¹

19 Mañbe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ²Māwā ḁaḁe romano sordaorāba borobari ara caḁada Jesu borode jā ḁasidaa, idjaba cacua ārā jābada pursupursua ḁada jābisidaa. ³Mañbe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

–¿Bio bia ḁaa, judiorā boro!–

Māwā jaradapeda jawajāba idji quīrā-darrade ubadjidaa.

⁴Mañbe Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeḁa jarasia:

–Ūrīnādua. Māa ēberāra dajadaa eneya bārā quīrāpita. Māmaarā idjia cadjiruada oē basia.–

⁵Jesu dajadaa enebadaḁe ara caḁa borobarida idjaba cacuaḁe jābada pursupursua ḁada jā basia. Mañne Pilatoba jarasia:

–Za ḁaa dji ēberāra.–^{§§}

⁶Baribara Jesu unubadaḁe sacerdote bororāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida jīgua jarasidaa:

–¿Idjira crude cachi beabidua! ¿Crude cachi beabidua!–

Mañne Pilatoba jarasia:

–¿Bārāba ededapeda crude cachi beadadua! Māmaarā idjia cadjiruada oē basia.–

⁷Mañne judiorāba panusidaa:

–Dairāba leyda eropana. Mañ leyde jara ḁa quīrāca idjira beuida ḁaa ara idjida Ācōrē Warraada a ḁa bēra.–^{*}

⁸Mañ beḁa ūrīside Pilatora bio ne wayasia. ⁹Mañbe idji de dromane eḁa wayacusa wāpeḁa Jesua iwīdisia:

–¿Bāra sāmabema?–

Baribara Jesuba panuē basia. ¹⁰Māwā ḁaḁe Pilatoba jarasia:

–¿Baa panuēca? ¿Adua ḁaca māa bāra poya crude cachi beabida idjaba poya ēdra ḁaida ḁada?–

¹¹Mañne Jesuba panusia:

–Ācōrēba ḁada ḁaḁaēbara baa māra ni cārē sida oē bacasia. Mā ba jawade dia-pedadaba māwā o quīrīā panana bēra ba cāyābara cadjiruada auḁuara osidaa.–

¹²Mañ ūrīside Pilatoba crīcha ḁesia Jesura sāwā ēdra ḁaida. Baribara judiorāba wetara jīgua jarasidaa:

–Baa jāā ēberāda ēdra ḁalibara bāra romanorā boro ume dji biaēa. Baridubaa ara idjida dji boroada aibara, mañ ēberāra romanorā boro ume dji quīrīa.–

¹³Pilatoba maāgāda ūrīna bēra Jesura dajadaa enebisia. Mañbe idji ābuguede chūmesia dejā “mōgara dowa oḁa” abadama. Hebreo beḁeade Gabata abadaa. ¹⁴Judiorā Egiptodeba

⁴¹18:40 Ācōrē versioñe jara ḁaa Barrabāra ne draabari basida. Baribara Marco 15:7-8ḁe nāwā jara ḁaa: “Mañ Barrabāra idjiarebema sida romanorā ume djosidaa. Mañne miā quenapedada bēra idjira preso basia.”

^{§§}19:5 Pilatoba Jesura dajadaa eneside acābi quīrīā basica ḁaa Jesura ēberā minijīchiaēda. Baribara Juaāba “ēberā” ḁabarade jara ḁaca ḁaa Jesura Naā Djara Eḁadada. Acādua Juaā 1:1; 1:14.

^{*}19:7 Levitico 24:15-16.

ēdrapedada quirānebabada ewarira nurēma bērā ādjirāra ne o panasidaa. Umatipa baboode Pilatoba judiorāa jarasia:

–Acadada. Bārā Borora nama ɓa.–

¹⁵ Baribara ādjirāba jīgua jarasidaa:

–jBeabidua! jBeabidua! jCrude cachi beabidua!–

MaĀ carea Pilatoba jarasia:

–jMāwāra māa bārā Boroda crude cachi beabica?–

MaĀne sacerdote bororāba panusidaa:

–jDairāba dewara borora neé panla!

jAbabe romanorā borodra dairā boroa!–
†

¹⁶ MaĀbe Pilatoba Jesura romano sordaorāa diasia crude cachi beadamārēā. Ara maĀda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipeada

Mateo 27:32-44; Marco

15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda ataupeda sordaorāba idjira edesidaa ējūā Boro ɓawara abadamaa. Hebreo bedede Golgota abadaa.[‡] ¹⁸ Mama ādjirāba Jesura crude cachisidaa. Idjaba idji caita ēberāda umé crude cachisidaa, aba Jesu jawa araare, aba jawa aclare.

¹⁹ MaĀ awara Pilatoba bedea ɓadada Jesu boro nocoare jira ɓabisia. Nāwā ɓasia: “Jesu Nazaredebema, judiorā Boro.” ²⁰ MaĀ bedeara ɓasia hebreo bedede, latiĀ bedede, idjaba griegode bida.[¶] Zocārā judiorāba maĀ bedeara

unusidaa, Jesu crude cachipeadara puru caita ɓa bērā. ²¹ Judiorā sacerdote bororāba maĀ bedea unusidaa Pilatoba jarasidaa:

–ɓArādua “Judiorā Boro.” Ātebala ɓa: “NaĀ ēberāba jarasia idjira judiorā boroda.”–

²² Baribara Pilatoba jarasia:

–Māa ɓadara ara māwā beya.–

²³ Romano sordaorāba Jesu crude cachipeadacarea idjia cacuae jĀ ɓadada edadapeda dji ĀrĀbemara quimārē cōānapeda ādjiza edasidaa.[§] Idjia dewara jĀ ɓada sida edasidaa. MaĀgara quirā tēū cajuda neé ɓasia, ātebala Ātāba eda cada basia. ²⁴ MaĀne sordaorāba ādjiduba jarasidaa:

–NaĀgara cōānaéā. Biara ɓa naĀ carea ne jemenenida caiba edai cawaya.–

MaĀgara māwāsia Ācōrē Bedede naēnaena ɓada quirāca: “Māa cacuae jĀ ɓadara ādjiza jedecasidaa; māa jĀ ɓada edadi carea jemenesidaa.”** Wārāda sordaorāba māwā osidaa.

²⁵ Jesu crude jira ɓa caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena sida panasidaa. ²⁶ Jesuba idji papa unuside idjaba unusia idji ume nībari “idjia bio quirā ɓa” abadada. Idjira arima nūmasia. MaĀne Jesuba idji papaa jarasia:

–Papa, za ɓada ɓa warraa.–

²⁷ MaĀbe idji ume nībaria jarasia:

–Za ɓada ɓa papaa.–

†**19:15** Ācōrē Bedede jara ɓa israelerā boro arara aba Ācōrēda māwā ɓada. Acadua Jucee 8:23; 1 Samuel 8:7.

‡**19:17** *Hebreo*. Idi ewaride maĀ bedeara arameo trĀ jarabadaa.

¶**19:20** LatiĀ bedeara romanorāba bedeadadidaa. Hebreo bedeara judiorāba bedeadadidaa. Griego bedeara berara jūma druazabemaba maārī cawa ɓasia. Griegode bedeadadidaa druaza ne nēdubuedi carea.

§**19:23** *Romano sordaorāba Jesu crude cachipeadacarea idjia cacuae jĀ ɓadada edadapeda dji ĀrĀbemara quimārē cōānapeda ādjiza edasidaa*. MaĀ bedeara idjaba nāwā traducida ɓa: “Jesu crude cachipeadacarea romano sordaorā quimārē panla idjia jĀ ɓadara ādjiza abarica edasidaa.”

****19:24** Salmo 22:18.

Mañ ewarideba Ľtaa Jesu papara Jesu ume nĭbajari dede ĩabadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

²⁸ Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida ĩadara osida. Mañne jarasia:

–Māra opichia nūma.–

Małgara jarasia Ācōrē Bedeade jara ĩa quirāca.^{††}

²⁹ Mañne arima zocoda uva ĩa oregueaba bira nūmasia. Ācāraaba mañ uva ĩa oregueaba mōda quiruda ĩeguea edasidaa. Mōda quirura hisopo bacuru jawatēde jānapēda Jesu itēde tēū nūmasidaa. ³⁰ Jesuba mañ uva ĩa oregueara dopedā jarasia:

–Māa oida ĩadara jūma osia.–

Małbe idji boro edaa jābaripeđā jaidasia.

Jesu orrode mĭasuba suda

³¹ Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quirānebabada ewarira nurēma bēra ne o panasidaa. Mañ ewari dromara ānāūbada ewari bēra ādjirāba quirācē panasidaa ēberāra crude jira ĩeadida. Mañ bēra Pilatoa jarasidaa crude cachi ĩeara jirū ĩlapetacuabimārēā isabe beudapedā ādji cacuara mamabemada āyā ĩadamārēā. ³² Mañ carea sordaorāra wānapēda Jesu ume crude cachi panāra aba naārā jirū ĩlapetasidaa. Ara mañ quirāca dewarabema ēberā jirū sida ĩlapetasidaa. ³³ Baribarā Jesuma

jūēsideade unusidaa idjira beudoasida. Mañ bēra idji jirūra ĩlapetadaē basía.

³⁴ Māwā ĩade sordaoba Jesu orrode mĭasuba susia wārāda beusi cawaya. Ara mañda oara, ĩa sida erozoasia. ³⁵ Nañ carta ĩadaba wārāda mañra unusia. Idjia jara ĩara wārāa.^{‡‡} Idjia cawa ĩa wārā beedeada jara ĩada bārā bida sodeba ijānamārēā. ³⁶ Jūma małgāra wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade ĩā ĩa quirāca. Nāwā ĩā ĩa: “Idji ĩawāra ni aba bida ĩadaāēa.”^{¶¶} ³⁷ Idjaba Ācōrē Bedeade nañ sida ĩā ĩa: “Ādjia supēdadara acādia.”^{§§}

Jesu tabaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56

³⁸ Jūma māwānacarea judio Jose abadada Pilatomaā wāsia. Mañ Josera Arimateadebema basía. Idjira Jesu ume nĭbajari basía, baribarā ni ābaala jaraca basía dewara judiorāda waya ĩa bēra. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidiisia tabaride edei carea. Mañ bēra Pilatoba idu edebisia. Ara mañda Joseba Jesu cacuara edade wāpedā tabaride edesia. ³⁹ Mañ awara Nicodemo,^{*} naēna Jesuma diamasi bedeade ze ĩadaba pora mirra quera āloe ume pueradada enesia. Mañ zāgāra 34 kilo ĩasica ĩa.[†] ⁴⁰ Ādjia Jesu cacua edadapedā mañ pora mirra quera āloe ume pueradada wua torrode posidaa. Podapedā idji cacuara mañ wua torroba ĩarā ĩasidaa judiorāba tabaridi naēna obada quirāca. ⁴¹ Jesu crude cachipeđada caita néuda ĩasia. Mañ néude beuda tabaribada uriada

^{††}19:28 Salmo 22:15; 69:21.

^{‡‡}19:35 Juałba jara ĩa Jesura beuda bēra wārāda ēberā basida. Juał drōā ĩaside ācāraaba jarabadjidaa Jesura ēberā quirāca ĩasida baribarā nañ djarada edaē basida.

^{¶¶}19:36 Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20.

^{§§}19:37 Zacaria 12:10.

^{*}19:39 Juał 3:1-15.

[†]19:39 34 kilo. Griego bedeade ĩā ĩa dji zāgāra cien litrada. Małba jara ĩa 75 libra. Mirrara, āloe sida bacuru tūāpa pañā. Dji querara pora basía.

MaĀ awara Jesuba jaradara jūma nēb̄aras̄ia.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

*Mateo 28:16-20; Marco
16:14-18; Luca 24:36-49*

¹⁹ Maġa ewarira nabema ewari domi-
anebema basía. Queudacarea Jesu ume
nībabadarāra dede eda ābaa dji j̄lre
panasidaa. Dewararā judiorāda waya
pan̄a b̄erā dji eda wābadara bio jūātr̄a
nūm̄asidaa. Maġne Jesura cawaēne eda
odjasia. Ādjirā ēsi nūmepeda jarasia:

–j̄Mērā! j̄Necai duananadua!–[¶]

²⁰ MaĀ jarapeda idji jawada, idji orro
sida ādjirāa ac̄abisia. Dadjirā Boro un-
ubada carea b̄asridasidaa. ²¹ Maġbe Je-
suba wayacusa ādjirāa jarasia:

–Necai duananadua. MĀ Zezaba mĀ
naĀ ējūānaa diabueda quīrāca mĀa
bārāda puru b̄eaza diabueya.–

²² Māwā jarapeda ādjirāmaa jārāpua-
sia.[§] Jārāpuapeda jarasia:

–Ācōrē Jaurera edadadua.^{**}

²³ Ēberāba cadjirua odada bārāba Ācōrē
Jauredēba quīrādoadibara, maġba
jara b̄la Ācōrēba maĀ cadjiruara
quīrādoasida. Idjaba ēberāba cadjirua
odada bārāba Ācōrē Jauredēba
quīrādoadaēb̄ara maġba jara b̄la
Ācōrēba maĀ cadjiruara quīrādoae
b̄ada.–

Jesuba Tomāa ara idjida unubida

²⁴ Tomāra Jesuba edada doce
pan̄anebema basía. Idji iyāgada tr̄ara
Mīguiso abadjiada.^{††} Jesu odjaside
idjira waabemarā ume b̄aé basía. ²⁵ MaĀ
bērā idjía jarasidaa:

–Dairāba dadjirā Borora unusidaa.–

Baribara Tomāa jarasia:

–Mādj̄i dauba idji jaw̄a clavoba
cachipedadada unuēb̄ara, idjaba mĀ
jaw̄a j̄iwīnīda dji clavo cachi b̄adade
berajuēb̄ara, idjaba mĀ jaw̄ada idji
orrode berajuēb̄ara, idji ārēbadara mĀa
ij̄āēa.–

²⁶ Ocho ewari badacarea Jesu ume
nībabadarāra wayacusa dede eda ābaa
dji j̄lre duanasia. Maġne Tomā s̄ida b̄a-
sia. Māwā pan̄ane dji eda wābadara bio
jūātr̄a nūm̄amīna Jesura cawaēne odja-
sia. Ādjirā ēsi nūmepeda Jesuba jarasia:

–j̄Mērā! j̄Necai duananadua!–

²⁷ Māwā jarapeda Tomāa jarasia:

–B̄a jaw̄a j̄iwīnīra nama berajudua, mĀ
jaw̄aza ac̄adua, idjaba b̄a jaw̄ara mĀ or-
rode berajudua. Waa ij̄āē b̄arādua, āte-
b̄ara ij̄adua mĀra wārāda ārēbasida.–

²⁸ Maġne Tomāba jarasia:

–j̄MĀ Boro! j̄MĀ Ācōrē!–

²⁹ Māwā b̄ade Jesuba idjía jarasia:

–B̄aa mĀra unubara b̄erā ij̄āb̄ara.
j̄Baribara ēberārāba mĀra ununaēmīna
ij̄ānibara, bio bia b̄eadia!–

NaĀ carta ¿cārē cārēā b̄asi?

³⁰ Jesuba dewara ne ununacada idji
ume nībabadarā quīrāpita zocārā osia,
baribara jūma maġgara naĀ cartade
b̄alēa. ³¹ Baribara jūma naġgara b̄asia
bārāba Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai
jaradada, Ācōrē Warrada ij̄ānamārēa.
Māwā ij̄ānibara idjideba zocai b̄ai arada
erobeadia.

Jesuba idji ume nībabadarā siete pan̄rāa idji unubida

21 Māwānacarea Jesuba ara
idjida wayacusa idji ume
nībabadarāa unubisia Tiberia amene

[¶]20:19 j̄Necai duananadua! Judiorāba māwā saludabadaa.

[§]20:22 Genesi 2:7; Ezequiel 37:1-14.

^{**}20:22 Ācōrē Jaure edapedadadēbemada ac̄adua Hecho 1:4-8; 2:1-4.

^{††}20:24 Mīguiso. Griego bedēade Dídim̄o b̄á b̄la.

Maḷḡaba ɓarima ũbea iwidiɓara basía. Pedrora sopua nūmesia, Jesuba ɓarima ũbea aɓarida iwidiɗa bēra. Maḷbe idjia jarasia:

–Mā Boro, bla ne jūmada cawa ɓaa. Bla cawa ɓaa māa bla quiriā ɓada.–

Jesuba jarasia:

–Mā ijā ɓeara bio waga ɓadua oveja zaquerā wagabari quirāca. ¹⁸ Wāra arada jaraya: cūdraeɗa ɓaduba djiobadja ɓadji wā quiriāɓara māa wai carea. Baribara ɓa drōā ɓeɗacarea dewararāba ɓa jawara jiradapeɗa ōgo djiodia. Maḷbe edeɗia ɓa wā quiriāe ɓamaa.–^{§§}

¹⁹ Maḷ jara ɓaɗeba Jesuba cawabisia Pedrora sāwā beuida, idji beubarɗeɓa ēberārāba cawaɗamārēā Ācōrēra dji dromada. Māwā jarapeɗa Jesuba Pedroa jarasia:

–jMā ume nibadua!–

Jesu, idjia bio quiriā ɓa ume

²⁰ Pedroa jēda acɓeɗa Jesu ume nibabari “Jesuba bio quiriā ɓa” abadara caidu zebaraɗa unusia. Maḷgara Jesu caita chūmasia Egiptodeba ēdrapeɗada

quirāneɓabada cobada cosidade. Idjia iwidiisia: “Dai Boro, ɗcaiba bara jidabi?”* ²¹ Pedroa maḷḡa ēberā unupeɗa Jesu iwidiisia:

–Mā Boro, za zebaraɗa ɗsāwā ɓai?–

²² Jesuba panusia:

–Māa quiriā ɓabara idjira zocai ɓaida aba mā waya zebaraɗaa ɗbla maḷda sāwāi? Māa quiriā ɓa bara mā ume nibaida.–

²³ Māwā jarada carea zocārā djabarāba crīchasiɗaa Jesuba bio quiriā ɓa abadara beuēda. Baribara Jesuba jaraé basía idjira beuēda. Āteɓara jarasia: “Māa quiriā ɓabara idjira zocai ɓaida aba mā waya zebaraɗaa, ɗbla maḷda sāwāi?”

²⁴ Ara maḷ Jesu ume nī ɓaɗaba maḷneɓemada jara ɓaa idjaba naḷ cartade nāwā ɓabara. Dadjirāba cawa panaa idjia jara ɓara wārāda.

Jesuba maḷ auɗu ne zocārā oɗa

²⁵ Waɗi baraa Jesuba ocuadara. Baribara jūma maḷḡada cartade aba aba ɓabadaɓara, māmaārā maḷ carta ɓacuadara naḷ duɗa araé bacasia.

§§21:18 Maḷḡaba jara ɓaa Pedro jidapeɗa beadideɓemada.

*21:20 Juaḷ 13:25.

HECHO

JESUBA DIABUEDARĀBA OPEĐAĐA

Naļ cartara Lucaba ʒasias. Idjira griego basica ʒaa. Colosa 4:14de, Pilemoļ 24de biða jara ʒaa maļ Lucara Paulo ume niʒasida. Maļgara ebudaara ʒaa ara naļ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. Ācāramaarā 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba naļ cartara ʒasias.

Bedeā bia Jesucritebema ēberā dji droma Teopilo itea ʒadacarea Lucaba naļ carta sida Teopilo itea ʒasias Jesuba diabuedarāba opeđadebemada cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de ʒaa. Dadji Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume ʒade zebarađe bārāba idji aʒada edađia. Maļba bārāba Jerusaleāne, jūma Judea druade, Samaria druade, druā tamara beade biða mļnebemada beadeđia.”

Dji naārābema capítulode (1:1-26) eda ʒa ʒaa Jesuba Ācōrē Jaure diai jarađada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada beadebemada.

Maļare ʒa ʒaa Jesuba diabuedarāba Jerusaleāne beadeā bia idjidebema jarapeđadada (2:1deba aba 8:3daa). Eda ʒa ʒaa Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jarađadada, Jesuderā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebaļ beapeđadebemada.

Maļare ʒa ʒaa Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade biða beadeā bia idjidebema jarapeđadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda ʒa ʒaa Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba

nezoca droma Etiopiadebema jarađadada idjaba Sauloba Jesucrito ijananebemada.

Jirūare ʒa ʒaa Jesuba diabuedarāba beadeā bia idjidebema judiorāea jarapeđadada. Eda ʒa ʒaa Ācōrē Jaure judiorāeā zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jawaeda ēdarađada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu beadeā jarađe wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleāne dji jarapeđadada (15:1-35), Paulo Jesu beadeā jarađe wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepeđadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarađa

1¹⁻² Teopilo, naārā mļa cartade ʒa itea jūma ʒa diabuesia Jesuba o ʒadebemada, idjia jarađia ʒada sida aba Ācōrēba bajānaa edebarađaa. Wađi bajānaa wāi naēna idjia diabuei carea edadarāa Ācōrē Jauredeba jarađiasia cārēda ođida panada.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida ʒarima zocārā unubisia cawadamārēā idjira wārāda ārēbasida. Cuarenta ewari māwā osia. Maļne ādjirāa jarađiabadjia sāwā Ācōrēba idji ija ʒeara bia pe eroʒada. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume ʒaside nāwā jarasia:

–Jerusaleā purudeba āyā wārānada. Nama jānada aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarađa diabarađaa.[†] Maļnebemada mļa bārāa naēna jarasia. ⁵ Wārāda Juaļba ēberārāra baidoba borocuesia, baribara dārāēne Ācōrēba idji Jaureda bārāa diaya.–[‡]

[†]1:4 Luca 24:49; Juaļ 14:26-27; Isaía 32:14-15; Joel 2:28-32.

[‡]1:5 *Idji Jaureda bārāa diaya.* Griego beadeā nāwā ʒa ʒaa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.”

⁶Maľbe Jesu ume ābaa duanľba idjía iwidišidāa:

–Dai Boro, židibara bla dadji Israel purura djārā jľwaedabemada ēdra ħaľpeđa dji boroda ħeica?–

⁷Jesuba panusia:

–Māwāi ewarira bārāba cawadié panľa. Ababe mľ Zezabara cawa ħla maľ ewarira ħľda bēra. ⁸Baribara Ācōrē Jaure bārā ume ħade zebarađe bārāba idji ľħľada edadia. Maľba bārāba Jerusaleľne, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tľmlara ħeade biđa mľnebemada bedeadia.–

⁹Jesuba māwā jaradacarea jūmarāba aca duanľne ľtaa jira wāsia. Maľne jľrārāba idjira ānā edada bēra waa ununaé basía. ¹⁰Wadibiđa Jesu ľtaa wāna-maa aca duanľne cawaéne ādjirā caita ēberāda umé odjasidāa. Ādjia cacuade jľ panľa totroa ħasia. ¹¹Maľ ēberāba nāwā jarasidāa:

–Achirā Galileadebema, žcārē cārēā bajānaa aca panľ? Jesu bārā ume ħađa bajānaa wānara wayacusa zeya idji bajānaa wāna quirāca.–[¶]

Matía edapedada

¹²Maľbe Jesuba diabuedarāra Olivo eyadeba Jerusaleľnaa jēda wāsidaa. Maľ eyara Jerusaleľ caita ħla. Dji tľmlara judiorā ľnāūbada ewaride wābada quirāca ħla. ¹³Jerusaleľne jūēnapēđa ľľarebema dejāne ādji cāibadamaa wāsidaa. Ādjirāra naľgārā basía: Pedro, Juaľ, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoľ Celote, idjaba Santiago warra Juda.[§] ¹⁴Jūma ādjirāra

Jesu djabarā ume, idji papa Maria ume, dewara wērārā ume biđa ābaa dji jarebadjidāa Ācōrēa iwidiđi carea.

¹⁵Māwā duanľne ewari āba Pedrorā djabarā ēsi ľta nūmesia bedei carea. Ādjirāra ciento veinte panasidaca ħla. Maľne jarasia:

¹⁶–Djabarā, naēnaeda Ācōrē Jaureba Judaba oiđebemada Davia ħľbisia.** Ācōrē Bedeade ħľ ħľ quirāca wārāda māwāida ħađa bēra Judaba ēberārāda pe edesia Jesu jidađamārēā. ¹⁷Judara dadjirā quirāca Jesuba edada basía. Dadjirāba obadara idjia biđa o ħabadjia.–

(¹⁸Judaba Jesu jidabiđa carea paratada edasia. Maľ parataba ējūāda nēdosia. Baribara ara maľ ējūāne Judara quirā edaa boroare ħaesia. Idji ħira jēsapeđa idji jľsira jūma ēdrľsia. ¹⁹Jūma Jerusaleľnebemarāba maľ cawasidāde dji ējūāra trľ ħľsidāa Aceldama. Maľ trľra ādji bedeade jara ħla Oa Ējūā.)^{††} ²⁰Maľne Pedroba jarasia:

–Judara māwāsia Salmo cartade ħľ ħľ quirāca:

Idji dera deduma ħeya. Ni ābaľda mama beadaēa.**

Idjaba jara ħla:

Idjia o ħađara dewaralľba o ħeya.^{¶¶}

^{21–22}Maľ bēra idji cacuabari bārānebemada aba dairā ume ħeida ħla ēberārāa jarai carea Jesura wārāda ľrēbasida. Maľ ēberāra dadjirā ume ħaida ħla Juaľba dadji Boro Jesu borocueđadeba aba Ācōrēba Jesu bajānaa ededa ewaridāa.–

²³Maľne ēberāda umé ħľsidāa ādjidebemada aba edadi carea. Aba Jose

[¶]1:11 Apocalipsi 1:7.

[§]1:13 Santiago warra. Griego bedeade ľcra cartade ħľ ħla “Santiago djaba.”

**1:16 Salmo 41:9.

††1:19 Mateo 27:3-10.

‡‡1:20 Salmo 69:25.

¶¶1:20 Salmo 109:8.

basía. Idjira Barsabá wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basía. ²⁴⁻²⁵Mañbe jumarāba Ācōrēa nāwā iwídisídaa:

–Dai Boro, Judara bla diabuedada ßaesía. Idjia oida ßara igarasia idji ßaida ßamaa wāi carea. Jumarāba sođe crícha panlra bla cawa ßla. Mañ bēra dairāa cawabidua nañgl eberā umébe marā sāñglada edablrada bla diabuedada obadara omārēa.–

²⁶Mañbe ne jemenesídaa caida ßei cawaya. Mañne Matíadra ßesía. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarā once panl ume ābaa ßesía.

Ācōrē Jaure zeđa

2 Māwānacarea Pentecoste ewarida jūēsía. Mañne Jesu ijā ßeara jūma ābaa dji jalre duanasídaa.^{§§} ²Māwā panlne cawaéne ūrísídaa bajānaa jīgua nūmlada nāūrā dji cābāyā puá nūml quírāca. Dji dede jumarāba mañ jīgua ūrísídaa. ³Ara māwābdrade tlabl uruada unusídaa. Mañ tlabl uruara ādji boroza maārī uruasia. ⁴Mañne Ācōrē Jauredeba panesídaa.* Ara mañda ādjia ūrínaca beđeade bedea duanesía Ācōrē Jaureba beđeabida quírāca.

⁵Pentecoste ewari bēra judiorā druazabema Ācōrē waya ßeada Jerusaleñe duanasídaa. ⁶Ādjirāba mañ jīgua ūrísídade aclde wásídaa. Mañne ūrísídaa Jesu ijā ßeaba ādji beđeaza bedea duanlada. Mañ bēra cawa críchadaé basía. ⁷Māwā panlne jarasídaa:

–¿Za bedea duanlra jūma Galileadebemaéca? ⁸¿Sāwā dadjirāba ūrī panl ara dadji beđeaza bedea duanlada? ⁹Dadjirā tāēna Partíadebemada, Mediadebemada,

Elañnebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada, Asiadebemada, ¹⁰Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egíptodebemada, Romanebemada, ācagl Libia druade Cirene puru caita ßeabada sída nama duanla. Dadjí judiorā arada, judiorā crícha ēpēbada sída nama panla. ¹¹Idjaba ēberārā Cretadebemada, Arabíadebema sída nama panla. ¡Jumarāba ara dadji beđeaza ūrī panla Ācōrēba waißa odadebemada bedea duanlada!–

¹²Mañ carea jumarāba cawa críchadaé bēra nāwā jara duanesídaa:

–Nañ ēberārāra ¿sāwā jāwā bedea duanl?–

¹³Mañne dewararāba ipída jara duanasídaa:

–Ādjirāra ituaba beu duanla.–

Pedroba Jerusaleñe jaradiada

¹⁴Mañne Pedrora dewara once ume ābaa ßada píradrpeda jīgua jarasia:

–Achirá judiorā, jūma Jerusaleñe ßeabari bída nañda cawadadua; mñla jarabdrara quírācuíta ūrínadua.

¹⁵Bārāba crícha panla dairāra ituaba beu duanlada barídrā māwāēa. ¡Wadíbida diapeda nūmla! ¹⁶Ātebdrā dai māwā bedea duanlnebemada Ācōrēneba beđeabari Joelba nāwā ßasia:

¹⁷Ācōrēba nāwā jara ßla:

Jírūarebema ewaríde mñ Jaurera jūma ēberārāa diaya.

Māwā bārā warrarāra, bārā caurā sída mñneba beđeadia.

Mñla cūdrarāa cāimocara quírāca ne unubiya. Drōārāa bída cāimocarade ne unubiya.

§§2:1 Pentecoste ewarira naēna “néu naārā ewapedada carea ßasrída obada ewari” abadjídaa. Levítico 23:15-21.

*2:4 Hecho 1:8.

¹⁸ Mañ ewaride mñ Jaurera mñ nezocarãa diaya, wērãa, umaquĩrãa bida. Mañne ãdjirãra mñneba bedeadaia.

¹⁹ Mañ ewaride ne ununacada bajãne unubicuaya. Nañ ějũãne bida unubicuaya.

Oada, uruada, nãrĩ cowa sida unubicuaya.

²⁰ Ācõrẽba cawa oi ewari jũẽi naẽna ãmãdaura quiya. Jedeco sida oa baya. Mañ ewarira ewari droma baya.

²¹ Baribara dadjirã Boroa quĩrã djuburia iwidibladara idjia jũma ědra edaya.†

²² Achirã Israeldebema, nañ bedeara ũrĩnadua: Ācõrẽba Jesu Nazaredebemaa ne ununaca waiɓaa ðeada bãrã tãena obicuasias. Mãwã o ðadeba Jesuba cawabisia Ācõrẽra idji ume ðada. Maãgara bãrãba bio cawa panãa.

²³ Ācõrẽba naẽna crĩcha ðada quĩrãca abaa idu Jesura bãrã jãwaeda ðabisia. Maãbe bãrãba ěberãrã cadjiruarãa crude cachi beabisidaa. Ācõrẽba cawa ðasia maãra jũma mãwãida. ²⁴ Jesura bia mĩga beusia. Baribara Ācõrẽba idjira ãrẽbabida bẽrã beuba poya erobeẽ basia.

²⁵ Dadji boro Daviba idjidebemada nãwã jarasia:

Mãa unusia dadji Borora ewariza mñ ume ðada.

Idjira mñ jãwa araare ða bẽrã ne wayaa neẽ ðaa.

²⁶ Mañ carea mñ sora ðasrida ðaa; mãra bio ðasrida trãã ðaa.

Mãa cawa ðaa idjia mãra ãrẽbabida. Mañ bẽrã beuimĩna necai ðaa.

²⁷ Mãa cawa ðaa ðaa mãra beudarã jaure panabadama ameẽda.

Mã, ða nezoca jipa ðara idu ðerawabiẽa.

²⁸ ðaa cawabisia mãra wayacusa zocai ðaida;‡ idjaba ðara mñ ume ða bẽrã mãra bio ðasridabiya.¶

²⁹ Mã djabarã judiorã, mãa ebuda jaraya: dadjirã drõenabema Davi

beudacarea idjira tãbarisidaa. Idji tãbaripedadara dadjirãba wadibida unubadaa.

³⁰ Davira Ācõrẽneba bedeabari basia. Mañ bẽrã cawa ðasia

Ācõrẽba wãrãneba jarasida idjideba yõbarãda aba idji cacuabari israelerã

boroda ðaida.§ ³¹ Mãwãida cawa ðada bẽrã idjia bedeasia Ācõrẽba ědra

edabari diai jarada ãrẽbaidebemada.**

Idjia jarasia Ācõrẽba ědra edabarira beudarã jaure panabadama ameẽda

idjaba idji cacuara ðerawabiẽda.

³² Daviba jarada quĩrãca Ācõrẽba Jesura beu ðadada ãrẽbabisia. Jũma

dairãba maãgara unusidaa. ³³ Dadji Zeza Ācõrẽba idji jãwa araare Jesura

dji dromada ðasia. Maãbe idji Jaure diai jaradada Jesua diasia idjiderãa

diamãrãa. Jesuba mañ Jaurera wãrãda dairãa diasia. Bãrãba unu panãra, ũrĩ

panã sida idji Jaureba mãwã obi ðaa.

³⁴⁻³⁵ Dadjirãba cawa panãa Davira ara idjidebemada bedeae basida bajãne dji

dromada ðeẽ ðada bẽrã. Ātebarã idjia nãwã jarasia:

Dadjirã Boroba mñ boroa jarasia: mñ jãwa araare chũmedua aba ða ume dji quĩrũrã mãa ða jãwaeda ðabarãdaa.††

³⁶ Mañ carea jũma israelerã, wãrãda cawadada: Jesu, bãrãba crude

†2:21 Joel 2:28-32.

‡2:28 *Wayacusa zocai ðaida*. Griego bedeade ðã ðaa “o zocai ðaidebemada.”

¶2:28 Salmo 16:8-11.

§2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12.

**2:31 *Ācõrẽba ědra edabari diai jarada*. Maãba jara ðaa “Crito.”

††2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44.

cachibipedadara Ācōrēba jūmarā Boroda ħasia. Idjidra dadji ēdra edabari diai jaradaa.—^{‡‡}

³⁷Mañ ūrisidade jūmarāda bio sopuasiadaa. Mañ carea ādjirāba Pedroa, Jesuba diabueda dewararāa bida iwidiadaa:

–Djabarā, ¿ēdradi carea cārēda odida panl?–

³⁸Mañne Pedroba panusia:

–Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito trāneba borocuedadua. Mañne bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda idji Jaureda bārāa diaya. ³⁹Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārā itea ħaa, bārā warrarā itea ħaa, ēberārā tmla beabadarā itea bida ħaa.^{¶¶} Jūma dadji Boro Ācōrēba trā ħa ēberārā itea ħaa.–

⁴⁰Pedrorra dārā bedeasia ādjirāba ijā-namārēā. Nāwā jara ħasia:

–Ācōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdradadua!—^{§§}

⁴¹Zocārā ēberārāba idji bedeara ijā-napeda borocuesiadaa. Mañ ewaride Jesu ijāpedadada mil ūbea panasidaca ħaa.

⁴²Jesuba diabuedarāba jaradia panlra ādjirāba bio epēbadjidāa. Ābaa bia du-anabadjidāa. Jesu quīrānebađi carea cobada sida cobadjidāa.* Idjaba Ācōrēa iwidi panabadjidāa.

Jesu ijā beaba o panananebema

⁴³Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidāa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēa bio wayasiadaa. ^{44–45}Jūma Jesu ijā beara ābaa bia duanabadjidāa. Ācāraba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē bebrāde paratara diabadjidāa. Māwā

ādji eroheaba dji carebadjidāa. ⁴⁶Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji jarebadjidāa idjaba djabarā deza sobiadeba ħasrida ābaa ne cobadjidāa. ⁴⁷Ādjirāba Ācōrēa bia bedeabadjidāa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidāa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāa ēdra edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsiadaa.

Pedroba ēberā jirū bié ħa biabiada

3 Ewari aba lāmādau ātāeda judiorāba Ācōrēa iwidi bada horade Pedrorra Juañ sida Ācōrē de dromanaa wāsiadaa. ²Mañne Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā ħa abada de ēberā jirū bié topedadada ħasia. Ēberārāba idjira ewariza mamaa edebadjidāa dji edaa wābādarāa parata iwidi māreā. ³Idjia Pedro, Juañ sida eda wābādada unuside paratada iwidi sia. ⁴Pedroba, Juañ bida idjimaa acasiadaa. Mañne Pedroba jarasia:

–Daimaa acadua.–

⁵Idjia ne diadida crīchada bēra ādji-maa acasia. ⁶Baribara Pedroba jarasia:

–Māa paratada, oro sida neē ħaa, baribara māa eroħada bla diaya: jJesucrito Nazaredebema trāneba piradrapeda nībade wādual!–

⁷Mañne Pedroba dji ēberā jawa araare jidapeda piradra edasia. Piradrapadade dji ēberā jirūra, idji cōrācōrā sida biasia. ⁸Ara māāda ātā jādrapeda taibade wāsia. Jādra jādra nīne Ācōrēa bia beāda ħada ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. ⁹Jūmarāba idjira Ācōrēa bia beāda nīda unusiadaa. ¹⁰Mañ unusidade cawa crīchadeé basia. Ād-

^{‡‡}2:36 Ēdra edabari diai jarada. Mañba jara ħaa “Crito.”

^{¶¶}2:39 Ezequiel 36:23-28.

^{§§}2:40 Ezequiel 11:19-21; 18:30-32.

*2:42 Jesu quīrānebađi carea cobada sida cobadjidāa. Griego bedede ħa ħaa “pañ cōrācuadapeda cosiadaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

jirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēa ʒa abadama parata iwidi chūmabadjida.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare jīgua jaradiada

¹¹ Ēberā jirū bié ʒadaba Pedrorā, Juaā sida quenabarica basia. Ādjira Ācōrē de droma mōgaraba auḁu jūrā ca ʒa edaare panasidaa. Ādji pananamaa Salomō abadaa. Jūmarāba cawa crīchadaé bēra ādjimaa pira wāsidaa. ¹² Pedroba maā unuside jarasia:

–Achirā Israeḁebema, ʒcārē cārēā cawa crīchadaé panā? ʒCārē cārēā daida acā panā? ʒCrīcha panāca dai ʒʒadaēba wa दौरā Ācōrē quīrāpita jipa panā bēra naā ēberāra biabisidada? ʒMāwāēa! ¹³ Ācōrē dadjirā drōāenabema Abrahā ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume ʒadaba idji nezoca Jesura dji Dromada ʒasia. † Bārāba idjira Pilatōa jida diasidaa beamārēā. Pilatōa idjira ēdra ʒa quīrā ʒadamīna bārāba igarasidaa. ¹⁴ Bārāba Ācōrē Nezoca Jipa ʒara igaradapeda miā sē iwidi panasidaa Pilatōa miā beadada ēdra ʒamārēā. ‡ ¹⁵ Māwā bārāba dadji ʒocai ʒai Diabarida beasidaa. Baribara Ācōrēba idjira beu ʒadada ʒrēbabisia. Maā ʒrēbadara daiba unusidaa. ¹⁶ Ara maā Jesu ʒʒaba naā ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba ijā panā Jesuba cacua bié ʒeara biabibarida. Māwā ijā panāneba naā ēberāra wārāda biasia. Maāra bārāba ebuḁa unu panā.

¹⁷ Mā djabarā judiorā, māa cawa ʒa bārāba, bārā bororā biḁa Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jarada

ēdra edabarida cawadaé basi bēra. ¹⁸ Baribara maā ʒadaēba Ācōrēba naēna jaradara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia ēdra edabari diai jaradara bia migapeda beuida. ¶ ¹⁹ Jā ʒbe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedada. Māwā osidara bārāba cadjirua opedara Ācōrēba quīrādoapeda sobiabiya. ²⁰ Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda ʒada bēra. ²¹ Nawena Jesucritora bajāne ʒa ʒa ʒa Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obaraḁaa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

²² Moiseba dadji drōāenabemarāa nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mā diabueda quīrāca idjideba bedeabarida ʒa bārāmaa diabueya. Maā ēberāra ara bārā puruḁebema baya. Idjia jarabara jūma ijānada. ²³ Idjia jara ʒada ʒa ʒa ijāēbara, Ācōrēba maā ēberāra idji puruḁebemada āyā ʒaya.” § ²⁴ Maā awara Samuel ewarideba ʒtaa jūma Ācōrēneba bedeabadarāba naā ewaridebemada bedeasidaa. ²⁵ Ācōrēba ādjirāneba bedeadara idi wārāda unu panā.

Maā awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bedeada ʒasia. Idjia Abrahā nāwā jarasia: “Mā ʒada yōbaraḁeba naā ējūāne ʒa purura jūma carebaya.” ** Maā bedeada ʒadara bārāba idi wārāda unu panā. ²⁶ Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naārā bārāmaa diabuesia carebamārēā. †† Bādjiza careba ʒa bārāba cadjirua obadara igaradamarēā.–

†3:13 *Nezoca.* Maā bedeaba idjaba jara ʒa “Warra.”

‡3:14 Marco 15:6-15.

¶3:18 Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaía 52:13deba ʒa 53:12daa. *Ēdra edabari diai jarada.* Maā jara ʒa “Crito.”

§3:23 Deuteronomio 18:15-19.

**3:25 Genesi 22:18; 26:4.

††3:26 *Nezoca.* Maā bedeaba idjaba jara ʒa “Warra.”

**Pedro, Juañ sida judiorã
bororãmaa jida edepedada**

4 Pedro, Juañ sida eberãrã ume wadĩ bedea panãne sacerdoterãda, Ācõrẽ de dromanebema zarrarã boroda, saduceorã sida ãdjimaa zesidãa. ²Maãne Pedroba Juañ bida eberãrãa jaradia panasidãa Jesu lrẽbadã quĩrãca eberãrã sida lrẽbadãda. Mañ carea dji bororãra quĩrusidãa. ³Pedrorã, Juañ sida jidadapedã queubodo bẽrã aba nurẽma preso ðasidãa. ⁴Baribãrã Pedroba jaradia ðada ũrĩ panana zocãrãba Jesura ijãsidãa. Mañrã bara Jesu ijã ðearã dji umaquĩrãrã awa mil juesuma panasidãca ðãa.

⁵Nurẽma judiorã dji bororãda, dji drõãrãda, ãdji ley jaradiabadarã sida Jerusaleãne ãbaa dji jarasidãa. ⁶Sacerdote dji droma Anãda arima ðasia. Idjaba idji eberãrãda zocãrã panasidãa: Caipãda, Juañda, Alejandroda, dewararã sida. ⁷Mañne ãdjirãba Pedrorã Juañ sida enebisidãa. Ādjirã quĩrãpita nũmãnapedã nãwã iwidisidãa: [¶]

–Jãl eberã jirũ bié ðadãra bãrãba ¿cai ðããdeba biabisida? ¿Cai trãneba jãwã osida?–

⁸Mañne Pedroba Ācõrẽ Jauredãba nãwã panusia:

–Dãdji purudebema bororã, Israeldebeba drõãrã dji dromarã: ⁹idĩ bãrãba dairã cawã obãdaa eberã jirũ bié ðada carebapedãda carea. Iwidĩ panãa idjira sãwã biasida. ¹⁰Mãẽteara daiba ebuãda panunia bãrãba, jũma israelerã bida bio cawãdamãrẽã. Naãgã eberã bãrã quĩrãpita nũmãra Jesucrito Nazaredebema ðããdeba biasia. ^{§§}

Mañ Jesucritora bãrãba crude cachi beasidãa, baribãrã Ācõrẽba idjira lrẽbabisia. ¹¹Ācõrẽ cartãde ðã ðãa: “De obadãba mõgara igarapedãdãra dji biarã ðãda ðesia.”* Jesura mañ mõgara quĩrãca ðãa. Bãrã dji de obada quĩrãca panãba idjira igarasidãa. Baribãrã Ācõrẽba idjira dji biarã ðãda ðasia. ¹²Abã idjiabãrã dadjirãra poyã edrã edaya. Idji awarã Ācõrẽba ni abããda nañ ejuãne ðãé basia eberãrã edrã edamãrẽã.–

¹³Dji bororãba Pedro, Juañ sida ne wayãa neé bedea panãda unusidãde cawã crĩchãdaé basia. Ādjirãba cawã panasidãa Pedrorã Juañ sida mãcua carta cawã panããda. Mañ awarã cawãsidãa ãdjira Jesu ume nĩbãbadjidadã. ¹⁴Baribãrã dji eberã biãdãra ãdji ume nũmã bẽrã ãdjira poyã bié jarãdaé basia. ¹⁵Mañne dji bororãba Pedroba, Juañã bida jarasidãa dajãdaa jããne wãnamãrẽã. Mañbe ara ãdjiduba bedeasidãa. ¹⁶Nãwã jarasidãa:

–Jãl eberãrãra ¿sãwã odi? Ādjia mañ ne ununaca odapedãdãra jũma Jerusaleãnebemarãba cawã panãa. Dadjia poyã sewaada adaéã. ¹⁷Baribãrã mañnebemada dewarãrã idu cawãbida amaaba jãl Jesuare panãrãa waragãdia idji trãneba wãa bedearãnamãrẽã.–

¹⁸Ara mañda Pedrorã Juañ sida wayã trãnapedã ebuãda jarasidãa ni mãrĩ bida Jesudebemada bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã. ¹⁹Baribãrã Pedroba, Juañ bida jarasidãa:

–Bio crĩchãdadua. ¿Biarã ðãca Ācõrẽda ijãnida wa bãrãba jara panãda ijãnida? Daimaarã biarã ðãa Ācõrẽdrã ijãnida. ²⁰Daiba unupedãdãda,

^{¶¶}4:6 Mañ ewaride Caipãra sacerdote dji droma basia baribãrã idji zãwãrẽ Anãra mañ naẽna sacerdote dji droma baãda bẽrã idjira wãdibida mãwã trã jarabadjidadã.

^{¶¶}4:7 Luca 12:11-12.

^{§§}4:10 Jesucrito Nazaredebema ðããdeba. Griego bedeadã “Jesucrito Nazaredebema trãneba” ðã ðãa.

*4:11 Salmo 118:22; Luca 20:9-19.

ũrĩpedada sida jaradia panania. Poya chupeadaéa.–

²¹Małbe dji bororāba wetara waragadapeda Pedrora Juał sida ēdrla ħasidaa. Puruda waya panl bēra cawadaé basia sāwā cawa odida. Dji ēberā biada carea jūmarāda Ācōrēa bia bedea duanasidaa. ²²Mał ēberā ne ununacadeba biadara cuarenta poa auđu basia.

Jesu iĵa beaba sozarrada iwidipedada

²³Pedrora Juał sida preso pananada ēdrladapeda waabema Jesu iĵa bea ābaa duanamaa wāsidaa. Małbe sacerdote bororāba, drōārā dji dromarā bida ādjia jarapedadada jūma nēb̄arlasidaa. ²⁴Mał ūr̄isidade jūma ābaa Ācōrēa iwidisidaa:

–Dai Boro jūma poya ħa, bla b̄arlas ba-jāra, nał ējūāra, pusara, jūma ādjide nūml sida osia. ²⁵Ba Jauredeba ba nezoca Davia nāwā jarabisia.[†]

¿Cārē cārēā judiorāé puru beara quĩrũ duanl? ¿Cārē cārēā puru beara ādji quĩrĩabe bedea au panl djōni carea?

²⁶Druazabema bororāda dji dromarā ume ābaa dji j̄lasidaa dadji Ācōrē ume, idjia ħada Boro ume bida djōni carea.[‡]

²⁷⁻²⁸Ara mał quĩrāca nał purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorāéda, dadji Israel puru sida dji j̄redapeda bedea ausidaa ba nezoca jipa ħa Jesu beadi carea.[¶] Bla idjira dadjirā Boroda ħadamīna ādjia māwā osidaa bla naēna crīcha ħada quĩrāca. B̄ara bio l̄ħa ħa bēra naēna ħasia ādjia māwā odamārēā.

²⁹Dai Boro, ac̄dua sāwā ādjirāba dairāra waraga panada. Sozarrada dairā ba nezocarāa diadua ba bedeara ne wayaa neé jaradi carea. ³⁰Ba l̄ħa sida diadua cacua bié beara biabidi carea idjaba ba nezoca jipa ħa Jesu tr̄lneba ne ununacada odi carea.–

³¹Ācōrēa iwidipedadacarea ādji duanl dera uresia. Małne jūmarāda Ācōrē Jauredeba duanasidaa. Małba Ācōrē bedeara ne wayaa neé jara duanasidaa.

Ananía Sapira sida beupedada

³²Mał ewaride Jesu iĵa beara abari crīchadeba, abari sodeba ābaa bia duanasidaa. Ni abalba jaradaca basia idjia ne erob̄ara ababe idjideda, āte b̄arlas ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ³³Jesuba diabuedarāba Ācōrē l̄ħadeba dadji Boro Jesu l̄rēbadadebemada ebuđa jara-diabadjidaa. Idjaba Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia.[§] ³⁴⁻³⁵Mał bēra ādjirā tāēna ne neé beara neé basia. Ējūā erobeaba ādji ējūāra nēdobuebadjidaa idjaba de erobeaba ādji dera nēdobuebadjidaa. Nēdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarāmaa edebadjidaa cawa jedecadamārēā. Djaba aba ne neé beb̄arlasde parata diabadjidaa.

³⁶Małne ēberā Jose abadada ādjirā ume basia. Jesuba diabuedarāba idjira tr̄l ħasidaa Bernabe. (Bernabe tr̄lba jara ħa “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yōna basia. Chipre druade tosidāa. ³⁷Mał Bernabeba ējūāda nēdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēā edesia.

[†]4:25 Ba Jauredeba. Griego bedeadē ḗcl̄arlas cartade małra neéa. Ba nezoca Davi. Griego bedeadē ḗcl̄arlas cartade idjaba “dai drōāenabema” ħa ħa.

[‡]4:26 Salmo 2:1-2. Idjia dadjirā Boroda ħada. Małḡlba jara ħa “idji Crito.”

[¶]4:27-28 Herode. Mał Herodera Antipa tr̄l jarabadjidaa. Nezoca. Mał bedeaba idjaba jara ħa “Warra.”

[§]4:33 Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia. Mał bedeaba idjaba jara ħa “jūma ēberārāba Jesu iĵa beara wayabadjidaa.”

5 Idjaba ēberā Ananía abadada ða-sia.** Idji quimara Sapira abad-jidaa. Ādjia biða ējūāda nēdobuesidaa. ²Baribara Ananiara dji quima ume beða audapeða dji paratara jūma diaé basía. Māwāmīna Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēā diabarađe jūma di-abarađe asia. ³Mañne Pedroba jarasia:

–Ananía, bla çcārē cārēā diaurura bla sođe idu eða wābisi? Bla Ācōrē Jaurea sewada o ðla. Bla ējūā nēdobuedadebema paratara ācāra mērā er-oba. ⁴Jāā ējūāra çbareé basica? Nēdobuepeða dji parata sida çbareé basica? Jūma dia quīrīāé basibara çcārē cārēā jāwā bla sođe sewa oida crīchasi? Bla ēberāa sewa oé basía, ātebara Ācōrēa sewa osia.–

⁵Mañ ūrīside Ananiara aþeda beu þaesia. Mañnebema ūrīpeðadara bio ne wayasidaa. ⁶Mañbe ācāra cūdrarāba dji bēwārāra wuaba barapeða tþaride edesidaa.

⁷Dārāēne Ananía quima Sapirada jūesia.†† Idjia Ananía sāvānada adua þasia. ⁸Pedroba idjia iwīdisia:

–Māa jaradua çbārā ējūāra nēdobuesidaca bla quimaba parata enena quīrāca?–

Sapiraba panusia:

–Māē, jāāra nēbarađe nēdobuesidaa.–

⁹Mañ bēra Pedroba jarasia:

–Bārāra çcārē cārēā sewa oði carea beða ausida dadji Boro Jaureba sāvā oi cawaya? ;Acadua! Bla quima tþaride wā pananada awuá zebadaa. Ara nawena bla sida tþaride ededia.–

¹⁰Ara mañ jarabarađe idjira Pedro jīrī caita beu þaesia. Cūdrarā eða jūēbarađe unusidaa idjira beu tabada. Mañne dajadaa edeðapeða dji quima caita tþarisidaa. ¹¹Mañ carea djabarāra,

jūma mañnebema ūrīpeðada sida ne wayasidaa.

Jesu ijā þeaba ēberāā zocārā biabipeðada

¹²Mañ ewaride Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā ocuabadjidaa. Māwā cawabisidaa Ācōrēa ādjirā ume þada. Abari crīchadeba jūma djabarāda Ācōrē de droma mōgaraba auðu jūrā ca þa eðaare ābaa dji jarebadjidaa. Dji jare pananama Salomōā abadaa. ¹³Djabarā awara ne wayaaba ni aþada ādjirā ume pananaé basía, baribara zocārāba ādjirānebemada bia beða duanasidaa.

¹⁴Mañne zocārā umaquīrārāba wērārā biða dadji Borora ijāsidaa. Māwā idji ijā þeara yō wāsidaa. ¹⁵Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā o panl bēra ēberārāba cacua bié þeada o icawa cāðade wa jueporode þabadjidaa Pedro wāyā wābarađe idji cacua jaureba waramārēā. ¹⁶Zocārā ēberārā Jerusaleā caita þea purudebema biða cacua bié þeada, jai bara þea sida ādjimaa edebadjidaa. Mañbe jūmarāda biacuabadjidaa.

Bajānebema nezocaba Jesuba diabuedarā ēdra þada

¹⁷Jesuba diabuedarāmaa zocārā wā panl carea sacerdote dji dromada, jūma saduceorā idjiare þea sida sođe bié duanesidaa. ¹⁸Mañ carea Jesuba diabuedarāra jidaðapeða preso þacuasidaa. ¹⁹Baribara ara mañ diamasi dadjirā Boro nezoca bajānebemaba dji eða wābadara ewapeða ādjirāra ēdra þasia. Mañbe jarasia:

²⁰–Ācōrē de dromanaa wānapeda ēberārāa dadji zocai þai djiwīðidebema jaradadua.–

**5:1 Mañ Ananiara aþabe nañ capítulo 5de odja þla. Capítulo 9de, 22de biða dewara Ananiānebemada þá þla. Idjaba capítulo 23de dewara Ananiānebemada þá þla.

††5:7 Dārāēne. Griego beðeade þá þla: “Hora ūbea babarađe.”

²¹ Ādjia ūrīpedadara ijāsīdaa. Nurēma diapeda Ācōrē de dromanaa wānapeda jaradia panesīdaa. Maļmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duana bida jūma Israeldebema drōārā dji dromarāda trāsīdaa ābaa dji jaredi carea. Maļne Ācōrē de dromanebema zarrarāda preso ɓabada dedaa wābisīdaa Jesuba diabuedarā jɔɔde wānamārēā.

²² Baribɔɔ zarrarāra preso ɓabada dede jūesīdade ādjirāra ununaé basía. Maļ bēra jēda jarade wāsīdaa. ²³ Zarrarāba dji dromarāa nāwā jarasīdaa:

–Dairāba preso ɓabada dera bio jūātrɔ ɓada idjaba zarrarāda dji edaa wābadaza panada unusīdaa, baribɔɔ ewa acɔɔbadae ni aɓalda ununaé basía.–

²⁴ Maļ ūrīsīdade Ācōrē de dromanebema zarrarā boroba, sacerdoterā bororā bida cawa crīchadaé basía idjaba cawadaé basía mamaɔba ātaa cārēda sāvāida.†† ²⁵ Māwā duanane ēberāda eda zepeda jarasia:

–jBārāba preso ɓapedadarāba Ācōrē de droma dajada jaradia panɔɔ!–

²⁶ Maļ ūrīsīdade Ācōrē de dromanebema zarrarāra, ādji boro sida Jesuba diabuedarā jɔɔde wāsīdaa. Baribɔɔ enebadae bié odaé basía. Wayasīdaa puruba ādjida mōgaraba tabari beadida. ²⁷ Enenapeda dji jɔɔre duana quīrāpita nūmɔsīdaa. Maļbe sacerdote dji dromaba ādjirāa jarasia:

²⁸ –Naēna dairāba bio jarasīdaa bārāba jāļ ēberā trāneba waa jaradiarānamārēā. Baribɔɔ bārāba jūma Jerusaleñebemarāa jaradia panɔɔ. Maļ awara jāļ ēberā beapedada carea daidrɔ bedēade ɓɔ quīrā panɔɔ.–

²⁹ Maļne Pedroba, Jesuba diabuedarā waabemarā bida panusīdaa:

–Ēberārāba jara panɔ cāyābara Ācōrēba jara ɓadrɔ ijānida panɔɔ. ³⁰ Bārāba Jesura crude cachi beasīdaa.¶¶

Baribɔɔ bārāba beapedadara dadji drōā naēnabemarā Ācōrēba ārēbabisia.

³¹ Ācōrēba Jesura dadjirā Boroda ɓamārēā idji jɔɔwa araare ɓasia. Idjaba dadji Ēdrɔ Edabarida ɓasia. Idjideba israelerāba cadjiruara igaradapeda waya Ācōrēmaa poya zedia. Māwāra ādjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoaya. ³² Maļgādebemada dairāba ebuda jarabadaa. Ācōrē Jaure bida abarida jarabaria. Ācōrēba idji Jaurera idji ijāɓdarāa diabararia.–

³³ Maļ ūrīsīdade dji dromarāra bio quīrūsīdaa. Maļba Jesuba diabuedarāra bea quīrā panesīdaa. ³⁴ Maļne pariseo Gamaliel abadada ɓasia. Maļ Gamalielera judiorā ley jaradiabari dji droma basía. Jūmarāba idjira bio waya panasīdaa. Gamalielera piradrɔpeda Jesuba diabuedarāra dajadaa edebisia.

³⁵ Maļbe dji dromarāa jarasia:

–Achirā Israeldebema, bārāba maļ ēberārā sāvā odidebemada bio crīchadadua. ³⁶ Ēberā Teudá sāvānada quīrānebadadua. Maļra dārāé ɓla. Maļ ēberāba ara idjida dji dromaana abadja. Maļ bēra cuatrociento ēberārāba idjira epēsīdaa. Baribɔɔ romanorāba idji beasīdade jūma idji ume nībapedadara memenesīdaa. Maļbe jūma idjia oi crīcha ɓadara jōsia.

³⁷ Māwānacarea Romanebema boroba jūmarāda juachabisia. Maļ ewaride ēberā Juda Galiledebemada ɓasia. Maļ Judaba ēberārāra zocārā idji ume eronībasia. Baribɔɔ romanorāba idji beasīdade jūma idji ume nībapedadara memenesīdaa. ³⁸ Maļ carea māla jaraya: naɔga ēberārāra idu ɓadadua. Ādjirāra

††5:24 *Sacerdoterā bororā*. Griego bedēade ἄcɔɔɔ cartade naļ sida ɓɔ ɓla: “Sacerdote dji droma.”

¶¶5:30 Deuteronomio 21:22-23.

bié orānada. Ādjia o panla, ādjia oi crīcha panl sīda ara ādji crīchadeba ze ḅabara, dārāéne jūma jōya. ³⁹ Baribara Ācōrēba obi ḅabara, bārāba poyadaéa. Mañ bēra quīrācūta ḅeadadua Ācōrē ume djōna amaaba.–

Gamalielba jaradara jūmarāba ijāsīdaa. ⁴⁰ Mañbe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsīdaa. Soaba ubidapeda ādjirāa jarasīdaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēa. Mañbe ēdra ḅasīdaa. ⁴¹ Ara mañda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa jare panlamaaba ḅasīda wāsīdaa. Cawasīdaa Ācōrēba ādjirāra bia unusīda, Jesu ijā panl carea idu bia mīgabīda bēra. ⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza bīda ādjirāba ewarīza chupeadaé Jesucritodebemada jaradiabadjīdaa. Ebuda jarabadjīdaa Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.

Djabarā carebabadarā siete edapedada

6 Mañ ewarīde Jesu ijā ḅeara auḅuara yō wāsīdaa. Mañne griego bedeadē bedeadababa hebreo bedeadē bedeadabara bié jara panesīdaa. Jarasīdaa djabarāba pēdra wērārā ewarīza carebadade ādji pēdra wērārāda carebadacada. ² Mañ carea Jesuba diabueda doce panlba jūma Jesu ijā ḅeara ābaa jaredapeda nāwā jarasīdaa:

–Bia blāa dairāba Ācōrē bedea jaradia panlra idu ḅādīda ababe pēdra wērārā carebađi carea. ^{§§} ³ Mañ bēra djabarā, bārānebema siete ēberārā jīpa ḅeada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredēba ḅeadīda panla idjaba crīcha cawa ḅeadīda

panla. Mañgarāra dairāba ḅādīa pēdra wērārā, dewararā sīda carebadamārēa. ⁴ Māwā osīdara dairāba poya biara Ācōrēa iwīdī panania idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarāba bia ūrīsīdaa. Mañ bēra Estebałda edasīdaa. Mañ Estebałba Jesura bio ijā ḅasia; Ācōrē Jauredēba ḅasia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timołda, Parmenada, idjaba Nicolás Antioquīa purudebemada edasīdaa. ^{*} Mañ Nicolāra griego basīa baribara judio quīrāca ḅabadjia. ⁶ Djabarāba mañgarāra Jesuba diabuedarāmaa edesīdaa. Mañbe Jesuba diabuedarāba Ācōrēa iwīdībdade jlwada ādjirā lral ḅasīdaa Ācōrēba quīrā ḅada odamārēa.

⁷ Mañne djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada auḅuara jarasīdaa. [†] Māwā Jesu ijā ḅeara Jerusaleñe auḅuara yōsīdaa. Mañ awara zocārā sacerdoterā bīda ijāsīdaa.

Estebał dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadēba Estebałra bio careba ḅasia. Idji ḅalāra Estebała diasīa ne ununaca waiḅadaa ēberārā tāēna o ḅamārēa. ⁹ Mañne lcalra judiorā Cīrene druadebemada idjaba Alejandrīa purudebemada panasīdaa. Ādjirā dji jarebada dera “Nezoca Ēdrapedadarā” abadjīdaa. Dewara judiorā Cilicia druadebemada idjaba Asia druadebema sīda panasīdaa. Jūma mañ judiorāra Estebał ume caicaya duanesīdaa. ¹⁰ Baribara ādjirāba Estebałra poyadaé basīa, idjira Ācōrē Jaure necawaadēba bedeadadji bēra. ¹¹ Mañ carea ādjirāba lcalra

§§ **6:2** *Pēdra wērārā carebađi carea.* Griego bedeadē blā ḅla: “Djārā ne cobigadi carea” wa “parata cawa jedecadi carea.”

* **6:5** Mañ Pelipedebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bīda. Idjira Jesuba diabuedaé basīa. Idjira biara trā jarabadjīdaa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia jarabari.”

† **6:7** *Bedea dadji Boro Jesudebema.* Griego bedeadē blā ḅla “Ācōrē bedea.”

ēberārāa paratada diasidaa nāwā sewa odamārēā:

–Daiba ūrīsidaa jāā ēberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida bié bedea bāda.–

¹²Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada sida quīrūbigasidaa. Maā carea Estebaāra jidaāpeda judiorā dji bororā ābaa jalre duanāmaa edesidaa. ¹³Maāne sewa jaradamārēā λαλα ēberāda mamaa edesidaa. Maāgarāba nāwā jarasidaa:

–Jāā ēberāba Ācōrē de dromanebemada, dadjirā leydebema sida bié bedea bābaria. ¹⁴Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Ācōrē de dromara ārīda idjaba Moiseba jaradia bādara quīrā awara oida. Idjira māwā bedea bāda daiba ūrīsidaa.–

¹⁵Jūma dji bororā mama chūmeaba Estebaā acλbadaē unusidaa idji quīrāra bajānebema nezoca quīrādarra quīrāca bāda.

Estebaāba Moise, Ācōrē sida bié jaracaada ada

7 Maāne sacerdote dji dromaba Estebaā iwidisia:

–¿Ādjia jara panāra wārāca?–

²Estebaāba nāwā panusia:

–Mā djabarā judiorā, mā bororā, mā djoburia mā beheada ūrīnadua. Dadjī drōā naēnabema Abahaā wadi Mesopotamia druade bāsīde Haraā purude bade wāi naēna Ācōrē dji Droma bāra idjima odjasia. ³Ācōrēba

idjia jarasia: “Bλ druara, bλ ēberāra sida amepeda wādua. Māā druada bāa acλbiya mamaa wāmārēā.”[‡]

⁴Ara maāda Abahaāra caldeorā druadebemada ēdrāpeda Haraāne bade wāsia. Abahaā zeza jaidadacarea Ācōrēba Abahaāra idi dadjirā duanā druadaa enesia.[¶] ⁵Baribāra Ācōrēba Abahaā naā druade ējūāra ni maārī biē diaē basia. Ātebāra wārāneba jarasia idjia, idjideba yōbdarāa biē naā druara diaida.[§] Ācōrēba māwā jarasia Abahaāba wadi warra neē bāsīde. ⁶Idjaba Ācōrēba Abahaā jarasia idjideba yōbdarā purura djārā druade baida, mama djārā nezocarāda bēadida, idjaba maā ēberārāba ādjirāra cuatrociento poa bié eropānida. ⁷Baribāra Ācōrēba Abahaā nāwā jarasia: “Ādjirā zoca eropān purura māa cawa oya. Māwānacarea bλ purura ēdrāpeda naā druade māā bia beheadia.”^{***}

⁸Maābe Ācōrēba Abahaā jarasia jūma idjideba yōbdarāda cacua wēāgōdida panāda Ācōrēneda cawabidi carea.^{††} Maā bērā idji warra Isa toācarea ocho ewari bāde dji warrara cacua wēāgosia.^{‡‡} Isaba idji warra Jacobora abari quīrāca osia. Jacoboba idji doce warrarā sida abari quīrāca osia.

⁹Māwānacarea Jacobo warrarāba ādji djaba Jose ume bié panāneba idjira nēdobuesidaa Egipto druade nezocada bāmārēā.^{¶¶} Baribāra mama Ācōrēra idji

[‡]7:3 Genesi 12:1.

[¶]7:4 Genesi 11:31neba aba 12:9daa.

[§]7:5 Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8.

^{***}7:7 Genesi 15:13-16.

^{††}7:8 Genesi 17:4-14. Maāgādeba Estebaāba jara bāsia israelerāba ādjirā de droma neē pananamīna ādjirāra Ācōrē puru basida.

^{‡‡}7:8 Genesi 21:3-4.

^{¶¶}7:9 Genesi 37:26-28. Maāgādeba Estebaāba jara bāa Ācōrēba Josera israelerā carebai carea diabuedamīna ādjirāba idjira igarasidaa. Ara maā quīrāca Jesuda, Ācōrēneba beheadarā sida igarasidaa.

ume ðasia. ¹⁰Mañ bēṛā jūma idji bia mīga ðaðēbemada Ācōrēba ēdra ðasia. Idjia necawaada diasia Egiptoðebema boroba bia unumārēā. Mañ bēṛā dji boroba Josera idjiarebemada ðasia. Māwā Egiptora idjaba dji boro ēberārā sida Jose jλwaeda panesidaa.^{§§}

¹¹Mañ ewaride Egipto druade, Canaañ druade biða jarrabada zesia. Mañba jūmarāda bia mīga duanasia. Mañ bēṛā Jacobo warrarāba trigoda nēdo quīrīā pananamīna ununaé basía. ¹²Mañne Jacoboba ūrīasia Egipto druade trigora barada. Mañ carea idji warrarāra maa trigo nēdode diabuesia.* Mañra ādji naārā wāpeðada basía. ¹³Wayacusa wāsidaðe Joseba idji djabarāa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwā Egiptoðebema boroba Jose ēberārāra cawasia. ¹⁴Mañbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārā sida idji ðama enebisia. Ādjirāra 75 panasidaa.‡ ¹⁵Māwā Jacobora Egipto druade jūesia. Mama dārā ðapeða jaidasia.¶ Idji warrarā sida mama jaidasidaa. ¹⁶Mañbe ādjira Siqueñ puruðaa edesidaa. Mama beuda tλbaribada uriade ðasidaa. Mañ uriara Abrahañba Hamo warrarāa nēdoða basía.§

Estebañba Moise bia jarada

¹⁷Ācōrēba Abrahañ ume beðea ðaðara dārāéne oida ðasia. Mañ ewaride israelerāra Egipto druade isabe yōbada bēṛā zocārā panasidaa. ¹⁸Baribara dewarada Egiptoðebema boroda ðesia. Mañgaba Joseðebemada adua ðasia. ¹⁹Mañ carea dadji purura cūrūgapeða bio bié osia. Ādji warrarā djiwidi toðara ogo igarabisia beuðamārēā.**

²⁰Mañ ewaride Moiserā tosidaa. Idjira bio quīrāwārēā querasia.†† Djibarirāba ādji dede jedeco ūbea waga eropanasidaa. ²¹Baribara dji warra zaque āyā ðasidaðe Egiptoðebema boro cauba unupeða idji warra ara quīrāca daupesia.‡‡ ²²Māwā ðaðe Egiptoðebema ne cawa ðeaba Moisea ādji crīcha cawaara jūma jaradasidaa. Māwā idjira crīcha cawaaðeba beðeabadjia idjaba ne waibada obadjia.

²³Moise cuarenta poa ðaside idji ēberārā israelerā acade wāida crīchasia. ²⁴Wābarade unusia Egiptoðebemaba Israelðebemada aba bié o ðada. Mañ carea Moiseba Israelðebemara carebaðe wāsia. Mañne idjia Egiptoðebemara beasia Israelðebema bié o ða carea. ²⁵Moiseba crīchasia israelerāba

§§7:10 Genesi 41:37-46.

*7:12 Genesi 42:1-3.

†7:13 Genesi 45:1-16.

‡7:14 Genesi 45:9ðeba aba 47:12ðaa. Genesi 46:27ðe hebreo cartade jara ða Jacobo ēberārāra 70 duanada. Baribara traduccioñ drōā griego beðeade ðaðe jara ða 75 duanada. Estebañba griego cartadeba nēbara ða.

¶7:15 Genesi 49:33.

§7:16 Wārāda Hamo warrarā ējūāra Jacobobara nēdosia. Mañ ējūāra Siqueñ puruðe basia (Genesi 33:19). Abrahañba beuda tλbaribada uria Hebroñ caita ðada nēdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora mañ uriade tλbarisidaa (Genesi 50:13). Josera Siqueñne tλbarisidaa (Josue 24:32).

**7:19 Exodo 1:8-22.

††7:20 Bio quīrāwārēā querasia. Mañgaba idjaba jara ða “Ācōrēba idjira bio bia unusia.”

‡‡7:21 Exodo 2:1-9.

cawađida idjideba Ācōrēba ādjirāra ēdra
 ɓaɪda. Baribara ādjirāba cawađé basía.
²⁶Nurēma Moiseba unusia israelerāda
 umé djō panla. Ādji ibiadamārēā nāwā
 jarasia: “¡Bārāra abari purudebema!
 ¿Cārē cārēā jāwā djō panla?” ²⁷ Baribara
 dji puo ɓadaba Moiserā ta chātapeɗa
 jarasia: “¿Caiba bara dai boroda ɓasi?
 ¿Caiba bara dai cawa obarida ɓasi?”
²⁸ ¿Mā sida bea quírā ɓaca Egip-
 todebema nuena beaɗa quírāca?” ²⁹ Mā
 ūrīside Moiserā mīrū wāsia. [¶] Mā ɓe
 Madiañ druade druā āībema quírāca
 ɓabadjia. Madiañe ɓaɗe warrada umé
 unusia.

³⁰ Cuarenta poa ɓadacarea ewari ɓa
 Moiserā ējūā pōāsa ewaraga ɓaɗe Sinai
 eya caita ɓasia. Māñe bajānebema ne-
 zocada bacuru zaque uruga nūmāne
 idjima odjasia. ^{§§} ³¹ Moiseba mā un-
 uside cawa crīchaé basía. Māñe carea
 caitaara wāsia biara acaɪ carea. Māñe
 Ācōrē beɗeabarāda ūrīsia. ³² Ācōrēba id-
 jía nāwā jarasia: “Māra ɓa drōā naēnabe-
 marāba ijā panana Ācōrēa. Abrahañba,
 Isaba, Jacobo ɓiɗa māra ijā panasidaa.”*
 Māñe ūrīside Moiserā ne wayaaba ure
 nūmesia. Māñe ara acaɪda waya ɓa-
 sia. ³³ Māñe dadji Boroba Moisea jara-
 sia: “Nañ eyaɗe bara mā quírāpita ɓa
 bēra ɓa jīrūne jā ɓara ērāɗa. ³⁴ Mā
 unu ɓa mā purura Egipto druade bio
 bia mīga ɓaɗa. Idjaba mā ūrī ɓa āɗuba
 mīā sopua beɗe panla. Māñe bēra māra

ze ɓa ādjirā ēdra ɓaɪ carea. Mā bara
 Egiptodaɗa diabueya.”†

Judiorāba Moise igarapeɗaɗa Estebañba jarada

³⁵ Israelerāba Moiserā igarasidaa. Id-
 jía nāwā jarasidaa: “¿Caiba bara dai
 boroda ɓasi? ¿Caiba bara dai cawa
 obarida ɓasi?”‡ Baribara ara mā Mo-
 iserā Ācōrēba Egiptodaɗa diabuesia is-
 raelerā boroda ɓamārēā idjaba ādjirāra
 mamaɓa ēdra edamārēā. Moiseba ɓa-
 jānebema nezoca bacuru zaque uruga
 nūmāne odjaja ɓaɗeɗe māwā osia.
³⁶ Moiseba zocārā ne ununaca o ɓaɗeɗe
 dadji drōā naēnabemarāra Egiptoɗe-
 mada ēdra enesia. Pusa Puruɗe ne un-
 unacada osia bia chāni carea. Idjaba
 cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga ɓaɗe
 ɓiɗa ne ununacada obadjia. [¶] ³⁷ Ara māñe
 Moiseba israelerāa jarasia: “Dadji Boro
 Ācōrēba mā diabueɗa quírāca idjideba
 beɗeabarida ɓa bārāmaa diabueya.
 Māñe ēberāra bārā purudebema baya. Id-
 jia jarabarāra ijānaɗa.”§ ³⁸ Idjaba Mo-
 iserā ējūā pōāsa ewaraga ɓaɗe jūma is-
 raelerā ume ɓasia. Mama Sinai eyaɗe
 idjira bajānebema nezoca ume beɗe-
 sia. Beɗeɗe dadji sāwā beaɗida pannebe-
 mada edapeɗa dadji drōā naēnabemarāa
 jarasia.

³⁹ Baribara Moiseba jaradara dadji
 drōā naēnabemarāba ijā quírānaé
 basía, āteɓara idjira igarasidaa. Egipto

¶7:29 Exodo 2:11-21.

§§7:30 *Bajānebema nezoca.* Antiguo Testamento Ācōrē odjabaraɗe eɗaɗe ɓa ɓa
 “bajānebema nezoca.” Versículo 31-34ɗe ebuda ɓa Ācōrēdra beɗe ɓaɗa.

*7:32 Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa.

†7:34 Exodo 3:7-10.

‡7:35 Māñe ɓaɗe Estebañba jara ɓasia israelerāba Moise igarapeɗaɗa quírāca Je-
 suda, Ācōrēneba beɗeabadarā sida igarasidaa.

¶7:36 Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33.

§7:37 Deuteronomio 18:15,18. *Idjia jarabarāda ijānaɗa.* Māra griego beɗeɗe
 ɓaɗa cartade neɗa.

druadaa jēda wā quīrīā panasidaa.**

⁴⁰Moise eyade baside ādjirāba Aaroāla jarasidaa: “Jāl Moiseba dairāra Egiptodeba ēdral enesia. Baribarla idji sāvānada cawadaēa. Maļ bēra dairā nocodaā edemārēā ācōrēda odua.”††

⁴¹Ara maāda ādjirāba paca zaque zaca ħada osidaa. Maļgāla animarāda babue diasidaa. Maļne ādji ļawaba opedada carea ħasrida ewarida osidaa.‡‡ ⁴²Maļ carea Ācōrēba ādjirāra igarapeda dewara ācōrēda idu ēpēbisia. Maļne ādjirāba bajāne unubadarāa bia bedea panesidaa. Maļnebemada Ācōrēneba bedeadarā cartade nāwā ħā ħla:

Israelerā, bārā cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga ħāde duanasidade ζanimarāda māla babue diabadjidaca?

⁴³¡Māwāēa! Ātebarla ācōrē Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba bārā ācōrē Repaļ abada chīdau zaca oda sida edebadjidaa.

Maļra ara bādji ļawaba osidaa ādjīa bia bedeadī carea. Maļ carea māla bārāra Babilonia drua wagaa ļaretaya.¶¶

Estebaļba Ācōrē de dromanebema jarada

⁴⁴Ējūā pōāsa ewaraga ħāde dadji drōāenabemarāba Ācōrē wua deda eronibadjidaa. Maļ wua deba cawabisia Ācōrēra ādjirā ume ħada. Ācōrēba

Moisea wua dera obisia idjīa unubida quīrāca. ⁴⁵Māwānacarea ādjideba yōpedadarāba wua dera eropanasidaa. Josue ādji boro baside wua dera naļ druadaa enesidaa. Maļ ewaride dewara puru naļ druade ħeada Ācōrēba dadji drōāenabemarā quīrāpita āyā ļarecuasia. Māwā naļ druara jūma jārisidaa.§§ Ācōrē wua dera Davi ewaride wadibida naļ druade ħasia. ⁴⁶Jacobo Ācōrēba Davira bia unusia. Daviba Ācōrēa iwīdisia idji itea de biada oi carea.* ⁴⁷Maļ dera idji warra Salomoļba osia.† ⁴⁸Baribarla Ācōrē dji Dromaara ħara ļawaba oda dede ħacaa. Ācōrēneba bedeadariba cartade nāwā ħasia:

⁴⁹Mā chūmebarira bajāa. Naļ ējūāra mā jīrū ħabarāa.

Bārāba ζcārē deda mā itea odi? ¿Sāma māra ļnāūbidi?

⁵⁰¿Māla ara mādji ļawaba ne jūmada osiēca?‡

Judiorāba Ācōrē ijanaca Estebaļba jarada

⁵¹¡Bārāra cawala zarea tabeaa! ¡Sodeba ijanacaa!¶¶ Ācōrē bedeara ūrī quīrīānacaa. Ācōrē Jaureba jara ħara bārāba ewariza igarabadaa. Ara bādji drōāenabemarā quīrāca panla.

⁵²Ādjirāba Ācōrēneba bedeadarāda biē odi carea jūma ēpēsidaa. Ēberā Jipa

**7:39 *Egipto druadaa jēda wā quīrīā panasidaa.* Griego bedeadē maļba idjaba jara ħla: “Egiptorā ācōrēda ēpē quīrīā panesidaa.”

††7:40 Exodo 32:1.

‡‡7:41 Exodo 32:2-6.

¶¶7:43 Amos 5:25-27.

§§7:45 Josue 21:43-45.

*7:46 2 Samuel 7:1-16.

†7:47 2 Cronica 3:1-2.

‡7:50 Isaīa 66:1-2. Estebaļba jara ħla Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea bedea neē ħada. Davibarla de dromada obi quīrīā ħasia Ācōrē itea. Eberārābarla Ācōrēra dede eđa wagaya panla.

¶¶7:51 *Sodeba ijanacaa.* Griego bedeadē “so wēāgoē tabea” ħā ħla.

ᐆᐱ zei jarapedadarā sīda beabadjidāa.[§] Ara maļ quīrāca bārāba maļga Ēberā Jīpa ᐆᐱra jīdadapeda beasīdāa.⁵³ Ācōrēba idji leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamīna j̄bārāba ijā odācaa!–

⁵⁴Maļ bedea ūrīsidade judiorā bororāra Estebaļ ume bio quīrūᐆᐱdaba ādji quīdara cᐱᐱᐱabīsīdāa.⁵⁵Māwā duanane Estebaļra Ācōrē Jauredēba ᐆasia. Bajānaa acᐱᐱᐱᐱde Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroadā idjaba Jesura Ācōrē jᐱwa araare nūᐱᐱda unusia.⁵⁶Maļne Estebaļba nāwā jarasia:

–jᐱcᐱᐱᐱdua! jᐱᐱā bajāra ewa nūᐱᐱda unu ᐆᐱ! jᐱᐱ Djara Edadara Ācōrē jᐱwa araare nūᐱᐱda unu ᐆᐱ!–**

⁵⁷Maļ ūrīsidade ādjirāra dji cābāyā ᐆia duanenapeda ādji cᐱwᐱᐱᐱra jᐱwaba jūāᐱᐱsīdāa. Maļne jūmarāba Estebaļra orra edasīdāa.⁵⁸Puru āyā ededapeda mōgaraba tabari jīdasīdāa. Idji naārā bié jarapedadaba ādjia ᐱᐱ jᐱᐆadara ērānapēda cūdra caita ᐆᐱcuasīdāa wagamārēā. Maļ cūdrara Saulo abadjidāa.

⁵⁹Mōgaraba tabari eropanane Estebaļba Ācōrēa nāwā iwīdisia:

–Mᐱ Boro Jesu, mᐱ jaurera edadua.–

⁶⁰Maļbe chirāborode cōbepēda jīgua jarasia:

–Mᐱ Boro, naļga ēberārāra bedēade ᐆᐱᐱᐱdua naļ cadjirua o panᐱ carea.–

Māwā bedēapeda jaidasia.

8¹⁻²Maļbe ᐱcᐱᐱ Ācōrē waya ᐆeba Estebaļra tᐱbarīsīdāa. Idji carea jīābi ᐆᐱga duanesia. Maļne Estebaļ beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ijā ᐆea mīrū wāpedada

Maļ ewarīde ēberārāba Jerusaleāne Jesu ijā ᐆeara bio bié o panesīdāa. Maļ carea Jesu ijā ᐆeara jūma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mīrū wāsīdāa. Jesuba diabuedarāᐱᐱ Jerusaleāne panesīdāa.³Maļne Sauloba Jesu ijā ᐆeara bié obadjia waa ijārānamārēā. Deza wāpeda umaquīrāra, wērārā sīda jīdacuapeda preso ᐆᐱᐆadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wāna

⁴Barīᐱᐱᐱ Jerusaleāneba mīrū wāpedadaba ādji wāᐆᐱdaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidāa.

⁵Pelipera Samaria druade puru ᐆᐆᐱᐱᐱ wāsia.^{††}Mama jaradiabadjia Jesura Ācōrēba ēᐱᐱ edabari diai jaraᐱᐱᐱ.

⁶Pelipeba jara ᐆᐱᐱ ūrīsidade idjaba ne ununaca o ᐆᐱᐱ unusīdade jūmarāba quīrācuīta ūrī duanabadjidāa.⁷Zocārā ēberārā jai bara ᐆeada biacuasīdāa. Maļ jairāra ādji cacuadebemada ᐆia ēᐱᐱcuabadjidāa. Idjaba zocārā ᐆᐱᐱᐱᐱ ᐆeada, jīrū bié ᐆea sīda biacubadjidāa.

⁸Maļ carea maļ purudebemarāra bio ᐆᐱsīdāa duanasīdāa.

⁹Jāibana Simoᐱ abadada mama ᐆasia. Ara idjida dji dromada crīch-abīda bēᐱ Samariadebemarāra cūrūga erobasia.^{‡‡}¹⁰Idjia jarabᐱᐱᐱra ēberārā dji edaara ᐆeaba, dji dromaara ᐆea bīda quīrācuīta ūrīᐆadjidāa. Jūmarāba jarabadjidāa idjira Ācōrē ᐱᐆᐱ Droma abadada.¹¹Ēberārāba maļ jāībanara bio ēᐱᐱ panesīdāa idjia o ᐆᐱᐱᐱᐱ dārā cūrūga erobada bēᐱ.

§7:52 Isaía 53:11; Jeremia 23:5; 33:15.

**7:56 Estebaļba maļ bedēadeba jarasia Jesura Ācōrēda. Marco 14:62.

††8:5 Hecho 6:5.

‡‡8:9 Griego bedēade maļ versīculoba idjaba jara ᐆᐱᐱ: “Maļ Simoᐱba o ᐆᐱ carea Samariadebemarāba bio cawa crīchadaē basía. Maļne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

¹²Baribara Pelipeba bedeā bia Jesucritodebemada idjaba Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobādebemada ādjirāa jaradia ħabadjia. Maļne zocārā umaquīrārāba, wērārā biā ijanapeda borocuesidaa. ¹³Simoļ biā ijasia. Maļbe borocuepeda Pelipe ume nībade wāsia. Pelipeba ne ununaca waiħaa o ħada Simoļba unubarda cawa crīchaē besia.

¹⁴Maļne Jesuba diabuedarā Jerusaleñe ħeaba ūrisidaa Samariadebemarāba Ācōrē bedeara ijasidada. Maļ carea Pedroda Juaļ sida ādjirāmaa diabuesidaa. ¹⁵Jūēnapeda Ācōrēa iwidisidaa ādjirāba Ācōrē Jaureda edadamārēā. ¹⁶Māwā osidaa Ācōrē Jaurera wadibida maļ djabarāmaa zeē ħada bērā. Aħabe dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa. ¹⁷Pedroba Juaļ biā Ācōrēa iwidibadaē ādji jawara djabarā lra ħasidaa. Ara maļda Ācōrē Jaurera edasidaa.

¹⁸Maļne Simoļba unusia Jesuba diabuedarāba ādji jawara djabarā lra ħabadaē djabarāba Ācōrē Jaurera edasidada. Maļ unuside ādjia parata diayada asia abari quīrāca poya oi carea. ¹⁹Nāwā jarasia:

–Jāļ ħaada māa diaadua, māa biā mā jawara baridua lra ħabardaē Ācōrē Jaure edamārēā.–

²⁰Baribara Pedroba jarasia:

–ĶMāwāra ħaa crīcha ħaca Ācōrēba bari dia ħara nēdobadada? ĶBādji parata ume tħba uruādaa wādua! ²¹Ķa sora Ācōrē quīrāpita jipaē ħa bērā naļ trajura dairā ume oca ħaa. ²²Maļ crīcha cadjiruara igaradua. Ācōrēa quīrā djuburida iwididua. Āibērā maļ crīcha cad-

jirua ħa soē ħara idjia quīrādoaiscada. ²³Māa unu ħaa ħara daiba o pan carea bio sobiē ħada. Cadjiruaba ħara preso erobaa.–

²⁴Maļne Simoļba jarasia:

–Mā carea dadjirā Boroa iwididuaa bārāba jarapedadara māwārāmārēā.–

²⁵Pedroba Juaļ biā bedeā dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusaleñaa jēda wāsidaa. Wābadaē Samaria druade zocārā puru beade maļ bedeā biara jara wāsidaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

²⁶Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

–ĶPiradrdua! Jerusaleñeba Gaza purudaa wābada oċaa wādua.– (Maļ ora Ķjūā pōāsa ewaraga ħade wā ħaa.)^{¶¶}

²⁷Ara maļda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Maļ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.^{§§} Dji borora wērā basía.* Maļ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleñaa wā basia Ācōrēa bia bedeai carea. ²⁸Idji druadaa jēda wābardaē idji carretaē Ācōrēneba bedeabari Isaia cartada acħ ħūmasia.

²⁹Māwā ħade Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari ħa carreta caita nībade wādua.” ³⁰Ara maļda araa pira wāpeda ūrisia dji nezocaba Isaia cartada jigua le ħūmāda. Maļne Pelipeba iwidisia:

–ĶĶaa le ħara cawa ħaca?–

³¹Idjia panusia:

–Ni abaħba jaradiaēbarda māa Ķsāwā cawai?–

^{¶¶}8:26 *Maļ ora Ķjūā pōāsa ewaraga ħade wā ħaa.* Griego bedeade maļra ebuda ħaēa. Āibērā jara ħasicaada “Maļ ode naļ ewaride wānacaa” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadaaa.”

^{§§}8:27 *Nezoca droma.* Cāpūrīā bedeade ħa ħaa “eunuco.” Maļba jara ħaa idjira cārāta ja basida wērā nezoca bērā.

*8:27 *Dji borora wērā basía.* Idjira “ādji Candace” abadjidaa.

Mañne idjia Pelipea jarasia ðadope-
ða idji caita chūmemārēã. ³² Idjia Ācōrē
Bedeade le ðadara naŋla basía:

Oveja beabadamaa edebada quīrāca id-
jira beade edesidaa.

Dji cara tbarima ðade oveja chupea
ðabari quīrāca chupea ðesia.

³³ Idji carea ipidapeða jipa cawa oðae
basía. Beapeða ðērã çcaiba idji
warrarānebemada poya nēb̄ar̄l̄i?†

³⁴ Mañbe Etiopíaðebema nezoca
dromaba Pelipea iwidiisia:

–Ācōrēneba beðeabariba nama
çcaidebemada ðasi? çAra idjidebemada
ðasica wa dewarðebemada ðasi? M̄l̄
djuburia jaradua.–

³⁵ Ara mañda Pelipeba mañ beðead-
–eba beðea bia Jesuðebemada jaradia
ðesia. ³⁶ Māwā panane baido ðama
jūēne wāsidaa. Mañne nezoca dromaba
jarasia:

–Ac̄adua. Nama baidoda ðla. M̄l̄ra
çborocueié ðlca?–

[³⁷ Pelipeba jarasia:

–Bla Jesura Ācōrē Warrada wārāda
soðeba ijã ðab̄ar̄l̄, borocueida ðla.–

Mañne nezoca dromaba panusia:

–M̄la wārāda ijã ðla Jesucritora
Ācōrē Warrada.–]‡

³⁸ Ara mañda idji carretara nūmebisía.
Ādji umena doðda wānapeda Pelipeba
idjira borocuesía. ³⁹ Drua zebdadade dad-
jirã Boro Jaureba Pelipera āyã edesia.
Nezoca dromaba idjira waa unué basía,
barib̄ar̄l̄ ode ðasriða wāsía. ⁴⁰ Mañne
Pelipera Azoto purude odjasia. Mañbe

puruza beðea bia Jesuðebemada jara
wāsía aða Cesarea purude jūēb̄ar̄l̄daa.¶

Sauloba Jesu ijāna

9¹⁻² Mañ ewaride Sauloba wadibida
dadjirã Boro ijã ðeara quenai carea
waraga ðabadjia. Sacerdote dji droma
ðamaa wāpeða iwidiisia cartada ðlca
diamārēã. Mañ cartara Damasco purude
judiorã dji jarebada deza edeida crīcha
basía. Cartade ðl̄ basía ādjirã tãena
Jesu Ode nīna umaquīrārāda, wērārã
sida jidapeða Jerusaleñnaa jūma edeida
ðlda. ³ Mañ cartara edapeða wāsía. Ode
nīne Damasco caita jūēb̄ar̄l̄de cawaéne
bajāneba uruada jārã tēusia. ⁴ Mañba
Saulora egode ðaebisia. Mañne beðeada
ūrisía. Mañ beðeaba jarasia:

–Saulo, Saulo, çcārē cārēã m̄l̄ra bié oi
carea ēpē ðl?–

⁵ Mañne Sauloba iwidiisia:

–M̄l̄ boro, çb̄ara cai?–

Dji beðeaba panusia:

–M̄l̄ra Jesua. Bla bié oi carea ēpē
ðlra m̄l̄a. Ara b̄aduba puab̄ar̄l̄a
cūmia l̄r̄l̄ t̄agab̄ar̄l̄ quīrāca.¶ ⁶ Jāñbe
piradr̄l̄peða Damasco puruðaa wādua.**
Jāma abałba jaraya bla cārēda oida
ðlda.–

⁷ Saulo ume wāb̄adara bio
dauperasidaa. Ādjirāba beðeara
ūrisidamīna ni abałda ununaé basía.

⁸ Saulora egode tabapeða piradr̄l̄sía,
barib̄ar̄l̄ dau ogab̄ar̄l̄de poya unué
basía. Mañbe idji ume wāb̄adaba
idji j̄l̄wade jidadapeða Damascoðaa

†8:33 Isaía 53:7-8.

‡8:37 Griego beðeade zocārã cartade mañ versícultura neéa.

¶8:40 Mañ Azoto purura Antiguo Testamentoðe “Asdo” ðl̄ ðla. Pilisteorã puru
basía. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotoðeba Cesarea puruðaa wāi carea noventa
kilómetro jirūba wāida basía Mediterraneo pusa icawa.

§9:5 Ara b̄aduba puab̄ar̄l̄a cūmia l̄r̄l̄ t̄agab̄ar̄l̄ quīrāca. Griego beðeade zocārã cartade
mañra neéa.

**9:6 Āc̄ar̄l̄ versioñne versículo 6 nocoare nañgada ðl̄ ðla: “Mañbe ne wayaaba
cacua ure nūmada Sauloba jarasia: M̄l̄ Boro, bla çcārēda quīrã ðl̄ m̄la oida? Mañne
Dadj̄i Boroba jarasia.” Barib̄ar̄l̄ mañgara griego beðeade neéa.

edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ūbea unuē ʒasia, ne coē ʒasia, idjaba baido doē ʒasia.

¹⁰ Damascode ēberā Ananía abadada ʒasia. Maļ Ananíaba Jesucritora ijā ʒasia.†† Cāimocara quírāca idjia unusia dadjirā Boroba nāwā jarabara:da:

–¡Ananía!–

Idjia panusia:

–Māra nama ʒaa, mā Boro.–

¹¹ Dadjirā Boroba jarasia:

–Piradrāpeḁa Juda dedaa wādua. Maļ dera O Jipa ʒa abadade ʒaa. Jūēsira jaradua ʒaa ēberā Saulo Tarsodebemada acāde ze ʒaa. Ara nawena idjia Ācōrēa iwidī ʒaa. ¹² Idjia cāimocara quírāca unusia umaquírā Ananía abadada idjima zepeda idji ārā jawa ʒabara:da idji dauba wayacusa unumārēā.–

¹³ Maļne Ananíaba jarasia:

–Mā Boro, mā jāā ēberānebemada ūrī ʒaa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleāne idjia ʒa ēberārā bio biē o ʒaa. ¹⁴ Maļ awara sacerdote bororā trāneba naļ purada ze ʒaa ʒa ijā ʒeara jūma jida edei carea.–

¹⁵ Baribara dadji Boroba jarasia:

–Wādua. Māa idjira edasia mānebemada judiorāēā, ādjirā bororā, idjaba israelerāa biḁa bedeamārēā. ¹⁶ Māa idjia cawabiya sāwā bia mīga ʒaida ʒaa mānebemada bedei carea.–

¹⁷ Ara maļda Ananíara Saulo ʒamaa wāsia. Dji dede eda wāpeḁa idji jawara Saulo ārā ʒapeḁa jarasia:

–Djaba Saulo, dadji Boro Jesu ʒama oḁe odjaḁa māra zebisia wayacusa ʒa dauba unumārēā idjaba Ācōrē Jaurdeba ʒemārēā.–

¹⁸ Ara maļda Saulo daudeba ʒeda e quírāca ʒeda jursia. Maļne wayacusa unu ʒesia. Maļbe piradrāpeḁa

borocuesia. ¹⁹ Maļbebara ne copeḁa cacua ʒaasia.

Saulo Damasco purude ʒaa

Saulora Damascode Jesu ijā ʒea ume dārāsia. ²⁰ Maļne judiorā dji jarebada deza idjia jaradia ʒesia Jesura wārāda Ācōrē Warrada. ²¹ Jūma maļ ūribada cawa crīchaḁē ʒasia. Ādjirāba nāwā iwidī duanasidaa:

–¿Naļgāca Jerusaleāne Jesu ijā ʒearā jōbi quírā ʒara? ¿Nama ze ʒāca ādjirāra sacerdote bororāmaa preso edei carea?–

²² Baribara Sauloba ewariza ebudaara cawabidjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaraḁa. Maļba Damascodebema judiorāba cawa crīchaḁē panesidaa.

Saulo mīrū wāna

²³ Ewari zocārā baḁacarea judiorā Damascodebemara Saulo beḁi carea beḁea ausidaa. ²⁴ Maļ carea āsa, diamasi biḁa dji purude eda wābadama jāā panasidaa. Baribara ādjia crīcha panara Sauloba cawasia. ²⁵ Maļ bēra diamasi Jesu ijā ʒeaba Saulora ē waibade ʒapeḁa dji puru mōgaraba auḁu jūrā ca ʒeḁa uḁaa puru dajada arabari ʒasidaa.

Saulo Jerusaleāna wāna

²⁶ Saulo jēda Jerusaleāna wāside Jesu ijā ʒea ume ʒe quírā ʒasia.‡‡ Baribara idjira waya panasidaa. Ādjirāba ijānaē panasidaa idjia wārāda Jesura ijā ʒaa. ²⁷ Baribara Bernabeba Saulora edesia Jesuba diabueḁarāmaa. Maļbe idjia nēbaraasia sāwā Sauloba dadji Borora oḁe unisida, dadji Borora idji ume beḁeḁa, idjaba sāwā

††9:10 Maļga Ananíara naļ capítulo 9ḁe, capítulo 22ḁe biḁa odja ʒaa. Capítulo 5ḁe dewara Ananíanebemada ʒa ʒaa. Idjaba capítulo 23ḁe dewara Ananíanebemada ʒa ʒaa.

‡‡9:26 Saulora Jerusaleāna jēda wāi naēna poa ūbea dārāsia. Galata 1:17-19.

Sauloba Damascođe Jesudebemada ne wayaa neé bedeadjadja. ²⁸ Māwā Saulora ādjirā ume þesia. Małne Jerusalełne Jesudebemada ne wayaa neé bedea nibabadjia. ²⁹ Judiorā dji griego bedeadede bedeadadarā ume Jesudebemada bedeadjadja baribara idjira bea quĩrā panasidaa. ³⁰ Djabarāba mał cawasidade Saulora Cesarea puruđaa edesidaa. Mamałba idji puru Tarsodađ diabuesidaa.

³¹ Māwānacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade bida djabarāra necai duanasidaa. Ācōrē Jauredēba biara ijāsidaa, dadjirā Boro waya panneba nibasidaa idjaba Ācōrē Jaure lħladēba yō wāsidaa.

Ēberā Enea abada biada

³² Mał ewaride Pedrora Ācōrē ēberārā aca nibabadjia. Ewari aba Lida puruđe beada acłde wāsia. ³³ Mama ēberā Enea abadada unusia. Mał ēberāra ħaradrħ ħa bēra ocho poa cłđade þasia. ³⁴ Małne Pedroba jarasia:

–Enea, Jesucritoba bara biabisia. ĵi-
piradrħdua! Ėa cłđara beđadua.–

Ara małda Eneara piradrħsia. ³⁵ Lida puruđe, Saroł ējūāne bida jumarāba dji biadara unusidaa. Mał carea dadjirā Borora ijāsidaa.

Dorca ĩrēbada

³⁶ Mał ewaride Jesu ijā ħa wērā Tabita abadada Jope puruđe þasia. Griego bedeadede idji trħra Dorca abadjidaa. [¶] Mał djabawērāba ne biada o ħabadjia. Ne neé queđeara bio carebabadjia. ³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biē þepeda jaidasia. Małbe idjira sħgłđapeda ĩtaarebema dejāne urraju ħasidaa. ³⁸ Jope purura Lida caita þasia. Jesu ijā þeaba ũrísidaa Pedrora Lidade ħada. Mał carea

ēberāda umé idjimađ diabuesidaa nāwā beđea djuburiadamarēā: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara małda Pedrora ādji ume wāsia. Jūesidade idjira dji bēwārā ħamaa edesidaa. Mama jūma pēdra wērārāda jīā duanasidaa. Ādjia Pedroa Dorcaba wua cajuđada acłbisidaa. ⁴⁰ Małne Pedroba jumarāda dajadaa wābisia. Ĥirāborode cobepeda Ācōrēa iwidiđia Dorca ĩrēbabimārēā. Iwidipeđa dji bēwārāmaa acłħrħłde jarasia:

–Tabita, ĵiradrħdua!–

Ara małda idjira dau ogasia. Pedro unubrħłde ĩta Ĥūmesia. ⁴¹ Pedroba idjira jħwade jidapeđa ĩta nūmebisia. Małbe djabarāra, pēdra wērārā sida trħcuapeđa Dorca ĩrēbadada acłbisia. ⁴² Jūma Jope puruđe małnebemada cawasidaa. Māwā zocārāba dadjirā Borora ijāsidaa. ⁴³ Małbe Pedrora Jopeđe dārāsia ēberā Simoł abadama. Mał Simołba animarā eda biya obadjia.

Bajānebema nezocaba Cornelioa bedeadada

10 Cesarea puruđe Cornelioda ħa-
sia. Idjira Italia druadebema sor-
daorā boro basia. ² Mał Corneliora idji ēberārā sida jūma ĵipa þesia. Ācōrēra waya panasidaa. Cornelioba judiorā carebai carea paratada waiħa diabad-
jia idjaba Ācōrēa iwidi ħabadjia. ³ Ewari aba quewara ĩmāđau ĩtłdeđa Corne-
lioba cāimocara quĩrāca bajānebema ne-
zocada idjimađ zebrađada ebuđa unusia. Małba jarasia:

–ĵCornelio!–

⁴ Cornelioba bajānebema nezocara bio acłpeda ne wayaaba iwidiđia:

–ĵCārē, mħ boro?–

Małne bajānebema nezocaba jarasia:

–Ėa Ācōrēa iwidi ħara, ne neé queđea careba ħa sida idjia bia unu ħa idjia ne

[¶]9:36 Tabita, Dorca. Małgārā trħba jara panħa “þegui.”

babue diabarλa quĩrāca. ⁵Mañ bẽrā Jope puruđaa ēberārāda diabuedua Simoλ Pedro abada jλrλde wānamārẽã. ⁶Idjira pusa icawa dewarabema Simoλ dji animarā e biya obari dede ßaa.–^{§§}

⁷Bajānebema nezocara idji ume beđea ßapeđa wāsia. Wānacarea Cornelioba idji nezocada umé idjaba sordaoda aba trāsia. Mañ sordaoba Corneliora carebabadjia idjaba Ācōrẽra waya ßasia. ⁸Cornelioba ununara ādjia jūma nẽbrλpeđa Jopeđaa diabuesia.

Pedroba cāimocara quĩrāca ununa

⁹Nurẽma ādji ode nĩnane umatipa babođode Jope puru caita jũẽbada basia. Mañmisa Pedrora λtaarebema de jāne Ācōrẽa iwidiđe wāsia. ¹⁰⁻¹¹Jarra nũmλ bẽrā ne co quĩrĩã ßasia. Ne dju panλmisa Pedroba cāimocara quĩrāca unusia bajāra ewabarλada. Bajāneba borobā waißla quĩrāca ßada edaa zebarλada unusia. Mañ borobara iquidaza jλcaraba jλ ßasia. ¹²Borobađe eda quĩrātanoa animarā jĩrũ quĩmārẽ ßeada, ādji jāne wābadada, ĩbana sida ßeasia. (λCARλ animarāra judiorāba cođacara panasidaa.) ¹³Māwā ßađe Pedroba beđeada ũrĩa. Mañ beđeaba jarasia:

–Pedro, piradrλdua. Beapeđa codua.–

¹⁴Baribarλ Pedroba jarasia:

–Mā coẽa, mλ Boro. Daiba cođacara panada wa bλ quĩrāpita mititia ßada mλ cocaa.–*

¹⁵Dji beđeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba cođamārẽã Ācōrẽba bia ßadara mititia ßada arādua.–†

¹⁶Māwā beđeabarλada Pedroba ßarima ũbea ũrĩa. Mañbe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷Mañ ununa carea

Pedroba ađeada cawa crĩchaé ßesia. Wađibiđa mañgλba cārẽ jara ßada crĩcha ßamisa Cornelioba diabueđarāba Simoλ dera iwidi wānapeda dji eda wābadama jũesidaa. ¹⁸Ādjirāba jĩgua iwidišidaa Simoλ Pedro abadara mañ dede ßa cawaya.

¹⁹Pedroba ununara wađi crĩcha ßađe Ācōrẽ Jaureba idjia jarasia: “Ēberārā ũbea panλba bλra jλrλ panλa. ²⁰Piradrλpeđa duđaa wādua. Ādji ume wāida bié crĩcharādua. Mλa ādjira zebisia.”

²¹Ara mañda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabueđarāmaa. Idjia jarasia:

–Bārāba mλdrλ jλrλ panλa. ¿Cārẽma ze panλ?–

²²Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa ßaa idjaba Ācōrẽra waya ßaa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crĩcha panλa. Ācōrẽ nezoca bajānebemaba idjia bλra idji deđaa trλbisia bλ beđe ũrĩ carea.–

²³Mañbe Pedroba dede eda wābisia. Mañ diamasi Pedro ume panesidaa. Nurẽma Pedrora pirabaripeđa ādjirā ume wāsia. Idjaba λCARλ djabarā Jopeđebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume beđeada

²⁴Mañ nurẽma Cesareade jũesidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa trλna bẽrā idji dede jλā panasidaa. ²⁵Pedro dji de caita jũeside Cornelioba araa audiabariđe wāsia. Pedro quĩrāpita egode ßarru cobepeda bia beđeasia. ²⁶Baribarλ piradrλmārẽã Pedroba nāwā jarasia:

–jPiradrλdua! Mλra ēberāda jāwā ßaa.–

§§10:6 Griego beđeade λCARλ cartade nañ sida ßλ ßa: “Mañ Simoλ Pedroba bλa jaraya sāvā oida ßada.”

*10:14 Levitico 11:1-32.

†10:15 Marco 7:13-19.

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedeā ʒada eḏa wāsia. Mama ēberārā zocārā du- anʒada unusia. ²⁸ Maʒbe Pedroba jarasia:

–Bārāba cawa paʒa dai judiorāra judiorāē ume nībacara paʒada idjaba judiorāē dede eḏa wācara paʒada. Baribaʒa Ācōrēba mʒa cawabisia ni abaʒda jaraīē ʒada Ācōrē quirāpita biē ʒada wa idji quirāpita mititia ʒada. ²⁹ Maʒ bēra mʒa nama zemārēa jaraḏe wāsidaḏe ara maʒda ne jaraē zesia. Jāʒbe mʒa cawa quirā ʒa cārē cārēa mʒa trāsida.–

³⁰ Maʒne Cornelioba jarasia:

–Ewari quīmārē ʒa ara naʒ horaca mʒa ne coḏaca ewarida o ʒasia. Que- wara ʒmāḏau ʒtaḏe Ācōrēa iwidi ʒaḏe ēberāda mʒa quirāpita nūmʒada unusia. Idjia cacuaḏe jʒ ʒa dorrodorroa ʒasia.

³¹ Maʒ ēberāba mʒa jarasia: “Cornelio, ʒa iwidi ʒaḏara Ācōrēba bia ūrīsia. Id- jia quirāḏoaē ʒa ʒa ne neē queḏeara carebarida. ³² Maʒbe ēberārāda Jope- ḏa diabuedua Simoʒ Pedro abadada jʒaḏe wānamārēa. Idjira pusa icawa dewarabema Simoʒ dji animarā e biya obari dede ʒa. Maʒ Simoʒ Pedrora jūēsira idjia ʒa bedeaya.”[‡]

³³ Ara maʒda mʒa ʒa jʒaʒabisia. Bio bia ʒa ʒa namaa zeḏa bēra. Nawena jūma dairāra nama Ācōrē quirāpita du- anʒa dadjirā Boroba ʒa jarabi ʒada ūrīni carea.–[¶]

³⁴ Maʒne Pedroba jarasia:

–Ārābaʒa mʒa cawabaʒa wārāda Ācōrēba ni abaʒda quirā awara ocada.[§] ³⁵ Ātebaʒa puruzabema idji wayaaba jipa o ʒeada bia unubaria. ³⁶ Ācōrēba bedeā bia Jesucritodeba idji ume ibiaḏidebemada israelerā diabuesia.

Maʒ Jesucritora jūmarā Boroa. ³⁷ Bārāba cawa paʒa jūma judiorā druade Jesuḏebemada nēbaʒaḏada. Naārā Galileade Juaʒba jaraḏia ʒasia ēberārā borocueḏamārēa. ³⁸ Maʒ ewariḏe Ācōrēba idji Jaureda, idji ʒa sīda Jesu Nazaredebemaa diasia.** Ācōrēra idji ume ʒa bēra Jesuba ne biada o nībasia idjaba ēberārā diauruba biē eroʒa jūma biabibaḏjia. ³⁹ Judiorā druade, Jerusaleʒ puruḏe biḏa Jesuba oḏara daiba jūma unusia. Idjia ne biada oḏamīna judiorāba crude cachi beasida.

⁴⁰ Ara maʒ Jesuda Ācōrēba ewari ūbeade ʒrēbabipeḏa ʒcaʒa unubisia.

⁴¹ Ācōrēba jūmarāa unubiē ʒasia baribaʒa dairāa unubisia maʒ carea eḏada bēra. Idji ʒrēbaḏacarea dairāra idji ume ne cosida idjaba baido dosida. ⁴² Jesuba dairāra diabuesia jūma ēberārā nāwā jaraḏamārēa: Ācōrēba idjira ʒasia zocai ʒeara, beupeḏada sīda jipa cawa omārēa.

⁴³ Jūma Ācōrēneba bedeabaḏarāba maʒnebemada bedeasida. Ādjirāba cawabisida bariduaba Jesuda ijāibaʒa, maʒ ēberāba cadjirua o ʒaḏara Ācōrēba idjiḏeba quirāḏoaida.–

Ācōrē Jaure judiorāēmaa zeḏa

⁴⁴ Pedro wadibida bedeā ʒaḏe jūma idji ūrī duanʒamaa Ācōrē Jaureda zesia.

^{45–46} Maʒne dewara bedeade bedeā du- anesida idjaba Ācōrēa bia bedeā du- anesida. Judiorā Jesu ijā bea Pedro ume zepedaḏaba maʒ ūrīsidaḏe cawa crīchaḏaē ʒasia Ācōrēba idji Jaureda ju- diorāēa biḏa diada bēra. ⁴⁷ Maʒne Pe- droba jarasia:

[‡]10:32 Maʒ Simoʒ Pedro jūēsira idjia ʒa bedeaya. Maʒa griego bedeade ʒcaʒa cartade neēa.

[¶]10:33 Dadjirā Boro. Griego bedeade ʒcaʒa cartade “Ācōrē” ʒa ʒa.

[§]10:34 Deuteronomio 10:16-17.

**10:38 Luca 3:2-22.

–Nałga ēberārāba Ācōrē Jaurera edasidaa dadjirāba edapedada quīrāca. ¿Ādjirāra borocuedié panaca?–

⁴⁸Małbe Pedroba ādjirāra Jesucrito trāneba borocuebisia. Māwānacarea ādjirāba bedea djuburiasidaa idjira ādjirā ume dārā bamārēa.

Pedroba djabarā Jerusaleñebemārāa bedeada

11 Māwānacarea Jesuba diabuedarāba, dewara djabarā Judea druade ſea bida ūrīsidāa judiorāēba Ācōrē bedeara ijāsidadā.

²Mał carea Pedro Jerusaleñnaa wāsīde ācala djabarā judiorāba idjira bié jarasidaa. ³Nāwā jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bara judiorāē dede eda wāpeda ādji ume ne co ſasi?–

⁴Małne Pedroba idji māwānada ādjirāa jūma nēbarasia.

⁵–Jope purude ſasīde māla Ācōrēa iwīdi ſasia. Małne cāimocara quīrāca boroba waiſla quīrāca ſlāda unusia. Małra iquidaza jācaraba jā ſlāda bajāneba edaa zepeda māma jūēsia. ⁶Māla bio acasia cārēda eda ſl cawaya. Małne daupēbada animarāda, mēābema animarāda, ādji jāne wābadada, ībana ſea sīda unusia. ⁷Māwā ſlāde bedeada ūrīsia. Mał bedeaba māla jarasia: “Pedro, piradradua. Beapeda codua.” ⁸Baribala māla jarasia: “Māla coēa, mā Boro. Dairāba cocara panāda wa ſl quīrāpita mititia ſlāda māla cocaa.” ⁹Małne bajāneba bedeaba māla jarasia: “Bārāba codamārēa Ācōrēba bia ſlādara mititia ſlāda arādua.” ¹⁰Māwā bedeabara māla ſarima ūbea ūrīsia. Małbe borobara wayacusa bajānaa wāsia.

¹¹Māwā ſlāde ēberāda ūbea mā ſl dede jūēsidaa. Ādji boroba Cesarea pu-

rudeba māmaa diabuesia. ¹²Ācōrē Jaurera māra ādji ume bié crīchaé wābisia. Cesareade jūēnapeda dairāra ādji boro dede edaa wāsidaa. Nał sei djabarāda mā ume panasidaa. ¹³Mał ēberāba daia nēbarasia bajānebema nezocada idji dede nūmāda unusida. Małgaba idjīa jarasia: “Jope purudaa ēberārāda diabuedua Simoł Pedro abadada jralde wānamārēa. ¹⁴Idjīa jaraya sāwābala Ācōrēba bara, ſl dedebemārā sīda ēdra edaida.”

¹⁵Māla māñebema bedea nūmāne Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia dadjirāmaa naārā zeda quīrāca.†† ¹⁶Małne dadjirā Boroba jaradara māla quīrānebasia: “Wārāda Juałba ēberārāra baidoba borocuesia, baribala Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya.”‡‡ ¹⁷Dadji Boro Jesucritoda ijā panā bēra Ācōrēba dadjirāa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda ādjirāa bida diada bēra ¿māla sāwā idjīa odādebemada bié jarai?–

¹⁸Jerusaleñnebema djabarāba māla ūrīsidade waa bié jaradaé basia, ātebala Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

–jWārāda Ācōrēba judiorāē sīda carebasia ādji cadjiruara igaradapeda idjīmaa zedamārēa! jMāwā ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarā Antioquía purudebema

¹⁹Estebañ beapedadacarea ēberārāba Jesu ijā ſea bié odi carea ēpēsidaa. Mał bēra zocārā djabarāra Jerusaleñneba mīrū wābarasidaa. Ācalara Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa bida wāsidaa. Ādji wābdadza bedea Jesudebemada aſabe judiorāa jarabadjīdaa. ²⁰Māwā panane ācala Jesu ijā ſea Chipredēbemada, Cirene purudebema sīda Antioquīade

††11:15 Hecho 2:1-4.

‡‡11:16 Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā ſl ſl: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

bađe wāsidaa. Maḷgarāba grigorāa biđa beđe bia dadji Boro Jesudebemada jara panesidaa. ²¹ Dadji Boroba idji ḷḷadeba ḷḷjirāra carebasia. Maḷba ḷḷjia jara panḷra zocārāba ijāsidaa. ḷḷjia naēna epē pananada igaradapeda dadjirā Borora ijāsidaa.

²² Djabarā Jerusaleḷnebemaba maḷ cawasidađe Bernabeda Antioquíadaa di-abuesidaa. ²³⁻²⁴ Maḷ Bernabera ēberā jipa ḷḷasia. Jesura bio ijā ḷḷasia; ḷḷcōrē Jauredeba ḷḷasia. Bernabe Antioquíade jūēside unusia ḷḷcōrēba idji biadeba djabarāra careba ḷḷda. Maḷ carea idjira bio ḷḷsridasia. Maḷne idjia jūmarāa jarabadjia dadji Borora sođeba wārāda epēnamārēā. Māwā ḷḷde zocārāba dadjirā Borora ijāsidaa.

²⁵ Māwānacarea Bernabera Tarso puruḷda Saulo jḷḷḷde wāsia. Unupeḷda Antioquíadaa edesia. ²⁶ Mama djabarā ume poa aba dji jḷḷrebadjidaa. ḷḷjia zocārā ēberārāa Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Maḷ Antioquíade ēberārāba Jesu ijā ḷḷbea “cristiano” abadjidaa. Mamabḷḷḷ maḷ trḷra naārā odjia.

²⁷ Maḷ ewaride ḷḷcōrēneba bedebadarāda Jerusaleḷneba Antioquíadaa wāsidaa. ²⁸ Aba Agabo abadada ḷḷta nūmepēda ḷḷcōrē Jauredeba jarasia jūma naḷ ējūāne jarrabada zeida. Maḷ jarrabara wārāda zesia Claudio Romanebema boro baside.^{¶¶} ²⁹ Maḷ carea Jesu ijā ḷḷbea Antioquíade duanḷra beđe ausidaa paratada djabarā Judea druade ḷḷbea itea diabuedi carea. ḷḷjiza poya diabḷda quīrāca diadiḷda asidaa.

³⁰ Maḷ parata jḷḷḷ pepedadacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarā bororāmaa ededamārēā.

Pedro preso badada cawaéne ēdrḷḷda

12 Maḷ ewaride dewara Herodeda jūma judiorā druadebema boroda ḷḷesia.^{§§} Maḷ Herodeba djabarāda ḷḷcḷḷḷ jidabipeḷda bié obisia. ² Juaḷ djaba Santiagoda necoba beabisia.* ³ Herodeba unusia judiorāra maḷ carea ḷḷsridasidada. Maḷ bēra Pedro sida jidabisia. Māwā osia paḷ ēsābari neé ḷḷ cobada ewaride.[†] ⁴ Pedrora jidabipeḷda preso ḷḷbisia. Maḷbe sordaorāda diecisei edapeda quīmārē quīmārē Pedrora bio wagabisia. Herodeba crīcha ḷḷasia Pedrora jūmarā quīrāpita cawa oida judiorā Egiptodeba ēdrḷḷpedada quīrānebabada ewari jōnacarea. ⁵ Pedrora preso ḷḷbada dede jida eropanḷmisa djabarāba ḷḷcōrēa bio iwiḷi panasidaa idji carebamārēā.

⁶ Herodeba cawa oi ewari jūēboḷo diamasi Pedrora sordaorā umé panḷ ēsi cāi ḷḷasia. Carena umēba jḷḷ ḷḷasia. Preso ḷḷbada dede eḷa wābadama dewara sordaorāda nūpanasidaa. ⁷ Māwā ḷḷde cawaéne dadjirā Boro nezoca bajānebemada Pedromaa zesia. Maḷba preso ḷḷbada dera eḷa ḷḷna nūmesia. Bajānebema nezocaba Pedro orroḷe tāpeḷda ḷḷrḷmatasia. Maḷne jarasia:

–Isabe piradrḷḷda.–

Cawaéne Pedro jḷḷwade carena jḷḷ ḷḷra ērā baesidaa. ⁸ Maḷbe bajānebema nezocaba jarasia:

^{¶¶}11:28 Maḷ Claudiora Romanebema boro basia poa 41neba aba 54ḷḷaa. Poa 46ḷḷe Judea druade jarrabada dji cābāyā zesia.

^{§§}12:1 Maḷ Herodera “Agripa dji naārābema” abadaa. Ababe naḷ Hecho capítulo 12ḷḷe odja ḷḷḷa. Herode dji Droma wiuzaque basia. Judiorā druadebema boro basia poa 41neba aba 44ḷḷaa. Idji warra sida Agripa trḷ jarabadjidaa. Maḷḷḷ Agripara odja ḷḷḷa Hecho 25:13ḷḷeba aba 26:32ḷḷaa.

*12:2 Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

†12:3 Exodo 12:1-27.

–Bla cacuade jã ðara bio trãjãdua. Jirũne jãbari sida jãdua.–

Pedroba mãwã oðacarea bajãnebema nezocaba jarasia:

–Bla lrã jãbari sida jãpeda mã caidu zedua.–

⁹Ara mãlda Pedrora bajãnebema nezoca caidu wãsia, baribarla idjia adua ðasia bajãnebema nezocaba o ðara wãrãda mãwã ðada. Cãimocarada crãcha ðasia. ¹⁰Mãwã ðade sordaorã dji edaare panl caita wãyã wãsidãa. Maãare dewararã caita wãyã wãnapeda dji dajada wãbada jiorro oðama jũesidãa. Jũeðadade mãl jiorro oðara iduba ewa dogosia. Ara mãlda ðdrãsidãa. Mĩgaé wãðadade bajãnebema nezocara Pedro ume ðadada nãbasia.

¹¹Maãbebarã Pedroba cawasia wãrãda ðdrãsida. Idjiduba jarasia: “Ãrãbarã mãa cawasia dadji Boroba wãrãda bajãnebema nezocada diabuepeda mãra Herode jãwaedabemada ðdra ðasida. Judiorãba bié o quĩrã panananebemada wãrãda ðdra ðasia.”

¹²Pedroba wãrãda ðdrãsida cawaside Juaã Marco papa Maria dedaa wãsia. Maria dede zocãrã djabarãba Ãcõrã iwidi panãda abaa dji jare panasidãa.

¹³Maãne Pedroba dajadaareba trã ðade nezocawerã Rode abadaba acãde wãsia caiba trã ða cawaya. ¹⁴Rodeba Pedro bedeara cawasia. Mãl bẽrã ðãsrĩdasia baribarla eda wãbadara ewaé basia. Ætebarã eda pira wãpeda djabarãa jarasia Pedrora dajada ðada. ¹⁵Maãne jũmarãba Rodea jarasidãa:

–Bãra quĩrãé nũmã.–

Baribarla idjia wãrãana asia. Mãlne ãdjirãba jarasidãa:

–Mãẽteara idji bajãnebema nezocada mãwã ðã.–[‡]

¹⁶Mãwã panlne Pedroba dajadaareba mã sã trã ðasia. Ewasidãde ãdjirãba unusidãa wãrãda Pedroda mãwã ðada. Aðeda cawa crãchadaé basia. ¹⁷Baribarla Pedroba jãwaba jarasia chupeadamãrã. Mãlbe jũma nẽbarãsia sãwãbarã dadji Boroba idjira preso ðadada ðdra edasida. Jũma nẽbarãpeda jarasia:

–Jũma mãlgãra Santiagoa, waabema djabarãa bida jaradãdua.–[¶]

Maãbe Pedrora mamãba ãyã wãsia.

¹⁸Ãnãdrãside sordaorãba cawadaé basia Pedrora sãmaa wãsida. Aðeda cawa crãchadaé basia idjãba ne wayasidãa. ¹⁹Herodeba idjira jãrãbisã, baribarla sordaorãba ununaé basia. Herodeba ãdjirã mãlgãdebemada bio iwidiãpeda jũma quenabisia. Mãwãnacarea Herodera judiorã druadeba Cesarea purudãa wãpeda mama dãrãsia.

Herode beuda

²⁰Maã ewaride Herodera Tirodebebarã ume, Sidoãnebebarã ume bida quĩrũ ðasia. Baribarla mãlgãrãba cobadara Herode druade edabadjidãa. Mãl carea ãdjirãra bedea auðpeda abaa wãsidãa idji ume ibiadi carea. Naãrã Blasto abadamaa wãsidãa. Mãl Blastora Herodeare dji droma basia. Mãlne ãdjia jara panãra Blastoa ijãbidãpeda idjidãba Herodea bedea djuburiasidãa ibiadi carea.

²¹Herodeba ðada ewaride djio bia quiruda jãpeda idji buguede chũmesia. Mãlbe ãdjirã quĩrãpita bedẽasia. ²²Mãwã ðade ãdjirãba jĩgua jarabadjidãa:

[‡]12:15 Æcãrã judiorãba crãchãsidãa jũmarãba ara ãdji bajãnebema nezocada erobeada. Mãl nezocara ara dji eberã za quĩrãca ðada crãchãsidãa.

[¶]12:17 Mãl Santiagora Jesu djãbaa. Santiagora idjãba Jacobo abadaa. Cãpũrã bedẽade Santiago trãra zesia “San Jacobo” isabe jarabãrãdeba. Carta Santiago abadara mãl Santiagoba ðasia.

–¡Za beċea ħara ēberāēa, ātebala Ācōrēa!–

²³ Baribala Herodeba Ācōrēa bia beċeaduada aé basía. Ara maľne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua bié ħasía. Maľbe idjira quiba co beasia.

²⁴ Maľmisa djabarāba beċea dadji Boro Jesuċebemada tmlara jaradia wāsidaa.[§] Maľne zocārāba ijābada bēra yō wāsidaa.

²⁵ Bernabeba, Saulo biċa Jerusaleľne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juaľ Marco abadada edesidaa.

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe siċa trľna

13 Djabarā Antioquía puruċebema tāēna Ācōrēneba beċeabadada, Critoċebema jaradiabada siċa ħeasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoľda ħasia. Simoľ trľ iyāċadara “Dji Pāima” abadjidaa. Manaeľ siċa ħasia. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.**

² Ewari aba djabarāba ne coċaca ewari o panľne dadjirā Boroa bia beċea panasidaa. Māwā panľne Ācōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

–Bernabeda, Saulo siċa mľa trľsia. Maľ bēra ādjida ħaċadua mľa obi ħara oċamārēa.–

³ Ādjia ne coċaca ewari oċapeda Ācōrēa iwidiċadade ādji jľwara Bernabe ľrľ, Saulo ľrľ biċa ħasidaa. Maľbe ādjira diabuesidaa dadjirā Boroa obi ħara ode wānamārēa.

Saulo, Bernabe siċa Chipre druadaa wāpedada

⁴ Ādjira Ācōrē Jaureba diabueda bēra Seleucia puruċa wāsidaa. Mamaľba barcode Chipre morroċaa wāsidaa.⁵ Salamina puruċe jūēnapeda judiorā dji jľrebada deza Ācōrē beċeara jaradiasidaa. Ādji carebai carea Juaľ Marcoda ādji ume niċasia.††

⁶ Jūma maľ morro dromane pľrľabadaċe Papo puruċe jūēne wāsidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Maľ Barjesura jāibana basía. Sewaċeba jarabadjia Ācōrēneba beċeabarida.⁷ Idjira Chipreċebema boro Sergio Paulo abadama ħabadjia. Maľ Sergio Paulora crľċa cawa ħasia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo siċa trľbisía Ācōrē beċeada ūrĩ quĩrĩā ħada bēra.⁸ Baribala ādjia jaradia panľne jāibana Barjesuba sewaċa abadjia dji boroba Ācōrē beċeara ijārāmārēa. (Barjesu trľra griego beċeade Elimá abadaa.)⁹ Maľne Saulora Ācōrē Jaureċeba ħasia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio aċa nūmeċeda nāwā jarasia:

¹⁰ –¡Ĥara sewaiċa ħaa! ¡Ĥa sora ċadjiruaba bira ħaa! Diauru warra, ¡Ĥa ne jūma jipa ħada quĩriāċaa! ¿Ĥārē ċārēā ara piċhia Ācōrē wārā beċeara sewaċa a ħa? ¹¹ Jāľbe dai Boroa idji ľľbaċeba ħara cawa oya. Nawena ħara dauberrea ħeya. Dārā ľmāċaura unué ħaya.–

Ara maľċa jāibanaba towa pāisosoa ħada unupeċa dauberrea ħesia. Maľbe beċea djuburiasia bariduaba idji jľwade jidaċapeda careba edeċamārēa.¹² Sergio Pauloba maľ unusiċe ādjia dad-

§12:24 *Beċea dadji Boro Jesuċebema.* Griego beċeade ħá ħaa “Ācōrē beċea.”

**13:1 *Galilea druadebema boro Herode.* Maľġa Herodera Antipa trľ jarabadjidaa.

††13:5 Griego beċeade “Juaľ” ħá ħaa. Idjira Bernabe ēberārānebema basía. Colosa 4:10.

jiṛā Borodebema jaradia panlra bio bia ūrīna bēṛā iḷjāsia.

Pisidia druadaa wāpedada

¹³ Paulora idji ume nīna sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode wāsidaa. Mama Pergue purude jūēsidaa. Baribara Juaḷ Marcoba ādjira amepeda Jerusaleṇnaa jēda wāsia.^{‡‡}

¹⁴ Perguedeḃa dewara Antioquía puruda wāsidaa. Maḷ Antioquíaṛa Pisidia druade ḃaa. Mama ḷnāubada ewaride judiorā dji jarebada dede eḃa wānapeda chūpanesidaa. ¹⁵ Maḷbe dji bororāba Ācōrē leydebemada idjaba Ācōrēneba bedeabadaba ḃapedadadebema sida jīgua lesidaa. Maḷbe aḃalda Paulo, Bernabe chūpanamaa nāwā jarade wābisidaa:

–Djabarā, bārāba dai carebaḃi carea bedeada eropanlra, jaradada.–

¹⁶ Maḷne Paulora piradlpeda jlwaba jarasia jūmarāda chupeadamārēā. Maḷbe jarasia:

–Achirā Israeldebema idjaba judiorāē Ācōrē waya ḃearā, ūrīnada: ¹⁷ Israel Ācōrēba dadji drōā naēnabemarāda edasia. Ādjirā Egipto druade āibemarā quīrāca panasidade Ācōrēba puru dromada yōbisia. Maḷbe idji ḃlaaba ādjirāra Egipto druadebemada ēdrl enesia.^{¶¶} ¹⁸ Māwānacarea ādjirāba ējūā pōāsa ewaraga ḃlde bié obdara

Ācōrēba cuarenta poa droa ḃasia.^{§§}

¹⁹ Maḷbe Canaaḷ druade Ācōrēba siete puru poyabipeda ādji ējūāda dadji drōā naēnabemarāa diasia.* ²⁰ Egiptodaa wāpedadadeba aba ādji ējūā edabadaḃaa 450 poa ḃasia.†

Māwānacarea Ācōrēba idji purua ādji ēdrl ḃlbadarāda diabadjia aba Ācōrēneba bedeabari Samuel ewaridaa.[‡] ²¹ Maḷ ewaride ādjirāba Ācōrēba bedeada djaburiasidaa ēberā aba ādjirā boroda ḃlmārēā. Maḷ carea Ācōrēba Quis warra Saulda ḃlasia.¶ [¶] Maḷ Saulora Benjamiḷneba yōna ḃasia. Cuarenta poa israelerā boroda ḃasia. ²² Baribara Ācōrēba Saulora āyā ḃlpeda Davida ḃlasia ādjirā boroda ḃamārēā. Davidebemada Ācōrēba nāwā jarasia: “Mḷa Jesé warra Davida bia unu ḃla. Mḷa obi quīrā ḃlra idjia jūma oya.”[§]

²³ Maḷbe Ācōrēba naēna jarada quīrāca osia. Idjia Davideba yōpedadadebemada aba ḃlasia israelerā Ēdrl Edabarida ḃamārēā.^{**} Maḷ ēberāra Jesua. ²⁴ Maḷ Jesu zei naēna Juaḃba jūma israelerā jaradia ḃasia ādji cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā obdara idjia doeda borocuebadjia. ²⁵ Idji beui ewari caita ḃaside Juaḃba jarasia: “Bārāba mḷra ¿caida crīcha panl? Mḷra Ācōrēba ēdrl edabari diai jaradaēa.†† Baribara mḷ caidu zebarda mḷ cāyābara dji

‡‡13:13 Maḷ Juaḷ Marco jēda wānara Pauloba bié unusia. Hecho 15:38.

¶¶13:17 Exodo 1:7; 12:51.

§§13:18 Droa ḃasia. Griego bedeade ḷcrla cartade ḃl ḃla “waga ḃasia.” Numero 14:34.

*13:19 Josue 11:15-23.

†13:20 Griego bedeade maḷba idjaba jara ḃla: “Maḷbe 450 poa Ācōrēba idji purua ādji ēdrl ḃlbadarāda diabadjia.”

‡13:20 Jucee 2:16-19.

¶13:21 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25.

§13:22 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaía 44:28.

**13:23 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17.

††13:25 Juaḷ 1:20.

dromaara ɓla. Idjia jirũne jã ɓa ẽrãĩ carea mãra bia ɓlã. ”†

²⁶ Achirã Abrahãneba yõpedadarã, judiorã ẽ Ācõrẽ waya ɓea, Ācõrẽba dadjirã maã bedea dadji ẽdra edaidebemada diabuesia. ¶

²⁷ Jerusaleñebemaba, ãdji bororã bida Jesura dadji ẽdra Edabarida cawadaẽ basã. Ācõrẽneba bedeadadaba ɓpedadara ãnãubada ewariza jigua lebadamãna idjidebema ɓpedadada cawadaẽ basã. Ẽteɓara Jesu beabisiɗade maã bedeba jara ɓara wãrãda osidaa. ²⁸ Ni cãrẽ cadjirua odara ununaẽmãna ãdjirãba Pilatoa jarasidaa beamãrẽã. ²⁹ Ācõrẽ cartade idji beadiɗebema ɓpedada jũma mãwãnacarea idjira crudebemada uɗaa ɓadapeda tɓarisidaa. ³⁰ Baribara Ācõrẽba idjira ãrẽbabisia. ³¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleña wãpedadarã ara idjida ɓarima zocãrã unubisia. Idi maã ẽberãrãba idjidebemada jũma israelerãa bedea panla.

³²⁻³³ Ara maã quĩrãca daiba naã bedea biada jara panla: Ācõrẽra dadji drõã naẽnabemarã ume bedea ɓasia idjaba dadjirã, ãdjirãneba yõpedadarã ewaride maã bedea ɓadara jũma osia. Jesura ãrẽbabisia salmo umẽbemanẽ ɓã ɓa quĩrãca. ³² Nãwã jara ɓla: “ɓara mã Warrara. Idi ɓara mã Warrada abara.” ³⁴ Ācõrẽba Jesura beu ɓadada ãrẽbabisia waa beurãmarẽã. Maãnebemada idji cartade nãwã jarasia: “Mãã Davia carebai

jaradara bãrã ume wãrãda oya.”† ³⁵ Maã carea dewara salmone naãda jara ɓla: “Mã, ɓa nezoca jipa ɓara ɓla idu ɓerawabiã.”† ³⁶ Davi zocai ɓaside Ācõrẽba idjideba osia idjia quĩrã ɓada quĩrãca. Maãbe Davira jaidapeda tɓarisidaa idji drõãenabemarã tɓaripedadama. Maãne idjira ɓerawasia. ³⁷ Baribara Ācõrẽba ãrẽbabidara ɓerawaẽ basã.

³⁸⁻³⁹ Maã bẽrã djabarã, naãgãda cawadadua: bãrãba cadjirua obadara Ācõrẽba Jesudeba quĩrãdoaya. Moise ley iã o panla carea Ācõrẽba bãrãra jipa panlana acaa. Baribara jũma Jesu ijãbadara Ācõrẽba jipa panlana abaria. Maãdra bãrãra jara panla. ⁴⁰ Quĩrãcuita ɓeadadua Ācõrẽneba bedeadadaba ɓpedadada bãrã ume mãwãrãmarẽã. Nãwã ɓasidaa:

⁴¹ Ācõrẽba jara ɓa igara ɓearã, jaɗadua! ;Dauperadua! ;Beudadua!

Mãã bãrã ewaride ne minijichiada oya. Maãra ɓaɓa bãrãra jarabara sida ijãnaã. ¶

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorã dji jarebada dedeba ẽdrãɓadade ẽberãrãba bedea djuburiasidaa dewarabema ãnãubada ewaride bida maãnebemada bedeadamãrẽã. ⁴³ Dji jare panana wãsiɗade zocãrã judiorãba, judiorã cricha ẽpẽbada bida Paulora, Bernabe sida ẽpẽsidaa. Ādjia maã ẽberãrã bio jarasidaa Ācõrẽba idji biadeba ãdjirã careba ɓada ijã pananamãrẽã.

†13:25 Luca 3:16.

¶13:26 *Dadjirã*. Griego bedeadẽ ãcara cartade ɓã ɓla: “Bãrãa.”

§§13:32-33 *Ãrẽbabisia*. Maã bedeba idjaba jara ɓla Ācõrẽba idji Warrara naã djara edamãrẽã jaradadebemada.

*13:32-33 Griego bedeadẽ ɓã ɓla “idi mãra ɓa zeza basã.” Salmo 2:7. Maã salmobã bedea ɓla Ācõrẽba idji Warrara israelerã Boroda ɓadadebemada.

†13:34 Isafã 55:3.

‡13:35 Salmo 16:10.

¶13:41 Habacuc 1:5.

§13:42 *Èberãrãba*. Griego bedeadẽ ãcara cartade ɓã ɓla “judiorã ẽ beaba.”

⁴⁴Dewarabema ãnãũbada ewaride purura berara jũma ãbaa dji jãresidaa Æcõrẽ bedea ùrĩni carea. ⁴⁵Baribãrã judiorã bororãba eberãrã cãbana unusidade sođe bié duanesidaa. Pauloba jaradia ðãde ãdjirãba sewaada abad-jidaa idjaba Paulodebemada bié bedeadajidaa. ⁴⁶Maãne Pauloba, Bernabe bida ne wayaa neé ãdjirãa jarasidaa:

–Wãrãda daiba bãrãa Æcõrẽ bedeara naãrã jaradida panasidaa. Baribãrã bãrãba igara panã bẽrã idjaba bãrãmarã ewariza Æcõrẽ ume zocai ðaida bié ðã bẽrã, daiba judiorãea jarade wãnia. ⁴⁷Daiba mãwã odamãrẽã dadjirã Boroba mãwã jarasia:

Mãã bãrã ãnaa quĩrãca ðãsia judiorãeba mãnebemada cawãdamãrẽã. Bãã jũma naã ãjũãne ðearãa cawabiyã mãã ãdrã edaidebemada.**

⁴⁸Judiorãeba mãã ùrĩsidade ðãsrĩdasidaa. Ara mããda dadjirã Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Mããne Æcõrẽba ewariza idji ume zocai ðeadi carea ðãdarãba ijãsidaa. ⁴⁹Maãbe dadjirã Boro bedeara jũma mãã druade jarasidaa.

⁵⁰Baribãrã judiorãba Æcõrẽ waya ðea wẽrãrã dji dromarãa, umaquĩrã dji dromarãa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida bié odamãrẽã. Mãwã ãdji purudebemada ãyã jãretasidaa. ⁵¹Maãne Pauloba Bernabe bida purudebema pora ãdji jĩrũnebemada jãrãpetasidaa unubidi carea Æcõrẽba cawa oida. Mããbe Iconio puruãdaa wãsidaa. ⁵²Baribãrã Jesu ijã ðea mãã Antioquiãde panãra bio ðãsrĩda panasidaa idjaba Æcõrẽ Jauredeba panasidaa.

Iconio purude panana

14 Iconio purude ãdjia obada quĩrãca Paulora Bernabe sida judiorã dji jãrebada dede edaa

wãsidaa. Ædjia jaradia panã carea zocãrã judiorãba griegorã bida Jesura ijãsidaa. ²Baribãrã judiorã Jesu ijãé ðeaba judiorãea djabarãnebemada bié crĩchabisidaa. ³Mãwãmĩna Paulora Bernabe sida mama dãrã panasidaa. Dadjirã Boroba careba ðãda sođeba ijã panã bẽrã idjidebemada ne wayaa neé jaradiabadjidaa. Mããne dadjirã Boroba ãdjia ðããada diasia ne ununacada odamãrẽã. Mãwã cawabisia idji biãdebema ãdjia jaradia panãra wãrãda. ⁴Baribãrã mãã purudebemarãba awara awara crĩcha ðeasia. Æcãrã Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, mããne Æcãrã judiorãare panasidaa. ⁵Maãne judiorãda, judiorãe sida dji purudebema bororã ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mõgaraba tabari beadi carea. ⁶Baribãrã Pauloba, Bernabe bida mãã cawasidade Licaonia druãdaa mããrũ wãsidaa. Litra puruãdaa, Derbe puruãdaa bida wãsidaa. Jũma mãã Licaonia druãde pãrrãã wãsidaa. ⁷Mama ãdjia bedea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Litra purude panana

⁸Litra purude eberã jĩrũ bié ðãda ðasia. Mãwã topedada bẽrã poya nĩbaca basã. ⁹Maã eberãba ùrĩ chũmasia Pauloba Jesudebema bedea ðãda. Pauloba idjimaa acãbãrãde cawasia idjia wãrãda ijã ðãda Jesuba idjira poya biabida. ¹⁰Maã bẽrã Pauloba idjia jĩgua jarasia:

–jĩPirãdrãdua! jĩãta nũmedua!–

Ara mããda idjira ãta jãdrãpeda nĩbade wãsia. ¹¹Pauloba oda unusidade mãã purudebemarãba licaonia bedeadẽ jĩgua jara duanesidaa:

–jĩÆcõrẽda umé dadjirãmaa eberã quĩrãca edaa zesidaa!–

¹²Ædjirãba jarasidaa Bernabera ãdji ãcõrẽ droma Zeuda idjaba Paulora ãdji

**13:47 Isaia 49:6.

ãcõrê Hermeda, idjira dji bedea jarabari bërã.††

¹³Listra puru quĩrãpe ãdji ãcõrê Zeu de dromada basia. Mamaaba Zeu sacerdoteba pacada, nepõnõ sida dji purude eda wãbadamaa enesia. Idjia, puru ume Paulo, Bernabea bida maã pacara babue dia quĩrã panasidaa. ¹⁴Baribara Jesuba diabueda Bernabea, Paulo bida maã cawasidade ãdjia cacuađe jã panara cõacuadapeda eberãrã tãena pira wãnapeda nãwã jĩgua jarasidaa:

¹⁵-Achirã, çcãrê cãrẽã jãwã o panã? Daira ãcõrẽã. Daira eberã, bãrã quĩrãca. Bãrã jarade ze panã naã ãcõrê sirié beada igaradapeda ãcõrê zocai ßadra ijãnamãrẽã. Maãga ãcõrẽba bajãda, eũũada, pusada, ne jũma ãdjide nũma sida osia. ¹⁶Naẽna ãcõrẽba idji adua ßea purua ara ãdjia o quĩrã panãda idu obibadjia. ¹⁷Mãwãmĩna ewariza bia o ßadẽba idjia cawabi ßaa idjira wãrãda ßada. Idjia bajãneba cueda zebibaria idjaba nẽuda zaubibaria. Mãwã idjia dadjirãra jãwũã ne cobibaria idjaba sođe ßasridabibaria.-

¹⁸Pauloba Bernabe bida mãwã jara panasidamĩna maã eberãrãba berara ãdjia pacara babue diasidaa.

¹⁹Listrade panãne ãcara judiorã Antioquia purudebemada, Iconio purudebema sida jũesidaa.‡‡ ãdjirãba Listradẽbemarãã Paulodẽbemada bié crĩchabisidaa. Maã carea jũmarãba Paulora mõgaraba tabari jidasidaa. Idjira beusida crĩchasiða bẽrã errebari ededapeda puru dajada ßatabuesidaa.¶¶ ²⁰Maãbe Jesu ijã ßeaba Paulora

jũrãnapeda aca panasidaa. Mãwã panãne idjira piradrasia. Piradrapeda jẽda purudaa wãsia. Nurẽma Bernabe ume Derbe purudaa wãsidaa.

Siria druade ßa Antioquíadaa jẽda wãna

²¹Derbe purude Pauloba, Bernabe bida bedea bia Jesudebema jarasidade zocãrãba ijãsidaa. Mãwãnacarea Listra purudaa, Iconio purudaa, Pisidia druade ßa Antioquíadaa bida jẽda wãsidaa. ²²Puruza djabarãra carebadjidaa Jesuda biara ijãnamãrẽã. ãdjia Jesu ijã panãra igarãnamãrẽã nãwã jarabadjidaa: “ãcõrẽda dadjirã Boroda ßadibara naã eũũane bio bia mĩgadia.” ²³Puruza djabarã tãena ãcara ßasidaa dji bororãda beadamãrẽã. Maãbe ãcõrẽa iwidadapeda, ne codaca ewarida odapeda dadjirã Boro ijã panãra idji jãwade ßasidaa.

²⁴Mãwãnacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jũene wãsidaa. ²⁵ãcõrê bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia purudaa wãsidaa. ²⁶Mamaaba barcode Siria druade ßa Antioquíadaa jẽda wãsidaa ãdjia ode wãpedadara jũma opedada bẽrã. Maãga purudeba djabarãba ãdjira naãrã diabuesidaa ãcõrẽba quĩrã ßara odamãrẽã idjaba ãcõrê jãwade ßasidaa idji biadeba carebamãrẽã. ²⁷Jũenapeda djabarã ume ãbaa dji jarasidaa. Maãne nẽbarasidaa jũma ãcõrẽba ãdjideba odada. Jarasidaa sãwã ãcõrẽba osida judiorãẽ bida Jesura ijãnamãrẽã. ²⁸Mama Jesu ijã ßea ume dãrã panesidaa.

††14:12 Zeu, *Hermes*. Latiã bedeadẽ ãdji ãcõrê Zeura Júpiter abadaa. ãdjia ãcõrê *Hermes* Mercurio abadaa. Griegorã crĩchade maã *Hermes* ãdji ãcõrê ßea carea dji bedea jarabari basia.

‡‡14:19 Maã Antioquíara Pisidia druade ßaa. Hecho 13:44-51de. *Iconio*. Hecho 14:1-6de.

¶¶14:19 2 Corinto 11:25.

**Jesu ijā ðeaa Jerusaleāne
dji jarepedada**

15 Mañ ewaride ḄCARA Judea druidebemarāda Antioquía purudaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāēa jaradia panesidaa Moiseba ðada quīrāca umaquīrā cacuada wēāgodaēBARA, Ācōrēba ēdRA edaēda.^{§§}

² Mañ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Mañbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleāna diabuesidaa mañnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

³ Djabarā Antioquiadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druide, Samaria druide bida PARRA nībasidaa. Puruza nēBARASidaa sāvā judiorāēba ādji crīcha drōāra igaradapeda Jesuda ijāsidadada. Mañ bedea ūrīsidade jūma djabarāra ðASRIDASIDA.

⁴ Jerusaleāne jūēsidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Mañne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāē tāēna odada nēBARASIDA.⁵ BaribARA ḄCARA pariseorā Jesu ijā ðeaba Ḅta nūpanenapeda jarasidaa:

–Jūma djabarā judiorāēera cacua wēāgōdida panla. Ādjirāa jaradiadida panla Ācōrēba Moisea diaða leyra ijā odamārēā.–

⁶ Mañnebemada bedeadī carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jaresidaa. ⁷ Dārā bedeadadade Pedrorā piradRAPEDA jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panla bārā tāēna Ācōrēba māda naārā edasida judiorāēa jaradiamārēā.* Mañne dārāBARA judiorāēba bedea bia Jesudebemada ūrīnapeda ijāsidadada. ⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa ðla. Mañ judiorāēba ijāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāa diasia dadjirāa naēna diaða quīrāca.[†]

⁹ Ācōrēba dadjirāra ādjirā ume quīrā awara oē basīa. Ādjia ijāsidade ādji sora sagasia. ¹⁰ Bārāba ꝑcārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panla? ꝑIdjia sāvā oi cawaya māwā panla? ꝑCārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya odaē badada ādjirāa obi quīrā panla? ¹¹ Dadjirāba ijā panla dadji Boro Jesuba idji biadeba dadjirāra, ādjirā sida ēdRA edasida.–

¹² Mañne Bernabeba Paulo bida nēBARASIDA Ācōrēba ne ununacada ādjideba judiorāē tāēna osida. Mañba cawabisia idjira ādji ume ðada. Mañne jūmarāba chupea ūrī duanasidaa. ¹³ Mañ nēBARAPEDADACAREA Santiagoba jarasia:[‡]

–Djabarā, mĀ bedeara ūrīnadua. ¹⁴ SimoĀba dadjirāa nēBARASIA Ācōrēba judiorāē crīcha ðADEBA ādjirāra edasida idji purudebemada bedadamārēā. ¹⁵ SimoĀba jaradara Ācōrēneba bedeadadaba ðAPEDA quīrāca ðla. Nāvā ḄĀ ðla:

¹⁶ Māvānacarea mĀra wayacusa zeya Davi jAWAEDA ðada ārī ðada bia oi carea.

Daviba pe eroðadara wayacusa māa bia ðAYA.

¹⁷ Māvā waabema ēberārāba, judiorāē māa edadarāba mĀra jarADĀIA.

§§15:1 Genesi 17:12.

*15:7 Hecho 10:1-43.

†15:8 Hecho 10:44-47.

‡15:13 Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeadē Santiago trĀra zesia “San Jacobo” isabe jarABARADEBA. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba ðASIA.

¹⁸Dadjirā Boroba māwā jara ɓla. Idjia drōā naēnaɓa jūma maɓgɓara ebuɗa cawabi ɓla.[¶]

¹⁹Maɓ carea mɓmaarā dadjirāba judiorāé Ācōrē ijāɓɗara miā sēnié panɓa jūma dadji judiorā ley ijā odamārēā. ²⁰Baribɓɓa cartade ɓɗɗida panɓa jɓwaba oda ācōrēa nedjara diɗara codié panɓa, auɗua nɓbadié panɓa, animarā otrājɓ beɗara codié panɓa, idjaba oa sida codié panɓa. ²¹Māwā odié panɓa dadji drōā naēnabema ewarideba Ācōrēba Moisea diɗa leyra puruza jaradiabada bēra. Ānāūbada ewariza maɓ leyra dadji judiorā dji jɓrebada deza jɓgua lebadaa.–

²²Maɓ crīchara Jesuba diabueɗarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā bida bia ūrīsidaa. Maɓ bēra ḷcɓɓa edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquíadaa wānamārēā. Silada, Juda Barsabá abada sida edasidaa. Ādjira djabarā tāēna dji dromarā basía. ²³Ādjirā ume cartada nāwā ɓá diabuesidaa:

Jesuba diabueɗarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā bida naɓ cartara ɓɓɓadaa djabarā judiorāé Antioquía puruɗebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea bida. Dairāba quírīā panɓa bārāra bia pananida. ²⁴Dairāba ūrīsidaa ḷcɓɓa ēberārāda namaɓa bārāmaa wānapeda ādjia jaradia panɓ carea bārāra bio sopuadapeda abeda cawa crīchadaé panesidada.[§] Baribɓɓa maɓ ēberārāra dairāba diabueɗaé basía.

²⁵Maɓ carea ābaa dji jɓredapeda jūmarāba crīchasisidaa ḷcɓɓa

djabarāda edadapeda bārāmaa diabueɗida. Ādjira dadjia quírīā panɓ djaba Bernabe ume, Paulo ume bida wānia. ²⁶Minijichiade panɓne bida Bernabeba, Paulo ume dadjirā Boro Jesucritoba quírīā ɓɗa o panabaria. ²⁷Dairāba Judada, Sila sida diabueɓadaa. Maɓ djabarāba daiba naɓ cartade ɓɓɓada quírīca jaradia.

²⁸Ācōrē Jauremaarā, dairāmaa bida bia ɓla jūma dai judiorā leyra bārāa ogo ijā obidaéda. Ababe naɓgɓa ijā obidia: ²⁹jɓwaba oda ācōrēa nedjara diɗara codié panɓa, oa sida codié panɓa, animarā otrājɓ beɗara codié panɓa, idjaba auɗua nɓbadié panɓa. Jūma maɓgɓa ijā osidara bia panania. Waaéa. Bia beɗadua.

³⁰Maɓbe ādjia diabuepedadarāra Antioquía puruɗaa wāsidaa. Jūēnapeda jūma djabarāda ābaa trɓnapeda maɓ cartara diasidaa. ³¹Djabarāba maɓ cartara jɓgua ledapeda bio ɓɓsridasidaa ādjirā crīchara biabida bēra. ³²Judara, Sila sida Ācōrēneba beɗeɓadarā basía. Maɓ bēra ne zocārā jarasidaa djabarāba biara ijānamārēā idjaba zarea pananamārēā. ³³Judara, Sila sida mama dārā pananapeda djabarāba ādji diabuepedadamaa jēda bia wābisidaa. [³⁴Baribɓɓa Silaba crīchasia biara ɓɗa Antioquíade ɓeida.]**

³⁵Maɓne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. Ādjia, zocārā djabarā bida dadji Boro beɗeara jaradia panasidaa idjaba beɗea bia Jesudebemada ebuɗa jarabadjidaa.

[¶]15:18 Amos 9:11-12.

[§]15:24 Griego beɗeade ḷcɓɓa cartade naɓ sida ɓá ɓla: “Ādjia jaradia panɓa bārāra cacua wēāgodida panɓa idjaba judiorā ley jūma odida panɓa Ācōrēba ēdra edamārēā.” Hecho 15:1,5.

**15:34 Griego beɗeade ḷcɓɓa cartade maɓ versículora neéa.

**Paulo Bernabe
umebemada awara wāna**

³⁶DārābΛrΛde Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro bedea jaradia pananamaa wayacusa wānaa djabarā sāwā duana cawadi carea.–

³⁷Mañne Bernabeba Juañ Marcoda ādji ume ede quĩrĩā basia. ³⁸Naārā wāsidade mañ Juañ Marcoba Panpilia druade ādjira amepeda jēda wāsia.†† Ādji ume nocōdaa jaradiade wāé basía. Mañ carea Paulomaarā bié basia Juañ Marcora wayacusa edeida. ³⁹Paulora Bernabe ume mañ carea caicayadapeda awara wāsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wāsidaa. ⁴⁰Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wāmārēā. Djabarāba ādjira dadji Boro jΛwade basidaa idji biadeba carebamārēā. ⁴¹MañbebΛrΛ wāsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida pΛrΛabadaade puruza djabarāra carebadjidāa dadji Borora biara ijānamārēā.

Timoteo Paulo ume nībada

16 Mañne ādjira Derbe puruđaa wāsidaa. MamaΛba Listra puruđaa wāsidaa.‡‡ Mama Jesu ijā bΛ Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basía; Jesuda ijā basia. Idji zezara griego basía. ²Djabarā Listradebemaba, Iconio puruđebema bida mañ Timoteodebemada bia jarabadjidāa. ³Mañne Pauloba Timoteora ede quĩrĩā basia. BaribΛrΛ jumarāba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua

wēāgosia judiorā mañ druade beaba idjidebemada bié crīcharānamārēā. MañbebΛrΛ wāsidaa. ⁴Ādji wābΛda puruza jarasidaa Jesuba diabuedarāba, djabarā bororā Jerusaleñe beaba cartade bΛpedadara djabarāba ijā o pananamārēā.¶¶ ⁵Māwā djabarāba dadji Borora biara ijāsidaa idjaba ewariza cābanaara yō wāsidaa.

**Pauloba Macedonianebema
ēberā ununa**

⁶Pauloda idji ume nīna sida Prigia druade, Galacia druade bida pΛrΛrΛ wāsidaa. Ācōrē Jaureba bedea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaé bērā. ⁷Misia druade jūēne wāsidade crīchāsidaa Bitinia druadaa wānida, baribΛrΛ Jesu Jaureba mamaa bida idu wābié basía.§§ ⁸Mañ bērā Misia druade wāyā wānapeda Troa puruđaa jūēne wāsidaa. ⁹Diamasi Pauloba cāimocara quĩrāca unusia ēberā Macedonia druadebemada lta nūmΛda. Mañ ēberāba Pauloa nāwā bedea djuburiasia: “Macedonianaa dairā carebade zedua.” ¹⁰Pauloba mañda ununa bērā daiba cawasidaa Ācōrēba दौरā trΛ basida bedea bia Jesudebemada Macedoniadebemarāa jaradamārēā. Ara mañda wāni carea panesidaa.

¹¹Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurēma Neápoli puruđe jūēsidaa. ¹²MamaΛba Pilipo puruđaa jūrūba wānapeda mama dārāsidaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basía. Romanorāda mama panabadjidāa. ¹³Ānāūbada ewaride दौरā puru

††15:38 Hecho 13:13.

‡‡16:1 Paulora Bernabe ume naēna mañ umébema puruđaa wāsia. Hecho 14:6-23.

¶¶16:4 Hecho 15:23-29.

§§16:7 Jesu Jaure. Griego bedede lΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa “Ācōrē Jaure” wa ababe “Jaure.”

dajadaa wānapeda doedaa wāsidaa. Crīchasiādaa mama judiorāba Ācōrēa iwīdibadada. Wābadade wērārāda ābaa dji jare duanāda unusidaa. Egode chūpanapeda daiba ādjirāa bedeasidaa. ¹⁴Mañ wērārānebemada aba Lidia abadjidaa. Idjira Tiatira purudebema basía. Wuā pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioé wērāba Ācōrēa waya basia. Dadji Boroba idji sode tāna bēra Pauloba bedeā ħara Lidiaba quīrācuīta ūrīpeda ijāsia. ¹⁵Lidia, jūma idji dedebemarā sīda borocuesidade dairāa bedeā djuburiasia idji dede panenamārēā. Nāwā jarasia:

–Bārāmaa mā wārāda dadjirā Boroda ijāsibara, mā dede panane zedadua.–

Māwā daira idji dede panebisia.

¹⁶Ewari aba Ācōrēa iwīdibadamaa wābadade daiba nezocawērā jai bara ħada unusidaa. Mañ wērāba dji jaiđeba jarabadjia cārēda sāwāida. Mañneba idji bororāba bio parata edabadjidaa. ¹⁷Mañ wērāra Paulo caidu, dai caidu bida zebarađe ara pichia jīgua jarabadjia:

–iNañ ēberārāra Ācōrē dji Dromaara ħa nezocarāa! Ādjia bārāa jara panla sāwā mañ Ācōrēba ēdra edabarida.–

¹⁸Idjia ewari zocārā māwā jīgua jara nīmi bēra Paulora sēsia. Idjimaā ačapeda dji jaia jarasia:

–Māa Jesucrito trāneba bla jaraya: nañ wērānebemada āyā wādua.–

Ara mañda dji jaira ēdrasia.

¹⁹Mañne nezocawērā bororāba cawasidaa idjideba waa parata edadaēda. Mañ carea Paulora, Sila sīda jidadapeda puru bororāmaa edesidaa. ²⁰Dji cawa obadarā quīrāpita nūmanapeda jarasidaa:

–Za panla judiorāba dadjirā purura quīrūbiga panla. ²¹Dadji romanorāba ocara panāda ādjia jaradia panla.–

²²Mañne jūma dji arima duanāba Paulora, Sila sīda orra edasidaa. Māwā duanane dji cawa obadarāba ādjia cacuade jā panara wēābidapeda bacuruba ubisidaa.* ²³Bio udapeda preso ħasidaa. Dji preso ħea wagabarīa jarasidaa bio wagamārēā. ²⁴Ara mañda preso ħea wagabariba Paulora Sila sīda preso ħabada dede eduara ħađe ħapeda ādji jirūra chicharode catl nūmasia.

²⁵Ariquētra babarađe Pauloba Sila bida Ācōrēa iwīdi panasidaa idjaba idjia trāñ panasidaa. Mañda waabema preso ħeaba ūrī panasidaa. ²⁶Cawaéne de uremiada wāsia. Mañgaba preso ħabada dera dji cābāyā uresia. Jūma eda wābadara ewacuasia. Preso ħea jā ħa carena sīda jūma ērā ħaecuasīa. ²⁷Mañne preso ħea wagabarira ārāmasia. Eda wābada ewa nūmea unuside crīchasia preso ħeara jūma mīrū wābārasīdada. Mañ carea idji necoda ēūta edasia iduba beui carea. ²⁸Baribara Pauloba jīgua jarasia:

–Bāduba beurādua. Dairāra jūma nama duanla.–

²⁹Mañbe preso ħea wagabariba ībīrāda enebīpeda Paulo, Sila panlamaa isabe edaa wāsia. Ne wayaaba cacua ure nūmāba ādji jirū caita ħarru cōbesia.

³⁰Mañbe ādjira dajadaare edepeda iwīdisia:

–Achirā, māa ¿cārēda oida ħa Ācōrēba māra ēdra edamārēā?–

³¹Ādjia panusidaa:

–Bla, bla ēberārā bida dadji Boro Jesucritoda ijānibara, idjia bārāra ēdra edaya.–

³²Mañbe dadji Boro bedeara idjia, jūma idji dedebemarā bida jarasidaa. ³³Ara mañ diamasi preso ħea wagabariba ādji djara cōāpedađara saġasia. Māwānacarea idjira, jūma idji dedebemarā sīda borocuesidaa.

* 16:22 2 Corinto 11:25.

³⁴Paulora, Sila sida idji dedaa edepeda ne cobisia. Ācōrē ijāpedada bēra idjira, idji dedebemara sida bio ħasridasidaa.

³⁵Nurēma dji cawa obadaba zarrarāda preso wagabarimaa nāwā jarade diabuesidaa:

–Paulora, Sila sida ēdra ħadua.–

³⁶Małbe preso ħea wagabariba Pauloa jarasia:

–Dji cawa obadaba bārāra ēdra ħabisidaa. Małba necai wānadua.–

³⁷Baribarala Pauloba dji zarrarāda jarasia:

–Daira romanorā bēra baridua carea preso ħacara panasidaa. Baribarala ādjia daia bio iwidiđaé jūmarā quīrāpita ubidapeda preso ħasidaa. Małda ħdaira chupea ēdra ħabidica? ¡Māwāé! ¡Ādjidra zedida panla dai ēdra ħađi carea!–

³⁸Pauloba jaradara zarrarāba dji cawa obadarāa jarade wāsidaa. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorāda. Mał ūrisidade dji cawa obadarāra ne wayasidaa. ³⁹Ara małda ādjimaa wānapeda quīrā djuburia iwidiđidaa ādjia opedadara quīrādoadamārēā. Małbe ēdra ħadapeda bedea djuburiasidaa purudebemada āyā wānamārēā. ⁴⁰Paulo, Sila sida preso panana ēdrapedadacarea Lidia dedaa wāsidaa. Djabarā ume dji jaredapeda ādjirā ume bedeasia dadji Borora biara ijānamārēā. Małbebara wāsidaa.

Tesalonica purude quīrūbucapedada

17 Paulora, Silara, ādji ume nīna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wāyā wānapeda Tesalonica purude jūēne wāsidaa. Mama judiorā dji jarebada deda basia. ²Pauloba obari quīrāca judiorā ume dji jarede wāsia. Domia ūbea ānāūbada ewariza ādjirā ume bedea ħabadjia. ³Ācōrē Bedeadeba

idjia ebuđa jaradiabadjia Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara bia mīga ħaida ħasida, idjaba beupeda ārēbaida ħasida. Mał awara nāwā jarabadjia:

–Māa bārāa jara ħa Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradua.–

⁴Ācala judiorāba małgara ijānapeda Paulo ume, Sila ume bida ābaa panasidaa. Idjaba zocārā griegorā Ācōrē waya ħeaba, ācala wērārā dji dromarā bida ijāsidaa. ⁵Baribarala judiorā Jesu ijāé beara sođe bié duanesidaa. Mał carea ēberā cadjiruarāda zocārā jaredapeda purura quīrūbigade wāsidaa. Pirapodapeda Jasoł dede eda wāsidaa Pauloda, Sila sida jidadapeda jūmarā quīrāpita nūmāni carea. ⁶Baribarala ādjira mał dede ununaé basia. Mał carea Jasołda, ācala djabarā sida jidadapeda dji purudebema bororāmaa errebari edesidaa. Jūmarāba bia jarasidaa:

–Ēberārā jūma nał ējūāne nēbara o panaba abari quīrāca nama ode zesidaa.

⁷Mał awara za ħa Jasołba ādjirāra idji dede bia edasia. Jūma ādjirāba dadji romanorā boroba obi ħara igara panla.† Jesumanada dadjirā boroada abadaa.–

⁸Mał ūrisidade purura, ādjirā bororā sida quīrūbucasidaa. ⁹Māwā duanane dji bororāba Jasoła, waabemara bida jarasidaa ēdrāđi carea paratada diadida panla. Diapedadacarea idu wābisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰Ara mał diamasi djabarāba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabuesidaa. Jūēnapeda judiorā dji jarebada dedaa wāsidaa. ¹¹Bereadebema judiorāra Tesalonicađebemara quīrāca pananaé basia. Ātebara Jesudebemara ūrī quīrā panasidaa. Ewariza Ācōrē Bedeara bio quīrācuita acłbadjidaa

†17:7 Romanorāba ādjirā borora Cesar abadjidaa. Mał ewaride Claudio abadada ādjirā boro basia. Mał Claudiora dji boroda basia poa 41đeba aba 54đaa.

ādžia jara panlra wārā cawaya.‡

¹²Małba zocārā judiorāba Jesura ijāsidaa. Idjaba zocārā griego wērārā dji dromarāba, umaquīrārā dji dromarā bida ijāsidaa.

¹³Małmisa judiorā Tesalonicadebema maba cawasidaa Pauloba Ācōrē bedeara Berea purude jaradia ɓɓɓa. Mał carea wānapeda mamabemarā sida quīrūbigasidaa Paulo bié odamārēā.

¹⁴Ara małda djabarāba Paulora pusadaa diabuesidaa. Baribɓɓɓ Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa.

¹⁵Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wāsidaa. Małbe Pauloba ādjirā ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjimaa isabe zedamārēā. Ara małda djabarāra jēda wāsidaa.

Paulo Atena purude ɓada

¹⁶Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jłā ɓɓɓe unusia mał purura jɓwaba oda ācōrēba bira ɓɓɓa. Mał bērā idji sođe bié ɓesia. ¹⁷Māwā ɓɓɓe Paulora judiorā dji jarebada dede ādjirā ume, judiorāē Ācōrē waya ɓea ume bida Jesudebemada bedea ɓabadžia. Mał awara purude ewariza ēberārā duanama bedea ɓabadžia. ¹⁸Ācɓɓɓ ēberārā epicūreo crīcha ēpē ɓeada, estoico crīcha ēpē ɓea sida mama panasidaa.[¶] Mał ēberārā Paulo ume bedea panane ācɓɓɓa ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Jāā ēberā nēɓɓɓɓi awua ɓɓɓa ħcārēnebemada bedea ɓɓɓ?–

Dewararāba panusidaa:

–Āibemarāba ēpē ɓea ācōrēnebemada jaradia ɓɓɓa ɓɓɓ.–

Māwā jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji Ārēbadidebemada jaradia ɓada bērā.[§] ^{19–20}Māwā panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ādji dji jarebada demaa. Małbe jarasidaa:

–ɓɓɓa jaradia ɓɓɓa dairāmaarā crīcha djiwidiā. Małra dairāba wadi ūrīnacaa. Mał bērā cawa quīrā panla cārēda jara ɓɓɓa. ħɓɓa dairāa jaradiaéca?–

²¹Jūma Atenanebemarāba, drua āibemarā mama ɓea bida aɓabe crīcha djiwidi ūrīpedadada nēɓɓɓɓada bērā māwā iwidiisidaa. ²²Małne Paulora ādjirā ēsi Areópago eyade āta nūmepeda jarasia:

–Achirā Atenanebema, młā unu ɓɓɓa bārāba zocārā ācōrēda bio ēpēbadada.

²³Purude pɓɓɓɓa nīne młā unusia bārāba ādjirāa bia bedeađi carea opedadada. Mōgara oda aɓɓɓe nał bedeada ɓɓ ɓasia: “Ācōrē dadžia adua panl itea oda.” Bārāba adua panl Ācōrēa bia bedeabadaa. Ara mał Ācōrēnebemada młā bārāa jaraya.

²⁴Mał Ācōrēba nał ējūāra, nał ējūāne nūmɓ sida jūma osia. Idjira bajānebema Boroa idjaba nał ējūānebema Boroa. Idjira ēberāba oda dede ɓacaa.^{**} ²⁵Bia ɓai carea iwidicaa ēberāba idji itea ne

‡17:11 Ādžia Ācōrē carta drōāra acɓɓɓɓidaa. Mał ewaride Ācōrē carta djiwidira wadibida neé basía.

¶17:18 Griego Epicuro abadara ɓasia 300 poa Jesu tođi naēna. Mał Epicuroba jaradiabadžia ēberārāba aɓabe ɓɓɓɓida ɓaidɓɓa wa necai ɓaidɓɓa jɓɓɓɓida panɓɓa. Idji ēpē ɓeada epicūreorā abadjidaa. Ādjirāba crīchasisidaa ādji ācōrē ɓeaba ēberārāda crīchadacada. Małne estoicorāba griego Zeno abadara ēpēbadjidāa. Ādjirāba jaradiabadjidāa nał djaraba o quīrā ɓɓɓa igaradida panɓɓa, crīcha cawaara wānida panɓɓa, idjaba ne jūmada oēida panɓɓa dewararāba carebadaēne.

§17:18 Mał griegorāba crīchasisidaca ɓɓɓa ācōrē dji umaquīrāda ɓasida Jesu abadada małne ācōrē dji wērāda ɓasida Ārēba abadada.

**17:24 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50.

omārēā.^{††} Idjiabarā jūma dadjirāa dia
 ɓaa zocai ɓeadamārēā, ɓyāɓadamārēā,
 idjaba ne jūma dadjia erobaida ɓara
 erobeadamārēā.

²⁶ Idjia ēberā abalɓeɓa puruda zocārā
 yōbisia jūma nañ ējūāne ɓeadamārēā.
 Idjia ɓasia maɓgarā purura aba sālɓe
 ɓeadida idjaba sāma ɓeadida. ²⁷ Māwā
 osia ēberārāba idjira jaraɓdamārēā.
 Māwāra tānaca jaraɓɓada quirāca
 āibērā ununicada. Wārāda Ācōrēra
 tamā ɓaéa, āteɓara dadjirāza caita
 ɓaa. ²⁸ Idjideɓa dadjirāra zocai ɓeaa,
 nīɓabadaa, idjaba panabadaa. Mañ
 bēra ɓaraɓa bārāneɓemaba jarasidaa:
 “Dadjirāra idji warrarāa.”^{‡‡}

²⁹ Dadjirāda Ācōrē warrarāɓara,
 crīchadié panā Ācōrēra oro oɓada,
 parata oɓada, wa mōgara oɓada,
 maɓgara ēberāba ara idji crīchadeɓa
 oda bēra. ³⁰ Ēberārāba Ācōrē adua
 ɓeadeɓa māwā opeɓadara idjia naēna
 iduaribisia. Baribarā idira jara ɓaa jūma
 druazabemaba cadjirua igaradapeɓa
 idjida ijānamārēā. ³¹ Māwā quirā
 ɓaa idjia ɓada ewaride jūma nañ
 ējūāneɓemārā jipa cawa oi bēra. Mañ
 awara aba edasia māwā omārēā. Idjaba
 mañ ēberāra cawabisia beu ɓadada
 ɓrēɓabida bēra.–

³² Mañ beu ɓada ɓrēɓabideɓemaba
 ūrisidaɓe ɓaraɓa ipidasidaa. Baribarā
 dewararāba jarasidaa:

–Dewara ewaride ɓaa mañneɓemaba
 ɓeɓe ɓada waya ūrīnia.–

³³ Mañbe Paulora ādjirā ume ɓadada
 wāsia. ³⁴ ɓaraɓa dji jare pananaba
 Paulo ɓeɓe ara ijāsidaa. Aba Dionisio
 ɓasía. Idjira mañ Areópagoma dji

jareɓadeɓemaba ɓasía. Idjaba wēra
 Damarī abadaba, dewararā bida
 ijāsidaa.

Paulo Corinto purude ɓada

18 Māwānacarea Paulora Atena pu-
 ruɓeɓa Corinto purudaa wāsia.
²⁻³ Mama judio Aquila abadada unu-
 sia. Mañ Aquilara Ponto druadeɓemaba
 ɓasía.[¶] Dji quima Priscila ume Italia
 druadeɓa jūpeɓadada dārāé ɓasia. Itā-
 iadeɓa ēɓrasidaa Romaneɓemaba boro
 Claudioba jūma judiorā Romane ɓeara
 āyā wābida bēra.^{§§} Corintoɓe Paulora
 ādjimaa wāsia ādji quirāca wua deda
 o cawa ɓa bēra. Mañbe ādji ume ɓesia
 āɓaa trajai carea. ⁴ Ānāūɓada ewariza
 Paulora judiorā dji jareɓada dede ɓeɓe
 ɓabadjia judiorāba, griegorā bida Jesura
 ijānamārēā.

⁵ Māwā ɓade Silara, Timoteo
 sida Macedonia druadeɓa jūēsidaa.
 Mamaɓa āta Pauloba ewariza Ācōrē
 ɓeɓeɓa jaradia ɓabadjia. Idjia judiorāa
 jarabadjia Jesura wārāda Ācōrēɓa
 ēɓra edabari diai jaraɓada. ⁶ Baribarā
 idjia jara ɓara ādjirāba igarasidaa.
 Idjaba idjideɓemada bié ɓeɓeɓadajidaa.
 Mañ carea Pauloba cacuaɓe jā ɓara
 jārāpetapeɓa jarasia:

–Bārāba mañ ɓeɓe igara panā carea
 Ācōrēɓa cawa oɓaraɓe māra ɓeɓeɓe
 ɓaéa. Mañgara ara bādjide ɓaa. Na-
 maɓa āta māra judiorāēmaa wāya.–

⁷ Ara mañda judiorā dji jareɓada
 dede jaradia ɓadada Ticio Justo dede
 jaradiade wāsia. Mañ ēberāba Ācōrēra
 waya ɓasia. Idji dera judiorā dji jare-
 bada de orrocawa ɓasia.* ⁸ Judiorā

^{††}17:25 Salmo 50:9-12.

^{‡‡}17:28 Griego Arato abadaba ādji ācōrē Zeudeɓemada māwā ɓasia.

^{¶¶}18:2-3 Ponto druara idjaba Bitīnia abadajidaa. Hecho 16:7.

^{§§}18:2-3 Claudioba māwā osia poa 49ɓe.

*18:7 Ticio Justo. Griego ɓeɓeɓe zocārā cartade ababe “Justo” ɓa ɓaa. ɓaraɓa crīcha panā mañ Justora Pauloba “Gayo” trā jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14.

dji jarebada dedebema borora Crispo abadjidaa.† Mañ Crispoba, jüma idji eberärã bida dadji Borora ijäsidaa. Mañ awara zocärã Corintodebemaräba ürísidaa Pauloba Jesudebema jaradia ðada. İjãnapeda borocuesidaa.

⁹Ewari aba diamasi Pauloba cãimocara quírãca unusia dadji Boroba idjia nãwã jarabãlada: “Ne wayarãdua. Jaradia ðadua. Chupearãdua. ¹⁰Mãra bla ume ðla. Ni abãlba blra poya bié odaéa, mãlã eberärã zocärã nañ purude eroðlã bërã.” ¹¹Mañ bërã Pauloba poa aba esidra Æcõrẽ bedeara mama jaradia besia.

¹²Galioñ abada Acaya druadebema boroda beside judiorãra bedea ausidaa Paulo bié odi carea.‡ İdjira mañ Galioñ-maa jida edesidaa. ¹³Ädjirãba jarasidaa:

–Za ðlaba eberärãa jara ðla Æcõrẽra wayadida panlãda baribãrlã dadji romanorã leyba jara ðlã quírãca jaradiacaa.–

¹⁴Paulo bedebãrlã baside Galioñba judiorãa jarasia:

–Nañ eberãba bié odabara wa cadjirua dromada odabara mãlã bãrã bedeara sêé ürĩcasia. ¹⁵Baribãrlã bãrãba ababe bedea carea, bãrã Æcõrẽ trã carea, bãrã ley carea bida ijara panla. Mañ bërã ara bãduba cawa odadua. Mãlã mañgãdebedemada cawa oi carea ðléa.–

¹⁶Mãwã jarapeda äyã jãrecuasìa. ¹⁷Mañne jumarãba judiorã dji jarebada dedebema boro Sosteneda jidadapeda ara mama puosidaa.¶ Baribãrlã Galioñba mañ carea crĩchaé basia.

Paulo jëda Antioquíadaa wãna

¹⁸Paulora Corinto purude dãrã ðasia. Mañne djabarã äbaa jãrepeda wãyana asia. Barcode ðadoi naëna Paulora Cencrea purude borobichia tãbisìa Æcõrẽ itea ne oi jaradara jüma oda bërã.§ Mañbeblãrlã Siria druadaa wãsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wãsidãa. ¹⁹Wãbladade Epeso purude jüesidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume ðadada awara wãsia. Mañne judiorã dji jarebada dedaa wãpeda judiorã ume Jesudebemada bedeasia. ²⁰Ädjirãba idjia bedea djuburiasidaa mama dãrã ðemãrẽã, baribãrlã ðe quírĩãé basia. ²¹Äteblãrlã wãblãrlãde nãwã jarasia:

–Æcõrẽba quírĩãsira mãra waya bãrã acãde zeya.–**

Mañbe barcode ðadopedã Epesodeba wãsia. ²²Cesarea purude jüepeda Paulora Jerusalemãnaa djabarã acãde wãsia. Mamaalãba Antioquíã purudeãa wãsia.

Apolo Epesodaa zeda

²³Paulo mama dãrã ðadacarea Galacia druade, Prigia druade bida pãrlãa wãsia. Puruza Jesu ijã ðeaa jaradiasia biara ijãnamãrẽã. ²⁴Mañmisa judio Apolo abadada Epeso purude jüesia. Mañ Apolora Alejandría purudebema basia. İdjira bia bedebadja idjãba Æcõrẽ carta sida bio cawa ðasia. ²⁵Apoloba dadji Boro Jesu Ora dewarãdeba cawasia. Jesudebemada bio ðasridã bedebadja idjãba aride jaradia ðabadjia. Baribãrlã borocueidebemada ababe Juañba jara-

†18:8 Mañ Crispodebemada Pauloba ðasia 1 Corinto 1:14de.

‡18:12 Mañ Galioñra Acayadebema boroda besia poa 51de.

¶18:17 Jumarãba. Griego bedeade zocärã cartade ðãl ðla: “Griegorãba.”

§18:18 Numero 6:1-21.

**18:21 Griego bedeade ãcãrlã cartade nañ sida ðãl ðla: “Mãra Jerusalemãne ewari droma zebãrlãrã bãde wãida ðla.”

dia ðaðaðra cawa ðasia.†† 26 Mañne Apoloba judiorã dji jarebada dede ne wayaa neé jaradia ðasia. Idjia jaradia ðara Aquilaba, Priscila bida ũrísidaa. Mañ carea idjira äyã ededapeda Ācõrẽ Odebemada biara jaradiasidaa.

27 Māwānacarea Apolora Acaya druadaa wã quĩrĩã ðasia. Mañ carea djabarã Epesodebemaba idjira wãida bio bia ðaða asidaa. Cartada ðasidaa Jesu ijã ðeaba idjira mama bia edadamãrẽã. Acayade jũeside Apoloba djabarã Ācõrẽ biadeba Jesu ijãpedadada bio carebasia. 28 Idjia jaradia ðæde judiorãba sewaada abðadaza jũmarã quĩrãpita ebuða cawabibadjia ãdjia Jesudebemada ãĩ crĩcha panðada. Ācõrẽ Bedeadeba cawabibadjia Jesura wãrãda Ācõrẽba ãdra edabari diai jaraðada.

Paulo Epesode ðaða

19 Apolo Corintode ðamisa Paulora ãjũã eyaida ðæde wãyã wãpeda Epeso purude jũesia. Mama Jesu ijã ðeada ãcãra unusia. 2 Idjia mañ djabarãa iwidisia:

–Bãrãba Jesu ijãside ÿ Ācõrẽ Jaurera edasidaa?

Ādjirãba panusidaa:

–Dairãba wadibida Ācõrẽ Jauredebe-mada ũrinacaa.–

3 Mañne Pauloba iwidisia:

–Mãeteara ÿsãwã borocuesida?–

Ādjirãba panusidaa:

–Juałba jarada quĩrãca borocuesidaa.–

4 Mañne Pauloba jarasia:

–Juałba jarabadjia ãberãrãba cad-jirua obadara igaradapeda Ācõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwã osidara idjia borocue-badjia. Mañ awara jarabadjia aba idji caidu zebãrada ijãnamãrẽã. Mañgara Jesu basía.‡‡

5 Mañ ũrísidade dadji Boro Jesu trãneba borocuesidaa. 6 Mañbe Pauloba idji jawa ãdji ãrã ðaside Ācõrẽ Jaurera ãdjirãmaa zesia. Mañne dewara bedeade bedeasidaa idjaba Ācõrẽneba bedeasidaa. 7 Jũma äbaa ãdjira doce panasidaca ðla.

8 Jedeco ũbea Paulora judiorã dji jarebada dedaa wã ðabadjia. Mama ne wayaa neé judiorã ume bedea ðabadjia Ācõrẽra ãdji Boroda ðdamãrẽã. 9 Baribãra ãcãra cãwãra zareacuadapeda ijãnaé basía. Ĕberãrã quĩrãpita Jesu Odebemada bié bedeabadjidaa. Mañ carea Paulora ãdji ume ðaðada äyã wãsia. Idjia Jesu ijã ðeara jaradiabada dedaa edesia. Mañ dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia ðesia. 10 Poa umé mãwã osia. Mãwã jũma Asia druadebema judiorãba, judiorãé bida dadji Boro Jesudebemada ũrísidaa.

Esceva warrarã sãwãpedada

11 Ācõrẽba zocãrã ne ununaca waiðlada Paulodeba obadjia. 12 Pauloba baridua wua tãnada ãberãrãba cacua bié ðeamaa edebadjidaa. Małba dji cacua bié ðeara biabibadjidaa idjaba jairã sida ãberãrã cacuadebemada äyã jãretabadjidaa.

13 Mañ ewaride ãcãra judiorãba jai äyã jãrecua panada pãra nĩbabadjidaa. Mañne dadji Boro Jesu trãneba jaira ãberãrã cacuadebemada äyã jãreta quĩrãsidaa. Nãwã jarasidaa: “Pauloba jaradia ðã Jesu trãneba mãã jaraya: äyã wãdua.”

14 Mãwã o panãra judio Esceva warrarã basía. Ādjira siete panasidaa. Es-

††18:25 Marco 1:1-8.

‡‡19:4 Jesu. Griego bedeade ãcãra cartade “Crito” ðã ðla.

cevara sacerdote bororānebema basía.^{¶¶}

¹⁵ Ewari aba jai āyā jareta panane jaiba maḷḷarā siete ēberārā jarasia:

–Jesura māa cawa ḅaa. Paulo sida māa cawa ḅaa. Baribarḷa bārāra ¿cai?–

¹⁶ Maḷbe ēberā jai bara ḅaba ādjira orra edapeda jūma poyacuasia. Bio puocuada bērā ādjirā cacuara jūma cōacuasia. Maḷbe dji jai bara ḅa dedeba ācada pira wāsidaa. ¹⁷ Jūma Epesode ḅea judiorāba, griegorā bida maḷ cawasidade ne wayasidaa. Maḷne dadji Boro Jesu trḷnebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Maḷ ewaride zocārāba Jesura ijāsidaa. Maḷbe zedapeda ebuda jarasidaa ādjia jaidēba o pananada.

¹⁹ Ācarḷaba ādji carta jaidēbemada enenapeda jūmarā quīrāpita babuesidaa. Jūma maḷḷarā carta nēḅaa cawasidade cincuenta mil parata torro nēḅade basia.^{§§} ²⁰ Māwā Ācōrēba idji ḅḷadēba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara tamḷara trḷ ḅagasia. Maḷne Jesu ijā ḅeara yō wāsidaa.

²¹ Māwānacarea Pauloba idji sodeba crīchasia Macedonia druade, Acaya druade bida parḷapeda Jerusaleḷ puruḷaa wāida. Idjaba jarasia: “Jerusaleḷne ḅapeda māra Roma puruḷaa wāida ḅaa.” ²² Maḷ bērā idji carebabadarā Timoteoda, Erasto sida Macedonia druadaa na diabuesia baribarḷa idjira Asia druade ḅesia.

Epesode quīrūbucapedada

²³ Ara maḷ ewaride Jesu O carea ēberārāda cābana quīrūbucasidaa.

²⁴ Maḷḷara nāwā basia: ēberā Demetrio abadada basia. Maḷ ēberāra

paratadebema ne obari basia. Deda ādji ācōrēwērā Artemisa de droma quīrāca djuburi ocuabadjia.* Maḷ o ḅḷdēba Demetrioba, idji ume ne obadarā bida parata waiḅaa edabadjidaa.

²⁵ Demetrioba maḷ ēberārāra, dewarabema ne obadarā sida ābaa dji jarasia. Maḷbe nāwā jarasia:

–Achirā, bārāba cawa panla dadjirāba naḷ de zaque o panḷneba parata waiḅaa edabadada. ²⁶ Baribarḷa bārāba unu panla idjaba ūrī panla jāḷ Pauloba jawaba oda ācōrēra dji wārāēana abarida. Idjia naḷ Epesode idjaba berara jūma Asia druade bida māwā jara nīa. Maḷ bērā zocārā ēberārāba Artemisara igarabadaa.

²⁷ Maḷba dadjirāba nēdobue panḷra ēberārāba bié ununicada. Artemisa de droma sida waa trḷ ḅaga ḅaésicada. Māwāra Asia druade, jūma naḷ ējūāne bida Artemisa epē panḷba waa dji dromada crīchadaēa.–

²⁸ Maḷ bedea ūrīsidade bio quīrūnapēda bia jara duanesidaa:

–jBio bia ḅaa Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Māwā duanane jūma purudebemarāra cawa crīchadaē piraposidaa. Maḷne ācarḷaba Paulo ume nībabadada umé jidadapeda puru dji jarebadadaa edesidaa: aba Gayo basia, ababemara Aristarco basia. Ādjira Macedonia druadebema basia. ³⁰ Paulora mama ēberārā ume bedeade wā quīrīa basia, baribarḷa Jesu ijā ḅeaba iduaribidaē basia. ³¹ Maḷ awara ācarḷa Asiadebema bororāba Pauloa bedeada diabuesidaa. Idji ume dji biarā bērā bedea djuburiasidaa dji jarebadadaa

^{¶¶}19:14 Zocārāmaarā maḷ Escevaba jai āyā jaretabarḷade ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea.

^{§§}19:19 Cincuenta mil parata torro edai careara ēberāba cincuenta mil ewari trajaida ḅaa.

*19:24 Latīḷ bedeade Artemisara Diana trḷ jarabadjidaa. Griegorāba jarabadjidaa Artemisara biogoa ḅeidebema idjaba warra toiḷebema ācōrēda.

wārāmārēā. ³²Małmisa ābaa dji jare panama jūmarāba cawa crīchadaé bēra ħaga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji jare duanada.

³³Māwā duanane ḷcrlaba judio Alejandra edasidaa puru quīrāpita bedeamārēā. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaa chābari edepedada bēra. Małne Alejandra jūmarāda jawaba chupeabisia. Idjia jara quīrā ħasia judiorāba bedeade panléda.† ³⁴Baribara idjira judioda cawasidade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:‡

–jBio bia ħla Artemisa Epesodebemara!–

³⁵Małbe Epesodebema carta ħabariba ēberārā powua nūmara chupeabipeda jarasia:

–Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa panla ācōrēwērā Artemisa de dromara, idji zaca ħa bajāneba ħaeda sida dadji purude wagabadada. ³⁶Ni abalba małgara poya sewaada adaéa. Mał bēra biara ħla chupeadida. Bio crīchadaéne ni cārē sida orānadua. ³⁷Nał ēberārāba dadjirā ācōrēwērā de dromane ne dradaé panamīna wa idjidebemada bié bedeadaé panamīna bārāba namaa enesidaa. ³⁸Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrā panabara, nēbara cawa obadarā quīrāpita wānida panla. ³⁹Bārāba dewara nēbarada jara quīrā panabara, dji bororāba puru ābaa jare

panane jaradada. Ādjiabara cawa jaradia. ⁴⁰Idi quīrūbucapedada carea romanorāba jaradisicada dadjirāba ādji leyra igara panada. Ādjia cārē cārēā māwā osidaada adibara, ni cārē sida poya panunaéa.–

⁴¹Māwā jarapeda dji carta ħabariba jūmarāda wābigasia.†

Paulo Macedoniaa, Greciadaa bida wāna

20 Māwā quīrū duananacarea Pauloba Jesu ijā ħeara trācuapeda ādjirā ume bedeasia dadjirā Borora biara ijānamārēā. Małbe wāyaana apeda ojūecuapeda Macedonia druadaa wāsia.§ ²Jūma mał druade parra nībaside djabarāda carebadajia dadjirā Borora biara ijānamārēā.** Małbebara Grecia druade jūēsia. ³Mama jedeco ūbea ħasia. Paulo Siria druadaa barcode wāi baside cawasia judiorāba idji bié ođi carea bedeade ausidada. Mał carea Macedonia druareba wāsia. ⁴Pirro warra Sopater Berea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa.†† ⁵Mał djabarāra dai na wānapeda Troa purude jālā panasidaa. ⁶Pał ēsābari neé ħa cobada ewari badacarea दौरa Pilipo purudeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

†19:33 Griego bedeade mał versículora ebuda ħléa.

‡19:34 Dārā. Griego bedeade ħl ħla “hora umé.”

†19:41 ḷcrla cartade versículo 41ne ħl ħara versículo 40de ħla. Małne versículo 41ra neéa.

§20:1 Ojūecuapeda. Griego bedeade zocārā cartade małra neéa.

**20:2 Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade ħasia. Małne carta 2 Corinto abadada ħasia.

††20:4 Asia druadaa. Griego bedeade ḷcrla cartade małra neéa.

Troa purude duanana

⁷Małbe nabema ewari domiane Jesu ijā ðea ume ābaa dji jaresidaa Jesu quĩrānebađi carea cobadara codi carea. ⁸Małne Pauloba jaradia ðasia. Nurēma wāida ða bēra wadi ariquētra bedeā ðasia. ⁸Dairāra ātaarebema dejāne ābaa dji jalre panasidaa. Ībirāda zocārā coa nūmeasia. ⁹Małne cūdra Eutico abadada dajadaa acłbadade chūmasia. Paulora dārā bedeā ða bēra mał cūdrara daupeaba cāi dogosia. Māwā ðade dejā ūbeadeba udu wāsia. Idjira jaidadada ēberārāba bara edasidaa. ¹⁰Paulora udaa zepeda dji cūdra ĩrā Ğarru cobepeda ðarlasia. Małne jarasia:

–Dauperarānadua. Idjira zocai ða.–

¹¹Paulora wayacusa dede eda wāpeda Jesu quĩrānebađi carea cobadada ādjirā ume cosia. Małbe wadibida bedeā ðade ānadrāpeda wāsia. ¹²Dji cūdrara diguidā zocai edesidaa. Mał carea jūmarāda ðasrida duanesidaa.

Troadeba Mileto purudaa wāpedada

¹³Paulora Asoā purudaa óare wā quĩriāsia. Baribarā daira barcođe na wābisia. Mama idjira ðadoyada asia. Daira ara małda wāsidaa. ¹⁴Asoāne Paulo ume dji ununapeda barcođe ðadosia. Małbe Mitilené purudaa wāsidaa. ¹⁵Mamałba wānapeda nurēma Quío morro quĩrāpe jūēne wāsidaa. Nurēma Samo purude wibarisidaa. Małbe Trogilode wibaridapeda nurēma Mileto purude jūēsidaa. ¹⁶Paulora Asia druade dārā ða amaaba Epeso purude wibarié wāyā wāsia. Idjira isabe Jerusaleāne

jūē quĩrā ðasia. Idjia crīchasia poya jūēibarā Pentecoste ewaride mama ðaida.

Pauloba djabarā Epesodebemarāa bedeada

¹⁷Mileto purude ðade Pauloba Epesodebema djabarā wagabadada trābisia. ¹⁸Idjima jūēsidade Pauloba jarasia:

–Bārāba cawa panla mā nał Asia druade jūēnaneba aba wāðarādaa sāwā bārā tāēna nībadadjida. ¹⁹Māra dji dromada crīchaé dadjirā Boroba quĩrā ðara o ðasia. Eðaude jīā ðabadjia idjaba judiorāba māra bié o quĩrā panana bēra bia mīga ðabadjia. ²⁰Māwāmīna māla jūmarā quĩrāpita, bārā deza bida bārā carebai carea jaradia ðabadjia. Ni maārī bida jaradia ama ðaca basía. ²¹Judiorāa, judiorāēa bida māla jarasia cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā idjaba dadjirā Boro Jesucritora ĩjanamārēā.

²²Jāłbe Ācōrē Jaureba māra wābi ða bēra Jerusaleāna wāya. ²³Baribarā māla adua ða jāma cārēda sāwāida. ²³Ababe cawa ða Ācōrē Jaureba māla puruza ebuda jarabarida māra bia mīga ðaida idjaba preso ðaida. ²⁴Baribarā małnebemada māla jūmawāyā crīchacaa, mā bia ðaira jalrē ða bēra. Ababe dadjirā Boro Jesuba māla obi ðara pārā quĩrā ða. Mał bēra bedeā bia Ācōrēba idji biadeba careba ðadebemada māla jara ðaya.

²⁵Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobadebemada māla bārāa jara ðabadjia. Baribarā idi cawa ða bārāba māra waa ununaēda. ²⁶⁻²⁷Māla ne wayaa neé Ācōrēba bārā itea o quĩrā ðada jūma ebuda jara ðabadjia. Mał carea idi māla

††20:7 Jesu quĩrānebađi carea cobadada codi carea. Griego bedeade ða ða “pāł cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26.

††20:15 Trogilode wibaridapeda. Griego bedeade zocārā cartade małra neēa.

§§20:22 Ācōrē Jaureba māra wābi ða bēra. Griego bedeade małba idjaba jara ða: “Mā jaurede wāida ðada cawa ða bēra.”

jaraya: abalada aduabara, m̄lra bedeade b̄l̄ea.

²⁸ Ācōrēba idji Warra oadeba ēberārara idji itea edasia.* Ācōrē Jaureba bārara b̄lcārīa djabarāra waga pananamārēa. Māl b̄rā ara bāduba bio quīrācuīta beadaua idjaba Ācōrē warrarā sida jūma waga pananua. ²⁹ M̄la cawa b̄la m̄l wānacarea ēberā cadjiuarāda usa cadra quīrāca bārā tāēna zedida djabarā jūma ārīni carea. ³⁰ Ara bādji debemārā bida sewada jaradiadia Jesu ijā beārāba ēpēnamārēa. ³¹ Māl carea quīrācuīta beadaua. Quīrānebadua m̄la poa ūbea āsa, diamasi bida jīā b̄aba bādji za sāvā n̄badida panada jaradia basida.

³² Jā̄lbe djabarā, m̄la bārara Ācōrē jawade b̄lya. Idji biadeba dadji rā careba b̄l̄debema bedeara quīrānebadua. Idji biadeba ab̄lada diabarīa bārāba biara ijānamārēa. Idjia diai jaradara idji biadeba bārāba edadia. Jūma idji itea bia b̄larāba mālra edadia.

³³ M̄la djārā paratada, oroda, cacuaē j̄lbari sida ara m̄ldji itea awuaē basía. ³⁴ Bārāba bio cawa panla ara m̄ldji jawaba trajasida m̄la erobaida b̄lra edai carea idjaba m̄l ume nīnaa diai carea. ³⁵ Jūma m̄la oadeba bārāa cawabisia ab̄la traja panneba dji poya trajadaē quēdeada carebadida panada. Quīrānebadida panla dadji rā Boro Jesuba nāwā jarasida: “Djārā ne dia b̄lra Ācōrē quīrāpita biara b̄la djārāneba ne eda b̄l cāyābara.”–

³⁶ Māwā jaradacarea Paulora chīrāborode cobepeda jūma ādjirā ume Ācōrēa iwīdisia. ³⁷ Mālbe bia wābidi carea jūmarā bio jīā panla Paulora ojūēnapeda isōsida. ³⁸ Bio sopuasida

waa ununaēana ada b̄rā. Mālbe idjira barcodaa diade wāsida.

Jerusaleñna wāpedada

21 Māl djabarā amenapeda dairāra barcode Cos morrodaa jipa wāsida. Nurēma Roda morrodaa wānapeda Patarā purude jūēne wāsida. ² Māl Patarāde barco Penicia druadaa jipa wāi carea b̄lra unusida. Mālḡlde badodapeda wāsida. ³ Wāb̄l̄d̄ade Chipre morro dromada jawā acare unusida baribara Siria druadaa wāyā wāsida. Barcodebemarāba ne ameni carea Tiro purude wibarisida.

⁴ Mama dairāba Jesu ijā beada unupedada b̄rā ādjirā ume siete ewari panesida. Mālne ādjirāba Ācōrē Jauredeba Pauloa jarasida Jerusaleñna wārāmārēa. ⁵ Māl siete ewari badacarea dairāra wāsida. Jūma djabarāra, ādji quimarā, ādji warrarā sida dairā ume puru dajadaa wāsida. Mama pusa īb̄lde chīrāborode duanapeda Ācōrēa iwīdisida. ⁶ Mālbe wāniana adapeda barcode badosida. Mālne ādjirāra diguidaa wāsida.

⁷ Mālbe Tirodeba barcode wānapeda Tolemaida purude jūēsida. Mama djabarā ac̄lde wānapeda ādjirā ume ewari aba panesida. ⁸ Nurēma wānapeda Cesarea puru dromane jūēsida. Mama Pelipe dede panesida. Māl Pelipera bedea bia Jesudebema jarabari basía. Djabarā carebadamārēa siete edapedadadebema basía.† ⁹ Idjia caurāda wadi quima edadacada quīmārē erobasia. Māl wērārā Ācōrēneba bedebadarā basía.

¹⁰ Mama dārā panane Ācōrēneba bedebari Agaboda Judea druadeba

*20:28 Ācōrēba idji Warra oadeba. Griego bedeade ἄκατα cartade b̄l b̄la: “Dadji Boroba ara idji oadeba.”

†21:8 Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40.

zesia. ¹¹ Dairā acāde zesinde Paulo ʔi trājābarida edasia. Małba ara idji jīrūra, jawa sida jāpeđa nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba nāwā jara ʔla: nał ʔi trājābari djibarida judiorāba Jerusaleñe nāwā jānia. Małbe judiorāeja jida diadia.–

¹² Mał ūrisidade dairāba, djabarā Cesaredebema bida Pauloa bedea djuburiasidaa Jerusaleñnaa wārāmārēa.

¹³ Baribara Pauloba jarasia:

–¿Cārē cārē jī panā? ¿Cārē māra jāwā sopuabi panā? Ababe mł jā-namārēa ʔlāe, ātebara Mł Boro Jesu bedea carea Jerusaleñne beui carea ʔla.–

¹⁴ Małne dairāba idjīa jara panesidaa wārāmārēa baribara idji cīchara poyadaé basía. Mał bēra waa małnebemada bedeadaé basía. Ātebara jarasidaa:

–Māwā ʔaibara, dadjirā Boroba quīrīa ʔl quīrāca oya.–

¹⁵ Małbe wāni carea jūma odapeđa Jerusaleñnaa wāsidaa. ¹⁶ Ācara Jesu ijā ʔea Cesaredebemada dairā ume wāsidaa. Ādjia ēberā Mnasoł abadamaa ededapeđa dairāra idji dede panesidaa. Idjira Chipredabema basía. Jesu ijānada dārābara basía.

Paulo Jerusaleñne Santiago ume bedeada

¹⁷ Jerusaleñne jūesidade djabarāba dairāra bio ʔasrida edasidaa. ¹⁸ Nurēma Paulora dairā ume Santiago acāde wāsidaa.† Djabarā bororā sida jūma mama duanasidaa. ¹⁹ Małbe Pauloba “mērā djabarā” apeđa Ācōrēba idjideba judiorāeja odada jūma daucha

nēbarasia. ²⁰ Mał ūrisidade djabarāba Ācōrēa bia bedesidaa. Małbe ādjia Pauloa jarasidaa:

–Djaba, ʔla cawa ʔla judiorā bio zocārāba Jesura ijā panāda. Ācōrēba Moisea diada ley sida ādjirāba bio ēpēbadaa. ²¹ Baribara ādjirāba ʔlbedemada sewada ūrisidaa. Ācāra ādjirā jarasidaa ʔla jūma judiorā griego tāena ʔearāa Moiserā igarabi ʔlāda, ādji warrārā cacua wēgobicada, idjaba waabema dadji judiorāba obada sida obicada. ²² ¿Sāwā odi małra sewada cawadamārēa? ʔl jūenara dārāeñe cawadia. Małbe wārāda ʔl bié odi carea powuadia.†

²³ Mał carea daimarā ʔla nāwā oida ʔla: dairā tāena djabarāda quīmārē panāa. Ādjia Ācōrē quīrāpita ne oi jarapedadara jūma obādaa. ²⁴ Mał djabarāra Ācōrē de dromanaa ededua. Mama Ācōrē quīrāpita bia ʔeadi carea odadua. Ādjia Ācōrēa diađida panāra ʔlabara diadua. Māwāra ādjira poya borobichia tadia cawabidi carea ādjia ne oi jarapedadara jūma osidada.‡ Małba jūmarāba cawadia ʔlbedema jara panāra sewada, idjaba cawadia ʔlāra wārāda jipa nībabarida Moise leyba jara ʔl quīrāca. ²⁵ Baribara judiorāe Jesu ijā ʔeaba odida panāra daiba cawa jaradapeđa cartade ʔasidaa: ādjirāba nedjara jawaba oda ācōrēa diađada codié panāa, oa sida codié panāa, animarā otrājā beada sida codié panāa, idjaba audua nībadié panāa.–**

²⁶ Nurēma Pauloba, mał ēberārā bida jawa osidaa Ācōrē quīrāpita bia ʔeadi carea. Małne Ācōrē de dromanaa wā-

†21:18 Mał Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīa bedeade Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabarādeba. Carta Santiago abadara mał Santiagoba ʔasia.

†21:22 Małbe wārāda ʔl bié odi carea powuadia. Griego bedeade ācara cartade małra neeja.

‡21:24 Numero 6:13-20.

**21:25 Hecho 15:28-29.

napeda jarasidaa cārē ewaride Ācōrē quīrāpita bia pananida. Mañ ewaride ād-jiza Ācōrēa animarāda babue diadida panasidaa.

Judiorāba Paulo jidapedada

²⁷ Baribara siete ewari jūēbara baside ḶCARA judiorā Asia druaдебemada Ācōrē de droma dajada panasidaa. Mañ judiorāba Paulo unusidade jūma ēberārā arima duanra quīrūbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Mañne jīgua jara panasidaa:

–¡Israelerā, dairāra carebadadua! Naḷga ēberāba druaza jaradia Ḷla dadji israelerāra, dadjirā leyra idjaba Ācōrē de droma sida bié tabeada. ¡Mañ awara griegorāda Ācōrē de droma caita edesia!^{††} ¡Nañ de ababe Ācōrē itea Ḷada bié Ḷasia!–

²⁹ Ādjirāba māwā jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nīda unupedada bēra. Crīchaseda Pauloba Tropimora Ācōrē de droma caita ede basida.

³⁰ Mañne jūma Jerusaleñnebemarā quīrūnapeda piraposidaa. ḶCARABA Paulora jidadapeda Ācōrē de droma dajadaa errebari edesidaa. Mañbe eda wābadara jūma jūātracuasidaa.

³¹ Paulo bea quīrā panamisa abaaba romano sordaorā boro dji dromaa jarade wāsia jūma Jerusaleñne duanra quīrūbucaseda. ³² Ara mañda idji sordaorāda, ādji bororā sida trāpeda ēberārā quīrūbuca duanra pira wāsidaa. Judiorāba ādjirā zebada unusidade Paulo puo pananada idu basidaa. ³³ Sordaorā boro dji droma araa jūēside Paulora jidapeda carena uméba jā Ḷabisia. Mañbe ēberārā powua nūmla iwīdisia Paulora caida idjaba cārēda osi cawaya. ³⁴ Mañne jūmarāda quīrā awara Ḷia duanasidaa. Baribara

sordaorā boro dji dromaba cawa ūrīca basia ēberārā bio Ḷaga duan bēra. Mañ carea Paulora sordaorā duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jūēsidade mamaba sordaorāba Paulora jira edesidaa, judiorāra bio quīrū duan bēra. ³⁶ Ādjirāba sordaorā caidu jīgua jarabadjidaa:

–¡Idjira beatadadua!–

Pauloba judiorā powua duanā jarada

³⁷ Sordaorāba Paulo ādjirā duanabada dede eda edebadade Pauloba ādjirā boro dji dromaa griego bedeadeba iwīdisia:

–¿Bia Ḷaca māra ba ume bedeaida?–

Dji dromaba panusia:

–¿Ḷa griego bedeara cawa Ḷaca?

³⁸ ¿Ḷléca Egiptodebema, ēberārā sālbede quīrūbigadada? ¿Mīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga Ḷada mil quīmārē pe edesiéca?–

³⁹ Mañne Pauloba jarasia:

–Māwāēa, māra judioa. Cilicia druaдебemaa. Tarso puru dromane tosidāa. Mā quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedeabidua.–

⁴⁰ Dji dromaba idu bedebisia. Mañbe Paulo dumene Ḷta nūmla idji jawaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeadede bedesia.

22 Pauloba jarasia: –Mā djabarā, mā bororā, ūrīnada. Ara mādjidebemada jaraya.–

² Idjira hebreode bedea Ḷada ūrīsida bēra ādjirāra chupea duanasidaa. Mañne Pauloba jarasia:

³ –Māra judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidāa. Baribara māra nama Jerusaleñne warisia. Jaradiabari Gamalielba māla jūma dadji drōā naēnabemarā leyba jara Ḷara bio

^{††}21:28 Judiorāra Ācōrē de droma caita wānida panasidaa baribara griegorāra jīgabe panenida panasidaa.

jaradiasia.^{‡‡} M̄la Ācōrēra bio ēpē
 ɓabadjia bārāba ēpēbada quīrāca.
⁴Mālba O Djiwidi ijā ɓeada bié oi
 carea m̄la ēpēbadjia. Umaquīrārāda,
 wērārā sida preso ɓacuabisia. Idjaba
 ācra beabisia. ⁵Māl̄gara sacerdote dji
 dromaba, jūma judio drōārā dji dromarā
 bida cawa panla. Ādjia m̄la cartada
 diasidaa judiorā Damascodembaba
 cawadamārēā O Djiwidi ēpē ɓeara m̄la
 jidaida ɓada. Mālba m̄la Damascoāa
 wāsia ādjirā nāl Jerusaleānaa jida
 enepeda dji bororāba cawa odamārēā.

⁶Baribara Damascode jūēbodode
 umatipa basica ɓla. Mālne cawaéne
 bajāneba uruada m̄ma j̄rā tēusia.
⁷M̄l egode ɓaeside bedeadada ūrīsia.
 Māl bedeaba m̄la jarasia: “Saulo,
 Saulo, ɓcārē cārēā m̄ra bié oi carea
 ēpē ɓa?” ⁸M̄la iwidiisia: “M̄l boro,
 ɓbara cai?” Idjia panusia: “M̄ra Jesu
 Nazaredebemaa. ɓa bié oi carea ēpē
 ɓara m̄la.” ⁹M̄l ume nīnaba māl urua
 unusidaa dauperasidaa, baribara
 m̄l ume bedebara ūrīnaé basia.^{¶¶}
¹⁰Mālne m̄la iwidiisia: “M̄l Boro,
 ɓba cārēda quīrā ɓa m̄la oida?”
 Dadji Boroba panusia: “Piradrāpeda
 Damascoāa wādua. M̄la jāma jaraya
 cārēda oida ɓada.” ¹¹Māl urua j̄rā
 tēubara m̄ra dauberreasia. Māl bēra
 m̄l ume nīnaba m̄l jawade jidadapeda
 Damascoāa edesidaa.

¹²Mama ēberā Ananía abadada ɓasia.
 Māl Ananiāba Ācōrēda waya ɓa bēra
 dadjirā leyra bio ijā o ɓasia. Jūma ju-
 diorā Damascodembaba idjidebemada
 bia bedebadjidāa. ¹³Māl Ananiāba
 m̄ra acade wāsia. Caita wāpeda jarasia:
 “Djaba Saulo, wayacusa ɓa dauba unu
 ɓedua.” Ara mālda m̄l daura biapeda
 idjira unusia. ¹⁴Mālbe Ananiāba jara-
 sia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume

ɓadaba ɓara edasia idjia quīrā ɓada
 cawamārēā, dji Jipa ɓada unumārēā, id-
 jaba idji bedebara ūrīmārēā. ¹⁵Jūma
 ɓa ununada, ūrīna sida jūmarāa jaraya.
¹⁶Waa j̄lārādua! Piradrāpeda borocue-
 dua. Idjia iwidiidua. ɓa cadjirua odara
 idjia jūma quīrādoaya.”

¹⁷⁻¹⁸Māwānacarea m̄ra jēda
 Jerusaleānaa zesia. Ewari aba Ācōrē de
 dromanaa wāpeda idjia iwidi ɓasia.
 Mālne m̄la cāimocara quīrāca dadji
 Boroda unusia. Idjia m̄la jarasia:
 “Jerusaleāneba isabe āyā wādua. ɓa
 m̄nebema jara ɓara namabemarāba
 ijānaéa.” ¹⁹Ijānida crīcha ɓada bēra
 m̄la nāwā jarasia: “M̄l Boro, ādjirāba
 bio cawa panla naēna m̄ra judiorā
 dji jarebada deza wāpeda ɓa ijā ɓeara
 jidapeda puobadjida idjaba preso
 ɓabadjida. ²⁰ɓadebema bedea ɓa carea
 Estebal beasidaa m̄l sida arima
 ɓasia. Idji beabadada m̄la bia unusia.
 Māl awara ādjia l̄rā j̄lbadara m̄la
 waga ɓasia.” ²¹Baribara dadji Boroba
 m̄la jarasia: “Wādua. M̄la ɓara t̄ma
 judiorāēmaa diabueya.”–

Romanorāba Paulo soaba udiā panana

²²Pauloba jara ɓara judiorāba chupea
 ūrī duanasidaa. Baribara Ācōrēba idjira
 judiorāēmaa diabueyada aside j̄gua jara
 duanasidaa:

–j̄jāl ēberāra zocai ɓacara ɓala!
 j̄beadua!–

²³Māwā ɓia duane ādjia l̄rā
 j̄lbadara quīrūbideba j̄rāpe duanesia
 idjaba egoro porara l̄taa j̄māposidaa.
²⁴Māl bēra sordorā boro dji dromaba
 jarasia Paulora sordorā duanabada
 dede eda ededapeda soaba udamārēā.
 Māwā obisia Pauloba jaramārēā cārē
 cārēā judiorāra idji ume quīrū duanada.

‡‡22:3 Hecho 5:34-39.

¶¶22:9 *Dauperasidaa*. Zocārā carta griego bedeeade ɓeade māl bedeara neéa.

²⁵ Baribara idji udi carea j̄l̄badae Pauloba sordaorā boro arima ɓa jarasia:

–¿Bārāba romanoda udida panaca idji cawa odi naēna?–

²⁶ Mañ ūrīside sordaorā borora dji dromamaa wāpeda jarasia:

–¿Baa cawa ɓaca cārēda obara? Jāñ ēberāra romanoa.–

²⁷ Mañ sordaorā boro dji dromara Paulomaa wāpeda iwīdisia:

–¿Wārāda bara romanoca?–

Pauloba panusia:

–Māē, m̄ra romanoa.–

²⁸ Sordaorā boro dji dromaba jarasia:

–Romano bai carea m̄a paratada waiɓa diasia.–

Pauloba jarasia:

–M̄ra todaɓa romanoa.–

²⁹ Ara mañda Paulo udi carea pananaba idu ɓasidaa. Sordaorā boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea j̄l̄biɓa bēra.

Paulo judio dji droma bearā quīrāpita ɓada

³⁰ Nurēma sordaorā boro dji dromaba wadibiɓa cawa quīrīa ɓasia cārē cārēa judiorāba Paulora bié jara panasidada. Mañ carea idjira carenaba j̄l̄ ɓadada ēra ɓasia.^{§§} Mañbe sacerdote bororāda, j̄ma judiorā dji dromarā sida ābaa j̄resia. Mañne Paulora enepeda ādjirā quīrāpita ɓasia.

23 Pauloba judiorā dji dromarāmaa ac̄peda jarasia:

–M̄ djabarā, m̄ra necai ɓa cawa ɓa bēra id̄i biɓa Ācōrē quīrāpita bia nīda.–

² Mañne sacerdote dji droma Ananiāba Paulo caita panāa jarasia idji itede udamārēa.* ³ Mañ carea Pauloba Ananiāa jarasia:

–¿Bada Ācōrēba uya! ¡Baa jaradiabari quīrāca ocaa!† Baa jāma chūma Ācōrē leyɓa m̄ra cawa oi carea baribara j̄m̄ ubi ɓaɓa ara mañ leyda igara ɓa!–

⁴ Mañne caita duanba Pauloa jarasidaa:

–Sacerdote dji droma Ācōrēba ɓadada ɓa jāwā quēāica?–

⁵ Pauloba jarasia:

–Djabarā, m̄ra adua ɓasia idjira sacerdote dji dromada. Cawadabara m̄a māwā jaraé bacasia, Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa bēra: “Bārā borora bié jararānada.”‡

⁶ Māwā ɓaɓe Pauloba cawasia dji dromarāra ḷcara saduceorāda, ḷcara pariseorāda. Mañ carea ādjirāa j̄gua jarasia:

–Djabarā, m̄ra pariseoa. M̄ drōa naēnabemarā sida pariseorā ɓasia. Mañ bēra ijā ɓa beudarāra ḷrēɓadida. Mañ carea ḷc̄raɓa m̄ra cawa oɓa quīrīa panā.–

⁷ Pauloba māwā jaraɓa carea pariseorāra saduceorā ume caicayadepeda awara awara crīcha duanesidaa. († Saduceorāba jarabadaa beudarāra ḷrēɓadacada, bajānebema nezocarā neéda, jaure sida neéda. Baribara pariseorāba j̄ma maḷgara ijā panā.)

⁹ Caicaya duanbā bēra ɓaga duanesidaa.

§§22:30 *Carenaba j̄l̄ ɓadada*. Griego bedeade ḷcara cartade mañra neéa.

*23:2 Mañ Ananiāra sacerdoterā boro ɓasia poa 47ɓa aba 59ɓa. Idjira bio cadjirua ɓasia. Judioda māwā ɓamīna judiorāba idjira beasidaa poa 66ɓe. Capítulo 5ɓe dewara Ananiānebemada ɓa ɓa. Idjaba capítulo 9ɓe, 22ɓe biɓa dewara Ananiānebemada ɓa ɓa.

†23:3 *¡Baa jaradiabari quīrāca ocaa!* Griego bedeade nāwā ɓa ɓa: “Baa de totroa soada quīrāca ɓa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16.

‡23:5 Exodo 22:28.

Judiorā ley jaradiabada dji pariseorāba piradradapeđa jīgua jarasidaa:

–Dairāba unu panla naļ ēberāra bedeađe Ɔléda. Āibērā jaureda wa bajānebema nezocada idji ume bedeasisicada. Māwā baibarla Ɔsāwā Ācōrē ume djōni?–⁹

¹⁰ Ādjirāra wetara caicaya duana bēra sordaorā boro dji dromaba waya Ɔasia Paulora ta eubari beađida. Maļ bēra sordaorāda wābisia Paulora ādji tāēnabemada jārīnapeđa sordaorā duanabada dede eđa ededamārēā.

¹¹ Maļ diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda nāwā jarasia: “Paulo, sobiadua. Mānebema nama Jerusaleāne bedeađa quīrāca Roma puruđe biđa bedeađa Ɔla.”

Judiorāba Paulo beađia panana

¹² Nurēma judiorāda ācala beđa ausidaa Paulo beađi carea. Maļ ēberārāba wārāneba beđa Ɔasidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba Paulo beabdadadaa. ¹³ Dji beđa Ɔapedadara cuarenta auđu panasidaa. ¹⁴ Ādjirāra sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa biđa wānapeda jarasidaa:

–Dairāba wārāneba beđa Ɔasidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba jāļ Paulo beabdadadaa. ¹⁵ Maļ bēra nāwā ođadua. Bārāba, jūma dji bororā biđa sordaorā boro dji dromaa iwidiadua nu Paulora wayacusa bārāmaa enebimārēā. Jaradadua bārāba idjidebemada quīrācuitaara iwidi quīrīā panla. Enebadađe nama jūēi naēna dairāba idjira beađia.–

¹⁶ Baribarla Paulo djabawērā warrada arima Ɔasia. Maļ cūdraba ādjia jara panla ūrīpeđa sordaorā

duanabadamaa Pauloa jarade wāsia. ¹⁷ Maļ carea Pauloba sordao boroda aba trāpeđa jarasia:

–Naļ cūdrada dji dromaara Ɔamaa edeua. Idjia ne jara quīrīā Ɔla.–

¹⁸ Ara maļda cūdrara sordaorā boro dji dromamaa edepeđa jarasia:

–Paulo, dji preso Ɔla māra trāpeđa jarasia naļ cūdrada Ɔamaa enemārēā. Idjia bla ne jara quīrīā Ɔla.–

¹⁹ Maļbe sordaorā boro dji dromaba cūdra jlwade jidapeđa āyā edesia. Maļbe iwidišia:

–ƆCārēda māa jara quīrīā Ɔla?–

²⁰ Maļne cūdraba jarasia:

–Judiorāra beđa ausidaa nāwā ođi carea: ādjia bla beđa djuburiađia Pauloda nu dji dromarā ābaa dji jare panamaa edebimārēā. Jaradā idjidebemada quīrācuitaara iwidi quīrīā panla. ²¹ Baribarla ādji beđeara ijarādua. Paulo beađi carea o caita cuarenta auđu mīrū panla. Ādjirāba wārāneba beđa Ɔasidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba Paulo beabdadadaa. Ara nawena idji beađi carea panla. Ašabe jāļ panla bla Paulo edebimārēā.–

²² Maļbe sordaorā boro dji dromaba cūdraa jarasia:

–Bla māa jaradara ni abala jararādua.–

Māwā jarapeđa wābisia.

Romanorāba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ Maļbe sordaorā boro dji dromaba idjiare beada umē trāpeđa jarasia:

–Dosciento sordaorāda, setenta sordaorā cawayođe wābadada idjaba dosciento sordaorā mīāsu catā beđa edadapeđa Cesarea puruđaa diamasi wā

⁹23:9 Māwā baibarla Ɔsāwā Ācōrē ume djōni? Griego bedeađe ācala cartade māra neāa.

nadua.[§] ²⁴Mañ awara cawayoda Paulo itea edadadua nañ Judea druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.–**

²⁵Sordaorã boro dji dromaba cartada nãwã ða diabuesia:

²⁶Mã, Claudio Lisiaba nañ cartara ðababara mã boro dji droma Peli itea. Mã quĩrĩa ða ðara bia ðaida.

²⁷Judiorãba nañ ëberãra jidadapeda beadi basía. Baribara mã cawasia idjira romanoda. Mã ðerã sordaorã ume wãpeda judiorã jawaedabemada ëdra edasia. ²⁸Mã cawa quĩrĩa ðasia cãrë cãrëã idjira bié jara panada. Mã ðerã idjira edesia judio dji dromarã ábaa dji jare panamaa. ²⁹Mañne mã cawasia ababe ádji ley carea idjira bié jara panada. Baribara idjia cadjiruada oé ða ðerã beadié panla ni preso ðadié panla. ³⁰Mãwãnacarea mã cawasia judiorãra bedeã ausidada idji beadi carea. Ara mãlda idjira ðamaa diabuesia. Idjaba mã ádjirãa jarasia idjida bié jara quĩrĩa panabara ða quĩrãpita jarade wãnida panada.

Bia ðadua.††

³¹Ara mãlda sordaorãba ádji boroba jaradara osidãa. Diamasi Paulora Antipatri purudãa edesidãa. ³²Nurëma sordaorã jirũba wãbadara ádji duanabada dedãa jëda wãsidãa. Mãne cawayode wãbadaba Paulora Cesareadaa edesidãa. ³³Cesareade jũesidãade sordaorãba cartara dji boroa diasidãa. Idjaba Paulo sida idjimãa edesidãa. ^{34–35}Mañ carta acapeda dji boroba Paulo iwidiisia

sãmabema cawaya. Paulora Ciliciadebema cawaside nãwã jarasia:

–ða bié jara panada zesidãara mã ádjira, ða sida urĩa.–

Mañbe idjia sordaorãa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagadamãrëã.‡‡

Paulo Peli quĩrãpita bedeãda

24 Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananãra ácara judiorã dji dromarã ume Cesareade jũesidãa. Ádjia bedeabari Tertuloda edesidãa. Mãne Peli quĩrãpita Paulodebemada bié jarasidãa. ²Peliba Paulo enebiside mã Tertuloba Paulodebemada bié jara nũmesia. Nãwã jarasia:

–Dji droma Peli, ða dai boro ðeda ewarideba nañ druade dãrã necai panla. Idjaba ða crĩa cawãdeba ne zocãrãda o ða dairãra biara duananãmãrëã. ³ða o ða carea dai ðeaza ne jũmane bia ðada abadaa. ⁴Baribara dãrã mã sã amaaba mã ða bedeã djuburiaya ða biadeba dai bedeãra urimãrëã.

⁵Dairãba cawa panla nañ ëberãba nëbarada o ðabarida. Idjia jũma nañ ëjũãne judiorãra quĩrũbiga ðabaria. Idjira dji nazareno ijã ðearã boroa. ⁶Mañ awara idjia Ácõrë de dromara bié ða quĩrãsia. Mã carea daiba idjira jidasidãa. [Dai leydeba cawa odi basía. ⁷Mãwãmãna sordaorã boro Lisiaba idjira dai jawaedabemada jãrsia. ⁸Mañ awara jarasia nañ ëberã bié jara panla ðamaa zedida panada.]¶¶ ða idjia bio iwidiibara cawaya jũma daiba jara panla wãrãda.–

§23:23 *Diamasi*. Griego bedeade ða ða “diamasi a la nueve.”

**23:24 Mañ Pelira Judeadebema boro basía poa 52deba aba 60daa. Cesarea purude ðabadjia.

††23:30 *Bia ðadua*. Griego bedeade ácara cartade mãra neãa.

‡‡23:34-35 Mañ Herodera “Herode dji Droma” abadjidãa. Idjiabara warra zaquerãra Beleã purude quenabisia. Mateo 2:13-18.

¶¶24:8 Griego bedeade ácara cartade bedeã corchete ða neãa.

⁹ Judiorā mama duanla biða jūma maĩ beðeara wārāana asiðaa.

¹⁰ Maĩbe dji boroba jawaba Paulo a jarasia beðeamārēā. Ara maĩda Pauloba jarasia:

–Māa cawa ðaa bla poa zocārā naĩ druadebemada cawa obarida. Maĩ bēra mĩra ara maĩdjiðebemada ðas-riða beðeaya. ¹¹ Doce ewari ðaa mĩra Ācōrēa bia beðei carea Jerusaleñe jūe-nada. Bla bariduaa iwidiðara cawaya maĩra wārāda. ¹² Za mā bié jara panla mĩra ununaé basía djārā ume caicaya nūmāda wa ēberārā quĩrūbiga ðada. Ācōrē de dromane, judiorā dji jare-bada dede, ni purude biða mĩa māwā o ðada ununaé basía. ¹³ Naĩ ēberārāba poya cawabidaéa ādjia jara panla wārāda. ¹⁴ Baribara ebuða jaraya mĩa dai droā naēnabemarā Ācōrēda ijā ðada. Mĩra O Djiwidi abadaðebemaa. Ādjirāba jarabadaa maĩ O Djiwidira abeða āĩ ðada baribara mĩa Ācōrē leyra, Ācōrēneba beðeabadaba ðapeðada siða jūma ijā ðaa. ¹⁵ Māa cawa ðaa beuðarāra Ācōrēba jūma lrēbabida: dji jipa ðeada, dji cadjiruarā siða. ^{§§} Za mā bié jara panla biða maĩra cawa panla. ¹⁶ Maĩ carea mĩa ne jūmada obaria Ācōrē quĩrāpita, ēberārā quĩrāpita biða jipa nĩbai carea.

¹⁷ Mā Jerusaleñeba āyā wānara poa zocārā ðaa. Mama nĩapeða mĩ puruðebemarā dji ne neé quēdea itea paratada diade zesia. Idjaba Ācōrēa animarāda babue diade zesia. ^{18–19} Maĩda Ācōrē de dromane o basía. Mamaa wāsibe idji quĩrāpita bia basía. Maĩne ācara judiorā Asiadebemaba mĩra unusiðaa, baribara ēberā powua nĩbaé basía idjaba ēberārā quĩrūbigaé basía. Mā unupeðadaba maĩda bié jara

quĩrā panlara, ādjidra bla quĩrāpita zeðida panla. ²⁰ Māwāébara za duanla jaradida panla cārē cadjiruada unusiðada dji dromarā quĩrāpita mĩ edesidade. ²¹ Ababe poya jaradia mĩa nāwā jĩgua jarasida: idi bārāba mĩra bié jara panla beuðarā lrēbadida ijā ða carea.–*

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basía. Baribara ara maĩda Paulora cawa oé basía. Ātebara jarasia:

–Sordaorā boro Lisia zebaraðe mĩa bārā nēbarara cawa oya.–

²³ Maĩbe idjia sordaorā boro Paulora wagabisia, baribara jarasia Pauloba o quĩrā ðara idu obimārēā. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarāba idjira carebaðe zedamārēā.

²⁴ Māwānacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Maĩ wērāra judio basía.† Maĩne Peliba Paulora trāsia idjia Jesucrito ijāninebema beðea ðada ūrĩ carea. ²⁵ Māwā ðaðe Pauloba dadji jipa nĩbaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Ācōrēba cawa oi ewari zeidebema siða beðeasia. Peliba maĩgāðebema ūrĩside ne wayapeða nāwā jarasia:

–Jāĩbe wādua. Mā bari ðaðe wayacusa bara trāya.–

²⁶ Peliba crīcha basía Pauloba idjia paratada diada ēdra ðamārēā. Maĩ carea ara cadra Paulora trābadjia idji ume beðei carea. ²⁷ Poa umé baðacarea Pelira dji boro baðada ēdrasia. Maĩbe Porcio Pestoda dji boroda ðesia. Baribara Peli ēdraside judiorā ume bia ðe quĩrā basía. Maĩ carea Paulora preso ðesia.

§§24:15 Daniel 12:2.

*24:21 Hecho 23:6.

†24:24 Maĩ Drusilara Herode Agripa Nabema cau basía. Dji djabara Agripa Umé bema basía. Hecho 25:13.

Paulo Pesto quĩrãpita bada

25 Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jũesia. Ewari ũbea ðapeda Jerusaleãnaa wãsia.[‡]
²⁻³ Mama sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida Pestoa Pauloda bié jarasidaa. Ádjirãba Pestoa bedea djuburiasidaa Paulora Jerusaleãnaa enebimãrẽã. Mãwã jarasidaa Paulora ota cawaẽne beadida crĩcha panã bẽrã.

⁴ Baribãrã Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso ðaa. Mãra dãrãẽne mamaa wãya. ⁵ Mañ bẽrã bãrã dji dromaara ðeara mñ ume Cesareadaa wãnida panã. Mañ ëberãba baridua cadjiruada osibãrã, mamabãrã bãrãba jaradida panã.–

⁶ Pestora Jerusaleãne ocho wa die ewari ðasica ðaa. Mañbebãrã Cesareadaa wãsia. Nurẽma cawa obada dede chũmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorã Jerusaleãneba zepedadaba idjira jũrã edasidaa. Mañne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocãrã osida, baribãrã poya cawabidaé basía ádjia jara panãra wãrãda. ⁸ Mañne Paulora ara idjiare bedeasia:

–Mãra ni abã cadjiruada oé ðaa. Judiorã leyra igaraé ðaa, Ácõrẽ de dromara bié ðalé basía idjaba Romanebema boro sida igaraé ðaa.–

⁹ Baribãrã Pestora judiorã ume bia ðe quĩrã ðã bẽrã Paulo a iwĩdisia:

–¿Bãra Jerusaleãnaa wã quĩrã ðaca mñã jãma cawa omãrẽã?–

¹⁰ Mañne Pauloba panusia:

–Mãra nama Romanebema boroba ðada cawa obari quĩrãpita ðaa. Namabãrã baa mñã cawa oida ðaa. Baa bio cawa ðaa mñã judiorãra bié oé ðada. ¹¹ Mñã cadjiruada osibãrã, baa

mñã beaida ðaa. Mñã beacara ðadaa aéa. Baribãrã nañ ëberãrãba mñ bié jara panãra wãrãé bẽrã ni abãlba mñã ádji jawade ðacara ðaa. Mañ bẽrã mñã quĩrã ðaa Romanebema borobãrã mñã cawa oida.–

¹² Mañne Pestora idjia crĩcha diabadarã ume bedeapeda Paulo a jarasia:

–Baa quĩrã ðaa Romanebema boroba bãra cawa oida. Mãwã baibãrã, idjima diabueya.–

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Mãwãnacarea judiorã boro Agripa idji djabawẽrã Berenice ume Cesareadaa Pesto acãde wãsidã. ¹⁴ Ádjira mama dãrã panã bẽrã Pestoba Agripaa Pauloðebemada nãwã jarasia:

–Peliba aba preso amenada nama ðaa.

¹⁵ Mñ Jerusaleãnaa wã baside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida mañ ëberãnebemada bié bedeapeda jarasidaa idjira beamãrẽã. ¹⁶ Mñã ádjirãa jarasia abãlã idji bié jara ðea quĩrãpita ara idjiare poya bedeabãrã, romanorãba beadacada. ¹⁷ Mañ carea judiorãra namaa zesidaa. Ádji jũepedada nurẽma mñã cawa obada dede chũmepeda mañ ëberãra enebisia.

¹⁸ Baribãrã idji bié jara panãba jaradaé basía idjia cadjiruara osida mñã crĩcha ðada quĩrãca. ¹⁹ Átebãrã idjira bié jara panasidaa ádjia ijã panã awara jaradia ðã carea idjaba ëberã Jesu abada carea.

Mañãrã beudãmĩna Pauloba jara ðaa zocã ðada. ²⁰ Mñã cawaé ðesia sãwã oida. Mañ carea mñã Paulo a iwĩdisia Jerusaleãnaa wã quĩrã ðã cawaya mama cawa oi carea. ²¹ Baribãrã idjia quĩrã ðasia Romanebema borobãrã idjira cawa oida. Mañ bẽrã mñã idjira

[‡]25:1 Mañ Pestora Judeadebema boro basía poa 60ðeba aba 62daa.

[†]25:13 Agripa. Mañ ëberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basía. Hecho 12:1-23. Berenice. Mañ wẽrãra Pesto quĩma Drusila djabawẽrã basía. Hecho 24:24.

nama preso ðabisia aba dji boromaa diabueðaradaa.–

²²Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–Mña mañ eberã bedeada ürĩ quĩrĩa ðaa.–

Pestoba jarasia:

–Nubara ðaa ürĩa.–

Paulo Agripa quĩrãpita bedeada

²³Nurẽma Agripara Berenice ume eda wãsidade ebuda ðasia ãdjira dji dromarãda. Mañne sordaorã bororãda, purudebema dji dromarã sida eda erubusibasidaa. Mañbe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴Pestoba jarasia:

–Judiorã boro Agripa idjaba jũma eberãrã nama dai ume ãbaa dji jare duanã, za ða eberã bãrã quĩrãpita ðara jũma judiorãba Jerusaleñne, nañ Cesareade bida bié jara panã. ãdjirãba mña ðia jara panasidaa idjira beamãrẽã.

²⁵Baribarã mñaara ni cãrẽ cadjiruara oé ðaa idji beadi carea. Mañne idjia iwidiisia Romanebema boroba cawa omãrẽã. Mañ bẽrã mña idjira Romanaa diabuei carea ðaa. ^{26–27}Idjia cadjiruara odara dadjirã boroba cawamãrẽã mña cartade ebuda ðaida ðaa. Baribarã cãrẽda ðaida neé ðaa. Mñaara ni cãrẽ sida ðalẽbarã crĩcha neé ða quĩrãca diabueya. Mañ carea idjira bãrã quĩrãpita enebisia. Judiorã boro Agripa, mña quĩrĩa ðaa ðabarã biara ürĩda. Mãwã bãrãba idjia bio iwidipedadacarea mña dadjirã boro itea idjia cadjiruara odada poya cawa ðaisicada.–

26 Mañbe Agripaba Paulo jarasia:

–Ara ðadjiare idu bedeabiya.–

Ara mañda Paulora jãwa wapeda bedeasia:

²–Mñ boro Agripa, mñra ðasrida ðaa idi ða quĩrãpita ara mñdjia bedelai bẽrã. Mña cawabiya judiorãba bié jara panãmĩna mñra bedeade

ðalẽda. ³Þaa bio cawa ðaa dadji judiorãra sãwã ðeabarida idjaba cãrẽ cãrẽã caicayabadada. Mañ bẽrã bedea djuburiaya mñ bedeara seé ürĩmãrẽã.

⁴Jũma judiorãba cawa panã mñra cũdraeda sãwã ðasida mñ druade idjaba Jerusaleñne bida. ⁵ãdjirãba cawa panã mñra pariseoda. Bariduaba mañda ða quĩrãpita jara quĩrĩa ðabarã jaraida ðaa. Þaa cawa ðaa judiorã ley ijã oedi carea pariseorãba quĩrãcuitaara obadada.

⁶Baribarã ãcõrẽba dadji drõã nañabemarãa diai jaradada jãã ða carea idira ãdjirãba mñra bié jara panã. ^{7–8}Wãrãda jũma Israel doce warrarãneba yõpedadarãba ijã panã ãcõrẽba dadjirãra ãrẽbabida. Mañ carea dadjirãba ãsa, diamasi bida ãcõrẽa bia bedeabadaa. Mñ boro Agripa, mañ ijã ða carea dewara judiorãba mñra bié jara panã.–

Mañne Pauloba judiorã mama ðearãa jarasia:

–ãcõrẽba dadjirãra ãrẽbabida ijã panãbarã ¿cãrẽ cãrẽã ijãnaé panã idjia beu ðadada aba ãrẽbabisida?–

Mãwã jarapeda Agripaa nẽbarãsia:

⁹–Mña naẽna crĩcha ðasia ne jũmada oida ðada eberãrãba Jesu Nazaredebe-mara ijãranãmãrẽã. ¹⁰Mña Jerusaleñne wãrãda mãwã osia. Sacerdote bororãba ãdji trãneba mña idu Jesu ijã ðeara zocãrã preso ðabisiadaa. Idjaba mañ eberãrã beabisidade mña bida bia ðada asia. ¹¹Judiorã dji jarebada deza mña ãdjirãra cawa obibadjia. Þarima zocãrã ãdjirãa Jesudebemada õgo bié bedeabisia. Mñra ãdjirã ume bio quĩrũ ðada bẽrã drua ãibema purude bida bié oi carea epebadjia.

¹²Ewari aba sacerdote bororãba mñra Damasco purudaa diabuesidaa ãdji trãneba Jesu ijã ðeara preso jidacuamãrẽã. ¹³Baribarã, mñ boro,

§26:10 Hecho 8:1-3.

umatipa ode nīne uruada āmādaū cāyābara dorrodorroara ḥada unusia. Mañ uruaba māra, mā ume nīna sīda bajāneba jārā tēusia. ¹⁴Jūma dairāra egode ḥaesīdaa. Mañne māa bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba māa hebreode nāwā jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā māra bié oi carea ēpē ḥa? Ara bāduba puabara cūmia ālā tagabara quīrāca.” ¹⁵Mañne māa iwīdisia: “Mā boro, ¿bara cai?” Mā Boroba panusia: “Māra Jesua. Bāa bié oi carea ēpē ḥara māa. ¹⁶Baribara piradrāua. Ara māda bāa unubisia mā nezocada ḥai carea. Bāa ununada idjaba māa unubi sīda bedeada ḥa. ¹⁷⁻¹⁸Māa bara ba ēberārā jlawādebemada idjaba judiorāē jlawādebemada ēdra edaya. Māa bara judiorāēmaa diabueya mā wārā bedeara cawādamārēā.†† Mañ bēra pāimane duananada ānaane nībadā. Diauru jlawādebemada ēdrāpeda Ācōrēmaa zedā. Mā ijābada carea ādjia cadjirua opedāra Ācōrēba quīrādoaya. Idjaba Ācōrēba ādjirāra ḥaya idjia edada purūdebemārāda ḥadamārēā.”

¹⁹Mā boro Agripa, Jesuba mā ewarīde māa jaradāra jūma ijā osia.‡‡ ²⁰Māa naārā Damasco purūdebemārāa jarasia ādjia cadjirua obadāra igarāpeda Ācōrēmaa zedāmarēā. Māwānacarea Jerusaleā purūde, jūma Judea druāde, idjaba judiorāēma bīda abarīda jarasia. Jūmarāa jarasia bīa o panneba unubīdīda panāda ādjia cadjirua opedāra wārāda igarasīdada. ²¹Mañ careabara judiorāba māra Ācōrē de dromane jīdāpeda bea

quīrāsidāa. ²²Baribara Ācōrēba mā ewarīdeba āta careba ḥa bēra māa dji dromarāa, dji dromarāēa bīda wādībīda Jesudebemada bedea ḥa. Ācōrēneba bedeadāba, Moise bīda cārēda sāwāida jarasīdaa. Mañdra māa jara ḥa. ²³Ādjirāba jarabadjīdaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradāra bīa mīgāida ḥasīda idjaba beudārānebemada naārā lrēbāida ḥasīda ānaa dadjirā ēdrādebemada judiorāa, judiorāēa bīda jarai carea.–¶¶

²⁴Pauloba māwā idjīare bedea ḥade Pestoba jīgua jarasia:

–Paulo, bara quīrāē ḥa. Bāa jū-mawāyā carta cawa ḥadeba quīrāē ḥesia.–

²⁵Baribara Pauloba jarasia:

–Dji droma Pesto, māra dji quīrā bīa. Māa jara ḥara wārā bēra arīde ḥa. ²⁶Mā boro Agripaba mañnebemada cawa ḥa. Mañ bēra māra idjī quīrāpīta ne wayaa neē bedea ḥa. Māmaarā idjīa Jesu māwānara jūma cawa ḥa jūmarāba ebuda nēbarābada bēra. ²⁷Mā boro Agripa, Ācōrēneba bedeadāba mañnebema ḥapedāra ¿bāa ijā ḥaca? Māa cawa ḥa bāa ijā ḥada.–

²⁸Agripaba Pauloa jarasia:

–¿Bāa ara naāda māa Critora ijābīca?–§§

²⁹Pauloba jarasia:

–Māa Ācōrēa iwīdī ḥa dārāēne wa dārābarāde bīda bara idjaba jūma za mā bedea ūrī duana sīda mā quīrāca ḥadamārēā, baribara naā carena neē.–

³⁰Māwā jaradacarea Agripāra, Pestora, Berenicera, jūma mama

**26:16 Bāa ununada. Griego bedēade ḥara cartade ḥā ḥa: “Bāa māneba ununada.”

††26:17-18 Mā wārā bedeara cawādamārēā. Griego bedēade ḥā ḥa: “Ādjirā daura ogādamārēā.”

‡‡26:19 Jesuba mā ewarīde māa jaradāra. Griego bedēade ḥā ḥa: “Cāimocara quīrāca ununara.”

¶¶26:23 Isaía 42:6-7; 49:6.

§§26:28 Griego bedēade māba idjaba jara ḥa: “Bāa māa berara crīchabīsia Crito ēberā bāda.”

chūmea sida piradrasidaa. ³¹Dajadaa wānapeda ādjirāza jara duanasidaa:

–Jāl ēberāba cadjirua oé ̃ΛΛ idji beadi carea wa preso ̃Λdi carea.–

³²Małne Agripaba Pestoa jarasia:

–Romanebema boroba cawa omārēā nał ēberāba iwididaēbara, ̃ΛΛ idjira poya ēdɾΛ ̃Λcasia.–

Paulo Roma puruđaa wāna

27 Mał ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druadaa wānida panlada. Mał bēra Paulora, dewara preso bea sida Julio jλwaeda ̃Λasia. Mał Juliora sordaorā Augusto abadadebema dji boro basia. ²Małbe dairāra barco Adramitio puruđebemane ̃Λadodapeda wāsidaa. Mał barcora Asia druade puruza wābɾΛΛ basia. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairā ume wāsia. Idjira Tesalonica puruđebema basia.

³Nurēma Sidoł puruđe wibarisidaa. Małne Julioba biadeba Paulora idji biarāmaa idu wābisia idjia neé ̃Λɾa diadamārēā. ⁴Małbe Sidołneba wānane nāūrāra minijīchia puá nūmΛ bēra Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auđu tλdapeda Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

⁶Mama sordaorā boroba dewara barco Alejandría puruđebemada unusia. Mał barcora Italia druadaa wābɾΛΛ basia. Daira idji ume mał barcode ̃Λadodapeda wāsidaa. ⁷Ewari zocārā nāūrā carea pīāca wāsidaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidaa. Wadi nāūrāra

minijīchia puá nūmΛ bēra Creta morro icawa pɾɾɾɾɾ wāsidaa Salmoł amia quīrāpe. ⁸Pusa icawa bia mīga wābɾɾɾɾɾ Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsidaa.

⁹Bio dārābɾada bēra judiorā ne codaca ewari dromada wāsia. Mał ewarideba λtaa pusade wāida minijīchia ̃Λabaria.* Mał carea Pauloba dji bororāa jarasia nocođaa wārānamārēā. ¹⁰Nāwā jarasia:

–Achirā, mλa cawa ̃ΛΛ nawena wānibɾɾΛ minijīchiade wānida. Barcora ārīya. Bārāba edebɾada sida jūma aduadia.† Mał awara dadjirā sida zocārā quininia.–

¹¹BaribɾɾΛ sordaorā boroba Paulo bedea cāyābara barco djibari bedeada, barco peratɾbari bedea sida ijāsia.

¹²Doidaade panani carea mał Necai Wibaribadara bié ̃Λasia. Mał bēra zocārāba crīchasisidaa biara ̃Λada Penice puruđaa wānida aba doidaa jōbɾɾɾɾɾ. Mał puru sida Creta morrode ̃ΛΛ. Mama nāūrāra mācua puāca bēra pusara tuma ̃Λabaria.‡

Nāūrā cadjiruaba barco āyā ededa

¹³Małne nāūrāda jλwa acɾareba aride puá nūmesia. Mał carea λmādau ̃Λaebariare bia wānida crīchasisidaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wāsidaa. ¹⁴BaribɾɾΛ dārāēne nāūrā cadjirua Euroclidoł abadada jλwa araareba dji cābāyā tλ nūmesia. ¹⁵Małba barcora āyā edesia. Barco quēbɾa poya araa ̃Λadaé bēra nāūrāa idu edebisidaa. ¹⁶Morro zaque Clauda abada ābudecare wāsidade nāūrāra

***27:9** Mał ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zebɾɾɾɾɾ septiembre jedecode ̃Λaebaria. Septiembrede, octubrede bida pusade wāida minijīchiaara ̃ΛΛ. Idjaba noviembredeba aba febrerođaa wānaca basia, jūmawāyā minijīchia ̃ΛΛ bēra.

†**27:10** Mał barco Alejandríadebemane trigoda waibɾa edebadjidaa Romanaa.

‡**27:12** *Mama nāūrāra mācua puāca bēra pusara tuma ̃Λabaria.* Griego bedeade ̃ΛΛ ̃ΛΛ “mamaλba λmādau ̃Λaebariare unubadaa.” Ἀcɾɾɾ traducciołne λmādau ̃Λaebariare cāyābara “λmādau odjabariare” ̃ΛΛ ̃ΛΛ.

maãrĩ tumasia.[¶] Maãne jãba zaque ãdauare ùmãda barcode eða poya ðãdaé pananapeða eða ðãsidãa.¹⁷ Jãba zaque eða ðãpedadacarea barcora sogaba bio ðãrasidãa ãrĩrãmãrãeã. Maãne waya panasidãa Sirte ìbãde poade wãnida. Maã carea barcode wua ãta jira ðãbadada eða ðãdapeða idu nãurãa edebisidãa.[§] ¹⁸Nurẽma nãurãa wadibida dji cãbãyã puã nũmasia. Maã carea barcode traja panãba netata edebãdada daiðu ðãtãcuasidãa barcora wẽsaara ùmemãrãeã.¹⁹ Nãurãa wadibida dji cãbãyã puã nũmã bẽrã, ewari ùbeade ara ãdji jãwaba netata barcodebema dji zãgãa ðeada daiðu ðãtãcuasidãa.²⁰ Mãwã panãne ewari zocãrã ãmãdãu, chĩdãu sida ununaé panasidãa. Maã ewari cadjiruade wadi panã bẽrã dairãba crĩchãsidãa ãdrãdãeãda.

²¹ Zocãrã ewari ne codãé duanasidãa. Maã bẽrã Paulora dji bororã ãsi nũmepẽda jarasia:

–Achirã, mãa bãrãa jarasia Cretãdeba wãrãnãmãrãeã. Mã bedeada ìjãpedadabara naã minijichide duananaé bacasia idjaba ne aduãdãé bacasia.²² Baribãrã sopuarãnadua. Naã barcora jũma ãrĩmĩna ni abãlda beudãeã.²³ Mãrã ãcõrẽnea. Idjida ìjã ðãa. Idi diamasi ara maã ãcõrẽba idji nezoca bajãnebemada mãmaa ðãbuesia.²⁴ Maãgãba mãã jarasia: “Ne wayarãdua, Paulo. Bãra Romanebema boro quĩrãpita bedeaida ðãa. Bã carea ãcõrẽba jũmarã naã barcode wãbãdara idu quinibiãa.”²⁵ Maã carea, achirã, sopuarãnadua. Mãa ìjã ðãa ãcõrẽba oida idji nezoca bajãnebemaba mãã

jarãda quĩrãca.²⁶ Baribãrã baridua morrode poade wãnida panãa.–

Barco ãrĩna

²⁷ Domia umé babãrãde diamasi wadi nãurãra dji cãbãyã puã nũmasia. Maãba Adria pusade awacãrĩ basidãa. Ariquẽtra babãrãde barcode trajabadaba crĩchãsidãa ãjũã caita jũebãdada.²⁸ Pusa nãbuada zasidãde veinte braza basia. Wagabe wãbãdãde wayacusa zasidãa. Maãne quince braza basia.²⁹ Mõgarãdaa tẽũne wãni wayaaba anlada quĩmãrẽ barco ãdauare ðãtabuesidãa. Maãbe bio ðãupera duanãba isabe ãnadraida quĩrãã panasidãa.^{**} ³⁰Mãwã panãne barcode trajabadara barcodeba chupea ãdrãdãida crĩchãsidãa. Maã bẽrã jãba zaquera doeda ðãsidãa ancla nocoarebemada doeda ðãbãda quĩrãca.³¹ Baribãrã Pauloba sordaorã boroa, idji sordaorãa bida jarasia:

–Jããgãrãda barcode panenaéãrã bãrãra poya ãdrãdãeã.–

³² Maã carea sordaorãba jãba zaque jã ðã jãcarara tãtasidãa. Ara maãda jãba zaquera pusaba edesia.

³³ ãsãboãde Pauloba jũmarãda ne codãmãrãeã jarasia:

–Dãdji sãwãnida adua panã bẽrã domia umé bãrãra ne codãé panãa.³⁴ Mãa bedea ðjãburiaya ne codãmãrãeã. Mãwã cacua ãbãa ðeãdã poya ãdrãdã carea. Ni abãlda cãrẽ sida sãwãnaeã.–^{††}

³⁵ Mãwã jarapeða Pauloba paãda jãwãde edapeða jũmarã quĩrãpita ãcõrẽa bia ðãada asia. Maãbe cõrãcuapeða cosia.³⁶ Maã unubãdãde jũmarãda sobiadapeða ne cosidãa.

[¶]27:16 Maã Claudara idjaba Cauda trã jarabadaa.

[§]27:17 Barcode wua ãtaa jira ðãbadada. Griego bedeade maãra ebuã ðãeã.

^{**}27:29 Isabe ãnadraida quĩrãã panasidãa. Griego bedeade maã bedeaba idjaba jara ðãa ãdji ãcõrẽrãa iwidisidãda isabe ãnadramãrãeã.

^{††}27:34 Ni abãlda cãrẽ sida sãwãnaeã. Griego bedeade ðã ðãa: “Bãrã budara ni abã bida aduãeã.”

³⁷ Dairāra barcode 276 panasidaa.††

³⁸ Ādjirā jāwūānapeda trigoda pusade bātacuasidaa barcora wēsaara ūmemārēā.

³⁹ Ānadrāsīde ādjirāba ējūāda unusidaa baribara cawadaé basia sāma panada. Mañ ējūāne jogaada basia ība bara bāda. Crīchāsīdaa poyadibara, barcora mama poabidida. ⁴⁰ Mañ bēra āncīla jācarara tacadapeda pusade jūma amesidaa. Idjāba barco bia ededi carea dji peratabari jā bādada ērāsīdaa. Mañbe nocoarebema wua āta jira bābadara eubarīsīdaa nāūrāba ībādaa edemārēā.

⁴¹ Baribara barco quēbara īchitade poa nūmepeda poya nocoāda wāé basia. Māwā bāde pusaba jīāwē nūmāba barco ādaura āri wāsia.

⁴² Mañne sordaorāba preso bēara beadida crīchāsīdaa doyya ū wānapeda mīrū wārānamārēā. ⁴³ Baribara sordaorā boroba Paulora ēdra bā quīrīā basia. Mañ bēra idu quenabīé basia, ātebāra jūma dji ūbi cawa bēada nārā daīdu tēūbicusia doyya wānamārēā.

⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne bēada ārā wābisīa. Māwā jūmarāda drua bia jūēsīdaa.

Malta morrode duanana

28 Drua jūēpedadacarea dairāba cawāsīdaa mañ morrora Malta abadada. ² Mamabemarāba dairāra bio bia edasīdaa. Cue ze nūma bēra idjāba cūrāsa nūma bēra ādjirāba tabāda cajērānapeda coa nūmasīdaa. Mañbe dairāa jarasīdaa tabā cāne zedamārēā. ³ Pauloba bacuru pōāsada jara pepeda tabā uruādaa bātacua basia. Mañne jāwārlā carea dama arada ēdrāsīa. Mañba Paulo jāwāde ca jira bēsia. ⁴ Mañ damaba Paulo jāwāde ca jira

bā unusīdade morrodebemarāba ara ādjiduba jara duanesīa: “;Jāā ēberāra mīā beadaa! Pusadeba ēdrādamīna dadji ācōrēwērā Jīpa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai bābiēa.”

⁵ Mañne Pauloba damara tabādaa jīāpetatasīa. Idjira cārē sīda sāwāé basia. ⁶ Jūmarāba acā duanasīa Paulora ogoroi cawaya wa cawaēne beui cawaya, baribara māwā dārā acā panane Paulora ni maārī bīda bié bēé basia. Mañ bēra ādjirāba dewara crīchada edadapeda jarasīdaa Paulora ācōrēda.

⁷ Mañ morrode dji borora Publio abadjīdaa. Mañ Publioba dairā duana caita ējūāda erobasīa. Idjīa dairāra idji dede ewari ūbea bio bia edasīa. ⁸ Māwā panane Publio zezara amīne bā bēra idjāba cāwa nūma bēra cādade basīa. Mañne Pauloba idjira acāde wāsīa. Ācōrēa iwīdīpeda idjī jāwara ārā bāpeda biabisīa. ⁹ Mañ carea dewarārā cacua bié bēada zedapeda Pauloba biabisīa. ¹⁰ Mañ ēberārāba dairāra dji dromarā quīrāca bia osīdaa. Wayacusa barcode bādosīdade daiba neé pananara ādjirāba jūma diasīdaa.

Romane jūēpedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandrīadebemada basīa. Doīdaa bēra mañ barcora āyā wāé basīa. Jedeco ūbea bādacarea dairāra mañ barcode wāsīdaa. Dji barco quēbāde ādji ācōrē zaca bēada umē o erobasīa: aba Cāstor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.†† ¹² Wābādade Siracusa purude wībarīsīdaa. Ewari ūbea mama panasīdaa. ¹³ Mamaāba pusa icawa wānane Regio purude wībarīsīdaa. Nurēma wānane nāūrāra ādaureba

††27:37 276. Griego bedeadē ācāra cartade 76 bā bā.

††28:11 Ācāra traduccīōne “Dioscuros” bā bā. Mañba jara bā mañ umēbema ācōrēda mīguiso basīda. Mañ ewarīde ēberārāba ādji ācōrēda barco quēbāde obadjīdaa.

ta nūma bēra ewari uméne Puteoli purude jūesidaa. ¹⁴Mama dairāba djabarāda ḄCARḄ unusidaa. Ādjirāba dairāa jarasidaa ādji ume domia aba pananamārēā.

Mamaaba Roma purudaa jirūba wāsidaa. ¹⁵Djabarā Romanebemaba dai wābada ūrisidade audiabari de zesidaa. ḄCARḄada Apio purudaa zesidaa idjaba ḄCARḄada Tres Taberna purudaa zesidaa. Pauloba ādjirā unuside Ācōrēa bia bedeasia. Ādjirā carea ḄASRIDASIA. ¹⁶Romane jūepedadacarea sordaorā boroba preso beara idji boroa diasia. ^{§§}Idjia Paulora iduba bebisia. Sordaoda ababe ḄASIA idji waga bamārēā.

Pauloba Romane bea judiorāa jarada

¹⁷Ewari ūbea badacarea Pauloba judiorā dji droma bea Romanebemada trābisia. Jūma ābaa dji jaresidade Pauloba jarasia:

–Djabarā, māra JerusaleḄneba preso enesidaa. Judiorāa bié oé ḄASIA. Idjaba dadi drōā naēnabemaba obada sida bié bedeae ḄASIA. Māwāmīna judiorāba māra jidadapeḄa romanorā jḄwaeda ḄASIDA. ¹⁸Romanorāba māla bio iwidisidade cawasidaa māra beacara panada cadjirua oé ḄA bēra. MaḄne māra ēdra ḄA quiriā panasidaa. ¹⁹BaribARḄ judiorāba maḄgARA bia ūrīnaé basia. MaḄ carea māla iwidisia Romanebema boroba māra cawa omārēā. Māla māwā osia ēdrai carea. Mā purura dji boro quirāpita bié jara quiriāeā. ²⁰MaḄ bēra māla bārāra unu quiriā ḄASIA bārā ume bedeai carea. Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara

jūma israelerāba jḄa panla.* Idji carea māra nāwā carenaba jḄ ḄLA.–

²¹MaḄne ādjirāba jarasidaa:

–Judeadebemarāba dairāa badebema cartada diabuedae panla. Dadi djabarā judiorā ni abalda jāmaaba zeé ḄLA badebema bié jara carea. ²²BaribARḄ dairāba cawa panla jūma druaza maḄ crīcha djiwididebemada bié bedeapanada. MaḄ carea ūri quiriā panla bla sāvā crīcha ḄADA.–

²³MaḄne ādjirāba ewarida ḄASIDA. MaḄ ewari jūeside ēberārāda zocārā Paulo ḄMAA zesidaa. Diapedalaba aba quewara Pauloba bedeae ḄASIA Ācōrēba ēberārā pe eroḄadebemada. Ācōrēba Moisea diada leydeba, Ācōrēneba bedeabadaba Ḅapedadadeba bida jaradia ḄASIA Jesuda iḄānamārēā.

²⁴Pauloba jaradara ḄCARḄABA iḄāsidaa, baribARḄ ḄCARḄABA iḄānaé basia. ²⁵MaḄ bēra caicayadapeḄa wābARḄḄADA basia. MaḄne Pauloba nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba bārā drōāenabemarāa wārā bedeada Ācōrēneba bedeabari Isaiadeba nāwā jarasia:

²⁶NaḄ purua nāwā jarade wādua:

Bārāba ūri panmīna cawadaeā. Bio unu panmīna cawadaeā.

²⁷Ādjirāba sodeba poya cawadaeā, ūri quiriānaeā idjaba unu quiriānaeā.

Māwā beadaebara ādjirāba unucasidaa, ūricasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

MaḄbe mā iḄānapeda māla ādjirāra biabicasia.†

²⁸JāḄbe cawadadua: Ācōrēba dadi ēdra edaidebema jara beara judiorāeāma dia-bueya. ĀdjirābARḄ bia ūrīna.–

§§28:16 Preso beara idji boroa diasia. Griego bedeade ḄCARḄ cartade maḄra neāa.

*28:20 Griego bedeade maḄba idjaba jara ḄLA: “Māla iḄa ḄLA beudarāra lrēbadida jūma israelerāba iḄa panla quirāca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8.

†28:27 Isaiā 6:9-10.

²⁹Pauloba māvā jaraside judiorāra āduḅa caicaya duanada āyā wāḅarasiḅaa.‡

³⁰Māvānacarea Paulora poa umé Romane ḅasia. Idji ḅa debari paratada djibaría diabadjia. Idji acade wāḅadara

jūma bia edabadjia. ³¹Idjia beḅeabadjia Ācōrēḅa ēberārā pe eroḅḅeḅemada idjaba dadji Boro Jesucritoḅeḅemada eḅuda jaradiabadjia. Maḅne ni abaḅba mīā sēnaca basía.

‡28:29 Griego beḅeade ḅarar cartade maḅ versícultura neéa.

ROMANO

CARTA PAULOBA BADA DJABARĀ ROMANEHEMA ITEA

Poa 56are Pauloba naļ cartada djabarā Roma puruḍebema itea ḅasia. Roma puruḍaa wāé ḅada bēra cartara ḅasia idjidebemada cawadamārēā. Jerusaleḅnaa wāi naēna Corinto puruḍeba diabuesica ḅla (Hecho 20:1-3).

Roma puruḍe djabarā judiorāda, judiorāé sida barasiasia. Judiorāba Ācōrēba Moisea diada leyra ēpē panabadjidāa baribarḅa judiorāēba ēpēnaca basia. Maļ bēra Pauloba naļ crīcha dromada Romano 1:16-17de ḅasia: “Māra peracaa beḍea bia Jesucritodebemada jaradijai carea, maļ beḍea ijāḅadara Ācōrēba idji ḅlaḅeḅba jūma ēdḅa edabari bēra; judiorāda, judiorāé sida. Maļ beḍea biadeba Ācōrēba cawabi ḅla sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ijāsira māwā unubaria.”

Pauloba naārā ḅasia judiorāba, judiorāé bida cadjirua obada carea Ācōrēba cawa oida (1:18ḅeba aba 3:20ḅaa). Maļare ḅasia Ācōrēba idji biadeba Jesucrito ijāḅadarā jipa unu ḅleḅebemada (3:21neba aba 5:21naa). Maļare ḅasia Ācōrēba Jesucrito ijā ḅeara idji Jaureḍeba ara idji itea bia ḅlbarida (6:1neba aba 8:39ḅaa). Maļare ḅasia zocārā judiorāba Jesucritora ijānaé panamīna ewari aba ijānida (9:1neba aba 11:36ḅaa). Maļare ḅasia sāwā dadjirāra jipa nībaḅida panḅa (12:1neba aba 15:13ḅaa). Jirūare ḅasia España druadaa wāi naēna djabarā Romanebemada acḅe wā quīrīā ḅada (15:14-28). Pauloba jirūare ḅadara 16:1-27de ḅla.

Naļ cartade Pauloba naārā ḅlaḅa

1 Māra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrēba māra edasia Jesucritoba diabuedada ḅamārēā idjaba ḅasia beḍea bia Ācōrēnebemada jaradiade wāmārēā.

²Maļ beḍea biara Ācōrēba naēnaeḅa diai jarasia. Idjideba beḅeabadarāba maļra Idji Bedeade ḅasidaa. ³⁻⁴Maļ beḍea biara idji Warradebema. Idji Warra dadjirā Boro Jesucritora naļ djarade Israeldeḅema boro Davideba zedaa. Baribarḅa idji beu ḅadada ḅrēbaside Ācōrē Jaureba unubisia Ācōrē Warra ḅlaḅa ḅada.

⁵Jesucritodeba Ācōrēba māra ḅasia idjia diabuedada ḅamārēā. Idji biadeba māwā ḅasia jūma druazabemaba Jesucritoda ijānamārēā, idji beḅeada ijā oḅamārēā, idjaba idjida bia jaradamārēā. ⁶Bārā sida Ācōrēba trāsia Jesucrito itea beadamārēā.

⁷Mā naļ cartara ḅlbarāa jūma Romaneḅema djabarā itea. Ācōrēba bārāra quīrīā ḅla idjaba trāsia idji ēberārāda beadamārēā. Mā quīrīā ḅla dadjirā Zeza Ācōrēba dadjirā Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ḅai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wā quīrīā ḅada

⁸Naārā māra jaraya: Jesucritodeba māra jūma bārā carea Ācōrēba bia ḅlada abaria bārāba Jesucrito ijā pananebemada druazabemaba beḅea panḅa bēra. ⁹Ācōrēba quīrīā ḅlra jūma mā sodeba o ḅla beḅea bia idji Warradebemada jaradia ḅla bēra. Idjia cawa ḅla mā iwidiḅarḅa bārā carea iwidiḅarida. ¹⁰Mā iwidiḅaria idjia quīrīā ḅlbarḅa māra idu bārā acḅe wābimārēā. ¹¹Wārāda mā bārāra unu quīrīā ḅla Ācōrē Jaureḍeba carebai carea. Māwā bārāra zarea beḅa. ¹²Mā quīrīā ḅla dadjirāba abarica

Crito ijā pananeba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarā, mīa quīrīā ɓla bārāba cawadida wārāda ɓarima zocārā bārāmaa wāida crīcha ɓabarida. Baribarɔ wadībida poya wāé ɓla. Bārāmaa wā quīrīā ɓla mīa jaradia ɓadeba jāmabemarāba Jesucritoda ijānamārēā dewara druaɓebemarāba ijāpedada quīrāca. ¹⁴⁻¹⁵ Mīa bedeā bia Jesucritodebemada jūmarāa jaradiaida ɓla. Ne cawa ɓea, ne adua queɓea, carta cawa ɓea, carta adua ɓea bida jaradiaida ɓla.[¶] Mañ carea bārā Romanebemarāa bida jaradiaɓe wā quīrīā ɓla.

¹⁶ Mīra peracaa bedeā bia Jesucritodebemada jaradiai carea, mañ bedeā ijāɓɓlara Ācōrēba idji ɓɓadeba jūma ēdrɔ edabari bērā; judiorāda, judiorāé sida.[§] ¹⁷ Mañ bedeā biadeba Ācōrēba cawabi ɓla sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ijāsira māwā unubaria. Ācōrē Bedeade nāwā ɓɓ ɓla: Ācōrē quīrāpita jipa ɓara idji ijā ɓadeba zocai ɓaya.^{**}

Ēberārā Ācōrē quīrāpita bedeade pananebema

¹⁸ Ācōrēba bajāneba cawabi ɓla cadjirua o ɓeara, jipaé ɓea sida idji quīrūɓideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o pananeba wārā bedeara idu cawabiɓacaa. ¹⁹ Ācōrēnebema poya cawaida ɓara ādjirāba bio cawa panla, idjia cawabi ɓla bērā. ²⁰ Nañ ējūā oɓadeba ātaa Ācōrē ununacadebemada ēberārāba ebuda unubadaa. Idjia oɓa aɓ pananeba cawa panla idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya

o ɓada. Mañ carea cadjirua o ɓeaba poya jaradaéa Ācōrē adua panɓ bērā bedeade panléda. ²¹ Ādjirāba Ācōrēra cawa panasidamīna idjia bia bedeadaé basia idjaba bia ɓada adaé basia. Ātebarɔ crīcha neé ɓea quīrāca crīcha panesidaa. Māwā ādji crīchara bié ɓepeɓa pāimane panesidaa. ²² Ādjirāba crīcha cawa ɓeada asidamīna crīcha neé ɓesia. ²³ Ācōrē beuca bia quiruda igarasidaa. Mañbe dadji beuida ɓa zaca ɓada oɓapeɓa mañgāa bia bedeā panesidaa. Ībana za quīrāca, animarā jirū quīmārē ɓea za quīrāca, idjaba jāne wābada animarā za quīrāca oɓapeɓa mañgāa bia bedeā panesidaa.

²⁴ Mañ carea Ācōrēba iduaribisia ādji soba cadjirua o quīrīā ɓada oɓamārēā. Mañ bērā ādjirāba mīa perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrēda igarapeɓa sewadrɔ epē panesidaa. Ācōrēba ne jūmada oɓamīna idji cāyābara idjia oɓadrɔ epē panesidaa idjaba bia bedeā panesidaa. Baribarɔ dadjirāba ababe Ācōrēabarɔ ewariza bia bedeadaida panla. Bia ɓla māwā ɓaɓa.^{††}

²⁶ Ādjirāba sewada epēpedada bērā Ācōrēba iduaribisia mīa perada oɓamārēā. Wērāra umaquīrā ume ɓaɓa ɓada idu ɓapeɓa abarica wērā ume panesidaa. ²⁷ Ara mañ quīrāca umaquīrāra wērā ume ɓaɓa ɓada idu ɓapeɓa abarica umaquīrāda dji awuapeɓa mīa perada o panesidaa. Mañ cadjirua o panɓ carea Ācōrēba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida ɓa quīrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrēra igarapeɓada bērā idjia iduaribisia crīcha

[¶]1:14-15 *Ne cawa ɓea, ne adua queɓea.* Griego bedeade ɓɓ ɓla “griegorāa idjaba āɓbemarāa.”

[§]1:16 *Judiorāda, judiorāé sida.* Griego bedeade nāwā ɓɓ ɓla: “Naārā judiorāda, mañare judiorāé sida.”

^{**}1:17 Habacuc 2:4.

^{††}1:25 *Bia ɓla māwā ɓaɓa.* Griego bedeade ɓɓ ɓla: “Amén.”

cadjiruada epēnapeda mīā oié beada o pananamārēā. ²⁹Ne jūma cadjiruada obadaa. Mīā peraida bāda obadaa, ne jūma awuabadaa, djārāra bié obadaa, djārāba eroḅa carea bié crīchabadaa, mīā beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa, djārā bié jarabadaa, idjaba nēbara obadaa. ³⁰Djārā ēcarraare bié bedeabadaa, Ācōrēra quīrāmbadaa, idjaba djārā quīrāpita bié bedeabadaa. Ādjirāra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā bié odi carea jarabadaa. Ādji djibari bedeara ijānāca. ³¹CAWATA zarea bea. Ādjia beada bapedadara odāca. Quīrā neé bea, ādji bié odara quīrādoadāca idjaba djārāra quīrā djuburiadāca.†† ³²Ādjirāba bio cawa panā Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida.¶¶ ^{¶¶}Baribara ara māwā o nīna idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua obadae bia crīchabadaa.

Ācōrēba cawa oidebema

2 Maḅba ni abaḅba crīchaié bā Ācōrē quīrāpita bedeade bāēda. Dji jipaara o bāda a bā bida māwā crīchaié bā. Djārāba cadjirua o bāda jarabaraē ara idjida jara bā, idjia bida abari quīrāca obari bēra. ²Dadjirāba cawa panā jūma cadjirua o beara Ācōrēba jipa cawa obarida. ³Maḅ bēra djārāba cadjirua o bāda abaḅba jaraibara, baribara abarica o bābāra, idjia crīchaié bā Ācōrēba cawa oēda. ⁴Māwā crīcha bāba igara bā Ācōrēba quīrā djuburia bādebe-mada, jūma droa bādebe-mada, idjaba cadjirua oda isabe cawa ocadebemada. Idjia adua bā Ācōrēba māwā bio quīrā djuburia bāda cadjiruada igarapeda idji-maa zemārēā.

⁵Baribara CAWATA zarea bā bēra idjia cadjiruada igarāca Ācōrēma ze amaaba. Maḅ carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quīrūbideba wetara cawa oya. Maḅ ewaride Ācōrēba unubiya sāwā jūmarāda jipa cawa oida. ⁶Idjia jūmarāa diaya ādjia opedada quīrāca. ⁷ACATA biada o panā Ācōrēba ādjida bia unumārēā, bia jaramārēā, idjaba ewariza idji ume zocai bāmārēā. Maḅ ēberārāra Ācōrēba wārāda bāya ewariza idji ume zocai pananamārēā. ⁸Baribara ACATA crīcha bié bādeba djārā cāyābara biara beadi carea jarabadaa. Maḅ bēra wārā bedeara ijā quīrānāca idjaba cadjiruada obadaa. Maḅ ēberārāra Ācōrēba idji quīrūbideba bio cawa oya. ⁹Idjia cawa obaraē jūma cadjirua o beara bia mīga beadia idjaba sopua beadia. Judiorāda, judiorāē sida māwā beadia.†† ¹⁰Baribara jūma bia o beara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai bāya. Judiorāda, judiorāē sida māwā oya. ¹¹Ācōrēba ēberārāra jūmaena abari quīrāca jipa cawa oya.

¹²Ācōrēba Moisea diada ley adua be-aba cadjiruara obada bēra maḅ leyra adua panāmīna Ācōrēba cawa oya. Idjaba maḅ ley cawa beaba cadjiru-ara obada bēra Ācōrēba ara maḅ leydeba cawa oya. ¹³Ley ūrī panāneba ēberārāra Ācōrē quīrāpita jipa beaē, ātebāra ijā o panāneba Ācōrē quīrāpita jipa bea. ¹⁴Judiorāēba maḅ leyra adua panāmīna ādji crīchadeba maḅ leyba jara bā quīrāca edaude obadaa. Māwā unubibadaa biada, cadjirua sida cawa panāda. ¹⁵Ara ādjia o panāneba unubi panā maḅ leyba jara bāra sodeba cawa panāda. Ādji crīchade cawa panā biada wa cadjiruada o panāda,

††1:31 Ādji bié odara quīrādoadāca. Griego bedeade ebuḅa bāēā.

¶¶1:32 Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida. Griego bedeade nāwā bā bā: “Ācōrēba jara bācārīa māwā o beara beudīda panāda.”

††2:9 Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeade nāwā bā bā: “Naārā judiorāda, maḅare judiorāē sida.”

bedeade panlda wa bedeade panléda.
¹⁶ Jūmarāba ādji sode mērā eropanlra
 Ācōrēba cawa oi ewaride Jesucritodeba
 cawa oya. Māwāya bedeade bia māla jara-
 dia ḅaba jara ḅa quīrāca.

Ācōrēba Moisea diada leydeba judiorāra jipa ḅeadaēa

¹⁷ Bārā judiorāba dji biarāana abadaa.
 Ācōrēra biara cawa panlana abadaa.
 Crīcha panla ēdrādida Ācōrēba Moi-
 sea diada leyra cawa panl bēra. ¹⁸ Mañ
 leyra eropanl bēra cawa panla Ācōrēba
 cārēda quīrīā ḅada idjaba cārēda jipa
 ḅada. ¹⁹ Bārāba crīcha panla Ācōrē
 adua ḅearāa poya bia jaradia pananida
 dauberrea ḅea jipa edebada quīrāca,
 pāimane ḅea ḅnaanaa edebada quīrāca.
²⁰ Ācōrēba Moisea diada leyra eropanl
 bēra crīcha panla jūma necawaada
 eropanlada idjaba wārā bedeade sida
 cawa panlada. Mañ bēra crīcha panla
 crīcha neē ḅearāa, wadi bio adua ḅearāa
 bida poya jaradia pananida. ²¹ Bārāba
 dewararāa jaradia panlḅarḅa, ¿cārē
 cārēā ara bāduba jaradiadaē? Bārāba
 jardiabadaa ne drlacara ḅada. Baribḅarḅa
 bārāra ne drḅabadaa. ²² Bārāba jara-
 diabadaa daunemacara ḅada. Baribḅarḅa
 bārāra daunemabadaa. Bārāba quīrīā-
 naca jḅwaba oda ācōrēa bia bedeade.
 Baribḅarḅa jḅwaba oda ācōrē dedebema
 nebiada drḅabadaa. ²³ Ācōrēba Moisea
 diada leyra bārāba bio cawa panlana
 abadaa. Baribḅarḅa mañ leyba jara ḅa
 ijānaē panl bēra, bārā carea dewararāba
 Ācōrēnebemada biē bedeabadaa. ²⁴ Mañ
 carea Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅaa: “Ju-
 diorāēba Ācōrēra biē jarabadaa bārāba
 biē obada carea.”*

²⁵ Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba
 ijā osidara, bārā cacua wēāgodada
 bia ḅla Ācōrē ēberārā bēra. Baribḅarḅa
 mañ leyra ijā odaēḅarḅa, bārāra Ācōrē
 quīrāpita cacua wēāgoē ḅea quīrāca
 panla.† ²⁶ Mañne judioēba mañ leyra
 ijā o ḅḅarḅa, cacua wēāgoē ḅamīna
 Ācōrē quīrāpita cacua wēāgo ḅa quīrāca
 ḅla. ²⁷ Bārā judiorāra cacua wēāgob-
 adaa unubidi carea Ācōrē ēberārāda.
 Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda
 cawa panla. Baribḅarḅa mañ leyra ijā
 odaē panla. Mañ bēra cacua wēāgoē
 ḅaba mañ leyda ijā oibḅarḅa, cawabiya
 bārāra judiorāmīna bedeade panlda.
²⁸ Judio arara ababe nañ djaradeba
 māwā ḅléa. Idjaba cacua wēāgoda arara
 nañ djaradebemaēa.‡ ²⁹ Āteḅarḅa
 sode jipa ḅara Ācōrēmaarā judio araa.
 Sode jipa ḅarḅara Ācōrēmaarā cacua
 wēāgoda araa. Ācōrē Jaureba māwā
 jipa ḅbaria.¶ ¹ Ācōrēba Moisea diada
 ley epē ḅḅeḅa jipa ḅaēa. Sode jipa ḅara
 ēberārāba bia jaradacamīna Ācōrēba
 bia jarabarā.

3 Māla māwā jara ḅa bēra bārāba
 crīcha panasica judiorā Ācōrē
 quīrāpita mācuaē ḅada. Crīcha panasi-
 cada cacua wēāgo ḅa sida mācuaē ḅada.
² Māwāēa. Ne zocārāneba judiorāra
 dji biarāa. Naārā māla jaraya māwā
 panlda Ācōrēba idji bedeade ādjirāa
 diada bēra. ³ Māwāmīna ḅarḅa
 ādjirānebemaba idji bedeade ijānaē
 basia. ¿Maḅḅa carea Ācōrēba oi
 jaradara oēca? ⁴ Māwāēa. Ācōrēba
 oi jaradara wārāda jūma oya. Ēberārāra
 jūmaena sewaida ḅeamīna Ācōrēra
 bedeade aba ḅla. Idji Bedeade nāwā
 ḅā ḅaa:

ḅla bedeade jūmarāba cawaḅia ḅla
 jara ḅara jipa ḅada;

*2:24 Isafā 52:5; Ezequiel 36:20-23.

†2:25 *Cacua wēāgoē ḅea.* Mañba jara ḅla: “Ācōrē ēberārāēa.”

‡2:28 *Judio araa idjaba cacua wēāgoda araa.* Mañba jara ḅla: “Ācōrē ēberārāa.”

¶2:29 Jeremia 4:4; Ezequiel 36:26-27.

abaalba ba bié jarabalađe ba cawabiya
bara jipa bada.[§]

⁵Maŕa bedeaya eberārā bedeabada
quīrāca. Ācala ba jarabadaa cadjirua
o panane Ācōrēra jipa bada ebuda
unubibadada. Maalne Ācōrēba cawa
oibala, idjira jipa bałēana abadaa.
¿Dji māwā jara panla cārēda jaradī?
¿Jaradica Ācōrēra jipa bałēda cadjirua
o beara cawa oi bēra? ⁶Wārāda
māwāe! Ācōrēda jipa bałēbara,
¿sāwā naļ ējūānebemarāra jipa cawa
ocasi? ⁷Ācala ba jarabadaa sewa o
panneba Ācōrēra sewa ocada ebuda
unubibadada. Crīchabadaa ādjia sewa o
pana carea eberārāba Ācōrēa auđuara
bia bedeada. Maļ bēra ādjimaarā
Ācōrēba cawa oié ba. ⁸Māwāra
¿dadjirāba auđuara cadjiruada odida
panca eberārāba Ācōrēa auđuara bia
bedeamārēa? Ācala ba ādji crīcha
cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā
jaradia panla. Māwā jara beara
Ācōrēba wārāda bié ba ba.

Eberā jipa bara neéa

⁹Maļ bēra ¿cārēda jaradī? ¿Jaradica
dai judiorāda dewarārā cāyābara biara
beada? ¡Māwāe! Maļ naļ cartade
cawabisia judiorāba, judiorāé bida
cadjiruara obadada. ¹⁰Maļglađebemada
Ācōrē Bedeade nāwā ba ba:
Eberā jipa bara ni aba bida neéa.

¹¹Ni abalba adua ba cārēda jipa ba ba.
Ni abalba Ācōrēra jalca.

¹²Jūmarāba Ācōrēra igarasidaa.
Jūmarāda Ācōrē quīrāpita bié
panesidaa.

Ni abalba biada ocaa. Bia o bara ni aba
bida neéa.**

¹³Ādjia cadjirua bedeabadara beuda
uria ewa nūma quīrāca ba. Ādji
iteba sewada obadaa.††

Ādjia jara panneba djārāra bié obadaa
damaba cabala quīrāca.‡‡

¹⁴Djārā quīrāma panneba ādji iteba bié
jarabadaa.¶¶

¹⁵Baridua carea miā beabadaa.

¹⁶Ādji wābađaza djārā bia pananada āri-
napeđa bia miğabibadaa.

¹⁷Djārā ume necai beadira adua
panla. §§

¹⁸Ni maārī bida Ācōrēra wayadaca.*

¹⁹Maļ bedeā Ācōrē leyde bara dji ley
ēpē beara jara ba. Māwā ni abalba
poya jaradaéa cadjirua neé ba. Maļ
leydeba cawa panla jūma naļ ējūānebe-
marāra Ācōrē quīrāpita bedeade panla.

²⁰Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ija
o bađeba ni abalba Ācōrē quīrāpita jipa
baéa. Maļ leyba cawabi ba dadjia cad-
jiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba eberārā jipa unubaria

²¹Baribala idira Ācōrēba cawabisia
maļ ley odaéne sāwā eberārāra jipa
unubarida. Ācōrēba Moisea diada
leyde idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba
bađeada cartade bida maļnebemada
ba ba. ²²Abalba Jesucritoda ijasira
Ācōrēba idjira jipa unubaria. Jesu
ijābađara idjia jūma māwā jipa
unubaria. Ni abalba quīrā awara
unucaa. ²³Wārāda jūmarāba cadjiruada
obadaa. Maļ bēra Ācōrē biya

§3:4 Salmo 51:4.

**3:12 Salmo 14:1-3.

††3:13 Salmo 5:9.

‡‡3:13 Salmo 140:3.

¶¶3:14 Salmo 10:7.

§§3:17 Isaía 59:7-8.

*3:18 Salmo 36:1.

quirudebemada ãi ðeaa. ²⁴ Baribara Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada ēdra ðada bēra. ²⁵ Ācōrēba Jesucritora ðasia cadjirua carea beumārēa. Dadjirā carea idji oara erozoasia. Mañ ijābdade Ācōrēba dadji cadjiruara quirādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beudaba cawabi ða Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito zeī naēna cadjirua opeðadara Ācōrēba jūma droa ðadeba cawa oé ðasia. ²⁶ Baribara idira Jesucritoðeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa cawa obaria. Mañ bēra Ācōrēba Jesu ijābdara jūma jipa unubaria. Māwā ebuða ða Ācōrēra ne jūmane jipa ðada.

²⁷ Mañ bēra ¿cārēa ara dadjidebemada bia bedeadī? Poya bia bedeadāeā. ¿Sāwāerā? Poya bia bedeadāeā, Ācōrēba Moisea diada ley ijā o pananeba idji quirāpita jipa panāe bēra, ātebara Jesu ijā pananeba dadjirāra idji quirāpita jipa panā. ²⁸ Dadjirāba jaradia panā Jesuda ijā panā bēra Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada ley ijā o pananeba dadjirāra idji quirāpita jipa beadacaa.

²⁹⁻³⁰ ¿Ācōrēra ababe judiorā Ācōrēca? ¿Idjira judiorāe Ācōrēca? Wārāda Ācōrēra ababara ða bēra idjaba judiorāe Ācōrēa. Idjia jūma Jesu ijābdara jipa unubaria. Cacua wēago ðeaba, cacua wēagoē ðea bida Jesuda ijāsīdara jipa unubaria. ³¹ Jesuda ijā panā bēra ¿Ācōrēba Moisea diada leyra igara panāca? Māwāeā, ātebara mañ leyba jara ðara obadaa.

Abrahaĭba Ācōrē ijāna

4 ¿Cārēda jaradi drōā naēnabema Abrahaĭnebemada? ¿Sāwā Ācōrēba jipa unusi? ² Abrahaĭba ne bia o ðadeba Ācōrē quirāpita jipa ðadabara, ara idjidebemada poya bia bedeacasia. Baribara wārā arada ni cārē sida oé basīa Ācōrē quirāpita bia bedei carea. ³ Ācōrē Bedeade nāwā jara ða: “Abrahaĭba Ācōrēra ijāsīa. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.” ⁴ Ababa trajuda oibara, idjia edabara bari edaeā, ātebara idji trajubari dji boroba diaya. ⁵ Baribara Ācōrē quirāpita jipa ðai carea ne oé ðaba Ācōrēda ijāibara, Ācōrēba mañ ēberāra jipa unuya. Cadjirua o ðeaba Ācōrēda ijāsīdara Ācōrēba jipa unubaria. ⁶ Ara mañ quirāca Daviba jarasia: Ācōrē quirāpita jipa ðai carea ne oé ðara Ācōrēba jipa unusira bio bia ðaya. ⁷ Nāwā jarasia: Ēberārāba Ācōrē ley ijā odaeā pananada idjaba cadjirua opeðadada Ācōrēba quirādoasira bio bia panania.

⁸ Ēberāba cadjirua oða carea Ācōrēba bedeade ðāeana aibara, mañ ēberāra bio bia ðaya.[‡]

⁹ Maĭba ¿ababe cacua wēago ðeadra bio bia pananica? ¿Cacua wēagoē ðea sida bio bia pananeāca? Daiba jarasīdaa Abrahaĭba Ācōrēra ijāna bēra Ācōrēba idjira jipa unusida. ¹⁰ Baribara ¿Ācōrēba idjira sāĭbe jipa unusi? ¿Jipa unusica idji cacua wēagoðacarea wa wēagoi naēna? Wārāda idji cacua wēagoi naēna Ācōrēba idjira jipa unusia. ¹¹ Abrahaĭba Ācōrēra ijāna bēra, cacua wēagoē ðadamīna Ācōrēba idjira jipa unusia. Mañ cawabi carea Abrahaĭba jirūare idji cacuara wēagosīa.[¶] Cacua wēagoē ðeaba Ācōrēda ijānibara, Abrahaĭra ād-

[†]4:3 Genesi 15:6.

[‡]4:8 Salmo 32:1-2.

[¶]4:11 Genesi capítulo 17.

jirã zezaa, abari quĩrãca ijã pananeba Ācõrẽba jipa unu ßa bẽrã. ¹²Idjaba Abrahãlba idji cacua wẽãgoi naẽna ijã ßada quĩrãca cacua wẽãgo ßeaba ijã nibarã Abrahãlra ãdjirã zezaa.

¹³Ācõrẽba Abrahãlã, idjideba zedi eberãrã bida nañ ejũara diayada asia. Baribarã mãwã jarãé basia Abrahãlba idji leyda ijã oda bẽrã. Ātebarã mãwã jarasia Abrahãlra jipa ununa bẽrã. Mãwã jipa unusia Abrahãlba idjida ijãna bẽrã. ¹⁴Ācõrẽba Moisea diaða ley ijã o ßeaba Ācõrẽba diai jaradara edabãdabara, dadji quĩrãbe Critora ijã panacasia idjaba Ācõrẽba diai jaradara edadaé bacasia. ¹⁵Mañ leydeba Ācõrẽba cawa oya. Wãrãda leyda neé badabara, dadjirãra mañ ley igarabada carea bedeade pananaé bacasia.

¹⁶Ācõrẽba diai jaradara dadjirãba edadia idjida ijã panã bẽrã. Ācõrẽba idji biadeba mañra bari dia ßa. Mañ bẽrã jũma Abrahãl eberãrãba mañra wãrãda edadia. Ācõrẽba Moisea diaða leydeba panãba Ācõrẽda ijã panãbarã mañra edadia. Baribarã ababe ãdjiabarã edadaéa, ãtebarã judiorãé bida Abrahãl quĩrãca Ācõrẽda ijã nibarã edadia. Mãwã Abrahãlra jũma dadjirã, dji Ācõrẽ ijã ße zezaa. ¹⁷Ācõrẽ Bedeade nãwã ßá ßa: “Mãa barã ßasia zocãrã puru ße zezaa ßamãrã.”[§] Wãrãda Ācõrẽ quĩrãpita Abrahãlra jũma dadjirã, dji Ācõrẽ ijã ße zezaa. Ācõrẽba beupedãdara ãrẽbabibaria idjaba ne neénebemada obaria. Ara mañ Ācõrẽda Abrahãlba ijã basia.

¹⁸Ācõrẽba nãwã jarasia: “Bãdeba yõbãdarãda zocãrã duanania.”^{**} Abrahãlba poya warra unuẽda cawa ßamãna ijãsia Ācõrẽba warra unubida idjia jarada quĩrãca. Mãwã ijã ßãdeba

zocãrã puru ße zezaa ßesia Ācõrẽba jarada quĩrãca. ¹⁹Warra unui carea jũmawãyã drõãda ßamãna Abrahãlba mañgara wadibida bio ijã basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa ßamãna Abrahãlba wadibida bio ijã basia. ²⁰Idjia ni maãrĩ bida crĩchaé basia Ācõrẽba diai jaradara diaéda. Ātebarã soðeba wãrãda bio ijã basia idjaba Ācõrẽba bia bedeabadjia. ²¹Idjia cawa basia Ācõrẽba oi jaradara wãrãda jũma poya oida. ²²Abrahãlba mãwã ijãna bẽrã Ācõrẽba jipa unusia.^{††} ²³Ācõrẽ Bedeade mãwã ßá ßa. Baribarã mañ bedeara ababe idjidebemada bedeade ßãéa. ²⁴Ātebarã dadjirãnebema sida bedeade ßa, dadjirãba ijã pananeba Ācõrẽba jipa unu ßa bẽrã. Ācõrẽba dadji Boro Jesura beu ßadada ãrẽbabisia. Ara mañ Ācõrẽda dadjirãba ijã panã. ²⁵Idjia Jesura ßasia dadjirã cadjirua carea beumãrẽã. Mañbe beu ßadada ãrẽbabisia dadjirãra idji quĩrãpita jipa ßa carea.

Jesudeba dadjirãra Ācõrẽ ume necai duanã

5 Jesucritoda ijã panã bẽrã Ācõrẽba dadjirãra jipa unu ßa. Mañ bẽrã dadjirã Boro Jesucritodeba Ācõrẽ ume necai duanã. ²Mañ awara Jesucrito ijã panã bẽrã Ācõrẽba idji biadeba dadjirãra ewariza carebaria. Idjaba ßasrida panã cawa panã bẽrã Ācõrẽ biya quĩruðebemada edadida. ³Mañ awara dadjirã bia mĩga panãne ßasrida panabadaa cawa panã bẽrã mañgãdeba biara droa cawadida. ⁴Mañ droa pananeba cawa panã Ācõrẽba dadjirãra bia unu ßada. Mañgãdeba cawa panã Ācõrẽ bia quĩruðebemada

§4:17 Genesi 17:5.

**4:18 Genesi 15:5.

††4:22 Genesi 15:6.

edađida. ⁵Małra sewaéa, átebłra wārada edađia. Māwā cawa panłła Ācōrēba idji Jaureda dadjirāa diađa bēra. Idji Jauređeba dadjirā sođe cawabi łła dadjirāra wārada bio quīrīā łada.

⁶Dadjirā cadjiruadebemada poya ēđrađaé panasidađe Ācōrēba łada ewaride Critora dadjirā dji cadjiruā carea beusia. ⁷Zarea łła ēberā jipa ł carea abalba ara idjida idu beabida. Āībērā ēberā bia carea abalba ara idjida idu beabiscada. ⁸Baribłra Ācōrēba dadjirāra bio quīrīā łada unubisia wadi cadjiruade panłne Critora dadjirā carea beuda bēra. ⁹Crito oa erozoadađeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu łła. Mał bēra Critodeba dadjirāra Ācōrēba cawa oiđebemada wārada ēđrađia. ¹⁰Dadjirā wađibiđa Ācōrē ume dji quīrūda beaside idji Warra beuđadeba dadjirāra idji ume bia łasia. Māwā dadjirāra wārada ēđrađia Critora zocai ł bēra. ¹¹Mał awara dadjirā Boro Jesucritođeba Ācōrē ume bia panł bēra idjiđeba Ācōrē ume łsrida panłla.

Adał idjaba Crito

¹²Ēberā abalđeba cadjiruara nał ējūāne zesia. Idjaba mał cadjiruadeba dadji beuđira zesia. Jūmarāba cadjiruada obada bēra beubadaa. ¹³Ācōrēba Moisea idji ley diai naēna ēberārāba nał ējūāne cadjiruara obadjiđaa. Baribłra mał ley neé bađa bēra jaraca basía ēberāba cadjiruā o panł carea beđeade panłda. ¹⁴Māwāmīna Adał ewarideba aba Moise ewaridaa ēberārāda beusidaa cadjiruara obadjiđa bēra. Baribłra Adałba cadjiruā ođa quīrāca ođaé basía. Adałba igarasia Ācōrēba idjā

ebuda jaradara baribłra ādjirāba māwā ođaé basía.

Adałneba jūmarāda bié panena quīrāca dji zeida bađadeba jūmarāda poya bia panesidaa. ¹⁵⁻¹⁶Wārada ēberā abalba cadjiruā ođa carea jūmarāda beusidaa. Baribłra ēberā abalđeba Ācōrēba idji biadeba zocai bađa bari diasia jūmarāda zocai beadamārēa. ¹⁷Jesucritoba idji biadeba dadjirā itea ođara Adałba cadjiruā ođadeba zeđa cāyābara łłłara łła. Mał bēra Ācōrēba bari dia łłra Adałba cadjiruā ođadeba zeđa quīrāca łłéa. Mał awara Adałba cadjiruā ababe ođa carea Ācōrēba cawa opeđa jūmarāda beđeade panłana asia. Baribłra ēberārāba cadjiruada zocārā opeđadamīna Ācōrēba ni cārē sida obiéne idji biadeba ādjirāra jipa unubaria. ¹⁷Wārada ēberā abalba cadjiruā ođadeba jūmarāda beubadaa. Baribłra dewara ēberāda łła, Jesucritoda. Idjiđeba Ācōrēba ni cārē sida obiéne ēberārāra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Ācōrēba māwā erołara Jesucritođeba ewariza idji ume zocai panania.

¹⁸Wārada ēberā abalba cadjiruā ođa carea Ācōrēba cawa opeđa jūmarāda beđeade panłana asia. Idjaba ēberā abalba jipa ođa carea Ācōrēba jūmarāda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamārēa. ¹⁹Wārada ēberā abalba Ācōrēba jaradara ija ođaé bēra zocārā ēberāra dji cadjiruārāda panesidaa. Idjaba ēberā abalba jūma ija ođa bēra zocārā ēberāra Ācōrēba jipa unuya.

²⁰Ācōrēba Moisea idji leyra diasia ēberārāba cawadamārēā cadjiruara zocārā obadada. Baribłra ēberārāba cadjiruara biara osidađe Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiasia.

‡‡5:14 Griego beđeade nāwā łł łła: “Adałra dji zeida bađa quīrāca łasia.”

¶¶5:15-16 *Jūmarā*. Griego beđeade łł łła “zocārā.”

²¹ Wārāda ēberārāba cadjiruada obada bēra beubadaa. Baribara Ācōrēba idji biadeba ēberārāra jipa unubaria dadjirā Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamārēa.

Cadjiruadebema ēdrapedada

6 ¿Mañnebemada sāwā crīcha panā? ¿Dadjirāra wadibida cadjiruade nībadica Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djaburiamārēa? ² ¿Wārāda māwā odié panā! Dadjirāra cadjiruadebemada beusidaa. Mañ bēra ¿sāwā cadjiruade nībadi? ³⁻⁴ Bārāba cawa panā borocuesidada unubisidada Crito ume ābaa panāda. Māwā unubisidada idji ume beusidada idjaba jousidada. Mañbe dadjirā Zeza Ācōrēba idji lāla waiāla badeba Crito ārēbabida quīrāca dadjirā sida ārēbabisia zocai bai djiwidide nībadamārēa.

⁵ Dadjirāra Crito ume beusida bēra idji ārēbada quīrāca zocai bai djiwidide nībadia. ⁶ Dadjirāba cawa panā dadji crīcha drōāra beusida Crito ume crude cachida quīrāca. Māwābāra dadjirā crīcha drōāba nañ cacuaba cadjirua o quīrā bāda waa poya obiēa. Dadjirāra waa cadjirua nezocarāēa. ⁷ Wārāda abaada Crito ume ābaa beusibara, cadjiruadebemada ēdrasia.^{§§}

⁸ Dadjirāra Crito ume ābaa beupedada bēra ijā panā idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirāba cawa panā Critora beu badada ārēbada bēra waa beuēda. Beuba idjira waa poyaēa. ¹⁰ Crito bārima āba beudaba jūma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuēa ātebāra Ācōrē itea zocai bāla. ¹¹ Ara mañ quīrāca cawadida panā bārāra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirā Boro Jesudeba Ācōrē itea zocai panāda.

¹² Mañ bēra cadjiruara idu bārā boro babirānada. Māwā bārā cacua beuida bāba cadjirua o quīrā bāda odaēa. ¹³ Bārā cacuaa idu cadjiruara obirānada. Ātebāra ara bādjida Ācōrēa diadada. Bārāra cadjiruade beu pananada Ācōrē itea zocai panesidāa. Mañ bēra bārā cacuada Ācōrēa diadada jipa odi carea. ¹⁴ Ācōrēba idji biadeba bārāra ēdra bāda bēra idjaba Ācōrēba Moisea diada leydeba panāē bēra, cadjiruara bārā boroda baiē bāla.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Mañnebemada sāwā crīcha panā? Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ēdra edada bēra idjaba dadjirāra Moisea diada leydeba panāē bēra ¿cadjiruada odiada panāca? ¿Māwāēa! ¹⁶ Bārāba cawa panā ara bādjida djārā nezocada beadi carea diaēibara, dji boroba jarabāra jūma ijā odiada panā. Ara mañ quīrāca bārāba cadjiruara bārā boroda bābāra, cadjiruara odapeda beudia. Baribara Ācōrēda bārā boroda bābāra, idji bedea ijā obdade jipa nībadia. ¹⁷ Naēna bārāra cadjirua nezocarā basā. Baribara jūma Ācōrēnebema jaradiapedadara soēba ijā o panā bēra māla Ācōrēa bia bāda abaria. ¹⁸ Bārāra cadjiruadebemada ēdrapeda Ācōrē nezocarāda panesidāa jipa odi carea.

¹⁹ Māla māwā nezocadebemada bedea bāla nañ crīchada jaradiāi carea. Ara bādjideba cawadida zarea bā bēra māwā jaradia bāla. Wārāda naēna bārāba ara bādjida bāsidaa cadjirua nezocada beadi carea. Māwā bārāba mīā peraidēbemada, jūma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidāa. Baribara idira Ācōrē nezocarā bēra ara bādjida bādadua jipa odi carea. Māwābāra Ācōrē itea bia beadia.

§§6:7 *Cadjiruadebemada ēdrasia*. Griego bedede mañba idjaba jara bāla: “Cadjirua o bādebemada Ācōrēba jipa bāsia.”

²⁰ Bārāra cadjirua nezocarā baside jipa odida crīchadaa basía. ²¹ Baribara cadjirua o pananeba ¿cārē biada edasida? ¿Māwā o panana carea idira quírā pera panléca? Cadjirua o panā carea ēberārāra beudía. ²² Idira bārāra cadjiruadebemada ēdrapedada bērá Ācōrē nezocada panesidaa. Māwā bārāra Ācōrē itea bia panesidaa. Mañ bērá idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wārāda cadjirua o panā carea ēberārāra beudía. Baribara dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrēba ewariza zocai baida bari dia bla.

Miā amacara panā leydeba Pauloba jaradiada

7 Djabarā, Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panā bērá mañ leydeba mña bārāa bedeaya. Bārāba cawa panā ababe zocai pananebāra dadjirāra mañ leydeba panāda. ²⁻³ Nañ quírāca bla. Mañ leyba jara bla wērā quima bara bāra idji quima zocai bāde idji ume baida bāda. Idji quima wādī zocai bāde mañ wērāba dewara umaquírāda edaibāra, leyba jara bla wērāra daunemasida. Baribara idji quimada beusira wērāra idji quima ume baida bā leydebemada ēdrasia. Mañne idjia dewara umaquírāda edaibāra, daunemaé bla.

⁴ Djabarā, ara mañ quírāca Crito beudadeba bārāra Ācōrēba Moisea diada leydebemada beusidaa. Māwā dewaradeba poya panania. Idira bārāra Crito dji ārebadaea. Idjideba panā bērá Ācōrē itea poya bia odia. ⁵ Dadjirāra nañ djaraba o quírā bādeba nībasidade Ācōrēba Moisea diada leyba jara bā carea wetara cadjiruada o quírāsidaa. Mañne cadjirua o panā carea beudida

panasidaa.* ⁶ Baribara Ācōrēba Moisea diada leydeba pananada dadjirāra ēdrāsidaa. Mañ leydebemada beusida bērá idira Ācōrēra idji Jauredeba epēnia. Waa crīchadaea Moiseba bāda leydeba epēnida.

Cadjirua o quírā bādebeba

⁷ ¿Mañnebemada sāwā crīcha panā? ¿Ācōrēba Moisea diada leyra cadjiruaca? ¿Māwāea! Mañ ley neé badabara mña adua bacasía cārēda cadjiruada. Mañ leyba djārānera awuarāduada adaébara, mña djārāne awuaira cadjiruada adua bacasía.[†]

⁸ Baribara awuarāduada ada bērá cadjirua o quírā bādeba mña ne jūmada wetara awuasia. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neé badabara wetara cadjiruara o quírāea bacasía.[‡] ⁹ Naēna mañ ley adua baside mñra necai bābadjia. Baribara cawaside mña cadjiruada o quírāsia. Mañbe cadjirua carea beuida basia. ¹⁰ Mañ ley ijā o bādeba mñra Ācōrē ume ewariza zocai baida basia. Baribara oca bērá mañ leyba cawabisia mñra beuida bāda. ¹¹ Mañ leyba jara bā carea mña cadjiruada wetara o quírāsia. Mañbe cadjiruaba mñra cūrūgasia crīchamārēa mañ leydeba jipa baida. Baribara ijā oca bērá beuida basia.

¹² Wārāda mañ leyra Ācōrēna. Mañ leyba jara bāra jūma bio bia bla, jipa bla, idjaba aride bla. ¹³ Māwāra ¿ley bia bāba mñra beubisica? ¿Māwāea! Atebāra cadjirua o bā carea mñra māwā beuida basia. Mña cadjirua o bā carea mañ ley bia bāba jara bla mñra beuida bāda. Māwā ebuā bla cadjiruara sāwābāra

*7:5 *Beudida panasidaa.* Griego bedeadē nāwā bā bla: “Beudira zau panasidaa.”

†7:7 Exodo 20:17.

‡7:8 *Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neé badabara wetara cadjiruara o quírāea bacasía.* Griego bedeadē nāwā bā bla: “Ley neēne cadjiruara beusia.”

ɓɓaɗa. M̄la cadjirua o ɓara wārāda bio cadjirua ɓla.

¹⁴ Dadjirāba cawa panla Ācōrēba Moisea diada leyra Ācōrē Jauredeba zesida. Baribɓɓa m̄ra nañ djarade ɓla. M̄ra cadjiruaba nēdoɗa quĩrāca ɓla idji nezocada ɓamārēā. ¹⁵ M̄la adua ɓla cārē cārē jāwā obarida. M̄la ne bia o quĩrīā ɓara ocaa, āteɓɓa m̄la cadjirua o quĩrīāē ɓɓa obaria. ¹⁶ Baribɓɓa m̄la cadjirua o ɓara o quĩrīāē ɓɓa bēra ebuɗa ɓla Ācōrēba Moisea diada leyra m̄la bia unu ɓɓa. ¹⁷ Mañ bēra ara m̄djia quĩrīā ɓɓeɓa cadjiruara o ɓlā, āteɓɓa cadjirua m̄ soɗe ɓɓa m̄wā obibaria. ¹⁸ M̄la cawa ɓla m̄ soɗera biada neēda. Biara jaraibɓɓa, m̄ra nañ djarade ɓɓa bēra ara m̄djia quĩrīā ɓɓeɓa biada poya ocaa. M̄la biada o quĩrīā ɓam̄ina poya ocaa. ¹⁹ Wārāda m̄la bia o quĩrīā ɓara ocaa, āteɓɓa cadjirua o quĩrīāē ɓɓa obaria. ²⁰ M̄la cadjirua o quĩrīāē ɓɓa o ɓam̄ina, ara m̄djia quĩrīā ɓɓeɓa m̄wā o ɓlā. Āteɓɓa cadjirua m̄ soɗe ɓɓa m̄wā obi ɓla.

²¹ Mañ bēra nañda cawa ɓla: m̄la biada o quĩrīā ɓam̄ina cadjirua m̄ soɗe ɓɓa cadjiruada obibaria. ²² Wārāda m̄la soɗeɓa Ācōrē leyra bio bia unu ɓla. ²³ M̄wām̄ina dewara crīcha sīda m̄ soɗe ɓla. Mañgɓa m̄ preso eroɓa quĩrāca m̄la cadjiruada obibaria. M̄la bia o quĩrīā ɓara mañ crīchaba idu obi quĩrīāca ne bia oi crīcha ume djō ɓɓa quĩrāca.

²⁴ ¡M̄ra m̄ djuburi ɓla! ¿Caiba m̄ra ēɗra ɓai nañ cacua beuida ɓɓa cadjirua o quĩrīā ɓɓeɓemada? ²⁵ Ababe Ācōrēɓɓa dadjirā Boro Jesucritodeba m̄ra ēɗra ɓaya. Mañ carea m̄la idjia bia ɓɓa aya. Wārāda m̄ crīchade Ācōrē leyra ijā o quĩrīā ɓla, baribɓɓa nañ

djarade ɓɓa bēra cadjirua m̄ soɗe ɓɓa cadjiruada obibaria.

Ācōrē Jauredeba nĩbadiɗeɓema

8¹⁻² Iɗira dadjirāra Jesucrito ume panla bēra ni maārī bida beɗeade panlā.¹ Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai ɓai djiwidida Jesucritodeba diasia. Dadjirāra cadjiruadeɓemada idjaba beuɗiɗeɓemada ēɗra ɓasia. ³ Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra cadjiruadeɓemada poya ēɗra ɓlā basia. Nañ djaraba o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnaba mañ ley ijā odi cāyābara cadjiruada obadaa. Baribɓɓa Ācōrēba idji Warrada diabuesia dadjirā dji cadjiruara quĩrāca ɓamārēā. Mañne idji Warrara dadjirā cadjirua carea beusia. M̄wā Ācōrēba idji Warradeɓa dadjirāra cadjiruadeɓemada ēɗra ɓasia. ⁴ Idjia m̄wā osia dadjirāba poya jipa oɗamārēā idji leyba jara ɓɓa quĩrāca. Iɗira dadjirāra poya jipa nĩbadi nañ djaraba o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnaē bēra, āteɓɓa Ācōrē Jauredeba nĩna bēra.

⁵ Nañ djaraba o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnaba ababe nañ djaraba cadjirua o quĩrīā ɓɓa crīchabadaa. Baribɓɓa Ācōrē Jauredeba nĩnaba Ācōrē Jaureba quĩrīā ɓɓa crīchabadaa. ⁶ Nañ djaraba o quĩrīā ɓɓa abalɓa crīcha ɓaibɓɓa beuya. Baribɓɓa Ācōrē Jaureba quĩrīā ɓɓa crīcha ɓaibɓɓa necai ɓaya idjaba ewariza Ācōrē ume zocai ɓaya. ⁷ Abalɓa nañ djaraba o quĩrīā ɓɓa crīcha ɓaibɓɓa, Ācōrē ume dji quĩrūa. Ācōrē leyra ijā o quĩrīāē, ni poya ijā oēa. ⁸ Nañ djaraba o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnara Ācōrēba bia unucaa.

⁹ Baribɓɓa Ācōrē Jaureda wārāda bārā soɗe ɓɓa, idjideɓa nĩnaa. Nañ djaraba o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnaēa. Wārāda Crito Jaure neē ɓara Critodeēa.

¹8:1-2 Griego beɗeade ḁɓɓa cartade nañ sīda ɓl ɓla: “Ādjirāra nañ cacuaba cadjirua o quĩrīā ɓɓeɓa nĩnaē bēra, āteɓɓa Ācōrē Jauredeba nĩna bēra.”

¹⁰ Baribara Critoda bārā sođe ɓabara, bārā jaurea zocai ɓaa Ācōrēba bārāra jipa unu ɓa bēra. Māwāmīna bārāba cadjirua o panana carea nañ djarade beudia. ¹¹ Baribara idji Jaureda bārā sođe ɓa bēra, idjideba bārā cacua beuida ɓara ɓrēbabiya Jesu ɓrēbabida quīrāca.

¹² Djabarā, dadjirāra wārāda Ācōrē Jauredeba nībadida panla. Nañ djaraba o quīrā ɓaɓeɓa nībaɓiē panla. ¹³ Bārāda nañ djaraba o quīrā ɓaɓeɓa nībadibara beudia. Baribara nañ djaraba cadjirua o quīrā ɓada Ācōrē Jauredeba igaradibara, ewariza Ācōrē ume zocai panania. ¹⁴ Jūma Ācōrē Jauredeba nīnara Ācōrē warrarāa. ¹⁵ Bārāba Ācōrē Jaure edasidade nezocada ɓaé basía. Ātebala ɓasia Ācōrē warrarāda ɓeadaɓarēa. Idjideba ne wayadaca aṭebara Ācōrēa “mā Zeza” abadaa. ¹⁶ Dadjirā sođe Ācōrē Jaureba cawabi ɓa wārāda Ācōrē warrarāda. ¹⁷ Idji warrarā bēra Crito ume ābaa idjia eroɓaɓebemada eɓaɓi. Dadjirāda wārāda Crito bia mīgaga quīrāca bia mīga pananibara, Ācōrēba Crito ume ābaa bio bia ɓaya.

Bajāne bia pananinebema

¹⁸ Dadjirā nañ ewaride bia mīga panneɓemada māa mācua crīchaca, nocoarebema ewaride Ācōrēba dadjirāra bia ɓai bēra. ¹⁹ Ne jūma Ācōrēba ocuadaba quīrā ɓa idji warrarā bia paneɓadada isabe unubida. ²⁰⁻²¹ Naēna ne jūma Ācōrēba bia ocuadara bié ɓesia. Baribara iduɓa māwā bié ɓeé basía, ātebala Ācōrēba bié ɓasia. Māwāmīna ne jūma bié ɓeɓaba jā ɓa Ācōrēba idji warrarā bia ɓai quīrāca bia ɓamārēa. Maɓbe waa ɓerawaéa.

²² Dadjirāba cawa panla wērāba warra toɓarade pua carea isabe to quīrābarida. Ara mañ quīrāca ne jūma

Ācōrēba ocuadara puadeba ɓeaca ɓa. Mañ carea isabe bia ɓe quīrā ɓa. Ācōrēba ocuada bié ɓeɓa ewarideba aba ididaa māwā ɓa. ²³ Mañ awara Ācōrēba dadjirā cacuara bia ɓamārēa jā panamisa dadjirā sida puadeba panla. Idji warrarā eɓabarade māwā oya. Idji Jaureda dadjirāa naārē diasia wārāda idji warrarāda cawaɓamārēa. ²⁴ Ācōrēba dadjirāra eɓara eɓa bēra maɓgara jā panla. Dadjia jā panla wadibida neé panla. Eropanbara ɓcārē cārēa jā panacasida? ɓCaiba idjia eroɓa eɓa carea jā ɓai? ²⁵ Baribara dadjirāba jā panla wadibida neé panla bēra jūma droa panneɓa cawa panla wārāda eɓaɓi.

²⁶ Mañ awara ara dadjiduɓa ɓaɓaé panla bēra Ācōrē Jaureba dadjirāra careba ɓa. Wārāda adua panla sāwā Ācōrēa aride iwidiɓiɓi. Baribara Ācōrē Jaureba dadjia poya jaradaca ɓeɓeɓeɓa dadjirā carea Ācōrēa iwidiɓaria. ²⁷ Mañe Ācōrē dadji so acɓbariba idji Jaureba iwidi ɓara cawa ɓa, idjia quīrā ɓa quīrāca idjiderā carea iwidiɓari bēra.

Ācōrēba ne jūmaneba careɓabaria

²⁸ Ācōrēba crīcha ɓada quīrāca idji quīrā ɓeada trāsia. Dadjirāba cawa panla maɓgarā itea Ācōrēba ne jūmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naēnaeɓa cawa ɓasia cairāda idjiderā baida. Ādjirāra ɓasia idji Warra Jesu quīrāca ɓeadaɓarēa. Māwā idji Warra Jesura djabarā zocārā panneɓemada dji nabe-maa. ³⁰ Ācōrēba idji Warra Jesu quīrāca ɓeadaɓarēa naēnaeɓa ɓaɓara idjimaa trācuasia. Idjia trācuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarāa idji biya quiruɓeɓemada diaya.

³¹ ɓMaɓgareɓemada sāwā crīcha panla? Ācōrēra dadjirāare ɓa bēra ɓcaiba dadjirāra poyai? ³² Wārāda Ācōrēba idji Warra arada wāgaé basía ātebala jūma dadjirā carea idu

beabisia. Mañ bērã židjia dadjirāa ne jūma biada Crito ume ābaa diaéca? ³³¿Caiba Ācōrēa idjia edadarāda poya bié jarai? Ācōrēba dadjirāra jipa unubaria. ³⁴¿Caiba dadjirāra bedeade panlana adi? Ni abałba māwā jaradaéa Jesucritora dadjirā carea beuda bērã. Idjira beu badada ĩrēbasia. Idira Ācōrē jłwa araare ɓla. Mama dadjirā carea Ācōrēa bedea djuburia ɓla. ³⁵¿Caiba dadjirāra Crito quĩrĩanebemada poya āyā ɓai? Ewari zarea zebłgłde, bia mĩga panlne, ēberārāba dadjirā bié odi carea ēpē panlne, jarraba zebłgłde, cacuade jłni carea neé panlne, minijichiade panlne, ēberārāba bea quĩrĩa panlne ni abałba dadjirāra Crito quĩrĩanebemada poya āyā ɓléa. ³⁶Ācōrē Bedeade nāwā ɓł ɓla:

Ewariza ɓł carea दौरa bea quĩrĩa panla. Oveja beabada quĩrāca bead-
-ida crĩcha panla.[§]

³⁷Baribłgł Critoba dadjirāra quĩrĩa ɓla. Idjideba jūma małgłra dadjirāba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹Mañ carea mła cawa ɓla dadjirāda beudibłgł wa zocai pananibłgł, Ācōrē quĩrĩanebemada jĩga pananaéda. Nañ ewaride, nubema ewaride bida jĩga pananaéa. Idjaba bajānebema nezocarāba, jairāba, dji droma ɓeaba, nañ dedaade łłlara ɓeaba, nañ dedaade jewedaara ɓeaba, ni cārē Ācōrēba odadebema bida dadjirāra idji quĩrĩanebemada poya āyā ɓłdaéa.** Ara mañ quĩrĩara dadjirā Boro Jesucritodeba unubisia.

Ācōrēba israelerā edada

9 Młra Critode bērã wārā bedeada jaraya. Sewa oéa. Ācōrē Jaureba mł sode nañ bedeara wārā arada cawabi ɓla. ²⁻³Nałda jaraya: mł ēberārā judiorā carea ewariza bio sopua ɓbaria. Ādjirāra Ācōrē ume bié panlnebemada poya bia ɓlibara, młda ādjirā cacuabari Critodebemada jĩga ɓecasia. ⁴Ādjirāra Israeldebemaa. Ācōrēba ādjirāra naārā edasia idji warrarāda ɓadamārēa.†† Idji quĩrāwārēa dorrodorroadā ādjirāa unubisia.‡‡ Ādji drōā naēnabemarā ume bedea ɓłsia.¶¶ Idji ley sida Moisedeba ādjirāa diasia. Ādjirāa cawabisia idji dede cārēda odida panłda idjaba jūma idjia diai jaradara ādjirā itea ɓasia. ⁵Ādji drōā naēnabemarāra dji dromarāda ɓeasia. Ādjirāneba Critora nañ djarade zesia. Idjidrł jūmarā Ācōrēa. Idjıabłrł dadjirāba ewariza bia bedeadıda panla. Bia ɓla māwā ɓaida.

⁶Mła jaraé ɓla Ācōrēba israelerā itea oyada adara oé ɓłda. Ātebłrł mła jara ɓla jūma Israeldeba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita israelerāéda. ⁷Idjaba jūma Abrahałneba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita Abrahał warrarā araéa. Ācōrēba Abrahała nāwā jarasia: “Mła warrarā diai jaradara ɓł warra Isadeba zedıa.”§§ ⁸Mañ bedeaba dadjirāa cawabi ɓla jūma Abrahałneba nañ djarade topedadara Ācōrē warrarāéda. Ācōrēba diai jarada warrarādrł Abrahał warrarā araa. ⁹Ācōrēba Abrahała diai jarada bedeara nałgłaa: “Za zei poade ara nañ

§8:36 Salmo 44:22.

**8:38-39 *Jairā*. Griego bedeade nāwā ɓł ɓla: “Dji dromarāba, jūma poya ɓeaba.”

††9:4 Exodo 4:22.

‡‡9:4 Exodo 40:34-35.

¶¶9:4 Genesi 12:1-3.

§§9:7 Genesi 21:12.

ewari quĩrāca m̄lra wayacusa zeya. Mālne Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Māl awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quĩrĩā ðada edabarida. Idjaba cawabisia ni abaada edacada ādjia o panlra bia unu ða bērā ātebala edabaria idjia trāna bērā. Nāwā cawabisia: Rebecaba m̄guisoda tosia. Dji zezara dadji drōā naēnabema Isa basía. Baribala māl warrarā todī naēna idjaba biada ni cadjiruada odī naēna Ācōrēba Rebecaa jarasia: “Dji nabemada dji tēābema jawaedā ðaya.”† ¹³ Māl carea Ācōrē Bedeade nāwā ðá ðla: “M̄la Jacoboda quĩrĩāsia, mālne Esaúra unu amasia.”‡

¹⁴ ¿Mālnebemada sāwā crīcha panl? ¿Ācōrēba jipa ocada crīcha panlca? ¿Māwāēa! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

M̄la quĩrā djuburia quĩrĩā ða ēberāda quĩrā djuburiaya idjaba m̄la quĩrĩāneba careba quĩrĩā ða ēberāda quĩrĩāneba carebaya.†

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabala ēberāra edacaa māl ēberāba o ðada bia unu ða bērā ni dji ēberāba māwā quĩrĩā ða bērā. Ātebala idjia quĩrā djuburia quĩrĩā ðadra edabaria. ¹⁷ Ācōrē Bedeade idjia Egip-toðebema boroa jaradada nāwā ðá ðla: M̄la bala dji boroda ðasia ba m̄gabi ðadeba m̄l lðlada unubi carea. Māwā m̄lra jūma nāl ējūāne trā ðaga baya.‡

¹⁸ Mālba cawabi ðaa Ācōrēba abaada quĩrā djuburia quĩrĩā ðabala māwā obarida idjaba abaada clwala zarea ða quĩrĩā ðabala māwā ðabarida.

¹⁹ Māl bedeade carea abaaba nāwā jaraisicada: “Ācōrēba māwā obari bērā ¿cārē cārēā dadjirāra bedeade panlana a ða? ¿Idjia dadjirā ðada quĩrāca panlēca?” ²⁰ Baribala dji māwā bedeade ðala ¿cai māwā Ācōrēa bedeade carea? Zocoba dji cadaa jaraida ðla: “Bla ¿cārē cārēā m̄lra jāwā osi?” ²¹ ¿Dji egoro cabariba o quĩrĩā ða quĩrāca oiē ðla? ¿Ābari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida oida ðlēca?

²² Ara māl quĩrāca Ācōrēba o quĩrĩānada osia. Ēberārāba cadjirua o panl carea Ācōrēba idji quĩrūbideba idjaba idji lðladeba cawa opeða tla uruade ðatabueida ðasia. Baribala ādjia cadjirua o panlra jūma droasia. ²³ Māwā droasia idji biya quiru waiðla ðadebemada idjia quĩrā djuburia ða ēberārāa cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna edasia idji bia quirudebemada erobeade—amārēā. ²⁴ Dadjirāra māl ēberārānebema. Ācala judiorāa idjaba ācala judiorāēa. Baribala Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. ²⁵ Ācōrēba jaradada Osea cartade nāwā ðá ðla:

M̄l puruē badada m̄l puruada aya. M̄la quĩrĩāē ðada puruda m̄la quĩrĩā ða puruada aya.**

²⁶ Idjaba nāwā ðá ðla:

M̄la jarasia bārāra m̄l ēberārāēda.

Māwā jaradama m̄la bārāra m̄l warrārāana aya.††

²⁷⁻²⁸ Idjaba Isaiaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panla pusa ība quĩrāca. Māwāmīna ādjirāra

*9:9 Genesi 18:10,14.

†9:10-12 Genesi 25:23.

‡9:13 Malaquia 1:2-3.

†9:15 Exodo 33:19.

§9:17 Exodo 9:16.

**9:25 Osea 2:23.

††9:26 Osea 1:10.

zocārāébe ēdrādia dadjirā Boro Ācōrēba naļ ējūāne þeara isabe jūma cawa oi bēra.^{‡‡}

²⁹ Idjaba maļ naēna Isaíaaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya þaba dadji israelerāra Ἰσραηλ zocai þadaēþara, Sodomanebemarā, Gomorraðebemarā quírāca ni aba bida neé bacasia.^{¶¶}

Judiorāba Crito ijānaé pananebema

³⁰ ¿Maļba cārēda jara þa? Judiorāēba jaradaca basía Ācōrē quírāpita jipa þeadí carea. Baribarḡ Crito iĵāpedada bēra Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. ³¹ Maļne israelerāba Ācōrē quírāpita jipa þeadí carea leyðeba jarḡ pananamīna Ācōrēba jipa unué basía. ³² ¿Cārē cārēā ādjirāra jipa unué basi? Jipa unué basía Crito ijāni cāyābara ādjia o pananeba idji quírāpita jipa þeadí carea jarḡ panana bēra.^{§§} Wārāda ādjirāba Crito iĵānaé basía mōgarade tēnedrabada quírāca. ³³ Ācōrē Bedeade maļnebemada nāwā þá þa:

Ūrinadua. Mā Sioļ puruðe de oi care-abema mōgarada þabarḡa.*

Maļ mōgarade ēberārāra tēnedradapeða þaedía. Baribarḡ idji ijā þaba idji quírāþe ijā þaéa.[†]

10 Djabarā, mā sodeba quírā þa Ācōrēba israelerāra ēdḡ edaida. Maļ carea mā Ācōrēa iwidi

þabaria. ² Mā jaraya ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quírā panada. Māwāmīna Ācōrēba quírā þaðebemada āi crīcha panā. ³ Ācōrēba sāwā ēberārā jipa unubarida ādjirāba cawadaca. Maļda igaradapeða ara ādjia o pananeba jarḡ panā Ācōrē quírāpita jipa beadi carea. ⁴ Baribarḡ Crito iĵābdara Ācōrēba jipa unubaria. Maļ bēra ley ijā o pananeba jipa beadi carea waa jaradīé panā.

⁵ Moiseba þasia sāwā ēberārā Ācōrēba diada leyðeba poya jipa beadida. Nāwā þasia: “Ēberāba naļ leyba jara þara ijā o þaibarḡ, zocai þaya.”^{‡‡} ⁶ Baribarḡ Crito iĵābrḡada Ācōrēba jipa unubaria. Maļ ēberāba jarabaria: “Ba soðe crīcharādua aþaða bajānaa wāida þada Crito naļ dudaa zebi carea. ⁷ Crīcharādua aþaða beudarā panabadamaa wāida þada Crito lrēbabi carea.” ⁸ Baribarḡ Ācōrē Bedeade nāwā þá þa: “Ba Ācōrē beðeara cawaicha þa.[¶] Ba iteba idji beðeara jaraida þa idjaba ba soðeba ijāida þa.”[§] Idji beðeara daiba nāwā jaradia panā jūmarāba ijānamārēa: ⁹ Ba iteba Jesura jūmarā Boroaða aibarḡ, idjaba Ācōrēba idjira lrēbabisida ba soðeba ijāibarḡ, Ācōrēba ēdḡ edaya. ¹⁰ Wārāda aþalþa soðeba ijāibarḡ, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroaða aibarḡ Ācōrēba ēdḡ edaya.

^{‡‡}9:27-28 Isaía 10:22,23.

^{¶¶}9:29 Isaía 1:9.

^{§§}9:32 *Ādjia o pananeba.* Griego beðeade Ἰσραηλ cartade nāwā þá þa: “Ācōrēba Moisea diada ley ijā o pananeba.”

*9:33 Sioļ purura idjaba Jerusaleñ abadaa.

[†]9:33 *Idji quírāþe ijā þaéa.* Griego beðeade þá þa: “Peraéa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6.

[‡]10:5 Levitico 18:5.

[¶]10:8 *Ba Ācōrē beðeara cawaicha þa.* Griego beðeade nāwā þá þa: “Idji beðeara ba caita þa.”

[§]10:8 Deuteronomio 30:14.

¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓla: “Idji ijā ɓla idji quĩrĩabe ijā ɓaéa.”**

¹² Ācōrēra jūmarā Boro bēra judiorāra, judiorāé sida abarica obaria. Idjía quĩrā djuburia iwidiɓɓadara bio carebabaria.

¹³ Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓla: “Dadjirā Boro Ācōrēa quĩrā djuburia iwidiɓɓadara jūma ɛdɾɾɾ edaya.”††

¹⁴ Baribɾɾɾ ɛberārāba wadi dadjirā Boro Jesucrito ijānaé panane ɓsāwā idjía quĩrā djuburiada iwidiɓɓ? Idjidebemada wadi ũrĩnaé panane ɓsāwā ijāni? Idjaba ni abaɓa adjía jaradiade wāɛɓɾɾɾ ɓsāwā idjidebemada ũrĩni? ¹⁵ Ācōrēba ni abaɓa diabueɛɓɾɾɾ, ɓsāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓla: “Bedeade bia jarade zebɓɓadara bio bia beaa.”‡‡

¹⁶ Baribɾɾɾ jūma judiorāba bedeade bia Critodebemada ijānaé basía. Isaía cartade nāwā ɓá ɓla: “Mā Boro, daiba jarapedadara ɓcaiba ijāsi?”¶¶ ¹⁷ Wārāda ɛberārāba Critodebemada naārā ũrĩnida panla poya ijāni carea. §§ ¹⁸ Baribɾɾɾ mā iwidiya: ɓJudiorāba mā bedeade ũrĩnaé basica? Wārāda ũrĩsidaa. Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓla: Idjidebemada jūma naɓ ɛjūāne jarasidaa. Mā bedeade tɾɾɾɾɾɾ jara wāsidaa.*

¹⁹ Mā wayacusa iwidiya: ɓJudiorāba mā bedeade cawadaca basica? Mā, cawasidaa judiorāéba cawapedade

quĩrāca. Mā carea Moiseba Ācōrēneba judiorā naārā jarasia:

Mā edadeé puru careba ɓɓɓɓɓɓ māla bārāra jiwaida ɓaya māda quĩrĩanamārēa.

Mā adua ɓada puru careba ɓɓɓɓɓɓ māla bārāra quĩrĩbigaya māda quĩrĩanamārēa.†

²⁰ Idjaba Isaíaba Ācōrēneba ne wayaa neé nāwā jarasia:

Mā jaradeé pananaba māra unusidaa. Mānebema iwidiɓɓɓɓ pananarā ara mādjidebemada cawabisia.‡

²¹ Baribɾɾɾ israelerānebemada Isaíaba Ācōrēneba nāwā jarasia:

Ewariza māla jawa wabadjia ɛberārā cɾɾɾɾɾ zarea ɓea, mā ijāé ɓeara māmaa zedamārēa.¶

Ācɾɾɾ judiorāba Crito ijāpedade

11 Mā carea māla naɓda iwidiya: ɓĀcōrēba israelerā idji ɛberārāda igarasica? ɓMāwāéa! Māda israelerānebema, Abrahāɓ ɛberārānebema, Benjamiɓneba yōnaa. ² Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda ɓamārēa. Mā bēra adjirāra igarāé ɓla. Bārāba Ācōrē Bedeade Elíadebema ɓɓɓɓɓɓ cawa panla. Elíaba Ācōrēba israelerāra nāwā bié jarasia. ³ “Mā Boro, ɓɓɓɓɓɓ bedeabadarāda jūma quenasidaa idjaba ɓla animarā babue diabadada jūma ārĩsidaa. Aɓabe māɾɾɾ ɓla, baribɾɾɾ mā sida

**10:11 *Idji quĩrĩabe ijā ɓaéa.* Griego bedeade ɓá ɓla: “Peraéa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6.

††10:13 Joel 2:32.

‡‡10:15 Griego bedeade nāwā ɓá ɓla: “Bedeade bia jarade zebɓɓadara jirūra bio bia queadea.” Isaía 52:7. Griego bedeade ācɾɾɾ cartade ɓá ɓla: “Necai ɓai bedeade jarade zebɓɓadara.”

¶¶10:16 Isaía 53:1.

§§10:17 *Critodebema.* Griego bedeade ācɾɾɾ cartade ɓá ɓla “Ācōrē Bedeade.”

*10:18 Salmo 19:4.

†10:19 Deuteronomio 32:21.

‡10:20 Isaía 65:1.

¶10:21 Isaía 65:2.

beadi carea jλrλ panλa.”§ 4 Maλne Ācōrēba nāwā panusia: “Mλa siete mil ēberārāda mλ itea waga erobλa. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode b̄arru cobeadaaa.”** 5 Ara maλ quīrāca naλ ewaride bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārāēbe edasia idjiderāda beadamārēā. 6 Māwā Ācōrēba idji biadeba edasibλrλ, daiba o panλ carea edae basía. Daiba o panλ carea edadabara, māwāra idji biadeba edae bacasia.

7 ¿Maλnebemada sāwā crīcha panλ? Israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea jλrλ pananamīna jipa beadaē basía. Baribλrλ israelerā zocārāē panλba ijāsidaa, Ācōrēba edada bēra. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba ijā quīrīānaē basía. 8 Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa:

Ācōrēba ādjirā crīchāra bλasia poya cawarānamārēā, ādji dauba ununara poya cawarānamārēā, idjaba ādji cλwλrλba ūrīnara poya cawarānamārēā. Ādjirāra wadibida ara māwā panλa.††

9 Idjaba judiorā boro Daviba maλgλdebemada Ācōrēa jarasia: Ādjirā bia ne cobada carea idu crīchabidua bλa cawa oēda.

Māwā āduba cūrūgaēdia animarā jidabadaē edaa b̄eblada quīrāca. Maλne ādjirāra cawa odua.

10 Ādjirāra dauberrea b̄ea quīrāca bλdua ādjia unu panλra cawarānamārēā. Idjaba ewariza bia mīgabidua.‡‡

Ācōrēba judiorāē ēdrl edada

11 Naλda mλa iwīdiya: ¿judiorāba Critora igarasida bēra abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaēca?¶¶ jMāwāēa! Ātebλrλ Crito igarapedada bēra Ācōrēba judiorāēda ēdrl edabaria. Māwā judiorāra jiwaida beadapeda idjida quīrīānia. 12 Judiorāba Crito igarapedada bēra ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma naλ ējūānebema judiorāēra bio careba bλa. Maλ bēra judiorā wayacusa Ācōrē ume bia paneblda ewaride ¿Ācōrēba jūmarāda biara carebaēca?

13 Mλa judiorāēa ne jaraya. Ācōrēba mλra bārāmaa diabuesia jaradia b̄amārēā. Maλda mλa jūma jipa o quīrīā bλa. 14 Mλa judiorāēa jaradia bλd̄eba quīrīā bλa mλ ēberārā judiorā bida maλ beđeara ūrī quīrīānida jiwaida panλ quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra λcλrλ ēdrl edaya. 15 Ācōrēba judiorāra igarada bēra λcλrλ naλ ējūānebemarāra idji ume bia bλasia. Maλ bēra Ācōrēba judiorā wayacusa bia edabλrλde ¿cārēda sāwāi? Ādjirā sida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

16 Trigo naārā ewabλdade paλda ocuadapeda maλ paλnebemada Ācōrēa aba diadibλrλ, waabema paλ sida Ācōrēnea. Ara maλ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bađa bēra. Idjaba bacuru carrada bia bλbλrλ, dji jλwate sida bia beaa. Ara maλ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bađa bēra.

§11:3 1 Rey 19:10,14.

**11:4 1 Rey 19:18.

††11:8 Isaía 29:10.

‡‡11:10 *Bia mīgabidua.* Griego bedeade nāwā bλ bλa: “Ādji ēcarrara jūrēā bλdua.” Salmo 69:22-23.

¶¶11:11 Griego bedeade nāwā bλ bλa: “¿Judiorāra tēnedrλdapeda abeda baesidaca?”

¹⁷ Ἰσραὴλ judiorāra Ἄκωρέnebemada jīga panesidaa olivo bacuru jawate tētacuada quīrāca. Bārā judiorāéra Ἄκωρέ neé panasidaa olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca. Baribara Ἄκωρα bārā judiorāéra Ἄκωρα judiorā cacuabari Ἄκωρέ ēberārāda panesidaa iduba mēā warida olivo bacuru jawatera dji tētacuadade cara Ḅacuada quīrāca. Māwā idira Ἄκωρέba bārā sida careba Ḅla judiorā careba Ḅada quīrāca.^{§§} ¹⁸ Baribara crīcharānadia bārā judiorāéra judiorā cāyābara Ἄκωρέ quīrāpita biara beada. Quīrānebadadia bārāra dji carradeba zocai panada. Dji carrara bārāneba zocai Ḅléa.

¹⁹ Ἄībērā bārā judiorāéra crīchadisi-cada Ἄκωρέba judiorāra igarasida bārāda ādjirā cacuabari edai carea. ²⁰ Wārāda māwā Ḅla. Baribara Ἄκωρέba ādjirāra igarasia Critoda ijāpedadaé bēra. MaḄbe bārāda edasia Critoda ijāpedada bēra. MaḄ carea bārāra judiorā cāyābara biara beada crīcharānadia, ātebala Ἄκωρέra waya pananadia. ²¹ Judiorāba ijānaé panla carea Ἄκωρέba ādjirāra igarasia bacuru jawate tētacuabara quīrāca. Ara maḄ quīrāca bārā judiorāéra ijānaébala, Ἄκωρέba bārā sida igaraya.

²² Bio crīchadadia sāvā Ἄκωρέba idji biadeba carebabarida idjaba sāvā cawa obarida. Judiorāba ijāpedadaé bēra Ἄκωρέba cawa opeda ādjirāra igarasia. MaḄne bārā judiorāéra idji biadeba careba Ḅla idjaba careba Ḅaya. Baribara maḄneba pananida panla. Bārāba ijā pananaébala, Ἄκωρέba bārā sida cawa opeda igaraya bacuru jawate tētacuabara quīrāca. ²³ Idjaba judiorā Crito ijānaé pananaba ijānibala, Ἄκωρέba ādjirāra wayacusa bia edaya dji

jawate tētadade wayacusa cara Ḅabara quīrāca. Idji ḄḄadeba māwā poya oya. ²⁴ Wārāda bārā judiorāéra olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca panasidaa. Ἄκωρέba maḄ bacurudebemada tētacuapeda olivo bacuru udate cara Ḅacuasia. Māwā Ḅaié Ḅamīna Ἄκωρέba osia. MaḄ bēra judiorāra wayacusa poya edaéca dji uda bacuru jawatera wayacusa cara Ḅacuabara quīrāca?

Ἄκωρέba jūma israelerā ēdra edaidebema

²⁵ Djabarā, māla quīrīā Ḅla Ἄκωρέba naēna cawabié badada bārāba cawadida. Māwā judiorā cāyābara biara beada crīchadaéa. Ἄκωρέba naēna cawabié badara naḄgla: zocārā judiorāda cawara zarea panesidaa idjaba cawara zarea panenia aba jūma dji Crito ijānida panla judiorāéra ijābadadaa. ²⁶ Māwānacarea Israel purura Ἄκωρέba jūma ēdra edaya. Ἄκωρέ Bedeade nāwā Ḅl Ḅla: Dadjirā Ἐdra Edabarira SioḄ purudeba zeya.*

Idjia Jacobodeba yōpedadarāba cadjirua opedadara jūma quīrādoaya.

²⁷ Māla ādjirā ume bedea Ḅadara oya. Ἄdjia cadjirua opedadara quīrādoaya.†

²⁸ Judiorāba bedea bia Jesudebemada igara panla bēra Ἄκωρέ ume dji quīrūa. MaḄ bēra bārā judiorāéra Ἄκωρέ ēberārāda poya beadia. Baribara Ἄκωρέba ādjirā drōā naēnabemarāra edada bēra wadibida quīrīā Ḅla. ²⁹ Wārāda Ἄκωρέba diaḄara jārcāa. Idjia trānara igarāca. ³⁰ Bārā judiorāéra naēna Ἄκωρέra ijānaca basia. Baribara judiorāba ijānaé panla bēra idira Ἄκωρέba bārāra quīrā djuburia Ḅla.

§§11:17 Ἄκωρέba bārā sida careba Ḅla judiorā careba Ḅada quīrāca. Griego bedeade nāwā Ḅl Ḅla: “Bārā sida bacuru Ḅa dji carradeba ze Ḅadeba bia panla.”

*11:26 SioḄ purura idjaba JerusaleḄ abadaa.

†11:27 Isaiā 59:20-21; 27:9.

³¹ Ādjirāba idira ijānacaa nocoarebema ewaride Ācōrēba quīrā djuburiāmārēā bārā judiorāē quīrā djuburia Ɂa quīrāca.

³² Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda ɁAWAɁA zarea Ɂeadamārēā. Māwā jūmarāda quīrā djuburiaya.

³³ Ācōrēra bio ne cawa ɁAA idjaba crīcha cawa ɁAA.

Idjia oi crīcha ɁARA ni abaɁba poya cawadaēa. Idjia o ɁA sida poya cawadaēa.

³⁴ ¿Caiba Ācōrē crīchara cawa ɁA? ¿Caiba idjia crīchada jaradiabari?

³⁵ ¿Caiba Ācōrēa ne diasia jēda diamārēā?

³⁶ ĀcōrēɁARA ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba ɁAA idjaba idji itea ɁAA.

Dadjirāba ewariza idjia bia bedeadaida panAA. Bia ɁAA māwā Ɂaida.

Ācōrē itea beadaua

12 MaɁba djabarā, Ācōrēba bārāra quīrā djuburiada bēra, mɁa bārāa beada djuburiaya ara bādjida Ācōrēa diadamārēā. Idji itea bia beadaua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. ² NaɁ ējūānebemarāba quīrā panA quīrāca nībarānada, āteɁARA crīcha djiwidi Ācōrēba dia ɁAdeba jipa nībadada. Māwā Ācōrēba quīrā ɁARA bārāba cawadia. Jūma idjia quīrā ɁARA bia ɁAA, jipa ɁAA, idjaba idjia bia unu ɁAA.

³ Ācōrēba idji biadeba mɁra Ɂasia idji itea ne o Ɂamārēā. MaɁ bēra mɁa bārāa naɁda jaraya: ni abaɁba crīchaiē ɁAA ara idjida dji dromaara ɁADA. Bārāba Critora ijāpedada bēra Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne odamārēā. MaɁ bēra idjia diada quīrāca bādjia o pananebemada jipa crīchadada.

⁴ Dadjia cacuara aba Ɂamīna dadji cacuade zocārā eropanAA, jAWada, jīrūda, boroda, ne jūmaa. BaribARA dadji cacuade Ɂeaba abarida odacaa.

⁵ Ara maɁ quīrāca dadjirāra zocārā panamīna, Crito ume panA bēra cacua

aba ɁA quīrāca panAA. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abaɁde ābaa panAA.

⁶ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne odamārēā awara awara diasia. Idjia ɁɁARA diasia idjideba bedeadamārēā. Māwā diasibARA, ādjia wārāda ijā pananeba māwā bedeadaida panAA. ⁷ Idjia ɁɁARA diasia djārā carebadamārēā. Māwā diasibARA, djārāra carebadida panAA. Idjia ɁɁARA diasia idji bedeada jaradiadamārēā. Māwā diasibARA, idji bedeara jaradiadida panAA. ⁸ Idjia ɁɁARA diasia djabarā careba pananeba biara ijānamārēā. Māwā diasibARA, djabarāra carebadida panAA biara ijānamārēā. ɁɁARA diasia ne dia pananeba djārā carebadamārēā. Māwā diasibARA,

sobiadeba diadida panAA. ɁɁARA diasia djabarā boroda Ɂeadamārēā. Māwā diasibARA, quīrācuia jipa o beadida panAA. Idjaba ɁɁARA diasia djārā quīrā djuburiadamārēā. Māwā diasibARA, ɁASridadeba quīrā djuburiadida panAA.

⁹ Sodeba dji quīrā beadaua. Jūma cadjiruara igaradada. BiadRA ēpēnada. ¹⁰ Wārā quīrāneba dji quīrā beadaua. Crīcha biadeba dji waya beadaua idjaba djārāda biara crīchadada. ¹¹ Coa Ɂearānada, āteɁARA zoquea beadaua. Dadjirā Boro Jesuba quīrā ɁARA sodeba jūma odada. ¹² Ācōrēneba ne edadida cawa panA bēra ɁASrida beadaua. Bia mīga panane droadada. Ewariza Ācōrēa iwididada. ¹³ Ācōrē ēberārā dji ne neé quedeara carebadada. Bārā dede zebadara bia edadada.

¹⁴ Bārā bié odi carea ēpē Ɂearāa bia jaradada. Wārāda biyabARA jaradada. Bié beadida jararānada. ¹⁵ ɁASrida Ɂea ume ɁASrida beadaua. Sopua Ɂea ume sopua beadaua. ¹⁶ Jūmarā ume bia beadaua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānada, āteɁARA mīā djuburi quedeaa ume bia beadaua.

Crīcharānadia bārāba djārā cāyābara biara cawa panla.

¹⁷ Abaaba bārāda bié oibara, abari quīrāca orānadia. Jūmarā quīrāpita biada oadua. ¹⁸ Bārāareba jlaradua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarā, abaaba bārāda bié osira abarica bié orānadia. Ātebala iduaribidua Ācōrēba cawa omārēā. Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓa: “Mlabala cadjirua o ɓeara cawa oya. Mlabala cawa oya ādjia cadjirua opeada quīrāca.”[‡] ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓa: “Ba dji quīrūda jarra ɓade ne cobidua. Opichia ɓade baido diadia. Māwā oibara, idjira bio peraya.”[†] ²¹ Abaaba bārāda bié o ɓaibara abarica orānadia. Ātebala bia oadua idjira perapeda idjia bié o ɓara idu ɓamārēā.[§]

Dji bororā jawaeda ɓeadadia

13 Jūmarāda nañ ejūānebema bororā jawaeda ɓeadida panla Ācōrēba ɓada bērā. Neéa Ācōrēba ɓadaéra. ² Mañ bērā nañ ejūānebema bororā igara ɓaba Ācōrēba ɓadada igara ɓa. Dji māwā igara ɓeara ādji boroba cawa oya. ³ Wārāda jipa o ɓeaba ādji boroba cawa oida wayadaca, ātebala cadjirua o ɓeabala wayabada. Mañ bērā bārā bororā ume ne wayaa neé ɓa quīrīa panlaba, biada oadua ādjia bia unnamārēā. ⁴ Wārāda bārā bororā Ācōrēba idji nezocarā quīrāca ɓasia bārāda carebadamārēā. Baribala bārāba cadjiruada odibala, ādjida wayadua wārāda bio cawa odida panla bērā.^{**}

Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panla cadjirua o ɓeara cawa odi carea. ⁵ Mañ bērā bārāra nañ ejūānebema bororā jlaweda ɓeadida panla cawa orānamārēā. Mañ awara ādjirā jlaweda ɓeadida panla, cawa panla bērā māwā ɓaira jipa ɓada. ⁶ Mañ carea bārāba parata diadida panla bārā bororā diabada. Jūma dadjirā druara ādjide ɓa bērā idjaba ādjirā Ācōrē nezocarā quīrāca panla bērā, bārāba mañ parata diadida panla.

⁷ Jūmarā diadua bārāba ādjia diadida panla quīrāca. Bārā bororā parata diadida panla diadua. Bārāba wayadida panla wayadua. Bārāba bia jaradida panla bia jaradua.

⁸ Bārāba diai bara panlaba, jēda idade ɓearānadia. Ababe dji quīrīa ɓeadadia. Djārā quīrīa ɓaba jūma Ācōrēba Moisea diaa leyra ijā o ɓa. ⁹ Mañ leyba jara ɓa: “Daunemarādua, miā ɓearādua, ne drarādua, djārāba eroba awuarādua.”^{††} Mañra idjaba jūma mañ leyba jara ɓa sida nañ crīcha abaaba jūma jara ɓa: “Djārāra quīrīadua ara ɓadji quīrīa ɓa quīrāca.”^{‡‡} ¹⁰ Quīrīa eroba djārāra bié oca. Djārā quīrīa ɓade jūma Ācōrēba Moisea diaa leyra ijā o ɓa.

¹¹ Jūma mañgala o panadia cawa panla bērā nañ ewarira sāwā ɓada. Ārmanadia. Waa cāi ɓearānadia. Dadjirā nañ ejūā cadjiruadebema ēdrādi ewarira caitaara ɓa dadjia nañra ijapedada cāyābara. ¹² Nañ ewari cadjiruara jōbooa diamasi

[‡]12:19 Deuteronomio 32:35.

[†]12:20 *Bio peraya*. Griego bedede nāwā ɓá ɓa: “Tɓadauda idji boro arā ɓaya.” Proverbio 25:21-22.

[§]12:21 Griego bedede nāwā ɓá ɓa: “Cadjirūa idu poyabirādua, ātebala ɓa bia o ɓadeba cadjiruara poyadua.”

^{**}13:4 *Wārāda bio cawa odida panla*. Griego bedede nāwā ɓá ɓa: “Necora idji quīrīabe erobaca.”

^{††}13:9 Exodo 20:13-15,17.

^{‡‡}13:9 Levitico 19:18.

nūmanada ānadraboðo quīrāca. Maļ bērā dadjirāba cadjiruada idu ɓadapeða biada odida panla. Māwā dadjirāra cadjiruadebemada jūma jūātrā beadia sordaoba jūātrābariba idji cacua jūātrā eroɓa quīrāca. ¹³ Dadjirāra quīrāpa nībadida panla āsa nībabada quīrāca. ɓasrida obadaðe beu nībadié panla, auðuada o nībadié panla, caicaya beadié panla, idjaba djarāba eroɓa carea bié crīchadié panla. ¹⁴ Āteɓara dadjirā Boro Jesucrito nībaða quīrāca nībadadua. Naļ djaraba cadjirua o quīrīā ɓara iduaribirānadua.

Djabarā bié jaradié panl

14 Djaba abaaba dadjia Jesucrito ijā pannebemada waði bio adua ɓabarā, idjira bia edadadua. Baribarā idjia adua ɓadebema carea idji ume caicayarānadua. ² Mā naļda jara ɓa: ācāra djabarāba cawa panla ne jūmada coðida panla. Baribarā ācāra djabarāba dadjia Jesucrito ijā pannebemada waði bio adua panl bērā crīcha panla ababe néudebemada coðida panla. ³ Baribarā ne jūma cobariba ne jūma cocada igaraié ɓa. Idjaba ne jūma cocaba ne jūma cobarida bié jaraié ɓa, umena Ācōrēba edada bērā. ⁴ ¿ɓara cai māwā djarā nezocada bié jarai carea? Idji borobarā jaraya bia o ɓada wa bié o ɓada. Baribarā dadjirā Boro Ācōrēba jaraya jūma idji nezocarāba bia o panla, idji ɓadeba careba ɓa bērā bia o panamārēā.

⁵ Idjaba ācāra djabarāba crīcha panla ācāra ewarira ewari dromada. Ācāra djabarāba crīcha panla ewarira jūmaena abarida. Baribarā ādjiza soðeba crīcha panl quīrāca oðida panla. ⁶ Ewari droma waga ɓaba dadjirā Boro Ācōrē

itea māwā o ɓa. [¶] Ne jūma cobariba māwā cobariba dadjirā Boro Ācōrēra waya ɓa bērā. Maļ carea ne cobarāde idjia Ācōrēa bia ɓada abaria. Idjaba ne jūma cocaba māwā cocaa dadjirā Boro Ācōrēra waya ɓa bērā. Maļ carea ne cobarāde idjia bida Ācōrēa bia ɓada abaria.

⁷ Ni abaada ara idji itea zocai ɓā. Idjaba ni abaada ara idji itea beuā. ⁸ Zocai panne dadjirā Boro Ācōrē itea zocai panla. Idjaba beusidara dadjirā Boro Ācōrē itea beuā. Māwā zocai panne wa beubadaðe bida dadjirā Boro Ācōrēna.

⁹ Critora beusia beudarā Boro bai carea. Idjaba ārēbasia zocai ɓa Boro bai carea. ¹⁰ Maļ bērā ¿cārē cārēā ɓa djabada bié jara ɓa? ¿Cārē cārēā idjira igara ɓa? Jūma dadjirāra Ācōrē quīrāpita panania dadjiza opeðadara cawa omārēā. ^{§§} ¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā ɓā ɓa:

Dadjirā Boroba nāwā jara ɓa: māra wārāda zocai ɓa bērā wārāneba jaraya jūmarāda māl quīrāpita chīrāborode cobeaðida māl bia bedeadi carea.

Idjaba jūmarāba jaradia māra Ācōrēda.*

¹² Wārāda dadjiza opeðadara Ācōrēa jūma jaradia. ¹³ Maļ bērā djarāba o ɓa carea waa bié bedeadié panla. Āteɓara soðeba nāwā crīchadiðida panla: dadjia o panneba djaba abaada cadjiruade ɓeabidibarā, biara ɓa oðāðe. ¹⁴ Māra dadjirā Boro Jesucrito ume ɓa bērā wārāda cawa ɓa ni abaal djicoda cadjirua ɓāðe. Baribarā abaaba baridua djico coida cadjiruada crīchaibarā, māgara cocara ɓa. ¹⁵ ɓa co ɓadeba ɓa djabada idji soðe bié

[¶]14:6 Griego bedeade ācāra cartade naļ siða ɓā ɓa: “Ewari droma wagaé ɓaba māwā o ɓa dadjirā Boro Ācōrē itea.”

^{§§}14:10 Ācōrē. Griego bedeade ācāra cartade “Crito” ɓā ɓa.

*14:11 Isaiā 45:23.

ħeibɔɔɔ, ɔɔɔa quĩrĩaneba nĩeã. ɔɔɔa co ħadeba ɔɔ djaba crĩchara ãrĩrãdua Critora idji carea beuda bẽrã. ¹⁶Bãrãba o panɔɔa biada cawa panɔɔa. Baribɔɔɔ djãrãba maãda biẽ jaradibɔɔɔ, orãnadua biẽ bedearãnamãrẽã. ¹⁷Ãcõrẽba pe erobadebemarãa jaracaa cãrẽda coẽda panɔɔa idjaba cãrẽda dodida panɔɔa. Atebɔɔɔ quĩrĩã ħaa ãdjirãba idji Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba ħasrĩda pananida. ¹⁸Crito mãwã epẽ ħeara Ãcõrẽba bia unu ħaa. Eberãrã bida bia unubadaa.

¹⁹Maã carea jarãdida panɔɔa djabarã ume necai beadi carea. Mãwã dji careba panania biara ijãni carea. ²⁰Bãrãba co pananeba Ãcõrẽba djãrã sođe oðara ãrĩrãnadua. Wãrãda Ãcõrẽ quĩrĩpita jũma djicora bia ħaa. Baribɔɔɔ biẽ ħaa dadjia co pananeba dewaraãda cadjiruade ħaebidida. ²¹Biara ħaa nedjara coẽda, uva ħa doẽda, wa ni cãrẽ sida oẽda ɔɔ djabara cadjiruade ħaebi amaaba.

²²ɔɔɔa ne jũmada coida ħada crĩcha ħabɔɔɔ, wa ne jũmada cocara ħada crĩcha ħabɔɔɔ, ababe ɔɔabɔɔɔ Ãcõrẽ ume ɔɔ crĩchara cawaida ħaa. ɔɔɔa crĩcha ħa quĩrãca djãrãã ogo crĩchabirãdua. Wãrãda dadjia o panɔɔa carea dadji sođe biẽ crĩchadaẽbɔɔɔ, bio ħasrĩda panania. ²³Baribɔɔɔ abaaba nãwã crĩchaisicada: “Ãibẽrã naãgɔɔa cocara ħaa.” Dji mãwã crĩcha ħaba maãda coibɔɔɔ, idji sođe biẽ ħeya, biẽ o ħada crĩcha ħa bẽrã. Wãrãda abaaba o ɔɔɔa ãibẽrã jipa ħãẽda crĩchaibɔɔɔ, cadjiruada o ħaa.

Djãrãra carebadadua bia pananamãrẽã

15 Dadjia ijã ħadebema bio cawa ħeaba mãcua adua quedeara care-

badida panɔɔa. Ababe dadjia quĩrĩã panada odiẽ panɔɔa. ²Ãtebɔɔɔ djãrãba quĩrĩã panadɔɔa oẽda panɔɔa ãdjida bia beadamãrẽã idjaba biara ijãnamãrẽã. ³Wãrãda Crito bida ara idjia quĩrĩã ħara oẽ basãa, atebɔɔɔ Ãcõrẽ Bedeade ħã ħa quĩrãca mãwãsia. Nãwã ħã ħaa: “Ãcõrẽ, ãdjirãba ɔɔ biẽ jarasidãde mã sida biẽ jarasidãa.”† ⁴Ne jũma Ãcõrẽ Bedeade ħadara dadjirãa jaradiã carea ħaa. Dadjirãa sobiabibaria idjaba carebabaria jũma droadamãrẽã. Mãwã dadjirãba wãrãda cawa panɔɔa Ãcõrẽ ume ewariza bia pananida. ⁵Ãcõrẽba dadjirãa sobiabibaria idjaba carebabaria jũma droadamãrẽã. Mãã quĩrĩã ħaa ara mãã Ãcõrẽba bãrãra careba ħaida abarica crĩchadamãrẽã Jesucritoba quĩrĩã ħa quĩrãca. ⁶Mãwã bãrãba dadjirã Boro Jesucrito Zeza Ãcõrẽã abaa bia beade panania.

Bedeã bia Critodebema judiorãẽ itea bida ħaa

⁷Critoba bãrã bia edada quĩrãca dji bia edadadua. Mãã unubadade eberãrãba Ãcõrẽã bia bedeadia. ⁸Mãã jaraya: Critora zesia dai judiorã carebai carea. Mãwã Ãcõrẽba judiorã drõã naẽnabemarã ume beade ħadara Jesucritoba osia. Mããba unubisia Ãcõrẽra wãrãda beade aba ħada. ⁹Idjaba Critora zesia judiorãẽba Ãcõrẽã bia bedeadamãrẽã ãdjirãra quĩrã djuburiada bẽrã. Mããnebemada Ãcõrẽ Bedeade nãwã ħã ħaa: Mãã ɔɔda judiorãẽ tãẽna bia jaraya. Mãã bãã bia jara trããya.‡

¹⁰Idjaba nãwã ħã ħaa: Bãrã judiorãẽ, Ãcõrẽ puru ume ħasrĩdadadua.†

¹¹Idjaba nãwã ħã ħaa:

†15:3 Salmo 69:9.

‡15:9 Daviba mãwã ħasia Salmo 18:49de.

†15:10 Deuteronomio 32:43.

Jūma bārā judiorāē, dadjirā Boro Ācōrēa
bia bedeadadua.

Jūma puru ðea, idjía bia bedeadadua.[§]
¹²Idjaba Isaiába idji cartade nāwā ðasia:
Jesédeba aba zeya.^{**} Małgara jūma
puru bea Boroda ðeya.

Israelerāēba idjira ijānia ne jūma bia ād-
jia jlā panra diamārēā.^{††}

¹³Ne jūma bia dadjia jlā panra
Ācōrēba diaya. Bārāba idjida ijā panra
bērā mla quirīā ðla idjia bārāra bio
ðasridabida idjaba necai ðaida. Māwā
Ācōrē Jaure ðlaðeaba bārāba biara
cawadía ne jūma bia dadjia jlā panra
wārāda edadida.

Pauloba judiorāēa jaradiabaria

¹⁴Djabarā, mla cawa ðla bārāba
biada wārāda o panra idjaba bio
cawa panra bēra poya dji jaradiadida.
¹⁵⁻¹⁶Māwāmīna nał cartade mla łcra
crīchada ebuða ðasia bārāba quirā-
doarānamārēā. Māwā ðasia Ācōrēba idji
biadeba mla ðada bēra judiorāē tāēna
Jesucrito nezocada ðamārēā. Mał bēra
bedea bia Ācōrēnebemada ādjirāa jara-
dia ðla. Ijāsídara sacerdotēba animarā
babue diabara quirāca mla ādjirāra
Ācōrēa dia ðla bia unumārēā. Małne
Ācōrē Jaureba ādjirāra Ācōrē itea bia
ðaya.

¹⁷Jesucrito ume ðla bēra mla Ācōrē
itea o ðla carea bio ðasrida ðla.
¹⁸⁻¹⁹Baribara ara młdjidebemada ni
maārī bida bia bedeaēa. Ababe Critoba
młneba oðadebemada bia bedeaaya.
Wārāda młneba Critoba carebasia ju-
diorāēba Ācōrēra ijānamārēā. Mla jara-
dia ðadeba, o ðadeba, ne ununaca o
ðadeba bida māwā carebasia. Mla Ācōrē
Jaure ðlaðeaba jūma małgara osia.

Jerusaleñeba aba Ilirico druadaa bedea
bia Critodebemada mla jūma jaradiada
ðadama jaradiasia.²⁰ Wārāda bedea bia
Critodebemada mla jaradia quirīā ðla
wadi ūrinacama. Dewarāba jaradia
ðama mla jaradia quirīāēa.²¹ Māwā
mla Ācōrē Bedeade ðl ðla quirāca o ðla.
Nāwā ðl ðla:

Idjidebema jaradaca badama ēberārāba
ūrinia. Idjidebema ūrinaca badaba
cawadía.^{‡‡}

Paulo Romaniaa wāida crīchada

²²Mał carea ðarima zocārā mla
bārāmaa wā quirīā ðlmīna poya wāē
ðla.²³⁻²⁴ Baribara namara jūma
jaradiada bēra ara nama caitara neēa
sāma Critodebema jaradiada. Małba
mla España druadaa wāida crīcha
ðla. Wābalaðe bārāma wibariya.
Māwā crīcha ðla dārābara bēra
bārā acade wā quirīā ðada. Bārā
ume dārā ðasridadacarea āibērā
bārāba poya carebaðisicada mł bia
wāmārēā.²⁵ Baribara ara nawena mla
Jerusaleñaa wāya paratada Ācōrē
ēberārāa diai carea.²⁶ Mał paratara
djabarā Macedonia druadebemarāba,
Acaya druadebemarā bida ðasrida jara
pesidaa Ācōrē ēberārā Jerusaleñebema
dji ne neē queðeara carebaði carea.
²⁷Mał djabarā judiorāēba ðasrida
mał paratara djabarā judiorā itea jara
pesidaa. Wārāda māwā oðida panasidaa
judiorāa diai bara panra quirāca.
Judiorāēba ne jūma bia Ācōrēnebemada
judiorāneba edasida bēra, djabarā
judiorāa ne bia nał ējūñebemada
diadida panra.²⁸ Mał parata djabarā
Jerusaleñebemarāa diadacarea mla
España druadaa wāya. Wābalaðe

§15:11 Salmo 117:1.

**15:12 Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza basía. Łcra cartade Jeséra Isai abadaa.

††15:12 Isaiá 11:10.

‡‡15:21 Isaiá 52:15.

bārāma wiḅariya. ²⁹Māa cawa ḅaa bārāma jūēḅarade Critoba dadjirāra bio carebaida. ^{¶¶}

³⁰Djabarā, Ācōrē Jauredeba dadjirāra dji quīrīā panāa. Maā bērā dadjirā Boro Jesucritoḅeba māa bārāa beḅea djuburiaya mā careba Ācōrēa iwidiḅadurēa. ³¹Idjia iwidiḅadua Judea druadeḅema Jesu ijāē ḅeaba māra bié orānamārēa. Idjaba iwidiḅadua māa parata Ācōrē ēberārā Jerusaleḅebema itea edeḅarāra bia edaḅamārēa. ³²Māwānacarea Ācōrēba quīrīāibara, māra bārāmaa ḅasrīda wāya idjaba bārā tāēna bia lñāu ḅaya. ³³Māa quīrīā ḅaa Ācōrē dadji necai ḅai diabarira jūma bārā ume ḅaida. Bia ḅaa māwā ḅaida.

Pauloba naā cartade jirūare ḅada

16 Māa bārāa dadjirā djabawērā Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea puruḅe djabarā carebabarīa. ^{§§} ²Dadjirā Boro trlneba bia edaḅadua Ācōrē ēberārāba odida panā quīrāca. Idjia ēberārāda zocārā carebasia. Mā sīda bio carebasia. Maā bērā ne jūmaneba idjira careḅadua.

³Djabawērā Priscilaa, djaba Aquilaa biḅa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjira bia pananida. Ādjia mā quīrāca aḅarica Jesucrito trajura o panāa. ⁴Ādjira mā careḅaḅi carea minijichiade panasīdaa. Māa, jūma djabarā judiorāē biḅa ādjia bia ḅada abadaa. ⁵Idjaba djabarā ādji dede dji jareḅadarāa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjirāra bia duananida. Mā djaba bio quīrīā ḅa Epenetoa aḅari quīrāca jaradadua. Acaya druade idjiabara naārā Jesucritora ijāsia. ⁶Djabawērā Mariaa jaradadua māa quīrīā ḅada idjira bia ḅaida. Idjia

bārāra bio careba ḅaa. ⁷Mā djabarā judiorā Andronicoa, Juniaa biḅa aḅari quīrāca jaradadua. Ādjira mā ume āḅaa preso panasīdaa. Ādjideḅemada Jesuba diabuedarāba bia crīcha panāa. Māa Crito ijāi naēna ādjia ijāsīdaa.

⁸Mā djaba Ampliatua jaradadua māa quīrīā ḅada idjira bia ḅaida. Dadjirā Boro Jesucritoḅeba idjira bio quīrīā ḅaa. ⁹Djaba Urbanoa jaradadua māa quīrīā ḅada idjira bia ḅaida. Idjia dai ume āḅaa Jesucritoḅemada jaradia ḅaa. Djaba Estaquía biḅa aḅarica jaradadua. Idji sīda māa quīrīā ḅaa. ¹⁰Djaba Apelea jaradadua māa quīrīā ḅada idjira bia ḅaida. Idjia unubisia Critora wārāda ijā ḅada. Jūma Aristobulo ēberārāa biḅa aḅari quīrāca jaradadua. ¹¹Mā djaba judio Herodioāa jaradadua māa quīrīā ḅada idjira bia ḅaida. Narciso ēberārā dadjirā Boro ijā ḅeaa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjirāra bia duananida. ¹²Djabawērā Tripenaa, Triposaa biḅa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjira bia pananida. Ādjia dadjirā Boro itea bia o panāa. Idjaba djabawērā Persidāa aḅarica jaradadua. Idjia biḅa dadjirā Boro itea bia o ḅaa. ¹³Djaba Rupo dadjirā Boroba edadaa, idji papaa biḅa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjira bia pananida. Idji papara mā papaca ḅaa. ¹⁴Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobāa, Hermea, idjaba djabarā ādjirā ume duanāa biḅa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjirāra bia duananida. ¹⁵Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawērāa, idjaba jūma Ācōrē ēberārā ādjirā ume duanāa biḅa jaradadua māa quīrīā ḅada ādjirāra bia duananida. ¹⁶Wārā quīrīāneba dji bia

^{¶¶}15:29 *Critoba*. Griego bedeaḅe ḅarara cartade ḅā ḅaa: “Beḅea bia Critodeḅemaba.”

^{§§}16:1 *Djabarā carebabarīa*. Griego bedeaḅe ḅā ḅaa “diacono.” Peḅera wērā basīa. Maā carea cāpurīā bedeaḅe “diaconisa” jarabadaa.

edadadua.* Jūma Crito ēberārāba quīrīā panla bārāra bia duananida.

¹⁷ Djabarā, m̄la bārāa bedea djuburiaya quīrācuīta beadamārēā. Ἀσαλα djabarāa awara awara crīchabibadaa. Bārāba wārā bedea cawapedadara ādjirāba quīrā awara jaradiabadaa. Maļ ēberārā ume ābaa beārānada. ¹⁸ Ādjirāba dadjirā Boro Jesucritoba quīrīā Ḅara o panléa, āteβλα ādjia quīrīā panλra o panla. Ādji bedea biya quirudeba dji cūrūgaicha beara cūrūgabadaa.

¹⁹ Jūmarāba cawa panla bārāba Ācōrē bedeara wārāda ijā o panlda. Maļ carea m̄ra Ḅsīda Ḅla. Wārāda m̄la quīrīā Ḅla bārāba biada o cawadīda idjaba cad-jiruada odaēda. ²⁰ Ācōrē dadji necai Ḅai diabariba dārāēne diaurura poyapeda bārā jλwaeḁa Ḅaya. † M̄la quīrīā Ḅla dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba Ḅaida.

²¹ Djaba Timoteo m̄l ume ābaa jara-dia Ḅla quīrīā Ḅla bārāra bia duananida. Idjaba m̄l djabarā judiorā Lucioaba, JasoḄba, Sosipatero biḁa quīrīā panla bārāra bia duananida.

²² M̄ra Tercioa. Pauloba m̄la naļ cartara Ḅabi Ḅla. Dadjirā Boro Jesu-

critodeba m̄la quīrīā Ḅla bārāra bia duananida.

²³ Djaba Gayo biḁa quīrīā Ḅla bārāra bia duananida. M̄ra idji dede Ḅla. Djabarā jūmarāda idji dede ābaa dji jarebadaa. Naļ purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto biḁa quīrīā panla bārāra bia duananida.

²⁴ M̄la quīrīā Ḅla dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba Ḅaida.

Pauloba Ācōrēa bia jaraḁa

²⁵⁻²⁶ M̄la bedea bia Jesucritodebe-mada jaraḁa Ḅabaria. Ara maļ bedeadeba Ācōrēba bārāra poya carebaya zarea beadamārēā. Maļ bedeara Ācōrēba naēna cawabié Ḅasia baribλra idira cawabisia. Idjideba bedeabadarāba maļra cartade Ḅsīdaa. Ācōrē beucaba māwā Ḅabisia druazabemarāba ūrīnapeda Jesucritoda ijānamārēā. Ācōrēa bia bedeadīda panla. ²⁷ Idjira aḄabλra Ḅla. Ne jūmada cawa Ḅla. Jesucritodeba dadjirāba ewariza idjīa bia bedeadīda panla. Bia Ḅla māwā Ḅaida.

*16:16 *Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.* Griego bedeade nāwā Ḅλ Ḅla: “Isō bia quirudeba dji bia edadadua.”

†16:20 *Diaurura poyapeda bārā jλwaeḁa Ḅaya.* Griego bedeade nāwā Ḅλ Ḅla: “Diaurura bārā jirū edre berradλgaya.”

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA BADA DJABARÃ CORINTO PURUDEBEMA ITEA

Pauloba naã cartada djabarã Corinto purudebema itea ðasia. Poa 55are Epeso purudeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedeã bia Jesucritodebemada naãrã jaradiasia (Hecho 18:1-17). Judiorã dji jarebada dede jaradia ða bẽrã ãçara judiorãba ijãsidãa. Dewara judiorãba Paulo ãyã jaretapedadacarea dewara dede jaradia besia. Mãwã ðaðe ãçara griegorã bida ijãsidãa. Paulora Corintode poa aba esidra basia.

Corintora puru droma basia. Eberãrãda seisciento mil auðu duanasidaca ðaa. Maã awara ãdjirã acõrẽ ðea deda zocãrã eropanasidãa. Baribara maã acõrẽ ðea epẽni carea auðuada obadjidãa. ãçarãba Jesucrito ijãpedadamina wadibida auðuã nĩbabadjidãa. Djabarã tãena dewara nẽbara sida baraasia.

Naãrã Pauloba ãdjirãra quẽasia ijara duana carea (1:1neba aba 4:21naa). Maãare ðasia auðuã nĩbarãnamãrẽã (5:1neba aba 6:20ðaa). Maãare djabarãba cartadeba iwidipedadada panusia. Capítulo 7ðe quima edadidebema iwidipedadada panusia. Capítulo 8ðeba aba 11ðaa panusia ãdjia jawaba oda acõrẽ carea sãwã odida panada. Capítulo 12ðeba aba 14ðaa Acõrẽ Jaureba obi ðaðebemada panusia.

Corintode ãçarãba dadji ãrẽbadidebemada ãi crĩcha panana bẽrã Pauloba capítulo 15ðe maãnebemada ðasia. Capítulo 16ðe ðasia sãwã parata jare peida panada idjaba ãdjirã açaðe wãida.

Naã cartade Pauloba naãrã ðaða

1 Mãra Pauloa. Acõrẽba quĩriãna bẽrã mãra trãsia Jesucritoba diabuedada bamãrẽã. Dadjirã djaba Susteneda mã ume ðaa. ²Mãa naã cartara ðabara Acõrẽ eberãrã Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Acõrẽba bãrãra edasia idji itea bia ðeadamãrẽã. Ara maã quĩrãca idjia druaza jũma dadjirã Boro Jesucritoã iwidibadara edasia. Idjira ãdjirã Boroã idjaba dadjirã Boroã. ³Daiba quĩrã panãa dadjirã Zeza Acõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarã carea Acõrẽã bia ðaða ada

⁴Bãrãra Jesucrito ume panã bẽrã Acõrẽba idji biadeba careba ðaa. Maã bẽrã mãã Acõrẽã iwidibara bãrã carea bia ðaða abaria. ⁵Jesucrito ume panã bẽrã Acõrẽba bãrãã jũma diasia bia odamãrẽã. Idji bedeara poya cawa jardia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶Jũma Acõrẽba bãrãã diadaba unubi ðaa Crito bedeã daiba jaradiapedadara wãrã arada. ⁷Bãrãba dadjirã Boro Jesucrito ununi carea jlã panãmisa Acõrẽba idji Jauredeba dia ðara jũma eropanã. ⁸Maãba Acõrẽba bãrãra zarea erobaya aba naã ewari jõbarãda. Mãwãra dadjirã Boro Jesucritoba cawa ode zebara bãrãra biẽ jaradi neẽ beadia. ⁹Acõrẽra bedeã aba ðaa. Idjia bãrãra trãsia idji Warra dadjirã Boro Jesucrito ume ãbaa ðeadamãrẽã.

Djabarã crĩcha awara awara panãnebema

¹⁰Djabarã, dadjirã Boro Jesucritodeba mãã bãrãã bedeã djuburiaya ãbaã bia duananamãrẽã. Crĩcha awara awara duananie panã, ãtebara crĩcha abãdeba ãbaã bia duananida

panla. ¹¹ Djabarā, m̄la ūrīna carea m̄wā jara ɓla. Djabawērā Cloe ēberārāba m̄la jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuɗa jaraɓɓaɓ, ɓɓaɓ bārānebemaba jarabadaa: “M̄la Paulodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄la Apolodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄la Pedrode.”[‡] Idjaba dewararāba jarabadaa: “M̄la Critodea.” ¹³ M̄wāra ¿Critoza zocārā ɓɓa? ¿M̄la bārā carea crude cachisidaca? ¿Bārāra m̄l tr̄neba borocuesidaca?

¹⁴ M̄la ni aɓaɓ bārānebemada borocuedaé b̄rā ɓɓaɓ ɓla. M̄la aɓabe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ M̄wā ni aɓaɓa poya jaradaéa m̄l tr̄neba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba m̄la djaba Estepana ēberārā sida borocuesia. Ādjirā awara dewarada borocuesibɓa m̄la quīrānebaéa. ¹⁷ Critoba m̄la diabueé basía ēberārā borocue ɓamārēa, āteɓaɓ diabuesia beɗea bia idjidebemada jaradiamārēa. Baribɓaɓ naɓ duɗabema necawaadeba m̄la jaradiaé ɓla Crito crude beudada ara idji quīrābe beuda quīrāca ɓerāmārēa.

Critoza Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē aɓaɓ

¹⁸ Taɓa uruɗaa wāni ēberārāmarā Crito crude beudadebema beɗeara sirieé ɓla. Baribɓaɓ dadjirā, dji Ācōrēba ēɗra edadarāba cawa panla maɓ beɗeaba Ācōrē aɓaɓa cawabi ɓɓa. ¹⁹ Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓla: Ne cawa ɓea necawaada m̄la sirieé ɓɓa unubiya. Crīcha cawa ɓea crīchara bié taɓada cawabiya.[¶]

²⁰ Wārāda Ācōrēba naɓ ējūānebema necawaara sirieé ɓɓa cawabisia. Jāɓbe ¿ne cawa ɓeara sāvāsida? ¿Judiorā ley jaradiabadara sāvāsida? ¿Naɓ ewaride necawaadeba beɗeabadara sāvāsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɓla. Baribɓaɓ naɓ ējūānebe-marāba ara ādji necawaadeba idjira cawadaca.[§] Ādjirāmarā daiba jaradia panla sirieé ɓamīna Ācōrēmarā bia ɓasia maɓneba jūma idji ijāɓɓara ēɗra edaɗa.

²² Crito ijāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrāɓadaa. Judiorāéba naɓ ējūānebema necawaada jarabadaa. ²³ Baribɓaɓ daiba Crito crude beudada jaradia panla. Maɓ beɗeara judiorāba bia ūrīnaca. Idjaba judiorāéba maɓ beɗeara sirieé ɓɓa crīchabadaa. ²⁴ Baribɓaɓ Ācōrēba ɓɓa judiorāda, ɓɓa judiorāé sida tr̄sia Critodeba ēɗra edai carea. Maɓgarāba cawa panla Ācōrēba Critodeba idji aɓaɓa, necawaa sida unubisida. ²⁵ Ēberārāmarā Critoza crude beuda b̄rā Ācōrēra ne cawa ɓaéa, aɓaéa ɓla. Baribɓaɓ ne adua ɓa quīrāca ɓamīna Ācōrēra jūma naɓ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ɓla. Idjaba Ācōrēra aɓaé ɓɓa ɓamīna jūma naɓ ējūānebemarā cāyābara aɓaɓa ɓla.

²⁶ Djabarā, crīchadua Ācōrēba bārā edaside sāvā ɓeasida. Ēberārāmarā zocārā bārānebemada ne cawa ɓeadaé basía, dji dromada ɓeadaé basía, dji droma beadeba todaé basía. ²⁷ Maɓ b̄rā naɓ ējūānebema ne cawa ɓeamarā bārāra ne adua queɗea. Baribɓaɓ ādjirāba ne adua queɗea abadara Ācōrēba edasia. M̄wā naɓ ējūānebema

[‡]1:12 Pedro. Griego beɗeade “Cepa” ɓa ɓla.

[¶]1:19 Isafā 29:14.

[§]1:21 Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɓla. Baribɓaɓ naɓ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadaca. Griego beɗeade maɓba idjaba nāwā jara ɓla: “Ācōrēba idji necawaadeba ɓasia ēberārāba naɓ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēa.”

ne cawa ðeara perabibaria. Ara mañ quĩrãca nañ ejũãnebema λβλα ðeamaarã bãrãra λβλαé ðeaa. Baribλγλ ãdjirãba λβλαé ðea abadara Æcõrẽba edasia. Mãwã nañ ejũãnebema λβλα ðeara perabibaria. ²⁸Nañ ejũãnebemarãba dji edaara queðea abadara, ãdjia igarabada sida Æcõrẽba edasia. Mãwã dji dromaé ðeara edasia dji droma ðea edaara ðai carea. ²⁹Mañ bẽrã ni abalba ara idjidebemada Æcõrẽ quĩrãpita poya bia bedeadaéa. ³⁰Baribλγλ Æcõrẽba bãrãra Jesucrito ume ábaa ðasia. Mãwã Critoðeba Æcõrẽba idji necawaada dadjirãa cawabisia. Idjia dadjirãra jipa ðasia, ara idji itea bia ðasia, idjaba cadjiruadembemada ëdρλ edasia. ³¹Mañ bẽrã Æcõrẽ Bedeade ðλ ðλ quĩrãca dadjia odida panλα. Nãwã ðλ ðλ: “Abalada bia bedeaibλγλ, dadji Boroðembemada bia bedeaida ðλ.”**

Crito crude beudãdebema Pauloba jaradiada

2 Djabarã, mãla Æcõrẽnebemada bãrãmaa jaradiade wãside bedea bia quirudeba ni mã necawaadeba jaradiaé basía. ²Bãrã tãena ðaside mãla ababe Jesucritoðembemada, idji crude beapedadada cawabi quĩrĩã basia. ³Mañne mãgra λβλαé ðλda crĩchasia. Idjaba poya bia jaradiaéda crĩcha ðada bẽrã ne wayaaba cacua ure nũmabadjia. ⁴Mãla Jesudebema nẽbλγλ ðaside idjaba jaradia ðaside mã necawaadeba mãwã oé basía bãrãba ijãnamãrẽã. Átebλγλ jaradia ðλde Æcõrẽ Jaureba idji λβλαðeba cawabisia mañ bedeara wãrã arada. ⁵Mãwã bãrãba nañ ejũãnebema necawaadeba Jesucritora ijãnaé basía, átebλγλ Æcõrẽ λβλαðeba ijãsidãa.

Æcõrẽba naëna cawabié ðadara idji Jauredeba cawabiða

⁶Mãwãmĩna daiba necawaada Æcõrẽ bio ijã ðeaa jaradia panλα. Mañ necawaara nañ ejũãnebemaéa, nañ ejũãnebema bororã necawaéa. Ædjirãra dãrã pananaéa. ⁷Daiba Æcõrẽ necawaa naëna cawabié ðadada jaradia panλα. Nañ ejũã oi naëna Æcõrẽba mã necawaadeba ne oida ðasia dadjirãra idji ume ábaa bia ðadamãrẽã. ⁸Nañ ejũãnebema bororã ni abalba mañ necawaara cawadaé basía. Cawa pananabara dadjirã Boro biya quirura crude beadaé bacasia. ⁹Baribλγλ cawadaé basía Æcõrẽ Bedeade ðλ ðλ quĩrãca. Nãwã ðλ ðλ:

Æcõrẽba idji quĩrĩã ðea itea bia o erobλara ni abalba waði ununacaa, cλwλγλba ũrĩnacaa, ni cawa crĩchãdacaa.††

¹⁰Jũma maλgara Æcõrẽba idji Jauredeba dadjirãa cawabisia. Idji Jaureba ne jũmada cawa ðλ. Æcõrẽ crĩcha sida jũma cawa ðλ.

¹¹¿Ëberã crĩchara caiba cawa ðλ? Ara idjidubabλγλ cawa ðλ. Ara mañ quĩrãca ni abalba Æcõrẽ crĩchara poya cawadaéa. Ababe Æcõrẽ Jaurebλγλ cawa ðλ. ¹²Dadjirãba nañ ejũãnebema crĩchada edadaé basía, átebλγλ Æcõrẽ Jauredρλ edasidaa jũma Æcõrẽba idji biãdeba diaðada cawadamãrẽã.

¹³Ara maλgaðebemada daiba bedea panλα. Baribλγλ daiba nañ ejũãnebema necawaadeba bedea panlaéa, átebλγλ Æcõrẽ Jaureba daia jaradia ðλ quĩrãca bedea panλα. Mãwã Æcõrẽ Jaureba cawabi ðara daiba jaradia panλα idjia bedeabi ðλ quĩrãca.‡‡

**1:31 Jeremia 9:24.

††2:9 Isaía 64:4; 52:15.

‡‡2:13 *Idjia bedeabi ðλ quĩrãca.* Griego bedeade idjaba jara ðλ: “Æcõrẽ Jaure erobearã.”

¹⁴Baribara Ācōrē Jaureba cawabi ðara Ācōrē Jaure neé ðaba cawa quĩrācaa, idjimaarā sirié ða bēra. Idjaba poya cawacaa, ababe Ācōrē Jauredeba cawaida ða bēra. ¹⁵Ācōrē Jaure neé ðaba Ācōrē Jaure eroða crīchara poya cawaéa. Baribara Ācōrē Jaure eroðaba Ācōrēnebemada poya bio cawaya. ¹⁶Ācōrē Bedeade nāwā ða ða: “¿Caiba dadjirā Boro crīchara cawa ða? ¿Caiba idjia jaradiai?”^{¶¶} Baribara dadjirāba Crito crīchada eropana.

Pauloba, Apolo bida Ācōrē trajua opedada

3 Djabarā, mla bārāa jaradiaside Ācōrē Jauredeba nībabadarāa jaradia ða quĩrāca poya jaradiaé basía. Āteðara nañ ējūānebemarāa, Crito ijāna djiwidi ðearāa jaradiaida ða quĩrāca jaradiasia. ²Mla Critodebema zareaé ðada jaradiasia warra zaquerāa juða dobi ða quĩrāca. Djico cobí ða quĩrāca zareara ðada jaradiaé basía, bārāba poya cawadaé basi bēra. Idjaba waðibida poya cawadaéa. ³Bārāa waðibida nañ djaraba o quĩrā ðaðeba nīnaa: djārāba eroða carea bié crīchabadaa idjaba caicayabadaa. Māwā ðea bēra ebuda ða waðibida nañ djaraba o quĩrā ðaðeba nīnada nañ ējūānebemarā quĩrāca. ⁴Aðaba jarabaria: “Mla Paulodea.” Dewaraba jarabaria: “Mla Apolodea.” Bārāba māwā jarabada bēra nañ ējūānebemarā quĩrāca ðea.

⁵Baribara ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe दौरā Ācōrē nezocaa. Daiðeba bārāba dadjirā Borora ijāsidaa. Ācōrēba daiza obiða quĩrāca osidaa. ⁶Ne ubara quĩrāca mla bārāa Jesudebemada nañ jaradiasia. Mañbe mla uða cueðara quĩrāca Apoloba Ācōrē beðeara biara jaradiasia. Baribara Ācōrēðara carebasia

bārāba ijānamārēā mla uða waribibara quĩrāca. ⁷Mañ bēra ne ubarira dji dromaéa. Cuebari sida dji dromaéa. Ācōrēðara dji dromaa. Idjiabara néura waribibaria. ⁸Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quĩrāpita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o ðada quĩrāca. ⁹Mla Apolo ume abarica Ācōrē trajura o pana. Bārāa Ācōrē néua.

Mañ awara bārāa Ācōrēba de quĩrāca o ða. ¹⁰Mla de obari bia quĩrāca ða. Ācōrēba idji biaðeba mla diaðaba de jirūda bio edu jousia. Dewarāba carawabadaa. Baribara dadjiza quĩrācuða ða ða sāvā idji trajura o ðada. ¹¹De jirūda edu jouða bēra ni aðaba dewara de jirūda poya ðaðaéa. Jesucritoda dji de jirūda. ¹²Mañne ðaraðaba Ācōrē beðeara ariðe jaradiabadaa de bia o pana quĩrāca. Ādjia o panara oro, parata, mōgara bia queðea ārīca quĩrāca ðaya. Baribara ðaraðaba Ācōrē beðeara ariðe jaradiadacaa de bié o pana quĩrāca. Ādjia o panara bacuru, quedua, chaba oda de quĩrāca ðaya. ¹³Critoba cawa oi ewariðe dadjiza oðara tla uruaba aca zaya droai cawaya. Mañba ebuda cawabiya dadjia oðara sāvā ðasida. ¹⁴Dadjia oðaba mañ tla uruada droasira Critoba dji o ðada ne biada diaya. ¹⁵Baribara dadjia oðara bá wāsira dji o ðada ni cārē bia sida eðaéa. Idjira ēðramīna de babaraðe ēðraðara quĩrāca ēðra.

¹⁶¿Adua panaca Ācōrē Jaurera bārāa soðe ðada? ¿Adua panaca bārāa Ācōrē deda? ¹⁷Bariduaba Ācōrē dera ārīðara, mañga ēberāa Ācōrēba bio cawa oya idji dera aðabe idji itea ða bēra. Idji dera bārāa.

¹⁸Ara bādjiduða cūrūgarānada. Nañ ējūānebema necawaada wārāda ða. Aðaba mañ quĩrāca ne cawa ðada

^{¶¶}2:16 Isaía 40:13.

crīcha ɓabara, waa māwā crīchaié ɓaa. Ātebara wārā necawaara erobai carea naļ ejūānebemarā quīrāpita ne adua ɓa quīrāca ɓaida ɓaa. ¹⁹Naļ ejūānebema necawaara Ācōrēmaara sirié ɓaa. Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓaa: “Ācōrēba naļ ejūāne ne cawa ɓeara ara ādji necawaadeba cawabibaria ne cawa panléda.”^{§§} ²⁰Idjaba nāwā ɓa ɓaa: “Ācōrēba cawa ɓaa naļ ejūāne ne cawa ɓea crīchara sirié ɓada.”* ²¹Maļ carea crīcharānadia abaa ēberā epē panleba dewarā cāyābara biara beada. Ācōrēneba bārāba ne jūmada eropanla bia beadi carea. ²²Bārāba mīda, Apoloda, Pedro sida eropanla. Jūma naļ ejūāne ɓa sida eropanla. Ara nawenabema, nubema sida eropanla. Dadjirāra zocai pananibara wa beudibara Ācōrēneba ne jūmada eropanania bia beadi carea. ²³Jūma bārāra Critoderā. Idjaba Critora Ācōrēneba.

Jesucrito nezocarā

4 Bārāba crīchadida panla दौरा Crito nezocarāda. Ācōrēba दौरा ɓasia idjidebema cawabié ɓadada ebuda jara-diadamārēā. ²Wārāda nezocaba idji boroba obi ɓara jūma jipa o ɓaida ɓaa dji boroba bia unumārēā. ³Maļ bēra bārāba wa baridua ēberāba mīnebema bié jarabadae mācua crīchaca. Idjaba ara mādjiduba jaraéa mīa o ɓara sāwā ɓada. ⁴Mīa ni maārī bida āi oé ɓada cawa ɓamīna małba jaraé ɓaa mīa jūma jipa osida. Dadjirā Borobara cawa jaraya. ⁵Maļ carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaraé ɓanla idji traju o ɓaba jipa o ɓada wa jipa oé ɓada. Dadjirā Boro zebara de dadjia sođe crīcha ɓadada, ne jūma dadjia sođe mērā

ɓeada ebuda cawabiya. Maļ ewaride Ācōrēbara dadjirāza bia jaraya dadjia bia opedada quīrāca.

⁶Djabarā, mīnebemada Apolodebema sida ɓasia bārā carebai carea. Daideba cawadida panla Ācōrē Bedeade ɓa ɓa auđu crīchadié panla.† Māwāra bārāba ni ɓabada dewara cāyābara biara ɓada crīchadaéa. ⁷¿Caiba ɓara dewara cāyābara biara ɓasi? Ācōrēba diada awara ¿ɓaa cārēda eroɓa? ɓaa Ācōrēneba ne jūmada edasibara, ¿cārē cārēā ara ɓaduɓa edada quīrāca beada ɓa?

⁸Ācōrēneba eda quīrīā pananara bārāba jūma eropanlana abadaa. Ācōrēba dia ɓara aduba eropanlana abadaa. Dai neé ɓaduɓa Ācōrē quīrāpita dji dromarāda panesidada crīcha panla. Baribara māwāéa. Bārāra wārāda dji dromarāda panenabara bia ɓacasia. Māwāra dai sida bārā ume ābaa dji dromarāda panecasidaa. ⁹Baribara mīa crīcha ɓaa दौरा dji Jesucritoba diabuedarāda Ācōrēba jūmarā cāyābara edaara ɓasida. दौरा dji cawa obariba jūmarā quīrāpita beade edebara quīrāca panla. Ēberārāba, bajānebema nezocarāba, jūmarāba aɓ duaɓa beudī cawaya. ¹⁰Ēberārāmaara दौरा Crito carea ne adua ɓea idjaba ɓbaé ɓea. Baribara bārāra Crito ume panla bēra dji ne cawaara beada abadaa idjaba dji ɓba beada abadaa. Ēberārāba bārānebemada bia beada panla, baribara दौरा igara panla. ¹¹Wađi ara naļ ewaride daiba jarrabada droa panla, opichiada droa panla, idjaba soresorea queadeɓa jāni carea eropanla. Dai de arada neé panla idjaba ēberārāba दौरा bié obadaa. ¹²Đaura ānāūnaé traja

§§3:19 Job 5:13.

*3:20 Salmo 94:11.

†4:6 Ācōrē Bedeade ɓa ɓa auđu crīchadié panla. Griego beade małra ebuda ɓléa.

panla ne eropanani carea. Ëberârâba daia bié bedeabadae daiba ádjia bia bedeabadaa. Dai bié obladae droabadaa. ¹³Sewadeba dai bié jarabadae bedea biadeba panubadaa. Wadi ara nañ ewaride ëberârâba दौरa ne ßatabueda quírâca unubadaa, ne mititia quírâca unubadaa.

¹⁴Mãa małgara ßalé ßla bārā perabi carea. Átebala mł warrarā quírâca bārāra quírîā ßa bērā māvā ßá ßla jipa crīchabi carea. ¹⁵Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanabara wadi zezada aßa eropanacasiada. ¹⁶Mãneba bārāba bedea bia Jesucritodebema ijāpedada bērā idjideba młra bārā zezaa. ¹⁶Mał carea mła bārāa bedea djuburiaya mł nībabari quírâca nībadamārēā. ¹⁷Mał bērā Timoteoda bārāmaa diabuebala. Idjira dadjirā Boro ume jipa nībaria. Dadjirā Borodeba mł warraca ßla. Mła idjira bio quírîā ßla. Idjia bārāa quírānebabiya młra Jesucrito ume sāvā jipa nīda. Mła māvā nībaira Jesucrito ëberārā beaza jaradia ßla.

¹⁸Ácala bārānebemada dji dromarā quírâca nīnaa, crīcha panl bērā młra bārāmaa wāēda. ¹⁹Baribala dadjirā Boroba quírîāibala, młra bārāmaa isabe wāya. Małne dji dromaana abadaba jara panl awa ūrīne wāēa, átebala acade wāya ádjia wārāda Ácōrē aßlada eropanl cawaya. ²⁰Ácōrēba pe erobadebemarāba ara jāwā idjidebemada bedeadaca, átebala idji aßladeba jipa obadaa. ²¹Małda ¿bārāba sāvā quírîā panl? ¿Quírîā panlca mła quēāne wāida wa quírîāneba, ibiadeba wāida?¶

Djababa cadjirua o ßa iduaribepedada

5 Ëberârâba jara panla bārā tāēna abalada daunemaya ßada. Jara panla małba dji papacauda erobada. Wārāda Jesucrito ijāé ßea bida mał cadjiruara odacaa. ²Māvāmīna bārāba wadibida jara panla dewararā cāyābara biara beada. Baribala ¿mał cadjirua carea bio sopua beadida panléca? ¿Mał cadjirua o ßara bārā umebemada āyā ßadida panasidaéca? ³Młra bārā ume ßalémīna crīchadeba bārā ume ābaa ßla. Mał carea bārā ume ßa quírâca mał cadjirua o ßa ëberāra dadjirā Boro Jesu trāneba cawa osia. ⁴Bārā ābaa dji jarebadae młra crīchadeba bārā ume ßaya. Idjaba dadjirā Boro Jesuba aßlada bārāa diaya mał ëberāra jipa cawa odamārēā. ⁵Idjira āyā ßadida panla diauruba bia mīgabimārēā. Māvāra nañ djaraba cadjirua o quírîā ßada igaraya. Idjaba Ácōrēba cawa oi ewaride idjira ēdra edaya.

⁶Ara bādjida dewararā cāyābara biara beada abadaa. Baribala māvā jaraira bié ßla. ¿Bārāba adua panlca harina ësābībari maārī ßaba harinara jūma ësābībarida? Ara mał quírâca cadjirua maārī ßaba jūmarāda ārībaria. ⁷Mał bērā harina ësābībari drōā āyā ßatabuebada quírâca mał cadjirua o ßara bārā tāēnabemada āyā ßadadua. ⁸Māvā bārāra cadjirua neé beadia harina djiwidi baratada ësābari neé ßa quírâca. Bārāra mał quírâca beaa, Critora dadjirā cadjirua carea beuda bērā. Idjira dadjirā ēdra edai carea beapedada oveja basía. ^{**} ⁸Dadjirāba cadjiruadebema ēdrapedadara quírānebabada bērā crīcha biadeba, wārāneba nībadida

¶4:15 Zocārā. Griego bedeade ßá ßla “10 mil.”

¶4:21 Quēāne wāida. Griego bedeade ßá ßla “soa bara wāida.”

§5:7 Exodo 12:15.

**5:7 Exodo 12:3-13; Juañ 1:29.

panla.^{††} Māwā nībaira paļ ēsābari neē
 ɛa quīrāca ɛla. Djārā quīrāma ɛaɛɛba
 idjaba bié o ɛaɛɛba waa nībadié panla.
 Māwā nībaira harina ēsābībari drōā
 quīrāca ɛla.

⁹Naēna mā cartade ɛasia bārāra dji
 auɛua ɛea ume ābaa ɛadié panla.
¹⁰Baribara maļba jaraé ɛla naļ
 ējūānebema auɛua ɛea ume, parata
 awua ɛea ume, ne drabada ume,
 idjaba jlwaba oɛa ācōrē ēpēbada
 ume ɛadié panla. Ādjirā ume pana
 quīrānaéɛara, naļ ējūānebemada
 ēdrāpēda panla. ¹¹Ātebara mā bārā
 itea ɛasia bariduaba ara idjida djabaada
 aibara, baribara auɛuada o nībaibara,
 parata awua ɛaibara, jlwaba oɛa
 ācōrē ēpē ɛaibara, sewadeba djārāda
 bié jara ɛaibara, beu nībaibara, wa ne
 draa ɛaibara, maļga ēberā ume ābaa
 ɛadié panla idjaba ābaa ne codié
 panla. ¹²⁻¹³Ācōrē ijāé ɛeara cawa oi
 carea māra ɛléa. Ācōrēbara idji ijāé
 ɛeara cawa oya. Baribara bārā tāēna
 ɛeara bārāba cawa odida panla. Ācōrē
 Bedeade ɛa ɛla: “Cadjiua o ɛara bārā
 tāēnabemada āyā ɛadada.”^{‡‡}

Djabarāba ara ādji nēɛara cawa odiɛbema

6 Bārā ijarabadaɛe ɛcārē cārēā Ācōrē
 adua ɛea cawa obadamaa jaraɛe
 wābada? ɛBiara ɛléca Ācōrē ēberārāba
 cawa oɛida? ²ɛBārāba adua panla
 Jesu zebaraɛe Ācōrē ēberārāba naļ
 ējūāne ɛeara cawa oɛida? Bārāba naļ
 ējūāne ɛeara cawa oɛi bēra ɛsāwāērā
 nēɛara maārī queɛeada poya cawa
 oɛaé? ³ɛAdua panla dadjiarāba ba-
 jānebema nezocarā siɛa cawa oɛida?
 Māwā ɛa bēra ɛnaļ ewaride nēɛara bārā

tāēna ɛeara poya cawa oɛaéca? ⁴Bārāda
 ijaradibara, ɛcārē cārēā Ācōrē adua
 ɛeara wābadaa cawa oɛamārēā?^{¶¶}
⁵Māla maļgara jara ɛla bārā per-
 adamārēā. ɛBārā tāēna crīcha cawa
 ɛara ni aba biɛa neēca djabarā ijara
 panla ibiabi carea? ⁶Baribara djabada
 djaba ume ijaradapeɛa naļ ējūānebema
 cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā oɛira
 wārāda bio bié ɛla Ācōrē ijāé ɛea
 quīrāpita ijarabada bēra.

⁷Wārāda ācāra bārānebemada
 ijarabada bēra unubi panla jipa
 nībadacada. ɛBiara ɛléca ɛa bié oɛara
 droaida cawa obadamaa edei cāyābara?
 ɛBiara ɛléca ɛa eroɛara ɛa djabaa
 idu drabada cawa obadamaa edei
 cāyābara? ⁸Baribara bārāba ēberārāra
 bié obadaa idjaba ne drabadaa.
 Wārāda bio bié o panla ara bārā
 djabarāda māwā obada bēra.

⁹⁻¹⁰ɛBārāba adua panla cadjiua
 obadara Ācōrē purude ɛeadaéda? Ara
 bādjiduba cūrūgarānada. Auɛua
 nībadara, jlwaba oɛa ācōrē ēpē
 ɛeara, daunemabada, umaquīrā
 wērā quīrāca ɛeabada, umaquīrāda
 abari umaquīrā ume ɛeabada, ne
 drabada, parata awua ɛeara,
 beu nībadara, sewadeba djārā bié
 jarabada, djārā cūrūgabada siɛa
 Ācōrē purude ɛeadaéa. ¹¹Ācāra bārāra
 naēna māwā ɛasia. Baribara bārāba
 cadjiua opeɛadara Ācōrēba sagāsia,
 idji itea bia ɛasia, idjaba jipa unusia
 dadjiarā Boro Jesucritoɛeaba idjaba idji
 Jaureɛeaba.

Djabarāba auɛuada odié panla

¹²Ācāra jarabadaa: “Crito ijā ɛa
 bēra māla quīrā ɛa quīrāca jūma oida

^{††}5:8 *Dadjirāba cadjiuaɛebema ēdrāpēdadara quīrānebabada.* Griego bedede ɛa ɛla: “Ewarī droma obada.”

^{‡‡}5:12-13 Deuteronomio 17:7.

^{¶¶}6:4 Griego bedede maļ versículora ebuɛa ɛléa.

Ɂaa.” Baribara mla jaraya mla quira Ɂada juma oida Ɂamina, juma mla o quira Ɂaba mla carebaaca. Maal bea juma mla o quira Ɂa iduaribia. ¹³ Idjaba acara jarabadaa: “Djicora dadji bi itea Ɂaa, idjaba dadji bira djico itea Ɂaa.” Baribara mla jaraya mawa Ɂamina Acoreba umena jobiya. Dadji cacuara Ɂea audua o bamarea, atebara dadjira Boro Acore itea Ɂaa. Idjaba dadjira Boro Acoreba dadji cacua wagai carea Ɂaa. ¹⁴ Acoreba idji Ɂadeba dadjira Boro Jesura beu badada arebabisia. Ara maal quira idji Ɂadeba dadjira sida arebabiya.

¹⁵ ɁBaba adua panca bara cacuara Critodeda? Mawara Ɂmla Critodeda wea audua ume Ɂaica? Warada mawa oira bie Ɂaa. ¹⁶ ɁBaba adua panca wea audua ume Ɂara maal wea ume cacua aba Ɂa quira Ɂada? Acore Bedeade nawa jara Ɂaa: “Adjira cacua aba Ɂa quira panania.”^{§§} ¹⁷ Baribara dadjira Boro Crito ume abaa Ɂara idji ume jaure aba Ɂa quira panla.

¹⁸ Ni maari bida audua nibaranada. Dewara cadjiuada oibara, maagaba dadji cacuara ariea. Baribara auduada oibara, dadji cacuada bie beya. ¹⁹ ɁBaba adua panca bara cacuara Acore Jaure deda? Acoreba idji Jaurera bara diasia. Idjira bara soe Ɂaa. Barara ara baranea atebara Acorenea. ²⁰ Acoreba barara neba nedosia. Acorene bea bara cacuade, jaurede bida quira beadada.*

Quima edabadebema

7 Jalbebara baraba cartadeba iwidi pedadada mla panuya.

Warada biara Ɂaa umaquiraba wea edaeda.[†] ² Baribara bara bea umaquiraba idji quimada erobaida Ɂaa, idjaba wea idji quimada erobaida Ɂaa. ³ Umaquirada idji quima ume caida Ɂaa. Wea sida idji quima ume caida Ɂaa. ⁴ Weara ara idji cacua djibariea, atebara idji quimada djibaria. Ara maal quira umaquirara ara idji cacua djibariea, atebara idji quimada djibaria. ⁵ Bara cacuara bara quimaa waganada. Baribara bara abaa canaeda beea audibara, mawa pananira bia Ɂaa. Baribara dara mawa pananie panla idjaba ababe Acore iwidi carea mawa pananida panla. Mawanacarea wayacusa abaa canida panla bara cacuaba quira Ɂara droadae diauruba audua obiramare. ⁶ Mla jaraya: bara mawa o quira panabara, bia Ɂaa. Baribara mla ogo obiea. ⁷ Mlaara jumarada ml quira poya deu beadibara bia Ɂacasia. Baribara Acoreba dadjiza diasia sawa baida. Acoreba acara dia Ɂaa poya deu beadamare. Idjaba acara dia Ɂaa quima edadamare.

⁸ Mla deu beara, pedrara bida jaraya: biara Ɂaa ml quira quima nee beada. ⁹ Baribara bara cacuaba quira Ɂada poya droadaebara, quima edadida panla. Bara cacuaba quira Ɂadebemada jumawaya crica bai cayabara biara Ɂaa quima edadida.

¹⁰ Quima bara beara mla naada jaraya. Na beara mreea, atebara dadjira Borede.‡ Weaba idji quimara amae Ɂaa. ¹¹ Baribara idji quimara amaibara, dewara umaquirada edae

§§6:16 Genesi 2:24.

*6:20 Jaure. Griego bedeade acara cartade mala nea.

†7:1 Biara Ɂaa umaquiraba wea edaeda. Griego bedeade nawa Ɂa Ɂaa: “Bia Ɂaa umaquiraba wea taeda.”

‡7:10 Luca 16:18.

ɁɁɁ. ȂteɁɁɁɁ deu ɁɁɁɁɁ ɁɁɁ wa dji quima ume waya bedeaida ɁɁɁ. ȂɁari quĩrȁca umaquĩrȁba idji quimara amaié ɁɁɁ.

¹² Waabema djabarȁa mȁɁ naȁɁɁa jaraya. NaȁȁɁɁɁ dadjĩrȁ Boro Jesuba jaradiadaéa: djababa wȁrȁ Jesu ijȁé ɁɁɁɁ erobȁɁɁɁɁ, idjaba maȁ wȁrȁra idji ume ɁɁ quĩrĩȁ ɁɁɁɁɁ, maȁ djababa idjira amaié ɁɁɁ. ¹³ Djabawȁrȁba quima Jesu ijȁé ɁɁɁ erobȁɁɁɁɁ, idjaba maȁ umaquĩrȁba idjida ama quĩrĩȁéɁɁɁ, maȁ djabawȁrȁba idjira amaié ɁɁɁ. ¹⁴ Maȁ umaquĩrȁ Jesu ijȁé ɁɁɁ Ȃcȁrȁ itea Ɂesia idji quimaba ijȁ ɁɁ bȁrȁ. ȂɁari quĩrȁca wȁrȁ Jesu ijȁé ɁɁɁ Ȃcȁrȁ itea Ɂesia idji quimaba ijȁ ɁɁ bȁrȁ. MȁwȁéɁɁɁ bȁrȁ warrȁrȁra Ȃcȁrȁ itea Ɂeadaé bacasia. BaribȁɁɁ djibarirȁra Ȃcȁrȁ itea panȁ bȁrȁ ȁdjirȁ sida Ȃcȁrȁ itea panȁ. ¹⁵ Jesu ijȁé ɁɁɁ idji quimada ama quĩrĩȁ ɁɁɁɁɁ, amaida ɁɁɁ. Mȁwȁ djabada wa djabawȁrȁda mĩȁ amaié ɁɁ leyȁɁɁɁɁ edrȁɁɁ. Ȃcȁrȁba dadjirȁra necai Ɂeadamȁrȁ trȁsȁ. ¹⁶ Djabawȁrȁ, ɁɁɁ adua ɁɁɁ. Ȃĩbȁrȁ ɁɁ quimaba ɁɁɁɁɁ Jesura ijȁisicada Ȃcȁrȁba édrȁ edamȁrȁ. Djaba, ɁɁɁ bida adua ɁɁɁ. Ȃĩbȁrȁ ɁɁ quimaba ɁɁɁɁɁ Jesura ijȁisicada Ȃcȁrȁba édrȁ edamȁrȁ.

¹⁷⁻¹⁸ Ȃcȁrȁba dadjirȁ trȁsȁɁɁ ara dadji panana quĩrȁca Ɂeadaida panȁ. Cacua wȁȁȁ ɁasibȁɁɁ ara mȁwȁ ɁɁɁɁ ɁɁɁ. Cacua wȁȁȁȁ ɁasibȁɁɁ ara mȁwȁ ɁɁɁɁ ɁɁɁ. Dadjirȁza Ɂeadaida panȁ dadjirȁ Boro Ȃcȁrȁba ɁɁɁɁ quĩrȁca. MȁɁ Ȃcȁrȁ éberȁrȁ Ɂeaza mȁwȁ jaradia ɁɁɁ. ¹⁹ Cacua wȁȁȁ ɁɁɁɁɁ biara ɁɁȁ. Cacua wȁȁȁȁ Ɂai sida biara ɁɁȁ. Ȃcȁrȁba obi ɁɁɁ ijȁ o ɁɁɁɁɁ biara ɁɁɁ. ²⁰ Ȃcȁrȁba dadjirȁ trȁsȁɁɁ ara dadji panana quĩrȁca Ɂeadaida panȁ. ²¹ Ȃcȁrȁba ɁɁ trȁsȁɁɁ nezocada ɁasibȁɁɁ, jȁmawȁȁɁ sopua ɁarȁɁɁ. BaribȁɁɁ ɁɁ nezoca ɁɁɁɁɁɁɁɁ poya édrȁibȁɁɁ, mȁwȁ odu. ²² Nezoca Ȃcȁrȁba trȁnara dadjirȁ Boro Critoba

cadjiruȁɁɁɁɁɁ édrȁ ɁɁsȁɁ idji itea ne o Ɂamȁrȁ. Maȁne nezocȁé Ȃcȁrȁba trȁnara Crito nezocaa. ²³ Ȃcȁrȁba bȁrȁra nȁɁɁ nȁɁɁɁ. Maȁ carea djȁrȁ nezocada Ɂearȁnada. ²⁴ Djabarȁ, Ȃcȁrȁba dadjirȁ trȁsȁɁɁ ara dadji panana quĩrȁca Ɂeadaida panȁ. Maȁne ara dadji panȁ quĩrȁca Ȃcȁrȁ quĩrȁpita jipa nĩɁadaida panȁ.

²⁵ Maȁ awara quima wadi edadaɁɁɁɁɁɁ mȁɁ jaraya. Dadjirȁ Boro Jesucritoba maȁȁɁɁɁɁɁ jaradiadaé bȁrȁ mȁɁ crĩcha ɁɁɁɁ jaraya. Bȁrȁba cawa panȁ dadjirȁ Boroba mȁrȁ quĩrȁ djuburiada bȁrȁ mȁɁ wȁrȁda jarabarida. ²⁶ Nȁwȁ jaraya: mȁmȁarȁ naȁ ewaride bia mĩȁ panȁ bȁrȁ dadji umaquĩrȁ deu Ɂeara ara dadji ɁɁ quĩrȁca Ɂeadaida panȁ. ²⁷ BaribȁɁɁ quima erobȁɁɁɁɁ, ɁɁ quima amaida crĩcharȁɁɁ. Quima neé ɁɁɁɁɁ, quima edaida crĩcharȁɁɁ. ²⁸ BaribȁɁɁ quima edaibȁɁɁ cadjiruȁéa. Wȁrȁda quima edaibȁɁɁ cadjiruȁéa. BaribȁɁɁ quima edabȁɁɁ naȁ éjȁȁne bia mĩȁ Ɂaya. Bȁrȁ mȁwȁ bia mĩȁ pananida mȁɁ quĩrȁé ɁɁɁ.

²⁹ Djabarȁ, mȁɁ naȁȁɁɁɁ jara quĩrȁ ɁɁɁ: naȁ ewarira jȁbȁɁɁ. Maȁ carea djabarȁ quima erȁɁɁɁ ȁdjia Ȃcȁrȁ épȁ panȁ igrȁdĩé panȁ ȁdjia quima ume Ɂeadi carea. ȂteɁɁɁ quima neé ɁɁɁ épȁida ɁɁ quĩrȁca épȁnida panȁ. ³⁰ Ara maȁ quĩrȁca djabarȁ sopua Ɂeara sopuȁé ɁɁ quĩrȁca Ɂeadaida panȁ Ȃcȁrȁda bio épȁni carea. Ȃsȁrida Ɂeara Ȃsȁridȁé ɁɁ quĩrȁca Ɂeadaida panȁ. Ne nȁɁȁɁɁ idjia nȁɁȁɁɁ ewariza erȁɁɁ crĩcha Ɂaié ɁɁɁ. ³¹ Naȁ éjȁȁ dadjia unu panȁra jȁmȁ jȁbȁɁ bȁrȁ ne bara Ɂeaba ne neé ɁɁ quĩrȁca crĩcha Ɂeadaida panȁ.

³² MȁɁ quĩrȁ ɁɁɁ bȁrȁba naȁ éjȁȁneɁɁɁ jȁmawȁȁ crĩchadaéda. Umaquĩrȁ quima neé ɁɁɁ biara crĩcha Ɂabaria dadjirȁ Boroba quĩrȁ ɁɁɁ oi carea. Dadjirȁ Borora Ȃsȁridabi quĩrȁ ɁɁɁ. ³³ BaribȁɁɁ umaquĩrȁ

quima erobaba nañ ejũãne idji quima bia erobaida biara cricha ðabaria. Idji quimada ðasridabi quĩrĩã ðla. ³⁴Mãwã quima bara ðaba crichada umé erobabaria.† Abari quĩrãca wẽrã quima erobaba nañ ejũãne idji quima bia erobaida biara cricha ðabaria. Idji quimada ðasridabi quĩrĩã ðla. Baribara wẽrã neé ðaba dadjirã Borodebemada biara cricha ðabaria. Nañ cacuade, jaurede bida idji itea bia ða quĩrĩã ðla.

³⁵Maãgara mãa jaraé ðla bãrãba quĩrĩã pana quĩrãca bearãnamãrẽã àte-bara bia ðeadamãrẽã. Mãa ababe quĩrĩã ðla bãrãra quĩrãipa ðeadaida idjaba jũma bãrã soðeba dadjirã Boroba quĩrĩã ðada odida.

³⁶Abaal djabada awẽrã djora ume dji edaði carea beðea bia panabara, dji edaði naẽna poya droaéda crichaibara idjaba isabe eda quĩrĩãibara, edaida ðla. Maãra cadjiruaéa. ³⁷Baribara djabada dji edaði carea beðea ðadacarea mañ wẽrãra edaéda idji soðeba wãrãda cricha ðabara idjaba idji cacuaba quĩrĩã ðara poya droaibara, bia ðla mañ wẽrãra edaéda. ³⁸Wãrãda quima edabaraba bia o ðla. Baribara mãmaarã quima edaéba biara o ðla.‡

³⁹Djabawẽrã quima bara ðara dji quima zocai ðamisa idji ume ðaida ðla. Baribara dji quimara beuibara, dewara umaquirãda eda quĩrĩãibara, edaida ðla. Baribara ababe dadjirã Boro Jesucrito ijã ðara edaida ðla. ⁴⁰Mãa cricha ðla idjira quima edaébara ðasridaara ðaida.

Mãmaarã Æcõrẽ Jaureba mãwã crichabi ðada.

Jawaba oda Æcõrẽa djico diadadebema

8 Idjaba jawaba oda Æcõrẽa djico diadadebemada mãa jaraya. Dadjirãba cawa pana jumarãda cricha cawa pana. Mãwãmĩna cricha cawaaba dadjira djãrã cãyãbara biara ðada crichabibaria. Baribara quĩrĩãba djãrãra carebabaria. ²Abaaba bio cawa ðada cricha ðabara, wadibida adua ða idjia cawaida ða quĩrãca. ³Baribara ababa Æcõrẽda quĩrĩã ðabara, Æcõrẽba idjira cawa ðla.**

⁴Mañ bẽrã jawaba oda Æcõrẽa djico diada cobadadebemada mãa jaraya. Dadjirãba cawa pana jawaba oda Æcõrẽra wãrãéda. Idjaba cawa pana wãrã Æcõrẽra ababara ðada. ⁵Bajãne, nañ ejũãne bida eberãrãba Æcõrẽ abadara baraa. Wãrãda maãgarãra idjaba eberãrãba adji boro abada sida zocãrã baraa. ⁶Baribara dadjirãmaarã Æcõrẽra ababara ðla. Idjira dadjirã Zezaa. Idjiabara ne jũmada osia. Dadjirãra idji itea zocai pana. Idjaba dadjirã Boro Jesucritora ababara ðla. Idjideba Æcõrẽba ne jũmada osia. Idjideba dadjirãra zocai pana.

⁷Baribara Æcara maãgara cawadaé pana. Æcara djabarãba wadibida cricha pana jawaba oda Æcõrẽ adjia naẽna epẽ pananara zocai beada. Mañ bẽrã jawaba oda Æcõrẽa djico diadada cosidara crichabadaa jawaba oda Æcõrẽra wayacusa epẽbdada. Wãrã beðeada bio adua

†7:34 Crichada umé erobabaria. Griego bedeaðe Æcara cartade maãra neéa.

‡7:38 Griego bedeaðe versículo 36-38 ebuða ðléa. Idjaba nañ quĩrãca traducida ðla: ³⁶Baribara djababa idji cau awẽrã djorada quima diaé ðaéba bié o ðada cricha ðabara, idjimaarã bia ðabara, quima diaida ðla. Maãra cadjiruaéa. ³⁷Baribara djababa idji caura diaéda soðeba cricha ðabara, idjaba dewaraba jara ða carea mãwã oé ðabara, bia ðla idji caura quima diaéda. ³⁸Wãrãda idji cau diabaraba bia o ðla. Baribara mãmaarã idji cau diaéba biara o ðla.

**8:3 Griego bedeaðe mañ versículora ebuða ðléa.

pana bēra mā djico co pananeba crīchabadaa Ācōrē quīrāpita bié panebada. ⁸ Baribara djicoba dadjirāra Ācōrē quīrāpita bia bāca. Mā bēra dadjia co pananeba, coāé pananeba bida Ācōrē quīrāpita biara beadaéa.

⁹ Wārāda dadjia co quīrā pana coōida pana. Baribara quīrācuita beadaa bārāba co pananeba djaba bio adua bāra cadjiruade bāerāmārēa. ¹⁰ Ne jūma coida bā cawa bā djabada jawaba oāa ācōrē dede eda ne co chūmeibara, māne ne jūma coida bā adua bāba idjira mama chūmada unuibara, idjia bida jawaba oāa ācōrēa djico diadara coida crīchaya. Baribara jawaba oāa ācōrēa ēpēbarada crīcha bā bēra idjima cadjiruada o bā. ¹¹ Māwā ne jūma coida bā cawa bāba dji bio adua bā djabara cadjiruade bāebiya. Baribara quīrānebadua Critora beusida mā adua bā djaba carea. ¹² Bārāba mā adua bā djabarā cadjiruade bāebibadae Crito quīrāpita cadjiruada o pana. ¹³ Mā carea mā co bādeba mā djabada cadjiruade bāebibara, wā coāa.

Jaradia bābari Pauloba edaca bada

9 ¿Mādjia o quīrā bā quīrāca oca bāca? ¿Māra Jesucritoba diabuedaéca? ¿Mā bida dadjirā Boro Jesura unusiéca?†† ¿Bārāba māneba dadjirā Borora ijāsidaéca? ² Ācōra djabarāba māra Jesucritoba diabuedada crīchadaé panamīna bārāba cawadida pana māra wārāda idjia diabuedada māwā bāda. Mā jaradiadaéba bārāba dadjirā Boroda ijāsida bēra mālgara ebuā bā. ³ Mā bié jarabadarā mā nālgada iwidiya: ⁴ ¿mā jaradia bābari ne coi carea edaié bāca? ¿Doi

carea bida edaié bāca? ⁵ Waabema Jesuba diabuedarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro sida ādji quima ume ābaa nībabadaa.‡‡ Ara ādjirā quīrāca ¿māra Jesu ijā bā wērā ume dji edapeda mā ume ābaa eronībaié bāca? ⁶ Bernabeba, mā bida Ācōrē beāe jaradia nīnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. Baribara ¿waabemarā quīrāca daiba jaradia pananeba ne edadida panléca?

⁷ ¿Sordaora ara idji parataba djōne wābarica? ¿Uva uā erobāba idji uvara jōcaca? ¿Oveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ¿Jūma mālgara ababe mādjia crīchadeba jara bāca? ¿Ācōrēba Moisea diada leyba abari quīrāca jaracaca? ⁹ Mā leyde nāwā bā bā: “Bā paca ne caradagabi bāde idji itera jārādua.”¶¶ Ācōrēba mā beāe jaraside ¿ababe pacadebemada crīcha bāsiéca? ¹⁰ ¿Dadjirānebema sida crīcha bāsiéca? Wārāda dadjirā careabara Ācōrēba mā leyra diasia. Ējūā o bāra, dji ewa bā sida trajabadaa māneba ne erobeadida cawa pana bēra. ¹¹ Ara mā quīrāca daiba bārāa Ācōrē beāe jaradiasida bēra ¿bia bāéca daiba bārāneba ne edadida? ¹² Dewararāba bārāneba ne edadida panabara, daiba ādjirā cāyābara biara ne edadida pana.

Māwāmīna ne iwidiāca. Ātebāra jūma droa pana ēberārāba beāe bia Critodebemada bié crīcharānārēa. ¹³ Bārāba cawa pana Ācōrē de dromane trajabadarāba ādjia o pananeba coōira edabada. Animarā babue diabadarāba mā djaradebemada edabadaa coōi carea. ¹⁴ Abari quīrāca dadjirā Boro Jesuba jarasia beāe bia idjidebema jaradia nīnaba māneba

††9:1 Hecho 9:3-7.

‡‡9:5 Pedro. Griego beāe bā bā “Cepa.”

¶¶9:9 Deuteronomio 25:4.

coðira edaðida panada.^{§§} 15 Māwāmīna mĭa edacaa. Idjaba maĭgĭdebemada naĭ cartade ðlé ðla bārāba ne diadamārēā. Mĭa jaradia ðbari ne edaca bēra ðsrida ðla. Mĭa quīrāēa ni abalpa ne dia ðdeba maĭ ðsridara jōbida. Mĭmaarā bārāneba ne edai cāyābara beuida biara ðla.

16 Mĭa bedea bia Critodebemada jaradia ðmīna mĭra dji dromaana acaa, Ācōrēbala jaradiabi ða bēra. Wārāda bedea bia Critodebemada jaradiaēbala, mĭra mĭa djuburi ðeya. 17 Mĭdjiareba jaradia ðaibala, ne edaida ðla. Baribala mĭdjiareba jaradiaē ðla. Ācōrēbala mĭra ðasia jaradia ðamārēā. Maĭ bēra mĭa jaradia ðaida ðla. 18 Māwāra ħmĭa jaradia ðbari cārēda edai? Ne edaēa. Ababe ðsrida ðaya ne iwidiēne bedea bia Critodebemada jaradia ða bēra. Mĭa jaradia ðbari ne edaida ðmīna iwidiēca.

19 Mĭra djārā nezocaēmīna ara mĭdjida jūmarā nezocada ðesia zocārāba mĭneba Jesucritoda ijānamārēā. 20 Mĭra judiorā tāēna ðde judiorā quīrāca ðbaria mĭneba Jesucritoda ijānamārēā. Ācōrēba Moīsea diada leydeba ðea tāēna ðde mĭra maĭ leydeba ðlēmīna maĭneba ða quīrāca ðbaria. Māwā ðbaria ādjirāba mĭneba Jesucritoda ijānamārēā. 21 Idjaba Ācōrēba Moīsea diada ley adua ðea tāēna ðde mĭra ādjirā quīrāca ðbaria mĭneba Jesucritoda ijānamārēā. Baribala mĭa Ācōrē leyra igaracaa. Jūma Critoba obi ðlara ēpēbaria. 22 Mĭra djabarā wārā bedea mācua adua ðea tāēna ðde ādjirā quīrāca ðbaria mĭneba Jesucritodebemada biara cawadamārēā. Mĭ wābarāza ēberārā tāēna ðde

ādjirā quīrāca ðbaria mĭneba ācala Critoda ijānapeda cadjiruadebemada ēdrādamārēā. 23 Mĭa jūma maĭ quīrāca obaria bedea bia Critodebemada cawabi carea. Māwā mĭa bida Ācōrēneba ne biada edaya.

24 Bārāba cawa panla ēberāra pirabadada caida jirū mēsrāara ða cawaya. Maĭne zocārā pirabadamīna ababe dji naārā jūenabala ne edabaria. Bārā sida isabe pirabada quīrāca jūma bia odadua Ācōrēba diai jaradada edadi carea. 25 Jemenebadarāba ādji cacuara quīrācuca wagabadaa zarea ðeadi carea. Māwā obadaa dewararā cāyābara biara jemenenapeda borobarida edadi carea. Maĭ borobarira isabe āribaria. Baribala dadjirāba ne jūmada bia obadaa Ācōrēba diai jarada āricada edadi carea. 26 Maĭ bēra ēberā baridua pira wābala quīrāca mĭa ocaa. Idjaba ēberā djō ðde baridua djōbari quīrāca ocaa. 27 Ātebala mĭ cacua zarea o ða quīrāca idjaba mĭ cacuaba o ama ðada obi ða quīrāca jūma o ðla Ācōrēba diai jaradara edai carea. Māwā oēbala, mĭa ēberārāa jaradia ðadamīna mĭlabala Ācōrēba diai jaradara poya edaēa.

Jawaba oda ācōrēra igaradida panla

10 Djabarā, mĭa quīrā ðla bārāba Moīse ewaride māwānada quīrādoadaēda. Maĭ ewaride jūma dadji drōāenabemarā Moīse ume nībapedadara Ācōrēba diabueda jārārā edre nībasidāa idjaba Pusa Purruē chāsīdaa.* 2 Maĭ pusade, jārārā edre bida jūma ādjirāra Moīse ume ābaa panasīda bēra Moīse trĭneba borocuepedada quīrāca panasīdaa. 3 Idjaba jūmarāba abari djico Ācōrēba bajāneba diabuedada cobadjīdaa.†

§§9:14 Mateo 10:10.

*10:1 Numero 10:34; Exodo 14:1-31.

†10:3 Exodo 16:4,35.

⁴ Jūmarāba ābari baido Ācōrēba mōgaradeba weabidada dobadjidāa.[‡] Mañ mōgarara Critoda māwā ̄basia, ādjirā wābādaza Critora jauredeba ādjirā ume ̄bađa bērā. ⁵ Baribara Ācōrēba zocārāda bié usia ādjia o panana carea. Mañ bērā ējūā pōāsa ewaraga ̄bađe quinisidaa.

⁶ Mañ ewaride māwānaba dadjirāa cawabi ̄ba ne cadjiruara awuadié panlāda ādjirāba awuapedāda quirāca. ⁷ J̄awaba oda ācōrēra ēpērānada ūca ūdjirāba ēpēpedāda quirāca.[¶] Ācōrē Bedeade ādjirānebemada nāwā ̄bā ̄ba: “Ēberārāra chūpanenapeda ̄basrida ābaa ne co duanasidaa idjāba itua do duanasidaa. Māwānacarea pirabaridapeda ādji cacuaba o quirāca ̄bara o duanesidaa.”[§] ⁸ Dadjirāba auđuada odié panlā ūca ūdjirāba opedāda quirāca. Ādjia māwā o panlā carea ewari abalāde veintitres mil quinisidaa.^{**} ⁹ Idjāba Ācōrēba sāvā oi cawaya dadjirāba bié odié panlā ūca ūdjirāba opedāda quirāca. Mañ carea ādjirāra damaba zocārā cácuapeda quinisidaa.^{††} ¹⁰ Idjāba sobié panlāneba Ācōrēnebemada bié bedearānada ūca ūdjirāba opedāda quirāca. Mañ carea bajānebema nezoca dadji quinibibariba ādjirāra zocārā quinibisia.^{‡‡}

¹¹ Jūma ādjirā māwānaba unubi ̄ba sāvā Ācōrēba cadjiruara cawa obarida. Mañgāra Ācōrē Bedeade ̄bā ̄ba dadjirā nañ jirūarebema ewaride ̄bearāba ābari quirāca orānamārēā. ¹² Mañ bērā abalāba bio ijā ̄bađa crīcha ̄barā, ara idūba quirācuica ̄baida ̄ba cadjiruade

̄bae amaaba. ¹³ Dadji cadjiruade ̄baebida ̄ba crīchada bārāmaa zebaria jūmarāmaa zebari quirāca. Baribara Ācōrēra bedea aba ̄ba. Mañ crīchara poya droad–aē̄bara, idjia idu jūmawāyā zebiēa. Idjāba mañ crīcha zebara Ācōrēba carebaya droadapeda ēdrādamārēā.

¹⁴ Mañ carea m̄ djabarā, j̄awaba oda ācōrēra igaradada. ¹⁵ M̄ bārāa bedeabarā crīcha cawa ̄bearā bedeabarā quirāca. Bio crīchadada m̄ jara ̄bara wārā cawaya. ¹⁶ Crito quirānebadi carea cobadara co panlāne dadjirāba uva ̄ba tazade ̄ba carea Ācōrēa bia ̄bađa adapeda dobadāa. Mañ dobadade unubibadaa dadjirāra Crito oadēba idji ume āba panlāda. Idjāba pañ cōrācuada cobadade unubibadaa Crito nañ djarade bia mīgadadeba dadjirāra idji ume āba panlāda. ¹⁷ Dadjirāba pañ aba ̄bađa zocārā cōrācuapeda cobadaa. Ara mañ quirāca dadjirāra zocārā panlāmina cacua aba ̄ba quirāca panlā.

¹⁸ Israelerāba obadadebemada crīchadada. Ādjirāba animarā Ācōrēa babue diabdade mañ djaradebemada cobadaa. Mañ cobadade unubibadaa Ācōrēra ēpē panlāda. (Ara mañ quirāca abalāba j̄awaba oda ācōrēa nedjara diadadebemada coibara, unubiya mañ j̄awaba oda ācōrēra ēpē ̄bađa.) ¹⁹ Baribara m̄ jaraé ̄ba j̄awaba oda ācōrēra wārā arada. J̄awaba oda ācōrēa nedjara diadara ara jāwābema djara quirāca ̄ba. ²⁰ Māwāmina Ācōrē adua ̄beaba nedjarada ādji j̄awaba oda ācōrēa diabdade wārāda jairā dia panlā. Ācōrēa dia panlā. Bārāba mañ

[‡]10:4 Exodo 17:6; Numero 20:11.

[¶]10:7 Exodo 32:1-35.

[§]10:7 Exodo 32:6.

^{**}10:8 Numero 25:1-9.

^{††}10:9 Numero 21:4-9.

^{‡‡}10:10 Numero 16:41-50.

djarara codibara, unubidia jaida epē panada. Maḷgara mla quĩrãéa. ²¹Jaia diada tazade ḅada bārãba dodibara, Jesucrito oa quĩrãebadi careabema tazade ḅada dodié panla. Jaia djico diadada bārãba codibara, dadjirã Boro quĩrãebadi careabema cobadara codié panla. ²²Mãwã odibara ḷdadjirã Borora quĩrũbidaéca? ḷDadjirãra idji cãýabara ḅalara panaca?

Jũma odadua djabarãba bia crĩchadamãrẽã

²³Ḷcãraaba jara panla dadjia o quĩrãḅara jũma oida ḅada. Baribara mla jaraya: ne jũma oida ḅamĩna jũma dadjia o quĩrãḅaba dadjira carebacaa. Wãrãda jũma dadjia o quĩrãḅara oida ḅamĩna jũma maḷgaba djabarãra carebacaa. ²⁴Ni ḅaalba ara idji bia ḅaira jara ḅaié ḅla, ãtebãra dewarãrãda bia ḅead-ãmãrẽã jara ḅaida ḅla.

²⁵Nedjara nẽdobuebadama nẽdodada codida panla. Baribara bãrã crĩcha ãrĩna amaaba iwidirãnadua maḷ nedjarara jawaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁶Naḷ ejuãra, ne jũma naḷ ejuãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrẽba osia. Maḷ bẽrã ne jũmada codida panla.

²⁷Jesu ijãé ḅaba ḅada ne comãrẽã edoibara, maḷne wã quĩrãibara, wãdua. Idjia diabãgara codua. Ba crĩcha ãrĩ amaaba iwidirãdua maḷ djicora jawaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁸Baribara ḅaalba nedjarara jawaba oda ãcõrẽa diadaada aibara, corãdua idji crĩcha ãrĩ amaaba. ²⁹Mãra jaraé ḅla bãrãmaarã maḷ djicora cocara panada. Baribara dewaraba mãwã crĩcha ḅabara, idji crĩchara ãrĩya.

ḅaalba nãwã crĩchaiscada: “Mãra o quĩrãḅada obãrãde ḅaalba bié crĩchaibara, ḷmaḷgara ocara ḅaca?

ḷMãra o quĩrãḅa ḅla quĩrãca oida ḅléca? ³⁰Mãra cobara carea ãcõrẽa bia ḅadaa aibara, ḷcãrẽ cãrẽã dewaraba mãda bié jaraida ḅla? Bié jaraié ḅla.”

³¹Baribara mla jaraya: bãrã ne co panane, ne o panane bida jũma odadua eberãrãba ãcõrẽda bia jaradamãrẽã. ³²Bãrãba ne o pananeba judiorãra, judiorãera, ãcõrẽ eberãrã sida cadjiruade ḅebirãnadua. ³³Ara maḷ quĩrãca mla o ḅdeba jũmarãa bia crĩchabi quĩrãḅa ḅla. ḅabe mãdjidra bia ḅai carea jãraaa, ãtebãra eberãrã zocãrã bia beadamãrẽã jãrãbaria. Mãwã mla o ḅdeba ãdjirãba Critora ijãnia ãcõrẽba edra edamãrẽã.

11 Mãra Crito nĩbaḅa quĩrãca nĩbabari bẽrã mla quĩrãca nĩbaḅadua.

Djabawẽrã boro ãnẽbaribadaḅebema

²Djavarã, ewariza mãra quĩrãneba panla bẽrã idjaba mla jaradiadara epē panla bẽrã bãrãra bia jaraya. ³Mãra quĩrãḅa ḅla bãrãba cawadida Critora umaquĩrã Boroda, umaquĩrãra dji wẽrã boroda, idjaba ãcõrẽra Crito Boroda.

⁴Djavarã ḅbaa dji jãre panane umaquĩrãda boro ãnẽbaripeḅa ãcõrẽa iwidibara wa ãcõrẽneba bedeabara, idji Boro Critora wayaé ḅada unubi ḅla. ⁵Baribara wẽrãba ãcõrẽa iwidi ḅde wa ãcõrẽneba bede ḅde boro ãnẽbariḅbara, idji quimara wayaé ḅada unubi ḅla. Mãwã o ḅara borobichia ta ḅla quĩrãca ḅla. ⁶Wẽrãda boro ãnẽbari quĩrãébara, borobichia taída ḅla. Baribara borobichia taḅira peraida ḅla bẽrã boro ãnẽbarida ḅla.

⁷Djavarã ḅbaa dji jãre panane umaquĩrãrãda boro ãnẽbaridié panla ãcõrẽba ara idji quĩrãca oda bẽrã idjaba umaquĩrãrãba ãcõrẽra ãdji boroda

²⁹10:28 Griego bedeadẽ ḷcãra cartade idjaba naḷ sida ḅla ḅla: “Naḷ ejuãra, ne jũma naḷ ejuãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrẽba osia.”

unubi panla bēra. Baribara wērāra unubi panla umaquirāra ādji boroda. ⁸ Ācōrēba umaquirāra wērāneba oē basia, ātebara wērāra umaquirāneba osia. ⁹ Idjaba umaquirāra oē basia wērā carebamārēā, ātebara wērāda osia umaquirā carebamārēā. ¹⁰ Mañ carea djabarā ābaa dji jare panla wērāba idji borora ānēbarida bla unubi carea dji quimara idji boroda. Māwā oida bla bajānebema nezocarāba bia ununamārēā.

¹¹ Baribara Jesucrito ijā bea bēra wērāba idji quimada carebaida bla idjaba umaquirāba idji quimada carebaida bla. ¹² Naārābema wērāda umaquirāneba zesia. Mamaaba ltaa umaquirāra wērāba tobaria. Baribara wārāda jūmaena Ācōrēneba ze panla.

¹³ Bārāmaara, ¿bia bāca wērāba boro ānēbariēne Ācōrēa iwidida? Bio crīchadada bia bla cawaya. ¹⁴ Ara dadji beadeba cawa panla umaquirāba buā ureabisira peraida bla. ¹⁵ Baribara wērā buā urea bara bia unubadaa. Ācōrēba wērāa budara diasia boro ānēbarimārēā. ¹⁶ Bariduada maḡa carea caicaya beibara, mā naāda idjā jaraya: daiba, Ācōrē ēberārā bida awara oadaca.

Crito quirānebađi carea cobada djabarāba āi opeđada

¹⁷ Nañ bābarade mā bārāra poya bia jaraēa. Bārā ābaa dji jarebāde quirāipa oadaca. Bia panani cāyābara biē panebadaa. ¹⁸ Naārā jaraya mā ūri bla bārāra ābaa dji jare duanane crīcha awara awara duanabarida. Mañ beđeara jūma wārāē sīda mā ijābaria. ¹⁹ Wārāda bārāra crīcha awara awara duananeba ebuda bayā cairāra Ācōrēba bia unu

bla. ²⁰ Bārā ābaa dji jare duanane Crito quirānebađi carea cobadara quirāipa oadaca. Ācōrēma mañ co panara wārā araēa. ²¹ Jūmarā jūeni naēna bādjiza enepedadara cobadaa. Mañne ācāra jarra duanebaria idjaba ācāra beu duanebaria. ²² ¿Bārāra de neē beca mama ne codi carea? ¿Bārāba Ācōrē ēberārāra igara panlēca? ¿Mañba dji ne neē queđeara perabi panlēca? ¿Mā cārēda jarai? ¿Maḡa carea mā bārāra bia jaraica? Mañ carea bia jaraēa.

Crito quirānebađi carea cobada

²³ Mā bārā jaradiadara dadjirā Boro Jesudeba cawasia. Maḡara nāwā bla: diamasi dadjirā Boro Jesu jidabi naēna idji jawade paāda edasia. ²⁴ Ācōrēa bia blaada apeđa cōrācuabarade jarasia: “Edadada. Codada.”^{§§} Nañra mā cacuaa, bārā carea diabarā. Mā quirānebađi carea ara nañ quirāca o pananada.” ²⁵ Ara mañ quirāca ne copedadacarea tazara idji jawade edapeda jarasia: “Nañ tazade bara mā oaa. Mā oadeba Ācōrēba bārā ume beđe djiwidida bābarā. Nañ dobdaza mā quirānebađi carea dođada.”

²⁶ Dadjirā Boro Jesu zebaramisa mā pañ cobdaza idjaba mañ tazade bla dobdaza bārāba idji beuđebebemada jara panla. ²⁷ Mañ carea bariduaba dadjirā Boro wayaē mañ paāda coibara, mañ tazade bla doibara, cadjiruada o bla. Dadjirā Boro cacuara, oa sīda siriē bla crīcha bla. ²⁸ Mañ pañ coi naēna, mañ tazade bla doi naēna dadjiza bio acida bla wārāda dadjirā Boro waya bla cawaya. ²⁹ Dadjirā Boro Jesu cacua wayaē bla mañ paāda coibara, mañ tazade bla doibara, Ācōrēba cawa oya.* ³⁰ Mañ carea zocārā bārāra cacua

§§ 11:24 *Edadada. Codada.* Griego beđeade ācāra cartade mañra neēa.

* 11:29 *Ācāra crīchabadaa Pauloba* “Jesu cacua wayaē bla” aside jara basida “Jesu ēberārā wayaē bla.”

bié ðeaa, cacua norrabari ðeaa, idjaba ḶCAGΛ beusidaa. ³¹ Baribara ara dadjiza bio quírācuita acadida panla jipa o panl cawaya. Māwāra Ācōrēba cawa oéa. ³² Dadjirā Boroba ubaria jipa nībadamārēā. Māwā dadjirāra naḶ ējūāne ðea ume bié Ḷléa.

³³ MaḶ bēra mḶ djabarā, dadjirā Boro quírānebadi carea cobadara obadade jūmarāda jḶānadua ābaa codi carea. ³⁴ Abalda jarra ḶBAGΛ idji diguida ne coida Ḷla. Māwā ābaa dji jarebdade Ācōrēba bārāra cawa oéa bié o panl carea. MḶa wadi jaradiaida Ḷara jāmaa wābagaḶde jūma jaradiaya.

Ācōrē Jaureba obi ḶḶḶebema

12 Djabarā, mḶa quírīā Ḷla Ācōrē Jaureba obi ḶḶḶebemada bārāba bio cawadida. ² Bārāba cawa panla Ācōrē adua Ḷeaside baridua carea āi crīchabadjidada. MaḶ bēra jḶwaba oḶa ācōrē Ḷeada ēpēbadjidada. MaḶra zocai Ḷeaé bēra bedeadaca. ³ MaḶ carea mḶa quírīā Ḷla bārāba naḶda cawadida: Ācōrē Jauredeba bedea Ḷba Jesura bié Ḷada acaa. Idjaba Ācōrē Jauredeba bedeaé Ḷba Jesura jūmarā Boroada acaa.

⁴ Ācōrē Jaure aba Ḷba dadjirā dia Ḷla ne quírātanoa oḶamārēā. ⁵ Dadjirā Boro aba Ḷ itea ne quírātanoa obadaa. ⁶ Ācōrē aba Ḷba dadjirā ne quírātanoa obi Ḷla. IdjiabagaḶ dadjirāneba maḶra jūma obaria.

⁷ Ācōrē Jaureba dadjirāza ne obibaria djabarā jūmarāda carebadamārēā. ⁸ Ācōrē Jaureba ḶCAGΛ dia Ḷla idji necawaadeba poya bedeadamārēā. Abari Ācōrē Jaureba ḶCAGΛ dia Ḷla idjideba cawapedadada poya jaradiadamārēā. ⁹ Abari Ācōrē Jaureba ḶCAGΛ dia Ḷla poya bio ijā

pananamārēā. Idjaba abari Ācōrē Jaureba ḶCAGΛ dia Ḷla cacua bié Ḷeara poya biabidamārēā. ¹⁰ Idjaba Ācōrē Jaureba ḶCAGΛ dia Ḷla ne ununacada poya oḶamārēā. ḶCAGΛ dia Ḷla poya Ācōrēneba bedeadamārēā. ḶCAGΛ dia Ḷla poya cawadamārēā abalba Ācōrē Jauredeba bedea Ḷda wa jaideba bedea Ḷda. Idjaba ḶCAGΛ dia Ḷla quírātanoa dadjia ūrinaca bedeaḶde bedeadamārēā. Idjaba ḶCAGΛ dia Ḷla dadjia ūrinaca bedeaḶde jaradara cawa jaradamārēā. ¹¹ Abari Ācōrē Jaureba jūma maḶra obi Ḷla. Idjia dadjirāza obi Ḷla idjia quírīā Ḷa quírāca.

¹² Dadji cacuaḶde aba Ḷla. Baribara dadji cacuaḶde ne jūmada eropanla. Critora idji ijā Ḷea ume ara maḶ quírāca panla. ¹³ ḶCAGΛ dadjirāra judiorā, ḶCAGΛ judiorāéa, ḶCAGΛ nezocarā, ḶCAGΛ nezocarāéa. Baribara abari Ācōrē Jaureba dadjirā jūmarāda cacua abalḶde Ḷasia.† Jūma dadjirāba abari Ācōrē Jaureda edasidaa.

¹⁴ Dadji cacuaḶde ne jūmada eropanla. Baribara dadji cacuaḶde Ḷeara abarica Ḷeaéa. ¹⁵ Dadji jirūba jaraibaga: “MḶra jḶwaé bēra naḶ cacuaḶdebemaéa,” maḶba Ḷwārāda dadji cacuaḶdebemaéca?

¹⁶ Idjaba cḶwagaḶba jaraibaga: “MḶra daué bēra naḶ cacuaḶdebemaéa,” maḶba Ḷwārāda dadji cacuaḶdebemaéca?

¹⁷ Dadji cacuaḶde ababe dauda Ḷbara Ḷcārēba ūricasi? Dadji cacuaḶde ababe cḶwagaḶda Ḷbara Ḷcārēba Ḷcasi?

¹⁸ Ācōrēba dadji cacuaḶde ne jūmada Ḷasia idjia quírīā Ḷada quírāca. ¹⁹ Dadji cacuaḶde Ḷeara jūma abarica badabara cacuaḶde neé bacasia. ²⁰ Dadji cacuaḶde ne jūmada eropanmīna dadji cacuaḶde aba Ḷla.

²¹ MaḶ bēra dauba jḶwaa poya jaraéa: “Ḷa neé mḶra bia Ḷaya.” Idjaba boroba

†12:13 *Basia*. Griego bedeaḶde ḶḶ Ḷla “borocuesia.” NaḶ versículode maḶ bedeaḶba jaraé Ḷla baidode borocuedadebemada, ātebagaḶ jara Ḷla Ācōrē Jaureba Crito ijā Ḷara idji ume ābaa Ḷadadebemada.

jírúa poya jaraéa: “Bārā neé m̄ra bia ðaya.” ²²Wārāda nañ cacuaðe ðeara λCARλ dadjirāmaara mācua sirié ðeaa. BaribARλ maλgλ neé dadji cacuara bia ðacaa. ²³Idjaba nañ cacuaðe ðea dadjirāmaara mācuaé ðeara biara djiobadaa bia ununamārēā. Idjaba nañ cacuaðe ðea dadjia unubidié panARA quírācuita mērābadaa. ²⁴BaribARλ dadji cacuaðe quírāwārēā ðeara mērānacaa. ĀCōrēba dadji cacuaðe ðeara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagadamārēā. ²⁵Māwā osia dadji cacuara bié ðerāmārēā, āteBARλ dadji cacuaðe ðeara dji careba pananamārēā. ²⁶Dadjii cacuaðebemada aba puaiBARλ, jūmaena puabaria. Ara mañ quírāca dadji cacuaðebemada aba bia jaradibARλ, jūmaena capipia ðabaria.

²⁷Ara mañ quírāca bārāra jūma ābaa Crito cacua quírāca panAA. Bārāra idji cacuaðebemaraā. ²⁸ĀCōrēba djabarā tāēna Jesucritoba diabuedarāda naārā ðASIA. Mañare idjideba bedeabadarāda ðASIA. Mañare idji bedea jaradiabadarāda ðASIA. Mañare λCARλda ðASIA ne ununacada poya oðamārēā, λCARλda ðASIA cacua bié ðeara poya biabidamārēā, λCARλda ðASIA djabarā carebaðamārēā, λCARλda ðASIA djabarā cawa jipa edeðamārēā, idjaba λCARλda ðASIA quírātanoa dadjia ūrīnaca bedeade bedeadamārēā. ²⁹¿Jūmarāda Jesucritoba diabuedarāca? ¿Jūmarāda ĀCōrēneba bedeabadarāca? ¿Jūmarāda ĀCōrē bedea jaradiabadarāca? ¿Jūmarāba ne ununacada poya obadaca? ³⁰¿ĀCōrēba jūmarāa diasica cacua bié ðeara poya biabidamārēā? ¿ĀCōrēba jūmarāa diasica dadjia ūrīnaca bedeade poya bedeadamārēā? ¿Jūmarāba dadjia ūrīnaca bedeade jaradara poya cawa jaradica? ³¹ĀCōrē Jaureba obi ðaðebema dji biara carebaida ðeADRA JARλðadua.

Jāλbe m̄ra bārāa cawabiya sāwā ne jūmada poya biara o pananida.

Quírīāda ne jūma cāyābara biara ðAA

13 M̄da nañ ējūāne ðea bedeade bedeaiBARλ idjaba bajānebema nezoca bedeade bedeaiBARλ, mañne quírīāda neé ðABARλ, m̄ra jiorro oða jīguabari quírāca wa pīrāchiru jīguabari quírāca ðAA. ²M̄da ĀCōrēneba bedeaiBARλ, ĀCōrēba crīcha cawabié ðadada jūma cawa ðABARλ, ĀCōrē necawaada jūma cawa ðABARλ, idjaba sodeba wārāda ijā ðAðeba eyada poya āyā ðAIBARλ, mañne quírīāda neé ðABARλ, m̄ra ara jāwābema quírāca ðAA. ³Ne jūma m̄ra eroðada ne neé queðeaa diaiBARλ idjaba ĀCōrē carea ara m̄djidida idu bá beabibARλ, baribARλ quírīāda neé ðABARλ, m̄ra ara jāwābema quírāca ðAA.

⁴Quírīā eroðaba jūma droa ðAA, djārāra quírā djuburiabaria, djārāba eroðara awuacaa, djārā cāyābara biara ðada jaracaa ni dji dromada crīchacaa. ⁵Quírīā eroðaba djārāra wayabaria, ababe idji iteBARλ crīchacaa, mañrīā carea quírūcaa, djārāba idji bié oðara quírādoabaria. ⁶Quírīā eroðara ne cadjirua carea ðASRIDACAA, āteBARλ jūma wārā careabARλ ðASRIDABARIA. ⁷Quírīā eroðaba djārāba bié oðara jūma droabaria, ne jūma biada ijābaria, jūma bia odjamārēā jλābaria, idjaba ne jūmane droa ðabaria.

⁸Quírīāra jōcaa. BaribARλ ewari aba ĀCōrēneba bedeabadara waa bedeadaéa, dadjia ūrīnaca bedeade bedeabadara waa bedeadaéa, ĀCōrē Jaureðeba cawapeðada jaradiabadaba waa jaradiadaéa. ⁹Dadjirāba ababe mañrī cawa panAA idjaba ĀCōrēneba mañrī bedeabadaa. ¹⁰BaribARλ dji biara ðA zebARλðe mañ mañrī ðARA jōya. Mañne ne jūmada cawaðia. ¹¹M̄ wadi caibe queraside warra zaque

quĩrāca bedeabadjia idjaba warra zaque quĩrāca crĩchabadjia. Baribara drõã bedacarea warra zaque quĩrāca badara idu ßasia. ¹²Ara nawena dadjirāba Ācõrēnebemada jarijaria unu panla quĩrā aclubadade unu panl quĩrāca. Baribara ewari aba dadjirāba jūma ebuða ununia sāvābarala ßada. Ara nawena mla maārĩ cawa ßa, baribara ewari aba jūma cawaya Ācõrēba mla cawa ßa quĩrāca. ¹³Naļ ūbea panlra jõca: ne jūma biada iļā ßaida, jūma bia odjamārēã jā ßaida idjaba quĩrāda. Baribara maļ ūbeadebemada quĩrāda biara ßa.

Dadjia ūrĩnaca bedeade bedeabadabema

14 Quĩrāda biara epēnadua. Idjaba Ācõrē Jaureba obi ßara jūma o quĩrĩanadua. Baribara biara Ācõrēneba bedeada quĩrĩanadua. ²Dadjia ūrĩnaca bedeade bedeã ßaba eberārāã bedeã ßa, idjia jarabarala ni aßaba cawa ūrĩnaca bēã. Ababe Ācõrēã bedeã ßa. Dadjia cawadacada Ācõrē Jauredeba bedeã ßa. ³Baribara Ācõrēneba bedeã ßaba eberārāã bedeã ßa biara iļānamārēã, zareaara beadamārēã, idjaba sobiadamārēã. ⁴Dadjia ūrĩnaca bedeade bedeã ßaba ara idjida careba ßa biara iļai carea. Baribara Ācõrēneba bedeã ßaba djabarāda careba ßa biara iļānamārēã.

⁵Māmarāã jūma bārāra dadjia ūrĩnaca bedeade poya bedeabladabara bia ßacasia. Baribara jūmarāda Ācõrēneba poya bedeabladabara biara ßacasia. Wārāda dadjia ūrĩnaca bedeade bedeai cāyābara Ācõrēneba bedeada biara ßa. Baribara aßaba dadjia ūrĩnaca bedeade bedeapeda cawa jaraibara, maļ sida bia ßa. Djabarāba

cawa ūrĩnapeda Ācõrēra biara iļānia. ⁶Maļ carea djabarāã, mla bārāmaa wāpeda dadjia ūrĩnaca bedeade bedeabara, çbārāda sāvã carebai? Careba. Baribara dadjia ūrĩbada bedeade Ācõrēba mla cawabidada jaraibara, wa Ācõrē necawaadeba bedeabara, wa Ācõrēneba bedeabara, wa Ācõrē bedeada jaraibara poya carebaya.

⁷Ara maļ quĩrāca aßaba chiruda wa arpada zaibara baribara jipa za-ẽbara, jigua ßamĩna dadjia cawadaãã cārē trābida za ßada. ⁸Cachiru sida jipa zaẽbara, çsordaorāda sāvã isabe cobeadĩ djõni carea? ⁹Ara maļ quĩrāca bārāba ūrĩbada bedeade bedeadaẽbara, eberārāba çsāvã cawadi bārāba jara panada? Māvã bedeadibara, bārāra ara jāvã bedeã panla. ¹⁰Naļ eļũãne bedeã quĩrātanoa baraa. Maļ bedeaza dji cawa ßaba cawa ūrĩbaria. ¹¹Baribara mla maļ bedeada adua ßabara, dji bedeabaramaarā mla drua aĩbema quĩrāca ßa, idjaba mlaaarā idjida drua aĩbema quĩrāca ßa. ¹²Bārāra ara maļ quĩrāca beã. Ācõrē Jaureba obi ßara bārāba bio o quĩrĩã panl bēã djabarāã carebai careabemada biara o quĩrĩanadua adjirāba biara Ācõrēra iļānamārēã.

¹³Maļ carea dadjia ūrĩnaca bedeade bedeã ßaba Ācõrēã iwĩdida ßa ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. ¹⁴Dadjia ūrĩnaca bedeade mla Ācõrēã iwĩdibara, mla jaureba iwĩdi ßa. Baribara mla adua ßa cārēda iwĩdi ßada. ¹⁵Māvāra çsāvã jipaara oi? Mla jaureba Ācõrēã iwĩdiya baribara mla cawa ßa bedeade bida iwĩdiya. Mla jaureba Ācõrēã bia jara trāya, baribara mla cawa ßa bedeade bida trāya. ¹⁶Ba jaureba Ācõrēã bia bedeabara, bla jaraða cawa ūrĩcaba çsāvã wārāna ai? ¹⁷Wārāda bla

†14:16 *Wārāna ai.* Griego bedeade ßa ßa: “Amén.” Maļ bedeara hebreo bedeã. Crĩchada umé jara ßa. Eðaude jara ßa “bia ßa māwã ßaida” idjaba eðaude jara ßa “wārã.”

māwā bedebarade Ācōrēa bia bedea
 ɓaa, baribarade dewararāda carebaé ɓaa
 biara ijānamārēa. ¹⁸ Māa Ācōrēa bia
 ɓaada abaria māra bārā cāyābara dad-
 jia ūrīnaca bedeade auɗuara bedebari
 bēra. ¹⁹ Baribarade djabarā dji jare du-
 anane māmaarā dadjia ūrīnaca bedeade
 dārā bedei cāyābara biara ɓaa dadjia
 ūrībada bedeade dārāé jaradiaida.[¶]

²⁰ Djabarā, warra zaquerā quīrāca
 ɓeadaɗua. Ādjirāba cadjiruada bio adua
 panla. Baribarade Ācōrē Jaureba obi
 ɓadebemada droārā quīrāca crīcha
 ɓeadaɗua. Waa warra zaquerā quīrāca
 crīcharānada. ²¹ Ācōrē Bedeade nāwā
 ɓa ɓaa: “Dadjirā Boroba jara ɓaa: māra
 naā puru ume drua āibemarā iteɗeba,
 ādjia ūrīnaca bedebada ēberārāneba
 bedeaya. Māwāmīna mā bedeara ūrī
 ama panania.”[§] ²² Maāba cawa panla
 dadjia ūrīnaca bedeade bedeira Jesu
 ijā ɓea carea ɓaéda, ātebarade Jesu ijāé
 ɓea unubi ɓaa Ācōrēba cawa oida.^{**}
 Baribarade Ācōrēneba bedeira Jesu ijā
 ɓea carea ɓaa, Jesu ijāé ɓea carea
 ɓaéa. ²³ Maā carea djabarā ābaa dji
 jare duanane jūmarāda dadjia ūrīnaca
 bedeade bedea duananibarade, māne
 ɓara Jesu ijāé ɓeada wa Ācōrē bedea
 ūrī quīrīā ɓeada eɗa zesidara ɓādjia
 jaradaéca bārāra quīrāé duanada?
²⁴ Baribarade jūmarāda Ācōrēneba
 bedeadibarade, māne Jesu ijāé ɓada
 wa Ācōrē bedea ūrī quīrīā ɓada eɗa
 zesira bārāba jara panla ūrī ɓaɗeba idjia
 cawaya cadjirua obarida idjaba Ācōrē
 quīrāpita bedeade ɓada. ²⁵ Idji soɗe
 mēra eroɓadara ebuda cawaya. Māne
 chīrāborode coɓeɓeɗa Ācōrēa bia

bedeaya idjaba jaraya Ācōrēra wārāda
 bārā ume ɓada.

Ābaa dji jareɓadade jūma quīrāipa oɗadua

²⁶ Maā carea djabarā, ɓāwā jipaara
 oɗi? Bārā ābaa dji jare panane
 ɓara trāābi Ācōrē Bedeadebemada
 trāānida panla, ɓara Ācōrē bedeara
 jaradiadida panla, ɓara Ācōrēba
 cawabiɗada jaradida panla, ɓara
 dadjia ūrīnaca bedeade bedeadida
 panla, idjaba ɓara maā bedeada
 cawa jaradida panla. Baribarade jūma
 maāgara oɗida panla djabarāba biara
 ijānamārēa. ²⁷ Dadjia ūrīnaca bedeade
 bedeadibarade, djababa umé wa ūbeabe
 māwā bedeadida panla. Baribarade aba
 aba bedeadida panla. Bedeadacarea
 ābaaba maā bedeada cawa jaradida
 ɓaa. ²⁸ Baribarade djabarā ābaa dji jare
 panane maā bedeada cawa jarabarida
 neɓarade, dadjia ūrīnaca bedeade bedea
 quīrīā ɓara chuɓeaba ɓada ɓaa. Idji
 crīchade Ācōrēa chuɓeaba bedeada ɓaa.

²⁹ Ara maā quīrāca Ācōrēneba bede-
 abadara umé wa ūbeaba bedeadida panla.
 Maāne jūmarāba ādjia bedea panla
 quīrācuɗa ūrīnida panla wārā cawaya.
³⁰ Djaba aba bedea ɓade Ācōrēba dji ūrī
 duananebema ābaaba ne cawabisira, dji
 bedea ɓaba maā djabara idu bedebida
 ɓaa. ³¹ Jūmarāda aba aba Ācōrēneba
 bedeadida panla cawa wānamārēa id-
 jaba biara ijānamārēa. ³² Ācōrēneba
 bedebarira cawaéne bedea nūmeɓaa,
 ātebarade poya jāābaria bedei carea.
³³ Ācōrēba ɓaga nūmeɓicaa, ātebarade
 necai ɓada diabarara.

[¶]14:19 *Dārā bedei.* Griego bedeade ɓa ɓaa “bedea die mil.” *Dārāé.* Griego bedeade ɓa ɓaa “bedea juesumabe.”

[§]14:21 Isaía 28:11-12. Ācōrēba israelerāa jarasia ādjia ijānaé panla carea drua āibemarāba ādjirāra āyā edeɗida.

^{**}14:22 *Jesu ijāé ɓea unubi ɓaa Ācōrēba cawa oida.* Griego bedeade māra ebuda ɓaéa.

³⁴ Ācōrē ēberārā ābaa dji jarebadaza wērārāra bedeadīē panla, ātebarla chu-pea ūrīnida panla. Ādji quima bedeara ijā beadida panla judiorā leyba jara ɓa quīrāca. ³⁵ Wērārāba iwīdi quīrīānibarla, diguida panlne ādji quimaa iwīdidida panla. Djabarā ābaa dji jare duanlne wērā bedeara biē ɓaa.

³⁶ Ācōrē bedeara bārāneba zesica? ĀAbabe bārāmaa zesica? ³⁷ Bariduaba Ācōrēneba bedebarida crīcha ɓabarla, wa Ācōrē Jauredēba ne o ɓada crīcha ɓabarla, mañ ēberāba jaraya mla nañ cartade ɓabarlara dadjirā Boroba obi ɓada. ³⁸ Bariduaba maḷḷada igaraibarla, idji sida igaradada.

³⁹ Maḷba djabarā, biara jaradada Ācōrēneba bedeadida. Idjaba dadjia ūrīnaca bedēade bedēabadara idu bedēabidada. ⁴⁰ Baribarla jūmaena quīrācuīta quīrāipa odada.

Crito Ārēbadadebema

15 Mañ awara djabarā, mla bārāa quīrānebabiya bedea bia Jesucritodebema mla bārāa jaradiadada. Mañ bedeara bārāba mḷneba cawasīdaa idjaba bio ijā panla. ² Mla jaradiadara wārāda ijā pananibarla, Ācōrēba ēdra edaya. Ijā pananaēbarla, bādji quīrābe ijāsīdaa.

³ Mla cawada crīcha dromaara ɓada naārā bārāa jaradīasia. Naḷḷa basīa: Critora dadjirā cadjirua carea beusia Ācōrē Bedēade ɓá ɓa quīrāca.†† ⁴ Idjira tɓarisīdaa, mañbe ewari ūbeade beu ɓadada Ārēbasia Ācōrē Bedēade ɓá ɓa quīrāca.‡‡ ⁵ Ārēbadacarea ara idjida Pedroa unubisia.¶¶ Mañare idjia doce edadarāa ara idjida unubisia.

⁶ Māwānacarea ara idjida djabarā quīniento auēdu ābaa panla unubisia. Ādjirānebemada ācala jaidasīdaa baribarla zocārā waḍibida zocai panla. ⁷ Mañ quīniento djabarāba Jesu unupeadacarea ara idjida Santiagoa unubisia.‡‡ Māwānacarea ara idjida jūma idjia diabuedarāa unubisia.

⁸ Jirūare mla unubisia. Mla warra ḷradḷgaḷa quīrāca dji biē ɓadamīna māwā unubisia.* ⁹ Wārāda mla Jesucritoba diabuedadebema dji edaara ɓla. Ācōrē ēberārā biē oi carea ēpē ɓada bēra bia ɓléa ēberārāba mla idjia diabuedada jaradamārēa. ¹⁰ Baribarla Ācōrēba idji biadeba mla ɓasia Jesucritoba diabuedada ɓamārēa. Idji quīrābe mla māwā ɓlé basīa. Ātebarla jūma Jesucritoba diabuedarā cāyābara mla idji itea auḷuara o ɓla. Baribarla ara mḷdjideba māwā oé ɓla. Ācōrēbarla idji biadeba mla careba ɓla māwā omārēa. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarāba idjidebemada jaradia panabarla wa mla jaradia ɓabarla, abarida jaradia panla. Idjaba bārāba ara mañ bedeara ijāsīdaa.

Djabarā beupedada Ārēbadidebema

¹² Dairāba Crito Ārēbadadebemada jaradia panla. Mañda ḷsāwā ācala bārānebemaba beupedadara Ārēbadaēana a panla? ¹³ Beupedadada Ārēbadaēbarla, mañba jara ɓla Crito sida Ārēbaé basīa. ¹⁴ Critoda Ārēbaé basibarla, māwāra dadjia quīrābe jaradia panla idjaba bārāba bādji quīrābe idjira ijā panla. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda Ārēbaé basibarla, Ācōrēba idji Ārēbasiada abladae daiba Ācōrēnebemada sewada

††15:3 Isaías 53:5-12.

‡‡15:4 Salmo 16:8-11; Isaías 26:19.

¶¶15:5 Pedro. Griego bedēade ɓá ɓla “Cepa.”

‡‡15:7 Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basīa.

*15:8 Hecho 9:1-6.

jara panla. Wārāda beupedadada l̄rēbadaé̄bala, mālba jara ðla Crito sida l̄rēbaé̄ basida. ¹⁷Critoda l̄rēbaé̄ basibala, bādji quĩrĩabe idjira ijā panla idjaba wadibida cadjiruade panla. ¹⁸Māwāra jūma Crito ijā ðea beupedadara aduasidaa. ¹⁹Dadjirāba Critodeba ababe nāl ējūāne bia beadida cr̄icha panlabala, jūmarā cāyābara miā djuburiara panla.

²⁰Baribala Ācōrēba wārāda Critora beu ðadada l̄rēbabisia. Beupedadadebemada idjidra dji naārā l̄rēbadaa. Māwā Ācōrēba unubisia jūma idjiderā sida wārāda l̄rēbadida. ²¹Ēberā abalaba cadjirua oda carea dadjirāra beudia. Ara māl quĩrāca ēberā abalaba bia oda carea dadjirāra l̄rēbadia. ²²Jūmarāda Adālneba zepedada bērā beubadaa. Ara māl quĩrāca Critodeba jūma idjiderāda wayacusa zocai panania. ²³Critoda naārā l̄rēbasia. Idji waya zebalade idjiderāda l̄rēbadia. ²⁴Māwānacarea nāl ējūāra jōya. Māl ewaride Critoba jai bororāda, jai dromarāda, jai mēsrā ðea sida jūma poyaya. Mālbe idji puruda dadji Zeza Ācōrēa diaya.

²⁵Wārāda Critora jūmarā boroda ðaida ðla aba jūma idji dji quĩrūra poyabalaada.† ²⁶Jirūare idjia dadji beuira jōbiya, mālga sida idji ume dji quĩrū bērā. ²⁷Ācōrē Bedeade jara ðla: “ðla ne jūmada idji jawaeda ðasia.”‡ Ne jūma Crito jawaeda ðasida jara ðamīna ebuda ðla Ācōrēba ara idjida Crito jawaeda ðalé basida. Ācōrēbala ne jūmada Crito jawaeda ðasia. ²⁸Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea

ara idjida Ācōrē jawaeda ðeya Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda ðada quĩrāca. Māwābala Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda erobaya.

²⁹Beupedadada l̄rēbadaé̄bala, ¿cārē cārēā Ācala beupedada cacuabari borocue panla? Ācōrēba beupedadara l̄rēbabié̄bala, ¿cārē cārēā ādjirā cacuabari borocuedi?¶ ³⁰Idjaba beupedadada l̄rēbadaé̄bala, ¿daira cārē cārēā Jesucrito bedeade carea ewariza minijichiade bia mīga panla? ³¹Djabarā, bārāba dadjirā Boro Jesucrito ijā panla carea m̄lra wārāda ðasrida ðla. Wārāda jaraya: ewariza cr̄icha ðla ēberārāba m̄lra Jesu bedeade carea beadida. ³²Epeso purude Ācōrē bedeade jaradai carea m̄lra bia mīgasia animarā cadjirua ðea ume djō ða quĩrāca. § Beupedadada l̄rēbadaé̄bala, ¿m̄l bia mīgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirāra l̄rēbadaé̄bala, biara ðla odida Ācala jarabada quĩrāca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bērā.”**

³³Idu cūrūgabirānada. Bārāda cadjirua obadarā ume ābaa n̄badibala, ādjirāba bārā bia n̄babadara ārīnia. ³⁴Jipa cr̄ichadada. Cadjiruada waa orānada. Ācala bārānebemaba Ācōrēra adua ðea. Māl carea bārāra perādida panla.

Djabarā l̄rēbabadade ādji cacua s̄awā ðaidebema

³⁵Ācala iwidiidiscada: “¿Beupedadada s̄awābala l̄rēbadi? ¿Ādjirā cacuara s̄awā beadi?” ³⁶Idji māwā iwidi ðara cr̄icha neé tabaa! Ne ude tunubalade dji tara ðerawabaria.

†15:25 *Aba jūma idji dji quĩrūra poyabalaada.* Griego bedeade n̄awā ða ðla: “Aba idji jirū edre ðalabalaada.”

‡15:27 Salmo 8:6.

¶15:29 Corintodebema djabarāba dji beupedada cacuabari borocue panamīna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia māwā odida panla.

§15:32 Hecho 19:23-41.

**15:32 Isaía 22:13.

³⁷Trigoda uibara wa baridua tada uibara, dji bawarada ucaa atebara dji tadra ubaria. ³⁸Baribara mañ tadeba Ācōrēba dji bawarada tunubibaria idji baida ba quirāca.

³⁹Nañ ejūāne zocai beara abari cacua quirāca beaēa. Ēberā cacuara awara bla, animarā cacuara awara bla, ibana cacuara awara bla, beda cacuara awara bla. ⁴⁰Idjaba bajāne ne quirātanoa baraa. Nañ ejūāne bida ne quirātanoa baraa. Baribara bajāne ne biya quedeara awara beaa. Nañ ejūāne ne biya quedeara awara beaa. ⁴¹Āmādaū ānaara awara bla, jedeco ānaara awara bla, chīdaū ānaara awara bla. Chīdaū ānaara awara beaa.

⁴²Beupeḍada lrēbadira ne uda quirāca bla. Cacua berawabarida joubadaa baribara cacua berawacada lrēbaya. ⁴³Cacua biaēda joubadaa baribara cacua biya quiruda lrēbaya. Cacua blaē bla joubadaa baribara cacua bla bla bla lrēbaya. ⁴⁴Nañ ejūānebema cacuada joubadaa baribara bajānebema cacuada lrēbaya. Nañ ejūānebema cacuada bawara bajānebema cacua sida bla.

⁴⁵Ācōrē Bedeade ba bla: “Nabema ēberā Adañ abadara Ācōrēba zocai babisia.” Baribara Crito dji jirūarebema Adañ abadada basia idji jaureḍeba zocai baida diamārēa. ⁴⁶Bajānebema cacuada naārābema cacuaēa, atebara nañ ejūānebema cacuada dji naārābema. Dji naārābema cacua jōnacarea bajānebema cacuada edaya. ⁴⁷Nabema ēberā Adañ abadara egoro oḍa basia. Jirūarebema ēberā Jesucrito abadara bajānebema. ⁴⁸Adañ cacuara egoro oḍa basia. Ara mañ quirāca nañ ejūānebema eropana. Baribara Critoba ba-

jānebema cacuada eroba quirāca bajāna wābada ēberārāba eropania. ⁴⁹Dadjirāra nabema ēberā egoro oḍa quirāca panla idjaba bajāneba zeda ēberā Crito quirāca panania.

⁵⁰Djabarā, māla naḍa jaraya: nañ ejūānebema cacuara Ācōrē bajānebema puruḍe poya baēa. Cacua berawabarira cacua berawacama poya baēa. ⁵¹Ūrīnadua. Ācōrēba naēna cawabiē baḍara māla cawabiya: jūma dadjirāra beuḍaēa, atebara cacua quirā awara panania. ⁵²Cawaēne, daupica edabaraḍe, jirūarebema cachiru jiguabaraḍe māwā quirā awara panania. Wārāda Ācōrē cachirura jiguaya. Mañne beupeḍada cacua ārīnacade lrēbadia. Idjaba dadjirā waḍi zocai beara cacua quirā awara panania. ⁵³Dadjirā cacua ārībarira cacua ārīcada beya. Dadjirā beuida ba cacuara beuca cacuada beya. ⁵⁴Nañ cacua beuida bara cacua beuca bawaraḍe Ācōrē Bedeade ba bla quirāca wārāda beya. Nāwā ba bla: “Ācōrēba dadji beuira jōbisia.”†† ⁵⁵Idjaba ba bla: Beuba waa poya beubiēa. Beuba waa poya puabiēa.‡‡

⁵⁶Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi bla dadjirāba cadjirua obadada. Cadjiruada obada bēra beuḍia. ⁵⁷Baribara Ācōrēba bia blaḍa aḍida panla dadjirā Boro Jesucritoḍeba beuḍiḍebemada ēḍra edada bēra. ⁵⁸Mañ carea mā djabarā, bio ijā pananadua. Dadjirā Boroba quirā bara bio epē oḍadua. Bārāba cawa panla dadjirā Boro itea o panara bādji quirābe o panlēda.

Djabarā Jerusaleñnebema itea parata jara pepeḍada

16 Mañ awara bārāba djabarā Jerusaleñnebema itea parata

††15:54 Isaia 25:8. Ācōrēba dadji beuira jōbisia. Griego bedeade nāwā ba bla: “Dji poya bla beuira mibuesia.”

‡‡15:55 Osea 13:14. Griego bedeade mañ versiculoda nāwā ba bla: “Beu, ba cūmīara sāma ba? Joubada uria, ba poya baḍara sāma ba?”

jarla pebadadebemada m̄la jaraya. M̄la djabarā Galacia druadebemarāa jarada quīrāca odadua. ²Nabema ewari domi-aza bādjiza edabadebemada waga b̄ladadua. Māwāra m̄l jūēb̄larade bārāba ewabe jarla pedaeā. ³M̄l jūēb̄larade djabarā bārāba edabādada m̄la Jerusaleānaa parata diade diabueya. Djabarā Jerusaleānebemarāba ādjira bia edadamārēā m̄la ādji ume cartada b̄l diabueya. ⁴Barib̄larā bārāmaarā m̄l sīda wāida bia b̄lab̄larā, ādji ume wāya.

Paulo Corintodaa wāida crīchada

⁵M̄ra naārā Macedonia druadaa wāida b̄la. Maḷbe bārāmaa wāya. ⁶M̄ra bārā ume dārāisicada. Āībērā jūma naḷ doidaara b̄aisicada. Maḷbe bārāba m̄ra poya carebađia m̄dji wāb̄larāmaa bia wāmārēā. ⁷Ara nawena poya dārā b̄ae b̄erā m̄la bārāra ac̄de wā quīrīāeā. Barib̄larā dadjirā Boroba quīrīāib̄larā, bārāmaa wāb̄larade dārāica b̄la. ⁸Nama Epeso purude b̄aya āba Pentecoste ewari droma jōb̄larādaa.^{¶¶} ⁹Nama m̄l ume dji quīrūda baramīna nawena poya Ācōrē beđeara bia jaradia b̄aya idjaba zocārāba ijb̄ladaa.

¹⁰Djaba Timoteoda bārāma jūēib̄larā, idjira bārā tāēna bia edadadua wayarāmārēā. Dadjirā Boroba quīrīā b̄lra idjia bia o b̄la m̄la o b̄l quīrāca. ¹¹Maḷ carea idjira igararānadua, āteb̄larā carebadadua m̄l ac̄de zeb̄larade necai zemārēā. M̄la, dewara djabarā biđa idji zeida j̄ā panla.

¹²Dadjirā djaba Apoloa m̄la beđea djuburiasia dewara djabarā ume bārā ac̄de wānamārēā. Barib̄larā ara nawena idjira wā quīrīāe b̄la. Poya wāb̄larade wāya.

Pauloba naḷ cartade jirūiare b̄lāda

¹³Quīrācuīta beadadua. Jesucritora bio ijb̄ pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴Ne jūma bārāba obādara quīrīāneba odadua.

¹⁵Djabarā, bārāba cawa panla Acaya druade Estepanaba, idji ēberārā biđa naārā Jesura ijb̄sīdada idjaba ādji crīchara b̄acādada jūma djabarā carebađi carea. ¹⁶M̄la bārāa beđea djuburiaya ādjira, jūma ādji quīrāca bea sīda ēpēnamārēā. Jūma Ācōrē traju o panlra, djabarā careba panl sīda ēpēnadua.

¹⁷Djaba Estepanada, Portunatoda, Acaico sīda m̄ma jūēpedada b̄erā b̄lsrīda b̄la. Ādjirāba bārā cacuabari m̄ra careba panla. ¹⁸Ādjirāba m̄l sora b̄lsrīdabisīdaa bārā so b̄lsrīdabipedada quīrāca. Ādjirānebemada, djabarā ādjirā quīrāca panl sīda bia crīchadadua.

¹⁹Djabarā Asia druadebemaba quīrīā panla bārāra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawērā Priscilaba, djabarā ādji dede ābaa dji jarebada biđa dadjirā Borodeba quīrīā panla bārāra bia pananida. ²⁰Djabarā jūmarāba quīrīā panla bārāra bia pananida. Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.^{§§}

²¹M̄ra Paulo. Naḷḡla beđeara ara m̄dji j̄awaba b̄lab̄larā.

²²Bariduaba dadjirā Boro Jesucritoda quīrīāēb̄larā, Ācōrēba maḷ ēberāra bié b̄laya. j̄Zedua, dadjirā Boro!

²³M̄la quīrīā b̄la dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba b̄aida. ²⁴Jesucritodeba m̄la bārāra wārāda quīrīā b̄la.*

^{¶¶}16:8 Judiorāba ādji Egiptodeba ēdr̄pedada quīrānebada ewari odacarea cincuenta ewari b̄lde ādji néu naārā ewapedada carea b̄lsrīda obada ewarida obad-jiđaa. Maḷ ewari dromara Pentecoste abadjiđaa. Levitico 23:15-16.

^{§§}16:20 Wārā quīrīāneba. Griego beđeade b̄l b̄la: “Isō bia quīrudēba.”

*16:24 Griego beđeade ḷcarla cartade jirūiare b̄l b̄la: “Bia b̄la māwā b̄aida.”

2 CORINTO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BADA DJABARÁ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarā Corintodebema itea b̄adacarea Pauloba nāl cartada b̄asia. Dewara carta b̄ea cāyābara nāl cartade ara idjidebemada ebudaara b̄asia.

Djabarā Corintodebemaba carta Pauloba naārā b̄adada ac̄adapeda ijāsidadaca b̄la. Māl carea abalaba cadjirua o b̄adada Pauloba quīrādoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ādjia cadjirua o pananada igarapedada b̄erā (7:2-16). Baribarā ḷcarā eda zedapeda jara panesidaa Paulora wārāda Jesucritoba diabuedaēda. Ādjia jarabadjidaa Pauloba mamaa wāyaana apeda wāē b̄la b̄erā sewaida b̄ada (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidaa ādjia parata djabarā Jerusalēnebema itea jarā p̄badara Pauloba ara idji itea edabarida. Māl awara jarabadjidaa ādjida Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda (11:4). Djabarāba māl ēberārā bedeada ijāpedada b̄erā Pauloba cawa crīchaē b̄esia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloba b̄asia Jesucritoba idjira wārāda diabuedadebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida b̄l̄ b̄la. Māl awara jara b̄la ādjirā ac̄ade wābarade wadi cadjirua o b̄eara quīrā djuburiaēda. Capítulo 8deba aba 9daa b̄l̄ b̄la sāvā parata djabarā Jerusalēnebema itea jarā pedida panada.

Nāl cartade dji crīcha dromada 5:20de b̄l̄ b̄la: “Daira Critoba diabuedarā. Daideba Ācōrēba

bārāa bedea djuburia b̄la idji ume ibiadamārēa. Daiba Crito trāneba bārāa bedea djuburiabadaa: Ācōrē ume ibiadada.”

Nāl cartade Pauloba naārā b̄ada

1 Māra Pauloa. Ācōrēba quīrāna b̄erā māra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mā ume b̄la. Nāl cartara b̄lablala Ācōrē ēberārā Corinto puruðebema itea, jūma idji ēberārā Acaya druade b̄ea itea bida. ²Mā quīrā b̄la dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai baira bārāa dia pananida.

Paulo mīgada

³Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa bia bedeadida panla. Idjira dadjirā quīrā djuburiabari Zezaa, dadjirā sobiabibari Ācōrēa. ⁴Ne jūmane bia mīga panane idjia daira sobiabibaria dewara bia mīga beada sobiabidamārēa idjia dai sobiabida quīrāca.† ⁵Wārāda Crito carea daira bio bia mīgabadamīna idjideba ne jūmane sobiabadaa. ⁶Baribarā daira māwā bia mīga panla bārā sobiadamārēa idjaba cadjiruadebemada ēdr̄damārēa. Ācōrēba dai sobiabibarāde bārā sida daideba sobiabadaa. Māwā bārāra dai quīrāca bia mīgabadae poya droadia. ⁷Daiba cawa panla bārāba Ācōrēra wārāda bio ijā panla. Cawa panla bārāra dai quīrāca bia mīgabadamīna Ācōrēba bārāra dai quīrāca sobiabibarida.

⁸Djabarā, daiba quīrā panla bārāba cawadida daira Asia druade wārāda bia mīga panasidada. Jācua mīga panana b̄erā waa poya droadaēda crīchasidea. Ab̄eda poya zocai ēdr̄daēda crīchasidea. ⁹Wārāda daira

†1:4 Isaia 40:1.

beadida crīchasiḁaa. Baribarλ jūma māwāsia ara daduḁa poya ēḁraḁida crīcharānamārēā ātebarλ beupeḁada ārēbabibari Ācōrēba ēḁra ḁaida ijānamārēā. ¹⁰Idjia dai beaḁidebemada ēḁra ḁasia idjaba wayacusa beadida crīchasiḁara ēḁra ḁaya. Daiba wārāda ijā panλ idjia dai beaḁidebemada ēḁra ḁλ ḁaida. ¹¹Bārā biḁa dai carea Ācōrē iwidi panλneba careba panλ. Zocārāba māwā iwidi panλ bērā zocārāba Ācōrēa bia ḁaḁa aḁia idji biaḁeba dai careba ḁλ carea.

Paulo Corintōḁaa wāi ḁaḁa

¹²Naḁ carea ḁasriḁa panλ: daiba cawa panλ so jipa panλneba, crīcha biaḁeba naḁ ējūānebemarā tāēna, bārā tāēna biḁa bia nīnada. Maḁ so jipa ḁaira, crīcha bia siḁa Ācōrēbarλ diabaria. Daira naḁ ējūānebema necawaḁeba māwā nīnaēā, ātebarλ Ācōrēba idji biaḁeba careba ḁλ bērā māwā nīnaa. ¹³⁻¹⁴Daiba cartade ḁaḁaca bārāba poya cawaḁaēḁa. Mḁa crīcha ḁλa bārāba maārī cawapeḁara biara cawa wānida. Māwā bārāra dai carea ḁasriḁaḁia idjaba dadjirā Boro Jesu zebārλḁe daira bārā carea ḁasriḁaḁia.

¹⁵Bārāra mḁ carea wārāda ḁasriḁaḁida crīcha ḁλ bērā, naārā mḁa crīcha ḁasia ḁarima umé bārā aḁḁe wāida biara carebai carea.[‡] ¹⁶Mḁa crīcha ḁasia Macedonia druḁaa wābarλḁe naārā bārāda aḁḁe wāida. Maḁbe Macedonianaa wāpeḁa jēda bārā aḁḁe wāida crīcha ḁasia. Māwā Judea druḁaa wābarλḁe bārāba mḁra poya carebaḁida crīcha ḁasia. ¹⁷Baribarλ mḁa crīcha ḁaḁa quīrāca oḁaē bērā ḁbārāmaārā mḁa wariwaria

jarasica? ḁBārāmaārā mḁa oyada aḁara waya oēana abarica mḁdjia o quīrā ḁλ quīrāca oi carea? ¹⁸Ācōrēa beḁea aba ḁλa. Idjia cawa ḁλa daiba jarapeḁara wārā basida. Daiba bārāmaa wāniana aḁapeḁa ara maḁne wānaēana aḁaē basia. ¹⁹Silvanoba, Timoteoba, mḁa biḁa bārāa Ācōrē Warra Jesucritoḁebemada jaradia panasiḁaa. Jesucritoba oyada aḁara waya oēana acaa. Idjia oyada aḁara jūma obaria. (Ara maḁ quīrāca daira panλ.) ²⁰Wārāda Ācōrēba oi jaraḁara jūma Critoḁeba obaria. Maḁ carea dadjia Ācōrēa iwidiḁaḁe Critoḁeba wārāana abadaa.[¶] Māwā idjida bia jara panλ. ²¹Ācōrēbarλ daira, bārā siḁa Crito ume bio waga eroḁla. Idjia dadjirāra edasia. ²²Idji Jaureda dadjirāza diasia sēyāda ḁamārēā. Māwā cawabi ḁλa dadjirāra idjiḁeda. Idjaba dadjirā soḁe ḁasia cawaḁamārēā jūma idjia diai jaraḁara wārāda eḁaḁida.

²³Mḁa Ācōrē quīrāpita jaraya: Corintōḁaa wadi wāē ḁλa bārā quēā ḁḁeba sopuabi amaaba. ²⁴Bārāba Critora bio ijā panλ bērā daiba jara panλra oḁo obidaēa. Ababe bārāra careba quīrā panλ ḁasriḁa pananamārēā.

2 Maḁ carea mḁa crīchasia bārāra aḁḁe wāēḁa. Wayacusa bārā quēā ḁḁeba sopuabi quīrāē basia. ²Mḁa bārāda sopuabibarλ ḁcaiba mḁra ḁasriḁabi? ḁBārā sopua ḁeba mḁra ḁasriḁabidica? ³Maḁ carea bārā aḁḁe wāi cāyābara cartada diabuesia. Māwā mḁ wābarλḁe bārāba mḁra sopuabidaēa. Bārāba mḁra ḁasriḁabidida panλ. Mḁa cawa ḁλa bārāba māwā oḁi bērā mḁ ume ābaa ḁasriḁa pananida. ⁴Wārāda maḁ cartara ḁasia bārā quēāi carea. Baribarλ māwā

[‡]1:15 *Carebai carea.* Griego beḁeade ḁḁara cartade ḁλ ḁλa: “ḁasriḁabi carea.”

[¶]1:20 *Wārāana abadaa.* Griego beḁeade ḁλ ḁλa: “Amén.” Amén beḁeaba eḁaḁe jara ḁλa “wārā” idjaba eḁaḁe jara ḁλa “bia ḁλa māwā ḁaida.”

Ɔlé basía bārā sopuadamarēā, ātebɔɔɔ cawadamarēā m̄la bārāra wārāda quĩrĩā Ɔɔda. Mañ carea m̄la sopuadeba, jūmawāyā crĩcha Ɔɔdeba, idjaba jĩā Ɔɔdeba mañ cartara Ɔɔ basía.

Aɔalɔa cadjirua oɔdada Pauloba quĩrādoada

⁵Wārāda aɔalɔa cadjirua o Ɔɔdeba m̄ra sopuabisia. Baribɔɔɔ aɔabe m̄-
dɔɔ sopuabié basía, ātebɔɔɔ berara jūma
bārā sida sopuabisia. (Berara jūma
bārāda jara Ɔɔa, idjia oɔara jūmawāyā
cadjirua Ɔɔada a quĩrĩāé bēṛā.) ⁶Be-
rara jūmarāba mañ ēberā cadjirua oɔara
quēānapeda āĩ Ɔɔsidaa. Ara mañba bia
Ɔɔa. ⁷Mañ bēṛā idjia oɔara quĩrādoad-
ida panɔa idjaba sobiabiɔida panɔa jū-
mawāyā sopua Ɔɔba bié Ɔerāmārēā.
⁸Mañ carea m̄la bārāa bedea djuburiaya
wayacusa cawabiɔdamārēā bārāba idjira
quĩrĩā panɔda. ⁹M̄la naēna mañnebe-
mada Ɔɔasia bārāba wārāda jūma m̄la
jaradada ĩjā oɔi cawaya. ¹⁰Aɔalɔa cad-
jirua oɔdada bārāba quĩrādoasidara m̄la
biɔa quĩrādoaya. Cadjirua m̄la quĩrā-
doaida Ɔɔda wārāda Ɔasibɔɔɔ, mañ cad-
jiruara Crito quĩrāpita jūma quĩrādoas-
ia bārā bia duananamārēā. ¹¹Māwā
quĩrādoasia diauruba dadjirāra cūrū-
garāmārēā. Idjia sāvā obarida dadjirāba
bio cawa panɔa.

Critodeba dadjirāba ne jūma poya panɔ

¹²M̄ra Troa purudaa wāsia bedea
bia Critodebemada jaradii carea.
Mama dadjirā Boroba eɔa wābadara
ewabɔɔɔ quĩrāca osia ēberārāba ũrĩ
quĩrĩānamārēā. ¹³Baribɔɔɔ m̄ djaba
Titoda unué bēṛā soɔe necai Ɔaé basía.
Mañ carea djabarā ume dji jɔrepeda
m̄ra wāyaana asia. Ara mañda
Macedonia druadāa Tito jɔɔde wāsia.

¹⁴⁻¹⁵Baribɔɔɔ Ācōrēa bia Ɔɔada aɔida
panɔa. Jesucritoba jūma poyapeda
daira jūmarā quĩrāpita nocodaa
edebɔɔɔ idjaba daideba druaza
idjidebemada cawabi Ɔɔa. Critodebema
jaradia panɔne Ācōrē quĩrāpita daira
quera quĩrāca tūāpa panɔa. Idjaba
idjidebema cawaira quera quĩrāca Ɔɔa.
Mañ querara dji ēdɔɔdi ēberārāba, dji
aduadi ēberārā biɔa ɔbadaa. ¹⁶Dji
aduadimaarā mañ querara ēberā beuɔa
mĩguiaca Ɔɔa, Jesu ĩjānaé panɔneba
beuɔi bēṛā. Baribɔɔɔ dji ēdɔɔdimaarā
mañ querara bio tūāpa Ɔɔa, Jesu ĩjā
panɔneba zocai panani bēṛā. ¿Caiba
ara idji ɔɔadeba Ācōrē bedeara poya
jaradii? ¹⁷Daiba parata eɔadi carea
Ācōrē bedeara jaradia nĩnaéa zocārāba
obada quĩrāca. Ātebɔɔɔ Crito ume
panɔ bēṛā Ācōrēba daira diabuesia.
Mañne idji quĩrāpita crĩcha biadeba
jaradiabadaa.

Ācōrēba ēberā ume bedea Ɔɔda djiwiɔi

3 ¿Mañ jara panɔneba wayacusa ara
daidebemada bia bedea panɔca?
¿Dai bia nĩnanebema cartada bārāa
acɔbiɔida panɔca jaradii carea?
¿Daiba bārāa cartada iwiɔiɔida panɔca
jaradii wāni carea ɔɔɔɔba obada
quĩrāca? ²Bārādɔɔ carta dai soɔe Ɔɔ Ɔɔ
quĩrāca panɔa. Jūmarāba mañ carta
acɔdapeda cawa panɔa daiba jipa
jaradiabadada. ³Daideba bārāba Crito
ĩjāpedada bēṛā bārāra carta Critoba
Ɔɔ diada quĩrāca panɔa. Idjia mañ
cartara tintaba Ɔlé basía, ātebɔɔɔ zocai
Ɔɔ Ācōrē Jauredeba Ɔɔasia. Mōgara
pewedeade Ɔlé basía, ātebɔɔɔ dadjirā
soɔe Ɔɔasia.⁸

⁴Ācōrē quĩrāpita daiba Critodeba
cawa panɔa mañgara wārāda. ⁵Daiba
poya jaradaéa ara daduɔa Ācōrē

§3:3 Jeremia 31:31-34.

trajura poya oðida. Ātebala cawa panla Ācōrenea jūma poya oðida. ⁶Ācōreba दौरा ढसिा इजिा ēberārā ume bedea ढादा दजिदिदा पoya jaradiamārēā. Mañ bedea ढादा दजिदिदा Ācōreba Moisea diada ley quīrāca जलवा ढादाēā, ātebala Ācōre Jaureba cawabiāa. Ācōreba Moisea diada leyba cawabi ढादा दजिरुा o panla carea ēberārā beudida panla, baribala Ācōre Jaureba दजिरā zocai ढादा diabaria.

⁷⁻⁸Ācōreba Moisea diada leyra mōgara peweadea ढादा basīa.** Mañ leyba cawabisia दजिरुा o panla carea ēberārā beudida panla. Ācōreba mañ ley diaside इजि dorrodrooba Moise quīrāra dorrodroobisīa. Mañ carea israelerāba Moise quīrāra poya acādaē basīa. Mañ dorrodrooba ढारा पिāca जōbala ढादमिना वदिदिदा पoya acādaē panasīdaa.†† Wārāda Ācōreba इजि dorrodrooba unubisīa mañ leyra bio bia ढादा. Baribala इजिा bedea ढादा दजिदिदा इजि Jaureba cawabi ढाद बēā ¿Moisea diada ley cāyābara biara ढाēca? ⁹Wārāda mañ leyba ēberārā beudida panla jara ढमिना bio bia ढादा. Baribala Ācōreba bedea ढादा दजिदिदा biara ढादा. Mañba cawabi ढादा sāvā Ācōreba दजिरā jipa unubarida. ¹⁰Ācōreba Moisea diada leyra bio bia ढादमिना idira mācuaē ढादा इजिा bedea ढादा दजिदिदा biara ढाद बēā. ¹¹Ācōreba Moisea diada leyra naēna bio bia ढादमिना ewariza ढाि careabemaē basīa. Baribala इजिा bedea ढादा दजिदिदा jōca bēā biara ढादा.

¹²Mañ bedea ढादा दजिदिदा wārāda jōcada cawa panla bēā daiba maḡgara ebuda jaradiabadaa. ¹³Daiba ni cārē sida mērānaca Moiseba इजि quīrā mērāna quīrāca. Moiseba इजि quīrāra

ढारढादजिा israelerāba इजि quīrā dorrodrooba जōbala unurānamārēā. ¹⁴⁻¹⁵Baribala ढदजिरāba माḡgaḡdebemada cawadaē basīa. ढदजि crīchara wuaba ढारā eropan quīrāca ढसिा. Idi bida Ācōreba Moisea diada ley acābadaē judiorāba cawadaca. ढदजि crīchara wadibida wuaba ढारā eropan quīrāca ढादा. Aḡabe Critodeba poya cawadiā. Idjabala ढदजि crīcha wuaba ढारā eropanāra ēā ढया. ¹⁶Wārāda abaḡba iḡābalaē इजि crīcha wuaba ढारā eroba quīrāca ढारा दजिरā Boro ba ēā ढया. ¹⁷दजिरā Boro abalaē Ācōre Jaureba jara ढादा. दजिरā Boro Jaureba niḡabarira दजिरुाdebemada, Ācōreba Moisea diada leydebema sida ēdrāsīa. ¹⁸दजिरāba Critoda iḡa panla bēā ददजि quīrāra wuaba ढारā eropan quīrāca panāēā. Mañ bēā ददजिरāneba dewarāba दजिरā Boro quīrāwārēā unu panla quīrā acābadaē acā panla quīrāca. Mañne ददजिरā Boro Jaureba दजिरā ewariza biara o wāa ददजिरā Boro quīrāca pananamārēā.

4 Ācōreba quīrā dḡuburiadeba इजि bedeara idu jaradiabi ढाद बēā daiba poyadaēda crīchadaca. ²Ne jūma दजिरुा ēberārāba mērā obadada, miā pera obada sida daiba igarasīdaa. Djarāra cūrugaḡdaca. Ācōre bedeara āi jaradiadaca, ātebala wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māvā Ācōre quīrāpita daiba jūmarā cawabibadaa jipa o panla. ³Baribala bedea bia Critodebema daiba jaradia panla wadibida ebuda ढāēbala, aḡabe dḡi aduadiḡaarā māwā ढादा. ⁴Jipa jaraibala, Ācōre iḡāē ḡeamaarā ebuda ढāēā. Nañ ējūāne diauruda ढदजिरā boro. Diauruba ढदजिरā wārā bedea bia Critodebemada idu cawabiē ढादा

**3:7-8 Exodo 31:18.

††3:7-8 Exodo 34:27-35.

dauberrea o ða quĩrãca.^{‡‡} Mãwã ãdjirãba Crito bia quirudebemada poya cawadaéa. Critora Æcõrẽ bẽrã mãwã bia quirua. ⁵Ara daidebemada jaradia panlãéa, ãtebãrlã jaradia panla Jesucritora jũmarã Boroda. Idjaba daiba jara panla Jesura quĩrĩã panl bẽrã दौरã bãrã nezocada. ⁶Naã ejũãra jũma pãima ðadada Æcõrẽba ãnabisia.^{¶¶} Ara maã quĩrãca idji ãnaada dadjirã soðe ãnabisia. Maãba jara ðla idji biya quirudebemada Critodeba dadjirãa cawabisida.

Crito ijã ðaðeba nĩbadi

⁷Critodebema bedeã biya quirura daiba eropanla. Mãwãmĩna naã cacuara ãðlaé ðla idjaba ãrĩcha ðla zoco quĩrãca. Maã bẽrã jũmarãba cawa panla dai ãðlaðeba maã beðeara jaradia panlãéda, ãtebãrlã Æcõrẽ ãðla waiðla ðaðeba jaradia panlãda. ⁸Daira ne jũmane bia mĩga panãmĩna poya èdrãðãéda crĩchaðacaa. Sãwã odida cawadaé panlne poya odaéda crĩchaðacaa. ⁹Èberãrãba दौरã bié o panãmĩna Æcõrẽba igaraé ðla. Ædjirãba दौरã bia mĩgabi panãmĩna poya beadaéa. ¹⁰Dai wãbdaza èberãrãba दौरã beã quĩrĩã panla Jesu beapedãda quĩrãca. Baribãrlã Jesuba दौरã careba ðl bẽrã ãdjia daideba Jesu zocai ðla unubadaa. ¹¹Wãrãda dai wadi zocai panlne Jesu careã èberãrãba दौरã beã

quĩrĩã panania. Mãwã dai cacua beuida ðaðeba jũmarãba Jesu zocai ðla ununia. ¹²Wãrãda èberãrãba दौरã beã quĩrĩã panãmĩna daiba jaradia panlãa bãrãba ijãsidãa. Maã bẽrã ewariza Æcõrẽ ume zocai panania.

¹³Æcõrẽ Bedeade ðl ðla: “Mã Æcõrẽa ijãna bẽrã beðeasia.”^{§§} Æbãri quĩrãca daiba Æcõrẽa wãrãda ijã panl bẽrã idjidebemada bedeã panla. ¹⁴Æcõrẽba dadjirã Boro Jesura ãrẽbabisia. Daiba cawa panla ara maã Æcõrẽba dai sida Jesu quĩrãca ãrẽbabida. Maãbe दौरã bãrã ume ãbaã idji quĩrãpita ðla. ¹⁵Daira bia mĩga panla bãrã bia ðeãdamãrẽã. Maãne Æcõrẽba idji biaðeba èberãrãda zocãrã èdrã edabãrlãa. Mãwã zocãrãba idjia bia ðlaãda adia idjaba idjida bia jaradia.

¹⁶Maã bẽrã daiba waa jaradiaðãéda crĩchaðacaa. दौरã ewariza cacua ãðlaéara wãnamĩna Æcõrẽba careba ðla dai soðe ãðlara ðeãdamãrẽã.* ¹⁷Dai ara nawena bia mĩgabãdara ðãrãéne jõya. Baribãrlã daiba bajãnebema crĩcha panlne jũma maãglã droã panlãa mãcua zarea ðlãéa. Wãrãda dai bia mĩga panl careã bajãne bio bia panania. Maã bia pananira ewariza ðaya. ¹⁸Maã careã ðauba unubãdara daiba crĩcha panlãéa, ãtebãrlã ðauba ununacada crĩcha panla. Dadji ðauba unubãdara isabe jõbaria, baribãrlã ðauba ununacãra jõcaa.

^{‡‡}4:4 *Wãrã*. Griego beðeade ðl ðla “ãnaa.”

^{¶¶}4:6 Genesi 1:3.

^{§§}4:13 Salmo 116:10.

*4:16 *Æcõrẽba careba ðla dai soðe ãðlara ðeãdamãrẽã*. Griego beðeade nãwã ðl ðla: “Æcõrẽba dai sora djiwidiãra o ðla.”

5 Naļ ējūāne naļ cacuara dārā droaca bēra wua de quīrāca ɛla.† Dadjirāba cawa panla naļ cacua beudacarea Ācōrēba dadjirāa cacua beucada bajāne diaida. Maļ cacuara ēberāba odaēa. ²Maļ carea naļ cacuade panlne dadjirāba cacua bajānebemada bio eda quīrīā panla. ³Maļ cacuara dadjirāba bajāne eropanania. Bajāne cacua neē beadaēa. ⁴Wārāda dadjirā naļ cacuade panlne bia mīgabadaa idjaba mīā sopua bedeabadaa. Baribara mla jaraē ɛla dadjirāra beu quīrīā panla naļ cacua erobeada amaaba. Ātebala bajānebema cacuada eda quīrīā panla. Māwā dadji cacua beuida ɛlara jōpeda dadji cacua beucadrā ɛeya. ⁵Wārāda Ācōrēba dadjirāra maļ carea osia. Idji Jaurera dadjirāa diasia cawadamārēā jūma idjia diai jaradara wārāda edadida.

⁶Maļ bēra dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda ɛlcārīnaa. Dadjirāba cawa panla naļ cacuade panlne dadjirā Boro ɛlama panlēda. ⁷Dadji dauba unu panlneba nīnaēa, ātebala Ācōrē ijā panlneba nīnaa. ⁸Maļ carea dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda ɛlcārīnaa. Dadjirāra biara naļ cacuadebemada ēdra quīrīā panla dadjirā Boro ume ābaa ɛeadi carea. ⁹Maļ carea naļ cacuade panlne wa beusidara, dadjirāba jūma o quīrīā panla Ācōrēba bia unumārēā. ¹⁰Wārāda Critoba jūma dadjirāra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia naļ cacuade o ɛada quīrāca. Bia o ɛasibara, ara maļ quīrāca diaya. Biē o ɛasibara, ara maļ quīrāca diaya.

Ācōrē ume ibiadidebema

¹¹Dadjirā Borora waya panla bēra daiba ēberārāa jara panla idjida ijānamārēā. Ācōrēba cawa ɛla daiba crīcha biadeba jaradia nīnada. Mla crīcha ɛla bārā bida cawa panla. ¹²Wayacusa daidebemada bārāa bia bedeā panlēa, ātebala quīrīā panla bārāba daidebemada poya bia crīchadida. Māwā ɛlcara dai biē jarabadae bārāba daidebemada poya bia jaradia. Maļgarāba ādji dauba bia unu ɛada biara crīchabadaa. Sodebemada crīchadaca. ¹³ɛlcara jara panla दौरā quīrāē panla. Daida māwā panlabara, Ācōrēba jara ɛla odi carea māwā panla. Daida quīrā biabara, bārā carebaēi carea māwā panla. ¹⁴Critoba दौरā quīrīā ɛla bēra idjia quīrīā ɛlara daiba o panla. Daiba cawa panla Ēberā Aɛa beusida jūmarā carea. Maļ bēra Ācōrē quīrāpita jūmarāda beusida. ¹⁵Wārāda Critora jūmarā carea beupeā ɛrēbasia dadji zocai ɛeba ara dadjia o quīrīā panl quīrāca waa orānamārēā, ātebala idjia quīrīā ɛla quīrāca o pananamārēā.

¹⁶Maļ carea naļ ējūānebemarāba djārā acabada quīrāca idira daiba ni abaada acadaca. Naēna daiba Critodebemada māwā crīcha panamīna idira māwā odaca. ¹⁷Wārāda abaada Crito ume ɛlabara, idjira ēberā djiwidida māwā ɛla. Idji naēna ɛada quīrāca ɛlēa ātebala ēberā djiwidia. ¹⁸Jūma maļgara Ācōrēba osia. Critodeba dadjirāra

†5:1 Griego bedea de versículo 1-4 nāwā ɛl ɛla: “¹Naļ ējūāne dadjirāra wua dede panabadaa. Dadjirāba cawa panla maļ dera āribara, Ācōrēba dadjirāa bajāne deda diaya. Maļ dera ārīca. Ēberāba oda deēa. ²Baribara naļ ējūāne panlne dadjirāra ɛyāba drasoā ɛyāba panla, bajānebema deda cacuade jā quīrīā panl bēra. ³Maļ dera cacuade jāsīdara ācadaa pananaēa. ⁴Dadjirāra naļ wua dede panlne bia mīgabadaa idjaba mīā sopua bedeabadaa. Dadjirāba jā panara ēra quīrīānaēa ātebala bajānebema deda cacuade jā quīrīā panla. Māwā dadji beuida ɛlara zocai ɛaiba mībueya.”

idji ume bia ḅasia idjaba दौरa ḅasia maḅgaḅebemada ēberārāa jaradiadamārēā. ¹⁹Wārāda Critoḅeba Ācōrēba naḅ ējūānebemarāra idji ume bia ḅasia. Dadjia cadjirua opeḅadara jūma quīrādoasia. Idjaba maḅ beḅea idji ume bia ḅaiḅebemada daia diasia jaradiadamārēā. ²⁰Maḅ bērā दौरa Critoba diabuedarāa. Daibeḅa Ācōrēba bārāa beḅea djuburia ḅla idji ume ibiaḅamārēā. Daiba Crito trḅneba bārāa beḅea djuburiabḅlaa: Ācōrē ume ibiaḅadua. ²¹Critoba cadjiruada oca basía. Baribaraḅ dadjirā carea Ācōrēba idjira dji cadjirua quīrāca unusia. Māwā Critoḅeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu ḅla.

6 Daiba Ācōrē ume ābaa idji trajuda o panḅa. Maḅ bērā daiba bārāa beḅea djuburiadia Ācōrēba idji biadeba careba ḅlaḅa igararānamārēā. ²Ācōrē Beḅeade nāwā jara ḅla:

Mḅa carebai carea ḅlaḅa ewaride ḅla iwididara mḅa ūrīsia.

ḅa ēḅra edada ewaride mḅa ḅara carebasia.[‡]

Wārā arada mḅa jaraya: idi Ācōrēba idji biadeba careba ḅla. Idi Ācōrēba ēḅra edabaria.

³Ni cārēneba daibeḅemada biē unubiḅaē panḅa daiba jaradia panḅebemada, ni abaḅba biē beḅearānamārēā. ⁴Āḅeḅara ne jūmane unubi panḅa दौरa Ācōrē nezocarāda. Bia mīga panḅe, ne neē panḅe, minijichiae panḅe biḅa jūma droa panḅneba māwā unubi panḅa. ⁵Ēberārāba u eropanḅe, jida eropanḅe, dai ume quīrūḅaḅa duanḅe biḅa māwā unubi panḅa. Jūmawāyā traja panḅe, cāinaē panḅe, ne coḅaē panḅe biḅa māwā unubi panḅa. ⁶⁻⁷Dai jipa nīnaneba, wārā crīcha cawaḅeḅa,

jūma droa panḅneba, sobiaḅeḅa, Ācōrē Jaure dai soḅe ḅlaḅeḅa, wārā quīrīāneba, wārā beḅea jaradia panḅneba, idjaba Ācōrē ḅḅaḅeḅa biḅa māwā unubi panḅa. Dai jipa panḅneba cadjiruara poyabadaa idjaba ara maḅba daida cadjiruadeḅemada jūātrḅbadaa. ⁸Eḅaude ḅaraḅba daida bia jarabadaa. Eḅaude biē jarabadaa. Eḅaude दौरa biē trḅ ḅagabibadaa. Eḅaude bia trḅ ḅagabibadaa. Daiba wārā beḅeada jara panḅmīna ḅaraḅba jara panḅa दौरa sewaiḅa panḅa. ⁹Daira bio cawa panḅmīna ādjia ununaca ēberārā quīrāca obadaa. Daira beubododada crīcha panḅmīna waḅi zocai panḅa. Daira puobadamīna beaḅaca. ¹⁰Daira sopuabadamīna ewariza ḅasriḅa panḅa. Daira ne neē panḅa. Māwāmīna daiba zocārā ēberārāa Ācōrēneḅemada cawabibadaa ādjirāra ne bara ḅea quīrāca beaḅamārēā. Daira ne neē panḅmīna Ācōrēneba ne jūmada eropanḅa.

¹¹Djabarā Corintodeḅema, daiba soḅeḅa bārāra bio quīrīā panḅ bērā ebuda māwā jara panḅa. ¹²Wārāda daiba bārāra soḅeḅa quīrīā panḅa, baribaraḅ bārāba दौरa soḅeḅa quīrīāē panḅa. ¹³Maḅ bērā mḅa bārāa beḅea djuburiaya zezaba idji warrarāa beḅea djuburiabari quīrāca: daiba soḅeḅa bārā quīrīā panḅ quīrāca bārā biḅa दौरa soḅeḅa quīrīā pananadua.

Crito ijāē bea ume beḅea ḅarānadua

¹⁴Crito ijāē bea ume beḅea ḅarānadua. ¿Ēberā jipa ḅlaḅa sāwā ēberā cadjirua ume bia ḅai? ¿Ānaada sāwā pāima ume bia ḅai? ¹⁵¿Critoḅa sāwā diauru ume bia ḅai? ¹⁶¿Crito ijā ḅara sāwā Crito ijāē ḅa ume bia nībai? ¹⁶¿Jḅwaba oḅa ācōrēda Ācōrē deḅe ḅaida ḅaḅa? Wārāda

[‡]6:2 Isaía 49:8.

[†]6:15 *Diuru*. Griego beḅeade ḅá ḅla “Belial.”

dadjirāra Ācōrē zocai ɁΛ de dromaa. Mañ carea Ācōrēba idji bedeade nāwā jarasia:

Māra ādjirā ume Ɂaya. Ādjirā tāēna nībaya.

Māra ādji Ācōrē baya idjaba ādjirāra mā ēberārāda beadia.[§]

¹⁷ Idjaba dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Ādjirāmabemada āyā wānadua. Ādjirā ume ābaa Ɂearānadua.

Mā bia unucara igarādada. Mañbe māla bārāra bia edaya.**

¹⁸ Māra bārā Zeza baya. Bārāra mā wararāda beadia idjaba mā caurāda beadia.

Dadjirā Boro jūma poya ɁΛba māwā jara ɁΛΛ.^{††}

7 Djabarā, Ācōrēba dadjirāa mañgΛra jūma oyada ada bēra nañ cacuaba cadjirua obarira, dadji crīchadeba obari sida jūma igarādida panΛa. Ācōrē bio waya panΛneba idji itea bia beadida panΛa.

Paulo djabarā Corintodebema carea ɁΛsrīdada

² SoɁeba daira quīrīānadua. Daiba ni ābaΛda bié odaé panΛa, cadjiruada crīchabīdaé panΛa, cūrūgadaé panΛa.

³ Māla mañgΛra jaraé ɁΛa bārā bié jarai carea. Māla naēna jarasia daiba bārāra soɁeba quīrīā panΛda. Idjaba māwā quīrīā panania bārā ume ābaa panΛne wa beubΛdade bīda. ⁴ Māla bārāa ebuɁa bedea ɁΛa cawa ɁΛ bēra jīpa odida. Bārā carea māra ɁΛsrīda ɁΛa. Dai bia mīga panΛne māra bārā carea sobia Ɂabaria idjaba bio ɁΛsrīda Ɂabaria.

⁵ Macedonia druade jūēsidade daira poya ānāūnaé panasīdaa, ātebΛrΛ ne jūmane bia mīga panasīdaa. Daira ne waya nībabadjīdaa idjaba ēberārāra dai ume

caicayabadjīdaa. ⁶ BaribΛrΛ Tito jūēsīde daira sobiasīdaa Ācōrēba sopua Ɂeara sobiabibari bēra. ⁷ Daira ābabe idji jūēna carea ɁΛsrīdadaé basīa, ātebΛrΛ bārā carea ɁΛsrīdasīdaa. Idjīa jarasia bārā ume Ɂaside bārāba idjira sobiabīsīdada. Mañ awara nēbΛrΛsīa bārāba daira unu quīrīā panΛda, cadjirua opeɁada carea sopuaba jīā panΛda, idjaba quīrīāneba māra crīcha panΛda. Mañ carea māra biara ɁΛsrīdasīa.

⁸ Māla carta naēna ɁΛɁaba bārāra sopuabīdamīna māra sopuaé ɁΛa. Naārā sopua Ɂasia. Cawasia bārāra dārā sopuaé pananamīna mañ cartadeba bārāra sopuabīsīda. ⁹ BaribΛrΛ īdira māra ɁΛsrīda ɁΛa. ɁΛsrīda ɁΛēa bārāra sopuabīda bēra, ātebΛrΛ ɁΛsrīda ɁΛa bārāba cadjirua o pananara sopuadeba igaradapeɁa wayacusa Ācōrēmaa zesīda bēra. Wārāda Ācōrēba quīrīā ɁΛ quīrāca bārāra sopuasīdaa. Māwā daiba queēpeɁada carea bārāra bié beadāé basīa. ¹⁰ AbΛΛba cadjirua oda carea Ācōrēba quīrīā ɁΛ quīrāca sopuabΛrΛ, idjīa cadjirua oɁara igarapeɁa Ācōrēmaa zeya. Mañbe Ācōrēba idjira ēdrΛ edaya. Ācōrē ume bia Ɂeda bēra mañ sopuadebemada bié crīchacaa. BaribΛrΛ ābaΛda nañ ējūānebemarā sopuabada quīrāca sopuabΛrΛ, cadjiruara igaraé bēra beuya.

¹¹ Ācōrēba quīrīā ɁΛ quīrāca bārāra sopuasīda bēra mañ sopuaba bārāa jīpa crīchabīsīa idjaba jīpaara obīsīa. Mañ bēra bārāba jīpa o panΛda jūmarāa cawabi quīrīā panΛa. Djababa cadjirua oda carea bārāra quīrūsīdaa idjaba Ācōrēba cawa oīdebemada wayasīdaa. Mañ carea ara mañda dji cadjirua oda ēberāda queānapeda āī ɁΛsīdaa. Ne jū-

§6:16 Levítico 26:12; Ezequiel 37:27.

**6:17 Isaía 52:11; Ezequiel 20:41.

††6:18 2 Samuel 7:14; 1 Crónica 17:13; Isaía 43:6.

maneba bārāba unubisiḁaa mañ cadjirua oḁa carea beḁeḁe panléḁa. Mañ awara m̄ra unu quiṛiā panla. ¹²M̄la mañ cartara ababe dji cadjirua oḁa eberāa quēāi carea ḁlé basía. Idjaba dji bié beḁa eberā carebai carea ḁlé basía. Ātebala ḁsía bārāba iḁā o panneba Ācōrē quiṛāpita cawaḁamārēā wārāda daiare panla. ¹³Jūma maḁgaba dairā sobiabisia.

Mañ awara bārāba Titora ḁsriḁabisidaa. Idjira bārāmaḁba ḁsriḁa zeda bēṛā dairā biara ḁsriḁasidaa. ¹⁴Tito bārāmaa wāi naēna m̄la bārānebemada idjía bia jarasia. M̄la jarāḁa quiṛāca Titoba unune wāna bēṛā m̄ra bārā carea quiṛā peraé ḁla. Jūma daiba bārāa jaradipeḁaḁara wārā basía. Ara mañ quiṛāca jūma daiba Titoa bārānebema bia jarapeḁaḁara wārā basía. ¹⁵Titoba quiṛāneba ḁbaria bārāba idji beḁeara iḁā osiḁada idjaba waya panneba idjira bia edasiḁada. Mañ bēṛā bārāra biara quiṛiā ḁla. ¹⁶Idira m̄ siḁa ḁsriḁa ḁla. M̄la cawa ḁla bārāba wārāda jipa o pananida.

Djabarāba sobiaḁeba parata diapeḁaḁa

8 Mañ awara djabarā, daiba cawabi quiṛiā panla Ācōrēba idji biḁeḁba djabarā Macedonia druḁeḁemada careba ḁla. ²Ādjirāra bio bia mīga panamīna ḁsriḁa panla. Ne neé panamīna ḁsriḁaba Ācōrēa paratada waiḁla diasidaa. ³M̄la jaraya: ādjia poya diabada quiṛāca sobiaḁeba diasidaa. Idjaba ādjia poya diḁḁida panana auḁu diasidaa. ⁴Ādjirāba daia bio beḁeḁa djuburiasidaa ādjia biḁa djabarā Jerusaleñnebemada carebaḁi carea. ⁵Mañne ādjia ababe daiba crīcha panana quiṛāca oḁaé basía. Ātebala naārā ara ādjida diasidaa dadjirā Boro Jesucritoba quiṛiā ḁla quiṛāca oḁi carea. Mañare daiba jarapeḁaḁara osiḁaa.

Māwā Ācōrēba quiṛiā ḁla quiṛāca aride osiḁaa.

⁶Djaba Titoba naārā bārāa crīchada diasia bārā biḁa paratada djabarā Jerusaleñnebema itea jalḁ peḁamārēā. Mañ carea daiba Titoa beḁeḁa djuburiasidaa bārāa jarade wāmārēā jūma bārāba sobiaḁeba diḁḁiḁa apēḁaḁara wārāda jalḁ peḁamārēā. ⁷Bārāba ne jūmane bio bia o panla; Jesura bio iḁā panla, bio beḁeḁa cawa panla, Ācōrēneba bio ne cawa panla, Ācōrēba quiṛiā ḁla quiṛāca bio o quiṛiā panla, idjaba dairā bio quiṛiā panla. Mañ bēṛā bārāba sobiaḁeba parata jalḁ pe panla waiḁla diḁḁaḁa.

⁸M̄la maḁgala oḁo obié ḁla, ātebala m̄la quiṛiā ḁla bārāba acḁiḁiḁa djabarā wārāda quiṛiā panla. Mañ carea m̄la bārāa cawabi ḁla sāwā dewararāba paratara djabarā Jerusaleñnebema itea jalḁ pe panla. Bārā biḁa ara mañ quiṛāca oḁibala, acḁiḁiḁa wārāda djabarāra quiṛiā panla. ⁹Bārāba bio cawa panla dadjirā Boro Jesucritoba idji biḁeḁba bārā carea oḁada. Idjira bajāne ne jūma bara ḁamīna, bārā carea nañ djarade ne neé ḁla quiṛāca ḁsía bārāba ne jūma Ācōrēba dia ḁḁeḁemada eroḁeḁamārēā.

¹⁰Bārāba parata jalḁ pe pannebe-
mada m̄la jaraya. M̄lmaarā bārāba nāwā oḁibala bia panania: za wāsi poḁe bārābala naārā jalwa osiḁaa parata jalḁ peḁi carea idjaba maḁgala o quiṛiāsidaa. ¹¹Bārāba naārā parata jalḁ pe panasidaḁe sobiaḁeba māwā o panasidaa. Ara mañ quiṛāca bārāba sobiaḁeba diḁḁiḁa apēḁaḁara jūma daucha diḁḁaḁa. Bādjiza poya diabada quiṛāca diḁḁaḁa. ¹²Wārāda abala poya diabala quiṛāca sobiaḁeba diaibala, mañ diḁḁara Ācōrēba bia unuya. Dadjia neé ḁbala, Ācōrēba diabicaa.

¹³Mĭa māwā jaraé ðla dewararā careba panĭneba bārāra bia mĭgadamarēā. Ātebĭra mĭa quĭrĭā ðla abarica dji carebadida.^{‡‡} ¹⁴Mĭa jara ðla idira bārāba aduba eropanĭ bēra djabarāra carebadida panĭda. Ara maĭ quĭrāca bārā ne neé panĭne ādjirāba aduba eropanĭba bārāra carebadida panĭa. Māwā jūmarāda abarica dji careba ðeadia. ¹⁵Ācōrē Bedeade nāwā jara ðla: “Dji waitabeara jĭra pedaba aduba erobaé basĭa idjaba dji maārĭara jĭra pedaba carebaé basĭa.”^{¶¶}

Pauloba Tito Corintodaa diabueda

¹⁶Mĭa Ācōrēa bia ðlada abaria. Idjĭa djaba Tito soðe ðasĭa bārāra quĭrĭā ðamarēā mĭa bārā quĭrĭā ða quĭrāca. ¹⁷Daiba idjĭa jarasĭdaa bārā acĭde wāmārēā. Maĭne idjĭa bia ðlada asia. Idjĭa wārāda bārā acĭde wā quĭrĭā ðla. ¹⁸Idjĭi ume daiba djabada aba diabuebĭdaa. Maĭ djababa bedeā bia Critoðebemada careba jaradia nĭbabari bēra djabarā puruzabemaba idjĭa bia jarabadaa. ¹⁹Maĭ awara djabarā puruzabemaba idjĭa edasĭdaa dai ume parata djabarā itea jĭra pepedada Jerusaleĭnaa diade wāmārēā. Maĭgĭra daiba o panĭa djabarāba dadjĭrā Boroa bia ðeadeamārēā idjĭa daiba wārāda careba quĭrĭā panĭda acĭbĭdi carea.^{§§} ²⁰Daiba quĭrācuĭta o panĭa maĭ parata waiðla jĭra pepedada edebĭdade ni abalĭba bié jararānamārēā. ²¹Wārāda daiba Ācōrē quĭrāpĭta, ēberārā quĭrāpĭta bĭda jĭpa o quĭrĭā panĭa.

²²Umébema djabarā bārāmaa wābĭdade dewara djabada ādjĭi ume diabuedĭa. Maĭ djababa ðarĭma zocārā daĭa unubĭsĭa djabarāra bio

careba quĭrĭā ðla. Idira bārāra biara careba quĭrĭā ðla bārāba jĭpa oðĭda cawa ða bēra. ²³Bariduaba Titodebemada iwĭdĭsĭdara jaradadua idjĭa mĭ ume nĭbabarĭda idjĭa mĭ ume bārā tāēna Ācōrē trajura o ðla. Bariduaba dewara djabarānemada iwĭdĭsĭdara jaradadua ādjĭa djabarāba diabuepedadarāda idjĭa ādjĭi carea ēberārāba Critoðebemada bia bedeā panĭda. ²⁴Maĭ djabarāa unubĭdadua bārāba ādjĭa wārāda quĭrĭā panĭda. Māwā ādjĭa cawadia daĭba bārānebema bia jarapedadara wārā basĭda. Maĭne djabarā ðeaza bĭda ara maĭ quĭrāca cawadia.

Djabarā Jerusaleĭnebema itea parata jĭra pepedada

9 Bārāba djabarā Jerusaleĭnebema itea parata jĭra pe panĭnebemada mĭa naĭ cartade waa ðaĭé ðla. ²Mĭa cawa ðla bārāba careba quĭrĭā panĭda. Maĭ carea nama Macedonia druade mĭa djabarāa bārānebemada bia bedeabaria. Mĭa ādjĭrāa jarabaria poa aba ðabĭrada bārā Acaya druade panĭba carebađĭ carea panĭda. Māwā ūrĭpedada bēra zocārā djabarā Macedonianebebama abari quĭrāca careba quĭrĭā panĭa. ³Maĭ carea mĭa naĭ djabarāda bārāmaa diabuebĭgĭa bārāba diadiada apedadara wārāda jūma jĭra pedamārēā. Māwā mĭa bārānebema bia jaradara sewa baéa, ātebĭra bārāba wārāda diadi carea panania. ⁴Māwā oðeébĭra, ĭcĭra Macedonianebebema djabarā mĭ ume bārāmaa wābĭdade āĭbērā ununĭsĭcada bārāba paratara jĭra pedāé panĭda. Māwāra daĭra quĭrā peradĭa, crĭcha

^{‡‡}8:13 Ātebĭra mĭa quĭrĭā ðla abarica dji carebadida. Griego bedeade ĭcĭra cartade maĭra neéa.

^{¶¶}8:15 Exodo 16:18.

^{§§}8:19 Daiba wārāda careba quĭrĭā panĭda. Griego bedeade ĭcĭra cartade nāwā ða ðla: “Bārāba wārāda careba quĭrĭā panĭda.”

panana bĕrĕ bĕrĕba wĕrĕda jara peĭda. Idjaba bĕrĕ sida biara quĭrĕ peradia. ⁵Maĭ carea mĕla naĭ djabarĕa bedea djuburiasia mĕ na bĕrĕa jarade wĕnamĕrĕa bĕrĕba sobiadeba diadiada apedadara jŭma jara pedamĕrĕa. Mĕwĕ mĕ jŭebarede bĕrĕba sobiadeba diadiada apedadara jŭma eropania. Maĭba cawabidia daiba ogo diabidaĕ panada ĕtebarela bĕrĕba sobiadeba diasidada.

⁶Naĭda quĭrĕnebadadua: “Maĕrĭ ubareba maĕrĭ ewaya. Waiĭba ubareba waiĭba ewaya.” ⁷Ēberĕza diaida ĩla idji soĕe crĭcha ĩla quĭrĕca. Dia amaaneba diaiĕ ĩla, idjaba ogo diabi panĕ carea diaiĕ ĩla. Bĕsrida dia ĩlara Ācĕrĕba quĭrĕ ĩla. ⁸Wĕrĕda Ācĕrĕba ne jŭmada bĕrĕa aduba poya diaya. Mĕwĕ ewariza ne jŭmane bĕrĕba erobeadida panada wĕrĕda eropania maĭneba ne jŭma biada oĕi carea. ⁹Ācĕrĕ Bedeade nĕwĕ ĩla ĩla: Idjia jedecaside ne neĕ queĕea waiĭba diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

¹⁰Ācĕrĕba netada diabarĕa uĕamĕrĕa. Codĭ careabema sida diabarĕa. Neta uĕamĕrĕa aduba diabarela quĭrĕca idjia ne jŭmada aduba bĕrĕa diaya djĕrĕra bio carebadamĕrĕa. Maĭne jipa o panneba ne biada zocĕrĕa ununia ne uĕa bio zau ĩla quĭrĕca. ¹¹Wĕrĕda Ācĕrĕba bĕrĕa ne jŭmada aduba diaya djĕrĕra sobiadeba poya carebadamĕrĕa. Maĭbe bĕrĕba dai ume parata diabuebada carea djabarĕba Ācĕrĕa bia ĩlada adia. ¹²Bĕrĕba parata diabĕdaba ababe carebeĕa djabarĕa ne neĕ panba erobeadamĕrĕa, ĕtebarela maĭga carea djabarĕba Ācĕrĕa bio bia ĩlada a panania. ¹³Bĕrĕba careba panneba unubi panla bedea bia Critoĕbemada wĕrĕda ĩĭa panada. Maĭ bĕrĕa ĕdjirĕba Ācĕrĕa bia bedeadia.

Maĭ awara Ācĕrĕa bia bedeadia bĕrĕba sobiadeba ĕdjirĕ itea diapĕdada carea idjaba dewararĕ sida sobiadeba carebabada bĕrĕ. ¹⁴Ācĕrĕba idji biadeba bĕrĕra bio carebasia ĕdjirĕ carebadamĕrĕa. Maĭ bĕrĕa ĕdjirĕba bĕrĕ bio quĭrĕa panneba Ācĕrĕa bĕrĕ carea iwidi panania. ¹⁵Wĕrĕda Ācĕrĕba diada carea dadjirĕba Ācĕrĕa bia ĩlada adida panla. Maĭ diadara jĕcua bio biya quĭru bĕrĕ dadjirĕba poya cawa jaradaĕa sĕwĕ ĩla.

Pauloba ara idjidebema djabarĕa cawabida

10 Mĕra Paulo. Crito quĭrĕneba, idji biadeba biĕa mĕla bĕrĕa bedea djuburiaya jipa oĕamĕrĕa. Ācĕreba jara panla bĕrĕ ume ĩde bĕrĕ quĕĕi carea mĕla waya ĩabarida, baribarela bĕrĕ ume ĩĕne cartadeba quĕĕi carea wayacada. ²Mĕwĕ jara panmĭna bĕrĕma jŭebarede dai biĕ jara panra mĕla wĕrĕda quĕĕya. Ādjia jara panla daira naĭ djaraba quĭrĕ ĩla quĭrĕca nĭnada. Maĭ bĕrĕ bĕrĕ sida quĕĕa amaaba mĕla bedea djuburiaya jipa oĕamĕrĕa. ³Daira naĭ djarade panla baribarela cadjirua poyaĕi carea naĭ djaradeba djĕ panĕa. ⁴Daiba djĕni carea eropangra naĭ ĕjŭĕnebemaĕa, ĕtebarela Ācĕrĕa ĩladeba jŭma idjidebema idu cawabidacara daiba poyabadaa. ⁵Jŭma crĭcha ĕi ĩeara, jŭma Ācĕrĕnebema idu cawabidaca crĭcha droma ĩea sida daiba sewada cawabidadaa. Preso jidabada quĭrĕca daiba mĕwĕ crĭcha ĩeara jipa crĭchabidadaa Crito ĩĭanamĕrĕa. ⁶Daiba djabarĕa cawarela zarea ĩeara quĕĕni carea panla. Baribarela naĕrĕa jĕa panla bĕrĕba ne jŭmane ĩĭa oĕamĕrĕa.

⁷Bĕrĕba ĩĕbemada acĕ panla. Bariduada wĕrĕda Critoĕda crĭcha ĩbarela,

*9:9 Salmo 112:9.

cawa ðaida ðla dai sida Critoderāda. ⁸Ācōrēba daia obi ðaðebemada m̄la āībērā jūmawāyā bedeā ðamīna maḷga carea quīrā pera ðléa. Dadjirā Boroba daia māwā obi ðla bārāba biara ijānamārēā. Idjia दौरā ðlé basīa bārā biē beadamārēā. ⁹M̄la quīrīāēa bārāba crīchadida m̄l cartadeba bārāra dauperabi quīrīā ðada. ¹⁰ĀCARḶBA jara panla cartadeba m̄la bio queābarida idjaba jūmawāyā obibarida. BaribARḶ bārā ume ðaðe m̄ra, m̄l bedeā sida mācuāē ðlaaða abadaa. ¹¹Māwā jara panḶba cawadida panla daiba TAMḶBA cartadeba jara panḶ quīrāca bārā ume panḶne odida.

¹²ĀCARḶBA ara ādjidebemada bia bedeabadaa. Ādjirāra crīcha neē ðea. Ara ādjida acḶbadaa cārēda biara ða cawaya. BaribARḶ daiba jara quīrīānaēa ādji quīrāca panḶda wa ādji cāyābara biara panḶda. ¹³Ara daidebemada jūmawāyā bedeadaēa, ātebARḶ Ācōrēba daia obi ðaðebemada bia bedeādia. Idjia obi ðara jūma o panḶ bērā daiba bārāa biða jaradiabadaa. ¹⁴DaibARḶ bārāa naārā bedeā bia Critodebemada jaradiade wāsidaa. Māwānaēbara idira bārāa jaradiabadae Ācōrēba diabuedaēma jaradia panacasiðaa. ¹⁵Djārāba opeðada carea ara daidebemada bia bedeadacaa daibARḶ opeðada quīrāca. ĀtebARḶ daiba quīrīā panla bārāba Critora biara ijānida. Māwā daiba bārā druade poya biara jaradiadia ara Ācōrēba obi ða quīrāca. ¹⁶Maḷbe bedeā bia Critodebemara dewara druade biða jaradiadia. BaribARḶ djārāba jaradiapedadamaa wānaēa dewaraba oðara daibARḶ osiðaaða aða amaaba. ¹⁷Ācōrē Bedeade ðá ðla: “AbaḶda bia bedeaiBARḶ, dadji Borodebemada bia bedeaida ðla.”† ¹⁸AbaḶba ara idjida bia jaraibARḶ,

maḷba jara ðléa Ācōrēba maḷ eberāra bia unu ðada. ĀtebARḶ Ācōrēba bia jara ða eberādra bia unu ðla.

Jesucritoba diabuedarā quīrāca ðea

11 M̄ra crīcha neē ða quīrāca bedeā ðamīna quīrīā ðla bārāba droadida. M̄l djuburia m̄la jara ðara ūrinadua. ²Ācōrēba wagabi ða quīrāca m̄la bārāra bio waga quīrīā ðla. Ēberāba idji cau quima diabARḶ quīrāca m̄la bārāra Critoa dia quīrīā ðla aḶbe idjiderāda ðadamārēā. M̄la quīrīā ðla bārāra idji itea bio bia beadida awērā umaquīrā adua quiru quīrāca. ³BaribARḶ m̄la waya ðla ĀCARḶBA bārāra cūrūgaðida damaba crīcha cawaadeba Eva cūrūgaða quīrāca.‡ Māwāra bārāba Crito wārāda soðeba ijā panḶra igaradia. ⁴Āība zedaba Jesudebemada daiba jaradiapedada awara jaradiabARḶde bārāba iduaribibadaa. Idjaba Ācōrē Jaure bārāba edapedaadebemada awara jaradiabARḶde bārāba iduaribibadaa. Idjaba bedeā bia bārāba ijāpedada awara jaradiabARḶde bārāba iduaribibadaa. ⁵Māwā jaradia ðeara ¿bārāmaarā Jesucritoba diabueda dji dromarāca? M̄maarā ādjirā cāyābara m̄ra ni maārī biða eðara ðléa. ⁶M̄ra bedeā biya quiruðeba bedeacamīna wārā bedeara bio cawa ðla. Maḷ wārā bedeara daiba ne jūmaneba bārāa ebuda cawabisidaa.

⁷M̄la bedeā bia Ācōrēnebemada bārāa bari jaradiada bērā m̄ra bārā quīrāpita eðara ðesia Ācōrē ume bia beadamārēā. ¿Māwāra cadjirua osica? ⁸Dewara djabarāba paratada m̄la diasidaa bārāa poya bio jaradia ðamārēā. ⁹M̄l bārāma ðaside ne jūma erobaðaēmīna bārāa ne iwiðīé basīa.

†10:17 Jeremia 9:24.

‡11:3 Genesi 3:1-13.

Ātebarā mĭa neé ĥadara djabarā Macedonianebema zepedadaba jūma diasidaa. Mĭa ni maārī biĥa bārāa iwidié basía idjaba iwidié ĥaya. ¹⁰ Wārā bedea Critodebemada mĭa soĥe ĥa bēra wārāneba jaraya: bārā drua Acayade mĭa ni abala paratada iwidiéa. Māwā bārāneba parata edae ĥada abladé ni abalba poya jaradaéa māra jaracara ĥada. ¹¹ ĤMāra cārē cārēa māwā bedea ĥa? ĤBārāda quĩrāé ĥa bēra māwā bedea ĥaca? Ācōrēba cawa ĥa mĭa bārāa quĩrā ĥada.

¹² Ara mĭdjia obari quĩrāca o ĥaya. Māwā dai quĩrāca o panlaana abadaba ni maārī biĥa poya jaradaéa dai quĩrāca o panlada. ¹³ Ādjira Critoba diabuedarāéa, ātebarā djārā cūrūgabadarāa. Sewadeba ādjia crīchabibadaa ādjira Critoba diabuedarāda. ¹⁴ Baribarā bārāba crīchadié panla ādjira māwā zedaéda. Diauru sida bajānebema nezoca ĭnaanebema quĩrāca zebaria. ¹⁵ Maĩ bēra idji nezocarā biĥa jipa o panl quĩrāca zedibarā bārāba crīchadié panla sāwā jāwā zebadada. Baribarā ādjirā beubada ewaride ādjia cadjirua opeĥada quĩrāca edadía.

Paulo bia mĭga ĥa carea ĥasridada

¹⁶ Mĭa wayacusa jaraya: ni abalba crīchaié ĥa mĭra crīcha neé ĥada. Baribarā māwā crīchadibarā, mĭra crīcha neé ĥa quĩrāca idu bedebidada mĭa biĥa ara mĭdjidebemada maārī bia bedei carea. ¹⁷ Ara mĭdjidebemada bia bedea ĥade dadjirā Boroba māwā bedebié ĥa, ātebarā mĭra crīcha neé ĥa quĩrāca bedea ĥa. ¹⁸ Zocārāba ara ādjidebemada bia bedebadaa naĩ ējūānebemarāba obada quĩrāca. Maĩ bēra mĭa biĥa ara mĭdjidebemada bia bedeyaya. ¹⁹ Bārāmaarā bārāra crīcha bara ĥeaa. Baribarā crīcha neé ĥeaba jaradia panlra bārāba bia ūribadaa. ²⁰ Ara ādji bedeadada ōgo ĭjā obibadade, bārā orroĥeba ne cobadade, bārā

cūrūgabadade, bārā igarabadade, bārā uridarrade ubladade biĥa bārāba iduaribibadaa. ²¹ Mĭa jaraya: jāĩ ēberārāba jācua bia o panl bēra ādjidrā dji dromaca ĥeaa. Māwāra mĭra pera ĥa daira ĥlaaé quedeaa bēra. Maĩ carea ādjia obada quĩrāca poya oĥaéca ĥa.

Abalba ara idjidebemada poya bia bedebabarā, mĭa biĥa ara mĭdjidebemada poya bia bedeyaya. Baribarā māwā bedeira crīcha neé ĥa quĩrāca bedeaida ĥa. ²² Ādjira hebreorāana a panla. ĤMĭ sida abariéca? Ādjira israelerāana a panla. ĤMĭ sida abariéca? Ādjira Abrahāĩ warrarāana a panla. ĤMĭ sida abariéca? ²³ Ādjira Crito nezocaada a panla. Baribarā ādjirā cāyābara mĭa biara Critoba quĩrā ĥada obaria. Māwā bedea ĥade crīcha neé ĥa quĩrāca bedea ĥa. Wārāda ādjirā cāyābara mĭa Ācōrē trajura auĥuara obaria. Ādjirā cāyābara ēberārāba mĭra ĥarima zocārā usidaa. Ādjirā cāyābara mĭra ĥarima zocārā preso ĥasidaa. Ĥarima zocārā mĭra beuidia ĥasia. ²⁴ Ĥarima juesuma judiorāba mĭra jidasidaa. Jidabadaza soaba ĥarima 39 usidaa. ²⁵ Ĥarima ūbea mĭra jidadapeda bacuruba usidaa. Ĥarima aba mĭra mōgaraba tabarī jidasidaa beadi carea. Ĥarima ūbea mĭra pusade ĥarussia. Maĩne ĥarima aba āsa, diamasi biĥa mĭra pusade ūmasia.

²⁶ Mĭra pi ĥaca basía, ātebarā baridua palra nĭbabadjia. Do minijĥiade nĭbabadjia idjaba ne drābada barama minijĥiade nĭbabadjia. Ara mĭ ēberārā judiorā tāēna, judiorāé tāēna biĥa mĭra minijĥiade ĥasia. Puruĥe, puru jĭga biĥa mĭra minijĥiade ĥasia. Pusade biĥa minijĥiade ĥasia. Wārāé djabarāma biĥa mĭra minijĥiade ĥasia. ²⁷ Traja ĥade mĭra bia mĭgabadjia. Ĥarima zocārā cāié ĥabadjia, jarra ĥabadjia, opichia ĥabadjia, ne coé ĥabadjia. Cūrāsaba

māra jisua ḥabadjia, idjaba jāi carea neé ḥabadjia.

²⁸Mañ awara ewariza jūma djabarā druazabema carea māa bio crīcha ḥabaria. ²⁹Aba cacua bié ḥabara, mā sida cacua bié ḥaca ḥabaria. Abaaba dewara djabada cadjiruade ḥaebibara, māra mañ ēberā ume quirūbaria. ³⁰Ara mādjiḥebemada bia bedeabara, mā ḥabāé ḥaḥebemada bia bedeaya. ³¹Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ewariza bia bedeādida panla. Idjia cawa ḥaa māra sewa oé ḥada. ³²Damasco purude ḥaside dji nocoba idji zarrarāa māra jarabisia preso ḥai carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba ḥada basia. ³³Purura mōgaraba auḍu jūrā ca ḥasia. Mañne dajadaa acabadada ḥta ḥasia. Djabarāba māra ē waiḥade ḥadapeda maḥgḥeḥa uḍaa ḥabari ḥasidaa puru dajada. Māwā māra dji noco jawadebemada ēdrasia.[†]

Pauloba bajāne ununa

12Wayā ara mādjiḥebemada bia bedeaya, maḥba djārā carebama. Dadjirā Boroba māa cāimocara quirāca unubidada idjaba cawabida sida māa jaraya. ²Māa ēberāda unubaria Crito ijā ḥada.[§] Catorce poa babara Ācōrēba mañ djabara bajānaa idji ḥamaa ede ḥadada.^{**} Māa adua ḥaa Ācōrēba idji cacuada ede ḥasida wa ababe idji jaureda ede ḥasida. Ācōrēbara cawa ḥaa. ³⁻⁴Baribara māa cawa ḥaa Ācōrēba mañ djabara idji bajā biya quirumaa ede ḥasida. Mama mañ djababa ūrisia bedeā biya quiru dadjia poya cawa jaradaēda idjaba nañ ējūāne jaracara panlada. Wārāda māa adua ḥaa Ācōrēba idji cacuada ede ḥasida wa ababe idji

jaureda ede ḥasida. Ācōrēbara cawa ḥaa. ⁵Mañ djabadebemada māa bia bedeaya, baribara ara mādjiḥebemada bia bedeā. Ababe mā ḥabāé ḥaḥebemada bia bedeaya. ⁶Wārāda ara mādjiḥebemada bia bedeā quirā ḥabara māra crīcha neé ḥa quirāca bedeā bacasia, wārā bedeā ḥa bēra. Baribara māra māwā bedeā ni ababa crīcharānamārēa māra biara ḥada. Ātebara māa quirā ḥaa bārāba mānebemada aride crīchādida māa o ḥada unu panla bēra idjaba māa jaradia ḥada ūri panla bēra.

⁷Ācōrēba māa bajāne unubidara bio biya querasia. Māwāmīna ara mādjiḥebemada jūmawāyā bia crīcharānamārēa Ācōrēba māa puada idu unubi ḥaa. Mañ puara ḥaba su nūma quirāca ḥaa. Diauru nezocaba māwā o ḥaa. ⁸Māa ḥarima ūbea dadjirā Boro Jesucritoa bedeā djuburiasia mañ puara jōbimārēa. ⁹Baribara idjia jarasia: “Mā biadeba bara carebaya jūma droa ḥamārēa. Ba ḥabāé ḥade mā ḥabara badeba biara unubi ḥaa.” Mā ḥabāé ḥade Crito ḥabara erobabari bēra mā ḥabāé ḥaḥebemada ḥasridaba bia bedeaya. ¹⁰Crito carea bia mīga ḥade, ḥabāé ḥade, ne neé ḥade, ēberārāba bié jara panane idjaba bié odi carea epē panane māra ḥasrida ḥaa. Wārāda mā ḥabāé ḥade Critodeba ḥaa ḥaa.

Corintodebema djabarā Pauloba crīcha ḥada

¹¹Māra crīcha neé ḥa quirāca ara mādjiḥebemada bia bedeā ḥaa, baribara bārābara māra māwā bedeabisidaa. Bārāba mānebemada bia bedeādida panamīna bia bedeādē panla. Crīcha

[†]11:33 Hecho 9:23-25.

[§]12:2 Pauloba ara idjida māwā jara ḥaa. Baribara mērāmērā jara ḥaa ēberārāba crīcharānamārēa idjira dji dromada jara ḥada.

^{**}12:2 *Bajānaa idji ḥamaa*. Griego bedeade ḥa ḥaa: “Ūbeabema bajānaa.” Ūbeabema bajāda jarabadae judiorāba jara panla “Ācōrē ḥamaa.”

panla bārāba ēpē panl ēberārāra Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda. Māra dji dromaēmīna ādjirā cāyābara edaara ḅléa. ¹²Mā bārā tāēna ḅaside jūma droa ḅasia. Idjaba ne ununaca waibla ḅeada obadjia Jesucritoba diabuedarāba obada quīrāca. Māwā cawubisia māra wārāda Jesucritoba diabuedada. ¹³¿Mā cārēneba bārāra dewara purudebema djabarā cāyābara biéara osi? Aḅabe bārāba māra carebadamārēā iwidiđaé bēra bié osisicadame. Māēteara jmañ bié odara mñ quīrā djuburia quīrādoadadua!

¹⁴Māra bārāmaa wāi carea ḅla. Naḅba ḅarima ūbea wāya. Baribara mñ iwidiéa bārāba carebadamārēā. Bārāba eroḅeara jara ḅléa, ātebala quīrā ḅla bārāba māra ēpēnida. Warra zaquerāba ne jarađacaa ādji djibarirāa ne diadi carea, ātebala djibarirāba ne jaraḅadaa ādji warrarāa diadi carea. ¹⁵Ara mñdjida, jūma mñ eroḅa sída ḅasriđa diaya bārā carebai carea. Māra bārāra bio quīrā ḅla bēra ¿bārāba māra quīrāé paneḅadaca? Māmaarā māwāéa.

¹⁶Bārāba cawa panla mñ bārā paratara ni maārī bida edaé basida. Māwāmīna ḅara bārānebemaba jara panla mñ crīcha cawaadeba bārāra cūrūgasida parata edai carea. ¹⁷Māra djabarā diabueside ¿djideba bārāra cūrūgásica parata edai carea? ¹⁸Māra Titoa bedea djuburiasia bārā acāde wāmārēā. Dewara djaba sída idji ume diabuesia. Ādji wāsidade ¿Titoba bārāra cūrūgásica parata edai carea? ¿Daiba abari crīchada eropananaé basica? ¿Abari quīrāca nībađaé basica?

¹⁹¿Bārāmaarā daiba māwā jara panlca daidebemada bié crīcharānamārēā? Māwāéa. Djabarā, दौर Critode bēra Ācōrē quīrāpita jūma maḅgara jara panla bārāba biara

ijānamārēā. ²⁰Māra waya ḅla bārāma jūḅḅaraḅe bārāba jipa o panlca unune wāéda mñ unu quīrā ḅla quīrāca. Mañne bārāba quīrānaēmīna mñ quēāya. Wārāda mñ waya ḅla unune wāida bārāra caicaya duanlca, djārāba ne eroḅea carea bié duanlca, quīrū duanlca, ara bādji bia panani carea jara duanlca, nēḅara o duanlca, djārā bié jara duanlca, dji dromaca crīcha duanlca, idjaba quīrāipa ođaé duanlca. ²¹Māra waya ḅla bārāma jūḅḅaraḅe Ācōrēba māra bārā carea wayacusa quīrā perabida. Mañne zocārā bārāba naēna cadjirua o pananada waḅibida o panl bēra māra jīāya. Bārāba cadjirua obadara, auđua nīḅabadara, nañ cacuaba cadjirua o quīrā ḅla obada sída waḅibida igaradaé panl bēra jīāya.

Pauloba nañ cartade jirūare ḅada

13 Ācōrē Bedeaba nāwā jara ḅla: “Aḅaba bié oda cawa oblade ēberāda umé wa ūbea arima pananida panla. Mañne idjia bié ođadebemada abarida jaraḅibara, cawađia wārāda bié osida.”†† Naḅba ḅarima ūbea māra bārāmaa wāḅara bēra cawa oya Ācōrē Bedeaba jara ḅla quīrāca. ²ḅarima umé bārāmaa wāsīde mñ cadjirua o ḅarāa jarasia waa orānamārēā. Māwā ođaḅara, wayacusa zebraḅe mñ ādjirāra quīrā djuburiaéana asia. Idjaba ara nawena māra bārā ume ḅlémīna abarida jaraya: cadjirua o ḅarāba igaradaḅara, mñ wayacusa wāḅaraḅe ādjirāra quīrā djuburiaéa. ³Māwā mñ unubiya Critora wārāda mñneba bedea ḅada. Bārāba mañda cawa quīrā panla. Critoba ara idjida ḅlaḅé ḅada bārāa unubicaa, ātebala ḅla ḅada unubi ḅla. ⁴Idjira ḅlaḅé ḅla quīrāca crude cachipeđamīna Ācōrē ḅlaḅeba zocai ḅla. Dai sída ḅlaḅé panlca idji ḅlaḅé

††13:1 Deuteronomio 19:15.

ħada quĩrāca, baribara idji ume दौरa Ācōrē lħladeba panania bārā carebadi carea.

⁵Ara bādjiza bio crĩchadadua wārāda Jesura ijā pana cawaya. Ara bādjiza bio acładadua jipa nĩna cawaya. ĵBārāba adua panaca Jesucritora bārā sođe ħada? Bārā sođe ħlēbala idjiderāéa. ⁶Baribara bārā sođe ħada cawasidara mħa crĩcha ħla bārāba cawađida दौरa wārāda Jesucritoba diabuedarāda. ⁷Daiba Ācōrēa iwidi panla bārāba cadjirua orānamārēa. Baribara mħwā iwidi panlēa acłbidi carea दौरa Jesucritoba diabuedarāda. Ātebala iwidi panla bārāba jūma biada ođamārēa, दौरa Jesucritoba diabuedarāda crĩchadaé panl sida. ⁸Daiba wārā bedeara poya quĩrā awara ođaeá, ātebala wārā bedeara jūma ijā ođida panla. ⁹Bārāba bio ijā pananibara दौरa lħlaé panamĩna ħasrida panla. Mał awara daiba

Ācōrēa iwidi panla bārāba jipaara o pananamārēa. ¹⁰Mał carea bārāmaa wāi naēna mħa nał cartara ħl diabuebala. Bārāba ijāsídara bārāma jūēbalađe mħa queāéa. Wārāda dadjirā Boro Jesuba mħra ħlé basía bārāra bié beadamārēa, ātebala mħra ħasia bārāba biara ijānamārēa.

¹¹Djabarā, jĩrũare mħa nħwā ħaya: ħasrida beadadua, wayacusa jipa o pananadua, mħa jara ħara ijā o pananadua, abari crĩchada erobeadadua, idjaba ābaa necai beadadua. Mħwāra Ācōrēra bārā ume ħaya. Idjideba quĩrĩda, necai ħai sida ze ħla. ¹²Wārā quĩrĩneba dji bia edadadua.†† ¹³Jūma namabema djabarāba quĩrĩ panla bārāra bia duananida.

¹⁴Mħa quĩrĩ ħla dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba ħaida, Ācōrēba bio quĩrĩ ħaida, idjaba ewariza Ācōrē Jaureba ābaa bia erobaida.

††13:12 *Wārā quĩrĩneba.* Griego bedeade ħl ħla: "Isō bia quirudeba."

GALATA

CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARĀ GALACIA DRUAƁEBEMA ITEA

Pauloba naārā Jesucritodebema jarade wāsīde nałgarā puru Galacia druade beadaa wāsia: Antioquía Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23daa). Ēberārā maļ puruđe beara biara judiorāé basía. Pauloba mama jaradiadacarea ĀCARA judiorāda jūēnapeda jaradia panesidaa Crito ijāni awara cacua wēāgodida panada. Maļ awara jara panasidaa Pauloba ādji leyra jūma ijābica bērā Critoba diabuedaéda. Maļne djabarā Galaciade beaba ādjira ēpēbada basía.

Maļ carea Pauloba naļ Galata cartada Ɓasia. Poa 50de Ɓasica Ɓla. Naārā Pauloba djabarāra quēāsia bedea bia Critodebema ijānapeda dewara crīcha ēpēbada carea. Maļare Ɓasia sāvā Jesucritoba idjira trāsida judiorāéa jaradia nībamārēā idjaba māwā o ƁARA djabarā dji dromarā Jerusalemne beaba bia unu panada (Hecho 15). Maļ awara Ɓasia Crito ijā pan carea Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu Ɓada. Jūma małgara 1:10deba aba 2:21naa Ɓá Ɓla.

Maļare Pauloba Ɓasia Moise ley ijābi pananeba maļ judiorāba judiorāéa bedea bia Critodebemara igarabi panada idjaba maļ ley ēpēbadaba jūma ijā odida panamīna poya odaéda. Maļ carea Ɓasia Abrahāba maļ ley neé ijāna bērā Ācōrēba carebasida. Ɓasia ādjirāba māwā ijānibara Ācōrēba carebaida Abrahā carebada quīrāca. Jūma małgara Ɓá Ɓla 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jīrūare Ɓasia bedea bia Critodebemada ijānibara Ācōrēba dadjirāra leydebemada ēdra Ɓaida idji Jaureba pe eronībamārēā. Maļ carea Ɓasia sāvā idji Jauredeba nībadida panada. Maļnebemada Ɓá Ɓla 5:1neba aba 6:18daa.

Naļ cartade Pauloba naārā Ɓada

1 Māra Paulo, Jesucritoba diabuedaa.[¶] Ēberārāba māra Ɓadaé basía idjaba edadaé basía Jesucritoba diabuedada bamārēā. Ātebala Jesucritoba idjaba idji Zeza Ācōrē, idji beu Ɓada lrēbabidaba māra māwā Ɓasidaa.²⁻³ Mā naļ cartara Ɓabara djabarā Galacia druadebema itea. Mā, jūma djabarā mļ ume panla bida quīrā panla dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai Ɓai sida bārā dia pananida.⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba ara idjida dadjirā cadjirua carea idu beabisia naļ ewari cadjiruadebemada ēdra edai carea. Māwā osia dadjirā Zeza Ācōrēba quīrāna bērā.⁵ Ewariza idjia bia bedeadida panla. Bia Ɓla māwā baida.^{§§}

Bedea bia Critodebemara aɁabara Ɓla

⁶ Mā cawa crīchaéa sāvā bārāra dārāéne Ācōrēnebemada āi wābadada. Ācōrēba bārāra trāsia Crito biadeba ēdra edai carea, baribara bārāba biara ēpē panla dewararāba bedea bia quīrāca jara panada.⁷ Wārāda ādjia jaradia panara bedea biaéa. Baribara ĀCARA bārā āi crīchabadaa bedea bia Critodebemada āi jaradia panla bērā.⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada

[¶]1:1 *Jesucritoba diabueda*. Cāpūrā beedeade jara Ɓla “apóstol.” Maļ griego beedeaba jara Ɓla “diabueda.”

^{§§}1:5 *Bia Ɓla māwā baida*. Cāpūrā beedeade Ɓá Ɓla: “Amén.”

daiba bārāa jaradiapedada awara jaradiaibara, Ācōrēba idjira ewariza bié ɓaya; daiba wa bajānebema nezoca biɗa awara jaradiadibara, dai sida Ācōrēba ewariza bié ɓaya. ⁹Daiba naārā jarapedadara m̄la wayacusa jaraya: bārāba bedea bia Critoɗebema ijāpedadada bariduaba awara jaradiaibara, Ācōrēba idjira ewariza bié ɓaya.

¹⁰Māwā jara ɓaɗeba m̄la jaralé ɓa eberārāba m̄la bia ununida, aɗebara quiriā ɓa Ācōrēba m̄la bia unuida. Crito ijāi naēna m̄la jaral ɓabadjia eberārāba m̄la bia ununamārēā. Waɗibiɗa māwā o ɓabara, m̄la Crito nezocaé bacasia.

Jesucritoba Paulo trāna

¹¹Djabarā, cawaɗadua bedea bia Critoɗebema m̄la bārāa jaradiadara eberā crīchaéda. ¹²Maɓ bedeara m̄la ni aɓa eberāneba cawaé basía. Ni aɓa eberāba m̄la jaradiaé basía. Ātebala Jesucritobara m̄la cawabisia. ¹³Bārāba ūrisidaa m̄la sāvā nībasida judiorāba jaradiabada jūma ijā o ɓaside. Bārāba cawa panla m̄la Ācōrē eberārāra bio bié obadjida. Aɗeɗa jūma jōbi quiriā ɓasia. ¹⁴Judiorāba jaradiabadara m̄la biara cawabara basía m̄l daucharā cāyābara. Dai drōa naēnabemaba obadara m̄la bio ijā obadjia. ¹⁵⁻¹⁶Baribara m̄l toɗi naēna Ācōrēba m̄la edasia. Idji biadeba m̄la trāsia idji nezocada ɓamārēā. Idjia crīchaɗa quiriāca idji Warrara m̄la cawabisia judiorāeā idjidebemada jaramārēā. Maɓne m̄la ni aɓa iwiɗié basía sāvā oida ɓa cawaya. ¹⁷Idjaba Jesucritoba m̄l naēna diabuedarāa Jerusaleñnaa iwiɗide wāé basía.

Ātebala m̄la Arabia druadaa wāsia. Māwānacarea Damasco puruɗaa jēda wāsia.

¹⁸Poa ūbea badacarea m̄la Jerusaleñnaa Pedro cawai carea wāsia. Mama quince ewari idji ume ɓasia. ¹⁹Pedro awara dadji Boro Jesucritoba diabuedarānebemada ababe idji djaba Santiagoda unusia.* Dewararāra m̄la unué basía. ²⁰Ācōrē quiriāpita m̄la bārāa jaraya: m̄nebema ɓababara sewaéa. ²¹Jerusaleñnaa wānacarea m̄la Siria druadaa idjaba Cilicia druadaa wāsia. ²²Crito ijā bea Judea druadebemarāba m̄la ununaca basía. ²³Ādjirāba ababe ūribadjidaa djabarāba nāvā jara panla: “Dadjirā bié oi carea epē ɓaɗaba idira jaradia nīa jūmarāba Jesu ijānamārēā. Naēna maɓgara idjia aɗeɗa jōbi quiriā ɓasia.” ²⁴Maɓ bēra m̄l carea ādjirāba Ācōrēa bia bedeasidaa.

Jesucritoba diabuedarāba Paulo bia edapedada

2 Catorce poa badacarea m̄la Bernabe ume wayacusa Jerusaleñnaa wāsia. Tito sida wāsia. ²M̄la wāsia Ācōrēba cawabiɗa bēra mama wāida ɓaɗa. Jūpeɗa naārā m̄la ababe djabarā dji dromarāa jarasia bedea bia Critoɗebema m̄la judiorāeā sāvā jaradia ɓaɗa. Māwā osia m̄la o ɓara ādjirāba bia unu panl cawaya.† ³Maɓne Tito m̄l ume ɓara judioēmīna ādjia jaradaé basía idji cacuara wēāgoida ɓaɗa. ⁴Maɓnebemada bedeasidaa ɓara wārā djabarāeā jarabadjida bēra jūmarāda cacua wēāgoida panla Ācōrē eberārā ɓeadi carea. Ādjirāra djabarā quiriāca djabarāmaa zedapeɗa Jesucritoba eɗra ɓaɗada igarabi quiriā panasidaa.

*1:19 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

†2:2 Māwā osia m̄la o ɓara ādjirāba bia unu panl cawaya. Griego bedeade nāvā ɓa ɓa: “Māwā osia m̄l pira wānara, pira wāɓara sida ara jāwā berāmārēā.”

Ādjirāba dadjirāa wayacusa judiorā leyda ijā obi quīrīā panasidaa nezoca quīrāca. ⁵Baribara ādjia jarapedadara daiba ni maāri bida ijānaé basia bārāba bedea bia Critodebema dji wārā arada ewariza erobeadamārēā.

⁶⁻⁷Djabarā dji dromarāba dewara crīchada jaradaé basia mla jaradiamārēā. Ātebala cawasidaa Ācōrēba mla diabuesida bedea bia Critodebemada judiorāēa jaradiamārēā Pedro judiorāmaa diabueda quīrāca. (Ādjirāra dji dromarāda dārābādamīna mla quīrācuitaé bla, Ācōrēba dadjira quīrā awara unuca bērā.) ⁸Wārāda Ācōrēba Pedrora edapeda judiorāmaa jaradiamārēā diabuesia. Ara maļ Ācōrēba mla edapeda judiorāēmaa diabuesia. ⁹Djabarā dji dromarā Santiagoba, Pedraba, Juaļ bida cawasidaa Ācōrēba idji biadeba wārāda mla judiorāēmaa diabuesida. Maļne ādjira mļ ume, Bernabe ume bida jawa jidasidaa cawabidi carea abari crīchada eropanāda. Ādjia jarasidaa daiba judiorāēma jaradia pananida, maļne ādjia judiorāma jaradia pananida. ¹⁰Ababe daia jarasidaa djabarā ne neé quedeara carebadamārēā. Maļgara mla marā bio bia basia māwā o quīrīā bađa bērā.

Pauloba Pedro queāna

¹¹Ewari aba Pedrora Antioquía purūdaa djabarā acāde wāsia. Mama mla idjira jūmarā djabarā quīrāpita queāsia, idjia wārāda bié oda bērā. ¹²Nāwā bié osia: ācala djabarā judiorāra Santiago bla maaba Antioquía purūdaa wāsidaa. Ādjirāba jarabadjidaa judiorāēra cacua wēāgođida panāda Ācōrē ēberārā beadi carea. Ādji jūēni naēna Pedrora djabarā

judiorāē ume ne cobadjia, baribara maļ djabarā judiorā jūēpedadacarea idjira waa djabarā judiorāē ume ne coé basia. Ātebala jiga nībade wāsia. Idjia wayasia djabarā judiorāba idjira bié jaradida judiorāē ume ne co bla carea. ³

¹³Idjaba dewararā djabarā judiorā bida djabarā judiorāēra igarasidaa Pedraba sewadeba o bla quīrāca. Māwā o panla bērā Bernabe bida abari quīrāca bié osia. ¹⁴Baribara mla unusia ādjirāra wārā bedea bia Critodebemaba jara bla quīrāca nīnaēda. Maļ bērā mla Pedrora jūmarā djabarā quīrāpita nāwā queāsia: “Bala judiomīna judio quīrāca baaca. Ātebala judioé quīrāca baabria. Maļda ķcārē cārēā judiorāba obadara bla djabarā judiorāēa obi bla?”

¹⁵Ācōrēba Moisea diāda leyra judiorāēba neé panla bērā dadji judiorāba ādjirāra cadjirua obadarāana abadaa. Dadjirāra tođadeba judiorā bērā maļ leyra eropanāa. ¹⁶Baribara dadjirāba cawa panla maļ ley ijā o blađeba ni abāda Ācōrē quīrāpita jipa baēda, ātebala Jesucrito ijā bla carea Ācōrēba jipa unuya. Dadjirā bida Jesucritora ijāsidaa Ācōrēba bia unumārēā. Wārāda Ācōrēba Moisea diāda ley ijā o panlneba dadjirāra Ācōrē quīrāpita jipa beadaēa, ni abāda maļ ley ijā o blađeba idji quīrāpita jipa baé bērā. ⁴

¹⁷Ācōrēba Moisea ley diāda cāyābara dadjirāba jarasidaa Critodeba Ācōrēba jipa unumārēā. Maļ bērā ācala marā dadjirāra cadjirua obadarāa. Māwāra ķCritoba dadjirāa cadjiruada obi bla ca? jMāwāēa! ¹⁸Mla ley naēna ēpē bađada wayacusa ēpēibara, mla dra bedeađe beya. ¹⁹Naēna mla Ācōrēba Moisea diāda leydeba basia. Baribara maļ

³2:12 Pedrora naēna bié jarada bērā wayacusa bié jaradida crīchasia. Hecho 11:1-18.

⁴2:16 Salmo 143:2.

leydebemada ēdrasia.⁸ Māwā m̄lra Ācōrē itea zocai besia. ²⁰M̄lra Crito ume ābaa crude cachisidaa. Maļ bēra ara mādjiđeba ɓléa, āteɓara Critodra m̄l sode ɓla. Naļ djarade zocai ɓamisa m̄lra Ācōrē Warra Jesu ijā ɓađeba ɓaya. Ara maļ Jesuba m̄lra quiriāsia idjaba m̄l carea ara idjida idu beabisia. ²¹Ācōrēba idji biadeba dadji jipa ɓađada m̄lra igaraéa. Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panneba idji quirāpita poya jipa beadibara, Critora idji quiriābe beucasia.”

Ababe Jesucritodra ijānida panla

3 Djabarā Galacia druadebema, j̄bārāra crīcha neé beaa! ǀCaiba bārāra cūrūgasi wārā beđeara idu ɓađamārēā? Daiba bārā quiriāpita ebuda jaradiabadjidaa Jesucritora bārā carea crude cachi beasidada. ²M̄la nałda bārāa iwidiya: ǀĀcōrēba Moisea diada ley ijā o panneba bārāba Ācōrē Jaurera edasidaca? ǀBeđea bia Jesucritodebemada ūrinapeđa ijāsidade edasidaéca? ³j̄Bārāra wārāda crīcha neé beaa! Crito ijāsidade naārā Ācōrē Jauređeba bia nibasidaa. ǀIdira ara bādji o panneba jūma jipa beadica? ⁴Crito ijā pan carea bārāra bio bia miğasidaa. Małda Critoda igarađibara, ǀbādji quiriābe bia miğasidaéca? M̄lmaarā bādji quiriābe bia miğadaé basia. ⁵Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia idjaba bārā tāēna ne ununacada o ɓla. ǀĀcōrēba cārē cārēā māwā o ɓla? Māwā o ɓla bārāba beđea bia Critodebemada ūrinapeđa ijāsida bēra.

Ācōrēba māwā oé ɓla idjia Moisea diada leyra bārāba ijā o pan bēra.

⁶Abrahaļnebemada crīchađada. “Abrahaļba Ācōrēra wārāda ijāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”^{††}

⁷Maļba cawađada wārāda Ācōrē ijā beadra Abrahaļ warrarāda.

⁸Naēnaeđalba Ācōrē beđeade ɓa ɓla judiorāéba Ācōrēda ijāsidaara idjia ādjirā sida jipa unuida. Maļ carea naēnaeđa Ācōrēba Abrahaļa beđea bia dadji ēdrađidebemada beđeasia. Idjia nāwā jarasia: “Bađeba m̄la naļ ējūāne bea purura jūma carebaya.”^{‡‡}

⁹Maļ bēra Abrahaļba ijāna quiriāca ijā beara Ācōrēba jūma carebaya Abrahaļ carebađa quiriāca.

¹⁰Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panneba jipa beadida crīcha beara Ācōrēba bié ɓaya. Maļ leyde nāwā ɓa ɓla: “Naļ ley jūma ijā oé beara Ācōrēba bié ɓaya.”^{¶¶} ¹¹Wārāda ebuda ɓla Ācōrēba Moisea diada ley ijā o ɓađeba ni aɓałda Ācōrē quiriāpita jipa beáda. Ācōrē beđeade nāwā ɓa ɓla: “Ācōrē quiriāpita jipa ɓa ēberāra Ācōrē ijā ɓađeba ɓaya.”^{§§}

¹²Baribara Ācōrēba Moisea diada ley ijā o ɓađeba jipa ɓaıda crīcha ɓaba crīchaca Ācōrē ijā ɓađeba jipa ɓaıda. Āteɓara idjiđebemada nāwā ɓa ɓla: “Naļ ley ijā o ɓara maļglađeba ɓaya.”^{*}

¹³Ācōrēba Moisea diada leyba bié ɓađebemada Jesucritoba dadjirāra ēdra ɓasia. Idjidra Ācōrēba dadjirā cacuabari bié ɓasia. Ācōrē leyde nāwā ɓa ɓla: “Aɓałda bacurude jira ɓađibara,

§2:19 Maļ leydebemada ēdrasia. Griego beđeade nāwā ɓa ɓla: “Maļ leydebemada beusia.”

**3:3 Ara bādji o panneba. Griego beđeade ɓa ɓla “naļ djaradeba.”

††3:6 Genesi 15:6.

‡‡3:8 Genesi 12:3.

¶¶3:10 Deuteronomio 27:26.

§§3:11 Habacuc 2:4.

*3:12 Levitico 18:5.

Ācōrēba idjira bié ɓaya.”† 14 Maɓɓara māwāsia Ācōrēba Jesucritodeba judiorāé sida carebamārēā idjia naēna Abrahaɓa carebayada ada quīrāca.‡ Dadjirāba Jesucritoda ijā panɓ bēra Ācōrēba idji Jaure diai jaradara edasidaa.

**Ācōrēba Abrahaɓ ume bedea
ɓadara leyba āyā ɓɓaca**

15 Djabarā, mɓra ne jara ɓɓdeba bedeya: ēberāba dewara ume bedea ɓadara cartade ɓpeda idji trāda maɓ cartade ɓɓsira, ni abalɓa maɓ bedea ɓadara poya āyā ɓɓdaéa, idjaba dewara crīchada poya eda ɓɓdaéa. Ara maɓ quīrāca Ācōrēba wārāneba jaradara quīrā awara oéa. 16 Ācōrēba Abrahaɓa, idjideba yōida ɓɓa biéa jarasia idjia jūmarāda carebaida.¶ Ācōrē Bedeade ɓɓé ɓɓa “Abrahaɓneba yōni ēberārāda” zocārā ēberārā jara ɓɓ quīrāca. Āteɓara ɓɓ ɓɓa Ācōrēba Abrahaɓneba yōida ɓɓa māwā jarasida abalɓebemada bedea ɓɓ bēra. Maɓra Critoa. 17 Mɓa jara ɓara naɓɓa: Ācōrēra Abrahaɓ ume bedea ɓɓasia.§ 430 poa badacarea idji leyra Moisea diasia. Baribara idjia Abrahaɓ ume naārā bedea ɓadara maɓ leyba āyā ɓɓé basía. Āyā ɓɓadabara idjia carebayada adara oé bacasia. 18 Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panɓ carea idjia dadjirāda carebaɓara, idjia carebayada ada quīrāca carebaéa. Baribara Ācōrēba Abrahaɓra carebayada ada bēra idji biadeba carebasia.

19 Maɓda ¿Ācōrēba cārē cārēā idji leyra Moisea diasia? Idji leyra diasia ēberārāba cadjirua obadada

cawadamārēā. Ēberārāra maɓ leydeba panasidaa aba Abrahaɓneba yōida ɓada zebraɓdaa, idjideba Ācōrēba carebayada ada bēra. Ācōrēba Moisea maɓ leyra bajānebema nezocarāneba diasia. Maɓbe Moiseba ēberārā diasia. 20 Baribara Ācōrēba Abrahaɓa carebayada asié ni abalɓa maɓ bedea jarade diabueé basía, āteɓara ara idjiabara Abrahaɓa māwā jarasia.

21 Māēteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ¿idjia Abrahaɓ ume bedea ɓadara igarasica? ¡Māwāéa! Ācōrēba Moisea diada leydeba dadjirāda ewariza Ācōrē ume poya zocai ɓeadibara, maɓ ley ijā o panɓneba Ācōrē quīrāpita jipa panacasidaa. 22 Baribara Ācōrē Bedeade ɓɓ ɓɓa cadjiruaba jūmarāda preso erobada. Māwā Ācōrēba Abrahaɓa ēberārā carebayada adara poya oya. Wārāda Jesucrito ijāɓadara māwā careba ɓɓa.

23 Crito zei naēna dadjirāba idjida poya ijānaé basía. Maɓne dadjirāra Ācōrēba Moisea diada ley jɓwaeda panasidaa. Maɓ leydebemada poya ēdradaé basía aba Ācōrēba Crito cawabibara. 24 Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra pe eronibasia aba Crito zebraɓdaa. Crito zedacarea idji ijā panɓ carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu ɓɓa. 25 Idira dadjirāba Critoda ijā panɓ bēra Ācōrēba Moisea diada leyba pe eronīéa. 26 Jesucritoda ijā panɓ bēra jūma bārāra Ācōrē warrārāa. 27 Bārā borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa panɓda. Maɓ bēra idji quīrāca panesidaa.** 28 Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa panɓ bēra Ācōrē quīrāpita judiora griego ume

†3:13 *Bacurude*. Griego bedeade bacuru abaraɓde cru sida jara ɓɓa. Deuteronomio 21:23.

‡3:14 Genesi 12:3.

¶3:16 Genesi 22:18.

§3:17 Griego bedeade araɓa cartade nāwā ɓɓ ɓɓa: “Critodeba Ācōrēra Abrahaɓ ume bedea ɓɓasia.”

**3:27 *Idji quīrāca panesidaa*. Griego bedeade nāwā ɓɓ ɓɓa: “Critoba djio panesidaa.”

abaria, nezocara nezocáé ume abaria, idjaba umaquířara wērā ume abaria. ²⁹Bārāra Critode bērā wārāda Abrahāñ warrarāa. Małba Ācōrēba bārāra carebasia idjia Abrahāñ carebayada ada bērā.

Dadjirāra Ācōrē warrarāa

4 Młā jara łara nañ quírāca łla: warraba idji zezadera jūma edaida łmłna caibe łáde nezoca quírāca łla. ²Caibe łara warra wagabada jłwaeda łla, idjaba idji zezade edaida łara dewararāba wagabadaa aba dji zezaba jarada ewaridāa. ³Ara mañ quírāca Crito ijāni naēna dadjirāra warra zaque quírāca łeasia. Mañ ewaride dadjirāba nañ ējūānebema crīchara ijā o panasidāa nezoca quírāca. ⁴Baribłł Ācōrēba jarada ewari jūēside idji Warrara nañ ējūānaa diabuesia. Mañ Warrara wērāba tosia, idjaba Ācōrēba Moisea diada leyra ijā oida łasia. ⁵Ācōrēba idjira diabuesia dadjirā mañ ley jłwaeda beadara ēdł łapeda idji warrarāda łai carea. ⁶Bārāra Ācōrē warrarā bērā idji Warra Jaureda diabuesia bārā sođe łamārēa. Idji Jaure dadjirā sođe łaba Ācōrēa “¡Mł Zeza!” abaria cawadamārēa dadjirāra Ācōrē warrarāda. ⁷Mañ bērā idira bārāra nezocarāēa, ātebłł Ācōrē warrarāa. Ācōrē warrarā bērā idji warrarā itea erołada edadāa.^{††}

Pauloba djabarā carea bio crīcha beđa

⁸Naēna bārāba Ācōrē adua panasidāde wārāē ācōrēda ēpē panasidāa ādji nezoca quírāca. ⁹Baribłł idira bārāba Ācōrēra cawa pałla. Jipa jaribłł, Ācōrēba bārāra

cawa łla. Małda łcārē cārēā crīcha łłlaē beada wayacusa ēpē pał nezoca quírāca? Małba bārāra carebacaa. ¹⁰Bārāba quírātanoa ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Ācōrēba bia unumārēa. ¹¹Mañ bērā młā crīcha łla młdji quírābe bārāa jaradiasida.

¹²Djabarā, bārā judiorāē quírāca łai carea młra Ācōrēba Moisea diada leydebeada ēdrasia. Mañ bērā młā bārāa beada djuburiaya mł quírāca mañ leyde łearānamārēa. Naēna bārāba młra bié odaē basía. ¹³Bārāba cawa pałla młā bārāma beada bia Critodebemada naārā jaradiaside cacua bié ł bērā bārā druade jaradia łesida. ¹⁴Cacua bié łmłna bārāba młra igaradaē basía idjaba jłretadaē basía.^{‡‡} Ātebłł bia edasidāa Ācōrē nezoca bajānebema edabada quírāca, Jesucrito edabada quírāca. ¹⁵ŁSāwāsi bārā łsrida naēna erobeadara? Młā wārāda jaraya bārāba poya opedadabara ara bādji daura nuētacasidāa młā diadi carea. ¹⁶Młā wārā bedeadeba quēā ł bērā łmłra bārā ume dji quírūca?

¹⁷Bārā tāēna āi jaradia łeaba ne jūma o pałla bārāba ādji bedeara ijānamārēa. Baribłł ādjia jaradia pałba bārāra carebacaa. Bārāra dai umebemada āi ede quírā pałla ādjidł sođeba ēpēnamārēa. ¹⁸Wārāda bia łla ewariza crīcha biada sođeba ēpē pananida. Baribłł māwā ēpēnié pałla ababe mł bārā ume łádebłł. Ātebłł mł neēne biđa ewariza sođeba ēpē pananida pałla. ¹⁹Djabarā mł warrarāca łea, młra wayacusa bārā carea bia mīga łla wērā warra pua nūmł quírāca. Młra māwā bia mīga łaya aba bārā Crito quírāca paneładaa. ²⁰¡Młda ara nawena bārā ume ładabara cawacasia

^{††}4:7 *Edadāa*. Griego bedeade łłłł cartade łł łla: “Critodeba edadāa.”

^{‡‡}4:14 Āłłłaba crīchabadaa Paulo cacua bié ładaba Galaciadebemarāra bia mīgabisida.

sāwā bārā ume bedeaida ɓɓa! M̄la wārāda adua ɓɓa bārānebemada sāwā crīchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloa cawabiɗa

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde ɓa quiriā beaba m̄la jaradadua: ¿Ācōrē leyde ɓɓa ɓɓara adua panɓa? ²² Nāwā ɓɓa ɓɓa: Abrahaɓba warrada umé erobasia. Aba nezocawērā Agaraba tosia.[¶] De-warabemara idji quima Saraba tosia.^{§§} Sarara nezocawērāé basía. ²³ Nezoca wērāba warrara tosia Abrahaɓba naɓ djaradeba māwā quiriāna bēra. Baribara dji quimaba toɗara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ Maɓgɓa crīcha dromada dia ɓɓa. Ācōrēba bedeade ɓɓada umé panɓa. Maɓ bedeade ɓɓa umé panɓa Sara idjaba Agara quiriāca panɓa. Ācōrēba bedeade ɓɓara aba Sinai eyade diasia. Maɓ bedeade ɓɓara nezocawērā Agara quiriāca ɓɓa, maɓ bedeade ɓɓa epē beara nezoca quiriāca panɓ bēra. ²⁵ Sinai eya Arabia druade ɓara Agara quiriāca ɓɓa maɓ eyade diada leyde beara nezoca quiriāca panɓ bēra. Idjaba Jerusaleɓ naɓ ejuāne ɓara Agara quiriāca ɓɓa maɓ purudebemarāra nezoca quiriāca panɓ bēra. Nezoca quiriāca panɓa Ācōrēba Moisea diada leyde panɓ bēra. ²⁶ Baribara bajānebema Jerusaleɓra Sara quiriāca ɓɓa maɓ purudebemarāra nezoca quiriāca panɓé bēra. Māwā panɓa Ācōrēba Moisea diada leyde panɓé bēra. Dadjirāra mamabema bēra Sara warrarāca panɓa. ²⁷ Ācōrē Bedeade nāwā ɓɓa ɓɓa: Wērā warra tocara, ɓasriɗadua. Warra pua unucara, bio ɓasriɗadua.

Wērā umaquiriāba igaradaba warrarāda auɗuara erobaya wērā quima bara ɓɓa cāyābara.*

²⁸ Djabarā, dadjirāra Isa quiriāca panɓa. Isara tosiɗa Ācōrēba Abrahaɓba māwā jarada bēra. Ara maɓ quiriāca dadjirāra Ācōrē warrarāda panesiɗa idjia māwā jarada bēra. ²⁹ Abrahaɓ ewaride Ismael, baridua warra quiriāca toɗaba Isa, Ācōrē Jaure ɓɓadeba toɗara bié obadjia. Ara maɓ quiriāca idi biɗa Ācōrēba Moisea diada leyde beaba Crito ijā beara bié obadaa. ³⁰ Baribara Ācōrē Bedeade nāwā ɓɓa ɓɓa: “Nezoca wērāra, idji warra sida āyā jaretadua. Nezoca wērā warraba nezocaé wērā warra ume dji zezaba erobara poya edaéa.”†

³¹ Maɓ bēra djabarā, dadjirāra nezocawērā warrarā quiriāca panɓéa. Āteɓara nezocaé warrarā quiriāca panɓa.

Critoba dadjirā ēdra ɓɓa

5 Critoba dadjirāra ēdra ɓɓa maɓ ēdra ɓɓade nibadamārēa. Maɓgara bio ijā pananadua. Wayacusa nezoca quiriāca bearanadua. ² Īrinadua! M̄ra Pauloa. M̄la naɓgɓa bārā jaraya: Ācōrē quiriāpita jipa beadi carea bārā cacuada wēagoɗida panɓa crīcha panɓara, Critoba bārā carea oɗaba carebaéa. ³ Wayacusa m̄la jaraya: baridua umaquiriāba idji cacuada wēagobibara, Ācōrēba Moisea diada leyra jūma ijā o ɓaɗa ɓɓa. ⁴ Maɓ ley ijā o pananeba Ācōrē quiriāpita jipa beadi crīcha beara Crito jiga wāsidaa. Idji biadeba jipa ɓɓara adjirāba igarasiɗa. ⁵ Baribara dadjirāba Critoda ijā panɓ bēra Ācōrē Jauredeba wārāda cawa panɓa Ācōrēba dadjirāra jipa unuida. ⁶ Cacia wēago ɓɓadeba dadjira

¶4:22 Genesi 16:1-16.

§§4:22 Genesi 21:1-3.

*4:27 Isaí 54:1.

†4:30 Genesi 21:10.

Jesucrito ume ābaa ḃacaa idjaba cacua wēāgoé ḃaḃeba idji ume ābaa ḃacaa. Ātebala idji ijā ḃaḃeba idji ume ābaa ḃaa. Māwā ijā ḃaba djārāra quīrīā ḃaa.

⁷Bārāba wārā bedeara bia epē panasidaa. ¿Caiba miā sēsi bārāba maļ bedeara igaradamārēā? ⁸Ādjia jaradia panla Bārā Trānaneba zeé ḃaa. ⁹Quīrānebadadua: harina ēsābibiari maārī ḃaba harinara jūma ēsābibiaria. Ara maļ quīrāca maārī āi jaradia ḃaba abeḃa jūma āi crīchabibiaria. ¹⁰Māwāmīna dadjirā Boro Jesucritodeba mļa cawa ḃaa bārāba mļa jara ḃa awara crīchadaéda. Baribala bariduaba bārāda māwā miā sēibala Ācōrēba cawa oya. ¹¹Djabarā, Ācōrē quīrāpita jipa ḃeadi carea cacua wēāgoḃida panla mļa wadi jaradia ḃabara, dji māwā jaradia ḃeaba mļa bié oḃi carea epēnaé bacasia. Mļa māwā jaradia ḃabara ādjirāba Jesu crude beudaḃebemada bié crīchadaé bacasia. ¹²Mļmaarā biara ḃacasia bārā māwā miā sē ḃeaba ādji umaquīrā cacuara abeḃa jūma tatadida.

¹³Djabarā, Ācōrēba bārāra trāsia idjia ēdra ḃadade nībadamārēā. Baribala ēdrapedada bēra crīcharānadia bādji cacuaba quīrīā ḃa quīrāca odida panla. Ātebala wārā quīrāneba dji carebadadua. ¹⁴Ācōrēba Moisea diada leyra naļ bedea abalaba jūma jara ḃaa: “Djārāra quīrādua ara bādji quīrīā ḃa quīrāca.”* ¹⁵Quīrācuīta beadadua. Ijara duananibala, djō duananibala, ara bāduba jūma ārīnia.[†]

Ācōrē Jauredeba nībadadua

¹⁶Maļ carea mļa jaraya: Ācōrē Jauredeba nībadadua. Māwābala

bārā cacuaba cadjirua o quīrīā ḃara oḃaéa. ¹⁷Naļ djaraba cadjirua o quīrīā ḃara Ācōrē Jaureba quīrīāca. Idjaba Ācōrē Jaureba obi quīrīā ḃara naļ djaraba quīrīāca. Ādjira ābaa bia pananaca bēra bārāba o quīrīā panla poya oḃaéa. ¹⁸Baribala Ācōrē Jaureba bārāda eronibala, Ācōrēba Moisea diada leyde panléa.

¹⁹Naļ cacuaba cadjirua obarira ebuda ḃaa. Maļra naļga: daunemabadara, auḃua nībadadara, baridua ume auḃua o quīrīābadara, ²⁰jawaba oḃa ācōrēa iwidibadara, jāibanaba obadara, djārā quīrāmabadara, ijarabadara, djārāne awuabadara, maārīā carea quīrūbadara, ara ādji bia ḃaidra jalabadara, caicayabadara, Ācōrē bedea quīrā awara jaradia panneba awara wābadara, ²¹djārāba eroḃa carea bié crīchabadara, miā beabadara, beu nībadadara, ḃasriḃa ewari o panne jūmawāyā cadjirua obadara, idjaba ne jūma cadjirua maļ quīrāca ḃeasida.[‡] Mļa bārā naēna jarada quīrāca wayacusa jaraya: maļ cadjirua o ḃeara Ācōrē purude beadaéa.

²²⁻²³Baribala Ācōrē Jaureba naļgada diabaria: djārā quīrīā beadida, ḃasriḃaada, necai beadida, jūma droa beadida, ēberā biada beadida, sobiada, bedea aba beadida, jūmarā ume aduá beadida, idjaba dadji cacua jipa erobeadi sida. Jūma maļgara ni abal leyba cadjiruada acaa. ²⁴Naļ djaraba ne jūma cadjirua o quīrīā ḃabarira Critoḃerāba crude cachi beasidaa. ²⁵Dadjirāra Ācōrē Jauredeba zocai panla bēra idjideba nībadida panla. ²⁶Djārā cāyābara biara beada crīchadié panla, caicaya dua-

*5:14 Levitico 19:18.

†5:15 Griego beedeade maļ versiculoda nāwā ḃa ḃaa: “Bārāda dji ca duananibala, idjaba dji cotadica duananibala, ara bāduba jūma ārīnia.”

‡5:21 Miā beabada. Griego beedeade ḃcala cartade maļra neéa.

nanié panla, idjaba djārāba eroḅla carea bié crīchadié panla.

Dji carebadadua

6 Djabarā, djabada cawaéne cadjiruade ḅaesira, bārā dji Ācōrē Jauredeba nīnaba biadeba carebadida panla wayacusa jipa nībamārēā. Baribarla quīrācuīta ḅeadadua bārā sida abari quīrāca cadjiruade ḅaēda amaaba. ²Bia mīga panlne dji carebadadua. Māwābāla Critoba obi ḅara bārāba jūma odia. ³Dji dromaé ḅaba idjida dji dromada crīcha ḅabāla, ara idjiduba cūrūga ḅla. ⁴Djārāba o ḅla acāi cāyābara ara dadjia o ḅadra acāida ḅla jipa o ḅla cawaya. Māwā ara dadjia o ḅla carea ḅasrida ḅaya. ⁵Dadjiza odida panlra jūma jipa odida panla.

⁶Ācōrē beḅea cawabāla dji jaradia-baría ne jūma bia idjia eroḅldeḅemada diada ḅla.

⁷Ara bāduba cūrūgarānada. Ni aḅalba Ācōrēra poya cūrūgaéa. Quīrānebadadua: ne u ḅaba idjia ubāla quīrāca ewaya. ⁸Maḅ carea naḅ djaraba cadjirua o quīrā ḅada aḅalba o ḅabāla, Ācōrēba maḅ ēberāra bié ḅaya. Baribarla Ācōrē Jaureba quīrā ḅada aḅalba o ḅabāla, Ācōrēba maḅ ēberāra ewariza idji ume zocai ḅaya. ⁹Maḅ bērá sēnaé ne biada o pananada. Sēnaéḅla, Ācōrēba ḅada ewaride dadjirāba biada edadia. ¹⁰Maḅ carea dadjirāba poya obadaza jūmarāda bia carebadida panla. Biara Jesu ijā ḅeada māwā carebadida panla.

Pauloba naḅ cartade jirūare ḅada

¹¹Acādadua, ara mādji jawaba letra waiḅalaba naḅ cartara ḅabāla. ¹²Bārā

cacua wēāgobi quīrā ḅeaba Crito crude beudadeḅemada jaradiabadaa baribarla cacua wēāgobi panla judiorāba bia ununamārēā idjaba ādjia jaradia panla carea bié orānamārēā. ¹³Baribarla dji cacua wēāgopedadaba Ācōrēba Moisea diada leyra jūma ijā odaca. Māwāmīna ādjirāba bārā cacuada wēāgobi quīrā panla, bārāba māwā osidara ara ādjideḅemada bia beḅeadi carea. ¹⁴Baribarla mārā māwā ḅléa. Māneḅemada ni maārī biā bia beḅeāa. Ātebāla ababe dadjirā Boro Jesucrito crude beudadeḅemada bia beḅeaya. Critora crude beuda bērá naḅ ējūāneḅemaba bia unubadara māmaārā jūma beusia. Idjaba naḅ ējūāne ḅeamaārā mārā beusia. ¹⁵Ācōrēmaārā cacua wēāgo ḅaida wa cacua wēāgoé ḅai sida biara ḅléa. Idjia ēberā djiwidi odadra bia unu ḅla. ¹⁶Mā quīrā ḅla jūma mā jara ḅla quīrāca ijā ḅeara Ācōrēba quīrā djuburia ḅaida, necai ḅai sida ādjirā dia ḅaida. Maḅgarāra Ācōrē ēberārā araa.**

¹⁷Idiba ltaa mā quīrāéa aḅalba mārā mīā sēida. Jesudeḅema jaradia ḅla carea ēberārāba mārā bié osidaa. Mā djara cōācuada aninada eroḅla unubi carea mārā idjideda.

¹⁸Djabarā, mā quīrā ḅla dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba jūma bārāra careba ḅaida. Bia ḅla māwā ḅaida.

**6:16 Maḅgarāra Ācōrē ēberārā araa. Griego beḅeade ḅá ḅla: “Maḅgarāra Ācōrē israelera.”

EPESO

CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARĀ EPESO PURUƁEBEMA ITEA

Paulo Romane preso Ɓaside naļ cartada djabarā Epeso puruƁebemārā itea Ɓasia. Poa 60de Ɓasica Ɓla.

Paulo Epesode jūēside Aquila, Priscila ume Ɓadada awara wāsia (Hecho 18:19). ĀCARĀmaarā Priscilaba, Aquila ume Epesode naārā Jesudebemada jarade wāsidaa (Hecho 18:26). Paulo jēda zeside poa umé auđu djabarāa jaradia Ɓabadjia (Hecho 19:8-10). Zocārāba Critoda ijābada bēra dji ācōrēwērā Artemisa ēpēbadara quīrūbucasidaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba Ɓasia judiorāda judiorāē sida Crito ume panĀ bēra ādjirāra puru aba Ɓada. Capítulo 1ne Ɓá Ɓla Ācōrēba Critodeba ođada, Pauloba Ācōrēba bia bedeadada idjaba djabarā carea iwidadada. Capítulo 2de, 3de bida Ɓá Ɓla Ācōrēba Crito ēberārāneba obi quīrīā Ɓađebemada. Capítulo 4deba aba 6daa Ɓá Ɓla sāwā dadjirāba maļgara ođida.

Pauloba naļ cartade naārā Ɓada

1 Māra Paulo. Ācōrēba quīrīāna bēra māra Jesucritoba diabueđaa. Māra naļ cartara Ɓabara jūma Ācōrēberārā Jesucrito ijā bea Epeso puruƁebema itea. ²Māra quīrīā Ɓla dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai Ɓai sida bārāa dia pananida.

Ācōrēba ne jūma bia dadji jaure itea dia Ɓa

³Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panĀ. Crito ume panĀ bēra idji Jauredeba ne jūma biada dadjirāa bajāneba dia Ɓla. ⁴Naļ ējūā oi naēna Critodeba dadjirāra edasia idji itea bia beadamārēā idjaba idji quīrāpita cadjirua neē beadamārēā. ⁵Naēnaeda Jesucritodeba dadjirāra edasia idji wararāda beadamārēā, māwā o quīrīā Ɓada bēra idjaba dadjirāra quīrīāna bēra. ⁶Idji bia waiƁla Ɓađeba dadjirāra bio carebasia idjia quīrīā Ɓa Warradeba. Maļ carea idjia bia bedeadida panĀ. ⁷Idji Warra oa erozoađadeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdra edasia. Dadjirāba cadjirua opeđadara idji biadeba jūma quīrādoasia. ⁸Idji biadeba dadjirāra bio carebasia jūma idji necawaada, crīcha cawaa sida diađa bēra. ⁹⁻¹⁰Idjia o quīrīā Ɓada naēna cawabiē Ɓasia. BaribarĀ dadjirāa cawabisia idji biadeba quīrīāna bēra. Idjia Critodeba naēnaeda oi crīcha Ɓadara idjia Ɓada ewaride jūma oya. Maļ ewaride ne jūma bajānebemada, naļ ējūānebema sida Crito jĀwaeda Ɓaya.

¹¹Ācōrēba naēnaeda crīcha Ɓada quīrāca Critodeba dadjirāra edasia idjia diaidebemada edadamārēā.†† Māwā osia ne jūmada idjia o quīrīā Ɓa quīrāca obari bēra. ¹²Idjia quīrīāsia dai judiorā dji naārā Crito ijāpedadaba idji biya quirudebemada bia bedeadida. ¹³Maļ awara bārā judiorāē bida wārā bedea bia dadji ēdraidebemada ūrinapeda Critora ijāsidaa. Māwā bārā sida idji ēberārāda panesidaa. Crito ijāsidade Ācōrēba jarada quīrāca idji Jaureda bārāa diasia sēyāda Ɓamārēā. Maļba cawabi Ɓla bārāra idjiderāda. ¹⁴Ācōrē

††1:11 Edasia idjia diaidebemada edadamārēā. Griego bedeadē maļra ebuđa Ɓléa. ĀCARĀmaarā nāwā jara Ɓla: “Edasia idji ēberārāda beadamārēā.”

Jaurera edapedada bēra dadjirāba cawa panla jūma Ācōrēba diai jaradara wārāda edadida idjiderā jūma bia ħai ewaride. Maļ carea idji biya quirudebemada bia bedeada panla.

Pauloba Ācōrēa iwidiida

¹⁵⁻¹⁶Maļ bēra mļa ewariza bārā carea Ācōrēa bia ħada abaria. Dārābala mļa ūrī ħada bārāba dadjirā Boro Jesura ijā panlada idjaba jūma Ācōrē ēberārāra quirīā panlada. Maļ ewarideba lta mļa bārā carea Ācōrēa iwidiibaria. ¹⁷Mļa dadjirā Boro Jesucrito Ācōrēa, dadjirā Zeza biya quirūa iwidiibaria idji Jauredeba bārāa necawaada diamārēā idjaba idjidebemada cawabimārēā. Māwā bārāba idjida biara cawadia. ¹⁸Idjaba iwidiibaria Ācōrēba bārā crīchara ewamārēā. Māwā bārāba cawadia cārēda idjideba edadi carea jlā panlada, maļ edadamārēā trlna bēra. Maļne bārāba cawadia idji ēberārāba edadira waibla bio biya quiruda. ¹⁹⁻²⁰Idjaba mļa iwidiibaria bārāba cawadamārēā idji ałlara jūmarā cāyābara ałlara ħada. Maļ ałladeba idjia dadjirā idji ijā beara careba ħla. Ara maļ ałla waibla ħladeba Ācōrēba Critora beu ħadada lrēbabipeđa bajāne idji jlwa araare chumebisia. ²¹Ācōrēba idjira jūma jai bororā cāyābara, bajānebema dji droma bea cāyābara, dji mēsrā bea cāyābara, idjaba dji ałla bea cāyābara dji dromaara ħasia. Naļ ewaride idjira jūmarā cāyābara dji dromaara ħla, tēābema ewaride bida māwā ħaya. ²²Ācōrēba ne jūmada Crito jlwaeda ħasia, idjaba Critora ħasia ne jūmane idji ēberārā Boroda ħamārēā. ²³Crito ēberārāra idji cacuaa. Ādjirāra ne

jūmane idjideba panla. Idjaba ne jūmada idjideba ħla.

Ācōrēba Jesucritodeba dadjirā ēdra edada

2Naēna bārāra Ācōrēnebemada beu ħesia, ijānaē panlneba cadjiruada obadjida bēra.^{**} ²Māwā nībasidaa naļ ējūānebema crīchada epē panana bēra idjaba naļ ējūā dedaade panl jairā boro sida epē panana bēra. Naļ ewaride idjia Ācōrē bedeā ijāē beara idji jlwaeda eroħla. ³Naēna jūma dadjirāda ādji quirāca nībasidaa naļ cacuaba cadjirua oya ħada epē panana bēra. Naļ cacuaba cadjirua o quirīā ħada, cadjirua dadi crīchade ħa sida o panasidaa. Dji cadjiruarā bēra Ācōrēba idji quirūbideba dadjirāra cawa oida ħasia jūma cadjirua obadarā cawa obari quirāca.

⁴⁻⁵Baribala Ācōrēba bio quirā djuburiabaria. Idjia dadjirāra bio quirīā ħla bēra cadjiruade beu ħadada Crito ume ābaa zocai ħasia. Ācōrēba idji biadeba bārāra ēdra edasia. ⁶Jesucrito ume ābaa panl bēra Ācōrēba dadjirāra idji ume ābaa lrēbabisia idjaba idji ume ābaa bajāne chūmebisia. ⁷Małgara jūma osia nocoarebema ewaride unubi carea sāwā idji bia waibla ħladeba carebasida dadjirāra Jesucrito ume panl bēra. ⁸Jesuda ijāpedada bēra Ācōrēba idji biadeba bārāra ēdra edasia. Ara bādjia opedadebeba ēdraē ħasia, ātebala Ācōrēbala bari ēdra edasia. ⁹Bārāba bia o panl carea Ācōrēba ēdra edaē ħasia. Māwā ni ałlada ara idjidebemada poya bia bedeadaē. ¹⁰Ācōrēba dadjirāra Jesucritodeba djiwidida osia ne biada o panamārēā. Maļ ne biara idjiabala naēna ħasia dadjirāba ođamārēā.

^{**}**2:1** Ācra versiołne naļ sida ħl ħla: “Idjia bārāa zocai ħaida diasia.” Baribala małra griego bedeade neča.

Critodeba judiorã, judiorãé sida ãcõrê ume bia panena

¹¹ Mañ carea quĩrãnebadadua bãrãra nañ djarade judiorãé bẽrã judiorãba “cacua wẽãgoé ãea” abadaa ãcõrê neé ãea adi carea. Ara ãdjida “cacua wẽãgo ãea” abadaa ãcõrê eberãrã adi carea. Baribãrã ãdji cacuara wẽãgosida bẽrã ababe nañ djarade quĩrã awara ãea. ¹² Quĩrãnebadadua naẽna bãrãra Crito neé ãeasida idjaba Israeldebemaé basida. ãcõrê ãdjirã ume bedeã ãside idjia bãrãa ni cãrẽ sida diai jaraé basía. Mañ awara bãrãra sãwã bia beadida neé panasidaa idjaba nañ ejuãne ãcõrê neé ãeasia. ¹³ Baribãrã idira Jesucrito ume panã bẽrã, bãrãra naẽna tamã beadada ãcõrẽba Crito oadeba idji caita enesia.

¹⁴ Wãrãda Critoba dadjirãra necai ãasia. Idjia judiorãra judiorãé ume ãbaa ãasia puru ãba ãemãrẽã. Idji beudãdeba dadjirãra awara pananada ãbaa ãasia. ¹⁵ ãcõrẽba Moisea diaãda leyba ne zocãrã obibaria. Baribãrã idji beudãdeba Critoba mañ leyra ãyã ãasia judiorãda, judiorãé ume ãbaa necai ãai carea. Idjia puru umé pananada puru dji-widida ãba osia. ¹⁶ Idji crude beudãdeba puru umé badada puru ãba opeãa umena ãcõrê ume bia ãasia. Mãwã dadjirãra awara pananada idjia ãbaa bia ãasia.

¹⁷ Critoba bedeã bia ãcõrê ume necai ãaidebemada bãrã dji ãcõrẽnebema tamã beadãa, dai dji ãcõrê caita ãea bida jarade zesia.[¶] ¹⁸ Critodeba dadji umãrãba abarica dadjirã Zeza ãcõrẽa idji Jaurẽ ãba ãlãdeba poya iwididida. ¹⁹ Mañ bẽrã bãrã judiorãẽra waa ãcõrê purudebemada ãi beadãã, ãtebãrã ãcõrê purudebemarã ume ãbaa panãa.

Idira bãrãra ãcõrê eberãrãa. ²⁰ Bãrãra mõgara de quĩrãca panãa. Jesuba diabuedarãda, ãcõrẽneba bedeabadarã sida mañ de edrebema mõgara quĩrãca panãa. Bãrãra mõgara ãdjirã ãrã ca wãbãda quĩrãca panãa. Mañ dedebema dji biara ãlã mõgarara Jesucrito. ²¹ Idjideba mañ dera biya cara ãbaria idjaba waiãlara wari wãbaria dadjirã Boro itea bia ãemãrẽã. ²² Crito ume panã bẽrã bãrã sida jũma ãcõrê eberãrã ume ãbaa de quĩrãca panãa. Mañ dede ãcõrẽra idji Jaurẽdeba ãbaria.

ãcõrẽba Paulora ãasia judiorãẽa jaradia ãemãrẽã

3 Mañ bẽrã mã [bãrã carea ãcõrẽa iwidibaria.]^{§§} Mãra Pauloa. Bãrã judiorãẽa Jesucritodebemada jaradia ãlã carea preso ãlã. ² Mãmaarã bãrãba bio cawa panãa ãcõrẽba idji biãdeba mãra ãsida bãrãa jaradiamãrẽã. ³ Idjia naẽna cawabié badada mãã cawabisia. Mãlãgãdebemada mãã nañ cartade mããrĩ ãasia. ⁴ Nañ carta açã panãne bãrãba cawadia ãcõrẽba Critodebema cawabié badara mãã cawa ãlãda. ⁵ Naãrãẽda ãcõrẽba eberãrãa mãra cawabié basía, baribãrã idira idjideba bedeabadarãa, Jesucritoba diabuedarãa bida idji Jaurẽdeba cawabisia. ⁶ Idjia cawabié badara nañgã: judiorãẽba bedeã bia Critodebemada iã panãneba judiorã ume ãbaa ãcõrẽba diaidebemada edadia, abari cacuade duanãa, idjaba ãcõrẽba Jesucritodeba diai jarãdada ãbaa eropanãa. ⁷ ãcõrẽba idji biãdeba mãra idji nezocada ãasia bedeã bia Critodebemada jaradiamãrẽã. Idji ãlãdeba mãwã osia. ⁸ Jũma ãcõrê eberãrã tãẽna edaara ããmĩna ãcõrẽba idji biãdeba mãra

¶**2:17** Bãrã dji ãcõrẽnebema tamã beadãa, dai dji ãcõrê caita ãea bida jarade zesia. Mãlãba jara ãlã “judiorãẽa, judiorãa bida jarade zesia.”

§§**3:1** Bãrã carea ãcõrẽa iwidibaria. Mãra griego bedeade neã. Pauloãa jarai badada jũma jaraé basía, ãtebãrã dewara crĩchada jaradia besia. Baribãrã zocãrãmaarã idjia jarai basía mañ djarãrã carea ãcõrẽa iwidibarida 3:14de jara ãlã quĩrãca.

ħasia judiorãema Critoba bio careba ħadebemada jaradiamãrã. Critoba bio careba ħara dadjirãba poya jũma cawa jaradaã. ⁹ Ācõrã ne jũma odaba mãra ħasia jũmarã ebuda cawabimãrã sãwã osida idjia naãna oi crĩcha ħadara. Maã oi crĩcha ħadara naãna cawabiã ħasia. ¹⁰ Idira judiorãa judiorãe ume abaa ħada bẽrã ãdjirãneba bajãnebema dji droma ħeaa, dji lħala ħeaa bida cawabisia idjira ne jũmane bio ne cawa ħada. ¹¹ Mãwã osia idjia naãrãeda dadjirã Boro Jesucritodeba oida crĩcha ħada bẽrã. ¹² Dadjirãba ara maã Jesucritora ijã panã bẽrã idjaba idji ume abaa panã bẽrã Ācõrã ne wayaa neã iwidiidida panã. ¹³ Maã carea mãa bãrãa nãwã bedea djuburiaya: mãra bãrã carea bia mĩga ħãmĩna jũmawãyã sopuarãnadua. Mãwã bia mĩga ħala bãrãa Ācõrã ume bia ħadamãrã.

Pauloba Epesodebema djabarã carea Ācõrã iwidiida

¹⁴ Maã carea mãra dadjirã Boro Jesucrito Zeza quĩrãpita chĩrãborode cobebaria.* ¹⁵ Idjia jũma bajãne ħeaa, naã ejũãne ħeaa sida osia idjaba idjideba panã.† ¹⁶ Idjiderã itea ne erõlara bio biya quirua. Maã bẽrã mãa iwidi ħala idji Jauredeba idji lħalara bãrãa sođe diamãrã. Mãwã bãrãa zarea ħeada. ¹⁷ Idjaba iwidi ħala ijã panã bẽrã Critora bãrã sođe ħamãrã. Iwidi ħala bãrãa ne jũmane quĩrãneba pananamãrã. Mãwã zarea ħeada bio carra jida panã quĩrãca. ¹⁸ Maãne bãrãba jũma Ācõrã eberãrã ume poya cawadia Crito quĩrãra waibãa ħada, jedea ħada, draso ħada, ãta ħada, idjaba nãbua ħada. ¹⁹ Ara dadji crĩchadeba poya cawada-

camĩna mãa iwidi ħala bãrãba maã quĩrãra cawadamãrã. Cawasidara ne jũmane Ācõrã quĩrãca ħeada.

²⁰⁻²¹ Ācõrã bio bia quirua! Idji lħala dadjirã sođe ħadãba waibãara poya oya dadjirãba crĩchabada cãyãbara wa idjia iwidiidida cãyãbara. Djabarã, Jesucrito ume panã bẽrã jẽwariza Ācõrã bia bedeadua! Bia ħala mãwã ħaida.

Ācõrã Jauredeba djabarã cacua aba panã

4 Mãra dadjirã Boro Jesu carea preso ħala. Mãa bãrãa bedea djuburiaya jipa nĩbadamãrã. Ācõrãba bãrãa trãsia mãwã nĩbadamãrã. ² Crĩcharãnadua bãrãa dji dromarãda, ãtebãrã sobiadeba ħeadadua. Quĩrãneba abarica dji droadadua. ³ Jũma odadua abaa necai ħeadi carea. Mãwã Ācõrã Jaureba bãrã abaa bia ħadara ãrĩnaã. ⁴ Dadjirãra cacua aba panã. Ācõrã Jaure aba ħada eropanã. Ācõrãba bãrãa trãsia abarida jãã pananamãrã. ⁵ Dadjirã Boro Jesura ababãrã ħala. Dadjirãba abari Jesuda ijã panã. Idjaba abari trãneba borocuesidaa. ⁶ Ācõrãra ababãrã ħala. Idjira jũmarã Zezaa, jũmarã Boroa. Jũma idjiderã sođe ħala idjaba dadjirãneba idjia o quĩrã ħara obaria.

⁷ Baribãrã Critoba dia quĩrã ħada quĩrãca idji biadeba dadjirãza idji itea ne odamãrã awara awara diasia. ⁸ Ācõrã Bedeade nãwã bã ħala: Idji ãtaa wãside idjia poyadara preso edesia. Maãbe ne biada eberãrã diasia.‡

⁹ Idjira ãtaa wãsiada a ħalãa çcãrãda jara ħal? Jara ħala ãtaa wã naãna idjira ãtãba naã ejũãnaa zesida. ¹⁰ Dji ãtãba edaa zedadra wayacusa bajã ãtlara ħal-

*3:14 *Dadjirã Boro Jesucrito.* Griego bedeade ãclãrã cartade mãra neã.

†3:15 Griego bedeade maã versiculoda nãwã bã ħala: "Idjideba jũma bajãnebemarãba, naã ejũãnebemarã bida ãdji trãra edabadaa."

‡4:8 Salmo 68:18.

maa wāsia ne jūmada idjideba bead-
amārēā. ¹¹ Idjiabarā ḁarā ḁasia idjia
diabuedarāda beadamārēā, ḁarā ḁasia
Ācōrēneba bedeadadarāda beadamārēā,
ḁarā ḁasia bedea bia Critodebemada
jaradia nībadamārēā, idjaba ḁarā ḁasia
idji ēberārā wagabadada idjaba jaradi-
abadada beadamārēā. ¹²⁻¹³ Idjia māwā
ḁasia Ācōrē ēberārā carebadamārēā, ḁd-
jirā bida Ācōrē itea poya bia odamārēā.
Māwā jūma Crito ēberārā idji cacua
abadara zareara wari wānia aba jū-
marāda Ācōrē Warra ijā panneba id-
jaba cawa panneba ābaa bia paneba-
dadāa. Mañne dadjirāra ne jūmane Crito
quīrāca beadia. ¹⁴ Māwāra waa warra
zaque quīrāca beadāēā. Warra zaqueba
baridua bedeada ijābaria. Mañ awara
ēberārā cūrūga cawa beaba jaradia
panneba sewada ijābibadaa nāūrāba
jāba āyā edebarā quīrāca. Baribarā dad-
jirāra mañ quīrāca beadāēā. ¹⁵ Ātebarā
quīrāneba wārā bedeada ēpēnida panla
ne jūmane dadjirā Boro Crito quīrāca
beadi carea. ¹⁶ Idjideba jūma dadjirā
idji cacua abadara ābaa cara panla dji
carebađi carea. Dadjirāza ođida panl
quīrāca obadade jūmarāda quīrāneba
bia wari wānia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sāwā nībadida panl

¹⁷ Bārāba wārāda odamārēā mñā
dadjirā Boro trāneba nađda jaraya: waa
Ācōrē adua bea quīrāca nībarānada. ¹
Ādjirāra crīcha sirīē beadeba nībabadaa.
¹⁸ Ādji crīchara pāīmane ḁl bērā
Ācōrēnebemada cawadāca. Ādji so
zareaba Ācōrēra adua panl bērā idjia
zocai bai dia ḁada neđ panla. ¹⁹ Ādjia
cadjirua o panl carea peradāca. Ababe
cadjiruada o quīrābadāa. Ne jūma mñā
perada o panlba sēnacāa.

²⁰ Baribarā bārāba Crito ijāsidade
cawasīdaa māwā beadīē panlāda.
²¹ Wārāda bārāba Jesucritodebemada
ūrīnapeda ijāsīdaa. Ijāpedadacarea
djabarāba wārā bedea idjidebemada
biara jaradiasīdaa. ²² Ādjia jaradia-
pedadara naḁḁa: bārā crīcha drōāneba
waa nībarānada naēna o panana
quīrāca. Bārā crīcha drōāra jūma ārī ḁla
naḁ cacua cadjirua o awua ḁba cūrūga
erobā bērā. ²³ Ātebarā idu Ācōrēa bārā
crīchara djiwidida obidada. ²⁴ Mañ
crīcha djiwidira Ācōrēba osia bārāra
idji quīrāca beadamārēā. Mañ bērā
wua djiwidi jñ panl quīrāca crīcha
djiwidideba nībadada. Māwā bārāra
Ācōrē quīrāpita jipa, biya nībadia wārā
bedeaba jara ḁl quīrāca.

²⁵ Mañ bērā sewara idu ḁadada.
Ababe wārādrā djārā ume bedeadada,
jūma dadjirāra abari cacuadebema bērā.

²⁶ Quīrūnibarā cadjiruada orānada.
Mañ quīrūbira sođe ewari aba
erobearānada. ²⁷ Diaurua idu
cūrūgabarānada.

²⁸ Ne drābari badara waa ne drāiē
ḁla, ātebarā ara idji jawaba trajaida ḁla
ne erobai carea. Māwā idjia erobaya ne
neđ queđeara carebai carea.

²⁹ Bedea cadjiruara bedearānada.
Ātebarā djārā carebađi carea ababe
bedea biadrā bedeadada. Māwā
bārā bedea ūrī beara bia panania.

³⁰ Cadjirua o panlba Ācōrē Jaurera
sopuabarānada. Ācōrēba idji Jaureda
bārāa diasia sēyāda ḁamārēā. Mañba
cawabi ḁla bārāra idjiderāda. Idji
Jaurera bārā ume ḁaya aba Ācōrēba idji
ēberārā jūma bia ḁai ewarīdaa. ³¹ Jūma
bārāba sođe biē crīchabadara, sođeba
quīrūbadara, quēguea bedeadada,
caicayabadara, djārā biē jarabadara,
idjaba jūma djārā biē ođi crīchabada

¹4:17 Ācōrē adua bea quīrāca. Griego bedeade ḁl ḁla: “Judiorāē nībabada quīrāca.”

²4:26 Salmo 4:4.

sida āyā ʔadadua. ³²Sobia ʔeadaua. Quirā dʔuburiaya ʔeadaua. Bārā bié opeadara quirādoadaua Ācōrēba bārā cadjirua Critodeba quirādoada quirāca.

Ācōrē warrarā sāwā beadida pana

5 Ācōrēba bārā, idji warrarā bio quiriā ʔla. Maļ bēra idji quirāca beadaua. ²Jūmarāda quiriānadaua Critoba dadjirā quiriā ʔada unubida quirāca. Quiriāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia Ācōrēa animarā babue diabarā quirāca. Ācōrēba maļda bia unusia.

³Bārāra Ācōrē ēberārā bēra daunemanié pana, auḏua nībadié pana, idjaba dʔjārāneda awuadié pana. Maļnebemada ni maāri bida beedeadié pana. ^{**} ⁴Bede cadjiruada, sirié ʔa beedeada, ijaramia cadjirua sida beḏearānadaua māwā beḏeaira bié ʔa bēra. ^{††} Ātebarā Ācōrēa bia ʔlaḏa adadua. ⁵Bārāba cawa pana daunemabadara, auḏua nībabadara, ne jūma awuabada sida Critoba, Ācōrē bida ādji purude edadaḏa. Ne jūma awua ʔaira jḏwaba oḏa ācōrē ēpē ʔa quirāca ʔla, Ācōrē cāyābara idjia awua ʔada biara ēpē ʔa bēra.

⁶Abaḏba sewadeba cadjiruada odida panana aibarā, idu cūrūgabirānadaua. Cadjirua o pana carea Ācōrēba idji beḏea iḏāḏe beara cawa oya. ⁷Maļ bēra cadjirua obadarā ume abarica orānadaua.

⁸Naēna bārāra pāimanebema basía, baribarā idira dadjirā Boro ume pana bēra bārāra ānaanebema. Maļ

bēra ānaanebema warrarā quirāca nībadadua. ⁹Ānaane nībadiabarā sobia beadia, jipa oḏia, idjaba wārāneba nībadia. ^{**} ¹⁰Dadjirā Boroba bia unu ʔada cawadi carea jaradadua. ¹¹Pāimanebemarāba

cadjirua obadadeba ne biada zecaa. Maļ bēra abarica orānadaua, ātebarā cawabidadaua ādʔia obadara cadjiruada. ¹²Wārāda dadjira peradiā pana ādʔia cadjirua mēra obadadebemada beedeadi carea. ¹³⁻¹⁴Baribarā ne jūmada ānaane ʔabarāde sāwābarā ʔada ebuda unubidada, ānaane ne jūmada ebuda unubada bēra. Maļ carea nāwā jarabadaa:

Ārāmadua ʔa cāi ʔara. Cadjiruade beu ʔadada piradradua. Maļbe Critoba barā ānaane ʔaya.

¹⁵Maļ bēra quirācuca nībadadua. Adua ʔea quirāca nībarānadaua, ātebarā necawaadeba nībadadua. ¹⁶Bārāba poya obadaza bia oḏadua, naļ ewaride ēberārāba ne jūma cadjiruada obada bēra. ¹⁷Crīcha neé ʔea quirāca beārānadaua, ātebarā bio cawadadua cārēda dadjirā Boroba obi ʔada. ¹⁸Ituaba beu nībarānadaua. Maļgaba cadjiruada wetara obibaria. Beu nībadi cāyābara Ācōrē Jauredeba beadadua. ¹⁹Ācōrē Beedeade ʔa trābida, djabarāba trābadada, idjaba Ācōrē Jaureba trābi ʔa sida dʔi carebadi carea ābaa trānadaua. Dadjirā Boroa sodeba trānadaua bia beedeadi carea. ²⁰Dadjirā Boro Jesucrito trāneba ewariza dadjirā Zeza Ācōrēa ne jūma carea bia ʔada adadua.

^{**}5:3 Ni maāri bida beedeadié pana. Maļ beḏeara idjaba nāwā traducida ʔla: “Nībadadua dewarārāba ni maāri bida poya jararānamārēā bārāba cadjiruada o panada.”

^{††}5:4 Bedea cadjiruada. Ācāra cartade “sewada” ʔa ʔla.

^{**}5:9 Ānaane nībadiabarā. Griego beedeade ācāra cartade ʔa ʔla: “Ācōrē Jauredeba nībadiabarā.”

Dadji quima ume sãwã beadida pana

²¹ Crito waya pananeba abarica dji ijã-nadua.[¶]

²² Wërã quima bara ðea, bãrãba dadjirã Boro Crito bedeã ijã obada quĩrãca bãrã quima bedeãra ijã odadua.

²³ Umaquĩrãda idji quima boroa. Ara maã quĩrãca Critora idji ëberãrã Boroa idjaba idji ëberãrãra idji cacua quĩrãca pana. Idjira ãdjirã Êdrã Edabaria.

²⁴ Crito ëberãrãba idji bedeã ijã obada quĩrãca wërãba idji quima bedeãra jũma ijã ðaida ða.

²⁵ Umaquĩrãrã, bãrã quimara quĩrã beadadua Critoba dadjirã quĩrã ðada unubida quĩrãca. Quĩrãneba dadjirã carea ara idjida idu beabisia. ²⁶ Idjia mãwã osia dadjirãra Æcõrẽ itea bia ðai carea. Idji bedeãba dadjirã cadjiru-ara sagãsia baidoba sagãda quĩrãca.^{§§}

²⁷ Jũma mãgara osia dadjirãra idji itea bio biya ðai carea, jaigua neé, bidru-bidrua neé, ni baridua mititia neé bida.

Idjia quĩrã ðasia dadjirãra idji itea biya beadida bié jaradi neé. ²⁸ Ara maã quĩrãca umaquĩrãba idji quimara bio quĩrã ðaida ða ara idji cacua quĩrã ða quĩrãca. Umaquĩrãba idji quimada quĩrã ðabãra, ara idjida quĩrã ða.

²⁹⁻³⁰ Ni abãba ara idji cacuada quĩrã-macaa, ãtebãra bia ne co ðãdeba bio wagabaria. Ara maã quĩrãca Critoba idji ëberãrãra wagabaria, idji cacua quĩrãca pana bërã.* ³¹ Æcõrẽ Bedeãde mãwã ðã ða:

Maã carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa ðeya.

Mãwã cacua aba ða quĩrãca panania.[†]

³² Maã bedeãba crĩcha droma cawaé pananada cawabi ða. Mãra jara ða Crito idji ëberãrã ume ãbaa pananebema. ³³ Maãnebemada cawabi ðãmĩna bãdjiza bãrã quimara quĩrã beadida pana ara bãdji quĩrã pana quĩrãca. Idjaba wërãba idji quimara waya ðaida ða.

Warrarã djibarirã ume sãwã beadida pana

6 Warrarã, bãrã djibarirã bedeãra ijã-nadua dadjirã Boroa quĩrã ða quĩrãca. Mãgara jipa ða. ²⁻³ Æcõrẽ leyde mãwã jara ða: “Bãrã zezara, bãrã papa sida waya pananadua.”[‡] Mãda ijã osidãra Æcõrẽba mãwã carebayada asia: “Mãwã bãrãra naã ëjũãne dãrã bia duanania.”[¶] Maã basia idji leyde naãrã carebayada adara.

⁴ Zezarã, bãrã warrarãra quĩrãbirã-nadua. Ætebãra quĩrãcuita jaradia pananeba idjaba jipa obi pananeba dadjirã Boroa quĩrã ða quĩrãca daupãnadua.

Nezocarã ãdji boro ume sãwã beadida pana

⁵ Nezocarã, bãrã boro naã ëjũãnebema waya pananeba idjia jarabãrãra sodeba jũma ijã odadua Crito bedeã ijã o pana quĩrãca. ⁶ Ababe idjia acã ðãde mãwã orãnadua idji ume bia ðeadi carea. Æte-

[¶]5:21 Crito waya pananeba. Griego bedeãde ãcãra cartade ðã ða: “Æcõrẽ waya pananeba.”

^{§§}5:26 Griego bedeãde mãwã ðã ða: “Dadjirã cadjiruara sagãsia baidoba idjaba idji bedeãba.”

^{*}5:29-30 Griego bedeãde ãcãra cartade naã sida ðã ða: “Idji djara idjaba idji ðawãra quĩrãca pana bërã.”

[†]5:31 Genesi 2:24.

[‡]6:2-3 Exodo 20:12.

[¶]6:2-3 Deuteronomio 5:16.

ɒara soɔeba ijā oɔaɔua bārāra Crito nezocarā bēra. Ācōrēba māwā quīrīā ɔla. ⁷ Bārā boroba jara ɔa o panane crīcha biadeba oɔaɔua dadjirā Boro Crito itea o panl quīrāca. Crīcharānaɔua ababe naļ duɔabema boro itea māwā o panla. ⁸ Bārāba cawa panla nezocabaɔa wa nezocāɔbaɔa, dadji Boro Critoba dadjirāza bajāne diaya dadjia oɔa quīrāca.

⁹ Nezoca bororā, bārā biɔa bārā nezocara bia oɔaɔua. Ādjira waragarānaɔua. Quīrānebaɔaɔua ādji Boro bajāne ɔara idjaba bārā Boroda. Idjia jūmarāda aride cawa obaria.

Dadjirā jūātrāɔamārēā Ācōrēba diada

¹⁰ Maļ awara djabarā, dadjirā Boro ɔba waibla ɔaɔeba zarea beaɔaɔua. ¹¹ Ācōrēba bārā diaisia cadjiruadebemada jūātrāɔamārēā. Maļɔba jūātrā beaɔaɔua sordaoba idji jūātrābari jābari quīrāca. Māwā bārāra zarea beaɔia diauruba cūrūgarāmārēā. ¹² Dadjirāra ēberārā ume djō panléa. [§] Ātebaɔa jairā cadjirua naļ ējūā dedaade panl ume djō panla. Ādjirāra dji dromaa, ɔba beaa, naļ ējūā cadjirua bororāa. ¹³ Maļ carea Ācōrēba jūātrāɔamārēā diadaba jūātrā beaɔaɔua. Māwā diauruba miā sēbaɔaɔe bārāba poya droaɔia. Poyadapeɔa biara zarea beaɔia.

¹⁴ Maļ bēra wārā beɔea ijā panneba zarea beaɔaɔua sordaoba jā ɔa bio trājā eroɔa quīrāca. Jipa nībaɔaɔua cadjiruadebemada jūātrāɔi carea sordaoba ne zareaba idji so ɔrā jūātrābari quīrāca. ¹⁵ Beɔea bia Ācōrē ume necai ɔaɔebema jarade wāni carea beaɔaɔua sordaoba djōne wāi carea idji jīrūne jābari quīrāca. ^{**} ¹⁶ Maļ awara ne jūmane Critora ijā pananaɔua. Maļra

sordaoba jūātrābari idji jawae eroɔa quīrāca ɔla. Diauruba miā sēbaɔaɔe cha uruaba ɔraɔa quīrāca ɔla. Baribaɔa bārāba Critoda ijā pananibaɔa, droaɔia jūātrābariba cha urua quiabada quīrāca. ¹⁷ Idjaba soɔeba bio cawaɔaɔua Ācōrēba bārāra wārāda eɔra edasida. Maļ cawa ɔara sordaoba ne zarea idji boroe jābari quīrāca ɔla. Maļ awara Ācōrē beɔeara idji Jaureɔeba bio cawaɔaɔua. Ācōrē beɔeaba cadjiruara poyabari bēra djōbada neco quīrāca ɔla.

¹⁸ Ewariza ne jūma carea Ācōrē Jaureɔeba idjia iwidi pananaɔua. Jūma idji ēberārā carea quīrācuɔta sēnaé idjia iwidi pananaɔua. ¹⁹ Idjaba mā carea Ācōrēa iwidi pananaɔua. Idjia iwidiɔaɔua māa cawabimārēā sāwā Critoɔebemada beɔeaiɔa ɔaɔa. Māwā māa ne wayaa neé ēberārāa cawabiya beɔea bia Critoɔebema Ācōrēba naēna cawabié ɔaɔa. ²⁰ Critoba māra diabuesia maļ beɔea jaradiamārēā. Jaraɔia ɔa carea iɔira māra preso ɔla. Ācōrēa iwidiɔaɔua māa ne wayaa neé Critoɔebemada beɔeai carea māa oida ɔa quīrāca.

Naļ cartae Pauloɔa jīrūare ɔaɔa

²¹ Dadjia quīrīā panl djaba Tiqicoɔa māneɔemada bārāa jūma nēbaɔaɔya cawaɔamārēā māra sāwā ɔaɔa idjaba cārēɔa o ɔaɔa. Idjira dadjirā Boro nezocaa. Dadjirā Boro trajura ne jūmane bia obaria. ²² Idjira māa bārāmaa diabuebaɔa cawaɔamārēā daira sāwā panla. Idjia bārāra sobiabiya.

²³ Djabarā, māa quīrīā ɔla dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biɔa bārāra carebaɔiɔa dji quīrīā pananamārēā idjaba biara ijā

[§]6:12 *Ēberārā ume djō panléa.* Griego beɔeade nāwā ɔa ɔla: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djō panléa.”

^{**}6:15 Maļ versīculora idjaba nāwā traducida ɔla: “Beɔea bia Ācōrē ume necai ɔaɔebemada bio ijā pananaɔua zarea panani carea, sordaoba chiradaga amaaba idji jīrūne jābari quīrāca.”

pananamãrêã. Idjaba quĩrĩã ðla ãdji jũma dadjirã Boro Jesucrito wãrãda
necai ðai siða bãrãa dia pananida. bio quĩrĩã ðeara careba ðaida. Bia ðla
²⁴Mãa quĩrĩã ðla ãcõrẽba idji biadẽba mãwã ðaida.

PILIPO

CARTA PAULOBA BADA DJABARĀ PILIPO PURUÐEBEMA ITEA

Poa 61are Pauloeba nañ cartada ðasia. Romane preso ðaside ðasica ðaa (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de mañra ebuda ðaa.

Hecho 16:6-40de ðá ðaa Paulo nañrā Pilipo puruðaa wānanebemada. Mañ puru dajada Pauloeba ḄAḄA wērārāda unupeða Jesucritodebemada jaradisia. Wērā Lidia abadaba nañrā ijāsia. Idji dede Paulora, idji ume nīna sida panasidaa. Djabarāda ara mañ dede dji jare panasidaca ðaa.

Paulo preso ðaside djabarā Pilipo puruðebemaba idjia paratada diabuesidaa. Ḃdjia diapedadara djaba Epaproditoba edesia. Pauloeba nañ cartara ðasia Ḃdjirāa bia ðadaa ai carea. Nañrā Ḃcōrēa bia bedesia (1:1-11). Mañare Ḃdjirāa nēðasiasia idji sāwā ðaðebemada. Pauloeba crīcha ðasia dārāēne preso ðaðebemada bia ēðraida (1:12-26). Mañare ðasia Crito quīrāca nībaðamārēa (1:27deba aba 2:18ðaa). Mañare ðasia Epaproditoda isabe jēda diabueida idjaba Timoteoba jaradia ðamārēa diabueida (2:19-30). Mañare ðasia Ḃ jaradia ðea carea quīrācuidamārēa (3:1neba aba 4:1naa). Pauloeba jūrūare ðaðara 4:2-23de ðá ðaa.

Pauloeba nañ cartade nañrā ðada

1 Māra Paulo. Timoteora mñ ume ðaa. Daira Jesucrito nezocaa. Mñā nañ cartara djabarā Pilipo puruðebemara itea ðAḄAḄA: djabarā wagabadarā, djabarā carebabadarā,

jūma Ḃcōrē ēberārā Jesucrito ume ðearā itea.†† ²Daiba quīrā panḄa dadjirā Zeza Ḃcōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biða Ḃdji biadeba bārāra careba pananida idjaba Ḃdji necai ðai sida dia pananida.

Pauloeba djabarā carea Ḃcōrēa iwidiða

³Mñā bārā quīrānebabarḄa Ḃcōrēa bia ðadaa abaria. ⁴⁻⁵Ḃcōrēa iwidiðarḄa mñā bārā carea ðasrida iwidiðaria, bārāba idji beða ijāsida ewarideba Ḅta beða bia Critodebemada mñ careba jaradia panḄ bērā. ⁶Mñā nañgada wārāda cawa ðaa: Ḃcōrēba bārā soðe traju bia jḄwa oðara biara o wāya aba Jesucrito zebḄḄaa. Mañne idjia bārāra jūma biya o erobaya. ⁷Bia ðaa mñā jūma bārānebemada māwā crīcha ðaida, bārāra bio quīrā ða bērā. Mñ preso ðaðe wa beða bia Critodebemada wārā arada cawabi ðaðe Ḃcōrēba idji biadeba bārāra mñ sida careba ðaa idji beða jaradia pananamārēa. ⁸Ḃcōrēba cawa ðaa mñā Jesucrito quīrā waiðadeba jūma bārāra bio quīrā ðada.

⁹Mñā Ḃcōrēa iwidi ðaa bārāra biara dji quīrā ðeðamārēa, idjida biara cawamārēa idjaba sāwā nībaðida panḄa cawamārēa. ¹⁰Māwā bārāba bio cawāðia cārēda biara ðada idjaba Crito zebḄḄe idji quīrāpita cadjirua neé ðeðia, bié jarai sida neé ðeðia. ¹¹Mñā iwidi ðaa bārāra Jesucritodeba ne jūmane jipa ðeðamārēa, ēberārāba Ḃcōrēra dji dromaara ðada adamārēa idjaba idjia bia beðeðamārēa.

Ne jūmane Paulora Crito carea ðaa

¹²Djabarā, mñā bārā cawabi quīrā ðaa mñ preso ðara cadjiruaēda, ātebḄa careba ðaa ēberārāba beða bia Critodebemada ijānamārēa.

††1:1 *Djabarā wagabadarā*. Cāpūrā beðeðe “pastores” o “ancianos” abadaa. *Djabarā carebabadarā*. Cāpūrā beðeðe “diaconos” abadaa.

¹³Romanebema boro de wagabada sordaorāba, dewararā biḁa cawa panla m̄ra Crito carea preso ḁada. ¹⁴Maḁ carea zocārā djabarāba dadjirā Boro Jesudeba biara Ācōrē beḁeara ne wayaa neḁé jara nīnaa.

¹⁵Wārāda ḁCARḁ m̄ ume bié panḁ bēḁā Critodebemada jara nīnaa m̄ cāyābara cawaara panlana aḁi carea. BaribARḁ ḁCARḁba crīcha biadeba jara nīnaa. ¹⁶⁻¹⁷MaḁGARḁba quīrīāneba māwā obadaa. Cawa panla Ācōrēba m̄ra nama ḁsida beḁea bia Critodebemada wārā arada cawabimārēā. BaribARḁ ḁCARḁba idjidebemada jara nīnaa cawaara beada crīcha panḁ bēḁā. Crīcha biadeba māwā oḁaca. Ādjirāba crīcha panla maḁGḁeḁba m̄ nama preso ḁARA wetara sopuabiḁida. ¹⁸BaribARḁ ¿maḁḁa sāwāi? Crīcha biadeba wa crīcha bié panneba jara nīnabarḁ, Critodebemada jara panla. Maḁ carea m̄ra ḁsrida ḁAA.

Idjaba ḁsrida ḁaya. ¹⁹Bārāba Ācōrēa iwidi panḁ bēḁā idjaba Jesucritoba iḁaḁa Jaureba careba ḁA bēḁā m̄a cawa ḁAA m̄ra namaḁba bia ēḁrḁida. ²⁰Crito carea m̄ra ni maārī biḁa pera quīrīāé ḁAA, ātebARḁ idjidebemada beḁeai carea sozarra ḁa quīrīā ḁAA. Māwā m̄a jūmarāa Critora dji dromaara ḁada cawabiya ewariza o ḁabari quīrāca. Zocai ḁeibARḁ wa beaḁibARḁ, m̄a quīrīā ḁAA jūmarāba m̄neba cawadiḁa Critora dji dromaara ḁada. ²¹M̄maarā zocai ḁade aḁabe Crito carea ḁaḁa ḁAA, baribARḁ beuibARḁ biara ḁaya. ²²M̄ zocai ḁade Critodebemada poya jaradia ḁaya. Maḁ carea m̄a aḁua ḁAA sāwā quīrīā ḁada, zocai ḁaḁa wa beuida. ²³Zarea ḁAA jaraiḁa maḁ umébeḁarā sāḁGḁa biara ḁada. M̄maarā biara ḁAA beuida Crito ume ḁai carea. ²⁴BaribARḁ bārā carea biara ḁAA m̄ra zocai ḁaḁa.

²⁵Maḁ bēḁā cawa ḁAA bārā carebai carea m̄ra waḁibiḁa zocai ḁaḁa idjaba waya bārā ume ābaa ḁaḁa. Māwā bārāba Critora biara ijā panneba ḁsrida panania. ²⁶Jesucritoba m̄ra wayacusa bārā-maa eḁeḁARḁde bārāra idji carea biara ḁsridaḁeḁa bia jaradia.

²⁷Jipa nībaḁaḁua beḁea bia Critodebemaba jara ḁA quīrāca. Māwāra m̄a bārāda aḁeḁe wāibARḁ, wa bārā ume ḁAéne bārānebemada iḁibARḁ, cawaya bārāba aḁari crīchadeba ābaa bio ijā panḁa idjaba ābaa bio traḁa panḁa maḁ beḁea biada cawabidi carea. ²⁸Bārā ume dji quīrīra ni maārī biḁa wayarānaḁua. Maḁba cawabiya Ācōrēba ādjirāra bié ḁaḁa, baribARḁ bārāra ēḁrḁ ḁaḁa. MaḁGARḁ Ācōrēba jūma o ḁAA. ²⁹Ācōrēba bārāra eḁaé basīa aḁabe Crito ijā panamārēā, ātebARḁ edasia Crito carea bia mīḁaḁamārēā. ³⁰Bārāba unusiḁaa m̄ra bia mīga ḁada idjaba iḁi iḁi panla waḁibiḁa mīga ḁada.†† Ara maḁ quīrāca bārā siḁa bia mīga panla.

Ācōrēba Crito jūmarā cāyābara dji dromaara ḁada

2¹⁻²Critoba bārā crīchara careba ḁA bēḁā, idji quīrīāba bārā sora biabi ḁA bēḁā, Ācōrē Jaureba bārā ume ḁA bēḁā, idjia bārāra quīrīā ḁA bēḁā, idjaba quīrā djuburia ḁA bēḁā m̄ra nāwā bio ḁsridabiḁaḁua: aḁari crīchada erobeḁaḁua, dji quīrīā pananaḁua, idjaba aḁari crīchadeba jūma oḁaḁua. ³Djārā cāyābara biara beada crīcha panneba ni cārē siḁa orānaḁua. Idjaba orānaḁua aḁabe bādji iteabARḁ bia beaḁi carea. ĀtebARḁ crīchadaḁua dewararāda bārā cāyābara biara beada. ⁴Ara bādjiḁa bia beaḁi carea jararānaḁua, ātebARḁ jaradaḁua djārā siḁa bia

††1:30 Hecho 16:11-40.

beadamārēā. ⁵ Jesucritoba crīcha ðaða quīrāca crīchadaua:

⁶ Idjira Ācōrēmīna Ācōrēca ðaida crīchaca basía.

⁷ Ātebɾɿ idji badada idu ðasia nezoca bai carea. Małbe dadjirā quīrāca nał djarade besia.

⁸ Małbe edaara besia. Ācōrēba beuida ðaða aside idjia ijā osia. Cruđe bia mīga beuimīna ijā osia.

⁹ Mał carea bajāne Ācōrēba idjira dji dromaara ðasia. Idjira jūmarā Boroda ðasia.[¶]

¹⁰ Māwā jūma bajāne ðeara, nał ējūāne ðeara, beuđarā panabadama ðearā sida Jesu quīrāpita chīrāborode cobeadia.

¹¹ Małne jūmarāba ebuđa jaradia Jesucritora jūmarā Boroda idjaba jūmarāda dadjirā Zeza Ācōrēca bia bedeadia.

Djabarā nał ējūāne sāwā beadida panɿ

¹² Mł djabarā, mł bārā ume ðadadeba āta Ācōrē bedeara ijā o panɿ. Idi młra bārā ume ðlēmīna Ācōrē bio waya panɿneba ijā o pananadua idjia bārāra ēdɿ edada bēřā. ¹³ Ācōrēbɿ bārāra careba ða idjia quīrīā bɿra o pananamārēā idjaba māwā o quīrīā beadamārēā.

¹⁴ Idarrađeāne, caicayađeāne jūma ođadua. ¹⁵ Māwā bārāra bié jaradi neé beadia idjaba jipa beadia. Ēberārā bio cadjirua obada tāēna panɿmīna cadjirua neé beadadua. Ācōrē warrarā bēřā ādjirā tāēna chīdau udjizua ðea quīrāca panɿ. ¹⁶ Bedea zocai ðaidebemada ādjirā ebuđa cawabi pananadua. Māwā Crito zebɿɿ młra bārā carea ðasriđaya. Małne młra cawaya młdji quīrīabe nībaé basida idjaba młdji

quīrīabe trajaé basida. ¹⁷ Dārāēne młra Crito carea beadisicada. Māwā uva ða Ācōrēca wea diada quīrāca ðaya. Idjaba bārāba Crito ijā panɿra animarā Ācōrēca babue diada quīrāca ða.^{§§} Mał carea młra bārā ume bio ðasriđa ða. ¹⁸ Ara mał quīrāca bārā sida mł ume ābaa ðasriđa beadida panɿ.

Timoteo idjaba Epaprodito

¹⁹ Dadjirā Boro Jesuba quīrīasira młra Timoteoda isabe bārāmaa wābiya. Māwā idji wayacusa młmaa zebɿɿ mł sida ðasriđa ðaya bārā sāwā duanɿda cawai bēřā. ²⁰ Nama mł ume idji quīrāca ðada dewara neé. Idjia bārāra wārāda careba quīrīā ða. ²¹ Jūmarāba ara ādji bia beadida jarɿbadaa Jesucritoba quīrīā bɿ jarɿdi cāyābara. ²² Baribɿ bārāba cawa panɿ Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quīrāca idjia beđeca bia Critodebemada careba jaradia ða. ²³ Mł sāwā oēida cawasira Timoteora bārāmaa diabueida crīcha ða. ²⁴ Baribɿ crīcha ða dadjirā Boroba młra carebaida dārāēne mł sida bārāmaa wāmārēā.

²⁵ Bārāba djaba Epaproditoda mł carebamārēā diabuesidaa. Idjia mł ume abarica Ācōrē bedeara jaradia ða sordao djō bɿ quīrāca. Nawena młra idjira jēda wābiya. ²⁶ Idjia bārāra wārāda unu quīrīā ða. Idjira bio sopua ða, bārāba idji cacua bié ðada ūrīsidade sopuasida bēřā. ²⁷ Wārāda idjira cacua bié ðasia. Berara beusia. Baribɿ Ācōrēba idjira quīrā djuburiasia. Ababe idjida quīrā djuburiasia wetara sopuarāmārēā. ²⁸ Mał bēřā młra idjira isabe jēda wābi quīrīā ða bārāba idji unubɿdade

[¶]2:9 Griego beedeade nāwā bɿ ða: “Ācōrēba idjira dji dromaara bɿ trłda diasia.”

^{§§}2:17 Levitico 23:18.

wayacusa ðalsridadamārēā. Māwā mġra bārā carea mācua sopua ðaéā. ²⁹Idjira bio ðalsrida edadadua dadjirā Boro Jesucritode bēra. Idjida, djabarā idji quirāca ðea sida bia wayadadua. ³⁰Critoba obi ða carea idjira berara beusia. Bārāba jāmaġba mġ carea poya oðaé panġa idjia beui adua osia.

Aba Critodra ėpēnida panġa

3 Maġ awara djabarā, dadjirā Boro Jesudeba ðalsrida ðeadadua. Mġa naġġa beðeara naēna ðadaminā sēcaā abarida wayacusa ðai carea. Māwā bārāra cadjiruadebemada waga ðaya.

²Ēberārā usa quirāca ðeadebemada quirācuidadadua ādjia obadara bié ða bēra. Ādjia jaradiabadaa umaquirā cacuada wēāgodida panġa Ācōrē ēberārā ðeadi carea. ³Baribara dadjirādra dji wārā wēāgopedadarā.* Dadjirābāra Ācōrē Jauredeba idjia bia beðeabadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirā carea oðara bia jarabadaa. Dadjia naġ djarade o panġ carea Ācōrēba jipa unuida crīchadacaā. ⁴Mġa naġ djarade bia oða carea māwā crīcha ðaida ðaminā māwā crīchacaā. Wārāda bariduaba idjia o ða carea Ācōrēba jipa unuida crīcha ðabara, idji cāyābara mġabara biara māwā crīcha ðaida ða. ⁵Mġa topeðadacarea ocho ewari ðade mġra cacua wēāgosidaā. Mġra israelerānebemaā, Benjamiġneba yōnaā. Mġda, mġ djibarirā sida hebreorā araā. Pariseo bēra mġa judiorā leyra quirācuitaara ijā obadjia. ⁶Maġ ley bio ėpē ðada bēra Crito ijā ðeara bié oi carea ėpēbadjia. Judiorā leyra jūma ijā o ðada bēra ni abaġba poya jaradaca basia mġra jipaé ðada.

⁷Baribara Critoda ijā ða bēra ne jūma mġa bia unu ðadara idira bia unucaā.

⁸⁻⁹Wārāda mġ Boro Jesucrito cawaida ne jūma cāyābara biara ða. Mġa crīcha ðadara idji carea jūma igarasia. Jūma maġġara nejarra quirāca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume ðai carea. Mġa crīchacaā Ācōrēba Moisea diada leydeba mġra idji quirāpita jipa ðada. Ātebāra cawa ða Crito ijā ða carea Ācōrēba mġra jipa unu ðada. ¹⁰Mġa Critoda biara cawa quirā ða. Idjira Ācōrē ðladeba ġrēbasia. Mġra ara maġ ðladeba idji ume nība quirā ða. Maġ bēra idji bia mīgaða quirāca mġra mīga quirā ða, idjaba idji beuda quirāca beu quirā ða. ¹¹Māwā quirā ða Ācōrēba mġra ġrēbabi bēra.

¹²Mġa jaraé ða mġra abeda māwā ðada. Idjaba jaraé ða mġra abeda jipa ðada. Baribara māwā ðai carea mġra nocodaa wā Jesucritoba mġra maġ carea edada bēra. ¹³Djabarā, mġa jaraé ða mġra wārāda māwā ðada baribara mġa naġda o ða: mġa naēna o ðadara quirādoapeda biara Crito quirāca ðai carea nocodaa wā. ¹⁴Idji quirāca ðai carea nīa, Ācōrēba mġra māwā ðamārēā Jesucritodeba trġna bēra.

¹⁵Jūma dadjirā Crito bio cawa ðeaba maġ quirāca crīchadida panġa. Bārāba quirā awara crīcha panġabara, sāvā crīchadida panġa Ācōrēba euda cawabiya. ¹⁶Baribara dadjirāba cawapedadara jūma ijā oðida panġa.

¹⁷Djabarā, mġ quirāca ðeadadua. Bārā tāēna nībasidade daiba unubisidaā sāvā beadida panġa. Djabarā māwā ðeada ėpē pananadua. ¹⁸Mġa naġda ðarima zocārā bārāa jarasia idjaba jīā ðaba wayacusa jaraya: zocārā ēberārāba ādjia o panġneba unubibadaa Crito crude beudadebema beðeara quirānacada. ¹⁹Maġ bēra beubadade Ācōrēba ādjirāra jūma bié ðaya. Ādji

***3:3** Dji wārā wēāgopedadarā. Maġ beðeaba jara ða dadjirāra Ācōrē puruda. Naēna israelerāba jūma ādji umaquirā cacuara wēāgobadjidaā cawabiði carea ādjirāra Ācōrē puruda.

cacuaba quĩrĩã ßadrã ädji äcõrẽa.† Mĩã pera o panãnebemada bia bedẽabadaa. Aßabe naã ëjũãnebemada crĩchabadaa. ²⁰Baribãrã dadjirãra bajãnebemaa. Dadjirã Êdrã Edabarira mamãlba zeida jãã panã. Idjira dadjirã Boro Jesucritoa. ²¹Idji zebãrãde dadjirã cacua beuida ßara quĩrã awara oya. Maãne idji cacua quĩrãca bio biya ßeya. Idji lããdeba mãwã oya. Maã lããdeba idjia ne jũmada poyaya.

4 Maã carea mã djabarã, mãã jarada quĩrãca dadjirã Boro Jesucritora bio ijã pananadua. Mãã bãrãra bio quĩrĩã ßãã idjaba unu quĩrĩã ßãã. Bãrã carea mãrã bio ßãsrĩda ßãã. Bãrãra mã ßãsrĩdaa.‡

Pauloba djabarãa obĩda

²Mãã djabawẽrã Evodiaa, djabawẽrã Sintiquea biãda bedea djuburiaya ibiaãamãrẽã dadjirã Boro Jesucrito ume panã bãrã. ³Djaba, mã ume Äcõrẽ traju obari, mãã blã iwĩdiya mãã djabawẽrãrã carebamãrẽã. Ädjida, Clementeda, waabemarã siã mã ume bio trajasĩdaa bedea bia Critodebemada cawabidi carea. Jũma ädjirã trãrã Äcõrẽba idji zocai ßãidebema cartade ßãã eroßãã.

⁴Dadjirã Boro Jesucrito ume panã bãrã ewariza ßãsrĩda ßeãdadua. Mãã wayacusa jaraya: ¡ßãsrĩda ßeãdadua! ⁵Bãrãra ëberã biada jũmarãã unubĩdadua. Dadjirã Boro Jesucrito zei ewarira caita ßãã.

⁶Baridua carea jũmawãyã crĩcharãnadua, ätebrãrã Äcõrẽã iwĩdiãdadua, idjĩã bedea djuburiãdadua, idjãba ne jũma carea bia ßããda adadua. ⁷Maãlba Äcõrẽba bãrã sora, bãrã crĩcha siã necai ßãya Jesucrito ume panã bãrã.

Maã necai ßaira ëberãrãba äduãa poya cawadaãã.

⁸Maã awara djabarã, jũma wãrãnebemada, ne jũma dadjia bia unubadaãdebemada, jũma jipa ßããdebemada, jũma cadjirua neã ßããdebemada, jũmarãba quĩrĩãbadãdebemada, jũma bia trã ßãã ßããdebemada, ne jũma biããdebemada, ne jũma dadjia bia jarabadaãebema siã crĩcha pananadua. ⁹Mãã jaradiãrã, bãrãba mãneba cawapedãrã, mãneba üripedãrã, unupedãã siã jũma o pananadua. Maãne Äcõrẽã bãrã ume ßãya idjaba bãrãra necai ßãya.

Djabarãba ne diabuedãda carea Pauloba bia ßããda adã

¹⁰Dadjirã Boro Jesucritoãba mãã bio ßãsrĩda ßãã, bãrãba mã crĩcha panãneba wayacusa ne diabuesiãda bãrã. Maãgãrã bãrãba naẽna o quĩrĩã pananamĩna poya oããã basĩã. ¹¹Mãwã jaraã ßãã mããra ne neã ßãã bãrã. Mãã cawasia säwãbrãrã necai ßããda ara mããdjia eroßãã. ¹²Ne neã ßããde idjaba aduba eroßããde säwã ßããda cawa ßãã. Mãã cawasia bariduaãde säwã necai ßããda, jãwũã ßããde idjaba jarra ßããde, aduba eroßããde idjaba ne neã ßããde biãda. ¹³Critoãba jũma poya oya idjia mãã lãããda dia ßãã bãrã. ¹⁴Baribãrã mãã bãrãã bia ßããda aya, mãã bia mããga ßããde carebapedãã bãrã. Wãrãda bãrãba bia osiãda.

¹⁵Djabarã Pilipoãebema, bãrãba cawa panãã bedea bia Critodebemada naãrã ijãsiããde mãã säwãnada. Macedonia druããdeba dewara druãããã jaradiããde wãsiãã djabarã dewara puruãebemarãba mãã ne diabuedããã basĩã. Aßabe bãrãbrãrã mãã ne

†3:19 Ädji cacuaba quĩrĩã ßadrã ädji äcõrẽã. Griego bedeaãde nãwã ßãã ßãã: “Ädji biãrã ädji äcõrẽã.”

‡4:1 Bãrãra mã ßãsrĩdaa. Griego bedeaãde nãwã ßãã ßãã: “Bãrãra mã borobaria.”

diabuesidaa.[¶] ¹⁶ Mā Tesalonica purude
 baside bārāba ɓarima zocārā ne
 diabuesidaa carebađi carea. ¹⁷ Māa
 iwidie ɓaa bārāba ne diabuedamārēā,
 āteɓaɾa quirīā ɓaa bia o paɾa carea
 Ācōrēba bārāra biara carebaida. ¹⁸ Ne
 jūma bārāba djaba Epaprodito ume
 diabuepedadara mā edasia. Mā bēā
 aduba eroɓaa. Maḡaba māra bia
 ɓaya. Bārāba diabuepedadara quera
 tūāpa Ācōrēa diađa quirāca ɓaa. Maḡa
 Ācōrēba bia unu ɓaa. ¹⁹ Wārāda jūma
 bārāba neē paɾada mā Ācōrēba ne
 jūma eroɓaɗebemada Jesucritodeba
 diaya. ²⁰ Mā bēā ewariza dadjirā Zeza

Ācōrēa bia bedeadida paɾaa. Bia ɓaa
 māwā ɓaida.

Pauloba jirūare ɓada

²¹ Jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ume
 ɓea jaradadua mā quirīā ɓada ād-
 jirāra bia duananida. Djabarā mā ume
 paɾa biā quirīā paɾa bārāra bia dua-
 nanida. ²² Jūma Ācōrē ēberārā namabe-
 marāba quirīā paɾa bārāra bia dua-
 nanida. Djabarā Romanebema boro itea
 traja paɾa biara māwā jara paɾa.

²³ Mā quirīā ɓaa dadjirā Boro Je-
 sucritoba idji biadeba bārāra careba
 ɓaida.[§]

[¶]4:15 Hecho 18:5.

[§]4:23 Griego bedeadē ἄρα cartade nañ sida ɓá ɓaa: “Bia ɓaa māwā ɓaida.”

COLOSA

CARTA PAULOBA ƁADA DJABARĀ COLOSA PURUƁEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso Ɓaside naƙ cartada Ɓasia. Carta Pilemoƙ itea dia-bueside naƙ carta sida Romaneba dia-buesica Ɓla. Djabarā Colosade Ɓeaba, Laodiceade Ɓea biɗa leɗamārēa diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wāca basia (2:1). Epaproba naārā beɗea bia Jesucritodebemada jarade wāsia (1:5-7). Djabarā Colosade, Laodiceade, Hierapolide Ɓearāa jaradia Ɓabadjia (4:12-13). Maƙƙarā purura aƁari druade panasidaa.

Epapro Ɓaside ḌCARḌBA crīcha aī Ɓeada epē panesidaa. ḌCARḌBA Ācōrēa bia beɗeadi cāyābara bajānebema nezocarāa bia beɗeabadjidaa. Dewararāba jarabadjidaa aƁalɓa ādji leyda epēibara cadjiruada oéda. Maƙ carea Epaproba Pauloa jarade wāsia. Pauloaba naƙ cartara Ɓasia djabarāba sewara ijarānamārēa idjaba Jesucritora dji dromaara Ɓada cawadamārēa (1:15-23; 2:6-23). Maƙ awara Pauloaba naƙ cartade Ɓasia djabarā carebai carea jaradia Ɓasida (1:24ɗeaba aba 2:5ɗeaa). Maƙare Ɓasia djabarāra sāwā nīɓadida panada (3:1neba aba 4:6ɗeaa). Djabarā itea jīruare Ɓadada 4:7-18ɗe Ɓla.

Naƙ cartade Pauloaba naārā Ɓada

1 Māra Pauloaba. Ācōrēba quīrīana bērā māra Jesucritoba diabueɗaa. Dadjirā djaba Timoteora mā ume Ɓla. ²Māra naƙ cartara Ɓabara Ācōrē eberārā Jesucrito ija Ɓea Colosa puruɗebema itea.

Daiba quīrīa panla dadjirā Zeza Ācōrēba idji biadeba bārāra careba Ɓaida, necai Ɓai sida dia Ɓaida.**

Djabarā carea Pauloaba Ācōrēa iwidiɗa

³Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa iwidiɗadaza daiba bārā carea bia Ɓlaɗa abadaa. ⁴Daiba ūrī panla bārāba Jesucritora ija panla idjaba jūma Ācōrē eberārāra bio quīrīa panla. ⁵⁻⁶Bārāra māwā panla, cawa panl bērā Ācōrēba bārā itea nebiada bajāne waga erobɗa. Maƙƙara bārāba naēna ūrīsidaa wārā beɗea Jesucritodebemada bārāma jūeside. Maƙ beɗeara jūma druaza wari wāa idjaba zau Ɓla bārāma zau Ɓla quīrāca. Bārāba maƙ beɗea naārā ūrīsidade Ācōrēba idji biadeba bārāra wārāda eɗra edaida bio cawasidaa. Maƙ ewarideba ḷtaa maƙ beɗeara bārāma bio zau Ɓla. ⁷Maƙ beɗeara djaba Epaproba bārāra cawabisia. Idjira daiba wārāda quīrīa panla. Dai ume aƁarida o Ɓla. Idjira Crito nezocaa. Bārā carebai carea ne jūmane jipa obaria.†† ⁸Idjia daia jaria bārāra Ācōrē Jaureɗeaba wārāda dji quīrīa panla.

⁹Māwā ūripedadeɗeaba ḷtaa daiba bārā carea ewariza Ācōrēa iwidi panla idjia obi quīrīa Ɓara bārāra jūma cawabimārēa idjaba crīcha cawaada, necawaa sida idji Jaureɗeaba jūma diamārēa. ¹⁰Māwā bārāra poya jipa nīɓadia dadjirā Boroba quīrīa Ɓa quīrāca idjaba ne jūmane idjia bārāra bia unuya. Wārāda bārāba ne jūma bia o panlneba nejō bia zau Ɓla quīrāca duanania idjaba Ācōrēra biara cawa wānia. ¹¹Daiba Ācōrēa iwidi panla idji aƁla waiɓla Ɓaɗeaba bārāra zarea Ɓamārēa. Maƙba bārā bia mīga panlra,

**1:2 *Dadjirā Zeza Ācōrēba.* Griego beɗeade ḌCARḌ cartade Ɓa Ɓla: “Dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biɗa.”

††1:7 *Bārā carebai carea.* Griego beɗeade ḌCARḌ cartade Ɓa Ɓla: “Dai carebai carea.”

bārā bié o panλ sīda bia droađia. ¹²Māwā đasrīda dadjirā Zeza Ācōrēa bia đlada adia. Bārāra jūma idji ēberārā ume bia đasia idjia erobłdebemada bajāne edadamārēā. ¹³Ācōrēba dadjirāra diauru jłwaedabemada ēdra edapeda đasia idji Warra quīrīā đaba pe erobamārēā. ¹⁴Idji Warradeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdra edasia.†† Dadjirāba cadjirua opedadara jūma quīrādoasia.

Critora ne jūma cāyābara dji dromaara đla

- ¹⁵Dadjia ununaca Ācōrēra Jesu-critođeba unubadaa. Idjidra Ācōrē Warra iwina bērā ne jūma Ācōrēba ođa Boroa.
- ¹⁶Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Bajāne đeada, nađ ējūāne đeada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sīda jūma osia.
- Jūma ununaca bororāda, dji dromarāda, dji łđla đea sīda osia. Ācōrēba ne jūmada Critođeba osia idjaba Crito itea osia.
- ¹⁷Ne jūma oi naēna Critoda đasia. Ne jūmada idjideba đea.
- ¹⁸Critora idji ēberārā boroa. Idjideba ādjirāra đea. Idjida ewariza zocai đai carea naārā łrēbasia. Mađ bērā ne jūma cāyābara dji dromaara đla.
- ¹⁹Ācōrēba quīrīasia Critora ara idji quīrāca baida.
- ²⁰Idjaba quīrīasia Critođeba ne jūma bajānebemada, nađ ējūānebema sīda idji ume bia đadamārēā.
- Mađ bērā Crito crude oa erozoađdeba idji ume necai đasia.
- ²¹Cadjirua o panłneba bārāda naēna Ācōrēnebemada jīga đeasia idjaba bié crīcha panłneba Ācōrē ume dji quīrūda đeasia. ²²Baribłra Crito beuđdeba Ācōrēba bārāra idji ume bia đasia idji

quīrāpita cadjirua neé, bié jaradi neé đadamārēā. ²³Mađ bērā Crito bio ijā panłneba zarea đeadiđa panł. Beđea bia Critođebema bārāba ūrīpedadara igaradié panł, ātebłra Ācōrēba diai jaradada jłā pananida panł. Mađ beđea biara jūma nađ ējūāne jaradia panł. Ara mađ beđeada młā biđa jaradia đla.

Pauloba djabarā carebai carea jaradia đada

²⁴Idira młā bārā carebai carea bia mīga đamīna đasrīda đla. Idjaba Crito carea wadibida wetara bia mīgaida đla bērā bia mīga nībaya jūma idji ēberārā carebai carea. ²⁵Ācōrēba młra idji ēberārā nezocada đasia. Mađ bērā idji beđeara jūma daucha bārāa jaradia đla. ²⁶Mađ beđeara drōā naēnabema ewaride Ācōrēba cawabié đasia, baribłra idira idji ēberārāa cawabisia. ²⁷Mađ beđea bia quiru cawabié đadara idjiderā dji judiorāēa biđa cawabisia. Mađ cawabié đadara nałgł: Critora bārā sođe đla. Idjideba cawa panł idji bia quiruđebemada edadiđa.

²⁸Jūma crīcha cawađdeba daiba Critođebemada jūmarāa jaradia panł jipa nībadamārēā. Māwā daiba jūmarāda Critođeba ne jūmane jipa panłda Ācōrēa unubiđia. ²⁹Mađ carea młra łnāūé traja đla Critoba idji łđla waibła dia đłdeba.

2 Młā quīrīā đla bārāba nałda cawađida: młra bio traja đla bārā Colosađebemarāda, djabarā Laodicea puruđebemada, jūma djabarā mł ununaca sīda carebai carea. ²Młā quīrīā đla jūmarāda sođeba zarea đeadiđa, quīrīāneba ābaa bia duananida, idjaba wārā crīcha cawa eropanłneba bia duananida. Māwābłra Ācōrēba naēna cawabié đadara cawađia. Małra

††1:14 *Ēdra edasia*. Griego beđeade λcłra cartade đł đla: “Ēdra edasia idji ođdeba.”

Critoa. ³Idjiabara Ācōrē necawaada, crīcha cawaa sīda poya diaya. Mañ necawaara, crīcha cawaa sīda bio bia panla. ⁴Jūma maḷgara mla jara bla ni abalba sewa jaradia panneba bārāra cūrūgarānamārēā. ⁵Mlra bārā ume blēmīna crīchadeba bārā ume bla. Mla cawa bla bārāra ābaa bia duanla idjaba Critora bio ija panla. Mañ carea bsrida bla.

Zocai bai djiwidi Critodeba eropanla

⁶Bārāba dadjirā Boro Jesucritora ijpēdada bēā idjideba nībadada. ⁷Idjideba zarea pananada bio carra jida panla quīrāca, de baubawa bla quīrāca. Idjira bio ija pananada djabarāba jaradiapedada quīrāca. Mañ awara ewariza Ācōrēā bia blaada adada.

⁸Quīrācuita beadada ni abalba bārāra cūrūgarānamārēā dadji carebaca wārēā crīchadeba. Jūma maḷgara drōā naēnabema crīchaa, nañ ējūānebema crīchaa. Bedea Critodebemaēā. ⁹Critora nañ djarade basimīna wārāda Ācōrē basīa. ¹⁰Bārāra Crito ēberārā bēā idjideba ne jūmada eropanla Ācōrē ume bia beadi carea. Idjidra jūma dadjia ununaca dji droma bea Boroa. ¹¹Bārāra idji ēberārā bēā cacua wēāgopēdada quīrāca panla. Baribara maḷgara jawaba odaēā. Ātebara jara bla bārāra nañ djaraba cadjirua o quīrāā bladebemada ēdrasidada. Maḷga cacua wēāgodara Critobara osia. ¹²Ācōrēba idji bladebeba Critora ārēbabisia. Bārāba Ācōrēra māwā bla bla ijpēdada bēā borocuesidade unubisidada Crito ume jousidada idjaba Ācōrēba bārāra idji ume ārēbabisida.

¹³⁻¹⁴Naēna cadjirua o panneba bārāra beu beasia. Mañne nañ djaraba cadjirua o quīrāā bla epēbadjidaa. [¶]Baribara Ācōrēba bārāra Crito ume zocai basia. Wārāda cadjirua o panla carea dadjirāba Ācōrēā ne diai bara panasidada. Ācōrē leyde bla bla dadjirāra beudida panla. Baribara Crito crude beuside Ācōrēba mañ diai bara pananara jūma jōbisia. Jūma dadjia cadjirua opeadara idjia quīrādoasia. ¹⁵Crito crude beuside Ācōrēba jūma dadjia ununaca dji droma beara poyasia. Māwā poyadara idjia jūmarāa cawabisia.

¹⁶Mañ bēā bārāba cobada carea, dobada carea bida ēberārāba biē jaradibara, ādji beđeara ijarānada. Bārāba ewari droma wagadaca carea, jedeco djiwidi wagadaca carea, ānāūbada ewari wagadaca carea bida ādjirāba biē jaradibara, ijarānada. ¹⁷Jūma maḷgaba Ācōrēba oiđebemada jarijaria unubi basia. Baribara Ācōrēba oi jaradara Critodeba jūma osia.

¹⁸Mañ carea abalba bārāba nebiada bajāne edadaēana adibara, ijarānada. ^{§§}Māwā beđeabadara djārā cāyābara edaara bea quīrāca nībabadamīna dji dromarāda crīchabadaa. Ādjirāba bajānebema nezocarāa bia beđeabadaa. Cāimocara quīrāca unupēdada biara jaradiabadaa. Baribara ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadaa idjaba māwā crīcha panneba djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹Ādjirāra dadjirā Boro Crito ume panlēā. Baribara Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropanla idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi bla quīrāca.

¶2:13-14 Nañ djaraba cadjirua o quīrāā bla epēbadjidaa. Griego beđeade bla bla: “Cacua wēāgoē panneba.”

§§2:18 Bārāba nebiada bajāne edadaēana adibara. Griego beđeade maḷba idjaba jara bla: “Abalba bārāda dji biaēana adibara.”

²⁰Bārāra Crito ume ābaa beusida bēra naļ ējūānebema crīchara ēpēniē panla. Maļda ģcārē cārēā wadibida maļ crīchara ēpē panla naļ ējūānebemarāba ēpēbada quīrāca? ²¹Nāwā jarabadaa: “Jāļģara tārānadia, jari ģara corānadia, jidarānadia.” ²²Jūma maļra naļ ējūānebema crīchaa. Maļ crīcha beara ēpēniē panla jūma dadjia copeđadara, dopeđada sida jōbari bēra. ²³Wārāda maļ crīcha ēpē beara ne cawa beaca beaa. Ādjia jarabadaa ara dadjiduba ne obi panlneba Ācōrēra poya bia ēpēnida, djārā cāyābara edaara nībađida panlada, idjaba ara daduba puadeba bia mīga beađida panlada. Baribara jūma maļģaba dadji cacuaba cadjirua o quīrīā ģara jōbicaa.

Bajānebemada jarlađida panla

3 Bārāra Crito ume ārēbapeđada bēra bajānebemada jarla pananadia. Mama Critora Ācōrē jawa araare chūma. ²Bajānebemada crīcha pananadia. Naļ ējūānebemada crīcharānadia. ³Bārāra Crito ume beupeđada bēra idji ume zocai panla. Maļ zocai ģaidebemada ēberārāba cawađaca. Baribara Critora Ācōrē ume zocai ģa bēra, bārā sida Ācōrē ume zocai panla. ⁴Bārāba Critođeba zocai ģaira eropanla.* Ara idjida waya unubiblađe bārāra idji ume panania. Maļne idji quīrāca quīrāwārēā panania.

Critođeba dadjirā djiwidida panena

⁵Maļ bēra jūma naļ ējūānebema crīcha bārā sođe ģara igarāđadia. Auđua nībarānadia, mīā perada orānadia, bārā cacuaba cadjirua o awua ģara orānadia, crīcha cadjiruara ēpērānadia, idjaba ne awua

bearānadia. Ne awua ģaba Ācōrē cāyābara maļda biara ēpēbari bēra jlwaba ođa ācōrē ēpē ģa quīrāca ģla. ⁶Jūma maļ cadjirua carea Ācōrēba idji ijāē beara cawa oya.† ⁷Bārā sida naēna māwā nībabadjidaa. ⁸Jāļbe bārā sođeba quīrūbadara, quēguea beđeabadara, djārā biē obadara, djārā biē jarabadara, beđa cadjirua jarabada sida jūma igarāđadia.

⁹Djārāa sewa orānadia. Bārāra naēna cadjiruađe pananada ēdrasidaa. Bārāba cadjirua obadapeđadara idu ģasidaa. ¹⁰Wua djiwidi jāblda quīrāca bārāra djiwidida panesidaa. Ācōrēba māwā osia. Maļ awara bārāra biara o wāa idji quīrāca beađamārēā idjaba idjida biara cawađamārēā. ¹¹Ācōrēba māwā ođa bēra idji quīrāpita griegora judio ume abaria. Cacia wēāgo beara cacua wēāgoē bea ume abaria. Drua āibemada, ne adua ģa ēberāda, nezocada, nezocāē sida abaria. Critoda dji biara ģla. Idjira jūmarā sođe ģla.

¹²Ācōrēba bārāra quīrāneba edasia idji itea bia beađamārēā. Maļ bēra djārāra quīrā djuburia beađadia. Ēberā biada beađadia. Bārāra djārā cāyābara biara beada crīcharānadia. Jūmarā ume crīcha biadeba beađadia. Ne jūmane droađadia. ¹³Jūmarā ume droa cawa beađadia. Aģalba biē osira maļ biē ođara quīrādoađadia. Bārāba biē opeđadara dadjirā Boroba quīrādođa quīrāca bārā bida quīrādoađadia. ¹⁴Maļ awara biara jūmarā ume dji quīrīā duananadia. Māwā bārāra jūmarā ume ābaa bia duanania. ¹⁵Bārāra cacua āba ģa quīrāca panl bēra Ācōrēba bārāra trāsia ābaa necai duananamārēā. Critoba necai ģaira bārā sođe dia ģla.‡ Maļba cawabiya cārēda ođida panlada.

***3:4** Bārāba. Griego beđeade ḷCΛΓA cartade ģā ģaa: “Dadjirāba.”

†**3:6** Idji ijāē beara. Griego beđeade ḷCΛΓA cartade maļra neēa.

‡**3:15** Critoba. Griego beđeade ḷCΛΓA cartade ģā ģaa: “Ācōrēba.”

Maľneba ðeadaɗua. Idjaba Ācōrēa bia ðlaɗa aɗaɗua.

¹⁶ Beɗea Critoðebemara bārā soðe erobeadaɗua. Jūma Ācōrē necawaadeba dji jaradiaɗaɗua idjaba dji carebaɗaɗua biara ijāni carea. Ācōrē Beðeade ða trlābida, djabarāba trlābadada, Ācōrē Jaureba trlābi ða sida Ācōrēa trlānada. Soðeba bia jara panľneba trlānada. ¹⁷ Bārā beðeablaðe, ne oblaðe bida jūma oɗadaɗua dadjirā Boro Jesuba quĩrīā ða quĩrāca. Idjideba dadjirā Zeza Ācōrēa bia ðlaɗa aɗaɗua.

Djabarā ādji ēberārā ume sāwā ðeadiɗa panľ

¹⁸ Wērā quima bara ðea, bārā quimaba jara ðara ijā oɗadaɗua. Dadjirā Boro Jesu ume panľ bērā māvā oɗida panľa. ¹⁹ Umaquĩrā quima bara ðea, bārā quimada quĩrīanada. Ādjirā ume quĩrū ðearanada.

²⁰ Warrarā, bārā djibarirā beðeara ne jūmane ijānada. Ācōrēba maľgara bia unu ða. ²¹ Zesarā, bārā warrarāra quĩrūbiranada so ārīranamārēā.

²² Nezocarā, bārā boro naľ ējūānebe-maba obibara jūma ijā oɗadaɗua. Ababe idjia acl ðaðe idji ume bia ðeadi carea orānada. Ātebala Ācōrēra waya panľ bērā biadeba jūma oɗadaɗua. ²³⁻²⁴ Jūma bārāba o panľra zoqueadeba oɗadaɗua dadjirā Boro itea o panľ quĩrāca. Ababe ēberārāba bia ununamārēā orānada. Bārāra dadjirā Boro Crito nezocarā. Bārāba cawa panľa idji itea bia o panľbari idjia bārāa ne diaida. ²⁵ Baribala dji bié o ðara Ācōrēba cawa oya. Ācōrēba jūmarāda aride cawa obaria.

4 Nezoca bororā, bārā nezocarā ume jipa oɗadaɗua. Bārā bida Boroda bajāne eropanľa cawa panľa.

² Ewariza Ācōrēa iwidi pananada. Iwidiblaðe dau ľla ðeadaɗua idjaba bia ðlaɗa aɗaɗua. ³ Dai carea

iwidiɗaɗua Ācōrēba eda wābadara ewabala quĩrāca idu Critoðebema naēna cawabié ðaɗada jaradiabimārēā. Maľ jaradia ða carea mľra preso ða. ⁴ Iwididadaɗua mľa ebuɗa jaradii carea mľa oida ða quĩrāca.

⁵ Crito ijāé ðea tāēna crīcha cawaadeba nĩbadaɗua. Ewariza jarľadaɗua idjidebemada ādjirāa cawabiði carea. ⁶ Beɗea biadeba beðeadaɗua jūmarāba bia ūrīnamārēā. Māvā Critoðebema iwidiðlaðe bārāba cawa ðeadi sāwā panunida panľa.

Pauloba naľ cartade jirūare ðlað

⁷⁻⁸ Mľa quĩrīā ða djaba Tiquicoda bārāmaa diabuebala mľnebemada cawaðamārēā idjaba sobiaðamārēā. Idjia mľ ume ābaa Ācōrē trajura ne jūmane bia o ða. Idjia daiðebemada bārāa jūma cawabiya. ⁹ Jāmabema djaba Onesimoda djaba Tiquico ume diabuebala. Idjia ne jūmane jipa o ða idjaba daiba idjira quĩrīā panľa. Tiquicoba, Onesimo bida bārāa nēbala jūma nama sāwā nūmala.

¹⁰ Djaba Aristarcoda mľ ume ābaa preso ða. Idjia quĩrīā ða bārāra bia duananida. Bernabe djabawarra Marcoba quĩrīā ða bārāra bia duananida. Idjidebemada mľa naēna cartade ðalsia. Idjira bārāmaa wāibala, bia eɗadaɗua. ¹¹ Idjaba djaba Jesu, Justo abadaba quĩrīā ða bārāra bia duananida. Djabarā judiorānebema maľ ūbeabe panľba nama mľ careba jaradia panľa ēberārāba Ācōrēra ādjirā Boroda ðaðamārēā. Maľ djabarāneba mľra sobia ðabaria. ¹² Jesucrito nezoca jāmabema Epaproba quĩrīā ða bārāra bia duananida. Idjia ewariza Ācōrēa iwidi ðabaria bārāra ne jūmane zarea ðeadaðamārēā, bio ijā panamārēā, idjaba jūma Ācōrēba obi quĩrīā ðlaɗa cawaðapeɗa ijā oðamārēā. ¹³ Mľa jaraya: djaba Epaproda wārāda traja

Ɔaa bārāra, jūma djabarā Laodicea puruɔebemara, Hierapoli puruɔebema siɔa carebai carea. ¹⁴Djaba nēārā diabari Lucaba quīrīā Ɔaa bārāra bia duananida. Idjira daiba quīrīā panaa. Djaba Demá biɔa quīrīā Ɔaa bārāra bia duananida.

¹⁵Dadjirā djabarā Laodicea puruɔebemarāa jaradadua m̄la quīrīā Ɔada ādjirāra bia duananida. Dadjirā djabawērā Ninpaa, jūmarā djabarā idji dede ābaa dji jarebadarāa biɔa jaradadua m̄la quīrīā Ɔada ādjirāra bia duananida.

¹⁶Bārāba nāl carta acɔpedadacarea djabarā Laodicea puruɔebemarāa biɔa acɔbiɔadua. Bārā biɔa carta m̄la ādjirāa diabuedara acɔɔadua. ¹⁷Djaba Arquipoa jaradadua: “Dadji Boroba obi Ɔara jūma quīrācuɔita o Ɔadua.”

¹⁸M̄lra Pauloa. Ara m̄ldji jɔwaba Ɔɔɔɔɔ m̄la quīrīā Ɔada bārāra bia duananida. M̄l preso Ɔɔ carea Ācōrēa iwidi pananadua. M̄la quīrīā Ɔaa Ācōrēba idji biɔɔɔba bārāra careba Ɔaɔa.

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BADA DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Paulo naārā Tesalonica puruðaa wānanebemada ðá ðaa Hecho 17:1-10de. Tesalonicadeba Bereadaa wāsia. Mama ðaa Atena puruðaa wāsia. Mama ðaa Timoteora jēda Tesalonicadaa diabuesia. Mañe Paulora Corintoda wāsia. Tesalonicadeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wāsidaa. Djabarā Tesalonicadebemada nēðarpedada bēra Pauloba nabema carta djabarā Tesalonicadebema itea ðasia. Poa 51ne Corintodeba diabuesia.

Mañ nabema cartade Pauloba djabarā carea Ācōrēa bia ðada asia (1:1-10). Mañare quīrānebabisia ādjirā tāēna bia nībadadebemada (2:1-16). Mañare ðasia ādjirāda crīcha ða bēra acde wā quīrā ðada (2:17deba aba 3:5daa). Mañare ðasia Timoteoba ādjirā bia jaradadebemada (3:6-13). Mañare ðasia sāvā djabarāra nībadida panada (4:1-12). Mañare ðasia Crito zeidebemada (4:13deba aba 5:11daa). Pauloba djabarā itea jirūare ðada 5:12-28de ðaa.

Nañ cartade Pauloba naārā ðada

1 Māra Pauloa. Nañ cartara ðararā djabarā Tesalonica puruðebemara itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēna, dadjirā Boro Jesucritoēa. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mā ume panla. Daiba quīrā panla dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida, necai ðai sida bārāra dia pananida.

Djabarāba bia opedada

²Daiba ewariza Ācōrēa iwidiðadade bārā carea bia ðada abadaa. ³Daiba dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita ewariza quīrāneba panla bārāba Ācōrē ijā panneba biada o panada, quīrāneba dji careba panada, idjaba bia mīga panmīna dadjirā Boro Jesucritoeba nebia diamārēa jā panla quenatdaē panada.

⁴Djabarā, Ācōrēba bārāra bio quīrā ðaa. Daiba cawa panla idjia bārāra edasida. ⁵Daiba bedea bia Critodebema bārāra jaradiasidade ara jāwā bedeadaē basia. Āteðar mañ bedeara wārā arada cawa panla bēra Ācōrē Jaure ðada bedeasidaa. Bārāba cawa panla दौरā sāvā bārā tāēna nībasidada bia pananamārēa. ⁶Ara mañ quīrāca bārāba ēpēsidaa. Dadjirā Boro nībada quīrāca ēpēsidaa. Bārāra bio bia mīga panmīna Ācōrē Jaureba ðasrida dia ðadeba bedea Critodebemara ijāsidaa.[†] ⁷Māwā jūma Crito ijā ðea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebemaba bida bārāneba unusidaa sāvā nībadida panada. ⁸Ādjirā awa bārāneba dadjirā Boro bedeara ūrīnaē basia, āteðar druazabemaba cawasidaa bārāba Ācōrēra ijā panada. Mañ bēra ðaiba bārānebemada cārēda jaradi? ⁹Ādjirāðar jara panla sāvā bārāba दौरā bia edasidada, idjaba jawaba oda ācōrē ðeara igarasidada Ācōrē wārāda zocai ða ijāni carea. ¹⁰Ādjirāba jara panla sāvā bārāba Ācōrē Warra Jesu bajāneba zeida jā panada. Ara mañ Jesuda Ācōrēba ārēbabisia. Idjia dadjirāra Ācōrēba cawa ode zeidebemada ēðar edasia.

[†]1:6 Hecho 17:1-10.

Pauloba Tesalonica purude oda

2 Djabarā, bārāba cawa panla dai bārāma panasidade dadji quĩrĩabe pananaé basida. ²Cawa panla bārāmaa wāni naēna Pilipodebemarāba दौरा bié jarasidada idjaba bié osidada.[§] Mañ awara bārāma jũesidade zocārāba quĩrĩanaé basía daiba jaradiadida. Baribara Ācōrēba carebasia idji bedeā biada bārāa ne wayaa neé jaradiadamārēā. ³Daiba crĩcha biāēneba wa sewadeba bārāa jaradiadaé basía. Idjaba bārāra cūrũgadida crĩchadaé basía. ⁴Ātebala Ācōrēba bia ununa bēra दौरा idji bedeā bia Critodebemada jaradiadamārēā. Mañ bēra daiba jaradia panla. Daiba jaradaé panla ēberārāba bia ununamārēā ātebala quĩrĩā panla dadji so aca ĩa Ācōrēba bia unumārēā. ⁵Bārāba cawa panla daiba bedeā bia quirudeba jaradiadaé panasidada. Idjaba parata edaé carea sewadeba jaradiadaé basía. Mañra Ācōrēba cawa ĩa. ⁶⁻⁷Daiba jaradaé panasidaa bārāba, dewararā bida daida bia jaradamārēā. Mañ awara दौरा Critoba diabuedarā bēra iwidiidida panasidaa bārāba ne diadamārēā. Baribara iwidiidaé basía. Ātebala quĩrĩāneba daiba bārāra careba panasidaa dji papaba warra zaquerā wagabari quĩrāca. ⁸Daiba bārāra bio quĩrĩā panla bēra ababe bedeā bia Ācōrēnebemada bārāa jaradiadaé basía, ātebala ne jũmaneba carebaé carea panasidaa. ⁹Djabarā, bārāba cawa panla daiba bedeā bia Ācōrēnebemada bārāa jaradia panasidade āsa diamasi bida ānāũnaé dewara traju sida obadjidada parata edaé carea. Quĩrĩanaé basía bārāba daia ōgo ne dia pananeba bia mĩgaéida.

¹⁰Bārāba cawa panla, Ācōrē bida cawa ĩa दौरा bārā dji Crito ĩjā ĩea tāēna biya, jipa, bié jaradĩ neé nĩbasidada. ¹¹Mañ awara cawa panla zezaba idji warrarā ume obari quĩrāca daiba bādjiza sobiabisidada idjaba jipa nĩbadamārēā jara panasidada. ¹²Daiba jarasidaa bārāra Ācōrēba quĩrĩā ĩa quĩrāca nĩbadamārēā. Idjiba bārāra trāsia pe erobai carea idjaba idji biya quirudebemada erobeadamārēā.

¹³Daiba ewariza bārā carea Ācōrēba bia ĩlada abadaa. Bārāba Ācōrē bedeada daideba ũrisidade ēberā crĩcha quĩrāca ĩjānaé basía. Ātebala mañ bedeāra wārāda Ācōrē bedeada cawapedada bēra ĩjāsidaa. Ara mañ bedeāba bārā dji Crito ĩjā ĩea crĩchara biara o wā. ¹⁴Djabarā, bārāba ĩjā panla carea ara bādji drudebemarāba bié o panasidaa Ācōrē ēberārā judiorā drude māwāna quĩrāca. Mama Jesucrito ĩjā ĩea judiorāra dji ĩjāé ĩeaba bié o panasidaa. ¹⁵Dadjirā Boro Jesura, Ācōrēneba bedeābadarā sida beasidaa. Mañ awara दौरा āyā jaretasidaa. Ādjirāra Ācōrēba bia unucaa. Ādjira jumarā ume dji quĩrūa. ¹⁶Ācōrēba ēdra edamārēā daiba judiorāēa jaradia quĩrĩā panne ādjirāba iduaribidacaa. Māwā cadjiruara waiħlada o panla. Mañ carea Ācōrēba idji quĩrũbideba ādjirāra cawa oya.

Paulo Tesalonicadebema djabarā acade wā quĩrĩā ĩada

¹⁷⁻¹⁸Djabarā, dārāé ĩa दौरा bārā ume pananada āyā wāpedadada. Ara nawena daiba bārāra ununaé panamĩna crĩchadeba bārā ume panla. Daiba wārāda bārā acade wā quĩrĩā panasidaa baribara diauruba mĩā sē ĩasia wārānamārēā. Māra wārāda ĩarima zocārā bārāmaa wāi carea ĩasia. ¹⁹Bārā carea ĩasida panla bēra māwā panla. Mañ

§2:2 Hecho 16:11-40.

awara cawa panla dadjirā Boro Jesu-
crito zebɾɾɾe daiba bārāra jipa panlda
idjía unubidida. Mañe idji quĩrāpita
bārāda dai ɓsɾidaa baya.** 20 Wārāda
bārā carea ɓsɾida panla. Bārāra dai
ɓsɾidaa.

3¹⁻² Daiba waa poya droadaé
bērā crĩchasiɾaa daduba Atena
purude panlamisa djaba Timoteoda
bārāmaa wāida. Ara mañda idjira
diabuesiɾaa Crito biara ijā panlneba
zarea beadamārēā. Ācōrē nezoca
Timoteoba dai ume abari bedea bia
Criteɾebemada jaradiabaria.†† 3 Mañ
awara idjira diabuesiɾaa bārā bia mĩga
panlne jūmawāyā crĩcharānamārēā.
Bārāba cawa panla Crito ijā panl carea
dadjirāra bia mĩgadida panlda. 4 Bārā
ume panasidade daiba jarabadjidaa
ēberārāba dadjirāra bia mĩgabiɾida.
Bārāba cawa panla małgara wārāda
māwāsida. 5 Mañ carea māa waa
poya droaé bēra Timoteora bārāmaa
diabuesia wadi Critora ijā panl cawaya.
Māa crĩchasia āibērā diauruba bārāa
Critora igarabisida. Māwānabara daiba
bārāa Critodebema jaradiapedadara ara
jāwā becasia.

⁶ Baribɾɾɾ Timoteora bārāma
ɓadada daima jūēsia. Bārāba Crito ijā
panlnebemada, bārā quĩrānebema
sida idjia miā biya jarade zesia. Idjia
jarasia bārāba quĩrāneba wadibida
daira quĩrānebabadada idjaba unu
quĩrīā panlda daiba bārā unu quĩrīā
panl quĩrāca. 7 Mañba djabarā, daiba
cawasiɾaa bārāba Jesura wadi ijā
panlda. Mañ bēra daira bia mĩga
panlamīna sobiasidaa. 8 Idibɾɾɾ daira
wārāda so aduá panesiɾaa, cawa panl

bērā bārāba wadibida dadjirā Boro
ijā panlda. 9 Bārā carea daira Ācōrē
quĩrāpita bio ɓsɾida panla. Jācua
ɓsɾida panl bēra Ācōrēa bia ɓada
abadade wadibida mañra carebae ɓla.
10 Āsa, diamasi bida daiba Ācōrēa
iwidibadaa bārā acɾe wāni carea.
Māwā bārāba Critodebema wadi adua
panlra daiba poya jaradiadia jūma
daucha ijānamārēā.

¹¹ Daiba dadjirā Zeza Ācōrēa, dad-
jirā Boro Jesua iwidi panla bārāmaa
wayacusa wābidamārēā. 12 Daiba quĩrīā
panla dadjirā Boroba bārāra careba
ɓaida jūmarā ume biara dji quĩrīā bead-
amārēā daiba bārā bio quĩrīā panl
quĩrāca. 13 Idjaba iwidi panla Critoba
bārāra careba ɓaida soɾeba bio ijā-
namārēā. Māwā dadjirā Boro Jesura
jūma idjiderā ume zebɾɾɾe bārāra dad-
jirā Zeza Ācōrē quĩrāpita biya beadia bié
jaradi neé.

Sāwā nĩbadida panl Ācōrēba bia unumārēā

4 Mañ awara djabarā, daiba bārāa
jaradiasiɾaa sāwā Ācōrē quĩrāpita
nĩbadida panlda idjia bia unumārēā.
Dadjirā Boro Jesudeba daiba bārāa
bedea djuburiadia ara mañ quĩrāca
nĩbadamārēā. Wārāda bārāba māwā o
panla, baribɾɾɾ biara oɾadua.

² Dadjirā Boro Jesudeba daiba jaradia-
pedadada bārāba cawa panla. 3 Ācōrēba
quĩrīā ɓla bārāra idji itea bia bead-
ida. Mañ bēra auɾuada orānadua. 4 Bārā
cacuara jipa cawa erobeadadua Ācōrē
quĩrāpita, ēberārā quĩrāpita bida bia
beadamārēā. 5 Nañ djaraba cadjirua o
awua ɓlra orānadua Ācōrē adua ɓeaba

**2:19 Bārāda dai ɓsɾidaa baya. Griego bedeaɾe nāwā ɓá ɓla: “Bārāda dai borobaria.” Pauloɓa jara ɓasia borobari jā ɓa quĩrāca idjira djabarā carea ɓsɾida ɓaida.

††3:1-2 Ācōrē nezoca. Griego bedeaɾe ḷcɾɾɾ cartade ɓá ɓla “Ācōrē ume trajabari.”

obada quírāca.†† 6 Maḷgḷeḷeba djabarāda bié orānadua idjaba cūrugarānadua. Jūma maḷgara dadjirā Boroba cawa oya daiba bārāa jarapedada quírāca. 7 Ācōrēba dadjirāra edaé basía cadjiruade beadamārēā, ātebḷḷ edasia idji itea bia beadamārēā. 8 Maḷ igara ḷaba ēberāba jaradada igaraé ḷaa, ātebḷḷ Ācōrēba jara ḷada igara ḷaa. Ara maḷ Ācōrēba idji Jaureda bārāa diasia cadjirua neé beadamārēā.

9 Maḷ awara bārāra sāwā djabarā ume dji quírānida panḷda mḷa naḷ cartade ḷcārēā ḷai? Ācōrēbḷḷ bārāa maḷra jaradisia. 10 Bārāba jūma djabarā Macedonia druadebemara māwā quírā panḷa. Baribḷḷ djabarā, daiba bārāa bedeā djuburiadīa biara dji quírā beadamārēā. 11 Idjaba jḷḷadadua jūmarā ume necai duanani carea. Djārā nēbḷḷade ḷearānadua. Bārā jḷwaba trajadadua daiba jarapedada quírāca. 12 Māwābḷḷ bārāba ne eroḷeadiā idjaba Jesu ijāé ḷeaba bārāra bia ununia.

Jesu ume ābaa dji jḷredidebema

13 Djabarā, daiba quírā panḷa bārāba Jesu ijā ḷea jaidapedadadebemada cawadida. Māwā bārāra sopuadāéā Ācōrē ijāé ḷea sopuabada quírāca. Ādjirāra sopuabadaa dji beupeḷadara sāwābḷḷ duanania cawadaé bēā. 14 Baribḷḷ dadjirāba Jesura beu badada ḷrēbasida ijā panḷa. Maḷ bēā cawa panḷa Jesu ijā ḷea jaidapedadara Ācōrēba jūma ḷrēbabida idji ume beadamārēā.†††

15 Maḷ carea dadjirā Boroba jaradara daiba bārāa jarabḷdaa: dadjirā Boro zebḷḷde dadjirā, dji wadi zocai ḷeara dji jaidapedada na idjimaa wānaéā. 16 Ba-

jānaa dadjirā Borora bedeabḷḷḷada jīgua ūrīnia, bajānebema nezoca dji droma sida bedeabḷḷḷada ūrīnia, idjaba Ācōrē cachiru jīgua sida ūrīnia. Maḷne dadjirā Borora bajāneba zeya. Idji ijā ḷea jaidapedadada naārā ḷrēbadiā. 17 Ara maḷda dadjirā, dji zocai ḷeara, ādjirā ume ābaa ḷtaa wānia dadjirā Boro ume jḷrārāne dji ununi carea. Maḷde dadjirā Boro ume ewariza duanania. 18 Maḷ bedeaba bārāra dji sobiabidadua.

Dadjirā Boroba cawa oi ewari

5 Djabarā, mḷa naḷ cartade ḷḷéā sāḷbe dadjirā Borora zeida. 2 Bārāba bio cawa panḷa dadjirā Boroba cawa oi ewarira cawaéne zeida diamasi ne drḷabari zebari quírāca. 3 Ēberārāba nāwā jara panania: “Jūma necai nūmḷa, dauperadīra neéā.” Māwā panḷne cawaéne ādjirā jūma ārī ewarira zeya wērā ḷiogoā ḷa cawaéne puabari quírāca. Maḷne ādjirāra ni ābaḷda ēdrḷadāéā.

4 Baribḷḷ djabarā, bārāra pāimane ḷeāéā. Maḷ bēā dadjirā Boroba cawa ode zebḷḷ ewaride bārāra dauperadāéā ne drḷabari zebḷḷde dauperabada quírāca. 5 Jūma bārāra ḷnaanebemaā, āsabemaā. Dadjirāra diamasibemaéā, pāimanebemaéā. 6 Maḷ bēā dadjirāra cāi beadaéā dewararā cāi ḷea quírāca, ātebḷḷ dau ḷḷaa beadiā, quírācuīta jipa beadiā. 7 Cāi ḷeara diamasi cāi ḷeaa, beu nīmira diamasi beu nīa. 8 Baribḷḷ dadjirāra āsabema bēā quírācuīta jipa beadida panḷa. Critora ijā pananida panḷa, dji quírā beadida panḷa, idjaba Ācōrēba cawa oidebema ēdrḷadīra jḷā pananida panḷa. Māwā ara dadjida cadjiruadebemada jūātrḷ beadiā sordaoba idji jāare ne

††4:5 *Bārā cacua.* Griego bedeade ḷá ḷaa “bārā zoco.” ḷcḷḷḷmaārā maḷ bedeaba jara ḷaa “bārā quīma.”

†††4:14 *Jesu ijā ḷea jaidapedadara Ācōrēba jūma ḷrēbabida idji ume beadamārēā.* Griego bedeade nāwā ḷá ḷaa: “Ācōrēba Jesu ijā ḷea jaidapedadara idji ume eneya.”

zareaba jūātrabari quīrāca, idji boro sīda ne zareaba jūātrabari quīrāca. ⁹ Ācōrēba dadjirāra trlē basía cawa oi carea, ātebala trāsia dadjirā Boro Jesucritođeba ēdrādamārēā. ¹⁰ Idjira dadjirā carea beusia. Maļ bēra dadjirāda zocai beadibala wa beudibala, idji zebalađe idji ume ābaa zocai panania. ¹¹ Maļ carea dji sobiabiđadua. Idjaba dji carebađadua biara ijāni carea bārāba o panā quīrāca.

Pauloba djabarāa jīrūare jaradiada

¹² Maļ awara djabarā, daiba bedea djuburiadia djabarā bārā tāēna Ācōrē traju o panāda bio wayadamārēā. Ādjirāra dadjirā Boro Jesucritođeba bārā bororāa. Bārāra sāwā nībađida panāda jaradiabadaa. ¹³ Ādjidebemada bia crīchadua. Ādjia o panā carea bio quīrānadua. Jūmarā ume bia duananadua.

¹⁴ Djabarā, daiba jaradia bārā tāēna djuburia beara quēānamārēā. Sođe bāsrīdaē beara sobiabiđadua. Sođe ablaē beara carebadadua. Jūmarā ume droadadua. ¹⁵ Īrīnadua! Abalba bārāda biē osira idjida abarica biē orānadua. Ātebala ewariza bādjiza biadra ođadua. Jūmarā ume bia ođadua.

¹⁶ Ne jūmane bāsrīda beadadua. ¹⁷ Ānāunaē Ācōrēa iwīdi pananadua.

¹⁸ Ne jūma carea Ācōrēa bia bāda adadua. Maļdra Ācōrēba quīrā bā, bārāra Jesucrito ijā bea bēra.

¹⁹ Ācōrē Jaureba o bāra idu obi ama bearānadua. ²⁰ Ācōrēneba bedebariba jara bāra igararānadua. ²¹ Jūma maļra quīrācuīta ūrīnadua, maļbe ababe dji wārādra ijānadua. ²² Ni maāri biđa cadjiruara orānadua.

²³ Maļ quīrā bā dadji necai bai diabari Ācōrēba bārāra biara o wāida ne jūmane idji itea bia beadamārēā. Maļ quīrā bā Ācōrēba bārā jaureda, bārā crīchada, bārā cacua sīda jūma wagaida. Māwā dadjirā Boro Jesucrito zebalađe bārāra ni maāri biđa biē jaradi neē beadia. ²⁴ Bārā Trānara bedea aba bā bēra jūma maļgara oya.

Pauloba jīrūare bāda

²⁵ Djabarā, dai carea Ācōrēa iwīdiđadua.

²⁶ Wārā quīrāneba jūma djabarāa nāwā jaradadua: daiba quīrā panā bārāra bia duananida.*

²⁷ Maļ dadjirā Borođeba jaraya: naļ cartara jūma djabarā quīrāpita leđadua.

²⁸ Maļ quīrā bā dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba bāida.

§§5:19 Griego bedeađe maļ versīculoda nāwā bā bāa: “Ācōrē Jaure uruada quīarānadua.”

*5:26 Wārā quīrāneba. Griego bedeađe bā bāa: “Isō bia quīruđeba.”

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BADA DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta Ðadacarea Pauloba ūrísica Ðla djabarāra bia mīga panlada, sewa jaradiabadarāda ādji tāēna zesidada, idjaba Ðlra djabarāra coaida Ðeada. Mañ carea umébema cartara Ðasia. Djabarā carea Ācōrēa bia Ðlada apeda iwidisia ādjia biara ijānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Mañ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara Ðasia Ðlra sewadeba jaradia pananada ijārānamārēā (2:1-12). Mañare Ðasia ādjirāba Ācōrēa iwidi pananida panlada idjaba dji coaida Ðeara trajadida panlada (3:1-15). Idjia djabarā itea jirūare Ðladada 3:16-18de Ðla.

Pauloba nañ cartade naārā Ðlada

1 Māra Pauloa. Nañ cartara Ðlra djabarā Tesalonica puruÐebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēna, dadjirā Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mĀ ume panla. ²Daiba quīrīā panla dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida, necai Ðai sida bārā dia pananida.

Ācōrēba idji bedea ijānaca cawa oiÐebema

³Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia Ðlada abadaa. Daiba māwā obadara bia Ðla. Bārāba ewariza Critora biara ijā panla idjaba biara dji quīrīā panla. ⁴Mañ carea daiba Ācōrē ēberārā duanla bārānebemada Ðsrida nēÐlradada. Jarabadaa ēberārāba bié odi carea ēpē panamīna bārāba Critora wađi ijā panlada idjaba bia mīga panamīna jūma droa panlada. ⁵Mañba

cawabi Ðla Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu Ðla pe eroÐai carea. Mañ carea ara nawena bia mīga panla.

⁶Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mīgabi panla idjia bia mīgabiya. ⁷⁻⁸Barilra bārā, dji bia mīga Ðeara Ðnāūbiya dai Ðnāūbi quīrāca. Mañlra māwāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsrā Ðea ume urua eradl nūmlne bajāneba zēÐlra. Mañne jūma Ācōrē ijāé Ðeada, beÐea bia dadjirā Boro Jesudebema ijānacada cawa oya. ⁹Ādjirāra Ðla uruade ewariza bia mīgabiya. Dadjirā Boro quīrāpitabemada, idji Ðla dromanebema sida Ðlra beÐea. ¹⁰Mañ ewaride idjiderāba idjia bia beÐeada. Ādjirā ume bia oÐa carea jūma idji ijā Ðeaba idjira bio bia ununia. Daiba idjidebema jaradiapedara bārāba ijāpedada bēra bārā sida mañ ēberārānebema.

¹¹Mañ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwidibadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra mañ carea trāsia. Daiba iwidi panla Ācōrēba idji Ðladeba bārāra ne jūmane carebamārēā. Māwā idji ijā panneba bia o quīrīā panla bārāba jūma odi. ¹²Māwāra bārāneba jūmarāba dadjirā Boro Jesucritora bia jaradia idjaba idjideba bārāda bia jaradia. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba careba panl bēra māwā bia jaradia.

Cadjiruadebema ēberā zeida Ðla

2¹⁻²Mañ awara djabarā, daiba bārā beÐea djuburiadia dadjirā Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirā idji ume ābaa dji jaridebemada āi crīcharānamārēā. Ðlra dadjirā Boroba cawa oi ewarira jūesiada aibla, dauperarānada. Bariduaba Ācōrēneba beÐea Ðl quīrāca māwā jaraibla, wa māwā jaradiabla,

wa daiba cartade māvā ɓasidaada aibara, ijārānada. ³Ni maārī bida abala idu cūrūgabirānada. Dadjirā Boroba cawa oi ewari zeī naēna zocārā ēberārāba Ācōrēra igaradia. Maalne cadjiruadebema ēberāda odjaya. Mañ ēberāra Ācōrēba tɓɓa uruade ɓatabueya. ⁴Idjia Ācōrēra idjaba ne jūma ēberārāba ācōrē abada sida quīrīāca baya. Idjida jūma maḷḷa cāyābara dji dromaara ɓaada aya. Mañ bēra Ācōrē de dromane chūmepeda jaraya idjidra Ācōrēda.

⁵Bārāma ɓaside māa ɗmaḷḷara jaraé basica? ɗQuīrānebaadaéca? ⁶Mañ bēra cawa panla cārēba mañ ēberāra idu odjabié ɓada. Baribara idji ewari jūēbadae odjaya. ⁷Nawena cadjiruara mēra o nīnaa, baribara dji iduaribié ɓaba mañ cadjiruadebema ēberāra idu odjabié ɓa. Māvā ɓaya aba Ācōrēba dji iduaribié ɓara āyā edebadaa. ⁸Mañbe-bara cadjiruadebema ēberāra odjaya. Baribara dadjirā Boro Jesu quīrāwārēa dorrodorrea zebadae ara bedebababa mañ ēberāra beaya.

⁹Cadjiruadebema ēberāra diauruba zebiya. Diauru ɓɓaba ne ununacada quīrātanoa ocuaya ēberārāba Ācōrēba māvā o ɓada crīchadamārēa. ¹⁰Ne quīrātanoa cadjirua o ɓadeba ēberārā tɓɓa uruade bia miḡadida panla cūrūgaya. Ādjirāba wārā bededa quīrīānaca bēra Ācōrēba ēdra edaéa. ¹¹Āte-bara idu sewada ijābiya. Māvā ara ādjiduba bio cūrūga beadia. ¹²Mañ ēberārā wārā beada ijāé beaba cadjiruada ɓasridaa obada bēra Ācōrēba bié ɓaya.

Ācōrēba idji ijā bea ēdra edada

¹³Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia ɓada abadaa. Dadjirā Boroba bārāra quīrīā ɓa. Idjia bārāra ēdra edai carea naēnaeda edasia. Bārāba idji wārā beada ijā panla bēra idjaba idji Jaureba bārāra idji itea bia ɓada

bēra ēdra edaya. ¹⁴Daiba beada bia Critodebema jaradia panneba Ācōrēba bārāra trāsia dadjirā Boro Jesucrito bia quirudebemada edadamārēa. ¹⁵Mañ bēra djabarā, zarea beadada. Daiba jaradiapedadara, cartade ɓapedada sida quīrādoarānada.

¹⁶⁻¹⁷Ācōrēba dadjirāra quīrīasia. Idji biadeba sobiabicuasiasa ewariza māvā beadamārēa. Idjaba cawabisia wārāda idjideba nebiada edadida. Daiba quīrīā panla dadjirā Boro Jesucritoba, dadjirā Zeza Ācōrē bida bārāra sobiabiɓida idjaba zarea ɓadida. Māvā bārāba beada panla, o panla sida jūma bia ɓaya.

Djabarāba Ācōrēa iwididamārēa Pauloba jarada

3 Mañ awara djabarā, dai carea Ācōrēa iwididada dadjirā Boro beara druaza isabe jūēmārēa idjaba ēberārāba mañnebemada bia jaradamārēa bārā tāēna māvāna quīrāca. ²Ācōrēa iwididada daira ēberā cadjiruarāba bié o quīrīā pannebemada wagamārēa. Ācōrē ijā quīrīāé beada baraa. ³Baribara dadjirā Borora beada aba ɓa. Idjia bārāra careba ɓaya zarea beadamārēa idjaba cadjiruadebemada waga ɓaya. ⁴Dadjirā Boroɓe cawa panla daiba jaradiapedadara bārāba wārāda o panada idjaba o pananida. ⁵Quīrīā panla dadjirā Boro Ācōrēba cawabida bārāra bio quīrīā ɓada. Idjaba quīrīā panla idjia carebaida Critoba droada quīrāca droadamārēa.

Coa neé trajadida panla

⁶Djabarā, dadjirā Boro Jesucrito trāneba daiba bārāa jaradia djabarā coaida bea ume ābaa ɓearānamārēa. Daiba jaradiapedada quīrāca odaca. ⁷Bārāba cawa panla dai nībapedada quīrāca bārāra nībadida panla. Bārā tāēna panasidade daira bari pananaca

basía. ⁸Daiba bārāneda bari codaé basía, ātebΛΓΛ āsa, diamasi biða ānāūnaé dewara traju síða o panasídaa bārāba daia ōgo ne diarānamārēā. ⁹Wārāda bārāba carebaðamārēā iwididida pananamīna iwididaé basía. ĀtebΛΓΛ दौरa trajasídaa cawabidi carea bārāba abari quírāca odida panΛda. ¹⁰Bārā tāēna panasídae daiba naΛda jarasídaa: dji traja quírīāé bΛra ne cobirānada. ¹¹Daiba ūrī panΛa λcΛΓΛ bārānebemada coaida beada. Ādjirāra trajadacaā ātebΛΓΛ djārā nēbΛrade panabadaa. ¹²Maλ djabarāa daiba dadjirā Boro Jesucritodeba beða djuburiadía necai trajadāmārēā coðira eroðeadaamārēā.

¹³BaribΛΓΛ djabarā, bia o panΛneba sērānada. ¹⁴Daiba naλ cartade jara-

diapedadada abΛba ijāébΛΓΛ, jūmarāa cawabidada bié o bΛda. Idji ume ābaa þearānada peramārēā. ¹⁵BaribΛΓΛ idjira bārā ume dji quírū quírāca eroðearānada, ātebΛΓΛ bārā djaba bēra jaradada jipa omārēā.

Pauloba jīrūare bΛda

¹⁶Daiba quírīā panΛa dadjirā Boro necai þai diabariba idji necai þaira bārāa ewariza ne jūmane dia þaida. Quírīā panΛa dadjirā Borora bārā ume þaida. ¹⁷Māra Pauloa. NaλΓΛ beðeada mλ jΛwaba bΛbΛΓΛ. Jūma mλ cartade nāwā bΛbaria cawabi carea mλabΛΓΛ bΛbΛΓΛda. Nāwā bΛ bΛbaria. ¹⁸Māa quírīā bΛa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba þaida.

1 TIMOTEO

NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BADA

Pauloba nañ cartara Timoteo itea basia. Timoteora Listra purudebema basia. Paulora nañrã mañ purudaa wã-nanebemada bñ bla Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wãmãrẽã edadãdebemada bñ bla Hecho 16:1-3de. ãdjia bedea bia Jesucritodebemada zocãrã puru beade abaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso badada poa 62de edrasica bla. Mañbe jẽda Epeso purudaa wãsia. Timoteoda mama amesia djabarã nẽbarãde beada carebamãrẽã. Mañbe Macedonia druadaa wãsia. Nañ nabema cartara mamalaba diabuesia Timoteoa crĩcha biada diai carea.

Epesode acalaba drõãenabema crĩchada jaradia panasidaa. Baribara Pauloba basia ababe bedea bia Critodebema ijã panneba dadjirãra cadjiruãdebemada edradida (1:1-20). Mañare basia sãwã djabarãba Acõrẽa iwididida panada (2:1-8), djabawẽrãra sãwã beadida panada (2:9-15), idjaba djabarã bororãda sãwã beadida panada (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba basia sewa jaradia beadebemada idjaba sãwã Jesucrito nezocara nĩbaida badebemada. Mañare basia djabarã boroba sãwã djabarãra wagaida bada (5:1neba aba 6:2daa). Jirũare basia Crito ijã baba sewada igarapeda wãrã beheada ijãida bada. Mañ awara basia paratada awua baiẽ bada atẽbara ne biada o baida bla bajãne ne biada erobai carea (6:3-21).

Pauloba nañ cartade nañrã bada

1 Mãra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa. Acõrẽ dadji Edra Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mãra mãwã basidaa. Ara mañ Jesucritodeba dadjira wãrãda bia beadida cawa panla. ²Timoteo, mãna nañ cartara bla itea babara. Mãneba Critora ijãna bẽrã bara wãrãda mã warraca bla. Mãna quĩrã bla dadji Zeza Acõrẽba dadji Boro Jesucrito bida quĩrã djuburia pananida, ãdji biadeba careba pananida, idjaba necai bai sida dia pananida.

ã jaradia beaa idu jaradiabirãdua

³Macedonia druadaa wã naẽna mãna bla bedea djuburiasia Epesode bemãrẽã. Mãwã osia bla quĩrã awara jaradia beaa waa idu jaradiabirãmãrẽã.

⁴ãdjirãa jaradua drõã naẽnabema nẽbarabadara, dadji drõã naẽnabemarã trã zocãrã jaradiabada sida waa jaradiarãnamãrẽã. Mañba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirãra carebaaca Acõrẽba obi bada odamãrẽã. Ababe idji bedea ijã panneba poya odia.

⁵Mãna mãwã jara bla djabarãba crĩcha biadeba, sobiadeba, wãrãda Acõrẽ ijã panneba dji quĩrã duananamãrẽã.

⁶Baribara acalaba mãnebemada ã wãsidaa. Mañbe baridua bedea dadji carebacada epẽsidaa. ⁷ãdjirãra Acõrẽba Moisea diada ley jaradiabadada ba quĩrã panla, baribara bio cawa panla quĩrãca jaradiabadamĩna adua panla cãrẽda jaradia panada.

⁸Dadjirãba cawa panla mañ leyra biada. Baribara ariede jaradiadida panla. ⁹Mañ bẽrã cawadida panla Acõrẽba mañ leyra diaẽ basida dji jipa o bea carea, atẽbara diasia dji ijã odaca carea, calara zarea bea carea, Acõrẽ neẽ bea carea, cadjirua o bea carea, Acõrẽ wayadaca carea, Acõrẽ igarabada

carea, ādji djibarirā beabada carea, mīā beabada carea, ¹⁰daunemabada carea, ara ādji abaricarā ume mīā perada obada carea, djārā nēdobuebada carea, sewaida ſea carea, sewadeba djārā bié jarabada carea, idjaba wārā bedeaba jara ſara odaca carea. ¹¹Bedea bia quiru Ācōrēnebemaba mañ wārā bedeara cawabi ſla. Dadji Ācōrē bia quiruba mañra m̄la diasia jaradia ſamārēā.

Ācōrēba Paulo quirā djuburiada

¹²Dadjirā Boro Jesucritoba m̄la ſlaada diasia idji bedea jaradia ſamārēā. Idjia cawasia m̄la ne jūmada jipa oida. Mañ bērā m̄ra ſlasia idjia quirīā ſlada o ſamārēā. Mañ carea m̄la idjīa bia ſlada aya. ¹³Naēna m̄la idjidebemada bié bedeabadjia idjaba idjiderāda bié oi carea ēpēbadjia. Djārāa bié bedeabadjia. Baribla idjia m̄ra quirā djuburiasia. Idjida wađi ijāé ſada bērā adua ſadeba māwā bié obadjia. ¹⁴Dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba m̄ra bio carebasia idjida ijāmārēā idjaba idji quirīāda erobamārēā.

¹⁵Nañ bedeara wārā ara bērā jūmarāba ijānida panla: Jesucritora nañ ējūānaa zesia cadjirua obadarā ēdra edai carea. Cadjirua obadarānebemada m̄dra dji cadjiruaara ſasia. ¹⁶Baribla Ācōrēba m̄ra quirā djuburiasia. Māwā Jesucritoba m̄, dji cadjiruaara badadeba unubisia idjia jūma bia droa ſlada. Māneba dji wađi ijāé ſeaa cawabisia sāwā ēberā cadjiruara quirā djuburiabarida zocai ſai jōcada erobeadamārēā. ¹⁷Ācōrēda ewariza jūmarā Boroa. Idjira beucaa. Dadjirāba ununacaa. Ababe idjidra ſla.† Idjīabla dadjirāba ewariza bia bedeada panla

idjaba wayadida panla. Bia ſla māwā ſaida.

¹⁸⁻¹⁹Mā warra Timoteo, bla oida ſara m̄la jara ſabla. Ācōrēneba badebema jarapedadara quirānebadua. Māwā Crito ijā ſadeba, crīcha biadeba bla wārā bedeara waga erobaya bia djō ſa quirāca. ſlaſla crīcha bia erobeadada igaradapeđa ādjia Crito ijā panla idu ſasida. ²⁰Mañla ēberārānebemarā aba Himeneo basía. Abara Alejandro basía. Ādjira m̄la diauru jawade ſasia cawadamārēā Ācōrēnebemada waa bié bedeadié panlada.

Sāwā Ācōrēa iwididida panl

2 Nañda biara jaraya: jūma ēberārā carea djabarāba Ācōrēa bedea djuburiadida panla, carebamārēā iwididida panla, idjaba bia ſlada adida panla. ²Jūma nañ ējūānebema bororā carea, zarra ſea carea bida Ācōrēa iwididida panla dadjirāra necai ſeadi carea, aduā ſeadi carea, Ācōrē waya ſeadi carea, idjaba ne jūmane jipa ſeadi carea. ³Māwā iwidididida pananida bia ſla. Ācōrē dadji ēdra Edabariba mañlara bia unu ſla. ⁴Idjia quirīā ſla jūmarāba wārā bedeada cawadapeđa cadjiruadebemada ēdrađida. ⁵Ācōrēa ababla ſla. Idjaba ēberārā Ācōrē ume bia ſlabarida ababla ſla. Mañ ēberāra Jesucrito. ⁶Ara idjida idu beabisia jūma ēberārāda ēdra ſai carea. Ācōrēba ſada ewaride Jesucritoba mañra cawabisia. ⁷Mañ carea m̄ra idji bedea jarabarida ſasia. Māra idjia diabuedada ſlasia wārā bedea idji ijānida panlanebemada judiorēā jaradiade wāmārēā. Mā wārā bedeada jara ſla.‡ Sewada oé ſla.

†1:17 *Ababe idjidra ſla.* Griego bedeade ḷcra cartade ſa ſla: “Ababe idjidra ne cawa ſa Ācōrēa.”

‡2:7 *Mā wārā bedeada jara ſla.* Griego bedeade ḷcra cartade nāwā ſa ſla: “Māra Critode bērā wārā bedeada jara ſla.”

⁸Djabarā ābaa dji jarebɔdaza m̄la quĩrĩā ɓla umaquĩrārāba crĩcha biadeba Ācōrēa iwidiɔɔɔɔ. Mañne quĩrũ beaɔ-
ié panla, caicaya beaɔié panla.[¶] ⁹M̄la quĩrĩā ɓla wērārāra quĩrāipa, aride djiɔɔɔɔ. Ādji buɔara jūmawāyā biya erudié panla. Oroda wa neta nēbla beaɔa jūmawāyā pēũnié panla.[§] ⁸Djio nēbla ɓla sida j̄nié panla. ¹⁰Āte-
bala Ācōrē waya bea bēra wērārāba bia o panneba bio djio panl quĩrāca beaɔɔɔ panla. ¹¹Djabarā ābaa dji jare panne wērārāba chupea ūrĩnida panla idjaba dji bororāda waya beaɔ-
ɔɔ panla. ¹²Ābaa dji jarebɔɔɔɔ m̄la iduaribicaa wērāba jaradia ɓaɔɔ wa umaquĩrāda idji jawaɔɔa eroɓaɔɔ. Āte-
bala wērāba chupea ūrĩ ɓaɔɔ ɓla. ¹³M̄wā ɓaɔɔ ɓla Ācōrēba Adaɔɔa naārā oɔa bēra. M̄wānacarea Evada osia. ¹⁴Mañ awara diauruba Adaɔɔa cūrūgaé basia, ātebala wērāda cūrūga-
sia. Cūrūgaside wērāba cadjiruada osia. ¹⁵Baribala warra to panneba wērārāra ēɔɔɔɔ Critoɔa iḡā pananibala, wārā quĩrĩāda eropanibala, idjaba Ācōrē itea bia pananibala. Jūma maɔɔara quĩrāipa ēpēnida panla.**

Djabarā wagabari s̄wā ɓaɔɔ ɓla

3 Nañ beɔara wārā araa: abaɔɔa djabarā wagabarida ɓa quĩrĩā ɓala, biada o quĩrĩā ɓla.^{††} ²Mañ bēra djabarā wagabarira bié jaradi neé ɓaɔɔ ɓla, quima aba eroɓaɔɔ ɓla,

jūmawāyā ɓaíé ɓla, crĩcha biadeba ɓaɔɔ ɓla, quĩrāipa ɓaɔɔ ɓla, idji dede jūēbɔɔara bia eɔaɔa ɓla, idjaba jaradia cawa ɓaɔɔ ɓla. ³Idjira beu nĩbaíé ɓla. Quĩrũbi jaraya ɓaíé ɓla, ātebala aduá ɓaɔɔ ɓla. Jūmarā ume necai ɓaɔɔ ɓla. Paratada awua ɓaíé ɓla. ⁴Idji dedebemarāra bio waga cawa ɓaɔɔ ɓla, idji warrārāra calala iḡā eroɓaɔɔ ɓla, idjaba ādjirāba idjira wayaɔɔa panla. ⁵Ara idji dedebemarāda waga aduá ɓala, s̄wā Ācōrē ēberārāda bia wagai? ⁶⁻⁷Crito iḡaé bea bida idjidebemada bia crĩchaɔɔ panla. M̄wā ēberārāba idjidebemada bié beɔaɔaéa idjaba diauruba idjira ēberārā quĩrāpita bié ɓléa. Ācōrē beɔa iḡāna djiwidi ɓara djabarā wagabarida ɓaíé ɓla dji dromada crĩcharāmārēa. M̄wā crĩchasira Ācōrēba idjira cawa oya diauru cawa oɔa quĩrāca.

Djabarā carebabari s̄wā ɓaɔɔ ɓla

⁸Ara mañ quĩrāca djabarā carebabada sida jipa nĩbaɔɔa panla ēberārāba wayaɔamārēa.** Ādjirāba sewada o beaɔié panla, beu nĩbaɔié panla, idjaba paratada awua beaɔié panla. ⁹Dadjia iḡā panl beɔa Ācōrēba cawabiɔara crĩcha biadeba bio wagaɔɔa panla. ¹⁰Djabarā carebabada ɓaɔi naēna bio quĩrācuɔa aɔɔɔa panla. Mañbe bié jaradi neé beabala, djabarā carebabada beaɔɔa panla. ¹¹Abari quĩrāca ādji quima sida jipa nĩbaɔɔa

[¶]2:8 Ācōrēa iwidiɔɔɔɔ. Griego beɔeɔe ɓá ɓla: “Jawa ḡtaa waɔɔa.” Mañ ewaride ēberārāba jawa ḡtaa wabaɔɔɔa Ācōrēa iwidiɔɔɔe. Mañ bēra eɔaɔe Ācōrēa iwidiɔɔɔa aɔi cāyābara jarabaɔɔɔa: “Jawa ḡtaa waɔɔa.”

[§]2:9 Neta nēbla bea. Griego beɔeɔe ɓá ɓla “perla.”

**2:15 Mañ versículoba jara ɓara ebuda ɓléa. Ācōrē Beɔa bio cawa beamaarā Pauloba cawabi basia wērārāda dji bororāēmĩna bia beaɔa. Idjia jaraé basia war-
rarāda toɔɔa panla eɔɔɔa carea.

††3:1 Djabarā wagabari. Griego beɔeɔe ɓá ɓla “dji aɔɔbari.” Cāpũrĩā beɔeɔe biara “pastor” jarabaɔa.

**3:8 Djabarā carebada. Griego beɔeɔe ɓá ɓla “nezoca.” Cāpũrĩā beɔeɔe biara “diacono” jarabaɔa.

panla ēberārāba wayadamārēā.^{¶¶} Nēbara o ðeadié panla. Jūmawāyā ðeadié panla ātebala ne jūmane jipa ðeadiida panla.¹² Djabarā carebabariba wērāda aba erobaida ðla. Idji warrarāra, idji dedebemārā sida bio waga cawa ðaida ðla.¹³ Djabarā carebabadaba odida panla jipa odibala, jūmarāba ādjirānebemada bia bedeadia. Māwā ne wayaa neé ādjirāba Jesucrito ijā panlabemada poya bedeadia.

Wārā bedea Ācōrēba cawabida

¹⁴⁻¹⁵ Māra isabe ba acade wā quirīā ðla. Māwāmīna māra dārāisicada. Mañ bērā nañ cartara ba itea ðabala Ācōrē ēberārāra sāvā ābaa ðeadiida panlada cawamārēā. Dadjirāra Ācōrē zocai ða ēberārāra. Idji wārā bedeara quirācuita jaradiabadaa ni abalaba quirā awara jaradiarānamārēā.^{§§}

¹⁶ Wārāda Ācōrēba nañ bedea cawabidara bio bia ðla:

Critora nañ djarade zesia.

Ācōrē Jaureba cawabisia idjira jipa ðada.

Bajānebema nezocarāba idjira unusidaa. Djabarāba idjidebemada judiorāēma jaradiasidaa.

Zocarāba nañ ējūāne idjira ijāsidaa.

Ācōrēba idjira bajā bia quirude wayacusa edasia.

Āi jaradiabadarā

4 Ācōrē Jaureba ebuda jara ðla nañ jirūarebema ewaride ācala Crito ijā pananara igaradapeða jai cūrūgaya ðeada, ādjia jaradiabi panla sida ēpēnida.² Mañ jairāba jaradiabi panla ēberārā dji biaca ðea sewaida ðeaba jaradiabadaa. Cadjirua obadadeba

mañ ēberārā crīchara jūma āri ðeaa.³ Ādjirāba idu quima edabidacaa. Ne jūma codi sida idu cobidacaa. Baribala Ācōrēba jūma diasia idji ijā ðeaba, wārā bedea cawa ðeaba idjia bia ðada adapeda codamārēā.⁴ Ne jūma Ācōrēba ocuadara bia ðla. Mañ bērā Ācōrēba bia ðada asidara ni abal codidebemara igaradié panla.⁵ Mañ codira Ācōrē quirāpita bia ðla Ācōrē bedeaba māwā jara ða bērā idjaba idjia bia ðada abada bērā.

Jesucrito nezoca bia

⁶ Bala jūma mañgada djabarāa jaradia ðaibala, Jesucrito nezoca biada ðaya. Ācōrē wārā bedea dadjia ijā panla ēpē ðadeba ba jaurera ðla wari ðaya bia ne co ða quirāca.

⁷ Drōā naēnabema nēlabada bié ðeara igaradua. Ācōrēba quirīā ða quirāca nībai carea cawa wādua.

⁸ Wārāda nañ cacuara zarea o pananibala, ara dadji cacuada carebadia. Baribala Ācōrē ume nībadi carea cawa wānibala, mañba dadjira ne jūmane carebaya. Idibema ewaride, tēābema ewaride bida carebaya.⁹ Mañ bedeara wārā araa. Jūmarāba mañra ijānida panla.¹⁰ Mañ carea dadjira traja panla idjaba bia mīga panla. Ācōrē zocai ðaba ēdra edamārēā jā panla. Idjia jūmarāda ēdra edabaria. Biara jaraibala, idji ijābdadra ēdra edabaria.

¹¹ Jūma mañgara jaradiadua idjaba ijā odamārēā jaradua.¹² Bala cūdrāmīna ni abala idu igarabirādua. Ātebala bia bedebaladeba, ne o ðadeba, wārā quirāneba, quirāipa ðadeba, idjaba Crito ijā ðadeba djabarāa unubidua sāvā ðeadiida panla.¹³ Jūmarā

¶¶3:11 *Ādji quima.* Griego bedeade ða ðla “wērārā.” Ācala maarā djabarā carebabada quimarāda jara ðla idjaba ācala maarā djabarā carebabada dji wērārāda jara ðla.

§§3:14-15 *Wārā bedeara quirācuita jaradiabadaa.* Griego bedeade nāwā ða ðla: “Dadjirāra wārā bedea de jirūa, de edrebemaa.”

quĩrãpita Ācõrē Bedeara jĩgua ledua, jaradia ðadua, idjaba djabarãra careba ðadua biara ijãnamãrēã aba mĩ jũēbãrãdaa. ¹⁴ Ācõrēba bla omãrēã diadara quĩrãdoarãdua. Djabarã wagabadaba ãdji jawã bã ãrã ðasidãde Ācõrēneba jarasidaa idjia maãra diãbãrãda. ¹⁵ Jũma maãgara quĩrãipa o ðadua jũmarãba cawãdamãrēã bla ewariza biara o wãda. ¹⁶ Ara ðadjidebemada, bla jaradia ðã sida quĩrãcuita ðadua. Jũma maãgara jipa o nĩbadua. Mãwã o ðaibãrã bãrã ēdrãya. Bla jaradia ðã ũrĩ ðea sida ēdrãdia.

Djabarã ume sãwã ðaida ðã

5 Drõãrãra quẽãrãdua, ãtebãrã bã zeza ume bedeabari quĩrãca ãdji ume biadeba bedeadua ijãnamãrēã. Cũdrãrãa bedeadua bã djabarã ume bedeabari quĩrãca. ² Djorarãa bedeadua bã papa ume bedeabari quĩrãca. Awẽrãrãa crĩcha biãdeba bedeadua bã djabawẽrã ume bedeabari quĩrãca.

³ Pẽdra wẽrãrã dji carebadi neẽ ðeara carebadua. ⁴ Baribãrã pẽdra wẽrãba warrãrãda erõbãbãrã, wiuzaquerãda erõbãbãrã, maãgarãba carebadida panãa. Ādjirãba bio cawãdida panãa sãwã ãdji ēberãrãra carebadida panãda. Ādji djibarirãa ne diãdida panãa djibarirãba ãdjirãa dia panana quĩrãca. Maãgara Ācõrē quĩrãpita jipa ðãa. ⁵ Pẽdra wẽrã wãrãda iduba ðãba bio cawa ðãa jũma idjia erõbãida ðãra Ācõrēbãrã diãda. Āsa, diamasi bida Ācõrēa iwidibaria carebamãrēã. ⁶ Baribãrã pẽdra wẽrãba ababe ðasidãda jãrã ðaibãrã, zocai ðãmĩna beudaca ðãa. Maã pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panãa. ⁷ Jũma maãgara djabarãa obidua pẽdra wẽrãrã

careã biẽ jaradiẽ neẽ ðeãdamãrēã. ⁸ Abãlãba ara idji ēberãrãda, idji dedebemãrã sida carebaca baibãrã, Ācõrē bedeara igara ðãa. Idjia Crito ijãẽ ðea cãyãbara biẽara o ðãa.

⁹ Djabarãba baridua pẽdra wẽrã trãda cartãde ðãdiẽ panãa carebadi careã. Ātebãrã nãwã ðeadrã ðãdiã panãa: sesenta poã auðu ðeada, umaquĩrã ababe erõbeãdada. ¹⁰ Ādjia bia opedãda careã trã ðãga ðeãdida panãa. Ādji warrãrãda bia daupẽbadjidãbãrã, ãdji dede zepedãdara bia edãbadjidãbãrã, djabarã jĩrũra sãgabãdjidãbãrã, bia mĩga ðeara carebadjidãbãrã, idjaba ne jũma biãda obãdjidãbãrã, maã pẽdra wẽrã trãra cartãde ðãdida panãa.*

¹¹ Baribãrã pẽdra wẽrã wãdi warrãda ðea trãra cartãde ðãrãnãdua. Ādji cacuaba o quĩrã ðãdeba wayacusa quima edã quĩrãbãdaa. Mãwã ãdjia Crito trãju odi careã wãa quima edãdaẽana apedãdara igarãbãdaa. ¹² Ādjia naãrã ðeãa ðãpedãda quĩrãca ðeãdaca bẽrã ðeãdeãde panẽbaria. ¹³ Maã awãra ãdjirãra deza nĩbabãdaa idjaba coã panẽbãdaa. Coã ðea awãra nẽbãrãda o panẽbãdaa, djãrã nẽbãrãde panẽbãdaa, idjaba ne jarãiẽ ðeãda ðeãa panẽbãdaa. ¹⁴ Maã careã mãa quĩrã ðãa pẽdra wẽrã wãdi warra ðeara quima edãdida, warra toãdida, idjaba ãdji de sida bia wagãdida. Mãwãra ðãdjirã dji quĩrũba poya biẽ ðeãdaẽã. ¹⁵ Mãa maãda jãra ðãa ãcãrã pẽdra wẽrãrãra ãi wãnapedã diauruda epẽ panã bẽrã.

¹⁶ Crito ijã ðã wẽrãba pẽdra wẽrã idji ēberãrã tãẽna ðeãda carebãida ðãa.† Maã pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panãa. Ātebãrã pẽdra wẽrã ēberãrã neẽ ðãdrã carebãdida panãa.

*5:10 *Jĩrũra sãgabãdjidãbãrã.* Maãba jãra ðãa nezoca quĩrãca djabarãra carebadjidãda.

†5:16 *Crito ijã ðã wẽrãba.* Griego ðeãdeãde ãcãrã cartãde ðã ðãa: “Crito ijã ðã wẽrãba wa umaquĩrãba.”

Djabarã wagabadarã ume sãwã odida pana

¹⁷ Djabarã wagabadarãbia bia o pana carea djabarãba cricha biadeba ädjirãda carebadida pana ara jãwã bearãnamãrẽã. Biara Äcõrẽ bedea jaradiabadara, dadji sãwã nibaidebema jaradiabadada sida carebadida pana. ¹⁸ Äcõrẽ Bedeaba nãwã jara ðla: “Bla pacaa ne caradagabi ðlde idji itera jãrãdua.”[‡] Idjaba nãwã jara ðla: “Ne o ðlba paratada edaida ðla idjia o ðlbari.”[¶]

¹⁹ Aðalaba djabarã wagabarida bié jaraibarã, baribarã eberã uméba wa úbeaba abarida jaradaébarã, mañ bedeara ijãrãdua. ²⁰ Baribarã djabarã wagabariba cadjiruada o ðaibarã, jumarã quirãpita quẽãdua waabemarãba wayadamãrẽã. ²¹ Äcõrẽ quirãpita, Crito quirãpita, bajãnebema nezocarã quirãpita bida mña bía jaraya: juma mña jaradara ijã odua. Ni abalare ðarãdua, átebarã jumarã ume quirãpa o ðadua. ²² Quirãcuiteda crichaéne ba jawara ni abal ãrã ðarãdua djabarã wagabarida ðamãrẽã. Bla mãwã oibarã, idjia cadjiruada osira ba sida mañ cadjirua carea bedeade ðaya. Juma cadjiruadebemada ã ðadua.

²³ Barã baridua cacua bié ðabari bẽrã ababe baidoda dorãdua. Átebarã uva ða sida ba ði carea maãrĩ dodua.

²⁴ Äcõrẽba cawa oi naëna ãcarãba cadjirua o panãra dadjia ebuda unubadaa baribarã dewararãba cadjirua o panãra tẽãbe cawadã. ²⁵ Ara mañ quirãca ãcarãba bia o panãra dadjia ebuda unubadaa, idjaba ãcarãba bia o panãra ebuda ununacamãna mẽrã ðeã.

Nezocarã sãwã beadida pana

6 Crito ijã pana nezocarãba ädji borora waya beadida pana. Mãwãra dewararãba Äcõrẽda, dadjia jaradia pana sida bié jaradaéa. ² Ädjirã boroba Critoda ijã ðabarã, crichadié pana djaba bẽrã wayadaéda. Átebarã idji itea biara trajadida pana. Ädji trajudeba Crito ijã ðlba parata edabari bẽrã quiriãneba idji itea trajadida pana. Mañgara jaradia ðadua. Idjaba mãwã odamãrẽã ädjirãa jaradua.

Parata awua ðea

³⁻⁴ Aðalaba quirã awara jaradia ðaibarã, dadjirã Boro Jesucritoba jipa jaradiadada ã ðlãda aibarã, idjaba dadji jipa nibaidebema sida quirã awara jaradia ðaibarã, juma cawa ðlãda cricha ðamãna wãrãda adua ðla. Sobié ðldeba ijara bedea ðebaria. Baridua bedea carea caicaya ðebaria. Mañgãdeba zebaria djãrãba eroðl carea bié baida, djãrã ume quirũbi jawã baida, djãrã écarraare bié bedea baida, idjaba djãrã ume bié cricha baida. ⁵ Mañ eberã cricha ãrĩ ðeara, wãrã bedea adua ðea sida baridua ijara bedebadaa. Ädjirãba crichabadaa Äcõrẽ ijã ðldeba parata edadida.[§] ⁶ Wãrãda Äcõrẽ ijã ðldeba nebia waibarãda eropana. Baribarã ara dadjia nañ ëjũãne eropãlba necai beadida pana. ⁷ Tosidade dadjirãba nañ ëjũãnaa ni cãrẽ sida enenaé basã. Beubadade ni cãrẽ sida ededaéa. ⁸ Mañ bẽrã codida eropãlbarã, cacuaed jãnida eropãlbarã, ara mañba necai beadida pana. ⁹ Baribarã parata bara ða quirã ðeaba ne juma awua panãneba cadjiruade ðebadaa. Mañne ne sirié ðea awua panãneba, dadji ãrãda

[‡]5:18 Deuteronomio 25:4.

[¶]5:18 Luca 10:7.

[§]6:5 Griego bedeade ãcarã cartade nañ sida ðl ðla: “Mañgarã ume abaa ðarãdua.”

þea awua pananeba biða cadjiruade panebadaa animarã jãcaraba jidaða quĩrãca. Maãne ãdjirãra bio ãrĩnapeda bio bié þeabaria. ¹⁰Ne jũma cadjiruara parata awua þaðeba zebaria. Ara maã awua pananeba ãcãraba Crito ijã pananara igarasidaa. Mãwã ãdjira bio biẽara panesidaa.

Pauloba Timoteoa obida

¹¹Baribãrã bla Critora ijã þã bẽrã jũma maãgãdebemada ãi nĩbadua.** Jipa nĩbadua. ãcõrẽra epẽdua. Sodeba wãrãda Critora ijã þadua. Jũmarãda quĩrĩã þadua. Jũma droadua. Jũmarã ume aduã þadua. ¹²Ne jũmane Critora ijã þadua bia djõ þã quĩrãca. Mãwã bara ewariza ãcõrẽ ume zocai þaya. Bla Crito ijã þada zocãrã duana quĩrãpita jaraside ãcõrẽba bara trãsia maã zocai þaira eroþamãrẽã. ¹³⁻¹⁴Jũma zocai þeara ãcõrẽneba zocai panã. Ara maã ãcõrẽ quĩrãpita mãa bededa jaraya bla ijã o þamãrẽã. Jesucrito quĩrãpita biða abari bededa jaraya idjia wãrã bededa Poncio Pilato quĩrãpita jarada quĩrãca. Mãa naãgãda jaraya: mãa jaradia þara quĩrãipa ijã o þadua bié jaradi neé aba dadjirã Boro Jesucrito zebãrãdaa. ¹⁵ãcõrẽba þada ewaride idjira unubiya. ãcõrẽ biya quiruda jũmarã Boroa. Idjira jũma bororã cãyãbara dji dro- maara þã idjãba jũma dji droma þea Boroa. ¹⁶Ababe idjida beucãa. Idji þama dor- roorroa nũmã bẽrã ni abãda caita poya wãnaéã.

Idjira ni abãlba ununaé panã idjãba poya ununacãa.

Mãa quĩrĩã þãa ewariza jũmarãba idjia bia bedea pananida idjãba jũmarãda poya eroþaida.

Bia þãa mãwã þaida.

Parata bara þeaba sãwã odida panã

¹⁷Naã ejuãne parata bara þearãa jaradua dji dromarãda crĩcharãnamãrẽã. ãdjia ne eropanãra dãrã droaca bẽrã jaradua maãneba bia þeãdida crĩcharã- namãrẽã. Biara ãcõrẽdrã crĩchãdida panãda.†† Idjiabãrã dadjirãa ne jũ- mada aduba dia þãa necai þeãdamãrẽã. ¹⁸Dji ne bara þeaa jaradua jũmarã ume bia odamãrẽã. Idjãba jaradua ãdjia eropanãnebemada sobiãdeba dewararãa diaði carea þeãdida panãda. ¹⁹Mãwã bia o pananeba ne waga wãbãrã quĩrãca o panãa nocoarebema ewaride bia þeãði carea. Maãne ãdjia wãrã zocai þaira eroþeãdia.

Pauloba naã cartade jĩrũare þãda

²⁰Timoteo, jũma ãcõrẽba jaradara bio wagadua. ãcõrẽ quĩrãpita bié þea nẽbãrãþadara igaradua. Idjãba jũma crĩcha ãcõrẽ bedea ume quĩrã awara þeara igaradua. ãcãraba maã crĩcha þeara necawaãda abadaa. Baribãrã necawaéã. ²¹ãcãraba maã necawaara eropanãana abadaa. Maã carea ãdjia Crito ijã pananara igarasidaa. Mãa quĩrĩã þãa ãcõrẽba idji biãdeba bara careba þaida.‡‡

**6:11 Critora ijã bla. Griego bedede "ãcõrẽ eberã" þã þãa.

††6:17 ãcõrẽ. Griego bedede ãcãrã cartade þã þãa "ãcõrẽ zocai þã."

‡‡6:21 Barã. Griego bedede ãcãrã cartade þã þãa "bãrãra."

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BADA

Pauloba umébema carta Timoteo itea baside wayacusa preso basia. Poa 67de basica bla. Idji preso badebemada edrleda cricha bla bera na cartara basia Timoteoba idji isabe acade zemaree (4:6-13; 4:21).

Pauloba naara basia Timoteo carea Acorea bia bada abarida (1:1-7). Malare basia Timoteora peraié bada Jesucrito carea ni idji preso bla carea (1:8-18). Malare basia Jesucrito ija badeba zarea bamaree idjaba ne jumane Acore itea bia bamaree (2:1-26). Malare basia jruarebema ewaride minijchiada zeimina Timoteoba Acore beedeada jipa jaradia bada bada (3:1neba aba 4:5daa). Malare basia idji cawa obdabebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemaree (4:6-22).

Dji cricha dromada nalga: "Acore beedeara jaradia bada. Eberara uiri quira panane, uri quiraé panane bida jaradia carea bada." (2 Timoteo 4:2).

Pauloba na cartade naara bada

1 Mlra Pauloa. Acorea quiraana bera mlra Jesucritoba diabueda. Idjia mlra diabuesia Acorea diai jarda zocai baidebemada jarade wamaree. Mal zocai baira Jesucritodeba bla. ²Timoteo, na cartara bla itea badarala. Mla bara bio quira bla ml warra quira. Quira bla dadji Zeza Acorea, dadji Boro Jesucrito bida bara quira djuburia pananida, adji badeba careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Acorea bia bada ada

³Asa, diamasi bida mlra Acorea iwidibarde bla carea bia bada abaria. Acorea bara bla cricha biadeba obaria ml droa naenabemaraba opedada quira. ⁴Ml wabara carea bara jiasia. Mal crichabarde acade wa quira babaria bio basrida bai carea. ⁵Mla quiraneba babaria bla Critora warada ija bada bla papadjora Loidaba, bla papa Eunice bida bla naena ija panana quira. Mla cawa bla bla bida abari quira Critora ija bada. ⁶Ml jawara bla lra baside Acorea bla diasia idji itea ne omaree. Mal carea mlra jaraya: Acorea diaara biara epé odu. ⁷Acorea dadjia ne waya bai soda diae basia, atebara dadji sode diasia juma poya odamaree, quiraada erobeamaree, idjaba dadji cacuara jipa eroba cawadamaree.

⁸Mal bera dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea peraradua. Mlra Jesucrito carea preso lamina peraradua. Atebade bia Jesucritodebema jardiabarde Acore badeba bla sida bia migai carea bada. ⁹Acorea dadjirara edra edasia idjaba trasia idji itea bia beadamaree. Dadjia bia o pan carea mawa oe basia, atebara idji biadeba oida cricha bada bera mawa osia. Warada na eju ba naena Acorea idji biadeba crichasia Jesucritodeba dadjirara carebaida. ¹⁰Malbe Jesucrito dadji Edra Edabari zeside unubisia sawa idji biadeba carebarida. Dadji beuida badara Jesucritoba jobipeda ewariza zocai bada diasia. Bedea bia idjidebemaba mlra ebuda cawabi bla.

¹¹Acorea mlra basia mal beeda bia jarabarida bamaree, Jesucritoba diabuedada bamaree, idjaba judioraea jara-

diabarida ðamārēã. ¶¹² Mañ carea m̄ra bia m̄ga ðla. Baribara peraé ðla. M̄la cawa ðla caida ijã ðda. Idjaba cawa ðla m̄la idji jawade wagamārēã ðadada idjia poya wagaida aba idjia cawa oi ewaridaa. §§

¹³ M̄la jipa jaradia ðada quĩrãca jaradia ðadua. Jesucrito ijã ðdeba, quĩriãneba nĩbadua. ¹⁴ Ācōrē Jaure dadji soðe ðaba wārã beðea Ācōrēba b̄la di-ðara bio waga ðadua.

¹⁵ B̄la cawa ðla berara jūma djabarã Asia druadebemaba m̄ra igarasidada. Djaba Pigeloba, Hermogene bida m̄wã osidaa. ¹⁶ Baribara m̄la quĩrã ðla dadji Boroba djaba Onesiporo ēberārã quĩrã djuburia ðaida. Idjia m̄ra ðarima zocãrã carebasia. M̄ra carenaba j̄ ðam̄ina m̄ carea quĩrã peraé basia. ¹⁷ Ātebala Roma puruðe jũeðeðe m̄ra quĩrãcuita jara nĩne unusia. ¹⁸ M̄la quĩrã ðla dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quĩrã djuburiaida. B̄la cawa ðla Onesiporoba Epesode bio carebasida.

Sãwã Jesucrito beðea jaradiaida ða

2 M̄ warra, Jesucrito biadeba zarea ðadua. ² M̄la zocãrã ēberārã quĩrãpita jaradia ðadada b̄la ũrsia. Ara mañ jaradia ðadara b̄la biða djabarã jipa ðea jaradia ðadua ãdjirãba abari quĩrãca dewararã jaradiadamārēã.

³ B̄la Jesucrito sordao bia b̄rã m̄ quĩrãca bia m̄gai carea ðadua. ⁴ Sordaoba ne baridua ocaa, ãtebala idji boroba quĩrã ðadra obaria bia unumārēã. ⁵ Idjaba dji jemenebarida idji jemeneida ða quĩrãca jemenebala, idjia poyabala sida idjia edaida ðadara edaéa. ⁶ Ējũã o ðara bia m̄gabarã. Mañ b̄rã idjiabala néu zauðeðebemada naãrã edaida ðla. ⁷ M̄la jara ðara bio

crĩchadua. Dadji Boro Jesuba b̄la jūma mañgara cawabiya.

⁸ Jesucritoðebemada quĩrãnebadua. Idjira Davideba zedaa. Idjira beu ðadada Ācōrēba ĩrēbabisia. Mañ beðea bia idjiðebemada m̄la jaradia ðla. ⁹ Mañ carea m̄ra bia m̄ga ðla. M̄la ēberã cadjirua quĩrãca carenaba j̄ eropana. Baribala Ācōrē beðeara j̄ eropana. ¹⁰ Mañ carea m̄la jūma droa ðla Ācōrēba edada ēberārã carebai carea. M̄wã Ācōrēba ãdjirã sida Jesucritoðeba ēdra edaya ewariza idji bia quiruðebemada erobeadamārēã.

¹¹ Nañ beðeara wārã araa:

Dadjirãda Crito ume beusidabala, idji ume zocai panania.

¹² Dadjirã bia m̄ga panada droaðibala, idji ume dji bororãda beaðia.

Dadjirãba Critoda adua panana aðibala, idjia biða dadjirãra adua ðada aya.

¹³ Dadjirãda idji ume jipa nĩbaðeðbala, idjida jipa ðabaria ara idjia jaradara o ama ðaca b̄rã.

Ācōrē nezoca sãwã ðaida ða

¹⁴ Jūma mañgara djabarã quĩrãnebabi ðadua. Dadjirã Boro quĩrãpita jaradua ãdjirãra baridua beðea carea caicaya beaði panada. Mañ caicayaba biada diacaa, ãtebala dji ũri ðea crĩchara ĩrĩbaria. ¹⁵ Ācōrē wārã beðeara jipa jaradia ðda unubi ðadua. Ne obari bia quĩrãca quĩrãcuita o ðadua Ācōrēba b̄la quĩrã pera neé bia unumārēã. ¹⁶ Ācōrē quĩrãpita bié ðea n̄balaðadara igaradua. Mañ ēp̄ ðea Ācōrēnebemada tamlara wãbadaa. ¹⁷ Ādjia jaradia panaba ēberārã ĩrĩ wãbaria aidaba pea co wãbari quĩrãca. M̄wã jaradiabadarã tãena

¶**1:11** *Judiorãã*. Griego beðeade alara cartade mañra neãa.

§§**1:12** *Idji jawade wagamārēã ðadada*. Alaramaarã mañ beðeaba jara ðla: “Idjia m̄ jawade ðadada.”

Himeneoda, Pileto sida panla. ¹⁸ Ādjira wārā bedeadebemada āi wāsidaa. Ādjia jaradiabadaa ēberārā jaidapedadara ārēbacuasidada. Maāgādeba ācāraba Crito ijā panara ādjia āribadaa. ¹⁹ Baribara Ācōrē ēberārāba Critora bio ijā panla de jirūba dera zarea erobabari quirāca. Ācōrēba idjiderāda cawabi carea nāwā jarasia: “Dadjirā Boroba jūma idjiderāra cawa bla.” Idjaba jarasia: “Dadjirā Boro ijā panlana a beaba jūma cadjiruara igaradida panla.”

²⁰ De waiblaade ababe oro odada, parata oda sida beaēa, ātebala bacuru odada, egoro cada sida beaa. Ācārara dji biara bea bēra baridua ewari carea beaēa, baribara waabemara baridua ewari carea beaa. ²¹ Dadjirā sida ara maā quirāca panla. Dadjirāba cadjiruara igaradibala, dadjirā Boro itea dji biara beada panania. Māwā dadjirāneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarāba cadjirua awua pannebemada āi badua. Jipa oida epē badua. Jesura ijā badua. Jūmarāda quirā badua. Jūmarā ume necai badua. Dadjirā Boro Ācōrēa iwidibadarā ume so jipa bađeba jūma maāgāra epē badua. ²³ Ēberārāba crīcha sirié bea beadea panlne eđa bedearādua. Bla cawa bla maāgādeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirā Boro nezocara ijara baié bla, ātebala jūmarā ume aduá baida bla. Jaradia cawa baida bla. Jūmarā ume droa baida bla. ²⁵ Idjia jaradia bla quirānaca ēberārāba beadea biadeba Ācōrē bedeara cawabida bla. Māwāra Ācōrēba ādjirāra carebaiscada idjimaā jēda zedapeda wārā beadea cawadamārēa. ²⁶ Quirāipa crīchasicara

ādjirāra diauruba jida eroḅaḅebemada ēdrlādia. Ara nawena diauruba jida pe eroḅa idjia quirā bla oḅamārēa.

Jirūarebema ewaride ēberārā sāwā beadi

3 Bla naāgāda cawa baida bla. Jirūarebema ewaride minijīchiada zeya. ² Ēberārāba ne jūmada ādji itea quirānaca, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crīchadia, djārāda bié jaradia, ādji djibarirā bedeara ijānaca baya, ādji carebabara ēberāa bia blaḅa adaca baya, idjaba Ācōrēra wayadaca baya. ³ Ādjirāba djārāda quirānaca baya, quirā djuburiadaca baya, nēbara oya beadia, cadjirua odira poya igaradaca baya, jawachia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quirāca eropanara cūrūga bađeba bié odia. Bio crīchadaēne ne bariduada o beadia. Jūmarā cāyābara ne cawaara beada adia. Ācōrē cāyābara baśridada biara quirā beadia. ⁵ Ācōrē ijā beaca beadia baribara iduaribidaēa Ācōrēba idji baḅaḅeba ādjira jipa baḅmārēa. Maāgāra ume ābaa baḅādua.

⁶ Māwā beara djārā deza wābadaa wērā crīcha neé bea, cadjiruaba bira beada cūrūgadi carea. Maāgā wērārāba ne jūma cadjirua o quirā bađeba bariduada iḅabadaa. ⁷ Ādjirāra ewariza ne cawa wānaa, baribara wārā bedeara poya cawadaca. ⁸ Janéba, Jambre bida Moise beadea igarapedada quirāca āi jaradia bea bida wārā bedeara igarabadaa.* Ādji crīchara cadjiruaba jūma āri beaa. Wārā bedeara cawadaca. ⁹ Baribara ādjia o panara bia odjaēa. Jūmarāba ādjira crīcha neé beada ebuda cawadia Moise

*3:8 Exodo 7:10-12. Janéra, Jambre sida Egiptodebema ne cawa bea basía.

ewaride Jané, Jambre māvāpedada quírāca.[†]

Pauloba Timoteoa obida

¹⁰⁻¹¹ Baribara blaabara jūma māa jardia bara bio cawa bla. Mā nībada, māa o quírāa bada, māa Crito ijā bada, māa jūmarā ume droa bada, māa quírāa erobada, mē bié odi carea ēpēbada jūma droa bada, māa bia mīga ba sida bla cawa bla. Antioquidae, Iconione, Listrade bida mā bié odi carea ēpēpedadada bla bio cawa bla.[‡] Māra bio bia mīgasia. Baribara dadji Boroba jūma maḷgadebemada ēdra basia. ¹²Wārāda jūma Jesucrito ijā bea Ācōrē quírāpita bia nīnada ēberārāba bié odi carea ēpēnia. ¹³Baribara ēberā cadjiruarāba, djārā cūrūgabada bida wetara cadjiruara o wānia. Djārāra cūrūga beadia idjaba de wararāba ādjira cūrūgada.

¹⁴Baribara bla cawadara wārā arada cawa ba bēra māra epē wādua. Bla cawa bla bla jaradiapedadaba jipa jardiadada. ¹⁵Caibe eda Ācōrē Bedeara cawasia. Maḷ bedeaba bla cawabi bayaba Critoda ijāsira Ācōrēba ēdra edaida. ¹⁶Ācōrēbara jūma Idji Bedeara babisia. Jūma maḷgara bia bla jardiadi carea, cadjirua o beara quēai carea, ai o beara jipa o cawabi carea, idjaba sāwā quírāpa nībadida cawabi carea. ¹⁷Māvā Ācōrē ēberārāba ne jūma biada o cawadapeda poya o panania.

4 Jesucritora zeya jūmarā Boroda bai carea. Maḷne ēberārā zocai beara, beupedada sida cawa oya. Maḷ bēra Jesucrito quírāpita, Ācōrē quírāpita bida māa naḷ bedeada jaraya bla

omārēa. ²Ācōrē bedeara jaradia bada. Ēberārāba ūrī quírāa panane, ūrī quírāa panane bida jaradiadi carea bada. Ai o beara jipa o cawabidua. Cadjirua o beara quēadua. Idjaba djabarā carebadua biara ijānamārēa. Jūma droa badeba, quírācuita jaradia badeba māwā odu. ³Ewari aba ēberārāba wārā bedeara ūrī quírāa panania. Ātebara ādjia quírāa panada epēnia. Maḷ bēra jaradiabadada zocārā jara dia ādjia ūrī quírāa panara jaradiadamārēa. ⁴Ādjirāba wārā bedeara ūrī beadia, maḷne naḷ dudabemaba nēbarabadada epēnia. ⁵Baribara bara ne jūmane quírāpa bada. Bia mīga bade droa bada. Bedea bia Critodebemada jaradia bada. Jūma bla Ācōrē itea oida bara jipa o bada.

⁶Dārāēne māra beadia.[¶] Mā beu ewarira caita bla. ⁷Māa Ācōrē itea oida badara jūma osia. Jūma jipa osia bia djōna quírāca. Māa Critora igarāe bla. ⁸Māa jipa o ba carea dadji Boroba mā itea nepeda waga erobaa. Idjia jipa cawa obari bēra maḷ nepera māa diaya idjia cawa obara. Baribara ababe māa diaēa, atebara jūma idji zei ewari unu quírāa beara diaya.

Timoteo zemārēa Pauloba jarada

⁹Isabe mā acade zedua. ¹⁰Djaba Crescentera Galacia druadaa wā bla. Titora Dalmacia druadaa wā bla. Maḷ awara djaba Demāba naḷ ējūnebemada biara quírāna bēra māra igarapeda Tesalonica puradaa wāsia. ¹¹Ababe djaba Lucada mā ume bla. Ba zebara djaba Marcoda jara wapeda enedua.[§]

[†]3:9 Exodo 8:16-19. Janéba, Jambre bida jūma poya odaé basía Moiseba Ācōrēneba oda quírāca. Māvā jūmarāba cawasidaa ādjira sewaida beada.

[‡]3:10-11 Hecho 13:44deba aba 14:21naa.

[¶]4:6 *Dārāēne māra beadia.* Griego bedeade nāwā bā bla: “Māra uya ba Ācōrēba wea diabada quírāca bla.” Maḷ bedeadeba Pauloba cawabi basia dārāēne ēberārāba idjira Crito carea beadia.

[§]4:11 *Marco.* Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40.

Mãa Ācōrē itea o ðara idjia carebaida ðaa. ¹²Djaba Tiquicora mãa Epesodaa wābisia. ¹³Ba zebarda ðe mãa jisua carea j̄lbarida enedua. Mãda Troa purude, djaba Carpo dede ðesia. Idjaba mã carta ðeara enedua. Mãa biara quĩrĩã ðaa mã carta animarã ede ðá ðeada.

¹⁴Jiorroðeba ne obari Alejandroba mã bié oda carea dadjirã Boroba cawa oya.

¹⁵Idji ume quĩrãcuita ðadua. Dadjia jaradia panãnebemada idjia bio bié jara ðaa.

¹⁶Ara mãdji carea dji dromarã quĩrãpita bedeaside ni aßalda mãare bedeadaé basía. Ātebarga jũmarãba mãra igarasidaa. Mãa quĩrĩããã ãdjira mã carea Ācōrē quĩrãpita bedeade ðeadaida. ¹⁷Baribarga dadji Borora mã ume ðesia. Idji aßalda mã diasia idji bedea jaramãrẽã. Mãwã jũma judiorãé arima duanãba ũrĩsidaa. Mãne dadjirã Boroba mãra imama iteðebemada

ẽdra edasia. ¹⁸Maã awara dadjirã Boroba jũma mã bié obadadebemada ẽdra edaya. Idjia mãra waga edeya idji ẽberãra bajãne bia pe eroßamaa. Ewariza idjia bio bia bedeadaida panãa. Bia ðaa mãwã ðaida.

Pauloba jĩrũare ðada

¹⁹Djaba Aquilaa, Priscaa biða jaradua mãa quĩrĩã ðada ãdjira bia pananida. Ara mã quĩrãca djaba Onesiporo ẽberãra jaradua. ²⁰Djaba Erastora Corinto purude ðesia. Djaba Tropimora cacua bié ðeða bẽrã idjira Mileto purude amesia. ²¹Cue jara bai naẽna isabe zedua. Djabarã Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, jũma djabarã biða quĩrĩã panãa ðara bia ðaida.

²²Mãa quĩrĩã ðaa dadjirã Boro Jesucritora ba ume ðaida idjaba Ācōrẽba idji biðeba bãrãra careba ðaida. Bia ðaa mãwã ðaida.**

**4:22 *Bia ðaa mãwã ðaida.* Griego bedeade ãcra cartade mãra neãa.

TITO

CARTA PAULOBA TITO ITEA ƁAƁA

Pauloba naļ cartada Tito itea Ɓasia. Maļ Titoba Paulodeba Jesucritora ijāsia (1:4). Mamałba ļtaa Paulo ume nībabadja. Paulo naārā Jerusalelnaa djabarā bororā ume bedeade wāsīde Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de biđa jara Ɓaa Titoba djabarā Corintodebemarāa jaradia Ɓabadjida. 2 Timoteo 4:10de jara Ɓaa Titora Dalmacia druadaa wāsīda.

Romane preso Ɓađa ēdradacarea Pauloba wayacusa puruza djabarā acłde wāsīa. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsīdaa (1:5). Ācłrłba ijāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia Ɓamārēā. Māwānacarea Pauloba naļ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli puruđaa wāmārēā (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarāa jaradia Ɓamārēā. Poa 63de Pauloba naļ cartara Corintodeba diabuesica Ɓaa. Djaba Zenaba, Apolo biđa Titomaa edesīdaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia Ɓađa apeđa Ɓasia djabarā wagabadarāda sāwā beađīda panłda (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia Ɓea carea quīrācuitaīda Ɓada (1:10-16). Maļare Ɓasia drōārāda, djararāda, cūdrarāda, nezocarā sīda sāwā beađīda panłda (2:1-10). Maļare Ɓasia Ācōrēba ādjirā ēdrł edada bērā jīpa nībađīda panłda (2:11deba aba 3:10đaa). Jīrūare Ɓasia Titora zemārēā (3:12-15).

Dji crīcha dromada 2:15de Ɓł Ɓaa: “Jūma maļgara jaradia Ɓadua.

Carebadua djabarāba maļ bedeara ijā ođamārēā. Āī o Ɓeara quēādua, Ācōrēba Ɓara Ɓađa bērā māwā omārēā. Djabarāa Ɓara idu igarabirādua.”

Pauloba naļ cartade naārā Ɓada

1 Młra Pauloa, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. Młra diabuesia Ācōrēba edadarāba idjida ijānamārēā idjaba wārā bedea cawadapeda Ācōrēba quīrā Ɓł quīrāca Ɓeadamārēā. ² Ādjirāba ewarīza Ācōrē ume zocai panani carea jļā panłaa. Naļ ējūā oi naēna Ācōrē sewa ocaba maļ zocai Ɓaira diaīda jarasia. ³ Maļbe idjīa Ɓađa ewarīde młā jaradia Ɓađeba idjī bedea Critodebemada ebuđa cawabisia. Maļ bedeara Ācōrē dadjī Ēdrł Edabarība młā jaradiabisia.

⁴ Tito, młā naļ cartara Ɓł itea ƁłƁarłaa. Dadjīa abari quīrāca Critora ijā panł bērā Ɓara wārāda mł warra quīrāca Ɓaa. Młā quīrā Ɓaa dadjī Zeza Ācōrēba, dadjī Boro Jesucrito biđa ādjī biadeba Ɓara careba pananīda, necai Ɓai sīda dia pananīda.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵ Młā Ɓara Creta morro dromane amesia ota o Ɓeđara jūma omārēā. Młā jarada quīrāca djabarā wagabadada puruza Ɓłcuadua.^{††} ⁶ Djabarā wagabarīra bié jaradi neé Ɓaīda Ɓaa. Quīma aba erobāīda Ɓaa. Idjī warrarāba Critora ijā beađīda panłaa idjaba jīpa nībađīda panłaa. Māwāra ēberārāba jaradaēa cadjīrua o panłda wa cłwara zarea panłda. ⁷ Djabarā wagabarība Ācōrē trajura obari bērā bié jaradi neé Ɓaīda Ɓaa. Idjīra cawaara Ɓł quīrāca Ɓaīé Ɓaa, caīcaya Ɓaīé Ɓaa, beu nībaīé Ɓaa, jłwaīchia Ɓaīé Ɓaa idjaba parata awua Ɓaīé Ɓaa. ⁸ Ātebłrł idjī dede

^{††}1:5 *Djabarā wagabada.* Griego bedeade Ɓł Ɓaa “drōārā.” Cāpūrīā bedeade maļba jara Ɓaa “pastores” o “ancianos.”

jūēbɔdara jūma bia edaida ɓɓa, ne jūma biada o quĩrĩa ɓaida ɓɓa, crĩcha biadeba ɓaida ɓɓa, jipa ɓaida ɓɓa, Ācōrē itea ɓaida ɓɓa, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓɓa. ⁹Wārā bedea idjía jaradiapedadara bio ijā ɓaida ɓɓa. Māwā idjia wārā bedea jipa jaradia ɓadeba ēberārara poya carebaya biara ijānamārēā, idjaba wārā bedea bié tabɓada abadarāa poya cawabiya āi crĩcha panɓda.

¹⁰Māla māwā jara ɓɓa wārā bedea quĩrĩanacada, dadji carebaca bedea jaradiabadada, djārā cūrūgabada sida bara bērā. Dadji umaquĩrā cacua wēāgodida panɓana abadara māɓ ēberārānebema. ¹¹Ādjia jaradiáié beada jaradia panɓneba deza ēberārā crĩchara jūma ārĩbadaa. Aɓabe parata carea jaradiabadaa. Maɓgɓrāa idu jaradiabirĩdua.

¹²Cretadebema drōā naēnabema dji dromaba nāwā jarasia: “Cretadebemarāra sewaida ɓeaa, animarā cadraa quĩrāca ɓeaa, ne coya ɓeaa, djuburia ɓeaa.”^{††} ¹³⁻¹⁴Maɓba jaradara wārāa. Maɓ carea māɓ ēberārāra quēā ɓadua wārā bedeada ijānamārēā, judiorāba drōā naēna nēɓɓɓɓadara igaradamārēā, idjaba wārā bedea ijānacaba jaradia panɓda ijārānamārēā.

¹⁵Ācōrē quĩrāpita bia ɓeamaarā ne jūmada Ācōrē quĩrāpita bia ɓɓa. Baribɓɓa Ācōrē ijāé ɓeamaarā ni cārē sida bia ɓɓéa. Ādji crĩchara, ādji so sida cadjiruaba jūma ārĩ ɓeaa. ¹⁶Ādjia jarabadaa Ācōrēra cawa panɓda, baribɓɓa ādjia o panɓneba unubibadaa idjira igara panɓda. Ādjirāra cɓwɓɓa zarea ɓeaa idjaba ne bia odi carea ɓeadaaca. Ādjia obadara Ācōrēba quĩrĩācaa.

Pauloba Titoa jaradiabiɓa

2 Baribɓɓa ɓɓabɓɓa wārā bedeara jipa jaradia ɓaida ɓɓa. ²Drōārāa

jaradiadua ādji cacuara jipa erobadamārēā, quĩrāipa ɓadamārēā, crĩcha biadeba nĩɓadamārēā, Critora bio ijā ɓadamārēā, wārā quĩrĩaneba ɓadamārēā, idjaba jūma droadamārēā. ³Idjaba djararāa jaradiadua Ācōrē quĩrāpita jipa ɓadamārēā, nēɓɓa orānamārēā idjaba beu nĩɓarānamārēā. Āteɓɓɓa ne jūma biada jaradiadida panɓa. ⁴⁻⁵Ādjirāba awērārāa jaradiadida panɓa ādji quimara, ādji warrarā sida quĩrĩanamārēā, crĩcha biadeba jipa nĩɓadamārēā, wērā biada ɓadamārēā, ādji dera bia wagadamārēā, sobia ɓadamārēā, idjaba ādji quimaba jara ɓɓara ijā oɓdamārēā. Māwāra ni aɓaɓa Ācōrē bedeara bié jaradaéa.

⁶Cūdrarāa jaradiadua crĩcha biadeba jipa nĩɓadamārēā. ⁷Jūma bia o ɓadeba jūmarāa unubi ɓadua sāwā nĩɓadida panɓda. Crĩcha biadeba jipa jaradia ɓadua. ⁸Wārā bedeada jaradia ɓadua ni aɓaɓa ɓara bié jararānamārēā. Māwā jaradia ɓaibɓɓa, ɓa ume dji quĩrūra peradia. Ādjia ni maārĩ bida dadjirāra poya bié jaradaéa.

⁹Nezocarāa jaradiadua ādji boroba jara ɓɓara jūma ijā oɓdamārēā. Ne jūmada bia oɓida panɓa ādji boroba bia unumārēā. Ādji boroba jarabɓɓɓa daucha panunié panɓa. ¹⁰Ādji borodeda draadié panɓa, āteɓɓɓa unubidida panɓa ādjia ne jūmada jipa o panɓda. Māwāra ēberārāba cawadia Ācōrē dadji Ēdra Edabari bedeara bio bia ɓɓada.

¹¹Ācōrēba jūmarāa unubisia idji biadeba ēberārāra ēdra edabarida. ¹²Maɓgaba dadjirāa cawabi ɓɓa ne jūma cadjiruara, naɓ ējūānebemarāba quĩrĩabada sida igaradida panɓda. Idjaba cawabi ɓɓa dadjirā naɓ ējūāne panɓne crĩcha biadeba jipa nĩɓadida panɓda Ācōrēba quĩrĩā

^{††}1:12 Drōā naēnabema dji droma. Griego bedeade ɓɓa ɓɓa “Ācōrēneba bedebari.”

ƆΛ quĩrāca. ¹³Dadjirā bia panani ewari jļā panamisa māwā pananida panla. Maļ ewaride dadjirā Ēdrl Edabari Jesucritora zeya. Maļne idji quĩrāwārēara ununia. Idjira dadjirā Ācōrē dji dromaa. ¹⁴Dadjirā carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jūma cadjiruadebemada ēdrl edai carea. Dadjirā ara idji itea bia Ɔasia idji puruda Ɔeadamārēā idjaba ne jūma biada o quĩrā pananamārēā.

¹⁵Jūma maļgara jaradia Ɔadua. Carebadua djabarāba maļ bedeara ijā odamārēā. Āi o Ɔeara quēādua, Ācōrēba bara Ɔada bērā māwā omārēā. Djabarāa bara idu igarabirādua.

Ācōrēba idji biadeba dadjirā ēdrl edada

3 Djabarāa quĩrānebabidua naļ ējūānebema bororā jawaeda pananamārēā. Ādjia jarabadara ijā odida panla idjaba ne jūma biada odi carea Ɔeādida panla. ²Djabarāa jaradua: ni abaldebemada bié bedeadie panla, caicaya Ɔeadie panla, ātebdlā sobia Ɔeādida panla, jūmarā ume aduā Ɔeādida panla.

³Wārāda naēna dadjirā biā crīcha biada neé panasidaa, Ācōrēra ijānaé panasidaa, āi crīcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua Ɔeara, Ɔasrida o quĩrā Ɔea sida nezoca quĩrāca jūma obadjidaa. Baridua cadjiruade nibabadjidaa, djārāba eroƆl carea sođe bié panebadjidaa, djārāba dadjirāra quĩrāmadjidaa, idjaba dadjirāba djārāda quĩrāmadjidaa. ⁴Baribdlā dadjirā Ēdrl Edabari Ācōrēba idji biada, idji quĩrā sida jūmarāa cawabisia. ⁵Maļba dadjirāra ēdrl edasia. Dadjia bia opedada carea ēdrl edaé basia, ātebdlā idji quĩrā djuburiaēba ēdrl edasia. Dadjirā cadjiruara saglasia djiwidī toda quĩrāca Ɔeadamārēā idjaba

Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai Ɔai djiwidida diasia. ⁶Dadji Ēdrl Edabari Jesucritoēba Ācōrēba idji Jaurera dadjirāa wāgaé diasia. ⁷Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu Ɔl bērā ewariza idji ume zocai panania. Maļda jļā panla.

⁸Maļ bedeara wārā araa. Mļa quĩrā Ɔla bla maļgara bio jaradia Ɔaida Ācōrē ijā Ɔeaba ne jūma biada o wānamārēā. Maļ bedeara bio bia Ɔla. Jūmarāda carebabaria. ⁹Baribdlā baridua bedea sirié Ɔl carea caicayarādua. Ācōrēba Moisea diada ley carea biā caicayarādua. Idjaba dadji drōā naēnabemarā trā jaradiabadara igaradua. Jūma maļgara bié Ɔl bērā carebacaa.

¹⁰Abałba djabarāda ijarabibdlā, idjira quēādua waa māwā orāmārēā. Idjia ijāēbdlā, wayacusa quēādua. Maļne wadibida ijāēbdlā, idji ume Ɔarādua.

¹¹Bla bio cawa Ɔla maļ ēberāba wārā bedeara igarapeā bié o Ɔada. Cadjirua o Ɔadeba unubi Ɔla ara idjida Ācōrē quĩrāpita bedeade Ɔada.

Naļ cartade Pauloba jĩrũare Ɔada

¹²Mļa djaba Artemada wa djaba Tiquicoda bamaa wābiya. Jāma jūēnacarea isabe Nicopoli puruāda mļ acāde zedua. Mļa za uru cue jara mama Ɔaida crīcha Ɔla. ¹³Ēberāare bedebari Zenada, Apolo sida bamałba wābdade ne jūmaneba carebadua bia wānamārēā. ¹⁴Dadjirā dji Crito ijā Ɔeaba biada o cawa wānida panla ne neé quēdea carebadi carea. Māwāra ara dadji quĩrābe Ɔeadaēa.

¹⁵Jūma mļ ume duanba quĩrā panla bara bia Ɔaida. Dai quĩrā panl Crito ijā Ɔeaa jaradua daiba quĩrā panada ādjirāra bia duananida. Mļa quĩrā Ɔla Ācōrēba idji biadeba jūma bārāra careba Ɔaida.

PILEMOŌ

CARTA PAULOBA PILEMOŌ ITEA ƁAƁA

Pauloba naļ cartada Pilemoļ itea Ɓasia. Poa 60are Romane preso Ɓaside Ɓasia. Carta djabarā Colosadebema itea diabueside naļ carta sida diabuesica Ɓa (Colosa 4:11).

Maļ Pilemoļra Colosade Ɓabadjia idjaba ne bara Ɓasia. Pauloðeba Jesucritoda ijāsia (v. 19). Djabarāda idji dede dji jarebadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada erobasia. Baribara maļ Onesimora ne draasica Ɓa bēra mīrū wāsia (vv. 18-19). Paulo preso Ɓamaa wāpeda careba Ɓesia.

Onesimoba Crito ijānacarea Pauloba naļ cartara Ɓasia. Critoðeba djabarā bēra Pauloba Pilemoļa beðea djuburiasia Onesimora wayacusa bia edamārēā (vv. 10-12, 15-20). Pauloba Ɓasia Onesimoba draðara idjiabara jēda diaida.

Naļ carta Ɓaside Pauloba ēdraida crīcha Ɓasia. Ara ēdrapeða Pilemoļmaa wāida crīcha Ɓasia (v. 22).

Pauloba naļ cartade naārā Ɓaða

1 Māra Paulo. Jesucrito carea preso Ɓa. Dadji djaba Timoteoda nama Ɓa. Djaba Pilemoļ, daiba bara quīrīa paņa. Ɓa dai quīrāca Ācōrē trajura o Ɓa bēra mā naļ cartara Ɓa itea Ɓabara. ² Idjaba Ɓabara jūma djabarā Ɓa dede ābaa dji jarebadarā itea, dadji djabawērā Apia itea, dadji djaba Arquipo itea biða. Arquipoba Ācōrē beðeara dai careba jaradiabaria. ³ Mā quīrīa Ɓa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biða ādji biðeba bārāra careba

pananida idjaba necai Ɓai sida bārā dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba beðea djuburiada

⁴ Mā Ācōrēa iwidiabara Ɓa carea bia Ɓaða abaria. ⁵ Mā ūrīsia Ɓa dadjirā Boro Jesura bio ijā Ɓa idjaba jūma Ācōrē ēberārā quīrīa Ɓa. ⁶ Mā Ācōrēa iwidi Ɓa Crito ijā bea ume bara bio bia Ɓamārēā. ⁷ Māwā jūma ne bia dadjia Jesucritoðeba eropanða Ɓa bio cawaya. ⁷ Djaba, Ɓa Ācōrē ēberārā quīrīaneba sobiabida bēra mā sida sobiabisia idjaba bio Ɓasridabisia.

⁸ Maļ carea Ɓa iwidiya mā jarabara quīrāca omārēā. Critoðeba mā obida Ɓamīna obiēa. ⁹ Ātebara mā beðea djuburiaya quīrīaneba māwā omārēā. Māra drōā Paulo. Jesucrito carea preso Ɓa. ¹⁰ Ɓa nezoca Onesimo carea mā beðea djuburiaya. Idjira mā warra quīrāca Ɓa. Mā nama preso Ɓa idjia māneba Critora ijāna bēra mā warra quīrāca Ɓesia. ¹¹ Naēna Ɓa nezoca dji bi-aé basía, baribara idira nezoca biada Ɓesia. Māwā idjia Ɓa itea bia trajaya idjaba māra bia carebaya.

¹² Idjira Ɓamaa jēda diabuebara. Mā idjira bio quīrīa Ɓa. Mā quīrā djuburia idjira bia edadua mā edabara quīrāca. ¹³ Beðea bia Critoðebema carea mā preso Ɓa idjira mā ume eroða quīrīa Ɓasia jūma Ɓa mā carea jāmaļa poya oé Ɓaða omārēā. ¹⁴ Baribara Ɓa bia Ɓaða aéne māwā o quīrīaé basía. Mā quīrā djuburia iwidi Ɓara Ɓa ogo obiēa ātebara quīrīa Ɓa Ɓabara māwā o quīrīa baida.

¹⁵ Dārāé Ɓa Ɓa nezoca Onesimora Ɓa ume Ɓaðada mīrū wānada. Āibērā māwāsia idji jēda wābara Ɓa ewariza

⁷1:6 Crito ijā bea ume bara bio bia Ɓamārēā. Āraamaarā maļba jara Ɓa: “Crito ijā Ɓaðeba bara idji ēberārā ume bio bia Ɓamārēā.”

⁸1:12 Griego beðeade maļ versīcūlora ebuða Ɓaéa.

erobamãrẽã. ¹⁶ Baribara idjira nezoca quĩrãca erobaié ðaa, átebala nezoca cãyãbara biara erobaida ðaa. Critodeba ba djaba bẽã quĩrãneba erobaida ðaa. Mãa idjira bio quĩrã ðaa, baribara mãã cãyãbara ðaa idjira biara quĩrãida ðaa, ba nezoca bẽã idjaba dadjirã Borodeba ba djaba bẽã.

¹⁷ Bamaarã dadjia ãcõrẽ itea abarida o panabala, Onesimora bia edadua mã edabala quĩrãca. ¹⁸ Idjia bariduadeba bada bié osibala wa bala jẽda diai bara ðabala, mãã iwidiua. ¹⁹ Ara mã jawaba nãwã ðabala: idjia jẽda diaida ðara mãã di-aya. Quĩrãnebadua mãneba Crito ijãna bẽã ðaa mãã diai bara ðada. ²⁰ Djaba, dadji Boro carea mã quĩrã djuburia iwidi ðara odua. Dadjira Critodeba djabarã bẽã mã sora ðasridabidua.

²¹ Mãa mãwã ðabala cawa ða bẽã ðaa mã bedeara ijãida. Cawa ðaa mãã jara ða cãyãbara ðaa biara oida. ²² Mãã awara mãã crĩcha ðaa bãrãba ãcõrẽa iwidi panneba mãã edrãida. Mãwã mãã bãrãmaa poya wãya. Mãã bẽã mãã cãã sida waga erobadua.

Pauloba naã cartade jĩrũare ðada

²³ Djaba Eaproda Jesucrito carea mã ume preso ðaa. Idjia quĩrã ðaa ðara bia ðaida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demãba, Luca bida quĩrã panla ðara bia ðaida. ãdjirãba mã ume ãcõrẽ trajura o panla.

²⁵ Mãã quĩrã ðaa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ðaida.*

* 1:25 *Bãrãra*. Griego bedede ðã ðaa “bãrã jaurera.”

HEBREO

CARTA HEBREORÃ ITEA

Nañ cartada hebreorã itea ðada basía. Cawadaé panla caiba ðasida. Ἀναγῆμα Bernabea, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebemaba wa dewaraba ðasida. Naëna zocãrãba crícha panasídaa Pauloba ðadada. Ababe cawa panla Hebreo carta ðadara judio basida. (Judiorã hebreo bedeade bedeabada bêrã hebreorã abadaa.) Nañ carta ðadaba, dji carta edadarã biã Timoteora unubadjídaa (13:23). Mañ awara djabarã Italia druadebemarã ume dji bia basía (13:24-25). Poa 70 bai naëna ðasia.

Nañ cartara djabarã judiorã bia mīga ðea itea ðasia Jesucrito igararãnamãrẽã. Jesucrito ijã panl carea ãdjia erobeara Ἀναγῆμα jãrisídaa (10:32-34). Jūma nañ cartade dji ðadaba jara ðla Critora dji dromaara ðada.

Critora bajãnebema nezocarã cãyãbara biara ðla (1:1neba aba 2:18daa). Critora Moise cãyãbara biara ðla (3:1neba aba 4:13daa). Critora dadjirã Sacerdote dji Dromaara ðla (4:14deba aba 7:28daa). Critoba cadjirua carea oðara sacerdoterãba obada cãyãbara biara ðla (8:1neba aba 10:39daa).

Jirũare dji carta ðadaba jara ðla Ἄκορẽba dadjirã bia unumãrẽã idjida ijãnida panlada (11:1neba aba 13:25daa). Dji crícha dromara 12:1ne ðla: “Mañ ëberãrã zocãrãba unubisídaa Ἄκορẽra wãrãda ijãsídaa. Mañda cawa panl bêrã dadjirã biã ara mañ

quĩrãca ijã pananida panla. Dadjirãa idu ijãbicara, cadjiruaba dadjirã barã edabari sída ayã ðadapeða jūma droa pananeba nocodaa wãnadra dadjirã jũenida panlamaa.”

Ἄκορẽ Warrara dji dromaara ðla

1 Naënaeda Ἄκορẽba dadji drõã naë nabemarãa ðarima zocãrã quĩrãtanoaneba bedeabadjia. Idjideba bedeabadarãneba mãwã osia. ²Baribara nañ jirũarebema ewaride idji Warradeba dadjirãa bedeasia. Idji Warradeba Ἄκορẽba ne jūmada osia idjaba idjida ðasia ne jūma erobamãrẽã. ³Idji Warraba Ἄκορẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroadã unubibaria. Idjiabara Ἄκορẽra sãwã ðada cawabibaria. Idji bedeã ðla ðadaba ne jūma oðara ara mãwã ðla. Idjia dadjirã cadjiruara sagapeða Ἄκορẽ dji droma ðla jawa araare bajãne chũmesia.

⁴Ἄκορẽba idjira bajãnebema nezocarã cãyãbara dji dromaara ðasia. Ἄκορẽba idjira trã ðasia “mã Warra,” mãlne ãdjirãra trã ðasia “mã nezocarã.” Mãwã Ἄκορẽba idji trã ðadara ãdjirã trã ðada cãyãbara biara ðla. ⁵Ἄκορẽba ni abal bajãnebema nezocaa nãwã jaraé basía: Barã mã Warraa. Idi barã mã Warraada abara.†

Idjaba ãdjidebemada nãwã jaraé basía:

Mãra idji zeza baya, idjaba idjira mã warra baya.‡

⁶Ἄκορẽba idji Warra iwina nañ ëjũãnaa diabuebarãde nãwã jarasia:

Jūma Ἄκορẽ bajãnebema nezocarãba idjã bia bedeãdida panla.

⁷Bajãnebema nezocarãnebemada Ἄκορẽba nãwã jarasia:

†1:5 Salmo 2:7. Idi barã mã Warraada abara. Griego bedeade ðl ðla: “Idi mã ðada unusia” wa “Idi mãra ðl zeza basía.”

‡1:5 2 Samuel 7:14.

Bajānebema nezocarāda osia nāūrā
quīrāca beadamārēā.[¶]

Ādjirāra osia tabl urua quīrāca bea-
-amārēā.[§]

⁸ Baribara idji Warradebemada Ācōrēba
nāwā jarasia:

Ācōrē, bara ewariza jūmarā boroda
baya. Ba purura jipa pe erobaya.

⁹ Bla biadra quīrāsia. Cadjiruara
quīrāmasia.

Mañ carea Ācōrē, ba Ācōrēba jūma ba
ume panl cāyābara badra dji dro-
maara bāsia. Māwā bara bio bā-
ridabisia.**

¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:

Jūmarā Boro, naārēda bla nañ ējūāda,
bajā sida osia.

¹¹ Jūma maḡara jōya baribara bara ara
māwā baya. Jūma maḡara dji sore
baya wua dji sore babari quīrāca.

¹² Wua sore ērāpeda djiwidi jlbara
quīrāca bla jūma maḡara āyā
bāpeda djiwidida oya.

Baribara bara ara badji bāda baya. Bāra
beuca.††

¹³ Ācōrēba ni abal bajānebema nezocaa
jaraé basía:

Mā jawa araare chūmedua aba ba
dji quīrūra mā jūma ba jawaeda
babarāda.‡‡

¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda
Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba
ādjirāra diabuebaria dji ēdrādirā
carebadamārēā.

Quīrācuīta beadua Crito igarada amaaba

2 Mañ bēra āi wāna amaaba dadjirāba
wārā bedea ūrīpedadara quīrācuīta
biara ēpēnida panla. ² Ācōrēba naēna
obi bāda bedeara bajānebema nezoc-
arāneba diasia. Mañ bedeara ēberārāba
jūma ijā odida panasidaa. Jūma ijā oé
beara, igara bea sida Ācōrēba aride cawa
obadjia. ³⁻⁴ Ara mañ quīrāca Ācōrēba
ēdra edaidebema bedeadā dadjirāba
igaradibara, ¿Ācōrēba cawa oidebe-
mada sāwā ēdradi? Mañ bedea bio bia
bara dadjirā Boro Jesuba naārā jaradia-
sia. Mañ ūrīpedadaba dadjirā jarasidaa
maḡara wārāda. Mañ awara Ācōrēba ne
ununaca waiāda quīrātanoa obisia. Id-
jia quīrā bāda quīrāca idji Jaureba obi
bara idjiderāza diasia. Jūma maḡādeba
cawabisia mañ bedeara wārāda. Mañda
dadjirāba igaradibara, ¿sāwā ēdradi?

Jesucrito dadji quīrāca bāda

⁵ Ējūā djiwidi zeida ba daiba jara
panara Ācōrēba bajānebema nezocarā
jawaeda balé basía. ⁶ Ātebara Ācōrē
Bedeade nāwā bā bāa:

Mā Ācōrē, ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā
dairāma crīchabari?

Ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāda
wagabari?

⁷ Bāa दौरā bajānebema nezocarā
cāyābara edāara bāsia.

Māwāmīna दौरā nañ ējūāne bia bāsia id-
jaba dji dromarāda bāsia.¶¶

¶1:7 Griego bedeadē “nāūrā” idjaba “jaure” abari bedēaa. Mañ carea ḡcra traduccioñne mañ verscūlode nāwā bā bāa: “Idji bajānebema nezocarāda osia jaureda beadamārēā.”

§1:7 Salmo 104:4.

**1:9 Salmo 45:6-7.

††1:12 Salmo 102:25-27.

‡‡1:13 Salmo 110:1. Ba jawaeda babarāda. Griego bedeadē bā bāa: “Ba jūrū edre babarāda.”

¶¶2:7 Griego bedeadē ḡcra cartade nañ sida bā bāa: “Daura bāsia ne jūma bla oēa bororāda beadamārēā.”

⁸ Baa ne jūmada dai jawaeda ḅasia.^{§§} Ācōrēba ne jūmada dadji jawaeda ḅasia. Dadji jawaeda ḅadaéra neéa. Māwāmīna wadibida ununaéa ne jūma dadji jawaeda ḅada. ⁹ Baribara Jesudebemada cawa panla.* Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara naā ējūāne edaara ḅasia. Ācōrēba idji biadeba māwā osia Jesura jūmarā carea beumārēā. Bia mīga beuda bēra Ācōrēba idjira bia ḅasia idjaba dji dromada ḅasia.

¹⁰ Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba ne jūmada beaa. Ācōrēmaarā bia ḅasia Jesura bia mīgaida. Māwā idjira ēberārā Ēdra Edabarida aride ḅasia. Idjideba Ācōrēba idji warrarāda zocārā edasia idji biya quirudebemada edadamārēā.

¹¹ Jesuba ēberārāda Ācōrē itea bia ḅabaria. Idjia, maā ēberārā bida abari Zezada eropanla. Maā carea Jesura peracaa ādjirāra idji djabarā ai carea.

¹² Ācōrē Bedeade nāwā ḅá ḅla:

Māa badebemada mā djabarāa bedeaya. Jūmarā ābaa dji jare duanane māa bada bia jaraya.†

¹³ Idjaba nāwā ḅá ḅla:

Māa idjidra ijā ḅaya.‡

Idjaba naā sida ḅá ḅla:

Māra nama ḅla, idjaba warrarā Ācōrēba māa diađara mā ume ābaa panla.†

¹⁴ Maā warrarāba djarada, oa sida eropanl bēra Jesu bida abarida edasia idji beudadeba diauru poyai carea. Diaurura beu djibaria. ¹⁵ Jesuba diaurura poyada bēra, beudi carea waya

beadara idjia jūma ēdra ḅasia. Ewariza beudi waya pananeba ādjirāra biē panasidaa nezoca quirāca. ¹⁶ Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebade zeé basía, ātebala Abrahāā quirāca Ācōrē ijā beadra carebade zesía.‡ ¹⁷ Idji zeside ne jūmane dadji quirāca ḅasia djārā quirā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea.** Wārāda Ācōrē quirāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida ḅesia. Maāba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quirādoamārēā. ¹⁸ Diauruba māā sē ḅaside Jesura bia mīgasia. Maā bēra diauruba māā sē beara careba cawa ḅla.

Moise cāyābara

Jesura dji dromaara ḅla

3 Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bēra idjaba Ācōrēba bārāra trāna bēra, Jesucritodebemada bio quirācuita crīchaadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuda jarabadaa idjidra wārāda ijā panada. ² Ācōrēba obiđara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oda quirāca.†† ³ Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedeabadaa. Ara maā quirāca dadjirāba Moisedebema cāyābara Jesudebemada biara bedeadida panla. ⁴ Dera dji oda bara beaa. Baribara Ācōrēba ne jūmada osia. ⁵ Moiserā Ācōrē nezoca bēra Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Maāne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema

§§2:8 Salmo 8:4-6. *Dai jawaeda ḅasia.* Griego bedede nāwā ḅá ḅla: “Ne jūmada idji jirū edre ḅasia.”

*2:9 *Jesudebemada cawa panla.* Griego bedede nāwā ḅá ḅla: “Dadjirāba Jesura unu panla.”

†2:12 Salmo 22:22.

‡2:13 Isafā 8:17.

†2:13 Isafā 8:18.

§2:16 Griego bedede nāwā ḅá ḅla: “Abrahāā ēberārāra carebade zesía.”

**2:17 *Dadji quirāca.* Griego bedede ḅá ḅla: “Idji djabarā quirāca.”

††3:2 *Ācōrē ēberārā ume.* Griego bedede ḅá ḅla “Ācōrē dede.”

ewaride cārēda jaraida. ⁶Baribara Ācōrē warra Critora idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o bla. Dadjirāba Critoda ijā pananibara idjaba idjideba edadira basrida jla pananibara, Ācōrē ēberārā.^{‡‡}

Critora igararānadia

⁷⁻⁸Mañ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara bla:

Idi Ācōrē bedea ūribadade bārā sora zarearānadia bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.

Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga bade duanasidade Ācōrēba jaradara igarasidaa idjia sāwā oi cawaya.

⁹Mama idjia odara cuarenta poa unusidamīna ādjirāba ijānaē basia sāwā oi cawaya.

¹⁰Mañ carea ādjirā ume quīrūpeda Ācōrēba nāwā jarasia:

“Ādjirāba mīra soḏeba wārāda ēpēnaca. Mī ora cawa quīrānaca.”

¹¹Idjaba quīrū bade wārāneba nāwā jarasia: “Mīa lñāūbima ādjirāra jūēnaēa.”^{¶¶}

¹²Djabarā, quīrācuīta beadadia. So cadjiruaba Ācōrē ijānaē bearānadia. So cadjiruaba Ācōrē zocai bara igarabaria.

¹³Wadi ewari bade eda ewariza dji carebadadia biara ijāni carea. Māwā ni abada cadjiruaba cūrūgapeda so zarea beadaēa. ¹⁴Dadjirāba naārā ijāpedadadeba aba beubadada Critoda ijā pananibara, idji ume panania. ¹⁵Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā jara bla:

Idi Ācōrē bedea ūribadade bārā sora zarearānadia bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.^{§§}

¹⁶Ācōrē bedea ūrīpedadacarea ¿cairāda so zareasida? ¿Jūma Moiseba Egiptodeba ēdra edadarāda māwā so zareasidaēca? ¹⁷¿Ācōrēba cairā ume cuarenta poa quīrū basi? ¿Cadjirua opedadarā ume quīrū basiēca? ¿Mañ carea ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga bade quinisidaēca? ¹⁸¿Ācōrēba cairā wārāneba jarasi idjia lñāūbima jūēnaēda? ¿Idji bedea ijānaē beadarā māwā jarasiēca? ¹⁹Mañgādeba dadjirāba cawa panā ādjirāba ijāpedadaē bēra Ācōrēba lñāūbida badama poya jūēnaē basida.

4 Ācōrēba wārāda jara bla dadjirāra wadibida idjia lñāūbima poya jūēnida panāda. Baribara quīrācuīta beadadia. Māwāera lclara bārānebemada mama jūēnaēa. ²⁻³Bedeā bia Ācōrēba lñāūbidebemada dadjirāba ūrisidaa drōā naēnabemarāba ūrīpedada quīrāca. Dadjirāba soḏeba ijā panā bēra Ācōrēba lñāūbima jūēnia. Baribara drōā naēnabemarāba ūrīnapeda ijāpedadaē bēra mañ bedeaba carebaē basia. Ādjirānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Quīrū bade mā wārāneba nāwā jarasia: “Mīa lñāūbima ādjirāra jūēnaēa.”^{*}

Māwā jarasia nañ ējūā odadeba ltaa idjia oida badara jūma o eroḅlmīna.[†] ⁴Ācōrēba idji bedeade lñāūbada ewaridebemada nāwā jarasia:[‡]

^{‡‡}3:6 Griego bedeade lclara cartade nañ sida bl bla: “Aba nañ ewari jōbrādaa.”

^{¶¶}3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35.

^{§§}3:15 Salmo 95:7-8.

^{*}4:2-3 Salmo 95:11.

[†]4:2-3 *Idjia oida badara*. Mañba cawabi bla Ācōrēba dadji lñāūni sida osida.

[‡]4:4 *lñāūbada ewari*. Griego bedeade bl bla “séptimo día.”

Sietebema ewaride Ācōrēba jūma pārā erobasia. Maļ bēra sietebema ewaride ānāusia.[†]

⁵ Idjaba Ācōrēba idji bedeade nāwā jara bla:

Mļa ānāūbima ādjirāra jūēnaéa.[§]

⁶ Bedea bia Ācōrēba ānāūbidebema naārā ūripedada ijanaé basia. Maļ bēra idjia ānāūbida badama jūēnaé basia. Baribara ācaga ēberārāda wadibida Ācōrēba ānāūbima poya jūēnia. ⁷ Maļ carea Ācōrēba dewara ewarida basia idjia ānāūbima jūēnamārēā. Maļ ewarira Ācōrēba trā basia “idi.” Maļ ewari badacarea dārābada idjia Davideba mañnebemada bedeasia. Maļ bedeara mļa naēna naļ cartade basia. Nāwā bla:

Idi Ācōrē beada ūribada bārā sora zarearānada.^{**}

⁸ Josueba israelerāra Ācōrēba wārāda ānāūbimaa ededabara Ācōrēba dewara ānāūbidebemada beaeé bacasia.

⁹ Maļ bēra ānāūbada ewarida Ācōrē ēberārā itea wadibida bla. ¹⁰ Abada Ācōrēba ānāūbima bla, idjia o badadebemada ānāusia Ācōrēba ne jūma opeđa ānāūna quirāca. ¹¹ Maļ bēra dadjirāba biara jarađida panla Ācōrēba ānāūbima jūēni carea. Māwāra ni abada baēdaēa drōā naēnabemarā ijanaé panneba baepedāda quirāca.

¹² Wārāda Ācōrē bedeara zocai bla idjaba bla bla. Idji bedeara djōbada neco quida umé era bla cāyābara pewedeara bla. Idji bedeaba dadji crīchara, dadji soba o quirā bla sida jūma ebuđa cawabibaria dadji crīcha, dadji jaure, dadji so sida eđu cōbara quirāca.

¹³ Ācōrēba ne jūmada unubaria. Idjia un- ué bla neéa. Idjia ođara, dadjia mērā erobla sida ebuđa unu bla. Idjia cawa obarađe jūma dadjia ođara idjia jaradida panla.

Jesura dadjirā Sacerdote dji Droma

¹⁴ Ācōrē Warra Jesura bajānaa wāsia. Idjira dadjirā Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba idjira ija panlana a panl bēra wārāda ija pananida panla. ¹⁵ Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba cawa bla dadjirāra blaé panlada. Diauruba idjira mīā sēsia dadjirā mīā sēbari quirāca. Baribara Jesuba cadjiruara oé basia. ¹⁶ Dadji blaé badebemada cawa bla bēra dadjirā idji bugue caita wābada quirāca ne wayaa neé Ācōrēa iwidiđida panla. Māwā idjia dadjirāra quirā djuburiaya idjaba idjia carebamārēā iwidiđada idji biadeba carebaya.

5 Ācōrēba sacerdote dji droma bla bla ēberāda aba edapeda bla baria. Maļ bēra ēberārāba cadjirua opeđada carea sacerdoteba Ācōrēa ne diabarua idjaba animarāda babue diabarua.^{††} ² Ēberārāba adua panneba āi opeđadara sacerdote dji dromaba poya cawa quirā djuburiaya idjia bida abarica obari bēra. ³ Ēberārāba cadjirua opeđada carea animarā babue diabada idjia ođa carea bida animarā babue diaida bla. ⁴ Ni abada ara idjiduba sacerdote dji dromada beca, ātebla Ācōrēbla aba trāpeda bla baria Aaroā bāda quirāca. ⁵ Ara maļ quirāca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beé basia, ātebla Ācōrēbla idjira māwā basia. Ācōrēba idjia nāwā jarasia:

[†]4:4 Genesi 2:2.

[§]4:5 Salmo 95:11.

^{**}4:7 Salmo 95:7-8.

^{††}5:1 Levitico 1:1deba aba 6:7daa.

Bara mǎ Warraa. Idi bara mǎ Warraada abarala.‡‡

⁶ Idjaba nāwā jarasia:

Bara ewariza sacerdoteda bayā Melquisedé bada quírāca.¶¶

⁷ Crito naǎ djarade baside jǎa baba Ācōrēa jǎgua bedea djuburiasia, Ācōrēba idji beuida badebemada poya ēdra baida bada bēra. Maǎne Ācōrēba quírǎa bǎ quírāca iǎa oyada ada bēra, Ācōrēba idji bedeara úrisia.‡‡ ⁸ Critora Ācōrē Warramína idji bia mǎga badeba iǎa o cawasia. ⁹ Ne jūmane daucha iǎa oda bēra, idjia jara bǎ iǎa o beara jūma ēdra edaya ewariza zocai beadamārēa. ¹⁰ Maǎ bēra Ācōrēba idjira Sacerdote dji Dromada basia Melquisedé bada quírāca.

Wārā bedeara igararānadia

¹¹ Maǎgǎdebemada daiba zocārǎ jaradia quírǎa panla. Baribarala zarea bǎa ebuda cawabidida, bārāba isabe cawadaca bēra. ¹² Bārāba Jesu iǎapedadara dārābada. Maǎ bēra idira bārāra Ācōrē bedea jaradiabadada beadida panasidaa. Māwāmína Ācōrē bedeara mācua adua panla bēra poya bia jaradiadaca. Abalaba bārāa Ācōrē bedeadebema cawaichaara bǎda wayacusa jaradiada bǎa jubā dawabarala quírāca. Bārāra warra zaque quírāca bea bēra djico codi cāyābara jubadra dodida panla. ¹³ Juba do beara wadi djuburi quedebe bēra sǎwā jipa oira adua beaa. ¹⁴ Baribarala djico zareara drōārǎ iteaa. Ādjirāba Ācōrē bedea quírācuita crícha panneba cawa panla cārēda biada idjaba cārēda cadjiruada.

6¹⁻² Maǎ bēra nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea. Dadjirāba idjidebema naārǎ cawapedada awa

jaradiadaea. Wayacusa jaradiadaea cadjirua o panla carea beuida panla, cadjirua igarapeda Ācōrēmaa zedida panla, Ācōrē iǎaninebemada, borocuedidebemada, djabarā lǎlǎ jawa bǎdidebemada, beudarā lǎrēbadidebemada, idjaba Ācōrēba cawa odarǎ ewariza bia mǎgadidebemada sida. ³ Ācōrēba quírǎa bǎbarala, jūma maǎgǎdebemada wayacusa jaradiadi cāyābara dadjirāra nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea.

⁴ Ālaralaba wārā bedeara cawa panasidaa. Ācōrēba dia bǎ carea bǎsrida panasidaa. Idji Jauredaba ne edasidaa. ⁵ Idji bedea bio bia bǎda, idji abǎa nocoarebema ewaride unubi sida cawa panasidaa. ⁶ Ādjirāba Critoda igarapedada bēra wayacusa poya jēda idjimaa zedaēa. Zesidara Ācōrē Warra wayacusa crude cachibada quírāca idjidebemada jūmarāa bié bedebidida.

⁷ Cue zebalaza egoroba dobaria. Maǎba egoro biade ne udara dji uda itea bia zaubaria. Ācōrēba maǎ ējūara bia jarabaria. Crito igarāe beara maǎ ējūa quírāca panla. ⁸ Baribarala cue zedacarea lǎda, chirua cadjirua sida tunuibarala, maǎ egorora bié bǎa. Ācōrēba maǎ ējūara bié jarapeda jirūare jūma babueya. Crito igara beara maǎ ējūa cadjirua quírāca panla.

⁹ Djabarā, दौरā māwā bedea panmína cawa panla Ācōrēba bārāra ēdra edada bēra o biade wābadada. ¹⁰ Ācōrēra jipa bǎ bēra bārāba bia o panla idjaba idji quírǎa panla quírādoea. Idji ēberārǎ careba panneba unubisidaa idjira quírǎa panla. Idi bida careba panla. ¹¹ Daiba quírǎa panla bǎdjiza māwā o pananida

‡‡5:5 Salmo 2:7. *Idi bara mǎ Warraada abarala.* Griego bedeadē bǎ bǎa: “Idi mǎa bǎda osia” wa “idi mǎra bǎ zeza basía.”

¶¶5:6 Salmo 110:4. Genesi 14:18.

‡‡5:7 Marco 14:32-36.

aba beubadadaa. Māwābαrα bārāba Ācōrēneba edadi carea jāā panara jūma edadia. ¹²Daiba quīrīānaēa bārāra coa beadida, ātebαrα quīrīā panla bārāra dewararā djabarā quīrāca beadida. Ādjirāba Critoda ijā panl bērā idjaba jūma droa panl bērā, Ācōrēba diai jaradara jūma edadia.

Ācōrēba bedea bαdara wārāda oya

¹³Ācōrē cāyābara dji dromaara bαda neēa. Maļ bērā Abrahāļ ume bedea bαside ara idji trāneba wārāda carebayada asia. ¹⁴Nāwā jarasia: “Wārāda māa bαra carebaya idjaba bαdeba zocārā yōbiya.”* ¹⁵Abrahāļba jūma droa bαdeba jāā bαpeda Ācōrēba warra diai jaradada unusia.

¹⁶Ēberārāba wārāneba jarabαdade ādji cāyābara dji dromaara bα trāneba māwā jarabadaa. Maļne ni abαlba poya sewaada adacaa. ¹⁷Ara maļ quīrāca Ācōrēba ebuēa cawabi quīrīāsia idjia diai jarada edadi ēberārāba maļra wārāda edadida idjaba idjia crīcha bα quīrāca wārāda obarida. Maļ carea ara idji trāneba diayada asia. ¹⁸Ācōrēra sewa oca bērā idjia diai jaradara wārāda diaya idjaba idji trāneba jaradara quīrā awara oēa. Maļ bērā Ācōrēba dadjirā waga bāmārēā jarasīdaa. Idjia jaradara wārāda oida cawa panl bērā dadjirāba poya sozarra ijā panania. Maļba Jesudeba edadi carea jāā panara quenabarīdaēa. ¹⁹⁻²⁰Dadjia jāā panara wārāda edadida cawa panla. Maļba dadjirāra careba bαa bio ijā pananamārēā anclaba barco ero ūmabari quīrāca. Dadjia jāā panara wārāda edadida cawa panla Jesura bajānaa dadjirā na wāna bērā. Idjira

Ācōrē dede wuaba eatl jira bα edaare wāsia dadjirā carebai carea. Mama idjira dadjirā Sacerdote dji Dromada bēsia Melquisedé bαda quīrāca. Ewariza māwā bαa.

Melquisedé

7 Maļ Melquisedéra Saleļ purudebema boro basīa idjaba Ācōrē dji Dromaara bα sacerdote basīa.† Maļ ewarīde Abrahāļra λcαrα puru bororā ume djōpeda jūma poyasia. Abrahāļ jēda zebαrαde Melquisedéba audiabariēde wāpeda idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. ²Maļbe Abrahāļba djō bαpeda jārīnanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabαrαza aba diasia. Melquisedé trāba jara bαa “ēberārā boro jipa bα.” Idjaba idjira Saleļnebema boro abadjīdaa. Maļ trāba jara bαa “necai bαidebema boro.” ³Ni abαlba adua panla Melquisedé zezara, dji papa sīda cairā basīda. Adua panla idji ēberārā drōā naēnabemara cairā basīda. Idji todadebemada, beudadebema sīda adua panla.[‡] Māwā idjira Ācōrē Warra quīrāca ewariza sacerdotēa.

⁴ Melquisedédebemada bio crīchadada! Idjira wārāda dji droma basīa. Dadjirā drōā naēnabema dji droma bα Abrahāļba djō bαpeda jārīnanebemada idjīa diasia. Die juachabαrαza aba diasia. ⁵Māwānacarea Ācōrēba Moīsea diada leyde jarasia jūma israelerāba edabαdadebemada Levīdeba yōpedada sacerdoterāa diaēda panlαda. Die edabαdaza aba diaēda panla. Israelerāra maļ sacerdoterā djabarāmīna, abari Abrahāļneba yōpedadamīna, māwā

* 6:14 Genesi 22:17.

† 7:1 Genesi 14:17-20.

‡ 7:3 Griego bedēade maļ versīculoda nāwā bαl bαa: “Melquisedéra zezā neē bαa, papa neē bαa, ēberārā drōā naēnabema sīda neē bαa. Idji toda ewari neē bαa, idji beuēa ewari sīda neē bαa.”

diadida panla. ⁶ Baribara Melquisedéra Levideba yōnaé basía. Māwāmīna Abrahaĭba jārīnanebemada idjía diasía. Die juachabaraza aba diasía. Maĭne Melquisedéba Abrahaĭra bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Māwā osia Ācōrēba Abrahaĭa naēna wārāda carebayada adamīna.[¶] ⁷ Jūmarāba cawa panla dji dromaara ĩlba dji edaara ĩlra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēā.

⁸ Israelerāba edabladadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diabadaa. Maĭ sacerdoterā beudimīna die edabladaza ādjía aba diabadaa. Baribara Melquisedéra wadi zocai ĩlca ĩla Ācōrē bedeaba idjira beusida jaraé ĩl bērā. Māwā Abrahaĭba jārīnanebemada maĭ beuca sacerdotea diasía. Die juachabaraza aba diasía. ⁹⁻¹⁰ Israelerāba die edabladadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa aba diabadaa. Baribara Melquisedéba Abrahaĭ audiabariside Abrahaĭ wiuzaque Levira wadi neé basía. Maĭ bērā dadjirāba nāwā jarađida panla: Abrahaĭba die juachabaraza Melquisedéa aba diaside idji wiuzaque Levideba yōnirā bida ara maĭglada diasidaa.

¹¹ Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterāda ĩsía israelerā maĭ leydeba pe eronībadamārēā. Naārā Aaroĭda sacerdote dji droma basía. Maĭ sacerdoterāba o panlneba ēberārāda poya jipa beadibara, ĩcārē cārēā Aaroĭ awara sacerdote Melquisedé quīrāca ĩlada zeida ĩasi? ¹² Maĭ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterā cacuabari ĩesia. Maĭ bērā dji ley sida awara ĩesia. ¹³ Jūma maĭglaba dadjirā Boro Jesudebemada bedeā ĩla. Idjira Levideba yōnaé basía, ātebara Judadeba

yōna basía. Maĭ naēna ni abal Judadeba yōnada sacerdote beadé basía. ¹⁴ Moiseba jaraca basía sacerdoterāa maĭ ēberārāneba zedida. Baribara jūmarāba cawa panla dadjirā Boro Jesura Judadeba yōna basida.

¹⁵ Jūma mĭla jarađara ebudaara ĩla nāĭda cawadibara: Levideba yōpedarā awara Jesuda sacerdoteda ĩesia Melquisedé bađa quīrāca. ¹⁶ Idjira sacerdoteda beé basía leyba ĩlāda bērā. Leyba ababe Levideba yōpedadara ĩlbaria. Jesura sacerdoteda ĩesia idji ĩlādeba beuca bērā. ¹⁷ Maĭ carea Ācōrē Bedeade nāwā ĩl ĩla:

Bara ewariza sacerdoteda ĩaya Melquisedé bađa quīrāca.[§]

¹⁸ Naārā bađa leyba ni abalda carebadaé bērā Ācōrēba āyā ĩsía. ¹⁹ Maĭ leyba ni aba bida jipa ĩlé basía. Maĭ ley cāyābara Ācōrēba ne biara ĩlāda diasía dadjirā carebai carea. Maĭgladeba dadjirā Ācōrē caita wābadaa.

²⁰⁻²¹ Ācōrēba dji naārā panana sacerdoterā ĩside ewariza beadida jaraé basía. Baribara Ācōrēba Jesura sacerdoteda ĩside wārāneba jarasia ewariza māwā ĩaida. Ācōrē Bedeade nāwā ĩl ĩla:

Dadjirā Boroba wārāneba jarasia ĩlra ewariza sacerdoteda ĩaida Melquisedé bađa quīrāca.^{**} Idjija jarađara quīrā awara oēa.

²² Maĭglara Ācōrēba wārāneba jarađa bērā dadjirāba cawa panla Ācōrēba Jesudeba dadjirā ume bedeā ĩlāda wārāda oida. Maĭ bedeā ĩlāda idjija naārā diada ley cāyābara biara ĩla.

²³ Naārā beadā sacerdoterāa beubadidaa. Aĭa jaidasira idjija o ĩađara waa poya oé bērā idji cacuabari dewarada bebadjia. Māwā zocārāda sacer-

¶7:6 Genesi 12:1-3.

§7:17 Salmo 110:4.

**7:20-21 Melquisedé bađa quīrāca. Griego bedeade ἱερεὺς cartade maĭra neēa.

dote basíadaa. ²⁴ Baribara Jesura beuca bēra ewariza sacerdote baya. ²⁵ Mañ bēra idjideba Ācōrēmaa zebadara jūma poya ēdra edaya ewariza zocai bead-amārēa. Idjira beuca bēra ewariza dadjirā carea Ācōrēa bedea djuburiabaria.

²⁶ Dadji Sacerdote dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jūmane jipa bla. Ācōrēba idjira bia unu bla. Cadjirua obadarā tāenabemada āyā bapēda bajāne dji dromada b̄asia. Mañ bēra ne jūmane dadjirāra poya carebaya. ²⁷ Idjia ocaa dewararā sacerdote dji dromarāba ewariza obada quīrāca. Mañ sacerdoterāba ara ādjia cadjirua opedada carea naārā Ācōrēa animarāda babue diabadaa. Mañbebara dewara animarāda babue diabadaa ēberārāba cadjirua opedada carea. Baribara Jesuba animarā babue diabara quīrāca ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obada carea. Barima aba māwā odaba cadjiruara jūma sagasia. ²⁸ Ācōrēba Moisea dida leyba ēberārā ne jūmane jipaé beada b̄abaria sacerdote dji dromarāda bead-amārēa. Baribara mañ ley diadacarea Ācōrēba wārāneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdote dji Dromada b̄aida. Māwā idji Warrara b̄asia dadjirā carea sacerdote aride b̄ada b̄emārēa.

Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaa

8 Dji crīcha droma daiba jara panara nañgla: dadjirā Sacerdote dji Dromada bajāne Ācōrē bugue biya quiru jawa araare chūmala. ² Bajāne Ācōrē de dji wārā arade idjira sacerdotea. Mañ dera ēberāba odaéa, ātebara dadjirā Boro Ācōrēba odaa.

³ Sacerdote dji dromarāda Ācōrēba jūma b̄abaria idjia ne diadamārēa idjaba animarāda babue diadamārēa. Mañ

bēra Jesucrito bida ne diaida b̄asia. ⁴ Idjida nañ ējūāne b̄abara sacerdote baé bacasia nañ ējūāne sacerdoterā bara bēra. Mañ sacerdoterāba Ācōrēa ne diabadaa idji leyde b̄al b̄a quīrāca. ⁵ Sacerdoterāba o pananeba unubibadaa bajāne sāvābala b̄ada. Mañ carea Moiseba Ācōrē wua de oi naēna Ācōrēba idjia nāwā jarasia: “Jūma daucha odadua m̄la nañ eyade unubida quīrāca.”††

⁶ Baribara Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba bajāne o b̄ara sacerdoterāba nañ ējūāne o panā cāyābara biara bla. Ara mañ quīrāca Ācōrēba Jesudeba bedea b̄adara biara bla Moisedeba bedea b̄ada cāyābara. Māwā biara bla mañ bedea b̄aside Ācōrēba ēberārāra biara carebayada ada bēra. ⁷ Ācōrēba Moisedeba naārā bedea b̄adaba wārāda carebadabara waya dewara bedeadā b̄lé bacasia. ⁸ Baribara Ācōrēba Moisedeba bedea b̄adara ēberārāba jūma opedadaé bēra idjia bedeadē panada unusia. Mañ carea nāwā jarasia:

Jūmarā Boroba nāwā jara bla: “Ewari aba m̄la israelerā ume, Judadebemarā ume bida bedea djiwidida b̄aya.

⁹ Mañ bedea djiwidira bārā drōā naēnabemarā ume bedea b̄ada quīrāca baéa.

Bārā drōā naēnabemarā ume bedea b̄asia Egiptođeba quīrācuīta waga ēdra eneside.‡‡

Baribara wārāda ijāpedadaé bēra m̄la ādjirāra igarasia.” Māwā jara bla jūmarā Boroba.

¹⁰ Idjaba jūmarā Boroba nāwā jara bla: “Nocoarebema ewaride m̄la bedea djiwidida israelerā ume nāwā b̄aya: m̄l leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida b̄aya.

††8:5 Exodo 25:40.

‡‡8:9 Quīrācuīta waga ēdra eneside. Griego bedeadē b̄al b̄a: “Jawa jidapeda ēdra eneside.”

Māra ādjirā Ācōrē baya, idjaba ādjirāra mā puru baya.

¹¹ Maāne jūmarāba māra cawa panania. Dji edaara ðeaba, dji dromarā bida cawa panania.

Maā bēra ni abalba idji druadebemarāa, idji ēberārāa bida waa jaradiadaēa mā jūmarā Boroda cawadamārēa.

¹² Ādjirāba biē opedadara māa jūma quirādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara māa waa crīcha baēa.^{¶¶}

¹³ Ācōrēba bedeā djiwidi ðayada aside cawabisia idjia naārā bedeā ðadara dji drōāda. Dji drōā bēra dārāēne āyā ðaya.^{§§}

Ācōrē de naā ējūānebema idjaba bajānebema

9 Ācōrē israelerā ume naārā bedeā ðaside jarasia idji wua deda naā ējūāne odida panāda, maā dede sāwā odida panā sīda. ²Maā de odapeda dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea ða dejā” abadjīdaa. Maā dejāne ibīrāda, mesa sīda ðasia. Paā Ācōrē quīrāpita ðada sīda ðasia. ³Dji edaara ða dejāne wuaba eatā jira ðasia. Maā ða dejāra “Ācōrē itea biara ða dejā” abadjīdaa. ⁴Quera bá diabadada mama ðasia. Maāra oroba jūma barā ðasia. Ācōrē baurude sīda ðasia. Maā sīda oroba jūma barā ðasia. Epedeco jūgurua oro odada manāba bira ðada maā baurudede eda ðasia.* Aaroā bacuru tununa sīda eda ðasia.† Ācōrēba diada ley mōgara pewedeade ðada sīda eda ðasia.‡ ⁵Baurude ārlā bajānebema nezoca quīrāca i bara panāda

umē panasīdaa. Ādji iba dji baurude ārlā cobāra jūātrā eropanasīdaa.¶ Ādji panāmaa Ācōrē quīrāwārēa dorrodoroda zebadjia. Maā baurude ārlā cobāmaa sacerdotēba oa jīāpobārāde Ācōrēba ēberārāba cadjirua opedadara quīrādoabadjia. Maā ðadēbemada ara nawena daiba naā cartade jūma jaradiadaēa.

⁶Jūma maā ða pārapedadacarea sacerdoterāra ewariza dji nocoarebema dejāne eda wābadjīdaa ādjia Ācōrē itea odida panāra jūma odī carea. ⁷Baribārā dji edaara ða dejāne ababe sacerdotē dji dromadrā poaza ðarima aba eda wābadjia. Eda wābārāde idjia cadjirua oda carea idjaba ēberārāba adua panāneba cadjirua opedada carea bida animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia. ⁸Maāneba Ācōrē Jaurēba cawabi ðasia ēberārāra wādī Ācōrē de bajāne ðade poya eda wānaēda. Sacerdoterāba wādī Ācōrē de naā ējūāne ðade ne odida panāmisā māwā ðasia. ⁹Naā ewarīde jūma maā ða cawabi ða Ācōrēba ne dia panāneba idjaba animarā babue dia panāneba bida dji māwā o ðea crīchara poya jipa ðāda. ¹⁰Ācōrēba Moīsea diada leyba ababe cawabisia cārēda codīda panāda, cārēda dodīda panāda, idjaba Ācōrēba sagābi ðara sāwā sagādīda panāda. Jūma maā ða naā djarāde obadjīdaa aba Ācōrēba jūma quīrā awara obārādaa.

¹¹Baribārā Critora zesia dadjirā Sacerdotē dji Droma bai carea. Jūma ne bia naā ewarīde ðada idjia dadjirāa

¶8:12 Jeremia 31:31-34.

§§8:13 Dārāēne āyā ðaya. Griego bedēade ðā ða: “Dārāēne nēbaya.”

*9:4 Exodo 16:33.

†9:4 Numero 17:1-10.

‡9:4 Exodo 25:16.

¶9:5 Exodo 25:17-22.

§9:7 Levitico 16:1-34.

dia ðaa. ** Idjira Ācōrē de bajāne ðaðe dadjirā carea ne o ðaa. Mañ dera dji araa. Ācōrē de nañ ējūāne ða cāyābara biara ðaa. Ēberāba oðaeá; nañ ējūānebe-maeá. ¹² Critora Ācōrē de bajāne ðaðe dji edaara ða dejāne ðarima aba eda wāsia. Mañ dejāra “Ācōrē itea biara ða dejā” abadaa. Wāsīde chiwatu oada, paca zaque oa sīda Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeé basía. Ātebala ara idji oada edesia. ðarima aba māwā oðaba dadjirāra ēdra ðasia ewariza bedea neé ðeadamārēā. ¹³ Sacerdoteba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sīda ēberārā lra jīāpobaria. Mañba ēberārā Ācōrē quīrāpita bié beaðara nañ djarade bia ðabaria. ¹⁴ Māwā baibala, ¿Crito oaba dadjirāra biara ðaeá? Critora cad-jirua neé ðasia. Ācōrē Jaure beucaba carebaða bēra ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēa babue diabala quīrāca. Cadjirua o pana carea dadjirāra beuðida panasīdaa. Baribala Critoba ara idjida idu beabida bēra dadjirāba cadjirua ope-ðadara Ācōrēba quīrādoapeða dadjirā crīchara jipa ðasia. Māwā Ācōrē zocai ðara dadjirāba poya ijānia.

¹⁵ Ācōrēba naārā bedea ðaðaðeba panasīdade ēberārāba cadjiruada obad-jīdaa. Baribala Critodra beusia ādjia cadjirua obadaðebemada ēdra ðai carea. Critora beuða bēra idjīdeba Ācōrēba bedea djiwidida ðasia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaraðara idjia trā-narāba Critodeba poya edadia.

¹⁶ Nañ quīrāca ðaa: ēberāba cartade ðabaria idji beuðacarea caiba idjia eroðara edaida. Baribala dji edaida ðaba dji bedea ðaðara wārāda beusida acabiéðala, poya edaeá. ¹⁷ Dji bedea ðada waði zocai ðamisa dji edaida ðaba

mañ cartade ða ðara poya edaeá. Ababe beuðacareabala poya edaya. ¹⁸ Ara mañ quīrāca Ācōrēba israelerā ume naārā bedea ðaside animarā oada erozoasia. Mañba cawabisia ādjirāba mañ bedea ðaðara ijā oðida panasīdada. ¹⁹ Mañra nāwā ðasia: Ācōrēba diada leyra Moiseba naārā ēberārā jūma jariasia. Mañbe paca zaque oada, chiwatu oa sīda baidoðaa puerasia. Hisopo bacuru jawateðe oveja cara purea oðada jāpeða oade ðeguea edasia. Mañ oaba idjia Ācōrēba diada ley cartara, ēberārā sīda jīāposia. ²⁰ Jīāpobalade nāwā jariasia: “Nañ oaba jara ðaa Ācōrē bārā ume bedea ðaðara jūma ijā oðida panada.”†† ²¹ Ara mañ quīrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma mañ dede eda ðea sīda oaba jīāposia. ²² Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba jara ðaa berara ne jūmada oaba jīāpoida ðada Ācōrē quīrāpita bia ðamārēā. Oada erozoaéðala dadjia cadjirua opeðadara Ācōrēba quīrādoaeá.

Crito oaba dadjia cadjirua oðara jūma sagabaria

²³ Ācōrē wua dera, mañ dede eda ðea sīda Ācōrē de bajāne ða zaca ðasia. Jūma mañgara animarā oaba jīāpoida ðasia Ācōrē quīrāpita bia ðamārēā. Baribala Ācōrē de bajāne ðara, mañ dede eda ðea sīda animarā oa cāyābara oa biara ðaba jīāpoida ðasia. ²⁴ Critoba idji oara Ācōrē de ēberāba oðade eda edeé basía, mañgara ababe Ācōrē de ara bajāne ða zaca ðada bēra. Critoba idji oara bajāneðala Ācōrē quīrāpita edesia. Iðira mama dadjirā carea Ācōrēa quīrā djuburia iwīði ðaa. ²⁵ Idjira bajānaa wāé basía idji oada ðarima zocārā jīāpoi carea nañ ējūānebema sacerdote dji dromaba poaza Ācōrē itea biara ða

** 9:11 *Jūma ne bia nañ ewarīde ðada.* Griego beedeade lcala cartade ða ðaa: “Jūma ne bia zeida ðada.”

†† 9:20 Exodo 24:8.

dejāne obari quīrāca. ²⁶ Māwā badabara naļ ējūā odadeba āta Critora þarima zocārā beuida þacasia. Baribara naļ jīrūarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. Þarima aba māwā odaba dadjirāba cadjirua opedadara jūma āyā þasia. ²⁷ Jūmarāda þarima aba beudia. Māwānacarea Ācōrēba cawa oya. ²⁸ Ara maļ quīrāca Critoba þarima aba ara idjida idu beabisia zocārāba cadjirua opedadara āyā þai carea. Idjira wayacusa zeya, baribara maļne dadjirāba cadjirua obadara āyā þai carea zeēa. Ātebara zeya idji jāā þeara ēdra edai carea.

10 Ācōrēba Moisea diada leyba jūma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi þla. Maļ ne biara leyba diaca. Maļ bēra poaza Ācōrēa animarā babue diade wābadara leyba poya jipa þlca. ² Leyba ādjirāra wārāda jipa þadabara, waa animarāra babue diade wānaē bacasia. Animarā babue dia panneba wārāda cadjirua neē panenabara, waa crīchadaē bacasia idji quīrāpita bedeade panada. ³⁻⁴ Baribara paca dji umaquīrā oaba, chiwatu oa bida cadjiruara poya āyā þlca bēra, poaza animarā babue dia panneba quīrānebabi þla ādjia cadjirua obadada. ⁵ Maļ carea Crito naļ ējūānaa zeside idjia Ācōrēa nāwā jarasia:

Þla animarāra þla babue diadida quīrāē þla. Ne diadi sida quīrāē þla. Þla mā cacua diadadra quīrā þla.

⁶ Ādji cadjirua carea animarā babue diadade, ne diadade bida bara þasrida þaca.

⁷ Maļ bēra mā jarasia: Ācōrē, māra nama þla bla quīrā þla oi carea.

Þla Bedeade mānebemada māwā þla þla.††

⁸ Critoba naārā jarasia Ācōrēba quīrāē þla eberārāba ādji cadjirua carea animarāda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Ācōrēba Moisea diada leyba māwā obi þamīna, maļneba Ācōrēa þasrida þacaada asia. ⁹ Maļbe Critoba Ācōrēa nāwā jarasia: “Māra nama þla bla quīrā þla oi carea.” Maļba cawabi þla naārā Ācōrēba animarā babue diabi þadara Critoba āyā þasida. Maļ cacuari ara idjida idu beabida bēra idjira þesia. ¹⁰ Ācōrēba quīrā þla Jesucritoba jūma osia. Ara idjida idu beabisia. Þarima aba māwā odaba dadjirāra ewariza Ācōrē itea bia þasia.

¹¹ Sacerdoterāba ewariza Ācōrē itea ne obadaa idjaba animarāra babue diabadaa. Māwāmīna maļgaba cadjiruara āyā þlca. ¹² Baribara Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. Þarima aba māwā odaba jūma cadjiruara āyā þasia. Maļbe Ācōrē ļawa araare chūmesia. ¹³ Mama jāā þla aba Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra idji ļwaeda þlbarada.††† ¹⁴ Critoba ara idjida idu beabisia. Māwā þarima aba odaba jūma Ācōrē itea þeara jipa þasia. Maļ jipa þadara ewariza þaya. ¹⁵ Ācōrē Jaure bida abarida dadjirāra cawabi þla. Naārā jarasia:

¹⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba nāwā jara þla: “Nocoarebema ewaride māa bedea djiwidida israelerā ume nāwā þla: mā leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida þla.”§§

¹⁷ Maļare nāwā jarasia:

Ādjirāba biē opedadara mā jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara mā waa crīcha þaēa.*

††10:7 Salmo 40:6-8.

†††10:13 *Idji ļwaeda þlbarada.* Griego bedeade þla þla: “Idji jīrū edre þlbarada.”

§§10:16 Jeremia 31:33.

*10:17 Jeremia 31:34.

¹⁸ Critodeba Ācōrēba dadjirā cadjiruara jūma quīrādoada bēra, waa dadjirā cadjiruara carea idjia ne diadié panla.

**Jesucritodeba dadjirāra
Ācōrē caita poya wānia**

¹⁹ Mañ bēra djabarā, Ācōrē itea biara ßa dejāne eða wābada quīrāca nañ ewaride Jesucrito oadeba dadjirāra Ācōrē caita ne wayaa neé wānida panla. ²⁰ Mañ dejāne wua eatl jira ßa cōābala quīrāca Jesucritoba idji beudadeba o djiwidida jarisia dadjirā Ācōrē caita poya wānamārēa. Mañ ode wābāra ewariza Ācōrē ume zocai ßaya. ²¹ Dadjirāba Sacerdote dji Dromada bajāne eropanla. Idjia Ācōrē ēberārāra jūma carebabaria. ²² Mañ bēra Ācōrē caita wānadra. Critoba dadjirā crīcha cadjiruara ßadada jipa ßasia dadjirā so idji oaba jīāpobara quīrāca. Ācōrē quīrāpita bia ßasia dadjirā cacuara baido pāpārā quiruba sagāda quīrāca. Mañ bēra crīcha aba panneba idjaba wārāda ijā panneba Ācōrē caita wānida panla. ²³ Ācōrēra bedea aba ßa bēra dadjirāba jāā panara idjaba mañnebema jūmarāa jara panl sīda ni maārī bīda quenabarīdié panla. ²⁴ Jarādīda panla sāvā dji carebadīda biara dji quīrāni carea idjaba ne biada odi carea. ²⁵ Ābaa dji jarabadara idu ßadié panla ācāra idu ßabada quīrāca. Ātebāra dji carebadīda panla biara ijāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāēne zeida cawa panl bēra biara māwā odīda panla.

²⁶ Wārā bedea cawapedadacarea ara dadiareba cadjiruada o pananibāra, waa neéa Ācōrēra diadi carea mañ cadjiruara quīrādoamārēa. ²⁷ Māwā o ßaba ababe ne wayaadeba jāāida ßa

Ācōrēba cawa omārēa. Mañ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quīrāra taba uruga nūmañne ßatabueya ewariza bá nūmamārēa. ²⁸ Naēna abāba Ācōrēba Moisea diada leyda igarasira, mañne ēberā umēba wa ūbeaba jarasīdara wārāda māwā ßada, idjira abeda quīrā djuburia neé beabadjīdaa.† ²⁹ Mañba ¿sāvā crīcha panl? ¿Ācōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oadeba bedea djiwidida ßasia dadjirāra idji itea bia ßai carea. Māwāra Ācōrē Warra oa erozoada sirié ßada crīchabadara ¿idjia wetara cawa oēca? Mañ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirāra careba ßa. Māwāra Ācōrē Jaure bié jarabadara ¿idjia wetara cawa oēca? ³⁰ Dadjirāba cawa panla Ācōrēba nāwā jarasīda: “Mābāra cawa oya. Jūmarāa diaya ādjirāba opeðada quīrāca.”‡ Idjaba nāwā jarasīda: “Jūmarā Boro Ācōrēba idji ēberārāra cawa oya.”¶

³¹ Ācōrē zocai ßaba dadjīda cawa oibāra wārāda bio minijīchia ßa.

³² Quīrānebadadua bārāba naārā wārā bedea cawasīdade sāvā panasīdada. Mañ ewaride bārā bia mīgapedadara jūma droasīdaa. ³³ Edaude jūmarā quīrāpita Crito carea bié jarasīdaa idjaba bié osīdaa. Edaude djabarā Crito carea bia mīga panl ume bia mīgāsīdaa. ³⁴ Crito carea preso ßapedadara bārāba quīrā djuburiasīdaa. Idjaba bārāba ne erōbeadara ßasīda idu jārībīsīdaa, cawa panl bēra mañ cāyābara ne biara ßa jōcada bajāne eropanla. ³⁵ Mañ bēra bārāba Ācōrē ijā panara igararānada. Ijā pananibāra, Ācōrēba bajāne ne biada wañba diaya. ³⁶ Bārāba jūma droadīda panla. Māwā Ācōrēba quīrā ßada odapeda idjia diai jaradara

†10:28 Deuteronomio 17:2-6.

‡10:30 Deuteronomio 32:35.

¶10:30 Deuteronomio 32:36.

jūma edadía. ³⁷ Ācōrē Bedeade nāwā ʕá ʕaa:

Dji zeida ʕara dārāéne zeya. Idjira wārāda dārāéa.

³⁸ Ēberā jipa ʕara māl ijā ʕadeba zocai ʕaya. Baribara idjia ijā ʕada igaraibara, māl idjira bia unuéa.[§]

³⁹ Ācāra Ācōrē ijā panra igaradapeḍa aduadia. Baribara dadjirāra maļ ēberārā quírāca panléa, átebala Ācōrē ijā panneba ewariza zocai panania.

Ācōrē ijā ʕadebema

11 Dadjirāba Ācōrēda ijā panl bēra cawa panla dadjia jlā panra wārāda edadida idjaba ununaé panl sida wārāda. ² Dadjí drōā naēnabemarāba Ācōrēra ijā panana bēra Ācōrēba bia unusia.

³ Dadjirāba Ācōrēda ijā panl bēra cawa panla Ācōrē bedeabara naļ ējūāra, bajā sida jūma osida. Māwā dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrēda ijā ʕada bēra Caiłba diada cāyābara ne biara ʕada diasia. Ijāna bēra idjia diadara Ācōrēba bia unupeḍa jarasia idjira jipa ʕada. Abelera beudamīna idjia wārāda ijā ʕadaba dadjirāa waḍibiḍa cawabi ʕa Ācōrēra ijānida panada.**

⁵ Enocoba Ācōrēra ijā ʕada bēra beurāmārēa Ācōrēba zocai edesia. Ācōrēba edeḍa bēra idjira waa ununaé basía. Ācōrē Bedeade ʕá ʕa Enoco edei naēna Ācōrēba idjira bia unusida.††

⁶ Baribara Ācōrē ijāé ʕara Ācōrēba bia unucāa. Ācōrēmaa ze quírā ʕaba ijāida

ʕa Ācōrēra wārāda ʕada idjaba jūma idji jaradadara carebabarida.

⁷ Noéba waḍi unuca zeidebemada Ācōrēba idjía jarasia. Małra Noéba ijāsia. Ara małda Ācōrēra waya ʕada bēra idji ēberārāra edra edai carea jāba dromada osia. Ācōrēda ijāna bēra Noéba cawabisia naļ ējūāne ʕeara dji cadjirarāda. Noéba ijāna bēra Ācōrēba jipa unusia.‡‡

⁸ Ācōrēba Abrahała jarasia idjia diai jarada druadaa wāmārēa. Abrahałba Ācōrēra ijāna bēra sāma wāda adua ʕamīna idji druara amepeḍa wāsia.¶¶

⁹ Ācōrēra ijāna bēra idjira Ācōrēba diai jarada druade āibema quírāca wua dede ʕabadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara maļ quírāca panabadjidaa, Ācōrēba ādjía biḍa maļ druara diai jarada bēra. ¹⁰ Abrahałra māwā ʕabadjia, bajāne ʕa puru jōcaḍaa wāi carea jlā ʕada bēra. Maļ purura Ācōrēba bio crīcha ʕapeḍa jūma osia.

¹¹ Abrahałra drōāda ʕasia. Idji quima Sarara warra toca basía. Baribara Abrahałba ijāsia Ācōrēba idjía warrara unubida. Ācōrēba diai jaradara ijāna bēra warrada unusia.§§ ¹² Māwā Abrahałra beuyama ʕadamīna idjideba ēberārāra zocārā yōsidāa chīdau zocārā ʕa quírāca, pusa iḅa poya juachaié ʕa quírāca.

¹³ Jūma nama trā odjapedadara Ācōrē ijā panlāda beusidaa. Māwāmīna Ācōrēba diai jaradara ādjirāba naļ ējūāne edadaé basía. Baribara cawasidaa nocoarebema ewaride idjia

§10:38 Habacuc 2:3-4.

**11:4 Genesi 4:3-5.

††11:5 Genesi 5:22-24.

‡‡11:7 Genesi capítulo 6-8.

¶¶11:8 Genesi 12:1-5.

§§11:11 Griego bedeade maļ versículora ebuḍa ʕléa. Nāwā traducida ʕa: “Abrahał quima Sara biḍa Ācōrēra ijāna bēra biogoasia, warra tocamīna idjaba djorada ʕamīna. Ācōrēba diai jaradara wārāda diaida ijāna bēra warra tosia.”

jūma diaida.* Mañ carea ðasriðasidaa idjaba ebuða jarasidaa nañ ējūāne ādjirāra druā āibemarāda, djārā druade parrāa ðeada. ¹⁴Māwā jara panāneba ebuða cawabisidaa ādji druā arada edadi carea jāā panāda. ¹⁵Ādji ēdrāpedāda druada jēda crīchapedadabara poya jēda wānida panacasidaa. ¹⁶Baribāra druā biara ða bajāne ðada quīrāā panasidaa. Mañ carea Ācōrēra peracaa idjira ādjirā Ācōrē abdadade. Idjia puruda ādjirā itea bajāne o erobāa.

¹⁷⁻¹⁸Abrahaāba wārāda ijā ða cawaya Ācōrēba jarasia idji warrada babue di-amārēā. Abrahaāba Ācōrēra ijā ðada bērā idji warra Isara babue diade wāsia. Baribāra mañ naēna Ācōrēba idjia nāwā jaraðoasia: “ðā warra Isadeba ða war-rārāra zocārā yōnia.”† Ācōrēba māwā jaraðamīna Abrahaāba idji warra ababe quiruda babue diai carea ðasia. ¹⁹Abrahaāba crīchasia idji warra Isa bead-acarea Ācōrēba idjira poya ārēbabida. Wārāda Ācōrēba Isa ārēbabibāra quīrāca idu beabié basía. Māwā Abrahaāba Isara zocai erobesia.‡

²⁰Isaba Ācōrēda ijā ðada bērā idji warra Jacobora, Esaú sida bia jarasia Ācōrēba nocoarebema ewaride carebamārēā.¶

²¹Jacobo beuyama ðaside Ācōrēda ijā ðada bērā idjia Jose warrārāra āba aba bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Maābe idji bardonane jida nūmāba Ācōrēa bia bedeasia.§

²²Jose beuyama ðaside Ācōrēda ijā ðada bērā israelerāra Egipto druadeba ēdrādiada asia. Ēdrābdade idji ðawāra Canaañ druadaa joude ededaduada asia.**

²³Moise toside ewaride Egiptodebema boroba israelerā warra umaquīrā zaquerāda jūma quenabisia. Baribāra Moise djibarirāba Ācōrēda ijā panana bērā dji boroba jaradara wayadaé basía. Moise todacarea unusidaa idjira warra quīrāwārēā ðada. Mañ bērā dji boroba bearāmārēā jedeco ūbea mērā eropanasidaa.††

²⁴Moiseba Ācōrēda ijā ðada bērā drōā badacarea quīrāé ðasia ēberārāba idjira Egiptodebema boro cau warraada adida.‡‡ ²⁵Idjimaarā cadjirua o ðadeba warrewarrea ðasriðā ðai cāyābara biara ðasia Ācōrē ēberārā ume ābaa bia mīga ðaida. ²⁶Ācōrēba ēdra edabari diai jaraðara wārāda zeida ijāna bērā, idjia crīchasia Egiptodebema ne biada erobai cāyābara biara ðada bia mīga ðaida.¶¶ Ācōrēba nocoarebema ewaride diai jaraðada biara eda quīrāna bērā māwā crīcha ðasia.

²⁷Moiseba Ācōrēda ijā ðada bērā Egiptodebema boro quīrūbi wayaé ēdrasia. Ācōrē ununacara unu ða quīrāca idjia ijā ðara igaraé basía.

²⁸Moiseba Ācōrēda ijā ðada bērā israelerā Egiptodeba ēdrādi ewarida

* **11:13** *Cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida.* Griego bedede ðá ða: “Maāgara tamāba unusidaa.”

† **11:17-18** *Genesis 21:12.*

‡ **11:19** *Genesis 22:1-14.*

¶ **11:20** *Genesis 27:27-29; 39-40.*

§ **11:21** *Genesis 48:1-20.*

** **11:22** *Genesis 50:24-25.*

†† **11:23** *Exodo 1:22 ðeaba āba 2:2 ðaa.*

‡‡ **11:24** *Exodo 2:10-12.*

¶¶ **11:26** *Ācōrēba ēdra edabari diai jaraðā.* Griego bedede ðá ða: “Crito.”

obisia.^{§§} Mañne deza dji eda wābada icawa oada jīāpobisia dji beabariba ādji umaquīrā warra dji nabemarāda bearāmārēā.*

²⁹ Ācōrēda ijā panana bērā israelerāra Ācōrēba Pusa Purru ēsi ewada ode pōāsa chāsīdaa. Baribara Egiptodebemarā abari ode chābādade jūma nābara quinīsīdaa.†

³⁰ Ācōrēda ijā panana bērā israelerāra siete ewari Jerico puru auđu parragabādade mañ puru auđu jūrā ca bāra jūma todogozoasia.‡

³¹ Israelerā umēba Jerico puru sāvā bā cawaya acāde wāsīdade wērā auđu Rahāba Ācōrēda ijā bāda bērā ādjira bia edasia. Mañ carea israelerāba Ācōrē ijāē beara jūma quenasīdade idjira beadaē basīa.¶

³² Ācōrē ijā beadadebemada mña cārēda wadi jarai? Sansoñnebemada, Gedeoñnebemada, Baracodebemada, Jeptedebemada, Davidebemada, Samueldebemada, Ācōrēneba bedeabadarānebema sida bedeai carea ewariba araēa. ³³ Ācōrēda ijā panana bērā ācāra bā drua beara poyasīdaa, ācāra bā ādji druara jipa ero-beasia, idjaba ācāra bā nañ ējūāne Ācōrēba diai jaradara edasīdaa. Ācōrēda ijā panana bērā ācāra Ācōrēba imamaa idu cobīē basīa. ³⁴ Ācōrēda ijā panana bērā ācāra bā uruga nūmba baē basīa, ācāra necoba beadidebemada ēdrasīdaa, ācāra cacua lēbaē beadada cacua lēbasīdaa idjaba mēsra beasia dji quīrū ume djōni carea. Mañba ādji dji quīrūra poyasīdaa.

³⁵ Ācāra wērārāba Ācōrēda ijā panana bērā ādji ēberārā beupedadara

ārēbasīdaa. Baribara ācāra bā Ācōrē ijā panā carea ēberārāba bio puodapeda beasīdaa. Ācōrēda igaradībara ēdra bādīada asīdade igaradaē basīa. Atebara idu beabisīdaa ārēbadapeda zocai bāi biara bāda edadī carea. ³⁶ Ācāra bā Ācōrē ijā panā carea ēberārāba ipida biē jarasīdaa, soaba usīdaa, idjaba carenaba jānapeda preso bāsīdaa. ³⁷ Ācāra bā mōgaraba tabari beasīdaa. Ācāra bā ēsīra bā ārrasīdaa. Ācāra bā necoba beasīdaa. Ācāra bā de neē bea bēra parrā wāsīdaa. Mañne ādjia jāni carea neē beada bēra oveja e oadada, chiwatu e oada sīda jābadjīdaa. Ādjirāra abēda ne neē beasia. Ēberārāba ādjirāra bia mīga eropanabadjīdaa idjaba biē obadjīdaa. ³⁸ Mañ ēberārāra Ācōrē quīrāpita dji biara beasia. Mañ bēra nañ ējūāne beadiē panasīdaa. Ādjirāra de neē bea bēra ējūā pōāsa ewaraga bāde, eyade bīda parrā nībabadjīdaa. Eya uriade, egoro uriade bīda panabadjīdaa. ³⁹ Jūma mañ ēberārāba Ācōrēra ijā panana bēra Ācōrēba ādjirāra bia unusia. Māwāmīna idjia diai jaradara nañ ējūāne edadaē basīa. ⁴⁰ Ācōrēba dadjirā itea ne biara bāda ero-bā bēra quīrāsīa ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

Jesucritoda crīcha pananadua

12 Mañ ēberārā zocārāba unubīsīdaa Ācōrēra wārāda ijāsīdada. Mañda cawa panā bēra dadjirā bīda ara mañ quīrāca ijā pananida panāa. Dadjirāa idu ijābicara, cadjiruaba dadjirā bārā edabari sīda āyā bādapeda jūma droa panāneba nocōdaa wānadra dadjirā jūnīda

§§11:28 Egiptodeba ēdradi ewarida. Cāpūrīā bedēade bā bā “Pascua.”

*11:28 Exodo 12:21-30.

†11:29 Exodo 14:21-31.

‡11:30 Josue 6:1-21.

¶11:31 Josue 2:1-21; 6:22-25.

panamaa. ²Jesudra biara crichadida panla. Idjiabara carebasia dadjiraba naara ijānamārēa idjaba carebabaria ewariza ijā pananamārēa. Crichadua sāvā idjira crude bia mīgasida. Mañ carea peraida badamīna peraē basia. Idjia cawasia māwānacarea bio basrida baida. Idira Ācōrē bugue biya quiru jawa araare chūmla.

³Bio crichadua ēberā cadjiruarāba Jesu biē osidade sāvā droasida. Māvā bārāra sēnaēa idjaba bārāba ijā panlra igaradida crichadaēa. ⁴Bārāra cadjirua ume djō panla. Baribara wadibida bārāra beadaē panla Jesu beapedada quīrāca. ⁵Biara ijānamārēa Ācōrē Bedeade bā bāra ¿bārāba quīrādoasidaca? Idji warrarā nāvā jarasia:

Mā warra, Jūmarā Boroba quēābarade sopuarādua. Jipa omārēa quēābarade biē crīcharādua.

⁶Jūmarā Boro Ācōrēba quīrā bā ēberārāra quēābaria jipa oāmārēa. Idji warrarā beadamārēa edadarāba cadjirua osidara idjia ubaria.**

⁷Bārā bia mīga panlra droadadua Ācōrēba maḡadeba jipa obi bā bēra. Bārāra idji warrarā bēra, Ācōrēba māvā idu bia mīgabi bā cawa jipa oāmārēa. ¿Warraba jipa omārēa dji zezaba quēacaca? ⁸Ācōrēba idji warrarāra jūma quēābaria jipa oāmārēa. Māvā oēbāra, bārāra idji warrarā araēa. ⁹Dadjirāba nañ djarade zezada eropanasidāa. Ādjirāba dadjirāra quēābadjidāa jipa oāmārēa. Mañ carea ādjirāra wayabadjidāa. Maḡba ¿ewariza zocai beadi carea dadjirā Zeza bajānebemara biara wayadiē panlca?

¹⁰Dadjirā zeza nañ ējūāne zocai panasidade dadjirāra quēābadjidāa jipa oāmārēa ara ādjia crīcha panana quīrāca. Baribara Ācōrēba māvā obaria idji quīrāca cadjirua neē bia beadamārēa. ¹¹Jipa oāmārēa quēābadjade dadjirāra basridadacaa ātebāra sopuabadaa. Baribara tēa badacarea dji ijāpedadaba jipa obadaa idjaba necai beabadaa.

Ācōrēra ijā pananadua

¹²Mañ carea sē panamīna bārā jawa norrabari beada, bārā chīrāboro ureurea bea sida wayacusa ablabibada quīrāca biara ijā pananadua. ¹³O jipa bade nibadadua. Māvā dji sē panlra āi wānaēa ātebāra biara ijā panania.††

¹⁴Jūmarā ume necai beadadua. Idjaba Ācōrē itea bia beadadua. Ācōrē itea bia beaēba idjira poya ununaēa.

¹⁵Quīrācuīta beadadua Ācōrēba idji biadeba careba bāra ni abalba igararānamārēa. Idjaba quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni abalda ne carra asea quīrāca bearānamārēa. Maḡba djabarāa biē crīchabipeda āribaria.

¹⁶Quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni abalda auḡua nībarānamārēa ni Esaú quīrāca Ācōrēnebemada crīchadaē bearānamārēa. Esaúra warra iwina bēra dji zezaba eroḡdebemada waīblara edaida basia. Māvāmīna idji djababa barima aba ne cobidabari idjia edaida badara jūma idji djabaa diasia.‡‡

¹⁷Bārāba cawa panla māwānacarea Esaúba quīrā basida dji zezaba idjira bia jaraida Ācōrēba carebamārēa. Māvāmīna dji zezaba idjira igarasia.

§12:4 *Bārāra beadaē panla Jesu beapedada quīrāca.* Griego bedeade nāvā bā bā: “Wadibida bārā oara erozoaē bāa.”

**12:6 Proverbio 3:11-12.

††12:13 Griego bedeade nāvā bā bā: “O jipa bade nibadadua dji jirū biē beara āi tgarānamārēa ātebāra ādji jirūra biadamārēa.”

‡‡12:16 Genesi 25:27-34.

Esaura jīanamīna idjia naārā odara poya bia ḅlé basía.^{¶¶}

¹⁸ Bārā Ācōrēmaa zepedadara israelerā zepedada quīrāca ḅléa. Israelerāra Sinai eyadaa wāsidaa. Mañ eyara ādji dauba unusidaa.^{§§} Mañe eyara uruga nūmasia, ewarira pāisosoia nūmesia, idjaba nāūrāda minijīchia pua nūmesia. ¹⁹ Ādjirāba cachiru jīguara, Ācōrēba jīgua bedebara sīda ūrisidaa. Mañ ūrisidade ne wayaaba bedea djuburiasidaa Ācōrēra waa bedearāmārēa. ²⁰ Bio ne wayasidaa Ācōrēba nāwā jarada bēra: “Baridua ēberāda, animarā sīda nañ eya caita zeibara, mōgaraba tabari beadida panla wa chaba dra beadida panla.”*

²¹ Israelerāba unu panlra bio minijīchia ḅa bēra Moiseba nāwā jarasia: “Māra ne wayaaba ure nūmla.”†

²² Baribara bārāra Ācōrēmaa zesidade bajānebema Sioā eyadaa, bajānebema Jerusaleānaa zesidaa. Mañ purura Ācōrē zocai ḅadea. Mama bajānebema nezocarāda mil zocārā ābaa ḅasrida dji jare duanla. ²³ Bārāra Ācōrē warrarā dji jare duanmaaa zesidaa. Ācōrēmaara jūmarāda warra iwinaa. Bajānebema bēra ādji trāra mama ḅā ḅla. Bārāra jūmarā Cawa Obari Ācōrēmaa zesidaa. Ēberārā jipa ḅea Ācōrēba bia ḅadamaa zesidaa. ²⁴ Bārāra Jesumaa zesidaa. Idjideba Ācōrēra ēberārā ume bedea djiwidida ḅasia. Bārāra idji oa jīapodamaa zesidaa. Jesu oa erozoadaba cawabi ḅara Abel oa erozoadaba cawabi ḅa

cāyābara biara ḅla. Jesu oa erozoada—aba cawabi ḅla Ācōrēba cadjiruara saglbarida. Baribara Abel oa erozoada—aba cawabi ḅla Ācōrēba cadjiruara cawa obarida.[‡]

²⁵ Mañ carea quīrācuita beadadua Ācōrēba jara ḅara igarada amaaba. Idjia Sinai eyade jarada igarapedadara cawa oside ēdradaé basía. Mañ bēra idjia bajāneba dadjirā sode jara ḅada igaradibara ¿ēdradica? Ēdradaéa. ²⁶ Sinai eyade Ācōrē bedeeside de uremiada wāsia. Baribara nañ ewaride idjia nāwā jara ḅla:

Wayacusa mla de uremiara wābiya.

Mañne ababe nañ ējūada urebiéa, ātebāra bajā sīda urebiya.[¶]

²⁷ Wayacusa urebiyada aside Ācōrēba cawabisia ne jūma idjia ocuadara urepeda jōbida. Mañne ababe jōcadra ḅeya.[§] ²⁸ Dadjirāra Ācōrē puru jōcade panani bēra idjia bia ḅada adida panla. Bio waya pananeba idjia bia bedeadida panla idjia quīrā ḅa quīrāca. ²⁹ Māwā wayadida panla dadji Ācōrēba idji ijāé ḅeara cawa oi bēra taba uruaba jūma bābari quīrāca.

Djabarāra sāwā nībadida panla

13 Bārāra djabarā bēra abarica dji quīrā beadadua. ² Quīrādoarānadia bārā dede zebadara bia edadida panla. Āclaba cawadaéne bajānebema nezocarāda ādji dede bia edasidaa. ³ Preso ḅeara quīrādoarānadia bārā sīda ādjirā

¶¶12:17 Genesi 27:1-41.

§§12:18 *Eyara ādji dauba unusidaa.* Griego bedeadē nāwā ḅā ḅla: “Eya dadjia poya tāida ḅamaa zesidaa.”

*12:20 Exodo 19:12-13. *Wa chaba dra beadida panla.* Griego bedeadē āclra cartade mañra neéa.

†12:21 Deuteronomio 9:19.

‡12:24 Genesi 4:10-11.

¶12:26 Hageo 2:6.

§12:27 Griego bedeadē nāwā ḅā ḅla: “Ne jūma idjia ocuada ureida ḅara urepeda jōbiya. Mañne ababe ne jūma urecada ḅeya.”

ume preso panɫ quĩrɔca. Ēberārɔba bié o panɫneba bia mĩga ðeara quĩrɔdoarɔnadua bārɔ sɩda ɔdjirɔ ume bia mĩga panɫ quĩrɔca.

⁴ Jumarɔba ɔdji quimara waya ðead-ida panɫa. Ȁcōrēba auɫua obadara, daunemabada sɩda cawa oi bērɔ ababe bārɔ quima ume cɔmɩda panɫa.

⁵ Paratara awua ðearɔnadua. Ȁtebɫɫɫ bɔdjia erobeaba ðɫsɩda ðeadadua Ȁcōrēba nɔwɔ jaradɔ bērɔ: “Mɫa bɫra amēá idjaba igaraé.”^{**} ⁶ Maɫ carea dadjirɔba ne wayaa neé nɔwɔ jaradɩda panɫa:

Mɫ Boroba mɫra careba ðɫa. Maɫ bērɔ mɫra ne wayaé ðɫa. ¿Ēberɔba mɫda sɔwɔ bié oi?^{††}

⁷ Bārɔ bororɔda quĩrɔnebadadua. Ȁdjirɔba Ȁcōrē bedeara bārɔa jaradiasɩda. Crɩchadadua sɔwɔ ɔdjira nɩbasɩdada idjaba maɫgaba cārēda sɔwɔsɩda. Ȁdjia Crito iȓa panana quĩrɔca bārɔ bɩda iȓa pananadua.

⁸ Jesucritora quĩrɔ awara ðacaa. Nuova ðada quĩrɔca idɩ bɩda abarica ðɫa, idjaba ewariza mɔwɔ ðaya. ⁹ Baribɫɫɫ ɫcɫɫɫɫɫ ne quĩrɔtanoa ɔi jaradiabadaa. Ȁdjirɔa idu cūrɩgabirɔnadua. Bārɔba co panɫneba wa codáé panɫneba Ȁcōrēra biara iȓanaéa. Maɫba ni abɫda carebaca. Ȁtebɫɫɫ Ȁcōrēba idji biadēba careba ðɫa bārɔba biara sodēba iȓanamārēa.

¹⁰ Dadjirɔba Jesuda eropanɫa animarɔ dadji cadjirua carea babue diapedada quĩrɔca. Baribɫɫɫ Ȁcōrē dede wadibɩda ɔdji cadjirua carea animarɔ babue diabadarɔba Jesura poya edadaéa.^{**}

¹¹ Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarɔ oara Ȁcōrē itea biara ðɫ deȓne eda jĩapode wɔbaria.

Baribɫɫɫ dji animarɔra puru jĩga ededapeda babuebadaa. ¹² Ara maɫ quĩrɔca Jesura puru jĩga bia mĩgasɩa idji oaba ēberɔrɔra Ȁcōrē itea bia ðɫɩ carea. ¹³ Maɫ bērɔ puru jĩga Jesumaa wɔbɫda quĩrɔca idjira ēpēnɩda panɫa. Ēberɔrɔba Jesu bié jarapedada quĩrɔca dadjirɔ sɩda bié jarabdadade droadɩda panɫa. ¹⁴ Naɫ ējũane dadjirɔra puru jōcade panɫéa, Ȁtebɫɫɫ jɫa panɫa bajanebema puru jōcade panani carea. ¹⁵ Maɫ carea Jesucritodeba dadjirɔba ewariza Ȁcōrēa bia bedeadɩda panɫa. Dadji Ȁcōrē iȓa panɫana a panaba idjɩa bia bedeadɫdadade animarɔ babue diabɫda quĩrɔca o panɫa. ¹⁶ Quĩrɔdoarɔnadua bia odɩ carea idjaba bārɔba eropanɫneba dji careba panani carea. Jũma maɫgɫra Ȁcōrēba bia unu ðɫa animarɔ babue diabɫda quĩrɔca.

¹⁷ Djabarɔ, bārɔ bororɔba jara panɫra iȓa odadua. Bārɔra waga panɫ bērɔ ɔdji jɫwaedɔ ðeadadua. Ȁdjirɔba cawa panɫa Ȁcōrēba cawa obɫɫadē jũma ɔdjia opedadara idjɩa ebuɫa jaradɩda. Maɫ bērɔ ɔdjia jara panɫra iȓa odadua. Mɔwɔ ɔdjirɔba ðɫsɩda, sopua neé jũma odɩa. Bārɔba iȓa odaé panɫneba ɔdjirɔda sopuabɩdɩbɫɫɫ, bārɔra poya bia carebadaéa.

¹⁸ Dai carea Ȁcōrēa iwɩdɩdadua. Daira ne jũmane jipa nɩba quĩrɩa panɫa. Cawa panɫa cadjiruarɔ odaé panɫda. ¹⁹ Mɫ djuburia, Ȁcōrēa iwɩdɩdadua wayacusa isabe bārɔmaa wɔbimārēa.

²⁰⁻²¹ Dadjirɔ Boro Jesucritora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai ðai diabari Ȁcōrēba idjira beu ðadada ɫrēbabɩsɩa. Jesucrito oadēba Ȁcōrēra ēberɔrɔ ume bedēa ðɫsɩa. Maɫra ewariza ðaya. Mɫa quĩrɩa ðɫa Ȁcōrēba ne jũma biada bārɔa

^{**}13:5 Deuteronomio 31:6.

^{††}13:6 Salmo 118:6.

^{**}13:10 Griego bedēade maɫ versícúloda nɔwɔ ðɫ ðɫa: “Dadjirɔba animarɔ babue diabadada eropanɫa. Ȁcōrē dede ne o panɫba maɫnebemada cocara panɫa.”

o cawabida idjia quĩrĩã ÆŁ quĩrãca poya ođamãrẽã. Idjaba quĩrĩã ÆŁ Jesu-critodeba idjia dadjirã sođe ne jũma oida idjia quĩrĩã ÆŁ quĩrãca Æadamãrẽã. Dadjirãba ewariza Jesucritoa bia beđeadida panla. Bia ÆŁa mãwã Æaida.

²² Djabarã, mã naĩ carta zaqueda Æasia bãrãba biara ijãnamãrẽã. Mãl bãrã mã bãrãa beđea djuburiaya naĩ beđeara bia edadamãrẽã.

²³ Cawadadua dadjirã djaba Timoteo preso Æadara ěđrsida. Idjida isabe mã-

maa zeibara, bãrã acãđe wãbãrãđe mã idjira edeya.

²⁴ Djabarã, bãrã bororãa, jũma Ācõrẽ ěberãrãa bida jaradadua mã quĩrĩã ÆŁda Ādjirãra bia duananida. Djabarã Italia druadebemarãba quĩrĩã panla bãrãra bia duananida.

²⁵ Mã quĩrĩã ÆŁa Ācõrẽba idji biadeba bãrãra jũma careba Æaida.

SANTIAGO

CARTA SANTIAGOBA BADA

Jesu djaba Santiagoba nañ cartada ðasica ðla. Mañ Santiagoba naärã Jesura ijãe ðasia (Juañ 7:1-9). Baribara idjira Jesu ijã ðearã täena dji dromada ðesia. Hecho cartade mañra ebuda ðla (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santiagora Jerusaleñne ðabadjia. Poa 62de idjira Jesu ijã ða carea beasidaa.

Santiagoba nañ cartara Israel doce warrarãneba yöpedadarã druaza ðea itea ðasia. Ñcarãmaarã mañba jara ðla djabarã judiorã itea ðasida. Dewararãmaarã jara ðla jüma Jesu ijã ðea itea ðasida.

Santiagoba nañ cartara ðasia cawabi carea säwã nañ ëjüãne nibaðida panada. 1:1-18de ðl ðla Ñcõrë necawaada, jüma droa ðai sida iwidiida panada. Mañare Ñcõrë wãrãda ijã ðaidebemada ðl ðla (1:19deba aba 2:26daa). Mañare ðl ðla dadji quirãme quirãcuitaðidebemada idjaba nañ ëjüã awuadié pananebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jirüare ðl ðla dadjia jüma droa panane djärã bia oðidebemada (5:7-20).

Dji cricha dromada 2:8de ðl ðla: “Bãrãba Ñcõrë leyðebema dji dromaara ðada wãrãda ijã o panabara, bia o panla. Ñcõrë Bedeade mañ leyba näwã jara ðla: djärãra quiriãdua ara badi quiriã ða quirãca.”

Bia mïga ðade droa ðaidebema

1 Mãra Santiagoa, Ñcõrë nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesucrito nezocaa. Nañ cartara ðabara Israel doce warrarãneba yöpedadarã druaza ðea itea. Mãra quiriã ðla bãrãra bia pananida.

²Djabarã, bariduadeba bia mïga panane ðasrida ðeadadua. ³Bãrãba cawa panla mãwã bia mïga panane Ñcõrëda ijã pananibara, biara droa cawadida. ⁴Mañ bãrã jüma bia droa pananadua. Mãwã ne jümane biya, jipa ðeadi. Ni maãri bida bié ðeadaea.

⁵Bãrãnebemaba cricha cawaada neé ðabara, Ñcõrëa iwidiida ðla. Mañne Ñcõrëba diaya. Idjia iwidiidara quëãene jümarãa ađuba diabaria. ⁶Baribara wãrãda ijã ðaðeba iwidiida ðla. Ni maãri bida crichaié ðla Ñcõrëba diaéda. Mãwã cricha ðara näurãba pusa bogozoa äyã edebari quirãca ðla. ⁷Mãwã ðaba crichaié ðla dadjirã Boroðeba ne edaida. ⁸Idjira cricha umé ða bãrã abari crichade ðacaa.

⁹Djaba miã djuburi ðara ðasrida ðaida ðla Ñcõrë quirãpita dji droma bãrã. ¹⁰Baribara parata bara ðara ðasrida ðaida ðla Ñcõrëba idjira miã djuburi unu ða bãrã. Parata bara ðara dãrã ðaéa nepõnõ dãrã ðaca quirãca. ¹¹ãmãdau odjadacarea jlwãrlãba chiruara pöpõnozoabaria. Mañbe dji põnõ jurrupeða idji biya quirura jõbaria. Ara mañ quirãca ne bara ðara ewariza parata edai carea ðade beuya.

¹²Abaaba bia mïga ðade jüma droa ðabara, Ñcõrë quirãpita bio bia ðla.[¶] Jüma droaðacarea Ñcõrëba borobari diabara quirãca idjira ewariza zocai ðaya. Ñcõrëba jüma idji quiriã ðearãa wãrãneba mãwã zocai ðayada asia.

¹³Cadjirua oi cricha zebaraðe ni abaaba jaraié ðla Ñcõrëba mañra dia ðada. Cadjirua oi crichara Ñcõrëmaa zeca bãrã idjia ni abaaba mañra diacaa. ¹⁴ãtebara cadjirua oi crichara zebaria ara dadjia mãwã o quiriã ða bãrã. ¹⁵Cadjirua oi crichara zepeda mañda o ðe-

[¶]1:12 *Bia mïga ðade.* Griego bedeade mañba idjaba jara ðla: “Cadjirua oi cricha zebaraðe.”

baria. Māwā o ðeða bēra beudacarea Ācōrēnebemada ewariza jīga ðaya.

¹⁶ Djabarā, ara bāduba cūrugarā-nadua. ¹⁷ Ātaareba dadjirā Zeza Ācōrēba ne jūma bio biya quedeadra dadjirāa diabaria. Idjiabarā ne jūma bajāne uruabadara ocuasía. Maāra ewariza abarica uruadacaa. Baribarā Ācōrēba quīrā awara ðacaa idjaba quīrā awara ocaa. ¹⁸ Idjia quīrāna bēra idji wāra bedeadeba dadjirāra zocai ðasía. Māwā néudebema naārā ewada idjía diada quīrāca dadjirāra jūma idjia oðadebemada idji itea biara panāa.

¹⁹ Maā bēra djabarā, jūmarāba quīrācuíta ūrīni carea ðeðida panāa, quīrācuíta bedeadida panāa, idjaba baridua carea isabe quīrūnié panāa. ²⁰ Dadji quīrūbadaðe Ācōrēba jīpa obi ðara oðacaa. ²¹ Maā bēra ne jūma cadjiruara, ne jūma jīpaé ða síða igaradadua. Maābe Ācōrēba idji beðe bārā soðe ðaðada crīcha biadeba ijānadua. Ara maā beðeaba bārāra Ācōrēba cawa oidebemada poya eðra edaya.

²² Ācōrē beðeara ijā o pananadua. Ababe ūrībadada ðearānadua. Māwā ðeðidarā, ara bāduba cūrūga ðeðía. ²³ Ācōrē beðe ūrī ðaba ijā oēðarā, ēberāba quīrā acabadaðe idji quīrā acabarā quīrāca ðaa. ²⁴ Acabaraðe idjira sāvā ðada unubarimīna, āyā wāsira abeða quīrādoabaria. ²⁵ Baribarā bariduaba Ācōrē beðeada ūrīpeða quīrādoaeðarā, bio bia ðaya. Maā beðe jīpa ða dadji eðra ðabarida ewariza quīrācuíta crīchapeða ijā o ðaibarā, idjia o ðadeba bio bia ðaya.

²⁶ Abāaba Ācōrēda ijā ðada crīcha ðabarā, baribarā idji quīrāmeda quīrācuíta wagaéðarā, ara idjiduba cūrūga ðaa. Wārāda ijāé ðaa. ²⁷ Wārāda ijā ðaba nāvā oida ðaa dadji Zeza

Ācōrēba idjia o ðara bia unumārēa idjaba jīpa unumārēa: jērāmārāda, pēdra wērārā síða bia mīga panane carebaida ðaa, idjaba naā ējūane ðe cadjiruada oié ðaa.

Ni abaa ume quīrā awara odié panā

2 Djabarā, bārāba dadjirā Boro biya quīru Jesucritoda ijā panā bēra ni abaa ume quīrā awara orānadua. ² Āībērā ewari aba bārā ābaa dji jare panane ēberāba jawade oro oða jā ðada, djio nēðaa jā ðada eða zeisicada. Maāne idjaba ēberā ne neé ðaba djio sore jā ðada eða zeisicada. ³⁻⁴ Bārāba bio djio nūmāda bia ununapeða idjía nama biara ðama chūmeduada adibarā, maāne dji ne neé quīrūa jāma āta nūmeduada adibarā, wa nama mā jīrū caita egode chūmeduada adibarā, ¿ara bārā tāēna quīrā awara o panāéca? ¿Crīcha bié ðadeba māwā o panāéca?

⁵ Djabarā, jūrīnadua! ¿Ācōrēba naā ējūane ne neé queðeara Jesucrito ijānamārēa edasiéca? Māwā ādjirāra ne bara panā quīrāca ðeaa. Ācōrēba ādjirāra bia pe erobaya idji quīrā ðearā wārāneba māwā jarada bēra. ⁶ Māwāmīna bārāba ne neé queðeara bié obadaa. Parata bara ðeðra bia obadaa. Baribarā ¿parata bara ðeðarā bārāra bié oðacaca? ¿Ādjibarā bārāra cawa obadamaa ogo edeðacaca? ⁷ Bārāra Jesucritoðeaa. Baribarā ¿ādjirāba idji trā biya quīruda bié jaradacaca?

⁸ Bārāba Ācōrē leyðebema dji dro-maara ðada wārāda ijā o panāðarā, bia o panāa. Ācōrē Beðeade maā leyba nāvā jara ðaa: “Djārāra quīrāduaa ara bādji quīrā ða quīrāca.”^{§§} ⁹ Baribarā bārāba ācārāda quīrā awara o panāðarā, cadjiruada o panāa. Ācōrē leyba jara ðaa bārāra maā carea beðeade panāda.

§§2:8 Levítico 19:18.

soda āricabara, ne jūmane jipa ɓaa idjaba idji cacuara jūma jipa eroɓaa.

³Dadjirāba cawayo quēbara jābadaa ijā obidī carea. Māwā cawayora dadji wā quīrīa panamaa edebadaa. ⁴Idjaba barcodebemada crīchadadua. Barcora waibaa beamīna, nāūrā dji cābāyā pua nūmlaba edebarimīna, dji edebaraba peratlabari maārī quiruba idji wā quīrīa ɓamaa edebaria. ⁵Ara maļ quīrāca dadji quīrāmera maārī quirumīna jūmawāyā bedebaria. Crīchadadua sāvā urua maārī quiruba oi waibada jūma bābībarida. ⁶Dadji quīrāmera tɓa urua quīrāca ɓa bērā jūmarāda ārīda ɓaa. Ne jūma cadjiruada bedebaria. Ara dadji cacuade ɓa bērā dadjira jūma ārībaria aba beubadadaa. Idjaba diauruba cadjiruada bedebībaria tɓa jidabībara quīrāca.⁸

⁷Quīrātanoa animarā beada, ībana beada, ādji jāne wābada beada, pusade bea sīda ēberārāba jidadapeda āmāmārāābībadaa. ⁸Barībara dadji quīrāmera ni abalaba poyadaca. Dadji quīrāmeba cadjiruada barīdua bedebaria. Nēārā cadjiruaba bira ɓa quīrāca ɓaa. ⁹Dadji quīrāmeba dadji Zeza Ācōrēa bia bedebadaa, idjaba abari quīrāmeba ēberārāda biē jarabadaa Ācōrēba ara idji quīrāca odamīna. ¹⁰Abari iteba bedea biada, bedea cadjirua sīda bedebaria. Djabarā, māwā baié ɓaa. ¹¹Egorodeba ātaa bogadrā ɓa baidodeba ɓaido cūāda idjaba baido cɔyada zebarica? ¹²ɓHigojō bacuruba olivoda zaubarica? ɓUvaba higojōda zaubarica? Zauca. Ara maļ quīrāca egorodeba ātaa bogadrā ɓa baidodeba baido cūāda idjaba baido cɔyada zecaa.

Wārā necawaa

¹³Bārāra crīcha cawa beada, ne cawa beada crīcha panabara, bia nīnaneba unubīdadua wārāda māwā beada. Dji dromada crīchadaēne necawaadeba bia odīda panaa. ¹⁴Barībara djārāba eroɓa carea wa o ɓa carea sobīé beadībara, idjaba djārā cāyābara biara beadī carea jaradībara, jararānādua bārāra ne cawa beada. Māwā jaradībara, wārā bedeara igara panaa. ¹⁵Bārā necawaadeba māwā crīcha panabara, maļ necawaara Ācōrēneba zecaa, ātebara naļ ējūānebema necawaa, ēberā necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶Djārāba eroɓa carea wa o ɓa carea sobīé beara, djārā cāyābara biara beadī carea jara bea sīda barīdua caicayabadaa idjaba ne jūma cadjiruada obadaa. ¹⁷Barībara Ācōrēba dia ɓa necawaa erobeaba ne jūmane jipa obadaa, jūmarāda ābaa necai beadamārēa jarabadaa, jūmarā ume bia panabadaa, dewaraba jara ɓara ūrīni carea panabadaa, djārāra quīrā djuburiabadaa idjaba ne jūma biada obadaa. Nī abaal ume quīrā awara odaca. Idjia jaradia ɓa quīrāca wārāda obaria. ¹⁸Ēberārā ābaa necai beadamārēa jarabarība ādjirāra ābaa necai ɓabaria necai ɓai bedea ubara quīrāca. Māwā idjia unuya ēberārāba jipa o panada ne bia ewabara quīrāca.

Ācōrēba jara ɓara jūma ijā o pananādua

4 ɓBārāra cārē cārēā djōbada idjaba ijarabada? Bārāba o quīrīa panā cadjiruara bārā sođe djō ɓaa māwā odamārēā. ²Bārāra ne eda quīrīābadamīna poya edadaca. Maļ bērā mīā beabadaa. Djārāneda eda quīrīābadaa. Barībara poya edadaca bērā ijarabadaa idjaba djōbadaa.

⁸3:6 *Diauruba*. Griego beede de ɓa ɓaa: “Tɓa uruaba.”

Bārāba quīrīā panlra edadacaa Ācōrēa iwīdīdaca bērā. ³ Idjaba bārāba Ācōrēa iwīdībdade edadacaa crīcha bié ðadeba iwīdībada bērā. Bārāba ababe iwīdībadaa edadapeda bādjia quīrīā panl quīrāca ođi carea. ⁴ Daunemabada quīrāca bārāba Ācōrēra igarasīdaa naļ ējūānebemada ēpēni carea. ¿Bārāba wadībīda adua panlca naļ ējūānebema quīrīā ðlra Ācōrē ume dji quīrūda? Wārāda barīduaba naļ ējūānebemada quīrīā ðlðlra, Ācōrē ume dji quīrūa. ⁵ Ācōrēba dadjīrā soðe ðada Jaureba quīrīā ðla ababe Ācōrēðlra quīrīā pananīda. ¿Bārāba crīcha panlca Ācōrē Bedeade ara idji quīrīābe māwā ðabīsīda? ⁶ Barīðlra Ācōrēba idji biadeba dadjīrāra bio careba ðla. Maļ carea Idji Bedeade nāwā ðl ðla:

Dji dromada crīcha ðeara Ācōrēba idu bia wābīcaa.

Barīðlra dji dromada crīchaé ðeara Ācōrēba idji biadeba carebabaria. **

⁷ Maļ carea Ācōrē jawaeda ðeadadua. Diaurura ijārānadua. Māwā idjira bārāmbemada āyā wāya. ⁸ Ācōrē caita zedadua, māwāra idjira bārā caita zeya. Bārā dji cadjīrua obadarā, jlwa slgabada quīrāca waa cadjīruara orānadua! Bārā dji crīcha umé eroðea, jcrīcha cadjīrua igaradapeda ababe Ācōrēðlra crīchadadua! ⁹ Bārāba cadjīrua opedada carea sopua ðeadadua, jīānadua, aujīānadua. Waa ðlslrīdaba ipīdarānadua, āteðlra bārāba cadjīrua opedada carea wārāda sopuadadua. ¹⁰ Crīcha edaara ðadeba dadjīrā Boro Ācōrē quīrāpīta zedadua. Māwā bārāra dji dromarāda ðlaya.

Djārāra bié jararānadua

¹¹ Djabarā, djārāra bié jararānadua. Abalba idji djabada bié jaraīðlra wa cadjīruade ðada aīðlra, Ācōrē leyda bié jara ðla, idjaba maļ leyra bié ðada crīcha ðla.†† Abalba Ācōrē leyda bié ðada crīcha ðlðlra, maļ leyba jara ðlra ijā oé ðla. Ācōrē leyba jara ðl cāyābara idjīðlra djārā cawa obarīda ðesia. ¹² Barīðlra maļ leyra Ācōrēðlra diasia. Idjīðlra cawa obarīa. Ababe idjīabara ēberārāra poya ēðlra edaya idjaba poya bié ðlaya. Maļ bērā ¿ðara cai, ða djaba cawa oi carea?

Bārānebemada arīde crīchadadua

¹³ jMā beðeara ūrīnadua! Ācllra ða nāwā jarabadaa: “Nane wa nu dadjīra dewara puruðaa wānia. Mama poa aba panania. Maļne ne ođīa parata edadī carea.” ¹⁴ Barīðlra bārāba adua panla nubema ewarīde cārēda sāwāīda. ¿Bārāba cawa panlca nubema ewarīde zocai ðeadīda? Adua panla. Bārāra jārārā towaa quīrāca ðea. Jārārā towaa odjapeda isabe nēbābarī quīrāca bārā sīda dārā ðeadaéa. ¹⁵ Maļ bērā biara ðla bārāba nāwā jaradīda: “Dadji Boro Ācōrēba quīrīāīðlra, dadjīrāra zocai ðeadīa. Maļbe ne ocuađīa.” ¹⁶ Barīðlra bārāba māwā oðacaa. Āteðlra dji dromada crīcha panl bērā jarabadaa bādjīa o quīrīā panlra poya ođīda. Wārāda maļ quīrāca beðeadīra bié ðla. ¹⁷ Barīduaba biada o cawa ðamīna oéðlra, cadjīruada o ðla.

Ācōrēba parata bara ðea cawa oīðebema

5 Parata bara ðea, jMā beðeara ūrīnadua! jJīānadua! Dārāēne

** 4:6 Proverbio 3:34.

†† 4:11 Ācōrē ley. Ebuða ðléa sālgla leyda jara ðada. Ācllra maarā Ācōrēba Moīsea diada leyda jara ðla. Dewararā maarā djārā quīrīāīda ða leyda jara ðla. Santiago 2:8.

bārāra bié ðeadi bēra aujīānadua. ²Jūma bārāba eropanra ðerawaða quīrāca ðla. Bārāba cacuaðe jābadara chimiaba ārīna quīrāca ðla. ³Naļ jīrūarebema ewaride bārāba paratara waībla waga panla. Baribara bārā oroda, parata siða menazau ðla. Ācōrēba cawa obaraðe bārā parata menazau ðlaba cawabiya bārāba bié osidada. Maļ bēra tla uruaðe bia mīga ðeadia. ⁴Bārā néu ewapeðadarāa paratada diaðe panla ādji trajubari. Maļ bēra ādjirāba Ācōrēa iwidi panla cawa omārēa. ¡Ūrīnadua! Ādjia iwidi panla dadjirā Boro Ācōrē jūma poya o ðlaba ūrīsia. ⁵Naļ ējūāne bārāba ne jūmada eropanla idjaba bārāba o quīrīā panla obadaa. Māwā bārāra paca boreguea ða quīrāca panla. Baribara paca beabara quīrāca dārēne Ācōrēba bārāra bié ðaya. ⁶Bārāba ēberā jīpa ðeara cawa oðapeða beasidaa. Maļne bearānamārēa ādjia ni cārē siða oðe basía.

Jūma droaðadua

⁷Maļ bēra djabarā, jūma droaðadua aba dadjirā Boro Jesucrito zebaraðaa. Ēberā pea o ðaðebemada crīchaðadua. Idji néu uðacarea cueda jābaria tunupeða bia waragamārēa. Dārā jābaria zaumārēa. ⁸Ara maļ quīrāca jūma droa panneba jā pananadua idjaba soðeba ijā pananadua, dadjirā Boro Jesucrito zeira caita ða bēra. ⁹Djabarā, Jesucritoba bārā cawa orāmārēa djārāra bié jararānadua. Jesucrito dadji cawa obarira dārēne zeya.††

¹⁰Djabarā, crīchaðadua sāwā Ācōrēneba beðeabadarāba droasidada. Dadjirā Boro Ācōrē trāneba beða

pana carea bia mīgapeðadara jūma droasidaa. Ara maļ quīrāca bārā biða jūma droaðida panla. ¹¹Dadjirāba crīchabadaa bia mīga panne droa ðeara bio bia ðeada. Bārāba ūribadaa Joba idji dārā bia mīgaðara jūma droasida. Dārā mīgaðacarea cawa panla dadjirā Boro Ācōrēba idjira bia ðasida. Dadjirā Boro Ācōrēra quīrā djuburiaida ðla idjaba quīrīaneba carebaya ðla.

Ācōrēa iwidiðadua

¹²Maļ awara djabarā, ni abal trāneba wārāda odiada arānadua. Bajānebema trāneba, naļ ējūānebema trāneba, ni bariduaðeba wārāda odiada arānadua. Odiada aðibara, wārāda oðadua. Idjaba oðaeana aðibara, wārāda orānadua. Māwā Ācōrēba cawa oēa.

¹³Bārānebemada aba bia mīga ðabara, Ācōrēa iwidiðida ðla. Aba ðasida ðabara, trāñibiðeba Ācōrēa bia beðeida ðla. ¹⁴Bārānebemada aba cacua bié ðabara, djabarā wagabadarāda trāida ðla idji carea Ācōrēa iwidiðamārēa.††† Ādjirāba iwidiðadade dadjirā Boro Jesu trāneba nedragaba maārī paraðida panla. ¹⁵Idjaba ijā pananida panla Ācōrēba idjira biabida. Māwā iwidiðibara dadjirā Boroba biabiya. Dji cacua bié ðaðaba cadjiruada osibara, dadjirā Boroba maļgara quīrādoaya. ¹⁶Maļ carea bārāba cadjirua opeðadara dji jaradua. Idjaba āba Ācōrēa iwidiðadua bia duanani carea. Ēberā jīpa ðlaba Ācōrēa iwidiðisira Ācōrē aðlaðeba ne waīblada obaria. ¹⁷Elīara dadjirā quīrāca ēberā basía. Idjia soðeba Ācōrēa iwidiðisira cue zerāmārēa. Maļbe Israel druade poa ūbea ēsidra cue zeé basía. ¹⁸Māwānacarea idjia Ācōrēa

††5:9 *Jesucrito dadji cawa obarira dārēne zeya.* Griego beðeade nāwā ða ðla: “Dadjī cawa obarira dede eða wābadama ðla.”

†††5:14 *Djabarā wagabadarā.* Cāpūrīa beðeade jara ðla “ancianos” o “pastores.”

iwiðisia cuera zemārēã. Ara maãda cue
 zesia.^{§§} Maãba néura tunupeða zausia.
¹⁹⁻²⁰ Djabarã, naãda cawaðadua: wãrã
 bedeadebemada aba ãi wãibara, maãne
 abalaba idjía cadjiruada igarabipeða jêda

zebibara, maã ëberãba cadjirua zocãrã
 o ðaðara Æcõrã quĩrãdoabiyã idjãba
 ewariza Æcõrã jĩga ðaidebemada êdra
 ðaya.*

§§5:18 1 Rey capítulo 17-18.

*5:19-20 Æcõrã jĩga ðaidebemada. Griego bedeade ðá ðla “beuidebemada.”

1 PEDRO

NABEMA CARTA PEDROBA BADA

Pedroba nañ cartada ðasia. Jesuba idji trãside ðeda beabari basía (Marco 1:16-18). Baribara Jesuba diabuedadebemada Pedrorã dji dromaara ðasia. Idjiabara Jerusaleñe Æcõrẽ de dromane judiorã Jesucritodebemada ebuða jara-diasia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorãe-maa biða Jesudebemada jaraðe wãsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorãba idjira quĩrã edaa crude cachi beasidaa.

Poa 64de Roma puruda bá wãsia. Zocãrãmaarã dji boro Neroñ abadaba bábisía de djiwidida ocuai carea. Baribara nẽbarade ða amaaba Neroñba jarasia Crito ijã ðeadrã bedeade panlada. Mañ bẽrã romanorãba drua ðeaza djabarãra bié odi carea epẽ panesidaa. Mañ carea Pedroba nañ cartada ðasia. Romaneba djabarã drua ðeaza diabuesia bia mĩga panamĩna Critoda ijã panamãrẽã (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crĩcha dromada 2:21ne nãwã ðá ðaa: “Citora bãrã carea bia mĩgada bẽrã Æcõrẽba bãrãra trãsia bia mĩgadãmãrẽã. Crito bia mĩgasiðe unubisia bãrã mĩgabladade sãwã nĩbaðida panlada.”

Nañ cartade Pedroba ðasia Æcõrẽba Jesucritodeba dadjirãra edasida idji puruda ðamãrẽã (1:1-11; 2:1-10). Mañ bẽrã dadjirãra ne jũmane jipa nĩbaðida panla (1:1neba aba 3:7daa, 4:1-11; 5:1-11). Dadji druadebema leyda, dji bororã siða ijãnida panla (2:13-17). Baribara ne jũma cãyãbara Jesucritoda ijãnida panla (3:13-16).

Pedroba nañ cartade naãrã ðada

1 Mãra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Mãna nañ cartara ðabarã Æcõrẽba edadarã Ponto

druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade biða aĩbemarã quĩrãca panabada itea. ²Dadjirã Zeza Æcõrẽba bãrãra edasia idjia naẽnaeda crĩcha ðada quĩrãca. Æcõrẽ Jaureba bãrãra idji itea ðasia Jesucritoda ijãnamãrẽã idjaba idji oadeba Æcõrẽ quĩrãpita cadjirua neé ðeadamãrẽã. Mãna quĩrã ðla Æcõrẽba idji biadeba bãrãra careba ðaida, necai ðai siða bãrãra dia ðaida.

Pedroba Æcõrẽba bia bedeada

³Dadjirã Boro Jesucrito Zeza Æcõrẽba bia bedeada panla. Idjia dadjirãra bio quĩrã djuburiada bẽrã Jesucrito beu ðada ãrẽbaðeðe zocai ðai djiwidida diasia. Mañ bẽrã idji ume bajãne pananida jãã panla. ⁴Æcõrẽba zocai ðai djiwidida diaða bẽrã idjia dadjirã itea bajãne waga eroðara jũma edaðia. Mañgãra ãrĩcaa, jõcaa, idjaba cadjirua neé ðla. ⁵Jesucritoda ijã panla bẽrã Æcõrẽba idji ðlaðeðe bãrãra waga erobaya aba jĩrũarebema ewariðe eðra edabarãdaa.

⁶Mañ carea ara nawena ne quĩrãtanoaneba bãrãra bia mĩga panamĩna bio ðasriða panla. ⁷Mãwã bia mĩgaðida panla mañ droa panneba unubidi carea Jesucritora wãrãda ijã panlada. Bãrãba ijã panla oro quĩrãca ðla. Orora jãwãrãba dorrabaribadaa idji awa ðemãrẽã. Ara mañ quĩrãca bãrã bia mĩga panla droa panneba unubi panla Jesucritora wãrãda ijã panlada. Mañgãra oro cãyãbara biara ðla orora ãrĩbari bẽrã. Bãrãba Jesucritora wãrãda ijã panlada unubi panla bẽrã, idji unubladade Æcõrẽba bãrãra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarãda ðaya.

⁸Bãrãba ununacamĩna Jesucritora quĩrã panla. Nawena ununaé panamĩna idjida ijã panla. Idji carea bio ðasriða panla. Jãcua ðasriða panla bẽrã mañ ðasriðara sãwãbarã ðada

poya cawa jaradaéa. ⁹Māwā ðasrida panla Jesucrito ijā panlneba Ācōrēba ēdra edai bēra.

¹⁰Ācōrēneba bedeadadarāba naēnaeda jarabadjidaa Ācōrēba idji biadeba bārā ēdra edaida. Maḷḷadebema cawadi carea ādjirāba quirācuita crīchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. ¹¹Crito Jaure ādji sode ðaba bedeadabadjia Crito bia miḡapeda Ācōrēba bia ðlidebemada. Bedeapedadacarea cawa quiriā panasidaa caidebemada Crito Jaureba ādjirāa bedebisida idjaba sālbe jūma maḷḷara māwāida. ¹²Baribara Ācōrēba cawabisia ādjia bedeadadara ādji ewaride māwāéda, ātebala nocoarebema ewaride māwāida jūma dadjirā carebai carea. Ādjia bedeadadara idira bedeā bia Critodebema jaradia panlaba dadjirāa ebuda cawabi panla Ācōrē Jaure bajāneba diabuedadeba. Maḷḷara bajānebema nezocarā bida cawa quiriā panla.

Ācōrē itea bia beadadua

¹³Maḷ bēra bia odi carea crīcha cawaadeba beadadua. Quirāipa beadadua. Sēnaé jḷā pananadua Jesucrito unubada ewaride Ācōrēba idji biadeba bārāra bia edamārēa. ¹⁴Warra clawala ijā ða quirāca beadadua. Naḷ cacuaba cadjirua o quiriā ðara waa orānadua Ācōrē adua beaside obadapedada quirāca. ¹⁵Ācōrēba bārāra trāsia. Idjira ne jūmane jipa ðla. Maḷ bēra bādjia obadaza jipa beadadua. ¹⁶Ācōrē Bedeade nāwā ðā ðla: “Jipa beadadua māra jipa ða bēra.”†

¹⁷Bārāba Ācōrēa bedeadadade bārā Zeza abadaa. Dadjia opedada quirāca idjia jūmarāda cawa oya. Maḷ bēra

wadi naḷ ējūāne āibemarā quirāca panlamisa ewariza idji waya panlneba jipa niβadadua. ¹⁸⁻¹⁹Bārāra naēna sirié ðea crīchadeba niβabadjidaa bārā drōā naēnabemarāba māwā jaradiabadjida bēra. Baribara cawa panla Ācōrēba bārāra maḷnebemada ēdra edasida. Idjia bārāra nēdoé basia oro arida ðaba wa parata arida ðaba, ātebala Crito oaba nēbla nēdosia. Critora dji biara ða oveja zaque Ācōrēa babue diada quirāca basia. ²⁰Naḷ ējūā oi naēna Ācōrēba Critora edapeda naḷ jirūarebema ewaride diabuesia bārāra bia beadamārēa. ²¹Critodeba bārāba Ācōrēra ijā panla. Ācōrēba idjira beu beadada lrēbabipeða dji dromada ðasia. Maḷ bēra bārāba Ācōrēra wārāda ijā panla idjaba jḷā panla Ācōrēba jaradara jūma omārēa.

²²Wārā bedeada ijā o panl bēra bārāra cadjirua neé panesidaa. Maḷ bēra djabarāra wārāda quiriā panla. Sodeba wārāda bio dji quiriā beadadua. ²³Naḷ djara beuida ðadeba bārāra djiwidida todaé basia, ātebala Ācōrē beucadeba djiwidida tosidāa. Ācōrē bedeā jōcaba zocai ðaida diabaria. Maḷ bedead-eba bārāra djiwidida tosidāa. ²⁴Ācōrē Bedeade nāwā ðā ðla:

Jūmarāda chirua quirāca ðea. Ādji quirāwārēara nepōnō quirāca ðla. Chiruarā purrubapeða dji pōnōra jurubarā. ²⁵Baribara dadjirā Boro bedeara jōca.‡

Maḷ bedeā jōcara bedeā bia Critodebema. Maḷḷara djabarāba bārāra jarasidaa.

Ācōrēba edada ēberārā

2 Djārā bié odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. Ḍclalaba ara ādjia jarabada quirāca odacaa. Maḷ ēberārā

†1:16 Levitico 11:45; 19:2.

‡1:25 Isaia 40:6-8.

quĩrāca ðearānadua. Djārāba eroþla carea bié crīcharānadua. Djārāra bié jararānadua. ²⁻³Dadjirā Boroba biadeba bārāra carebabarida cawasidaa. Mañ bēra warra zaque djiwidi toðaba ju do quĩrĩā ðabari quĩrāca Ācōrē bedeara biara cawa quĩrĩānadua.† Idji bedeara juba idji awa quĩru quĩrāca ðla. Idji bedeada cawa wānibara waridía aba idjia bārā ēdra edabaraada.

⁴Dadjirā Boro Jesucritoma zedadua. Idjira zocai ðla, de oi careabema mōgara quĩrāca ðla.[§] Ēberārāba idjira igarasidaa, baribara Ācōrēba edasia mōgara biya quĩru nēþla ðl quĩrāca. ⁵Bārāra idjideba zocai ðea bēra de oi careabema mōgara quĩrāca ðea. Bārāneba Ācōrēba idji deda obara. Idjaba bārāra sacerdoterā idji itea ðada. Bārāba Jesucritodeba Ācōrē itea ne o panane idjia animarā babue diabada quĩrāca o panla. Māwā o panra idjia bia unu ðla. ⁶Ācōrē Bedeade Jesucritodebemada nāwā ðl ðla:

Ūrĩnadua, Sioł purude mla de oi careabema mōgara dji biara ðada ðabara.**

Mañ mōgara biya quĩru nēþla ðada mla edasia. Mañ bēra idji ijā ðaba idji quĩrĩābe ijā ðléa.††

⁷Bārā dji Crito ijā ðeamaarā idjira bio bia ðla. Baribara idji ijāé ðeamaarā bié ðla. Ādjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā ðl ðla:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara ðada ðesia.‡‡

⁸Idjaba nāwā ðl ðla:

Mañ mōgarade ēberārāra tenedraðepeda ðaedia.¶¶

Ādjirāba Ācōrē bedeara ijānaé panla bēra mōgarade tenedraðada quĩrāca panla. Ācōrēba ādjirāra ðasia māwā ðadamārēa.

⁹Baribara bārāra Ācōrēba edadarāa, jūmarā Boro Ācōrē sacerdoterā, idji itea ðada ēberārāa, idji purua. Māwā Ācōrēba bio biya odadebemada bārāba bedebada. Ācōrēba bārāra pāmanebemada trāsia idji ānaa bio biya quĩru de ðadamārēa. ¹⁰Naēna bārāra Ācōrē purué basía, baribara idira Ācōrē purua. Naēna Ācōrēba bārāra quĩrā djuburiaé basía, baribara idira quĩrā djuburia ðla.

Nañ ējūānebema bororā bedeara ijānadua

¹¹Mł djabarā, nañ ējūāne bārāra druia āibemarāa. Mañ bēra mla bārāa bedea djuburiaya nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩā ðada igaradamārēa. Mañlara dadji jaure ume djō ðla. ¹²Ācōrē adua ðea tāēna jipa nībadadua. Ara nawena ādjirāba bārāra cadjirua obadarāana a panamīna, bārāba bia o panra unu panla. Mañbe Ācōrē zebara de bārā carea idjia bia bedeada.

¹³Dadjirā Boro Jesucrito carea jūma nañ ējūānebema bororā bedeara ijānadua. Nañ druadebema boroba jarabara ijānadua idjira dji dromaara ðl bēra. ¹⁴Idjiarebemarāba jarabada sida ijānadua. Dji boroba ādjirāra ðasia cadjirua obadarāda cawa odamārēa idjaba bia obadarāda bia jaradamārēa.

¶2:2-3 *Ju do quĩrĩā ðabari quĩrāca Ācōrē bedeara biara cawa quĩrĩānadua.* Griego bedeade ðl ðla: “Ācōrē Jaureba dia ðl jubara do quĩrĩānadua.”

§2:4 *Idjira zocai ðla, de oi careabema mōgara quĩrāca ðla.* Griego bedeade ðl ðla: “Idjira zocai ðl mōgaraa.”

**2:6 Sioł purura idjaba Jerusaleā abadaa.

††2:6 Isaía 28:16.

‡‡2:7 Salmo 118:22.

¶¶2:8 Isaía 8:14.

¹⁵ Ācōrēba quīrīā ɛla bārāba biada o pananida. Māwā bārāba crīcha neé beada chupeabiđia adua pananeba bārāra bié jarabada bēra.

¹⁶ Critoba bārāra ēdra ɛlada bēra, maļ ēdra ɛladade nībadadua. Baribarā ēdra ɛlada bēra crīcharānadua cadjiruara ođida panāda. Ātebarā Ācōrē nezocarāda beadedua. ¹⁷ Jūmarāda wayadadua. Djabarāra bio quīrīānadua. Ācōrēra wayadadua. Naļ druadebema boro dji droma sida wayadadua.

¹⁸ Nezocarā, bārā borora waya pananadua. Idji beđeara ijā odadua. Ababe bārā boro dji quīrā djuburiabari ume māwā bearānadua, ātebarā dji cadra ume biđa māwā beadedua. ¹⁹ Edauđe bia o ɛla carea dadjira bia mīgabarā. Baribarā Ācōrēba idu mīgabi ɛlada cawapeđa jūma droaibarā, Ācōrēba bia unuya. ²⁰ Bārāba bié o panā carea dji boroba uibarā, bārāba droađimīna ɥcaiba bārānebemada bia beđeai? Baribarā bia o panā carea mīga panane droađibarā, Ācōrēba bia unuya. ²¹ Critora bārā carea bia mīgada bēra Ācōrēba bārāra trāsia bia mīgađamārēā. Crito bia mīgaside unubisia bārā mīgabladade sāvā nībadida panāda. ²² Critoba cadjiruara oca basia idjaba sewa oca basia.^{§§} ²³ Ēberārāba idji bié jarasidade ādjirāra bié jaraé basia. Idji bié osidade ādjirāra waragaé basia. Ātebarā Ācōrēba jipa cawa obari bēra idji bié o panāra Ācōrē jlwade ɛlabadžia. ²⁴ Critoba dadjirā cadjiruara idji ārā crude edesia dadjirāra cadjiruadebemada beudapeđa jipa beađamārēā. Idji djara cōādrācuapedadadeba bārāra bia panesidaa. ²⁵ Bārāra naēna oveja adua nīna quīrāca nībasidaa, baribarā idira Critomaa jēda zesidaa. Idjia bārāra

waga ɛla oveja wagabariba idji oveja wagabari quīrāca.

Quima bara bea sāvā beađidebema

3 ¹⁻² Wērā quima bara bea, bārā quima beđeara ijā odadua. Māwā ācārāba Ācōrē beđea ijānaé panāmīna bārāra quīrāipa beada, Ācōrē waya beada unapeđa ijānia. Bārāba ādjia ijānamārēā jarađaémīna bia o panā carea ijābiđia. ³ Bārā quīrāwārēāra ababe ārālbemada baié ɛla; buđa biya erupeđa ne jūma pēu jā ɛldeba baié ɛla, djio oro oda jā ɛldeba baié ɛla, wua biya quiru jā ɛldeba baié ɛla. ⁴ Ātebarā bārā quīrāwārēāra sođebarā ɛaida ɛla; biya, necai ɛldeba ɛaida ɛla. Maļ quīrāwārēāra ārīca idjaba Ācōrēba bia unu ɛla. ⁵ Ara maļ quīrāca drōā naēnabema wērārā Ācōrē itea beađara quīrāwārēā beasia. Ācōrēba jarađara ādjirāba sođeba wārāda ijā panasidaa idjaba ādjia quima beđeara ijā obađjidaa. ⁶ Saraba Abrahāļ beđeara ijā obađjia idjaba mā boroada abadjia. Ne wayaa neé bārāba ne jūma biada o pananibarā, Sara cauda beađia.

⁷ Umaquīrārā quima bara bea, crīcha biadeba bārā quima ume bia beađadua. Bārā quima waya pananeba ādjira bia wagađadua, wērāra umaquīrā cāyābara ɛlaaé ɛla bēra idjaba bārā ume ābaa Ācōrē biadeba bajāne zocai beađi bēra. Māwā ođaébarā, bārāba iwīđibāda Ācōrēba bia ūrēā.

Bia o panā carea mīgađidebema

⁸ Maļ awara djabarā, abari crīchadeba jūma bārāra ābaa bia duananadua. Djārā carebai crīchadeba beadedua. Djabarā bēra dji quīrīānadua. Dji quīrā djuburiadua idjaba djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. ⁹ Abāba bārāda bié osira abari quīrāca orānadua. Bié

jarasira abari quírāca bié jararānadua. Ātebala iwidiadua Ācōrēba idjira carebamārēā. Cawa panla Ācōrēba bārāra edasida māwā beadamārēā. Māwā beadibala, Ācōrēba bārā sida carebaya.

¹⁰ Ācōrē Bedeade nāwā bā baa:

Bariduada bāsrīda bā quírā bābala, cadjirua beada amaaba idji quírāmera wagaida baa.

Dārā bia bā quírā bābala, sewa o amaaba idji itera wagaida baa.

¹¹ Idjia ne jūma cadjiruada igarapeđa bida o baida baa.

Djārā ume necai bai carea jalapeđa māwā baida baa.

¹² Jūmarā Boro Ācōrēba ēberā jipa beara waga baa. Ādjirāba iwidiadara bia ūrī baa.

Baribala cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

¹³ Bārāba biada o pananibala, zcaiba bārāda bié oi? ¹⁴ Baribala bārāba bia o panla carea bia mīgadibala, Ācōrē quírāpita bio bia beaa. Bārā bié obadara wayarānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ¹⁵ Critora bārā Boro bērā sodeba idjidra wayadadua. Bārāba Critodeba edadi carea jlā pannebemada abalba iwidisira arīde panuni carea beadadua. Wayaadeba ijaradaé panunadua. ¹⁶ Ara bāduba cawa pananadua cadjiruada oadaé panlada. Māwāra bārā Critodeba bia nīnanebema bié beadebadara peradiā.

¹⁷ Ācōrēba bārāda idu bia mīgabibala, biara baa bia o panla carea bia mīgadīda bié o panla carea bia mīgadi cāyābara. ¹⁸ Critora jipa bāmīna cadjirua carea bārima aba beusia. Małba dadjirā dji jipaé beara Ācōrē ume bia bāsia. Idjira naļ djarade beusia, baribala Ācōrē Jauredeba lrēbasia.

¹⁹ Idjaba Ācōrē Jauredeba idjira jaure preso beamaa wāsia. Wāpeđa jarasia jūma cadjiruara poyasida. ²⁰ Małgarā jaureba Noé ewarīde Ācōrē beeara ijānaé basia. Małne Noéba jāba dromada o bāmisa Ācōrēba jūma droa badeba jlā bāsia ādjirāba ijānamārēā. Baribala ēberā zocārēbe dopapadebemada ēdrasīdaa. Jipa jaraibala, ochobe ēdrasīdaa. ²¹ Mał dopapaba borocuebadadebemada jara baa. Borocuebadade Jesucrito lrēbadadeba dadjirāra ēdrabadaa. Borocuebalaba dadji cacua mititiara sđlācaa ātebala māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quírāpita waa beadeade panlāda cawa panla bērā.† ²² Jesucritora bajānaa wāpeđa Ācōrē jawa araare baa. Jūma bajānebema nezocarāra, jūma jairā dji dromarāra, dji lāba bea sida idji jawadea erobaa.

Crito nībađa quírāca nībađadua

4 Critora naļ djarade bia mīgada bērā bārā bida abari crīchada erobeadadua. Naļ djarade bia mīga bāba cadjiruada igarasia. ² Małba wadi naļ ējūāne bade naļ cacuaba cadjirua o quírā bāra o baéa, ātebala Ācōrēba quírā bādra o baya. ³ Naēna bārāba cadjiruara o beasia Ācōrē adua beaba obada quírāca. ¡Besia! ¡Waa māwā orānadua! Jūmawāyā auđuada obadjīdaa, naļ cacuaba cadjirua o quírā bāda obadjīdaa, beu nībadadjīdaa, bāsrīda obadade jūmawāyā cadjiruada obadjīdaa, itua do awua beasia, idjaba jawaba oda ācōrēda ēpēbadjīdaa. Małra Ācōrēba quírāca. ⁴ Idira bārāba waa Ācōrē adua bea ume cadjiruada oada bērā ādjirāba cawa crīchadāca. Mał carea bārānebemada bié beadebadāa. ⁵ Baribala Ācōrēba cawa oblade ād-

*3:12 Salmo 34:12-16.

†3:21 Ātebala māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quírāpita waa beadeade panlāda cawa panla bērā. Ācōrēmaarā mał beadeaba nāwā jara baa: “Borocuebadade dadjirāba Ācōrēa iwidiadada dadji cadjiruara quírādoamārēā.”

jia opedadara idjía jüma jaradía. Idjia zocai ðeara, beudarā sīda cawa oi carea ðla. ⁶Mañ bēra bedea bia Critodebemada beudarāa jaradiasīdaa ādji jaurea zocai ðeadamārēa Ācōrē zocai ðla quīrāca. [‡]Māwāmīna ādjirāra nañ djārade beusīdaa Ācōrēba jūmarāda beudida panlana ada bēra.

⁷Ne jüma jōi ewarira caita ðla. Mañ bēra jīpa crīcha ðeadaua idjaba quīrācūita ðeadaua. Māwā Ācōrēa poya iwīdīdia. ⁸Bio dji quīrīā ðeadaua. Mañgāra ne jüma cāyābara biara ðla. Quīrīā erōðlaba cadjiruara ðarima zocārā quīrādoabaria. ⁹Bādji digūida bié crīchadaé dji bia edadua. ¹⁰Ācōrēba idji biadeba dadjirāza djārā carebaðamārēa awara awara diasia. Ācōrē nezoca biarā bēra idjia bādji dīa diadaðeba djārāra carebaðadua. ¹¹Aðalaba jaradiaiðlā, Ācōrē bedeada jaradia ðla bēra quīrācūita jaradiaida ðla. Aðalaba djārāda carebaiblā, Ācōrēba dia ðla ðlāðeaba carebaida ðla. Ne jüma odadua jūmarāba Jesucritodeba Ācōrēa bia bedeadamārēa. Idjiablarā ewariza bia bedeada panla. Bia ðla ne jūmada idji jlwæda erōðaida. Bio bia ðla māwā ðaida.[¶]

Crito ijā ðla carea bia mīgaida ðlæðebema

¹²Djabarā, bārā bia mīga panl carea jūmawāyā crīcharānadua. Māwā panla Critoda biara ijāni carea. Mañ bēra bia mīgaðié panlāda crīcharānadua. ¹³Āteblarā Crito quīrāca bia mīga panl bēra ðasrīda ðeadaua. Māwā Ācōrēba Critora dji dromaara ðlāda unubīðlāde

bārāra bio ðasrīdadīa. ¹⁴Bārāda Crito ijā panl carea bié jaradiðlā, Ācōrē quīrāpīta bio bia ðeaa. Ācōrē Jaure quīrāwārēa quīrura bārā ume ðla. ¹⁵Bārāra bia mīgaðīmīna ni aðalāda mīā beada carea, ne dīlāda carea, djārā nēðlāde eda ðada carea, dewara cadjirua oda carea bīda mīgaíé ðla. ¹⁶Barīðlā aðalāda Crito ijā ðla carea bia mīgaiblarā, peraié ðla. Āteblarā Critode bēra Ācōrēa bia bedeada ðla. ¹⁷Ewarira jūēsīa Ācōrēba idjīderāda cawa omārēa. Ācōrēba dadjirāda nañā cawa oīðlā, çbedea bia Ācōrēnebema ijāé ðeara sāwā panani?

¹⁸Ēberā jīpa ðlāda ēðrīlī carea zarea ðlāðlā, çĀcōrē igarapeða cadjirua obarira sāwā ēðrīlī?[§]

¹⁹Mañ carea Ācōrēba quīrīā ðla quīrāca bia mīga panlāba ara ādjīda idji jlwæde ðlāðapeða ne biada oðīda panla. Dadji Oðara bedea aða ðla.

Pedroba djabarā wagabadarāa jarada

5 Bārā wagabadarāa mīla bedea djuburiaya, mī sīda djabarā wagabari bēra. Crito bia mīgaðara mīla unusia. Idjaba Ācōrēba Crito dji dromaara ðlāda unubīðlāde mī sīda idji ume ðaya. Mañ bēra nāwā bedea djuburiaya: ²Ācōrēba djabarā bārā jlwæde ðlāðara bio wagadadua. Māwā orānadua dewararāba ogo obi panl bēra. Āteblarā waga quīrīā panl bēra māwā odadua.** Parata awua panlneba wagarānadua, āteblarā soðeba waga quīrīā panl bēra māwā odadua. ³Bārāba waga panlāra nezocarā quīrāca erōðearānadua, āteblarā bādji nībaðeba unubīðadua sāwā nībaðīda panlāda.

[‡]4:6 *Beudarāa.* Æclāmaarā jara ðla djabarā zocai beasīdade mañ bedeara ūrīsīdada. Dewararāmarā jara ðla Crito zei naēnabemarāba ūrīsīdada.

[¶]4:11 Griego bedeade ðlā ðla: “Amén.” Amén bedeaba edauðe jara ðla “wārā” idjaba edauðe jara ðla “bia ðla māwā ðaida.”

[§]4:18 Proverbio 11:31.

**5:2 Griego bedeade Æclā cartade nañ sīda ðlā ðla: “Ācōrēba quīrīā ðla quīrāca.”

⁴Małbe Crito dadjirā Wagabari dji Droma zebardaē bārāra dji dromarāda ɓaya borobari āricada diabara quīrāca.

⁵Cūdrarā, drōārāba jarabara ijā odadua. Jūmarāda dji careba ɓeadaida panla djārā cāyābara dji dromaara ɓada crīchadaē. Ācōrē Bedeade nāwā ɓá ɓla: Dji dromada crīcha ɓeara Ācōrēba idu bia wābicaa.

Baribara dji dromada crīchaē ɓeara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.^{††}

⁶Mał bērā ne jūma poya o ɓa Ācōrē quīrāpita dji droma quīrāca ɓearānadua. Māwābala idjia quīrīā ɓa ewaride bārāra dji dromarāda ɓaya.

⁷Bārāba jūmawāyā crīcha panlra Ācōrēba jūma jaradadua, idjia bārāra waga ɓa bērā.

⁸Quīrācuita ɓeadaadua idjaba dau ɓɓa ɓeadaadua. Diauru bārā ume dji quīrūra imama quīrāca arla nīa caia Ācōrēda poya igarabi cawaya.^{‡‡}

⁹Baribara diaurura ijārānadua. Critodra bio ijā pananadua, cawa panla bērā bārā djabarā jūma druaza ɓeara ɓari quīrāca bia mīga panlra. ¹⁰Baribara

bārāra dārā mīgadaēa. Māwānacarea Ācōrēba ne jūmane bia ɓaya. Idjia bārāra carebaya biara ijānamārēā, jūma drodamārēā idjaba zarea ɓeadamārēā. Ācōrēba idji biadeba ne jūmane carebabaria. Idjia bārāra Jesucritoɓeaba trāsia idji ume ewariza bajāne dji dromada ɓeadamārēā. ¹¹Bia ɓa ewariza ne jūmada idji jɓwaɓe erobaida.^{¶¶} Bia ɓa māwā ɓaida.

Pedroba nañ cartade jirūare ɓada

¹²Djaba Silvanoba nañ carta zaqueda careba ɓasia. Māla cawa ɓa idjia ne jūmane jipa obarida. Nañ cartadeba māla bārāra careba quīrīā ɓa biara ijānamārēā. Idjaba cawabi quīrīā ɓa wārāda Ācōrēba idji biadeba careba ɓada. Małgala ijā pananadua.

¹³Djabarā Babilonianeɓemaba quīrīā panla bārāra bia pananida.^{§§} Bārā edada quīrāca ādjirā sida Ācōrēba edasia. Mā warraca ɓa Marco biɓa quīrīā ɓa bārāra bia pananida. ¹⁴Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.* Māla quīrīā ɓa jūma bārā, Jesucrito ume ɓeara necai ɓeadaida.[†]

^{††}5:5 Proverbio 3:34.

^{‡‡}5:8 *Caia Ācōrēda poya igarabi cawaya.* Griego bedeade ɓá ɓla: “Caida poya cobuei cawaya.”

^{¶¶}5:11 Griego bedeade ἄρα cartade nañ sida ɓá ɓla: “Ēberārāba idjibara bia ɓeadaida panla.”

^{§§}5:13 *Babilonianeɓema.* Pedro ewaride djabarāba Roma purura Babilonia abadjiɓa.

*5:14 *Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.* Griego bedeade nāwā ɓá ɓla: “Quīrīāneba isonadua dji bia edadi carea.”

[†]5:14 Griego bedeade ἄρα cartade nañ sida ɓá ɓla: “Bia ɓa māwā ɓaida.”

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA BΛΔA

Pedroba naļ carta sīda ʒasīa. Maļ bēra Umébema Pedro abadaa. Poa 66are ʒasīca ʒla. Bλdacarea dārāēne romanorāba idjira crude cachi beasīdaa.

Pedroba naļ cartara biara ʒasīa Crito ijā ʒeaba sewa jaradiabadarā carea quīrācuitadamārēā. Capítulo 2de maļnebemada ʒl ʒla. Capítulo 1ne ʒl ʒla dadjia wārā bedeada cawa panl bēra maļdra ijānida panlada. Capítulo 3de ʒl ʒla dadjia Crito zeira jlānida panlada.

Dji crīcha dromada 3:14-15de nāwā ʒl ʒla: “Djabarā, bārāba jūma maļra jlā panl bēra ne jūmane quīrāipa nībadadua Ācōrēba bārā biya, cadjirua neē, idji ume necai panlada unumārēā. Quīrānebadadua dadjirā Boro ba ēberārā ēdra edai carea jūma droa ʒada.”

Pedroba naļ cartade nārā ʒada

1 Māra Simoļ Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia diabuedaa. Mā naļ cartara ʒabara dai quīrāca Jesucrito ijā ʒearā itea. Dadjirāba ijā panara bio biya quīrua. Jesucritora dadjirā Ācōrēa idjaba Ēdra Edabarīa. Idjira jīpa ʒa bēra dadjirāra carebasīa ijānamārēā. ²Bārāba Ācōrēra, dadjirā Boro Jesu sīda cawa panl bēra, mā quīrīā ʒla ādji biadeba bārāra bio careba pananīda idjaba necai ʒai sīda aduba dia pananīda.

Ācōrēba trānarā sāwā ʒadīda panl

³⁻⁴Ācōrēda cawa panl bēra, idji ʒlaadeba dadjirāra ne jūma diasīa idjia quīrīā ʒa quīrāca nībadamārēā idjaba ewarīza idji ume zocai ʒadamārēā. Idjira dji droma bēra idjaba jīpa ʒa bēra dadjirāra trāpeda ne waīʒla bio bīa ʒada dadjirā itea oyada asīa. Māwā o

ʒa bēra naļ ējūānebemarāba cadjirua o quīrīā panara bārāba igaradapeda poya idji quīrāca jīpa ʒadīa. ⁵Maļba bārāba nāwā odīda panla: Critoda ijā panl bēra bio jaradadua jīpa nībādī carea; jīpa nīnane jaradadua crīcha cawaada erobeādī carea; ⁶crīcha cawa eropanane jaradadua bārā cacua jīpa erobeādī carea; bārā cacua jīpa eropanane jaradadua jūma droadī carea; jūma droa panane jaradadua Ācōrēba quīrīā ʒa quīrāca ʒadī carea; ⁷Ācōrēba quīrīā ʒa quīrāca panane jaradadua djabarā clāgādī carea; djabarā clāga panane jaradadua jūmarāda quīrīāni carea.

⁸Bārāba maļda jūma biara o wānībara, dadjirā Boro Jesucritoda cawa panl bēra ne bīa odī carea zoquea ʒadīa. ⁹Barībara māwā oē ʒara dau towa ʒa quīrāca ʒla, dauberrea ʒa quīrāca ʒla. Idjia quīrādoasīa naēna cadjirua o ʒadara Ācōrēba jūma sagasīda. ¹⁰Djabarā, Ācōrēba bārāra trāpeda edasīa. Wārāda māwā ʒada unubīdī carea zoquea ʒadadua. Māwā odībara ʒadaēā. ¹¹Maļbe Ācōrēba bārāra dadjirā Boro Jesucrito purude bio bīa edaya. Mama dadjirā Ēdra Edabarība ewarīza bīa pe erobaya.

¹²Jūma maļgara cawa panmīna idjaba wārā bedea bārā jaradiapedadara bio ijā panmīna, mā jūma maļgara bārā quīrānebabi ʒaya. ¹³Māmaarā jīpa ʒla wādī zocai ʒamīsa maļra quīrānebabi ʒaida. ¹⁴Dadjirā Boro Jesucritoba mā ebuḍa cawabīsīa dārāēne māra beuīda. ¹⁵Maļ bēra mā jūma oya mā beudacarea bārāba jūma maļgara ewarīza quīrānebadamārēā.

Jesudebema jarapedadara wārā

¹⁶Dadjirā Boro Jesucrito ʒlaadebemada, idji waya zeidebema sīda daiba bārā jaradiasīdade ēberāba ara ādji crīchadeba jarapedadada jaradiadē

basía. Átebɔɔɔ dadjirā Boro Jesu quírāwārēā dorrodorroadā unupedāda bērā māwā jaradiasidaa. ¹⁷ Dadjirā Zeza Ācōrēba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside दौरā aria panasidaa. Małne Ācōrē dji droma bio quírāwārēā ɔɔɔa nāwā jarasia: “Nałdra mł Warraa. Młā idjira bio quírā ɔɔɔ. Młra idji carea ɔɔɔsida ɔɔɔ.”[†] ¹⁸ Daiba mał bedeara wārāda bajānaa ūrisidaa Jesu ume Ācōrē eyade panasidade.

¹⁹ Mał awara cawa panla Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedāara wārāda. Mał bedeara ĩbirā pāimane urua ɔɔ quírāca ɔɔ bērā bārāba bio quírācuita ūrīnida panla. ĩbirāra urua ɔɔbaria ɔɔa ɔɔnadrɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, ɔɔa diapedabema chīdau odjabɔɔɔɔɔɔɔ. Ara mał quírāca dadjirā nał ějūā cadjiruade panlɔmisa mał bedeaba dadjirā sođe cawabi ɔɔa sāvā nībadida panlāda ɔɔa Crito zebɔɔɔɔɔɔɔ. ²⁰ Nałda bio cawadadua: Ācōrēneba bedeabadarāba Idji Bedeade ɔɔpedāara ara ādji crīchadeba ni maārī bida ɔɔɔɔɔɔ basía. ²¹ Jūma ādjia jarapedāara ēberā crīchadeba zeé basía. Átebɔɔɔ Ācōrē Jauredeba bedeasidaa.[†]

Sewa jaradiabadarā

2 Israelerā tāēna ɔɔɔɔɔɔɔa sewadeba jarabadjidaa Ācōrēneba bedeabadada. Bārā tāēna bida sewa jaradiabadarāda baraya. Sewadeba ādjirāba dadji ārībarī crīchada Ācōrē bedeā quírāca jaradiadia. Dadjirā Boro Jesuba ādjirā ēdra ɔɔɔɔɔa igaradia. Mał carea Ācōrēba isabe cawa oya. ² Ādjia mīā pera obadara zocārāba

bio ēpēnia. Ādjirā carea ēberārāba wārā bedeā ēpēbadadebemada bié bedeadia. ³ Ādjirāba paratada awua panl bērā, bārā parata edadi carea ara ādji crīchadeba sewada jaradiadia. Mał carea dārāēne Ācōrēba wārāda cawa oya. Dārābɔɔɔɔ Ācōrēba ādjirā cawa oi carea ɔɔɔa.

⁴ Bajānebema nezocarāba cadjirua osidade Ācōrēba quírā djuburiaé basía. Átebɔɔɔ preso ɔɔɔɔɔa uria pāisosoa ɔɔɔe ɔɔatacuasia.[§] Mama carenaba jā bea ɔɔa Ācōrēba cawa oi ewaridaa. ⁵ Idjaba drōā naēnabemarāba Ācōrē igarasidade idjia quírā djuburiaé basía. Átebɔɔɔ dopapada zebisia mał ēberārā jūma nābɔɔɔ quininamārēā. Baribɔɔɔ Noéba dadji jipa nībaidebemada jaradiabadjia. Idjida, idji ēberārā siete panl sida Ācōrēba ēdra edasia.^{**}

⁶ Idjaba Ācōrēba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jūma babuesia. Aɔɔe jūma pora babisia. Małgɔɔe idjia cawabisia idji quírānacara sāvānida. ⁷ Baribɔɔɔ ēberā jipa ɔɔ Lo abadara Ācōrēba Sodoma babueidebemada ēdra edasia.^{††} Lora sopua ɔɔbadjia mał purudebemarāba ne jūma cadjirua o panl carea. ⁸ Mał ēberā jipa ɔɔra Sodomanebemarā tāēna ɔɔbadjia. Jipa ɔɔ bērā ādjia cadjirua o panl unubɔɔɔe idjaba ūrībɔɔɔe ewariza sopua ɔɔbadjia. ⁹ Małba ebuɔa ɔɔa jipa o ɔɔeara dadjirā Boro Ācōrēba bia mīga panlnebemada ēdra eda cawa ɔɔɔa. Idjaba jipa oé ɔɔeara sāvā eroɔbaida cawa ɔɔa ɔɔa idjia cawa oi ewaridaa. ¹⁰ Nał cacuaba cadjirua o

[§]1:17 Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35.

[†]1:21 Versículo 20-21 idjaba nāwā traducida ɔɔa: “Baribɔɔɔ nałda bio cawadadua: Ācōrēneba bedeabadarāba Idji Bedeade ɔɔpedāara ni ɔɔɔɔa ara idji crīchadeba poya cawadāeā, małgɔɔa ēberā crīchadeba zeé basi bērā. Átebɔɔɔ Ācōrē Jauredeba bedeasidaa.”

[§]2:4 *Preso ɔɔɔɔɔa uria pāisosoa ɔɔ.* Griego bedeade ɔɔ ɔɔa “Tártaro.”

^{**}2:5 Genesi capítulo 6–8.

^{††}2:7 Genesi 19:1-29.

quĩrĩã ßa obadara idjaba Ācõrẽ ädji Boro bai quĩrĩãnaca siãa wetara cawa oya.

Sewa jaradiabadara cadjirua odi carea peradacaa. Cawaara ßea quĩrãca panabadaa. Jairã dji droma ßea biẽ jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajãnebema nezocarãda ädji cãyãbara ßãlara ßeamĩna idjaba ne waĩßlara obadamĩna, dadjirã Boro Ācõrẽ quĩrãpita jairã dji droma ßeara biẽ jaradacaa. ¹² Baribãrã sewa jaradiabadaba ädjia adua panãnebemada biẽ bedebadaa. Animarã quĩrãca crĩcha neẽ ßea. Ababe ädji cacuaba quĩrĩã ßãdrã obadaa. Animarãda tobaria eberãba jidadapeda beadamãrẽã. Ara maã quĩrãca sewa jaradiabadara jũma beudã. ¹³ Ācõrẽba ädjirãra bio biẽ ßaya ara ädjia opedada quĩrãca. Ādjirãra ne co awua ßea idjaba itua awua ßea. Maãdrã ädji ßãsrĩdaa. Diamasi, ãsa biãa mãwã obadaa. Djabarã ume ãbaa ne co panãne biãa mãwã obadaa. Mãwã bãrã tãena wua jaigua mititia quĩrãca ßea. ¹⁴ Ādjirãra daunemaya ßea. Ne jũma cadjirua o panãba sãnacaa. Bio ijãẽ beada cürũgabadaa. Ne jũmada awuabadaa. Maã carea Ācõrẽba ädjirãra biẽ ßaya. ¹⁵ Ācõrẽ o jipa ßãda igaradapeda ãi wãsidãa. Beor warra Balaaãba oda quĩrãca obadaa. ¹⁶ Balaaãra parata awua ßãda bãrã parata carea cadjiruada oida crĩchãsia. ¹⁶ Baribãrã cadjirua ode wãbãrãde burroba idjira quẽãsia. Maã animarã bedecada eberã quĩrãca bedecãsia. Ācõrẽneba bedebari Balaaãba crĩcha neẽ ßa quĩrãca biẽ ode wãida crĩcha ßãmĩna burroba idu wãbiẽ basĩa.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neẽ ßa quĩrãca ßea. ¹⁷ Ādjirãra jãrãrã nãũrãba ãyã edebãrã quĩrãca ßea. Nãũrãba jãrãrã ãyã edebãrãde cue zecaa. Ara maã quĩrãca ädjia jaradia panãba carebacaa. Ācõrẽba uria bio pãisosa ßãda o ßãsia ädjirã biẽ ßãi carea. ¹⁸ Ādjirãba bedea biya quirudeba jaradiabadaa. Baribãrã maãba carebacaa. Ādjirãba jaradiabadaa naã cacuaba cadjirua o quĩrã ßara odida panãda. Mãwã cadjiruadeba eãrpedada dãrãẽ ßeara ädjirãba cürũgabadaa wayacusa cadjiruada odamãrẽã. ¹⁹ Jarabadaa ädjida eãenibãrã, nezoca eãrã ßãpedada quĩrãca biara beadida. Mãwãmĩna cadjiruada poya igaradaca bãrã biara ßeaã. Maãba ädjirãda cadjirua nezocarã. Wãrãda baridua cadjiruada poya igaradaẽbãrã, dadjirãra maãrã nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirã Boro, dadji Eãrã Edabarira cawasida bãrã naã eãjũane ßa cadjiruadebemada eãrãsidãa. Baribãrã jãcarãde barã panãbada quĩrãca wayacusa cadjiruada odibãrã, naãrã panana cãyãbara biẽara panenia. ²¹ Maã bãrã Ācõrẽ bedea cawapedada igaradi cãyãbara biara ßacãsia Ācõrẽ o jipa ßãdebemada adua beadida. ²² Ādjirãra eberãba jarabada quĩrãca ßea. Nãwã jarabadaa: “Usaba weãara wayacusa cobaria.” ²² Idjaba nãwã jarabadaa: “Chinara cuipeda wayacusa egorõ ßa susuade tabebaria.”

Dadjirã Boroba cawa ode zeidebema

3 Djabarã, naãba cartara ßarima umẽ mãã bãrã itea ßãbãrã. Carta umerãne mãã wãrã bedeara quĩrãnebabi ßaa jipa crĩchadamãrẽã.

¶2:15 Numero 22:1-41.

¶2:17 Do zaque baido neẽ ßa quĩrãca ßea. Griego bedecada nãwã ßã ßãa: “Baido egorõdeba ãtaã bogadrã ßãda jõna quĩrãca ßea.”

¶2:22 Proverbio 26:11.

²Maã quĩrĩã ðla Ācõrẽneba bedeabadarãba naẽna jarapedadara bãrãba quĩrãnebadida. Idjaba quĩrĩã ðla Jesucrito dadjirã Boro, dadji Ēdrã Edabariba jaradada quĩrãnebadida. Maãra idjia diabuedarãba bãrãa jaradiasidaa.

³Naãda bio cawadadua: jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrĩã ðada o ðeada. ⁴Nãwã ipida jaradia: “Crito zeĩ jaradara ¿sãwãsi? Dadji drõã naẽnabemarãra jũma beusidaa. Baribãrã naã ãjũã odadeba jũma ara mãwã ðla.” ⁵Maã ãberãrãba ijã quĩrĩãnaẽã naẽnaeda Ācõrẽ bedeabãrãba bajãda osida, ãjũãda pusade odjabisida, idjaba baidodeba mãwã osida.* ⁶Ara maã baidoba jũma naã ãjũãne naẽna ðeada ãpeda nãbãrã quinibisia. ⁷Ara maã quĩrãca Ācõrẽ bedeabãrãba naã ãjũãda, bajã sida waga eroðla idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Maã ewaride idji quĩrĩãnacara cawa opeða jũma biẽ ðaya.

⁸Baribãrã djabarã, naãda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boromaarã ewari abara mil poa quĩrãca ðla idjaba mil poara ewari aba quĩrãca ðla. ⁹Dadjirã Boro zeyada adara ðãrãbãrã bẽrã ãcãrãba crĩcha panãa zeẽda. Baribãrã mãwãã. Ātebãrã bãrã carea jũma droa ða bẽrã ðãrãbãrã. Idjia quĩrĩã ðla ni abãada aduaidã. Quĩrĩã ðla jũmarãba cadjiru-ada igaradapeða idjimaa zedida. ¹⁰Dadjirã Boro cawa oi ewarira cawaẽne zeya ne draabari zebari quĩrãca.† Maã ewaride minijĩchia jururuapeða bajãra nẽbaya. Ne jũma dadjia bajãne un-

ubadara bá wãya. Idjaba naã ãjũãra, ne jũma naã ãjũãne ðea sida bá wãya.‡

¹¹Ne jũmada jõi bẽrã bãrãra Ācõrẽba quĩrĩã ða quĩrãca jipa, cadjirua neẽ nĩbadida panãa. ¹²Ācõrẽba cawa oi ewarira jãã pananida panãa. Maãmisa Ācõrẽba quĩrĩã ðra o pananadua maã ewarira isabeara zemãrẽã.¶ Maã ewaride Ācõrẽba bajãra babueya. Maãne ne jũma dadjia bajãne unubadara, naã ãjũãne unubada sida jãwãrãba dorrabariya. ¹³Baribãrã Ācõrẽba bajã djiwidida, ãjũã djiwidi sida oyada asia. Maãda dadjirãba jãã panãa. Mama jũmarãba jipa o ðeada.

¹⁴Djabarã, bãrãba jũma maãra jãã panã bẽrã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua Ācõrẽba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panãda unumãrẽã. ¹⁵Quĩrãnebadadua dadjirã Boro bã ãberãrã ãdrã edai carea jũma droa ðada. Dadji djaba Paulo bida abarida cartade bãrãa ðã diabuesia Ācõrẽba idjia diada necawaãdeba. ¹⁶Cartaza maãgãdebemada ðasia. Ācãrã crĩcha idjia ðadara cawaã carea zarea ðla. Wãrã bedeã cawadacaba, bio ijãã ðeaba idjia ðadara ãĩ jaradiabadaa jũma Ācõrẽ Bedeã ãĩ jaradiabada quĩrãca. Maã carea Ācõrẽba ãdjirãra biẽ ðaya.

¹⁷Djabarã, bãrãba maãda cawa panã bẽrã quĩrãcuita ðeada ãberã cadjiruãrãba ãĩ jaradia panãneba cũrũgarãnamãrẽã. Mãwã bãrãba bio ijã panãra igaradaã. ¹⁸Jesucrito dadjirã Boro, dadji Ēdrã Edabarira biara cawa wãnadua. Idji biãdeba waridadua. Idi idjaba ewariza idjia bia bedeãdida panãa. Bia ðla mãwã baidã.

***3:5** Baidodeba mãwã osida. Griego bedeade maãra ebuã ðlaã.

†**3:10** Zebari quĩrãca. Griego bedeade ãcãrã cartade “diamasi zebari quĩrãca” ðã ðla.

‡**3:10** Ne jũma naã ãjũãne ða sida bá wãya. Griego bedeade maãra ebuã ðlaã. Ācãrãmaarã nãwã jara ðla: “Idjaba Ācõrẽba cawa obãrãde ne jũma ãberãrãba naã ãjũãne opeðadara unubiya.”

¶**3:12** Ācõrẽba quĩrĩã ðra o pananadua maã ewarira isabeara zemãrẽã. Maã bedeãra idjaba nãwã traducida ðla: “Maã ewarira isabe zeida quĩrĩãnida panãa.”

1 JUAĽ

NABEMA CARTA JUAĽBA BADA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ħasia. Baribara cartade jaraé ħa idjia ħadada. Poa 90are ħasica ħa.

NaĽ cartara jũma djabarā itea ħasia sewada ijāranamārēā. JuaĽ drōā ħaside ĽaraĽba dewara cricha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidaa Jesu naĽ ējũāne ħaside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewararāba jarabadjidaa Jesura ēberā basida baribara borocueside Critoda idji ume ābaa ħesida. Idjaba dewararāba jarabadjidaa naĽ djarara aħeda cadjirua ħada. MaĽ bēā jaradiabadjidaa necawaada edaċida panada naĽ djaradebemada ēdraċi carea. Baribara maĽ necawaa edapedadaba jarabadjidaa naĽ djaraba cadjirua oida bia ħada.

MaĽ carea JuaĽba naĽ cartara ħasia. Dji cricha dromada naĽgla: Ācōrē Warrara ¿cai? Idjaba Ācōrē warrarāra ¿cairā? JuaĽba naārā ħasia dadjirāra Ācōrē ānaane nĩbabadadebemada (1:1ne aba 2:17daa). MaĽare ħasia diauru warrarāra sāvā ħeada idjaba Ācōrē warrarāra sāvā ħeada (2:18deba aba 3:11daa). MaĽare ħasia wārā quĩrā Ācōrēneba ze ħadēbemada (3:12deba aba 4:21naa). Jĩũare ħasia Jesu ijā pananeba naĽ ējũānebema cadjiruara poyaċida (5:1-21).

Dji Zocai ħai Diabari Bedea

1 Naārēda ħasia Zocai ħai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida ħa. Idjia jaradia ħada daiba ũrĩsidaa.

Idjira dai dauba unusidaa idjaba jawaba tāsidaa. Idjia o ħara quĩrācuíta acłsidaa. Idjidebemada mĽa naĽ cartade ħabarara. ²MaĽ zocai ħai diabarira Ācōrēba naĽ ējũāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panla. Daiba bārāa jara panla maĽ zocai ħai diabarira ewariza ħabarida. Naārēda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne ħabadjia. Idji bajāne ħadada Ācōrēba daia naĽ ējũāne unubisia. ³Daiba unupedadada, ũrĩpedada sida bārāa jara panla bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārēā. ⁴Jũma maĽgara mĽa ħabarara dadjirāra bio ħasridaċi carea.[§]

Ācōrēra cadjirua neé ħa

⁵Daiba Jesucritoċeba ũrĩpedada bārāa jara panara naĽgla: Ācōrēra ānaa quĩrāca ħa ne jũmane jipa ħa bēā. MaĽba idjima pāimara ni maārĩ bida neā. ⁶Dadjirāda idji ume ābaa bia panlana a panabara, baribara pāimane nĩnabara, sewa o panla. Wārā bedeara ēpēnaé panla. ⁷Baribara idji ānaane ħa quĩrāca dadjirāda ānaane nĩbadibara, dadjirā djabarā ume ābaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoadaba dadjirā cadjiruara jũma sagbaria.

⁸Dadjirāda cadjirua neé panlana a panabara, ara dadjiduba cūruga panla idjaba wārā bedeara adua panla. ⁹Baribara Ācōrēra bedea aba ħa bēā idjaba jipa obari bēā, dadjirāba cadjirua opedadada idjia jaradibara, maĽ cadjiruara idjia quĩrādoaya. Aħeda jũma dadjirāba bié opedadara sagaya. ¹⁰Baribara dadjirāba cadjiruada odacaada adibara, Ācōrēra sewaida

[§]1:4 Dadjirāra. Griego bedeaċe ĽaraĽ cartade “bārāra” ħa ħa.

Ɔlaaɗa a panla idjaba idji beɗeara ijānaé panla.**

Dadjirā carea Ācōrēa beɗea djoburiabari

2 Djabarā, bārāra mĀ warrarā quīrāca beaa. MĀ naĀgara ƆBARĀLA bārāba cadjiruara orānamārēā. BaribARĀ abalɓa cadjiruada oibARĀ, aba eropanla dadji Zeza Ācōrēa dadjirā carea beɗea djoburiabarida. MaĀ beɗea djoburiabarira Jesucritoa. Idjira ne jūmane jipa Ɔla. ²Idjira beusia Ācōrēba dadjirā cadjiruada quīrādoamārēā. Ababe dadjirā cadjiruua carea beué basía, ātebARĀ beusia jūma naĀ ējūāne duanARĀ cadjiruua carea biɗa.

³Ācōrēba obi Ɔlaɗa dadjirāba ijā o panɓARĀ, ebuda Ɔla idjira wārāda cawa panɓaɗa. ⁴BaribARĀ abalɓa jaraibARĀ: “MĀ idjira cawa Ɔla,” maĀne idjia obi Ɔlaɗa ijā oé ƆBARĀ, maĀ ēberāra seawiɗa Ɔla. Idjia wārā beɗeara adua Ɔla. ⁵⁻⁶BaribARĀ Ācōrē beɗea ijā o Ɔlaɓa Ācōrēra wārāda quīrā Ɔla. Ācōrē ume ābaa Ɔlaaɗa a ƆARA nibaiɗa Ɔla Jesucrito nibaɗa quīrāca. Dadjirāda māwā nibadibARĀ, cawa panla wārāda idji ume ābaa panɓaɗa.

Ācōrēba obi Ɔla djiwiɗi

⁷Djabarā, mĀ bārāra Ɔlé Ɔla Ācōrēba obi Ɔla beɗea djiwiɗida, ātebARĀ ƆĀ Ɔla idjia naēna obi jaraɗada.^{††} MaĀ obi jaraɗara bārāba Crito ijāpedaɗaɗeɓa ātaɗa cawa panla. Wārāda bārāba ūrpedaɗara Ācōrēba naēna obi jaraɗa basía. ⁸Māwāmīna mĀ ƆBARĀLA Ācōrēba obi Ɔla beɗea djiwiɗi quīrāca Ɔla. MaĀ beɗeara djiwiɗi quīrāca Ɔla Critoba ijā oda bērā idjaba bārā biɗa wārāda ijā o panɓ bērā. Djiwiɗi quīrāca

Ɔla pāima jārāɗrARĀLA quīrāca bārāba cadjiruara igara wāɓaɗa bērā. Idjaba djiwiɗi quīrāca Ɔla wārā ānaɗa odjibARĀLA quīrāca bārāba quīrāneɓa jipa o wāɓaɗa bērā.

⁹Bariduaba ānaane Ɔlaaɗa aibARĀ, baribARĀ idji djabada quīrāma ƆaibARĀ, wadibida pāimane Ɔla. ¹⁰Idji djaba quīrā ƆARA ānaane Ɔla. Idji soɗe neéa cārēba cadjiruade Ɔaebida. ¹¹BaribARĀ idji djaba quīrāma ƆARA pāimane Ɔla. Pāimane nī bērā adua Ɔla sāmaa wāda, pāimaba idjira dauberrea eroba bērā.

¹²Warrarā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA Ācōrēba Critoɗeɓa bārā cadjiruara quīrādoaɗa bērā.

¹³Drōārā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA naārāɗeɗa Ɔaɗada wadibida Ɔlaɗa cawa panɓ bērā.

Cūdrarā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA diaurura poyapedaɗa bērā.

Warrarā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA dadji Zeza Ācōrēra cawasida bērā.

¹⁴Drōārā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA naārāɗeɗa Ɔaɗada wadibida Ɔlaɗa cawasida bērā.

Cūdrarā, mĀ naĀ cartara bārāa ƆBARĀLA bio ijā panɓ bērā, Ācōrē beɗeara bārā soɗe Ɔla bērā, idjaba diaurura poyapedaɗa bērā.

¹⁵NaĀ ējūāneɓema crīchara, ne jūma cadjiruua naĀ ējūāne Ɔla siɗa quīrārānaɗa. NaĀ ējūāneɓema cadjiruua quīrā Ɔlaɓa dadji Zeza Ācōrēra quīrāé Ɔla.

¹⁶NaĀ ējūāneɓema cadjiruara naĀgĀLA: naĀ cacuaba awua Ɔla cadjiruua o Ɔaɗaɗa, dadji dauba unu Ɔla awua Ɔaɗaɗa, idjaba dadjia eroba carea wa o Ɔla carea ara dadjida dji biara Ɔlaɗa crīcha Ɔai siɗa. Jūma maĀgara dadjirā Zeza Ācōrēneɓa zeé Ɔla, ātebARĀ naĀ ējūā cadjiruadeɓa ze Ɔla. ¹⁷NaĀ ējūā cadjiruara idjaba

** 1:10 Ācōrēba jarasia jūmarāda cadjiruua obaɗada. Romano 3:23. MaĀ carea cadjiruua neé Ɔlaaɗa a Ɔlaɓa Ācōrēra seawiɗa Ɔlaaɗa a Ɔla.

†† 2:7 JuaĀ 13:34-35.

jūma cadjirua ēberārāba o awua panla sida jōya. Baribara Ācōrēba jara ɛl ijā o ɛlara ewariza idji ume zocai ɛaya.

Crito ume dji quīrū

¹⁸ Djabarā mĀ warrarāca ɛea, naĀ ewarira jōbodoa. Bārāba ūrisidaa Crito ume dji quīrūda zeida.^{‡‡} Crito ume dji quīrūrā idira baraa. MaĀ bēra dadjirāba cawa panla naĀ ewarira jōbododa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā ume pananada ēdrāsidaa, baribara wārāda dadjirānebemaé basia. Ādjirāda wārāda dadjirānebema badabara, dadjirā ume ābaa wadi panacāsidaa. Baribara maĀgara māwāsia ebuɛa ɛamārēā jūmarāda dadjirānebemaéda.

²⁰ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadada eropanla. Idjideba jūma bārāba wārā bedeara cawa panla. ²¹ MĀa naĀ cartara ɛlé ɛla bārāba wārā bedeada adua panl bēra ātebala ɛlabala cawa panl bēra. Idjaba bārāba cawa panla sewara wārāneba zecada. ²² ¿Caida sewaida ɛl? Jesura Ācōrēba diai jarada ēdra edabariéana a ɛlada sewaida ɛla.^{¶¶} Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara ɛla. ²³ Ācōrē Warra igara ɛlba dadji Zeza Ācōrēra neé ɛla. Jesura Ācōrē Warraada a ɛlba dadji Zeza Ācōrē sida eroɛla. ²⁴ MaĀ bēra bārāba ijāpedadeba āta Critodebema ūrī panlra bārā soɛe bio waga eroɛadada. MaĀda bio waga panlbara, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume biɛa ābaa panla. ²⁵ Māwā ābaa panlbara, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

²⁶ MĀa maĀra ɛlasia āclalaba bārāra cūrūga quīrīa panl bēra. ²⁷ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadara

eropanla. MaĀ bēra jaladié panla de-wararāba bārāa jaradiadamārēā. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia ɛla. Idjia jaradia ɛlara sewaéa, ātebala wārā araa. MaĀ carea Crito ume ābaa ɛead- adua Ācōrē Jaureba bārāa jaradiada quīrāca.

²⁸ Djabarā mĀ warrarāca ɛea, Crito ume ābaa ɛeadada. Māwā idji zebalde dadjirāra ne wayaa neé, quīrā pera neé idji quīrāpita ɛeɛia. ²⁹ Bārāba cawa panla Jesucritora jipa ɛada. Idjaba cawa panla jūma jipa o ɛeara Ācōrē warrarāda.

Ācōrē warrarā

3 Crīchadada sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīa ɛlada. Jācua quīrīa ɛl bēra dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. NaĀ ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panla, Ācōrēra adua panl bēra. ² Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba wadibida cawabié ɛla dadjirāra sāwā ɛeɛida. Baribara dadjirāba cawa panla Crito zebalde idji quīrāca ɛeɛida, maĀ ewaride idjira sāwābala ɛlada ununi bēra. ³ Crito quīrāca ɛai carea jlā ɛlara cadjirua neé ɛabaria Crito cadjirua neé ɛl quīrāca.

⁴ Cadjirua o ɛlba Ācōrē bedeara ijā oca. Idjia maĀ bedeara aɛɛa igara ɛla. ⁵ Baribara bārāba cawa panla Jesucritora naĀ ējūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā ɛlai carea. Ni maārī biɛa idjira cadjirua neé ɛla. ⁶ Idji ume ābaa ɛlba cadjiruara oca. Baribara cadjirua o ɛlba Jesucritora adua ɛla idjaba sāwābala ɛlada cawacaa.

⁷ Djabarā mĀ warrarāca ɛea, ni ābala idu cūrūgabirānadua. Jipa o ɛlara Ācōrē quīrāpita jipa ɛla Crito jipa ɛl quīrāca.

^{‡‡}2:18 *Crito ume dji quīrū*. Griego bedeaɛe “Anticrito” ɛl ɛla.

^{¶¶}2:22 *Ācōrēba diai jarada ēdra edabari*. Griego bedeaɛe “Crito” ɛl ɛla.

⁸ Baribara cadjirua o ðara diaurudea, diaurura naãrãeðalba cadjirua obari bërã. Æcõrẽ Warrara naã ejũãnaa zesia diauruba o ða poyai carea.

⁹ Æcõrẽneba todaba cadjiruara o ða-caa, idji Zeza Æcõrẽba obari quĩrãca o ða bërã. Æcõrẽneba toda bërã cadjiruara o ðaãa. ¹⁰ Naãgãðeba dadjirãba cawa panla cairãda Æcõrẽ warrarãda idjaba cairãda diauru warrarãda. Jipa oẽ ðara Æcõrẽ warraãa. Idjaba idji djaba quĩrãã ðara Æcõrẽ warraãa.

Dji quĩrãã beadida panla

¹¹ Bãrãba ijãpedadãdeba ãtaa ùrĩ panla bedeara naãgãa: dadjirãra dji quĩrãã beadida panla. ¹² Caiã quĩrãca bead-ié panla. ¹³ Idjira diaurude basia. Maã bërã idji djabara beasia. ¿Cãrẽ cãrẽã idji djabara beasi? Beasia idji djababa o ðadara Æcõrẽ quĩrãpita bia ðada bërã baribara idjia odara bié ðada bërã.

¹³ Djabarã, naã ejũãnebemarãba bãrãda quĩrãmanibara, jũmawãyã crĩcharãnadua. ¹⁴ Dadjirãba djabarãra quĩrãã panla bërã cawa panla dadjirãra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quĩrãã ðara wadibida beu ða. ¹⁵ Idji djaba quĩrãma ðara Æcõrẽ quĩrãpita miã beabaria. Bãrãba cawa panla miã beabarira ewariza Æcõrẽ ume zocai ðaãda. ¹⁶ Wãrã quĩrãra sãwãðara ðada dadjirãba cawa panla naãgãðeba: Jesucritora dadjirã carea beusia. Ara maã quĩrãca dadjirã sida quĩrãneba djabarã carea beudi carea beadida panla. ¹⁷ Naã ejũãne ne bara ða djababa ne neé ða djabada unu ðada carebaãðara, ¿Æcõrẽ quĩrãra idji soðe eroðaca? Neé ða. ¹⁸ Djabarã mã warrarãca ðea, dadjirã quĩrãra ababe bedeadeba ðaie ða, ãteðara dadjia o

pananeba wãrãda quĩrãã bara panla unubiðida panla.

¹⁹⁻²⁰ Maãneba cawa panla dadjirãra wãrãda Æcõrẽneba. Idjaba ara dadjirãda soðe dji biaãda crĩchadibara, Æcõrẽ quĩrãpita poya necai panania. Æcõrẽba dadjirãnebemada biara cawa ða dadjirã soðe crĩcha panla cãwãbara. Idjia abeda jũma cawa ða. ²¹ Djabarã, dadjirã soðe cawa panlãra cadjiruade panlãda, ne wayaa neé Æcõrẽa poya iwidiãda. ²² Maãne dadjirãba Æcõrẽa iwidiãðadara idjia diaya, idjia obi ðada idjaba bia unu ðada ijã o panla bërã. ²³ Idjia obi ðara naãgãa: idji Warra Jesucritora ijãnida idjaba dji quĩrãã beadida idjia dadjirãa jarãda quĩrãca. ²⁴ Æcõrẽba obi ða bedea ijã o ðara Æcõrẽ ume ða, idjaba Æcõrẽra idji ume ða. Dadjirãba cawa panla Æcõrẽra dadjirã ume ðada, idji Jaureda dadjirãa diada bërã.

Sewa jaradia ðea sãwã cawadi

4 Djabarã, Æcõrẽ Jauredeba bedea panlana abadara jũma ijãrãnadua, ãteðara quĩrãcuita acãdadua ãdjia wãrãda Æcõrẽ Jauredeba wa dewaradeba bedea panla cawaya. Mãwã odadua zocãrãba naã ejũãne sewadeba ãdjia Æcõrẽ Jauredeba bedea panlana abada bërã. ² Nãwãðara bãrãba cawadia caida Æcõrẽ Jauredeba bedea ðada: abaaba Jesucritora naã djarade wãrãda zesiada aibara, Æcõrẽ Jauredeba bedea ða. ³ Baribara abaaba Jesucritora naã djarade zeé basiada aibara, Æcõrẽ Jauredeba bedea ðaãa. Crito ume dji quĩrãneba bedea ða.* Bãrãba ùrĩsidaa Crito ume dji quĩrãra zeida ðada. Wãrãda idjira ara nawena naã ejũãne ða.

⁴ Djabarã mã warrarãca ðea, bãrãra Æcõrẽneba. Bãrãba maã sewaida ðea idu

§§3:12 Genesi 4:1-15.

*4:3 Crito ume dji quĩrã. Griego bedeadã “Anticrito” ða ða.

cūrūgabidaé basía bārā sođe ɓara nañ
 ējūāne ɓea sođe ɓa cāyābara ɓɓara ɓa
 bēra. ⁵Mañ sewaida ɓeara nañ ējūā cad-
 jiruadebema. Mañ bēra ādjirāba nañ
 ējūānebema crīchada jaradiabadaa id-
 jaba ādjia jaradia panɓa nañ ējūāne
 Ācōrē adua ɓeaba ijābadaa. ⁶Baribɓa
 dadjirāra Ācōrēnea. Ācōrē cawa ɓaba
 dadjia jaradia panɓa ijābaria. Baribɓa
 Ācōrē adua ɓaba dadjia jaradia panɓa
 ijācaa. Mañneba dadjirāba cawa panɓa
 caiba Ācōrē Jauredeba wārā bedeara
 jaradia ɓada idjaba caiba dewara jau-
 redeba sewara jaradia ɓada.

Ācōrēba ēberārā quīrīā ɓadebema

⁷Djabarā, dadjirāra dji quīrīā ɓead-
 ida panɓa, wārā quīrīāra Ācōrēneba ze
 ɓa bēra. Jūma dji quīrīā erobeara Ācōrē
 warrarāa idjaba Ācōrēra cawa panɓa.
⁸Ācōrēra ne jūmane quīrīā bara ɓa
 bēra quīrīā neé ɓaba Ācōrēra adua ɓa.
⁹Ācōrēba dadjirāra quīrīā ɓada unubisia
 idji Warra aba ɓada nañ ējūānaa di-
 abueside idjideba ewariza zocai ɓead-
 amārēa. ¹⁰Wārā quīrīāra nāwāɓaɓa ɓa:
 quīrīāneba Ācōrēba idji Warrara dia-
 buesia beumārēa dadjirā cadjirua poya
 quīrīadoai carea. Ācōrēba māwā oé basía
 dadjirāba idjira quīrīā panana bēra, āte-
 ɓaɓa māwā osia idjia dadjirāra quīrīāna
 bēra.

¹¹Djabarā, Ācōrēba dadjirāra māwā
 quīrīāna bēra dadjirā sīda dji quīrīā
 ɓeadida panɓa. ¹²Ni ɓabaɓa Ācōrēra un-
 unacaa. Baribɓa dadjirāda dji quīrīā
 panɓaɓa, Ācōrēra dadjirā ume ɓa id-
 jaba idji quīrīāneba dadjirāba wārāda
 jūmarāda quīrīā panɓa. ¹³Ācōrēba idji
 Jaureda dadjirāa diaɓa bēra cawa panɓa
 dadjirāra Ācōrē ume panɓa idjaba id-
 jira dadjirā ume ɓada. ¹⁴Daiba unusīdaa
 idjaba jara panɓa dadjirā Zeza Ācōrēba
 idji Warrara wārāda diabuesida nañ

ējūānebemarā ēdra edamārēa. ¹⁵Baridu-
 aba Jesura wārāda Ācōrē Warraada
 aibɓa, Ācōrēra idji ume ɓa idjaba id-
 jira Ācōrē ume ɓa.

¹⁶Dadjirāba cawa panɓa idjaba ijā
 panɓa Ācōrēba dadjirāra quīrīā ɓada.
 Ācōrēba ne jūmane quīrīā ɓa. Wārā
 quīrīā erobara Ācōrē ume ɓa id-
 jaba Ācōrēra idji ume ɓa. ¹⁷Māwā
 dadjirāba Ācōrēra, jūma ēberārā sīda
 wārāda quīrīā panɓa. Ācōrēba cawa oi
 ewarīde dadjirāra ne wayaa neé ɓead-
 ia, nañ ējūāne Jesucrito nībaɓa quīrīāna
 nībapedada bēra. ¹⁸Dadjirāba Ācōrēda,
 jūma ēberārā sīda quīrīā panɓaɓa,
 Ācōrēba cawa oidebemada wayadaé
 panɓa, wārā quīrīāba mañ wayadira
 jōbibari bēra. Ācōrēba cawa oi waya
 ɓaba cawa ɓa Ācōrēba idjira cawa
 oida. Idjia Ācōrēra, jūma ēberārā sīda
 waɓibida wārāda quīrīā ɓaéa.

¹⁹Dadjirāba Ācōrēra quīrīā panɓa
 idjia dadjirāra naārā quīrīāna bēra.
²⁰ɓabaɓa Ācōrēda quīrīā ɓadaa aibɓa,
 mañne idji djabada quīrīāna ɓaibɓa,
 idjira sewaida ɓa. Idji djaba unu ɓada
 quīrīāé ɓaibɓa, ¿sāwā Ācōrē unué ɓada
 quīrīā ɓai? ²¹Jesucritoba dadjirāa obi
 ɓara naɓa: Ācōrē quīrīā ɓaba idji
 djabara quīrīā ɓada ɓa.

Ācōrē Warra ijānida panɓanebema

5 Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai
 jaraɓada ɓabaɓa ijāibɓa, mañ
 ēberāra Ācōrē warraa.† Dadji Zeza
 Ācōrē quīrīā ɓaba idji warrarā sīda
 quīrīā ɓa. ²Dadjirāba Ācōrēda quīrīā
 panɓaɓa idjaba idjia obi ɓada ijā o
 panɓaɓa, cawa panɓa idji warrarā sīda
 quīrīā panɓa. ³Dadjirāba Ācōrēda
 wārāda quīrīā panɓaɓa, idjia obi ɓara
 jūma ijā oɓia. Idjia obi ɓara zareaé
 ɓa. ⁴Jūma Ācōrē warrarāba nañ
 ējūānebema cadjiruara igarabadaa.

†5:1 Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɓa. Griego bedede "Crito" ɓa ɓa.

Wārāda dadjia Jesucritoda ijā panla bēra naļ ējūānebema cadjiruara poya igarādia. ⁵¿Caiba naļ ējūānebema cadjiruara poya igarai? Aþaþba Jesura wārāda Ācōrē Warrada ijā þabara, maļ ēberāba naļ ējūānebema cadjiruara poya igaraya.

Ācōrē Jaureba Jesura wārāda Ācōrē Warra cawabida

⁶Jesucritora naļ ējūānaa zepeda baidode borocuesia idjaba idji oara crude erozoasia. Naļ ējūānaa zepeda ababe baidode borocueé basía, āteþara idji oa sida crude erozoasia. Ācōrē Jaureba cawabi þla maļgara wārāda, idjia wārā bedeara cawabibari bēra. [⁷Idjaba bajāne ūbea panaba maļgara wārā arada jara panla; dadji Zeza Ācōrēba māwā jara þla, “Bedea” abadaba māwā jara þla, idji Jaure bida māwā jara þla. Maļ ūbeara aba þada māwā þla.[‡]] ⁸Naļ sēyā ūbea panaba cawabibadaa Jesudebema bedeara wārāda: Jesura borocueda bēra, idji oara crude erozoada bēra, idjaba Ācōrē Jaureba cawabi þa bēra. Maļ ūbea panaba abarida cawabi panla. ⁹Ēberāba ununara wārāana aibara dadjirāba ijābadaa. Baribara Ācōrēba jara þara biara ijānida panla, idji Warradebemada wārāda jara þa bēra. ¹⁰Ācōrē Warra ijā þaba idji soðe cawa þla Ācōrēba jara þara wārāda. Baribara Ācōrēba jara þa ijāé þaba Ācōrēba sewaida þada crīcha þla, Ācōrēba idji Warradebema jara þara ijāé þa bēra. ¹¹Ācōrēba jara þara naļgara: idji Warradeba dadjirāa diasia ewariza idji ume zocai þadida. ¹²Wārāda Ācōrē Warra ijā þara idji ume ewariza zocai þaya. Baribara Ācōrē Warra ijāé þaba idji ume ewariza zocai þaida neé þla.

JuaĀba naļ cartade jirūare þada

¹³Mļa naļ cartara bārā dji Ācōrē Warra ijā þea itea þabara cawadamārēa ewariza Ācōrē ume zocai þadida.

¹⁴Ācōrēba quirā þa quirāca dadjirāba iwidiþara, cawa panla idjia bia ūrībarida. Maļ bēra poya ne wayaa neé idjia iwidiþara panla. ¹⁵Dadjia iwidiþara ūrībarida cawa panla bēra, idjaba cawa panla maļ iwidiþara idjia diaida.

¹⁶Cadjiruada þla Ācōrēba quirādoacada. Aþaþba maļ cadjiruada osira beuya. Maļ bēra mļa jaraé þla ēberā maļ cadjirua oða carea iwidiþamārēa. Baribara cadjiruada þla Ācōrēba quirādoabarida. Aþaþba maļ cadjiruada osira wadibida poya ēðra ewariza Ācōrē neé þaidebemada.[¶] Maļ bēra aþaþba idji djababa maļ cadjiruada o þada unibara, idji carea Ācōrēba iwidiþa þla. Maļne Ācōrēba dji ēberā cadjirua oða idji ume ewariza zocai þaida diaya. ¹⁷Jūma Ācōrē quirāpita bié o þara cadjirua. Baribara cadjiruada þla Ācōrēba quirādoabarida. Aþaþba maļ cadjiruada osira wadibida beudebemada poya ēðra.

¹⁸Dadjirāba cawa panla Ācōrē wararāba cadjiruara o pananacada, Ācōrē Warra Jesucritoba ādjirāra waga þa bēra. Maļba diauruba ādjirāra poya bié oða. ¹⁹Dadjirāba cawa panla dadjirāra Ācōrēna. Idjaba cawa panla jūma naļ ējūāne Ācōrē adua þeara diauru jawaeda panla. ²⁰Dadjirāba cawa panla Ācōrē Warrara zesida idjaba crīcha cawaada dadjirāa diasida wārā Ācōrēda cawadamārēa. Idji Warra Jesucrito ume panla bēra dadjirāra wārā Ācōrē ume panla. Ācōrē dji wārā Ācōrē. Idjiþara ēberārā diabaria idji

[‡]5:7 Griego bedeadē ḗcra cartade versículo 7 neéa.

[¶]5:16 Ewariza Ācōrē neé þaidebemada. Griego bedeadē þá þla “beuidebemada.”

ume ewariza zocai ðeadi. ²¹ Djabarã
mã warrarãca ðea, jɔwaba oða ãcõrẽ
ðeara êpêrãnadua.

2 JUAĽ

UMÉBEMA CARTA JUAĽBA BADA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ħasia. Poa 90are Epeso purude ħaside ħasia. NaĽ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāana asia. Cartara ħasia “wērā Ācōrēba ēdrl edada itea, idji warrarā itea biċa.” Ācrlamaarā maĽba jara ħaa djabarā abal purudebemada.

NaĽ cartade JuaĽba naārā ħasia idjira ħasrida ħada wārā bedeada ijā panl bērā idjaba wārā quĩrĩāra eropanl bērā (vv. 1-6). MaĽbe ādjirāa jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). JuaĽ drōā ħaside ācrlaba jara panasidaa Jesu naĽ ējūāne ħaside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. JuaĽba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jĩrūare ħasia dārēne dji ununida idjaba ācrla djabarāba quĩrĩā panlada ādjira bia pananida (vv. 12-13).

NaĽ cartade JuaĽba naārā ħada

1 MĽra djabarā wagabari drōāa.[§] MĽa naĽ cartara ħabrla wērā Ācōrēba ēdrl edada itea, idji warrarā itea biċa. MĽa bārāra wārāda quĩrĩā ħaa. Baribrla ababe mĽabrla bārāra quĩrĩā ħléa, ātebrl jūma wārā bedea cawa ħeaba bārāra quĩrĩā panl. ²MĽa bārāra quĩrĩā ħaa, wārā bedeara dadjirā sode ħa bērā. Wārā bedeara dadjirā sode ewariza ħaya. ³Dadjirāba wārā bedeada ēpē panl bērā idjaba dji quĩrĩā panl bērā, mĽa quĩrĩā ħaa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biċeaba bārāra careba pananida, quĩrā

djuburia pananida, ādji necai ħai sida bārā sode ħaida. **

Wārā bedea idjaba quĩrĩā

⁴MĽa ācrla ba warrarānebemada ūrĩsia. MĽra ħasridasia ādjirāra wārāneba nĩna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara ħa quĩrāca. ⁵Djabawērā, mĽa bedea djuburiaya dadjirāra dji quĩrānamārēā. MaĽgla Ācōrēba obi ħa bedea djiwidiéa, ātebrl maĽ bedeara dadjirāba naārēada ūrĩsidaa.^{††} ⁶MaĽ wārā quĩrĩāra naĽgla: Ācōrēba obi ħa bedeara ijā o pananida. MaĽ obi ħa bedeara bārāba naārēada ūrĩsidaa. MaĽ bedeaba jara ħaa quĩrĩāneba nĩbāċida panlada.

Djārā cūrūgabada

⁷Djārā cūrūgabada naĽ ējūāne zocārā nĩnaa. Ādjirāba ijānacaa Jesucritora naĽ djarade dadjirā quĩrāca zesida. Dji māwā ħara djārā cūrūgabararia idjaba Crito ume dji quĩrūa. ⁸Quĩrācuia beadadua maĽgla bāba cūrūgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panabari idjia diara aduāċéa, ātebrl jūma daucha edaċia.^{‡‡}

⁹Bariduaba idji crĩċhada Critoba jaradiāda auċu jaradia nĩbaibrla, idjaba Critoba jaradiāċada ijā ama ħaibrla, maĽba Ācōrēra neé ħaa. Baribrla bariduaba Critoba jaradiāċada ijā ħaibrla, dji Zezara, dji Warra sida eroħaa. ¹⁰Bariduada bārāmaa wābrlāde Critoba jaradiāda quĩrāca jaradiaébrl, maĽgla bārā dede edarānada idjaba “bia ħaa bāra zesida” arānada. ¹¹“Bia ħaa bāra zesida” a ħaba maĽ ēberāba cadjirua o ħara idji ume ābaa o ħaa.

§1:1 Djabarā wagabari drōā. MaĽ bedeaba jara ħaa djabarā boroda. Cāpūrĩā bedeade jara ħaa “anciano” wa “pastor.”

**1:3 JuaĽ 1:14-18.

††1:5 JuaĽ 13:34.

‡‡1:8 Bārāba Ācōrē itea o panabari. Griego bedeade ācrla cartade ħā ħaa: “Daiba Ācōrē itea o panabari.”

Juaļba naļ cartade jīrūare ɓada

¹² Mā ne quīrātanoa bārāa jara quīrīā ɓaa. Baribara naļ cartade jūma ɓléa. Mā bārāra acade wā quīrīā ɓaa. Maļne

bārā ume ābaa beɓeadia bio ɓasriɓadi carea.

¹³ Ba djabawērā warrarā Ācōrēba ēdra edadaba quīrīā paḷa bārāra bia duanida.^{¶¶}

^{¶¶}**1:13** Griego beɓeade ḷcra cartade idjaba ɓa ɓaa: “Amén.” Maļba jara ɓa “bia ɓa māwā ɓaida.”

3 JUAĽ

ŪBEABEMA CARTA JUAĽBA BĽDA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ħasia. Poa 90are Epeso purude ħaside ħasia. NaĽ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāana asia. Cartara djaba Gayo itea ħasia.

NaĽ cartade JuaĽba naārā ħasia idjira ħasrida ħada Gayoba wārā bedeada ijā ħa bēra idjaba wārā quĩrĩada eroba bēra (vv. 1-4). MaĽare ħasia idjia djabarā diabuedadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeda careba ħa carea JuaĽba idjira bia jarasia (vv. 5-8). Baribara Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirā idu jaradiabica basía. MaĽ awara ādjirā bia edabara āyā jaretabadjia idjaba JuaĽra bié jarabadjia (vv. 9-10). Baribara JuaĽba Gayoa jarasia Diotrepe quĩraca nĩbarāmārēā, ātebala djārā bia o ħamārēā (vv. 11-12). Jĩrũare ħasia dārāéne dji ununida idjaba djabarāba quĩrĩa panada idjira bia ħaida (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oda

1 MĽra djabarā wagabari drōā.^{§§} MĽa naĽ cartara ħabara mĽ djaba Gayo itea. MĽa ħara wārāda quĩrĩā ħa. ²Djaba, mĽa Ācōrēa iwidĩ ħa ħara idji ume bia ħa bēra ne jũmane bia ħamārēā idjaba cacua bia ħamārēā. ³MĽra bio ħasridasia, Ľara djabarā mĽma jũpedadaba nēbarasida bēra ħa wārā bedeada ěpē ħada. ⁴MĽ djabarāba wārā bedeara ěpē panada ūribarade mĽra biara ħasrida ħabaria.*

⁵Djaba, ħa djabarā careba ħadeba bia o ħa. Bla unuca djabarā sida

carebabari bēra wārāda bio bia o ħa. ⁶MaĽarāba ħa quĩrĩanebemada namabema djabarā nēbarasidaa ābaa dji jare panasidade. MĽ quĩrā djuburia, ādjirāra carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o ħea carebabibari quĩraca. ⁷Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nĩnaa. MaĽne ādjia Ācōrē adua ħea iwididacaa carebadamārēā. ⁸MaĽ carea dadjirāba maĽ djabarāra bia edadida panla. Māwā ādjirā ume ābaa traja panla Ācōrē wārā bedeada cawabidĩ carea.

Djaba Diotrepeba bié oda

⁹MĽa cartada jũma djabarā jāmabema itea naēna ħasia. Baribara djaba Diotrepeba dai bedeara ijāē ħa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara ħa quĩrĩā ħa. ¹⁰MaĽ carea jāmaa wābarade mĽa jũmarāa cawabiya idjia bié o ħada. Idjia daida sewadeba bié jarabaria. MaĽ awara djabarā jāmaa wābdara idjia bia edacaa idjaba djabarāba ādji dede eda quĩrĩa panane iduaribicaa. Bia edasidara maĽ djabarāra āyā jaretabaria.

Djaba Demetriodebema bia bedeapedada

¹¹Djaba, cadjiruara ěpērādua ātebala biadra ěpēdua. Bia obarira Ācōrēna, baribara cadjirua obariba Ācōrēra adua ħa.

¹²Djaba Demetriodebemada jũmarāba bia bedea panla. Wārā bedea ěpē ħadeba unubi ħa idjira jipa ħada. Dai bida idjidebemada bia bedea panla. Bārāba cawa panla daiba jara panla wārāda.

§§1:1 *Djabarā wagabari drōā.* MaĽ bedeaba jara ħa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedeade jara ħa “anciano” wa “pastor.”

*1:4 *MĽ djabarā.* Griego bedeade ħā ħa “mĽ warrarā.”

Juaļba naļ cartade jūrūare ģada

¹³ Māa ne quīrātanoa bāa jara quīrīā ģaa baribaga cartade ģaēa. ¹⁴ Dārāēne ba acade wā quīrīā ģaa. Maļbe ābaa

bedeadia. ¹⁵ Māa quīrīā ģaa Ācōrēba idji necai ģaira ba soē dia ģaida. Namabema djabarāba quīrīā panla bara bia ģaida. Jāmabema djabarāza jaradua māa quīrīā ģada ādjirāra bia duananida.

JUDA

CARTA JUDABA BADA

Jesu djaba Judaba naã cartada basica ðaa. Dji ðadaba jara ðaa idjira Santiago djabada (1:1). ÆCARMAARã naã cartara djabarã judiorã itea ðasia. Poa 65are basica ðaa.

Judaba naã cartara ðasia ÆCARABA sewada jaradia panana bërã. Maã ëberãrãba jara panasidaa Æcõrëba idji biadëba ëdrl edada bërã baridua cadjiruada odida panada (1:4, 18-19). Maã carea Judaba djabarãa jarasia ãdjia ijã panara ni abala idu quirã awara jaradiabidié panada (1:3). Maã awara ðasia djabarãra dji carebadida panada Jesucrito biara ijãni carea idjaba Æcõrë ijãé ðeada quirã djuburiadida panada (1:20-23).

Naã cartade Judaba naãrã ðada

1 Mãra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.[†] Naã cartara ðabarãa jüma dadjirã Zeza Æcõrëba trãnarã itea. Idjia bãrãra quirã ðaa idjaba Jesucritodeba waga erobaa. ²Mãa quirã ðaa idjia bãrãra bio quirã djuburia ðaida, necai ðaira aduba dia ðaida, idjaba bãrãra bio quirã ðaida.

Sewa jaradia ðea

³Djabarã, mã naã cartade Æcõrëba dadjirã ëdrl edadadëbemada ðã quirã ðasia. Baribarã mãmaarã biara ðaa ara nawena ðaida quirãcuita ðeadamãrëã. Bãrãba ijã panara ni abala idu quirã awara jaradiabirãnadua. Æcõrëba wãrã bedeara jüma idji ëberãrãa ðarima aba diasia. Quirã awara diacaa. ⁴Mãwã ðã ðaa ÆCARADA djabarã quirãca zedapeda bãrã tãëna panã bërã. Maã ëberãrãba

sewadeba jaradiabadaa Æcõrëba idji biadëba dadjirãra ëdrl edada bërã dadji cacuaba cadjirua o quirã ðada odida panada. Ædjirãba dadjirã Boro aba ðã Jesucritora igarabadaa. Naãrãedãba ðã basia Æcõrëba ãdjirãra cawa oida.

⁵Bãrãba cawa panãmãna mã quirãnebabiya dadjirã Boroba idji purura Egiptodeba ëdrl edasida. Baribarã ëdrl edadacarea idji ijãpedadaera quinibisia. ⁶Idjaba quirãnebadua ÆCARA bajãnebema nezocarãda Æcõrëba ðada quirãca ðeadaé basida. Ætebarã ãdji pananara igarasidaa. Maã carea Æcõrëba uria pãisosa ðadë preso ðacãria aba idjia cawa oi ewaridaa. ⁷Ara mã quirãca Æcõrëba Sodomanebemarãda, Gomorradebemarãda, ãdji caita ðea purudëbemarã sida cawa osia. Maã ëberãrãba auðuada obadjidaa. Aðeða ne jüma cadjirua dadji cacuaba oié ðada obadjidaa. Maã carea Æcõrëba ãdjirãra tabã urua quicade ewariza bia mãga erobaa. Mãba cawabi ðaa jüma cadjirua obadara mãwã bia mãga pananida.

⁸Bãrã tãëna zepedadara mã ëberãrã quirãca panã. Ædjirãba cãimocaradada ëpëbadaa. Ædji cacuaba cadjirua o quirã ðada obadaa, dadjirã Borora igarabadaa, idjaba jairã dji droma ðeada bié jarabadaa. ⁹Baribarã bajãnebema nezoca dji droma Miguelba mãwã oca basia. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Mãwãmãna diaurura bié jaraida crãchaé basia, ãtebarã jarasia: “Dadji Boroba bara quëãya.” ¹⁰Baribarã mã ëberãrã bãrã tãëna zepedadaba ãdjia adua panãnebemada bié bedëbadaa. Ædjia cawa panara animarã crãcha quirãca ðaa. Animarã

[†]1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

quĩrāca ababe ādji cacuaba quĩrĩā ðada obadaa. Mañ carea Ācōrēba bié ðaya.

¹¹ Ādjira miā djuburi ðeaa. Caiłba oda quĩrāca obadaa.[‡] Parata awua panłneba Balaal̄ba oda quĩrāca āi o nĩnaa. Coreba Moise igarada quĩrāca Ācōrēda igara panł bēra ādjirā sida bié ðaya. ¹² Quĩrĩāneba bārā ābaa ne co panłne ādjirā sida ne wayaa neé ðasrida ne cobadaa. Māwā bārāba o panłra āribadaa. Ababe ādjirā crĩchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quĩrāca ðeaa. Nāūrāba jārārā āyā edeðraðe cue zecaa. Ara mañ quĩrāca ādjia jaradia panłba carebacaa. Ādjirāra bacuru zauca quĩrāca ðeaa. Nejō zauca cora wāna quĩrāca ðeaa. Māwā ðarima ume beuda quĩrāca ðeaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quĩrāca ðeaa. Pusa bogozoaba cōpepea do icawa ðatabuebari quĩrāca ādjirāba miā perada baridua obadaa. Āi wāpedada bēra chĩdau ðaebłra quĩrāca ðeaa. Ācōrēba uria bio pāisosa ðada o ðasia ādjirā ewariza bié ðai carea.

¹⁴⁻¹⁵ Mañ ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Adałneba aba Enocoda si-ete drōāenabemarā panasidaa.) Eno-cora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “ĪŪrĩ-nadua! Dadjirā Boroba jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā panł ume ze-błra. Małne jūma idji quĩrĩānacara bié ðaya. Idji quĩrĩānacadeba cadjirua opeðada bēra idjaba idjidebemada bio bié bedeapedada bēra māwā oya.” ¹⁶ Mañ ēberārāra baridua carea bié du-anebaria, idjaba baridua carea djārāra bié jarabadaa. Ababe ādjia quĩrĩā ðeðra jłrałbadaa. Dji droma quĩrāca bede-

abadaa. Ādji ēpēnamārēā djārāa bia bedeabadaa.

Djabarāba sāwā odida pana

¹⁷ Baribłra djabarā, dadjirā Boro Jesucritoba diabuedarāba naēna jarapedadara quĩrānebadadua. ¹⁸ Bārāa nāwā jarasidaa: “Jirūarebema ewaride Ācōrē ipida bié jarabadara baraya. Ācōrēda quĩrĩānaca bēra ādji cacuaba o quĩrĩā ðada o ðeadia.” ¹⁹ Ādjirāba djabarāa awara awara crĩchabibadaa, baridua ādjia quĩrĩā panłda obadaa, Ācōrē Jaureda neé ðeaa.

²⁰ Baribłra djabarā, biara Critoda ĩjāni carea dji carebadadua. Ācōrēa idji Jau-redeba iwidadadua. ²¹ Ācōrē quĩrĩāneba nĩbadadua. Dadjirā Boro Jesucritoba quĩrā djuburiadeba zocai ðai jōcada di-amārēā jłānadua.

²² Djabarā bio ĩjāé ðeara quĩrā djuburiadadua. ²³ Tabł uruadāa wāðadara ēdraðamārēā carebadadua. Djārāra quĩrā djuburiadadua, baribłra quĩrācuca ðeðadua. Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua.[¶]

Judaba Ācōrēa bia bedeada

²⁴ Ācōrēba bārāra poya wagaya cad-jiruaðe ðaerānamārēā. Idji quĩrāwārēā quĩrāpita cadjirua neé poya bia ðaya. Mama bārāra ðasrida ðeðia. ²⁵ Ācōrēa ababłra ðaa. Idjira dadjirā Ēðra Ed-abilia. Idjidra dji dromaa, ne jūma poya o ðaa. Idjira jūmarā Boroa. Naē-naeda māwā ðasia, idi māwā ðaa, id-jaba ewariza māwā ðaya. Dadjirā Boro Jesucritodeba idjıabłra bia bedeðida panłaa. Bia ðaa māwā ðaida.

[‡]1:11 Caił. Genesi 4:3-8. Balaal̄. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35.

[¶]1:23 Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua. Griego bedeade ðł ðaa: “Ādjia jł panłra quĩrāmanadua cadjirua o panłneba jaigua ðł bēra.”

APOCALIPSI

JESUCRITIBA JUAĽBA CAWABIDA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ðasia. Poa 95are ðasia. Griego bededeade apocalipsiba jara ðaa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96ðaa Romanebema boro basía. MaĽ ewaride leyda ðasidaa jumarāba Ācōrēa bia bedeabada quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panĽa. Māwā oé ða carea JuaĽra preso basia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara ðabisia djabarā siete purude ðearā itea. Jesuba ðabidada JuaĽba jūma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĽba Jesu ijā ðearā cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume ðada idjaba dārāēne dji quĩrūda jūma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jūma idjiare ðea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabara sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĽ crīcha droma 2:10de ðá ðara quĩrānebadida panĽa: “Bārā dārāēne bia mĩgadira wayarānada. jŪrīnada! Diauruba Ľcaga bārānebemada preso jidabiya ijā panani cawaya. Bārāra dārānaé bia mĩgadía. Baribara bārā beabada sida ijā pananada. MaĽbe mĽa bārāra ewariza zocai ðaya.”

NaĽ cartade JuaĽba naārā ðada

1 MĽra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade ðá ðaa Jesucritoba bajāneba mĽa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācōrēba Jesucrito cawabisia idji ijā

ðea cawabimārēa dārāēne cārēda sāvāida.[§] Jesucritoba bajānebema nezocada mĽmaa diabuesia maĽra cawabimārēa. ²Jūma mĽa ununara wārāda jara ðaa. MĽa jaraya naĽ bedeara Ācōrēneba ze ðada idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³MaĽ sāvāinebema bedea djabarā quĩrāpita lebrara bio bia ðaya. Idjaba naĽ bedea ūrīnapeda ijā o ðeara bio bia ðeadía, naĽ bedeara dārāēne māwāi bēra.

Djabarā Asia druadebema itea JuaĽba ðada

⁴MĽra JuaĽa. NaĽ cartara ðabara djabarā Asia druadebemarā itea. Siete purudaa diabuebrara. MĽa quĩrā ðaa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba ðaida idjaba necai ðaira bārāra dia ðaida. Idjira ðaa, naēna ðasia, idjaba ewariza ðaya. Idjaba mĽa quĩrā ðaa Ācōrē bugue biya quiru quĩrāpita siete jaure panĽa māwā o pananida.^{**} ⁵MaĽ awara quĩrā ðaa Jesucritoba māwā o ðaida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu ðadada naārā Ľrēbasia ewariza zocai ðai carea. Jūma naĽ ējūānebema bororā cāyābara dji dromaara ðaa. Idjia dadjirāra quĩrā ðaa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdra ðasia. ⁶Dadjirāra ðasia Ācōrē purude sacerdoteda ðeadamārēa. Māwā idji Zeza Ācōrēba quĩrā ðara o panania. Idjia bia bedeadida panĽa. Bia ðaa idjidra ewariza jumarā Boroda ðaida. Wārāda bia ðaa māwā ðaida.^{††}

⁷Ūrīnada. Critora jārāne zeya. MaĽne jumarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

§1:1 Idji ijā ðea. Griego bededeade ðá ðaa “nezocarāa.”

**1:4 Siete jaure panĽa. Ľcagamarā maĽ siete jaure panara Ācōrē Jaureda māwā ðaa. Idjaba Ľcagamarā maĽ jaure siete panara bajānebema nezocarā dji dromada māwā ðea.

††1:6 Wārāda bia ðaa māwā ðaida. Griego bededeade ðá ðaa: “Amén.”

Idji unubɔɔdɔde jūma naļ ējūānebemara jīānia.‡ Wārāda māwā ɔaya.

⁸ Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ɔa Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.”¶ Maļba jara ɔaa māra dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada. Māra ɔaa, naēna ɔasia, idjaba ewariza ɔaya.”

Juaļba Crito ununa

⁹ Māra bārā djaba Juaļa. Dadjirāra Jesucrito ume panɔ bērā māra bārā ume Ācōrē puruɔebemaa, bārā ume bia mīga ɔaa, idjaba bārā ume jūma droa ɔaa. Ācōrē beɔea jaradia ɔa carea idjaba Jesuɔebema wārāana a ɔa carea māra morro droma Patmo abadaɔe ɔasidaa.

¹⁰ Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jaureɔeba ɔasia.‡§ Maļne mā ēcarraare aɔaɔba beɔea ɔada ūrīsia. Idji beɔeara cachiru jīgua quīrāca ɔasia. ¹¹ Maļba jarasia: “ɔaa unubɔɔɔda cartade ɔaɔeɔa djabarā siete puru ɔeaɔe panɔmaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnanaa, Pergamonaa, Tiatiradaa, Sardidaa, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.”*[¶]

¹² Maļne mā jēda aɔasia caida beɔea ɔa cawaya. Aɔɔaɔaɔe siete ībīrā oro oɔada unusia. ¹³ Maļ siete ībīrā ēsi ēberā zaca ɔada unusia.† Idjia cacuaɔe jā ɔara eɔu jirū daucha jūē ɔasia. Idji ju caita oro oɔada trājā ɔasia.

¹⁴ Idji buɔara totroa querasia oveja cara quīrāca wa nieve quīrāca. Idji daura ɔaɔa

urua quīrāca ɔasia. ¹⁵ Idji jirūra bronze ɔaɔeɔe dorraɔaripeɔa araɔa quīrāca urua ɔasia. Idji beɔeara do jururua ɔa quīrāca jīguasia. ¹⁶ Idji jawa araare chīdauda siete eroɔasia. Idji iteɔeba djōbada neco quida umena peweɔea era ɔada oɔja nūmasia. Idji quīrāra āmāɔa dorroɔorra quīrāca ɔasia.

¹⁷ Idji unuside ne wayaaba māra idji jirū caita beɔda quīrāca egode ɔabesia. Baribɔɔa idji jawa araarebemada mā ārā ɔaɔeɔa jarasia: “Ne wayarādua. Māra dji naārābemaa idjaba dji jirūarebemaa. ¹⁸ Māra dji Zocai ɔaa. Māra beɔdamīna aɔɔua zocai ɔada, idjaba ewariza zocai ɔaya. Māɔaɔa beɔdarāra ārēbabida ɔaa.‡ ¹⁹ ɔaa unu ɔada cartade ɔaɔua. Idi sāwā nūmɔda idjaba jirūare sāwā nūmainebema sida ɔaɔua. ²⁰ Mā cawabiya ɔaa ununa siete chīɔau mā jawa araarebemane eroɔaɔa cārēɔa jara ɔada idjaba maļ siete ībīrā oro oɔaba cārēɔa jara ɔada. Maļ siete chīɔauba jara ɔaa bajānebema nezocarā siete panɔda. Maļ siete panɔba djabarā siete puru ɔeaɔe panɔda wagabadaa. Ādjiza djabarā puru aɔaɔe panɔda wagabadaa. Dji ībīrā siete panɔba jara ɔaa djabarā siete puru ɔeaɔe panɔnebemada.”

Critoba djabarā Epeso puruɔebemārā itea ɔabida

2 Idjia mā nāwā jarasia: “Djabarā Epeso puruɔebema wagabari ba-

‡1:7 Mateo 24:30; Juaļ 19:34-37.

¶1:8 Griego alfabetoɔe alpara dji naārābema letraa, omegara dji jirūarebema letraa.

§1:10 Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu ārēɔaɔacareɔa domiaza djabarāba idji ārēɔaɔara quīrānebabaɔjidaa. Idira domingoza māwā obadaa.

*1:11 Griego beɔeaɔe āɔaɔa cartade naļ sida ɔa ɔaa: “Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. Maļba jara ɔaa māra dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada.”

†1:13 Ēberā zaca ɔada. Griego beɔeaɔe nāwā ɔa ɔaa: “Naļ djara eɔaɔaɔa ɔada unusia.” Aɔari quīrāca jara ɔaa Daniel 7:13ɔe.

‡1:18 Māɔaɔa beɔdarāra ārēbabida ɔaa. Griego beɔeaɔe nāwā ɔa ɔaa: “Māɔaɔa ēberāra beɔiɔebema yavera eroɔa. Beuɔeɔaɔa duanɔaɔabema yavera eroɔa.”

Critoba djabarã Pergamo purudebema itea ðabida

¹²“Djabarã Pergamo purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Djõbada neco quida umena pewedea era eroðaba nãwã jara ðaa:

¹³Bãrãba o panlra mla cawa ðaa.[‡] Idjaba cawa ðaa bãrã panabadama diaurura dji droma chũmebada buguede chũmlada. Mãwãmĩna bãrãba mlda wadibida epẽ panla. Bãrã purude diauru ðabarima djaba Antipa mla carea beasidade bãrãba mla ijã panlra igaradaé basia. Djaba Antipaba ne jũmane mnebemada bedeabadjia.

¹⁴Bariblra nałglda mla bié unu ðaa. Āclra bãrã tãenabemaba Balaałba jaradiadara epẽ panla.[¶] Balaałba Baláa jaradisia sãwã israelerãra cadjiruade ðabida. Jlwaba oda ácõrã nedjara diadada cobibadjia idjaba auðuada obibadjia. ¹⁵Idjaba āclra bãrã tãenabemaba Nicolás epẽ ðeaba jaradiabadara epẽ panla. Mał jaradiabadara mla quĩrĩca.[§]

¹⁶Mał bãrã wayacusa Ācõrãma zedadua. Mãwã odaéblra, mla dãrãene bãrã cawa ode wãya. Małne neco mla iteðeba odja nũmlaba mał eberãrã ume djõya.

¹⁷Dji clwłlra bara ðaba ũrĩdua Ācõrã Jaureba djabarãa jara ðlra. Cadjirua poyapeðadarãa mla manã mẽrã ðadara cobiya idjaba mõgara zaque totroa quiruda diaya.^{**} Mał

mõgara zaquede trã djiwidida ða ðaa. Ni aþalaba mał trãra adua ðaa. Bariblra dji edabłlra cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea ðabida

¹⁸“Djabarã Tiatira purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Ācõrã Warra daura tla urua quĩrãca ðaa, idji jĩrũra bronca lraða uruabari quĩrãca ðaa. Idjia nãwã jara ðaa:

¹⁹Bãrãba o panlra mla cawa ðaa. Bãrã quĩrãnebemada, mla ijã pannebemada, mla itea o pannebemada, idjaba jũma droa pannebema sida cawa ðaa. Bãrãba naãrã o panana cãyãbara idi biara o panlra cawa ðaa. ²⁰Bariblra nałglda mla bié unu ðaa. Wẽrã Jezabel abadaba sewa jaradia ðlra bãrãba iduaribi panla.^{††} Idjira Ācõrãneba bedeabariada abaria. Małne idjia jaradia ðaðeba mla nezocarãra cũrũgabarãia auðuã nĩbadamãrã idjaba nedjara jlwaba oda ácõrã diadada coðamãrã. ²¹Mla jla ðasia idjia cadjiruara igarapeða Ācõrãma zemãrã bariblra idji auðuã nĩra igara quĩrãé basia. ²²Mał bãrã mla idjira cacua piraba clðade ðlra. Małbe jũma idji ume daunemabadaba idji quĩrãca cadjirua o panlra igaradaéblra, mla bia mĩgabiya. ²³Idji warrãrãra mla quinibiya. Mãwã djabarã duanlza cawadia mla jũmarã crĩchara, jũmarãba

[‡]2:13 *Bãrãba o panlra mla cawa ðaa.* Griego bedeade āclra cartade małra neéa.

[¶]2:14 Numero 22:1ðeba aba 25:3ðaa; 31:16.

[§]2:15 *Mał jaradiabadara mla quĩrĩca.* Griego bedeade āclra cartade małra neéa.

^{**}2:17 Manãra Ācõrãba diabueða pał basia. Exodo 16:31-34.

^{††}2:20 *Jezabel.* 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22.

sodeba o quĩrĩa panl sida cawa ðada. Bãdjiza opeðada quĩrãca mĩa cawa oya. ²⁴⁻²⁵ Baribãrlã ãclãrlã bãrã Tiatiradebemaba maã wërãba jaradia ðara ëpënaé panla. Maã awara diauruba idjiderãa cawabida mërã eroðara jarãdaé panla cawadi carea. Mĩa ababe jaraya bãrãba naã ewaride ijã panl quĩrãca ijã panamãrëã aba mã zebãrlãdaa. Dewara bedeada ijã obiã. ²⁶⁻²⁷ Cadjirua poyapedadara idjãba mĩa quĩrĩa ða ewariza opeðadara mĩa druazabema bororãda ðeadamãrëã ðacuaya mã Zezaba mĩa jumarã boroda ðada quĩrãca. Maãbe ãdjirãba quĩrã djuburia neé jumarãa ijã obiã. [†] Zoco todozoabibada quĩrãca jumarãda poyadia. [¶] ²⁸ Mĩa diapedabema chĩdauda ãdjirãa diaya. ^{§§} ²⁹ Dji clãwãrlã bara ðaba ùrĩdua Æcõrë Jaureba djabarãa jara ðara.”

Critoba djabarã Sardi purudebema itea ðabida

3 “Djabarã Sardi purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Æcõrë quĩrãpita jaureda siete panla.* Ædji zocabariba chĩdauda idji jawade siete eroðla. Idjia nãwã jara ðla:

Bãrãba o panlã mĩa cawa ðla. Èberãrãba jara panla bãrãba Æcõrë bio ijã panl bãrã zocai ðeada. Baribãrlã wãrã arada bãrãba

Æcõrëra ijãnaé panl bãrã dji beudarãa. ² Quĩrãcuitadadua! Mĩa unu ðla bãrãba o panlã Æcõrë quĩrãpita jipa ðléda. Bãrãba bio o panlã juma idu ðaboðodaa. Baribãrlã maãlgãra wayacusa bio ëpënadua. ³ Wãrã bedeada bãrãba ùrĩpedadara quĩrãnebadaua. Maãlgãra bio ijãnadua. Cadjiruada igaradapeða Æcõrëmaa zedadaua. Bãrãra quĩrãcuita ðeadaéðla, ne drãbari quĩrãca mĩa cawaéne zeya bãrã cawa oi carea. ⁴ Baribãrlã bãrã Sardidebemarã zocãrãébe cadjiruade nĩnaéa bãrãba cacuade jã panlã mititiabidaé panl quĩrãca. Bãrãdrã mã ume ábaa nĩbadi carea bio panl bãrã totroa quiru jã panlã mã ume ábaa nĩbadiã. ⁵ Cadjirua poyapedadaba ara maã quĩrãca totroa quiruda jãnia. Ædji trãra ewariza zocai ðeadi cartade eða ðá ðea bãrã mĩa áyã ðléa. Átebrã mã Zeza quĩrãpita, idji nezocarã bajãnebema quĩrãpita bida ãdjirãra mãreana aya. ⁶ Dji clãwãrlã bara ðaba ùrĩdua Æcõrë Jaureba djabarãa jara ðara.”

Critoba djabarã Piladelpia purudebema itea ðabida

⁷ “Djabarã Piladelpia purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Æcõrë quĩrãpita Bio Biya Quirura, Wãrãda Bedea Aba ðara Davi puru boroa.† Idjia ewabãrlãra ni abãlba poya jũãtrã ðadaéa. Idjia jũãtrã

[†]2:26-27 *Quĩrã djuburia neé jumarãa ijã obiã.* Griego bedeade ðá ðla: “Jiorroba ijã obiã.”

[¶]2:26-27 Salmo 2:9.

^{§§}2:28 Diapededabema chĩdauba jara ðla Critoda. Apocalipsi 22:16.

*3:1 Æclãrlãmaãrã maã siete jaure panlãba jara ðla Æcõrë Jaureda. Idjãba Æclãrlãmaãrã jara ðla bajãnebema nezocarã dji dromada.

†3:7 *Davi puru.* Maãlba jara ðla “Æcõrë puru.” *Puru boroa.* Griego bedeade nãwã ðá ðla: “Idjia Davi yavera eroðla.” Ædji tãena dji yave eroðla puru boroa.

bia ununi carea. ¹⁹ M̄la quĩrĩã ßa ēberārara quēābaria idjaba ubaria m̄l bedeã ijã odamārēã. Māl bērã wayacusa m̄lmaa zedapedã sodeba wārãda ēpē pananaduã. ²⁰ ¡Ūrĩnaduã! M̄lra dede edã wābadama ßla. Dajadaareba tr̄l ßla bārãba ewadapedã m̄lra idu edã wābidamārēã. Bariduaba m̄l bedeada ūrĩpedã dji edã wābadara ewaißar̄l, m̄lra edã wāpedã idji ume ne coya. ²¹ M̄la cadjiruara poyada bērã m̄l Zeza ume idji bugue biya quirude chūmesia. Ara māl quĩrãca cadjirua poyapedadara m̄l bugue biya quirude m̄l ume chūmebiya. ²² Dji clwara bara ßaba ūrĩdua Ācōrē Jaureba djabarãã jara ßara.”

Bajānebemarāba Ācōrēã bia bedeapedã

4 Māwānacarea wayacusa cāimocara quĩrãca m̄la unusia bajāne edã wābadada ewa nūmãda. Mālne m̄la naārã ūrĩna cachiru jĩgua quĩrãca bedeã ßaba jarasia: “Nama ātaã zedua. M̄la cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sãwãida.”

² Ara mālãda m̄lra Ācōrē Jauredeba ßesia. Mālne m̄la unusia bugue biya quiru bajāne ßãda. Māl buguede aba chūmasia. ³ Māl buguede chūmãra urua ßasia jaspe mōgara quĩrãca idjaba cornalina mōgara urua ßabari quĩrãca. Eumada māl bugue biya quiru auđu jūrã ßasia. Māl eumara esmeralda mōgara quĩrãca urua ßasia. ⁴ Bugue biya quiru auđu veinticuatro bugue biya quedeaba jūrã ßasia. Māl bugue biya quedeade veinticuatro drōārãda chūpanasidaã. Ādjia cacuade jã panãra totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda jã panasidaã. ⁵ Mālne Ācōrē bugue biya quiru ēsi ßãdeba baada purewa edã nūmabadjia, jururua nūmabadjia,

dji cãbãyã ßae nūmabadjia. Māl bugue quĩrãpita ibĩrãda siete urua nūpanasidaã. Siete jaure Ācōrē quĩrãpita ßeada mãwã panã. ⁶ Māl bugue quĩrãpe pusa pãpãrã ßa quĩrãca ßasia. Mālra vidrio ēsã quiru quĩrãca ßasia. Bugue jãwa araare, jãwa aclare, jēdaare, nocoare bida animarã zaca zocai ßeada quĩmārē panasidaã. Ādjirãra jāare, ēcarraare bida dauba bira panasidaã. ⁷ Aba imama zaca ßasia. Aba paca zaca ßasia. Aba dji quĩrãdarrara ēberã quĩrãca ßasia. Idjaba aba nejõbã waißã wãbari ßa zaca ßasia. ⁸ Māl quĩmārēbema zocai panãba ida sei eropanasidaã. Ādji cacuara jūma dauba bira panasidaã. I edre bida dauba bira panasidaã. Āsa, diamasi bida ādjirãba ãnãũnaé nãwã jarabadaã:

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua dadjirã Boro Ācōrēra.

Idjia jūma poya o ßla. Idjira ßasia, idi ßla, idjaba ewariza ßaya.

⁹⁻¹⁰ Ācōrē ewariza zocai ßara idji bugue biya quirude chūmabaria. Mālne dji animarã zaca zocai ßeaba idjia bio bia quiruãda abadaã, bia bedeabadaã, idjaba bia ßãda abadaã. Mãwã jarabãdaza veinticuatro drōārãda Ācōrē ewariza zocai ßa quĩrãpita chĩrãborode copanenapedã bia bedeabadaã. Mālbe ādji nepeda dji buguede chūmã quĩrãpita ßãdapedã nãwã jarabadaã:

¹¹ Dairã Boro Ācōrē, ßãdr̄l bia ßla jūmarãba bio biya quiruãda ađida, wayađida, idjaba ßla jūma poya erobãida bia ßãda ađida.

ßla ne jūmada oda bērã bia ßla jūmarãba mãwã jarađida.

Wārãda ßla quĩrĩãna bērã ne jūmada osia idjaba ne jūmada ßãdeba ßla.

Juaãba Oveja Zaque ununa

5 Mālbe m̄la unusia bugue biya quirude chūmãba carta tuyãda jãwa araare erõbãda. Māl cartara

quĩrã umena ʘá ʘasia. Dji quĩrã tẽũne siete ceraba cara panasídaa ni aʘaλba ewararãnamãrẽã. ²Maλne mλa bajãnebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jĩgua iwidisia: “¿Caida bia ʘa naλ cartade cara ʘeara oguecuapeða ewarai carea?” ³Baribλrλ ni aʘaλda bia ʘaẽ basía maλ carta ewarapeða acλi carea. Bajãne, naλ ẽjũãne, beudarã panabadama bida neé basía.†† ⁴Maλne mλra dji quĩãne jã ʘesia ẽberã biada neé bada bẽrã maλ carta ewarapeða acλi carea. ⁵Baribλrλ veinticuatro drõãrãnebema aʘaλba mλa nãwã jarasia: “Waa jĩãrãdua. Acλdua, Juda ẽberãrãnebema Imama abadaba idji ume dji quĩrũda poyasia. Idjira Davideba zeɗaa. Idjiabλrλ naλ cartade siete cara ʘeara oguecuapeða ewaraida ʘaa.”

⁶Maλne ãcõrẽ bugue biya quiru caita, animarã zaca zocai ʘea quĩmãrẽ panλ caita, idjaba veinticuatro drõãrã panλ ẽsi mλa Oveja Zaqueda λta nũmada unusia. Idjira beapedada quĩrãca ʘasia. Idjia cachuda siete eroʘasia. Dau sida siete eroʘasia. Maλ siete dauba jara ʘaa ãcõrẽ quĩrãpita siete jaure panλda. Maλgλrãra ãcõrẽba jũma naλ ẽjũãne diabuebaria. ⁷Maλne Oveja Zaquera bugue biya quirude chũmλmaa wãpeða carta idji jλwa araare eroʘλra edasia. ⁸Maλ carta edadacarea animarã zaca zocai ʘea quĩmãrẽ panλra idjaba veinticuatro drõãrã sida idji quĩrãpita chĩrãborode copanesídaa. Jũma ãdjirãba arpada, epeɗeco jũguruua sida eropanasídaa. Maλ epeɗeco jũguruuara incienso queraba bira ʘeasia. Maλ incienso queraba jara ʘaa ãcõrẽ ẽberãrãba idjia

iwidibλdada. ⁹Veinticuatro drõãrãba, animarã zaca zocai ʘea quĩmãrẽ panλ bida naλ trããbi djiwidida trããsídaa:

ʘara beapedada bẽrã bλdrλ bia ʘaa maλ carta edapeða dji cara ʘeara oguecuaida.

ʘλ oa erozoadaba ẽberãrãda ãcõrẽ itea nẽdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jũma druazabemada sida λcλrλ nẽdosia.

¹⁰ʘaa ãdjirãra ʘasia dadji ãcõrẽ purude sacerdoterãda ʘeadamãrẽã.

Idjaba naλ ẽjũãne dji bororãda ʘeadia.

¹¹Maλbe mλa acλbλrλde bajãnebema nezocarãda trãã duanλda unusia. Maλgλrãra zocãrã panλ bẽrã mλa poya juachaé basía.‡‡ ãdjirãra ãcõrẽ bugue biya quiru, dji animarã zaca zocai ʘea, idjaba veinticuatro drõãrã auɗu jũrã panasídaa. ¹²Nãwã jĩgua trãã panasídaa:

¡Oveja Zaque beapedadada bio bia ʘaa! Jũmarãba idjia bia beɗeadiɗa panλa ne jũma poya eroʘλ bẽrã, ne jũmada eroʘλ bẽrã, jũma cawa ʘλ bẽrã idjaba bio λʘaa ʘλ bẽrã.

Idjidrλ dji dromaara ʘaaɗa aɗida panλa idjaba bio bia quiruɗa aɗida panλa.

¹³Maλne mλa ũrisia jũma ãcõrẽba oda bajãne ʘeaba, naλ ẽjũãne ʘeaba, beudarã jaureba, pusade ʘea bida nãwã trãã duanλda:¶¶

Jũmarãba dji bugue biya quirude chũmλa, Oveja Zaquea bida ewariza bia beɗeadiɗa panλa.

ãdjida dji dromaana aɗida panλa, bio bia quiruɗa aɗida panλa, idjaba ãdjia jũma poya eropananida bia ʘaaɗa aɗida panλa.

¹⁴Maλbe animarã zaca zocai ʘea quĩmãrẽ panλba nãwã jarasídaa:

††5:3 *Beudarã panabadama.* Griego beɗeade ʘá ʘaa: “Naλ ẽjũã edre.”

‡‡5:11 *Zocãrã.* Griego beɗeade ʘá ʘaa “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cãpũriã beɗeade jara ʘaa “millones de millones.”

¶¶5:13 *Beudarã jaureba.* Griego beɗeade ʘá ʘaa: “Naλ ẽjũã edrecare ʘeaba.”

“Bia ɛla māwā ɛaida.” Ara maɔda veinticuatro drōārāda chīrāborode copanenapeda dji ewariza zocai ɛla bia bedeasidaa.⁸⁸

Cartade cara ɛada sei oguecuada

6 Maɔbe mɔa unusia Oveja Zaqueba cartade cara ɛada aba ogabɔɔda. Idjaba ūrīsia animarā zaca zocai ɛa quimārē panɔnebema abaɔba nāwā jara ɛada: “Aɔde zedua.” Idji bedeara baa jīguabɔɔ quīrāca ɛasia.² Araa aɔde wāsīde cawayo torroda unusia. Maɔ cawayo ɔɔ chūmɔa idji jɔwade endɔmada erobasia. Abaɔba idjīa nepeda diasia. Ara maɔda ɔɔ poyapeda de wararā poyai carea wāsia.

³ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ɛada aba ogabɔɔde mɔa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai ɛaba nāwā jara ɛada: “Aɔde zedua.”⁴ Araa aɔde wāsīde cawaēne cawayo purea ɛada odjasia. Abaɔba maɔ cawayo ɔɔ chūmɔa djōbada neco waɔɔada diasia. Ācōrēba idjīa idu ārībisīa ēberārā naɔ ējūāne ābaa necai duanɔda, māwā djō duanɔba dji quena duananamārēa.

⁵ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ɛada aba ogabɔɔde mɔa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai ɛaba nāwā jara ɛada: “Aɔde zedua.” Araa aɔde wāsīde mɔa cawayo pāimada unusia. Maɔ cawayo ɔɔ chūmɔa ne zɔɔa zabadada idji jɔwade erobasia.⁶ Maɔne mɔa ūrīsia animarā zaca zocai ɛa ēsi aba bedea ɛada. Maɔba dji cawayo ɔɔ chūmɔa nāwā jarasia: “Trigoda idu bia zaubirādua. Māwā trigo libra ume nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida ɛa. Cebada sīda idu bia zaubirādua. Māwā cebada sei libra

nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida ɛa. Baribɔɔ nedraga diabarida, uva sīda idu bia zaubidua nedragada, uva ɛa sīda baramārēa.”

⁷ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ɛada aba ogabɔɔde mɔa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai ɛaba nāwā jara ɛada: “Aɔde zedua.”⁸ Araa aɔde wāsīde mɔa unusia cawayo cuaracuara ɛada. Maɔ cawayo ɔɔ chūmɔa trɔɔa “Beuidebema” abadaa. Idji caiɔu aba nībabadjia “Beudarā panabada ējūā” abadada.* Jūma naɔ ējūāne ēberārā quimārē beaza Ācōrēba ādjīa aba idu beabisia. Maɔ ēberārāra beasidaa djō duanɔba, jarrababa, cacua bié duanɔba, idjaba animarā naɔ ējūānebema minijīchia ɛa bīda.

⁹ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ɛada aba ogabɔɔde mɔa unusia Ācōrē bedea jaradia panɔ carea beapedadarā jaureda. Ādjirāra ba jāne Ācōrēa ne babue diabada edrecare duanasidaa.¹⁰ Nāwā jīgua jarasidaa: “Jūmarā Boro, ɔɔ bio bia quirua idjaba wārāda bedea aba ɛa. ɔɔ sālbe dudabemarāra cawa oi dairā beapedada carea?”¹¹ Ācōrēba ādjiza wua torroda jɔnamārēa diasia. Maɔbe nāwā panusia: “Wādī necai jɔnadua aba ēberārāba bārā beapedada quīrāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beabɔdaa.”

¹² Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ɛada aba ogabɔɔda mɔa aɔ ɛasia. Maɔne de uremiada dji cābāyā uresia. Sopua carea jɔbada pāima ɛa quīrāca ɔmādaura pāimasia. Jedecora oa quīrāca jūma pureasia.¹³ Nāūrā dji cābāyā puābɔɔde nejō dji ca jurrubari quīrāca chīdaura bajāneba egorōdaa jurrusia.¹⁴ Bajāra

⁸⁸5:14 Dji ewariza zocai ɛla. Griego bedeaɔde ɔɔ cartade maɔra neēa.

* 6:8 Beudarā panabada ējūā. Griego bedeaɔde ɛɔ ɛa “Hades.”

carta baratabara quirāca nēbasia. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārā beadama panenaé basía. ¹⁵ Mañbe nañ ejūānebema bororāda, ādjia rebemada, zarrarā bororāda, ne bara beada, nañ ejūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaé bea sida eya uriade idjaba eyade mōgara cobeade mīrūcuasidaa. ¹⁶ Ādjirāba nāwā jarasidaa: “Eya, mōgara, dai lrl̄ beadedua. Daida mērānadia jāl bugue biya quirude chūml̄ quīrāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ Ādjia cawa odi ewari dromada jūesia. ¿Caiba maḷgara droai?”

Sēyā Ācōrē nezocarā dratude bāda

7 Māwānacarea m̄la bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Ādjira nañ ejūā iquidaza nūmeasia. Ādjia nāūrāda ni abalareba nañ ejūāne, pusade, ni abal bacurumaa bida idu puabidaé basía. ²⁻³ Mañne m̄la unusia dewara nezoca bajānebemada l̄mādaud odjabariareba zebarda. Maḷgaba dji zocai bā Ācōrē sēyā bābarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē panla nāwā jīgua jarasia: “Nañ ejūāra, pusara, bacuru sida ārīrānadia aba daiba Ācōrē sēyāra idji nezocarā dratude jūma bābadaada.” Māwā jarasia Ācōrēba l̄bada bajānebema nezocarā quīmārē panla diada bēra nañ ejūāra, pusa sida ārīnamārē.

⁴ Mañne m̄la ūrīsia Ācōrē sēyā erobeara jūmasāwā panla. 144 mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basía. ⁵ Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rubelneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁶ Aserdeba yōpedadada doce mil

panasidaa. Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁷ Simeolneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁸ Zabuloḷneba yōpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjamiḷneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārā zocārā Ācōrē quīrāpita bea

⁹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca m̄la ēberārāda zocārā unusia. Ni abalaba ādjirāra poya juachadaé basía. Druazabemada, puruzabemada, bedezabema sida l̄cala duanasidaa. Jūmarāba cacuade jlbada torroada jā beasia idjaba b̄srida panl̄ bēra uruta queduaca beada ādji jalwade erobeasia. Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita idjaba Oveja Zaque quīrāpita bida l̄ta duanasidaa. ¹⁰ Mañne jūmarāba nāwā jīgua jarasidaa: “¡Dai Ācōrē nañ bugue biya quirude chūml̄ba, Oveja Zaque bida dairāra ēdra edasidaa!”

¹¹ Mañne animarā zaca bea quīmārē panla, veinticuatro droārā sida Ācōrē bugue biya quiru caita panasidaa. Jūma bajānebema nezocarāda ādjirā auđu jūrā l̄ta duanasidaa. Mañne bugue biya quiru quīrāpita mañ bajānebema nezocarāra chirāborode quīrā edaa b̄arru copanepeda Ācōrēa bia bedeasidaa. ¹² Nāwā jarasidaa:

¡Bārāba jara panl̄ quīrāca wārāa!†
Ewariza jūmarāba dairā Ācōrēa bia bedeadida panla dji dramaara bā bēra,
ne cawaara bā bēra, ne jūma poya erobā bēra idjaba bio l̄bala bā bēra.

†7:12 Wārāa. Griego bedeade bā bā: “Amén.”

Idjía bia ðlada adida panla idjaba bio biya quiruada adida panla. ¡Wārāda bia ðla māwā ðaida![‡]

¹³Mañbe veinticuatro drōārānebema aþalba mña iwidiſia: “¿Þla cawa ðaca za cacuade jlbada torroa jl þeara cairāda jāwā þeada? ¿Cawa ðaca ſāmalba zesiðada?”

¹⁴Mñla panuſia: “Þalabla cawa ðla.”

Mañne idjia jarasia: “Nañ eberārāra jirūarebema ewari bio minijichia ðaðebema eðrapedaðara. Oveja Zaque oaba ādjia cacuade jlbada totroa tātosiðaa. ¹⁵Mañ bēra Ācōrē bugue biya quiru quirāpita duanla. Idji dede āsa, diamasi biða idji itea ne o panla. Mañ bugue biya quirude çūmlaba ādjirāra waga þaya.[¶] ¹⁶Waa jarra þeadaēa ni opichia þeadaēa. Beseaba waa baē þeada idjaba jlwlrāba mñ sēa. ¹⁷Oveja Zaqueba ādjirāra Ācōrē bugue biya quiruma waga þaya. Ādjirāra edeya zocai þai dia ðla baido bogadra nūmeamaa doðamārēa. Mañne Ācōrēba ādjirā daubara jūma jareya.”

Cartade cara beada jirūarebema ogada

8 Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jirūarebema ogasiðe bajāne dārā chupea nūmesia.[§] ²Māwānacarea mña unuſia bajānebema nezocarāda Ācōrē quirāpita siete lta duanla. Siete cachiruda ādjirā diaſia. ³Mañbe dewara nezoca bajānebemada zepeda Ācōrēa quera babadama lta nūmesia. Mañ quera babada oro oðara Ācōrē bugue quirāpita ðla. Bajānebema nezocaba idji jlawade quera babada epeðe-

coda eroþasia. Mañ epeðecora oro oða baſia. Aþalba idjía incienso querada waiþla diaſia jūma Ācōrē eberārāba iwidiðeðada ume ābaa bá diamārēa. Ara mañda quera babada lrñ incienso querara bá nūmasia. ⁴Ācōrē eberārāba iwidiðeðadara mañ bajānebema nezocaba incienso quera bá nūml cowaa ume ābaa Ācōrēmaa tüāpa cowasia. ⁵Mañbe bajānebema nezocaba quera babada epeðecoda edapeða quera babada lrñ tabldau urua þaba birasia. Mañ tabldau uruara nañ ējūānaa peatasia. Mañba baada jururuſia, dji cābāyā jigua þae nūmesia, purewa eda nūmesia, idjaba nañ ējūāra ure nūmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapeðada

⁶Mañbe bajānebema nezocarā siete panaba ādji siete cachiru edapeðadara zaði carea eronūpanesiðaa.

⁷Aþalba idji cachiruda záſia. Ara mañda hieloda cue quirāca nañ ējūānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera ðla nañ ējūānaa jurrusia. Mañba nañ ējūāra, bacuru siða berara ēsiðra bá wāſia. ** Mama chiruara jūma bá wāſia.

⁸Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda záſia. Ara mañda eya waiþla quirāca ðla purega jida nūmla aþalba puſade þatabueſia. Mañba puſara berara ēsiðra oa babiſia. ⁹Mañne puſaðebema animarāda berara ēsiðra quiniſiðaa idjaba barcora berara ēsiðra jūma ārſiðaa.

¹⁰Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura záſia. Ara mañne çīdau waiþla uruga jida nūmla bajāneba

[‡]7:12 *Wārāda bia ðla māwā ðaida.* Griego bedeaðe ðl ðla: “Amén.”

[¶]7:15 *Ādjirāra waga þaya.* Griego bedeaðe ðl ðla: “Ācōrēba idji wua dera ādjirā lrñ þaya.”

[§]8:1 *Dārā.* Griego bedeaðe ðl ðla “media hora.”

**8:7 *Nañ ējūāra.* Griego bedeaðe lçlçl cartade mañra neēa. *Berara ēsiðra.* Griego bedeaðe ðl ðla “la tercera parte.” Mañ beðeara verſículo 7ðeba aþa 12ðaa oðja ðla.

baesia.^{††} Berara ēsidra naļ ējūāne bea dođe, baido bogadra beade biđa baesia. ¹¹Maļ chīdau trāra Asea abadaa. Idji baedama baidora jūma aseasia. Maļ baidoba ēberārāra zocārā quinisidaa.

¹²Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zāsia. Ara maļda l̄mādaura, jedeco sida berara ēsidra pāima nūmesia. Chīdau bea sida berara ēsidra pāimacuasidaa. Maļ bēra āsa baida bađada berara ēsidra pāima nūmasia. Diamasi biđa jedecora, chīdau bea sida l̄na baida bađada berara ēsidra l̄naē basia.

¹³Mā l̄taa acλbλrλde ūrīsia nejōbla l̄ta wābari baba jīgua jara b̄ada:^{‡‡} “iMīā d̄juburi beadia! iMīā d̄juburi beadia! iMīā d̄juburi beadia naļ ējūāne beara dewarabema nezoca ūbea panλba ādji cachiru zabλdade!”

9 Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Maļne mā chīdau bajāneba naļ ējūānaa baedada unusia. Abλba uria dau care bλ jūātra bλ ewabarida maļ chīdaūa diasia. ²Maļ uria jūātra bλ ewaside uriadeba nārīda l̄taa cowasia pea bā wābλrλ cowabari quīrāca. ^{¶¶}Maļ cowaaba l̄mādaura, bajā pāwārā bλ sida jūma pāima nūmesia. ³Maļne adichichi waiβlada maļ cowaadeba naļ ējūānaa wāwāzoasia. Ācōrēba maļ adichichia λβlada diasia ēberārā cadamārēā drusōrēba cabλrλ quīrāca. ⁴Idjia adichichia jarasia naļ ējūānebema chiruara, bacuru sida ārīrānamārēā. Ātebλrλ aβabe ēberārā

Ācōrē sēyā ādji dratude neē beada cabisia. ⁵Ācōrēba adichichia ēberārāra idu beabiē basia, ātebλrλ jedeco juesumabe idu puabisia. Maļ puara drusōrēba cađa pua quīrāca basia. ⁶Maļ ewaride ēberārāra beu jarλdīa baribλrλ beudaēā. Wārāda beu quīrīā pananimīna beudaēā.

⁷Maļ adichichira cawayo sordaoba djōne edebari quīrāca beasia. Ādji borode nepe oro oda quīrāca b̄ada jλ beasia. Ādji quīrādarāra ēberā quīrāca beasia. ⁸Ādji buđara wērā buđaca beasia. Ādji quīdara imama quīdaca beasia. ⁹Ādji cacuara jiorro odaba jūātra beasia. Ādji i jīguara jururuga nūmasia cawayo zocārā ādji carreta bara ēberārā djō panλmaa pira wābλda quīrāca. ¹⁰Ādji drura drusōrēne quīrāca quīda cūmia beasia. Jedeco juesuma ādji druba ēberārāra poya biē o panania. ¹¹Maļ adichichi borora uria dau care bλ wagabaria.^{§§} Idji trāra hebreo bedeade Abadoļ abadaa. Griego bedeade Apolioļ abadaa.*

¹²Nabema mīā d̄juburi beadi jaradara jōsia, baribλrλ wadibiđa umé panλa.[†]

¹³Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Maļne Ācōrē quīrāpita quera babada oro oda cachu quīmārē panlareba aba bedeā b̄ada m̄la ūrīsia. ¹⁴Dji bedeā bλba bajānebema nezoca cachiru zađaa nāwā jarasia: “Do waiβla Euprate abadama bajānebema nezoca quīmārē jλ panλda ērā b̄λdua.” ¹⁵Ara maļda idjia maļ quīmārē panlra ērā b̄asia naļ ējūāne beara

^{††}8:10 *Uruga jida nūmada.* Griego bedeade bλ b̄la: “Ībirā quīrāca uruga jida nūmada.”

^{‡‡}8:13 *Nejōbla.* Griego bedeade λcλrλ cartade bλ b̄la “bajānebema nezoca.”

^{¶¶}9:2 *Pea bā wābλrλ cowabari quīrāca.* Griego bedeade bλ b̄la: “Jiorro dorraβaribada cowabari quīrāca.”

^{§§}9:11 *Uria dau care bλ wagabaria.* Cāpūrīā bedeade bλ b̄la “ángel del abismo.”

*9:11 *Abadoļ, Apolioļ.* Maļ trāba jara panλa: “Ne jūma ārībari.”

[†]9:12 Maļ mīā d̄juburi beadi jaradara dadjirāba Apocalipsi 8:13de unubadaa.

berara ēsidra quenanamārēā.[‡] Ācōrēba ādjira erobasia ara maļ poade, ara maļ jedecode, ara maļ ewaride māwā quenanamārēā.¹⁶ Maļne mļa ūrīsia abalba jarabarda cawayode wābada sordaorāda jūmasāwā enebadada. Do-sciento miyoļ enebadaada asia.

¹⁷ Mļa cāimocara quīrāca ununa cawayora nāwā ōesia: ādji borora imama boro quīrāca ōesia. Ādji itedeba uruada, azupreda, idjaba nārīda cowabadjia. Dji Ārļ chūmeaba ādji jāare jūātrabarīda jā ōesia. Maļ jūātrabarira purega basia, zapiro mōgara quīrāca pāwārā ōesia idjaba azupre quīrāca cuara basia.[†] ¹⁸ Cawayo itedeba cowa ōa nārība, uruaba, azupre bīda naļ ējūāne ōeara berara ēsidra quenasīdaa. ¹⁹ Maļgarā cawayoba ādji itedeba cowa ōaba, ādji dru bīda ēberārāra beabadjīdaa. Ādji drura dama quīrāca ōesia. Maļba ēberārāra cadapeda beabadjīdaa.

²⁰ Māwāmīna ēberārā quininaē badaba wađībīda ādjia cadjirua obadara igaradaē basia. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē basia. Jlwaba oda ācōrēra igaradaē basia: dji oro odada, parata odada, bronze odada, mōgara odada, bacuru oda sīda igaradaē basia. Maļ jlwaba oda ācōrēba ununacāmīna, ūrīnacāmīna, idjaba nībadacamīna, ēberārāba maļra igaradaē basia. ²¹ Idjaba mīā beabadara, djārā nļgabadara, auđua nībadadara, ne drabadada sīda ēberārāba igaradaē basia.

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

10 Māwānacarea cāimocara quīrāca mļa unusia bajānebema nezoca dji dromada edaa zebarda. Idjia

cacuađe jā ōara jārārā basia. Idji boro Ārļ eumada ōesia. Idji quīrāra Āmāda quīrāca urua ōesia. Idji jīrūra taba eradra nūma quīrāca ōesia. ² Idji jawade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jīrū araarebemara pusade tga nūmasia. Jīrū aclarebemara druwa tga nūmasia. ³ Maļbe idjira imama jarragabari quīrāca jīgua ōisia. Māwā biabarade baara ōarima siete jururuasia. ⁴ Baa ōarima siete jururuadacarea maļ jururuaba jaradara mļa cartade ōa basia. Maļne bajānaa mļa bedeada ūrīsia nāwā jarabarda: “Baaba ōarima siete jururuwa jaradara mērā erobadua. Cartade darādua.”

⁵ Maļbe mļa ununa bajānebema nezoca pusade idjaba druwa tga nūmaba idji jawa araarebemada Ātaa bajānaa wasia. ⁶ Māwā ōade idjira naļ ējūānebema, bajānebema, pusadebema jūma oda Ācōrē trāneba bedeasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai ōa trāneba: “Ācōrēba jaradara dārēne jūma māwāya. ⁷ Idjideba bedeabadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē ōada jīrūare jūma māwāida. Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba cachiru zabarda wārāda jūma māwāya.”

⁸ Maļbe bajānaa bedea mļa naēna ūrīnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jīrū aba pusade jīrū aba druwa tga nūmaba carta zaque idji jawade ewara erobada edade wādua.”

⁹ Ara maļda bajānebema nezocamaa wāpeda mļa iwīdisia carta zaquera di-amārēā. Idjia panusia: “Edadua. Codua. Ba itedera urrajō quīrāca cūā baya, baribarda ba bīteda asea nūmeya.”

¹⁰ Maļ carta zaquera bajānebema nezoca jlawadebemada edapeda cosia.

[‡]9:15 *Berara ēsidra.* Griego bedeade ōa ōa “la tercera parte.” Ara maļ quīrāca jara ōa versiculo 18de.

[†]9:17 *Zapiro mōgara.* Griego bedeade ōa ōa “jacinto nepōnō.”

Mā itede urrajō quīrāca cūā ḥasia baribara codacarea mā ḥiteda asea nūmesia. ¹¹Maḷbe idjia mḷa jarasia: “Bla wayacusa Ācōrēneba bedeaida ḥla zocārā puru sāvāninebemada, zocārā drua sāvāninebemada, bedeaza sāvāninebemada, idjaba ēberārā bororā sāvāninebema sida.”

Ācōrēnebema bedeabadarā umé pana

11 Māwānacarea abaaba de zabada bacuru quīrāca ḥḷda mḷa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zaḍe wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia bedeapanā sida jūma juachadua. ²Baribara Ācōrē de droma mōgaraba auḍu jūrā ca ḥl eḍaarebema ējūāda zarādua, maḷgara Ācōrē ijāé beaa diada bēra. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusaleāra 42 jedeco poya eropanania. ³Maḷ ewaride mḷa ēberāda umé diabueya mḷnebemada ebuḍa bedeadamārēā. Ādjia sopua carea jḷbada jḷ panane 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

⁴Ācōrē naḷ ējūānebema boro quīrāpita olivo bacuruda umé panla, ībīrā sida umé panla. Maḷba idjidebema bedeabada umé panlada jara ḥla.** ⁵Bariduaba ādjida bié o quīrānibara, ādji iteḍeba urua eradraḥbara ādji ume dji quīrūra bá beadia. Jūma ādji bié o quīrābdara ara maḷ quīrāca beadia. ⁶Maḷ ēberā umé panla Ācōrēneba bedeapanane bajāra poya jūātrādia cue zerāmārēā. Baido sida ādjia poya oa babidia idjaba naḷ ējūā ārīnira quīrātanoa poya zebidia ādjia o quīrā panā quīrāca.

⁷Baribara Ācōrēnebema jūma bedeapedacarea animarā cadjirua uria dau care ḥḷḍeba zebraḥba ādjira orraya. Maḷba ādjira poyapeda beaya. ⁸Dji bewārāra Jerusaleā puru dromane tapanania. (Jerusaleā purude dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidaa. Ḷcara maḷ purura trḷ jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusaleānebemaba cadjiruara abarica obada bēra.) ⁹Puruzabemaba, bedeazabemaba, druazabema bida bēwārā mama tapanla ewari ūbea ēsidra aca panania. Maḷ bewārāra idu joubidaéa. ¹⁰Ādji beupedada carea naḷ ējūāne ḥara ḥsridadia. Ḷsrida panaba ādjiza nebiada diadruadia maḷ Ācōrēneba bedeabada umé pananaba ādjirāra bia mīga eropanania bēra. ¹¹Baribara ewari ūbea ēsidra badacarea Ācōrēba ādjira lrēbabisia. Ādji piradraḥlada unupedada bio dauperasidaa. ¹²Maḷbe dji Ācōrēneba bedeabadaba bedeada bajānaa jīgua ūrīsidaa. Nāwā jarasia: “Nama ḷtaa zedadua.” Ara maḷda ādji ume dji quīrūra aca panane jārārāne bajānaa wāsidaa.

¹³Maḷbe de uremiada dji cābāyā uresia. Maḷba Jerusaleā purude deda zocārā coracuasidaa.†† Ēberārāda siete mil quinisidaa. Maḷne dji zocai ḥara bio daupera duanla Ācōrē bajāne ḥla bia bedeasidaa.

¹⁴Maḷ miā djuburi beadi jaradara jōsia. Baribara jūrūarebema miā djuburi beadi jaradara dārēne zeya.‡‡

§11:2 Griego bedeade nāwā ḥl ḥla: “Ādjirāra Ācōrē itea ḥl purura 42 jedeco biwadraḥdia.”

**11:4 Zacaria 4:1-14.

††11:13 Zocārā. Griego bedeade ḥl ḥla “la décima parte.”

‡‡11:14 Miā djuburi beadi jaradara ūbea panla. Apocalipsi 8:13.

Jírũarebema cachiru zaða

¹⁵ Bajãnebema nezoca dji jírũarebema idji cachirura zásia. [¶] Maãne bajãne zocãrã nãwã jĩgua bedeasidaa:

Dadjirã Boro Æcõrẽda, idjia ãdrã edabari diai jarada ume naã ãjũãnebema boroda panesidaa. ^{§§}

Idiba ãtaa Æcõrẽra ewariza jũmarã Boroda ðaya.

¹⁶ Maãbe veinticuatro drõãrãda ãdji bugue biya quirude Æcõrẽ quirãpita chũmeanada chirãborode ðarru copanepeda Æcõrẽa bia bedeasidaa. ¹⁷ Nãwã jarasidaa:

Dairã Boro Æcõrẽ jũma poya ðã, ðara naãrãeda ðasia idjaba wadibida ðãã.*

Þã ðããã waiþãã ðada unubi ðã bẽrã idjaba jũmarã Boroda ðeda bẽrã daiba bia ðããda a panãã.

¹⁸ Druazabemarãra ðã ume quirũbucasidaa. Baribãrã ðã cawa oi ewarira jũesia. [†] Idibãrã ðã beudarãra cawa oya.

Maãne ðã nezocarã ðãðeba ðeapedadarãã, ðã ãberãrãã, ðã waya ðea dji dromarãã, edaara ðearãã bida ðãã ne biada diaya ãdjia opedada quirãca.

Baribãrã naã ãjũãne cadjirua opedadara ðãã bié ðãã.

¹⁹ Maãbe Æcõrẽ de droma bajãne ðãra ewasia. Maã dede eda Æcõrẽ ley wagabada baurudeda mãã unusia. Maãne baada purewa eda nũmesia, jururua nũmesia, idjaba dji cãbãã ðae

nũmesia. Naã ãjũãra ure nũmesia idjaba hieloda cue quirãca jurru nũmesia.

Wẽrã Juaãba ununa

12 Ne jarai waiþããda bajãne odjasia. Mãã unusia wẽrãba ãmãdauda wua quirãca jã ðãã. [‡] Idji jírũra jedeco ãrã ðasia. Doce chĩdauda borobari quirãca jã ðasia. ² Maã wẽrãra ðiogoa ðasia. Warra toide nũãã bẽrã puaba biabadjia.

³ Maãbe dewara ne jaraida bajãne odjasia. Mãã je droma purega ðada unusia. Maã jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jã ðeasia. ⁴ Idji druba jarãwẽbãrããã chĩdauda berara ãsidra bajãneba naã ãjũãnaa jurrubisia. [¶] Maã jera wẽrã warra toi carea ðããã nũmesia warra zaque ara tobrããda mĩ carea. ⁵ Maãne wẽrãba umaquirã warrada tosia. (Maã warraba quirã djuburia neé jũma naã ãjũãne ðeaa idji bedeada ijã obiã.) [§] Baribãrã jeba mĩ naãna Æcõrẽba maã warrara ãtaa edesia idji bugue biya quirude chũãããã. ⁶ Maãbe wẽrãra ãjũã põãsa ewaraga ðãããã mĩrũ wãsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Æcõrẽba jũma o erobasia.

⁷ Mãããnacarea bajãnebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panã nezocarã sida je ume bajãne djõbucasidaa. Maãne jera idjiare panã sida djõbucasidaa. ⁸ Baribãrã jeba, idjiare panã bida poyadaé ðasia. Maã bẽrã ãdjira bajãne waa poya pananaé ðasia. ⁹ Maãne je dromara, jũma idjiare panã

[¶]11:15 *Bajãnebema nezoca dji jírũarebemaba.* Cãpürãã ðeðeade ðã ðãã “séptimo ángel.”

^{§§}11:15 *Idjia ãdrã edabari diai jarada.* Griego ðeðeade “idji Crito” ðã ðãã.

*11:17 Griego ðeðeade ãcãrãã cartade idjaba ðã ðãã: “Idjaba zeida ðãã.”

[†]11:18 *Þãã cawa oi ewarira jũesia.* Griego ðeðeade nãwã ðã ðãã: “Þãã quirũbi ewarira jũesia.”

[‡]12:1 Maã wẽrãba judiorãnebemada jara ðãã.

[¶]12:4 *Berara ãsidra.* Griego ðeðeade ðã ðãã “la tercera parte.”

[§]12:5 *Quirã djuburia neé.* Griego ðeðeade ðã ðãã: “Jiorroba ijã obiã.” Salmo 2:7-9.

sida nañ ejũanaa ðatabuesidaa. Mañ jera naeñaeda bada dama basía. Idji trãra Di-auru idjaba Satana abadaa.** Idjia nañ ejũane ðeara jũma cũrũga eroðaa.

¹⁰Mañbe mña ũrĩsia añaada bajãne jĩgua bedeã ðada. Mañba nãwã jarasia: Idibãrã dadji Æcõrẽba idji eberãrã edra edabãrã.

Idibãrã idji añaadeba jũmarã boroda ðaya.

Crito idjia edra edabari diai jaradaba jũma poya eroðaya.

Dadji djabarã bié jarabarida bajãneba uðaa ðatabuesidaa.

Idjia ãsa, diamasi biða dadji Æcõrẽ quĩrãpita djabarãra bié jarabadjia.

¹¹Dadji djabarãba Oveja Zaque oa erozoadaba idjaba idji bedeã jara panãneba poyasidaa.

Ædjirã Crito carea beadira wayadaé basía, ãtebãrã beuði carea panasidaa.

¹²Mañ bẽrã jũma bajãne ðeara ðasridadada!

Baribãrã nañ ejũane ðeara, pusade ðea sida miã djuburi ðeadia diaurura bãrãmaa zeda bẽrã.

Idjira dãrã ðaéda cawa ða bẽrã bio quĩrũ ðaa.

¹³Jeba cawasia idjira nañ ejũanaa ðatabuesidada. Mañ carea wẽrã warra toðara bié oi carea epẽsia. ¹⁴Baribãrã jeba bié orãmãrẽ Æcõrẽba wẽrãa nejõba droma ida diasia ejũã põasa ewaraga ðamaa wãbari wãmãrẽ. Mama Æcõrẽba idjira poa ũbea esidra waga eroðai carea jũma o eroðasia.

¹⁵Mañ bẽrã jeba idji itedebe baidoda do quĩrãca cumabuesia wẽrãra do ðarrea edemãrẽ. ¹⁶Baribãrã egoroba wẽrãra carebasia. Egorora yã dogopeða jeba itedebe do quĩrãca cumabuedara jũma

dosia. ¹⁷Mañ carea jera wẽrã ume bio quĩrũsia. Ara mañda idjira wẽrãneba yõpedada waabemarã ume djõne wãsia. Mañ yõpedadara Æcõrẽ bedeã iã o ðearã, Jesucritoba jaradiada iã ðearã.

Animarã minijichia ða pusadeba odjada

13 Mãwãnacarea jera pusa iðade nũmesia.†† Mañne mña unusia animarã minijichia ðada pusadeba odjabãrãda. Mañ animarãra siete boroda idjaba die cachuda eroðasia. Cachuza nepeda jã ðeasia. Boroza Æcõrẽ bié jara ða bedeada trã quĩrãca ða eroðeasia. ²Mañ animarã mña ununara imama gorogoroa quĩrãca ðasia. Idji jĩrũra wi jĩrũ quĩrãca ðasia. Idji itera imama ite quĩrãca ðasia. Jeba mañ animarãa idji añaada diasia. Idjaba idji bugue biya quirude chũmebisia nañ ejũane ðeara poya eroðamãrẽ. ³Mañ animarã boro aña cõnara anina bara ðasia. Mañ cõnaba idjira wãrãda beuida ðasia baribãrã dji cõnara ani ðasia. Mañ carea jũma nañ ejũane ðeaba cawa crĩchadaé basía. Mañ bẽrã idjira epẽsidaa. ⁴Ædjirãba jea bia bedeabadjidaa, idji añaara mañ animarãa diada bẽrã. Idjaba dji animarãa biða bia bedeabadjidaa. Nãwã jarabadjidaa: “¿Caida nañ animarã quĩrãca ða? ¿Caida idji ume poya djõi?”

⁵Æcõrẽba mañ animarãa idu jarabisia ara idjidra dji dromada idjaba Æcõrẽra bié tabada. ⁴²Jedeco nañ ejũane ðeada idu poyabisia. ⁶Mañne idjia Æcõrẽda, Æcõrẽ trãda, Æcõrẽ ðamabemada, jũma bajãne ðea sida bié jarabadjia. ⁷Idjaba Æcõrẽba iduaribisia mañ animarãra idji eberãrã ume djõnepeda poyamãrẽ. Iduaribisia puruzabemada,

**12:9 Griegode bedeã diauruba jara ðaa: “Djãrã bié jarabari.” Satana trãba jara ðaa: “Dji quĩrũ.”

††13:1 Jera pusa iðade nũmesia. Griego bedeade ãcãrã cartade ða ðaa: “Mãra pusa iðade nũmesia.” Æcãrã Bibliade mañ bedeãra 12:18de ða ðaa.

bedeazabemada, druazabema sida poya erobamārēā. ⁸Maāne jūma naā ējūāne beaba maā animarāa bia bedeabadjīdaa. Naā ējūā oi naēna ādji trāra Oveja Za-quebe erobā cartade bālé beasia. Maā cartade ēberārā ewariza zocai beadi trāda jūma bā bāa. ⁹Dji cawara bara bāba ūrīdua:

¹⁰Abaāda preso beida Ācōrēba quīrīā bābāra, preso beya.

Abaāda necoba beuida quīrīā bābāra, necoba beuya.††

Maā carea Ācōrē ēberārāba bio droadida panāa idjāba bio ijā pananida panāa.

Animarā minijīchia bā egorodeba odjāda

¹¹Māwānacarea māa dewara animarā minijīchia bāda egorodeba odjabāraāda unusia. Maā animarāba cachu zaqueda umé erobasia oveja zaque cachu quīrāca. Baribāra je bedeabāra quīrāca bedeabadjīa. ¹²Idjira pusadeba odjāda animarāare bāsia. Maāne animarā pusadeba odjadaba jarabāra idjīa ēberārāa jūma ijā obibadjīa. Maā bēra jarasia jūma naā ējūāne beaba animarā pusadeba odjādaa bia bedeadamārēā. Maā animarā boro cōna aninara beuida bādamīna wađi zocai bāsia. ¹³Animarā egorodeba odjadaba ne ununaca waibāa beada ocuabadjīa. Ēberārāba aca panāne urua sida bajāneba naā ējūānaa bāebīsia. ¹⁴Ācōrēba iduaribīsia egorodeba odjāda animarāba maā ne

ununacara pusadeba odjāda animarā trāneba poya o bāmārēā.†† Māwā egorodeba odjāda animarāba naā ējūāne beara cūrūgasia. Djōbada necoba animarā cōna wađi zocai bā za quīrāca bāda idjīa obīsia.†† Māwā odacarea idjīa jarasia jūmarāba maālgāa bia bedeadamārēā. ¹⁵Ācōrēba iduaribīsia animarā egorodeba odjadaba animarā jāwaba ođaa zocai bāira diaida.* Maābe animarā jāwaba ođara bedeasia. Maā jāwaba oda animarāba idjīa bia bedeadaēra jūma quenabīsia. ¹⁶Maā awara egorodeba odjāda animarāba jūmarāa sēyāda ādji jāwa arade wa dratude bābīsia. Dji dromarāa, dji eāara quedeaa, ne bara beaa, ne neē quedeaa, nezocarāa, nezocarāēa bīda maā sēyāda bābīsia. ¹⁷Ababe maā sēyā erobeaba poya ne nēdođida panasīdaa idjāba poya nēdobuedīda panasīdaa. Maā sēyāra pusadeba odjāda animarā trā wa idjī trānebema numeroa. ¹⁸Maā numeroba caida jara bā cawai careara ne cawa bāida bāa. Crīcha cawa bāba poya cawaya caida jara bāda. Maā numerora ēberā trāda māwā bāa. Idjī numerora naālgāa: 666.

144 mil ēberārā trāpēda

14 Māwānacarea māa unusia Oveja Zaquera Sioā eya borođe nūmāda. Idjī ume ēberārāda 144 mil panasīdaa. Ādjirā dratude Oveja Zaque trāda, dji Zeza trā sida bā erobēasia.

††13:10 Jeremia 15:2; 43:11.

††13:14 Ācōrēba iduaribīsia egorodeba odjāda animarāba maā ne ununacara pusadeba odjāda animarā trāneba poya o bāmārēā. Maā beđeara idjāba nāwā traducīda bāa: “Diauruba egorodeba odjāda animarāa bāda diasīa maā ne ununacara pusadeba odjāda animarā trāneba poya o bāmārēā.”

††13:14 Djōbada necoba animarā cōna wađi zocai bā za quīrāca bāda idjīa obīsia. Maā beđeara idjāba nāwā traducīda bāa: “Djōbada necoba cōna waya zocai beđea animarā quīrāca bāda idjīa obīsia.”

*13:15 Ācōrēba iduaribīsia animarā egorodeba odjadaba animarā jāwaba ođaa zocai bāira diaida. Maā beđeara idjāba nāwā traducīda bāa: “Diauruba idjīa bāda diasīa pusadeba odjāda animarā zaca bā zocai bābīmārēā.”

²Maľne bajānaa mġa ūrġsia do bġga nŭmġ quġrāca, baa jururua nŭmġ quġrāca. Mġa ūrġnara arpa zabadarāba biya zā duanġ quġrāca ħasia. ³Maľne Ācōrē bugue biya quġru quġrāpita, animarā zaca zocai ħea quġmārē panġ quġrāpita, veinticuatro drōārā quġrāpita bida trġābi djiwidida trġā duanasidāa. Ni abaġba maľ trġābira poya trġā cawadaé basġa. Ababe maľ 144 mil ēberārā Ācōrēba naľ ējŭānebema ēdrġ edadaba trġā cawasidāa. ⁴Maľ ēberārāra wērā adua ħesia. Ācōrē itea ni maārġ bida bié ħeadaé basġa. Oveja Zaque wābġrġza ēpēbadaa. Ācōrēba ādjirāra idji itea, Oveja Zaque itea bida ħeadamārēā naľ ējŭānebemada ēdrġ edasia. Néudebema naārā ewada Ācōrēa diada quġrāca panġa. ⁵Sewara ni aba bida odacaa. Aħeġa cadjirua neé ħeaa.

Bajānebema nezoca ūbea panġba jarapedada

⁶Māwānacarea mġa bajānebema nezocada unusia bajāne wābaribusida. Idjia bedeā biada eroħasia jŭma naľ ējŭānebemarāa, druazabemarāa, bedeazabemarāa, puruzabemarāa bida jarai carea. Maľ bedeara ewariza māwā ħaya. ⁷Idjia nāwā jġgua jarasia: “ĲĀcōrēra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jŭēna bērā idjidġ dji dromaana adadua. Bajāda, egoroda, pusada, baido bogadrġ ħea sida oda bērā idjġa bia bedeadadua.”

⁸Maľ bajānebema nezoca caidu dewarada zepeda nāwā jarasia: “Babilonia puru dromara jŭma ārġsia. Wārāda jŭma ārġsia. Maľ purudebemarāba audua o duanġba druazabemarāa abarica cadjiruada obisidāa itua oġo diabġda quġrāca.”

⁹⁻¹⁰Maľ bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jġgua jarasia: “Bariduaba animarā minijġchia ħġa, jġwaba oda idji za quġrāca ħġa bida bia bedeāibġrġ, idjaba dratude wa jġwade maľ animarā sēyāda idu ħġbibġrġ, Ācōrēba quġrŭbideba maľ ēberāra bio bié ħġya uva ħa asega ħġ dawabġrġ quġrāca. Maľ ēberāra jŭma bajānebema nezocarā quġrāpita, Oveja Zaque quġrāpita bida azupre uruaba bio bia mġga ħaya. ¹¹Maľ ēberā bia mġga ħama tġbġ uruara quġca baya. Ewariza cowa nŭmaya. Bariduaba animarā minijġchia ħġa, jġwaba oda idji za quġrāca ħġa bida bia bedeāibġrġ, ġnāŭnira neé ħaya. Maľ animarā trġ idu ħġbipedadaba āsa, diamasi bida ġnāŭnira neé panania.” ¹²Maľ carea Ācōrē ēberārāba naľ ējŭāne bio droadida panġa. Idjia ġġā obi ħġ bedeada ġġā o ħeādida panġa idjaba Jesura bio ġġā pananida panġa.

¹³Māwānacarea mġa bajānaa ūrġsia aba nāwā bedeābġrġda: “Cartade nāwā ħġdua: idġba ġtaa bia ħeādġa dadjirā Boro Jesu ġġā panġne beubġdara.”

Maľne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia ħeādġa. Ādjirāra bia mġga panananebemada ġnāŭnia. Ādjia bia opedada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba naľ ējŭāne ħea cawa oidebema

¹⁴Māwānacarea mġa ġtaa acġbġrġde jġrārā torroda unusia. Ēberā zaca ħġda maľ jġrārā ġrġ ħŭmġda unusia.[†] Nepe oro odada jġ ħasia. Idji jġwade neco pewedeā era ħġda eroħasia. ¹⁵Māwā ħġde Ācōrē de droma bajāne ħġdeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jġrārā ġrġ ħŭmġa nāwā jġgua

[†]14:14 *Ēberā zaca ħġda.* Griego bedeade ħġ ħġa: “Naľ djara edadaca ħġda.” Abari quġrāca jara ħġa Daniel 7:13.

jarasia: “Ējūānebema néura jūma purea tabla. Ewai jara nūma bēra ba necoba ewadua.”¹⁶ Ara maāda jārārā lā chūmaba idji necoba naā ējūānebema néura ħarima ababe orrawe tubaraba jūma ewasia.

¹⁷ Maābe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne ħadeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedeā era ħada erobasia.¹⁸ Maāne quera babada bajāne ħamalba dewara nezocada zesia. Maā nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedeā era erobāa nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema uvara jūma purea nūma bēra ba neco pewedeā era ħaba uvara dji camane ewadua.”¹⁹ Ara maāda bajānebema nezocaba idji necoba naā ējūānebema néura ħarima ababe orrawe tubaraba uvara camane jūma ewasia. Maābe uvara dji biwadagabadae cuabuesia dji ħa piai carea. Maāba jara ħaa Ācōrēba cawa oidebemada.²⁰ Uvara Jerusaleā puru dajada biwadagasia. Maāne oada mamaalba mīga weabari wāsia.[‡] Dji nābuada cawayo ite jābada ātlae jūesia.

Bajānebema nezoca siete panaba bia mīgabididebema

15 Wayacusa ne jarai waiblada māa bajāne unusia. Maā ne jarai carea māa cawa crīchaē ħesia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza jirūarebema bia mīgabidira aba eropanasidaa. Maā bia mīgabi siete panā jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbideba cawa oira jōya.

² Maā awara māa pusa quīrāca unusia vidrio quīrāca ēsā quiruda idjaba

urua nūmada. Maā icawa jūma dji animarā minijichia ħa ijāpedadaēra duanasidaa. Ādjirāba maā animarāa, jawaba oda idji za quīrāca ħaa bida bia bedead—aē basia idjaba idji trānebema numeroda ādji dratude, jawade bida idu ħabidaē basia. Ācōrēba arpa diadada ādjirāba eropanasidaa.³ Arpa zabladae Ācōrē nezoca Moise trābida, Oveja Zaque trābi sida nāwā trāa panasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya ħa, bla o ħara waibla ħaa.

Bla o ħa carea ēberārāba cawa crīchaē panabadaa.

Jūmarā Boro, bla o ħara jira ħaa idjaba aride ħaa.[¶]

⁴ Dairā Boro, ħcaiba ħara wayaē ħai?

ħCaiba ħara dji dromaana aē? Bdrā dji wārā Ācōrēa.

Druazabemarāda zedapeda bla bia bedeaēia bla jira o ħara unubida bēra.

⁵ Māwānacarea ātaa acabaraē māa Ācōrē deda bajāne unusia. Dji edaara ħa dejāne wua eatā jira ħara ewa nūmasia.⁶ Maā dedeba bajānebema nezoca siete panara dajadaa zesidaa. Bia mīgabidi siete panara eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorrodorrea quiruda jā panasidaa. Ādji ju caita oro odaba trājā ħesia.⁷ Maābe animarā zaca zocai ħea quīmārē panānebema abalba ādjirāa epedeco jūgurua oro odada aba diasia. Maā epedecora ewariza zocai ħa Ācōrē quīrūbiba bira ħesia.[§]

⁸ Maābe Ācōrē dorrodorroaba, ħaa bida idji dede eda cowaga nūmesia. Maāba ni abalada maā dede eda poya wānaē basia aba bajānebema nezocarā siete panaba bia mīgabidi siete panā jōbaradaa.

[‡]14:20 *Mīga weabari wāsia.* Griego bedeaē nāwā ħa ħaa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrīā bedeaē jara ħaa “300 kilómetro weabari wāsia.”

[¶]15:3 *Jūmarā Boro.* Griego bedeaē ācra cartade ħa ħaa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza ħa boro.”

[§]15:7 Epedeco Ācōrē quīrūbiba bira ħaba jara ħaa Ācōrēba cawa oidebemada.

**Ācōrēba jīrūarebema
bia mīgabi siete pana**

16 Maļbe mļa ūrīsia abałda Ācōrē de bajāne ɓaɓeba jīgua bedebabara. Małba bajānebema nezocara siete panla nāwā jarasia: “Jāl siete epedeco jūgurua Ācōrē quīrūiba bira beara ējūāna weabuede wānada.”
² Ara małda aba wāpeɓa idji epedecode ɓada nał ējūāna weabuesia. Małba animarā minijīchia ɓa trā dratude wa jlawade ɓa erobeara, mał animarā za quīrāca ɓa jlawaba oɓa bia bedebada siɓa aiɓa cadjirua minijīchia ɓaba jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada pusade weabuesia. Małba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quīrāca ūmesia. Małne jūma pusade zocai beara quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada doza idjaba baido bogadra beaza weabuesia. Małba baidora jūma oa bacuasia. ⁵ Małne mļa ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabara:

ɓara dji wārā Ācōrē! ɓara idi ɓa idjaba naēna ɓasia. ɓa ēberārara jipa cawa osia.

⁶ Ādjirāba ɓa ēberārā oada, ɓaɓeba bedebadarā oa siɓa erozoabisidaa. Mał carea ɓa ādjirā oada dobibara ādjia bié opeɓa quīrāca.

⁷ Maļbe mļa ūrīsia abalaba bajāne ɓa quera babadamałba nāwā jarabara: “Dai Boro Ācōrē jūma poya ɓa, wārāda ɓa jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada ɓmāɓau ɓrā weabuesia. Małba ɓmāɓaura wetara uruabisia ēberārāda bāmārēā. ⁹ ɓmāɓau jlawārāba ādjirā bio babada carea

Ācōrēda bié jarabadiɓa, idjabara māwā bia mīgabi ɓa bēra. Baribara ādjia cadjirua obadara igaraɓe ɓasia idjaba Ācōrēɓa dji dromaana adaé ɓasia.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada animarā minijīchia ɓa bugue ɓrā weabuesia. Ara małda mał animarāba poya ɓa druade ewarira pāima nūmesia. Małne puaba ēberārāba ādjia quīrāmera cabadiɓa. ¹¹ Ādjia puacarea, ādjia aiɓa carea Ācōrē bajāne ɓada bié jarabadiɓa. Baribara ādjia cadjirua obadara igaraɓe ɓasia.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada Euprate do waiɓade weabuesia. Ara małda dora poasia ɓmāɓau odjabariareba druazabema bororā djōne zebade bia chānamārēā.

¹³ Idjaba mļa jai cadjirua baujā quīrāca beada ūbea unusia. Aɓa je iteɓeɓa ēɓrasia. Aɓa animarā minijīchia ɓa iteɓeɓa ēɓrasia. Idjaba Ācōrēneba bedebari dji wārāé ɓa iteɓeɓa aba ēɓrasia.** ¹⁴ Mał jairāba ne ununaca waiɓada quīrātaɓa obadiɓa. Idjaba jūma druazabema bororāma wānapeɓa jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēā. Ācōrē dji droma ɓaba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Mał bororāra ējūā Armagedoł abadamaa djōne edesidaa. Mał trāra hebreo beɓeaa.

(Jesuba nāwā jarasia:) “ɓrīnada! Ne drabari quīrāca młra cawaéne zeya. Bio bia beaɓa dau ɓa beara idjaba cacuaɓe jɓbada jɓ beara. Māwā mł zebade ādjira ācaɓa beaɓe ni quīrāperaɓe.”

¹⁷ Māwānacarea jīrūarebema nezocaba idji epedecode ɓada nał deɓade weabuesia. Małne Ācōrē de bajāne ɓaɓeba idji bugue biya

** **16:13** Ācōrēneba bedebari dji wārāé. Ācōrēneba bedebari dji wārāéra Juałba naārā unusia animarā minijīchia ɓa quīrāca egoroɓe odjabara. Apocalipsi 13:11-18.

quirumaaba bedebaba nāwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaēa.”¹⁸ Ara maāda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maā de uremia quīrāca wadī urecaa.¹⁹ Maā de uremiaba egorora drapeda puru droma baadada puru ūbea panā quīrāca tabesia. Idjaba jūma naā ējūānebema purura ārisidaa. Ācōrēba quīrādoāé basia Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maā purura bio cawa osia uva ba bio asega ba dawabara quīrāca.²⁰ De uremiaba pusade morro beara, eya bea sida jūma nēbabisia.²¹ Bajāneba hieloda mōgara waiaba quīrāca ēberārā lrā jurrusia. Maā hielozagara berara cien libra beasia.^{††} Maā hielojuru nūmaba bio mīga panā bēra ēberārāba Ācōrēda bié jarasidaa.

Juaāba wērā audua ununa

17 Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba māmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Māa acabiya sāwā Ācōrēba wērā audua trā baaga baada cawa oida. Maā wērāra do zocārā lrā chūmabaria.² Naā ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maā wērāba audua o baada unu panā bēra naā ējūānebemarāba auduada obadjidaa ituaba beu duana quīrāca.”

³Ara maāda Ācōrē Jauredēba baade bajānebema nezocaba māra ējūā pōāsa ewaraga baada edesia. Mama māa unusia wērāda animarā minijīchia ba lrā chūmāda. Maā animarāra purea basia idjaba trā zocārā Ācōrē bié jara baada idji cacuade ba erobasia. Maā animarāba siete boroda idjaba die cachuda erobasia.

⁴Maā wērāba wua pursupursua baada idjaba purea baada jā basia. Oroba, mōgara nēbāba, neta nēba ba baada djio basia.^{‡‡} Taza oro odada idji jawade erobasia. Maā tazara ne jūma Ācōrēba quīrācaba idjaba jūma maā wērāba audua o baaba bira basia.⁵ Ēberāba cawaié ba trāda idji dratude erobasia. Nāwā ba basia:

Māra Babilonia puru dromaa. Māra wērā auduarā papaa, idjaba ne jūma naā ējūāne Ācōrēba quīrāca papaa.

⁶Acabaraade māa cawasia maā wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jardia panā carea beapedada oaba beu chūmāda.

Maā wērā ununa carea māa cawa crīchaé basia.⁷ Maābe bajānebema nezocaba māa nāwā iwīdisia: “¿Sāwāērā cawa crīchaé ba? Maā wērānebemada, idji edebara animarā minijīchia baadebema sida māa cawabiya. Animarā siete boro erobādebemada, die cachu erobādebema sida cawabiya.⁸ Ba ununa animarā minijīchia bara naēna zocai basia, idira neēa, baribara ewari aba uria dau care baadeba edraya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza bié baaya. Naā ējūāne beaba idji unubadae cawa crīchadaé panenia. Naā ējūā oi naēna ādjirā trāra ewariza zocai beadi cartade baé basia.

⁹Ba ununaba ne jara quīrā ba cawai careara ne cawa baada ba. Siete bororāba jara ba siete eyada. Maā siete eya lrā dji wērā auduada chūmā.

¹⁰Idjaba maā siete bororāba jara ba ēberārā bororāda siete panāda. Maā siete bororānebemada juesuma beusidaa. Aaba wadī ēberārāra poya eroba. Idjaba ababemada wadī odjaé ba. Baribara idji zebarae ēberārā boroda

^{††}16:21 Griego bedeadē ba ba “talento aba.” Cāpūrā bedeadē ba ba “cuarenta kilos.”

^{‡‡}17:4 Neta nēba ba. Griego bedeadē ba ba “perla.”

beimīna dārā baéa. ¹¹ Animarā minijīchia ʒa naēna bađa idi neéba jara ʒaa eberārā boro dewara zeidebemada. Idjira maļ siete bororānebema. Critoba idjira ewariza bié ʒaya.

¹² ʒaa die cachu ununaba jara ʒaa eberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida eberārā bororāéa. Baribaʒa animarā minijīchia ʒaa eberārā boroda bebaʒade ādjirā sida eberārā bororāda beadia. Māwāmīna dārānaéa.^{¶¶} ¹³ Maļ die bororāba aʒari crīchada edadia. Ādji druara animarā minijīchia ʒa ʒawaeda bađia. ¹⁴ Maļne ādjirāra Oveja Zaque ume djonīa. Baribaʒa Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida jūma dji droma bea Boro bēra idjaba jūma bororā cāyābara dji dromaara ʒa bēra. Poyabaʒade idji bio ijā panara idji ume panania. Ādjirāra trāsia idjaba edasia.”

¹⁵ Maļbe bajānebema nezocaba mļa nāwā jarasia: “Wērā auđua chūmama ʒaa doda zocārā unusia. Maļ do zocārāba jara ʒaa puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida. ¹⁶ ʒaa die cachu ununaba, animarā minijīchia ʒa bida maļ wērā auđua ʒaa igaradapeda quīrāmania. Maļ bēra jūma idjia eroʒaa jārīnia. Abeda ācada bađia. Ādjirāba idji djarada cođia idjaba babuedia. ¹⁷ Ācōrēba maļ die bororā sođe ʒasia idjia quīrīā ʒa quīrāca ođamārēā. Maļ carea aʒari crīchada edadapeda ādji druara animarā minijīchia ʒa ʒawaeda bađia aʒa Ācōrēba jarađara jūma māwābaʒada. ¹⁸ ʒaa ununa wērā auđuaba puru dromada jara ʒaa. Maļ puruđebema boroba druazabema bororāda idji ʒawaeda eroʒaa.”

Ācōrēba Babilonia puru cawa ođa

18 Māwānacarea mļa bajānebema nezocada unusia bajāneba edaa zebaʒada. Maļra dji droma basia. Idji dorrodorroaba naļ ejuāra ānaga nūmesia. ² Idjia nāwā jīgua jarasia:

¡Babilonia puru dromara ārīsia! ¡Wārāda jūma ārīsia! Eberārā neéa, aʒebaʒa jairāda mama panabadaa.

Jūma jai cadjirua beara mama panabadaa. Jūma ībana Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.^{§§}

³ Maļ puruđebemarāba auđua o duanaba druazabemarāa aʒarica cadjiruada obisidaa itua ogo diabada quīrāca.

Druazabema bororāba aʒari quīrāca obadjidaa wērā auđua ume daunemabada quīrāca.

Maļ carea Babilonia purura jūma ārīsia. Maļ puruba ne bia waiʒada jumawāyā eda quīrīā bađa bēra naļ ejuānebema ne nēdobuebadarāda ne barasidaa.

⁴ Maļbe mļa ūrīsia aʒalba bajāneba nāwā jarabaʒada:

Mā eberārā, Babilonia puruđebemada ayā wābaʒadaua jāļ puruba cadjirua o ʒa quīrāca orānamārēa.

Māwāra Ācōrēba jāļ puru cawa obaʒade bārāra cawa oéa.

⁵ Jāļ puruba jumawāyā cadjiruada o ʒaa. Ādji cadjiruara mōgara pā buebada quīrāca bajānaa juésia.

Jūma ādjia cadjirua opeđara Ācōrēba quīrādoe ʒaa.

⁶ Jāļ purura bié ođadua djārā bié ođa quīrāca.

Idjia djārā bié ođa cāyābara ʒarima umé biéara ođadua.

^{¶¶}17:12 *Dārānaéa*. Griego bedeadē nāwā ʒa ʒaa: “Hora aʒabe eberārā bororāda beadia.”

^{§§}18:2 Griego bedeadē āʒaʒa cartade naļ sida ʒa ʒaa: “Jūma animarā Ācōrē quīrāpita mititia beara mama panabadaa.”

Idjia djārāra bié osia uva ßa asega ßa ògo diabara quírāca.

Mañ bēra idjira ßarima umé biéara odadua uva ßa asega ßa ßarima umé ògo diabada quírāca.

⁷ Jāl purura bio bia mīgabiðadua idjaba bio sopuabidadua ãdji

purura dji dromaana a panla bēra idjaba ne biada aduba eropanlana a panla bēra.

Jāl puruba nāwā crīcha ßala: “Māra wēra dji droma idji buguede chūmla quírāca ßala.

Māra pēdra wēra quírāca ßaléa. Māra sopua ßaléa.”

⁸ Māwā crīcha ßa bēra dārāēne jāl purudebemarāra quininia, sopuaba jīānia, idjaba jarrababa bié duanania.*

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ßaba cawa obarade jāl purura babueya.

⁹ Jāl puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa daunemabada quírāca. Idjaba jāl puruba ne bia aduba erobadebemada edapedada bēra ne barasidaa. Mañ carea jāl puru bá nūmla cowaa unubadade jīānia. ¹⁰ Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oda quírāca ãdjirā sida cawa oida. Mañ carea tamlaa acla panlne nāwā jaradía: ¡Mīā djuburi, mīā djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari ßadara!

Ācōrēba jāl purura isabe cawa osia.

¹¹ Nañ ējūānebema ne nēdobuebadara mañ puru carea aujīānia ãdjia nēdobue panla nēdodira neé ßai bēra. ¹² Mañ purude ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēbla ßeada, neta nēbla ßeada, dji biara ßa lino wuada, seda wuada, wua pursupursua ßada, wua purea ßada, bacuru tūā quedeada, elepante quida odada, bacuru nēbla ßa odada, bronce odada, jiorro

odada, marmol mōgara oda sida nēdobuebadjidaa.† ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa quedeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva ßada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa. Ēberārā sida nēdobuebadjidaa nezocada ßeadamārēa. ¹⁴ Jūma mañ nēdobuebadarāba nāwā jaradía: “Ne jūma jāl puruba awua ßadara neé ßesia. Jāl puruba parata waiblaa erobadara, ne biya quedea aduba erobada sida jūma jōsia. Waa edadaéa.” ¹⁵ Wārāda mañ purudaa ne jūma nēdobuede wābadapedadara bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba mañ puru cawa oda quírāca ãdjirā sida cawa oida. Mañ carea tamlaa acla panlne nāwā aujīānia:

¹⁶ ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāl puru droma ßadara!

Jāl purura wēra lino wua dji biara ßaba djio ßa quírāca ßasia.

Wua pursupursua ßaba idjaba purea ßaba djio ßa quírāca ßasia.

Oro odaba, neta nēbla ßaba, mōgara nēbla quedeaba djio ßa quírāca ßasia.‡

¹⁷ Baribara jāl puruba ne bara ßadara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada biða tamlaa acla duanania.

¹⁸ Mañ puru bá nūmla cowaa unubadade nāwā jīgua jaradía: “¿Sālgla puruda jāl puru quírāca ßa?” ¹⁹ Mañbe sopuaba ãdji boro ārlā egoro porada jāmāpodapeda nāwā jīgua aujīānia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāl puru droma ßadara! Jāl purura ne bara ßada bēra, barco erobeara

* **18:8** *Dārāēne*. Griego bedede ßa ßala: “Ewaride abalade.”

† **18:12** *Elepante quida*. Cāpūrīā bedede ßa ßala “marfil.”

‡ **18:16** *Neta nēbla ßa*. Cāpūrīā bedede ßa ßala “perla.”

jāma ne barasídaa. Baribara jāl purura isabe jūma ārísia.

²⁰ ¡Jūma bajāne beara Ḅasridadadua jāl purura ārīna bērā!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedeadadarā sida Ḅasridadadua.

Jāl puruba bārā bié oda carea Ācōrēba cawa osia.

²¹ Małbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waiḄlada yu droma quírāca Ḅlda edapeđa batabuesia. Māwā obarađe nāwā jarasia:

Mał mōgara juerza pusadaa batabueda quírāca Babilonia puru dromara isabe jūma ārīya. Mał purura waa ununaéa.

²² Mał purude arpa, chiru, cachiru zá duana sida waa ūrīnaéa. Ēberārā trā duana sida waa ūrīnaéa.

Mał purude ne obadara waa ununaéa. Yude ne Ḅa duana jīguada waa ūrīnaéa.

²³ Mał purude ibīrā uruara waa ununaéa. Quima edabadađe Ḅasrida Ḅaga nūmara waa ūrīnaéa.

Mamabema ne nēdobuebadara nał ējūāne dji dromada beasia.

Mamabema jāībanarāba druazabemarāda jūma cūrūgabadjidaa. Mał carea purura jūma ārísia.

²⁴ Ācōrēneba bedeadarā beapedada carea, Ācōrē ēberārā beapedada carea, idjaba jūma nał ējūāne beapedada carea bida mał purura bedeadē Ḅla.

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedeadada

19 Māwānacarea mla bajānaa zocārā nāwā beđa duanada ūrísia.

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Idjabara ēberārā edra edasia. Idjidra

dji dromaara Ḅla idjaba dji Ḅlara Ḅla.

² Idjia jipa aride cawa obaria. Wērā audua trā Ḅaga badara cawa osia mał wērāba cadjirua o Ḅldeba jūma nał ējūānebemarāa abarica cadjiruada obida bērā.

Ācōrēba mał wērāra bié Ḅasia idji nezocarāda quenana bērā.

³ Wayacusa nāwā jīgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Jāl puru bá nūma cowaara ewariza cowa nūmaya.

⁴ Małne veinticuatro drōārāda, animarā zaca zocai bea quīmārē pana sida chirāne Ḅarru copanesidaa Ācōrēa bia bedeadā carea. Ācōrē idji bugue biya quirude chūmane ādjirāba nāwā bia bedeasidaa:

¡Małgara wārāa![†] ¡Dadjirā Boro Ācōrēra biya quirua!

⁵ Idjaba mla ūrísia Ācōrē bugue biya quirumaḄba aba nāwā bedeadarāda:

¡Jūma Ācōrē nezocarā, dadjirā Ācōrēa bia bedeadadua!

¡Ācōrē waya beara, idjia bia bedeadadua! ¡Dji droma beaba, dji edaara bea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

⁶ Małbe zocārā jīgua beđa duanada mla ūrísia. Małra do jururuga nūma quírāca Ḅasia, baa dji cābāyā beabara quírāca Ḅasia. Ādjirāba nāwā jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra!

¡Dadjirā Boro Ācōrēba jūma poya o Ḅla!

¡Idjidra jūmarā Boroa!

⁷ ¡Ḅasridadia! ¡Capipiadia! Idjidra dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jūēna bērā. Idji quima baira djiosia.

[†]19:4 Wārāa. Griego bedeadē Ḅá Ḅla: “Amén.”

⁸ Ācōrēba idjira dji biara Ɂa lino wua totroa dorrodorooa quiruba djiobisia.

(Mañ biara Ɂa lino wuaba jara Ɂa Ācōrē ēberārāba jipa obadadebemada.)

⁹ Bajānebema nezocaba mña jarasia: “Cartade nāwā Ɂdua: Oveja Zaque quima edabara carea ne cobadamaa jaredarāda bio bia Ɂea.” Idjaba jarasia: “Mañgara wārā bedea Ācōrēba jaradaa.”

¹⁰ Ara mañda mñra bajānebema nezoca jirū caita chirāne barru cobesia idjia bia bedei carea. Baribara idjia mña jarasia: “Jāwā orādua, ātebāra Ācōrēbāra bia bedeadua. Mñra Ācōrē nezocada jāwā quirua Ɂa quirāca idjaba djabarā Jesuba jaradiaa ija Ɂea quirāca.”

Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa bedebibaria.⁸

Cawayo torro ñrā zeda

¹¹ Māwānacarea mña unusia bajāne eða wābadada ewa nūmada. Cawaēne cawayo torroda odjasia. Mañ cawayo ñrā chūmara “Bedeā Aba Ɂa” idjaba “Wārā Ara” abadaa. Idjia ēberārāra jipa cawa obaria idjaba jipa o Ɂadeba dji quirū ume djōbaria. ¹² Idji daura taba quirāca urua Ɂasia. Nepeda zocārā jā Ɂasia. Idji borode trāda Ɂa eroɁasia baribara abāe idjiabara mañ trāra cawa Ɂasia. ¹³ Idjia cacuađe jā Ɂara oađe ta edada Ɂasia. Idji trāra Ācōrē Bedea abadaa.** ¹⁴ Idji caidu bajānebema sordaorāda cawayo torro Ɂea ñrā zesidaa. Ādjia cacuađe jā Ɂeara dji biara Ɂa lino wua totroa quiru Ɂasia. Ni mañri bida mititiaē Ɂasia. ¹⁵ Ācōrē Bedea abada ite-deba djōbada neco peweđe Ɂada odja Ɂasia druzabemarā poyai carea. Idji

jawađe eroɁa jiorro oðaba ādjirāa ija obiya.^{††} Uva biwadabara quirāca ādjirāra cawa oya Ācōrē jūma poya Ɂaba quirūbideba māwā cawa obi bēra. ¹⁶ Idjia ñrā jā Ɂade idji Ɂacara ñrā nañ trāda Ɂa eroɁa: “Jūmarā bororā cāyābara dji dromaara Ɂa, idjaba jūma dji droma Ɂea Boro.”

¹⁷ Mañbe mña unusia bajānebema nezocada amāda ñrā nūmada. Idjia jūma ne mīguia cobada ña wābaribadarā nāwā jīgua jarasia: “Zedadua. Ābaa dji Jaredadua ne codi waibā Ācōrēba o Ɂama. ¹⁸ Mama ēberārā boro djarada, sordaorā boro djarada, mēsra Ɂea djarada, cawayo djarada, cawayo ñrā wābada djara sida codia. Jūma ēberārā djarada codia: nezocāe djarada, nezoca djarada, dji eðara queđe djarada, idjaba dji dromarā Ɂea djara sida codia.”

¹⁹ Mañbe mña unusia animarā minijichia Ɂada, nañ ējūnebema bororāda, jūma ādji sordaorā sida ābaa dji jare duanada. Cawayo ñrā chūma ume, idjiare panā sordaorā ume djōni carea duanasidaa. ²⁰ Djōbada cawayo ñrā chūma animarā minijichia Ɂara, Ācōrēneba bedebari dji wārāe sida jidasia. Mañ Ācōrēneba bedebari dji wārāe animarā minijichia Ɂa trāneba ne ununaca waibā Ɂea obadjia. Māwā animarā minijichia Ɂa sēyā idu Ɂabpedadara jūma cūrūgabadjia. Mañ animarā za quirāca Ɂa jawaba oðaa bia bedepedadara cūrūgabadjia. Cawayo ñrā chūma mañ animarā minijichia Ɂara, Ācōrēneba bedebari dji wārāe sida zocai panāda taba urua azupre bara uruga nūmane Ɂatabuesia. ²¹ Djōbada neco idji ite-deba odja Ɂaba dewararāda

§19:10 Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa bedebibaria. Griego bedea mañra ebuða Ɂa.

**19:13 Juañ 1:1.

††19:15 Salmo 2:9.

jūma quenasia. Maľbe jūma ne mīguia cobada łta wābaribadara maľ djara co duanľba jāvūāsidaa.

Mil poa

20 Māwānacarea mļa bajānebema nezocada edaa zebarľda unusia. Idjia uria dau care ła jūātra ła ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chūmľda idji ľawade erobasia. ²Jera jidapeda mil poa ľa łaasia. Maľ jera drōā naēnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³Bajānebema nezocaba idjira uria dau care ľade edaa ąatabuepeda jūātra nūmľasia ni abaľba poya ewarānamārēā. Maľba diauruba druazabemarāda waa cūrūgaēa aba mil poa jōbarľdaa. Mil poa bađacarea idjira ērā łaya naľ ējūāne dārāē ąamārēā.

⁴Maľbe mļa bugueda zocārā unusia. Maľ ľrľ chūmeara Ācōrēba łaasia Crito ume dji bororāda ąeadamārēā. Idjaba mļa ēberārā oľá ľpedada jaureda unusia. Māwā oľá ľsidaa Jesuba jaradida iĵā panľ carea idjaba Ācōrē beđea jaradia panľ carea. Ādjirāba animarā minijĵchia ła, idji za quirāca ła ľawaba ođaa bida bia beđeadaē basía. Idji sēyāra ādji dratude, ľawade bida idu ła bidaē basía. Ādjirāra ľrēbađepeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵Maľ ľrēbapedadara Ācōrēba naārā ľrēbabida basía. Dewara beuđarāra ľrēbadaē basía aba mil poa jōnacarea. ⁶Ācōrēba naārā ľrēbabi ēberārāra bio bia ąeadia. Ādjirāra waa beuđaēa, ātebarľ Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida ąeadia.†† Idjaba mil poa Crito ume dji bororāda ąeadia.

Ācōrēba diauru ľabľ uruade ąatabueda

⁷Mil poa jōnacarea diaurura ľā ąadada ērā łaya. ⁸Maľne idjia jūma druaza cūrūgade wāya. Gog druadebemarāda, Magog druadebemarā sida cūrūgaya. Maľ druadebema sordaorāda pusa iľba quirāca zocārā panľda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēā. ⁹Jūma naľ ējūāra ādjirāba biraya. Maľne Ācōrēba quirīā ła puruda, idji ēberārā duanľmaa auđu jūrā edadia. Baribarľ Ācōrēba uruada bajāneba ąaebiya. Maľba ādjirāra jūma bá quenaya. ¹⁰Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga erobadada ľabľ urua azupre bara uruga nūmľne ąatabueya. Naēna Ācōrēba animarā minijĵchia ła, Ācōrēneba beđeabari dji wārāē sida maľ ľabľ uruade ąatabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi bida bio bia mĵa panania.

Ācōrēba bugue waiľba torroa ąađeba cawa oi

¹¹Māwānacarea mļa bugue waiľba torroa ła, unusia. Maľ buguede chūmľ sida unusia. Idji quirāpita jūma naľ ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni abaľba waa ununaē basía. ¹²Idjaba mļa unusia beupedadarā dji dromarāda, dji eđaara queđea sida Ācōrē quirāpita duanľda. Maľne cartada ewaracuasía. Maľ cartade jūma ēberārāba opedadada ła ąeasia. Dewara carta sida ewarasia. Maľ cartade ewariza zocai ąeadi ēberārā trľda ła ąeasia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opedada quirāca. Jūma ādjia opedadara cartade ła basía. ¹³Jūma pusade beupedadara Ācōrē quirāpita zesidaa. Aąeđa jūma

††20:6 *Waa beuđaēa.* Griego beđeade nāwā ła ła: “Barima umé beuđaēa.” Barima umé beuđiba jara ła Ācōrē neē ľabľ uruade bia mĵađida. Apocalipsi 20:14.

beupeḁada jaurera ādji panabadamaaba Ācōrē quirāpita zesidaa.[¶] Maḽbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opeḁada quirāca. ¹⁴Beuḁira Ācōrēba jōbisia tḽba uruade ḁatabueḁara quirāca. Beupeḁada panabada ējūā sīda tḽba uruade ḁatabusia. Ācōrēba bariduada tḽba uruade ḁatabueiḁara, ḁarima umé beusiada abadaa. ¹⁵Ēberārā ewariza zocai ḁeadi cartade trḽ ḁlé ḁeara Ācōrēba tḽba uruade ḁatabuesia.

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

21 Māwānacarea mḽa bajā djiwidida, ējūā djiwidi sīda unusia. Maḽne naḽ ējūāra, bajā sīda neé basía. Pusa sīda neé basía. ²Idjaba mḽa unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleḽ abadada idji ḁamaaba bajāneba edaa zebaraḁa.^{§§} Maḽ purura biya querasia wērā quima edabaraḁe bio djio ḁa quirāca. ³Maḽbe mḽa ūrīsia abaḁda Ācōrē bugue biya quirumaaba nāwā jḡgua beḁeabaraḁa.* “¡Ūrīnadua! Iḁira Ācōrēra ēberārā tāēna ḁla.† Idjira ādjirā ume ḁaya. Maḽne ādjirāra idji ēberārāda ḁeadiā. Wārāda idjidra ādjirā ume ḁaya idjaba ādjirā Ācōrē baya. ⁴Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna ḁadara jōna bēra waa beuḁaéa, jīānaéa, aujīānaéa, idjaba puara neé ḁaya.”

⁵Maḽbe dji bugue biya quirude chūmaba nāwā jarasia: “Mḽa ne jūma djiwidida o ḁla.”

Idjaba nāwā jarasia: “Naḽ beḁeara cartade ḁadua wārā beḁea bēra idjaba wārāda māwāi bēra.”

⁶Māwānacarea idjia mḽa nāwā jarasia: “Mḽa oida ḁadara jūma osia. Mḽra dji Alpaā idjaba dji Omegaa.‡ Maḽba jara ḁla mḽra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Bariduada opichia ḁabaraḁa, mḽa baido bogadra ḁda bari dobiya. Maḽ baidoba zocai ḁaida diabaria. ⁷Cadjirua poyapeḁadarāba jūma maḽgara edadia warraba dji zezadeba ne edabari quirāca. Mḽra ādji Ācōrē baya idjaba mḽ warrārāda ḁeadiā. ⁸Baribara Crito ēpēni carea waya beara, mḽ beḁea ijānaé beara, mḽa quirāca o beara, mīā beabadara, auḁua obadara, jāibanara, jawaba oḁa ācōrē ijā beara, sewaida ḁea sīda tḽba urua azupre bara uruga nūmane bia mīga ḁeadiā. Ācōrēba bariduada tḽba uruade ḁatabueiḁara, ḁarima umé beusiada abadaa.”¶

Jerusaleḽ djiwidi

⁹Maḽbe bajānebema nezocarā siete epeḁeco eropananada aba mḽmaa zesia. Maḽ bajānebema nezocarāba ādji epeḁecode siete eropananaba naḽ ējūāne beara jīrūare bia mīgabisidaa.[§] Dji mḽmaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. Mḽa acḽbiya Oveja Zaqueba quima edabaraḁa.”

¹⁰Ara maḽda Ācōrē Jaureḁeba ḁleḁe idjia mḽra eya waiḁla ḽta ḁamaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleḽ abadada Ācōrē ḁamaaba bajāneba edaa zebaraḁa. ¹¹Ācōrē dor-

¶**20:13** *Beupeḁada panabada.* Griego beḁeade ḁá ḁla “Hades.”

§§**21:2** *Mḽ.* Griego beḁeade ḽcḽḽ cartade ḁá ḁla: “Mḽ, Juaḽba unusia.”

***21:3** *Ācōrē bugue biya quirumaaba.* Griego beḁeade ḽcḽḽ cartade ḁá ḁla: “Bajāneba.”

†**21:3** *Ācōrē.* Griego beḁeade ḁá ḁla: “Ācōrē wua de.”

‡**21:6** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa.

¶**21:8** Apocalipsi 20:6,14.

§**21:9** Apocalipsi capitulo 16.

rodorroaba mañ purura dorrodorroa ðasia. Urua ðasia mōgara biya quiru nēbla ða quīrāca, jaspe mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. ¹²Mañ purura λτλ mōgaraba auðu jūrā ca ðasia. Eða wābadara doce panasídaa. Eða wābadaza bajānebema nezocada aba ðasia. Mañ awara Israel warrarā doce panana trāda eða wābadaza aba ða ðeasia. ¹³Eða wābadara λmādaud odjabariare ūbea panasídaa, λmādaud ðeabariare ūbea panasídaa, orro abaare ūbea panasídaa, idjaba dewarabema orroare ūbea panasídaa. ^{**} ¹⁴Mañ puru auðu jūrā ca ðara doce mōgara λrλ ðasia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diauedarā trāda aba ða ðeasia.

¹⁵Bajānebema nezoca mñ ume bedea ðadaba ējūā zabada oro oðada eroðasia. Puru, dji eða wābada, puru auðu jūrā ca ða sida zai carea eroðasia. ¹⁶Mañ ējūā zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena abarica ðasia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica ðasia. Dji zadara 2,200 kilómetro ðasia. ^{††} Dji drasoada, dji λτλada, dji jedea sida jūmaena abarica ðasia. ¹⁷Mañbe puru auðu jūrā ca ða sida zasía. Dji zadara bicaca 144 ðasia. ^{‡‡} Nañ ējūānebemarāba zabada quīrāca bajānebema nezocaba zasía.

¹⁸Mañ purura jūmaena oro idji awa quiru oða basía. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca ðasia. Dji puru auðu jūrā ca ðara jaspe mōgaraba cada basía. ¹⁹Mañ auðu jūrā ca ðara doce mōgara λrλ ðasia.

Mañ mōgarara jūmaena biya queðeasia. Naārābemada jaspe mōgara basía. Mañare zapiro mōgarada ðasia. Mañare ágata mōgarada ðasia. Mañare esmeralda mōgarada ðasia. ²⁰Mañare ónice mōgarada ðasia. Mañare cornalina mōgarada ðasia. Mañare crisólito mōgarada ðasia. Mañare berilo mōgarada ðasia. Mañare topacio mōgarada ðasia. Mañare crisopraso mōgarada ðasia. Mañare jacinto mōgarada ðasia. Jīrūiare amatista mōgarada ðasia. ²¹Mañ purude eða wābada doce panra neta nēbla ða oða basía. ^{¶¶} Eða wābadaza neta aba oða basía. O puru ēsi ðara oro idji awa quiru oða basía. Mañra ēsā querasia vidrio quīrāca.

²²Mañ purude Ācōrē de dromara mña unué basía neé bēra. Ēberārāba dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ða quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida bia bedeada idji de dromane obadapedada quīrāca. ²³λmādaud neé, jedeco neé bida mañ purura λna nūmabaria Ācōrē dorrodorroaba, Oveja Zaqueba dia ða λnaa bida. ²⁴Mañ puru λnaaba druaza λna ðeada jūmarāda mañ λnaane nībadamārēa. Idjaba druazabema bororāba ne bia eropanra mañ puruðaa ededia. ^{§§} ²⁵Diamasira neé bai bēra mañ purude eða wābadara ewariza jūatrāðaca baya. ²⁶Jūma druazabemarāba ne bia eropanra mañ puruðaa ededia. ^{*} ²⁷Baribara ne jūma Ācōrēba bia unucara mañ purude eða edecara panra. Cadjirua obadara,

^{**}21:13 Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeade nāwā ða ða: “Al lado norte y al lado sur.”

^{††}21:16 2,200 kilómetro. Griego bedeade nāwā ða ða “12,000 estadia.”

^{‡‡}21:17 Bicaca 144. Cāpūrīā bedeade ða ða “65 metros.”

^{¶¶}21:21 Neta nēbla ðada. Griego bedeade ða ða “perla.”

^{§§}21:24 Druazabema bororāba ne bia eropanra mañ puruðaa ededia. Mañ bedeara idjaba nāwā traducida ða: “Druazabema bororāba mañ puruðaa wānia Ācōrēba bia bedeadi carea.”

^{*}21:26 Mañ versículora idjaba nāwā traducida ða: “Idjaba druazabemarāba mañ puruðaa wānia Ācōrēba bia bedeadi carea.”

sewaida ðea sida eða wācara panla. Aðabe ewariza zocai ðeadi cartade trl ðl ðeadrl poya eða wānia. Mał cartara Oveja Zaqueba erobla.

Do zocai ðai diabari

22¹⁻² Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda mla unubisia. Ēsā querasia vidrio quirāca. Mał baidoba zocai ðaida diabaria. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirudeba mał dora purudebema o jedgea ðl ēsi wea ðla. Do orroza bacuru nejō zocai ðai diabarida ðasia. Mał bacurura jedecoza zaubararia. Małba jara ðla poaza ðarima doce zaubarida. Mał bacuru queduada ðla druazabemarā cacua bia pananamārēā. ³ Ācōrēba biē ðai jaradada mał purude neē baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura mał purude ðaya. Mama Ācōrē nezocarāba idjā bia bedeadia. ⁴ Idji quirāra ununia idjaba idji trlra ādjirā dratude ðl erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadji Boro Ācōrēba ānaada diai bēā, ibīrā neē idjaba āmādau neē biða ēberārāra bia ðeadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda ðeadia.

Crito dārāēne zeidebema

⁶ Małbe bajānebema nezocaba mla jarasia: “Jūma nał bedeara wārāa idjaba wārāda māwāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedeadarāa bedebibaria. Idjiabarl bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāēne cārēda sāvāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “iŪrīnada, mla isabe zeya! Nał cartade ðl ðla dārāēne cārēda sāvāida. Bio bia ðla jūma nał cartade jara ðl ijā ðlara.”

⁸ Mla Juaā. Jūma małgara unusia idjaba ūrīsia. Māwānacarea mla bajānebema nezoca jirū caita chīrāne ðarru cōbesia bia bedelai carea. Māwā osia idjia jūma małgara unubida bēā. ⁹ Baribarl idjia jarasia: “Jāwā orādua, ātebaryl Ācōrēbaryl bia bedeadua. Mla Ācōrē nezocada jāwā quirua bl quirāca, djabarā Ācōrēneba bedeadarā quirāca, idjaba jūma nał cartade jara ðl ijā ðea quirāca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Nał cartade ðl ðla dārāēne cārēda sāvāida. Małra mēā erobarādua jūma dārāēne māwāi bēā. ¹¹ Cadjirua o ðara idji cawa cadjiruade ðadua. Ne jūma Ācōrēba quirīāca o ðara idji cawa małne ðadua. Baribarl jira o ðla ewariza jira o ðaida ðla. Idjaba Ācōrē itea bia ðara ewariza Ācōrē itea bia ðaida ðla.”

¹² Jesuba jarasia: “iŪrīnada, mla isabe zeya! Zebaryl mla jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quirāca. ¹³ Mla dji Alpa idjaba dji Omegaa.† Małba jara ðla mla dji naārābemada idjaba dji jirūarebemada.

¹⁴ Bio bia ðea cacuade jlbadā tāto erobeara. Ādjirāra purude eða wānida panla nejō zocai ðai diabarida jōni carea. ¹⁵ Baribaryl cadjirua obadara, jāibanara, auđua obadara, miā beabadara, jlwaba oða ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya ðeara jūma dajadaare duanenia.‡

¹⁶ Mla Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma małgara djabarā ðeaza jaramārēā. Mla Davideba zedaa, idjideba tununaa.¶ Mla Diapedabema Chīdau Uruga ðl abadaa.”

¹⁷ Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada biða nāwā jara panla: “iZedua!”

†22:13 Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jirūarebema letraa.

‡22:15 Cadjirua obadarā. Griego bedeadē ðl ðla “usa.”

¶22:16 Isaía 11:1-10.

Maã ũĩ ðaba jaraida ða: “¡Zedua!” Dji opichia ðara zeida ða baido zocai ðai diabarida domãrẽã. Maã baido do quĩrĩã ðaba bari doida ða.

¹⁸⁻¹⁹ Naã cartade ðá ða dãrãéne cãrẽda sãwãida. Naã cartade ðá ða ũĩ ðearãa mãa jaraya: bariduaba naã cartade ðá ða auðu jaraibãrã, Æcõrẽba naã cartade bia mĩgai jara ðaba idjira bia mĩgabiya. Idjaba bariduaba naã cartade ðá ða maãrĩ awara jaraibãrã, Æcõrẽba

idjia nejõ zocai ðai diabaridebemada idu jõbiéa idjaba Æcõrẽ purude eða idu wãbiéa. Maã nejõnebemada, maã purudebema sida naã cartade ðá ða.

²⁰ Jũma naã cartade ðá ða Jesuba wããana a ða. Nãwã jara ða: “¡Wãrãda mãra isabe zeya!”

Bia ða isabe zeida.[§] ¡Zedua dairã Boro Jesu!

²¹ Mãa quĩrĩã ða dadjirã Boro Jesuba idji biãdeba jũma bãrãra careba ða.

[§]22:20 Griego: bedede ðá ða: “Amén.”